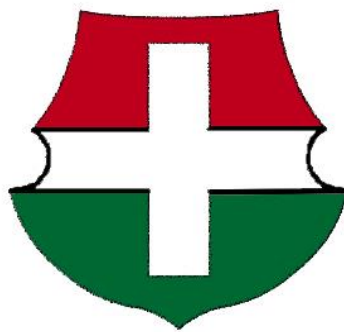

ACTA HISTORICA HUNGARICA TURICIENSIA

XXXIX. évfolyam 3. szám

Pannon Kultúraközösség Kutató és Képzőközpont Folyóirata
2024/C

A ZÜRICH MAGYAR TÖRTÉNELMI EGYESÜLET 130. SZ. KIADVÁNYA

ISSN 2297-7538

**Zürich, Budapest, Adelaide, Athén, Bangkok, Beijing, Beregszász, Boulogne,
Sur Mer, Brno, Carrigmore, Csikszereda, Felsőőr, Heidelberg, Helsingborg,
Honolulu, Koppenhága, Lendva, London, Pozsony, Szabadka, Vancouver**

Szerkeszti a ZMTE barátai Tudományos Tanácsa

BEKE Zoltán magánkutató beke@pobox.sk

BÉRCZI Szaniszló C. Sc. fizikus csillagász, ny. egyetemi docens, Eötvös Loránd
Tudományegyetem, bercziszani@caesar.elte.hu

CSÁMPAI Ottó C. Sc. etnopszichológus, ny. habilitált egyetemi docens, Nagyszombati
Egyetem, csottoster@gmail.com

DARAI Lajos C. Sc. filozófus, professzor emeritus Kodolányi János Egyetem,
darailajos@gmail.com (főszerkesztő)

FRISNYÁK Sándor D. Sc. földrajztudomány, professzor emeritus, Nyíregyházi Egyetem,
drfrisnyaksandor@gmail.com

GÁSPÁR Róbert mérnök, történész gasrob75@gmail.com

GEDAI István C. Sc. történész, numizmata, ny. főigazgató, Magyar Nemzeti Múzeum

HARAI Dénes C. Sc. katonapedagógus, ny. ezredes, egyetemi tanár, Nemzeti
Köszolgálati Egyetem, harai.denes@uni-nke.hu

HARASZTI Zsuzsanna magánkutató harashti.zs.karolina@gmail.com

JÁVOR Miklós Ph. D. történész, író, javormiklos1@gmail.com

J. ÚJVÁRY Zsuzsanna Ph. D. történész, egyetemi docens, Pázmány Péter Katolikus
Egyetem, zsujvary@gmail.com

KÖLTŐ László dr. univ. régész, mérnök, ny. múzeumigazgató Somogy Megyei Múzeumok
Igazgatósága, koltolaszlo48@gmail.com

NYÁRI Gábor Ph. D. történész, főigazgató, Rendszerváltás Történetét Kutató Intézet és
Archívum, nyari.gabor1986@gmail.com

PANDULA Attila D. Sc. történettudomány, habilitált egyetemi docens, Eötvös Loránd
Tudományegyetem, attila.pandula@gmail.com

SZEDERKÉNYI Tibor D. Sc. földtudomány, ny. egyetemi tanár, Szegedi Egyetem, Pécsi
Egyetem, szedertib@gmail.com

SZEKERES István írástörténet kutató, szekeresistvan1917@gmail.com

RIHMER Aurél történész, granasztai@yahoo.com

VIZI László Tamás Ph. D. történész, mb. rektor, Kodolányi János Egyetem,
lvizi@kodolanyi.hu

ZÁHONYI András mérnök, íráskutató, azahonyi4@gmail.com

Kapcsolat kizárólag elektronikus levelezéssel. A szerkesztőség levélcíme:
zmtehu@gmail.com

Kézirat alakja: Word, 16-os lapszélesség, 12-es betű, szimpla sorköz.

TARTALOM

ÉLŐ ŐSTÖRTÉNELMÜNK	5
<i>Fábián Sándor (Aknasugatag):</i>	6
Az istenek nyelve	6
<i>Cser Ferenc (Queanbeyan) és Darai Lajos (Kápolnásnyék):</i>	42
A szkíták nem magyarok, hanem a magyar a scita (tudás népe).	
<i>Harsay Mária Magdolna (Budapest):</i>	54
Az arám mint az elásott ősmagyar gyökér	54
MAGYAR NYELVTÖRTÉNET	60
<i>Fabó László Pál (Budapest):</i>	61
Hat etruszk írásfejtés	61
1) TLE 366 (ET Vn0.1) i. e. VII sz. Vörösagyag „kyathos”	61
2) ZAVARONI TUSCANIA II 008; DADI DI TUSCANIA	63
3) Chimera_d'_arezzo	65
4) IL FEGATO BRONZEO DEL MUSEO DI PIACENZA	66
5) Ostrakon for Pericles	77
6) Bronze mirror (Vatican City, Museo Gregoriano Etrusco)	79
KERESZTESHÁBORÚK, KÖZÉPKORI LOVAGRENDEK TANULSÁGAI	81
<i>Türoszi Vilmos (c. 1130-1186):</i>	82
Bouillon Gottfried, a „Szent Sír Védelmezője”	82
<i>Rudolf Steiner (1861–1925):</i>	94
A templomos lovagrend és továbbélő impulzusai	94
Függelék 1. Goethe szellemi kinyilatkoztatása a két meseelemzésben	118
Függelék 2. A Rejtelmek, Goethe karácsonyi és húsvéti költeménye	125
EMBER TUDOMÁNY	141
<i>Charles G. Harrison (1855–1936):</i>	142
Az érzékfeletti univerzum	142
Függelék. Rudolf Steiner: Az okkult mozgalom a 19. században és jelentősége	224
MAGYAR NYELVÜNKÉRT	242
<i>Gyimóthy Gábor (Zollikerberg/CH):</i>	243
Nyelvleckéztetés. Az 1000 utáni hatodik század	243
<i>Gyimóthy Gábor (Zollikerberg/CH):</i>	265
Nyelvleckéztetés, motók. Megjegyzés a motókhoz	265

<i>Gyimóthy Gábor (Zollikerberg/CH):</i>	280
Szólista (a nem énekelő!) A nyelvleckéztető gúnyversek számozásával	280
XX. SZÁZADI MAGYAR TÖRTÉNELEM.....	314
<i>Miklauzič István (Budapest):</i>	315
Százéves svéd-magyar összefogás. Egy újjáéledő hadtörténeti emlék.....	315
Függelék. A Gamma–Juhász löelemképző. Juhász István világhírű feltaláló életműve. Sajttótájékoztató.....	326
<i>Miklauzič István (Budapest):</i>	329
Kínai-magyar harci győzelem 90 éve. Egy felsejlő hadtörténeti emlék	329
NEMZETI INTÉZMÉNYEK, NEMZETPOLITIKA	336
<i>Rihmer Aurél (Budapest):</i>	337
Mivé lett a Vitézi Rend?	337
<i>Darai Lajos (Kápolnásnyék):</i>	409
Történelemszemlélet és nemzetpolitika. Magyar őstörténet és keleti nyitás.....	409
IRODALOM	514
<i>Darai Lajos (Kápolnásnyék):</i>	515
Nagy képből kicsi	515
E SZÁMUNK SZERZŐI	600

ÉLŐ ÖSTÖRTÉNELMÜNK

Fábián Sándor (Aknasugataq):

Az istenek nyelve

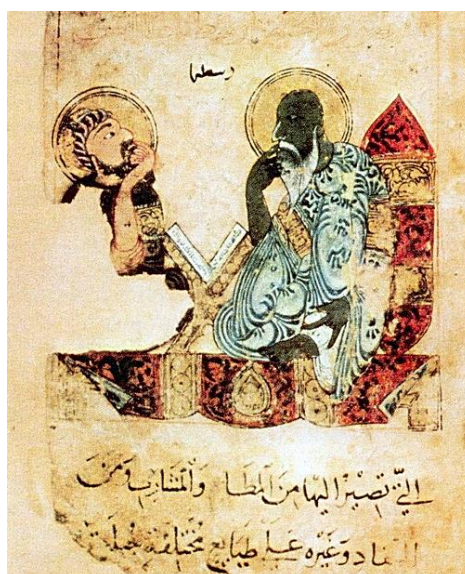
A címben található kifejezést nem én találtam ki. Ezt már többen is használták. Ennek az okát abban látom, hogy az ókorban a tudás, amit akkoriban az ógörög nyelven vetettek „papírra”, csak kevés kiváltságos emberhez juthatott el bizonyos közvetítők által. A mondatokat úgy szerkesztették meg, és ez fellelhető az egyház által használt mai latin nyelvben is, hogy minél nehezebb legyen a megértése. Hogy mennyire igazuk volt, elég megemlíteni a rengeteg vallási háborút, ami a szent szövegek különböző értelmezéséből fakadt, amikor mindenki számára felkínálták az „igazságot”.

Vakmerőségnek tűnik egy idegen nyelvről úgy értekezni, hogy nem vagyunk a teljes birtokában. Bár kötve hiszem, hogy túl sok ember lenne, még a görög anyanyelvűek között is, akik teljes birtokában lennének az ógörög nyelvnek. Minden esetre elnézést kérek azoktól, akik sértve éreznék magukat, amiért idegen létemre belekontárkodok abba a nyelvbe, melyhez ők érzelmileg ragaszkodnak. Először is tudni kell, hogy az ógörög nyelv nem azonos a mai göröggel. Valamikor a török hódoltság végekor a történelmi múlt iránti tiszteletből megpróbálták hivatalos államnyelvvé tenni az ógörög nyelvet, ami pár évi próbálkozás után kudarcba fulladt. Meglátásom szerint ez annak a következménye, hogy az ógörög nyelv nem egy beszélt, hanem inkább csak írott nyelv volt. Abból lehet erre következtetni, hogy van egy pár azonos, vagy majdnem azonos kiejtésű, de más alakú betű. Ilyen a τ és θ, φ és ph, az o és ω, az y és i stb. Ez az olvasás megértését nem zavarja, ellenben az élő beszéd megértését igen.

Mikor is volt az Ókor?

A legtöbb írásból az derül ki, hogy az úgynevezett ókor nem is állt olyan távol a középkortól. Az, hogy az időskálába betoldottak legalább ezer évet, azt már sokan bizonyították. Ennek egyik okát abban látom, hogy pogánynak bélyegezve a görög filozófiát, és így elválasztva a gnosztikus vallási irányzatoktól, a katolikus egyház könnyebben meg tudta szerezni a vallások feletti hegemoniát.

Ahogy lenni szokott, a győztes, mindig átírja a történelmet és igyekszik megsemmisíteni a számára kellemetlen nyomokat. Ezek a nyomok néha fennmaradnak olyan helyen, ahol az egyház még nem kapott szabad kezet.

Ez a kép Arisztotelészt ábrázolja tanítás közben, arab szemmel.¹ Tudnivaló, hogy a glória ábrázolása a szentek feje körül nem pogány találmány.

Minerva istennő valószínű, hogy nem egy pogány istennő volt, hanem a görög–latin szómagyarázatból vett eme idézetből ítélve lehet, hogy a gnosztikusok egyik szentje:

„Minervae simulacrum hastam tenet, ad significandam constantiam, et fortitudinem: clypeum item, quod omnes insidias sapientia repellat. Minerva enim, et Mens, idem sunt.”²

Azaz: „Minerva lándzsát tart kezében, ami az állhatatosságot és az erőt jelenti. A pajzs szintén azt jelenti, hogy bölcsességgel minden ármányt le lehet győzni. Minerva valójában nem más, mint az Értelm.”³

Az eretnekek ellen vívott keresztes hadjárat egyik célpontja egy város volt, mely a Minerva nevet viselte. Van beszámoló Minerva 1210-es ostromáról: Caput CCCVII. *Opsidio*

¹ Forrás: https://hu.wikipedia.org/wiki/Arisztotel%C3%A9sz#/media/F%C3%A1jl:Arabic_aristotle.jpg.

² Hieronymus Wolf: *Svidae Historica, Caeteraque omnia quae ulla ex parte ad cognitionem rerum...* Oporinus, Basileae, 1564. 31.

https://books.google.ro/books?id=zB9DAAAACAAJ&printsec=frontcover&hl=hu&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false.

³ A kép forrása: <https://www.greekartshop.com/Athena-Minerva-Greek-Roman-Goddess-Hand-Painted-Statue-Sculpture-Figure>.

Minerba.⁴ Ez a cistercita atyák történeti műveinek válogatása kötetben található, és annak első részében, „Historia haeresis albigenensium: et sacri belli in eos suscepti (Az albigenések eretnekségének története: és az ellenük indított szent háború)” címmel. Csak hogy tudjuk, kiknek volt a birtokában Minerba vára...

A szűzváltás kora. (Minerva, avagy olvasni a sorok között.)

Manuel bizánci császár, megkapja a nyugati támogatást, s így le tudja győzni a magyarokat Zimonynál. Ennek fejében el kell fogadja a katolikus egyház által hirdetett megtestesülés elvét. Most kell tudni olvasni a sorok között is.

„Dum autem copiae contrahuntur, audit, duarum muliebrium aeneorum statuarum, que in occidentali fornice fori Constantini sitae sint, alteram, que Hungarissa dicatur, erectam stare: alteram nomine Romanam, vetustate collapsam esse. Quo intellecto, statim illam deiecit, hanc reposuit: ea statuarum mutatione, se fortunam etiam gentis utriusque mutaturum ratus, et rem Romanam erecturum, Hungaricam depressurum.”⁵

Azaz: „Mialatt a sereget összegyűjtötte, azt hallotta, hogy a Konsztantin fórumán található két istennőt ábrázoló bronz szobor egyike a rómainak nevezett (régebbi) le van esve, míg a magyarnak nevezett áll. Amikor ezt megértette, azonnal elrendelte a magyarnak nevezett ledöntését, és a rómainak nevezett visszaállítását, ugyanis ez szimbolizálja a rómaiak ügyének felemelését és a magyarokénak letörését.

Ezután megnyeri a csatát és győzedelmesen bevonul a zsákmánnyal Bizáncba:

„Imperatorem quadriginae argenteae auratae cum equis nive candidioribus. Praecedebant: quibus imposita erat imago invictae adiutricis et insuperabilis commilitonis matris Dei. Nequae vero axis magnum sonuit, quia non vehebat acrem deam Minervam, quae falso virgo dicitur: sed veram virginem, quae verbum inexplicabili ratione per verbum peperit.”⁶

Azaz: „A császár aranyozott hintón vonul be a városba, amit négy a hónál fehérebb ló húz. Előtte egy másik kocsin a legyőzhetetlen harcostárs, a segítő Isten anyja képe. A kocsi kerekei sem csikorogtak, mert nem a savanyú Minerva istennő képét vitték, akit hamis szűznek mondanak: hanem az igazi szűzet, ki az értelemmel megmagyarázhatatlan módon szülte meg az Igét (verbum).”

Ha valaki egy kicsit is tud gondolkodni, azonnal belátja, hogy Manuel idejében (a 13. század közepe) a magyar keresztény vallás, de a bizánci is, más módon volt, mint a katolikus. És az általuk tisztelt Boldogasszony épp az a Minerva volt, amit a görögök ekkor tagadtak meg. De lássuk, ki is volt ez a Minerva. Úgy is hívják, hogy Pallas Athéna. Ez lefordítva nem mást jelent, mint az ősi Athéna istennő.

„Παλλας Pallas. Magna virgo. Est epithetum Minervae.”⁷ Azaz: „A nagy szűz, vagyis Minerva mellékneve.”

⁴ Bertrandus Tissier: *Veterum Patrum et antiquorum scriptorum Cisterciensium opera historica*. Billaine, Paris, 1669. 19.

https://books.google.ro/books?id=tg5lAAAcAAJ&printsec=frontcover&hl=hu&source=gb_s_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false.

⁵ Nicetae Acominati Choniatae: 86. *annorum historia, uidelicet ab anno restitutae salutis circiter 1117., in quo Zonaras desinit, usque ad annum 1203., libris 19. descripta, quorum hic ordo est: ... Opus ... nunc primum liberalitate magnifici & generosi uiri d. Antonii Fuggeri, &c. ... Graecè Latinèque editum, cum indice copioso Latino rerum, & Graeco uerborum & phrasium aliquot: una cum uarijs lectionibus, ex trium codicum laboriosa inter sese collatione. Hieronymo Volfio Oetingensi interprete. Oporinum, Basilaz, 1557. 76.*

https://books.google.ro/books?id=GL7Q3VBpLisC&printsec=frontcover&hl=hu&source=gb_s_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false.

⁶ Uo. 79.

⁷ *Suidae lexicon graece & latine*: tomus III. 6. Universidad Complutense, Madrid, 1800. 6.

<https://books.google.ro/books?id=wT-UkyDUKaoC&pg=PA356&dq=leges%20scytharum&hl=hu&sa=X&ei=vuBJVZWYI4P9UOafgOgK&ved=0CEkQ>

A lejáratus nem hiányzott az egyház eszköztárából sem: Παλλακη = kurva. Ugyanígy az ókorba megari szfinxeknek nevezték a kurvákat. Úgy képzeltek, hogy ha valakit sárral megdobálnak, az örökre el lesz felejtve. A megariakat is, akik a görög kultúra igazi alapítói,⁸ végképp ki akarták törölni a történelmi emlékezetből. Ez persze csak az utolsó kegyelemdöfés, mert előbb, akárcsak a katarokat, fizikailag megsemmisítették őket.

Ekkor írhatták a potaissai szfinxre az ominózus szöveget, aminek a megfejtése nem kis fejtörést okozott, és ez is a fent említett lejáratusi kampány része volt.

Minden elismerésem Révész úr munkássága iránt, de furcsának tartom, hogy egy görög betűkkel írt írást nem a görög nyelv segítségével próbál megfejteni.⁹ A megariaknak volt némi ráhatása a görög nyelvre, találunk is több szót a görögben, ami magyarul érthető, de szerintem a megariak idejében nem létezett írás. Nem érdemes a helyesírási szabályokra koncentrálni, mivel ezek a szabályok még évek múltán is változtak. A szoborra is jóval később írhatták a szöveget.

Az én megfejtésem ez:

„Ιμ αιματι θιερεσ αρσλαν.” Azaz: „Íme, a vérengző bestia, az oroszlán.”
(A θηρία=vadállat – a bibliai szótár szerint).”

„...muliebre pudendum leonis nomine festiviter appellasse, quoniam et ipsum coitus avidum (sit honor auribus audiendum) subinde masculum sanguinem exurgere non desit.”¹⁰

Azaz: „a női nemi szervet ünnepélyesen oroszlánnak hívták, mivel mohón szereti a szexet (tisztelet a hallgatók fülének) és ezalatt nem szűnik meg szívni a férfi véré.”

Az ógörög nyelvből nem hiányzott az epés humor:

Σακανδρος¹¹ – női nemi szerv, ami lefordítva kb. férfításka. Egy másik megnevezés a θηλυς, ami ugyanakkor nőt és nőtényt is jelentett.

[6AEwBjgy&fbclid=IwAR3Ala0HE5EE8uMsWUMvuOx9y_LZultMLtIvfdNsMORFP0_iKea67OvuoXY#v=onepage&q=leges%20scytharum&f=false](https://epa.oszk.hu/01400/01445/00066/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2023_1_0903-0991.pdf).

⁸ V. ö. Fábán Sándor: A parazita áfium ellen való magyar orvosság. *Acta Historica Hungarica Turiciensia* 38. évf. 1. sz. 2023. „Maegara, magara, magara” c. fejezet.

https://epa.oszk.hu/01400/01445/00066/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2023_1_0903-0991.pdf.

⁹ Darai Lajos: Mégis volt szfinx, és mégis magyar... Révész megfejtette a tordai szoborfeliratot. *Acta Historica Hungarica Turiciensia* 39. évfolyam 1. szám, 2024.

https://epa.oszk.hu/01400/01445/00069/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2024_1_086-104.pdf.

¹⁰ Lodovico Ricchieri vagy Ludovicus Caelius Rodigino: *Lectionum antiquarum libri triginta, recogniti ab auctore, atque ita locupletati...* Gerlach & Beckenstein, Francofurti et Lipsiae, 1666. 674.

<https://books.google.ro/books?id=AUBJAAAacAAJ&pg=RA1-PT280&dq=caelius+scytharum&hl=hu&sa=X&ei=pYoMVIGrOMSaygPs-oCIBA&ved=0CC4Q6AEwAg#v=onepage&q=caelius%20scytharum&f=false>.

¹¹ G. Ioanid: *Dictionar grec-român*. Bucuristă, 1864. 2014.

„Γυνή δε θήλυς οὐσα.” Azaz: „A θήλυς (lyuk) a nő lényege.” „θήλυς=orice are adincatura in care se inbina partea cea esita, sau scoasa afara a altui lucru, si asa se kopleaga, se incheie.”¹²

Azaz: „Bármí, aminek mélyedése van, amibe pontosan bele talál egy másik valami, amivel összekapcsolódik.” Szép körbeírás. „Θηλυτεραι γυναικες.” Azaz: „Nagyobb p...jú nők.”

„Νυκτερινοι κυνες.” Azaz: „Farkasok (éjjeli) (vad) kutyák.” A vadságot összekötötték az éjszakával, mivel akkor követték el a legtöbb gonoszságot. A nappalt a szelídséggel azonosították. „Ημεροδρυς.” Azaz „Szelíd (nappali) tölgy” (ημεροποιεω=szelídítek, ημεροποιος=szelídítő, ημεροτες=szelídség, ημεροω=szelídítek).¹³

Alternatív történelem

A történelembünyvek szinte kizárólagosan csak királyokról, vezérekről és csatákról szólnak. Mivel a békés dolgos népek történelme szinte teljesen mellőzött, ez nemcsak torz képet nyújt a történelmet tanulóknak, de szinte beprogramozza az emberek agyába a háborúk elkerülhetetlen voltát. Dagadnak a mellek, amikor Attila győzelmeiről olvasunk, és bolhából elefántot csinálunk, mert kell nekünk a nagy példakép. Ha jobban odafigyelnénk a szavak értelmére, könnyen rájöhetnénk a legtöbb konfliktus okára.

Vajon hányan tudják, hogy mit jelent a boszporosz (βοσπορος) szó? Ez annyit jelent, hogy az ökrök útja. A βοσπορος=az ökrök útja, viszont bármelyik szótárban a poros=tranzitus, meatus (azaz: átmenet, átkelés). Ezt a szót egyaránt használta mindkét nép, bár a szó egyik fele görög (bos=ökrök), a másik fele a magyar poros (mert amíg nem volt aszfalt, az utak porosak voltak). Vagyis azon az úton szállították a vágómarhákat Bizáncba. Mit kaptak érte cserébe? Legtöbbször Dinárt (tinóár). Akkortájt ez volt a pénz, a bizánci „valuta”. Amennyire a háborúhoz szükségszerűen hozzátartozik a pénz, a pénz éppannyira lehetett egy háborúskodás forrása, amikor az hiteltelenné vált. Forrásokból tudjuk, hogy a Kárpát-medencéből nem csak keletre, de nyugatra is hajtották az ökörcsordákat nem kis létszámban, és nemcsak a hun időkben, hanem később is. A magyar és bizánci történelem persze nem korlátozódott csupán a marhakereskedésre, mert – ahogy a forrásokból kiderül – sok ideig szoros kulturális és vallási kapcsolat is létezett a két nép között.

Az a történelem, ami az uralkodókat helyezi a központba, tudjuk, hogy hamis. Ezeket megrendelésre írták, és ahogy a mondás tartja, aki fizeti a zenét, annak a nótáját húzzák. Valamikor, amikor még könnyebben lehetett butítani a népet, a császárok egyenesen égi felmenőkkel rendelkeztek. Később már megelégedtek azzal, ha valamilyen távoli egzotikus országból származtak, például a „szent keletről”. Az egyház, amelynek a legfőbb törekvése a terjeszkedés, azonnal szentesítette az e fajta meséket, a térítés és a térítéssel járó haszon reményében. A valódi történelmet átírták, bár nagyon nem is kellett átírni, csak írni, mivel az igazság korszakában a történelmet képekben és szimbólumokban örökítették. Ekkor, ha írtak is, nagyon lakonikus módon tették, és kevés szóban mély igazságokat rejtettek el. Az ilyen írásokat később különböző jósnőknek tulajdonították, mint Pythia, Szibilla stb, hogy így egyszerű révületeknek láttassanak. Görög nyelven az igazság αληθεια. A λητος=pap, Isten szolgája. A ληθεια=a papságtól (csakis ez lehet igaz). Ismerjük a történelmi „igazságot”. miszerint Bizáncot Nagy Konstantin alapította Új Róma néven, és a Bizánc név előtte nem is létezett. De lássuk, hogy mit ír erről Pythia.

„Ferrunt, Argivos primum oraculo Pythiae monitos: Hic ubi miscetur madido duo flumina ponto, cervus ubi et piscis vescuntur pabulo eodem, suas fixisse sedes in illo loco, in quo Cydarus et Borbises fluvii in unum confluunt: quorum unus a borea, alter ab occasu venit, et apud aram Sesimetre Nymphae mari miscetur. Cum igitur fatali necessitate eo pervenissent, et

https://archive.org/details/greaca_veche/page/n2013/mode/2up?view=theater.

¹² Uo. 1054.

¹³ Mind uo.

sacrificio indigenis Divis litarent, corvus particulam victimae rapuit, eamque in alium locum deportavit, qui Bosporus cognominatur. Alii Megarenses commemorant, ex insula, nunc Catagonia in istum locum sub Bizante duce navigasse, cuius nomen fabulantur civitati inditum.”¹⁴

Azaz: „Azt mondják, hogy Argivos volt az első, aki Pythia jóslataira figyelmeztetett: Ott, ahol találkozik a két bővizű folyó (és) tengert képez, ahol halak vannak és szarvasok legelnek, azon a helyen alapozta meg szálláshelyét, ahol a Cidárus (Csitári) és Borbises (Borvizes) folyók összefolynak, az egyik nyugat, a másik észak felől, és tengert képeznek a Szeszianya nimfák oltáránál. Amidőn halálos kényszer miatt ide érkeztek és áldozatot mutattak fel a hely isteneinek, egy holló elrabolt egy darabot az áldozati húsból, amit arra a helyre vitt, amit Boszporusznak neveznek. Mások a megariakat említik, kik Katagonia szigetéről hajóztak ide Bizánt nevű vezérükkel, kinek neve után kapta a város a nevét.”

A görög változat első mondatát a fenti képhez¹⁵ igazították, amikor szimbolikusan a két folyót két vadat üldöző kutyához hasonlítja:

„Ενθα δυο σκυλακες διερεν μαρπτουσι Θαλασσαν.”¹⁶ Ennek a mondanivalója: Ahogy a két kutya üldözi a vadat, úgy duzzasztja a két folyó a tengert (tavat).

Itt két dolgot találunk, ami magyarokra utal: az egyik a Megarensis. A magyar név ilyen formáját megtaláljuk Aventininél is Maegari formában,¹⁷ a másik a két folyó neve. Ha a Dunát

¹⁴ Georgius Codinus: *Chronikon peri ton patron tes Konstantinupoleos*. Commelinus, 1596. 2.

https://books.google.ro/books?id=qbs7AAAACAAJ&printsec=frontcover&hl=hu&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false.

¹⁵ Forrás: <https://ebkultura.wordpress.com/2015/10/26/kutya-meleg-poszt/>.

¹⁶ Codinus 1596. uo.

¹⁷ Johannes Aventinus: *Ioannis Aventini Viri CL. Annalium Boiorum, Sive Veteris Germaniae Libri VII...* Lvdovici Regis, Francofurti, 1627. 7.

azonosítjuk a Csitári folyóval, akkor megtalálhatjuk a Csitári hegyeket is, ami valószínű, hogy nem más, mint az Alpok. A folyó, mely északról folyik, nem más, mint a Tisza, aminek a felső szakasza tele van borvízforrásokkal. A két folyó valójában ott találkozott, ahol a Maros a Tiszába ömlik. Mielőtt a Duna medre a vaskapu körül nem volt megtisztítva a szirtektől és Európában még rengeteg erdő volt, a hordalék könnyen elzárta a Dunát, így jött létre az északi Fekete-tenger (tó). A Maros neve Maris (tenger), mivel a „tengerbe” ömlött.

A szkíták nyomában

A szkítákról legrégebbi írás Hérodotosztól származik. A legtöbb fordításban nem csak ferdítéseket találunk, de olyan állításokat is, amit csak a későbbi hamisítók találtak ki. Hérodotosz szerint Dáriusz bosszúhadjáratot indított a szkíták ellen, akik évekkel korábban behatoltak perzsa területekre. A szkíták ezen hadjárata Hérodotosz szerint huszonnyolc évig tartott. Ha a szkíták lakhelye, akik perzsa területekre hatoltak be, Ázsiában lett volna, akkor Dáriusz arra felé vezette volna a hadjáratát, és nem Európa felé.

Hérodotosz a görögül és latinul olvashatóan, mindenkinek érthető módon ezt írja: „A Dunának a Mediterrán tengerrel szemben lévő része elválasztja Szkitiát az Agatirszeztől, a Neuroktól, az Androfágoktól és végül a Melanklónoktól. Szkitia négyzet alakú, két része tenger felé néz, egyik a Mediterrán, másik a Tenger (Fekete-tenger). A Mediterrán tenger felől egész a melanklónokig, akik a szkíták fölött laknak, húsz napi járás a távolság. Feltéve, hogy egy nap alatt 200 stádiumot lehet bejárni, így Szkitia átmérője négyezer stádium.”¹⁸ Ebből egykönnyen meg lehet érteni, hogy hol laktak a szkíták Dáriusz hadjárata idejében. Később terjeszkedtek kelet felé is, egész a Meotiszi-mocsarakig, ahol már keveredtek a görögökkel, akik kolóniákban éltek a Fekete-tenger partvidékén.

A szkítákról való megemlékezések során a történészek kénytelenek elismerni a szkíták pozitív tulajdonságait, ugyanakkor mindent megtettek a lejáratásuk érdekében. Ezt egyfelől egyházi nyomásra tették, mivel a szkíták hite eretneknek számított, másfelől, ez jól jött azoknak, akik szerették volna megszerezni a Kárpát-medencét.

Sztrabón szerint: „Ἀλλὰ ἱππικῆς βοτῆρης εὐνομοὶ Σκυταί.”¹⁹ Azaz: „Bár lópasztorok de jó törvényűek (erkölcsösek).”

Platón szerint: „Σκυταί καὶ Θρακὲς ἀκρρατῶ πανταπασι χρωμένοι, γυναῖκες τε καὶ αὐτοὶ, καὶ κατὰ τῶν ἱματίων καταχεθομένοσι, καλὸν καὶ εὐδαιμόν ἐπιτηδεύμα ἐπιτηδεύειν νενομικασί. Scytae et Traces meretricissimo utuntur, tum matres tum viri, atque cum ipsa vestimenta mero perfundunt, tum denique bonum et fortunatum vitae genus tenere sibi videntur.”²⁰

Azaz: „A szkíták a legélesebb színekkel festették magukat, sőt ruháikat is, amitől szépeknek és boldogoknak hitték magukat. A szkíták és a trákok a legtöményebb bort itták, úgy a nők, mint a férfiak, még a ruháikat is borba mártották, ami szerintük a jószerencsés életet szimbolizálta.”

Parmeno szerint: „Ἀνερ γὰρ ἐλκὼν οἶνον, ὡς ὕδωρ ἵππος, Σκυθιστὶ φωνεῖ, οὐδὲ κοππα γινώσκων.”²¹

---

https://books.google.ro/books?id=rhcAAAAcAAJ&printsec=frontcover&hl=hu&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false.

¹⁸ Herodotus: *Historiarum Libri IX*. Dunmore, Londoni, 1679. 257.

https://books.google.ro/books?id=wlpTAAAAcAAJ&printsec=frontcover&hl=hu&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false.

¹⁹ Theophilus Siegfried Bayer: *Opuscula ad historiam antiquam, chronologiam, geographiam, et rem numariam spectantia*. Jo. Jac. Curt, Halae, 1770. 204.

https://books.google.ro/books?id=OSJhAAAAcAAJ&printsec=frontcover&hl=hu&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false.

²⁰ Uo. 205.

²¹ Uo.

Azaz: „A férfi úgy issza a bort, mint a ló a vizet, azt mondják, hogy a szkiták nem ismerik a poharat.”

Egy Arisztotelész tanítvány szerint: „Μονον δε νομοις πρωτον εθνος εχρησατο το Σκυθων. Ειτα παλιν εγενοντο παντων αθλιωτατοι βροτων δια την υβριν. ετρυφησαν μεν υαρ, ως ουδενες ετεροι των παντων, εθρειας και πλουτου και της λοιπης αυτους χορηγιας κατασχουσες... Αι δε γυναικες αυτων τας Θρακων των προς εσπεραν και αρκτον των περιοικων γυναικας εποικιλλον τα σοματα περοναις γραφην ενεισαι.”²²

Azaz: „Előbb csak a törvényekkel (erkölccsel) kapcsolatban volt ismert a szkita név. Később a gorombaság, a kegyetlenség és a romlott erkölcs szinonimájává váltak. Feleségeik szintén olyan szemtelenek voltak, hogy Trákia nyugati és északi szomszédságában lakó nőket arra kényszerítették, hogy fibulákat vágjanak a testükbe, és fessék a bőrüket.”

Előbb csak ilyen mondvacsinált bűnökről olvashatunk. Majd a 13. század után már minden erkölcstelenség és gaztett elsőszámú megnevezettjei lettek. Hogy miért, az a következőkből derül ki.

Hérodotosz után, közel kétszáz év múlva, megint hallunk a szkitákról Fülöp makedón király uralkodása idején:

„Quamquam res Philippi obscurae sunt,tamen hoc Scyticum bellum ante Olimpiadem VI. et Alkexandrum natum aliquot annis gestum videtur.”²³

Azaz: „Bár Fülöp dolgai homályosak, de ez a Szkita háború a VI. olimpia előtt, és Nagy Sándor születése előtt történik.”

Homályos, mivel a történelemhódítók szerint a szkiták lakhelye valahol Ázsiában keresendő.

A szkitákat szorongatják a környező népek. Atheász, a szkiták királya Fülöp makedón királytól kér segítséget, aminek fejében megígéri, hogy halála után Fülöp lehet a szkiták királya. Fülöp megostromolja Bizáncot, mire a szkiták ellenségei mind visszavonulnak. Fülöp kéri az ígéret betartását még Atheász halála előtt, amit a szkiták nem fogadnak el, így Fülöp megtámadja őket, és egy csomó fogollyal meg zsákmánnyal hazafelé tart. A triballok (szerbek) útját állják, megverik és elszedik tőle a zsákmányt.²⁴ Ebből a meséből annyi kiderül, hogy a szkiták országa a triballoktól északra van, vagyis a Kárpát-medence.

Kétszáz évvel Nagy Sándor uralkodása után megint feltűnnek a szkiták Mitridates pontuszi király idejében:

„Tenuere igitur Mithridatico aevo Scythae etiam regiones ultra Istrum.”²⁵

Azaz: „Mithridatész idejében a szkiták, már Iszteren túli területeket is birtokoltak.” Ebből a mondatból is látszik, hogy a szkiták nem keletről nyugatra jöttek, hanem fordítva.

„Eltelik” több mint ezer év, hogy újra hallani lehessen a szkitákról a történelmi írásokban. Ezt a nagy időhiátust kétféle hamisítással lehetett elérni. Egyrészt az idővel, ami már abból is kiderül, ahogy a Krisztus születését tologatták az időskálán. Amikor Koniate írja a krónikáját, az időt még a világ teremtésétől mérték az ún. anno mundiban. Viszont amikor a történelmi eseményeket próbálták az időskálába iktatni (15–16. század), a Krisztus születése, amitől indították az új időszámítást, még nem volt véglegesítve. A találgatások 4000-től 6000-ig terjedtek. Végül a 17. században 5500-ra lett meghatározva.

---

²² Uo. 211.

²³ Uo. 215.

²⁴ Iohannes Nauclerus: *Chronicon D. Iohannis Naucleri praepositi ...*, 1. kötet. Haeredes Iohannis Quentel & Geruunium Calenium, Coloniae, 1564. 337.

https://books.google.ro/books?id=1AqTwDcibGIC&printsec=frontcover&hl=hu&source=gbg_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false.

²⁵ Bayer 1770. 227.

Pray György különböző számításokat közöl²⁶ a világ teremtésétől a Krisztus születéséig eltelt időről:

Coxeu-Kimi	4375
Secundum P. Le Comte	4600
Ex P. Gaubil supputatione	6115
Ex Blanchini abaco	6700
Iuxta Origenem	4830
Ex Flavio Jozepho circiter	4926
Juxta Mezheodorum	5000
Ex Gregorio Turonensi	5150
Ex Augustino	5195
Secundum LXXII et Martyrologum	
Romanum	5199
Ex Isidoro	5210
Ex Augustino iterum	5351
Ex Epiphanio Constantiensi....	5479
Ex Panodoro	5493
Juxta Africanum	5500
Juxta Constantinopolitanos	5509
Juxta Theophilum	5531
Juxta Alphonsinus Tabulas	6508

A történelem építményének a fundamentuma az idő. Bármelyik építmény romba dőlhet, ha a fundamentumát kezdik piszkálni. Ezért inkább eltekintünk ettől a hamisítástól, és inkább egy másikra koncentrálunk. Ez pedig a névhamisítás.

Priszkosz, aki Attila udvarában járt az V. században, szkitáknak nevezi Attila alattvalóit. Koniate írásában II. Gézát (Ιατζας) a hunok királyának nevezi, de közben az Iszteren túliakat (magyarokat) állandóan szkitáknak nevezi. Sztrabón szerint – imént láttuk – a szkiták lótartók voltak, tehát a hunok is, de ugyanezt mondhatjuk a kunokról is, vagyis ugyanarról a népről van szó, akik annyiban különböztek a földművelő és a város lakó magyarságtól, hogy félnomád életet éltek a nagyállattartás végett. De épp a lótartás miatt kitűnő szerepük volt a hadviselésben.

Amikor Magyarországon elterjedt a gabonatermesztés, azon területekről, melyek erre alkalmasak voltak, mindegyre kiszorították a lótenyésztő szkitákat, akik így mindinkább keletfelé próbáltak élettérhez jutni. Ezért van az, hogy Koniate könyvében Pannonia területén hunokat és magyarokat említ, míg a Királyhágótól keletre, és a Dunától északra szkitákat.

Koniate krónikája: „Quinto imperii eius (Joannes Comneno) anno, quum Scythae Istrum transgressi, Traciam popularentur, et obvia quaeque, locustarum instar vastarent... Ac principio missis ad Scythas legatis, eorum linguae peritis, periculum facit, an ut ad pactiones descendant, persuadere possit, et a belli consiliis omnes avocare aut saltem plerosque. Nam in plures tribus erant distributi, nec uni duci parebant. Hoc igitur pacto quosdam ex principibus eorum, omni genere comitatus sibi conciliat: non modo luxuriosis conviviiis instruendis, sed et sericis vestibus, et poculis et lebetibus argenteis donandis.”²⁷

²⁶ Georgio Pray: *Dissertationes historico-criticae in annales veteres Hunnorum, Avarum, et Hungarorum*. Sumptibus Augustini Bernardi, Bibliopolae Universitatis, Vindobonae, 1775. 195.

https://books.google.ro/books?id=B9ldAAAACAAJ&printsec=frontcover&hl=hu&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false.

²⁷ Nicetae Acominati Choniatae, ... 86. annorum historia, uidelicet ab anno restitutae salutis circiter 1117., in quo Zonaras desinit, usque ad annum 1203., libris 19. descripta, quorum hic ordo est: ... Opus ... nunc primum liberalitate magnifici & generosi uiri d. Antonii Fuggeri, &c. ... Graecè Latinèque editum, cum indice copioso Latino rerum, & Graeco uerborum & phrasium aliquot: unà cum uarijs lectionibus, ex trium codicum laboriosa inter sese collatione. Hieronymo Volfio Oetingensi interprete. Ioannem Oporinum, Basileae, 1557. 7.

Azaz: „Johannes Comnenus királysága ötödik évében a szkiták átjöttek az Iszteren, betörték Trákiába, és sáskák módjára fosztogatni kezdték a vidéket. Előbb a nyelvüket ismerő küldötteket menesztett különböző szkita csoportokhoz, megpróbálva őket rávenni a megbékélésre. Ugyanis ekkor a szkiták nem egy fejedelem alá tartoztak. A különböző csoportok vezetőit ajándékokkal halmozták el, úgymint selyemruhák és aranyékszerek.”

Miután a bizánciak így lekenyerezték a szkita vezéreket, éjszaka váratlanul megtámadták a szkita sereget. A szkiták szekér barikádot építettek és keményen visszaverték a bizánciakat. Ekkor a bizánciak újból átverték a szkitákat oly módon, hogy feltartva a Szűz Mária képét, békét könyörögve közeledtek a szekértáborhoz. Ezzel a csellel győzték le a szkita sereget. Ezek a szkiták magyarok voltak, nem pedig tatárok, akikkel a hivatalos történelem szeretné azonosítani ezeket a szkitákat. Ilyen csellel csak jámbor keresztény hívőket lehetett becsapni.

Harminc évvel később már nem a szkiták, hanem a hunok jönnek át ugyancsak az Iszteren: „Sub estatem Hunni superato Istro Branizobam vastarunt.”²⁸ Azaz: „A nyár során az Iszteren átkelő hunok elpusztították Banizobát.”

A 12. században az egyházaknak nagy szerepük van a társadalomban, de még sok hittétel tisztázatlan. Még vita tárgyát képezi, hogy a Verbum megtestesült-e vagy nem. Koniate egész könyvében nincs említés Jézusról, csak Krisztusról.

„Orta igitur questione de illo dicto, quo dicitur, incarnatum Deum, simul et offerre et offerri et eruditur inter se dissentientibus: disceptatio longo tempore est extracta, multis et confirmationibus utrinque allatis.”²⁹ Azaz: „Előjött a kérdés az úgynevezett megtestesült Istenről, amiben a tanultak között sem volt egyetértés hosszú időn keresztül, mindkét részből kemény érvek hangzottak el.”

„Verebantur enim, ne illa, ut quae pretextu carnis, ipsi VERBO derogaret, abrogaretur, praesertim cum extenuationem et humanitatis rationem praeterissent.”³⁰

Azaz: „Féltek ugyanis, nehogy a test (hús) ürügyén lealacsonyodna az Ige (Verbum), és közönségessé válna.” A másik oldal viszont attól tartott, nehogy a Mohamed által hirdetett istenhit nyerjen teret.

„Holosphyrum illum Machometi verum esse Deum, qui nec genitus esset, nec genuisset.”³¹

Azaz: „A Mohamed által hirdetett, úgymond igaz isten, Holosphyrum, aki nem nemzve jött létre, se nem nemzett.”

III. Ince pápa regnálása alatt irtják ki a katarokat, akik nem hittek a megtestesülésben.

A vallási hatalom általában összefonódik a világi hatalommal, ezért akárcsak a politikában, csomagban adják el a hittételeket. Minden csomag olyan hittételt is tartalmaz, amit a másik fél nem tud elfogadni. A regnáló pápa, III. Ince úgy gondolta, hogy meggyőzőbb a fegyverek bevetése az érveknél. 1204-ben a latinok pápai jóváhagyással megszállják Bizáncot és megalapítják a keleti latin császárságot egy Balduin nevű keresztes lovag vezetésével. A Koniaté által megadott évszámok nem igazodnak a mai hivatalos történelemben megadott évszámokhoz, de az eseményeket nagyon hüen leírja. Szerinte Bizánc kirablása anno mundi szerint VI M DCCCXII-ben történt, ami 1312 mai időszámítás szerint. A keresztesek első célpontjai a szaracén zsinagógák (így nevezi a szerző a mohamedán mecseteket), amiket lerombolnak és felgyújtanak.

---

https://books.google.ro/books?id=GL7Q3VBpLisC&printsec=frontcover&hl=hu&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false.

²⁸ Uo. 9.

²⁹ Uo. 107.

³⁰ Uo. 108.

³¹ Uo. 111.

Mivel evés közben jön meg az étvágy, egy kalap alatt meg akarják kaparintani Trákiát is. Ezt 1205-ben próbálják megejteni. Aki a más szemétdombján kapirgál, néha megjárja. Így jártak a latinok is.

Johan bolgár király segítségül hívja a szkitákat. A szkiták nagyobb része elrejtőzik a dombok mögé, a kisebb része megtámadja a latin és bizánci harcosok táborát. Egy idő után a szkiták a taktikának megfelelően menekülnek, a latinok üldözőbe veszik őket és a szkiták csapdájába esnek.

„Tanquam enim atra et perpetua nubes, ita Scythae irruebant, ut nequae explicare sese neque diffugire possent. Ceciderunt igitur omnes lectissimi latinorum equites. Balduinus vero capitur et vivus in Misiam abducitur.”³²

Azaz: „Mint egy sötét felhő, úgy csaptak le a szkiták a latinokra, akik sem védekezni, sem menekülni nem tudtak. Így mind odaveszett a latinok válogatott lovassága. Balduin is fogságba esett, és élve Misiába küldték (a bolgár királyhoz).”

Henricus (Balduin testvére) levele a pápához: „...irruit subito Blacus ille Johannicus in nostros cum multitudine barbarorum, Blacis videlicet, Comanis, et aliis.”³³

Azaz: „...ránk rontott az a blak Johannikus a barbárok seregével, blakok, kunok és másokkal...” Itt már nem szkiták, hanem kunok szerepelnek.

A pápa megpróbálta megmenteni Balduin életét, amire levélben kérte a bolgár királyt. Ezt a kérést a király megtagadta, és a legnagyobb kegyetlenséggel végezteti ki Balduint. Ettől az időponttól szórnak kígyót-békát a szkitákra. Aztán nemsokára jön a megtorlás, az úgynevezett tatárjárás. És ettől az időtől kezdték a tatárokat és a velük rokon ázsiai népeket szkitáknak nevezni, mert mivel lehet a legjobban felmenteni az igazi tetteket, ha nem azzal, hogy az áldozat önként saját magával végzett. (Északi áramlat szindróma).

Iszter-menti szkiták

A fent leírt eseményekről elég megbízható források állnak rendelkezésünkre, még ha néha ezeknél is a sorok között kell olvasni. Az akkori európai politikai helyzet kísértetiesen hasonlít a maihoz. Akkor is a globalista erők, akiknek a szószólója a pápa, az „egy akol, egy pásztor” jelmondat alatt akarták egybeolvasztani a nemzeteket. Akik ennek leginkább ellenálltak, akkor is a magyarok, jobban mondván a magyarok egy része volt.

A 13. század kezdete körül zajlanak az európai kereszties hadjáratok az úgynevezett eretnekek ellen. Az eretnekek utolsó fellegvára a Balkáni régió. A pápa többször felszólította a magyar királyt a bogumil eretnekség elleni fellépésre, aminek a végrehajtását a kunokra akarták bízni. A kunok, ahogy az alábbi forrásból kiderül, valójában az őshonos hunok, ők ellenálltak ennek a felkérésnek, és az eretnekek helyett a latinok ellen fordították a fegyvert. Ennek következményeképpen, ki lettek tagadva a nemzetből. Egyrészt mint hunokat, visszadatálták őket a történelembe ezer évvel, és mint kunok úgy lettek beállítva, mintha ekkor érkeztek volna keletről. Miután a latinok hódoltatták a Közel-Keletet, úgy gondolták, hogy itt az ideje leszámolni a balkáni eretnekekkel. A bolgár király segítségül hívja az Iszter-menti szkitákat (kunokat, vagy ha úgy tetszik hunokat), akiknek a segítségével megsemmisítő csapást mér a latinokra.

„Nam cum eos latini longissime persecuti essent, Scythae ex insidiis consurgunt: Bulgari velut ex composito conversi, hostes praeter omnem expectationem circumventos sagittis et iaculis strenue conflixerunt: et terre sanguine et cadaveribus repleta, ingentem latinorum

³² Uo. 302.

³³ Joseph Simonius Assemani: *Kalendaria Ecclesiae universae in quibus tum ex vetustis marmoribus, tum ex codicibus, tabulis, parietinis, pictis, scriptis, scalptisve...* 5. kötet. Komarek, Romae, 1755. 151.

https://books.google.ro/books?id=4pOeUeDx0rWC&printsec=frontcover&hl=hu&source=gbg_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false.

stragem ediderunt: qui ob pondus armorum, continentes scytharum incursiones et circuitus, et expeditissimas excursiones tolerare non poterant. Nonnullis etiam vivos ceperunt, inter quos et Balduinus fuit.”³⁴

Azaz: „Ám ahogy a latinok hosszasan kergették őket, a szkiták előjöttek a rejtékhelyeikről: a bulgárok azonnal megfordultak, az ellenséget minden oldalról körül fogva, gerelyekkel és nyilakkal ülték őket: és a föld megtelt vérrel és holttestekkel, óriási vereséget szenvedtek a latinok: akik a nehéz páncél öltözetük miatt nem tudtak védekezni a szkiták rohamai ellen. Nem keveset közülük élve fogtak el, ezek között volt Balduinus, a pápa által kinevezett kelet-latin császár.”

A latinok valójában az európai globalista erők hadseregét jelentették, ami európai nemzetekből verbuválódott, latin nyelven való vezénnyel.

Aztán nemsokára jön a megtorlás, a tatárok behívása által, akiket cinikusan szkitáknak titulálnak, akik szkitákat fognak gyilkolni.

„Praeterea que Mysiam ad Istri hostia tenent, qui Hunni et Comani vocantur. Erant etiam qui se Scythas nominarent: qui gravi et intolerabili Scytharum impressione perterriti, mutandas sibi sedes censuerunt. Neque enim ullis satis fiducia ad resistendum erat, sed omnes et urbes et gentes trepidabant, et velut spicae in area terebantur. Unde et hi Scythico bello desperato, pellibus palea plenis pro ratibus usi, cum uxoribus et liberis Istrum transierunt: nec brevi tempore in Tracia oberrarunt, idoneam sibi coloniam queritantes, decem millibus haud pauciores. Sed priusquam certam sedem legerent, Imperator Ioannes magnificiis muneribus, aliisque beneficiis eos sibi aiungit: et ipsos etiam in Romanas legiones refert, aliis alibi sedibus attributis, partim in Tracia et Macedonia partim in Asia ad Meandrum et Phrigiam.”³⁵

Azaz: „Myzia mellett az Iszter mentén” (laktak), „kiket Hunoknak és Kunoknak hívnak. Bár voltak, akik magukat szkitáknak nevezték: kik a szkiták” (tatárok) „elviselhetetlen nyomásának nem tudtak ellenállni, ezektől megijedve elhagyták lakhelyeiket és máshol kerestek szállást. Senkinek sem volt bizalma az ellenállásban, hanem a városok és nemzetek mind rettegtek, és reszkettek mint a búzakalász a szérűn. Így a szkita” (tatar-mongol) „háború miatt reményt veszítve, szalmával kitömött lóbőr tutajokon gyerekeikkel és asszonyaikkal átkeltek az Iszteren, ahol egy ideig Trákiában kóboroltak, megfelelő szálláshelyet keresve maguknak, nem kevesebb, mint tízezer ember. De még mielőtt letelepedtek volna, János császár” (III. Johannes) „nagylelkű ajándékokat, és ajánlatot tett nekik, felajánlotta nekik a római légióba való felvételt, másoknak más feladatokat Trákiában, Makedóniában, vagy Ázsiában.”

A fenti elszólásokat valami módon semlegesíteni kellett, oly módon, hogy a hunokat visszadatálták a VI. századba, a kunokat pedig újonnan keletről bevándorolt nemzetnek állítva. Ehhez kellett egy élethű mese, mert mi lehet hihetőbb, mint az, ami valóban megtörtént valamikor. Ezt a mesét Zosimi (aki valójában a 13. század után írt, de őt is visszadatálták a VI. századba), az előbb idézett könyv 26. oldaláról koppintotta le. És valószínű, hogy nem görögből latinra lett a fordítás, hanem inkább latinról görögre:

„Παρελθοντες δε ομως τοις ιπποσ και γυναιξι και παιδι, και οις επεφεροντο, τοις υπερ τον Ιστρον κατοικημενοις επηεσαν Σκυθαις, μαχην μεν σταδιαν ουτε δυναμενοι το παραπαν, ουτε ειδοτες επαγαγειν: (πως γαρ, οι μητε.) εις γην πηξαι τους ποδας οιοι τε οντες εδραιως, αλλα επι των ιππων και διαιτωμενοι και καθευδοντες περιελασεσι δε και εκδρομαις και ευκαιροις

³⁴ Georges Acropolite: *Historiae Byzantinae scriptores tres Graeco-Latini, vno tomo simul nunc editi. I. Nicephori Gregorae, Romanae, hoc est Byzantinae historiae libri XI... II. Laonici Chalcocondylae Atheniensis Historia de origine ac rebus gestis imperatorum Turcicorum... III. Georgij Logothetae Acropolitae Chronicon Constantinopolitanum... Accesserunt indices necessarii...* Petrum de la Roviére, Coloniae, 1615. 10.

https://books.google.ro/books?id=iHx-ULm3t-AC&printsec=frontcover&hl=hu&source=gb_s_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false.

³⁵ Uo. 26.

αναχωρισεσιν, εκ των ιππον κατατοξευοντες, απειρον των Σκυθων ειργασαντο φονον. τουτο συνεχως ποιουντες, εις τουτο το Σκυθικον περιεστησαν τυχης, ωστε τους περιλειμμενους, ων ειχον εκσταντες οικησεων, εκδουναι μεν τοις Ουννοις τας οικειν. αυτοι δε φευγοντες, επι την αντιπερας οχθην διαβηναι του Ιστρου, και τας Χειρας ανατειναντες, ικετευειν δεχθηναι παρα Βασιλεως υπισγνειθαι τε πληρωειν εργον αυτω συμμαχων πιστων και βεβαιων.”³⁶

Ugyanez latinul: „Utut sese res habeat, profecti cum equis et uxoribus et liberis et iis rebus quas secum vehebant, habitantes super Istrum Scythas invaserunt. Ac stataria quidem pugna prorsus neque poterant hostem agredi: (quo enim id pacto? qui ne quidem in terram firmiter pedes defigere poterant, sed in equis et haerebant interdiu et somnum capiebant) sed partim circumequitando, partim excurrando, partim opportune retrocedando et ex equis iaculando, immensam Scytharum caedem edebant. Quod quum frequenter facerent, nationem Scythicam ad eam fortunam redegerunt, ut superstites domiciliis suis relictis, Hunnis ea traderent incolenda. Ipsi fugam capessentes in adversam Istri ripam transiicerent, erectisque manibus, supplices ab imperatore se recipi peterent, simulque pollicerentur, officio se fidorum et constantium sociorum functuros.”³⁷

Azaz: „Mindazonáltal megérkeztek” (a hunok) „lovaikkal, asszonyaikkal, gyerekeikkel és minden kellékeikkel, megszállták az Iszter-melléki szkitákat, akik semmiképp nem tudtak velük szembeállni (de hogy is tehették volna, hisz még nem tudták megvetni a lábukat azon a földön, mert lovaikon barangoltak naphosszat, sőt így aludtak is), mert körbe vették őket lóhátról nyilakkal, és lódszákkal óriási pusztítást végeztek a szkitákon. Mivel ezt gyakran megtették, a szkita nemzet arra a sorsra jutott, hogy a még megmaradt lakhelyeiket elhagyják, és azokat átadják a Hunoknak. Ők pedig menekülve megpróbálták átkelni az Iszteren, kinyújtva kezeiket könyörögtek, hogy a császár engedje be őket, megfogadták, hogy hűséges alattvalók lesznek.”

A helyzet tisztázása érdekében meg kell vizsgálni a 13. századi Kárpát-medencei társadalom összetételét. A nép egy része az erődítmények körüli városokban élt. Itt éltek a kézművesek, a kereskedők, a hivatalnokok, a rendfenntartók, és a vallási vezetők felső rétege. A parasztság két részre tagozódott: az egyik a földművelő, a másik a lótarató. A lótaratókat kunoknak nevezték. Ahogy manapság az ország vérkeringését a gépjárművek biztosítják, ezt abban az időben a lovak biztosították. Egy háborúban hiába vannak jó fegyverek, ha nincs hozzáértő ember. Akik a lovakhoz értettek, azok a kunok (hunok) voltak. Ezért a 13. századi csatákban a források szerint mindig a kunok szerepelnek. Ezt a fenti idézetekben leírt okok miatt Róma nem nézte jó szemmel. A század vége felé az utolsó bosszú Kun László személyét érte. Ezután nemsokára Róma megvalósítja rég óhajtott tervét, idegen király rákényszerítését a magyarokra. A kunokat nemcsak a fent leírt okok miatt nem nézték jó szemmel, hanem azért sem, mivel megkezdődött a nagyipari gabonatermesztés. Így a kunok nagy része e két ok miatt mindinkább keletre, vagy hegyvidékre kényszerült, ami végső soron a vallásuk és nyelvük feladásához vezetett.

A fentiekből láthatjuk, hogy a szkíták folyamatosan jelen vannak ősidők óta a Kárpát-medencében. Amikor viszont az Európába betörő mongol-tatárokat szkítáknak kezdték titulálni, akkor valahogy ki kellett magyarázni, hogy a Kárpát-medencei szkíták is Ázsiából származnak. Ebbe segített be a nagy Zoszimosz:

„Zószimosz (ógörögül: Ζώσιμος, latinul: Zosimus Historicus), (5–6. század) az utolsó pogány történetíró. Életrajzi adatok: Született: 460.”³⁸ Méghogy pogány, hisz minden mondata

³⁶ Zosimi: *Historiae Byzantinae scriptores tres Graeco-Latini...* Petrum de la Rouiere, Coloniae, 1615. 312. https://books.google.ro/books?id=iHx-ULm3t-AC&printsec=frontcover&hl=hu&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false.

³⁷ Uo.

³⁸ [https://hu.wikipedia.org/wiki/Z%C3%B3szimosz_\(t%C3%B6rt%C3%A9net%C3%ADr%C3%B3\)](https://hu.wikipedia.org/wiki/Z%C3%B3szimosz_(t%C3%B6rt%C3%A9net%C3%ADr%C3%B3)).

az egyház álláspontját tükrözi. A nagy keresztényellenességének a kihangsúlyozása arra jó, hogy nehogy kiderüljön, hogy valójában ő is egy reneszánszkori író.

A legtöbb történész a Zoszimosz által leírt korból, Ázsiában csak szauromatákat és masszagétákat említ, ő pedig többször is „áthozza” őket Európába, a Tanaiszon, mikor a Meotiszon keresztül.

Egy legendát úgy lehet hihetőbbé tenni, ha megpróbálják beépíteni az ok és okozat rendszerébe. Így próbálta Zoszimosz is Nagy Konsztantin legendáját minél hitelesebbé tenni:

„Και μοι πολλακις επηλθε θαυμασαι, πως εις τοσουτο της Βυζαντιον πολεως ηυξημενης, ως μηδεμιαν αλλην εσ ευδαιμονιαν αν, η μεγεθας αυτη παραβαλλεσθαι, προρρεσις εκ Θεων ουδεμια περι της εις αμεινονα τυχην αυτης επιδοσεως τοις προ ημων ανθρωποις εδοθη.”³⁹

Latinul: „Ac mihi quidem saepe mirari subiit, qui fieret, ut, quum urbs Bizantina tantopere excreverit, ut alia nulla cum hac, sive felicitatem sive magnitudinem spectes, comparari possit: nullum vaticinium maioribus nostris de ipsius incremento, meliorem ad fortunam evectae, datum fuerit.”⁴⁰

Azaz: „Én magam is gyakran csodálkozom azon, hogy lehet az, hogy Bizánc ilyen nagyra nőtt, ahogy egy más város sem, úgy jólétben, mint nagyságban: nagyjaink közül senki sem jósolta meg ennek a növekedését.”

Aztán rábukkant egy Szibilla jóslatára (ne feledjük, egy Szibilla jósolta meg Jézust is!):

„Ο Βασιλευ Θρακων, ληψεις πολιν εν προβατοισιν αυξησεις δε λεοντα μεγαν, γαμψωπυχα, δεινον ος ποτε κινησει πατριας κειμηλια χωρας. γαιαν δε αιρησει μοχθων ατερ. ουδε δε φημι σκηπτουχοις τιμαιοσιν αγαλλεσθαι μαλα δηρον.”⁴¹

Azaz: „Thrák király, megkaparintod a várost, bárányból nagy oroszlánná válsz, kapzsi és ijesztő vagy, egyszer elmozdítod a Hazát, az ország örökségét. Földet osztasz nehéz munkára. Megmondom neked, hogy nemsokáig fogják tisztelni a jogarodat.”

A latin változat ugyanott eléggé különböző, sőt, ellenkező értelmű:

„Rex Thrakum, capies urbem: in balantibus agnis uncunguem pariter magnum horribilemque leonem augebis: patriae quondam cimelia terrae qui rapiet: citraque laborem agro potieris. Sed non aio diu te sceptris perfruiturum.”⁴²

Azaz: „Trák király megkapod a várost, szédelgő bárányból félelmetes oroszlánná válsz, a hazából, ami egykor a Föld ékessége volt, rablót csináltál: munka nélkül birtokolod a földet. De megmondom, hogy nem sokáig fogsz örvedeni a jogarodnak.”

Amikor nagyon kilóg a lóláb

Hérodotosz világosan leírja a szkíták lakhelyét, tudnillik a Kárpát-medencét. A későbbi történetírók, kiforgatva Herodotosz írását, áthelyezik a szkítákat Ázsiába, persze óvatosan, csak lépésről lépésre, ahogy az alábbi írásban láthatjuk, ugyanis itt az Agatirszeket, nem egészen Ázsiába, csak a Kárpátoktól minél keletebbre tolták. Ugyanígy keletre szórták a többi szkita törzset, akik Herodotosz szerint az Agatirszek szomszédságában éltek. Az alábbi térképet⁴³ akkor rajzolták, amikor meghamisították Herodotosz írását.

³⁹ Zosime: Zosimi *Historiae Graece et Latine recensuit, notis et criticis et criticis et commentario historico illustravit Jo. Frid. Reitemeier... animadversiones nonnullae C. G. Heynii ...* Weidmanni heredes et Reichium, Lipsiae, 1784. 161.

https://books.google.ro/books?id=o3a2DgWMdlIC&printsec=frontcover&hl=hu&source=gbg_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false

⁴⁰ Uo.

⁴¹ Uo 162.

⁴² Uo.

⁴³ S. Augustus Mitchell: *Mitchell's Ancient Atlas, Classical And Sacred, Containing Maps Illustrating The Geography Of The Ancient World, As Described By The Writers Of Antiquity; Also The Political Divisions, Cities, Towns ... As Determined By Modern Observations; Together With A Table Of The Corresponding Ancient And*

υπερχειμενων ορων, α τινα καλειται Ριπαια ορη, κατα τον μεσογειον, μεταξυ της Μαιοτιδος λιμνης και του Σαρματικου ωκεανου κειμενα.”⁴⁴

Azaz: „Ezek a folyók pedig a Venedikum öbölbe ömlenek, mely a Visztulától kezdve hosszan elnyúlik kelet felé. A Rudon-folyó bejárata után következik a Turont-folyó bejárata, ez után pedig a Chezinum-folyó bejárata. Ez után következik a jeges óceán, és az ismeretlen föld. A Chezinum-folyó körül laknak a Jóbb (Αγαθοσοι) emberek, ez egy európai szarmát etnikum. A Chezinum- és Turontos-folyók a közeli, úgynevezett Rifei-hegyekből folynak alá, mely hegy a Meotisz-mocsarak, és a szarmát óceán között található.”

Az Αγαθοσοι=jobbak szót a latin fordításban egyenesen Agatirsznek írták. Ez az ominózus mondat latin fordítása:

„Chesunum fluvium accolunt Agathirsi, Sarmatiae Europae gens.”⁴⁵

Azaz: „A Chesunum-folyót az Agatirszek lakják be, egy európai szarmát nemzet.”

A latin fordításban a jobb embereket Agatirszeknek állítják. Az agatirszekről sokmindent írnak, hogy imádták az arany ékszereket, festették magukat, és házasságon kívül szeretkeztek, de hogy jók is voltak, vagy jobbak másoknál, arról nem szól a fáma.

Hérodotosz szerint nem a Chesunum, hanem a Maris folyó mellett laktak. A Rifei-hegyeknek, vagy bármilyen hegynek nevezhetőnek pedig nyoma sincs a szövegben megadott helyen. Más régi forrásokban a Meotisz egy olyan mocsaras helyet jelent, amit vízi járművek nélkül is át lehet járni. Így valószínű, hogy a szövegben szereplő Meotisz nem más, mint a Duna–Tisza–Maros-összefolyásánál keletkezett mocsaras terület. Így értelmet kap az a mondat, hogy: „α τινα καλειται Ριπαια ορη, κατα τον μεσογειον, μεταξυ της Μαιοτιδος λιμνης και του Σαρματικου ωκεανου κειμενα.”⁴⁶ Azaz: „Az úgynevezett Rifei (Kárpátok)-hegy, ami a földközben (szárazföld belsejében) a Meotisz-mocsár és a szarmát óceán között fekszik.” Ez a Meotisz a Kárpát-medencében van és nem azonos a Fekete-tengeri Meotisszal.

Hérodotosz így ír:

„Itaque ab Istro jam quae superiora sunt ferentia in mediterranea, discludunt Scythiam ab Agathyrsis deinde á Neuris, deinde ab Androphagis, postremo á Melanchlenis. Itaque Scythiae veluti formam quadratam habentis, duae partes quae ad mare pertingunt, altera, et mediterranea ferens, altera ad maritima, usquequaque sunt pares, nam ab Istro ad Boristenem decem dierum est iter, tantundem á Boristene ad Meotidem paludem. A mari mediterranea versus, usque Melanchlenos qui supra Scythas habitant, viginti dierum iter. Supputantur autem á me in singulos dies itineris ducena stadia. Ita transversa Scythiae erunt quator millium stadiorum: recta quae ad mediterranea ferunt, totidem stadiorum. Tanta est haec terra magnitudinis.”⁴⁷

Azaz: „Az Isternek (Duna) az a része, amely a Mediterrán-tenger fölött van (ez a Duna magyarországi szakasza), elválasztja a Szkítákat az Agathyrsektől, aztán a Neuroktól, az Androphágoktól, és végül a Melanchlénoktól.” (Az itt felsorakoztatott törzsek közül a szkíták törzse a legnagyobb, és később ezek mind beolvadnak a szkítákba.) „Szkítia területe négyzet alakú, két szélé két tengerrel határos, az egyik a Mediterrán-tenger, a másik a” (Fekete) „tenger. Az Istertől a Boristenes folyóig tíznapi járás, és ugyanannyi a Boristenestől a Meotiszi-mocsarakig. A Mediterrán tengertől a Melanchlénokig, akik a Szkíták fölött laknak, húsz napi járás. Feltételezve, hogy egy nap alatt kétszáz stádiumot lehet megjárni. gy Szkítia szélessége négyezer stádium. Ekkora a föld nagysága.”

Még szerencse hogy a hamisítók nem igen tudtak számolni, így meg lehet találni az igazságot. Egy napi járás (24 órás erőltetett katonai menetelés) kb.100 km lehet. Akkor az

⁴⁴ Marcianus (Heracleensis), Marcianus Heracleota: *Markianos, Menippos, Stadiasmo*. Fritzsche, Lipsiae, 1841. 142-143. https://books.google.ro/books?id=y60-AAAACAAJ&printsec=frontcover&hl=hu&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false.

⁴⁵ Uo. 143.

⁴⁶ Uo.

⁴⁷ Herodotus 1679. 257.

egynapi 200 stádium 100 km. Ez azt jelenti hogy egy stádium kb. 500 méter. Akkor a 4000 stádium 2000 km. A Dáriusz hadjárata kb. 60 napot tartott. Ez azt jelenti, hogy ha éjjel-nappal meneteltek volna, akkor a megtett út háromszor húsznapos járás, vagyis 12 000 stádium, ami 6000 km. De mivel éjjel-nappal nem meneteltek, és közben még nyolc várost is építettek, így a megtett út nem lehetett nagyobb mint 2000 km. Így ki van zárva, hogy a hadjárat színhelye az orosz síkság lett volna, és olyan hatalmas területen, mint ahogy a hivatalos történelem állítja.

Agathyrsek

Hérodotosz szerint az Agathyrsek a Maros folyó mellett laktak, de a forrásokból azt lehet kihámozni, hogy kolóniákat is hoztak létre, és nem csak a Balkánon. Ezeket az adatokat úgy próbálták mellőzni, hogy előbb hetet-havat összeírtak ezekkel kapcsolatban (ez nagyon jól érzékelhető az idézetekből), aztán ha ez sem volt elég, akkor a kapcsolatos forrásokat eltüntették, vagy megsemmisítették. Az idézeteket az eredeti görög, a latin és a saját magyar fordításomban írom. A saját észrevételeim nincsenek idézőjelbe téve.

Sztephanosz Büzantiosz állítólagos 6. századi bizánci nyelvész, lexikográfus írja:

„Αγατυρσα, πολις Σικελιας, ως Πολιβιος εννατη. Το εθνικον, Αγαθυρσαιος. Ου γαρ αθηης ο τυπος τοις τεν Σικελιαν οικουσι. Ιμεραιος γαρ, και Ενναιος, και Καταναιος φασιν... Αγατυρσοι, εθνος ενδοτερω ου Αιμου. Κεκλευται δε η απο Αγατυρσου του Ηρακλεους, η (ως Πεισανδρος) απο των Θυρσον του Διονισου. Ο τονος Βαρυς. Τα εισ Ος, υπερ δυο συλλαβας εχοντα τεν προ τελους εισ αμεταβολον ληγον, Βαρυνηται Μεγαρος, πολις Σικελιας, Μαιμαρσος, πολις Ιστρου. Ουτως Αγατυρσος, και κυριον, και εθνικον. Λεγονται και Αγατιρσιοι κτητικος, η εθνικος.”⁴⁸

Latin fordítása: „Agathyrsa urbs Siciliae, ut Polibius lib. nono. Gentile, Agathirseus. Haud enim insolens est haec forma Siciliae incolis. Sic enim Himereus, Enneus, Cataneus dicunt... Agathirsi, populi in interiore parte Aemi. Sic vero fuere vocati, vel ab Agathirso Herculis filio, vel (ut Pisander) a Thirsis Bacchi. Accentus est gravis. Polysyllaba enim in os, que habent penultimam cum immutabili finiente, accentu gravi notantur, ut Megarsus, urbs Siciliae, Maemarsus, urbs Istri. Sic Agathirsus, et nomen proprium, et gentile. Dicuntur etiam Agathyrsii, quod potest esse, et possessivum, et gentile.”⁴⁹

Azaz: „Agatirsza, szicíliai város, ahogy Polübiosz a 9. könyvében állítja. Agatirszi nemzet. Nem szokatlan Szicíliának az effajta benépesítése. Ezt mondják Himereus, Enneus és Kataneus... Az Agatirszek egy nemzet a Haemus-hegységen belül. Így hívták őket a herkulesi Agatirsz neve után (ahogy Piszánter állítja) és a Θυρσον (bachánsrúd) után” (egy repkény és szőlőlevelekkel feldíszített rúd, amit a bachánsok vittek a kezükbe a bacháns ünnepeken). „Kemény hangsúllyal az utolsó előtti szótagon” (az r-en), „mint a Megarsus” (szicíliai város), „vagy a Maimarsus isztriai város. Az Agathyrsz tulajdonnév is lehet, de etnikum neve is. Azt mondják, hogy lehet birtokos név is és etnikum neve is.”

A latin fordítás helytelen, ugyanis a görög szövegben nem az áll, hogy Agatirsz Herkules fia, hanem az, hogy Agatirsz herkulesi, vagyis Herkules-szerű a testalkata. A görögök barbároknak tartottak minden más népet, így az agatirszeket is, ezt akarja a szerző mindenáron kihangsúlyozni az r kemény kiejtésével.

⁴⁸ Stephanus of Byzantium: Peri poleon. Stephanus de Urbibus. Que Primus Thomas de Pinedo... Gerhard Wetstenios, Amsterdam, 1725. 11.

https://books.google.ro/books?id=gfXlAAAAAMAAJ&printsec=frontcover&hl=hu&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false.

⁴⁹ Uo.

„Γελονον, πολις Σαρματιας τες Ευροπης, απο Γελωνου του Ηερακλεους, του Αγαθυρσου αδελφου. Ο οικητωρ,ομοφωνως: οξυνεται δε. Εστι δε η πολις ξυλινη, κειμενη εν Βουδινους, εθνε μεγαλω, ως Ηεροδοτος.”⁵⁰

Latin fordítás: „Gelonum, urbs Sarmatiae Europae, a Gelono Herculis filio, Agathyrsi fratre. Incola, eiusdem vocis: acuitur vero. Est vero urbs lignea, in Budinis sita, gente magna, Herodotos teste.”⁵¹

Azaz: „Gelonum európai szarmát város, mely nevét a herkulesi Gelonról, Agathyrsz testvéréről kapta. Ugyanaz a nyelvük, bár nyersebb. A faházakból épült város a Budini területen fekszik, Herodotosz szerint egy nagy nemzet.”

Itt is téves a latin fordítás, mert a Ηερακλεους herkulesit, vagyis Herkuleshez hasonlót jelent, és nem azt, hogy Gelone Herkules fia lett volna. Hát persze, hogy nyers a nyelve, hisz szerinte minden szkita barbár. Priszkosz szerint Attila városa is faházakból épült, viszont a sztyeppén inkább kőből szoktak építkezni.

„Μεγαρα, πολις περι τον ισθμον, μεση Πελοποννησου και Αττικης, και Βοιωτιας. Ής επινειον η Νισαια. Εκληθη δε απο Μεγαρεως του Απολλωνος, η του Αιγεως, του Πανδιονος, του Ερεχθεως, του Εφαιστου. Η δια το τραχυ τε χωρης.Ο πολιτης, Μεγαρευσ. Α φη ης Θεογνις,ο τας παραινεις γραψας. Ήν δε σχολη φιλοσοφων Μεγαρικων λεγομενη, διαδεξαμενε Ευκλειδεν Μεγαρεα Σοκρατικον, ως Στραβον εννατη. Το θηλυκον επι τας χορας, Μεγαρις, και Μεγαρηις. Και κτητικον, Μεγαρικος. Ουτω δε και τους Μεγαρικους κεραμους δια του ε χρη λεγειν,ου δια του α, ως οι εμποροι τεν αρχουσαν παραφθειροντες. Τα τοπικα, Μεγαροθεν, εκ τοπου: εν τοπω Μεγαροι, ως Πυθοι. Εστι και Μεγαρα εν Θετταλια. Τριτη εν Ποντω. Τεταρτη εν Ιλλυριδι. Πεμπτη εν Μολοσσιδι. Εκτη εν Σικελια, η προτερον Υβλη, απο Υβλονος Βασιλεος. Και Υβλαιοι, οι πολιται.”⁵²

Latin: „Megara urbs circa Isthmum medis inter Peloponesum, et Atticam, et Beotiam. Cuius navale, Nisea. Sic vero vocata fuit a Megareo Apollinis filio, vel Aegei filii Pandionis, filii Erechthei, filii Vulcani. Vel propter regionis asperitatem. Civis, Megareus, ex qua fuit Theognis, qui paraeneseis scripsit. Erat verio inibi Schola Philosophorum Megarensium dicta, quae recipit Euclidem Megarenssem Socraticum, ut Strabo libro 9. Foeminem dictum de regione, Megaris, et Megareis. Possessiv Megaricus. Sic vero, et fictilia vasa Megarica per e oportet dicere, non per a, ut mercatores, qui primam syllabam corrumpunt. Localia, ex Megaris, ex loco. In loco, in Megaris, ut in Pytho. Est etiam urbs megara in Thessalia. Tertia, in Ponto. Quartain Illyride. Quinta in Molosside, Sexta, in Sicilia, quae prius Hyble, ab Hyblone rege. Et cives Hyblaei.”⁵³

Azaz: „Megara város a Peloponnészosz Attika és Beotia közti földszoroson helyezkedik el. A hajóflottája Niseában van. Így hívták az Apolloni Megareo neve után, vagy az égei Pandion fiai után, vagy Erechtei Vulkán fiai után. Vagy a vidék keménysége miatt. A polgárai megariak, ezektől származott Theognisz, a Paraenesis szerzője. Itt volt a Megarensiumnak nevezett filozófiai iskola, melynek tagja volt a megarai szokrátikus Euklidesz, amint azt Sztrabón állítja 9. könyvében. Nőnemben Megaris és Megareis, birtokos esetben Megaricus. Így a megarai keramikus vázák esetében, nem szabad a-val ejteni az első szótagonál az e-t, ahogy a kereskedők tévesen teszik. Helyi értelemben Megarothen α helynév miatt” (οθεν=valahol), „a helységben εν τοπου Μεγαροι mint Pythoi. Van egy Megara Tesszáliában is. Harmadszor Pontusz vidékén. Negyedszer Illir földön. Ötödször Milosszidában. Hatodszor Szicíliában, amit előbb Hyblának neveztek, Hyble király neve után.”

Szerintem itt is téves a latin fordítás, mivel az Απολλωνος Apollonit jelent. Így nem rokon, apa–fiú leszármazásról van szó, hanem vallási hovatartozásról. Apollo a költészet, a

⁵⁰ Uo. 203.

⁵¹ Uo.

⁵² Uo. 450.

⁵³ Uo.

jóslás, a zene, a tánc, a művészetek, a férfiszépség, a fény, az íjászat és a gyarmatosítás istene.⁵⁴ Más forrásokból is kitűnik, hogy az egész Mediterrán térségben, Szicíliától Anatóliáig megari kolóniák léteztek.

15. századi humanista írja:

„Hoc, ne quis forte male feriatu risu, quidem Megarico per inscientiam excipiendum putet, ceu in hoc philosopho probabilia haec non sint, de patre ac filio recondite, ac divinitus in Epistola ad Hermiam Plato sic propemodum scribit: Utendum est nobis pacto et lege certa, testando Deum rerum omnium ducem praesentium et futurorum ac ducis et causae patrem dominum. Qua in parte doctissimorum sententia est, per omnium ducem, mundi animam intelligi: quae, quia sit motus principium, per triplicem temporum gradum omnia explicet.”⁵⁵

Azaz: „Nehogy véletlenül valakit kinevetve megsértsen, amit tudatlanságból Megarai” (számár?) „módra értelmez, de ebben a filozófusban ilyen valószínűleg nincs, a titokzatos atya és fiú, meg az isteni dolgokról így ír Platón a Hermiához írt levelében: szokás és törvény szerint úgy tanúskodunk Istenről, mint a mindenség, a jelen és a jövő és az okok ura és atyja. Ami egyrészt a legtanultabbak felfogása is, akik a mindenség ura alatt a világ lelkét értik, amely, minthogy a mozgás elve, az idő hármassal fokával magyaráz mindeneket.”

Kérdés az, hogy mit akar jelenteni Megarico szó? Ha melléknév, akkor nem nagybetűvel írjuk. Ha meg nagybetűvel írjuk, akkor a megari népről van szó. A megariak filozófiájáról vagy vallási felfogásáról sajnos semmit nem tudunk. Két dolog lehetséges: 1. A megariak idejében minden tudást csak kép formájában rögzítettek, vagyis még nem létezett az írás. 2. Vagy minden írást megsemmisítettek, ami a megariakhoz kapcsolódott. De az is lehet, hogy itt a megariak alatt a magyarokat érti a szerző, és akkor feltételezhetjük, hogy nem lehetett olyan nagy időhiátus a megariak és a magyarok között, ahogy azt a történelemkönyvekben találjuk. Ugyanakkor azt is láthatjuk a következő idézetekből, hogy a görög forrásokban megpróbálják a megariak jelentőségét minimalizálni.

A Suda Lexikonból:

„Ἀλλὰ ἐστὶν ἡμῶν μεγαρικά τις μηχανή. – At nobis est Megarica quedam machina. Improbitas enim obiicebatur Megarensibus, qui alia dicerent, alia facerent.”⁵⁶

Azaz: „De itt van nekünk ez a megarai masina. Mert a megbízhatatlanságot vetették a megaraiak szemére, hogy ugyanis egyet mondanak és mást csinálnak.”

„Ἀλκιμένης Μεγαρένσις τραγικός. Ἔστι καὶ ἄλλος Ἀλκιμένης κωμικός, Ἀθηναῖος.”⁵⁷

Azaz: Volt egy „megarai tragikus Alcimedész és egy athéni komikus Alcimédész”.

„μεγαρικά σφιγγες.” – „Megarice sphinges, dicuntur meretrices.”⁵⁸

Azaz „Megarai szfinxeknek nevezték a kurvákat.”

„Μεγαρέων ἀξιοὶ μερίδος. – Megarensium digni parte: id est inhonorati. Non sumus homines obscuri, neque Megarensis conditionis: sed ex iis qui sapientiae principatum tenent.”⁵⁹

Azaz: „A megaraiak megérdemelt része: vagyis ami nincs jutalmazva. Nem vagyunk ismeretlen emberek, és nem vagyunk a megaraiak helyzetében, hanem azokból vagyunk, akik a bölcsesség birodalmát tartják.”

⁵⁴ <https://hu.wikipedia.org/wiki/Apoll%C3%B3n>.

⁵⁵ Rodigino 1666, 869.

⁵⁶ Suda: *Svidae Historica, Caeteraque omnia quae ulla ex parte ad cognitionem rerum spectant: solis verborum explicationibus (quae quidem in vulgatis lexicis passim extant) praetermissis: opus iucunda rerum varietate & multiplici eruditione refertum*. Oporinus, Basileae, 1564. 41.

https://books.google.ro/books?id=zB9DAAAcAAJ&printsec=frontcover&hl=hu&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false.

⁵⁷ Uo. 51.

⁵⁸ Uo. 594.

⁵⁹ Uo. 593.

„Μεγαρεων δακρυα. – Megarensium lacrimae. Proverbium in eos dicitur, qui lacrimis expressis simulate flent, non ex animo.”⁶⁰

Azaz: „Megarai könnyek. A közmondás azokra vonatkozik, akik nem szívből, hanem csak tettetve sírnak.”

„μεγαρισαι. – Stilpo philosophus Megarensis Grecus, tantum acumine ingenii, docendique dexteritate prestatit alii, ut tota pene Grecia illum intuens, Megaricam sectam amplecteretur.”⁶¹

Azaz: „Sztilpon megarai görög kimagasló tehetségű, aki az ügyesség tanításában mindenki előtt járt, hogy egész Görögország őt csodálta, létrehozta a megarai szektát.”

A fenti mondatok értelmé, hogy minél jobban eltüntessék a megariakat, nehogy elhomályosítsa a görög dicsőséget. Aztán a szög csak kibújik a zsákból:

„Μεγαρίσαι: τὰ Μεγαρέως δοξάσαι. Στίλπων γὰρ ὁ φιλόσοφος Μεγαρεὺς ἦν, τῆς Ἑλλάδος· ὃς τοσοῦτον εὐρησιλογία καὶ σοφιστεία προῆγε τοὺς ἄλλους, ὥς μικροῦ δεῖσαι πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα ἀφορῶσαν εἰς αὐτὸν μεγαρίσαι.”⁶²

Azaz: „Megarizálva: A megariak dicsérete. Sztilpon Görögországban” (élő) „megari filozófus: mivelhogy találekönyságban és bölcsességben mindenkit megelőztek, nemsokára egész Görögország megarai viseletet kezdett hordani.”

Μεγαρίζω: szuterént építek, vagy a megaraikat utánzom,

Μεγαρον: szalon, vagy a templom fő része, nagy ház, palota,

Μεγαρσις: szemmel verés,

Μαγαρικος, Μεγαρικός: megarai cserépedény.⁶³

Turkia

A Szent Koronán ezt a kifejezést találjuk *Γεωβιτζας Πιστος Κραλης Τουρχιας*.

A Wikipédián meg ezt találjuk: Géza képeének felirata a következő: *Γεωβιτζας Πιστος Κραλης Τουρχιας* (átírásban: Geóbitzasz pisztosz kralész Turkhiasz), amit így lehet fordítani: „Geobitzasz, Turkia hívó királya”. A „Geobitzasz” a magyar Géza név bizánci formája, míg „Turkia” megfelel Magyarország hagyományos bizánci elnevezésének.

Amit a nagyérdemű tudósaink figyelmen kívül hagynak, az egy kis vessző az utolsó a betű fölött (kissé után), amivel az *n* betűt helyettesítették. Így Geobizatz nem Géza, hanem Geobizánc, azaz Bizáncföld. Tehát a helyes fordítás ez:

Bizáncföld híve Turkia királya.

Itt két dologra kell magyarázatot találni: Miért Turkia királya, és miért Bizáncföld híve?

Az írásokból kiderül, hogy egész a 12. századig Európában és a Közel-Keleten számtalan vallás, számtalan filozófiai irányzat létezett, és ezek mind megfértek egymással békességben. Amikor a 12. században a katolikus egyház hegemon uralomra tett szert, akkor kezdték átírni a történelmet az egyház tollnokai, úgy, hogy a nemkívánatos, még ki nem irtott népeket, és ezek nemkívánatos világnézeteit visszadatálták a történelemben annyi évvel, amennyit ők beleloptak a történelmi időskálába, tudniillik ezer évet. Így került vissza az ókorba a görög filozófusok nagy része, valamint a nemkívánatos vallási nézetek képviselői, meg egyes nemkívánatos nemzetek, mint a megariak (magariak). A történelmi igazságot csak úgy lehet összerakni kis elszólásokból, ha minél több forrást egybe vetünk.

„Bizantium Traciae civitatem perillustrem, utriusque linguae monumentis celeberrimam, sors Delphica vel praecipuae extulit, quae scitantibus megarensibus ad eam pertinens reddita, ferme sic

⁶⁰ Uo. 593-594.

⁶¹ Uo, 594.

⁶² *APXH TOYA ΣΤΟΙΧΕΙΟΥ. ΤΟ Α ΜΕΤΑ ΤΟΥ Α. ΠΡΙΝCΙΠΙΟΥ ΛΙΤΕΡΑΕ. Α CUM A. 114.*

<https://www.google.hu/books/edition/Souidas/X5vO2gcLyC4C?hl=hu&gbpv=1&dq=%CE%9C%CE%B5%CE%B3%CE%B1%CF%81%CE%AF%CF%83%CE%B1%CE%B9:&pg=PA114&printsec=frontcover>.

⁶³ Ioanid 1864, 1370. A román jelentés magyarra fordítva.

est: ολβιοι οι κεινεν πολιν ανερες οικησουσιν ακτησ Θρηικης υγρον παρα ακρον στομα ποντου.”⁶⁴

Azaz: „Bizánc, Trákia gyönyörű városa, mindkét nyelvi emlékei híresek, ahogy a delphoi jóslatokban áll, ahol a megariakról tudott dolgokat közvetít, ami körülbelől így hangzik: Abban a városban lakó boldog emberek, kik Trákia tengerpartján laktak a Pontus bejárata végén.” Ebből világosan látszik, hogy Bizánc alapítói a megariak voltak.

A figyelmes olvasónak azonnal feltűnik a fenti szövegben Trákia neve (Θρηικης), pedig görögül helyesen Θρακια. De ahogy a legrégebbi írásokban helyspórlás végett csak mássalhangzókat használtak, így a trákia mint trk szerepelt, így nem mindenkinek sikerült a lerövidített (abreviált) nevet visszaállítani. A magyar nyelv kerüli a mássalhangzó torlódásokat, így lett a magyar nyelvben a trk-ből turkia, a trákból török. A magyarok bármelyik névváltozatban, legyen az szkíta, hun, vagy avar, mindig jelen voltak a Balkánon a Dunától Bizáncig. Trákia mint ország nem nagyon szerepel a történelmi írásokban, csak egy olyan terület, amit évszázadokon keresztül magyarok uraltak, majd Bizánc megerősödésével kázus bellinek számított a magyarok és a bizánciak között. Amikor az Oszmán birodalom megszállta a Balkánt, akkor az európai történészek nagylelkűen nekik adományozták a Turkia nevet. Így lehetett megarmentesíteni (magyarmentesíteni) a Balkánt. Az hogy a magyarokat miért nevezték törököknek most kiderült, de azt is tudjuk, hogy nem kisebb történész, mint Aventinus a magyarokat maegariknak nevezi.

Visszakapcsolva az előbbi, 1053. oldalon lévő könyvszövegre:

„Felices vero futuri pronuntiantur viri, qui Thracii littoris civitatem habitabunt ad Pontos. Quanquam non me fallit, Bizantios, ita quandoque a Graecis convelli, ut acolasti dicantur, id est intemperantes: quippe qui in Venerem ferrentur praecipites, et vinum. Quod in varia historia recensuit Aelianus, illos plurimum in caupona solitos versari prodens: Proinde εκ των των inquit, εξεστι νοριν, οτι και ωρος πολεμους αλλοτριωτατοι διακεινται βιζαντιοι. Narratur illud quoque, quum vehementius obsidione premeretur Bizantium, nec in moenibus contineri tamen cives possent, quod in tabernas ex more diverterent vinarias. Leonides eorum dux ad moenia excitari cauponas imperavit. Quo effectum sophismate est, ut in officio continentur Bizantii. Aprobantur vero haec Daemonis quoque auctoritate. Subscribere et Menander videtur, ubi ait, μεθυσους τους εμπορους ποιει το Βυζαντιον, ολεν επινε τον νυκτα. Illud adjacero obiter, Argivos item ac Tiryntios et Illiricos quoque, ut vini cupidiores a gravissimis Graecorum incessi plerunque. Denominatum vero Byzantium creditur a conditore Bizante, vel quod ductor classis quidam fuerit Bizes nomine. A Bizanto rege vocari Bizantium scribit Diodorus. Diu autem post Constantinopolis nuncupata, et nova Roma.”⁶⁵

Azaz: „Boldogoknak a jövő embereit kell érteni, akik a Pontus mellett Trákia tengerpartját lakják. Engem nem tudnak megtéveszteni, még ha a görögök is így gondolják, hogy a Bizánciakat eszementeknek, és mértékteleneknek tartják, hogy ugyan is kicsapongással bujálkodnak, és mértéktelenül isszák a bort. Ahogy különböző írásaiban állítja Aelianus, többnyire szokásuk szerint a korcsmákban vannak. Tudjuk, hogy háború idején idegenek támadtak Bizáncra. Mesélik, hogy amikor az ellenség vehemensen ostromolta Bizáncot, nem volt kit felvinni a falak védelmére, mivel mindenki szokás szerint a korcsmában borozott. A királyuk Leonidász megparancsolta, hogy vigyék fel a korcsmákat a falakra. Így tudta rábírní a bizánciakat a kötelességük teljesítésére. Ehhez kellett a Démonok hatalmának beleegyezése is. Ezt aláírja Menander is, amikor ezt mondja: A részeg kereskedők építették Bizáncot, akik egész éjjel ittak. Mellesleg ehhez hozzáteszem, hogy az Argivosok, a Tiryntiosok, és az Illirek is nagyon szerettek bort inni, akiket a komoly görögök lenéztek. Bizánc neve pedig a Bizánc nevű alapítójától származik, vagy egy Bizes nevű hajóflotta vezetőjétől. Később megváltozott a neve Konstantinápolyra és Új Rómára.”

Rodigino 1666. 1053.

⁶⁵ Uo.

„Aprobantur vero haec Daemonis quoque auctoritate.” Azaz: „Ehhez kellett a démonok hatalmának beleegyezése is.” Ez a mondat elárulja, hogy kiknek a keze van a bizánciak lejáratásában, és miért írja a szerző, hogy őt nem tudják megteveszteni.

„Felicitati ac pulchritudini civitatis, Macedonis Philippi calculus plurimum item suffragatur. Auctor quippe in Sophistarum historia Philostratus, Ductanti adversus Bizantios instructissimas copias Philippo Leonem sophistem obvium se ingessisse, atque ita scitari istitis: Quid tibi factum, o imperator, quare nostra extimulatus injuria in nos prorsus armatus? At Philippus: Quoniam patria tua, omnium speciosissima civitatum, in suos amores me facile pellexit: proindeque ad deliciarum mearum portas appropero, signa illaturus. Sed inquit Leo, amatores qui redamari postulent, armis minime grassantur: neque enim bellica, sed musica expetunt organa, qui amori student.”⁶⁶

Azaz: „A város szépsége és boldog léte Makedón Fülöpöt is megihlette. Philosztratosz a szofisták történetében ezt írja: amikor Fülöp nagy hajóhaddal jött Bizánc ellen, a szofista Leon elébe ment és tudakozva ezt kérdezte: Mit tettünk neked, ó császár, hogy fegyverrel jössz ellenünk? Erre Fülöp: Mivel a hazád a legkivételesebb ország, így könnyen elcsábított a szerelme. Ezért gyönyörűségemre közeledek a kapuihoz, hogy megérintsem. De, (mondja Leo), a szerelmesek, akik hódítani akarnak, nem fegyverrel rontanak be: és semmiképp kardcsörtetve, hanem énekkel, zenével, ami szerelmesekhez illik.”

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/d/d0/G%C3%A9za_I.jpg

Erkölcsei kérdések

Egy halléi professzor a tanítványával együtt írt az elmefejlődésről szóló erkölcsi értekezésben ókori szerzőket idéz.

Euripidész szerint: „Ω Ζευ, τι δε χρυσον μεν, ος κιβδηλος η, τεκμηρι ανθρωποισιν ωπασαν σαφη, ανδρων δε οτω χρη τον κακον διειδεναι ουδεις χαρακτηρ εμπεφυκε σωματισ.”⁶⁷

„O Jupiter, quare auri quidem, quod sit adulterinum, clara signa hominibus dedisti: sed quo oporteat discerni malum virum, nullum signum inditum est corpori?”⁶⁸

Azaz: „Oh, Jupiter, ki világos jelt adsz az embereknek az arany hamisításáról: de semmi jelt nem adtál a testre, ami a gonosz embert meg tudja különböztetni?”

⁶⁶ Uo.

⁶⁷ Johann Gottlieb Heineccius, J. F. Schumann: *De incesso animi indice dissertatio moralis*. Christian Henckelius, Halae, Magdeburgicae, é. n. [1713.] 2.

https://books.google.hu/books?id=UrNOAAACAAJ&printsec=frontcover&hl=hu&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false.

⁶⁸ Uo.

Euripidész: „Γνοιη δε αν ως τα πολλα γε ανθρωπω περι το σχημα ιδωντις,ει πεφυκεν ευγενης.”⁶⁹

„De homine plerumque quis iudicaverit, figuram eius conspicatus, an sit generose indolis.”⁷⁰

Azaz: „Megállapítható sok emberről az alakját tekintve, ha nemes a természete”.

A két halléi szerző így folytatja:

„Nec tantum de facie, sed et reliquarum corporis partium figura, magnitudine ac dispositione, ipsiusque hominum moribus, oratione, gestibus, et actionibus idem sentiendum est. Ex iis enim tam evidenter hominum indoles elucet, et veluti foras prominet, ut Plutarchus auctor gravissimus scribere non dubitet.”⁷¹

Azaz: „Nem csak az arc, hanem más testrészek alakjából, nagyságából, elrendezéséből, a szokásaiból, beszédéből, mozgásából, tetteiből tudni lehet (a nemes természetet). Ezekből egyértelműen látszik a karaktere, ahogy azt Plutarchus írja”:

„Ουτε ταις επιφανεσαις πραξεις παντως ενεστι δηλωσις αρετης και κακιας, αλλα πραγμα βραχυ πολλακις και ρημα και παιδια τες εμφασιν ηθους εποησε μαλλον, ημαχαι μυριονεκροι, και παρατεξεις αι μεγαισται και πολιορκια πολεον.”⁷²

„Neque semper clarissime queque res virtutes et vitia representant, sed exiguum subinde factum dictumque et iocus aliquis citius speciem edat morum, quam funestissima praelia, maximae acies urbiumque expugnationes.”

Magyar szabad fordításban: Az erény és a gonoszság jeleinek észrevételéhez nincs mindig szükség a leggyászosabb háborúra, városok elpusztítására, hanem a legkisebb tettekből, szavakból, tréfákból hamarabb kiderül az erkölcsi hozzáállás.

Bölcs Salamon: „Homo nequam, vir iniquus, graditur ore perverso, nictai oculis, terit pede, digitis indicat, pravo corde machinatur malam, et omni tempore iurgiis disceptat.”⁷³

Azaz: „Az értéktelen gonosz ember, perverz módon beszél, szemével kacsint, dobbant a lábával, ujjal mutogat, gonosz szívvel gonoszságot tervez, és mindig veszekszik.”

Feltehetjük a kérdést, hogy vajon az ember karaktere hat a testre és alakítja ki a test formáját, vagy a test alkata határozza meg az ember karakterét? Azt észre lehet venni, hogy sok embernél egy testi hátrány (sántaság, púposág, törpeség) együtt jár a rossz jellemmel. Itt nyilvánvaló, hogy a test hat a jellemre.

A közmondás szerinti „egészséges testben egészséges lélek” nem mindig érvényes, de figyelembe véve Bernadus alábbi tanácsát, az ember javíthat a saját karakterén (lelkén):

„Sit in ingressu tuo simplicitas, in incesso honestas, nihil dedecoris, nihil lasciviae, nihil petulantiae, nihil insolentiae, nihil insolentiae nihil levitatis in incesso tuo adpareat. Animus enim in gestu corporis adparet, gestus signum est mentis.”⁷⁴

Azaz: „Legyen a járásodban egyszerűség, a fellépésedben tisztelet, semmi becstelenség, semmi bujaság, semmi ingerlékenység, semmi szemtelenség, ne látszódjon semmi léhaság a járásodban. A lélek ugyanis a test mozgásán keresztül nyilvánul meg, a mozgás az elme tükre.”

Aztán ezt olvashatjuk: „Pithagoras, non solebat quemdam ad disciplinam et coniunctum suummittere, nisi prius ex vultu totiusque corporis habitu et motu probam eius indolem perspexisset.”⁷⁵

Azaz: „Püthagorasz addig nem vette fel tanítványnak a jelentkezőt, amíg az arcából, a mozgásából meg nem állapította a karakterét.”

Iamblicus szerint:

---

⁶⁹ Uo. 4.

⁷⁰ Uo.

⁷¹ Uo.

⁷² Uo.

⁷³ Uo. 5.

⁷⁴ Uo.

⁷⁵ Uo. 18.

„Προθεωρει δε και το ειδος, και την πορειαν, και την ολην του σωματος κινησιν, τοις δε της φυσεως γνωρισμασιφυσιογνωμων αυτους σημεια τα φανερα εποιητο των αφανων ηθων εν τηψυχη.”⁷⁶

„Inspiciebat et vultum, et incessum, et totius corporis motum, atque ex nativis faciei lineamentis ipsos ita noscitabat, ut manifesta indicia occultis animorum inclinationibus indagandis adhiberet.”⁷⁷

Azaz: „Meg kell vizsgálni az arcot, a járást, az egész test mozgását, a született arcvonásokból is megnyilvánulnak a lélek rejtett hajlamai.”

Adamantius szerint:

„Οι δε εκων βραδυνοι και εφισταμενοι γε εν ταις οδοις περιβλεποι, υφανχενων, εσθι και υβριστην οντα και υπερηφανον.”⁷⁸

„Quod si quis tardo gradu incedit, et sponte moratur in viis, hunc tu scito esse gloriosum, iniuriosum et superbum.”⁷⁹

Azaz: „Aki lassú tempóban jár, és spontán módon megáll az útjában, tudhatod, hogy öntelt, igazságtalan, kevély.”

Ambrosius szerint:

„Habitús mentis in corporis statu cernitur: Hinc homo cordis nostri absconditus aut levior aut iactantior, aut turbidior aut contra gravior et constantior, et purior et maturior aestimatur. Itaque vox quaedam est animi corporis motus.”⁸⁰

„Az ész hozzáállását a test tartásából kell figyelni. Innet kell megítélni az ember számunkra rejtett tulajdonságait, hogy könnyelműbb, büszkébb, viharosabb, vagy ellenkezőleg, komolyabb, következetesebb, tisztább és érettebb.” De ez:

„Μαντειαν ασαφη. Τις γαρ επιμιζια προς ομοιοτητα της ψυχης και σωματος.”⁸¹

Azaz: „Homályos jóslat. Mi ez a keverék a lélek és a test hasonlóságával?”

„Incerta profecto divination. Quid enim cum anima commune habet corpus?”⁸²

Azaz: „Bizonytalan jóslás valóban. Milyen közös dolgok vannak a test és a lélekben?”

A következőkből kiderül, hogy mit is akar mondani a jóslat:

„Experientia enim docet, arctissimum esse foedus inter corpus et animam, et societatem tam amicam, ut certos motus corporis certi motus mentis, et vice versa hos illi consecantur. Corpore bene adfecto mens incredibilem voluptatis sensum capit. Eodem morbis languente vel ebrietate obruto mens quoque languet et obruitur, nec ulla officii fui parte rite defungitur. Vicissim mente laetabunda, corpus una afficitur. Explicatur frons, omnesque corporis partes veluti revivescere et gestire videtur. At eadem si metu tristitia, desperatione alioque molestiore affectu turbetur, corpus quoque in doloris istius societatem rapit, adeo ut istum animi moerorem nonnunquam tabes in corpore, canities capillorum aut ipsa mors consequatur.”⁸³

Azaz: „A tapasztalat azt tanítja, hogy nagyon szoros kapcsolat áll fenn test és lélek között, és olyan ’baráti’ kötelék, hogy a test bizonyos érzései bizonyos érzéseket váltanak ki az elmében (lélekben), és fordítva. A test jó állapota kellemes érzést vált ki a lélekben. Ha az elme beteg, vagy részeg állapotban van, ez ugyanúgy kihat a testre. Fordítva, az elme vidám állapota jó hatással van a testre. Ez látszik a homlok különböző állapotából (összeráncolódik, vagy kisimul). Ha félelem, vagy szomorúság zavarja meg a lelket, ennek következményeképp a test megbetegedhet, a haj kifehéredhet, sőt halálhoz is vezethet.”

---

⁷⁶ Uo. 18-19.

⁷⁷ Uo. 19.

⁷⁸ Uo. 46.

⁷⁹ Uo.

⁸⁰ Uo. 23.

⁸¹ Uo. 25.

⁸² Uo.

⁸³ Uo. 25-26.

Továbbá: „Variis incedendi formis et signis propensionum humanarum inde capiendis.”⁸⁴ „...quator potissimum generum esse, ipsa demonstrat experientia. In vulgus notum est, alios esse alacriores, ipsoque gestu et adspectu hilares, futuri securos, et commoditatum huius vitae amantissimos: alios paullo ferociore sui item plenos, morae quidem et otii impatientes, sed tamen gravitatis studiosissimos, ad audaciam denique et iracundiam natura proclives: alios porro meticulosos, suspicaces, tristiores, et cum sollicitudine quadam rerum suarum fatigantes. Postremo alios ignavos, tardos, somnolentos, abiectos, et non modo laborum sed et voluptatum ob naturale quoddam taedium vix patientes.”⁸⁵

Azaz: „Különböző folyamatformákból és emberi hajlamokból kiragadva” ... „négyféle kategóriába lehet sorolni az embereket a hajlamaik szerint. Nyilván tudott, hogy egyesek aktívabbak, ezeknek a mozgásaik és kinézésük vidámabb, bíznak a jövőben, szeretik a kényelmet; mások egy kicsit vadabbak, önteltek, nyughatatlanok, jól bírják a terhet, hajlamosak a bátorságra és a haragra; mások félénkebbek, aprólékosabbak gyanakvóbbak, szomorúbbak, és dolgok végzésénél hamar fáradnak, végül mások lusták, lassúak, álmosak, sem a munkához, sem a természetes örömhöz nincs türelmük. Ezeket nevezi (kissé túlzással) Terentium Menedemus hülyéknek, bunkóknak, szamaraknak...”

És: „Hanc inquam quadripartitam hominum distributionem unusquisque ad res humanas paullo attentior facili negotio deprehendit. Quamvis enim una harum propensionum non apud omnes in excellentiore aliquo gradu reperitur: id tamen certum est, singulos homines ad aliquam istarum speciem magis, quam ad reliquas esse proclives. Quo factum est, ut iam inde ab antiquissimis temporibus philosophi quadruplex hoc hominum discrimen observaverint, nulla paene fuerit secta philosophorum, in qua non quedam saltem occurrant doctrinae istius vestigia.”⁸⁶

Azaz: „Az embereknek ezt a négy részre megoszlását, mindenki könnyen felfedezi, aki kicsit is odafigyel az emberi dolgokra. Ugyanis bár e hajlamok egyike nem mindenkinben található magasabb fokon, az azonban bizonyos, hogy egyesek jobban hajlanak valamelyikre, mint a többiekre. Ezért történt, hogy a filozófusok a legrégebb időktől fogva megfigyelték az embereknek ezt a négyféle megkülönböztetését, és alig volt olyan filozófus iskola, amelyben ennek a tannak legalább néhány nyoma ne fordult volna elő.”

Az emberek tehát ebbe a négy kategóriába soroltatnak, bár ezek a tulajdonságok valamelyest keveredhetnek. Tény, hogy már a legrégebb időktől a filozófusok így kategorizálták az embereket. A négy kategória megnevezése: szangvinikus, kolerikus, flegmatikus, melankolikus.

És most derül ki, hogy mit is akart mondani a homályos jóslat:

„Τις γὰρ επιμύζια πρὸς ὁμοιοτητα τῆς ψυχῆς καὶ σώματος.”

Azaz: „A lélek mint értelem, amely a test ösztöneit (indulatait) uralja, különböző mértékben (keveredetten) van jelen a négy kategóriájú testben.”

A négy kategória a négy különböző vérmérsékletet képviseli, és azt mutatja, hogy mennyire van jelen benne az értelem (mint lélek).

Az emberek úgy hitték, és ezt a Biblia is megerősíti, hogy a lélek a vérben található. Tehát a szangvinikus (sanguis=vér) azt akarja mondani, hogy lélekkel (értelemmel) telített.

Ideje lenne megfordulni

Miután 1205-ben a kunok, kiket szkitáknak is nevezték, a bolgárokkal megsemmisítő csapást mértek a pápa égése alatt működő latin seregre, Bizáncban a katolikus papok a félévszázadnyi tevékenységük alatt teljesen átírták a görög nyelvet oly módon, hogy semmi se emlékeztessen a nem kedvelt nemzetekre és ezek vallására. Ilyen volt a magyar nemzet is, mivel a kunok (szkiták) tudtuk szerint is magyarok voltak, és nem akkor érkeztek keletről.

⁸⁴ Uo. 27.

⁸⁵ Uo. 28.

⁸⁶ Uo. 28.

Aki átböngészi a 13. századi magyar történelmet, azt veszi észre, hogy a magyar királyok minden csatában a kunok segítségével harcolnak. Akkor hogy is van ez?

Nem léteztek magyar seregek, csak kunok? Az igazság az, hogy a lovas seregeket nevezték kunoknak, mivel ezek a lótarató kunokból verbuválódtak, és ez volt az akkori legütőképesebb hadtest. A kunok, hunok ősidők óta a hadsereg elitjét képezték.

Aztán bosszúból a latinok elkezdtek azt híresztelni, hogy a kunok egy keletről nemrég érkezett jövevény nép, így osztva meg a magyarságot.

De megtalálták a magyar „zsák foltját is”, hogy ugye a magyarok is a kelet valamely bugyrából jöttek. Lassan mi is megszoktuk, hogy fordítva ülünk a lovon, és csodálkozunk, hogy mindenki ferde szemmel néz minket, mint idegeneket.

Táltos barátunk azt gyanítja, hogy Sztrabón írásában az ουγγι szót οουγγι-ra hamisították. Pedig ha elfogadjuk az őshonosságot (bár úgy tűnik, hogy ez sokunknak derogál), akkor ez pont fordítva történt.

A szkita szót a latin scita (scio, scire, scivi, scitus 4) szóból képezték le, ami tudást hozzáértést jelent.⁸⁷ Ugyanez érvényes a görög nyelvre is, de mivel a görög régebbi a latinnál, ezért az nem megengedett, még Strabónnak sem, hogy említést tegyen bármilyen formában a magyarokról. Ezért hiányzik a görög szótárakból az ουγγ magában, és csak ilyen alakban szerepel: αυτουππος.

A δημιουργος, latinul demiurg, ami félistent jelent, eredeti görög szó, de hiába keressük a görög szótárban, mert onnan ki lett mosva az ουγγ szóval együtt.

A demi=fél szó is csak a latin szótárban szerepel. De ha a demiurg a latin szótárak szerint félisten (ugyanis a demi felet jelent), akkor az urg isten, pontosabban teremő, vagyis valamit sajátkezűleg létrehozni képes.

Na ezért kellett a szótárakban elmaszatozni az ουγγ szót, a történelmi írásokban pedig οουγγι helyett οουγγι-t írni.

A görög–angol szótár szerint:

αυτουππος=autor, maker (alkotó, teremő)⁸⁸

A görög–román szótár szerint:

αυτουππεω=saját kezűleg csinállok valamit

αυτουππημα=saját kezűleg készített dolog

αυτουππος=saját kezűleg dolgozó

αυτος=saját⁸⁹

Az egyik könyvhirdetésen ezt olvashatjuk: „Ógörög–magyar bibliai szótár”. Az ógörög nyelv létezett a Biblia megírása előtt is. Tehát akkor fel kellene tételezzük, hogy a Szókratész, Platón és Pithagorasz nyelve olyan primitív volt, hogy nem tudta közvetíteni a bibliai hittételeket?

Egy új szótár egy új nyelvet feltételez, és valóban a Bibliának a nyelvezete eltér a görög filozófusok által használt nyelvezettől: új szavakat vezettek be, a régi szavaknak új (más) jelentést adtak, stb.

Az egyház szerint a Biblia már majdnem 2000 éve meg lett írva. Viszont dokumentumok tanúsítják, hogy még a 12. században is a bizánci teológusok azon vitatkoznak, hogy Krisztus megtestesült-e vagy nem.

A görögök Krisztus megtestesülését és a Jézus történetét Manuel császár közvetlen halála előtt fogadták el (12. század második fele). Az alábbi ókori előadásgyűjteményt átböngészve rájövünk, miért nevezték a görögök barbároknak a nemgörögöket.

⁸⁷ Bővebben körüljárva mindezt lásd Fábrián Sándor: Történelmi „szürreál”. Az Igazság Kálváriája. *Acta Historica Hungarica Turiciensis* 36. évf. 1. sz. 2021. <https://epa.oszk.hu/01400/01445/00061/pdf/>.

⁸⁸ N. ΚΟΝΤΟΠΟΥΛΟΥ: *ΛΕΞΙΚΟΝ ΕΛΛΗΝΟΑΓΓΛΙΚΟΝ. ΕΚΔΟΣΙΣ ΤΡΙΤΗ. ΑΘΗΝΑΙΣ*, 1899. 98. <https://archive.org/details/lexikonhellnoang01kont/page/98/mode/2up?view=theater>.

⁸⁹ Ioanid 1864, 384.

Ezt olvassuk latinul: „Demonem pluribus modis dici. Animum nostrum etiam demonem nuncupari.”⁹⁰

Azaz: „A démonokat sokféleképpen nevezik. A saját lelkünket is démonnak hívják.” Vagyis Platón idejében a démon lelket és istent jelentett.

Továbbá: „ἐπι του τροχου γε δειση εκει στρεβλουμενον ειπουν, απεπανουργηκας.”⁹¹

Azaz: „A keréken sodródva szenvedsz, hogy úgymond újra hasznossá válj.” Ez nem más mint a lélekvándorlásra való utalás.

De ha az elefánt betéved a porcelánboltba, akkor a maga módján csinálja a rendet. Ezt tették a latin papok, amikor fordítani kezdték a görög szövegeket:

Az előbbi – „ἐπι του τροχου γε δειση οικει στρεβλουμενον ειπουν, απεπανουργηκας.” – mondatból ez lett latinul:

„Rota torqueri te illic, necesse est ut exculpatur quod perperam fecisti. Alioqui rotae inferuntur noxii, et membertim rotarum convulsi radiis lentitudine mortis maximo cruciati perimuntur.”⁹²

Azaz: „A kerék meg kell kínozzon, hogy megszabadulj a bűntől, amit elkövettél. Bizonyos kerékre helyezik a bűnöst, és a kerék küllőin egyenként törik össze a tagjait.”

Ugyanígy értelmezték a tisztítóüzet is, ami egy belső megtisztulást jelentett, de külsőleg alkalmazva embereket égettek meg.

Így kap jelentést egy másik görög mondás:

„Ἀνθρωπον ειναι ανθρωπου δαιμονιον.”⁹³

„Esse hominem homini Deum.”

Azaz: „Az embernek az istene ember” (vagyis élet-halál ura).

Volt egyszer egy Heraklész (Herkules)

Miért félnek az emberek a mesterséges intelligenciától? Amiért nagyon sokan félnek a matematikától. Az egyik nagy egyházatya úgy fogalmazott, hogy őrizkedjete a matematikusoktól. Tegyük fel, hogy egy tudományosan hitelesített nagyteljesítményű számítógépbe betáplálják az összes, tudomány által elfogadott tényt (adatokat), ami után bizonyos kérdésekben döntést kérnek a számítógéptől. A döntés tárgyilagos és érzelmentes lesz, ami sokak érzékenységét fogja sarokba szorítani. A sarokba szorított vadállat nagyon veszélyes. Az ember nem vadállat, viszont tele van sok érzellemmel. Az embert az állattól az különbözteti meg, hogy az ember az értelmén keresztül képes uralni az érzelmeit. Ezért tartja a tudomány, de a vallás is az embert a legfejlettebb élőlénynek. Volt viszont olyan történelmi időszak, amikor nem csak az értelmet, de még az érzelmet is felülírta a testi erő. Ekkor jelentek meg a Herkulesek, görög nyelven Heraklész.

Kik voltak a Herkulesek és honnan jöttek Európába? Az útvonal ugyanaz. mint a mai bevándorlóké, vagyis Görögországon át Európa belseje felé. Ezért a neve is, és a róla szóló legendák is előbb Görögországban jelentek meg, bár Heraklész (latinul Herkules) nem volt görög. A legendák szerint Afrikából származott.

Egy „Dionysius” így vélekedik Herkulesről:

---

⁹⁰ Lodovico Ricchieri, Ludovicus Caelius Rodigino: *Lectionum antiquarum libri triginta, recogniti ab auctore, atque ita locupletati etc.* Gerlach & Beckenstein, Francofurti et Lipsiae, 1666. 67.

https://books.google.ro/books?id=AUBJAAAACAAJ&printsec=frontcover&hl=hu&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false.

⁹¹ Uo. 507.

⁹² Uo.

⁹³ Uo.

„Οὐκ Ηρακλῆς οὗτος ἐστίν; οὐ μὲν οὖν ἄλλος, μα τὸν Ηρακλεᾶ. τὸ τοξὸν, τὸ ροπαλὸν, ἡ λεοντὴ, τὸ μέγεθος, ὅλος Ηρακλῆς ἐστίν. εἶτα τεθνήκεν Δίος υἱὸς ὢν; εἶπε μοι, ὦ καλλινικέ, νεκρὸς εἶ; ἐγὼ γὰρ σοὶ ἔθουν ὑπὲρ γῆς ὡς Θεῶ.”⁹⁴

Azaz: „Ez nem Herkules? Vagy egy másik, de Herkulesre! Aki az íjat hordja, a bunkós botot, az oroszlánbőrt, vagy a nagytermetű, ezek mind Herkulesek. Mondják, a halhatatlan isten fia lenne? Mond meg nekem te győzedelmes, halott vagy-e? Én ugyanis az áldozatodat a földön isteninek tartom.” „καὶ ἔχει καλλισφυρον – szép bokájú” (futballistának való), aminek nagyon is tudatában van Herkules: „ἐγὼ δὲ εἰδῶλον εἰμι αὐτοῦ”,⁹⁵ azaz: „Én pedig számukra bálvány vagyok.”

Herkules női megfelelője Afrodité. A név utal a származási helyre. Itt már nemcsak a fizikai erő, hanem a minden ravaszságra használható képzelőerő dominál. A testi és a képzelő erő teszi képessé az embereket a másokon való uralkodásra.

„Γαλήνη: Ἡδὴ σοὶ φημι, οὐκ ἄλλη νικοῦσι τῆς Αφροδίτης ἀγωνιζομένης.”⁹⁶

Azaz: „Már mondtam neked, hogy senki sem győzheti le a bajnok Afrodité.”

Afrodité úgy nyeri meg az istennők közti szépségversenyt, hogy korrumpálja Párizst, akit Zeusz nevezett ki a zsűri elnökévé. Afrodité, akár egy mai influenzszer, felcsigázza Párizs érdeklődését a szépséges Heléna iránt. Párizs nem képes uralni az érzelmeit, elfogadja Afrodité tanácsait, és ezzel romba dönti Tróját. Ugye, egyesek szerint nem vagyunk felelősek az érzelmeinkért.

Ha Herkules halott is volt, most azok támasztották fel, akik félnek az igazságtól, akik úgy vélik, hogy az igazságot még mindig sarokba lehet szorítani a nyers erővel.

Hermeneutika

A görög filozófusok idejében a hermeneutika a szövegmagyarázatról szólt. Ekkor még meg volt engedve az isteni tudás közvetítése az emberek felé. A mitológia szerint Hermes volt az, aki ezt a tudást közvetítette, ő volt az istenek küldöttje, görögül ἀγγελος, mely név később átalakult ἀγγελοσ-ra, vagyis angyalra. Mire az aggeloszból angyal lett, a hermeneutika értelme is megváltozott. Már nem a tudás közvetítését jelentette, hanem a tudás hermetikus elzárását a tömegek előtt.

Amikor a történelem vagy bármelyik más tudományágban elkövetett hamisításról beszélünk, a szkeptikusok első kérdése az, hogy hogyan tudtak ilyen jól összehangolódni a hamisítók. Tudni kell, hogy ahhoz, hogy a korifeusok elfogadjanak egy tudományos munkát, ahhoz az írásnak eleget kell tennie bizonyos szabványoknak. Ez érvényes volt nem csak a tudomány, de a vallás terén is. Ami ennek nem felelt meg, azt vagy megsemmisítették, vagy később átirták.

Az ógörög nyelvben van két szócska, a δε meg a τε, amit sokszor felváltva találunk meg az írásokban. A δε-t leginkább a pediggel azonosítják, viszont a τε jelentését nem találjuk meg egy szótárban sem. Megvizsgálva az ógörög szövegeket, arra a következtetésre jutottam, hogy a τε megerősítést jelent, vagyis egy mondatban a tényeket erősíti meg (τε=tény). Gyakran ugyanilyen értelemben találkozunk a δε-vel is, sőt néha a μὲν-nel is, aminek két oka lehet: a görögök, ahogy nem kedvelték a kakofóniát, így a tetefóniát sem, ezért ahol sok volt a t, ott τε helyett δε-t írtak, néha μὲν-t. De nem zárnám ki azt sem, hogy ezt hamisítás céljából is elkövették. A szövegekből kiderül, hogy a δε akárcsak ma, az ókorban is nem-et jelentett. Ez viszont nemkívánatos értelmet ad bizonyos bibliai szövegeknek, amiért is a „nem” helyett a „pedig” jelentéssel ruházták fel. Más nyelvekben a pedignek megfelelő szavakkal.

⁹⁴ Bolonyai Gábor, Forró Orsolya, Kulin Veronika: *Bevezetés az ógörög nyelvbe. ΘΕΩΝ ΔΙΑΛΟΓΟΙ*. Bölcsész Konzorcium, 2006. 135. <https://mek.oszk.hu/04800/04898/04898.pdf>.

⁹⁵ Uo.

⁹⁶ Bolonyai, Forró, Kulin 2006, 143.

Mivel a nyelvek nem tökéletesek (ez nagyon igaz az ógörög nyelvre), ezért sokszor szükség van a logika használatára, vagyis a hermeneutikára, amikor egy ókori mondást meg akarunk érteni.

„Ὅμηρος τε και Σοφοκλῆς σοφοὶ ἀνθρώποι εἰσιν.”⁹⁷ Azaz: „Homérosz és Szophoklész igen bölcs ember.”

Szophoklész szerint: „ἀναρχίας δε μείζον ουκ ἐστὶν κακόν.” Azaz „a nem jelentős anarchia nem rossz dolog.”

Továbbá „ἡ ἀναρχία ἐστὶ μέγιστη βλάβη.” Azaz „az anarchia a legnagyobb csapás.”

„ἡ ὀργή τε και ἡ ἀμαθία κακά ἐστὶν.” Azaz: „A harag és a tanulatlanság (műveletlenség) rossz dolog.”

Euripidész szerint: „σοφοὶ δε συγκρυπτουσιν οἰκείας βλάβας.”⁹⁸ Azaz: „A bölcsek elrejtik a személyes sérelmeiket.” Itt is valószínű, hogy valamikor a δε helyén τε volt.

„τοῦτο μὲν, τοῦτο δε.” Azaz: „ez igen, ez nem.”

„πρῶτον μὲν, ἐπειτα δε.” Azaz: „eleinte igen, később nem.”

„Ὡ μὴν.” Azaz: „valóban (ámen)”.

„ἐγὼ μὲν νικῶ, σὺ δε νικά.” Azaz: „Én bár győzök, te nem vagy legyőzött.”

„ὅμεις μὲν νικατέ, ἡμεῖς δε νικώμεθα.” Azaz: „Ti bár győztök, mi nem leszünk legyőzöttek.”

”ποτέ μὲν, ποτέ δε.” Azaz: „Egyszer igen, máskor nem” (ποτε=egyszer, valamikor).

Hérakleitosz szerint:

„κόσμον τόνδε, τὸν αὐτὸν ἀπαντὸν, οὐτε τις Θεῶν οὐτε ἀνθρώπων ἐποίησεν, ἀλλὰ ἦν αἰεὶ και ἐστὶν και ἐστί πυρ (παρα) αἰζῶν.”⁹⁹

Azaz: „Az egész univerzum, minden, ami hozzátartozik, azt sem isten sem ember nem alkotta, hanem mindig is létezett és létezni fog örökké.”

Ami itt zavaró az a πυρ szócska, ami tüzet jelent. Ez a másolók és fordítók hibájából származik, mert a régi iratokban csak mássalhangzókat használtak, és amikor átírták, a παρα helyett tévesen πυρ-t írtak. Így például egyesek magát a πυρ-t úgy értelmezték, mint örökké, ezért a görögkeleti szövegekben ezt a kifejezést találjuk: „pururea (=örökön) si in veci vecilor (=örökké)”.

παρα ουδεν=soha, παρα αἰζῶν=örökké.

A fentiek azt sugallják, hogy a görög filozófusok ateista materialisták voltak. Ami nem igaz, mert hittek a lélek halhatatlanságában, ami sokkal erősebb hitet jelent, mint bármelyik kinyilatkoztatásban való hit. Ez a tapasztalatból való hit. Arisztotelész nagy hangsúlyt helyez a tapasztalatra, amikor azt állítja, hogy a tudomány és a technika (mesterségek) is mind a tapasztalat (ἐμπειρία) eredményei:

„Γίνεταί δε ἐκ τῆς μνημῆς ἐμπειρία τοῖς ἀνθρώποις: αἱ γὰρ πολλαὶ μνημαὶ τοῦ αὐτοῦ πραγματος μίας ἐμπειρίας δυνάμιν ἀποτελοῦσιν. και δοκεὶ σχεδὸν ἐπιστημὴ και τέχνη ὁμοῖον εἶναι και ἐμπειρία, ἀποβαίνει ἐπιστημὴ και τέχνη δια τῆς ἐμπειρίας τοῖς ἀνθρώποις.”¹⁰⁰

Azaz: „Nem az emlékekből ered az emberek tapasztalata: bár ugyan a dolgok megannyi emléke egy tapasztalási képességet eredményez. És szinte úgy tűnik, hogy a tudomány és technika (mesterség) hasonló a tapasztalattal, mert az emberi tapasztalaton keresztül jön létre a tudomány és a technika.”

„ἀθάνατος ἡ ψυχή, και ἀνὼλεθρος.” Azaz: „Halhatatlan, és elpusztíthatatlan a lélek.”

„εἰ βῶμοι εἰσιν, εἰσι και Θεοί.” Azaz: „Ha léteznek oltárok, akkor léteznek istenek is.”

Istenhívők voltak, és demokraták, ezért úgy gondolták, hogy a demokrácia érvényes az istenek között is. Többistenhívők voltak, mindenki áldozhatott a kedvelt istenének (úgy, ahogy

⁹⁷ Bolonyai, Forró, Kulin 2006. 15. A további görög idézetek is innen vettek.

⁹⁸ Uo. 16.

⁹⁹ Uo. 122.

¹⁰⁰ Uo. 56.

katolikus hívők áldoznak különböző szenteknek), de úgy hitték, hogy létezik egy leghatalmasabb isten, akinek mindenki köteles áldozni. Az áldozás alatt nem az ábrahám-ítá véres báránnyal áldozást kell érteni, amit a Közel-Keletről Európába beszivárgott bevándorlók hoztak magukkal.

A mai keresztény egyházak ignorálják azt a tényt, hogy a keresztény dogmák létrejöttében óriási szerepük volt a Szibilla jósnőknek, akik a görög filozófusokkal egyidőben tevékenykedtek. Ám nem csak a Szibillákat ignorálják, de az eredeti keresztény tanítást is, ami nem tartalmazta a megtestesülést, és az antropomorf istenhitet. Szibilla ezt írta Krisztusról: „A láthatatlan Ige érzékelhetővé válik, gyökeret ereszt, kihajt mint levél, és nem lesz látható a szépsége, és kínozni fogja őt az anyai méh és siratni fogja az Isten a halálát, és az emberek eltapodják, de a halálból mint Isten fog feltámadni és megmentővé lesz.” Tehát nem személyről beszél, hanem tanról.

Amikor meghamisították az eredeti tanítást, egyszersmind hermetikusan elzárták annak a lehetőségét, hogy tisztázni lehessen a szavak jelentését. Érdemes megfigyelni az 1860 körül szerkesztett görög–román szótárt, hogy mennyire rejtjelesen van megadva a szavak értelme.¹⁰¹

A nagy eretneküldözések idején, az eretnek tanokkal együtt megsemmisítették a legtöbb ógörög írást is. A reneszánsz idejében, amikor újra éledt az ókor iránti érdeklődés, elkezdték gyártani a hamisított görög mítoszokat, pótlandó a rengeteg megsemmisített eredeti írásokat. Az a gyanúm, hogy az alább bemutatott írást is valamikor a 16. században költötték, ugyanis amit az írásban Zeusz számlájára írnak, azt a 15. században VI. Sándor pápa követte el a korabeli szerzők szerint.

Csak a lényegre fogok kitérni. Az alábbi szövegben melynek a címe „Zeusz gyengélkedik”, Poszeidón meg akarja látogatni Zeuszt, de Hermes nem engedi őt bemenni, azt állítva, hogy az idő nem alkalmas a látogatásra. A sok kérdés után, végül Hermes elmondja Poszeidónnak, hogy miért nem szabad bemennie, ugyanis ekkor született meg Dionüszosz, Zeusz házasságon kívüli gyermeke Szemelétől. Korabeli beszámolók szerint, egy időben ugyanígy megszületett egy gyermek a Vatikánban VI. Sándor pápa idejében, akinek a származásáról senki nem tudott biztosat, csak különböző találgatások láttak napvilágot, ami nagyon rossz fényt vetett a pápai intézményre.

„ΕΡΜΗΣ: Τετοκεν αρτιος, ω Ποσειδον.” Azaz: „Nem rég szült, ó Poszeidón.”

„ΠΟΣΕΙΔΩΝ: Απαγε, τετοκεν εκεινος? εκ τινος? ουκουν ελαθε ημας ανδρογονος ων? αλλα ουδε επεσημηνεν η γαστηρ αυτω ογκον τινα. Εγωγε ουδεν καθεωρακα.”¹⁰²

Azaz: „Menj már, ott szült? Kitől? Akkor hát eltitkolta előlünk, hogy kétnemű? De sose látszott a hasán a duzzadás. Legalább is én sose vettem észre.”

„ΕΡΜΗΣ: Ευ λεγεις: ου γαρ εκεινη ειχε το εμβρυον.” Azaz: „Jól mondod: mert nem is ott volt neki a csecsemő.”

„ΠΟΣΕΙΔΩΝ: Οιδα: εκ της κεφαλης ετεκεν αυθις ωσπερ την Αθηναν.” Azaz: „Értem: Tehát a fejéből pattant ki, úgy ahogy Athénét szülte.”

„ΕΡΜΗΣ: Ουκ, αλλα εν τω μηρω εκυει το της Σεμελης βρεφος.” Azaz: „Nem, hanem Szemelé térdén van a gyerek és a méhéből született.”

„ΠΟΣΕΙΔΩΝ: Ευ γε ο γενναιος: αλλα τις η Σεμελη εστι?” Azaz: „Jól van, na, a vagány, de ki ez a Szemelé?”

¹⁰¹ Lásd Ioanid 1864.

¹⁰² Uo. 102.

Manicheista beütések a Bibliában

„Putat Origenes in libris *περιαρχων*, non ideo factum mundum, ut producerentur bona, sed ut reprimerentur mala: nam initio creatas a Deo animas peccati labe ab eius praescripto recesisse: quo nome ad inferiora detruas, diversis pro delictorum ratione corporibus insinuat, tanquam vinculis: hunc vero esse mundum, et mundi causam.”¹⁰³

Azaz: Origenes a *περιαρχων*=a kezdetekről c. művében írja: nem azért lett teremtvé a világ, hogy létrejöjjön a jó, hanem hogy elnyomattassék a gonosz: mert a kezdetben Isten által teremtetett lelkek bűnbeesését ő rendelte el: aminek nevében lettek megsemmisítve az alacsonyabbak, kiknek testükben sugalmazva lett a különböző bűnök elkövetése, mint kötelék által: ez a világ és ez az oka, hogy ilyen.”

Órigenész (görögül: *Ὠριγένης* Ōrigénēs) vagy Órigenész Adamantiosz (Alexandria 184 körül – Türosz, 254) görög nyelven alkotó egyiptomi ókeresztény teológiai író, exegéta, azaz a szentírás-magyarázat tudósa. Az alexandriai iskola egyik legkiemelkedőbb korai teológusa. Keresztény szülőktől származott, apja, Szent Leonidasz 202 körül halt vértanúhalált Septimius Severus uralkodása (193–211) idején. Órigenészt több helyi és egy egyetemes zsinat szintén eretneknek ítélte.¹⁰⁴

A történelemhamisítók többféle módszert alkalmaztak a nemkívánatos írások megsemmisítésére. Órigenésznek túl nagy volt a keresztény tanokhoz való hozzájárulása, hogy egyszerűen ki tudták volna iktatni a történelemből. A zsidókeresztény egyház leggyűlöltebb ellenfelei a manicheista nézeteket valló irányzatok voltak. Ezeket számtalan néven nevezték, ezzel is segítve a felaprózásukat és meggyengítésüket. Amikor ez nem sikerült, akkor jöttek a legvéresebb leszámolások, a keresztes hadjáratok égíse alatt. A manicheizmus alaptézise a lélekvándorlás, a nevet pedig a latin *manes*=lélek szóból kapta.

A következő idézetből világosan látszik, hogy Órigenész itt a lélekvándorlásról beszél, bármennyire megpróbálták meghamisítani és kicsavarni a szöveget. Valószínű, hogy a Bibliában leírt bukott angyalokról szóló történetet ezen írásról plagizálták.

„Caeterum transituri mox ad mundi minoris modum appingamus et Origenis placita brevissime de daemonibus: Rationalis, inquit, creatura incorporea et invisibilis, si negligentior fuerit, ad inferiora labitur, et pro locorum qualitate, ad quae defluerit, corpora sibi assumit: verbi gratia, aeterea primum, deinde aerea: quumque, ad terrae vicinia pervenerit, crassioribus circumdatur corporibus, novissime vero hominem induit. Ipsi quoque, daemones qui proprio arbitrio cum principe suo diabolo ab Dei ministerio recesserunt, si paululum resipiscere coeperint, humana carne circumdari incipient: ut hac deinceps poenitentia post resurrectionem eodem circulo, quo in carnem venerant, ad Dei visionem postliminio redeant, liberati etiamnum aethereis aerisque corporibus. Tuncque genua Deo curventur omnia coelestium, terrestrium, et infernorum, ut sit Deus omnia in omnibus. Sed et illud ex Origene est tertio. Huius mundi peccatores homines in alio mundo posse diabolum et demones fieri: et rursum, nunc demones in alio mundo posse vel angelos vel homines procreari. Additur, et id impium praecipue libro quarto: Pro daemonum salute Christum etiam in aere ac supernis locis esse passurum, ut consecutione quadam fiat necessum, sicut pro hominibus hominem induit, sic et pro salute daemonum Deum futurum.”¹⁰⁵

Azaz: „Röviden felvázoljuk Órigenész elképzelését a démonokról és ezek világba való jöttéről: Azt mondja, hogy az értelmes teremtmények testnélküliek és láthatatlanok, ha egy kissé elővigyázatlanabbak voltak, lezuhantak a földre, és a helynek megfelelően, ahová kerültek, testet öltöttek: például előbb éterit, aztán légit: amint a földhöz mind közelebb kerültek, úgy mind szolidabb, majd végül emberi testet öltöttek. Azok a démonok, akik

¹⁰³ Rodigino 1666. 19.

¹⁰⁴ [https://hu.wikipedia.org/wiki/%C3%93rigen%C3%A9sz_\(exeg%C3%A9ta\)](https://hu.wikipedia.org/wiki/%C3%93rigen%C3%A9sz_(exeg%C3%A9ta)).

¹⁰⁵ Rodigino 1666. 77.

önszántukból a vezérükkel együtt Isten szolgálatából eltávoznak, amikor egy kicsit is magukhoz térnek, azonnal bujálkodásba kezdenek az emberek között: majd ezentúl a feltámadás után vezekelnek ugyanabban a körben, ahol testet öltöttek, visszatérnek az Isten látásának küszöbéhez, most már megszabadulva az éteri, meg légi testüktől. És akkor minden égi, földi és pokoli térd meghajlik, hogy minden mindenben Isten legyen. De Origenész harmadik kötetében ez áll: E világnak a bűnös emberei a más világban ördögökké, vagy démonokká válhatnak: és ismét, bár most démonok, de a másvilágban lehetnek angyalok, vagy emberek. A negyedik kötetben még istentelenebb adalékot találunk: A démonok megváltásáért Krisztus a légben és a magas helyeken is szenvedett, és amint az emberekért emberré lett, úgy a démonokért Istenné vált.”

Valószínű, hogy abban a korban ez volt az általános elképzelés a túlvilággal kapcsolatban. A felvilágosodás korától, ami a 18. századra datálható, az egyház mind szégyellősebben kezd nyilatkozni a démonokról, majd aztán a 20. században már csak a kolostorok penészes falai közé szorul a téma. Mindazon megnyilvánulásokat, amit a középkorban a démonoknak tulajdonítottak, most ezeket paranormális jelenségeknek nevezik. A vallások éltető tápláléka valójában ezek a jelenségek. Mivel a vallás egyrészt a legjobb eszköz a tömegek megzabolázására, másrészt a legkiválóbb üzlet, ezért a hatalmat birtoklóknak nem áll érdekében a paranormális jelenségek tudományos kutatása.

Imént olvastuk: „A negyedik kötetben még istentelenebb adalékot találunk: A démonok megváltásáért Krisztus a légben és a magas helyeken is szenvedett, és amint az emberekért emberré lett, úgy a démonokért Istenné vált.”

Órigenész idejében, azaz az őskeresztények idejében a fenti idézet egyáltalán nem számított istentelen dolognak. Ugyanis akkor Krisztust mint Verbum (ige), tanításként fogták fel, ami a következő mondatból derül ki:

„Verbigena Christus ex verbo Dei natus”¹⁰⁶ Azaz: „Az igelényegű Krisztus Isten igéjéből született.”

A fenti idézetekből kiderül, hogy Origenész manicheista volt, amiért is eretneknek lett nyilvánítva. A manicheisták szerint mindennek, így az embernek, de Istennek is kettős természete van: egy jó és egy gonosz. Valószínű, hogy a Septuaginta (az eredeti Biblia), ezt a felfogást tükrözte addig, amíg meg nem hamisították. A hamisítás módozatát könnyű követni, három link felhasználásával:

<https://biblia.szeroczei.hu/bible/lxx/GEN/2>

<https://www.online-biblia.ro/>

https://www.webtran.eu/hu/gorog_magyar_fordito/

A hamisítás kulcsszava a görög δε szócska, ami nemet jelent. A teremtés könyve szerint Éva, miután megszüli Kaint, azt mondja, hogy „férfit kaptam az Úrtól”. Erről még pontosabb képet kapunk a görög megfogalmazásban: „Εκτησάμην ἄνθρωπον διὰ τοῦ θεοῦ.” Azaz: „Embert szereztem Isten által.” Gyanús, hogy ugyanezt nem mondja a következő szülei után.

Ha a δε nemet jelent, már pedig azt, akkor a Mózes I. könyve 4. fejezetben: „Ἀδάμ δε ἔγνω Εὐαν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ συλλαβοῦσα ἔτεκεν τὸν Καὶν”, így kell fordítani: „Ádám nem ismerte feleségét, Évát, aki fogant méhében, és megszülte Kaint.” Ergo Kain nem Ádám gyermeke. A δε-t nem azonosíthatjuk sem az azután, sem a pedig szóval, ahogy azt a hamisító tette.

Tudott dolog, hogy a katarok manicheusok voltak, a Septuagintában a 7. fejezetben a tiszták szó görög neve καθαρων. Így nevezték magukat az európai manicheusok. Továbbá a gondolkodó ember belátja, hogy a Bibliában leírt teremtéstörténet nem más, mint egy mítosz a

---

¹⁰⁶ Johann Altenstaig: *Vocabularis Joannis Altenstaig Mindelhaimensis. Vocum quae in opere grammatico plurimorum continentur, brevis & vera interpretatio Henrici Bebelii Epigramma...* Joannes Prüss, 1509. Fo. X.
https://books.google.ro/books?id=iDDikKkACTIC&printsec=frontcover&hl=hu&source=gbp_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false.

sok közül, melyek az ember öntudatra ébredésének hajnalán keletkeztek. Az ember magyarázatot próbált találni a természeti és társadalmi jelenségekre. Ezekben a mítoszokban sok hasonlóságot találunk, úgymint az özönvíz története, a népek keveredése, a birodalmak kialakulása. Kivételes emberekről találunk említést, akik istenekkel barátkoztak, és istenekről, akik emberi bűnöket követnek el. A legelterjedtebb mítosz a bibliai teremtés története, amit egyesek kritikátlanul elfogadnak. Az igaz, hogy minden mítosznak van valamennyi valóság tartalma, és ezt próbálom megtalálni.

Valószínűnek tartom, hogy Károli Gáspár a teremtés történetét a Septuagintából fordította. Ezt a következő mondatokból lehet kikövetkeztetni:

Mózes I. III. 15. „És a megrontja te néked fejedet, és te is mardosod annak az ő farkát.”¹⁰⁷

Azt hinné az ember, hogy ez egy durva elírás, de ugyanezt találjuk a Septuagintában. Azonban nem kevésbé durva az, ahogy Évát asszonyállatnak nevezi. Lehet, úgy gondolta, hogy ha állat, akkor farka is van. Itt nem Károli Gáspárra gondolok, hanem azokra, akik a Septuagintát kompilálták.

M. I. III. 15. „αὐτός σου τηρήσει κεφαλὴν, καὶ σὺ τηρήσεις αὐτοῦ πτέρναν”¹⁰⁸ (πτέρναν=farkát).

Nyelvtani szempontból hasonlóságot fedezhetünk fel a Septuaginta stílusa és a görög filozófusok által ránk maradt írások stílusával. Ennek okát abban látom, hogy miután az eredeti Septuagintát átírták, utána ugyanerre a stílusra írták át a még fenn maradt ókori görög írásokat is. Erre a nagy beavatkozásra szerintem azért volt szükség, mert az eredeti Septuaginta manicheista nézeteket tartalmazott. Az ógörög írásokban találunk egy ritka nyelvtani fogalmat, az úgynevezett simuló szavakat. Ilyen a δε szócska is, – mint imént már láttuk, – aminek az értelmét magyarul a „pedig”-gel jelölik. Ha azt mondom, hogy fádom, pedig nincs is hideg, akkor látszik a szónak az értelme. Ha azt mondom, hogy Ádám pedig ismerte feleségét Évát, aki fogant és szült neki gyereket, akkor a pedig itt felesleges. De hogy elfedjék a δε valódi jelentését, ami a tagadás, az egész bibliát megtöltötték a δε-vel, mikor milyen jelentést tulajdonítva neki, kivéve az igazi jelentését, a tagadását. A következőkben bebizonyítom, hogy az ógörög írásokban, akár csak az újjörögben, a δε nemet jelent.

Szemet szúrhat a hasonlóság a Babilon, a Biblia és a Bábel szavak közt – mindhárom szó mássalhangzói ugyanazok, ami szerintem nem véletlen, vagyis valakik így akarták üzeni, hogy mi is a Bábel torony építésének igazi értelme.

„Ezt mondta az ÚR: Íme, e nép egy, és az egésznek egy a nyelve, de munkájának ez csak a kezdete. Bizony semmi sem gátolja, hogy véghezvigyenek mindent, amit elgondolnak magukban. Nosza, szálljunk alá, és zavarjuk ott össze nyelvüket, hogy ne értsék meg egymás beszédét. Így szélesztette szét őket onnan az ÚR az egész föld színére, és abbahagyták a város építését.”¹⁰⁹

Ha figyelembe vesszük, hogy a katarok, albigensek, bogumilok, manicheisták legyilkolása, és Bizánc kirablása ugyanarra a történelmi időre esik, akkor gyaníthatjuk, hogy az úgynevezett görög-keleti egyház dogmái abban az időben jócskán különböztek a római katolikus dogmáktól. A keleti egyház Bibliája a Septuaginta, amit idővel hamisítottak a nyugati egyház elvárásainak megfelelően.

¹⁰⁷ SZENT BIBLIA AZ AZ: ISTENNEK Ő ÉS UY TESTAMENTOMÁBAN FOGLALTATOTT egész szent Írás. MAGYAR NYELVRE FORDÍTATOTT KÁROLI GÁSPÁR által. Es mostan NEGYEDSZER, à Franciai nótákra MOLNAR ALBERTVL rendelt Söltár Könyvel Palatinatusi Catechismussal, s egy-házi könyörgéseknek és Ceremóniáknak formáival egyetembe ki bortsáttatott, à Belgiomi Académiákban tanuló Magyaroknak forgolódások által. Jánsonius János költségével, Amstelodamban, 1645 esztendőben. 4.
https://books.google.ro/books?id=dihfAAAAcAAJ&printsec=frontcover&hl=hu&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false.

¹⁰⁸ OKOS BIBLIA. <https://biblia.szeroczei.hu/bible/lxx/GEN/3>.

¹⁰⁹ Mózes I. könyve 11:7. Uo.

Ebben az időben a nyugati egyház képviselői, valószínű, hogy csak hallásból tudtak a Biblia (Septuaginta) létezéséről. Ezért még a 14. század közepén Udinei János által kézírással megírt Biblia lényegi dolgokban különbözik a mai Bibliától, de a Septuagintától is.¹¹⁰ Ha abban a korban létezett volna a Biblia, amit szentnek titulálnak, akkor halálos bűnnek számított volna, ha valaki más dolgokat ír, mint a már szentnek nyilvánított írás.

Az Úr, aki 1200 körül III. Ince pápa, Isten földi helytartója személyében, lenézett Bizáncba, és amit látott az nem tetszett neki. Ezért alászálltak 1204-ben, és a fosztogatás mellett, úgy összezavarták a Septuaginta nyelvezetét, vagyis az úgynevezett ógörög nyelvet, hogy ember kell legyen a talpán, aki megérti. Sajnos nem csak összezavarták, de valószínű, hogy sok írást megsemmisítettek. A teljes eltörléshez aztán jócskán besegítettek a törökök.

Nem hiába fakadt ki így Babits Mihály: „Ha modern nyelvvel ismerkedsz könyvekből, egy könyvtárnyi mű áll rendelkezésedre ugyanazon korból és műfajból, mígnem szótár és mentő deszka nélkül, szabad úszóként siklasz a betűk tengerén. Görög tragédia alig maradt annyi, amennyi négy-öt kötetet kitesz a Teubnerben. Kevés, hogy a nyelvet, ezt a súlyos, mesterkéltséget, költői idiómát – végképp elmédbe törd. Ha mind végigolvastad: az utolsó lap még mindig megalázhat.”¹¹¹

A következő idézetekből kiderül, hogy a δε jelentése tényleg a „nem”.

Hérakleitosz: „ποταμοις τοις αυτοις εμβαينوμεν τε και ουκ εμβαينوμεν, ειμεν τε και ουκ ειμεν”.¹¹² Ennek a mondanivalója: Ugyanabba a folyóba csak egyszer léphetünk be, most vagyunk, de a következő pillanatban már nem ugyanazok vagyunk. Ahhoz, hogy kiiktassák a δε-t, gyártottak egy pár más tagadó szócskát: ουκ, ου, οχι stb.

„τω τοξω ονομα βιος, εργον δε θανατος.”¹¹³ Azaz: „Az íj neve bios, az alkotás nem halál.” A δε itt is tagadást jelent. Ellenkező esetben a kijelentés helytelen.

Euripidész: „σοφοι δε συγκρυσπουσιν οικειας βλαβας.”¹¹⁴ Azaz: „A bölcsek elrejtik a személyes sérelmeiket”. Itt a δε mint simuló szó (tehát nem a valódi jelentés) felesleges, a mondatnak nélküle is meg van a kívánt értelme.

Szophoklész: „αναρχιας δε μειζον ουκ εστιν κακον.”¹¹⁵ Azaz: „A nem jelentősebb anarchia nem rossz”. Itt válik világossá a nagy átverés! Itt a δε csak is tagadást jelenthet, mert az nem igaz, hogy a jelentős anarchia nem rossz dolog. Hogy igen is rossz dolog, azt a következő mondat tanúsítja:

„η αναρχια εστι μεγαστη βλαβη” Azaz „Az anarchia a legnagyobb csapás.”

Theognis: „Οτι καλον, φιλον εστι: το δε ου καλον ου φιλον εστι.” Azaz: „Minden, ami szép, kedves, ami nem szép, az nem is kedves.” A δε itt is fölösleges, ha már ott az ου. A mondatnak nélküle is meg van az értelme.

Ahhoz hogy érvényt szerezzenek a bibliai „igazságnak”, képesek csalni is:

Szolón: „γερασκω δε αιει (mindig) πολλα διδασκομενος.”¹¹⁶ Azaz: „Öregszem, és nem tanulok sokat” – ez a hivatalos fordítás. Szerintem itt elírás történt, ami a rossz fordítást eredményezte. De valószínű, hogy γερασκος helyett a fordító azért írt γερασκω-t, hogy a δε ne kapja meg az igazi jelentését, hanem a dogmának megfelelően, csak mint simuló szócska szerepeljen. Egyébként a fordításban megjelenő kijelentés nem egy általános igazság. Van, aki öreg fejjel is tanul, és valószínű, hogy ez Szolónra is igaz volt. Ha a γερασκω helyett γερασκος-t írunk, akkor a δε is megkapja az igazi tagadó értelmét, és a fordítás ez lesz: „az öreg (ember) nem mindig tanult (ember)”, vagyis az öregség nem mindig jár bölcsességgel.

¹¹⁰ Manuscript.Ott.lat.479 DigiVatLib https://digi.vatlib.it/view/MSS_Ott.lat.479?fbclid=IwAR3TIYLzOfDG4Ev-JEf6g59sP4PSWgfyZkWKp9_xP_wrqXIz5FNEFh0s.

¹¹¹ Babits Mihály: *Az európai irodalom története*. <https://mek.oszk.hu/06300/06304/06304.htm>.

¹¹² Bolonyai, Forró, Kulín 2006. 11.

¹¹³ Uo. 15.

¹¹⁴ Uo. 16.

¹¹⁵ Uo.

¹¹⁶ Uo. 81.

Az emberek többsége úgy gondolja, hogy Isten csak jó lehet, vagyis ártatlan. Viszont a Biblia olyan dolgokat állít Istenről, amit egy jó érzésű ember, ám legyen az ateista, nem követne el. Két dolgot feltételezhetünk: a Biblia, vagy két Istenről beszél, egy jóról és egy rosszról, vagy egy olyan Istenről, aki egyszerre jó is tud lenni meg gonosz is. Ezért feltételezhetjük, hogy a teremtés története egy manicheista írásból származik. Nézzük a következő mondatot: „Majd azt mondta az ÚR Isten: Íme, az ember olyan lett, mint közülünk egy, mivel tudja, hogy mi a jó, és mi a rossz.”¹¹⁷ Az, hogy valaki különbséget tud tenni jó és rossz között, attól még ártatlan, de itt a tudás a jó és a rossz (gonoszság) elkövetésének a tudásáról (képességéről) van szó.

Ember Istennel nem találkozott csak a mesében, vagyis a mítoszokban. Ezért a Bibliában megjelenő istenen inkább az Isten földi helytartóját kell érteni, aki mint isten földi helytartója, maga is isteni attribútumokkal felruházva képzele magát. Ez a legtöbb középkori pápára érvényes.

Most nézzük a nyelv összezavarásának célját, ami nem más, mint a biblia eredeti mondanivalójának megváltoztatása.

„Αδαμ δε(νem) εγνω Ευαν την γυναικα αυτου,και συλλαβουσα ετεκεν τον Καιν και ειπεν εκτησαμην ανθρωπον δια σου Θεου.”

Azaz: „Ádám nem ismerte feleségét Évát, aki fogant és szülte Kaint, ami után Éva ezt mondta: embert szereztem az Isten által.”

Ha elfogadjuk Éva kijelentését, hogy Káin nem Ádám, hanem Isten által fogant, bármilyen módon is legyen az, akkor horribile dictu Kain Isten gyermeke, akkor Origenésznek igaza van, mert szerinte „Isten” akarta, hogy szaporodjon a bűnre hajlamos ember. Ebben az esetben újra kell értelmezni a következő mondatokat: „Látták az Isten fiai az emberek leányait, hogy szépek, és feleségül vették közülük mindazokat, akiket megkedveltek.” Vagyis „Isten” fiai Kain leszármazottai. Mind ez beleillik a manicheista doktrínába. Ha ezt figyelmen kívül hagyjuk, akkor szembe kerülünk egy sor érthetetlen dologgal. Isten, aki úgy beszélt Ádám fiaival, mint egy nagypapa, és aki a Biblia szerint a vesébe lát, ismerte Kain vérmérsékletét, és mégis ahelyett, hogy jó nevelő szerint nem utasította volna el durván (rá se nézett) az áldozatát, még provokálta is. Kain nem képes uralni az indulatait, és gyilkossá válik. Ez után Isten, mint aki rá jön, hogy tévedett, ahelyett, hogy büntetné Kaint, azoknak helyez kilátásba büntetést, akik netán megölnék őt. Majd miután Kain által elhatalmasodik a földön a bűn, Isten megbánja, hogy embert teremtett, és megcsinálja az özönvizet. Tévedni viszont emberi dolog, nem isteni.

Látva a sok ellentmondást, egyes apológéták, mint Plotinosz, Origenész, Ammonius, megpróbáltak logikus magyarázatot adni a Bibliában leírtakra:

„Masculum et foeminam creavit eos, et benedixit illis, et vocavit nomen eorum Adam, que significat homo. Hinc quum in sanctis literis dicitur filius hominis Christus, Adae filium intelligunt eruditiores.”¹¹⁸

Azaz: „Férfinék és nőnek teremtette őket, és megáldotta őket, és nevezte őket Ádámnak, ami embert jelent. Ami a szent írásban úgy áll, hogy Krisztus az ember fia, azt a képzetebbek úgy értik, hogy Ádám fia (vagyis Ádám leszármazottja)

Továbbá:

„In quo sensu Plotinus, Origenes, et Ammonius mosaica mysteria sint interpretati. Siquidem hominem ipsum id est animam intelligunt, quasi Adam. Humanum vero animal inde tractum, atque degenerans, quasi Evam: tractum, inquam, ex anima dormiente: haec enim tunc animal ex se propagat, quando ex pristina apud Deum vigilia ad naturalia labens, divinorum oblita jam dormit et somniat. Itaque tunc vitam corpoream generat, quasi Evam. Denique duo in carne una. Sed et magnus nostrae religionis auctor Augustinus super Psalmum quadragesimum octavum: Singulis

¹¹⁷ Mózes I. könyve 3:22. <https://biblia.szeroczei.hu/bible/karoli/GEN/3#22>.

¹¹⁸ Rodigino 1666. 85.

inquit, nostrum inest mulier haec: quippe caro nostra, Eva est, quae seducit virum, id est, rationem, per quam carnem labitur homo, quem lapsus calcanei nomine profetica indicat sententia.”¹¹⁹

Azaz: „Ahogyan Plotinosz, Origenész és Ammonius értelmezi a mózesi rejtélyeket. Valójában az ember alatt a lelket értik, mint Ádámot. Innét származik az emberi test elkorcsosulva, mint Éva. Tehát úgymond ki lett véve az alvó lélekből: így szaporodott el az ősidőkben Isten felügyelete alatt a lélektől a test felé süllyedve, elfeledve az isteni mivoltát, alszik és álmodik. Így jött létre a testi élet, mint Éva. Végül két testben egyek. De a mi vallásunk nagy alapítója, Augustinus felhívta a figyelmet a negyvennyolcadik zsoltárra: hogy ugyanis mindegyikünkben ott van az a nő: mivel a testünk az Éva, aki elcsábítja a férfit, azaz az értelmet, és a test felé bukik az ember, mely bukást a sarok névvel nevezi a prófécia.” Itt a sarok a legsebezhetőbb helyet jelenti, az achilleszi sarok.

---

¹¹⁹ Uo. 93.

Cser Ferenc (Queanbeyan) és Darai Lajos (Kápolnásnyék):
A szkíták nem magyarok, hanem
a magyar a scita (tudás népe).
Nevek nem azonosítanak nyelvet

Az írásunk címében szereplő hosszú í és rövid i különbsége hasonló nagy jelentőségű, mint a Madách-féle híres ιοτα, mert itt is hasonlóságról van szó, avagy azonosságról.

Most jelent meg Fischer Károly Antal 1917-ben a Süsserott kiadónál Berlinben németül kiadott két kötetes könyve első kötetének magyar fordítása,¹²⁰ és rögtön sokatmondó ez a 107 éves késés a fordítással, valamint hogy a magyar könyv élére a németül szerkesztett nevét tették: *Carl Anton Fischer*. Ennek kell legyen oka, amire rámutatunk, és még sok egyéb összefüggésre is ebben az értékelő írásban.

A szerző esetében Budapesten élő magyar magán kutatóról van szó egyébként, aki 1917 előtt már négy munkát is megjelentetett:

1. *A húnok és magyarok* «Fekete» illetve «Fehér» elnevezésének megfejtése. Budapest, 1888. <https://mek.oszk.hu/20200/20243/>

2. *A hun-magyar írás* és annak fenmaradt emlékei. Budapest, 1889. <https://archive.org/details/hun-magyar-rovasiras> és <https://bildsuche.digitale-sammlungen.de/index.html?c=viewer&bandnummer=bsb00074939&pimage=5&v=150&nav=&l=nl>

3. *Hun-magyar betűs felírások Velenczében*. Budapest, 1892. (Külön-melléklet a Népnevelők Lapja 9. számához.)

4. *Die Hunnen im schweizerischen Eifischtale und ihre Nachkommen bis auf die heutige Zeit*. O. Füssli kiadó, Zürich, 1896. <https://archive.org/details/diehunnenimschwe00fisc>

Mindezt Fischer Károly Antal név alatt, ezért érthetetlen most a magyar fordítás elé németül írnia a nevét. Illetve németnek mondja őt a Magyarok Világszövetsége közleménye.¹²¹

Fischer előbb katonaként szolgált és I. osztályú századosként kényszerből szerelt le, majd mint magyar királyi állami vasúti hivatalnok kereste kenyerét. E jelen könyve előszavában beszél kapcsolatáról Budapesten gróf Zichi Jenővel és oroszországi tanulmányútjairól és anyaggyűjtési módszeréről:

„Miután bemagoltam Hérodotosz, Sztrabón és Plinius Secundus beszámolóit Szkítiáról, és megtanultam az orosz nyelvet, hogy mindenkivel közvetlenül tudjak kommunikálni, útra készen álltam. Első utam 1899 szeptemberében Varsón keresztül Szentpétervárra és Moszkvába vezetett, hogy meglátogassam az ottani múzeumokat, amelyek gazdagok

¹²⁰ *Erklärung der skythisch-sarmatischen Namen und Wörter aus der ungarischen Sprache*. Von Ant. Carl Fischer. Anton Carl Fischer: *A szkíta szarmata nevek és szavak magyarázata a magyar nyelvből*. Magyarok Világszövetsége. ISBN 978-615-5672-34-7

A német eredeti két kötete elérhető a világhálón:

1. kötet: https://mek.oszk.hu/15000/15083/pdf/15083_1.pdf

2. kötet: https://mek.oszk.hu/15000/15083/pdf/15083_2.pdf

¹²¹ Lásd <https://www.szilajcsiko.hu/single-post/nyitany-az-uj-mas-vil%C3%A1gra-a-magyarok-xi-vilagkongresszusanak-zaro-nyilatkozata>

voltak szkíta kincsekben. 1901 augusztusában, a második utam először Odesszába vezetett; onnan a Don torkolatáig utaztam, nem anélkül, hogy útközben több várost és falut ne látogattam volna meg. A Don torkolatától visszautaztam Szinjelnyikovóba, hogy onnan az egész Krím-félszigeten át Szevasztopolba jussak. 1904 szeptemberében a harmadik utazásom Odesszába vezetett, majd odaúton Bukarestbe, hogy meglátogassam a helyi múzeumot. Miután befejeztem a harmadik utamat, nekiláttam, hogy rendszerezem az összegyűjtött adatokat. Szerettem volna ezekkel a kelta nevekkal is foglalkozni a művemben, de a sok évvel ezelőtt összegyűjtött nevek nem tűntek elegendőnek erre a célra; körülbelül ötven ilyen név volt. Ezért elővettem a történészek és földrajztudósok összes munkáját, amelyeket itt megemlítek, és feljegyeztem az összes nevet és szót. 1906. március elején kezdtem el ezt a munkát, és június végén fejeztem be. Ezután a magyarországi helységnévtárakból, a Magyar Tudományos Akadémia által kiadott Magyar nyelv szótárából és más, akkoriban szintén említett segédforrásokból megkerestem a magyar analógiákat, majd a nevek magyarázatához láttam hozzá.”¹²²

Egyik mai méltatója így méltatja magyarságkutatói munkásságát:

„Már ifjú korától a rovásírásnak és ezzel összefüggésben a magyar őstörténet kutatásának szentelte minden szabad idejét és pénzét. Mivel ezek a gondos és helyszíni kutatások arról győzték meg, hogy a szkíták-hunok-avarok utódai vagyunk, továbbá a rovásírást senki mástól nem vettük át, hanem saját művelődési vívmányunk, a hunfalvyk és budenzek korában Torma Zsófiához hasonlóan csak lenézés és gúny jutott számára. Pedig ő volt az első, aki a rovásírás addig fellelt emlékeit és betűsorait összegyűjtötte, más népek írásával összehasonlította, majd saját szerény fizetéséből *A hun–magyar írás és annak fennmaradt emlékei* címmel 1889-ben kiadta.... Fehérné Walter Anna *Az ékirástól a rovásírásig* című könyvében így ír Fischerről: 'Annak ellenére, hogy nem változtatta meg német nevét, mint Hunsdorfer–Hunfalvy, Schedel–Toldy, vagy Ferber–Színnyei, mélyebb magyar volt valamennyinél.’”¹²³

Fischer kiinduló tétele ez:

„A szkíták az egész európai és ázsiai Dél-Oroszországot benépesítették. A történelem szerint az ő leszármazottai voltak a magyarok; ezt az igazságot a ránk maradt ezer meg ezer szkíta név és szó, valamint néhány szóösszetétel, amelyek magyarul jelenleg is úgy hangzanak, mint a szkíta ősöké. A következőkből láthatjuk, hogy az azonos és hasonló hangzású szavak a magyarban és az oroszban szkíta eredetűek, hiszen a szkíták leszármazottai, az oroszok nyelvén kívül egyetlen más szláv nyelv sem rendelkezik ezekkel az elemekkel, legfeljebb csak néhány kivétellel.”¹²⁴

Mind az ókori auktorok beszámolóinak bemagolása a szkítákról, mind az orosz nyelv ismerete és oroszországi utazásai hozzájárultak, hogy a történelemről úgy beszéljen, mint egy kinyilatkoztatásról. Pedig a történelem nem isten, hogy kinyilatkoztassa magát, azt történészek írják, korábban krónikások, de mindig valamilyen szempont-, vagy inkább érderendszer szerint. A régészet is nagyban kibontakozott 1917 óta, de ugyanez elmondható a nyelvtudományról, a néprajzról is, valamint az embertanról. Mi ezért tehát ezek együttes figyelembevételével írtuk tanulmányainkat a XXI. század elejének tudományos eredményeit felhasználva, mégpedig a genetikáét is, és olyan következtetésre jutottunk, olyan elméletet

¹²² Fischer 1917. I. p. 3.

¹²³ Friedrich Klára: Fischer Károly Antal rovásíráskutató (1842-1928).

https://www.rovasirasforrai.hu/Korunkrol/Orokseg-dij/Orokseg-Dij_03_Fischer-Karoly-Antal/Fischer-Karoly-Antal.htm

¹²⁴ Fischer 2024. p. 49.

fejtettünk ki több könyvben,¹²⁵ ami cáfolja Fischernek ezt a tételét a magyarok és oroszok szkítáktól eredéséről.

Arra jutottunk, hogy sokkal régebbi nép vagyunk, mint a Fischer és mások által szkítáknak nevezettek a dél-orosz és ázsiai sztyeppén, s nem ott, hanem a Kárpát-medencében éltünk kezdetek óta, mely eredetet egyes esetekben a vértesszőlősi emberig, más esetekben a Subalyuk, Szeleta és Istállóskő emberéig, végül a gravetti műveltség emberéig vezettünk vissza. Csak az itt létrejött földművesség ideje után indult meg a kurgán népének három hódítása errefelé, illetve Európa Kárpát-medencén kívüli részei felé. Oda, ahová korábban, a már művelésre alkalmas éghajlatú és talajú területekre innen a szalagdíszes, vonaldíszes vagy kottafejes kerámiájú földműves nép fölös létszáma kivándorolt. A keleti irány a Dnyeperig tartott (Kukutyin-Tripolje műveltség), mert addig volt művelhető löszös talaj, azon túl a zord sztyeppe. A kurgán utód harcias műveltségek is aztán rátámadtak a földművesekre a terménnytöbbletért, és keleti véreink vagy elmenekültek még tovább, az Urál felé, vagy alávetett szolgálkká lettek, latin neve *sclavus*, eltorzult műveltséggel és nyelvvel. Ebből a *sclav* népességből lettek helyben az oroszok, nyugatra terjedve a lengyelek, csehek, szorbok, valamint a Duna déli partjára telepítve a „*dél-szlávok*”.

A szláv elnevezés mint gyűjtőnév egyébként igen késői. A szlávok magukat nevezik így és a szó jelentése: dicső. *Szlava bogu* – dicsőség Istennek!

Ezeket az egymás utáni hullámokban hódítóként bemutatott sztyeppei harcias katonanépeket kezdték aztán, szintén elég későn szkítáknak nevezni. Ilyenformán azoktól mi nem származhatunk, mint Fischer állítja, de még az oroszok sem, ők csak annyiban, amennyire rájuk a hódítás torzító hatása érvénysült.

Mit tudunk a szkítákról?

Sokat és semmit. Alapvetően a sztyeppe mentén szinte mindenütt felbukkan a nevük, mintha birodalmat alkottak volna. Herodotos és Plinius munkájából tudjuk róluk, amit tudhatunk. Görög tolmácsolásban, hiszen a görögök kereskedtek velük: gabonát, rabszolgát kaptak tőlük és azt ők borral fizették ki.

A modern időkben, amit tudhatunk róluk, azt Cunliffe¹²⁶ könyvéből Timothy Taylor tollából olvashatjuk.¹²⁷ Sztyeppei lovas-pásztorok voltak, törzsi szervezettséggel, rendkívül mozgóképesek és így a sztyeppe mentén gyakorlatilag bárhol feltűnhettek. A gyors mozgás miatt a lovas pásztorok látszólag hatalmas területet 'uraltak', jóllehet, csak az idő különböző szakaszaiban, a térben másutt voltak jelen.

A sztyeppei lovas pásztorok az életmódjukból eredően kisebb csoportokban – klánokban – szervezett életet folytattak és az időjárástól és az életterükön található legelők minőségétől függően változtatták telephelyüket. Éppen ezért a katonai erő számukra fontos volt. Akár a területüket másoktól való védelem, akár mások területére való behatolás fedezése érdekében.

¹²⁵ Cser Ferenc: *Gyökerek. Töprengések a magyar nyelv és nép Kárpát-medencei származásáról*. Szerzői kiadás, Melbourne, 2000. 161. <https://www.leventevezet.extra.hu/gyokerek.pdf>. Angolul Ferenc Cser: *Roots of the Hungarian Origin Contemplation on the Carpathian Origin of the Hungarian Language and People*. Melbourne, 2006. <https://hungarianhistory.com/lib/cser/rootsls.pdf> Cser Ferenc, Darai Lajos. Magyar folytonosság a Kárpát-medencében avagy kőkori eredetünk és a sejti tulajdonságörökítő kutatás. Frig kiadó, 2005. Cser Ferenc, Darai Lajos: Az újkőkori forradalom népe. Frig Kiadó, 2007. Cser Ferenc, Darai Lajos: *Európa mi vagyunk. Európa történeti kapcsolai a sejti átörökítő jelzőkhöz és a Kárpát-medencei magyar népi, nyelvi, műveltségi folytonosság I-II*. Frig Kiadó, 2008. Cser Ferenc, Darai Lajos: *Kárpát-medence, vagy Szkítia?* Frig Kiadó, 2008. Cser Ferenc, Darai Lajos: *Kárpát-medencei magyar ősiség*. Hun-Idea Kiadó, 2011. http://www.magtudin.org/Cser_Darai_Karpat-medencei_magyar_osiseg.pdf.

¹²⁶ Cunliffe, Barry: *Prehistoric Europe an Illustrated History*, Oxford University Press, Oxford, New York, 1998.

¹²⁷ Taylor, Timothy: *Thracians, Scythians and Dacians, 800 BC – AD 300*, in Cunliffe, pp. 373-410.

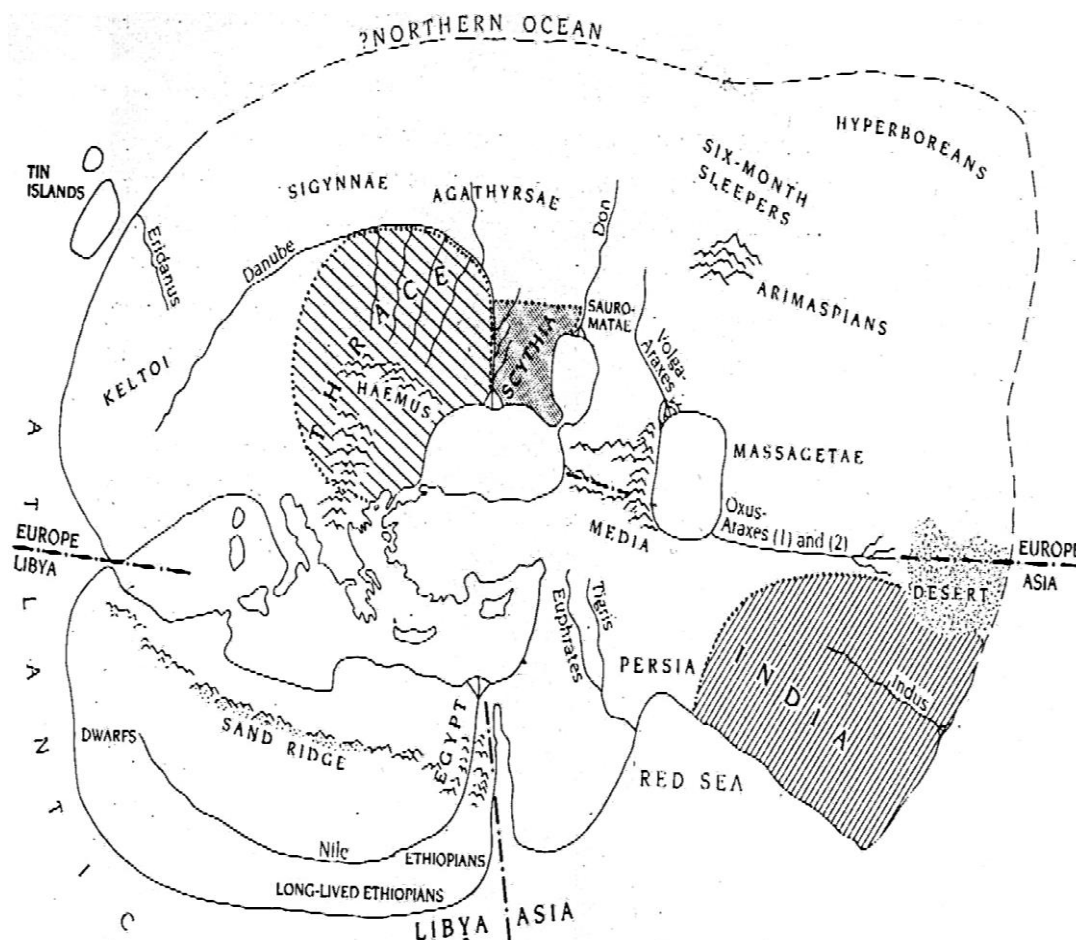
Az egyes csoportok megkülönböztető jeleket viseltek, amiben a családi származásnak volt szerepe. Nem alkottak egy-gyökerű népességet, a magasabb helyzetben lévők egymás között is házasodtak, és ilyenkor gyakori volt a csoport nevének a megváltozása. Az erősebbek vezetői, vezéri szerepre kerülve nagyobb csoportnak kölcsönözték a nevüket – esetleg jelképeiket – és így szerveződtek törzsek, törzsszövetségek, amelyek ideiglenesek voltak, gyakran felbomlottak, átrendeződtek.

Mint katonanépek hatalmat gyakorolhattak a sztyeppe peremétől akár távolabbi letelepedett, földművesek fölött, azokkal kereskedtek, hiszen a mozgó életformából eredően nem voltak saját iparosaik, bányászaik. A fegyvereknek legalább az alapanyagát, a fémeket kereskedelemmel érték el.

A szkíta csoport fölemelkedését az jelenthette, hogy ők találták fel a visszacsapó íjat és ezzel nagyobb távolságra, lóhátról tudtak tüzelni, ami a katonai potenciáljukat rendkívülien megnövelte. Így a Kr. e. IX. századtól nagyjából az Kr. e. IV. századig a sztyeppe uraivá, királyaivá váltak.

Amit tárgyi emlékeiből tudhatunk, hogy az un, király-szkíták kurgánokban – földhalmokban – temetkeztek, a vezéreket – királyokat – kocsijukkal, lovaikkal, feleségeikkel és több szolgájával együtt temették el. A kurgán temetkezés a sztyeppén évezredekkel korábban alakult ki és gyakorlatilag az alárendeléssel, az embert ölni képes fegyverekkel egy időben jelent meg.

Alant Herodotos leírása alapján megszerkesztett térkép, ahol Szkítia a Kárpátoktól a Donig, illetve a Krímtől északra meghatározatlan mértékig terjed ki. Mellette van Trákia, láthatóan sokkal nagyobb területet elfoglalva, északon a Duna vonaláig.

Herodotos térképe az általa ismert világról.

Nyelvek azonossága / rokonsága.

A szkíták a Kr. e. IV. század végére eltűntek a történelem színpadjáról. Fischer a XX. századi magyar szavakat igyekszik a szkíta korból megismert nevek alapján azonosítani vele. Mit jelent ekkor két nyelv azonossága, hiszen 2,5 évezred választja el egymástól a szavakat? Erre vonatkozóan ismert Schwades és Lee módszere, amellyel a kaukázusi, ill. indoeurópai nyelvek egymáshoz képesti rokonsága fokát, illetve azok egymástól való eltérésének az idejét határozták meg.

Swadesh majd Lees¹²⁸ vetett föl aztán egy elméletet, az u. n. glottokronológiát. E szerint a nyelvekből exponenciális törvény szerint 'kopnak' ki a szavak. Megalkottak egy képletet, ami szerint egy adott szókészlet maradványai az idő előrehaladtával a következő módon tűnnek el:

$$\frac{N}{N_0} = r^{\left(\frac{t}{1000}\right)}$$

ahol N a szókészletből megmaradt szavak száma, N_0 az eredeti szám és t az évek száma, r pedig egy hatványalap, ami a kopás sebességét jellemzi. Két határértéket adtak meg az alapra (r): 0.81 és 0.86. Ha r kicsi, akkor a kopás gyorsabb, ha nagy, akkor lassúbb. A *Cambridge Encyclopedia of Languages*-ben megadott táblázathoz tartozó $r = 0.83$.

A nyelvek rokonságát, föltételezve azt az időpontot (t) lehet így kiszámítani, amióta a két nyelv nincs kapcsolatban, azaz egymástól izolálódott. A számításhoz kultúrától lehetőleg független, nem hangutánzó szavakat, fogalmakat használtak fel. Minél több szót vonunk be az elemzésbe, annál pontosabb képet nyerünk, annál távolabbi időponthoz rendelhetünk valamiféle értelmes értéket. Meghatároztak ezért 100 alapfogalmat, aminek a szóbeli kifejezéseit lehet összehasonlítani. A szavak az alapvető emberi kommunikációhoz tartozó fogalmakat jelentenek, azaz jóval az újkőkor előtt már használni kellett őket.

Ez a száz fogalom a következő angol szavakkal adható meg¹²⁹:

I, you, we, this, that, who, what, not, all, many, one, two, big, long, small, woman, man, person, fish, bird, dog, louse, tree, seed, leaf, root, bark, skin, flesh, blood, bone, grease, egg, horn, tail, feather, hair, head, ear, eye, nose, mouth, tooth, tongue, claw, foot, knee, hand, belly, neck, breast, heart, liver, drink, eat, bite, see, hear, know, sleep, die, kill, swim, fly, walk, come, lie, sit, stand, give, say, sun, moon, star, water, rain, stone, sand, earth, cloud, smoke, fire, ash, burn, path, mountain, red, green, yellow, white, black, night, hot, cold, full, new, good, round, dry, name.

Magyarul a száz szó a következő (dőlt betűkkel azokat a szavakat emeltük ki, amelyek megtalálhatók Collinder finnugor szótárában):

én, te, mi, ez, az, ki, mi, nem, mind, sok, egy, kettő, nagy, hosszú, kicsi, nő, fér(fi), ember, hal, madár, kutya, tetű, fa, mag, levél, gyökér, kéreg, bőr, hús, vér, csont, zsír, tojás, szarv, farok, toll, szőr, fej, fül, szem, orr, száj, fog, nyelv, köröm, láb, térd, kéz, has, nyak, mell, szív, máj, iv-(szik), ev-(szik), harap, lát, hall, tud, alv-(szik), (meg)hal, (meg)öl, úsz-(ik), száll, men-(gy), jön, fek-(szik), ül, áll, ad, mond, nap, hold, csillag, víz, es(ő), kő, homok, föld, felhő, füst, tűz, hamu, ég, út, hegy, piros, zöld, sárga, fehér, fekete, éj(jel), meleg, hideg, tele, új, jó, kerek, száraz, név.

Látható, hogy a magyar 'alapszavak' döntő többsége egytagú, nagyon egyszerű és éppen ezért föltételezhetően ősi szó. A képletet az amerikai nyelvek összehasonlításához, majd

¹²⁸ Swadesh 1952. Idézve: "The Origin and Diversification of Languages", Routledge & Kegan Paul, London, 1972. Lees, R. B.: *Languages*, 29, 113, 1953.

¹²⁹ Crystal, David: *Cambridge Encyclopedia of Languages* II. Edition, Cambridge Univ. Press, 1997. p. 333.

később¹³⁰ a kaukázusi nyelvek egymástól való távolságának számítására használták fel. De ugyanígy az indoeurópai népek széttrajzásának az időpontját is ‘meghatározták’ a modell alapján.¹³¹ A modell föltételezi a nyelvek családfákhoz való tartozását. Föltételezi, hogy az egyes nyelvekből a szavak kikopásának azonos a sebessége. Mindezek nem bizonyítottak. Összehasonlításra azonban a módszer mégis alkalmasnak látszik, jóllehet, többeknek nem nyerte el a tetszését, föltehetően azért, mert nem az általuk várt eredményre vezetett.¹³²

Nos, a szkíta nyelvvel kapcsolatosan itt kezdődnek a gondok. Ugyanis azok a sztyeppei szkíták nem hagytak maguk mögött írott szöveget, és amit a nyelvükkel kapcsolatosan ismerünk, azok nevek. Helynevek, családnevek, személynevek és hithez tartozó nevek. Ezeket elemezte – és próbálta meg magyarul megfejtetni – Fischer. Az általa megfejtett szavak között azonban a fentebb meghatározott alapszavak közül egyet sem találunk. De további gondot okoz az, hogy a magyarként megfejtettnek vélt szavaknak gyakorlatilag nincs magyar jelentése – pontosabban, nem jelentenek semmiféle olyan fogalmat, ami a nevet hordozóval bármiféle kapcsolatban lenne – tulajdonság, mesterség. Legfeljebb egy-egy helyrajzi név olvasható ki onnan, ami esetleg az illető származáshelyére utalhatna.

Akkor – gondolhatnánk – vegyük elő a korai magyar neveket.

Dr. Nagy Sándor foglalkozott a magyarság eredetével és ennek során Árpád-kori levéltárak (parókiák, hivatali lerakatok) névanyagát gyűjtötte ki és ezzel valójában azt igazolta, hogy az Árpád-kori Magyarország területén magyarul beszélő emberek laktak. A nevek valójában emberi tulajdonságokhoz, megjelenési alakhoz, mesterséghez kapcsolódtak. Legyen itt pl. a cs-hanggal kezdőkből egy csokor: *Csípő, Csimá, Cseke, Csúcs, Cseperke, Csokor, Csibe, Csuda, Család, Csuka, Csinos, Csendőr, Csók, Csóka, Csúnya, Csomós, Csonka, Csáb, Csupor*.

Aztán itt jön elő a családi-név kérdése is. Ezek ugyanis, mind keresztnév. Nos, ebben a korban a Kárpát-medence magyar műveltségében a köznépnél nincsenek családi nevek. Családi neveket IV. Béla írta elő kötelezően, addig legfeljebb a nemesség, a Kárpát-medencébe betelepültek viseltek olyat. Ugyanis a letelepedett magyar műveltség, lévén hogy mellérendelő, nem követte a származást, számára ez nem volt fontos. Az emberek egyik felmenőjéhez kapcsolták csupán, nem voltak származási láncok.

Ezzel ellentétben a sztyeppei lovas társadalmaknál a származási lánc rendkívül fontos volt, számon tartották.

Akkor hát mit kezdhetünk a szkíta személynevekkel? Semmit.

A magyar műveltség a kereszténység fölvétele előtt lélekhívó volt. Ezért nincsenek istennevei. Ezt sem lehet ezért a szkíták neveivel hasonlítani, itt sem egyezik a két társadalom szellemisége.

Térjünk akkor vissza az MVSZ Zárónyilatkozatában foglaltakra. Bizonyítva van-e, hogy a szkíta és a magyar nyelv azonos?

Nem, nincs. Ha a szkítáknak egységesen egy nyelve lenne – ez sincs bizonyítva, sőt éppen a népesség rendkívüli heterogén voltát jelzik a hivatkozások – akkor sem tudnánk meghatározni, hogy az mi volt.

Marad tehát a régészeti anyagból való következtetés. Ez pedig az, hogy a szkíták minden valószínűség szerint az észak-iráni területről érkeztek az eurázsiai sztyeppe megfelelő részeire,

¹³⁰ Crystal 1997, p. 333.

¹³¹ Renfrew (1987), p. 116, ahol Swadesht idézi.

¹³² Lásd, pl. Renfrew, Colin: *Archaeology and Language*, J. Cape, London, 1987. p. 116-119, Osetzky Dénes: *A Magyarság Török Ősei*, Árpád Munkaközösség Kiadványa, Sydney, 1977. pp. 24-24, ill. a jegyzetek: pp. 96-97.

miután már kezükben volt félelmetes fegyverük, a visszacsapó íj. Erre utalnak a hivatkozások. Viszont oda az orosz sztyeppéről két népesség is érkezhetett: a kurgán műveltség népének déli szárnya, amelyek elől aztán a Káspi-tó déli részén őslakosok keletre vonultak. Ez utóbbiak turk népek, az előbbieket az indoeurópaiakkal szokás azonosítani.

Tehát amikor megérkeztek a Fekete-tenger fölötti sztyeppére, akkor valójában haza érkeztek. Nyelvük tehát az innen északra és nyugatra elvándoroltakéval lehet rokon. Ez pedig a kelta, germán és szláv. Ez utóbbival rokonnak tekinthető az India északi részére innen elvonult szanszkrit.

És ide tartozik a Kaukázus északi terében élő oszét nép is, akik magukat szkíta utódoknak tekintik.

Szkíták műveltsége, erkölcsse, aranya.

A hazai irodalomban közismertnek tekinthető az a tétel, hogy a szkíták erkölcsse példamutató, nem gyűjtöttek aranyat, a tudás népét jelentik.

Nos, a szkíta kultúra elemei a görög leírásokon túl a régészeti feltárásokból ismertek. A Tien San alatt Pazyryk kurgánja és az orosz sztyeppén számtalan szkíta kurgán éppen nem bizonyítja, hogy nem gyűjtöttek aranyat. Az itteni aranytárgyak díszítése – valószínűleg kaukázusi ötvösök keze munkájával – éppen a mérhetetlen gazdagságukat igazolja.

Katona népek voltak. Az emberölés hozzátartozott az életmódjukhoz. Lóhátról harcoltak, több fegyverük is ismert.

Tudásuk? Orvosaik nem voltak. A haditechnikájuk ellenben rendkívül kifinomult volt. Ezt Dárius is megtapasztalta.

A tárgyakról határozottan látszik, hogy erősen vallásosak voltak. Több istent imádtak, de a vallási rítusaikban az állat-áldozat egyértelműen látszik.

Társadalmi szervezettségük alapja a klán és a törzs volt. Törzsszövetségeket alkottak, ahol éppenséggel más nyelvű, műveltségű is részt vehetett. A sztyeppesi életmód szerint ezek a szövetségek nem voltak állandók, felbomolhattak, újra szerveződhetnek. Fennhatóságuk messze a saját életterületükön túlra is kiterjedt. Így a Dnyeper nyugati oldalán élő földművesekkel volt is kapcsolatuk. Dárius hadjárata idején esetleg éppen ezek utasították el a szkíta vezértörzs hívását és nem vettek részt a szkíta terület védelmében. De nem is volt rá szükségük.

Akkor jogosan merül fel a kérdés: kikről szólnak a régi hírek abban az értelemben, hogy példás erkölcsűek és nem gyűjtenek kincseket?

Itt jön az általunk javasolt megoldás, a különbség a szkíta és *szkita* között: a tudás népe címet nem a sztyeppesi katonák, hanem a Kárpát-medencei letelepedettek vívhatták ki. Tudás latinul scientia. Ismeret: scio.

Tanulságok

És akkor még arról, hogy mit kezdjünk Fischer Károly Antal most megjelent könyvével, melyet eddig talán azért nem fordítottak le magyarra, mert aláássa a finnugor rokonságunkat. De a könyvben írtakat ettől még nem kell szentírásnak tekinteni, főként nem valamilyen hamis tekintélyhajszolással, hogy „német szerző írja”, népszerűsíteni. A lelkesedést viszont, ami most körbeveszi, helyes irányba kell fordítani.

Az pedig az lehet, hogy Fischer állításait sztyeppétlenítjük, ázsiátlanítjuk, hogy valami

valóságához eljuthassunk, azaz a magyar lehetséges kapcsolódást indokoljuk. Ehhez esetleg úgy juthatunk el, ha a Kárpát-medencei magyarságra vonatkoztatjuk megállapításait, mondván, hogy ide is eljutottak bizonyos hatalmat gyakorlók, akikről Fischer forrásai szóltak, csak hogy az itteni kapcsolat miatt jöhetett az szóba.

Ennek első eleme lehet, hogy megnézzük a sztyeppei népekre alkalmazott gyűjtőnévnek a lehetséges valódi eredetét, ami a címben említett rövid i-vel írott latin *scita* szó. Ennek igei szótári alakja a *scio*, *scire*, *scivi*, *scitum*. Magyar jelentése: *tud*, *ért*, *ismer*. A *scita* alak befejezett melléknévi igenév és *tudást*, *tudóst* jelent (alakmeghatározása az, hogy participium perfectum passivum singularis nominativus femininum, part. perf. pass. sing. ablativus. f., és part. perf. pass. pluralis nom. neutrum, valamint part. perf. pass. plur. accusativus n.). Ez a névfejtő gondolat Fábián Sándortól származik,¹³³ aki legkorábbi nyomtatott könyvekben talált olyan a magyarokra vonatkozó adatokat, megállapításokat, amelyeket még nem hamisítottak meg utólag ránk vert érdekkíválmak szerint. És nem mellékes, hogy itt az annyiszor hiányolt írott források jönnek képbe.

Volt korábban felvetés, hogy a szkíta gyűjtőnév a *sagittarius* szóból származó megnevezés, és jelentése: nyílas, azaz nyíllal harcoló. És igen, a sok-sok sztyeppei csoportra a visszacsapó íj használata volt jellemző, ezért meglehet, hogy etnikai képüktől, nyelvüktől függetlenül a megjelenésük alapján nyílasnak–*sagittarius*nak nevezték őket. Hiszen pl. Herodotos szerint is, akikkel ő kapcsolatban állt, azok magukat *szaka*-nak nevezték. A nyíl tehát *sagitta*. Ha megpróbáljuk nem magyar szóhangsúllyal hangosan ezt a nyíl (*sagitta*) szót kimondani, az indoeurópai, de még a környező nyelvek kiejtése szerint is az történik, hogy mivel a hangsúly a második szótagon van, azért az *a* rövid és hangsúlytalan, szinte ki is esik és akkor a *g* az *sz*-hez idomulva *k*-nak hangzik. Így a kettősség lehetséges forrására leltünk. Hiszen Istállóskőnél 22 ezer éves nyílhegyeket találtak, és egyébként a magyarokat a Nyílas csillagképhez kötik, valamint emlékezzünk a nyugati imára: „A magyarok nyilaitól ments meg, Uram, minket”.

És Fábián hoz is példákat a tisztelet jeleként értelmezhető elnevezésre, mely az itteni magyar népet és királyi hatalmát illette, és az egyik éppen valamiféle, a nyugatiak számára ismeretlen ostromgép volt.¹³⁴ De mi is sorolhatjuk annak bizonyítékait, hogy méltán nevezhették így a magyar népet és elődeit. Már az itteni *homo neanderthalis*nak nevezett és kihalt fajnak tekintett ember is képes volt sok mindenre. Utalhatunk pattintott kőszerszámaira, csonteszközeire, melyekre a hihetetlen változatosság és célszerű kialakítás jellemző. A Bükki Istállóskői-barlang, vagy a Szeleta emberénél az eszközök kialakítása a vadászott állatok tulajdonságainak felelt meg. A Szeleta a Subalyuk műveltség közvetlen folytatása volt, ahol megtalált csontleletek alapján a *homo neanderthalis* élt, és aki a kőszáli kecske húsát ette. Ami az eszközeit illeti, jellemzője egy kőből készült, finom megmunkálású lándzsahegy, amely a maga módján először itt készült.

Az Istállóskői barlangnál mutatható ki az Európában később elterjedt *aurignaci* műveltség forrása. Ezek gondolkodó, bölcs emberek, az életüket megkönnyítő műszaki megoldások, tárgyak kialakítása jellemzi őket. Logikusan, racionálisan gondolkoztak és cselekedtek. De megemlíthetjük a görbe szarvakba illesztett apró kőpengéket is, amivel az itteni ember vörös festéket bányászott, majd az újkőkorszakban a Közel-Keleten füvet, gabonát aratott. Később, amikor a gabona bekerült a Kárpát-medencébe – merthogy nem itt őshonos – az aratása ezzel az eszközzel történhetett. Tudás? Igen.

¹³³ V. ö. Fábián Sándor: Történelmi „szürreál”. Az Igazság Kálváriája. *Acta Historica Hungarica Turiciensia* 36/1. 2021. https://epa.oszk.hu/01400/01445/00061/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2021_1.pdf.

Fábián Sándor: A parazita áfium ellen való magyar orvosság. *Acta Historica Hungarica Turiciensia* 38/1. 2023. https://epa.oszk.hu/01400/01445/00066/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2023_1_0903-0991.pdf.

¹³⁴ Fábián 2021. VII/2. fejezet.

A jégkorszaki felmelegedése után ide érkező mezőgazdaságot a helyi népesség átvette és tovább fejlesztette. A kimerülő talaj tápanyagkészletét úgy állította helyre, hogy a kimerült földterületet elhagyta, néhány tíz km-rel odébb költözött, majd a területet benövő erdőséget a megfelelő időben fölégette, és annak hamuja vált a terület szervesetlen trágyájává, és akkor visszaköltözve most itt folytatta a gabonatermesztést – miközben az elhagyott területet vetette alá ennek a módszernek. Tudás? Igen.

Ugyancsak a Kárpát-medencéből indult el a rézöntés módszere. Az itteni Öreg-Európa-i műveltség falvaiban az égetett kerámia mellett rézöntés is folyt, rézfeldolgozás, amivel hatékonyabb földművelő és vadász eszközöket lehetett gyártani. A rézöntésnek is megvannak a sajátos ismeretei, nem egyszerű megfelelő minőségű öntvényt előállítani. Tudás? Igen.

A Kárpát-medencében már az időszámításunk előtti 4. évezredben bronzot is öntöttek. Rá kellett jönni arra, hogy mintegy 10% arzénnek a rézbe vitele annak önthetőségét megjavítja, jobb minőségű eszközök készíthetők így el. Az arzént aztán az ón váltotta fel és így terjedt el Eurázsia szerte, miközben a Kárpát-medencében nem az ón, hanem az antimon lett az általánosan használt ötvöző. Az antimon-bronz minősége olyannyira jó volt, hogy a vaskorszak beköszöntését is késleltette itt a Kárpátok között. Tudás? Igen.

A vas kohósítása sokkal magasabb hőmérsékleten történik, mint ami a réz megolvasztásához már elegendő. Az első kohósított vas még nem a vas olvadáspontja feletti hőmérsékleten történt és az így keletkezett vas szivacsos, lágy volt. Kalapálással kellett tömöríteni, de eszközök készítésére még így is mérsékeltén volt alkalmas. Az első olyan kemencét, amelynek hőmérséklete meghaladta a vas olvadáspontját (1526 °C) a Tátrában találták meg. Tudás? Igen.

Az eljárás aztán kikerült a Medencéből, hiszen az antimon-bronz még évszázadokig jobb és olcsóbb volt, mint a vas – még ha már olvasztott is. A vashoz később a képződésekor beleötvöződő szén kiégetésével készült a már fegyvernek is használható acél. Hogy hol? A Kaukázus déli részén, a hettitáknál? Lehet. Mindenesetre a több rétegből – különböző keménységű acélból – kovácsolással készült ún. damaszkuszi acél kard forrása ott lehetett. A Kárpát-medence fémműves kultúrái békés letelepedettek voltak, nem háborúskodtak, a fémeket nem emberölő fegyverek készítése végett öntötték.

A Medencében már a neandervölgyi ember korában megjelentek a lakott barlangok falán látható jelek, amelyeket eredetileg medvekaparásnak véltek, majd föltehetően ezek utódjaként már határozott alakú írásjelek. Ilyent lehet találni a kora bronzkor Tisza-menti településeinél föltárt égetett agyagszobrokon, de Erdélyben Tordoson és Tatárlakán is. Ez utóbbin található jelek mindegyik megtalálható a későbbi ún. Székely rovásírás jelei között. Tudás? Igen.

Sőt, mi több, az írás már a tudás megörökítését, másoknak való továbbadását szolgálhatta. Az írás mintegy 5 évezreddel ezelőtt innen aztán délre, a Kükládokra került és ma már el tudjuk olvasni a lineáris A írással írt szövegeket, amelyek Révész Péter munkássága szerint magyarul szólnak meg.¹³⁵ Tudás? Igen.

A Kárpát-medence – hegyes-dombos vidékének – lakói mezőgazdaságot folytattak, amihez állattenyésztés is tartozott és a hagyományok folytatásaként, fémek előállítása és feldolgozása is. A mezőgazdaság itt már a manapság is korszerűnek tartott vetésforgóval történt, a falvak faluközösséget alkottak és az egyes tagjaik különféle növények termesztésére, állatok tenyésztésére szakosodtak. Itt tenyésztődött ki a magyar szürke marha és a mangalica sertés. De Fábián szerint a lótarló alföldi kunok is jelentős szerepet vállaltak a magyarok védelmi harcaiban.¹³⁶

¹³⁵ Lásd Darai L.: Révész szerint a Kárpát-medencei őshaza összeegyeztethető a finnugor nyelvészettel. *Acta Historica Hungarica Turiciensia* 36. évfolyam 3. szám (2021).
https://epa.oszk.hu/01400/01445/00063/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2021_3_139-158.pdf.

¹³⁶ Lásd a jelen Acta-számban közölt tanulmányában.

A háztartások teljes vertikumban termelték az élelmiszereiket. Nem okozott gondot a télre felkészülés, hiszen ismerték a savanyító és szárító tartósítás módszerét, ezért a nyáron betakarított élelmiszert, valamint az állatok eleségét tartósították. A főzőkonyha ezek későbbi feldolgozását is megteremtette. Tudás? Igen! Az itteni embert jogosan tekinthetjük a homo sapiens sapiens hordozójának. És a hatása a szomszédságra is kiterjedt, így a közhiedelem szerint *a tudás népe volt*. Nem ezoterikus, távoli naprendszerek idelátogató lakóinak tudása, mégis a környezetéhez képest és a nyelvében hordozott racionális gondolkozása segítségével összegyűlt tudása ez.

A Kárpát-medencében mintegy 3 évezredig virágzott egy műveltség a Rézkortól a késő Bronzkorig, amikor a medence lakóinak egy részére rátelepedett egy harcias, lovas-pásztor műveltség. Ez a Medence füves, sztyeppei területére történt betelepedés volt, miközben a dombos, hegyvidéki, löszös települések élete, műveltsége alig változott – eltekintve az eszközök finomodásától, megmunkálása fejlődésétől. A települések házakból álltak és a házak környéki gazdaságok a mezőgazdaság teljes vertikumával rendelkeztek. A lakosság hitvilágára nem jellemző a megszemélyesített szobrokkal kifejezett istenek tisztelete, az eszközök leginkább lélekhitre utalnak. Tudás? Igen.

A későbbi ugyanezen a területen megismert magyar nyelv a maga hihetetlen kifejező ereje ellenére a vallásgyakorlás szavaival rendelkezik, de azok is leginkább a lélekhitet tükrözik. A későbbi szomszédságból átvett vallási szavaink szinte kizárólag az egyházat, az egyházi szertartás fogalmait írják le, a hitéleti szavak a magyar nyelv saját szókészleteit tükrözik. Tudás? Igen.

Így érkezünk az írott történelem időszakához. Közben sztyeppei népek – leginkább csak törzsek – jöttek, betelepedtek a Medencébe, majd átvéve az itteniek kultúráját azokba beolvadtak. Háborúskodások érintik az itt lakókat, védelemre kell berendezkedniük és ez tükröződik a szavainkban is. A magyar 'katona' nem 'harcos', hanem leginkább honvéd. Hogy a honvédelem a lakosság életének megvédésén kívül mire vonatkozott, azt legjobban a középkori Magyar Királyság társadalmi szervezetét tükröző történelmi alkotmány, illetve azt tömör alakban megragadó Koronatan mutatja.

Ez továbbviszi a falu- és városközösségekben érvényesülő mellérendeléses felfogást, azaz gondolkodást és berendezkedést. Lényege, hogy nincs születési rangbeli különbség az emberek között, hanem feladat és képesség szerint tagolódnak. A föld a közt jelképező, személynek tekintetten a Megszentelt Korona tulajdona, művelői csak birtokosai. A király is tagja ennek a Korona-intézménynek, bár a feje, és a nép a teste. Ember nem birtokol embert, a tudás és cselekvés szabadsága a lélekhit nyitottságában is megmutatkozott. Ez az igazi szkita erkölcs. A keresztény vallás illeszkedett ehhez a természetes tudáshoz, más szóval tudományossághoz, és főként az isten és a törvény előtti egyenlőség gyakorlatához.

Viszont minthogy a török elleni háborúinkban leverettettünk, szinte képviselő nélkül maradtunk a középkor végi, újkor eleji egyetemes tudományban, ami akkor a vallásos szakirodalmat jelentette, abban nyilvánult meg leginkább. És kiszolgáltatta a hatalmi oldal igényeit is. Ebből a helyzetből vagy nemzetközi szerkezet viszonyból adódott, hogy *azonosságunkat a tudás (scita) népével* kitörölték az emlékezetből, mert mint később megfogalmazódott: a tudás hatalom. És a hatalom új birtokosai igényelték a tudást is. Ezzel kapcsolatban pedig a régi birtokosokat el kellett távolítani az európai vagy Kárpát-medencei szinterről, hogy a kapcsolat ne derüljön ki. Így lettünk keletről hódító szkíták. „*Kelet népe*”, ahogy Széchenyi fogalmazta – valójában hamisan. Mert ez a békés világunkra, mellérendelő felfogásunkra vonatkozott valójában, azt Széchenyi jól érezte. Ám ezzel rokon vonásokat egyes keleti népeknél is láthatunk, amint a harcászat eszközei szintén elterjedtek keleten.

Hogy elődeink a Kárpát-medencében a tudás népe voltak, azt eredeti latin szövegben látjuk:

„Radfridus, cuius antiquissimus annalium codex sub divo Henrico Caesare, anno Domini millesimo scriptus, sub finem in pontificum catalogo his verbis mentionem facit: Istius Leonis quinti temporibus. Radfridus Favianensis, qui et Wigenensis, extitit episcopus, ubi quondam Mamertinus praeerat. Porro Leonem quintum Romanae sedi sub Ludovico Arnulphi filio, Caroli magni prosapiae postremo, praefuisse ex Chronologie supputatione apparet. Quo tempore Avaros et Hunni tertio á fide Christiana deficientes ad scita Hungarorum, suae originis retra et feroce gente, non solum Fabianensem diaecesim, cum Francorum in ripensi Norico gente depopulati sunt, sed promotis limitibus ad Oenum usque fluvium, magnis copiis per Rhaetias in Galliam perq, Misniam et Thuringiam in universam Germaniam excurrerunt non semel, annis videlicet á nato Christi 903, 908, 909, 912, 916, 929, 933, 937, 944, 954, 955. Que devastatio Germaniae intra hoc temporis intervallum facta ab Avaribus et Hungaris, aliam non modo in Pannonia et Norico, sed in universo edeo Germaniae Galliaeque regnis amplissimis, Italiaque, et totius adeo Romani imperii intercapedine, novam administrationem faciemque peperit. Nam imperii titulum ad se Saxones trahebant, in Italia Berengarii, in Galliis Rudolphi et Hugones, Odoneque rerum potiti caeperunt...”

Azaz:

„Ezekről az eseményekről Radfridus tudósít a kódex évkönyvében, melyet Henrik császár idejében írt Anno Domini 1000-ben, az események V. Leo pápa idejében zajlanak. Faviani Radfridus, kit Wigenensisnek is neveztek, Bécsben volt püspök, ahol egykor Mamertinus is. V. Leo foglalta el a Szentszéket Arnulf fia, Lajos alatt, aki a kronológiai számítások szerint Nagy Károly leszármazottja volt. Ebben az időben az avarok és a hunok harmadízben hagyták el a keresztény hitet és visszatértek a magyar tudásra [**ad scita Hungarorum**], a származásuk szerinti kegyetlenségre és nemcsak a bécsi egyházkerület-beli és norikumi frankokat támadták, hanem irtották a népet az Enns folyón túl is. Nagy sereggel megszállták Rétiát, Galliát, Misniát, Turingiát és a Német területeket, de nem csak egyszer rohanták le, hanem ezekben az években: 903, 908, 909, 912, 916, 929, 933, 937, 944, 954, 955. Ebben az időintervallumban az avarok és a magyarok nemcsak Pannóniát és a Norikumot szállták meg, hanem az egész német és francia területeket, Itáliával, és az egész Római Birodalomban új adminisztrációt vezettek be. Így a birodalom [*a Római Birodalom!*] titulusa átkerült a szászokhoz, Itáliában Berengár vette át a hatalmat, Galliában a Rudolfik, Hugonesek meg az Odonek vették át a hatalmat...”¹³⁷

Itt már azt látjuk, hogy a magyar hatalom európai tényező. De előtte Atila uralkodása is annak számított. Köztük az avaroké. Ami mellett megjegyzendő, hogy további kisebb és nagyobb hatalmi szerveződések is sikeresnek tekinthetünk a Kárpát-medencében, ahol remek viszonyok, nagy népesség, valamint gazdagság állt rendelkezésre a katonai tevékenység megszervezésére. Ugyan honnan veszik a történelemhamisítók, hogy ide sorozatosan érkeztek a messzi, alig lakott sztyeppéről nagy hódító hadseregek? Inkább az volt a helyzet a kelták óta, vagy még előbb, hogy a saját védelmét minden szerveződés megfelelően ki tudta alakítani, ide támadásra nem nagyon volt érdemes vállalkozni. A földrészeket átfogó birodalmakat csak a modern kor hozta létre, ám a gyarmatosítás kegyetlen hódítással történt, ezért ezek az ókori és

¹³⁷ Fábíán 2021. pp. 105-106. Innen idézve: Johanne Gualterio Belga: *Chronicon chronicorum ecclesiastico-politicum: Ex Huius Superiorisqve Aetatis Scriptoribus Concinnatum; Quo non modo Pontificum, Cardinalium Archiepiscoporum, ... dies natalis ... delineantur.* Officina Aubriana, Francoforti, 1614. p. 1109.
https://books.google.ro/books?id=bqMAAAAcAAJ&printsec=frontcover&hl=hu&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false.

középkori „előzmények” mintegy felmentették az elkövetett bűnöket, a tömeggyilkosságokat, mondván, mindig voltak birodalmak, a kormányzás ezzel jár.

Meg kellene tehát fontolnunk, hogy jobban kötődjünk valós eredetünkhöz, ne akarjunk valami sosemvolt dicsőséges hadi állapotokat kívánni kizárólagos történelmünknek. Elődeink sorában a békés, letelepedett életmód és műveltség, hit a jellemző többség, de a honvédelmet is jól megszerveztük, ha ezer évek óta még mindig itt vagyunk. Kell kutatni mindenoldalúan, tehát a kettős társadalomnak nemcsak a népi, hanem az uralkodói oldalát is.

Tekintsük Fischer Károly Antal most megjelent művét ez utóbbi kapcsolatairól szólónak, de azonosításait csak a mi hatásunk valamilyen megnyilvánulásaként fogadjuk el. Sok még a tisztázandó, mert a dicső nagy múlttól más nemzeteknek is ideje lemondaniuk, segítsünk nekik a tisztánlátásuk elérésében. Ebben is segíthet Fischer munkássága.

Ugyanakkor a Kárpát-medencében sok nép felnőtt mellettünk, az ő hatalmi eredetüket is látnunk kell bizonyos fejleményekben.

Nyelvünk, műveltségünk a legjobb eligazítónk, bizonyosságunk, nem adhatjuk oda kétes eredetű és bizonytalan, bizonyítatlan kapcsolatok kedvére, ha a maga nemében ez a ma magyarnak nevezett műveltség ennyi szállal kötődik ide, és a keresztény gondolkodással azonos jellegű szellemisége messze túlhaladja az erőszak kultúráját, még ha az ma sikeresnek is látszik még mindig.

Harsay Mária Magdolna (Budapest):

Az arám mint az elásott ősmagyar gyökér

A magyarság eredetének kutatása iránt azt követően kezdtem érdeklődni, hogy a felismertem **a magyar nyelv különleges szerkezetét**, ami alatt azt értem, hogy **a gondolataink képzetét a hangok állandó jelentését alkalmazva szabadon festjük meg.** Létezik állandó jelentése a hangoknak? A 2024. február 22-ei ZMTE előadásommal azt igyekeztem szemléltetni, hogy **a magyar nyelv archaikus jellegének titka éppen ebben rejlik.**

Sir Leonard Woolley, archeológus professzor **a sumér**, Mario Alinei **az etruszk**, Mandics György **az ázsiai** jeleket olvasta el a magyar nyelv segítségével. Révész Péter –a Nebraska Egyetem számítógépes nyelvészettel foglalkozó professzora– szerint **a székely írás** a krétai hierogliffal, azaz az **ógöröggel** kapcsolatos. A magyart egyenesen ősnyelvnek tartó Varga Csaba munkássága kimeríthetetlen. Többek között tanulmányt írt **az egyiptomi** és az eredeti magyar ábécé azonosságáról, ahol még **a démotikus írást** is a Kárpát-medencei jelekkel hozza kapcsolatba. Az írásjelek formai hasonlóságai mögött bár feltételezhető a hasonló tartalom, azaz **a betűk jelképei lehetnek hangoknak**, azonban ennek bizonyításához nem kerülhető meg **az adott írásjel** (mint jelkép) **mögött álló fogalom tartalmának megismerése.**

Sándor Klára szerint a szakembert **a nyelvészet szigorú módszertani szabályainak** alkalmazása különbözteti meg a dilettánstól. E jellemzően formai változásokra utaló módszertani szabályok **a hangok kiejtésének folyamatos változását vizionálják**, miközben a legősibb hieroglifák között szerepel a GY és az F hang jele. Ennyit az akadémikus szakértők szabályairól, ahogy levezetik a PATA szóból a FAZÉK szót, vagy a kettőskereszt rovást csupán a XI. századból eredeztetik.

Mivel **a magyar nyelv fő jellemzője**, hogy **a gyökök őrzik jelentésüket**, ezért a hangok formai változása helyett éppen **azok állandóságára** helyezem a hangsúlyt. Az információt ugyanis mindig a megfelelő szinten kell kezelni. Például a „télien a fák lehullatják a leveleiket” állítást elfogadom igazságnak, bár tudom, **nem** minden fa hullajtja le télen a levelét, de a tél jellemzése szempontjából ez lényegtelen. Tehát amikor a jelentésüket őrző magyar gyökök eredetét keressük, akkor **az ősi, egyetemes jelképek elemzésével** jó eséllyel **a hangok állandó jelentése** is feltárható, bár az nem is olyan egyértelmű, mit is értsünk egy-egy beszédhang alatt. Ebben valóban megfigyelhető egy olyan változási folyamat, amit az írásképek tükröznek vissza.

A hangok jelentésével a Göttingeni Egyetem nyelvészeinek a XVIII. században — amikor az újhéber nyelv ábécéjét **az arámi ábécét felhasználva** megalkották — még tisztában kellett lenniük. Szepes Mária ír arról az *Académia Occulta* c. könyvében, hogy **ábécé formájában** Egyiptomból hozták magukkal **az izraeliták** azt **a tudást, amit jelképek formájában a Tarot őriz.** Az újhéber ábécé betűinek jelentése pedig megfeleltethető a Tarot Nagy Arkánus lapjainak. Vegyük észre míg az ókorban a természet törvényszerűségeit jelképek segítségével igen tömören foglalmazták meg, addig manapság **a jelképekkel történő leírásokat már tudománytalannak tartják.** Gondoljunk az asztrológia elutasíthatóságára! Pedig még nem is olyan régen voltak polihisztorok, és a göttingeni nyelvészek is ismerhették az ókori jelképek jelentéseit, amit felhasználtak az újhéber ábécé elkészítésénél. Felmerül a kérdés: a sémi nyelvek családjának meghatározásával vajon nem éppen az ősnyelvre utaló azon archaikus jeleket akarhatták átruházni az újhéber nyelvre, hogy a hangok jelentését még őrzik az ősi jelképek?

E kérdés okán kezdtem érdeklődni az arám nyelv után, aminek beazonosíthatósága nem is olyan könnyű. Utódja nemcsak egyiptomi kopt és az újhéber, hanem az óperzsa, sőt még a proto-arab is. Vajon, hogyan lehetséges ez?

1. ábra. Merenptah egyiptomi fáraó (i.e. XIII. sz.) fekete gránit sztéléje a hátoldalán tartalmazza az „**Izrael**” szót. Ez a legkorábbi és egyben az egyetlen olyan ismert ókori egyiptomi dokumentum, ahol előfordul.

Az izraelitáknak csupán annyi nyomát lelték meg Egyiptomban (Merenptah egyiptomi fáraó győzedelmi sztéléjén, ld. 1. ábra), hogy **Kánaánban éltek**. A kánaáni ősi legendákat amikor a hettiták lejegyezték agyagtáblákra, feltüntették az **akkád** (azaz az óbabiloni ékírás) szótagjeleit és az annak megfelelő **ugarit betűjeleket is**. Az **ugarit** írásrendszert Ugarit bukásáig, azaz a tengeri népek megjelenéséig (i. e. 1213–1182) használták. Állítólag a korai arameus királyságokban a föníciai írást használták (lásd 2. ábra, Kilamuva sztélé), amely jelkészletében később az arámi nyelvhez idomult. Azonban mivel a szíriai–föníciai térségben már korábban is használatos lehetett az **ugarit** írás (ld. 3. ábra), így az arámi írás akár közvetlenül is kifejlődhetett az **ugarit** ábécéből.

Megjegyezve, hogy — még a tengeri népek megjelenése előtt — i. e. XV. századtól az egyiptomiak foglalták el a tengerparti kikötőket. Mivel az ugarit a hattik nyelve volt, akik a békeszerződéssel végződő híres kádesi csata után vendégként/rokonként jártak II. Ramszesz fáraó udvarában (i. e. XIII. sz.), könnyen lehet, hogy a hattiknak köszönhető II. Ramszesz virágzó bel- és külpolitikája, a hatalmas építkezései mellett a leghíresebb piramisfeliratok hieroglifáinak mondanivalója. Az ókori írás innen hagyományozható át a kopt nyelvbe. Tehát valóban lehet szó **az izraeliták azon ősi örökségéről**, amik a hangok jelentéséről szólnak, de az már nem igazolható, hogy ennek tudását a kivonulásukkor hozták volna magukkal a zsidók. Ugyanakkor a zsidó hagyomány a héber nép létrejöttét az ún. egyiptomi kivonulástól számítja, aminek

megtörténtét a régészet eddig nem tudta igazolni. Helyesebben, mivel az egyiptomiak elfoglalták Kánaánt, majd a területet a tengeri népek dúlták fel, elvileg a zsidók gyökere akár a tengeren érkező népesség is lehet.

2. ábra A Kilamuva-sztélé (a szamali Kilamuva király önéletrajzi felirata) i. e. 820 körül föníciai és arámi keveréknnyelven íródott kőtableta.

3. ábra A hettiták és hattik gyakorlatilag ugyanazt a népet jelöli.

4. ábra A föníciai kikötők Kánaánban alakultak ki, ha Kánaánnak a mai Izrael, Palesztina, Jordánia, Libanon területét és Szíria nyugati részét nevezzük. III. Thotmesz fáraó (i.e. XV. sz.) több hadjáratban hódította meg ezt a területet, majd az akhájok vezette Tengeri népek dúlták végig ezeket a kikötőket, III. Ramszesz (i.e.1220 - i.e. 1156) állította meg az akhájokat a Nílus-deltai csatában.

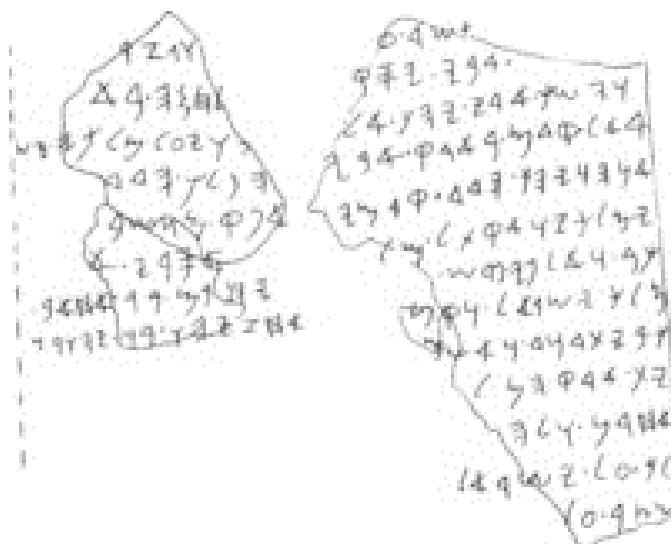
Az arámi ábécé jelentősége az egyszerűsége, így lett számos mai közel-keleti és altáji írásrendszernek gyökere. Már az i. e. VIII. századtól elterjedten használták a későbbi Pártus Birodalom területén. A nem európai ábécék közül is több az arámira vezethető vissza. Az arámi nyelv azt a szerepet tölthette be, amit manapság az angol. Fontos megjegyezni, hogy az arámban a magánhangzók jelölésére a gyenge mássalhangzókat (j-t, az i helyén, w-t az u helyén... stb.) használtak, ami megmaradt az ókori nyelvek tudományos átírása során is. Vagyis a magánhangzókat is sok esetben jelölték, így téves azt feltételezni, hogy szabadon lehet kísérletezni a magánhangzók cserélgetésével.

A héber írás történetében a legnagyobb fordulatot a babiloni fogság idézhette elő, amikor i. e. a VI. században II. Nabú-kudurri-uszur Babilonban telepítette le a zsidóság nagy részét. Majd mintegy fél évszázad múltán Kürosz perzsa király megengedte a szabad elköltözésüket. Egyes nyelvészek azt feltételezik, **a zsidók csak Babilonban vehették át az arámi ábécé akkorra már az egész Közel-Keleten kedvelt betű formáit,**¹³⁸ azaz ezt megelőzően így nem létezett a héber írás, később pedig könnyen összekeverhető lett az arámi írással. Ez lehet a magyarázata annak, hogy az újhéber írást az arámból képezték, megjegyezve, hogy mintegy 2000 éven át senki sem használta a héber nyelvet a Közel-Keleten, de könnyen lehetséges, hogy előtte se. Azaz nem létezett az Ószövetség héber nyelvű változata, hanem kánaáni/sumér eredetű ősi szövegekből állították össze görög nyelven, amelyben **kreáltak a zsidóknak egy hamis eredet történetet,** leplezve, ők lehettek a felelősek a tengeri népek pusztításért, valamint **kisajátítva az ősi kánaáni népek azon magas szellemiségét** is, aminek köszönhető az első betűket jelölő ábécék elkészítése is.

¹³⁸ <http://vilagbiztonsag.hu/keptar/displayimage.php?pid=5473>

A föníciai ésóhéber betűk összehasonlítása					
𐤀	’	𐤁	T	𐤂	P
𐤃	B	𐤄	Y	𐤅	C
𐤆	G	𐤇	K	𐤈	Q
𐤉	D	𐤊	L	𐤋	R
𐤌	H	𐤍	M	𐤎	Š, Š
𐤏	W	𐤐	N	𐤑	Th
𐤒	Z	𐤓	S		
𐤔	Ch	𐤕	’		
A föníciai betűk (Forrás: Ancient History Encyclopedia)					
𐤖	’alep	’	𐤗	lamed	l
𐤘	ökör	𐤙	𐤚	ökör ösztöke	
𐤛	bet	𐤜	𐤝	mem	m
𐤞	sátor	𐤟	𐤠	víz	
𐤡	gimel	𐤢	𐤣	nun	n
𐤥	teve	𐤦	𐤧	hal	
𐤨	dalet	𐤩	𐤪	samek	s
𐤬	ajtó	𐤭	𐤮	cölöp	
𐤰	he	𐤱	𐤲	ayin	’
𐤴	ablak	𐤵	𐤶	szem	
𐤸	waw	𐤹	𐤺	pe	p
𐤼	karó	𐤽	𐤾	száj	
𐥀	zzyin	𐥁	𐥂	tsade	s
𐥄	kard	𐥅	𐥆	horog	
𐥈	het	𐥉	𐥊	qop	q
𐥌	ablak	𐥍	𐥎	fül	
𐥐	tet	𐥑	𐥒	reš	r
𐥔	kígyó	𐥕	𐥖	fej	
𐥘	yod	𐥙	𐥚	šin	š
𐥜	kéz	𐥝	𐥞	fog	
𐥠	kép	𐥡	𐥢	taw	t
𐥣	tenyer			kereszt	

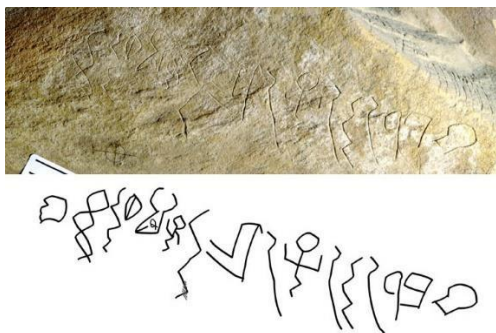
5. ábra. A föníciai és héber betűk összehasonlítása. [http://www.istenkiralysaga.com/#!](http://www.istenkiralysaga.com/#!A-Biblia-nyelvei/c1yf3/NewsPostsItem2_hsu8yok15_2) A-Biblia-nyelvei/c1yf3/NewsPostsItem2_hsu8yok15_2

6. ábra. A Tel Dán-sztélé felirata. A szöveg egy arámi király győzelmét örökíti meg, aki „Dávid háza” felett győzedelmeskedik. E fordítás vita tárgyát képezi, mivel a „dwd” nem csak Dávid lehet.

Amennyiben igaz, hogy **az arámiak a Kaukázusból érkező nomádok** voltak, könnyen lehetséges az is, hogy ők azok a hükszoszok, akiknek irányítását korábban (i. e. XVII.sz.) elfogadta Egyiptom, és így az is természetes lehetett, hogy a kánaáni kikötők a közös irányításuk alatt állhatott. Azazaz egyiptomiak nem erőszakkal hódították meg Kánaánt. Az arameusok és az egyiptomiak közötti magas szintű szellemi együttműködést a hieroglifák és a rovás jelek közötti hasonló logika tükrözi vissza.

Könnyen lehetséges tehát, hogy az arámiak rokonságban állhattak azon ázsiaiaknak nevezett népesség leszármazottaival, akik korábban az egyiptomi előkelőség részére Szerabit bányában túrkizt bányásztak. A bánya falainak tanúsága szerint az ott dolgozók kb. 32 jelet használtak az írásukhoz, amelyek egyértelműen rovásjelek. Az ősi arámi írás pedig a későbbi rovásírások elődjének tekinthető.

7. ábra. Részlet a Szerabit bányái feliratból. Forrás:

<http://www.codex99.com/typography/11.html>

http://www.codex99.com/typography/images/ancient/wadi_al_hol_lq.jpg

Mivel **az arámi írást több nép is átformálta a saját ízlése szerint**, i. e. II. századtól különféle közép-iráni írásrendszerek jöttek létre. Ekkor alakultak ki a pártus, a közép-perzsa, a szogd, a hvárizmi ábécék is. Szintén az arámiból fejlődött az ún. nabateus ábécén át az arab írás, melyet az iszlám vallással együtt a törökök és a perzsák is átvettek.

A magyar és az egyiptomi nyelv kapcsolatát Borbola János is felismerte. Tőle teljesen függetlenül — olvasva Farkas Attila Márton könyvét az egyiptomi gondolkodásról — azon vettem észre magam, hogy a hieroglifák hangzósított alakját néha magyarul olvasom ki. Ezért Paul Dickson egyiptomi hieroglifák szótárjából készítettem egy olyan segédállományt, ahol a hieroglifák segítségével a magyar gyökök jelentését pontosíthatom, beleértve természetesen a hangok jelentését is.

A hieroglifák tehát fogalmakat jelképeznek, a hangzósított alakjuk pedig sok esetben megfeleltethető egy-egy magyar gyöknek. Több kutató pedig már arra a következtetésre jutott, hogy az ókori írást a magyar nyelv segítségével tudja megfejteni. Akkor miért is tudománytalan annak feltételezése, hogy a magyar rovásírás valójában fogalomírás? Részemről tévedésnek tartom a mássalhangzós gyökképzés elméletét. Bár valóban a jelképek képzésekor a hangsúlyos hangzók használata lehetett a természetes, azonban sokszor éppen a magánhangzó jelentése hangsúlyos, hiszen még önálló szóképzésre is alkalmasak.

Összefoglalva, az a hipotézisem, hogy az elásott ősmagyar nyelvet az ún. hükszoszok vitték el Egyiptomba, amely még a tengeri népek érkezése előtt elterjedt a Hattik Birodalmában is, majd később az egész Pártus Birodalomban, beleértve a Kárpát-medencét is, ami mögött a Fekete-tenger tág környezetében élő szkíták magas szellemisége ismerhető fel.

MAGYAR NYELVTÖRTÉNET

Fabó László Pál (Budapest):
Hat etruszk írásfejtés

1) TLE 366 (ET Vn0.1) i. e. VII sz.
Vörösagyag „kyathos”

Felirat 46 jelből áll.

Ő.k. 206. oldal, 3.8. ábra kimásolva.

3.8. A vetuloniai csésze, a Duce sírjában fellelt vörösagyag kyathos (VII–VI. sz.), „beszélő” típusú felirattal a talpán.

Nemzetközi átírása (Ő.K.:206.o): *naceme uru iθal θilen iθal iχeme mesnamer tansina mulu*

A csigavonalban körbefutó szöveg az egykori rovó által **nincs** szakaszolva. A szakaszolást az olvasóra bízta.

Szerencsére megtaláltam a felirat egy másolatát.

a	b ^s (=k)	e	f	g ^h (=kh)	h	i (=th)	k	l	m	n	o (=ph)	q	r(d)	s	ś	t	v	z (=ts)	Nemzetközi átírás				
A	B		F	G	H	I	K	L	M	N	O	Q	R	S	Ś	T	V	Z	Etruszk jel				
E	eB	e(k)H	A	eF	eGY	eH	Ü	eJó	eK	eL	eM	eN	U	eP	eP(h)	Ku	eR	eSZ	eS	eT	eV	eZ	Hangzósítás
A	eB	eK	E	eF	eGY	eH	Ü	eJó	eK	eL	eM	eN	U	eP	eP(h)	Ku	eR	eSZ	eS	eT	eV	eZ	Lehetséges hangalakF.L

<http://web.genie.it/utenti/e/etruscan/vetu.htm>
honlapról letöltve.

Nemzetközi átírása:

Három nagyhírű kutató átírásai együtt.

*naceme uru iθ al θ ilen iθ al iχ eme mesnamer tanšina
mulu / (TLE 366) M. Pallottino*

*nac eme uru iθ al θ il en iθ al iχ eme mesnamer tanšina
mulu / (ET Vn 0.1) H. Rix*

*nac eme uru iθ al θ i leni θ al iχ eme mesna mertan šina
mulu / A. Zavaroni*

Láthatóan csak a szakaszolásban térnek el egymástól az egyes átírások, a jelek azonosításában nem.

F.L. (szakaszolatlan) hangzósítása:

1 10 20 30
Na c eme ur ui θ a l θ i l e n i θ a l i χ e m e m e s n a
eNAeKEeMEUeRUÜjÓAeLjÓÜeLEeNÜjÓAeLÜeGyEeMEeMEeSzeNA
nyaké mé'ó ró ü jó áll jó ő lenni jó áll ő egyem é emésszen a'
Nyaké! Mé'? Ó ró! Ő jó áll! Jó ő! Lenni jó, áll! Ő Egyemé. E'mésszen a'?

40 46
mer tan š i na mulu
eMEeReTAeNeSzÜeNAeMUeLU
mér tán szűn ámúl ó
Mér tán szűn. Ámul Ó.

Olvasati lehetőségek (saját szakaszolás szerint):

- 1) Nyaké! Mé'?
- 2) Ó ró! Ő jó, áll! Jó ő!
- 3) Lenni jó! Áll!
- 4) Ő egyemé.
- 5) E'mésszen a'?
- 6) Mér tán szűn. Ámul Ó!

- 1) Nyaké (isznak belőle)! Miért?
- 2) Ó(öreg) szid! Ő jó, áll! Jó ő!
- 3) Lenni jó! Áll (talpas csésze)!
- 4) Ő (a csésze) egyetlenemé.
- 5) Rágódjak miatta, hogy az övé?
- 6) Megmér talán szíven. Ámul

Ó(öreg)!

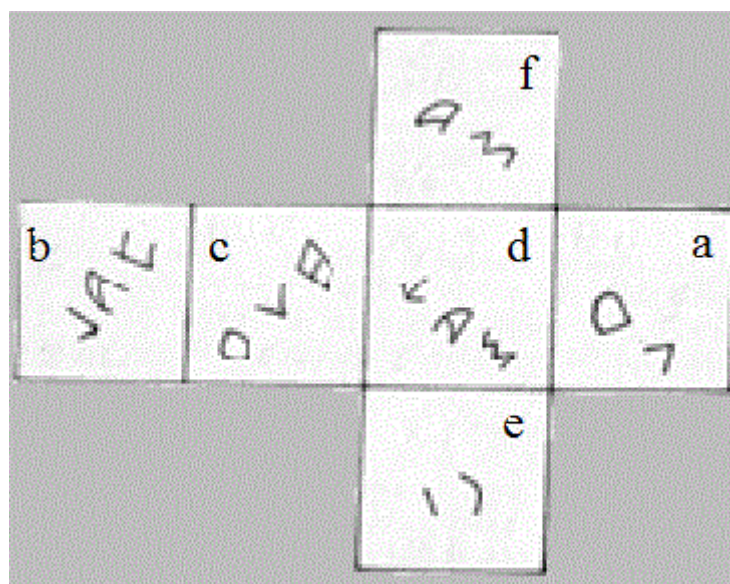
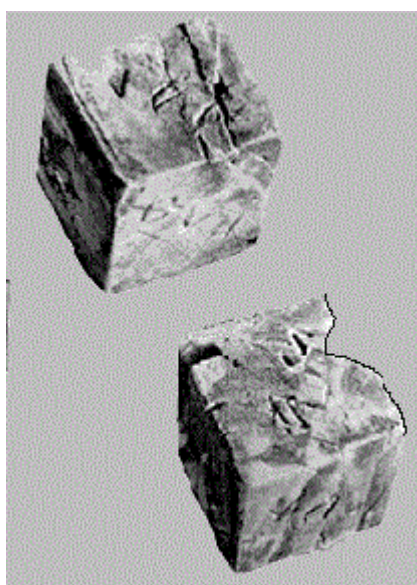
Ez egy 2700 éves huncut kehely-méltatás!

Mint minden más felirat esetében, ennél is a tördelés változtatása újabb olvasatokat

eredményez. További feldolgozása nélkülözhetetlen.

2) ZAVARONI TUSCANIA II 008; DADI DI TUSCANIA

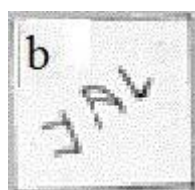
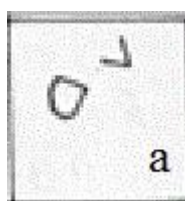
a	b	c	e	f	g	h	i	k	l	m	n	u	p	q	r	s	t	v	z	Nemzetközi átírás
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	Etruszk jel
E	eB	e(k)H	A	eF	eGY	eH	Ü	eJó	eK	eL	eM	eN	U	eP	eP(h)	Ku	eR	eSZ	eS	Hangzósítás
A	eB	eK	E	eF	eG	eH	Ü	eJ, Jó	eK	eL	eM	eN	U	eP	eP	eF	eR	eSZ	eS	Lehetséges hangalakF.L

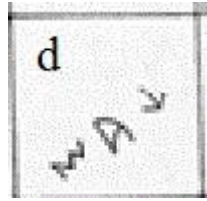
https://commons.wikimedia.org/wiki/Category:Tuscania_dice

A toszkániai kockák egy etruszk leletpár, amely az i. e. 5. és az i. e. 1. század közötti időszakból származik, és játékkockaként használták. A kockákat valószínű származási helyükről, Toscanáról nevezték el, és jelenleg a párizsi Bibliothèque Nationale de France-ban találhatók.

Transzliteráció (Zavaroni):

a) θu
jó U
jó Ó

d) $ma \chi$
eMAeGy

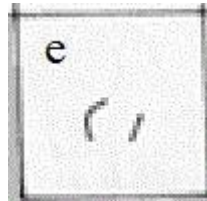
1) eme ágy, 2) ma egy, 3) má' egye

b) $za l$
eZAeL

1) ez al, 2) ez áll

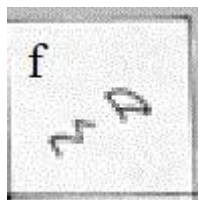
c) $hu \theta$
eHUjÓ

1) hú, jó, 2) eh Ó jó, 3) hó jó

e) $c i$
eK Ü

1) ki, 2) kő, 3) kö', 4) éki, 5) ék Ő

f) ba
eBA

1) -ba, 2) bá!, 3) eb a', 4) ebbe a'

A rovás szabályai szerint olvasva és két kockával dobva, elvben $2 \times 18 \times 18 = 648$ db kis mondat formálható ki belőlük!

Érzékletes példát adnak az etruszk feliratok többolvasatúságára!

Olvasati lehetőség példák:

a + e5: Jó Ó, ék Ő! Jó öreg, ékesség Ő!
öreg?

e1 + a: Ki jó Ó? Ki jó

f3 + b2: Eb a', ez áll. Kutya az, ez igaz

b2 + f3: Ez áll, eb a'. Ez áll, kutya az.

d3 + a: Má' egye jó Ó. Már vegye be jó Ó.

a + d3: Jó Ó ma egye. Jó Ó ma vegye

be.

c1 + f2: Hú jó, bá'! Hú, jó bá(csi)!

f2 + c3: Bá'! Hó jó! Nézd! (A) hó jó!

Stb., stb.!

3) Chimera d' arezzo

Detail with inscription “tinšcvil” *Chimera from Arezzo*, c. 400 B.C.E., bronze, 129 cm in length, (Museo Archeologico Nazionale, Florence)

<https://smarthistory.org/chimera-of-arezzo/>

Az oroszlán jobb első lábára vésett, 8 jeltől álló felirat jobbról balra olvasandó.

Transzliteráció:

Tükrözés után balról jobbra.

t	i	n	ś	c	v	i	l
eTÜ	eN	eB	eK	eV	Ü	eL	
e'tűn		beke		evül			
E'tűn		béke,		évül.			

Értelmezett olvasatom:

E'tűn béke, évül.

Béke elévül, eltűnik.

A harcos, támadó hatalom “hátában eltűnik” a béke-bak, amit hátulról fogva tart az “oroszlán kígyó-farka”!

Asztrológiai jegyek az oroszlán, a bak és a kígyó(farok)!

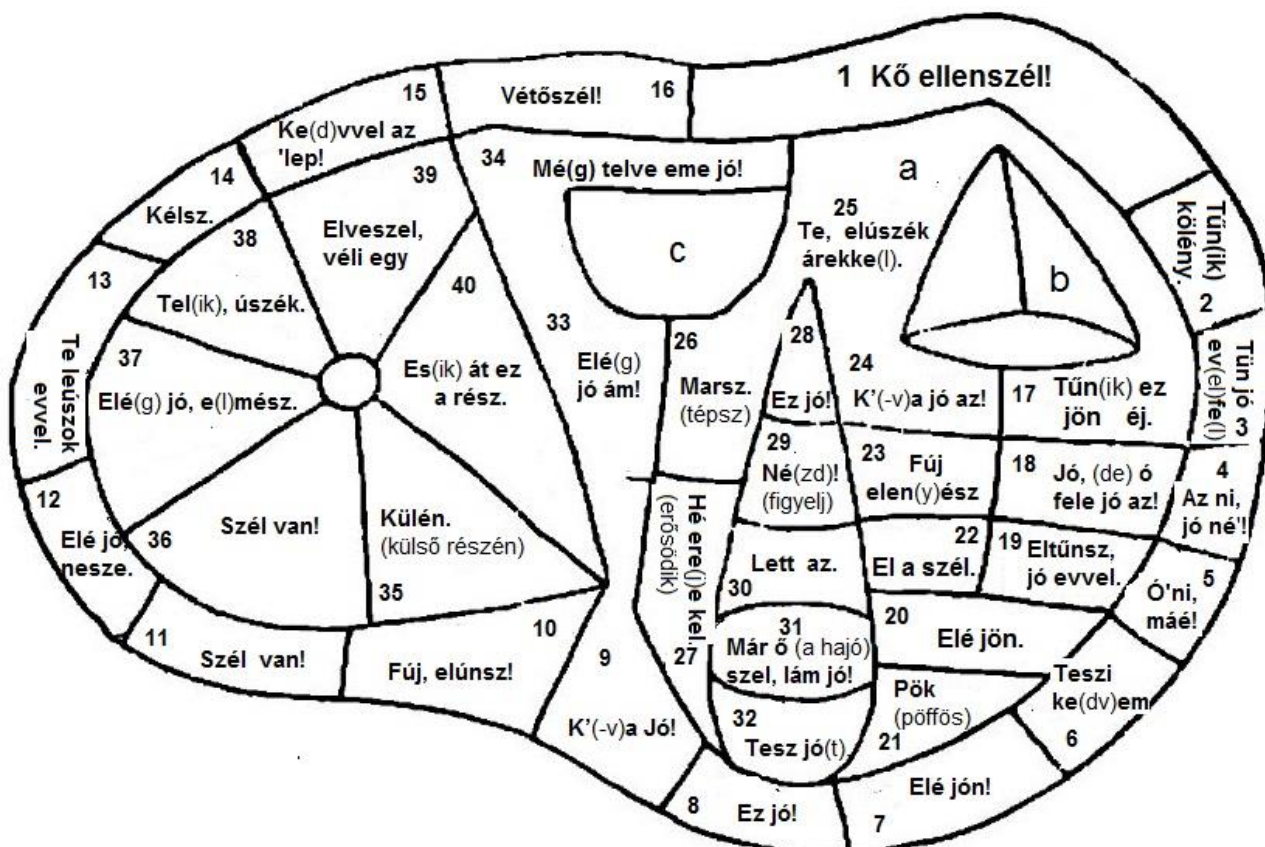

4) IL FEGATO BRONZEO DEL MUSEO DI PIACENZA

Tárgy feliratai 218 (?) jelből állnak.

Saját olvasataimmal kitöltött rajzolat.

szeszített véleményem:

Ezt a furcsa tárgyat a nemzetközi etruszkológia májjóslási segédeszköznek minősítette.

Olvasataim alapján én hajózási (szél)térképnek ítélem.

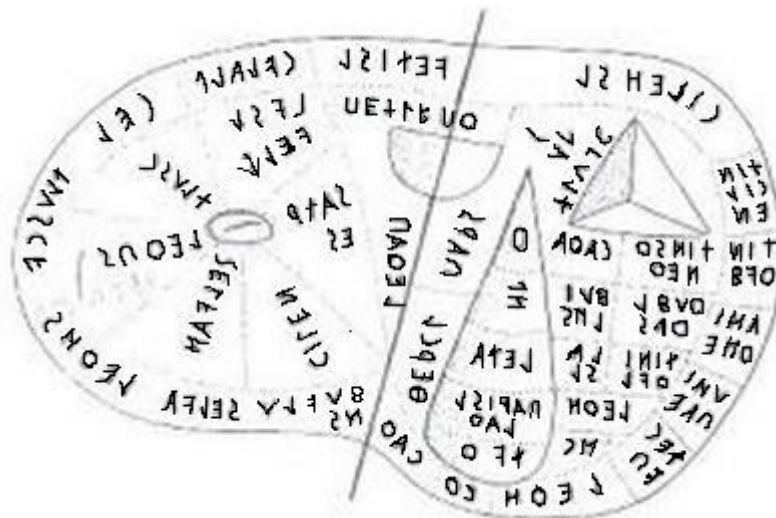
Teljesen igazolják feiratainak általam adott olvasatai.

Erősíti gondolataimat, hogy az ősi hajózási körülmények nagyon zord, durva viszonyai között használhatóbb volt egy ilyen tömör fémdarab, mint bármely ma használatos eszköz.

Anyaga bronz. Mivel a bronz kitűnően ellenáll a tengervíz károsító hatásainak, ez egy további érv véleményem alátámasztásához.

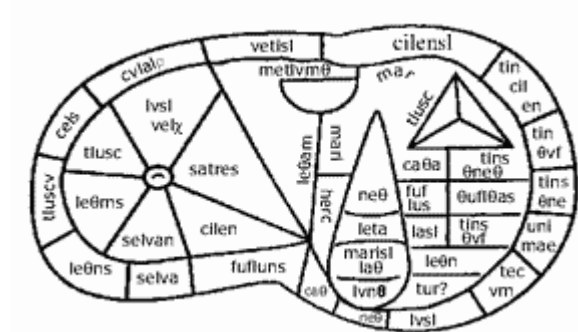
Sajátos alakú kiemelkedései jelképes hegyeknek vagy inkább szélerősség jelzéseknek vélhetőek.

Honlapról letöltött
grafikai másolat.

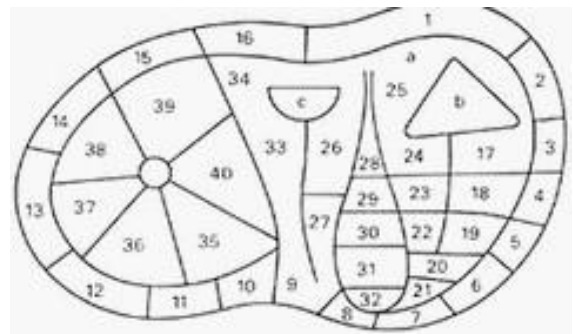

<http://web.genie.it/utenti/e/etruscan/aemi.htm>
honlapról letöltve.

Másik grafikai másolat összehasonlításhoz.

Mezők letöltött számozása.

Az etruszk jelek azonosításához használt hangzósítási táblázatom:

a	b ^s (=k)	c (=k)	e	f	g (=k,h)	h	i (=th)	k	l	m	n	u	p (=ph)	q	r(d)	s	ś	t	v	z (=ts)	Nemzetközi átírás		
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	V	Z	Etruszk jel	
E	eB	e(k)H	A	eF	eGY	eH	Ü	eJó	eK	eL	eM	eN	U	eP	eP(h)	Ku	eR	eSZ	eS	eT	eV	eZ	Hangzósítás
A	eB	eK	E	eF	eGY	eH	Ü	eJó	eK	eL	eM	eN	U	eP	eP(h)	Ku	eR	eSZ	eS	eT	eV	eZ	Lehetséges hangalakF.L

Első sor: az adott jelnek (International Phonetic Alphabet – IPA) az etruszkológiában is használatos fonetikai értéke.

Második sor: a fonetika értékeknek az etruszkológiában megfeleltetett etruszk jel.

Harmadik sor: adott jelnek a vizsgálataimban bebizonyosodott, általam használt hangzósítása.

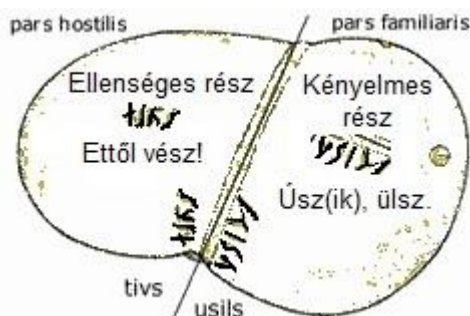
Negyedik sor: adott etruszk jel által *képviselt hangtartomány*.

Az egyes szakaszokat a fenti, számozott ábra számainak megfelelő sorrendben veszem.

A jobb felismerhetőség érdekében, az olvasási helyzetbe forgatott egyes szakaszok kiemelt képei alá kurzívval írom a honlapról idemásolt, nemzetközi átírásaikat és a jelek számát.

Alájuk álló betűkkel írom a saját hangzósításomat, majd vastaggal (a lehetséges) olvasatukat.

A bronzlelet hátulja

Az osztóvonal alja mentén a két eredeti jelsor.

Térfelek latin megnevezése magyarul.

A két jelsor másolata beforgatva.

Olvasatuk beírva.

Nemzetközi átírással és saját hangzósítással:

t i v s

eTÜeVeSZ

ettő' vész

u s i l s

UeSZÜeLeSz

úsz' ülsz

Ettő(l) vész!

Úsz(ik), ülsz.

Egyes szakaszok olvasatai:

1)

c i l e n s l

eKÜ eLEeNeSZeL

kő' ellenszél

Kő ellenszél!

7 (db. betű)

2)

t i n c i l e n
eTŰeN eKŰeLEeN
tűn' kőlén(y)
(fel/el) **Tűn(ik) kőlény.**

8

3)

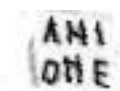

t i n θ v f
eTŰeN eJó eV eF
tűn' jó eve' fe'
Tűn jó ev(el) fe(l).

6

4)

Megjegyzésem: az itt kiemelt etruszk jelsorból nem az aláhúzott nemzetközi átírás következne (hanem **ani q ne**). Mivel az általam megismert nemzetközi átírások többsége az, így a hangzósításomat mindkét változatra megadom!

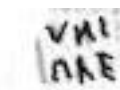

t i n s θ n e
eTŰeNeSZ eJó eNE
etűnsz jó enné'
E(l)űnsz jó enné(l).

7 (6)

a n i θ n e
AeNŰ eJó eNE
a' ni jó né'
Az ni, jó né(zd)!

5)

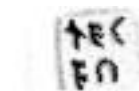
u n i m a e
U eNŰ eMAE
ó ni máe'
Ó ni, máé!

6

vagy

Ón imáé!

6)

t e c v m
eTE eKeVeM
té' ke'vem'
Tesz ke(d)em(re).

5

ték evem
vagy **Tesz(ik), evém!**

7)

LEON

lvs/ (?) l e θ n 4

eLEeJóeN

le jön

Le(felé) jön.

vagy

Elé jön!

Megjegyzésem: a nemzetközi átírásai jelentősen különböznek egymástól.
Most a **leθn** saját átírást választottam a hangzósításom alapjául!

8)

EO

e θ (?) (3) 2

EeJó

e' jó

Ez jó!

Megjegyzésem: a nemzetközi átírásai jelentősen különböznek egymástól.
Most a saját olvasatot választottam e részlet alapján!

9)

CAO

c a θ 3

eKAeJó

k' a' jó

K'(-v)a Jó!

10)

8VFLV
N5

f u v l u n s 7

eFUeV eLUeNeSZ

fúv elúnsz

Fúj elúnsz!

vagy

fúv el ó nesz

Fúj, el ó nesz! (szélzaj)

11)

SEVFA

s e l v a 5

eSZEeLeVA

szél va'

Szél van!

12)

LEOM S

le o m s
eLEeJóeNeSZ
elé jó nesze
Elé jó nesze.

5

13)

W S C A

t l u s c v 6
eT eLUeSZeK eV
te leúszék evve'
Te leúszok evvel.

14)

(EL !!

c e l s
eKEeLeSZ
kél sz
Kélsz.

4 (3)

c e l
eKEeL
kél
Kél. (erősödik)

Megjegyzésem: az etruszk jelsor nem felel meg az itteni nemzetközi átírásnak.
A megismert etruszk másolatok többsége az aláhúzott átírás szerinti.

15)

CA L A L A

c v l a l p 6
eKeVeL A eLeP
ke'vel a' lep
Ke(d)vvel az lep!

16)

FE T I S L

v e t i s l 6
eVEeTÚeSZeL
vétőszel
Vétőszél!

vagy

Vetőszél.

17)

TINSD
NEO

t i n s θ n e θ 8
eTŰeN eSZ eJóeN EeJó
tűn esz jön éj
Tűn(ik) ez jön éj.

18)

OVBL
DMS

θ u f l θ a s 7
eJó U eFeL eJó AeSZ
jó ó fele jó az
Jó, (de) ó fele jó az.

19)

YINI
OFL

t i n s θ v f 7
eTŰeNeSZ eJó eV eF
e'tűnsz jó evve' fe'
Eltűnsz, jó evve(l) fe(l)

t i n s θ v l
eTŰeNeSZ eJó eVeL
e'tűnsz jó evvel
Eltűnsz, jó evvel.

Megjegyzésem: az utolsó etruszk jel e másolaton *l*, de az egyéb másolatokon *f* van, A hangzósításom alapja tehát a **tins θvl** átírás.

20)

LEON

l e θ n 4
eLEeJóeN
elé jön
Elé jön.

vagy

Lejón (lecsap?)(ld. még 7. felirat)

21)

MC

t u r(?) 3
eTUeR
túr
Túr (vizet?)

p i c
ePÖeK
pök
Pök (pöffös)

Megjegyzésem: nem találtam olyan másolatot, amely a nemzetközi átírásnak megfelelné.

22)

l a s l 4
 eL A eSZeL
 el a szel
El a szél. (eláll)

23)

f u f i u s 6
 eFU eFeL UeSZ
 fú' fele úsz
Fú felé ússz!

f u i l n s
 eFUŰ eLeNeSZ
 fúi elen'esz
Fúj elen(y)ész

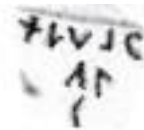
Megjegyzésem: több különböző nemzetközi átírása van. Nem tudom melyik lehet a megfelelőbb. Az etruszk jelsor szerint a **fui lns** átírást vettem alapul!

24)

c a θ a 4
 eKAeJó A
 k' a jó a'
K'(-v)a jó az!

25)

t l u s c a r c (?) (5) 8 ?
 eT eLUeSZeK AeReK
 te elúszek árekke'
Te, elúszék árekke(l).

t l u s c a p c
 eT eLUeSZ eKAePeK
 te elússz e'kapek
Te elússz e(l)kapék.

Megjegyzésem: különös módon egyik nemzetközi átírás elhagyta az alsó három etruszk jelet. Más átírások pedig külön csoportnak kezelve **mar** átírást adnak azokra. Egy fényképen nem látható a felső **c** jel, valamint a **p** helyén inkább **r** van! A **tlusc ar c** átírást választottam alapnak.

26)

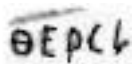

(mar) *m a r i* (3) 4
 eMA eRŰ
 ma erő
Ma erő(s).

m a r s
 eMAeReSZ
 marsz
Marsz. (tépsz)

Megjegyzésem: minden, általam ismert másolatokon (ezen is) négy jeltől áll ez a jelsor, de a honlapról letöltött itteni átírása csak három betűből. A többi etruszk másolaton az utolsó jel vagy **i**, vagy mint itt **s**. A **mars** és **mari** lehetőséget is hangzósítottam!

27)

eHE eReKeL 4
 hé ere' kel
Hé ere(j)e kel. (erősödik)

Megjegyzésem: a fényképen nem látható az utolsó etruszk *l* jel!

28)

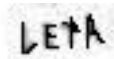
eJó 1
 e'jó
Ez jó!

29)

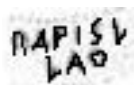
eNE 2
 né'
Né(zd)! (figyeli)

30)

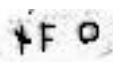
eLEeTA 4
 lett a'
Lett az.

31)

$\text{eMAeR Ű eSZeL eLA eJó}$ 9
 már ő szel lá' jó
Már ő szel, lám jó! (ő a hajó)

32)

eTeVeNeJó 4 (?) te ven jó Te vén jó! (rég)	eTeVeJó teve jó' Tesz jó(t).

Megjegyzésem: több „másolaton” a **tvnθ** átírásnak megfelelő jeleket tüntettek fel, míg itt a nagyobikon **tvθ** átírás van!

33)

LEQAN

l e θ a m 5
eLE eJó AeM
elé' jó ám
Elé(g) jó ám!

34)

ME+LEVO

m e t l v m θ 7
eMEeTeLeV eM eJó
mé'telve eme jó
Mé(g) telve eme jó!

35)

CILEN

c i l e n 5
eKŰeLEeN
külén
Külén. (külső részén)

36)

SELFAN

s e l f a n 5
eSZEeL eVAeN
szél ván
Szél van!

Megjegyzésem: a fényképen, a másolatok többségén és az átírásokban nincs az utolsó **n** jel, szemben az itteni etruszk jelsorral.

37)

LEOVS

l e θ m s 5
eLEeJó eMeSZ
elé' jó e'mesz
Elé(g) jó, e(l)mész.

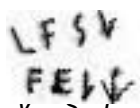
Megjegyzésem: a másolatokon és más nemzetközi átírásokban az **a** helyén **m** található, ezért a **leθms** átírást vettem alapul.

38)

TLVSC

t l u s c 5
eT eLUeSZeK
tel úszek
Tel, úszék.

39)

 l v s r v e l χ
 eLeVeSZeL eVEeL eGY
 elveszel vél egy
Elveszel véli egy

8

vagy

eleve szel véle egy
Eleve szél véle egy.

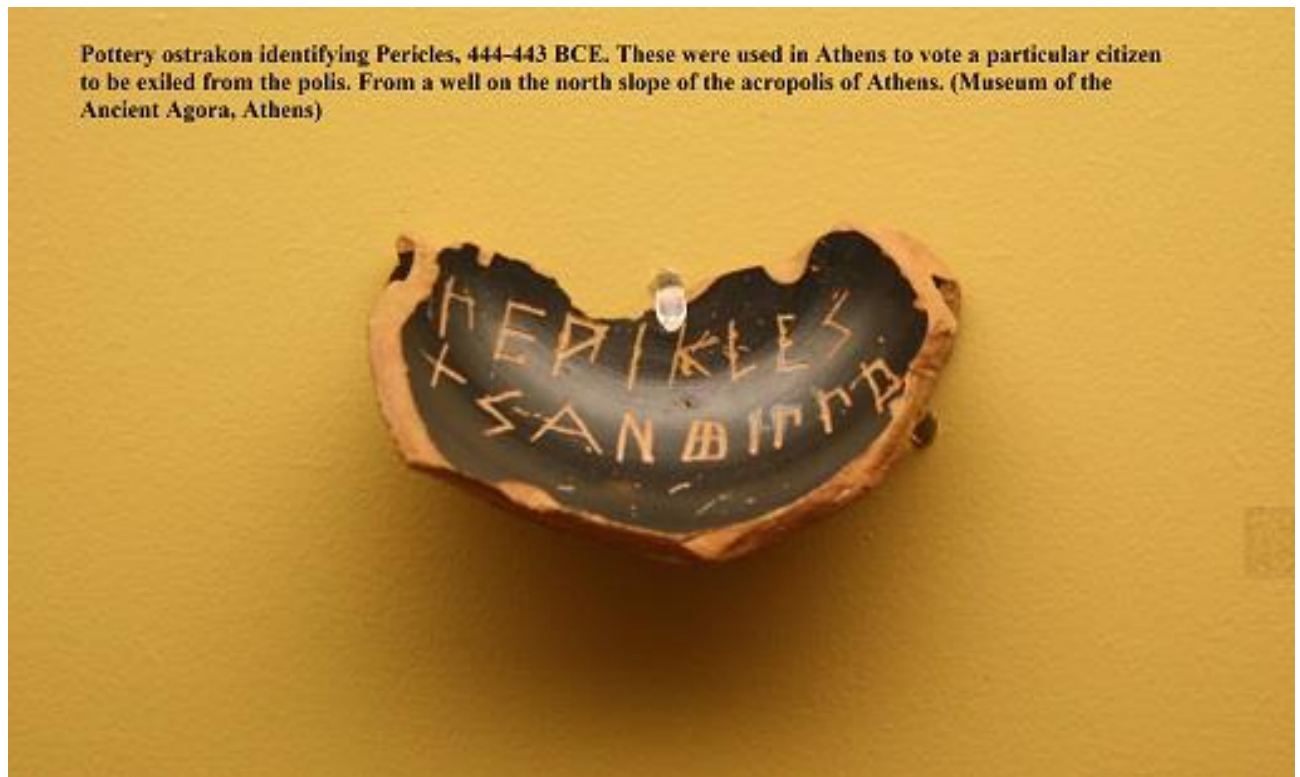
40)

 s a t r e s
 eSZ AeTeREeSZ
 es át e'réSz
Es(ik) át ez a rész.

6

5) Ostrakon for Pericles

<https://www.worldhistory.org/image/4522/ostrakon-for-pericles/>

„Periklészt azonosító cserép ostrakon, **Kr. e. 444-443**. Ezeket Athénban arra használták, hogy egy adott polgárt a poliszból való száműzésre szavazzanak. Az athéni Akropolisz északi lejtőjén lévő kútból. (Az ókori Agora múzeuma, Athén)”

Sok hasonló lelettel egyezően, e cserépen lévő jelek mindegyike része az etruszk jelkészletnek (is) 1200 km távolságban Etruriától!

Alul a + jelet 10 számként, a szögletes „ablakokat” kör alakúakként azonosítom!

Hangzósításukkal magyar szavakból értelmes olvasatok állnak elő.

Transzliteráció:

a	b ^s	c ^(=k)	e	f	g ^(=kh)	h	i ^(=th)	⊗	k	l	m	n	u	p ^(=ph)	q	r ^(d)	s	ś	t	v	z ^(=ts)	Nemzetközi átírás		
A	B	C	E	F	G	H	I	⊗	K	L	M	N	U	P	Q	R	S	Ś	T	V	Z	Etruszk jel		
⌒	⌒	⌒	⌒	⌒	⌒	⌒	⌒	⌒	⌒	⌒	⌒	⌒	⌒	⌒	⌒	⌒	⌒	⌒	⌒	⌒	⌒			
A	eB	eK	E	eF	eGY	eH	Ü	eJó	Fö	eK	eL	eM	eN	U	eP	eP(h)	Ku	eR	eSZ	KSZ	eT	eV	eZ	Hangzósítás
Ä	eB	eK (eH)	É	eF	eGY (eG)	eH	Ü Ö ÜÜ	Jó eLY	Föld	eK	eL	eM	eN eNY	U ÓÜ	eP	eP eF	Ku Ö	eR	eSZ (eS)	eK- eSZ	eT eTY	eV	eZ	Lehetséges hangalakF.L

p e r i k l e s
ePEeRÜeKeLEeSz
epére öklész
Epére öklész!

+ s a n o i p p o
10 eSzAeNFöÜePePjÓ
10 szán földi pep jó
10 szán(ja) földi pep jó!

Értelmezett olvasatom:

Epére öklész!

Sértésre üt! (Hiszen hadvezér.)

Észre kell venni, az öklész milyen remek magyar szó az ököl használatára!

10 szán(ja) földi, pep jó! 10 jó, "lágý" földi sajnálja! (a kiközösítést)

Érdekes kérdés, lehet e kapcsolat a pep (pep) és a p(l)epsz szavak között?

6) Bronze mirror (Vatican City, Museo Gregoriano Etrusco)

Calchas, priest of Apollo, (mentioned in Homer's Iliad)

http://mv.vatican.va/3_EN/pages/x-Schede/MGEs/MGEs_Sala03_07_052.html
valamint a: <http://www.mysteriousetruscans.com/art/mirrors.html> honlapról letöltve.

A vatikáni múzeumban őrzik.

Az általam megismert magyarázatok mindegyike, a töprengő testtartás és a kézben tartott tárgyalakjából következtetve egy „ősi, májjóslási jelenetként” tarja számon ezt az ábrázolást, mert semmit nem tud kezdeni a felirattal, értelmesebbet pedig nem tudott kitalálni!

a	b	c (=k)	e	f (=kh)	h	i (=th)	k	l	m	n	u	p (=ph)	q	r (d)	s	ś	t	v (=ts)	Nemzetközi átírás
A	B	C	E	F	H	I	K	L	M	N	U	P	Q	R	S	Ś	T	V	Etruszk jel
E	eB	e(k)H	A	eF	eGY	eH	Ü	eJó	eK	eL	eM	eN	U	eP	eP(h)	Ku	eR	eSZ	Hangzósítás
Ä	eB	eK	E	eF	eGY	eH	Ü	eJó	eK	eL	eM	eN	U	eP	eP(h)	Ku	eR	eSZ	Lehetséges hangalakF.L
Ä	eB	eH	E	eF	eG	eH	Ü	eJó	eK	eL	eM	eN	U	eP	eP(h)	Ku	eR	eSZ	

E tükör felirata az A, L és SZ jelek állásából következően balról jobbra irányban olvasandó, amit a közölt nemzetközi transliterációja közöl is.

Felirat 6 jelből áll.

Hangzósításaimban a mássalhangzókat mindig (a rovás gyakorlatban hagyományos) „e” előhanggal rögzítem, amely az elolvasáskor vagy kap szerepet, vagy nem.

Nemzetközi átírása:	χ a l	χ a s
F.L. hangzósítása:	eGYAeL	eGYAeSz
Közvetlen olvasata:	e'gyal	e'gyas

Amennyiben a magyarban máig megőrződött tőhangsúlyos ejtés mód helyett egykor (a készíthetőségen) véghangsúlyos ejtésmóddal került lejegyzésre, akkor az eredeti kezdőhang „elnyelődött”.

Lehetséges olvasata:	aGyal	aGyas

Olvasatom nagyon pontosan adja vissza a tükör rajzának jelentését!

Egy okos ember (a(n)gyal) aggyal (velővel) a kezében, azaz kétszeresen is agyas, gondolkodik, vagyis agyal!

Különlegesen elmés nyelvi, írásmódbeli és ábrázolási leleménynek tartom ezt a bronztükröt!

A rovás szabályaival és lehetőségeivel további izgalmas, csak magyarul értelmes olvasatok is felismerhetők. Erre példa a hangsúlytalan n feltételezésével az angyal olvasati változat, amely nyilvánvaló a szárnyas „bölc” ábrázolásából!

Ez a felirat az egyik legfőbb bizonyíték számomra, hogy helyesen hangzósítom a nemzetközi átírásban c -vel átírt és ott kh/ch hangértékűnek tekintett jelet a saját táblázatomban eGY-ként! (Ld.: 6. oszlop) (Fontos: a magyar rovásban a **✚** = eGY akrofónia értékű jel!)

Örömteli volt számomra, hogy amikor 2006-ban a Cippo di Perugia sztélé feliratát elkezdtem elemezni, rátaláltam M. Pallottino és F. Roncalli transliterációjára, melyben ők is GY-ként jelölték a c -t, ami azért meglepő, mert nem tudok latin nyelvterületen G-Y-nal jelölt hangról!

KERESZTESHÁBORÚK, KÖZÉPKORI LOVAGRENDEK TANULSÁGAI

Türoszi Vilmos (c. 1130-1186):
Bouillon Gottfried, a „Szent Sír
Védelmezője”¹³⁹

Midőn a Szent Város házait s utcáit az Úr túlradó kegyelméből helyreállították, és az élet visszatért a megszokott kerékvágásba, a sereg hét napot töltött örvendezve, lelki boldogságban és az Úr félelmében. A nyolcadik napon [1099. július 22.] a hercegek összegyűltek, s miután a Szentlélek kegyelmét kérték, tanácskozni kezdtek, kit válasszanak maguk közül, aki uralkodik és királyi kötelességeit gyakorolja a tartományban. Míg tanácskoztak, a klérus egy része is összeült. Utóbbiak lelki gőgjükben felfuvalkodtak, és saját céljaikat keresték, nem Jézus Krisztuséit. Egy titkos üzenetet készítettek, melyet azokhoz a hercegekhez akartak eljuttatni, akik részt vettek a királyválasztó konklávéban. Mikor az üzenetet elfogadták, a klérus képviselői azt mondták a hercegeknek: „Tudtára adatott a klérusnak, hogy ti azért gyűltetek össze, hogy királyt válasszatok magatok közül. Szándékotok jogosnak és hasznosnak látszik számunkra, és érdemesnek az elfogadásra, amennyiben az illő rendet betartjuk. Mert bizonyos, hogy a szellemi dolgoknak nagyobb a méltósága, mint a világiaké, és valóban a nagyobb méltóságé az elsőbbség. Úgy tűnik nekünk ezért, hogy, hacsak nem egy fordított rendet követünk, egy vallásos személyt, egy Istennek tetsző férfiút szükséges először megválasztani, aki tudja, hogyan vezesse Isten Egyházát. Ezt kell először keresni, mintsem egy világi hatalom megválasztását. Ha ti ezt az eljárást követitek, mi örülni fogunk és szívvel lélekkel veletek leszünk. De ha nem így tesztek, akkor ítélni és rendelkezni fogunk, hogy az, amit elrendeltetek, érvénytelen és erőtlén legyen az emberek között...”

A hercegek mindazonáltal az előbb említett üzenetet komolytalannak és érdektelennnek tekintették... Néhányan azt mondták, hogy ahhoz, hogy a választás Istennek tetsző legyen és a jelölt érdemeit számba vegye, úgy kell lefolytatni, hogy ki kell kérdezni néhányakat a nagy vezetők emberei közül, ünnepélyes eskü alatt, uraik magatartásáról és szokásairól, úgy, hogy az igazságot mondják el, bármilyen hamisság hozzákeverése nélkül. Így is történt, és a választókat a legteljesebben és leghívebben tudósították a jelöltek érdemeiről. Azok, akiket nagyon szigorúan kikérdeztek a kívánt eskü alatt, kényszerítve voltak megvallani titokban uraik vétkeit és ugyanúgy elszámolni erényeiket, így egészen pontosan lehetett tudni, milyen emberek az uraik. Amikor egyebek között a Herceg [Gottfried] személyzetére került a sor, ezek azt válaszolták: a Herceg összes cselekedetei között az volt a legzavaróbb a szolgálai számára, hogy amikor a Herceg belépett a templomba, még a szentmise után sem távozott onnan. Sőt, a papoktól és azoktól, akik gyakorlottak az efféle dolgokban, kért egy összeírást minden képről és szoborról. Társai, akiket más dolgok érdekeltek, ezt unalmasnak találták, sőt émelyítőnek. Továbbá az ételei, melyeket mindig egy bizonyos és alkalmas órában fogyasztott, kihültek és ehetetlenné váltak a hosszú és bosszantó késlekedések miatt. Az elektorok, akik ezeket a dolgokat hallották, azt mondták: „Áldott az az ember, akinek hibájaként róják föl azokat a jellemvonásait, melyeket másoknál erénynek neveznek.” Végül a tanácskozás és számos megfontolás után, egyhangúlag megválasztották a

---

¹³⁹ Fordította: Z. Tóth Csaba.

Forrás: William of Tyre, *Historia rerum in partibus transmarinis gestarum*, IX, 1-2, 5, *Patrologia Latina* 201, 433-35, 437-38, in: James Brundage, *The Crusades: A Documentary History*, (Milwaukee, WI: Marquette University Press, 1962), 70-73. Internet Medieval Source Book, <http://www.fordham.edu/halsall/sbook.html>. Képek: Gottfried von Bouillon elképzelt alakjának szobra, Hofkirche, Innsbruck, és a Bouillon-családja részlete a családi címerrel.

Herceg urat. Himnuszokat és hálaadó énekeket zengve, a legáhítatosabban hozták őt az Úr Szent Sírjához.

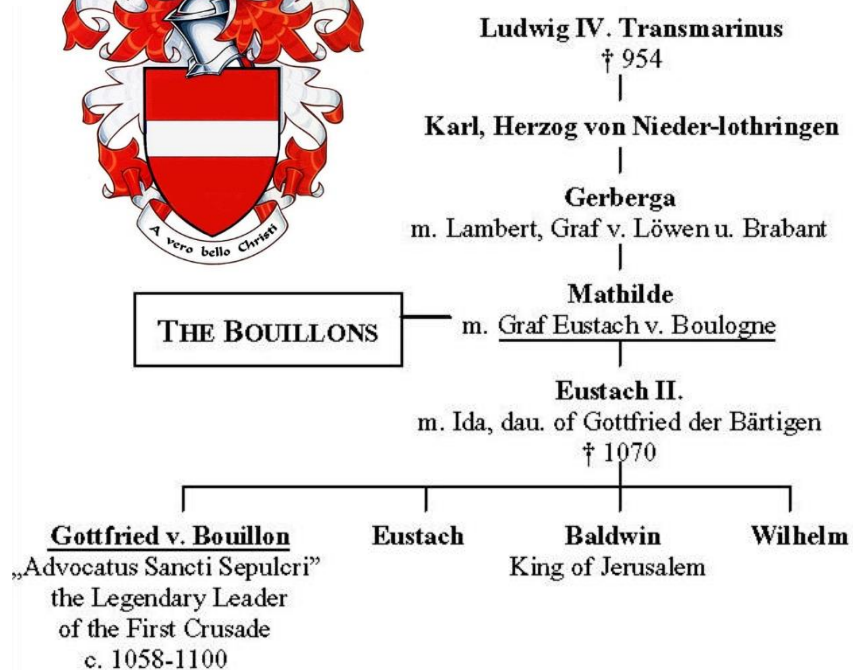
Azt is mondják, hogy a nemesek többsége rossz véleménnyel volt Rajmond úrról, Toulouse grófjáról. Amikor megtudták, hogy ha a királyságot nem Rajmond úrnak adják, ő azonnal hazatér, erre azok, akiket eltöltött a honvágy, különböző dolgokat eszeltek ki, hogy kényelmetlenéget okozzanak neki [ti. mihamarabbi indulásra ösztönözzék], és annak ellenére cselekedtek ekképpen, amit a lelkiismeretük diktált számukra. Rajmond gróf mindazonáltal elkergette honfitársait és nem tért haza, hanem ehelyett a legodaadóbban követte Krisztust. Meghosszabbította a zarándoklatot, amelyre vállalkozott, és követte azt végig, önkéntes szegénységben...

Miután a sokat említett Herceg urat Isten kegyelméből megerősítették a királyság élén, és az összes perlekedést követően, melyek támadtak, majd elcsitultak, a királyság az ő napjaiban biztonságosabb és nyugodtabb lett. Ő csupán egy esztendeig uralkodott, mivel, az emberek bűnei miatt, a Királyságot Isten megfosztotta a herceg gondoskodásától. A herceg életre keltette az újonnan alapított Királyságot, és megvédelmezte a támadók zaklatásai ellen. Pályafutása kettőtörött, nehogy megrontsa szívét az ördög; miként íratik: „A könyörületesség embere eltávozott, és senki sem érti, miért”...[Zakariás 12.10.]

Gottfried herceg a frank királyságban született, Reims tartományban, Boulogne városában, az Angol-tengernél. Dicső és vallásos elődöktől származott. Atyja az idősb Eustace úr volt, tartományának híres és ragyogó grófja, akinek számos és emlékezetes művére még ma is emlékeznek a környező tartományok öregjei, és mint vallásos és istenfélő embert áldja a kegyes emlékezet. Gottfried herceg édesanyja jól ismert volt a Nyugat nemeshölgyei között életviteléről és nemesszívűségéről. Idának hívták, aki a húga volt a fennkölt Lorraine-i Gottfried hercegnek, kit Strumá-nak is ismertek. Ez utóbbi Gottfried herceg, mivel nem volt gyermeke, örökbefogadta unokaöccsét, Gottfriedet, mint fiát, és neki adományozta egész örökségét. Így, midőn az idősb Gottfried meghalt, az ifjú Gottfried lett a herceg.

A fiatalabb Gottfried hercegnek három testvére volt, akik becsületes életük és kiváló tulajdonságaik okán igaz társai voltak: Balduin úr, Edessa grófja, aki Gottfriedot követte a Jeruzsálemi Királyság trónján; Eustace úr, Boulogne grófja, aki atyja nevét viselte, és követte a grófság és birtokai élén, s a harmadik Wilhelm, egy kiváló férfiú, nem kisebb erényekkel és erővel, mint atyja és fivérei. Közülük az első kettő követte urukat és testvérüket, Gottfried herceget a nagy zarándoklatra, míg a harmadik otthon maradt.

Gottfried volt köztük a legidősebb születés szerint, és a legelső a lelki kiválóságok szerint is... Vallásos férfiú volt, jámbor, erényes és istenfélő. Igazságos volt, távol tartotta magát az ördögtől, becsületes és megbízható volt kötelezettségvállalásaiban. Megvetette a világi hívságokat, ami ritka dolog volt abban az időben és különösen azok között, akik katonai foglalkozást űztek. Imáiban és kegyes cselekedeteiben kitartó volt, híres nagylelkűségéről, nyájas jóindulatáról, udvariasságáról és könyörületességéről. Egész élete dicséretreméltó és Istennek tetsző volt. Termetre magas volt, és noha alacsonyabb az igazán nagytermetűeknél, mégis magasabb volt az átlagos magasságú embereknél. Páratlanul erős volt, vaskos végtagokkal, férfias mellkassal, és arcvonásokkal. Haja és szakála közepesen hosszú volt. Mindenki a legkiválóbbnak tekintette a fegyverek és harci műveletek dolgában.

**Az V. Kelemen pápa által megbízott atyák
vizsgálatának jegyzőkönyve a Templomos
Lovagrend vezetői, Raymbaud de Caron,
Geoffroy de Charny, Geoffroy de Gonneville,
Hugo de Pérraud, és Jacques de Molay
nagymester ügyében, Chinon várában, a
tours-i egyházmegyében,
1308. augusztus 17-20 között¹⁴⁰**

1308. augusztus 17-20, Chinon vára

Az Úr nevében, ámen. Mi, Berengár, Isten kegyelméből a Szt. Nereus és Achileus templom bíboros presbitere, Stephanus, a therminisi Szt. Ciriacus templom bíboros presbitere, valamint Landolf, a Szt. Angyal templom bíboros presbitere, e hivatalos közleményben tudatjuk mindenkivel, akik olvasni fogják, hogy mivel legszentebb atyánk és urunk, Kelemen, az isteni gondviselés által a szent római egyetemes egyház legfőbb pontifexe, miután fogadta Franciaország dicső királyának szavait és a számos beszámolót a prelátusoktól, hercegektől, grófoktól, báróktól, és a mondott királyság más alattvalóitól, nemesektől és közrendűektől egyaránt, beleértve a templomos rend néhány testvérét, papjait, lovagjait, preceptorait és szolgáit — vizsgálatot indított a mondott rend testvéreire, katolikus hitére és előírásaira vonatkozóan, mely rend **nyilvánosan rossz hírbe keveredett**. Ugyanazon pápa úr tudni óhajta a tiszta, teljes és megalkuvás nélküli igazságot a mondott rend vezetőiről, név szerint **Jacques de Molay** testvérről, a templomos lovagok rendjének nagymesteréről, **Raymbaud de Caron** testvérről, a tengerentúli [ekkor már ciprusi] templomos lovagok rendházainak preceptoráról, **Hugo de Pérraud** testvérről, Franciaország preceptoráról, **Geoffroy de Gonneville** testvérről, Aquitánia és Poitou preceptoráról, és **Geoffroy de Charny**-ről, Normandia preceptoráról, megparancsolva és megbízva bennünket különösképpen az ő [pápa úr] szóban kifejezett akaratára, hogy a leggondosabban vizsgáljuk ki az igazságot, kikérdezve a nagymestert és az említett preceptorokat, egytől-egyig és személyenként, közjegyzők és megbízható tanúk jelenlétében.

És a mondott legfőbb pontifex úr megbízása és meghatalmazása szerint cselekedve, kikérdeztük az említett nagymestert és a preceptorokat, és megvizsgáltuk őket a fent leírt ügyekkel kapcsolatban. Szavaikat és vallomásaikat pontosan úgy adták elő, ahogy itt leírták a jegyzők, akiknek nevét az alábbiakban tanúk jelenlétében felsoroljuk. Megparancsoltuk, hogy ezeket a dolgokat ebben a hivatalos formában, a pecsétünkkel hitelesítve rögzítsék.

A mi Urunk 1308. évében, a 6. indikcióban, augusztus 17. napján, a mondott V. Kelemen pápa pontifikátusának 3. évében, **Raymbaud de Caron** testvért, a tengerentúli

¹⁴⁰ Fordította Z. Tóth Csaba az angol fordítása nyomán, <http://www.inrebus.com/chinon.php>, ld. latinul, hátul.

templomos lovagok rendházainak preceptorát hozták elé, a fent említett atyák elé, Chinon várában, a tours-i egyházmegyében. A mondott testvér a kezét a mi Urunk szent evangéliumára helyezve megesküdt, hogy a tiszta és teljes igazságot mondja önmagáról, ugyanúgy a rend személyeiről és testvéreiről, és magáról a rendről, a katolikus hit kérdéseire és a mondott rend szabályaira vonatkozóan, és a rend öt különleges személyéről is. Mikor gondosan kikérdeztük a rendbe történt belépése idejéről és körülményeiről, ő azt mondta, hogy ez nagyjából negyvenhárom éve történt, amikor Roncelin De Fos testvér, Provence akkori preceptora által lovaggá ütötték és a templomos rendbe fogadták, Richarenchess városában, Carpentras vagy Saint-Paul-Trois-Chateaux egyházmegyéjében, a helyi templomos rendház kápolnájában. A szertartás folyamán a felvevő nem mondott semmi helytelent a novíciusnak, de a felavatás után egy szolgatestvér jött hozzá, akinek nevére nem emlékszik, mert már rég meghalt. Ő egy **kis keresztet** viselt a köpenye alatt, és amikor minden testvér elment és egyedül maradtak, ti. ez a szolgatestvér és a vallomástevő, ez a szolgatestvér megmutatta ezt a keresztet a vallomástevőnek, aki nem emlékszik rá, hogy ez a feszületet ábrázolta vagy sem, de úgy véli, hogy egy festett vagy faragott kereszt volt. És ez a szolgatestvér azt mondta a vallomástevőnek: **„Ezt meg kell tagadnod.”** És a vallomástevő, aki nem gondolta, hogy bűnt követ el, bevallotta: **„És így tettem.”** Ez a szolgatestvér azt is mondta a vallomástevőnek, hogy **meg kell őriznie a tisztaságát és szüzességét, de ha nem így tesz, jobb, ha titokban teszi, mint nyilvánosan.** A vallomástevő azt is mondta, hogy a megtagadást nem szívből követte el, hanem csak a szájával. Azután azt mondta, hogy másnap feltárta ezt Carpentras püspökének, vér szerinti rokonának, aki jelen volt a mondott helyen, és a püspök azt mondta neki, hogy rosszul cselekedett és bűnt követett el. Ezután a vallomástevő meggyóna ezt ennek a püspöknek, aki penitenciát rótt ki rá, melyet teljesített, állítása szerint.

Amikor a **szodómia** bűnéről kérdeztük, azt mondta, hogy ő **sosem** gyakorolta s **nem** volt részese sem, és sosem hallott róla, hogy a templomos lovagok belekeveredtek volna ennek bűnébe, kivéve azt a **három lovagot**, akiket **életfogytig** tartó börtönbüntetésre ítélték Pilgrim várában. Amikor arról kérdeztük, hogy a mondott rend testvéreit ugyanúgy vették-e fel, mint őt, azt válaszolta, hogy nem tudja, mivel ő sosem avatott fel senkit, és csak két vagy három testvér felvételét látta. Velük kapcsolatban nem tudja, hogy vajon megtagadták-e Krisztust, vagy sem. Amikor kérdeztük ezeknek a testvéreknek a nevről, azt mondta, hogy az egyiket Péternek hívták, de nem emlékszik a családnévre. Amikor kérdeztük, hogy ő hány éves volt, amikor a mondott rend tagja lett, azt válaszolta, hogy nagyjából tizenhét. Amikor **a kereszt leköpiéséről és a fej imádásáról** kérdeztük, azt mondta, hogy erről **nem tud semmit**, hozzátéve, hogy ő sosem hallotta ennek a fejnek az említését, csupán akkor, amikor Kelemen pápa úr beszélt erről a múlt évben. Amikor kérdeztük **a csók gyakorlatáról**, azt válaszolta, hogy a fent említett Roncelin testvér megcsókolta őt a száján, amikor testvérré avatta; azt mondta, hogy más csókokról nem tud. Amikor megkérdeztük, hogy fenntartja-e, amit a vallomásában mondott, akár az igazság szerint tette, vagy akár hozzátett bármi hamisat, vagy bármit elhallgatott a teljes igazságból, azt válaszolta, hogy fenntartja a vallomását, amit mondott, hogy ez igaz, és nem tett hozzá semmi igaztalant, és nem hallgatott el semmit, ami igaz. Amikor megkérdeztük, hogy kérésre, jutalomért, hálából, kegyért, félelemből, gyűlöletből vagy valaki rábeszélésére vallott, vagy kényszer hatása alatt, félve a kínzástól, azt válaszolta, hogy **egyik sem** [befolyásolta].

Azután ugyanez a Raymbaud testvér letérdelt és kezét összekulcsolva **a bűnbocsánatot kérte** a fent említett tettekre vonatkozóan. És eközben Raymbaud testvér szidalmazta jelenlétünkben a fenti eretnekséget, ugyanúgy minden más eretnekséget.

Másodjára megesküdtött, a kezét a mi Urunk szent evangéliumán nyugtatva, hogy engedelmeskedik az egyház tanításainak, melyeket megtart, védelmezi és megtartja a katolikus hitet, melyet a római egyház képvisel, fenntart és hirdet, hasonlóképpen másokat is erre tanít és buzdít, és hogy hívő keresztényként fog élni és halni. Esküje után a pápa úr különleges meghatalmazásával élve kiegészítettük Raymbaud testvér alázatos kérését az egyház által szokásos formában, és **feloldoztuk a kiközösítés ítélete alól** a fent említett tettekkel kapcsolatban, visszavezetve őt az egyházzal való egységbe, és visszahelyezve őt az egyház hitével és szentségeivel való egyesüléshez.

Ugyanazon a napon, **Geoffroy de Charny**, a templomos rend normandiai rendházainak preceptora is személyesen megjelent a korábban leírt módon és formában a jelenlétünkben és a jegyzők jelenlétében, hasonlóképpen a tanúk előtt, szerényen esküdve, a kezét az Úr evangéliumára helyezve, és megkérdeztük a mondott rendbe való felvétele módjáról. Ő tanúsította, hogy ez nagyjából negyven évvel ezelőtt volt, amikor felvette őt a templomos lovagok rendjébe Amaury de la Roche testvér, Franciaország preceptora, Étamps-ban, a sens-i egyházmegyében, a helyi templomos rendház kápolnájában. A szertartáson jelen volt Jean le Franceys, Pédenac preceptora, és kilenc vagy tíz testvér a mondott rendből, akikről úgy véli, hogy már mind elhunytak. És amikor felavatták és a vállára terítették a rend köpenyét, a testvér, aki a szertartást végezte, odament hozzá ugyanabban a kápolnában, és mutatott neki egy feszületet Krisztus alakjával, és azt mondta neki, hogy nem kell hinnie a Megfeszítettben, hanem meg kell tagadnia Őt. Ekkor az újonnan felvett testvér a mondott felvevő kérésére **megtagadta Őt szavakban, de nem a szívéből**. Azt is mondta, hogy a felvétele idején a novícius **megcsókolta** a felvevőt a száján és a mellén, a ruháját keresztül, a tisztelet jeleként.

Amikor megkérdeztük, hogy vajon a többi templomos testvért is ugyanilyen módon vették-e fel a rendbe, azt felelte, hogy **nem tudja**. Azt is mondta, hogy ő maga is felvett egy testvért a mondott rendbe, ugyanolyan szertartás keretében, mellyel őt magát felvették. Azután felvett még számos másik testvért a fentebb leírt **megtagadási jelenet nélkül**, helyes módon. Azt is mondta, hogy ő meggyóna a kereszt megtagadását az akkori jeruzsálemi pátriárkának, amit a felavatási szertartáson tett, melyre kényszerítette a felvevő testvér, és bűnbocsánatot nyert.

Amikor alaposan kikérdeztük **a kereszt leköpeséről, a csók gyakorlatáról, a szódómia vétkeiről, és a fej imádásáról**, ő azt válaszolta, hogy erről **nem tud semmit**. A további kihallgatáskor azt mondta, hogy úgy gondolta, hogy más testvéreket is ugyanolyan módon vették fel a rendbe, mint őt. Azt mondta azonban, hogy nem tudja bizonyosan, hogy mikortól vonták félre az újonnan felvetteket úgy, hogy a többi jelenlévő testvér az épületben nem látta és nem hallotta, mi történt velük. Kérdeztük, hogy hány éves volt, amikor felvették a mondott rendbe, és azt válaszolta, hogy tizenhat vagy tizenhét körül.

Amikor megkérdeztük, hogy kérésre, jutalomért, hálából, kegyért, félelemből, gyűlöletből vagy valaki rábeszélésére vallott, vagy kényszer hatása alatt, félve a kínzástól, azt válaszolta, hogy **egyik sem** [befolyásolta]. Amikor megkérdeztük, hogy fenntartja-e, amit a vallomásában mondott, akár az igazság szerint tette, vagy akár hozzátett bármi hamisat, vagy bármit elhallgatott a teljes igazságból, azt válaszolta, hogy fenntartja a vallomását, amit mondott, hogy ez igaz, és nem tett hozzá semmi igaztalant, és nem hallgatott el semmit, ami igaz.

Ezután a **feloldozás kegyelmében részesítettük** Geoffroy testvért, aki a fent leírt formában és módon megtagadta a nekünk elmondott és minden más eretnekséget, és megesküdött az Úr szent evangéliumára, és alázatosan kérte a feloldozás kegyelmét, visszavezettük őt az egyházzal való egységbe, visszahelyezve őt az egyház hitével és szentségeivel való egyesüléshez.

Ugyanazon a napon, a jelenlétünkben és a jegyzők, valamint az alább felsorolt tanúk jelenlétében **Geoffroy de Gonville** testvér jelent meg személyesen, és alaposan kikérdeztük a felvétele idejéről és körülményeiről, és a fent leírt egyéb dolgokról. Ő azt válaszolta, hogy huszonnyolc éves kora körül járt, amikor felvette a templomos lovagok rendjébe Robert de Toreville lovagtestvér, a templomos rend [. . .] rendházainak preceptora, [. . .] városában, a helyi rendház kápolnájában. Ez a felvevő, miután erre az újonnan felvett tagra helyezte a templomos lovagok köpenyét, egy bizonyos könyvben ábrázolt keresztet mutatott neki, és azt mondta, hogy **meg kell tagadnia Azt, Akinek képét a kereszten ábrázolták**. Amikor az újonnan felvett nem akart így tenni, a felvevő többször felszólította, hogy így kell tennie. És mivel ő teljesen elutasította, hogy így tegyen, a felvevő, látva ellenállását, azt mondta: „Megesküszöl-e nekem, hogy ha bármely testvér megkérdezi, te azt mondd, hogy megtagadtad a keresztet, holott én megengedtem, hogy ne tedd?” És az újonnan felvett azt válaszolta, hogy „igen”, és megígérte, hogy ha a mondott rend bármely testvére megkérdezi, ő azt mondja, hogy elvégezte a megtagadást. És, mint mondta, ő nem végzett más megtagadást. Azt is mondta, hogy az említett felvevő azt mondta neki, hogy **köpje le** az említett keresztet. Amikor az újonnan felvett nem akarta megtenni, a felvevő a kezét a kereszt fölé helyezte, és azt mondta: „Legalább a kezemet köpd le!” És mivel a felvett tartott tőle, hogy a felvevő elveszi a kezét, és ő mégis a keresztre köp, ő nem akart köpni a kereszt fölé helyezett kézre sem.

Amikor alaposan kikérdeztük a szodómia bűnéről, a fej imadásáról, a csók gyakorlatáról és más dolgokról, melyek miatt a mondott rend testvérei rossz hírbe keveredtek, ő azt mondta, hogy **ezekről nem tud semmit**. Amikor megkérdeztük, hogy vajon a rend más testvéreit is ugyanolyan módon vették-e fel, mint őt, azt mondta, hogy szerinte az említett beavatása idején a testvéreket ugyanúgy vették fel, mint őt.

Amikor megkérdeztük, hogy kérésre, jutalomért, hálából, kegyért, félelemből, gyűlöletből vagy valaki rábeszélésére vallott, vagy kényszer hatása alatt, félve a kínzástól, azt válaszolta, hogy **egyik sem** [befolyásolta]. Ezután a feloldozás kegyelmében részesítettük Geoffroy de Gonville testvért, aki a fent leírt formában és módon megtagadta a nekünk elmondott és minden más eretnekséget, és megesküdött az Úr szent evangéliumára, és alázatosan kérte a **feloldozás** kegyelmét, és visszavezettük őt az egyházzal való egységbe, visszahelyezve őt az egyház hitével és szentségeivel való egyesüléshez.

Azután a hónap tizenkilencedik napján, a jelenlétünkben, valamint a jegyzők és tanúk jelenlétében személyesen megjelent **Hugo de Pérraud**, a templomos rendházak preceptora, és esküt tett az Úr szent evangéliumára, kezét ráhelyezve a fent leírt módon. Ez a Hugo testvér, az említett módon megesküdve, és alaposan kikérdezve, beszélt a beavatása módjáról, amit a helyi templomos rendházban kapott, ennek templomában. Ez negyvenhat évvel ezelőtt történt, Szt. Magdolna ünnepe után. A rendbe saját atyja, Hubert de Pérraud vette fel, a templomos rendházak vizitátora [. . .]-ben, aki vállára helyezte a mondott rend köpenyét. Ennek megtörténtével, a mondott rend bizonyos testvére, név szerint John, aki azután de La Muce preceptora lett, a kápolna bizonyos részébe vitte őt,

mutatott neki egy keresztet Krisztus ábrázolásával, és megparancsolta neki, hogy **tagadja meg** Azt, Akinek képét a kereszten ábrázolták. Ő eleinte elutasította ezt, amennyire tehetette. De végül legyőzte a félelme John testvértől és fenyegetőzéseitől, és egyszer megtagadta Azt, Akinek képét a kereszten ábrázolta. És bár John testvér többször követelte, hogy **köpj le** a keresztet, ő elutasította.

Amikor arról kérdeztük, hogy meg kellett-e **csókolnia** a feltevőt, azt mondta, hogy igen, és csak a száján.

Amikor a szodómia bűnéről kérdeztük, azt válaszolta, hogy **sosem** kényszerítették erre, és sosem követte el.

Amikor arról kérdeztük, hogy ő felvett-e másokat a rendbe, azt válaszolta, hogy többször is, és hogy több tagot vett fel, mint bárki más a rend élő tagjai közül.

Amikor a szertartásról kérdeztük, mellyel felvett másokat, azt mondta, hogy miután ezeket felvette és megkapták a rend köpenyét, megparancsolta nekik, hogy tagadják meg a keresztet és **csókolják meg őt a háta alján, a köldökén és azután a száján**. Azt is mondta, hogy előírta nekik, hogy tartózkodjanak a nők társaságától, és ha képtelenek ellenállni a vágnak, egyesüljenek a rend testvéreivel.

Eskü alatt vallotta, hogy a fent említett megtagadást, amit a felavatáskor végeztek, ugyanígy más említett dolgokat, amiket megkövetelt azoktól, akiket felvett, **csak szóban követték el, nem szellemben**. Amikor megkérdeztük, hogy miért érzett gyötrelmet, és miért nem végezte el szellemben is azokat a dolgokat, amiket megtett, azt válaszolta, hogy ilyenek voltak a rend szabályai vagy inkább hagyományai, és hogy ő mindig remélte, hogy ezt a tévedést eltávolítják a mondott rendből.

Amikor megkérdeztük, hogy vajon bármely, általa újonnan felvett rendtag elutasította-e a leköpest és más becstelen dolgot, melyeket felsoroltunk, azt válaszolta, hogy csak kevesen, és végül mindannyian megtették, amit parancsoltak nekik. Azt is mondta, hogy bár ő maga utasította az általa felvett testvéreket, hogy egyesüljenek más testvérekkel, mindazonáltal **ő sosem tett ilyet**, sem nem hallotta, hogy bárki más elkövette volna ezt a bűnt, kivéve a **két-három testvért** a tengeren túl, akiket emiatt bebörtönöztek Pilgrim várában.

Amikor kérdeztük, hogy a mondott rend valamennyi tagját ugyanúgy avatták-e fel, mint ő másokat, azt mondta, hogy nem tudja bizonyosan, csak a saját avatását ismeri, és azokét, akiket ő avatott fel, mivel a testvéreket titokban avatják fel, és csak azok tudnak róla, akik jelen vannak. Amikor kérdeztük, hogy úgy gondolja-e, hogy valamennyiüket ezen a módon avatták-e fel, azt mondta, hogy ugyanazt a rítust alkalmazták másoknál, mint az ő esetében, és ahogy ő felvett másokat.

Amikor kérdeztük **az idol fejről**, amiről az a hír járta, hogy a templomosok imádják, azt mondta, hogy ezt **megmutatta neki Montpellier-ben Peter Alemandin testvér**, az ottani preceptor, és hogy ez a fej Peter testvér birtokában maradt.

Amikor megkérdeztük, hogy hány éves volt, amikor felvették a mondott rendbe, azt válaszolta, hogy az anyjától azt hallotta, hogy tizenhét volt. Azt is mondta, hogy korábban meggyőnta ezeket a dolgokat Guillaume de Paris testvér jelenlétében, aki az eretnokségek inkvizitora volt, vagy az ő helyettesének. Ezt a vallomást leírták, a végén Amise d'Orleans és néhány másik közjegyző aláírásával. Ő fenntartja ezt a vallomását, ahogy ez megtörtént, ugyanúgy fenntartja a jelenlegi vallomását, amely összhangban van

a korábbival. És ha bármi kiegészítés van ezzel a vallomással kapcsolatban, amit az inkvizítor vagy a helyettese előtt tett, azt ő helybenhagyja és megerősíti.

Amikor megkérdeztük, hogy kérésre, jutalomért, hálából, kegyért, félelemből, gyűlöletből vagy valaki rábeszélésére vallott, vagy kényszer hatása alatt, félve a kínzástól, azt válaszolta, hogy **egyik sem** [befolyásolta]. Amikor kérdeztük, hogy **a letartóztatása után alávetették-e bármilyen vallatásnak vagy kínzásnak, azt válaszolta, hogy nem.**

Ezután a **feloldozás** kegyelmében részesítettük Hugo testvért, aki a fent leírt formában és módon megtagadta a jelenlétünkben elmondott és minden más eretnekséget, és megesküdött az Úr szent evangéliumára, és alázatosan kérte a feloldozás kegyelmét, és visszavezettük őt az egyházzal való egységbe, visszahelyezve őt az egyház hitével és szentségeivel való egyesüléshez.

Ezt követően, a hónap huszadik napján, a jelenlétünkben, valamint a jegyzők és tanúk jelenlétében személyesen megjelent **Jacques de Molay** lovagtestvér, a templomos lovagok rendjének nagymestere, és megesküdve a fent jelzett módon, alaposan kikérdezett, elmondván, hogy körülbelül negyvenkét évvel ezelőtt vette fel a mondott rend testvérei sorába Hubert de Pérraud lovagtestvér, Franciaország és Poitou akkori vizitátora, Beune-ben, Autun egyházmegyében, a helyi templomos rendház kápolnájában.

A rendbe való felvételével kapcsolatban azt mondta, hogy miután a felvevő átadta neki a köpenyt, megmutatta neki a [keresztet], és mondta neki, hogy tagadja meg Istent, akinek képét a kereszt ábrázolta, és hogy köpje le a keresztet. Ezt ő megtette, de szavai szerint **nem a keresztre köpött, hanem mellé.** Azt mondta, hogy ezt a megtagadást szavakban tette, nem szellemben. A szodómia bűnével, a fej imádásával és a tiltott csókok gyakorlatával kapcsolatban alapos kikérdezés után azt mondta, hogy **erről semmit sem tud.**

Amikor megkérdeztük, hogy kérésre, jutalomért, hálából, kegyért, félelemből, gyűlöletből vagy valaki rábeszélésére vallott, vagy kényszer hatása alatt, félve a kínzástól, azt válaszolta, hogy **egyik sem** [befolyásolta]. Amikor kérdeztük, hogy **a letartóztatása után alávetették-e bármilyen vallatásnak vagy kínzásnak, azt válaszolta, hogy nem.**

Ezután a **feloldozás** kegyelmében részesítettük Jacques testvért, aki a fent leírt formában és módon megtagadta a jelenlétünkben elmondott és minden más eretnekséget, és megesküdött az Úr szent evangéliumára, és alázatosan kérte a feloldozás kegyelmét, és visszavezettük őt az egyházzal való egységbe, visszahelyezve őt az egyház hitével és szentségeivel való egyesüléshez.

A hónapnak ugyanezen a huszadik napján, a jelenlétünkben, valamint a jegyzők és tanúk jelenlétében **Geoffroy de Gonville** testvér szabadon és önként megerősítette aláírásával a vallomását, amit felolvastak neki az anyanyelvén, és biztosította a jelenlévőket arról, hogy mindkét vallomását fenntartja, amit más alkalommal az inkvizítor vagy inkvizítorok előtt tett az említett eretnek kihágásokkal kapcsolatban, és amit előttünk, valamint a jegyzők és tanúk előtt tett; és hogy ha van még valami azon kívül, amit korábban az inkvizítor és inkvizítorok előtt mondott, azt ő megerősíti és igazolja.

A hónapnak ugyanezen a huszadik napján, a jelenlétünkben, valamint a jegyzők és tanúk jelenlétében **Hugo de Perraud** felvevőtestvér hasonlóképp szabadon és önként megerősítette aláírásával a vallomását, amit felolvastak neki az anyanyelvén.

Elrendeltük Robert de Condet-nek, a soissons-i egyházmegye klerikusának, apostoli jegyzőnek, akit alább felsorolunk a jegyzők és tanúk között, hogy jegyezze fel és tegye közzé ezeket a vallomásokat, és minden egyes dolgot, amit fentebb leírtunk, melyek előttünk, valamint a jegyzők és tanúk előtt lezajlottak, és mindent, amit részünkről cselekedtünk, pontosan úgy, ahogy fent bemutattuk, és csatolja a hiteles pecsétünket.

Megíratott a fent jelzett évben, indikcióban, hónapban, napon, pontifikátusban és helyen, a jelenlétünkben, valamint Umberto Vercellani, Nicolo Nicolai de Benvenuto az említett Robert de Condet jelenlétében, ugyanúgy Amise d'Orleans le Ratif mester, apostoli nótárius, valamint a kiváló és kegyes Raymond, az annecy-i egyházmegyében lévő Szt. Theofred bencés kolostor apátja, Berard de Boiano mester, Troia érseke, Raoul de Boset, párizsi gyóntató és kanonok, és Pierre de Soire, a cambresis-i Saint-Gaugery templom gondnoka, mint tanúk jelenlétében.

És én, Robert de Condet, a soissons-i egyházmegye klerikusa, apostoli nótárius, a többi jegyzővel és tanúkkal együtt mindent úgy írtunk le, ahogy történt, az említett tisztelendő atyák és bíboros papok, a magam és más jegyzők és tanúk jelenlétében, ugyanúgy azt is, amit uraságaik tettek. A bíboros urak parancsára készítettem ezt a jegyzőkönyvet, foglaltam hivatalos formába, és lepecsételtem, ahogy kérték.

És én is, Umberto Vercellani, béziers-i klerikus, apostoli nótárius, a többi jegyzővel és tanúkkal együtt mindent úgy írtunk le, ahogy történt, az említett tisztelendő atyák és bíboros papok, a magam és más jegyzők és tanúk jelenlétében, ugyanúgy azt is, amit uraságaik tettek, teljes részletességgel. A bíboros urak parancsára készítettem ezt a jegyzőkönyvet, foglaltam hivatalos formába, és lepecsételtem, ahogy kérték.

És én is, Nicolo Nicolai de Benevento, apostoli nótárius, a többi jegyzővel és tanúkkal együtt mindent úgy írtunk le, ahogy történt, az említett tisztelendő atyák és bíboros papok, a magam és más jegyzők és tanúk jelenlétében, ugyanúgy azt is, amit uraságaik tettek. A bíboros urak parancsára készítettem ezt a jegyzőkönyvet, foglaltam hivatalos formába, és lepecsételtem, ahogy kérték.

És én is, Arnulphe d'Orleans, akit le Ratif-nak neveznek, a szent római egyház nótáriusa, a többi jegyzővel és tanúkkal együtt mindent úgy írtunk le, ahogy történt, az említett tisztelendő atyák és bíboros papok, a magam és más jegyzők és tanúk jelenlétében, ugyanúgy azt is, amit uraságaik tettek. A bíboros urak parancsára készítettem ezt a jegyzőkönyvet, foglaltam hivatalos formába, és lepecsételtem, ahogy kérték.

<http://www.inrebus.com/chinon.php>

[121] BERENGARII ET STEPHANI CARDINALIUM EPISTOLA¹ AD PHILIPPUM, REGEM FRANCORUM, DE NEGOTIO TEMPLARIORUM. — Chinon, 20 août [1308].

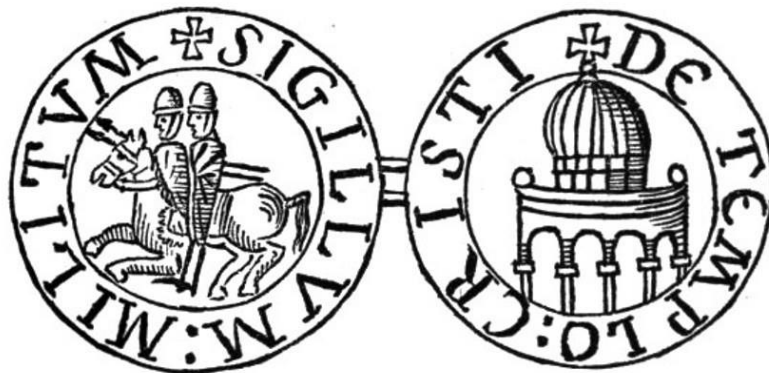
Serenissimo principi, domino Philippo, Dei gratia regi Francorum illustri, sui devoti, Berengarius, tituli Sanctorum Nerei et Achillei, et Stephanus, tituli Sancti Ciriaci in T[h]ermis presbiter, et

1. D'après le ms. latin 10919, fol. 126 v°-127 r° (Bibliothèque nationale de Paris).

Landulphus, Sancti Angeli dyaconus cardinales, salutem et sinceram in Domino karitatem. Nuper de mandato domini nostri summi pontificis ad castrum Caynone accedentibus, pro examinandis majore magistro ordinis militie Templi, magistro Cipri, visitatore Francie, preceptore Pictavie et Aquitanie, et preceptore Normannie, tam super hiis quibus ipsi sunt super heresis crimine diffamati quam etiam super toto ordine militie Templi, die vero sabbati post assumptionem beate Marie nuper preterita, evocato et presenti coram nobis preceptore dicti ordinis in regno Cipri, expositisque eidem articulis super quibus ipse et ordo erant in heresis crimine diffamati, prestitoque ab eodem juramento super impositis eidem, ipse tanquam filius obedientie, et suum recognoscens reatum, confessus abnegationem Domini nostri et spuitionem juxta crucem, eademque die evocato et presente coram nobis preceptore Normannie, et prestito ab eodem juramento, dictam abnegationem est confessus, simili modo evocatis in vespers eadem die preceptore Pictavie, Normannie, et Aquitanie coram nobis, deliberante eodem usque in sequentem diem, confessus est quod promisit recipienti eundem in ordine quod si unquam a fratribus dicti ordinis peteretur ab eodem utrum fecisset abnegationem Domini nostri, responderet quod fecisset eandem, vocato postmodum et presente coram nobis fratre Hugone de Paraldo die dominica sequenti in mane, et ultimo magistro majore in vespers ejusdem diei, eisdem sigillatim et singulis articulis propositis, deliberatione ab eis usque in sequentem diem petita et a nobis obtenta, predicta die lune comparens coram nobis prefatus frater Hugo, primitus prestito juramento, in confessione quam fecit Parisius persistens, specialiter predictam abnegationem per se factam est confessus et visionem capitis ydolatici et alia illicita, prout in ipsius confessione plenius continentur, demum die martis sequente comparente coram nobis majore magistro, juramento ab eo prestito, et propositis eidem articulis, confessus est abnegationem predictam, nobis supplicans quatinus quemdam fratrem servientem et familiarem suum, quem secum habebat, volentem confiteri audiremus. Et quia sic predictum magistrum penitentem de commissis vidimus et pro dicto fratre, ipsius familiari, sic rogantem, nos, licet a predicto summo pontifice commissa examinatio specialiter non esset nisi de quinque fratribus supradictis, confisi tamen de ipsius pape voluntate, ipsum fratrem audivimus : qui coram nobis comparens, et prestito juramento ab eodem,

confessus est abnegationem Dei, prout hec in instrumentis publicis inde confectis, sigillis nostris sigillatis, plenius continentur. Et sic itaque predictis omnibus examinatis et petentibus absolutionem de commissis, eisdem abjurantibus omnem heresim, sigillatim et singulariter absolvimus eosdem, et eos restituimus et incorporavimus sacramentis et Ecclesie unitati. Cum igitur, princeps illustris, misericordiam petenti non sit deneganda, dictique fratres misericordiam petentes, et specialiter magister major, Hugo de Paraldo, et preceptor terre ultramarine, sic juste, sic humiliter, sic devote predictas confessiones fecerint quod a Deo misericordiam et ab hominibus gratiam veraciter meruerunt, hinc est quod regiam magestatem affectuose precamur quatinus apud eos sic gratiose, favorabiliter et benigne vos geratis quod per hoc vestrum favorem [123] et gratiam sentiant meruisse, super premissis nichilominus credentes dilectis vestris militibus, G. et G., ac J[ohanni] de Yenvilla, latioribus presentium, qui nobiscum in dicto castro interfuerunt et super hoc diligentes. Scriptum in dicto castro, die martis post Assumptionem.

Berengarius és Stephanus bíborosok levele IV. (Szép) Fülöp, Franciaország királyához, az eretnokség vádjával illetett Templomos Lovagrend és vezetőik első tárgyalásáról, melyben ekkor még (1308. aug.) felmentik őket (in: Baluze: *Vitae Paparum Avenionensium*, 1693, III. 98-100)

A Templárius Lovagrend pecsétje
(„Sigillum Militum de Templo Christi”)

Dr. Rudolf Steiner (1861–1925):
**A templomos lovagrend és továbbélő
impulzusai**¹⁴¹

Két előadás, Dornach, 1916. szeptember 25, október 2.¹⁴²

¹⁴¹ Fordította: Z. Tóth Csaba

¹⁴² GA 171/6., 9. előadás, *Innere Entwicklungsimpulse der Menschheit, Goethe und die Krisis des neunzehnten Jahrhunderts*, Kosmische und menschliche Geschichte, Band II. – Sechzehn Vorträge, Dornach, 16. September bis 30. Oktober 1916, www.anthrowiki.at, angolul *Inner Impulses of Evolution*, www.rsarchive.org.

Dornach, 1916. szept. 25.

Az elmúlt előadásokban bemutattuk, hogy azok a szellemi erők, melyeket luciferi és ahrimáni hatalmaknak nevezünk, milyen szerepet játszanak az emberiség történeti fejlődésében. Láttuk, hogy ami átkerül egyik korból a másikba az emberiség fejlődése folyamán, hogyan hordozzák ezek a hatalmak, és igyekeztünk bemutatni, hogy a vágyakban, ösztönökben és megismerési törekvésekben, valamint az emberi társadalmi élet impulzusaiban is, hogyan jelenik meg valami, amit konkrétan csak akkor lehet megragadni, ha valaki felismeri ezeket az érzékfeletti erőket, melyek a világtörténelmi fejlődés mélyén rejlenek. Láttuk, hogy aminek kifejezésre kell jutnia a mi Ötödik, Atlantisz utáni korszakunkban, hogyan készült elő a 15. század óta. Láttuk, hogy az emberiségben milyen új képességek alakultak ki azóta az egész európai kulturális életben.

Ha azt az emberi szellemet keressük, aki a legintenzívebben és legtisztább módon kifejezésre juttatta, milyennek kellene lennie korunk impulzusainak, akkor *Goethére* kell tekintenünk. Már megfigyeltük, hogy Goethe a természetfelfogásában és imaginatív világában egyaránt kifejezett valamit, ami kialakult az Ötödik, Atlantisz utáni korszak kezdetétől¹⁴³. Emlékeztetnem kell ma önöket arra, hogy már gyakran rámutattam, hogy Goethe milyen bensőséges módon fejezte ki a Zöld Kígyó és a Szép Liliom c. meséjében azt, amit ő a kultúra, megismerés, érzés és akarat helyes impulzusainak tekintett, azaz, amit szükségesnek tartott a jövőbeli emberi tevékenység számára.¹⁴⁴ Ebben a meséjében elrejtette, amit tudott a szellemi erőkről, melyek az emberiségben működnek a 15. század óta, és amelyek működni fognak még kb. kétezer évig. Önök azt is tudják, hogy a misztériumdrámáinkban felszínre akartuk hozni minden lehetséges részletét annak, amit Goethe látott, amikor megalkotta ezt a meséjét. A szándék az volt, hogy kifejezésre juttassuk – oly módon, ahogy ma lehetséges, száz évvel később –, mi inspirálta Goethét, és inspirálja az egész Ötödik kultúrkorszakot, mint legmagasabb szellemi tartalom. A léleknek ezek a mélységei jelennek meg az olyan nagy és erőteljes műben, mint a Zöld Kígyó és a Szép Liliom, szimbolikus jellegükkel – és ilyen nagy impulzusok rejlenek Goethe Faust-jában, mint emberiség-költeményben – újra és újra rámutatva az erőkre, melyek mélyen a tudat felszíne alatt rejlenek. Mindez belehatott ebbe a Goethe-lélekbe a régi kulturális impulzusok mélységeiből. Ma szeretnék egy kicsit beszélni ezekről a kulturális impulzusokról a tegnapi előadással összefüggésben, és arról, hogy ezek hogyan mentek keresztül Goethében egyfajta spiritualizáló folyamaton.

Menjünk vissza arra a korra, melyben az Ötödik Atlantisz utáni kultúrkorszak impulzusainak csírája először jelent meg, vissza a 15. század előtti korba, mert azok a dolgok, melyek szellemileg kialakultak, sokkal korábban készültek elő. Csak akkor ismerhetjük fel, hogy az európai lelki életben, és ugyanúgy az európai társadalmi életben, az Igaz, a Szép és Jó felé törekvésben hogyan keveredtek a szabályosan előrehaladó isteni-szellemi erők a mi korunkban a luciferi-ahrimáni hatalmakkal, ha időben visszamegyünk abba a korba, amikor a legkorábbi impulzusok megjelentek. A korábbi koroknak ezeket az első impulzusait vizsgáltuk meg tegnap. Ma egy hasonló befolyást vizsgálunk a középkori idők virágkorából, hogy megtudjuk, hogyan születtek bizonyos szellemi tendenciák az emberi fejlődésben. Most csupán jelezzük a történeti hátteret, mivel erről bármely enciklopédiában olvashatnak.

¹⁴³ A.D. 1413, ld. uo. 1916. szept. 17.-i előadás. Bár az Ötödik kultúrkorszak csillagászatilag egzakt kezdete A.D. 220, ekkor lépett át a precessziós tavaszpont a Halak jegyébe (vö. R. Powell: A zodiákus története), megfigyelhető, hogy a 2160 éves korszakok virágzása, jellegük igazi kibontakozása a földi kultúrában nagyjából a korszak közepén köszönt be, éri el zenitjét, ami a Halak-korszak esetében 1300 körülre tehető, hatóköre kb. $\pm$ 1-200 év. Így Rudolf Steiner lényegében pontosan határozta meg az Ötödik korszak „kezdetét”, érett sajátosságainak első megjelenését. – A ford.

¹⁴⁴ Részletesen lásd az 1. számú Függelékben. – A szerk.

A kulturális impulzusok együttesének leírásakor, melyek egy bizonyos spiritualizálódáson mentek át Goethében, arra a korra utalok, melyben a keresztes hadjáratok impulzusa keletkezett az európai akaratból, az európai akarat keresztény impulzusából. Abban az időben, amikor az európai civilizált népekben keletkezett egy akarat a Szent Helyek meglátogatására, volt egy keserű konfliktus az életben az ún. luciferi és ahrimáni hatalmak között. Mondhatni, az előrehaladó, jó, igaz keresztény impulzusokba mintegy belehatottak ezek az egyéb erők, abból az irányból, melyet tegnap leírtunk. Ezek oly módon működtek, ahogy engedélyezte nekik a bölcs világvezetés. Így, ami történt a bölcs világvezetésben, befolyásolhatták más impulzusok, melyek a múltból eredően belehatottak a jelen impulzusaiba oly módon, ahogy leírtuk.

Amikor visszatekintünk erre, mindarra, ami örömet okozott a léleknek, mindarra, ami létrejött a keresztesek első sikereit követően, látjuk a Templomos Lovagok Rendjének megalapítását az 1119. évben. Hugo de Payens vezetésével öt francia lovag a Golgotai Misztérium szent helyén megalapított egy rendet, melyet egészen a Golgotai Misztériumnak szenteltek. A rend első jelentős székhelye közel volt ahhoz a helyhez, ahol egykor Salamon Temploma állt, így a legősibb idők szent bölcsessége és Salamon bölcsessége együttműködhetett a kereszténység javára ezen a ponton mindazokkal az érzésekkel és gondolatokkal, melyek a Golgotai Misztérium és Hordozója iránti teljes és szent odaadásból származtak. Azon felül, hogy a kor szokása szerint vallási esküt tettek szellemi feljebbvalóiknak, az első templomos lovagok fogadalmat tettek, hogy a legintenzívebb módon együtt dolgoznak, hogy európai ellenőrzés alá kerüljön a hely, ahol a Golgotai Misztérium eseményei megtörténtek.

A Rend írott és íratlan szabályai¹⁴⁵ olyanok voltak, hogy a lovagok semmi másra nem gondoltak, mint arra, hogy szívükben és lelkükben teljesen befogadják a szent Golgotai Misztériumot, és hogy minden csepp vérükkel segítsenek kiterjeszteni az európai befolyási övezetet a szent helyekre. Életük minden pillanatában arra gondoltak és azt érezték, hogy minden erejükkel csak ezt a feladatot szolgálják, és semmit nem mulasztottak el, hogy ezt megvalósítsák. Vérük többé nem a sajátjuk volt, hanem egyedül az említett feladatuknak áldozták. Amikor háromszor erősebb sereggel találkoztak, akkor is az volt a parancs, hogy szilárdan ki kellett tartaniuk. Életük minden pillanatában betöltötte őket a tudat, hogy a vérük, mely az ereikben folyt, nem hozzájuk tartozik, hanem a nagy szellemi küldetésük része. Bármennyi vagyont is szereztek, az nem egyénekhez tartozott, hanem egyedül a Rendhez. Ha a Rend egyik tagja meghalt, az ellenség prédája nem lehetett más, mint a kenderkötél, ami a derekát övezte. Ez a kötélt volt a munkájuk jele, amit önként vállaltak annak érdekében, amit akkor az európai szellem meggyógyításának tekintettek. Nagy és rendkívüli feladat volt ez, kevésbé a gondolkodás számára, mint inkább a mély érzés számára, melynek célja az egyéni, perszonális élet megerősítése volt azzal a szándékkal, hogy ez egészen feloldódjon a keresztény fejlődés előrehaladó áramlatában.

Ez volt mintegy a csillag, amely a templomos lovagok előtt ragyogott mindabban, amit gondoltak, érezték és megértettek. Ezzel együttjárt egy impulzus, amely szélesebb hatásában – a Templomos Rend nagyobb kiterjedésekor, Jeruzsálemtől az európai országokig – az európai életet át akarta hatni egy keresztény szellemmel. Tekintettel a hatalmas lelkesedésre, mely ezeknek a lovagoknak a lelkében létezett, a hatalmak, akik visszatartották a fejlődést, hogy a lelkeket elidegenítsék a földtől és egy külön planétára vezessék őket, lakatlanná téve a földet¹⁴⁶, azok a hatalmak, akik erre vágytak, elkezdtek egy nagyon meghatározott módon dolgozni azokon a lelkeken, akik azt érezték és gondolták, mint a templomos lovagok. A lovagok egészen oda akarták

¹⁴⁵ Vö. Dr. Barach Benedek: *A templáriusok titkos statútumai*, Bp., 1878, ismertetés és részletek Dr. Merzdorf: *Die Geheimstatuten des Ordens der Tempelherren*, Halle, 1877. latin-német nyelvű szabadkőműves kiadásából, mely állítólag a vatikáni archívumból kikerült eredeti iratok alapján készült, bár éppenséggel megerősíteni látszanak a templomosok elleni vádak, ami a Merzdorf-szöveg hamisítvány voltára utal. – A ford.

¹⁴⁶ Ld. uo. a 3. és 5. előadások a mexikói misztériumokról. – A ford.

adni magukat a szellemnek, és könnyen megtámadhatták őket azok az erők, amelyek el akarták szakítani a szellemit a földtől. Ezek az erők nem akarják, hogy a szellemi elterjedjen a földön és áthassa a földi létezést. A veszély valóban mindig jelen van, hogy a lelkek elidegenednek a földtől, a föld unalmassá válik, és a földi emberiség gépiessé válhat.

Van tehát egy erőteljes törekvés a szellemi életre, amit könnyen megközelíthet a luciferi kísértés; egy talpalatnyi hely van itt a számára. Azonban azt is láthatjuk, hogy amikor a Templomos Rend elterjedt a különböző európai országokban, lehetőség nyílik az ahrimáni hatalmak éles behatolására Nyugat-Európában. A 13. század végén és a 14. század elején, amikor a Templomos Rend – nem az egyes lovagok, hanem a Rend – nagy tekintélyre és vagyonra tett szert a tevékenysége révén, és elterjedt egész Nyugat-Európában, létezett egy személyiség, egy nyugati uralkodó, akiről ténylegesen el lehet mondani, hogy a lelkében tapasztalt egyfajta inspirációt az arany morális, vagy immorális, hatalma révén. Olyan ember volt, aki nagyon jól használhatta az inspirációja révén az arany által materializált bölcsességet. Emlékezzenek vissza a Zöld Kígyó és a Szép Liliom meséjére, melyben az Arany Király a bölcsesség képviselője lesz. Mivel szellemi erők is léteznek a különböző szubsztanciákban, melyek mindig csupán *májá*-k a mögöttük álló szellemi erőkhöz képest, melyeket a materialista nem észlelhet, így teljesen lehetséges, hogy az arany inspirálónak váljon.

Egy nagyon tehetséges személyiség, Szép Fülöp, aki rendelkezett egy rendkívüli ravaszsággal és a leggonoszabb ahrimáni bölcsességgel, részesült ebben az inspirációban az arany révén. IV., másképp Szép Fülöpről, aki 1285-től 1314-ig uralkodott Franciaországban, valóban el lehet mondani, hogy a kapzsiság gényusa volt. Ösztönös késztetést érzett, hogy a világban semmi mást ne értékeljen, csak azt, amit aranyért meg lehet venni, és készségesen átengedte a hatalmat az aranynak magának. Ez egy mérhetetlen szenvedélyt növesztett benne, ami híressé vált a történelemben. Amikor Bonifác pápa megtiltotta a papságnak, hogy adót fizessen az államnak, ez a tény, bár önmagában nem túl jelentős, arra vezette Fülöpöt, hogy törvényben tiltsa meg mindenkinek az arany és az ezüst kivitelét Franciaországból. Mindnek ott kellett maradnia, ez volt az akarata, és ő ellenőrizte ezt. Azt mondhatnánk, hogy ez az ő „idioszinkráziája”, kóros érzékenysége volt. Meg akarta tartani magának az aranyat és ezüstöt, és egy gyengébb minőségű pénzt veretett alattvalóinak és másoknak. A nép felzúdulása és haragja nem akadályozta meg, hogy végrehajtsa ezt a célját, így, amikor tett egy utolsó kísérletet, hogy olyan kevés aranyat és ezüstöt ötvözzön a pénzverésnél, amilyen keveset csak lehet, egy népfelkelés alkalmával a templomos lovagok templomába menekült. Saját szigorú szabályaitól hajtva a kincseit náluk helyezte el megőrzésre. Megdöbben, mikor látta, hogy a lovagok milyen gyorsan lecsendesítették a népfelkelést. Ugyanakkor teli volt félelemmel, mert látnia kellett, hogy milyen nagy morális hatalma volt a lovagoknak a nép felett, és milyen kicsi neki, akit csak az arany inspirált. A lovagok is gazdag kincset szereztek ettől az időtől és mérhetetlenül gazdagok voltak, de a szabályaik szerint kötelesek voltak a Rend minden gazdagságát a szellemi tevékenység és a teremtmény munka szolgálatába állítani.

Amikor egy szenvedély olyan erős, mint a kapzsiság volt Szép Fülöpben, ez nagy erőket hív elő a lélekből, melyek nagy befolyással vannak az akarat kifejtésére más emberek irányában. A nemzetnek keveset számított Fülöp, de sokat jelentett azoknak, akik a vazallusai voltak, és ezek seregnyien voltak. Értette, hogyan használja a hatalmát. Mivel Bonifác pápa elleneszegült az akaratának, hogy a francia klérus olyan sokat fizessen, amennyit lehet, Fülöp egy összeesküvést szőtt ellene. Bonifácot kiszabadították a követői, de nem sokkal ezután belehalt bánatába. Ez abban az időben történt, amikor Fülöp elhatározta, hogy az egész egyházat teljesen az ellenőrzése alá vonja, s ezáltal az egyházi tisztviselőket az aranyra alapozott királyi hatalom pusztá rabszolgáivá tegye. Ennek érdekében a pápát Avignonba költöztette, ami jelezte annak kezdetét, amit úgy emlegetnek a történelemben, mint a pápaság „babiloni fogságát”. Ez 1309-től 1377-ig tartott.

V. Kelemen pápa, korábban Bordeaux püspöke, Avignonban lakott, és teljesen Fülöp eszköze volt. Fülöp erős akaratának hatása alatt fokozatosan elért arra a pontra, hogy nem volt többé saját akarata, hanem az egyházi hatalmát csupán Fülöp szolgálatába állította, teljesítve mindent, amit óhajtott. Fülöp teli volt egy szenvedélyes vágygal, hogy minden elérhető vagyont birtokosává tegye magát. Miután látta, hogy milyen eltérő jelentősége lehet az aranyaknak más kezekben, nem csoda, hogy mindenkifelett ezeket a más kezeket akarta kiirtani, a templomos lovagokat, hogy lefoglalja az aranyukat és maga rendelkezzen a kincseikkel. Mármint, mint mondtam, egy ilyen szenvedély, amely ennyire materialisztikus módon ébred fel és ilyen intenzíven működik, hatalmas erőket mozgat meg a lélekben. Ugyanakkor megismerést gerjeszt, bár egy ahrimáni jellegű. Így lehetséges volt, hogy egy bizonyos másodlagos megismerés keletkezzen Fülöp lelkében, azokról a módszerekről, melyeket láttunk fellángolni a legdurvább, legszörnyűbb módon a mexikói misztériumokban. Egy megismerés keletkezett Fülöpben arról, hogyan lehet elvenni valakinek az életét egy meghatározott módon, noha ez egy más, közvetettebb mód volt, mint a mexikói beavatottaké. Mintegy a mély, tudatalatti impulzusokból eredően megtalálta az eszközöket, hogyan testesítse meg ezeket az impulzusokat az emberiség fejlődésében az emberek kivégzése által. Ezért áldozatokra volt szüksége. Nagyon figyelemreméltó módon, Fülöpnek ez az ördögi ösztöne összhangba került azzal, ami szükségképpen kialakult a lovagok lelkében, azáltal, hogy életüket annak szentelték, amit jeleztem.

Természetesen, ahol valami nagy és nemes jön létre, mint történt a templomos lovagok között, sok minden hozzákapcsolódik ehhez a nagysághoz és nemességhez, ami nem tartozik oda, sőt talán immorális. Voltak természetesen lovagok, akiknek szemrehányást lehet lenni mindenféle dolgok miatt; ez nem tagadható. De nem volt semmi efféle a Rend alapításának szellemében, abban, amit a lovagok véghezvittek először Jeruzsálemért, azután az egész európai kultúra kereszténnyé tételéért. A lovagok fokozatosan elterjesztették a nagyon befolyásos társaságaikat Angliában, Franciaországban, Spanyolországban, Itália egy részén és Közép-Európában. A Rend mindenütt elterjedt. Minden egyes lovag a legmagasabb fokra fejlesztette lelke teljes áthatottságát a Golgotai Misztérium érzésével és tapasztalásával, és mindazzal, ami kapcsolatban van a keresztény impulzussal. A Krisztussal való egyesülés erős volt és intenzív. Az volt az igazi templomos lovag, aki többé már nem tudott semmit magáról, hanem amikor érzései voltak, hagyta, hogy Krisztus érezzen benne; amikor gondolatai voltak, hagyta, hogy Krisztus gondoljon benne; amikor lelkesedéssel telt meg, hagyta, hogy Krisztus lelkesedjen benne. Talán csak kevesen voltak, akikben ez az ideál egy teljes átalakuláshoz vezetett, a lelki élet metamorfózisához, és akiknek valóban gyakran elhagyta a lelke a testét, és képes volt élni a szellemi világban, de a Rend egészét tekintve mégis jelentős volt a számuk. Valami nagyon figyelemreméltó és erőteljes lépett a Templomos Rend körébe, anélkül, hogy a keresztény beavatásról egyebet tudtak volna, mint ami a misék szentáldozásában lezajlik. Elsőként a kereszteshadjáratokban, majd a szellemi munka során Európában, a lelküket olymértékben inspirálta az intenzív odaadás a keresztény impulzus és a Golgotai Misztérium iránt, hogy ezáltal számos lovag megtapasztalt egy keresztény beavatást. Előttünk van a következő világtörténelmi esemény: létrejött számos ember világtörténelmi tapasztalása az emberi fejlődés legmélyebb alapjaiból a keresztény beavatás révén, amely mondhatni azoknak a szellemi világoknak az észlelése, amelyeket az emberek a keresztény beavatás révén érhetnek el.

Az ilyen események mindig előhívják szembenálló erőket, melyek azokban az időkben valóban bőséggel rendelkezésre álltak. Ami jó így belép a világba, azt nem csak szeretik; rendkívül gyűlölik is. Fülöpben mindazonáltal kevesebb gyűlölet volt, mint vágy, hogy megszabadítsa a világot egy ilyen társaságtól, és ellopja a kincseiket, ami bőséggel áramlott hozzájuk, s amit csupán a szellem szolgálatára használtak.

Mármint, egy olyan beavatás, amit számos lovag megtapasztalt, mindig magával hozza nemcsak a jó és isteni észlelésének lehetőségét, hanem a luciferi és ahrimáni erőket is. Mindaz,

ami az embereket lehúzza az ahrimáni világba, és fel, a luciferibe, megjelenik – annak, aki keresztülmegy egy ilyen beavatáson – a szabályos világokba való betekintés mellett. Aki így beavatottá válik, szembekerül mindazzal a fájdalommal, kísértéssel és próbatétellel, ami az ellenséges hatalmak révén kerül az emberhez. Lesznek pillanatai, amikor a jó szellemi világ eltűnik a szellemi tekintete elől, a lelki szemei elől, és mintegy annak foglyaként látja magát, ami próbál hatalmat szerezni fölötte. Az ahrimáni-luciferi erők kezében látja magát, melyek meg akarják ragadni, hogy uralkodjanak az akarátán, érzésén, gondolkodásán és érzékelésén. Ezek valóban szellemi próbatételek, melyek jól ismertek azok leírásaiból, akik betekintést nyertek a szellemi világba.

Számosan voltak a templomos lovagok körében, akik mély betekintést nyerhettek a Golgotai Misztériumba, ennek jelentőségébe, és a keresztény szimbolizmusba, ahogy ez formát öltött az Utolsó Vacsora révén. E lovagok észlelték ennek a szimbolizmusnak a mély hátterét. Számosan közülük, akik a keresztény beavatásuk következtében betekintheztek a keresztény impulzusokba, melyeken keresztülment az európai népek történeti fejlődése, még valami mást is láttak; mintegy tapasztalták a saját lelkükben a kísértést is, mivel ez mindig újra eléjük került. Felismerve az emberi lélek tudattalan képességeit, ismételten túljutottak a kísértésen, ami megmutatkozott nekik. A beavatott így tudatosra vált, és kereste a legyőzését annak, ami különben a tudatalattiban marad. Számos lovag megismerte az ördögi késztetést, ami birtokba veszi az akaratot és érzést, hogy megrontsa a Golgotai Misztériumot. Számos ilyen beavatottat álmok képei kísértettek, melyekben megjelent mintegy a kereszt tiszteletének az ellenkezője. Ez a beavatás módja által volt lehetséges, és különösen azért, mert a luciferi erők álltak közel ehhez a kísértéshez. Látomásban látták, hogy az emberi lélek képessé válhat a Kereszt szimbólumának és az Ostyát Átváltoztató szent rítusnak a lealacsonyítására. Látták, azokat az erőket, melyek sürgetik az embereket, hogy térjenek vissza az ősi pogányságra, imádják azt, amit a pogányok imádtak, és gúnyolják ki a kereszténységet. A lovagok tudták, hogy az emberi lélek megadhatja magát egy ilyen kísértésnek, mivel ők már tudatosan túljutottak ezen.

Önök láthatják itt egy lélek életét, melyről a külső történelem csak keveset tud. Szép Fülöp az ahrimáni arany-beavatása révén szintén pontosan tudott a lelki életnek ezekről a tényeiről, még ha csupán ösztönösen is. Eleget tudott erről, hogy képes legyen ezt átadni a vazallusainak. Mármint, miután kieszt egy kegyetlen peres eljárást, benne a nyomozás, kihallgatás minden módjával, az előre elhatározott folyamat elkezdődött. Készen voltak a tervek, melyeket Fülöp ösztönzött, együtt a vazallusaival, akiket összehívott, hogy indítsanak nyomozást a lovagok ellen. Noha a lovagok ártatlanok voltak, minden elképzelhető bűnnel vádolták őket. Egy napon Franciaországban hirtelen megtámadták és börtönbe vetették őket. Elzárásuk során lefoglalták a kincseiket.

Perek kezdődtek, melyekben, teljesen Fülöp befolyása alatt, széles körben alkalmaztak kínzásokat. Mindegyik lovagot alávetettek a legkeményebb kínzásnak. Itt a kínzást is arra használták, hogy életet vegyenek el, aminek jelentőségéről már beszéltünk. Fülöp szándéka volt, hogy a lehető legtöbb lovagot vonják kínpadra, és a kínzást a legkegyetlenebb módon alkalmazták, úgy, hogy számos meggyötört lovag elvesztette az eszméletét. Fülöp tudta, hogy a kísértések képei megjelennek, amikor elhomályosodik a tudatuk a szörnyű haláltusában a kínpadon. Tudta, hogy a kísértés képei előjönnek! A kihallgatás alatt úgy rendezték el a kérdések kiskatáját, hogy a válaszok mindig azt sugallják, amit a kérdések. A lovagok válaszai természetesen a kínzástól elhomályosult tudatból fakadtak. Azt kérdezték tőlük: „Megtagadtad-e az Ostyát és vonakodtál-e attól, hogy az Átváltoztatás szavait elmond?” Homályos tudatukkal a lovagok elismerték ezeket a dolgokat. A jóval szembenálló hatalmak szóltak a látomásaikból, s míg a tudatos életükben a legmélyebb tiszteletet tanúsították a Kereszt szimbóluma és a Megfeszített iránt, most annak leköpésével vádolták magukat; a legszörnyűbb bűnökkel vádolták magukat, melyek normális körülmények között a tudatalattijukban éltek, mint legyőzött kísértések. Így a megkínzott lovagok

által tett vallomásokból egy történetet gyártottak, hogy ezek egy bálványt imádtak Krisztus helyett, egy emberi fejet, amelynek a két szeme világított; hogy a Rendbe való felvételükkor alávetették őket a legvisszaszítóbóbb szexuális procedúrának; hogy az Átváltoztatást a misében nem gyakorolták helyes módon; hogy a legrútabb szexuális bűnöket gyakorolták; hogy a Rendbe való felvételükkor esküvel tagadták meg a Golgotai Misztériumot. A katekizálás olyan jól volt megszervezve, hogy még a rend nagymesterét is rávették a kínzással ezekre a tudatalatti beismerő vallomásokra.

Ez az egyik legszomorúbb fejezete az emberi történelemnek, de csak akkor érthetjük meg, ha világosan látjuk, hogy annak fátyla mögött, amit a történelem elmond, aktív erők állnak, és az emberi élet valóban egy csatatér. Mivel szorít az időnk, most kihagyok mindent, amit még mondani lehet erről a témáról, noha könnyű lenne bemutatni, hogyan találtak mindenféle állítólagos okot a templomos lovagok elítélésére. Sokan fenntartották vallomásukat, sokan megmenekültek; a többséget elítélték, s mint kiderült, még a nagymester, Jacques de Molay is kénytelen volt oly módon beszélni a kínzás alatt, ahogy leírtuk. Így történt, hogy IV. Fülöp, Franciaország királya képes volt meggyőzni vazallusát, V. Kelemen pápát – nem volt nehéz¹⁴⁷ –, hogy a lovagok elkövették a legsúlyosabb bűnöket s a legkeresztényitlenebb eretnekek voltak. Minderre a pápa áldását adta, és a Templomos Rendet feloszlatták. Ötvennégy lovagot, köztük Jacques de Molay-t máglyán elégették. Röviddel ezután más európai országokban – Angliában, Spanyolországban, azután végig Közép-Európában és Itáliában – szintén felléptek ellenük.

Így láthatjuk, hogy a Golgotai Misztérium értelmezése és hatása behatolt az európai fejlődés szívébe a Templomos Rend által. Egy mélyebb értelemben azonban ezeket a dolgokat úgy kell tekinteni, mint amelyeket egy bizonyos szükségszerűség határozott meg. Az emberiség még nem volt érett a bölcsesség, szépség és erő impulzusának befogadására azon az úton, ahogyan a lovagok szerették volna. Sőt kifejezett oka volt ennek, amit még meg kell értenünk, s ami az egész európai szellemi fejlődésben rejlik, hogy a szellemi világot nem lehetett elérni oly módon, ahogy a templáriusok elérték. Ezt túl hamar érték volna el, egy luciferi módon. Ténylegesen észrevehetjük itt a legjelentősebb kettős támadását a luciferi és ahrimáni erőknek: Lucifer ösztönzi a lovagokat, hajtja őket a szerencsétlenségük felé, Ahrimán pedig aktívan dolgozik Szép Fülöp inspirációja révén. Egy jelentős kettős támadás hatását látjuk itt a világtörténelemben.

De ami a templomos lovagokban élt és működött, nem lehetett eltörölni. A szellemi életet nem lehet elpusztítani; ez tovább él és dolgozik. A lovagoknál, különösen annál az ötvennégyenél, akiket máglyán elégették Fülöp parancsára, sokan felvették a szellemi világba, akik a földön sokat tettek a Templomos Rend szellemében, és akiknek elhivatott tanítványaik ugyanebben a szellemben dolgoztak. De ez eltérően jelent meg. A szellemi világban ezek a lelkek átérték azokat az élményeket, melyeken átmentek a legszörnyűbb haláltusában, melynek közepette a kínzás révén kicsikarták a tudatalatti beismerő vallomásaikat. Impulzusaiknak, melyek most, a haláluk és a következő születésük között kiáradtak a lelkekre, akik azóta alászálltak, és azokra a lelkekre is, akik még fent várják a megtestesülésüket, át kellett alakulniuk a fizikai-földi jellegükből szellemi aktivitássá. Ami most keletkezett a lovagok lelkeiből, akiket ezen a sajnálatos módon megölték,

¹⁴⁷ Vö. az ún. Chinon-pergamenteket, öt templomos vezető kihallgatási jegyzőkönyveit, kelt 1308. aug. 17-20, Chinon várában, a Loire mentén, melyek arról tanúskodnak, hogy V. Kelemen pápa *ekkor még* felmentette a vádak alól e vezetőket (Archivum Arcis, Armarium D 217, 218 jelzet alatt a vatikáni titkos levéltárban, első kiadásuk Étienne Baluze: *Vitae Paparum Avenionensis*, Paris, 1693, és Barbara Frale: „The Chinon chart. Papal absolution to the last Templar, Master Jacques de Molay”. *Journal of Medieval History*, 30., 2., April 2004, pp. 109-134, uő: *Il papato e il processo ai templari*, 2004, angol kiadás: *The Templars: The secret history revealed*, Maverick House Publishers, Dunboyne 2009, ill. az eredeti facsimile a Vatikán diszkiadásában 2007-ben). Ld. még a Templomos Lovagrend megszüntetéséről az 1311. évi vienne-i zsinat dekrétumait, *Sacrorum Conciliorum*, 1782., 025. köt., ed. J. D. Mansi (uitt a „két lélek” tanának ismételt elítéléséről, vö. 869/70. évi zsinat 11. kánon, ld. Mansi 016), angolul *Decrees of the Ecumenical Councils*, ed. Norman P. Tanner, mindkettő www.documentacatholicaomnia.eu. – A ford.

és akik a máglyahaláluk előtt átmentek a legfélelmetesebb tapasztaláson, amit ember átélhet, sok más lélek számára az inspiráció forrásává vált. Erőteljes impulzusok áramlottak az emberiségbe. Ezt számos emberi lélek esetében igazolhatjuk.

Ma azonban inkább a megismerés és az értelem szférájához tartjuk magunkat, ahogy tesszük más példák esetében is, melyek a jelenkorban adódnak. A templomos lovagok kozmikus megismeréséből fakadó inspiráció mindig adott volt. Az a tény, hogy végül az emberek úgy tekintenek a templomosokra, mint eretnekekre, miután máglyán megégették őket, nem csoda; az sem csoda, hogy az emberek elhitték, hogy elkövettek mindenféle szégyentelen bűnt. Bárki azonnal eretneknek ítéli az ördöggel való szerződést, amelyet a Faust-ban olvashatunk, amikor Mefisztó és a Lemúrok, a vastag és vékony ördögök megjelennek, és talán számtalan ember van a nemzetben – nem tudom –, akik erre, mint valami eretnek dologra tekintenek. Szép Fülöp módszereit azonban nem alkalmazzák a jelenkorban¹⁴⁸, csupán az elmúlt, szánalmasabb korokban. A kozmikus bölcsesség, amit ezek a lovagok birtokoltak, belép számos lélekbe. Számos példát felhozhatunk, hogy a templomos lovagok inspirációja beáramlott a lelkekbe. Szeretnék önöknek felolvasni egy részt Julius Mosen: Ahasvérus c. költeményéből, amely 1838-ban íródott. Mint önök az előadásciklusokban olvashatják, gyakran hivatkoztam Julius Mosen-re, a mélyértelmű „Ritter Wahn” (Khiméra lovag) c. költemény szerzőjére. Az Ahasvérus harmadik részének legelső énekében Mosen a hősét a földnek azokra a részeire vezeti, ahol, Ceylonban és a környező szigeteken, azt a térséget találjuk, amelyet leírtunk a szellemtudományos kozmológiánkban, mint a lemúriai fejlődés korszakához közeli helyet. A földnek ez a térsége nagyon jellegzetesen eltér a többitől. Önök tudják, hogy az északi mágneses pólus nem esik egybe a földrajzi északkal. Az iránytű mindenhol a mágneses északi pólus felé mutat, és felrajzolhatjuk a mágneses meridiánokat, melyek ezen a ponton találkoznak. Fent, Észak-Amerikában, ahol az északi mágneses pólus fekszik, ezek a mágneses meridiánok egyenes vonalban hálózák be a földet. Azonban figyelemreméltó, hogy a lemúriai térségben a mágneses meridiánok kígyózó, görbe vonalakká válnak. A mágneses erők ebben a térségben kígyózó alakba csavarodnak. Ma az emberek csak nagyon kevésbé veszik figyelembe ezeket a dolgokat. Aki azonban látja az élő földet, tudja, hogy a magnetizmus, mint erő, megeleveníti a földet; északon egyenes vonalakban, a régi Lemúria térségében pedig görbe vonalakban.

Gondolják meg, milyen mélyértelműen beszél Julius Mosen, amikor Ahasvérusát ebbe a térségbe küldi a költeménye harmadik korszakának – mert ezt korszakokra osztja – első énekében:

¹⁴⁸ Ehhez hozzá kell tenni, hogy még manapság, a 21. század elején is felmerültek hírek gyanús kínzásokról a különös háborúkkal kapcsolatban, Iraktól a Guantanamo-bázisig, sőt titkos vallatóhelyekről Kelet-Európában is. – A ford.

Egyenesen a Déli Pólus felé,
Veszi irányát a Mágneses Mező,
De hirtelen kígyóként hullámszik

India és szomszédos szigetei előtt,
A tömlőc előtt, ahol a legmélyebb bánatban
Megkötözve az Örök Anya ül.

Majd körbe fordul a vonalak iránya,
Gyorsan és titkosan önmagába,
Egyetlen ugrással az örvénybe bukik.

Itt tartotta a Nagy Szellem első ölelésében
A szegény hitvest, és lángoló szerelmükből
Föld-démonok keltek mindjárt életre.

Majd, mikor az első teremtés kudarcba fűlt,
A Nagy, a Névtelen Szellem haragjában
Hitvesi ágát a tengermélyre vetette le.

Tehát ez előjön. Látjuk az inspirációt felbukkanni a csodálatosan intuitív megismerésben. Bölcsesség él ebben, ami csak a szenvedéseknek, kínsoknak, üldöztetéseknek és a legfélelmetesebb gyötrelmeknek köszönhetően léphet a világba.

Amikor ennek a bölcsességnek a legszebb spiritualizálódásait keressük, mely belépett az európai fejlődésbe, ahogy leírtuk, akkor ezt pontosan megtaláljuk mindabban, ami működik és él Goethe erőteljes imaginációiban. Goethe ismerte a templomosok titkát. Nem ok nélkül használta az aranyat a Zöld Kígyó és a Szép Liliom c. meséjében, melyben a kígyó aranyat eszik, majd feláldozza magát. Ezáltal az aranyat elvonta azoktól a hatalmaktól, melyekről Goethe tudta, hogy nem maradhat náluk. Az arany természetesen itt mindaz, aminek az arany a szimbóluma. Olvassák el a Zöld Kígyó és a Szép Liliom meséjét, és próbálják átérezni, hogy Goethe mennyire ismerte az arany titkát, hogy mennyire visszatekint a korábbi időkbe, amikor hagyja az aranyat végigfolyni a mesén. Talán hozzátehetek itt egy személyes vallomást, hogy amikor a múlt század nyolcvanas éveiben szembesültem az arany kérdésével Goethe meséjében, a történet jelentése a benne megjelenő arany fejlődésén keresztül bontakozott ki számomra.

Goethe azáltal, ahogyan hagyja az aranyat átáramlani a meséjén, megmutatja, hogyan tekint vissza abba az időbe, melyben a bölcsesség – mely nála a „Bölcsesség Arany Királya” – olyan szenvedéseknek volt kitéve, mint ahogy leírtuk. Mármint, Goethe meg akarta mutatni a múltat, a

jelent és a jövőt. Goethe ösztönösen belelátott a kelet-európai civilizáció jövőjébe. Láta, hogy milyen jogosulatlan az a mód, ahogy itt a bűn és a halál problémája működik. Ha meg akarnánk határozni, talán nem teljesen mellékesen, annak az embernek a nemzetiségét, akit azután a Templomhoz és a Szép Liliomhoz vezetnek, aki először olyan erőteljesen jelenik meg, mintha nyomorék lenne¹⁴⁹, akkor, az alapján, amit legutóbb mondtunk a Kelet és Oroszország kultúrájáról, önök nem találják túlzásnak, ha ezt az embert orosznak tekintjük. Ha így tesznek, majdnem biztos, hogy Goethe szándékát követik. Az Atlantisz utáni Ötödik korszak európai fejlődésének titka van elrejtve ebben a mesében, éppúgy, ahogy Goethe elrejtette ezt a Faust-jában, különösen a második részben, mint tőle magától tudjuk. Világosan látni Goethénél – már megmutattuk ezt különböző nézőpontokból; később még másképp is bemutatathatjuk –, hogy kezdi a világot úgy tekinteni, és önmagát úgy érezni benne, ami összhangban van az Atlantisz utáni Ötödik kultúrkorszak alapvető vonásával.

Goethében valóban a templomos lovagok életének folytatását láthatjuk, de, mint mondtam, egy spiritualizált módon. Ez a goetheanizmus pedig lassan és fokozatosan be fog lépni az emberi megismerésbe. Már bemutattam bizonyos nézőpontokból, hogy minden szellemtudományos jellegű impulzus a goetheanizmusban rejlik. Minden szellemtudomány Goethéből alakulhat ki. Már bemutattam egy nyilvános előadásban, amit nem sokkal ezelőtt adtam (Berlin, 1916. ápr. 15., GA 65), hogy a reinkarnáció, az ismételt földi életek tanításának első, elemien tudományos megalapozása megtalálható Goethe metamorfózis-tanában. A metamorfózis-elméletét azzal kezdi, hogy bemutatja, ahogy a növény levele átváltozik virággá, ahogyan egy szerv különböző alakban megjelenik. Ha ezt behatóan követi valaki, megtalálja benne azt, amit itt már gyakran kifejtettem; azaz, hogy az emberi fej átalakult test, és a test többi része egy emberi fej, melynek még át kell alakulnia. Végősoron egy metamorfózis van itt, amely a tudományban a reinkarnáció, az ismételt földi életek közvetlen megismerésévé fog fejlődni. De Goethe még csak kevéssé értette; először az emberiség kulturális életét kellett megismernie. Nem csupán évszázadok, hanem évezredek szükségesek, hogy felfedezzék, ami Goethében rejlik. Tény, hogy még ma sincs megalapozva Goethe tanulmányozása, nincs róla monográfia, nincs életrajza, ami valóban az ő szellemében született volna.

Nézzünk néhány példát a modern kultúrából, mi történt Goethe személyiségének megértése dolgában. Természetesen csupán egyes példákat említhetünk. Hermann Grimm azonban helyesen mondta: „Egy bizonyos Mr. Lewes írt egy könyvet, amely egy időben a leghíresebb könyv volt Goethéről; még azt is mondhatná valaki, hogy a legjobb könyv. Ez a könyv egy személyiséggel foglalkozik, aki feltehetőleg Frankfurt-am-Mainban született 1749-ben, és egy frankfurti tanácsos lehetett az apja. Azután felnőtt, úgy, ahogy Goethe ifjúságát feltételezik, mindenféle egyéb dologgal együtt, amit Goethétől vett át. Goethe műveit neki tulajdonítják; Itáliába is elutazott ugyanabban az évben, mint Goethe, és ugyanabban az évben halt meg, mint Goethe. Ez a személy azonban *nem Goethe*, hanem Mr. Lewes fantáziaszüleménye.”

Azután van egy viszonylag jó könyv, melyben Goethe életét és alkotó munkáját mérhetetlen szorgalommal és jobban írják le, mint sok más munka Goethéről. Ez azonban az elsőtől az utolsó oldaláig tele van gyűlölettel és viszolygással. Ezt a könyvet egy jezsuita írta, Baumgartner. Kiváló, de ténylegesen egy jezsuita könyv, ellenséges Goethével. De legalább jobban van megírva, mint számtalan más könyv Goethéről, ami megjelent a 19. századon keresztül, és most, a 20. században. Ezeknek a műveknek számos élvezhetetlen. Folyamatosan tüsszögni kell tőlük, mert a könyvtár és a professzor pora az orrunkba megy. Pedáns, tudálékos emberek írták őket, akik csak elnevezték Goethéről a műüket. Gyakran egy pedáns göggel íródtak ezek, de áporodottak, régimódiak is a

---

¹⁴⁹ A Goethe-mesében ez a „szép ifjúnak” felel meg, aki meghal és feltámad, s a „negyedik erő”, a szeretet korszakának új királya lesz, oldalán hitvesével, a „szép Liliommal”. Vö. GA 171. kötet 5. és 10. előadásában az orosz-szláv kultúráról, és GA 22, *Goethes Geistesart* (1899), a mese értelmezéséről.

könyvtári portól vagy a levegőtől, amit valakinek be kell szívnia, amikor megsejti, hogy az, aki a Faust-ról ír például, milyen gyakran nyitotta fel Grimm vagy mások magyarázó szótárát, hogy megfejtse egy szót vagy idézetet – és így tovább. Azt mondhatja valaki: Ó, szörnyű, a legszörnyűbb, amit ezen a téren írtak!

Egy kötet azonban teljesen példa nélkül áll. Ez Hermann Grimm előadásait tartalmazza, melyeket a hetvenes években adott a Berlini Egyetemen. Grimm, mint láthatjuk, az a szellem volt, akinek a legjobb szándékai és a legcsodálatosabb hagyományai voltak, melyek segítették őt, hogy megismerje Goethét. Könyve értelmes és kiváló, ami helyes irányban alakult ki a goethei atmoszférából. Grimm abban a korban nőtt föl, amikor még voltak goethei hagyományok, de ez a könyv tartalmaz valami teljesen figyelemreméltót. Tény, hogy bizonyos szempontból ez a könyv egyáltalán nem a goethei hagyományokból fejlődött ki; ez goethei és nem goethei. Mert Hermann Grimm nem goethei stílusban írt, hanem, elég különös módon, egy olyan stílusban, ami arra vezeti az embert, hogy azt mondja, egy amerikai írta, egy német-amerikai! Az ember azt mondhatja, hogy Grimm könyvét egy amerikai írta németül. Stílusában amerikai – ebben a stílusban nevelkedett maga Grimm. Mint Emerson egyik leglelkesebb követője, tanulmányozta, olvasta, feldolgozta és fordította őt, teljesen megismerkedett vele. Mármint, Grimm úgy találta meg az útját ebbe az amerikai Emerson-stílusba, hogy teljesen a mestere lett ennek; ugyanakkor lelkesedett iránta. Valaki láthatja, ha elolvassa regényét, az *Invincible Powers*-t (Legyőzhetetlen erők), hogy mennyire képes volt átélni minden amerikait magában. A lelkesedés azért, ami amerikai, és ugyanakkor az internacionalizmusnak egy csodálatos érzése árad Hermann Grimm Goethe-előadásából.

Mindennek ellenére az emberi szellemi életben soknak, nagyon soknak kell még előjönnie, mielőtt Goethét és a hasonló szellemeket megértik! Bár néha helyesen értik, de ennek teljesen másnak kell lennie, mint ahogy Hermann Grimm érti. Egy alkalommal, amikor Grimmel beszéltem, próbáltam néhány utalást tenni az útra, melyen valaki fokozatosan beléphet a szellemi világba. Jobb karjának mozdulata örökre felejthetetlen marad – az elhárítás gesztusa; ezt félretolta. Teremtett egy Goethét, akit egyszerűen elragadó kívülről látni, de nem lehet a szívébe tekinteni. Ilyen Grimm Goetheje, mivel ő a történeti fejlődésen keresztül közelít hozzá, ahogy itt áll, ahogy kapcsolatba kerül az emberekkel, ahogy az emberi kapcsolatok áramlanak a műveiben, ahogy a kortárs világ felfogása áramlik a műveiben – ez a Goethe elmúlt a lelki szemeink előtt, mint egy kísértet, aki átsuhan a világon, láthatatlanul az élők számára. Goethét csak akkor érthetjük meg, ha valaki elmélyül a goetheanizmusban, amely szellemtudománnyá válik. Akkor sok minden felbukkan Goethéből, amit ő maga nem fogalmazott meg. Goethe, ha helyesen értjük meg, ténylegesen a szellemtudományhoz vezet, ami valóban egy továbbfejlesztett goetheanizmus.

Goethe kezdettől megértette azt is, hogy a kereszténység egy élő dolog. Mennyire vágyódott, hogy kifejezze a modern világszemlélet átkrisztusítását [Durchchristung]! Ezt nem lehetett megtalálni az ő korában, de az újkori szellemtudományban már működik ennek elérése. Vegyük például a Rejtelmek (Die Geheimnisse) c. költeményét,¹⁵⁰ melyben Márk testvér a Templomhoz érkezik, ahol a Rózsakereszt látható az ajtón, és tekintsünk az egész képre. Látni fogjuk, hogy ebben a töredékben, a Rejtelmek-ben, a keresztény hangulat az érzésből születik, hogy a Kereszt szimbóluma az élet képévé válik azáltal, hogy köréfonódnak az élő rózsák! Azután Goethe egy keresztény szemlélettel fejezi be Faust-ját; beszélt erről Eckermannnak idős korában. Eljön az idő, amikor az emberek egy sokkal aktívabb, intenzívebb módon fogják összekapcsolni a kereszténységgel a gondolatokat, melyek a Faust konklúziójában felmerülnek, noha Goethe, aki bensőleg mérsékelt volt az ilyen dolgokban, távol volt attól, hogy így tegyen. Ő valójában azon az úton volt, amely Márk testvérét a rózsákkal övezett Kereszthez vezette. Végsősoron ebben rejlik

---

¹⁵⁰ Részletesen lásd a 2. számú Függelékben. – A szerk.

mindaz, ami ebből a bölcsességből áramlik, melyre a templomos lovagok törekedtek – de az ő törekvésük túl gyors és alkalmatlan volt a fizikai fejlődés számára.

A vágyódás fokozatosan előtör a kozmoszra és a földfejlődésre vonatkozó bölcsesség kincseinek teljes átkrisztusítására [Verchristung], a földi élet teljes átkrisztusítására, úgy, hogy a szenvedés, fájdalom és szomorúság a föld Keresztjeként jelenik meg, amely azután megtalálja vigasztalását, felemelkedését, üdvözülését a feszület rózsaszimbólumában. Az ily módon ismételt inspirált emberekben, akikben él az, amit le akartak rombolni a templomosok megégetésével – ezekben az inspirált emberekben mindig újra él az ideál, hogy annak helyén, ami küzdelmet és viszályokat hoz, meg kell valaminek jelennie, ami jót hozhat a földre, és ezt a jót ábrázolni lehet a rózsákkal körülfont Kereszt szimbólumában. (...) A keresztet mindig ismerték, abban a térségben is, ahol már a föld alá került, ahol a civilizáció annyira visszahúzódott, hogy egy nem-keresztény kultúra alakult ki. (...) Csak akkor értjük meg a történelem jelentését, ha arra tekintünk, ami a szellemiben él és szétárad az emberi fejlődésben, ha a figyelmünket arra fordítjuk, ami megmutatkozik a rejtélyekben és jelképekben, melyek belépnek a világtörténelembe. Úgy gondolom, hogy érezhetjük a mélyebb kapcsolatot aközött, amit az utóbbi korokról elmondtunk, és aközött, amit a templomos lovagok eszményeként jellemeztünk, és sorsukat ezen a világon, a 14. század elején.

Dornach, 1916. október 2.

Ezekben az előadásokban azt tekintettem feladatommak, hogy felhívjam a figyelmet bizonyos impulzusokra, bizonyos erőkre, melyek az emberi lelkekben működnek, és innen kiindulva mindabban, amit ezek a lelkek kifejezésre juttatnak a földi életben. Ráműtattam, hogy ezek az impulzusok és erők hogyan alakultak ki a mai szellemi élet hajnalán. Mivel ma a modern szellemi törekvések egy bizonyos fajtájára szeretném felhívni a figyelmüket, ismét szemügyre vesszük a modern szellemi élet egy jelentős kezdőpontját, amelyet már tárgyaltunk, de amely valamennyi közül a legfontosabb, leglényegesebb. Amikor a mai lelkekben működő erőket kutatjuk, kénytelenek vagyunk elismerni ennek az eseménynek a jelentőségét a történelemben. A Templomos Lovagrend egész sorsára és fejlődésére gondolok. Szeretném önök elé állítani ismét a Templomos Lovagrend képét, hogy lássuk, hogy ami kiindult ebből a Rendből, hogyan működött a szélesebb áramlatokban, melyek korunk embereinek érzéseibe és felfogásaiba is beleáradtak.

Tudjuk, hogy a Templomos Rendet a kereszteshadjáratokkal összefüggésben alapították. Ez úgyszólván egy fontos kísérőjelenség volt a nagy történelmi esemény során, mely által Európa népei keresték az útjukat, hogy közelebb jussanak a Golgotai Misztériumhoz, mint azt korábban tehették. A Templomos Rendet majdnem a kereszteshadjáratok legelején alapították. Félretéve most mindazt, ami külsőleg ismert a Rend alapításáról és további tevékenységéről – ezt önök megtalálhatják a történelemtényekben –, azt találjuk, hogy ez a Templomos Lovagrend, bensőleg szemlélve, a modern emberiség egy különösen mély közeledését fejezi ki a Golgotai Misztériumhoz. Mindenekelőtt, egy kis számú lélek, akik a kereszténység hű és odaadó követői voltak, összegyűltek egy helyen, amely az ősi, Salamon templom közelében volt Jeruzsálemben, és megalapítottak egyfajta spirituális rendet. Mint már mondtuk, most nem foglalkozunk az esemény külsőségesebb oldalával, hanem ezt szellemi nézőpontból tekintjük, és a figyelmünket arra fordítjuk, ami fokozatosan élni kezdett a templomosok lelkeiben.

Vérükben, mint annak hordozójában, ami megkülönbözteti a földi embert, az én-jükben, de egész érzületükben és gondolkodásukban, egész lényükben és létezésükben ezek a lelkek bizonyos értelemben elfelejtették kapcsolatukat az érzékleti-fizikai létezéssel; magányosan éltek azokban

az áramlatokban, melyek a Golgotai Misztériumból eredtek, és a legerősebb impulzusok fenntartásáért harcoltak, melyek kapcsolatban vannak a Golgotai Misztériummal.

A templomosok vére Krisztus Jézushoz tartozott – mindegyikük tudta ezt –, a vérük semmi máshoz nem tartozott a földön, mint Krisztus Jézushoz. Életük minden pillanatát betöltötte annak tudata, hogy a saját lelkükben lakik az, amit Pál úgy fejezett ki, hogy „Nem én, hanem Krisztus énbennem!” És a véres és komoly összecsapásokban, melyeket a keresztesháborúk megköveteltek, a templomosok a gyakorlatban élték át, amit szellemileg elhatároztak. A szavak nem elégségesek, hogy leírjuk, mi élt ezeknek az embereknek a lelkében, akik sosem inoghattak meg kötelességük teljesítésében, akik még egy háromszor erősebb külső ellenség elől sem menekülhettek soha, hanem hidegen fogadták a halált, a halált, amit készek voltak elszenvedni, hogy a legszilárdabban megalapozzák a földi létezésben azt az impulzust, ami a Golgotai Misztériumból eredt. Ilyen volt a teljes emberi lény intenzív élete, egységben a Golgotai Misztériummal.

És amikor egy ilyen intenzív élet a helyes ritmusok szerint él, úgy, hogy részt vehet a kozmikus és földi erők egész áramlatában, akkor valami igazán jelentős alakul ki egy ilyen életből. Szándékosan mondom, hogy „igazán jelentős”. Mert amikor egy ilyen tudat, mint ez, bensőleg, misztikusan, és bizonyos ritmus szerint belehelyezkedik mindabba, ami a külső világban zajlik, akkor az ember újra és újra tapasztalhatja, hogy a saját benső lénye hogyan kerül kapcsolatba az isteni-szellemivel. De kialakul még valami más is, valami, aminek még nagyobb hatása van, amikor ez a benső tapasztalás találkozik a külső történelem folyamatával, és az események szolgálatába áll. És akaratlagos volt, hogy az, amit a templomos lovagok tudatosan átéltek a lelkükben, harmóniában legyen azzal, amit tenniük kellett, hogy visszaszerezzék a szent sír feletti ellenőrzést. Egy mélyen misztikus élet alakult ki így módon azok között, akik ehhez az ún. spirituális rendhez tartoztak, egy rendhez, amelynek egész jelentősége nagyobb volt a világ számára, mint más spirituális rendeknek. Mert amikor ilyen módon egy élet, amelyet misztikusan élnek, kapcsolatban van a külső világ életével, akkor az, amit misztikusan tapasztalnak, beleáramlik ezt az emberi lényt körülvevő láthatatlan és érzékfeletti erőkbe. Ez objektív lesz, nem pusztán a saját lelkén belül, hanem tovább dolgozik a történelem folyamatában. Egy ilyen miszticizmus révén keletkező lelki tapasztalás nem egyszerűen az egyes emberi lény számára jön létre, hanem az objektív erőkbe fordul át, melyek korábban nem voltak benne a szellemi áramlatban, amely hordozta és fenntartotta az emberiséget. Ezek az erők megszülettek és itt vannak. Amikor egy személy a napi feladatát végzi a kezével vagy eszközökkel, valami külső anyagi dolgot helyez a világba. Egy olyan miszticizmussal, melyet a templomos lovagok fejlesztettek ki, valami szellemi adódik hozzá a világ spirituális „hatásaihoz”. És amennyiben ez megtörtént, az emberiség ténylegesen a fejlődése további állomásához érkezett. A templomosok ezen tapasztalása révén vált érthetővé a Golgotai Misztérium, és tapasztalhatóvá is, egy magasabb fokon, mint korábban. Megjelent most valami a világban a Golgotai Misztériummal kapcsolatban, ami korábban nem volt itt.

A templomosok lelkei ugyanakkor elértek még valamit. A Golgotai Misztériumba történt intenzív behatolásuk révén ténylegesen megszerezték az erőt, hogy elérjék a keresztény beavatást a történeti esemény eszközei által. A keresztény beavatást el lehet érni a könyveimben leírt módon, de ebben az esetben a következő módon érték el. A templomosok lelkeit a külső tetteik, és a tetteikben élt lelkesedés hajtotta előre, úgy, hogy ezek a lelkek a testtől távol, a testen kívül az emberiség szellemi előrehaladásával éltek, és lélekben és szellemben át voltak hatva a Golgotai Misztérium titkaival. Számos és mély tapasztaláson mentek keresztül, és nem az egyéni lélekért, hanem az egész emberiségért.

Azután, mint tudjuk, a Templomos Lovagrend megnövekedett és elterjedt, és e mérhetetlenül erőteljes befolyáshoz, amivel szellemileg rendelkeztek – inkább érzékfeletti módon, mint külső csatornák révén –, nagy gazdagságot szereztek. Már leírtam, hogyan érkezett el az idő,

amikor ezek a külső kincsek, melyeket a templomos lovagok egyre jobban felhalmoztak, átalakultak világi hatalommá. Már elmondtam önöknek [uo. 1916. szept. 25, és okt. 1.], hogy Szép Fülöp, francia király hogyan lett kiválasztva eszközként, az arany ördögi princípiumába történt egyfajta beavatás révén, a templomosokkal való szembefordulásra. De Szép Fülöp többet tudott, mint a legtöbb ember a világon. Azáltal, amit tapasztalt, számos titkot tudott az emberi lélekről. És az történt, hogy Szép Fülöp alkalmas eszköz volt a mefisztói-ahrimáni erők szolgálatában, melyeknek célja volt, hogy hatástalanítsák a templomos mozgalmat a maga formájában.

Szép Fülöp, mint mondtuk, a másik, a mefisztói-ahrimáni szellemi hatalmak eszköze volt. Ezeknek az erőknek az inspirációja révén Szép Fülöp tudta, mit jelent, ha a szellemi áramlatokba, melyek keresztül áramlanak a világon éppúgy, mint a külsőleg látható események, ha ezekbe az áramlatokba behatol, amit a templomosok megszereztek a Golgotai Misztérium megismerése révén, és mint érzések és akarati impulzusok kapcsolatba kerülnek ezzel a Misztériummal. Ezért, ami így kialakult, el kellett szakítani a helyes, előrehaladó isteni-szellemi hatalmaktól; át kellett fordítani más utakra. Evégből azt is véghez kellett vinni, hogy valamit, ami csupán a templomosok lelkeiben élhetett, elszakítsák maguktól a templomosok személyiségétől. Éppúgy, ahogy az, amit a templomosok tapasztaltak a Golgotai Misztériummal összefüggésben, nem maradt velük, mint egyéneknél, hanem kihelyeződött az általános emberiségfejlődésbe, úgy most még valamit el kellett távolítani a személyiségükből, és belevinni az objektív szellemi áramlatba. És ezt csak különösen kegyetlen eszközökkel lehetett elérni, egy szörnyű cselekedet eszközeivel.

A templomosokat perbe fogták. Nem csupán külső bűnökkel vádolták őket, melyekben a legártatlanabbak voltak – ezt igazolják a történeti bizonyítékok, ha valaki képes meglátni az igazságot –, hanem mindenekelőtt a kereszténység gyalázásával vádolták őket, magának a Golgotai Misztériumnak a meggyalázásával, bálványimádással, a pogányság bevezetésével, azzal, hogy helytelenül végezték az Átváltoztatást a miséiken, s még a Keresztet is meggyalázták. Mindenféle egyéb bűnökkel, még fajtalankodással is vádolták a templomosokat. És sok százukat kegyetlen kínzásoknak vetették alá.

Azok, akik perbe fogták őket, tudták, hogy mit jelent ez a kínzás. Azoknak a mindennapi tudatát, akik átmertek ezen a kínzáson, elfojtották, úgy, hogy a kínzás során elfelejtették a felületi tudatukban a Golgotai Misztériummal való kapcsolatukat. De a megkínzottak kapcsolatba kerültek – és mindenki ez történik, aki valóban bepillant a szellemi világba – minden próbatétellel és kísértéssel, melyek valakit gyötörnek, amikor valóban megközelíti a jó isteni-szellemi hatalmakat. Minden ellenséges hatalmat, akik az alsóbb szellemi világban működnek, és az embert le akarják húzni és rosszra akarják vezetni, akik képesek működni az impulzusokban, vágyakban és szenvedélyekben, és különösen a Jó elleni gyűlölködésben, gúnyolódásban és iróniában, mindezeket a templomosok megismerték a kínzások során. Életük szent óráiban megszerezték azokat a benső győzelmeket, melyeket az ember megszerezhet, amikor nyitott szemmel átlép azokba a világokba, melyek az érzékek világának küszöbén túl fekszenek; mert ezeken a világokon először túl kell jutni, mielőtt az ember megerősödve beléphet a szellemi világokba, ahová a valóság szerint tartozik.

A kínásaik során a templomosok szellemi látása, mellyel betekintheztek a szellemi világokba, melyhez tartoztak, elfelhősödött, homályossá vált; felszíni tudatuk letompult, és benső tekintetük teljesen és csak arra irányult, amin már túljutottak, a kísértésekre, melyeket már legyőztek. És így történt, hogy pillanatokra, míg a kámpadon megkínnozták őket, elfelejtették kapcsolatukat a Golgotai Misztériummal, elfelejtették, hogyan élnek lelkükkel a szellemi és éteri világokban. És a próbatételek és kísértések, melyeknek ellenálltak és felülmúltak, előttük álltak, mint egy látomás, amíg a kámpadra voltak feszítve, és megismerték az egész dolgot, melyek mindegyikét már legyőzték önmagukban; és bevallották, hogy ezek szokásban voltak a Renden belül. Bevallották, hogy vétkesek abban, amit már legyőztek. Mindegyikük látott magában egy

embert, aki felett már megszerezték a győzelmet a magasabb erőkkel, és elérhették a legmagasabbat és legszentebbet mindenekfelett. Mindig az igazi templomosokról beszélek, de természetesen eltévelyedések mindenhol találhatók.

Mindezt tudták az ellenfeleik. Tudták, hogy éppúgy, ahogy egyrészt a Golgotai Misztérium kihelyeződött az emberiség fejlődésébe, mint egy jó impulzus, ugyanúgy most, mivel a közönséges tudat letompult, az, ami ebben a gonosz tudatban élt, ezekkel az eszközökkel, kínzásokkal kihelyeződött, objektiválódott, és megtestesült az emberiség fejlődésében. Ez egy tényező lett a történelemben.

Ílymódon két áramlat léphetett a modern történelemben: az, amit a templomosok tapasztaltak a legszentebb pillanataikban, amit kifejlesztettek az emberiség előrehaladó szellemi áramlatán belül, de az is, amit kitépett belőlük Ahrimán-Mefisztó, kilökte a tudatukból, hogy objektívvá tegye, hogy objektíven alakítsa azt, és hatékonyá tegye a későbbi századok fejlődésében.

Ezen a ponton egy egyszerű felfogású ember könnyen felteheti a kérdést: miért engedték meg a gondviselés isteni-szellemi hatalmai, hogy egy ilyen dolog megtörténjék? Miért nem vezetik át az emberiséget a történelem folyamán anélkül, hogy az ember átmenne ilyen fájdalmas próbatételeken? Egy ilyen gondolat „emberi, túlságosan emberi” [itt Nietzsche-t idézi az előadó – a ford.]. Ez annak a lelkéből fakad, aki azt hiszi, hogy a világ jobb lett volna, ha nem Istenek, hanem emberek hozzák létre. Sokan gondolják ezt; azt gondolják a maguk intellektusával, hogy kritizálhatják a bölcsességet, ami a világban működik és szövődik. De egy ilyen gondolkodásmód egyúttal egy nagyon szélsőséges intellektuális gögghöz vezet.

Mi, emberi lények, arra vagyunk hivatva, hogy behatoljunk a létezés titkaiba, nem arra, hogy kritizáljuk a bölcsességteli világvezetést. Ezért bepillantást kell nyernünk a gonosz áramlatokba és jelentőségükbe is, melyeket engedélyez a bölcs világvezetés. Mert ha csupán a jó lenne engedélyezve, ha egyedül a jó impulzusok dolgoznának a történelemben, az emberi lény sosem lett volna bevezetve a történelmi fejlődésbe, hogy kifejlessze a szabadságot. Az emberiség csupán azáltal fejlesztheti ki a szabadságot, hogy a gonosz befolyást nyert az emberi történelem szellemi folyamatában. És ha az Istenek elfordítanak az ember tekintetét a gonosztól, az ember örökre egy automata maradna – sosem lehetne szabad. A dolgok valóban úgy vannak elrendezve az emberiség fejlődésében, hogy még az is, ami a legmélyebb szomorúságot okozza, végül jóra vezet. A fájdalom csupán egy átmeneti dolog – nem mintha ettől kevésbé lehetne nagy és mély. Nem szabad, hogy megtévesszen bennünket a fájdalom, és áldozatul essünk valamilyen olcsó miszticizmusnak, amely nem akarja látni a fájdalmat; késznek kell lennünk résztvenni benne, késznek kell lennünk alámerülni benne, késznek kell lennünk, hogy saját lelkünkre hull. De ugyanakkor, anélkül, hogy kritizálnánk a létezés szellemi szándékát és akaratát, meg kell tanulnunk megérteni, hogy a legkülönbébb pozitív és negatív természetű impulzusok vannak bevezetve az emberiség fejlődésébe azért, hogy az emberi lények ne csupán jók legyenek, hanem szabadok is, és saját impulzusaik birtokosai.

És így a templomos lovagok fejlődésében és sorsában láthatunk egy impulzust, ami a modern kor minden következő százada számára jelentős. Ha lehetséges lett volna a Rend számára, hogy tovább létezzen azzal az intenzitással és erővel, mellyel először rendelkeztek a nagy templomos személyiségek, a későbbi emberiség nem lett volna képes hordozni azt. A fejlődést meggátolták; az áramlatot visszatartották. De ílymódon ez bensőségesebb lett. És látjuk, hogy a két áramlattal a világtörténelemben, melyekre utaltunk, az élet milyen mély bensőségessége alakult ki a külső materializmus mellett. Mert a mefisztói impulzus, amely Mefisztó-Ahrimán, az eszközén, Szép Fülöpön keresztül kihúzódott a felszínre, fennmaradt. Ez együtt élt számos más dologgal az emberek materialisztikus gondolataiban és érzéseiben, minden materialisztikus impulzusban, amely megjelent az emberek között a 15. századtól a 19. századig. Ezért történt, hogy amit ma

ismerünk, mint materializmust, olyan széles körben elterjedt az emberi lélekben és szellemben, és az egész társadalmi életben, és előkészítette a mi korunk karmáját.

Ha nem így történt volna, ha a materializmus áramlatát nem engedélyezték volna ilyen messzehatóan és széles körben elterjedni, más részről nem válhatott volna a szellemi világgal való kapcsolatunk sem ilyen mélyé és bensőségesse. Mert amit a templomosok elértek azáltal, hogy egy élő, szellemi értelemben behatoltak a Golgotai Misztériumba, valóban nem veszett el. Ez fennmaradt. És a templomosok lelkei – a kínpad szörnyű élményei után ötvennégyüket halálra ítélték –, a templomosok lelkei, akik ilyen körülmények között mentek át a halál kapuján, most képesek voltak a szellemi élet áramlatát leküldeni a szellemi világból azoknak, akik a következő századokban éltek.

Ötvennégy templomost égettek el máglyán 1314-ben. Ötvennégy lélek ment fel a szellemi világokba. És attól az időtől kezdve, érzékfeletti és láthatatlan módon, anélkül, hogy ez érzékelhető lenne külsőleg a történelem tényein, elkezdődött az európai emberiségben egy szellemi fejlődés, ami abban a tényben gyökerezett, hogy egyes lelkeket folyamatosan inspiráltak a szellemi világból azzal, amit ez az ötvennégy lélek átvitt a halál kapuján a szellemi világba.

Engedjék meg, hogy ezt egy példával szemléltessem. Ezt már említettem korábban, de most részletesebben foglalkozom vele egy másik nézőpontból.

A Templomos Rend tragédiáját megelőzően – egy teljes évszázaddal az 1312. év előtt – Wolfram von Eschenbach összeállította a *Parzival*-költeményét. Egyedül, vagy egy nagyon kis körben dolgozott, és ezt a költeményt egy lélekről írta, aki a belső megtisztulás révén arra az életre törekszik, melyet a templomos lovagok is éltek, folyamatosan a végső céljukra törekedve. Wolfram von Eschenbach képi gazdagsággal és csodálatos imaginációkban ábrázolja előttünk Parzival belső életét, aki számára a templomos ideál képviselője volt. Mármost kérdezzük meg: látjuk-e a Parzival bármilyen jelentős külső eredményét – aki a költő számára a templomos ideál képviselője volt – a következő korok történeti fejlődésében? Nem látjuk. Az európai emberiség további történetében, mint tudjuk, Richard Wagner volt az első, aki ismét ábrázolta Parzivalt, és ekkor egy teljesen más módon. De a szellemi erő, a szellemi impulzus, ami képes volt beáramlani Wolfram von Eschenbach lelkébe – abban az időben még a földből –, a következő századokban számosaknak egy szellemi világból eredő inspiráció lett. És az, aki képes észlelni a titokzatos kapcsolatokat a földi és a szellemi élet között, tudja, hogy az impulzusok, melyek a templomosok sorsán keresztül átkerültek a szellemi világba, beáramlottak Goethe lelkébe is. Nem véletlen, hogy Goethe az 1780-as években belefogott egy költeménybe, amelyet sosem fejezett be. Jelentős, hogy elkezdte, és ugyanolyan jelentős, hogy nem volt elég erős, hogy ténylegesen kifejezésre juttassa ennek a költeménynek a hatalmas gondolatiságát. Ez a költeménye a *Geheimnisse* (Rejtelmek), melyben Márk testvér a rózsakeresztesek magányos várához érkezik, és belép a Tizenkettek körébe. Goethe megragadta, a maga módján természetesen, az alapvető gondolatot, amelyet a Parzival is tartalmaz, de nem volt képes kibontani azt; és az egész dologban láthatjuk a jelzését annak, hogyan állunk mindannyian ugyanazon szellemi fejlődésen belül, amelyet Goethe kezdetben átélt, és amelyen belül dolgoznunk és dolgoznunk és dolgoznunk kell, hogy a fejlődést egyre jobban áthassa a szellemi világ. Goethe a legjobb erőit szentelte e szellemi fejlődés első kezdeteinek; engedte beáramlani a *Faust*-jába, ahol az ember kapcsolatát ábrázolja a szellemi erővel, beleértve az ahrimáni-mefisztói erőket.

Aki a történelmet konkrétan a szellemi fejlődésében figyeli meg, világosan láthatja, hogy Goethe lelkébe az áramlott a földről a szellemi világból, amit a templomosok – akiknek halála oly kegyetlen és oly jelentős volt – felvittek a szellemi világokba; és éppen azért, mert ők így módon mentek át a halál kapuján, áraszthatták le ezt, mint inspirációt az emberi lelkekbe. Ez leáramlott, és bár legjelentősebben Goethe lelkébe, nem ő volt az egyetlen, hanem sok más lélekbe is; és ez

folytatódik tovább, noha csak kevésbé észlelik az emberek. A szellemi elem magában a Faustban még majdhogynem menekül, hogy észrevegye a külső világot! Ez azonban fennmarad, és egyre gazdagabb élet felé árad, és egyre gyümölcsözőbbé válik, ha az emberiség nem esik dekadenciába ahelyett, hogy ebbe a felfelé vezető irányba fejlődjék. Ez a mi választásunkon múlik. A mi korunk az ember saját kezébe lett helyezve. A választás rajta áll – és ez egyre határozottabban így lesz –, hogy vajon dekadenciába esik és folytatja a materializmust, vagy felfelé törekszik a szellemi világok felé.

Mert mi, emberi lények, csupán a fizikai testünkben élünk a földön. Az a testiség, amely fényből és hangból és életből szövődött és a fizikai testen belül van – az ún. étertest – nemcsak a föld életében vesz részt, hanem a kozmosz életében is. És amikor egy emberi lélek alászáll a szellemi világokból, hogy belépjen a létezésbe a születésen keresztül, akkor, már az esemény előtt, a kozmosz erői egy megfelelő módon irányulnak az ember éteri organizmusának felépítésére, ahogy az ember fizikai teste is felépül a föld fizikai erőiből és fizikai szubsztanciáiból.

Az ember legegyszerűbb eszméiben is él egyfajta gőg és arrogancia, és ez különösen igaz a mi materialisztikus korunkra. Ebben a materialisztikus korban a szülők valóban azt hiszik, hogy a gyermekeiket egyedül ők hozzák létre. És ahogy a materializmus terjed, egyre inkább fogják azt hinni, hogy egyedül a szülők azok, akik a gyerekeket létrehozzák. Szellemileg tekintve azonban ez másképp van. Az emberi lények itt, a földön, csupán alkalmat teremtenek, hogy valamilyen szellemi lejöjjön hozzájuk. Az ember csupán résztvesz ebben, biztosítja a helyet, ahová egy étertest, mely a kozmosz távoli térségeiben előkészült, alászállhat a földre. Az emberi lénynak ez az éterteste épp olyan organizált entitás, mint a fizikai organizmus. A fizikai organizmus – a fej, a karok, kezek, a törzs és a test minden része, amit az anatómusok és a fiziológusok tanulmányoznak – a szellemi látás számára úgy jelenik meg, mint amin átragyog, átsugárzik az éter-organizmus. A fizikai organizmus be- és kilélegzi a levegőt. Az éteri organizmus fényt lélegez ki, és ezt a fényt nekünk adja. És amikor fényt lélegez ki és azt nekünk adja, mi a fénye által élünk. És be is lélegzi a fényt. Ahogy mi be- és kilélegzünk, úgy az étertest is be- és kilélegz. És amikor belélegzi a fényt, felhasználja a fényt, ahogy mi használjuk a levegőt fizikailag. Olvashatnak erről a misztériumdrámáim egyik részében, ahol az éteri világnak ezt a titkát ábrázolom dramatikusan. Az étertest fényt lélegez be, felhasználja a fényt, és az sötétséggé változik, és azután ebbe a sötétségbe befogadhatja a világok hangját, ami a Szférák Harmóniájában él, befogadhatja az élet impulzusait. Ahogy mi befogadjuk a fizikai táplálékot, úgy tesz az éter-lény is, mely bennünk él, a fényt be- és kilélegezve. Ahogy mi felhasználjuk magunkban a levegő oxigénjét és széndioxidot készítünk belőle, úgy az étertest is felhasználja a fényt, áthatva sötétséggel, úgyhogy az színekben jelenik meg, és az étertest színes hullámokban jelenik meg a tisztánlátó számára. És míg az étertest elkészíti a fényt a sötétség számára, és ezáltal elvégzi a légzés belső munkáját, abban él, amit befogad a világok hangjából, és átváltoztatja a világok hangját a világok életévé.

De az, amit ily módon befogadunk, mint étertestek, a kozmosz messzi térségeiből jön le hozzánk, és bizonyos időnként jön. Ma még nem lehetséges bemutatni teljes részletességgel, hogy az emberi étertest hogyan húzódik lefelé a fény ösvényein, amikor ezek az ösvények egy meghatározott módon és időben keresztülmennek a csillagok konstellációin. Ez akkor lesz lehetséges, amikor az emberi lények felemelik magukat egy magasabb morális szintre. Ma az emberek a legszörnyűbb módon félreértenék az emberi étertestek behúzódnak misztériumát a fény útján, és a Szférák Harmóniájának hangjai útján. Mert ha az emberek alsóbb impulzusok révén akarnák megszerezni azt, amit ez a misztérium tartalmaz, ez a szülőknek korlátlan hatalmat adna az utódaik összessége felett. Így önök megérthetik, hogy ez a misztérium, ahogy az étertestek az inkarnálódó emberi lényekhez kerülnek a fény útjain és a Szférák Harmóniájának hangja által, még hosszú időre titok kell maradjon. Csupán bizonyos nagyon meghatározott feltételek között szerezhethet valaki tudomást erről a misztériumról. Mert a feltételek betartásának elmulasztása, mint már mondtam, azt jelentené, hogy a szülők megszerezhetnék egy mindezidáig ismeretlen

hatalmat az utódaik felett, akik teljesen meg lennének fosztva minden függetlenségtől, minden személyiségtől, minden individualitástól, és a szüleik akarata rájuk lenne kényszerítve. Ez a misztérium bölcsen el lett rejtve az emberiség előtt a tudattalanban, és csak egy jó és egészséges módon jelenhet meg, átdolgozva a bölcs világvezetés akarata révén.

Az étertestünk teljesen más úton kerül hozzánk, mint a fizikai testünk. Miután átmentünk a halál kapuján, mint tudjuk, az étertestünket néhány napig még hordozzuk; azután visszaadjuk a kozmosznak. A szellemi kozmoszban az étertestünkből csupán egy kép marad a további életünk számára a halál és az újabb születés között. Ez a legkülönbébb módon elegyedik a kozmosszal – az egyik mód azok esetében jelentkezik, akik korán meghalnak balesetben vagy másképp, és egy másik mód azoké, akik elérik az érett kort. De amikor valaki bepillant abba a világba, amely a küszöbön túl fekszik, megismerheti, hogy mindkettőnek – a korai és az érett kori halál esetében – nagy jelentősége van a kozmikus kapcsolatok egésze szempontjából. Mert az étertestünk, amit átadtunk, folytatja működését szellemi értelemben.

Alapjában véve, mélyebb szempontból tekintve mindannyian öregszenek. Valaki fizikailag korábban hal meg, mások később; egy szellemi nézőpontból egyaránt öreggév válunk. Ha korán halunk meg, a fizikai testünk élete korán véget ér; de az étertestünk folytatja életét a kozmosz számára, és éppen, mert korán meghaltunk, az étertestünknek más funkciói vannak a kozmoszban, mint ha később haltunk volna meg. Amikor összeszámoljuk az éveket, melyeket fizikai és étertestben élünk, mint emberi lények – mert vannak tetteink a földön, melyeket fizikai testben cselekszünk meg, és van az, amit az étertestben végzünk a halál után is, és az életet, amit itt élünk, nem magunkért, hanem másokért éljük, a világért –, amikor tehát összeadunk minden évet, akkor úgy találjuk, hogy mindenki ugyanazt a kort éri meg.

Mármost, amikor egy esemény megtörténik, mint amilyen a templomos lovagokkal történt, valami más is létrejön, mint az egyéni életek esetében. Az élet, amit egyénenként élünk, a saját személyünkön belül marad; de van olyan élet is, amely objektíven elkülönülhet tőlünk – mint a templomosok esetében. Egyfelől, amit ők képesek voltak megtenni a Golgotai Misztérium folytatásáért és terjedéséért, és másfelől, ami megtörtént a mefisztói-ahrimáni erők működése révén a modern materializmus impulzusa érdekében, mindez folytatta életét az étertest töredékeiben. Ez elvegyült a történelem folyamatának egészében. Így az élet bizonyos része, amit az ember az étertestében él, továbbél az emberi individualitással, miközben ebből valamennyi elvegyül a történelem folyamában – amikor ez kiszakad az emberi lényből a leírt módon. És az étertest az eszköz vagy közvetítő, miáltal egy személy olyan objektíven él a lelkében, hogy elhagyhatja a lelkét – ezáltal lehetséges, hogy valamit megtartson a további élete számára – s az étertest az, ami ezt biztosítja.

Ami a templomosok szellemi impulzusaiból az éteri világba áradt, az éterikusan élt, és e folytatódó éteri élet által számos lélek előkészült, hogy befogadja az inspirációkat, melyeket leírtam, hogy a szellemi világból, maguknak a templomosoknak a lelkeiből erednek. Ez az, ami ténylegesen megtörténik a modern korban.

Azonban abba, ami a templomosok lelkeiből áramlott, elkezdett egyre inkább behatolni az, ami a mefisztói-ahrimáni impulzusokból áramlik, és átítatja a mefisztói elem, és amit a kínpadokon végrehajtottak, ahol a templomosokat megkínózták, olyannyira, hogy a kínzások alatt valótlanságokat is mondtak magukról. Ezt a tényt – ami nem kizárólag, de a modern materializmus egyik szellemi oka – megértjük, ha valaki megszerzi a modern materialisztikus fejlődés belső megértését.

És így történt, hogy a modern korban, miközben bizonyos individualitásokat magas szellemi igazságok inspiráltak, az általános kultúra jellege egyre inkább materialisztikus lett; és a lelki tekintet egyre homályosabbá vált arra, ami most szellemileg körülvesz bennünket, és arra is, ami

felé megyünk, amikor átlépünk a halál kapuján, és ahonnan jövőnk, amikor átlépünk a születés kapuján. Az ember tekintete egyre inkább elfordult attól, hogy észrevegye a szellemit, és ez igaz az élet legkülönbözőbb területére – a szellemi szférára, a vallási szférára, a társadalmi élet szférájára. A tekintet egyre inkább a materiális világra irányult, ahogy az megmutatkozik az érzékszerveknek. És az eredmény az lett, a modern idők beköszönte óta, hogy az emberiség számos nagy tévedésbe esett.

Ismét kihangsúlyozom, hogy nem a tényt kritizálom, nem ítélni akarok. Azáltal, hogy tévedések jelentkeznek az emberi fejlődésben, az emberi lények tapasztalják ezeket a tévedéseket, és fokozatosan észreveszik őket; és túljutva rajtuk erősebbé válnak, mint ha a céljukhoz vezető útra automatikusan helyezték volna őket. És most eljött az idő, amikor ezt a betekintést ki kell fejleszteni, és az emberi lényeknek látni kell, hogy mindenben, ami materiális, hogyan élnek a tévedéshez vezető impulzusok. A mai embert újra és újra felébresztik a tények, hogy lásson keresztül a tévedéseken és győzze le azokat.

Nem áll szándékunkban szemrehányást tenni bármiért, ami megtörtént a történelemben; azt szeretnénk, hogy objektíven tekintsünk a történelemre. A modern kor eseményei elhozhatják, hogy az ember gondolatai és érzései csupán a külső fizikai valósággal haladjanak együtt, csupán azzal összhangban, amit az ember tapasztal a születés és a halál között. Még a vallási élet is fokozatosan felvehet egy személyes jelleget, amennyiben csupán az ember kezébe akarja adni az eszközöket, melyek által békét találhat a saját lelke számára. A legmodernebb kor vallási élete, ami egyre inkább elfordítja az ember tekintetét a konkrét szellemi világtól, valójában át van hatva a materialisztikus szemlélettel. Mint mondtuk, nem szándékunk becsmérlni bármely történelmi eseményt; azonban a történelem eseményeit oly módon kell leírni, hogy helyesen érthetőek legyenek – azaz, hogy a következő nemzedékek ne essenek dekadenciába, hanem megforduljanak és felfelé törekedjenek.

Látjuk, ahogy a materializmus áramlata előretör, és ezzel együtt látjuk a párhuzamos, rejtett áramlatot; és azután a 18. század végén elérkezünk egy rettenetes eseményhez, egy eseményhez, melynek hatása végig érződött az egész 19. században, és egészen a jelenkorig. A 18. század végén látjuk a Francia Forradalmat, amint szélesen és messze hömpölyög az európai civilizációban. Számos dolog a Francia Forradalomból eredt, ahogy a történészek leírják. De ezen kívül már meg kell értenünk a Francia Forradalomból azt az impulzust, ami ebből kiárad és az európai történelemben működik, meg kell értenünk a materialisztikus mefisztói-ahrimáni impulzusok szellemi hatását is. A Francia Forradalom nagyon magas ideálokra törekedett. Mint mondtam, nem akarunk gáncsokodni, hanem meg akarjuk érteni a történelmi eseményeket. A Francia Forradalom nagyon magas ideálokra törekedett; és idővel arra törekedett, amire még rávetült annak az eseménynek az árnyéka, amit ma leírtam, az esemény árnyéka, amelyet Mefisztó-Ahrimán hatalmasan előrevetített az európai életre, a materializmus impulzusa. És azt mondhatjuk, hogy azok legjobbjai, akik felelősek a Francia Forradalomért, kizárólag a fizikai síkban hittek. Azonban keveset számít, amit az emberek szavakkal kijelentenek; a lényeges dolog az, hogy egy élő tudat legyen valakinek a lelkében, amely valóban működik a világban; és azok, akik a Francia Forradalomért felelősek voltak, csak a fizikai síkon voltak tudatosak.

Igaz, hogy magas ideálokra törekedtek, de semmit sem tudtak az ember hármasságáról, a testről, ami az éterikus princípium által működik az emberben, a lélekről, ami az asztrális princípium révén működik, és a szellemről, ami az emberben az én-en keresztül kezd működni. A 18. század végén az emberre már úgy tekintettek – saját kárára –, ahogy a modern materialisztikus fiziológia és biológia tekint rá. Azt mondhatjuk, hogy bár vallási értelemben az embereknek volt bizonyos elképzelésük egy szellemi életről, és talán beszéltek is róla, a tekintetük valójában csak arra irányult, ami itt élt a fizikai világban a születés és halál között – ami itt élt, azt az ember megérthette. De természetesen még ez sem érthető meg egészen; mindazonáltal valaki megértheti,

amikor a figyelmét egyedül a külső fizikai testre irányítja. Ami a teljes emberi lényben él, azt csupán akkor értheti meg valaki, ha tudja, hogy a külső fizikai testtel egyesül egy éteri princípium, egy asztrális princípium és egy én-princípium. Amikor itt állunk a fizikai világban, még akkor is él bennünk valami, ami lélekből és szellemből van, és a szellemi világhoz tartozik. Itt egyszerre vagyunk test, lélek és szellem. És amikor átmegyünk a halál kapuján, ismét hármas lények leszünk, csak egy másik, szellemi testtel. Így bárki, aki megfigyeli és tanulmányozza az embert, ahogy fizikai emberként él a születés és halál között, nem a teljes embert tanulmányozza, és szükségképp tévedésbe esik a teljes emberi lényvel kapcsolatban.

A világban történő eseményekre nem tekinthetünk úgy, mint amelyek önmagukban tévesek. Ami megnyilvánul a világban, az valóban igaz; de a mód, ahogy az ember ezt szemléli és cselekvésbe fordítja, gyakran okoz zűrzavart. És zűrzavar keletkezett az emberek elméjében a 18. század végén, mert mindent a testre vonatkoztattak, és az ideálok, melyeknek csupán akkor van értelme, ha az embert hármasságnak tekintik, egy tisztán fizikai „egység” ideáljaivá váltak. És így az történt, hogy magasztos és szép ideálok voltak mindenki ajkán egy időben, miközben az emberek nem voltak képesek megérteni őket, hanem csupán összezavarták és meghamisították őket, mert próbálták egységként felfogni őket, mintha ezek csak a fizikai testre vonatkoznának. De a hármas ideál, a Testvériség, Szabadság, Egyenlőség közül valójában csak a Testvériség vonatkozik az ember fizikai testére. A Szabadságnak csupán akkor van értelme, ha az emberi lélekre vonatkozik, és az Egyenlőségnek akkor, amikor a szellemre vonatkozik, mivel ez az emberi én-ben él. Csak akkor beszél valaki a szellemi világ benső értelmével összhangban, ha az embert testből, lélekből és szellemből álló lénynak ismeri meg, és ha a 18. század végének három eszméje közül a Testvériséget a testre vonatkoztatja, a Szabadságot a lélekre, és az Egyenlőséget a szellemre.

Testvériséget azáltal fejleszthetünk ki, hogy fizikai emberi lények vagyunk, akik a földön fizikai testtel rendelkeznek; és amikor a Testvériséget alkalmazzuk a társadalmi rendünkben, akkor a társadalmi rend számára a fizikai síkon a Testvériség helyes és igaz dolog lesz. A Szabadságot az ember csak a lelkében szerezheti meg, mert a lélek inkarnálódik a földön. És a Szabadság csak akkor uralkodik a földön, és csakis a földön, ha az emberi lelkekre vonatkozik, akik a földön a szociális rendjükben élnek, és megszerzik a képességet, hogy egyensúlyt teremtsenek az alsóbb és a magasabb erők között. Amikor emberi lényekként képesek vagyunk egyensúlyt teremteni az alsóbb és a magasabb erők között a lélekben, akkor olyan erőket fejlesztünk ki, melyek itt, a születés és halál között élnek, és azokat az erőket is, melyekre szükségünk van, amikor átmegyünk a halál kapuján. Így a társadalmi rend mellett szükség van egy lelki rendre is a földön, melyben az emberi lelkek kialakíthatják individuális helyüket, és kifejleszthetik a szabadság erőit, amelyeket magukkal vihetnek a halál kapuján át, de amelyeket csupán akkor vihetnek magukkal, ha már itt, ebben az életben felkészítik magukat a halál utáni életre. Egy igazi kapcsolatot kell kialakítani a lelkek között a földön, hogy a lelkek kifejleszthessék a szabadság erőit, hogy minden emberi eseményben, legyen kicsi vagy nagy, és minden próbálkozásban, amivel formát akarnak adni az emberi tevékenységnek és kreativitásnak, az ember egyensúlyt tartson a lelkében tekintetben, ami szellemileg él és működik – ez kell legyen az ideál. Az ember akkor válik szabaddá, amikor megszerzi ezeket a lelki erőket a külső fizikai világban, melyeket megszerezhet például akkor, amikor képes befogadni a szépség formáit, melyek a művészetben élnek, amelynek forrásai és eredete valóban a szellemben van. Az ember akkor válik szabaddá, amikor van egy kapcsolat és közösség a lelkek között, olyan természetű kapcsolat, hogy az egyik lélek képes követni a másikat egyre növekvő megértéssel és egyre növekvő szeretettel. Ha ez az emberi testek kérdése az említett értelemben, akkor a Testvériséget kell figyelembe venni; ha ez a lélek kérdése, akkor a finom és érzékeny kapcsolatokat kell szemügyre venni, melyek lélek és lélek között szövődnek, és ennek helyes utat kell találni a földi életünk struktúrájában, és az egymás iránti érdeklődés növekedése

irányában kell mindig dolgozni – a mély érdeklődésért az egyik lélekben a másik lélek iránt. Egyedül ily módon lehetnek a lelkek szabadok, és csupán a lelkek lehetnek szabadok.

Az Egyenlőséget alkalmazni a külső fizikai világra értelmetlen; mert az egyenlőség egyformaság lenne. A világban minden változáson megy keresztül; a világban minden arra van kényszerítve, hogy megsokszorozódjék; a világban minden kénytelen a sokaságban és változatosságban kifejeződni. Épp azért van itt a fizikai világ, hogy a szellemi átmenjen a formák sokaságán. De az ember egész sokszínű és összetett életében egy dolog ugyanaz marad, mert ez még csak létezése kezdetén van. Az emberi természetünk többi részét a Régi Szaturnusz-, Régi Nap- és Régi Hold-korszak óta hordozzuk magunkban; az én-ünk az, amit elsőként birtoklunk ebben a földi életben. Az én csupán a kezdeténél tart. Egész életünk folyamán a születés és halál között nem jutunk tovább a szellemiben annál, mint hogy „én”-t mondunk magunkra, és tudomást szerzünk erről az én-ről. Csupán akkor észlelhetjük az én-t szellemileg, amikor a beavatás révén a testen kívülre kerülünk a születés és halál között, vagy amikor átmegyünk a halál kapuján, és ez lehetővé teszi, hogy visszatekintsünk a földi testünkre. De az én által mindenféle változatosság kifejeződhet itt a földön. És a földi életünket úgy kell berendezni, hogy lehetőséget adjon mindenféle változatosság kifejeződésére, ami létrejöhet a földön az emberi személyiségben. Egy emberi lény egy individualitást nyilatkoztat meg, egy második egy másikat, egy harmadik ismét egyet. Mindezek az individualitások a különböző tevékenységükben egy pontra összpontosítanak, az én-re. Ebben hasonlóak vagyunk, és e fókusz-pont révén, amiben hasonlóak vagyunk, mindent továbbadhatunk a másik embernek, mint szellemek. A tény, hogy mindannyiunknak van én-je – egy pont, ahol hasonlóak vagyunk –, lehetőséget teremt az emberiség közösségi életének fejlődésére. Az, ami eltérő valamennyiünkben, átmegy azon, ami hasonló. Következésképpen, ez nem abból jön létre, amit az egyes emberi individuum hozzáad a kozmikus szellemi fejlődés egész áramlatához, amit szellemi egyenlőségben érünk el; inkább úgy van, hogy mivel az, ami mindannyiunkat belehelyez egy eltérő életbe, keresztülmegy az én-ünkön, azon, ami szellemi bennünk, és olyasmivé válik, ami mindenkivel közös, és ez a közös jó áramlik a kozmikus fejlődés áramlatába. Az Egyenlőség valójában a szellemhez tartozik.

Egyetlen emberi nemzedék sem fogja megvalósítani az életben a Testvériség, Szabadság és Egyenlőség hármasságát, ha nem érti meg, hogy az ember ezt a hármasságot a testi, lelki és szellemi lényében hordozza. Az, hogy az emberek a 18. században képtelenek voltak erre, és ez a képtelenség folytatódott végig a 19. században, ez az ahrimáni-mefisztói áramlat működésének eredménye volt, amely az említett módon lépett a modern fejlődésbe. A 18. század összekeverte az Egyenlőséget, Szabadságot és Testvériséget, és mindhármát a külső fizikai életre alkalmazta. Az, ahogy ezt a 19. században értették, csupán szociális káoszhoz vezethet. És az emberiség egyre tovább fog sodródni ebbe a káoszba, ha nem fogadják be a szellemtudományt és a szellemi életet, amely az ember hármasságának megértéséhez vezet, és a földi élet helyreállításához a hármasság tagolódású ember számára.

Az embernek át kellett mennie a materializmuson. Az erői túl gyengék lettek volna a későbbi idők számára, ha nem megy át a materializmuson. Különös és csodálatos az emberiség fejlődése. Egy pillanatra tekintsünk vissza a Lemúriai korszak egy eseményére. Találunk egy bizonyos pillanatot a fejlődésben – ez sok-sok évezreddel korábbi időkre vonatkozik –, amikor a földi emberiség teljesen más volt, mint a mai. Önök ismerhetik *A szellemtudomány körvonalai* c. könyvemből a földi emberi fejlődés leírásait, hogy a különböző impulzusok csak fokozatosan léptek be az emberbe. Volt egy pillanat a fejlődésben, amikor megjelent az emberben az, amit ma mágneses és elektromos erőknek nevezünk. A mágneses és elektromos erők egy titokzatos módon élnek bennünk. Ezt megelőzően az ember mágneses és elektromos erők nélkül élt a földön, melyek azóta fejlődtek ki, szellemileg, az idegek és a vér tevékenysége között. Ezek abban az időben jelentek meg az emberben. A mágneses erőkkel most nem foglalkozunk, és az elektromos erőknek is csak egy részével. De azok az erők, melyeket megkülönböztettek a galvanizmusban,

voltaizmusban etc. – melyek mélyen megragadják a jelenkori kultúrát és civilizációt –, ezek az erők a távoli múltban kerültek az emberi organizmusba, és egyesültek az emberi élettel; és ez lehetővé tette számukra, hogy hosszú időn át ismeretlenek maradjanak az emberi tudat számára.

Az ember magában hordozta őket, és ezért maradtak ismeretlenek számára külsőleg. A mágneses erőket és a többi elektromos erőket idővel megismertük. A galvanizmust, az érintkezési villamosságot, amelynek sokkal mélyebb befolyása van korunk karmájára, mint általában vélik, mint tudják, csak a 18-19. század fordulóján fedezte fel Galvani és Volta. Az emberek túl kevés figyelmet fordítottak az ilyen tényekre. Gondolják csak el! Ez a Galvani egy béka lábával foglalkozott. „Véletlenül”, mint mondjuk, a békalábat az ablakhoz erősítette, az érintkezésbe került a vassal, és megrándult. Ez volt mindazoknak a felfedezéseknek a kezdete, melyek ma uralják a földet az elektromos áram eszközei révén. És ez csupán egy kevéssel korábban történt! Az emberek általában nem gondolkodnak el azon, hogy az emberiség miért nem ismerte meg ezt korábban. Egyszer csak előbukkan ez a gondolat egy emberben, egy teljesen különös módon; belebotlik, mintegy szükségszerűen. A mi materialisztikus korunkban természetesen sosem gondolkodunk el egy ilyen dolgon. És ez az, amiért egyáltalán semmit nem érthetünk meg a föld kialakulásáról. A dolog igazsága a következő:

Miután az emberiség keresztülment a pillanaton a Lemúriai korszakban, amikor ez megjelent benne, vagy befogadta, az erők, melyek ma az elektromos vezetékben mennek és láthatatlanul magában az emberben működnek, miután e korszak elmúlt, az elektromosság az ember belsejében élt. Mármint a fejlődés nem egyszerűen, egyenes úton folytatódott, ahogy az emberek szeretik elképzelni. Úgy képzelik, hogy az idő mindig előre megy a végtelenségig. Ez egy teljesen absztrakt felfogás. Az igazság az, hogy az idő oly módon mozog és fordul, hogy a fejlődés folyamatosan megfordul és visszatér. Nem csupán a térben találunk íves mozgásokat, mint amilyen a lemniszkáta, hanem az időben is.

A Lemúriai korszak folyamán az ember a lemniszkáta-mozgás kereszteződési pontjánál volt, és ez volt az az időpont, amikor magába fogadta az elektromos erő princípiumát. Átment a visszaívelő úton az Atlantiszi korban és, bizonyos erőkkel összefüggésben az Atlantisz utáni korban, és elérkezett a 18. század végére, és a 19. század elejére, pontosan arra a pontra a világfejlődésben, melyen a régi Lemúriai korban volt, amikor magába fogadta a kozmoszból az elektromosság princípiumát. Ez a magyarázata, hogyan fedezte fel Galvani az elektromosságot ebben a meghatározott pillanatban. Az ember mindig újra visszatér a későbbi időkben ahhoz, amit korábban tapasztalt. Az élet ciklusokban, ritmusokban zajlik. A materialisztikus kor közepén, amely kialakult a 14-15. század óta, az emberiség ezen a ponton áll a világban. Mindezen hosszú ideje átment, a Lemúriai korszakban. És az emberiség, mint egész, abban a pillanatban emlékezett az elektromosság belépésére az emberi lénybe, és aztán ennek az emlékezésnek köszönhetően átítatta egész civilizációját az elektromossággal. A lélek és a szellem az emberben ismét megtalálta azt, amit egyszer rég már megtapasztalt.

Az ilyen és hasonló igazságokat ismét világosan mérlegelni kell, mert csupán ezekkel az igazságokkal kerülhetjük el a jövőben a hanyatlást.

Az inspirációk befolyása alatt, melyekről ma beszéltem önöknek, bizonyos elmék ilyen igazságokhoz jutnak. Mert a tény, hogy emberek ilyen utakon járnak, annak eredménye, hogy számos különböző áramlat működik az emberi fejlődésben. Ha például az, amit a templáriusok el akartak érni, kizárólagosan működött volna a történelemben, egy teljesen más fejlődést hozott volna az ember számára. Azáltal, hogy a másik áramlat – a mefisztói – is belekeveredett ebbe (természetesen ez az áramlat is itt volt kezdettől, de új lendületet kapott a templáriusok sorsa révén), az embernek korunkban el kellett jutnia a materializmushoz, épp úgy, ahogy ténylegesen történt. Ezek a mefisztói-ahrimáni erők szükségesek az emberiség fejlődésében. És, mint mondtam, bizonyos nagy elméket az az inspiráció vezette, ami a rózsakaresztes templomokból és forrásukból, a szellemi világból eredt, hogy felismerjék ezt a princípiumot, melyről itt beszélnek.

Ne higgyék, hogy egy nagy költő, egy igazán nagy költő, aki a szellemi világból kiindulva teremt, a szavait egy felületes módon hordja össze, mint az emberek gyakran képzelik! Nem, egy költő, mint például Goethe, tudja, mit tartalmaz a Szó, mit foglal magában; tudja, hogy a Szóban van valami, ami visszhangozza a szellemet a perszónális, személyes beszéden keresztül. „Personát” mondtam? Itt emlékeztetni kell magunkat, hogy a „persona” egy latin szó és maszkot jelent, amit a színész visel, s amelyen keresztülhangzik, amit mond. „Persono” azt jelenti „áthangozni”¹⁵¹. Mindez szoros kapcsolatban van a Szó fejlődésével. „Kezdetben vala a Szó, és a Szó vala Istennél, és Isten vala a Szó.” A Szó nem az emberben volt; mindazonáltal az emberi személyiség szoros kapcsolatban van vele.

Az egész fejlődés, mint mondtuk, annyiban halad előre, amennyiben nem pusztán jó erők működnek, hanem mások is. És egy olyan ember, mint Goethe, a Faust-jában figyelemreméltó, nagy igazságokat mondott ki – noha részben tudattalanul, mindazonáltal inspiráltan. Amikor az Úr beszélget Mefisztóval az *Égi Prológus*-ban, azt mondja végül Mefisztónak, hogy nincs ellenvetése a működésével és befolyásával kapcsolatban [ld. még Jób könyve – a ford.]. Elismeri őt és megengedi neki, hogy résztvegyen a világfejlődésben. Neki köszönhető, hogy vannak olyan dolgok, mint csábítás és olyan befolyások, melyeknek létre kell hozniuk azt, ami rossz. De azután az Úr az igazi Istenfiakhoz intézi szavait, akik a helyes fejlődésen dolgoznak, és akiknek munkájával egyesül a másik áramlat működése. És mit mond az Úr ezeknek az igazi Istenfiaknak?

De igazi istenfiak, ti,

hadd tudjatok az élő Szépségen vigadni!

Kedves aklába zárjon bennetek

¹⁵¹ Etimológiailag hasonló a gör. *prószopon* = személy, arc, felszín (ld. Kol. 3,25, személyválogatás, gör. *prószopolempsia*).

*a születő örökkön élve, hatva,
s mindent, mi imbolygó képként lebeg,
rögzítetek megálló gondolatba. (ford. Jékely Z., Kálnoky L.)*

**Doch ihr, die echten Göttersöhne,
Erfreut euch der lebendig reichen Schöne!
Das Werdende, das ewig wirkt und lebt,
Umfaß' euch mit der Liebe holden Schranken,
Und was in schwankender Erscheinung schwebt,
Befestiget mit dauernden Gedanken!**

Az Úr azt a közvetlen parancsot adja Fiainak, hogy helyezzék a világba a maradandó gondolatokat! Egy ilyen „megálló” gondolat helyeződött a világba, amikor az elektromosságot az emberbe ültették, és az embert ismét visszavezették a „megálló” gondolathoz, amikor felfedezte az elektromosság princípiumát, és elültette a materialisztikus civilizációjába. Mérhetetlenül mély a gondolat, melyet ezek a sorok kifejeznek:

*Kedves aklába zárjon bennetek
a születő örökkön élve, hatva,
s mindent, mi imbolygó képként lebeg,
rögzítetek megálló gondolatba.*

Ez egy mély lelki élményt jelent, érezni a „rögzülő gondolatok” titkát. Mert ekkor érezzük, hogy itt és ott a világban hogyan pihen meg az Örökkévaló egy rögzülő gondolat formájában, és hogy mi, akik a mozgás világához tartozunk, keresztül megyünk azon, ami a látszólag változékony formákba helyeződött mint „megálló” gondolat, ahogy a szépség, ami szüntelenül szövődik és dolgozik, megnyilatkoztatja magát, azért, hogy megértsük, amikor eljön a megfelelő pillanat.

És egy megfelelő pillanat eljőhet az emberiség számára a közeli jövőben, mert el kell jönnie, ha az emberiség nem esik dekadenciába. Az ember megértheti, hogy keresztül kell mennie a következő ponton, amely a materializmust az ellentétére fordítja, a ponton, ahol a szellemi világ nagy gondolata beragyoghatja az emberiséget. Felkészülés történt erre azokban, akiknek karmája megengedte, hogy a szellemtudományhoz jöjjenek. Mert a materialisztikus korhoz, aminek meg kellett találnia a „megálló” gondolatot, melyet legújabb alakjában Ahriman-Mefisztó helyezett a modern fejlődésbe, ehhez a materialisztikus korhoz kell hozzátenni, amit tapasztalhatunk egy szellemileg szilárd gondolat felvételével. A szellemtudománynak kell gondoskodnia arról, hogy az emberiség ne mulassza el ennek a szellemi gondolatnak a megragadását. Ezért nem szabad ráunnunk, hogy újra és újra figyelmeztessük az embert, nehogy a fontos pillanat a szellemtudomány megértésére elmúlják és elvesszen.

Függelék 1.

Dr. Rudolf Steiner: Goethe szellemi kinyilatkoztatása a „Zöld Kígyó és a Szép Liliom” című meséjében ^{152, 153}

Schiller, nagyjából a Goethével való barátságának kezdetétől, azokkal az eszmékkel foglalkozott, melyek *Az ember esztétikai neveléséről* írt leveleiben nyertek kifejezést. Eredetileg ezeket a leveleket Augustenberg herceghez írta, majd 1794-ben átdolgozta őket a *Die Horen* c. folyóirat számára. A gondolati irány, mely Goethe és Schiller között a beszélgetésekben és a levelezésben megjelent ebben az időben, újra és újra nagyjából azon eszmék körül forgott, melyek e levelekben megjelentek. Schiller gondolatai felvetették a kérdést: „Az emberi lelki erők milyen feltételek között felelnek meg a szó legjobb értelmében az emberi méltóságnak?”, és: „Szükségesnek látszik, hogy minden egyén magában hordozzon egy tisztán ideális emberit, legalább lehetőség szerint és

¹⁵² Fordította: Z. Tóth Csaba

Forrás: GA 22, *Goethes Geistesart in ihrer Offenbarung durch sein «Märchen von der grünen Schlange und der Lilie»* (1899/1918), www.anthrowiki.at. Vö. GA 53, *Ursprung und Ziel des Menschen*, GA 171/6, egy konkrét megfigyeléssel a „szép Ifjúra” vonatkozóan. Illusztrációk forrása: Basilius Valentinus, valószínűleg magyar származású erfurti bencés kanonok, *Duodecim Claves philosophicae* (A filozófia tizenkét kulcs, ném. *Zwölf Schlüssel*), 1677, címlapon a Hatodik, alább a Hetedik Kulcs ábrája. www.rsarchive.org

¹⁵³ Rudolf Steiner jegyzete: „Ez az esszé az átdolgozott változata a *Goethe titokzatos kinyilatkoztatása* című cikkemnek, mely az Irodalmi Magazinban (Magazin für Literatur) jelent meg 1899-ben, Goethe születésének 150. évfordulója alkalmából.”

célként. Az egyén létezésének nagy problémája, hogy külső életének szakadatlan változásait összhangba hozza ennek az ideálnak a változatlan egységével.”

Így ír Schiller a negyedik levélben. Schiller célja, hogy hidat építsen a közvetlen valóságban megjelenő embertől az ideális emberhez. Két impulzus létezik az emberi természetben, melyek visszatartják az eszményi tökéletesedéstől, ha egy kiegyensúlyozatlan módon alakulnak ki – az érzékek és az ész impulzusai. Ha az érzéki impulzus kerekedik felül, az ember az ösztönei és szenvedélyei szolgája lesz. A cselekvésbe, mely az emberi tudatból kisugárzik, belekeveredik egy erő, amely elhomályosítja ezt a tudatot. Az ember cselekedetei egy belső szükségyszerűség következményei lesznek. Ha pedig az ész impulzusa uralkodik, akkor az ember el akarja fojtani az ösztöneit és szenvedélyeit, és átadja magát egy absztrakt szükségyszerűségnek, amit nem táplál a belső lelki melegség. Mindkét esetben az ember ki van téve a kényszernek. Az első esetben az érzéki természete aláveti a szellemi; a második esetben a szellemi természete aláveti az érzéket. Sem az egyik, sem a másik nem adja meg az embernek a lénye lényegét, amely az anyagi és a szellemi között helyezkedik el, a teljes és tökéletes szabadságot. A tökéletes szabadságot csak a két impulzus összhangba hozásával lehet elérni. Az anyagi, érzéki természetet nem alávetni kell, hanem megneemesíteni; az ösztönöket és szenvedélyeket át kell hatni szellemiséggel, oly módon, hogy hozzájáruljanak a szellemi elem kiteljesedéséhez, ami áthatotta őket. Az észnek pedig oly módon kell megragadnia a lelki természetet az emberben, hogy az erejét átvigye arra, ami pusztán ösztönös és szenvedélyteli, s így az ember természetszerűen elérheti a céljait az ösztönéből és a szenvedély erejéből fakadóan. „Amikor olyasvalakire vágyunk, aki a megvetésünkre méltó, fájdalmasan tapasztaljuk a Természet kényszerítő erejét. Amikor ellenségesek vagyunk azzal, aki az elismerésünket érdemli, fájdalmasan tapasztaljuk az intellektus kényszerítő erejét. Amint azonban kiváltja valaki a jóindulatunkat és elismerésünket, az érzés kényszere és az ész kényszere egyaránt eltűnik, és szeretni kezdjük az illetőt. Akinek anyagi természete kifejezi az ész szellemi minőségeit, és akinek értelme kifejezi a szenvedély alaperejét, az az ember egy szabad személyiség.” Schiller az emberi társadalom harmonikus szociális életét a szabad személyiségekre alapozva szerette volna megtalálni. Számára a valóban emberhez méltó létezés problémája kapcsolódik az emberi szociális élet alakításának problémájával. Ez volt a válasza arra a kérdésre, amivel az emberiség abban az időben szembesült, amikor ő megfogalmazta ezeket a gondolatokat a Francia Forradalom tanulságaként (27. levél). Goethe mélyen egyetértett ezekkel az eszmékkal. 1794. október 26-án Schiller azt írja erről az Esztétikai Levelekben: „Nagy örömmel olvastam a kéziratot, amit küldtél; egyszeriben magamba szívtam. Ezek a levelek élvezetesek, és ugyanolyan hatással vannak rám, mint egy finom ital, ami megfelel a természetünknek, és gyógyító hatással van az idegrendszerre. Hogyan is lehetne ez másképp, hiszen olyan összefüggő és nemes kifejezését találtam annak, amit régóta igaznak tekintek, részint tapasztalásból, részint az erre való vágyódás révén.”

Goethe úgy találta, hogy Schiller Esztétikai Levelei mindent kifejeznek, amire vágyódott az életben, tudatossá válva azíránt, hogy milyennek kell lennie az emberhez méltó életnek. Ezért érthető, hogy a lelkében gondolatok ébredtek, melyeket a maga módján próbált kidolgozni Schillernek. Ezekből a gondolatokból fakadt az az írásmű, amit oly sokféleképp magyaráztak – nevezetesen a rejtélyes mese a „Német emigránsok beszélgetései” végén, ami megjelent a Die Horen-ben. Ez a mese 1795-ben jelent meg ebben a folyóiratban. Ezeknek a beszélgetéseknek, mint Schiller Esztétikai Leveleinek, a Francia Forradalom volt a témájuk. De a mesét nem lehet mindenféle kívülről vett eszmével magyarázni, hanem csak úgy, ha megközelítjük azokat a képzeteket, melyek Goethe lelkében éltek ebben az időben.

Ennek a műnek a legtöbb értelmezési kísérletét tartalmazza Friedrich Meyer von Waldeck Heidelberg könyve, a Goethe Csodálatos Művei (Karl Wintersche Universitätsbuchhandlung kiadása). E könyv megjelenése óta természetesen új magyarázat-kísérletek születtek.

Jómagam is próbáltam behatolni a mese szellemébe, a 18. század kilencvenes éveinek goethei gondolati iskolájából kiindulva, és a felismeréseimet elsőként egy előadásban fogalmaztam meg 1891. október. 27-én, a bécsi Goethe Társaságban. Amit akkor mondtam, továbbgondoltam minden irányban. De minden, ami azóta tölem kinyomtatásra került és szóban elmondtam a meséről, csupán azoknak a gondolatoknak a továbbvitele, amelyek megjelentek ebben az előadásban, és a Beavatás kapuja c. misztériumdrámámban, mely 1910-ben jelent meg.

Tekintsünk a mese gondolati magvára ezekben a Beszélgetésekben, melyeknek a konklúzióját alkotja. Goethe a Beszélgetésekben elmondja egy bizonyos család történetét, amely a háború által pusztított térségekből menekül. E család tagjai közötti beszélgetésekben él mindaz, ami Goethe képzetvilágában ösztönzőleg hatott a Schillerrel való eszmecserék során. A beszélgetések két központi gondolat körül forognak. Az egyiket azok az emberről alkotott képzetek vezérlik, melyek arra készítetik őt, hogy higgyen az élete eseményei közötti bizonyos kapcsolat létezésében – egy kapcsolatban, ami áthatolhatatlan az anyagi jelen törvényeinek. Az ezzel kapcsolatos történetek részben képzeletbeliek, részben pedig tapasztalatokat írnak le, melyek egy „csodás” elemet látszanak megnyilatkoztatni, szemben a természeti törvénnyel. Goethe nem úgy írja le ezeket, mint egy babonára való hajlam következményét, hanem egy sokkal mélyebb indítékra mutat rá. Az a megnyugtató, misztikus érzés, amely számosak sajátja, amikor hallanak valamiről, amit nem lehet megmagyarázni a természeti törvény által irányított korlátozott ész által, ez teljesen idegen volt Goethe számára. De újra és újra szembesült a kérdéssel: vajon az emberi lélek számára létezik-e lehetőség, hogy függetlenítse magát azoktól a képzetektől, melyek a pusztán érzékleti felfogásból származnak, és észleljen egy érzékfeletti világot, egy tisztán szellemi felfogásmóddal? Egy ilyen megismerési képesség iránti impulzus természetesen lehet egy normális emberi törekvés, ami ezzel az érzékfeletti világgal való kapcsolaton alapszik – egy kapcsolaton, ami rejtve van az érzékek és a hozzájuk kötött gondolkodás előtt. És a tendencia azon tapasztalások felé, melyek átlépik a természeti kapcsolatokat, csupán egy gyerekes elferdülését jelentik ennek az igazolható kapcsolatnak az ember és egy szellemi világ között. Goethét érdekelte a lelki tevékenységnek ez a különös iránya, amikor inkább ennek az elfogultságnak adott kifejezést a kedves babonák iránt, mint a mesék és történetek tényleges tartalma iránt, melyeket ezek a tendenciák tápláltak az egyszerű lelkekben.

A második központi gondolatból származó képzetek az emberi morális étellel kapcsolatosak, az indítékkal, mely nem az anyagi létezésből származik, hanem olyan impulzusokból, melyek az embert az anyagi-érzéki létezés hatásai fölé emelik. Ebben a szférában az erők érzékfeletti világa lép az ember lelki életébe.

A szálak, melyek végül az érzékfelettihez vezetnek, mindkét központi gondolatban megjelennek. És ezek felvetik a kérdést az ember benső lényéről, egyik oldalon az emberi lélek és az érzékleti világ, másik oldalon az érzékfeletti világ közötti kapcsolatot illetően. Schiller egy filozófiai jelleggel közelítette meg ezt a kérdést az Esztétikai Levelekben; az absztrakt filozófia nem Goethe útja volt. Neki egy képet kellett kialakítania arról, amit írt, mint pl. a *Mese a Zöld Kígyóról és a Szép Liliomról* esetében. Goethe imaginációjában a különböző emberi lelki erők a mese figuráinak alakjába öltöznek, és az ember teljes lelki életét és lelki törekvéseit személyesíti meg ezeknek a figuráknak az élményei és élete. Amikor ilyesmiről beszél valaki, fel kell készülnie az ellenvetésre, amely bizonyos körökből érkezik, akik az ilyen jellegű alkotást kiemelik az imagináció, a fantázia birodalmából, és absztrakt fogalmak művészetlen, szimbolikus kifejeződésévé teszik; a figurák elhagyják a valódi életet és átalakulnak szimbólumokká vagy allegóriákká, ami már nem tartozik a művészet körébe. Az ilyen ellenvetés azon a felfogáson alapul, hogy az emberi lélekben csak absztrakt eszmék élhetnek, amennyiben elhagyja az érzékleti anyagság birodalmát. Nem vesznek tudomást a tényről, hogy van egy élő érzékfeletti észlelési mód, ugyanúgy, ahogy van az érzékleti. És a mesében Goethe a figuráival az érzékfeletti észlelések birodalmában mozog, nem az absztrakt fogalmakéban. Amit itt mondunk ezekről a figurákról és élményeikről, az

semmilyen értelemben nem olyasmi, hogy ez a figura ezt jelenti, a másik pedig amazt. Egy ilyen szimbolikus értelmezés a lehető legtávolabb áll ennek az esszének a nézőpontjától. Ezért a Lámpásos Öreg és a Lidércek a mesében nem többek, és nem kevesebbek, mint a képzelet alakjai, ahogy megjelennek az írásműben. Teljes mértékben szükséges azonban, hogy figyelembe vegyük a jellegzetes gondolati impulzusokat, melyek arra indították a költő képzeletét, hogy ilyen figurákat teremtsen. Goethe tudata természetesen nem egy absztrakt formában ragadta meg ezeket a gondolati impulzusokat. Ő imaginatív alakokban fejezte ki magát, mert génuszának bármilyen absztrakt gondolatforma túlságosan üres lett volna. A gondolati impulzusnak, mely Goethe lelkének mélyrétegeiben lebegett, imaginatív alakban kellett kifejeződnie. A gondolat, mint köztes állapot, csak lelkének tudattalanjában él, és irányt ad az imaginációnak. A goethei mese tanulmányozójának szüksége van a gondolati tartalomra, mert egyedül ez képesítheti a lelkét, hogy kövesse Goethe teremtő képzeletét az „újrateremtő” imaginációban. E gondolat tartalmába való belenövekedés folyamata nem többet, és nem kevesebbet idéz elő, mint az észlelés belső szervének idomulását, hogy képesek legyünk abban az atmoszférában élni, amit Goethe szellemileg belélegzett, amikor létrehozta a meséjét. Ez azt jelenti, hogy ugyanarra a lelki világra irányítjuk a tekintetünket, mint Goethe. Goethe számára e lelki világból élő szellemi formák bukkantak elő, és nem absztrakt filozófiai eszmék. Ami ezekben a szellemi formákban él, az él az emberi lélekben is.

Az a felfogásmód, amely áthatja a mesét, megjelenik a Beszélgetésekben is. Az itt tárgyalt fejtegetésekben az emberi lélek a két világszféra felé fordul, melyek között az emberi élet elhelyezkedik – az anyagi és az érzékfeletti szféra felé. Az ember mélyebb természete arra törekszik, hogy helyes viszonyt alakítson ki mindkét szférával, annak érdekében, hogy elérje a szabad lelki megértését annak, ami az emberhez méltó, és építsen egy harmonikus szociális életet. Goethe érezte, hogy amit napvilágra hozott az elbeszélésekben, nem teljesen fejeződik ki a Beszélgetésekben. A mese mindent felölelő képében azokat az emberi lelki problémákat hozta elő, melyekre a tekintete irányult, közelebb a szellemi élet felmérhetetlenül gazdag világához. A törekvést a valóban emberhez méltó élet feltételére, melyre Schiller hivatkozott, és amelyre Goethe vágyódott, a mesében az Ifjú személyesíti meg. Házassága a Liliommal, aki megtestesíti a Szabadság világának megvalósulását, az egyesülést jelenti azokkal az erővel, melyek az emberi lélekben szunnyadnak, s amikor felébrednek, elvezetnek a szabad személyiség igazi belső élményéhez.

* * * *

A „Lámpásos Ember” fontos szerepet játszik a mese cselekményében. Amikor lámpásával a sziklahasadékokba megy, arról kérdezik, mi a legfontosabb a titkok közül, melyeket ismer. Ő azt válaszolja: „A nyilvánvaló”, és amikor kérdezik tőle, hogy elárulja-e, azt válaszolja, „Mihelyst megtudom a negyediket”. Ezt a negyedik titkot azonban ismeri a Zöld Kígyó, aki az Öreg fülébe súgja. Nem kétséges, hogy ez a titok arra vonatkozik, amire a mese mindegyik figurája vágyódik. Ennek teljesülése megjelenik a mese végén. Egy kép ábrázolja az utat, melyen az emberi lélek egyesül a természetnek földalatti erőivel. Ennek eredményeként a lelki kapcsolat az érzékfeletti – a Liliom birodalmával – és az anyagival – a Zöld Kígyó birodalmával – olyannyira helyreáll, hogy a lélek mind tapasztalásában, mind cselekedeteiben szabadon befogadja mindkét régió impulzusait. Az egyesülés mindkét régióval arra képesíti a lelkét, hogy megvalósítsa igazi lényét. Feltételezhető, hogy az Öregember tudja ezt a titkot, mivel ő az egyetlen figura, aki mindig ura a körülményeknek; minden az ő irányításától és útmutatásától függ. Mit mondhatott a Kígyó az Öregembernek? Az Öreg tudja, hogy a Kígyót fel kell áldozni ahhoz, hogy a régóta keresett célt elérjék. De ez a tudása nem feltétel nélküli. Várnia kell, míg a Kígyó a természete mélységeiből fakadóan éretté válik az áldozatra. Az emberi lelki élet belső irányulásában van egy erő, amely a lelki fejlődést a szabad személyiség feltételeihez vezeti. Ennek az erőnek az a feladata, hogy utat biztosítson a szabad személyiség eléréséhez. Amikor ezt eléri, a feladat teljesül. Ez az erő

kapcsolatba hozza az emberi lelket az élettapasztalatokkal. Ez átalakítja benső bölcsességgé mindazt, amit a tudomány és az élet megjelenít, és a lelket egyre érettebbé teszi az óhajtott szellemi célra. Amikor ezt eléri, elveszti a jelentőségét, mert megalapozza az ember viszonyát a külső világhoz. A célnál azonban minden külső impulzus átváltozik a lélek belső impulzusává, és itt ennek az erőnek fel kell áldoznia magát, fel kell függesztenie működését; anélkül, hogy elkülönülne a saját létezésétől, most tovább kell élnie az átalakult emberben, mint fermentum, amely áthatja a lelki élet többi részét. Goethe szellemi szemlélete különösképpen ezzel az erővel foglalkozott az emberi élet területén. Láta ezt működni az élettapasztalatokban és a tudományban. Ennek alkalmazását akarta látni, egy absztrakt cél előítéletes eszméinek vagy elméleteinek beavatkozása nélkül. Ez a cél maguknak a tapasztalásoknak az eredménye kell legyen. Amikor a tapasztalások megérnek, ezeknek kell létrehozniuk a célt. Nem silányulhatnak el egy eleve elrendelt vég által. Ezt a lelkiert személyesíti meg a Zöld Kígyó, amely aranyat eszik – bölcsességet, amely az életből és a tudományból származik, melynek a lélek által kell működnie, hogy a bölcsesség és a lélek eggyé váljék. Ezt a lelkiert fel kell áldozni egy megfelelő pillanatban; ez hozza az embert a céljához, teszi őt szabad személyiséggé. A Kígyó azt suttogja az Öregembernek, hogy fel fogja áldozni magát. Közöl vele egy misztériumot, ami megnyilatkozik neki, de amellyel nem kezdhet semmit, míg nem teljesül a Kígyó önkéntes döntése. Azután ez a lelki erő megszólal az emberben, ahogy a Kígyó beszél az Öregemberhez, „Eljött az idő!”, mert a lélek számára megvalósul az élettapasztalat átalakulása életbölcsességgé; újra megvalósul a harmónia az anyagi és az érzékfeletti között. Az Ifjú még éretlen a kapcsolatra az érzékfeletti világgal, és ez megbénítja, legyengíti. Majd az élet visszatér belé és egybekel a Liliommal, amikor a Kígyó – a lelki tapasztalás – feláldozza magát. Így a beteljesülés megvalósul. Az idő most eljött, hogy a lélek felépítse a hidat a folyó két oldala között. Ez a híd a Kígyó saját szubsztanciájából épült. Mostantól kezdve az élet tapasztalása nem különül el a létezésétől; többé nem irányul pusztán a külső, érzékleti világra, mint korábban. Ennek belső, lelki erővé kell válnia, amely mint olyan, nem tudatosan érvényesül, hanem csupán egy kölcsönös megvilágításban működik az ember benső lényének anyagi és érzékfeletti életében. Ezt a feltételt a Kígyó biztosítja. De a Kígyó maga mégsem adhatja át az Ifjúnak az adományokat, melyek által képes birtokba venni az új királyságot. Ezeket az adományokat a Három Király adja át az Ifjúnak. A Rézkirálytól kapja a kardot a parancsal: „Vedd a kardot a bal kezedbe, és tartsd a jobbod szabadon.” Az Ezüstkirály a jogarát adja neki, ezekkel a szavakkal: „Legeltesd a bárányomat!” Az Aranykirály a tölgylombkoszorút helyezi a fejére, mondván: „Fogadd a Legmagasabbat.” A negyedik király, aki a másik három keverékéből áll, rézből, ezüsből és aranyból, élettelenül omlik a földre. Az emberben, aki úton van, hogy szabad személyiséggé váljon, három lelki erő ötvöződik: akarat (réz), érzés (ezüst), megismerés (arany). A létezés folyamán az élettapasztalás megnyilatkozásai adják a léleknek mindazt, amit e három erő működéséből magába fogad. Az Erő a Jóságon keresztül megnyilatkozik az akaratban; a Szépség megnyilatkozik az érzésben; a Bölcsesség megnyilatkozik a megismerésben. Az ember azáltal különül el a „három személyiség” állapotától, hogy ez a három erő ötvöződik a lelkében; azon a fokon éri el a szabad személyiséget, melyen befogadja az adományokat mind a három sajátos természetű erőből, teljes tudattal, és szabad, tudatos tevékenységgel egyesíti őket saját lelkével. Ekkor az akarat, érzés és megismerés adományainak kaotikus ötvözete, amely korábban uralkodott felette, széthullik.

Az Aranykirály a Bölcsesség Királya. Az arany személyesíti meg a bölcsességet bizonyos formában. Már leírtuk a bölcsesség működését az élettapasztalásban, ami végül feláldozza magát. De a Lidércek is megragadják az aranyat a maguk módján. Az emberben létezik egy lelki minőség – ez számosakban rendellenesen fejlődik, és megtölti az egész emberi lényt –, mely által az ember képes befogadni minden bölcsességet, amit az élet és a tudomány nyújt. De ez a lelki minőség nem törekszik arra, hogy teljesen egyesítse a bölcsességet a belső élettel. Ez egyoldalú tudás marad, mintegy eszköze a dogmának vagy a kritikának; ragyogóvá teszi az ember megjelenését, vagy egy egyoldalú előmenetelhez segíti az életben. Nem tesz erőfeszítést, hogy egyensúlyt teremtsen a

külső tapasztalás területén. Babonássá válik, ahogy Goethe leírta az Emigránsok Csodás Meséiben, mert nem törekszik harmóniára a Természettel. Ez az erő tudássá válik, mielőtt létté válna a lélek belső lényében. Ezt az erőt szeretik hordozni a hamis próféták és szofisták egy életen keresztül. Minden próbálkozás a goethe-i tétel befogadására, hogy „Az embernek fel kell adnia a létezését, ha létezni akar”, idegen tőlük. A Kígyó, az önzetlen élettapasztalat, ami a szeretet kedvéért kifejleszti a tudatos bölcsességet, feladja létezését, hogy hidat építsen az anyagi és szellemi létezés között.

Az Ifjút egy ellenállhatatlan vágy hajtja a Szép Liliom birodalmához. Mi jellemzi ezt a birodalmat? Noha az emberek a legmélyebben vágyakoznak a Liliom világára, ezt csak bizonyos időnként érhetik el, mielőtt a híd felépül. Délben a Kígyó, még az áldozata előtt, egy ideiglenes hidat épít az érzékfeletti világba. Este és reggel az emberek az Óriás árnyékán kelhetnek át a folyón, mely elválasztja az érzékleti létezést az érzékfelettitől – az Óriás az imagináció és az emlékezet erőit jelenti. Bárki, aki a szükséges belső képességek nélkül közelíti meg az érzékfeletti világ uralkodóját, kárt tesz magában, mint az Ifjú. A Liliom is vágyik a másik világba. A Révész, aki átviszi a Lidérceket a folyón, bárkit áthozhat az érzékfeletti világból, de senkit nem vihet oda. Az embernek, aki kapcsolatba akar kerülni az érzékfeletti világgal, először ki kell fejlesztenie belső lényét e világ irányában az élettapasztalat révén, mert az érzékfeletti világot csupán szabad szellemi tevékenységgel lehet megragadni.

Az Aforizmák kifejezik Goethe véleményét erről a célról: „Minden, ami anélkül teszi szabaddá a szellemünket, hogy önmagunk urává tenne bennünket, ártalmas.” A másik aforizma: „Aki szeret parancsolgatni, annak kötelessége előbb magának parancsolni.” A tiszta érzékfeletti tevékenység birodalma – Schiller „ész-impulzusa” – a Liliom; a tiszta érzékleti-materiális birodalom – Schiller „érzéki-impulzusa” – a Kígyó otthona, mielőtt feláldozza magát. A Révész bárkit áthozhat az érzékleti birodalomba, de nem vihet át senkit a szellem birodalmába. Minden ember önkéntelenül száll alá az érzékfeletti világból. De csak akkor alakíthatnak ki egy szabad egyesülést ezzel az érzékfeletti világgal, ha át akarnak kelni a feláldozott élettapasztalat hídján. Ez az egyesülés független az „időtől”, a lélek minden önkéntelen körülményétől. Mielőtt ez a szabad egyesülés létrejön, a léleknek két önkéntelen körülménye létezik, amelyek képessé teszik az embert az érzékfeletti világ, a szabad személyiség birodalmának elérésre. Az egyik ilyen feltétel a teremtő imaginációban vagy fantáziában van jelen, amely az érzékfeletti tapasztalás tükröződése. A művészetben az ember az érzékleti létezést az érzékfelettihez kapcsolja. Az ember a művészetben is szabad, teremtő lélekként nyilatkozik meg. Ezt ábrázolja a mesében az átkelés, amit a Kígyó délben tesz lehetővé. A Kígyó jelképezi az élettapasztalást, amely még nem kész az érzékfeletti létezésre. A lélek másik feltételét az adja, amikor az ember tudatos lelke – az Óriás az emberben a makrokozmosz képe – elhomályosul, amikor a tudatos állapot elhomályosodik és elhalványul oly módon, hogy babonássá, hallucinációvá, médiumi transzá válik. A lelki erő, ami ily módon egy elhomályosult tudatban létezik, Goethe számára az, ami erőszakkal és despotizmussal lejtőre teszi az embereket, és egy forradalmi értelemben akarja vezetni őket a szabadság állapotába. Az ideális állam felé törekvés a forradalmakban homályosan él; ez olyan, mint az Óriás árnyéka, amely hajnali és esti szürkületkor terül a folyó fölé. Az Óriás ezen eszméjének pontos bizonyítéka, amit Schiller ír Goethének 1794. október 16-án. Goethe épp egy utazásán volt, melyet meg akart hosszabbítani Frankfurtig. Schiller azt írja: „Valóban örömmel értesültem, hogy még távol vagy a Main környékétől. Az Óriás árnyéka kinyújthatja durva kezét feléd.” Az Óriás és árnyéka az önfejlőséget, a történeti események felelőtlen „laissez-fair”-jét személyesíti meg, az elhomályosult tudatú emberrel az oldalán. Az ilyen történésekhez vezető lelki impulzusok bizonyosan társulnak a babonára és kriminalisztikus ideológiára hajló tendenciával.

Az Öregember lámpásának a jellegzetessége, hogy csak ott képes világosságot adni, ahol más fény van. Eszünkbe jut itt egy régi misztikus mondás, amelyet Goethe idéz: „Ha a szemnek nem volna fénytermészete, sosem láthatná a napot; ha Isten ereje nem volna bennünk, hogyan

örülhetnénk az isteninek?” Ahogy a lámpás nem ad fényt a sötétben, úgy a bölcsesség, a megismerés fénye sem világít annak, aki nem alakítja ki ehhez a megfelelő szervet, a benső fényt. Amit a lámpás jelent, még érthetőbbé válik, ha megfontoljuk, hogy ez a maga módján fényt vethet arra, ami a Kígyóban kialakul, mint elhatározás, de amit előbb meg kell ismerni a Kígyó önkéntes elhatározásából. Ennek a lelkek belső tapasztalásából kell fakadnia, az emberiség történeti élete folyamán. De az emberi erőfeszítés célját, melyre ez mutat, csak az élettapasztalás feláldozásának konkrét valóságában lehet elérni. Mindaz a tanulság, amit a történeti múlt tanít az embernek, mindaz a misztikus és vallási tapasztalás, ami képesíti őt, hogy beszéljen az érzékfeletti világgal való kapcsolatról – mindez a végső beteljesedését csak az élettapasztalás feláldozása által találhatja meg. Az Öregember mindent megváltoztathat a lámpásával oly módon, hogy az felvesz egy új életet szolgáló formát, de a tényleges fejlődés az élettapasztalás megérlelődésétől függ.

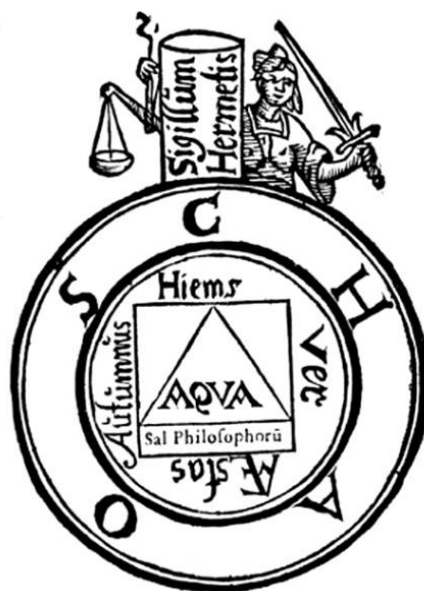
Az Öregember felesége az, akinek a keze a zálog a folyónak az adóssáért, mellyel tartozik. Ez az asszony személyesíti meg az észlelés és fogalomalkotás emberi erőit, ugyanígy az emberiség múltjának emlékezetét. Ő az Öregember társa, akinek segítségével a férje birtokolja a fényt, és képes megvilágítani, ami már a külső valóságban megnyilvánul. De a fogalomalkotás és az emlékezés erői nem egyesülnek az életben a konkrét erőkkkel, melyek az egyes ember fejlődésében és az emberiség történeti életében működnek. A fogalomalkotás és az emlékezés erői hozzátapadnak a múlthoz; konzerválják a múlt dolgait, úgy, hogy mindent maguknak követelnek, ami a jelenben kialakul és fejlődik. A feltételek – az emlékezet által fenntartva –, melyekben az egyén és az emberi faj mindig él, ennek a lelkierőnek a kikristályosodásai.

Schiller ír róluk az Esztétikai Levelek harmadik részében: „Az embert ebbe az állapotba a körülmények hatalma vezette, mielőtt szabadon megválaszthatta saját helyzetét. Mielőtt az Ész Törvénye szerint járt volna el, a Természeti Törvény szerint kellett cselekednie.” A folyó elválasztja a két birodalmat, a szabad szellemi tevékenység érzékfeletti létezését, és az anyagi élet szükségyszerűségének létezését. A tudattalan lelki erők – a Révész – viszik az embert – akinek eredete az érzékfeletti birodalomban van – az anyagi világba. Itt először egy olyan birodalomban találja magát, amelyben a képzetalkotás és emlékezés erői megteremtették a feltételeket, melyek között élnie kell. De ezek elválasztják őt az érzékfeletti világtól; érzi, hogy ezek visszatartják, amikor meg kell közelítenie az erőt – a Révészt –, amely tudattalanul áthozza őt az érzékfeletti világból az anyagi-érzékleti világba. Csupán akkor törheti meg ezt az erőt, amely e feltételek közé hozta, és amely a szabadságától való megfosztottságban nyilvánul meg, ha a „föld gyümölcseivel”, azaz mondhatni az önálló életbölcsességgel megszabadítja magát a kényszerű feltételek kötelességétől. Ha nem így tesz, akkor a feltételek – a folyó vize – elveszik tőle az egyéni bölcsességét. Elmerül a lelki lényében.

A folyónál áll a Szentély, vagy Templom, melyben az Ifjú és a Liliom összeházasodnak. Az érzékfeletti világgal való „házasság”, a szabad személyiség megvalósítása, lehetséges az emberi léleknek, akinek erői egy megfelelő állapotba kerülnek, mely a szokásos állapothoz képest egy átalakulást jelent. Az élettapasztalás, amit korábban a lélek megszerzett, így olyannyira megérett, hogy az erre irányuló erő többé nem merül ki az emberben az érzékleti világhoz való alkalmazkodásban. Ez az erő annak tartalmává válik, ami képes az ember belső lényébe áramlani az érzékfeletti világból oly módon, hogy a materiális, érzékleti világban az érzékfeletti impulzusok beteljesülésévé válik. A lélek eme állapotában azok az emberi szellemi erők, melyek korábban téves vagy egyoldalú csatornákon áradtak, új jelentőséget kapnak a jellemben, mint egészben – ez a jelentőség megfelel a tudat magasabb állapotának. A Lidércek bölcsessége például, mely korábban az érzékleti világtól elszabadultan létezett és a babonás vagy kaotikus gondolkodásban kóborolt, most arra szolgál, hogy megnyissa a Palota kapuját, ami azt a lelki állapotot fejezi ki, melyben az akarat, érzés, gondolkodás kaotikus ötvözete bilincsben tartotta az embert, egy szűk belső életben, mely elszakadt az érzékfeletti világtól.

Goethe az írásmű csodálatos képeiben, szellemi látomásában megközelítette az emberi lélek fejlődésének egész panorámáját, melyben az érzékfelettitől elidegenedett tudat elér a tudatnak azokra a csúcsaira, ahol az érzékleti világbeli életet áthatja az érzékfeletti, szellemi világ, olymértékig, hogy a kettő eggyé válik. Ezt az átalakulási folyamatot látta Goethe lelke a finoman szövődő fantázia-alakokban. A Német emigránsok beszélgetései révén felragyog a fizikai világ és az érzékfeletti tapasztalás világ viszonyának problémája, mely utóbbi mentes minden érzékleti elemtől, s ennek következményei vannak az ember közösségi életére. Ez a probléma messzemenően megoldódik a mese végén, a költői képek panorámájában. Az összes többi részlet élő megértését kialakíthatják azok, akik felismerik, hogy a mese az emberi lelki élet képi kifejeződése, amint az érzékfeletti világ felé törekszik. Schiller ezt teljesen felismerte. Azt írja: „A mese tele van színekkel és humorral, és úgy gondolom, hogy a legbájosabb kifejezését adta azoknak az eszméknek, melyekről egyszer beszéltem, amikor az erők kölcsönös összjátékáról beszéltem és egymásra adott reakciójukról.” Még akkor is, ha elutasítják, hogy az erőknek ez a kölcsönös összjátéka különböző emberek erőire vonatkozik, elismerhetjük a jólismert goethe-i igazságot, hogy bár a lelki erők bizonyos szempontból megoszlanak a különböző emberek között, ezek semmi mások, mint a kollektív emberi lélek különböző sugarai. És amikor a különböző emberi természetek együttműködnek egy közös létezésben, akkor ebben a kölcsönös akció-reakcióban nem más nyilatkozik meg, mint a változatos erők és hatások képe, melyek kölcsönös viszonylatai az egyetlen egyéni lényt, az Embert alkotják.

Függelék 2.

Rudolf Steiner: A Rejtelmek, Goethe karácsonyi és húsvéti költeménye¹⁵⁴

Aki ma éjjel a kölni dómban járt, három, fénnel írott betűt láthatott ott: C. M. B. Ez a három betű, mint ismeretes, a keresztény egyház hagyományai szerint a három szent király: Gáspár, Menyhárt és Boldizsár nevét jelenti [Caspar, Melchior és Balthasar; a szerk.] Köln számára ezek a nevek

¹⁵⁴ Rudolf Steiner német nyelvű előadása megtalálható összegyűjtött műveinek 98. kötetében, Natur- und Geistwesen – ihr Wirken in unserer sichtbaren Welt, 7. előadás. Az előadás magyar fordítása – a költemény néhány versszakával – az alábbi kötetben található: Rudolf Steiner Megismerés és halál (Budapest, Genius, 1945). A költemény teljes magyar fordítása a Dóczi Lajos Munkái – Goethe költeményei c. kötetben jelent meg utoljára (Budapest, Lampel R., 1906).

mélységes jelentőségű emlékeket hívnak életre. Régi monda szól arról, hogy a három szent király csontjait, miután püspökök lettek, és meghaltak, bizonyos idő múlva idehozták Kölnbe. Ezzel kapcsolatban egy másik monda elmeséli, hogy egy dán király jött egyszer Kölnbe és három koronát hozott a szent királyoknak. Amikor újból hazatért, álmot látott: megjelent álmában a három király, és három serleget nyújtott feléje. Az első serlegben arany volt, a másodikban tömjén, a harmadikban pedig mirha. Amikor a dán király felébredt, a királyok eltűntek, a három serleg azonban ott volt. Ezek megmaradtak az álomból.

Ebben a mondában rendkívüli mélység rejlik. A király álmában a szellemi világba való betekintésig emelkedik, ahol is tudomására jut, hogy a három királynak – vagyis annak a három keleti mágusnak, akik Jézus Krisztus születésénél aranyat, tömjént és mirhát áldoztak – mi a szimbolikus jelentősége. És ebből a megismerésből maradandó jó származik részére: az a három erény, amit az arany, a tömjén és a mirha jelképez. Az arany az önmegismerést; a tömjén a jámborságot, azaz a benső Én jámborságát, lehet odaadásnak is nevezni; és a mirha az Én tökéletesedését, az Én fejlődését, vagy akár az örökkévalónak az Énben való megőrzését jelenti.

Hogyan lehetséges, hogy a király ezeket az erényeket a másik világból, mint ajándékokat megkaphatta? Úgy, hogy megpróbálkozott egész lelkével behatolni azokba a mély titkokba, amelyeket a Krisztus Jézusnak ajándékokat áldozó három király személye szimbolikusán magában foglal.

A Krisztus-legendáknak sok-sok vonása van, melyek mélyen feltárják sokrétű jelentőségét annak, amit a Krisztus-princípium jelent és amit a világban véghez kell vinnie. A Krisztus-legendák egyik legmélyebb vonásához tartozik a három mágusnak, a három keleti királynak imádása és áldozata. De a keresztény tradícióknak ehhez az alapvető szimbólumához csak mélységes megértéssel szabad közelednünk. Később az a nézet alakult ki, hogy a három király közül az első az ázsiai népeket reprezentálja, a második az európai népeket, a harmadik pedig az afrikai népek képviselője. Ahol a kereszténységet, mint a földi harmónia vallását akarják megérteni, ott a három királyban, és hódolatukban, mindjobban a világ különböző áramlatainak és vallásos irányzatainak az Egy-princípiumban, a Krisztus-princípiumban való egyesülését látják.

Azok, akik annakidején, amikor ez a legenda ilyen formát öltött, behatoltak az ezoterikus kereszténység misztériumi lényegébe, a Krisztus-princípiumban nemcsak azt az erőt látták, mely az emberiség fejlődésébe belenyúlt, hanem abban a lényben, aki a názáreti Jézusban megtestesült, kozmikus világerőt láttak. Olyan erőt, ami messze felülmúlja a mostani időkben uralkodó emberit. Ezek a Krisztus-princípiumok azt az erőt látták, amely jóllehet az ember eljövendő fejlődésének távoli embereszményét állítja elé, mégis olyan eszményt, melyet az ember csak úgy közelíthet meg, ha az egész világot igyekszik szellemével átfogni. Az emberben egyelőre egy kicsi lényt, kicsi világot, egy mikrokozmoszt láttak, aki azonban képmása a makrokozmosznak, a nagy, mindent átfogó világnak, ami mindazt magában foglalja, amit az ember közvetlenül külső érzékszerveivel észlelni: szemeivel látni, füleivel hallani tud, de mindazokat is, amit a szellem a legalsóbb foktól a legtisztábban látó szellemi fokig tapasztalhat. Mert így nyilatkozott meg az első időkben a világ az ezoterikus kereszténynek. Mindaz, ami az égboltozat és földünk folyamataiban végbemegy, amit mint dörgést és villámlást, vihart, esőt és napsütést észlelt, amit mint csillagok járását, Nap és Hold felkelését és lenyugvását látott, mindaz számára olyan volt, mint kifejező mozdulat, mint mimika, mint egy szellemi történésnek külső kifejeződése.

Az ezoterikus keresztény úgy tekintette a világépítményt, mint az emberi testet. Ha az emberi testet nézte, látta, hogy az különböző tagokból áll: fejből, törzsből, végtagokból, stb. tevődik össze. Amikor az emberi testet nézte, a kar mozgását, a szem mozgását, az izomzat mozgását láthatta, de a tagok mozgása neki a belső lelki-szellemi élmények kifejeződését jelentették. És úgy, ahogyan az ezoterikus keresztény az ember tagjaiban, és azok mozgásában az emberben lévő örökkévalót,

a lelkét pillantotta meg, úgy a csillagok járásában, a csillagokból felénk áradó fényben, a Nap és a Hold felkeltében és lenyugvásában a teret átható isteni-szellemi lények külső kifejeződését látta. Mindezen természeti események számára az istenek tettét, az istenek mozdulatát, az isteni-szellemi lények mimikáját jelentették. Ugyanezt jelentette neki mindaz is, ami az emberi nemben történik, amikor az emberek szociális közösséget alkotnak, erkölcsi törvényeknek vetik alá magukat, cselekedeteiket maguk közt törvényekkel szabályozzák, s a természet erőiből maguknak szerszámokat kovácsolnak. A természet erőiből bár, de olyan formában, ahogyan a természet közvetlenül azt nem adta nekik. Mindaz, amit az ember többé-kevésbé öntudatlanul tesz, az ezoterikus kereszténynek úgy tűnt fel, mint benső isteni-szellemi lények működésének külső kifejeződése.

Az ezoterikus keresztény azonban nem elégedett meg olyan általános formákkal, hanem rámutatott a világ fiziognómiájának, a világ-mimikának bizonyos mozdulataira, és ezekben egészen meghatározott kifejeződését látta a szellemiségnek. Ha a Napra nézett, azt mondta: a Nap nem csupán külső, fizikai test, ez a külső fizikai naptest egy lelki-szellemi lénynek a teste. Teste azoknak a lelki-szellemi lényeknek, akik szabályozói, vezetői mindannak is, ami az emberi szociális életben történik, ami az emberek egymás közti törvényszerű magatartása. Ha az ezoterikus keresztény felnézett a Napra, akkor abban az ő Krisztusának külső megnyilatkozását tisztelte. S Krisztus elsősorban mint a Nap lelke volt számára jelentőségteljes, mert az ezoterikus keresztény így gondolkodott: kezdettől fogva a Nap volt Krisztus teste, de az emberek a Földön, és maga a Föld sem volt még elég érett ahhoz, hogy a Napból kiáradó szellemi fényt, a Krisztus-fényt magába foglalhassa. Ezért az embereket először elő kellett készíteni a Krisztus-fény befogadására.

A Holdra az ezoterikus keresztény csak másodsorban nézett fel. Látta, hogy ez gyengébben, mint maga a Nap, de visszasugározza a napfényt, s azt mondta: Ha fizikai szememmel a Napba nézek, a sugárzó fény elvakít, ha a Holdra nézek, nem káprázom, a Hold a sugárzó napfényt letompítva adja vissza. Ebben a legyengített napfényben, ebben a Földre sugárzó holdfényben látta az ezoterikus keresztény a régi Jehova-princípiumnak a fiziognómiai kifejeződését. És így szólt: Mielőtt a Krisztus-princípium, az igazságnak napja, a Földön megjelenhetett, a Jehova-princípiumnak kellett az igazságnak ezen világosságát – a törvényben letompítva – előkészítőleg a Földre leküldenie.

Így az, ami a régi Jehova-princípiumban, a régi törvényben jelent meg – a Hold szellemi fénye –, az ezoterikus keresztény a legrégebb misztériumok vezetőivel együtt, még mélyen a középkorba belenyúlóan is a Napban a Földet kormányzó szellemi világosságnak, Krisztus világosságának a kifejeződését látta; a Holdban pedig a kifejeződését a visszatükröződő Krisztus-világosságnak, ami közvetlenül érve elkápráztatná az embert. A Földben magában azt látta az ezoterikus keresztény, a legrégebb misztériumok vezetőivel együtt, ami előle időről-időre eltakarta a szellemnek vakító napfényét. A Földben éppúgy a szellem fizikai kifejlődését látta, mint ahogy minden egyéb testben is a szellemiség megnyilatkozását pillantotta meg. Elgondolta, hogy amikor a Nap fizikailag érzékelhetően néz a Földre, amikor tavasztól kezdve egész nyáron át a Földre küldi sugarait és kisarjasztja a fakadó és rügyező életet, majd a hosszú nyári napok alatt eléri tetőfokát, akkor tulajdonképpen a külső feltörő életet, a fizikai életet látja el. A talajból előtörő növényekben, az állatokban, amelyek ebben az időben élik át megtermékenyülésüket, az ezoterikus keresztény ugyanazt a princípiumot látta – külső, fizikai módon – megnyilatkozni, mint azokban a lényekben, akiknek külső kifejeződése a Nap. Akkor azonban, amikor a nappalok rövidülnek, amikor az őszi és a tél felé haladunk, azt mondta az ezoterikus keresztény: A Nap a fizikai erejét mind jobban és jobban visszavonja a Földtől. Azonban abban a mértékben, ahogyan a Nap fizikai ereje elfordul a Földtől, növekszik a szellemi élet ereje és ez akkor árad legerősebben a Föld felé, amikor a legrövidebb napok jönnek és a leghosszabb éjszakák. Tehát éppen abban az időszakban, melyben később a Karácsony ünnepét állapították meg. Az ember nem láthatja a

Napnak ezt a szellemi erejét. De láthatná – mondta az ezoterikus keresztény –, ha a szellemi látásnak benső erejével bírna. És az ezoterikus kereszténynek még volt tudata arról, ami a legrégebbi idők óta a legújabb időkig a misztériumiskolákban meggyőződés és alapismeret volt.

Azokon az éjszakákon, melyeket ma a Karácsony ünnepével jelölnek meg, készítették elő a misztériumi-iskolák tanulóit a benső szellemi látás észlelésére, úgyhogy bensőleg, szellemileg láthatták azt, ami külső fizikai erejét illetően ezekben az időkben húzódik vissza leginkább a Földtől. A hosszú, téli Karácsony-éjszakákon a misztériumiskolák tanulója eljutott odáig, hogy éjfél körül felnyílhatott benne a látás. A Föld akkor már nem volt számára burok, mely a Föld mögött álló Napot eltakarta; a Föld átlátszó lett. Az átlátszóvá vált Földön keresztül a Nap szellemi fényét, Krisztus világosságát látta. Ezt a tényt, ami a misztériumok beavatottjainak mélységes élménye volt, így fogalmazták meg: a Nap éjféle látása.

Vannak vidékek, ahol az egész napon át nyitva tartott templomot a déli órákban bezárják. Ez olyan tény, amit a kereszténység az ősrégi vallások hagyományaival hoz összefüggésbe. Az ősrégi vallások misztérium-iskolaiban a beavatottak tapasztalatból tudták, hogy délben, amikor a Nap a legmagasabban áll, amikor a legerősebb fizikai erőt fejt ki, akkor „alszanak az istenek”, s legmélyebb álmukat nyáron alusszák, amikor a Nap legerősebb fizikai erejét adja. Legéberebbek azonban Karácsony éjszakáján, amikor a Nap külső fizikai ereje a leggyengébb.

Láthatjuk, minden lény, amely külső fizikai erejét akarja kibontani, a tavasszal emelkedő Napra tekint s arra törekszik, hogy a Nap külső fizikai erejét fogadja magába. Amikor azonban a nyári délidőben a Nap fizikai ereje a legerősebben áramlik a Földre, szellemi ereje akkor a leggyengébb. De Karácsony éjfélnél, amikor a Nap leggyengébb erejét sugározza le a Földre, akkor látja az ember a Nap szellemiségét az átlátszóvá vált Földön keresztül. Az ezoterikus keresztény úgy érezte, hogy a keresztény ezoterikába való elmélyüléssel mindig jobban és jobban közeledik a benső látásnak azon erejéhez, melyen keresztül érzését, gondolkodását, akarati impulzusait telíteni tudja a szellemi Napnak látásával. És akkor a misztériumok tanítványa olyan látomást élt át, aminek nagyon is reális értelme volt: addig míg a Föld nem áttetsző, láthatók az egyes emberlakta részek a különböző vallásokkal, de az egyesítő kötelék hiányzik. Elszórtak az egyes emberi fajok, mint az égővek, elszórtak az emberi vélemények a Földön, de az összekötő tag hiányzik. Azonban abban a mértékben, ahogy az emberek kezdik a látás benső ereje által a Földön keresztül látni a Napot, abban a mértékben, ahogyan számukra a „csillag” a Földön keresztül megjelenik: az emberi vallások nagy, egységes testvériséggé egyesülnek. Azok, akik a különálló nagy embertömegeket a magasabb síkok igazságaihoz, a magasabb világokba való beavatáshoz vezették, „mágusoknak” neveztettek. Hárman voltak, mivelhogy a Föld különböző helyein különböző erők jutnak kifejezésre. Ezért kellett az emberiséget különböző módon vezetni. Mint egyesítő, azonban megjelenik a csillag, mely a Föld mögött tűnik fel. Ő vezeti össze a szétszórt embereket, akik a béke csillagaként megjelenő napcsillag fizikai megtestesülése előtt áldoznak. Így hozták kozmikus és emberileg a béke, a harmónia, a testvériség vallását összefüggésbe a régi mágusokkal, akik az emberiségnek szánt legjobb ajándékukat a testet öltött Fiúnak bölcsője elé helyezték.

A mondában szépen jut ez kifejezésre, amikor azt mondja, hogy ama dán király felemelkedett a három királyok megismeréséhez, és felemelkedvén hozzájuk, ezek három ajándékukat hagyták vissza neki: a bölcsesség ajándékát az önismeretben, az odaadó jámborság ajándékát az önodaadásban s végül az élet győzelmének ajándékát a halál felett a bennünk lévő örökkévalónak ereje és művelése által.

Mindazok, akik a kereszténységet így értelmezték: meglátták benne a vallások egyesülésének mélységes szellemtudományi eszméjét, mert az volt a nézetük – nemcsak nézetük,

de erős meggyőződésük –, hogy az, aki a kereszténységet így fogja fel, eljuthat az emberiség legmagasabb fejlődési fokára.

Johann Wolfgang Goethe azoknak az utolsó németeknek egyike, akik a kereszténységet így fogták fel, és ő a kereszténységnek, a vallások kiegyenlítésének ilyen értelmezését adja A rejtelmek (Die Geheimnisse) c. költeményében. A vers, bár töredék maradt, mély jelentőséggel mutatja egy olyan embernek benső lelki fejlődését, aki át van hatva a fentebb leírt érzésektől és eszméktől s meg van győződve azok igazságáról. Goethe legelőször azt érezteti, hogy egy ilyen ember zárandoklása számos tévútra is vezethet s az igaz utat nem könnyű megtalálni. Sok türelem és odaadás szükséges a cél eléréséhez. Így kezdődik a mű, Dóczi Lajos fordításában:

*Egy csuda ének készült számotokra,
Jöjjön ki-ki és hozzon társakat.
A völgybe visz az út s a bérce fokra,
Majd szűk lesz a kilátás, majd szabad.
S ha eltakarja néha erdő bokra,
Ne véld azért, hogy utunk megszakad.
Ha kapaszkodva eleget vesződtünk,
A cél még jókor fölmerül előttünk.*

*De viszont senki, bármiként figyelne,
Ne várja, hogy megértse az egészet.
Különfélét lel különféle elme,
Mint sok virágot támaszt a természet:
Egyik elfordul attól bánattal,
Amire más derült szemekkel nézhet –
Ám, mint élvezzen, ki-ki maga lássa:
Nem egynek forr csupán e dal forrása.*

Ez a kép bontakozik ki előttünk. Egy zárandokot látunk, aki – ha megkérdeznénk – értelmileg nem tudná mindazt elmondani, amit az imént, mint ezoterikus keresztény eszmét kifejtettünk, de akinek szívében és lelkében ezek az eszmék érzésekké átalakulva élnek. Nem könnyű mindazt megtalálni, amit Goethe e költeménybe belerejtett. A költő világosan utal arra, hogy ez egy folyamat, mely olyan emberi életben megy végbe, melyben a legmagasabb eszmék, gondolatok és képzetek érzésekké, érzelmekké alakulnak át. Hogyan történik ez az átalakulás?

Az ember sok megtestesülésen keresztül él, egyik inkarnációból a másik inkarnációba. Mindegyikben tanulunk valamit; mindegyik sok alkalmat nyújt új tapasztalatok gyűjtésére. Lehetetlen, hogy mi mindezt, összes részleteivel együtt egyik inkarnációból a másikba vigyük. Amikor az ember újból megszületik, nem kell mindennek, összes részletében felélednie, amit korábban tanult. De ha valaki egy megtestesülés alatt sokat tanult, s azután meghal, és újból megszületik, nem szükséges ugyan, hogy minden eszme újraéledjen benne, de mégis előző

életének gyümölcseivel, tanulásának gyümölcseivel éled újra. Érzései megfelelnek előző megtestesülésének.

Csodálatos jelenséggel állunk szemben Goethének e költeményében: egy emberrel, aki a legegyszerűbb szavakban – nem szóban kifejezett értelem és eszme formájában, hanem mintha gyermek mondaná – olyan legmagasabb bölcsességről tesz tanúságot, ami előző megismerésének gyümölcse. Ezeket a megismeréseket érzésekké, érzelmekké alakította át, s ezáltal hivatott arra, hogy másokat vezessen, akik fogalmi téren többet tanultak nála. Ilyen érett lelkű zárándokot, aki az előző inkarnációjában gyűjtött megismerést közvetlen érzéssé és érzelemmé alakította át, ismerünk meg Márk testvérben. Mint titkos testvéri közösség tagját fontos misszióval egy másik titkos közösséghez küldik.

Különböző vidékeken vándorol s amikor már elfárad, egy hegyhez érkezik. Minden vonás mélyértelmű ebben a költeményben. Amikor felér a hegyre, látja, hogy egy kolostorhoz jutott. Ez a kolostor a másik testvérközösség, ahová őt küldték. A kolostor kapuja felett valami különös lát. A keresztet látja, de rendkívüli formában: a keresztet rózsák veszik körül! És egy jelentőségteljes szót ejt ki, olyan szót, amit csak az érthet meg, aki tudja, hogy hányszor és hányszor hangzott el eme jelmondat a titkos testvérközösségekben: „Keresztre rózsát ki fűzött reá?” És a kereszt körül látja fényleni a háromszöget, melyből, miként a Napból, sugarak áradnak. Nem szükséges, hogy ennek a mély szimbólumnak az értelmét fogalmakkal körvonalazza magában. Érett lelkében ez mint érzés benne él. Érett lelke mindazt ismeri, amit ez jelent.

Mit jelent a kereszt? Tudja, hogy maga a kereszt sokfélére fejez ki, többek között az ember lényének három alsó tagját: a fizikai testet, az étertestet és az asztrálestet.¹⁵⁵ Ebben születik meg az Én. A kereszt rózsákkal ékesítve az ember négyességét jelenti. A kereszt a fizikai embert, az éteri embert és az asztrális embert, a rózsák pedig az Ént jelentik. Miért a rózsák fejezik ki az Ént? Az ezoterikus kereszténység a rózsákat fűzte a kereszthez, mert a Krisztus-princípium azt a felhívást tartalmazza, hogy az Ént, amennyiben ez a hármasságban megszületik, mindig magasabb és magasabb Énné fejlesszük. A Krisztus-princípiumban látta az erőt ennek az Énné mind magasabbra és magasabbra emeléséhez.

A kereszt bizonyos értelemben a halál jele. Ezt szépen fejezi ki Goethe, amikor azt mondja:

S míg nem érzed, hogy ez a

„Halj, s támadj föl” áthat,

csetlő-botló, bús fia

vagy csak e világnak.¹⁵⁶

Legyőzni azt, ami adva van az ember három alacsonyabb testiségében. Sorvaszd el, ami ebben a három testiségben van, de ne azért sorvaszd el, hogy a halált vágyjad, hanem hogy megtisztítsd, hogy az Énben erőt nyerjél arra, hogy mindig tökéletesebbé válj. Azáltal, hogy elsorvasztod azt, ami a három alacsonyabb testiségben van, a tökéletesedésnek ereje az Énbe húzódik. A keresztény az Énbe, a Krisztus-princípiumba vegye fel a tökéletesedés erejét. Egészen a véreig hasson benne ez az erő.

A vér az én kifejezője. A piros rózsákban az ezoterikus keresztény azt látta, ami a Krisztusprincípiumtól megtisztított és átvilágított vérben – egyúttal az átvilágított Énben –,

¹⁵⁵ E három kifejezés a rózsakeresztes mozgalmak szakkifejezése. Lásd 4. jegyzetet, és Steiner egyéb műveit.

¹⁵⁶ Szabó Lőrinc fordítása.

felvezeti az embert az ő magasabb lényiségéhez. Azt, ami az asztrálestet Szellem-Énné, az étertestet Élet-szellemmé, a fizikai testet pedig Szellem-emberré alakítja.¹⁵⁷ Így a háromszöggel összekapcsolt rózsakeresztben a Krisztus-princípium mély szimbóluma tárul elénk. Az ideérkező zárandok, Márk testvér, tudja: olyan helyre jutott, ahol megértik a kereszténységnek legmélyebb értelmét.

Szép alkonyat volt, hogy zárandokútján,

Melyet nagy szózatot követve tett

Márk barát, útlan sűrűn kijutván,

Vándorboton egy völgybe érkezett;

Csüggedten, arcán verejték lefutván,

Remélt egy vendéglátó fedelet,

Hol egy kis ételt és italt találna

És hosszú útra békivel meghálna.

A hegyen, melyhez most ért, girbe-görbe

Ösvény kanyarg, fonálnál vékonyabb.

Követi ezt s mind új sziklákon körbe

Forogva, lassanként magasbra kap.

[...]

Amelynek enged a halál keserve,

Mely elüljárva, ellent elriaszt.

Üdülés omlik tagjain keresztül,

S lesüti szemét a fényes keresztül

---

¹⁵⁷ Itt folytatódik a rózsakeresztes terminológia használata. Ezt modern nyelvre hozzátvetőlegesen így lehetne lefordítani. A fizikai test: az ásványi anyagokból felépített test, az emberben lévő ásványi anyagok összessége. Az étertest vagy életterest: az élet hordozója, a formaképző erők letéteményese. Másszóval, az emberben végbemenő vitális funkciók összessége. Ezenkívül a hajlamoknak, szokásoknak, temperamentumoknak, karaktervonásoknak az alapja. Az asztrálest: az érzetalkotás és az érzőképeség forrása, ezenkívül az örömmek, szenvedésnek, vágyak, kívánságnak, stb. hordozója. A „háromtest” áthatja, átjárja egymást, és egységet alkot. Az Én az örök szellemi részünk, ami inkarnációról inkarnációra haladva, mindig újra megtestesül s ami a földi életben az előbb körülírt hármastestiségben él, és azokon keresztül nyilatkozik meg. Ha az Én az asztrálestben dolgozik s ennek erőit már átalakította magasabb szellemi erőkké, akkor lényünknek egy új tagja: a Szellem-én születik meg az emberben. Ha az Én az étertest (életterest) működését tudatosította s erőit szellemivé transzformálta, akkor lényünknek egy következő tagját: az Élet-szellemet termelte ki. Ha pedig magát a fizikai testet is átdolgozta, átszellemítette és átegyéniesítette, akkor lényünknek legfelsőbbrendű tagját: a Szellem-embert teremtette meg. Ez a három felső szellemi tag a mai embernél még csak csíráállapotban van meg s a jövőben fog teljesen kialakulni. Az emberiség nagyjaiban azonban már észlelhető belőlük valami.

*Átérzi újra, mily üdv rejlik ebben,
Miből hitet merít egy fél világ –
De másképp látja itt és nemesebben,
S új színben tűnnek föl az ó csudák –
Mert rózsá díszlik íme a kereszten...
Hogyan fért a kereszthez rózsáág,
Mindenfelől ölelve a keresztfát,
Puhítani látszik a rideg gerendát.*

*De koszorút s keresztet hordva, lengnek
Könnyű, ezüstös báránfyellegek,
Középuitt hármak sugarak derengnek,
Egy pontból forrva, szerteömlenek.
De a rejtelmes formák mit jelentnek,
A vándornak írás nem fejt meg,
Csak áll, tűnődik, míg leszáll az este,
S a hitben üdül elcsigázott teste.*

Az, ami mint a legmélyebb kereszténység szelleme él ebben az épületben, a rózsákkal körülfont keresztben fejeződik ki s amikor a vándor belép, valóban ez a szellem fogadja őt. Amikor belép, észreveszi, hogy ebben a házban nem ez, vagy az a vallás uralkodik, hanem a világ minden vallásának magasabb egysége. A házban azután a testvéreközösség egy régi tagjának hírül adja, hogy kinek a megbízásából jött és mi járatban van. Fogadják őt, s hallja, hogy tizenkét barát van ott, a Földön élő különböző embercsoportok képviselője. És mindegyikük egy-egy vallás reprezentánsa. S nem találunk egyet sem, akit még fiatal éveiben vettek volna fel, amikor még éretlen volt, hanem csak olyant, aki már körülnézett a világban, aki már keresztül küzdötte magát a világ örömein és fájdalmain, aki már dolgozott és működött az életben, és saját szűk területe fölé tudott emelkedni. Csak ezután fogadják be a Tizenkettő körébe. Ez a Tizenkettő – kik közül mindegyikük a világ egy-egy vallásának reprezentánsa – békében és harmóniában él itt egymással. Ugyanis egy tizenharmadik vezeti őket, aki mindnyájukat felülmúlja az emberi Én tökéletességében, az emberi viszonylatok messzi áttekintésében.

És vajon hogyan jelzi Goethe, hogy ez a Tizenharmadik az igazi ezoterika képviselője? Úgy, hogy a rózsakereszt hitvallásának hordozójaként tünteti fel, mondván: Közöttünk volt, s most a legmélyebb gyászba döntött bennünket az, hogy el akar hagyni, meg akar válni tőlünk. De most tartja helyesnek, hogy tőlünk elváljon. Magasabb régiókba akar felszállni, ahol már nem kell fizikai testben megnyilatkoznia.

Szabadságában áll felszállnia, mert olyan fokra emelkedett, amelyet Goethe így magyaráz: „Minden hitvallásnak megvan a lehetősége arra, hogy a legmagasabb tisztaságot megközelítse.” Ha a tizenkét vallás mindegyike megérett arra, hogy a harmóniát létrehozza, akkor a

Tizenharmadik, aki kívülről hozta létre a harmóniát, felszállhat. És szépen fejezi ki a költemény, mivel küzdheti ki az Én ezt a tökéletesedését. Elmeséli először a Tizenharmadiknak az élettörténetét. De az a barát, aki Márk zárandokot fogadta, még sok egyebet is tud, amit a testvéri közösség tizenkét tagjának nagy vezetője nem mondhat el. Néhány mélyen ezoterikus értelmű vonást mesél egy a Tizenkettő közül Márk testvérnek. Halljuk, hogy a Tizenharmadik születésekor csillag hirdette előre földi létét. Közvetlen kapcsolatot jelent ez a három királyok csillagával és annak jelentőségével. Ennek a csillagnak maradandó jelentősége van. Megmutatja az utat az önismerethez, az Én odaadásához és az Én tökéletesedéséhez. Ez a csillag az, amely azoknak az adományoknak megértéséhez vezet, melyeket a dán király az álomban látott jelenségtől kapott, s ez a csillag az, amelyik mindannyiszor megjelenik, valahányszor olyasvalaki születik, aki érett a Krisztus-princípium felvételére.

És más jel is mutatkozott. Annak a jele, hogy a Tizenharmadik a vallásos harmóniának olyan magasságáig fejlődött, amely a lélek harmóniáját és békéjét is meghozza. Ezt abban a mély jelentőségű jelképben látjuk kifejezve, hogy akkor, amikor a Tizenharmadik a Földön megjelent, a magasból egy saskeselyű bukott alá, de ahelyett, hogy pusztítólag hathatott volna, békét terjesztett maga körül a galambok közt. De még mást is elmond nekünk a költemény. Amikor kicsi húga a bölcsőben feküdt, kígyó csavarodott rá. A Tizenharmadik, aki még akkor gyermek volt, megölte a kígyót. Csodálatosan jelzi ez, ahogyan egy érett lélek – mert csak érett lélek, sok inkarnáció után képes erre – kora ifjúságában megöli a kígyót, vagyis legyőzi önmagában az alacsonyabb asztrális lényt. A kígyó az alacsonyabb asztrális lényiség kifejezője, a húgocska az étertest, melyre rátekeredik az asztráltest. S a Tizenharmadik a húgocskára tekeredő kígyót megöli.

Azután elmondja a vers, hogy milyen engedelmesen alkalmazkodik mindahhoz, amit tőle a szülői ház kíván. Engedelmeskedik a nyers apának. Lelki ismereteit eszmékké és gondolatokká alakítja; azután gyógygyerők fejlődnek a lélekben, melyekkel a világban gyógyítólag lehet hatni. Csodaerők fejlődnek benne, ezek abban nyilvánulnak meg, hogy kardjával forrást fakaszt a sziklából. Szándékosan mutatkozik itt meg, ahogyan lelke az Írás nyomait követi.

Így érik odáig a lassacskán felsőbbrendű ember, az emberiség reprezentánsa, a kiválasztott, itt a Tizenkettő közösségében. Hogy mint Tizenharmadik hasson abban a nagy, de titkos rendben, amelyik a rózsakereszt jelképével az emberiségért a világon elterjedt vallások harmonizálnak misszióját vállalta magára. Így ismerkedünk meg először mélyértelmű módon annak lelki beállítottságával, aki eddig a Tizenkettő testvéri közösségét vezette.

Végül kopogtat, amikor felül rég

Megkezdte útját a csillagsereg,

Nyílik az ajtó; a lakók együtt még,

Feléje nyúlnak üdvözlő kezek.

Elmondja, hogy kik s mily messzűn

küldték,

S útját mily szent parancsra kezdte meg.

Ámulnak 's a vendégjog szent adóját

Most a követnek szívesben leróják.

*Körülveszik, hallgatni a beszédet,
S varázsul érzik az új hangokat.
Lehellet sem zavarja a vendéget,
Mert minden szava szív mélyébe hat,
Mint gyermekajk, ha ejtne bölcseséget,
Mely máskor csak jós ajakán fakad:
Oly ártatlan a szem s a hang őszinte,
Hogy más csillagról jötnék véled szinte.*

*Légy üdvöz, szól egy ősz levente végre,
Üdvöz, ha reményt hoztál és vigaszt.
Tán meglep, hogy az üdv e követsége
Örömsugárt szemükbe 'nem fakaszt?
Mi létünk kapcsa, öröme és éke,
Épp most szorongva, aggva féltjük azt.
Nagy percben hoz a gondviselés titka
Az idegenből gyászos falainkba.*

*Mert ah, a fő, ki összetarta minket,
Atyánk, barátunk, a hű vezető,
Ki életünkre fényt és kedvet hintett,
Rövid időn tőlünk búcsúzik ő.
Most is csörög még, ezüsthangon, tisztán,
Mint mikor a kard a sziklát veré,
S a társak, mintha szentelt forrás lenne,
Féltökben alig mertek inni benne.*

*Ha kit maga fölemel a természet
S nagy célra jut, csudát még nem jelent,
Mi nagyot tesz, az ég művének nézed,
Ki sáragyagból hősokeket terem.
De ki magára vet szorító féket,*

*S legyőzi önvágát, a féktelent,
Azt példaként ki-ki örvendve látja,
S beismeri: ez ő, ez a sajátja.*

*Előre ront az erő, nincs határa,
Hatásra tör s nem lát korlátokat,
Ellenben mindenfelől az élet árja
Gátol, sodor, magával elragad.
E belső vészbe és külső viszályba
Rejtélyes értelmű, nagy ige hat:
Közjármunkból hogy szabadon kiléphess,
Légy önmagadon uralkodni képes.*

Így lett ez az ember, aki legyőzte önmagát – illetve azt az Ént, amely az embernek egyelőre osztályrésze – feje az imént jellemzett kiválasztott testvérközösségnek. És így vezette a Tizenkettőt. Vezette őket addig, amíg most annyira érettek, hogy magukra hagyhatja őket.

Márk barátot azután azokba a benső termekbe vezetik, ahol a Tizenkettő munkálkodik. Hogyan működnek? Ez a működés különös természetű, s a költemény érezteti, hogy ez a munkálkodás tulajdonképpen a szellemi világban történik. Az az ember, aki tekintetét csak a fizikai síkra irányítja, akinek érzékei csak a fizikai dolgokat látják s azt, ami az emberek által a fizikai világban történik, nem egykönnyen tudja elgondolni, hogy másféle munka is létezik s ez bizonyos körülmények közt sokkal lényegesebb és fontosabb a fizikai síkon, külsőleg végzett munkánál. Annak a feltételnek azonban mindenesetre eleget kell tenni, hogy az, aki a magasabb síkokon akar dolgozni, először a fizikai síkon kell feladatát teljesítse. És a Tizenkettő teljesítette is ezt. Ezért jelentős összműködésük az emberiség szolgálatában.

Márk barátot most abba a terembe vezetik be, ahol a Tizenkettő együtt van, s itt összműködésük módja mély szimbólumban táruul fel. Az, amit a barátok mindegyike egyéni sajátosságából közösségüknek ad, az különös jelképben fejeződik ki mindegyiknek az ülőhelye felett. Sokféle szimbólumot látunk itt, amelyek a legkülönbözőbb módon elmésen fejezik ki azt, amit mindegyik a spirituális hatásból álló közös munkához hozzáad, úgyhogy ezek az áramlatok a világot átható, az emberiséget erősítő szellemi folyamattá egyesülnek. Vannak ilyen testvéri közösségek, központok, ahonnan az ilyen áramlatok kiindulnak, és az emberiségbe behatolnak.

A Tizenharmadik ülőhelye felett Márk barát újból látja a jelet: a rózsákkal átfont keresztet, ami a négytagú ember jelképe, s egyben jelképe az áttisztított vérnek, vagy Én-princípiumnak, a magasabb ember princípiumának. S azután a Tizenharmadik ülőhelyétől jobbra és balra látjuk különleges jelképek alakjában azt, amit ennek a jelnek le kell győznie. Jobbról a tűzszínű sárkány: ez az ember asztrális lényét képviseli.

Nagyon jól tudták a keresztény ezoterikában, hogy az ember rabja lehet három alacsonyabb testiségének, ha pedig rabja lett, akkor a hármasság alsóbbrendű élete uralkodik a lelken. Ezt az asztrális észlelés a sárkányalakban látja. Ez nem csupán szimbólum, hanem nagyon is reális

valóság. A sárkány azt fejezi ki, amit elsősorban kell legyőznünk. A keresztény ezoterika, minek szelleméből ez a költemény íródott – s ami Európában elterjedt –, a szenvedélyekben, a fizikai emberhez tartozó asztrális tűznek erejében, a sárkányban látta azt, amit az emberiség délről, a forró égövből átvett. Délről származik az embernek azon része, amit az emberiség mint forró szenvedélyt magával hozott, s amelyik inkább az alacsonyabb érzékiség felé irányul. Első impulzusként ezeknek megfékezésére és legyőzésére a hűvösebb észak leáramló befolyásai mutatkoztak. A hűvösebb észak befolyása, az Ennek a hármas testiségbe való leszállása egy régi, a Medve-csillagképből vett szimbólumban jut kifejezésre, abban, ahogyan egy kéz benyúlik a medve torkába. Az alacsonyabb emberi természetet, amit a tüzes sárkány jelképez, legyőzzük magunkban s ami így fennmaradt a magasabb értelemben vett állatlénységben, azt a medve képviseli. Az Ént pedig, mely a sárkánytermészet fölél fejlesztette magát, mély vonatkozással a medve torkába nyújtott emberkéz fejezi ki.

Így, a rózsakereszt két oldalán jelenik meg az, amit a rózsakeresztnek le kell győznie, és a rózsakereszt az, ami az embert arra hívja fel, hogy mindig feljebb és feljebb emelkedjék a megtisztulásban. Így ez a költemény valóban a kereszténység legmélyebb princípiumát adja nekünk, s mindenekelőtt azt a szemléletet, melynek az olyan ünnepnél, mint a mai is, lelkünkben kell élnie.

A testvéri közösség legidősebb tagja kifejezetten hangsúlyozza Márk barátának, hogy az, amit itt együtt tesznek, szellemileg történik; tehát spirituális élet. Ez a munka, amelyet a szellemi síkon az emberiségért vállalnak, különös jelentőségű. A barátok már átérték, megtapasztalták az élet örömét és szenvedését, megharcolták harcaikat, elvégezték munkájukat a külső világban; s íme, most itt vannak, de az itteni munka még távolról sincs lezárva, hanem szakadatlanul folyik az emberiség továbbfejlődéséért. Értésére adják Márk barátának: Te most annyit láthattál, amennyit megláthat az a tanítvány, ki előtt az első kapu nyílik meg. Nagyjelentőségű szimbólumban mutatják meg neked, milyen legyen az ember felemelkedése. De a második kapu magasabb titkokat rejt: hogyan dolgoznak a magasabb világok az emberiségen. Ezeket a titkokat csak hosszabb előkészítés után ismerheted meg, s majd csak azután lépheted át a következő kaput.

Mélységes titkok jutnak ebben a költeményben kifejezésre.

Korán szokott, követve szíve hangját,

Ahhoz, mi benne már nem is erény:

Tisztelni atyja szigorú parancsát

S engedni, ha az zordul, hevenyén

Munkát kívánt, mely az ifjúnak rabság,

a legnehezbet oly készen tevén,

Mint idegenben hajléktalan járva

Kis adományért végzené egy árva.

A zsoldosokkal kelle harcba menni,

Gyalog előbb, folyton, nap-éjen át,

Majd bajnok mellett szolgálatot tenni,

*Asztalt teríteni, nyergelni lovát.
Mint hírvivőt sem fárasztotta semmi,
Se hegy, sem örvény, sem folyó, se gát,
S megszokva így, hogy másé minden tette.
A fáradság még kedvre derítette.*

*Mint a nyilat fölszedni harci tűzben
Bátran futott a hadsorok közé,
Úgy maga szedett levelet a fűben,
Mellyel a sebet bekötözté.*

*[...]
De ezt magától meg nem fejtí elme,
Kulcsát csak bizalom adhatja meg;
Tudd meg, mily tűrés s veszteségek árán
Mit nyertünk itt az élet véghatárán.*

*De sohse hidd, hogy csak régmúlt időket
Említ az agg! Még sok történi itt,
Mi megpróbálná képzelő erődet,
Mit kárpít vagy könnyed fátyol borít.
Csak külső kapu nyílt meg még előtted,
Csak a pitvarnak láttad titkait.
Készülj! Méltónak látszol, jámbor utas,
Hogy a szentély legbelsejébe juthass.*

Rövid pihenő után Márk barát legalább sejteni kezd valamit az ember benső életéről. Az emberi Én felemelkedése jelentőségteljes szimbólumokban hat lelkére. S amidőn pihenéséből jel ébreszti fel, egy rácsozatos ablakhoz jut, ahol különös hármashangzatot hall. Be nem pillanthat, nem láthatja, mi történik ott.

E pár szó is elég ahhoz, hogy mély értelmű módon jelezze, mi vár az emberre, ha a szellemi világhoz közeledik, ha a saját Énjén való munkálkodás által annyira megtisztul és tökéletesedik, hogy az asztrális világon áthalad s azután a magasabb világokat közelíti meg, azokat a világokat, melyekben a földi dolgok szellemi ősképei találhatók. S amit az ezoterikus kereszténységben égi világnak, mennyországnak neveznek, egy színekben áradó, hullámozó világon keresztül közelíti azt meg s belép a hangok világába, a világharmóniába, a szférák zengésébe. A szellemi világ a hangok

világa. Ebbe a szellemi világba kell magát beleélje az, aki magasabb Énjét a magasabb világokig fejlesztette. Éppen Goethe az, aki a szellemi zengések világának magasabb átélését világosan kifejezte Faustjában. Amikor Faustot az egek elragadják s a szellemi világ hangokban nyilatkozik meg neki:

A nap ősi módon zengi,

Testvérszférákban

versenydalát.

[...]

A fizikai Nap nem zeng, de a szellemi igen. Goethe megtartja a képet továbbra is, amikor Faustot hosszú tévelygés után felhelyezi a szellemi világokba

Szellemi füleknek zengve,

Születik immár a nap.

Az ember az asztrális világ szimbólumain keresztül – ha tovább fejlődik – a szférák harmóniájának világába, a szellemi zene világába, a devachan területére jut. Csak nagyon halkán jelenik meg a mi kifelé haladó Márk barátunknak, amikor az első kapun, az asztrális kapun áthaladt, a benső világ zengése. Azé a világé, amely a mi külső világunk mögött van és az asztrális világot átváltoztatja magasabb világgá: hármashangzattól áthatott világgá. Mialatt az ember feljut a magasabb világba, átváltozik alacsonyabb természete e magasabb hármassággá: asztrálteste Szellem-Énné, éterteste Élet-szellemmé, fizikai teste Szellem-emberré lesz.

Márk barát sejti a szférák zenéjében a magasabb természet hármasságát s miközben eggyé olvad a szférák zenéjével, feldereng benne az első sejtelen a szellemi világgal kapcsolatba lépő ember megifjodásáról. Mintegy álomban látja a kerten átsuhanni a három, fáklyát vivő ifjú alakjában a megfiatalodott emberiséget. Ez az a pillanat, amikor Márk lelke a szürkületből reggelre felébredt. Még egy kissé sötét van, lelke még nem hatotta át a sötétséget. De éppen ez az az idő, amikor a lélek lassacskán bepillantást nyerhet a szellemi világba. Bepillanthat a szellemi világba, mint ahogyan bepillanthat akkor is, amikor a nyár-delelő elmúlt, s a Nap tűnőfélben van, beköszönt a tél, és Karácsony éjféلكor a Krisztus-princípium a Földön keresztül tündököl.

A Krisztus-princípium vezeti fel az embert ahhoz a magasabb hármassághoz, amely Márk barát előtt a három ifjú képében jelenik meg s ez a három ifjú a megújult emberi lelket jelképezi. Ezt fejezi ki Goethe ebben a mondásában:

S míg nem érzed, hogy ez a

"Halj, s támadj föl" áthat,

csetlő-botló, bús fia

vagy csak e világnak.¹⁵⁸

---

¹⁵⁸ Szabó Lőrinc fordítása.

Annak, aki az ezoterikus kereszténységet megérti, minden év Karácsonya újból és újból mutatja, hogy az, ami a külső világban történik, a benső szellemi történésnek arcjátéka, kifejező mozdulata. A Nap külső ereje kiéli magát a tavaszi és nyári napokban.

A Szentírásban ez a külső Nap-erő, mely csak hírnöke a benső szellemi erőnek, Jánosban fejeződik ki, míg a benső szellemi erő csak Krisztusban. És mialatt a Nap fizikai ereje mindinkább hanyatlik, a szellemi erő emelkedik, mind erősebb s erősebb lesz, míg azután Karácsonykor a legerősebb. Ezt jelentik János evangéliumának szavai: „Őneki növekedni kell, nekem pedig alá kell szállanom!” És Ő emelkedik, emelkedik, s megjelenik ott, ahol a Nap-erő újból elérte külső fizikai erejét.

Hogy az ember ebben a külső fizikai erőben tisztelhesse, imádhassa ezt a szellemi Nap-erőt, meg kell ismernie a Karácsony-ünnep jelentőségét. Aki ennek jelentőségét nem ismeri meg, annak a Nap új ereje újból nem jelent egyebet, mint megint csak a régi fizikai erőt. Aki azonban megismerte azokat az impulzusokat, melyeket az ezoterikus kereszténység és éppen a Karácsony ad nekünk, az a Nap-test növekedő erejében a benső Krisztus külső testiségét látja és átéli, hogy Krisztus a Földet élettel hatja át és megtermékenyíti, úgyhogy maga a Föld válik a Krisztus-erő – a Föld-szellemiség – hordozójává. Így fog az, ami minden Karácsony éjjel megszületik, számunkra újból megszületni. Krisztus bensőnkben láttatja meg velünk a makrokozmoszban lévő mikrokozmoszt, és ez a meglátás fog bennünket mindig feljebb és feljebb vezetni.

Az ünnepek, amelyek az embernek már rég csak külsőséget jelentenek, újból mély értelmet fognak nyerni, ha ezen a mély ezoterikán keresztül eljut annak megismeréséhez, hogy az, ami a természetben történik – a villámlás, mennydörgés, a Nap és a Hold felkelése és lenyugvása –, az a szellemi létnek gesztusa, arcjátéka. És az embernek fel kell ismernie, hogy azokban a fontos időszakokban, melyeket az ünnepek megjelölnek, a szellemi világban is jelentőségteljes dolgok játszódnak le. Ezáltal fog az ember ahhoz a megifjító szellemi erőhöz jutni, melyet a három ifjú jelképez s melyet az Én csak úgy szerezhet meg, ha önző elzárkózás helyett odaadja magát a külvilágnak. De nem lehet meg ez az odaadás, ha a külvilág nincs a szellemtől áthatva. De hogy ez a szellemiség minden évben, minden embernek újra – még a leggyengébbnek is – mint világosság jelenjen meg a sötétségben: ezt minden évben kell újból az emberi szívekbe és lelkekbe írnia.

Ezt akarta Goethe A rejtelmek c. költeményében kifejezni. Karácsonyi, de egyúttal húsvéti költemény is ez, s az ezoterikus kereszténységnek mély titkaira utal. Ha hatni hagyjuk magunkra azt, amit Goethe a rózsakeresztes kereszténység mély titkaiból elmond, ha költeményének erejét csak részben is felvesszük magunkba, akkor környezetünkben – legalábbis egyesek számára – apostolokká válhatunk s elérjük, hogy a karácsonyi és a húsvéti ünnepek szellemmel és élettel teljenek meg. [...]

Köln, 1907. december 25., este 8 óra

Az előadás fordítójának utószava

Körülbelül 1785-ben írta meg Goethe Die Geheimnisse – amint Dóczi fordítja, Rejtelmek – című költeményét, melyet Fragment-nek jelöl meg. Valójában ez a keretét szinte szétvetni akaró töredék – bár tulajdonképpen epikus költemény – egy hatalmas dráma magva, melyet önkéntelenül is Wagner fennkölt drámájával, a Parsifallal kell összehasonlítanunk... Goethe eredetileg monumentális eposznak szánta, csupán akkor, amikor belátta, hogy mily kevésbé számíthat megértésre, tett le szándékáról.

A Rejtelmek költeménye nemcsak alaphangulatában hasonlítható össze a drámai formába öntött Parsifallal, hanem szereplőinek rokon voltában is. És abban, hogy mind a két mű a magasabb világokkal való kapcsolatot, és az ehhez vezető megismerést – azaz beavatási utat – ábrázolja. Mindkettő a költészet eszközével szolgálja a szellemi megismerésre vágyó emberiséget.

A mű így töredékesen is negyvennégy nyolcszakaszos, stancákban rímbeszedett versből áll, ez a nemes versforma is az igényes téma rangját akarja meghatározni.

Goethe a kétszakaszos ajánlásban hivatkozik arra, hogy nem várja mindenkitől az egész mű megértését, lesznek, akiket bánattal tölt el, sokan pedig derült lélekkel fogják olvasni. A Fragment megírása után harminc évvel, ő maga is szükségét látta annak, hogy művéhez magyarázatot fűzzön. Ebben ismerteti azt a célját, hogy eposzában olyan helyre akarta vezetni az olvasót, mint Montserrat hegyének középkori bencés apátsága, amelyről tudjuk, hogy magasrendű beavatási hely volt. Elképzelése szerint a szerzetes-lovagok tizenhárom kis remetelakban éltek volna itt, és mindegyiket felkereste volna a költemény cselekvő hőse, Márk barát, akit a rend főnökének halála után a kolostor lakói utódjául szemeltek ki. A tizenkét szerzetes-lovagot más és más nemzet legkiválóbb fia gyanánt akarja jellemezni, akik mind más és más légkör, éghajlat, faj, szükségletek és szokások bélyegét hozzák magukkal. A gondolkodás és érzés legkülönbözőbb módjával keresik a megigazulást, amelyet egyenként tökéletlenül, de együttesen tökéletes összhangban találhatnak meg. Ebben az ismertetésben Goethe röviden le is írja költeménye eseményeit, de inkább csak a külső eseményeket sorolja fel. Majd megmagyarázza, hogy a tizenkét oly különböző lovag közössége mit is szimbolizál. Azt, hogy minden egyes vallás akkor éri el legfőbb virágzását, amikor a Felsőbb vezetővel egyesül. Hogy ez elérhető legyen, olyan vezetőt választott számukra, aki a Humanus nevet viseli, és aki hosszú együttélés után bátran válhatott meg tőlük, mert szelleme mindnyájukban megtestesülvén, mindegyikük sajátja lévén, tulajdon földi burokra már nem szorul. A cselekményt a Nagyhétre képzelte el, hogy könnyebbé tegye annak az átélését, hogy Humanus eltűnése a felmagasztosított emberi létnek vigaszt nyújtó megnyilvánulása.

Azt, amit nagyon várnánk, hogy Goethe megmagyarázza a költeményben kétszer is előforduló szimbólumot, a rózsakeresztet s mindazt, ami ezzel függ össze, nem találjuk meg magyarázatában. Nyilván ugyanazon oknál fogva nem tért ki erre, amiért a költeményt sem fejezte be. Úgy érezte, nem értenék meg, korai lenne. Meg sem említi, hogy a hely, ahová Márk barát érkezett, rózsakeresztes beavatási hely s a közösség, amelyet itt talál, rózsakeresztesek közössége.

Száz évnek kellett elteltetni ahhoz, hogy Rudolf Steiner elérkezettnek találja az időt s feltárja azt, amit Goethe elhallgatott. Kultúrtörténeti és szellemtudományi műveiben megvilágította a rózsakeresztesség nagy kultúrmozgalmát, mely a XV. századtól kezdve oly bensőséges szerepet töltött be az emberiség haladásában, és melyhez Goethe is tartozott. Rámutatott dekadenciájára és eltorzulására, mert ma főleg ezek ismeretesek. Áldásos eredményei azonban a modern emberiség legértékesebb megnyilvánulásainak köntösében élnek és hatnak tovább.

EMBERTUDOMÁNY

Charles G. Harrison (1855–1936):
Az érzékfeletti univerzum¹⁵⁹

Hat előadás az okkult tudományról, a teozófiáról és a katolikus hitről, London, 1893 (első kiadás 1894).

Charles G. Harrison

**Az
érezékfeletti
univerzum**

Hat előadás az okkult tudományról,
a teozófiáról és a katolikus hitről

London, 1896.

Ford., jegyz.:
Z. Tóth Csaba, 2015.

¹⁵⁹ Az 1896. évi második kiadás alapján fordította, jegyzetekkel, ábrákkal kiegészítette: Z. Tóth Csaba, 2015. (A ford. előszavát ld. ZMTE Acta 2023/3, p. 269).

Forrás: C. G. Harrison (b. 1855) *The Transcendental Universe, Six Lectures On Occult Science, Theosophy, and the Catholic Faith*, delivered before the Berean Society, 1893. A fordítás alapjául szolgált az 1896-os második kiadás, www.archive.org (2015. ápr. óta). Ld. még az 1993-as új kiadást bővebb bevezetéssel és jegyzetekkel: <http://www.balderexlibris.com/index.php?post/2012/04/09/Harrison-C-G-The-Transcendental-universe>, és németül: *Das transzendente Weltenall*, Stuttgart, 1898, ford. Carl Graf zu Leiningen-Billigheim, új kiadás 1990. —

Tartalom:

A szerző előszava és bevezetése

I. előadás

Elméleti és gyakorlati okkultizmus – Ezoterikus társaságok és testvériségek – Pártok az okkultizmusban – „Ezoterikusok,” „liberálisok,” és a „bal testvérei” – A titkosság Scyllája és az elhamarkodottság Charybdise – A modern spiritizmus eredete – Blavatsky asszony – Egy „bal testvér” árulása – A valódi „Kut-Humi” – A „mahatma”-mítosz eredete.

II. előadás

A beavatott – Mi ő, és mi nem – Torz elképzelések a „Küszöb Őrével” kapcsolatban – Bulwer Lytton 'Zanoni' c. allegorikus regénye – Az okkult tudomány három alaptétele – A hetes szám – Az életjelenségek periodikussága az egészségben és a betegségben; idézetek szaktekintélyektől – A „mikrokozmosz és a makrokozmosz” – A „megfelelés törvénye” – Az „ember hét kora”; ezek közül kettő okkult – Népek és rasszok – Példák Európa történetéből – Az induktív és deduktív módszerek alkalmazása – A harmadik alaptétel – Elemi örvények – Anyag és erő – „Protyl” – Crookes professzor lemniszkáta-elmélete és Hermész kaduceusz-botja – A modern tudomány tanúsága a „múlt babonái” mellett.

III. előadás

Az isten-eszme fejlődése – Örvénymozgás a mentális síkon – A lemniszkáta-elmélet alkalmazása – Az isten-eszme hétlépcsős kialakulása – A „semleges pont”, politeizmus, ezoterikus panteizmus, antropomorfizmus, teomorfizmus, keresztény panteizmus, keresztény politeizmus – A jelenlegi, vagy ötödik fázis – Teomorfikus vallás, panteisztikus tudomány – A tudomány és vallás közötti konfliktus valószínű eredménye.

IV. előadás

Az alsó ív és a semleges pont – A személyes középpont – A kereszténység politeisztikus eleme – A vele való foglalkozással kapcsolatos ellenvetések – A tíz Szefirot – A kabbalisztikus sorozatok komoly hiányossága – A dionüszoszi sorozatok mentesek ettől – Egyéb okok az alkalmazásuk mellett – A mennyei hierarchia kilenc rendje – Az első hármasság – A második hármasság – A „Világosság és Sötétség Hatalmai” – Jehova nem Atyaisten – Isteni megnyilatkozások – A harmadik hármasság – „Korszakok angyalai” – Az ördög és a Sátán nem ugyanaz – „Evilág” (korszak) fededelve – Arkangyalok – Enoch könyve – Fel- és alászálló arkangyalok – A szent háború – A szellemi konfliktus kivetülése a külső világba – A legutóbbi összecsapás eredményei – Az 1879. év – „Segítő szellemek” – Duális természetük – E ciklus szellemi automatizmusa – Kapcsolat az angyalokkal – Az ima elmélete.

V. előadás

A Nyolcadik Szféra titka – A halál hétrétű titka – Mr. Sinnett és a Nyolcadik Szféra – Az „Ezoterikus buddhizmus” és a „Titkos tanítás” – Tévedések a planetáris kötelékek kapcsolatban – „Manvantara” és „Pralaya” – Világkorszakok – A gonosz eredete – Számszimbolika – A gyorsítás és lassítás törvénye – A kettős örvény és a „csavart hatás” – A fizikai Hold – Jehova-Michael az emberi szaporodás istene – Az angyalok első bukása – Adam Kadmon – Az angyalok második bukása – A tüzes és a nedves elemi lények – A döntő együttállás nagy napja.

VI. előadás

Fejlődés és visszafejlődés – A természet hét országa a makrokozmoszban – Kozmikus nappalok és éjszakák – A dhyanik alászállása a jelenlegi üdvrendben – A sátán mítosza – Lucifer, az ötödik kozmikus princípium képviselője – Szembenállása a hatodikkal – Háború a mennyben – Jehova-Michael – A Genézis allegóriája – „Szabad akarat” és személyiség – A fájdalom misztériuma és az áldozat misztériuma – A Mélység vagy a „Máyá méhe” – Az inkarnáció – A test megváltása – A szakramentalizmus – Záró megjegyzések. — 37

A szerző függeléke az első előadáshoz

Jegyzetek

Ábrák

A Szerző Előszava

Az itt következő előadások 1893 elején hangzottak el a „Bereai Társaságban” (Berean Society, London), melynek az előadó az elnöke volt abban az évben. E társaság az elméleti okkultizmus tanulmányozására jött létre s nevét az Apostolok Cselekedetei 17,11. verséből vette [i.], ami nem annyira a tanulmányaik természetére, mint inkább az irányulására vonatkozik.

Többek kérésére, akik nem tudtak rendszeresen részt venni az előadásokon, ezeket most könyv formában is megjelentetjük. Az előadások célja az volt, hogy anyagot nyújtsanak arról, mi a különbség az igazi „gnózis” és a „a hamis nevű ismeret ellenvetései” között (*ψευδωνύμων γνώσεως*) [1. Timóth. 6,20; vö. Máté, 13,35, Ján. 16,25.] közelebbi felvilágosítást nyújtva azokról a nehézségekről, melyeket akkor találunk, ha összehasonlítjuk a Teozófiai Társaság által napvilágra hozott igazságokat a kereszténység alapvető tanításaival; olyan nehézségek ezek, melyek gyakran származnak egyfelől az okkult tények nem értéséből, másfelől pedig az egyház filozófiai irodalmát illető tájékoztatlanságból. Az első előadás a „színfalak mögötti” konfliktussal foglalkozik, ami a Teozófiai Társaság megalakulásához vezetett, a további előadások pedig a teozófiai tanításokat vizsgálják, melyek az ember eredetével és rendeltetésével, a gonosz problémájával foglalkoznak az okkult tudomány fényében. Az előadások formáján keveset változtattunk, kivéve, hogy az első előadás egyes részleteit jónak láttuk átemelni a bevezetőbe az átlagolvasó kedvéért, aki kevésbé ismeri a Teozófiai Társaság céljait és módszereit, de még a 19. század művelt professzorai is a teljes járatlanságukról tesznek bizonyosságot ezzel kapcsolatban, miközben felkészültnek érzik magukat, hogy írjanak róluk.

Az előadások nyilvánosságra hozásakor a szerző egy lehetséges kritikával is számol. Mivel az előadásokat eredetileg bizonyos fokig *ad clerum* [ii.] tartotta, ezek stílusa talán túl dogmatikusnak tűnhet, és sok mindent meg kellene magyarázni. A tárgyunk kielégítő megvilágításához egy beható tanulmányt kellene írni az okkult kutatás módszereiről, de elegendő rámutatni, hogy az okkult tudományban a deduktív módszert a felfedezés terén alkalmazzák (következtetés az általánosból az egyedire), az induktív módszert pedig a bizonyításnál (következtetés az egyediből az általánosra); ezenfelül az adatok, melyeken az általános igazságok nyugszanak, az érzékfeletti területek észlelésének eredményei, melyek a dolog természetéből fakadóan nagymértékben ezoterikusak. A szerző nem érzi feljogosítva magát arra, hogy ezekkel a szellemi vagy „magasabb misztériumokkal” foglalkozzon, de az okkult módszerek ismeretéből fakadó tudása alapján szeretne bevezetést nyújtani az intellektuális vagy „alsóbb misztériumokba”,

mindazok számára, akik készek próbaképpen elfogadni bizonyos elvont állításokat, melyek az önmagukban érthető általános igazságokra vonatkoznak. Ezekre alkalmazni lehet az *induktív* módszert, amikor az olvasó elegendő tudást szerzett ahhoz, hogy elemezze a *deduktív* módszer eredményeit [iii.] s átszűrheti azokat a tapasztalat próbáján, összehasonlítva és igazolva az érintkezési pontjaikat a modern tudomány tényeivel s fényt vetve az emberiség történetére.

A szerző köszönetet mond mindenkinek, „akit illet,” a nagylelkű segítségért, amit kapott a nehézségek közepette, miközben intellektuális fogalmakba öltöztette mondanivalóját, melyet csak homályosan észlelt az ő nagyon tökéletlenül fejlett magasabb képessége révén. Ezt a segítséget olyanok nyújtották, akik világosabban látnak és képesek áthatolni az intellektuális ködökön, melyek elsötétítik a szellemi világot. A szerző hálás nekik, noha nem mindig tud egyetérteni velük abban a kérdésben, hogy mennyit ajánlatos közölni, mennyire kell ragaszkodni a szabályhoz, amely tiltja az okkult közlések leírását – olyan szabály ez, amelyet bár használtak a múltban, de gyakorlatilag elavult, és jelenleg csupán nagy nehézségek árán lehet fenntartani. Olyan okokból, melyek nyilvánvalóvá fognak válni, a szerző – felemelve a fátyol csücskét, amely eddig eltakarta az Okok Birodalmának titkait, melyekbe csak a beavatottaknak volt módjuk bepillantani –, szeretné kinyilvánítani, hogy egyedül a saját felelősségére nyilatkozik, mert meg van győződve arról a tényről, hogy mások, kihasználva az avatatlan többség tudásának hiányosságait, a komoly és gondolkodó emberek elé egy új és hamis vallást helyeznek, amely megtévesztően igényli a katolicitást, egyetemességet. Ha „a kis tudás veszélyes”, akkor a megoldás bizonyosan nem a tudatlanság, hanem a nagyobb tudás.

A Szerző Bevezetője

A század utóbbi fele, amely most a végéhez közeledik (1893), rendkívüli mértékben volt a nyugalanság korszaka. Az emberi élet minden területén – politikában, tudományban és vallásban – a korábbi, megkérdőjelezhetetlennek hitt elvek a vita porondjára kerültek, és szigorú vizsgálatnak vetették alá őket. Ennek a rostálásnak az eredményei egy mély elégedetlenséghez vezettek, amely állandóan feszegeti a jelenlegi tudásunk határait, kifejezésre jut a korszak művészeti életében, és jellegzetes karaktert kölcsönöz neki. „Fényt, több fényt!”, ezek voltak Goethének, a 19. század pionírjának utolsó szavai, és a halódó század visszhangozza őket.

Igen figyelemreméltó az a változás, amelyen a gondolkodási szokásaink keresztülmentek az utóbbi néhány évben. Egészen a legutóbbi időkig az intellektuális fensőbbség jele volt az „agnosztikus” alapállás az ember figyelmét felkeltő legfontosabb dolgok tekintetében. Azt bizonygatták, hogy nem csupán semmit nem tudunk Istenről, a lélekről vagy a túlvilági életről, hanem az ezzel való foglalkozás is hiábavaló s az igazi bölcsesség tagadja még a lehetőségét is bármely hasonló megismerésnek, és minden megnyilatkozás, ami ezekre vonatkozóan akar információt adni, csupán a zavaros fantázia terméke. De az intellektuális büszkeségnek ez a különös formája vezette az agnosztikusokat ahhoz, hogy, mint a puritánok a *Hudibras*-ban [i.]:

„Növelve bűneiket, melyekre hajlottak,
Káromolták, kik ezeknek híjával voltak.”

Ez nem tartotta vissza őket a legvadabb spekulációktól a földi élet eredetével kapcsolatban s komolyan állították, hogy a fő különbség az ember és egy majom agya között abban áll, hogy az előbbi nagyobb mennyiségű foszfort tartalmaz.

Elkerülhetetlen volt, hogy az inga az ellenkező irányba lendüljön, és az agnoszticizmusra adott válasz egy nagyon különös jelenséget eredményezett – a gnoszticizmus visszatérését, az alexandriai gondolkodás valóságos újjáéledését a 19. században.

A teozófiai mozgalom vagy gnosztikus újjáéledés igen figyelemreméltó, és megérdemli, hogy komolyan foglalkozzanak vele. A kérdést nem lehet elintézni néhány gúnyos megjegyzéssel „Kut-Humira” és a dupla téácsészére vonatkozóan, és számos követőt sem lehet csupán az emberi hiszékenységre áldozatának tekinteni. Az emberek többsége lehet félkegyelmű vagy sem, de a teozófusok tagsága nem a többségből, nem a társadalom gondolatlan részéből verbuválódott. A teozófia nagy ereje abban a tényben rejlik, hogy egy koherens, összefüggő rendszer – kozmogónia, filozófia és vallás. Azt állítják, hogy rendelkeznek az élet és az emberi elme problémáinak kulcsával, mely problémákat eddig megoldhatatlannak tekintettek; számolnak az ember vallási ösztönével, és a fejlődési törvény alapján igyekeznek megmagyarázni a különböző formákat, melyekben a fejlődés kifejeződik a különböző emberi rasszokban és a világtörténelem különböző periódusaiban.

Számos jele van annak, hogy korunk gyorsan kinövi a vallási és tudományos kereteit. A vallás automatikus tekintélye és a tudomány induktív módszerei akadályként jelentkeznek a szabad fejlődés útjában, és ha valaki bizonyítékot akar erre, elég hivatkozni egyfelől a „Lux Mundi”-ra, amely, mint az elismert „High Churchmen”-ek terméke, az idők figyelemreméltó jele, másfelől Crookes professzor birminghami előadására az „Elemek geneziséről”, melyben szinte látni, ahogy az „egzakt tudomány” és a „múlt babonái” közötti szakadékot áthidalja, és Hermész kaduceusza újra a teremtető intelligencia szimbólumává válik.

Attól kezdve, hogy Justinianus császár „háromszor eltörölte a múltat”, mint Westcott püspök mondja, vagyis, amikor eltörölte a római konzulságot, bezáratta az athéni filozófiai iskolákat, és elítéltette Origenészt, azóta a keresztény gondolkodás az ágostonizmus bilincseiben sínylődik, a tudományban pedig az arisztotelészi realizmus uralkodik.

Azonban kinőttük (vagy épp kinőjjük) azt a tudományos módszertant, amely a gyakorlatban kizár a megismerés területéről minden tapasztalást, ami nem az érzékszervek útján adódik, és kinőttük a teológiát, ami az imperializmuson alapszik, és a római jogtudomány elveivel összhangban dolgozták ki. A materializmus rossz hírbe került, részben azért, mert alapjait megrendítette a „szeánsz-szoba” jelensége, és a hipnotizmus képességének, mint gyógyító erőnek a felismerése, részben pedig azért, mert a materializmust nem lehet kielégítőnek tekinteni az univerzum magyarázatában. És azok, akik érzik, hogy a vallási imperializmus nincs összhangban azzal a „tökéletes szabadsággal”, melyben Isten szolgálata áll, utálattal fordulnak el a latin teológia megfeneklett tekintélyétől, és örömmel üdvözlnek olyan tanítókat, mint Origenész, aki a kereszténységet a legmagasabb filozófiai rendszernek járó megkülönböztetésben részesíti, és kijelenti, hogy a kereszténység képes összhangot teremteni az emberi aktivitás minden formája között, legyen az fizikai, mentális vagy spirituális.

Mármint pontosan ez az, amit Blavatsky asszony [Jelena Petrovna Blavatszkája, 1831-1891], a modern teozófia alapítója állít arról a vallási-filozófiai rendszerről, melyet a világnak adott, és ez lenne az állítólagos fensőbbiségének alapja minden más vallás felett, melyeket szerinte a teozófia magába foglal s megmagyaráz. Más szavakkal, egy rivális katolikus egyházat akart alapítani, és azok, akik hiszik, hogy „más alapot senki nem vethet, mint ami vettetett” [1.Kor.

3,11.], jól teszik, ha megvizsgálják a teozófiai hit és gyakorlat alapjait, és a Teozófiai Társaság igényét a katolicitásra.

Ami Blavatsky asszonyt magát illeti, remélem világossá tehetem, hogy okunk van azt hinni, hogy nem volt tudatában, vagy nem teljesen, az inspirációja igazi forrásainak; hogy gátlástalan emberek eszközévé vált, akik tisztességtelen módon felhasználták a figyelemreméltó képességeit, úgyszólván kihasználták őt a saját céljaikra; s amikor jobban megismerjük a konfliktus természetét, ami boldogtalan személye körül dült, kiderül, hogy bűnösebbnek tekintették, mint amilyen volt. Sőt remélem bemutathatom, hogy a hatalmas tudás ellenére (amit Isten tudja honnan szerzett, de majdnem biztosan nem Tibetből), időnként rendkívüli tudatlanságot tanúsított, amit nehéz megmagyarázni, kivéve, ha feltételezünk egy tudatos szándékot, amellyel meg akarták tévesztetni általa az avatatlanokat. Blavatsky „Titkos tanítása” módfelett hiányos munka, mind a kozmogenezis, mind az antropogenezis tekintetében, különösen az utóbbi téren; ezenkívül átítatja a szerző személyisége, oly mértékig, ami komolyan lerontja egy tudományos munka értékét. Ezenfelül a szenvedélyes kirohanásai, a tények elferdítése, amikor ezek történetesen nem igazodnak az elméleteihez, és szektás lelkülete, mellyel bármely nem-keresztény vallásnak kedvez (kivéve a júdaizmust), olyan kombináció, amely őt a legbizonytalanabb vezetővé teszi a magasabb bölcsesség területén.

A „színfalak mögötti” konfliktussal, ami a Teozófiai Társaság megalakulását eredményezte, az első előadásban foglalkozom. A kérdés, ami itt felmerül bennünk az, hogy milyen legyen a magatartásunk egy rendszerrel kapcsolatban, ami tudományos oldalról majdnem napi megerősítést kap, és milyen válaszokat ad az intellektuális és morális problémákra, melyeket a modern kereszténység a saját hitvallása alapján képtelen megoldani? Az előbbivel kapcsolatban általában magától értetődőnek tekintik, hogy semmit sem ismerhetünk, csak azt, amit a kutatás általánosan elfogadott módszerei révén meg lehet ismerni, és minden állítást, ami kívül esik ezen a kategórián, „tudománytalannak” bélyegeznek. Ez azonban egy önkényes értékítéleten alapszik, ami teljesen alkalmatlan bizonyos igazságok mérlegeléséhez. A közönségesen elismert módszerek, noha a maguk módján nagyon kiválóak, nem az egyedüli módszerek, melyek által az igazsághoz juthatunk. Vannak más, ma még viszonylag kevesek által elismert módszerek, melyek idővel általánossá válhatnak, amikor az emberekben kialakulnak bizonyos képességek, melyekről ma még csak kezdetleges ismereteik vannak.

Ilyen természetűek azok a módszerek, melyek által sok mindent már felfedeztek, ami megjelenik ezekben az előadásokban s ami szokatlan lesz az átlagolvasó számára. Ha egyáltalán elfogadják ezeket, a bennük rejlő értékeik alapján kell elfogadni a szellemi megkülönböztetés által, ami olyan, mint a „zenei hallás”, mely által számszerű viszonyok észlelhetők a levegő rezgései között, melyek túl gyorsak ahhoz, hogy konkrét nyomot hagyjanak az emberi értelemben. Nem tagadható, hogy ha igazsághoz akarunk jutni, akkor egész megismerésünket a felfogóképességünkön belülre kell irányítanunk, jöjjön bármilyen forrásból, bármilyen úton az igazság. Egy példa világosabbá teheti ezt. Mr. Norman Lockyer a világegyetem keletkezéséről szóló meteor-elméletét majdnem kizárólag kémiai kutatásokra alapozza. Ha azonban egy matematikus levezeti, hogy a feltételezett erők megszabhatják vagy sem a fejlődési görbéket, akkor nincs józan kutató, aki elutasítaná ezt azért, mert az eredmények nem a tűzpróba vagy a szinképelemzés konkrét kémiai eszközeitől származtak.

Ezért az olyan kérdésekkel való foglalkozásnak, mint az ember eredete és sorsa, helye az univerzumban, az élet és az elme titkai, és más problémák, melyeket a modern tudomány képtelen megoldani, nincs más alternatívája, mint vagy tudatlanságban maradni, vagy ideiglenesen elfogadni bármely információt, ami eloszlatni látszik a sötétséget, mely ezeket a problémákat takarja.

Másfelől, a teozófia vallási eleme megrázkódtatta a klerikalizmus száraz csontjait. Mint hírt adtak róla, Dr. Newman azt mondta Rómában a bíborosi beiktatása alkalmával, hogy úgy látja, „nincs más remény a vallás számára, mint egy új kinyilatkoztatás.” De vajon nem kellene inkább meggyőződünk arról, hogy meg kell-e tagadni bármely régi kinyilatkoztatást? Amikor e gonosz és hitetlen nemzedék jelet keres, nem adatik más jel, mint Jónás prófétáié [Mt. 12,39.] vagy a Feltámadásé. Amikor egy szkeptikus és materialista nemzedék egy új kinyilatkoztatást keres, kell-e csodálkozni, ha egy hasonló választ kap, és rálel az eszmék feltámadására, melyeket régóta halottnak hittek?

Kevesen tagadják, hogy korunkban teljesebb információra van szükségünk az anyagtan univerzumból, mint amit a zsidó íráskönyvek nyújtanak, és ha így van, miért kellene haboznunk, hogy a hindu és más íráskönyveket tanulmányozzuk s arra vállalkozzunk, hogy áthatoljunk a szimbólumok és mítoszok fátylán, melyek mögött az igazi megismerés rejtőzhet, ami a régóta elkülönült tudományt és vallást újra összekapcsolja? Mert, noha ez különösen hangozhat a modern keresztények számára, van egy igazság, amelyről több, korai egyházatyák tanúságot tesznek, miszerint a pogányok egy kinyilatkoztatás részesei voltak, mely alakjában eltérő, de ugyanolyan jelentős volt, mint ami a zsidóknak adatott s hogy a kereszténység igazsága, melyet „katolikus hitnek” neveznek, ennek az elvnek az elismerésén nyugodott. Általánosságban szólva, az egyik kinyilatkoztatás morális jellegű volt, a másik intellektuális. A zsidóknak adatott a Törvény és a Próféták; kinyilatkoztatásuk főként egy szabályrendszer volt, melynek célja a nemzeti közösség kialakítása, amely modellként szolgált minden későbbi kor számára. A pogányok esetében a kinyilatkoztatásnak más formája, tudományos jellege volt, és olyan fontos tárgyai, mint a kozmosz eredete és természete, a szellemi intelligenciák alakja és jellege, akik irányítják mindazt, amit „természeti erőknél” neveznek s a törvények, melyekkel e magasabb lények kormányoznak, valamint más titokzatos igazságok [1.Kor. 1,22.]. Mindkét kinyilatkoztatás hiányos volt, mindkettő részleges. Az isteni igazságosság kinyilatkoztatása, ahogy fokozatosan napfényre került, kielégítette a választott nép morális igényeit, de nem foglalkozott az intellektuális fejlődésükkel. A pogányok bölcsessége nem volt érvényes mindaddig, amíg meg nem tanulták a leckét, hogy minden igaz bölcsesség kezdete az Úr félelme. Másfelől a morális elemet szükségképp kizárta a pogány kinyilatkoztatás formája, „nem ismerte meg a világ a bölcsesség által az Istent” [1.Kor. 1,21.], de ez előkészítette őket arra, hogy befogadják a kereszténység teljesebb kinyilatkoztatását, ami egyedül képes kielégíteni az ember vallási ösztönét, anélkül, hogy ugyanakkor elcsökevényesítené vagy legyengítené az Isten-fogalmunkat.

Aligha kétséges, hogy a modern kereszténység mulasztása, hogy találkozzon a kor intellektuális követelményeivel, nagyban köszönhető annak a téves felfogásnak, hogy a zsidó íráskönyvek önmagukban a teljes kinyilatkoztatást nyújtják s hogy az isteni inspiráció adománya csak egyetlen népet illetett meg a világtörténelem egyetlen korszakában. Ez a szűklátókörűség teljesen idegen a kereszténység szellemétől. A katolikus egyház minden igazságot megörökölt,¹ és mivel nem lehet igazi szembenállás az egyik és a másik igazság között, ezért kötelességünk „vizsgálni mindent, és megtartani, ami jó” [1.Thess. 5,21.], bármely forrásból is származzon. Ezt olyan világosan tudták a görög egyházatyák, hogy nem haboztak elismerni a pogány filozófusok isteni inspirációit. „Azok, akik az Örök Ige (*μετα λόγου βιώσαντες*) vezetése alatt éltek”, mondotta Justinus mártír, „mint Szókratész, Hérakleitosz, etc., keresztények voltak, akkor is, ha a kortársaik ateistáknak nevezték őket.”² [ii.]

Ezért, ha a teozófia, mint hamis és antikesztény tanítás elítélése helyett arra törekszünk, hogy megbizonyosodjunk róla, mennyi igazságot tartalmaz, hogy vajon a tanításai kiegészítik vagy támadják a kereszténység alapvető tanait, amint azok megjelennek az egységes egyház hitvallásában, s hogy mennyire illeszkednek Krisztus testetöltésének nagy, középponti tanításához, ezzel nem pusztán ésszerűbb, hanem keresztényibb szellemet alkalmazunk. Jól meg kellene fontolnunk Origenész tanácsát, és olyan tanításokkal kellene foglalkozni, mint a „karma” és a

reinkarnáció, „hogyan az ilyen nehéz dolgokat tökéletesen megértsük. Mert ha az értelmünk tele van előítéletekkel és elfogultságokkal *más vélemények iránt*, és eretneknek, az egyház hitével szembenállónak ítéljük azokat (meggondolatlanul), *akkor nem az értelem meggyőződésének engedünk, hanem a dogmatikus előítéleteknek.*”³ Maga Origenész, noha valószínűleg sosem hallott a „karmáról”, azon a véleményen volt, hogy „inkább egyezik az értelemmel, ha úgy hisszük, hogy minden lélek bizonyos titokzatos okokból *az érdemei és korábbi cselekedetei szerint* kerül egy testbe”, mintsem, hogy minden születendő gyermek egy új lelket kap.⁴ [Vö. Mt. 11,14, 17,10-13.]

Amit tennünk kell az, hogy mérlegeljünk a bizonyítékokat pro és kontra, az univerzum ilyen vagy olyan elméletével kapcsolatban, és azt fogadjuk el, ami nagyobb számú tény magyaráz meg. Ezekben az előadásokban arra vállalkoztam a legjobb képességeim szerint, hogy ezt az elvet alkalmazzam Blavatsky asszony kinyilatkoztatásaira, melyeknek a médiuma volt, s a következő eredményre jutottam: 1.) A modern teozófia, amely nagymértékben érdekes és fontos lehet tudományos szempontból, nem alkalmazható etikai értelemben; mint kozmogónia a hiányosságai ellenére értékes hozzájárulást jelent az okkult tudomány számára; minden európai okkultistának el kell ismernie, hogy megnyitotta a kutatást egy eddig felfedezetlen, hatalmas terület előtt. Mint filozófia azonban, 2.) sok kívánnivalót hagy maga után, mert nem tesz kísérletet, hogy megoldja a szabad akarat problémáját, amely a személyiség igazi lényege s túlságosan fatalista.^[iii.] S miközben 3.) vallásnak tekintik, a teozófia nélkülözi a hajtóerőt, nem nyújt eszközt ahhoz az altruizmushoz, önzetlenséghez, amihez a teozófusok oly erősen ragaszkodnak. A „karma” és a reinkarnáció legjobb esetben egy önös indítékot nyújthat a jó cselekvésére, legrosszabb esetben pedig minden egyéni erőfeszítést megbénítanak. Az altruizmus egy üres dogma, ha csupán haszonelvűség az alapja. Más szavakkal, az emberek testvériségében való hit elválaszthatatlan az Isten Atyaságában való hittől, melyet a teozófusok tagadnak, mivel ellentmond annak a személytelenségnek, amely, mint mondják, a lényege egy isteni lény fogalmának.

De ez a tagadás végzetes a modern teozófia számára, amennyiben az „ősi bölcsesség-vallást” akarja képviselni, mert egyetlen vallás sem tanította soha, hogy Isten személytelen. Még a „pozitivizmus”, a materialisztikus filozófia Frankenstein-szörnyetege is feltételez egy árnyaszerű személyiséget, amely magában foglalja az emberi aktivitás összességének eredőjét, s amely méltó az Ember névre, nagy E-vel. Természetesen a személyiség imádása (ha igazi) bálványimádás, mert „a katolikus hit ez: imádjuk az Egy Istent a Háromságban, és a Háromságot az Egységben”, és bármely más isten imádása bálványimádás, akár az emberiség az „eidolon” ^[iv.], akár a végtelenné maszkírozott végesség metafizikai fogalma, vagy egy faragott fadarab.

A vallás a kötelék, amely egyesíti az embert Istennel. Ez számos formát ölthet, de csak egyetlen van, ami alkalmas minden ember és minden kor számára. Az IGE TESTTÉ LETT tanítása, ismétlem, az egyedüli, amely képes arra, hogy kielégítse az ember vallási ösztönét, anélkül, hogy ugyanakkor elcsökevényesítené és lefokozná az Isten-fogalmunkat.

A kereszténység minden más vallásnál átfogóbb vallás. Vallja az Egy Urat, Egy Hitet, Egy Keresztiséget. Egy Ura az emberi faj vezetője, Egy Hite a kulcs minden misztériumhoz, Egy Keresztisége tanúságot tesz az emberiség szolidaritásáról – ez a szerves egység az, amely, ha felismerik, harmóniába old minden szembenálló véleményt a vallásról, amelyek a szembenálló érdekekből származnak, mert az Igazság Szellemével való közvetlen viszonyra alapították, Amelyből az értelmi tevékenység minden formája származik.

Az uralkodó vallási tendencia minden korban tükröződött a művészet jellegzetességeiben. Az ősi görögök rajongó természetimádása a forma idealizálását eredményezte, de a színérzékük fejletlen maradt. A görög szellemiség plasztikus volt. A középkorban, az ún. „hit korában” a láthatatlan világ különös fényeket és árnyékokat vetett az érzékek világába, gyakran eltorzítva

annak természetes formáit s az ember figyelmét a változó és tűnékeny megjelenéseire irányította, melyek a festő művészetéhez tartoztak s a színek és a kompozíció szépségében rögzítették és tolmácsolták az állandót. De manapság elvesztettük a hitet a láthatatlan világban, és a tudomány lerombolta a jóságos anyatermészetről alkotott fogalmainkat s helyükbe annak könyörtelen törvényeit állította. Leigázott bennünket a természet fensége és keressük az eszközöket, hogy elmenekülhessünk egy olyan területre, ahol az alsóbb világ szenvedései és felfordulásai eszményi módon feloldódnak a szépség elemében. És a zenében megtaláljuk ezt az ideális területet. Minden művészet szimbolikus, bizonyos szellemi valóság kifejeződése, és a zene – amely hangsúlyozottan *modern* művészet, ahogy a festészet és építészet a középkor művészete volt, a szobrászat pedig az ősi Görögországé –, a jelenkor felkiáltása a világ lármája ellen, a harmónia keresése. Az univerzum valójában egy nagy szimfónia. Fő motívuma Isten Szeretete, alaphangja pedig az „*Et Incarnatus est de Spiritu Sancto ex Maria Virgine.*” [Fogantatott a Szentlélektől s született Szűz Máriától.]

Egy fontos ciklus végéhez közeledünk az emberiség történetében, és ma, mint minden más „utolsó időkben”, kiárad a Bölcsesség Szelleme. Jóél próféta szavai, ha helyesen értjük őket, alkalmazhatók a 19. század végére, mint ami a zsidó törvény vége [Jóél 2,28, Ap.Csel. 2,17.]. Fiaiink és lányaink, a század intellektuális utódai és a 20. századi gondolkodás szülői, kezdenek prófétálni. Ne forduljunk feléjük süket fülekkel. Fiaiink, legjobb tudósaink, látomásokat látnak, és ezek egy Crookes, egy Keely vagy egy Tesla látomásai, oktalanság lenne lebecsülni őket. És öregjeink, vagyis azok, akiknek intellektuális élete teljesen ehhez a századhoz tartozik s akiknek nincs öröksége a jövő számára – a Spencereink, Huxleyjaink, „ortodox” teológusaink és közgazdászaink – hiú álmokat álmodnak, mielőtt a kor végképp elmerül. De most, mint egykor, „léssen, hogy mindaz, aki az Úr nevét segítségül hívja, megtartatik [Ap. Csel. 2,21, Róm. 10,13.]. Fújhat a hamis tanítások szele és fenyegethetnek az eretnekség hullámai [v.], de sosem sodorhatják el „a hitet, amely egyszer a szenteknek adatott” [Júd. 1,3.], mert Kősziklára épült, az Örök Igazságra, amely kulcsa a világmindenség minden problémájának.

I. előadás

A tudomány (vagy rendezett megismerés) háromféle: fizikai, mentális és szellemi. A fizikai vagy természettudomány a külső jelenségekkel foglalkozik; a mentális vagy elméleti tudomány a kapcsolatokkal, a szám, állapot és a mozgás igazságával; a szellemtudomány [i.] pedig a harmónia igazságaival, a természet örök princípiumával, amelyet a zene művészete igyekszik szimbolikusan kifejezni a levegő rezgéseinek közvetítésével, melyek között meghatározott számszerű viszony van.

A szellemtudományt gyakran nevezik „okkult tudománynak”. Ezt a meghatározást gyakran félreértik, főként amiatt, mert összekapcsolják bizonyos területekkel, a jóslással, szellemidézésel, boszorkánysággal, és különösen a modern spiritizizmussal [ii.], amely se nem művészet, se nem tudomány, hanem egy veszélyes játék éles eszközökkel. Ezeket a foglalatosságokat lehet gyakorolni kevés okkult tudással is, ahogy egy távírász sem rendelkezik elektromérnöki ismeretekkel. De van egy tudomány, amely a törvények többé-kevésbé tökéletes megismerésén alapszik, mely törvények az okok szellemi területét igazgatják. Ezt a tudást századokon át szóban hagyományozták és féltékenyen őrizték egy kidolgozott szimbolizmus segítségével, hogy a titkossággal védjék az érdemtelenektől, és megőrizték a szuggesztivitását. Ezáltal azokat, akik a szellemi megkülönböztető képességüket egy bizonyos pontig fejlesztették, további kutatásra serkentették.

Ennek a titkosságnak az az oka, hogy a kérdéses tudás kulcsot jelent egy erőhöz, amely nagymértékben veszélyes lenne a társadalomra (mint jelenleg megnyilatkozik), ha köztulajdonná válna.[iii.] A szellemi régió, mint mondtam, az *okok* világa. Amit „természeti erőnek” neveznek, annak eredete a létezésnek ugyanazon a síkján van, mint az emberi akarat, mert az ember és az univerzum között van egy titokzatos megfelelés. Az anyag alapja (vagy „szubsztanciája”, mint a tanítók nevezik) az erő, és mivel az emberi individualitás szellemi ereje alapvető (objektív) erő a természetben, ez szétbonthat és feloldhat minden másodlagos kémiai és mechanikai erőt. Bizonyos megismerés átadásával lehetséges gyakorlatozás révén fejleszteni a mindenkiben benne rejlő erőket, ami számos fegyvert adna gátlástalan emberek kezébe, képessé tenné őket bűntények végrehajtására a leleplezéstől való legcsekélyebb félelem nélkül. A dolgok ezen állapotában bevezetnék a terror uralmát, ami megrázkódtatná a társadalmak alapjait. Ez egykor valóban megtörtént. Minden nép megőrizte a világméretű áradás, a vízözön hagyományát, ami erről a katasztrófáról tanúskodik. Van a kataklizmáknak egy bizonyos periodikus törvénye, amely ilyen körülmények között működésbe jön, és nagymértékben hatástalanítja a gonoszt, ahogy egy későbbi előadásban majd kifejtjük.

Lehetetlen azonban minden oldalról őrizni a szellemtudomány bástyáit, és ha egyszer létrejött egy rés, nagyon könnyen szélesíthető, mert a tudományokban van egy tendencia, hogy átfedjék egymást. A kémia például, amely természettudomány, egy ideje a magasabb ágaiban értékes segítséget kap a matematikától, amely tisztán mentális, elméleti tudomány. A „gallium” nevű ritka fém felfedezése egy ilyen eset volt. A szentpétervári Mengyelejev előre jelezte az elemek periódusos rendszerében, hogy kellene találni egy fémeket, ami kitölti az üres helyet a sorban, és megadta a valószínű fajsúlyát, ami nagymértékben egyezett a galliummal végzett párizsi kísérletek eredményeivel.

Hasonlóképpen a természettudósaink jelenleg bizonyosan nem hagyják figyelmen kívül a szeánsz-szoba jelenségét és a hipnotizmus legutóbbi fejleményeit. Ezek közvetlenül a kutatás tárgyaivá váltak nagyszámú gyakorlott megfigyelő részéről, hogy meggyőződjenek arról, milyen viszonyban vannak ezek az élet és az elme titkaival – milyen viszonyban vannak például az emberi akarat működése által keltett elektromos jelenségek a szervetlen szubsztanciák hasonló állapotaival – s majdnem lehetetlen, hogy bizonyos természeti erőket ne fedezzenek fel a módszerekkel együtt, melyekkel ezeket manipulálni lehet, s azután a tudósaink, mint lenni szokott, ne tennék nyilvánossá mindezt azonnal. Ez komoly veszélyt jelent, de olyasmi, amit lehetetlen elkerülni. Ílymódon tanácsosnak vélték néhányan, akik rendelkeznek a magasabb megismerés kulcsával, hogy ezt átadják azoknak, akiket kiválasztottak bizonyos tények befogadására, melyeket mindeztáig titokban tartottak, mert egy titok részei voltak és az ismertté válásukra eddig nem volt különösebb ok. E döntés értelméről és az okokról, melyek ide vezettek, az alábbiakban fogok beszélni.

Az okkultisták két nagy csoportra oszthatók: vannak „gyakorlati” és „elméleti” okkultisták. A gyakorlati okkultizmussal vagy a „mágia” tudományával ezek az előadások nem foglalkoznak. Szükséges azonban elmondani, hogy kétféle mágia van – *fehér* és *fekete*. A fekete mágia kérdése annyira visszataszító, hogy csak röviden említem. A világmindenségben a legközelebb áll az ördög közkeletű fogalmához a fekete mágus. Amikor azt mondom, hogy az állatkínzás a legkiválóbb tréning azoknak a képességeknek a kifejlesztéséhez, melyek lényegesek a fekete mágia gyakorlásához, akkor valószínűleg jobb képet adok ennek természetéről, mint valamely tényleges leírás a szörnyű rítusokról; bár e tekintetben azt mondhatom, hogy ha *per impossible* abba a helyzetbe hoznám magam, hogy angolul elismételjem egy bizonyos mondóka szavait (melyet már eredetűnek tartanak, de konyhalatinul van), olyan hatása lenne, hogy öt percen belül kitisztulna a szoba.

A fehér mágia a gyógyítás mestersége, nem csupán fizikai értelemben, hanem a mentális és morális betegségek gyógyításáé is. Azonban nem kell azt feltételezni, hogy a gyakorlati okkultista (mint okkultista) orvos, filozófus vagy egy vallás papja. Lehet ezek egyike és mindegyike, és más korokban és országokban kombinálták és kiváltságossá tették e három mesterséget. De az igazi munkát az okok magasabb síkján végzik. Nagyon nehéz tolmácsolni az avatatlanoknak egy fehér mágikus tevékenység természetének világos eszméjét. Ez olyasmi, mint egy vallási funkció – az egyház vallási funkcióit valóban használták is néha ilyen célokra az európai kontinensen, mígnem az egyházi hatóságok felfedezték és féltékenyen leállították, mert minden szellemi hatalmat a saját kezükben akartak tartani.

A *magasabb mágia* rituáléja azonban több fontos szempontból különbözik bármilyen ezoterikus funkciótól, és olyan írók, mint *Eliphas Levi*, hiába kutatták a tényleges mivoltára vonatkozó információkat, melyeket sosem tettek át írásba. A „Magas mágia tana és rítusai” [iv.] mindazonáltal egy érdekes művelődéstörténeti dokumentum, és számos sajátos részletet tartalmaz a gonosszal vagy legalábbis a *kétes* műveletekkel kapcsolatban, ami a fő érdekességét adja. Arról is értesültem, hogy az utóbbi években a rituálé nagyban egyszerűsödött. A drámai elem (ha szabad ezt a kifejezést használnom), amely egy időben használatban volt, majdnem eltűnt, és ezzel együtt a palástok, keresztbetett kardok és az üres fecsegés összes kelléke. A kardok helyére hegyes rézpálcák kerültek, ami jobban jellemzi a szándékokat, míg a törökfürdő és a vadászöltözék bőségesen megfelel a tisztaság minden követelményének.

De a ceremoniális mágiát csupán bizonyos rendek gyakorolják s csak kivételes esetben. Ez komoly veszéllyel jár az intellektus számára, és minden Fehér Testvériségben ellenzik, néha kizárás terhe alatt tiltják azon okból, mivel a kísértés egy sajátos formáját hozza felszínre, ti. az öngyilkosságot.

Egy gyakorlati okkultista általában egy testvériséghez tartozik, és kijelenthetem, hogy közülük számosan a szabadkőművesség magasabb rendjeinek tagjai, s e testületben *imperium in imperio* vannak jelen [v.]. Vannak olyanok is, akik vallási rendekhez tartoznak a római katolikus egyházban, különösen a *jezsuiták*, melyekkel ugyanolyan viszonyban állnak, mint mások a szabadkőművesekkel. Ezek és az utóbb nevezettek között van egy késhegyig menő harc, és mindegyik a másikat vádolja a „bal kéz felőli ösvény” követésével. Vannak természetesen kivételek e szabály alól; jómagam ismerek egy gyakorlati okkultistát, aki független, de az együttműködés előnyei olyan nagyok, hogy majdnem minden *gyakorlati* okkultista (hacsak nem adja fejét a gonosz mesterségre) tagja az egyik vagy másik, többé vagy kevésbé szigorú testvériségnek. Egy elméleti okkultista másfelől nem szükségképp tagja egy ezoterikus testvériségnek, noha természetesen közülük számosan azok. Van számos önbeavatott személy ebben az országban [ti. Angliában], akiket különböző okok akadályoznak, hogy megtegyék a lépéseket, melyek szükségesek a gyakorlati okkultizmusban való előmenetelhez, s akik mégis közeli kapcsolatban vannak azokkal, akiknek megvan ez a jártassága, és akiknek a társaságát és a tanácsait keresik és szívesen fogadják azok, akik aktív részt vállalnak a függöny mögötti harcban.

Az okkultistákat (mind a gyakorlatiakat, mind az elméletieket) három csoportra lehet osztani: „ezoterikusok”, liberálisok, és a „Bal Testvérei”. Bizonyos értelemben természetesen minden okkultista „ezoterikus”, ugyanúgy, ahogy minden politikus konzervatív, bármennyire is haladó (feltéve, ha nem teljesen nihilista).

Aki átjutott a „Küszöb Örén”, sosem érezhet kísértést, hogy feltárja a Küszöb titkát, mert csak egy örült vágja maga alatt a faágat, melyen ül. Ez a tudás a túlsó területhez tartozik, és vannak véleménykülönbségek, hogy mennyit tanácsos közölni ebből. Sok mindent egyszerűen kötelesség lenne közölni a világgal, ha biztosak lennénk abban, hogy nem élnek vissza vele. Bizonyos tényeket, melyek az emberi szaporodással kapcsolatosak, hasznos lenne mindenkinek tudni.

Számos rossz dolog, mely a betegségek okai felőli tudatlanságból ered, könnyen elhárítható lenne, és a betegségek legyőzhetőek lennének gyógyszerek alkalmazása nélkül. Sok időt és munkát megtakaríthatnánk, ha a harmonizáló éterikus rezgések aránya ismert lenne, és az ügyes technológusaink segíthetnének a „természet finomabb erőinek”.

De a nehézség abban áll, hogy ezeknek a dolgoknak egyike sem nyilatkozik meg magától. A születés és halál misztériuma a kulcs egy láthatatlan világ kapuihoz, melyet az ember leghalálosabb ellenségei laknak; halálosak a kölcsönhatás miatt, ami az ember alsóbb és e lények magasabb természete között létezik, mely a vonzásnak egy végzetes köteléke miatt hatásában teljesen gonosz az emberiségre nézve. [vi.]

Hasonlóképpen a betegségek gyógyításának hogyanjára vonatkozó tudást nem lehet elválasztani a létrejöttükre vonatkozó tudástól, és nagyon komoly kérdés, hogy ennek a tudásnak az elterjedése egészében vajon áldás vagy átok lenne a társadalom jelenlegi állapotában.

Ugyanez az érv vonatkozik hatalmas erővel arra, hogy a gazdagok kezébe lehet-e adni egy erőt, amely képessé tenné őket, hogy nélkülözzék a munka 9/10-ét, ami jelenleg az akaratukat szolgálja, és ugyanakkor eszközöket nyújtana arra, hogy folyamatosan letörjenek bármilyen ellenséges demonstrációt a munkanélküli többség részéről, akik azután teljesen a kényüktől-kedvüktől függenének. Ez az erő néhány ember kezében a dolgoknak egy olyan állapotát eredményezné, amit még elgondolni is ijesztő.

Ex tribus, disce omnes. [vii.] A titkosság pártja az okkultisták között nagyon erős. Ez nem büszkeségből fakad, vagy egy öncélú titokzatosság szeretetéből, még kevésbé pusztán önzésből, mellyel a tudás kulcsát akarják birtokolni. Jómagam nem vagyok „ezoterikus”; különben nem tartanám ezeket az előadásokat. Noha nem tagadom a diszkréció jelentőségét, képtelen vagyok egyetérteni sokakkal, akiket a legmélyebben tisztetek s akik vallják a teljes hallgatás elvét, mely a legutóbbi időig megőrződött egy olyan tudomány létezésével kapcsolatban, mint az okkultizmus, és nem támogathatom a filiszterek [viii.] melletti jezsuita kiállást sem a „középkori babonák” ellen, ahogy a sajtóban folyik. „*Független*” lévén, módomban állónak tekintem, hogy szabadon kifejtsem a véleményem ebben a kérdésben.

Van azután az a társaság, melyet liberális pártnak lehet nevezni az okkultisták között, és mint a liberális pártot a politikában, azzal vádolják őket a konzervatívok, hogy eltávolodtak az egy nemzedékkel korábbi liberálisok elveitől. A liberalizmust úgy lehet meghatározni, mint „*bizalom a megfontoltságra hajló embereken*”, ennek ellenkezője pedig a „*bizalmatlanság a félelemre hajló emberek iránt*”. A meghatározás egészében véve helytálló s ha a legutóbbi liberális nemzedéket most konzervatívoknak neveznénk, az ötven évvel ezelőtti „liberális” okkultisták bizonyosan „ezoterikusok” lennének a teljes titoktartás elvével kapcsolatban. De az idők változtak. A 19. század első felének durva materializmusa összeomlott, mielőtt bármilyen útmutatást lehetett volna adni. Ilyenformán az utóbbi liberális nemzedék erőfeszítései egy jelenség közvetett létrehozására irányultak, ami modern spiritizmusként vált ismertté. A gabonatörvények visszavonása melletti agitáció, ami ugyenebben az időben zajlott a politikai életben, nem volt kevésbé heves, mint a „függöny mögötti” konfliktus a spiritizmus kérdésében. Azokat, akik támogatták ezt a modern gondolkodási szokásokkal végzett kísérletet, úgy szidták, mint a bal testvéreket sőt mint fekete mágusokat, ugyanúgy, ahogy Brightot és Cobdent egyenlőségpártiaknak, ateistáknak és általában a társadalom ellenségeinek bélyegezték. Sajnos azt kell mondanom, hogy az eredmények nem lettek ugyanazok a politikai és az okkult világban. Az ezoterikusok győztek, és a Természetkutató Társaság most siránkozik a „jelenség” hiábavalósága felett, és hiányolja az „igazi” médiumokat.

Van egy harmadik párt az okkultisták között, akiket ellenfeleik a „Bal Testvéreinek” neveznek (left-hand path, a bal kéz felőli ösvény) s néha az „Árnyék Testvéreinek”, mely utóbbi

elnevezés komoly félreértésre adott okot, mivel összekeveri őket a fekete mágusokkal. Az igazi fekete mágus azonban majdnem ismeretlen Európában, noha a gonosz praktikák gyakorlata, sajnos ezt kell mondanom, messze nem szokatlan, főleg az amatőrök között. De a fekete mágus egy Ismael [ix.] az okkultisták között. Ő mindenki ellen és mindenki őellene van. Nincsenek „fekete” testvériségek, mert nincs kölcsönös bizalom azok között, akik teljesen önközpontúak.

Az „Árnyék Testvére” valami teljesen más, mint bizonyos filléres ponyvák szereplője. Az „Árnyéknak” semmi köze a kétes erkölcsökhöz. Ez egyszerűen szólva a pápaság – a régi Római Birodalom árnyéka vagy „kísértete”, mint Gibbon nevezte. Káros befolyása alatt az egyéni felelősség érzéke elfonnyad, jó és rossz azonossá válnak a szellemi tekintély előtti engedelmességgel és engedetlenséggel. És szomorúan látjuk, hogy a jezsuiták között a legmagasabb tudás és a legnemesebb erők eszközzé válnak, hogy tisztességtelen előnyt szerezzenek a politikai intrikák gyakorlásában (melyek gyakran önmagukban is nagyon kétesek), melyekkel céljuk a pápa múltó hatalmának megerősítése. Nem kétlem, hogy a legőszintébben hiszik, hogy ez szükséges Európa szellemi jólétéhez, de a „cél szentesíti az eszközt” az Árnyék elve, nem a világosságé. [x.]

Természetesen nem minden bal testvér jezsuita, noha ezek a legerősebbek és legjelentősebbek.[xi.] Anélkül, hogy tovább részleteznénk elég annyi, hogy a „bal testvére” elnevezés *gyakorlati* okkultistákat jelöl, akik energiájukat arra fordítják, hogy olyan célokat mozdítsanak elő, amelyek inkább a keveseké, mint általában az emberiség többségéé. Még utalok rájuk a teozófiai mozgalommal kapcsolatban.

Az alábbiakban szeretnék néhány szót mondani a szeánsz-szoba jelenségével kapcsolatban – mi az, amit modern spiritizmusként ismerünk. Ennek szerencsétlen a története.

Nagyjából 1840 körül a modern Európa nemzetei elértek egy bizonyos pontot a fejlődési ciklusukban, melyet a „*fizikai intellektualitás pontjának*” neveznek. Azoknak a kríziseknek az egyike érkezett el, amely *bizonyos* fajta közvetlen cselekvést igényelt azok részéről, akik figyelemmel kísérik az idők jeleit. Mert a nemzetek életében van egy periodikus apály-dagály tendencia, különböző erősségű intellektuális és spirituális fejlődési periódusok váltakozása. Ez a váltakozás alá van vetve a növekedés és csökkenés állandó arányának, amelyet egy későbbi előadásban fogok elmagyarázni. Abban a periódusban, melyről beszélek, a spirituális fejlődés elérte a minimumát, az intellektuális pedig a maximumát, és egy erős áramlat lépett fel a materializmus irányában az emberi tevékenység minden területén. Mármost a materializmus nagy veszélye a jóság utilitarista, haszonelvű értelmezése; és az intellektuális *fejlődés* ilyen feltételek között egy spirituális *visszafejlődést* vagy halált eredményez.

Ezért komoly kérdéssé vált az okkultisták között, hogy 1.) meddig titkolják még el azt a tényt, hogy van körülöttünk egy láthatatlan világ, amely ugyanolyan valódi, mint az érzékek világa, és 2.) hogyan közöljék ezt biztonságos módon. Más szavakkal: hogyan lehet biztonsággal átkelni a Scylla és Charybdis között.

Minden részről elfogadottá vált, hogy valamit tenni kell, de a titkosság pártján állókban volt egy ellenkezés a közvetlen útmutatással kapcsolatban. „Legyünk óvatosak”, mondták, „és előbb közvetetten bizonyosodjunk meg arról, hogy a közvélemény felkészült-e egy ilyen útmutatás befogadására.” Így kísérletek történtek először Amerikában, majd Franciaországban s azután Angliában bizonyos meghatározott lelki alkatú személyekkel, akiket azóta médiumoknak neveznek. De az egész dolog kudarcba fulladt. A médiumok valamennyien közölték, hogy a földről eltávozott szellemek kontrollálták őket. „Ez előre látható volt”, mondták azok, akik utólag mindig okosak, de valójában senki sem várta. Erről csak azt mondhatom, hogy „e világ gyermekei

bölcsebbek a maguk módján, mint a világosság gyermekei.” Az okkultisták olyanok voltak, mint az az ember, aki annyira eltelt a csillagok szemlélésével, hogy beleesett egy gödörbe.

Mivel ilyen körülmények között a „spiritisztákat” nem lehetett jobb belátásra téríteni az inspirációik forrása felől, és nem volt más alternatíva, mint visszavonulni a kísérletezéstől. De a hibát elkövették. Az ajtó kinyílt a földöntúli befolyások előtt és nem lehetett újra bezárni. A spiritizmusból Frankenstein szörnyetege lett, egy Proteus az alkuban [xii.]. A médiumizmus (különösen Amerikában) foglalkozássá vált, és a médiumokat mindenféle lelki befolyás alatt kihasználták a „bal testvérek” a saját céljaikra. A titkosság hívei majdnem teljesen el voltak foglalva azzal, hogy ellenálljanak ezeknek a befolyásoknak és sokan segítettek nekik azok közül, akik „liberálisoknak” nevezték magukat (amúgy ez egy teljesen új név) s ekkor történt valami, ami egyesítette a két csoportot a közös veszély elleni védekezésben. Egy személy, akinek létezéséről tudtak, de akit még nem fedeztek fel, hirtelen megjelent Párizsban egy okkult páholynál, és a felvételét kérte ebbe a testvériségbe olyan feltételekkel, melyeket akkor nem lehetett elfogadni. A hölgy erre eltűnt és a következő dolog, amit hallani lehetett az volt, hogy egy bizonyos Madame Blavatskyt kizárta egy amerikai testvériség, mert támadást intézett az Egyesült Államok alkotmánya ellen,⁵ majd Brit Indiába ment, hogy beváltson egy bizonyos fenyegetést, amelyről úgy látszott, hogy jó esélye van megtenni. Csupán az utóbbi hónapokban ⁶ értesültem ennek a homéroszi küzdelemnek a részleteiről, melyben a szegény Blavatsky asszony Patroklosz szerepét játszotta Achillész páncéljában.

Mint Patroklosz, először ő is megdöbbenést keltett, de hamarosan megölték (képletesen), vagy inkább börtönbe vetették. Ekkor kezdődött az igazi küzdelem és sok éven keresztül dült Blavatsky boldogtalan személye körül [xiii.]. De nem áll módomban a kapott információ korlátlan használata s legjobb lesz, ha felolvasok egy kivonatot, amit abban az időben készítettem azzal a szándékkal (melyet azután elvettem), hogy az újságolvasók kezébe adjam interjú formájában. A könnyebb érthetőség kedvéért politikai meghatározásokat használtam, mint „liberális”, „konzervatív”, „koalíció”, etc., amit, mondanom sem kell, csupán képletesen kell érteni. Az első rész, mint látni fogják olyasmit érint, amivel már foglalkoztunk.

A következő információkat gyűjtöttem össze az európai és amerikai teozófiai mozgalomról:

1.) A szeánsz-szoba jelensége nem a halottak szellemeinek köszönhető, hanem az élők szellemének [xiv.]; a modern spiritizmus egy kísérlet volt a modern civilizációval, amiről kb. 50 évvel ezelőtt döntött az okkult testvériségek szövetsége azzal a céllal, hogy teszteljék az emberek alkalmasságát és megbizonyosodjanak arról, hogy az emberiség képes-e veszély nélkül befogadni az új igazságokat.

2.) Vannak „liberális” és „konzervatív” pártok az okkultisták között, de a tagság általában erősen konzervatív, noha a vezetők kb. kétharmada többé-kevésbé hajlik a liberalizmusra; a konzervatív vélemény túlsúlya következtében a „spiritizmus” egy komoly csapást szenvedett el, aminek az lett a hatása, hogy általában véve hitelteleníti a „jelenséget”.⁷

3.) A „szellemi világ kilátásai” [xv.] Blavatsky asszony fellépése idején megrémítették a „konzervatívokat”, és ez egyfajta „koalíciót” eredményezett, amely utat engedett egy liberálisnak 1841-ben.

4.) Egy „bal testvér” felfedte ezt a tényt Blavatsky asszonynak Egyiptomban kb. húsz évvel ezelőtt; Blavatsky azonnal visszatért Európába és bizonyos feltételeket szabva a bebocsátását kérte egy

okkult testvériségbe Párizsban, amely dühösen elutasította; ezután fogadták Amerikában, majd nem sokkal később elűzték onnan.

5.) Miután Blavatskyt a fenyegetése miatt az amerikai testvériség hamarosan „elhallgattatta” („shut up shop”-ba tette), az amerikai és európai okkultisták egy konferenciát tartottak Bécsben [xvi.], és egy meghatározott cselekvéssorról döntöttek.

6.) Abban az időben, amikor Blavatsky azt képzelte, hogy Tibetben van, valójában Katmanduban volt egy olyan állapotban, amit az okkultisták „börtönnnek” neveznek.

7.) Bizonyos hindu okkultistáknak, akik hazafias okokból mellé álltak az amerikai testvériséggel szemben, majdnem sikerült elérniük, hogy saját erejükből kiszabadítsák a „börtönből”, majd beleegyeztek egy kompromisszumba, mely által Blavatsky kiszabadult, azzal a feltétellel, hogy nem avatkoznak bele semmibe, ami már lezárult. (Mr.----- nagyon komolyan elítélte ezeket a hindu okkultistákat, akik országuk érdekeit az emberiség érdekei elé helyezték.)

8.) Kut Humi egy valóságos személy, de se nem tibeti, se nem „mahatma”. Mint Mr.----- mondta, „ez egy álnok csirkefogó, akit az orosz kormány pénzel s egy időre sikerült megtévesztenie Blavatsky asszonyt, de akinek igazi jellemét és személyiségét azután alaposan kiismerte.” Blavatsky bosszúsága, hogy oly régóta megtévesztették, komoly betegséget okozott neki. De mivel a „mahatmák” voltak a Teozófiai Társaság sarkkövei, kötelessége volt fenntartani a megtévesztést. Kitalálta azonban, hogy fokozatosan hagyja eltűnni „Kut Humit”, mint a „jelenség” forrását, és egy mítikus „Mahatma M.”-mel helyettesítette, aki sosem jelent meg „asztráltestében.”

9.) Volt egy „Háló-eset” (Kiddle incident), ami először nyitotta fel a szemét a trükkre, amit vele játszottak.

10.) „Kut Humi” volt az, aki ezt követően megrontotta a Coulomb-okat Adyarban [xvii.] - feltehetően bosszúból a machinációi megghiúsításáért.

11.) Hihetetlennek tűnik, de Blavatsky, miután visszatért Angliába, engedte magát újra megtévesztenie, ekkor egy áruló zsidótól, akit kizártak egy európai testvériségből, mert a gonosz mesterséget gyakorolta. Úgy döntöttek, hogy nem figyelmeztetik ezzel a személlyel kapcsolatban, mivel ő tartotta életben Blavatskyt. Meggyöngült egészségi állapotában az illető kontroljának visszavonása végzetes lett volna. A férfi várt, amíg Blavatsky teljesen befejezi a Titkos tanítás második kötetét és ekkor otthagya. Blavatsky megadta magát a következő rohamnak és 1891-ben meghalt, a végsőig gyanútlanul (amennyire ismeretes) és teljes tudatlanságban afelől, hogy az egész élete egy eszköz volt ármánykodó személyek kezében, akik közül nagyon kevés volt azonos intellektuális színvonalon vele, és akik becstelenül felhasználták az ő rendkívüli mentális aktivitását és egyedülálló tehetségét.

Mármost úgy gondolom, mindez jelentős fényt vet a tárgyra, amit eddig titokban tartottak. Ez felmenti Blavatsky asszonyt a „közönséges csaló” vádjától s egyúttal hatékonyan semlegesíti a „mahatma”-teóriát. A neki tulajdonított ún. „csodákkal” kapcsolatban úgy látom, nincs okunk kételkedni abban, hogy ezek némelyike igazi okkult erőről tesz bizonyosságot, illetve nem lehet tagadni, hogy más „csodái” viszont tisztességtelenek voltak. Nem tulajdonítok túl nagy jelentőséget az utóbbi kérdés morális oldalának. Azok, akiknek volt már valamilyen élménye a spiritizmus magasabb jelenségéről, tudják, hogy milyen nehéz jogosan megállapítani a felelősséget, ami egyenlően oszlik meg a médium és a kontrolja között csalás esetén.

Úgy gondolom nem lehet kétséges, hogy Blavatsky asszony egy nagyon kivételes *médium* volt, sok szempontból egyedülálló lelki alkattal. Életében korán megkapta a képességet, amit

Skóciában „second sight”-nak neveznek [xviii.]. Az ilyen személyek általában „negatívak”, mint mondják, ritkán rendelkeznek erősen körvonalazott egyéni jellemvonásokkal. De ez a rendkívüli nő egyesítette magában a legnagyobb fogékonyságot, a figyelemreméltó bátorságot és egy független jellemet. Tekintet nélkül a világ jó vagy rossz véleményére, félresöpörte a társadalmi konvenciókat, mintha ezek csak pókhálók lennének. Erőteljes intellektussal rendelkezett, bár nem volt igazán *nagy* ez az intellektus, mert híjával volt a logikai képességnek. De a tudás felvételében megmutatkozó képessége rendkívüli volt, és sajnos hozzá kell tennem, hogy az ügyessége is, amellyel ezt a tudást a saját céljaira használta. Mint egy bizonyos híres államférfi, aki úgy követte a lelkiismeretét, mint egy kocsis a lovait, azaz maga előtt hajtva őket, úgy követte Blavatsky asszony is az igazságot azzal kapcsolatban, amit ő *helyesnek* tartott. Ezenfelül a legkedvesebb, legnagyobblelkűbb természete volt s noha nélkülözött minden különösebb nőies minőséget, figyelemreméltóan elbűvölő volt mindenkiel, akivel érintkezésbe került.

Mármost, bár veszélyes úton járok, néhány szót kell szólnom a titokzatos „börtön” részleges magyarázatával kapcsolatban. Mi az okkult „bebörtönzés”, és miért ítélték erre Blavatsky asszonyt?

Van egy bizonyos művelet a ceremoniális mágiában, melynek eszközeivel a lelki befolyások falát lehet építeni valaki köré, aki veszélyessé vált s ennek van egy bénító hatása a magasabb képességekre és alkotásra, melyet az „erőfeszítés visszaverődésének” neveznek, és az eredménye egyfajta szellemi alvás, amit fantasztikus víziók jellemeznek [xix.]. Ehhez a művelethez ritkán folyamodnak még a bal testvérei is, és Blavatsky asszony esetében *majdnem minden európai okkultista helytelenítette*. Egyedül az amerikai testvériséget terheli a felelősség azért, ami történt. A néhai Mr. Oliphant [xx.] úgy vélem többet tudott az ügyről, mint bármely honfitársunk.

De, hogy rövidre fogjuk ezt a hosszú történetet, Blavatsky asszony tibeti buddhistaként és egy új vallás prófétanőjeként bukkant elő a „börtönből”.

Blavatsky asszony újramegjelenése teljes változást tett szükségessé a titkosság elvében, melyet eddig követtek. Akár jó volt ez, akár rossz, ő egy hatalmas tömegű információt tett közzé olyan dolgokról, amelyekről egészen a legutóbbi időkig sosem beszéltek bizonyos társaságokon kívül, de ami olyan jellegű, hogy érdemes a gondolkodó emberek figyelmére, bármilyen forrásból is származzék. Mert a legnagyobb tévedés a világon azt feltételezni, hogy a teozófia attól függ, hogy bizonyítják-e Blavatsky asszony „csodáinak” vagy a „mahatmák” létezésének valóságát.

Blavatsky asszony halála, 1891 óta a vezető teozófusok magatartása valóban az, hogy a „mahatmákat”, amennyire lehet a háttérben tartsák. Így például Mrs. Besant (aki, bár messze kevesebb tudással, mint tanítója, rendelkezik annak a képességnek a nagy előnyével, hogy gondolatait rendszerezni tudja) teljesen világosan látja, hogy ha a teozófia sikeres akar lenni, birtokba kell vennie az értelmet és a 19. század lelkiismeretét. Ezért arra vállalkozott, hogy részletesen megmagyarázza a teozófia tanításait, különös tekintettel az érintkezési pontokra az ortodox tudománnyal, az intellektuális és morális problémákkal, melyeket a modern kereszténység képtelen megoldani, lévén híjával van a tudásnak, amivel a tibeti adeptusok állítólag rendelkeznek.

Mármost az, hogy Blavatsky asszony közönséges úton szerezte-e hatalmas tudását, nem jöhet szóba. Úgy hiszem igazat beszélt, amikor azt mondta, hogy különleges módszerek révén jutott hozzá. Ő ténylegesen médium volt egy bizonyos személy vagy személyek kezében, akik önző okokból őt választották, hogy a személye mögé rejtőzzenek. Nagyon kevés az igazi információ arról, hogy honnan kapta a majdnem enciklopédikus ismereteit. Amit meg lehet vizsgálni, azt óvatosan, a megismerés fényében már megtettük. Nem lehet tagadni, hogy az „Isis Unveiled” [A fátylától megfosztott Isis] kevés olyan információt tartalmaz, ami ne lett volna ismert már korábban is, míg a „Titkos tanítás” a legértékesebb anyagot nyújtja a történelemelőtti civilizációkról és vallásokról, és utal bizonyos titkokra, amelyek létezését eddig még csak nem is

sejtették – ezek közül néhányat felülvizsgáltak az okkultisták és helyesnek találták őket. És bár a Teozófiai Társaságon kívül talán csak egy van az ezerből, aki olvasta a „Titkos tanítást” s egy a tízezerből, aki képes szétválasztani a bűzát az ocsútól, a teozófia egyre inkább figyelmet kelt, mivel a vallási gondolkodás fokozatosan függetleníti magát a latin befolyásoktól, a modern tudományos felfedezés pedig az atomisztikus illúzióktól.

II. előadás

A beavatott eredetileg azt az embert jelenti, aki útmutatásokat kapott, melyek képessé teszik arra, hogy behatoljon az érzékfeletti fogalmak területére, melyet egy vékony fátyol rejt el az érzékek világától s hogy megkülönböztesse a valóságot az illúziótól, melyek e határterületen szoros közelségben vannak egymáshoz, s ezért veszélyforrást jelentenek az intellektus számára; aki képtelen megkülönböztetni az illúziót a valóságtól, az örültté válik.

A régmúltban a tudást nem az irodalom segítségével terjesztették. Az irodalom még Görögországban is csak nagyon jelentéktelen szerepet játszott a nevelésben, a költészetre és történelemre korlátozódott. Az útmutatás a tudomány területén szóban terjedt. Amikor leírták, mindig szimbólumokkal fátyolozták el, és az egyetlen exoterikus, külső tudomány a matematika volt. Egyiptomban, Káldeában és Indiában nem lehetett konfliktus a tudomány és a vallás között, mert művelőik ugyanahhoz az osztályhoz vagy kaszthoz tartoztak. Bármennyire is visszatetsző a kasztok megkülönböztetése a mai, egyenlőségről alkotott felfogásunk számára, ezek erőteljesen hozzájárultak az ősi civilizációk stabilitásához, melyek több szempontból messze magasabban álltak, mint a miénk.

Manapság azonban sem nem lehetséges, sem nem kívánatos, hogy a tudást osztályokra korlátozzák, kivéve egy bizonyos fajta megismerést; ezt (úgyszólván) mindenki javára ápolják, amíg az idő megéri arra, hogy átadják a világnak.

Egykor minden beavatott egy okkult testvériség tagja volt, aki szabályos útmutatást kapott és tanításon ment keresztül. De a mai korban vannak kivételek e szabály alól. Jelenleg képességek állnak rendelkezésre az önbeavatásra, ami a régi korokban nem létezett, és az ezoterikus testvériségek kénytelenek voltak elismerni ezt a tényt és eszerint módosítani a titkos szabályaikat. Egy nagyon ősi szabály alapján minden beavatott egy előrehaladottabb testvértől kapott útmutatást, amikor cselekvésre került sor, olyan pontokon, ahol a tudatlanság a hátrányára vált volna, és jómagam örülök, hogy megragadhatom ezt az alkalmat, hogy tanúságot tegyek a nagylelkű hozzáállásról, melyben a saját esetemben részesültem.

Mi tehát egy beavatott a modern korban, hogyan lehet felismerni az egyéni törekvésről, ami alkalmassá teszi, hogy útmutatást kapjon a magasabb titkokról, melyeket egykor a kifejezés magában foglalt?

A beavatott az, aki átment a láthatatlan világ küszöbén, segítséggel vagy anélkül; maga mögött hagyta a „Küszöb Őrét”, ellenállt a kísértésnek, hogy vele maradjon, és félelemtől mentesen, amit az ismeretlen mindig felkelt, megismerkedett az érzékfeletti világgal, majd a közönséges józan eszével rendezte a tapasztalatait, melyek annyira szokatlanok, mint az újszülött gyermek számára az érzékek világa.

A beavatott *nem* szükségképp adeptus. Megértheti a látható és a láthatatlan világ közötti viszonyokat, felgöngyölítheti az okok hálózatát (ha szabad ezt a kifejezést használnom) a láthatatlan világban, mely hatásaiban megnyilatkozik a jelenségvilágban, és mégis teljesen képtelen kontrollálni ezeket a hatásokat, és rémülten hőkölne vissza a felelősségtől, hogy részt vegyen a küzdelmes előkészületben, amit az éveken át végzett tréning jelent. Ki lenne önkéntes egy mentőcsónakban a viharos tengeren azért, mert megtanult evezni egy csendes tavon? Vagy ki tekintené alkalmasnak magát egy operáció elvégzésére azért, mert résztvett egy végtag-amputáción egy ügyes sebész mellett?

A beavatott (vagy akár egy adeptus, hacsak nem tartozik egy bizonyos osztályhoz) nem szükségképp „clairvoyant”, tisztánlátó. Valaki képes lehet olvasni akkor is, ha gyengén lát, míg a legerősebb szemek is haszontalanok, ha valaki nem tanult meg olvasni vagy nem ismeri a nyelvet. Néhány adeptus mentális látása valójában gyenge (az adeptusságot ritkán lehet elérni az intellektuális erő bizonyos elvesztése nélkül), és jobban szeretnek olvasni, ha szabad ezt a kifejezést használnom. Az avatatlan számára furcsának és irreálisnak tűnhet, de tény, hogy az okkultisták között az igazán nagy intellektusok megelégednek azzal, hogy szolgálnak és engedelmeskednek, és ritkán akarnak uralkodók és nagyurak lenni. Különösen így van ez az asztrológiai rendeknél, akik időről-időre átadják a megfigyeléseik eredményét, de tanácsot soha, vagy csak nagyon ritka esetben – talán egyszer-kétszer egy évszázadban.

A beavatott az az ember, aki megtanult egy nagy titkot, mely paradox természetű. Veszélyes isteníteni, pusztító felfedni. Órűlség lenne átadni a világnak, mert az lenne a hatása, hogy az emberiséget Káinokra és Ábelekre osztaná. Ha valakit részesítenénk benne, hatalmat adnánk neki az élet felett. Olyan titok ez, amit kínzással nem lehet kiszedni valakiből, mert a kényszer alatti közlés mérlegelésének gyötrelme elvenné az áldozat eszét és valószínűleg az életét is.

Mármost, mivel ezeknek az előadásoknak a célja nem az, hogy tantaluszi kínokat okozzanak vagy misztifikálják a dolgokat, hanem információt adjanak, így a legjobb tudásom szerint megpróbálom elmagyarázni az analógia révén ennek a különös tapasztalásnak a természetét, amire az imént utaltam.

A legfurcsább képzetek uralkodnak a „Küszöb Órével” kapcsolatban, ami valószínűleg Glyndon élményeinek túlságosan szó szerinti értelmezéséből fakad, Bulwer Lytton „Zanoni” című regényének nagyszerű allegóriájából, vagy inkább (mivel a szerző elutasítja az allegória meghatározást, mert a karakterek nem absztrakt dolgok megszemélyesítései) az eszményt kereső emberi törekvések nagyszerű parabolájából. Bevallja azonban, hogy „az elbeszélés mögött meghatározott jelentések rejlenek.” Biztosan nem úgy érti, hogy egy elfátyolozott alak jelenik meg a látás előtt, akinek tekintete démoni tűzben izzik, akár normális, akár clairvoyant ez a látás. Glyndon esetében a saját profán vágyainak démona az, ami rávillan, miközben átkel a küszöbön, és megrémíti őt egész szörnyűségével. A szoros affinitás ez, ami a saját alsóbb természetének romlott erői és a föld romboló erői között létezik, mely a vonzás végzetes kötelékét alkotja önmaga és a betegség és halál gonosz erői között. És akkor jön a kísértés, amit, Zanon szavaival, „az ajkaknak tilos elismételni, a kéznek feljegyezni.” Ezt azonban illusztrálni lehet az analógia segítségével. Könnyű átmenni egy szobán a padlóra húzott két, párhuzamos vonal között, melyek 15 cm-re vannak egymástól, de nagy bátorságot és nyugalmat követel, ha egy 15 cm széles deszkán kell átkelni egy szakadék felett. A kísértés, hogy félrelépünk majdnem ellenállhatatlan, és azok, akik végrehajtották, leírják, hogy van egy ösztönös erőfeszítés, hogy ellenálljanak az oldalra hajlásnak, ami abból is fakad, hogy a szem fókuszálása gyorsan változik a deszka és a mélységben lévő részletek között. Ugyanilyen módon nehéz megkülönböztetni az illúziót a valóságtól a láthatatlan határvidéken s ez a mentális egyensúly felborulását okozhatja. Az ellenséges hatások észlelése (melyek természete csupán hatásaiban mutatkozik meg az érzékek világában) teljes leplezetlenségükben szörnyű vonzerőt gyakorol arra, aki az alsóbb természetét még nem tisztította

meg az önfegyelmeléssel. Egy fuldoklóhoz hasonlóan, aki közvetlenül az ájulás előtt látja az egész életét mint egy hirtelen panorámát elvonulni maga előtt, aki átkel a küszöbön, annak minden gonosz gondolat, melyre képes volt, akár megcselekedte, akár nem úgy jelentkezik, mint egy kötél, melyet mohó kezek húznak le a mélybe. Ilyen kötelek valójában nincsenek, de a helyzet elviselhetetlenül szörnyű, amikor valaki először tapasztalja. Csupán lélekjelenlétre van szükség. A figyelem a fegyverünk, és biztonsággal átjuthat a Küszöb Őrén az, aki nem törődik a *fizikai* veszélyekkel, melyeket először *érez*, és a nyugodt reagálás segít megérteni, hogy az ember az alanya minden megismerésnek s a megismerés maga nem veszélyes, ha megőrzi valaki a nyugalma. De ha valaki elveszti a fejét, utat nyit a pusztulásnak. Jobb meghalni *delirium tremens*-ben, mint ezernyi illuzórikus fantom hatása alá kerülni, melyek elzárják az utat visszafelé az érzékek világába. Egyszer egy fiatalember rábeszélésére, akinek morális bátorságát alkalmasnak véltem, átadtam bizonyos útmutatásokat, melyeket, ha követ, képessé tesz biztonsággal átkelni a küszöbön. Utolsó szavaim, mikor kezet ráztunk a vasútállomáson, ezek voltak: „Ne veszítse el az önbizalmát és mindig használja a józan eszt, hogy megkülönböztesse az illúziót a valóságtól.” Néhány hét múlva hallottam róla. A legelső érzékfeletti élménykor elhajította az egészet, mint az izzó parazsat, és a szokásos következmények jelentkeztek – képtelen fantáziák, hangok, jelenések és minden egyéb. Írásban azt tanácsoltam neki, hogy hagyja abba a kísérletezést, és megfogadtam, hogy sosem veszek magamra ilyen felelősséget. Azok, akik útmutatást akarnak kapni, forduljanak az illetékesekhez. Ha ilyenek léteznek, valószínűleg meg fogják őket találni, „teljesen véletlenül”.

Befejezve a témámnak ezt a részét, remélem világossá tettem, hogy a beavatott nem szükségképp mágus, tisztánlátó, próféta vagy akár tanító, mert híjával lehet a képességnek, hogy pontosan viszonyítsa egymáshoz azokat a törvényeket, melyek a szellemi régiót kormányozzák, azokkal, melyek a tisztán fizikai jelenségeket szabályozzák. De a beavatott ismeri a mágus hatalmának titkát; amit a tisztánlátó *lát*, azt ő képes *olvasni*; s ha veszi a fáradságot, hogy bizonyos problémákat megoldjon, melyek a saját tapasztalataiból származnak, egy kis előzetes számszimbolikai útmutatást követően megbizonyosodhat a viszonyokról, melyek minden látható hatás és a láthatatlan okaik között fennállnak, és a „Három Nagy Alaptétel” kulcsának alkalmazásával nyomon követheti kibontakozásukat az időben, csálhatatlan biztonsággal.

A Három Nagy Alaptétel:

- I. A hét tökéletes szám.
- II. A mikrokozmosz másolata a makrokozmosznak.
- III. Minden jelenség az örvényekből ered.

Ez a „Három Alaptétel” az okkult tudomány alapja, és az egyetemes igazságoké, noha az avatatlanok számára nem axiomatikusak (nem magától értetődőek), kivéve talán a 2. számút, ahogy Euklidész 9. tétele, „az egész nagyobb, mint a részek összege”, ugyanolyan magától értetődő egy oktan kutjának az eledel esetében, mint az értelmes embernek. De nem védelmezem e tételek axiomatikus jellegét, hanem ellenkezőleg, javasolom, hogy vegyük pusztá feltevéseknek őket és vizsgáljuk meg, mit lehet felhozni a valószínűségük igazolására.

A hét tökéletes szám? A modern gondolkodás egész tendenciája visszatérést jelent egy homogén bázis ősi eszméjéhez látszólag nagyon különböző dolgokkal kapcsolatban; a különbözőség az azonosságból alakult ki, mint a biológiai „protoplaszma” kutatása során a „protyl”

a kémiában (a név, mely Crookes-tól származik, a hipotetikus, homogén szubsztanciára vonatkozik, melyből az atom áll), és az erő, amelynek válfajai a hő, az elektromosság, a fény és a mágnesség. Az irány, amely a modern tudományt az általánosítás felé fordította, a számok harmóniájának észlelésén alapszik, mely a természetben mindenütt megtalálható. Már 1844-ben megjelent egy cikk a *Medical Review*-ban, melyben a szerző utal az „általános elvre, mely minden (tudomány) alapvető törvényét egy egyszerű számbeli aránnyal fejezheti ki,” és azt mondja (Whewell: *Philosophy of the Inductive Sciences*, és Mr. Hay kutatásai nyomán a szín és forma harmonikus törvényeiről), hogy „ezekből kitűnhet, hogy a hetes számnak kitüntetett jelentősége van a törvények között, mely szabályozza a formák, színek és hangok harmonikus tökéletességét s valószínűleg az ízekét is, ha matematikai pontossággal elemezhetnénk az effajta észleleteinket.”8

Van a ciklusoknak egy periodikus, hetes visszatérése a betegségek tetőzésében és megszűnésében, és a rovarok, hüllők, madarak, halak, emlősök és maga az ember születésében, növekedésében, érésében, hanyatlásában és halálában. Dr. Laycock (*Lancet*, 1842-43), az életjelenségek periodicitásáról szólva megjegyzi, hogy ez „az egyik legfigyelemreméltóbb illusztrálása és megerősítése a rovarvilág törvényeinek”, és számos példát hoz a természettudományból, majd hozzáteszi: „a tények, melyeket röviden említettem, általános tények, melyek nem történhetnek pusztán véletlenségből nap mint nap, valamennyi állatfaj millióival, a *parányi rovar lárvájától vagy petéjétől az emberig*, meghatározott periódusokban... Úgy gondolom nem lehet figyelmen kívül hagyni, hogy az állatokban a változások 3, 5, 7, 21 és 28 naponként következnek be, vagyis bizonyos számú *hét* alatt.” A láz esetében ugyancsak Dr. Laycock közli, hogy „bármilyen típusú láznál a csúcspont a *hetedik* napon jelenik meg... a *14. napon* pedig csökkenés áll be”, akár gyógyulás, akár halál esetén. „Ha a negyedik (tetőpont) komoly, és az ötödik kevésbé, a betegség a hetedik tetőpontnál fog végződni, és... a 14. napon fog jobbra fordulni, konkrétan hajnali 3-4 óra körül, amikor a szervezet a legernyedtebb.” „Ez a törvény,” mondja másutt, „összeköt minden periodikus sejt-jelenséget, és kapcsolódik a legegyszerűbb állatoknál és az embernél mint legmagasabbrendű gerincesnél megfigyelt periódusokhoz.”

Mármost, ha a titokzatos Hetes Ciklus egy természeti törvény s ha ez megtalálható a fejlődés és visszafejlődés (vagy halál) folyamataiban az állatvilágban, a rovaroktól az emlősökig, és az emberben is, miért ne lehetne jelen és lehetne aktív a kozmoszban általánosan, és miért ne lenne képes egy okkultista ugyanezt a törvényt megtalálni a naprendszer életében, a földön, és az emberi rasszoknál is, melyek a földet lakják? A hetes szám alapvető tényező az okkult tudományban és minden ősi vallásban, mert alapvető tényező a természetben.9

Ez elvezet bennünket a második tételhez, „A mikrokozmosz másolata a makrokozmosznak.” Ez a megfelelés törvénye, amely a számokkal való jövődőlés igazi szellemtudományának (vagy inkább művészetének, mesterségének) alapja, és az univerzum hetes felépítéséből fakad. Minden sorozat, amelyben a hét az arányszám, önmagában egy „kozmosz”, legyen *viszonylag* nagy vagy kicsi. Ennek a törvénynek a legmagasabb kifejeződése az ember, aki egy *valódi* mikrokozmosz. Shakespeare-nél „Az ember hét kora” természetesen tisztán a fantázia terméke. A születéstől a halálig csupán öt periódus van: csecsemőkor, gyermekkor, ifjúkor, felnőttkor és öregkor. A csecsemőkort azonban megelőzi a terhesség periódusa a születés előtt, és az öregkort követi a tudattalan földi életnek megfelelő periódus, amely a test halálával kezdődik és a tudat visszatéréssel zárul, teljesen más feltételek között **[i.]**. Az egyes ember makrokozmosza a *nemzet* élete, mely következésképpen a makrokozmosz *rassz* mikrokozmosza. **[ii.]**

Leszámítva a két tudattalan periódust, melyekkel jelenleg nem foglalkozunk – noha megvannak az analógiáik a nemzetben és a rasszban –, a születés, fejlődés és halál jelensége nagyobb léptékben megismétlődnek a nemzetek életében, melyek az egyének életéből állnak.

Vegyük példaként a mai Európát. A szláv népek kivételével, akikről az alábbiakban fogunk beszélni, és leszámítva egy kis turáni elemet, amely túl jelentéktelen ahhoz, hogy foglalkozzunk vele [iii.], a modern Európa nemzetei, valamint amerikai és gyarmati elágazásaik képviselik a nagy árja főkorszak ötödik alkorszakát [iv.]. A Római Birodalom napjaiban e nemzetek csecsemőkorukat élték. A római hódítást megelőzően Gallia, Britannia és Germánia nem nemzetek voltak, hanem csupán törzsi szinten léteztek. Meghódításuk és a Római Birodalomba tagozódásuk jelezte a csecsemőkor fázisát. A római jog volt a dajkájuk és pártfogójuk. A dajkát a tanító követte. A Római Birodalom összeomlása és a pápaság felemelkedése jelezte a gyermekkor szakaszát, vagy az értelmük kibontakozásának kezdetét. Az ifjúság kora a szélesebb érdeklődéssel, megnövekedett képzelőerővel a Reneszánsszal kezdődött és a Reformációval ért véget. A modern Európa férfikora a 16. századtól kezdődik. Folytathatnánk az analógiát tovább, de a következő periódus, a Francia Forradalom, túl közel hoz bennünket a mai korhoz, mintsem tanácsos lenne a vizsgálódásunk jelen pillanatában. Nézzük a szláv népeket, akik a *hatodik* árja alkorszakhoz tartoznak. Mit találunk? Oroszországot, egy erőteljes birodalmat, amely egy despotikus kormányzás alatt egyesíti a számos helyi közösséget; Lengyelországot, egy királyság maradványát, amelynek egyetlen összetartó ereje a vallása s amely ennek ellenére végül újra beolvad az Orosz Birodalomba. Itt van még számos törzs, akik levetették az idegen törökség elnyomásának igáját és mesterségesen konszolidálódtak kis államalakulatokba, melyek függetlensége addig fog tartani és nem tovább, míg kitör a következő nagy európai háború [v.]. Mi ennek az alkorszaknak a jellegzetessége a maga csecsemőkorában? A nyugat európaiak megszokták, hogy a barbarizmusukról beszéljenek és bizonyos fokig igazuk van. A mi civilizációnk csupán az álarca a felsőbb osztályoknak és ugyanolyan idegen képződmény, mint a római civilizáció volt Britanniában. Sorsuk az [ti. a szlávoké, oroszoké], hogy a jövőben saját magukból kifejlesszék magasabb civilizációjukat. Az Orosz Birodalomnak meg kell halnia, hogy az orosz nép élhessen [vi.], és a pánszlávisták álmainak megvalósulása jelezni fogja, hogy a hatodik árja alkorszak elkezdte élni a saját szellemi életét és nincs többé a csecsemőkor szakaszában. Nem szükséges tovább részletezni a dolgot, kimondhatjuk, hogy a nemzeti karakter képessé teszi őket a szocializmus politikai és gazdasági kísérleteinek megvalósítására [„experiments in Socialism”], ami jelenleg számtalan nehézséget okozna Nyugat-Európában. [vii.] A fentiek csupán egy törvény illusztrációi, a „megfelelés törvényének” egyetemes megjelenései, melyet ismer az okkult tudomány. Emlékeztetni kell, hogy az okkult tudományban a *deduktív* módszert a felfedezéshez használják, az *induktív* módszert pedig a bizonyításhoz.

Elérkeztünk a harmadik alaptételhez: „Minden jelenség az örvénymozgás eredménye.” Milyen fényt vet erre a modern tudomány? Már említettem a modern tudomány szándékát, hogy egy homogén princípiumot keressen a természetben, és Mr. Crookes ennek a hipotetikus entitásnak a *protyl* nevet adta. A *protyl* úgyszólván az az anyag, amiből az atom áll. Mármint, mi ez a „*protyl*” – erő vagy anyag? Ha a „*protyl*” anyag, akkor oszthatónak kell lennie, és az atom oszthatóságának [viii.] elismerése egyenértékű az anyag végtelen oszthatóságának elismerésével, amit a materialisták kénytelenek tagadni. Büchner például azt mondja, hogy „a végtelen oszthatóság elfogadása abszurd, és végső soron kétségbevonja az anyag egész létezését.” Az atom tehát oszthatatlan. De, mint Butlerof professzor rámutat (Scientific letters), *rugalmas* is:

„Egy kísérlet, ami megfosztaná (az atomot) a rugalmasságtól, elképzelhetetlen, és végső soron abszurditáshoz vezetne. Teljesen rugalmatlan atomok sosem mutatnának egyetlen számbeli jelenséget sem, ami a viszonyaik sajátja. Bármilyen rugalmasság nélkül az atomok nem fejthetnék ki energiájukat, és a materialisták *szubsztanciája* minden erőből ki lenne gyomlálva. Ezért, ha az univerzum atomokból áll, ezeknek az atomoknak *rugalmasnak kell lenniük*. Itt egy leküzdhetetlen akadállyal találkozunk. Mert milyen feltételek szükségesek a rugalmasság megnyilvánulásához? Egy rugalmas labda, amikor akadállyal ütközik, belapul és

összepréselődik, ami lehetetlen lenne, ha nem részecskékből állna, amelyek relatív helyzete egy átmeneti változást szenved az ütközés pillanatában... Más szavakkal a rugalmasság csupán azokhoz az anyagokhoz tartozhat, amelyek oszthatók, és *az atom rugalmas.*”

A „protyl” tehát nem anyag, hanem erő? Idézzük ismét Butlerof professzort: „Mi az erő, egy szigorúan tudományos szempontból, és mint olyasmi, amit igazolnak az energia-megmaradás törvényei? Az erő fogalmai a mozgás ilyen vagy olyan módjáról alkotott fogalmainkból származnak.” Ez a mozgás egyik állapotának átfordulása a mozgás másik állapotába. De a mozgás magába foglal valami mozgatót, és ez a valami, mint láttuk, nem lehet anyag, mert az atomok végtelen oszthatósága kizárja annak lehetőségét, hogy az anyagot objektív valóságnak tekintsük. A protyl, vagy az atomok homogén bázisa ezért mozgás egy ismeretlen közegben, vagyis *tisztán objektív erő*, és az atomok egyszerűen erőközpontok. Van ezeknek örvényszerű mozgásuk? Crookes professzornak ez a véleménye. Egyik előadásában, melyet Birminghamben tartott a Brit Kémiai Társaság előtt, felhívja a figyelmet az anyagok létezésére, „amelyek, noha sem vegyületek, sem keverékek, nem *elemek* a szó legszigorúbb értelmében – anyagok, amelyeket bátorítok ’meta-elemeknek’ nevezni.” Azután nagyszámú példát hoz fel látszólag ugyanolyan anyagokról, melyek közelebből megvizsgálva mégis különbségeket mutatnak, melyek noha alig észrevehetőek, mégis azt mutatják, hogy egyik sem egyszerű anyag, és Mr. Crookes kénytelen összebékíteni az új felfedezést a régi „periodicitás-elmélettel”, amely az elemek korlátlan sokszorozódásában áll. „Ez az elmélet (mondja) olyan bőséges megerősítést kapott, hogy nem egykönnyen fogadhatjuk el a jelenség olyan magyarázatát, amely nincs összhangban ezzel. De ha feltételezzük, hogy az elemeket megszilárdítja az anyagok hatalmas száma, melyek kissé eltérnek egymástól a tulajdonságaikban és alakjukban, ha szabad ezzel a kifejezéssel élnem, mint a csillagködök halmazai, melyekben korábban külön csillagokat láttunk vagy véltünk látni, akkor a periódusos elrendezést nem lehet többé pontosan megragadni. *Nincs többé, kivéve, ha fenn akarjuk tartani az elemre vonatkozó szokásos elképzelésünket.* Tehát módosítanunk kell ezt a fogalmat. Elem helyett értsünk ’elemcsoportot’ – ilyen elemcsoportok váltanak fel a régi elemek helyét a periódusos rendszerben –, és a nehézség megoldódik. Egy elem meghatározásában ne egy külső határt vegyünk, hanem egy belső típust. Mondjuk a legkisebb mérhető mennyiségű yttrium olyan atomok együttese, melyek végtelenül közelebb állnak egymáshoz, mint bármely hasonló elem atomjai. Ebből nem szükségképp következik, hogy az atomoknak teljesen azonosnak kell lennie. Az atomsúly, amit az yttriumnak tulajdonítunk, pusztán egy középértéket jelent, mely körül az ’elem’ egyedi atomjainak súlya elrendeződik bizonyos határokon belül. De, ha a feltevés helyes, és elkülönítjük az egyik atomot a másiktól, változékonyságnak találjuk őket a középérték minden oldalán, szűk határokon belül. Az atom feltörésének ez a folyamata magában foglalja ilyen különbségeknek a létezését bizonyos anyagokban.” Majd azt mondja, hogy „ez az eltérés az abszolút homogenitástól... talán világosabb lesz, ha képzeletben visszamegyünk az anyagi univerzumunk hajnaláig, és szembesülünk a nagy titokkal, mikor próbáljuk átgondolni az elemek fejlődésének folyamatát.” Az eredmény, melyre jut, már ameddig elér, teljesen helyes, és egy igazán csodálatos példája az iránynak, melyet a modern tudomány vett a legmagasabb képviselői egyikének személyében. Úgy tűnik, mintha áthidalná a szakadékot a „múlt babonái” és az „egzakt” tudomány között.

Egy évvel későbbi előadásában a Királyi Intézetben a következőt mondja: „...két erőnek, amelyek az eredeti protylra hatnak s az egyik az idő, melyhez egy csökkenő hőmérséklet társul, a másik pedig ide-oda leng, mint az inga, van egy növekvő és egy csökkenő, egy nyugalmi és egy aktív ciklusa, (de) nyilvánvalóan számításba kell venni egy harmadik tényezőt is. A természet nem egy lapos felületen működik; teret igényel a kozmikus műveleteihez, és ha bevezetjük a teret, mint harmadik tényezőt, minden világossá válik... Tegyük fel, hogy a cikk-cakk diagramot (Emerson Reynolds professzorét) nem síkban ábrázoljuk, hanem kivetítjük a háromdimenziós térbe, milyen

ábrát kapunk, ami minden feltételnek megfelel..., amennyiben az ív átmegy egy semleges ponton, mint ahogy az elektromosság és kémiai energia kétszer átmegy ugyanazon a cikluson?... A 8-as alak, vagyis a lemniszkáta... minden feltételnek megfelel a problémával kapcsolatban. Ha kivetítjük ezt az ábrát a térbe, azt találjuk, hogy az ívek pontjai, ahol a klór, bróm és jód elrendeződnek, közel kerülnek egymás alatt; így lesz a kénnel, szeléniummal és tellúriummal is, és ismét a foszforral, arzénnal és antimonnal, valamint hasonló módon az analóg anyagok más sorozataival. Feltehetjük a kérdést, hogy vajon ez a séma megmagyarázza-e, hogy az elemek hogyan és miért jelennek meg ebben a rendben? Képzeljünk el egy ciklikus átfordulást a térbe; minden fejlődés az elemek csoportjának geneziséről tanúskodik, amelyet korábban úgy írtam le, mint ami az inga egy teljes lengése folyamán jön létre. Tegyük fel, hogy egy ciklus befejeződik; az ismeretlen kreatív erő központja a hatalmas útján a téren keresztül szétszórja a pályája mentén az ősi atomjait – a *magokat*, ha szabad ezt a kifejezést használnom, melyek azonnal egyesülnek és csoportokba fejlődnek, melyeket most lítiumnak, berylliumnak, bórnak, szénnek, nitrogénnek, oxigénnek, fluornak, nátriumnak, magnéziumnak, alumíniumnak, szilíciumnak, foszforak, kénnek és klórnak ismerünk. Legvalószínűbben milyen a nyom alakja, amely keletkezett? Ha szigorúan ugyanarra a hőmérsékleti és idősíkra korlátozzuk, a következő elemcsoport, amely megjelenne, ismét a lítiumé, és az eredeti ciklus örökké ismétlődne s újra és újra ugyanaz a 14 elem jönne létre. A feltételek azonban nem teljesen ugyanazok. A tér és az elektromosság **10** ugyanazok, mint először, de a hőmérséklet megváltozott, s így ahelyett, hogy a lítium atomjai kiegészültek volna a velük minden szempontból analóg atomokkal, az atomcsoportok, amelyek létrejönnek, mikor a második ciklus befejeződik, nem lítiumot alkotnak, hanem egyenes utódját, a káliumot... A lemniszkáta mindegyik hurka ugyanazon a vertikális vonalon halad át, egyre alsóbb pontokon... A domináns atomi állapotokat a semleges középponti vonaltól való távolság irányítja (előre és hátra), az egy-atomos elemek eggyel mozdulnak el, a két-atomosak kettővel, és így tovább. Minden egymást követő hurok ugyanazt a törvényt valósítja meg.”

Ez egy új felfedezés vagy mindig ismert volt? A „múlt babonáinak” egyike a hit a kaduceusz mágikus erejében. A formáját módosították a görögök, de Hermész (az egyiptomi Thoth, a héber Énoch, a hinduk Hét Rishije vagy megvilágosodottai legnagyobbikának) kaduceusza egy pálca volt, melyre két kígyó tekeredett. Mindenki ismeri a kaduceusz alakját, és mi ez, ha nem a lemniszkátaszerű sorozatok szimbóluma? **[ix.]** Ez volt a mágia (vagy bölcsesség) szimbóluma, mert a mágia az a művészet, mely által az ember, felismerve a saját szellemi természete és a látható univerzum mögötti erők lényegi azonosságát, képessé válik létrehozni hasonló jelenséget, kisebb léptékben. „Senki sem tagadhatja,” mondja Blavatsky asszony, „hogy az ember különböző erőkkel rendelkezik: magnetikus, szimpátia- és antipátia erővel, idegi, mozgási és mentális erővel s hogy ezek lényegében mind biológiai (élő) jellegűek; a fizikai összekeveredhet vagy feloldódhat azokban az erőkben, melyeket intellektuális és morális erőknek nevezünk; az előbbi a hordozó az utóbbi számára. Jelenlétük és keveredésük a lényünk igazi lényege; ezek nem feltételezések és absztrakciók, hanem valóságok, és az egyedüli működő valóságok, melyeknek tulajdonságait közvetlen megfigyeléssel meg lehet határozni.” **11** Minden atomikus-mechanikus elmélet ellenére, mely által a tudományos materializmus reméli, hogy elkerülheti az atom oszthatóságának vagy oszthatatlanságának problémáját, megmarad a tény, hogy az okkultizmus egész tudománya az anyag illuzórikus természetének tanára épül.

Olyan röviden foglalkoztam a három alaptétellel, amennyire csak lehetséges, természetesen nem azért, hogy *igazoljam* őket, hanem hogy bemutassam: ezek nem eleve lehetetlenek, amennyiben nagy tömegű bizonyíték, és nagy számú személy – akik felháborodnának, ha dogmatikus felfogást tulajdonítanak nekik – tanúskodik az alaptételek mellett, mint amelyek a tudományos kutatás alapjai.

III. előadás

A Talmud elbeszéli, hogy Eliezer ben-Orkanaz rabbi nem kielégítően válaszolt bizonyos kérdésekre, melyeket feltettek neki a tanításaival kapcsolatban, s a doktorok elutasították a következtetéseit. Erre Eliezer rabbi azzal próbálta meggyőzni őket a tanításai igazságáról, hogy növesztett egy szentjánoskenyérfát a földből, amely azután átültette magát száz könyökkel odébb; majd megfordította egy patak folyását; s végül megszólalt a Nagy Bat-Kol, a Hang a Mennyből: „Mi a rabbik véleménye Eliezer rabbi tanításairól?” Ekkor felállt Joshua rabbi, és azt mondta, „Meg van írva, hogy 'a törvény nem a mennyben van, hanem a te szádban és a te szívedben.' Ezért, ha Eliezer rabbi bebizonyítja nekünk, hogy a szentjánoskenyérfák, a patakok és az ismeretlen hangok ugyanolyan értékes érveket nyújtanak számunkra, mint amelyeket Isten helyezett belénk, hogy vezesse az ítéleteinket, akkor elfogadjuk a tanúságukat, és úgy tekintjük őket, ahogy Eliezer rabbi kéri.”

Ha a keresztények követnék ezt a bölcs tanácsot, sok időt és energiát fordíthatnának hasznosabb dolgokra, mint az olyan értelmetlen próbálkozások, hogy a keresztény kinyilatkoztatásnak igaznak kell lennie, mert a mi Urunk és apostolai „csodákat” tettek.

A kereszténységnek ezek a „bizonyítékai”, mint nevezik őket, nem csupán haszontalanok, hanem olykor félrevezetőek is, ha Isten létezésének „érveiként” hozzák fel őket. Tetszetősségük igazi veszélyt jelentett, míg az evolúció tudományos tana ki nem mutatta babonás jellegüket. Természetesen Isten nem *létezik* (exist), hanem *van* (subsists); másképp nem lenne Isten.

Mondhatni, hogy ez panteizmus, de a panteizmus, mint minden más, hamis vagy inkább hiányos rendszer: annyiban igaz, amit állít, és csak abban téves, amit tagad – azaz, a személyiséget illetően, melyet a panteisták kizárnak az immanencia tana által (mint a német szólásban az ember, aki nem látja a fától az erdőt¹²).

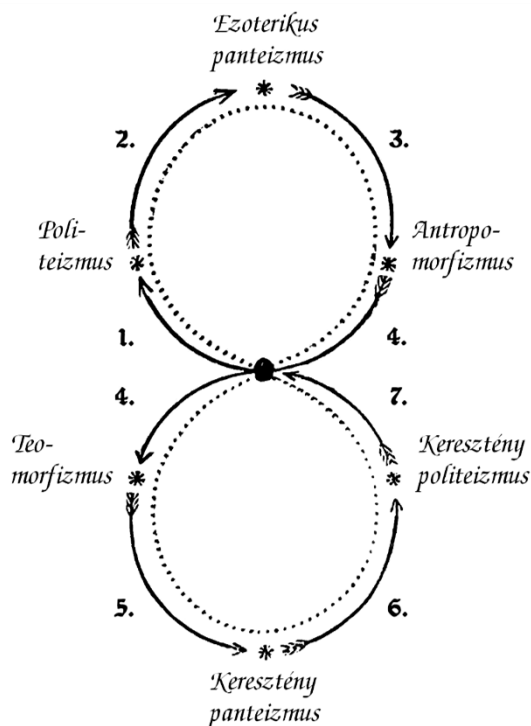
Azonban Isten kozmikus immanenciájának tanítása lényeges a keresztény monoteizmusban, és magának Szt. Pálnak a tekintélye, aki hatékonyan alkalmazta ezt az athéni filozófusok agnoszticizmusával vitatkozva, megalapozta az atomikus-mechanikus fogalmakat vagy inkább tévképzeteket az univerzumból. A panteizmus nagy tévedése, hogy Isten tükröződését a természetben magának Istennek tekinti s így kiteszi magát az ateizmus támadásának. Az evolúciót, amely a tökéletlentől a tökéletes felé halad, nem lehet az Isteni Lényre alapozni, Aki sosem lehet más, mint tökéletes.

Istenről, az Ő lényegéről és abszolút Tökéletességéről nem tudhatunk és nem tudunk semmit, hanem csak az időbeli tükröződéséről, amely az illúzió közege. Magának Istennek nem lehet evolúciója, hanem a Róla, mint Okról alkotott emberi fogalmaink önmagukban hatás-jellegűek, és a *hatás* az *ok* kifejlése az időben. De beszélhetünk az Isten-eszme fejlődéséről, vagy az ember Isten-fogalmáról, amely gyorsan változik az ember saját intellektuális és szellemi fejlődésével. Mármost, az Isten-eszme, mint minden más jelenség, az örvényműködés eredménye, mert ugyanaz a törvény uralkodik az intellektuális és szellemi világban, mint a fizikai világban. Ez azonban magyarázatot igényel. Kérdezhetnénk, „hogyan lehet az eszméknek és szellemi fogalmaknak mozgást tulajdonítani, a mozgás kategóriájában beszélni róluk?” A következő módon: az erő-fogalmaink a fizikai síkon a mozgásból származnak, és a mozgás az, ami növeli vagy csökkenti a távolságot az egyik és a másik tárgy között. Mármost, mivel a távolság egy meghatározás, amit alkalmazhatunk absztrakt eszmékre – pl. távolság a szeretet és a gyűlölet között –, így

beszélhetünk arról, ami növeli vagy csökkenti a távolságot a különálló eszmék között, mint egy mozgásról az intellektuális síkon. Ezért, ha a mozgás a fizikai síkon magába foglalja a fizikai erőt, így használhatjuk az intellektuális erő meghatározást, hogy jelöljük azt, ami mozgást okoz az eszmék világában. A mozgás irányt foglal magában, amely magában foglalja a tér és természetesen az idő eszméjét, valamennyi fogalom elemét. Ekkor adott az idő, tér és erő a mentális síkon s az örvény vagy bármilyen egyéb mozgás alapja lehet a mentális fogalmaknak. Ezért, ha egyetemes igazság az, hogy minden jelenség az örvénymozgás eredménye, mit találhatunk, amikor arra vállalkozunk, hogy az Isten-eszme fejlődésének nyomát követjük?

Itt fel kell hívni a figyelmet egy-két tényre. Már mondtam, hogy az Isten-eszme fejlődése gyorsan változik az ember saját intellektuális és szellemi fejlődése során. Isten az, amivel szüntelenül rendelkezünk a megismerési folyamatban, és minden új fejlődési fokon a Legfelsőbb Lény korábbi ideáljai torz módon jelennek meg, és csodálkozunk, hogyan is foglalkozhatott ezekkel intelligens ember. Csak utalhatunk Kálvin szörnyű koholmányára, és az utóbbi nemzedék részéről a „Három Lord Shaftesbury egyetlen Lord Shaftesburyben” mondásra, mint a fatális vallási empirizmus példáira, mely elkerülhetetlenül arra irányul, hogy ördögi módon rivalizáljon az isteni fensőbbiséggel. Ezért az Isten-eszme fejlődésével kapcsolatban emlékeztetni kell, hogy az a gondolat, miszerint a világ nemzetei e bolygó ötödik vagy árja periódusához tartoznak [ld. a ford. 2. ábrája az előadások végén], megfelel az érettség, a felnőttkor periódusának az emberben vagy mikrokozmoszban; ezért remélhetjük, hogy amennyire Isten megragadható az intellektus vagy az ötödik princípium által, az ember el fogja érni ennek megértését a korszak vége előtt. Isten teljesebb *szellemi* megértése képességeket igényel, melyek még csíra-állapotban vannak az emberi fejlődés jövőbeli állomásai számára fenntartva, amikor az ember be fog lépni a földi élet hanyatlásának periódusába és felkészül a magasabb tudatállapotokra.

Lássuk tehát, hogy vajon a kettős örvény vagy lemniszkáta alkalmazható-e ugyanúgy az intellektuális, mint a fizikai síkon. Az ábra illusztrálja a mondanivalómat. (1. ábra)

A pontozott nyolcas körül, amely az Isten-eszme fejlődését mutatja a jelenlegi, Ötödik Főkorszakban, hét nyíl van, 1, 2, 3, etc., melyek a fejlődés hét fázisát jelentik, és durván megfelelnek az alkorszakoknak. Azért durván, mert jelen szándékunk szerint csak vázoljuk ezeket a fázisokat s enélkül zűrzavar keletkezne, ha az Isten-eszme fejlődését úgy akarnánk nyomon követni, hogy egyből a különböző, összetett erőket vizsgáljuk, melyek kialakítják a törzsek és nemzetek intellektuális életét. De nagyjából azt mondhatjuk, hogy az Ötödik Főkorszak hét fázisa sorrendben megfelel a hét alkorszak intellektuális fejlődésének. A fekete pont az ábra közepén a tudattalanság semleges középpontját jelenti, Mr. Crookes szavaival a „semleges pontot az elektromosság és a kémiai energia között.” Az Isten-eszme fejlődése ebből a semleges középpontból kezdődik és félúton ugyanide érkezik vissza a fejlődés folyamán; majd ismét érinti a befejezőkor. De a tudattalanság kétféle, a reményé és a tompultságé; és ez utóbbi jellemzi a materialisztikus vagy negyedik periódust [i.]. Az intellektuális materializmus „agnoszticizmusnak” nevezi magát, sőt „tudományos agnoszticizmusnak”, amely, ha van bármilyen értelme, azt jelenti, hogy az Istenről való tudatlanság a bölcsesség kezdete. Ezzel a fejlődési fázissal a maga helyén foglalkozunk. A nyílak, melyek a fejlődés hét fázisát jelentik, sorrendben hat csillagra mutatnak, melyek az uralkodó vallási tendenciákat jelzik az illető periódusban. Nem szabad azonban feltételezni, hogy a fejlődés teljesen szabályosan halad előre. Ez a tenger árapályához, a dagályhoz és az apályhoz hasonlít, mintsem egy folyó egyenletes áramlásához, ezért nehéz elhelyezni egy adott alkorszakot egy meghatározott vallási formában. Egy alkorszak számos nemzetből áll, melyeknek intellektuális élete számos különböző körülménytől függ, mint pl. földrajzi elhelyezkedéstől, fizikai típustól és fejlődéstől, etc., ami kizárja, hogy ezeket akár megközelítő pontossággal meghatározzuk. Ezenkívül a hanyatlás elemét is figyelembe kell venni. A hanyatlás egy felismert tény a tudományban, és mint a „Lux Mundi”-ban írják, jól megfigyelhető, hogy „erősebben működik a vallásban, mint bármely más területen.” A vallás sosem haladja meg a legutóbbi reformátorát, amíg egy új meg nem jelenik.

Vegyük például a 4. nyíllal jelzett periódust. Azt lehet mondani, hogy ez a zsidóknak a fogságból való visszatérésekor kezdődött [ii.], és a jelenkorban közeledik a végéhez. [iii.] A fogság előtt a választott nép történetére leginkább a politeizmus erős hajlama jellemző. Ennek oka az volt, hogy olyan nemzetek hanyatló utódai éltek körülöttük, akik túlélték a periodikus kataklizmát [iv.], mely utat nyitott az Ötödik Főkorszak fejlődésének. A tiltások ellenére, melyeket a mózesi törvény szabott ki rájuk, időről-időre házasságok létesültek a környező pogányokkal; ez a hibrid elem a népben erősen hozzájárult az elkorcsosulásukhoz, és a nép, amelynek életétől az egész faj sorsa függött, gyorsan kihalt. A fogság volt a megváltásuk. Úgy tűnt, hogy egy időre megszűntek létezni, de az idők során egy csodálatos változás történt. Érintkezésbe kerültek a Negyedik Főkorszak egy még erőteljes ágával, amelynek intellektuális életéből az árja befolyás hulláma áradt. Ez volt nagyjából az a periódus, amikor Sakya Muni hívei egy heves üldözést éltek át a reformálatlan brahmanizmus képviselői részéről, ami az indiai szubkontinensről való kiűzésükhöz vezetett. Buddha hívei kelet és észak felé menekültek, miközben elültették vallásukat brahmanikus formákban, bizonyos hindu-kínai népekben, másokba pedig beoltották a kontemplatív teizmusukat az uralkodó bálványimádásba; mert a buddhizmusban mindig volt egy ezoterikus és egy exoterikus tanítás s az előbbi alkalmazni lehet bármely létező vallási rendszerre. Nem kétséges, hogy eljutottak nyugat felé Babilonig [v.], mert felismerjük őket azokban a „brahmanokban”, akikről gyakran tesznek említést mind a későbbi filozófiai, mind az egyházi iratok. Alexandriai Szt. Kelemen név szerint említi Buddhát, mint akit „a Brachmanok Istenként tiszteltek az erényei miatt.”¹³ Ha ezek a régi brahmanizmus követői lettek volna, akkor bizonyosan semmi jót nem mondtak volna Buddháról.

A fogságnak a zsidók szívébe kellett hatolnia. Ahogy „ültek Babilon vizei mellett és könnyeztek, amikor Cionra emlékeztek”, helyzetük reménytelennek látszott. De a nemzet egy maradéka túlélte a megpróbáltatást, és amikor 70 év múlva visszatértek atyáik földjére, eltűnt

minden régi hajlamuk a bálványimádásra. Korábban vonzódtak a politeizmushoz. Most a monoteizmusuk vált erőteljessé. De mint később bemutatom, egy határozott előrelépés történt ebben a periódusban az Isten-eszme fejlődésében. A fogság előtti kor nyers antropomorfizmusát módosította egy árja eredetű panteisztikus elem, amely azután beoltódott a régi törzsbe és gyümölcsöket hozott a Kabbalában és az alexandriai miszticizmusban.

Világossá kell válnia, hogy noha az Isten-eszme hét formán keresztül fejlődik az Ötödik Főkorszakban s ezek durván, sorrendjükben, megfelelnek a Hét Alkorszak fejlődésének, az előbbi egy intellektuális, az utóbbi pedig egy fizikai fejlődés. A hetesség törvénye uralja mindkét sítot, de nem szabad feltételezni, hogy *minden* törvény, amely az intellektuális régiót kormányozza, *pontosan* egybeesik azokkal, melyek a tisztán fizikai jelenséget igazgatják. Ezért az Isten-eszme fejlődését nyomon követve, csupán esetenként hivatkozunk a fázisainak megfelelésére a hét alkorszakkal.

Egy pillantás az ábrára felfed egy meglepő tényt, azt, hogy míg az 1. és 2. nyíl egy állandó előmenelt jelez Isten intellektuális megértésében, a 3. nyíl egy retrográd mozgást mutat, és senki sem tagadhatja, hogy az antropomorfizmus *intellektuálisan* egy nyilvánvalóan alacsonyabb rangú Isten-fogalom, mint a panteizmus. A második fázis vége jelzi a legmagasabb civilizáció korszakát Indiában, néhány évezreddel a keresztény éra előtt, és ennek az „ezoterikus panteizmus” nevet adtam, mivel, noha a brahmanizmus egy politeisztikus vallás a tömegek számára, egy filozófiai rendszeren alapul, amely lényegében panteista. Ezidáig az Isten-eszme fejlődése tisztán intellektuális volt. Ez úgyszólván Isten felfedezése volt az Ő feltételekhez nem kötött okszerűségében. De a személyes és ezzel a morális elem hiányzik, ezért a fejlődési vonal nem tér vissza önmagába, és szükséges volt egy hatás, ami új irányt ad. Emlékeztetünk, hogy Mr. Crookes sémája a lemniszkátát a háromdimenziós térbe vetítette, és a két ív nem esett egybe. Ennek az ábrának a létrehozásához szükséges három erőt feltételezni: az ívekre ható centripetális és centrifugális erőt, és egy oldalerőt az elfordulásukhoz. Az elemek fizikai fejlődésében ezt a harmadik tényezőt egy *hőmérséklet-csökkenés* képviseli. Találhatunk-e valamilyen megfelelést ezzel az Isten-eszme fejlődésében? Ha elfogadjuk az „intellektuális hőmérséklet” fogalmát, akkor a történelem mutat-e bármilyen eseményre, amely jelezni látszik egy ilyen állapotot valamely adott periódusban? Mármint, bármit is mondjunk az izoláció elvéről, amely a mózesi törvényrendszer alapeszméje, ezt bizonyosan nem azért alkalmazták, hogy előmozdítsa az ennek alávetett nép intellektuális fejlődését. Anyagi gyarapodás volt az engedelmesség díja s az engedetlenség büntetése betegség vagy pusztulás az ellenség kezétől. A jövőről vagy a síron túli életről nem alkottak eszméket a fogság előtti korszakban; a későbbi időkben pedig a szadduceusok szektája diadalmasan fordult a Törvényhez és a korai Prófétákhoz, mert nem adtak hitelt a farizeusok hitének a szellemi világgal és szellemi lényekkel kapcsolatban.¹⁴ Első pillantásra különösnek tűnik, hogy a nép, akitől függött az egész faj intellektuális és morális jövője, egy ilyen durván materiális civilizációt kellett kialakítson. Sem a tudományt, sem a művészetet nem mozdították előre. A második parancsolat befagyasztotta a művészetet, és minden tudományos kutatást meggátolt a válasz: „a dolgok azért vannak így és nem másképp, mert Jehova így akarja.” [vi.] Aligha kétséges, hogy Salamon bölcsességének és az első templomnak a ragyogó megjelenéséig mindkét irányt durván túlhajtották. Máskülönben a legrendkívülibb tény, hogy a zsidó nemzetet, amely fölött néhány száz évvel a fogság előtt a hatalmas Salamon uralkodott teljes dicsőségében, olyan pompával, hogy a legnagyobb uralkodókhoz sem hasonlítható, milliókat költve egy templomra, ezt a népet a történész Hérodotosz figyelembe sem vette, amikor Egyiptomról és Babilonról írt, melyeket meglátogatott, és természetesen majdnem biztos, hogy átkelt a néhány mérföldnyi ragyogó fővároson, mely mint a fönix emelkedett ki a hamvaiból. És bár Salamon bölcsessége figyelemreméltó volt, emlékeztetni kell, hogy öregkorában más isteneket követett s valószínűleg beavatták ezek misztériumaiba.

Hogyan fejlődött tovább a zsidó antropomorfizmus a hindu [iráni] panteizmus hatására? Ez egyáltalán nem intellektuális fejlődés volt, hanem morális. Az Ötödik Főkorszak történetében először, az Isten-eszme elválaszthatatlanul összekapcsolódott az igazságosság eszméjével, és az intellektuális fejlődést átmenetileg megállította egy szellemi kinyilatkoztatás oldalereje, melynek hatása az volt, hogy módosította az alsó fejlődési ív irányát. Ez az Isteni Személyiség kinyilatkoztatása volt a maga Egységében, előkészítve az IGE TESTTÉ LETT és a keresztény Hármasság tanításának teljesebb kinyilatkoztatását, amely egyedül képes összebékíteni a látszólagos ellentmondást az immanencia és a személyiség között. Így a látszólag retrográd mozgás valójában egy előrelépés volt; mert míg a monoteizmus, legalacsonyabb formájában, az antropomorfizmusban, tudományosan torz, a legmagasabb formájában meghaladja a panteizmust, ami képtelen „átszűrődni a tiszta áttetszőségig”. A monoteizmus ténylegesen egy szellemi kinyilatkoztatás. Teljes tévedés azt hinni, mint a legtöbb teológus véli, hogy a „primitív ember” az Egy-Istent imádta. A primitív (anyagilag 15) [vii.] ember az ősei szellemét imádta, és a politeizmus, mint Herbert Spencer rámutatott, a következő fejlődési fok volt. Ábrahám volt az első monoteista, mert a zsidó történelemnek az Ábrahám előtti periódusát a szimbólumok és a mítoszok régiójába kell helyezni; és neki, mint a választott nép atyjának, része volt a kinyilatkoztatásban, hogy van egy Legfelsőbb Isten. De az Ő Nevének kinyilatkoztatása egy későbbi periódusban jött el, és ez annak az embernek jutott, aki a képzettsége révén alkalmasabb volt erre, mint a félig civilizált nomád főnök. Mózes volt az, aki „megtanulta az egyiptomiak minden bölcsességét” [Ap.Csel. 7,22.], és Isten kinyilatkoztatta neki a *Yah-veh* (vagy Jehova) nevet, amely megfelel a hindu Manu-Swayambhuva vagy „önmagában létező” névnek, azzal a különbséggel, hogy *Yah-veh* magába foglalja a személyiség eszméjét. A Kivonulás 5,3. versében olvassuk, hogy ezt a nevet nem ismerte Ábrahám, Izsák és Jákob. Igaz, hogy a név gyakran előfordul a Teremtés Könyvében, de Calmet, és a legtöbb kommentátor szerint ez a név későbbi beszúrása. Mármint, ez egy nagyon jelentős lépést jelez az Isten-eszme fejlődésében. Egy nép olyan nevet adott Istennek, amely magában foglalja a saját morális fejlődésének jellegét, de ez a Névvé, amely kinyilatkoztatásként adatott a zsidóknak, magában foglal természetesen gondolati elemeket azon túl, amit a zsidók felfoghattak. Ez a név megkülönbözteti az igaz Istent minden hamis Istentől. Jól mondta Dr. Kay (Crisis Hupfeldiana, p. 9), hogy „mivel gyakran visszatérő kifejezés a 'Yahveh a te Elohimod' [viii.], így világos, hogy többé nem cserélhetjük fel a szavakat, ahogy az 'Én vagyok József a te testvéred' kifejezésnél sem... *Yah-veh*, noha etimológiailag önmagában létezőt jelent, mégis, mivel *személyes* név, bármely vonást magába foglal, ami kifejezi Isten együttérző kapcsolatát az emberrel, különösen az Ő igazságosságát, hűségét és kegyelmét.”

Azonban, mivel az intellektuális fejlődés az őstisztelettől a panteizmusig egy fokozatos folyamat, így volt az isteni személy eszméjének fejlődésével is. Az antropomorfizmus volt természetesen az első lépés, és a közvetítés mindig „Jehova angyalán” keresztül történt, akivel még foglalkozunk, mikor a mennyi hierarchiáról lesz szó. Az antropomorfikus elem valóban elválaszthatatlan a személyiség eszméjétől, és a fejlődési csúcspontja az „Ige testté lett”-ben arról tanúskodik, hogy szükséges, mint eszköz, mely által az ember igazi kapcsolatba kerülhet Istennel. Ennek a következő fejlődési foknak a „teomorfizmus” nevet adtam, amely jelzi a Negyedik Periódus végét, és ez, mint mondtam, elhozta nekünk a modern kort. A teomorfizmus az Istenember imádata; és itt szembetaláljuk magunkat az előbb említett nehézséggel. Majdnem lehetetlen, hogy ezt a periódust teljes pontossággal kapcsoljuk a Negyedik és Ötödik Alkorszak történetéhez. Ebben a korszakban, melyet néha a „hit korának” neveznek, amikor a Negyedik Alkorszak, vagyis Európa latin népei voltak a vallási gondolat vezetői, Krisztust kétségtelenül Istenként imádták. De a Szentháromság tana, mely nélkül a teomorfizmusnak nem lett volna értelme, egy skolasztikus dogma volt; és ez a középkoron keresztül végig arra irányult, hogy triteizmusra, a „három isten” tanára csökkenjen, ami egy visszalépés az antropomorfizmus irányába. Ez a tendencia megmutatkozott a korszak művészetében, melyben az Atyaistent gyakran ábrázolták trónoló öregemberként, lengő, fehér szakállal, előtte a megfeszített Megváltóval s

fölötte egy fehér galambbal, a Szent Szellem szimbólumával. A torzulás következő állomása volt az Atya, Anya, Fiú hármassága, amelyre a középkori művészet számos példát nyújt. Másfelől, a modern teomorfizmus hajlik egy homályos panteizmus másik véglete felé, ezért ezt félúton helyeztem el a Negyedik és Ötödik Periódus között. Az Ötödik Alkorszakot nagyjából az angolul beszélő népekkel azonosíthatjuk. [ix.] Természetesen ez a korszak tartalmaz elemeket a Negyedik sőt a Harmadik Alkorszakból is, de aligha tagadható, hogy a vallási gondolkodás gravitációs középpontja eltolódott a modern időkben, és hogy inkább az angol, mint a latin kereszténység az, amelynek az Isten-eszme további fejlődésére kell tekintenie. A fejlődés hulláma visszahúzódott a Negyedik Alkorszaktól, és a modern Európa latin népei egy erős tendenciát mutatnak a tudományos materializmus felé, mely ellen az egyház, megfosztva korábbi hatalmától és befolyásától, csupán erőtlően léphet fel. De Angliában a materializmus kiadta az erejét. [x.] A hullám továbbterjed, és a visszaáramlás már megállt. A tendencia a materializmus irányába, ami 10-15 évvel ezelőtt még jellemezte az angol tudomány legjelentősebb képviselőit, most már a múltté. „Huxley” és „Tyndall” olyan nevek, melyeket már nem idéznek ezzel kapcsolatban, és az agresszív tudományos materializmus, azt lehet mondani, kihalt W. K. Clifforddal. Be kell azonban látni, hogy az „Első Ok” létezéséről való mai agnosztikus spekulációból sok mindent még átitat a materializmus. Amikor pl. Herbert Spencer úgy határozza meg a „Megismerhetetlent”, mint egy „erőt, amely a jelenségen keresztül nyilatkozik meg”, s mint „végtelen, örök energiát”, akkor úgy tűnik, mintha csak a lét fizikai aspektusát tudná megragadni, vagy a kozmikus szubsztancia energiáját. Az, hogy a kozmikus energia lehet oka a kozmikus képzetalkotásnak (ideation), nem látszik megjelenni nála, és aligha kétséges, hogy ez az egyoldalú foglalkozás a problémával nagymértékben köszönhető a dolgoknak alárendelt tudat káros gyakorlatának, mely dolgokat a tudat veszi számba, s a képzetalkotást mégis a molekuláris folyamatok melléktermékének tekinti.¹⁶ Akárhogy is van, kezdik elég jól felismerni Angliában és Amerikában, hogy a materializmus kiadta a leheletét, és ha egy kielégítő magyarázatot akarunk az univerzumból, akkor a tudománynak más irányba kell tekintenie. A materializmus hanyatlásával sok minden eltűnt abból a vallással szembeni ellenségeségből, amely egészen máig jellemezte a vezető tudósok magatartását. Másrészt a vallási gondolat vezetői – az anglikán egyházban mindenképpen –, akik eddig ellenséges fényben látták a tudományos felfedezéseket, készek sőt buzgóak barátként és szövetségesként fogadni azokat.¹⁷ A kereszténység morális oldalával a tudománynak nincs vitája, de a szakramentalizmus – vagyis annak az elvnek az elismerése, hogy a *numen* (magánvaló, szellem) valóság, és a *phenomenon* (jelenség) illúzió – mégsem illeszkedik a tudományos értelemhez, mint az univerzummal kapcsolatos munkahipotézis, amely, mint az evolúció, lehetne alapja a kutatási módszerek új irányának, azonban a tudomány elveti Krisztus istenségét.

Ílymódon azt találjuk, hogy míg az Ötödik Alkorszak vallása határozottan teomorfikus, a tudománya erős hajlamot mutat a panteizmusra. De az alkorszak vallási és intellektuális fejlődése egyaránt a szakramentalizmus pontja felé konvergál, és amikor eléri ezt a pontot és megjelenik a tudományos szakramentalizmus élharcosa [xi.], az Isten-eszme fejlődésének Ötödik Periódusa a végéhez közeledik, és a keresztény panteizmus véget vet a konfliktusnak tudomány és vallás között, ami oly sok évszázadon át tartott.

Az újabb fejlődési fokról, vagyis a „keresztény politeizmusról” a következő előadásban beszélek, amely a mennyei hierarchiával foglalkozik.

IV. előadás

Az előző előadásban arra vállalkoztam, hogy bemutassam, miként működik az Isteni Egység kinyilatkoztatása, mint egy oldalerő az Isten-eszme ciklikus fejlődésében, amely új irányt ad ennek egy másik középpont körül. Egy tisztán intellektuális folyamattal kezdődően a lemniszkáta első hurkának középpontja az emberi értelem volt. De „nem ismerte meg a világ a bölcsesség által az Istent” [1.Kor. 1,21.], és a továbbhaladás érdekében egy új középpontra volt szükség. Az idők teljessége elérkezett az Istenemberrel. Az Isten-eszme továbbfejlődött a politeizmus, panteizmus és antropomorfizmus egymást követő fázisain, és újra elérkezett a tudattalanság semleges középpontjába.

Mármost, bármi legyen a vélemény Krisztus személyéről – hogy Ő isteni volt, vagy emberi, vagy félig emberi, vagy ember előtti, vagy, mint a katolikus egyház mindig tartotta, Isten és Ember, „de mégsem kettő, hanem egy Krisztus” – nem lehet tagadni, hogy az Ő megjelenése a világban egy intellektuális korszak végét jelezte és egy másik kezdetét. A kereszténység előtti spekuláció Istenről lényegében teleologikus volt. [i.] Egy próbálkozás volt, hogy megmagyarázzák az ember létezését és a látható univerzumot, és ez a gondolkodás a hindu panteizmusban érte el legmagasabb intellektuális pontját. De a morális elem, amelyet a modern korban az Isten-fogalom lényegének tekintenek, nyilvánvalóan hiányzott s ez nem jelentkezett mindaddig, amíg a végéhez nem közeledett az a periódus, melyet Platón írásaiból úgy ismerünk, mint egy morális középpont szükségességének homályos jelzését az Isten-eszme bármely további fejlődése számára; egy ilyen középpont létezéséről a természet nem nyújtott bizonyítékokat. A tudattalanság semleges középpontját ismét elérték, s az ember Isten és remény nélkül létezett a világban, amikor hirtelen egy nagy jel tűnt föl. Egy Ember született a Római Birodalom egyik homályos szegletében, Akit magának a morális középpontnak tartottak. Most nem foglalkozunk ennek az állításnak az igazolásával, hanem csupán rámutatunk, hogy lehetetlenné vált nem venni tudomást róla. A leginkább „liberális” modern gondolkodók is tartózkodnak attól, hogy vakmerő csalónak nevezzék egy etikai rendszer alapítóját, amely kikényszeríti a csodálatukat s Akinek élete a vallási ideál legmagasabb ismert megnyilatkozása volt. Ílymódon azok leleményessége, akik képtelenek elfogadni az Ő jogát az Istenségre, a legvégső határig ment, hogy félremagyarázzák ezt. Azt, hogy Ő egy nagy morális tanító volt, senki sem tagadja, de hogy az Ő személyének „metafizikai és kozmikus jelentősége”¹⁸ volt, ez egy olyan eszme, amely ellentmond a kornak, mely oly türelmetlen a természetfeletti iránt, mint a miénk. De ezt számításba kell venni, és ílymódon a kozmosz törvényeivel vagy az ember eredetével foglalkozó modern fizikai kutatások jelentősége azonnal kiemelkedik, amikor ezek a kutatások gyaníthatóan, de mindazonáltal közvetetten, közel visznek Krisztus Szent Személyéhez. Az Isten-eszme fejlődése a kereszténység előtti korban, teleologikus karakterével együtt, az emberi értelem körül összpontosult. De ezt most alkalmatlannak érezték arra, hogy a probléma megváltozott feltételeivel szembesüljön. Amíg a fejlődési vonulat az intellektuális síkra korlátozódott, az értelem centripetális ereje fenntartotta a szükséges egyensúlyt. De az oldalirányú szellemi hatás egy új elemet vezetett be, az igazságosságát, mint az Isten-fogalom lényegét, és a tudományos kutatás centrifugális erejét, amely máskülönben kimerült volna egy érintőleges irányban keresve a Végtelent, most egyensúlyban tartotta Krisztus Személye. Egy személyes középpontnak megvan a nagy előnye, hogy a vonzásnak ez a szférája nem korlátozódik az intellektuális síkra, hanem képes kontrollálni az Istenről való spekuláció centrifugális erejét, akár fizikai, intellektuális vagy morális alakot ölt. Ílymódon a keresztény gondolat szerint az istenhit bármilyen formát ölthet, ami nem áll szemben „a mi Urunk Jézus Krisztus Megtestesülésének” helyes felfogásával, és ez magába foglalja a keresztény vallás jogát a katolicitásra. A hit Istenben csupán három formát ölthet, lehet politeizmus, panteizmus vagy antropomorfizmus, és a Szentháromság tanítása egyedül képes

szintetikus egységbe hozni ezeket a látszólag összeegyeztethetetlen eszméket. Az Ember-Isten imádata kielégíti az antropomorfikus ösztönt, amely megkülönbözteti a vallást a filozófiától. A szakramentalizmus eszméje, amely együtt jár az „Ige testté lett” tanításával, lényegében panteisztikus; míg a politeizmust, vagy a sokféleség felismerését az Egységben, a teleologikus kutatás megváltja a bálványimádás vádjától, amikor a Szt. Pál által lefektetett princípiumot (1.Kor. 8.) elfogadják, hogy noha „van sok isten és sok úr”, mégis (*számunkra*) csak „egy Isten és egy Úr” van; – azaz, minden másodlagos ok eredete az egyetlen nagy Okban van, Akit egyedül illet a legfőbb tisztelet.¹⁹

Így áll a dolog ezzel a politeisztikus elemmel a kereszténységben, amivel most foglalkozunk, egyszersmind felhozhatunk két ellenvetést, ami bármilyen hasonló elem létezése ellen szól. Az első egy vallási ellenvetés, vagyis, hogy a politeizmus, vagy az alsóbb istenségek elismerése, még ha léteznek is ilyenek, ellentétes a kereszténység szellemével, és kifejezetten tiltott a Szentírásban, amennyiben elhomályosítja a kapcsolatunkat a Legfelsőbb Istenséggel. Nagy ereje van ennek az ellenvetésnek. Korábban nagyon nagy volt a veszélye, és még nem szűnt meg teljesen. A magasabb lényekkel való kapcsolat vezethet a bálványimádás bűnébe, kivéve, ha figyelembe vesszük bizonyos feltételeket. Mivel nem beavatottnak beszélek, hanem átlagos keresztényeknek, mindjárt hozzá kell tennem, hogy ezeket a feltételeket csak a Szentáldozás Szentségén keresztül lehet megközelíteni, vagyis az egyház által hivatalosan jóváhagyott módon, a római katolikusok esetében [ii.]. Másrészt rá kell mutassak, hogy a politeisztikus elem kérdése a kereszténységben jelenleg csupán tudományos jelentőségű. Még nem érkeztünk el az Isten-eszme fejlődésének abba a fázisába, amelyben ennek vallási jelentősége lesz.

A második ellenvetés az, hogy az alsóbb istenek létezése teljesen alaptalan felvetés. „Rendben”, mondhatná valaki, „a fizikai univerzum abból ered, ami nem fizikai, de miért kellene megkülönböztetnünk egy Ismeretlen Okot?” A válasz: azért, mert a lények fejlődésének analógiája, logikus rendje megköveteli. Kénytelenek vagyunk elgondolni a Legfelsőbb Istent egyfelől, mint egy tisztán szellemi lényet, ami minden végsőség felett helyezkedik el; másrészt pedig mint olyasmit, aminek meghatározott viszonya van a teremtetett univerzummal. Mármost, a teremtés magában foglalja az irányulást, vágyat, gondolatot, működést; és ezek olyan tulajdonságok, melyek határt feltételeznek s ezért egy véges lényhez tartoznak. Ezen felül a teremtés tökéletlen és körülhatárolt természete kizárja, hogy a Végtelen és Tökéletes közvetlen működésének eszméje létezzen. A probléma megoldása az Ige testté lett keresztény kinyilatkoztatásában nyugszik. A kinyilatkoztatás, mint mondtam, egy rejtett igazság feltárulása [Mt. 13,35, 1.Kor. 2,7.], és ezt az igazságot bizonyítja a tény, hogy nincs más értelmes hipotézis az univerzum létezésére, amivel számolhatunk. Vizsgáljuk ezt meg közelebbről.

Önmagában Isten természetéről csak egy dolgot tudhatunk és tudunk – azt, hogy ez az érzékfeletti Szeretet. Mármost a Szeretet az én megnyilatkozása afelé, ami nem-én. Hogyan nyilatkozik meg akkor az Atya szeretete? A Fiúban és Általa, aki az időbeli megjelenése révén viszonzozza az Atya szeretetét a megjelenése által, máskülönben Isten Szeretete csak magának nyilatkozna meg. A Fiú ezért az univerzum Oka, vagy mint Szt. János mondja, „Minden dolog Általa lett, és Őbenne vala az élet,” mert a „hatás az Ok időbeli kifejlése.”²⁰ Ekkor az univerzumot úgy tekinthetjük, mint teofániát, vagyis az Isteni Szeretet külsődleges megjelenését.

A következő kérdés az, hogy „mely folyamat által nyilatkozik meg az Örökkévaló szeretet az időben?” Mint Szt. János mondja, „Az Ige *élete* az emberek *világossága*.” A Fiú így a korlátozás által Isteni Értelemmé válik, vagyis összekötő kapocs a relatív és az abszolút között. A kabbalisztikus „Zóhár Könyvében” a princípiumot így nevezik meg: „Mindenek eredete az Ain Soph-ban van” (vagy Isteni Bölcsességben). „De az eszme először nem bomlik ki; önmagába burkolva nyugszik. Amikor az eszme kezd kiterjedni, elérkezik a *szellem* fokára, és ekkor kapja az *intelligencia* nevet (vagyis a teremtményi értelmet), és többé nem rejtett, mint korábban, hanem

az eszme kibontja magát.” Ílymódon a „Szefiroth”-on, vagy intelligenciákon keresztül az „Ain Soph” végül kibocsátja az anyagi univerzum plasztikus princípiumát. Itt jelentkezik a kereszténység politeisztikus eleme, mert az eszme, amit általában a teremtésről tartanak, mint ami valaminek a létrehozása a semmiből, abszurd, és összeegyeztethetetlen Isten mindenüttvaló jelenlétével. Az anyag az erő egy fajtája, az erő az akarat egy fajtája, és az akarat az intelligencia egy formája.

A Kabbala szefirot-sorozata [iii.] mindazonáltal egy komoly ellenvetésnek ad alapot. Nem veszi számításba az illúzió elemét, amely szükségképp bennerejlik a teofanikus tanításban; mert az univerzum nem *valódi*, mivel nem *örökkévaló*. Isten az egyetlen Realitás, és a kozmosz az Ő tükröződése, mint egy tükörben. A panteizmus a tükröződést valóságnak veszi s így kiteszi magát az ateizmus támadásának. Ezért a folyamatot kutatva, mely által az Örökkévaló megnyilvánul az időben, jómagam a dionysius-i sorozatokat javasolom alkalmazni, ami nem csupán azáltal előnyös, hogy összhangban van a keresztény hagyománnyal, mivel valószínűleg magától Szt. Páltól származott, hanem minden feltételnek megfelel. Dionysius Areopagita, akit a hagyomány szerint Pál apostol szentelt fel Athén püspökévé [iv.], mindig nagy tekintélynek örvendett a keresztény egyházban a mennyei hierarchiával kapcsolatban, és hivatkozott erre Dante is a paradicsomi látomásában:

„ . . . quel cero

Che, giuso in carne, piu addentro vide

L’Angelica natura e’l ministero.”21

Igaz, hogy a modern kritika későbbinek tartja az írásokat, melyeket egy időben közvetlenül Dionysiusnak tulajdonítottak, de ennek nincs túl nagy jelentősége. A pszeudepigráfia régen egy nagyon általános módja volt a hagyomány fenntartásának, és nincs okunk kételkedni abban, hogy az ismeretlen összeállító helyesen bánt az anyaggal, ami a birtokában volt. [v.]

Ezekben az írásokban ránk maradt a mennyei hierarchiára vonatkozó egész hagyomány, és ez a rendszer nem csupán a modern gondolkodással van harmóniában, hanem a Szentírással és az Isten és ember közötti viszony keresztény szemléletével is. A dionysius-i rendszer szerint a mennyei lényeknek kilenc rendje van, amely három csoportra oszlik, hasonlóan a hindu „Trimurti”-hoz, [vi.] vagyis a fejlődési folyamat elemeihez, melyek által az anyagi univerzum kialakult a tiszta szellemből.

Első hármasság:

Szeráfok (שרפים, Σεραφίμ, Seraphim)
Kerubok (כרובים, Χερουβίμ, Cherubim)
Trónok (Θρόνοι, Throni)

Második hármasság:

Uraságok (Κυριοτητες, Dominationes)
Erők (Δυνάμεις, Virtutes)
Hatalmasságok (Ἐξουσίαι, Potestates)

Harmadik hármasság:

Fejedelemségek (Αρχαί, Principates)
Arkangyalok (Αρχαγγελοί, Archangeli)
Angyalok (Αγγελοί, Angeli)

Az első hármasságot nem különálló lények csoportjának kell tekinteni, hanem inkább isteni képességeknek vagy emanációknak. Ezek megfelelnek az indiai misztikusok „Adi Buddhájának”, és az összességét jelentik az univerzum szellemi energiájának és bölcsességének. Ahogy az agy a középpont, melyből számtalan képesség sugárzik ki – fizikai, intellektuális, és művészi képességek –, éppúgy a Szeráfokat és Kerubokat, és kisebb mértékben a Trónokat, az Istenség legelső, külső megnyilatkozásainak kell tekinteni. Ezek az Abszolút Tudat régiójához tartoznak, vagy a *tartamhoz* (duration), ami különbözik az *időtől*, mert az idő az, amely az illúziót létrehozza. Amit ’jelennek’ nevezünk, az csupán egy matematikai vonal, amely elválasztja a tartamnak azt a részét, amit jövőnek nevezünk, attól a résztől, amit múltnak. A valóságos személy vagy dolog számunkra mindannak különböző és változó állapotaiból áll, *ami átmegy a mi tudati síkunkon*. „Senki sem mondhatja, hogy egy vasrúd, amit a tengerbe dobunk, akkor jön létre, amikor elhagyja a levegőt, és megszűnik létezni, amikor a vízbe merül s hogy maga a rúd csupán a vizet keresztezve létezik, abban a pillanatban, amikor egybeesik a matematikai síkkal, amely elválasztja és ugyanakkor érinti a levegőt és az óceánt.”²² Így az aktualitás érzékelése is, ami valamely személy vagy dolog átmeneti megpillantásának sorozatából jön létre, egy illúzió, mert ez csupán a valóság keresztmetszete. A Szeráfok tehát az Isteni Szeretetet képviselik, annak abszolút tudatosságában, a Kerubok az Isteni Bölcsességet, és a Trónok az abszolút Isteni Uralmat. (Sovereignty)²³ A sorozatban az utolsók, a „Trónok”, összekapcsolják az első és a második hármasságot. Figyelembe kell venni, hogy itt olyan létmódokkal foglalkozunk, melyek teljesen érzékfelettiek, s így, amikor azt mondjuk, hogy az „Uraságok” az első *objektív* megnyilatkozásai a *szubjektív* Isteni Uralomnak és egyúttal a kozmosz férfi princípiumának, ez alatt nem kell többet érteni, mint hogy ezek a relativitás régiójába tartoznak, azaz a tudat vagy tiszta szellem legmagasabb síkján *létezők*. Az „Erők” megfelelnek az indiai „Mula Prakritinek”, amely az őseredeti szubsztancia vagy tiszta erő a szellem síkján. Ez minden jelenség magánvalója a relatív tudat minden síkján, és úgyszólván az univerzum mátrixa vagy női princípiuma, amely a misztikus egyesülés gyümölcse a Prakriti és a *Purusha*, vagy a tiszta, differenciálatlan szellem között. A második hármasság utolsó rendje a „Hatalmasságok”. Ez azonban egy nagyon pontatlan szó az Exuziákra, ami objektivitást jelez. Ezek az egyetlen lények ebben a csoportban, akiknek létezését emberi értelemben objektívnek lehet nevezni; két fajtájuk van, a Világosság Hatalmasságai és a Sötétség Hatalmasságai. Az utóbbiakról egy következő előadásban lesz szó, összefüggésben a gonosz eredetével és a Nyolcadik Szféra misztériumával. A Világosság Hatalmai az „Elohák” (Elohim, El-ek, istenek),

akikről a Genézis első fejezete többes szám első személyben beszél (Teremtsünk embert a mi képmásunkra),24 s ők Isten hét szelleme (vagy lélegzete) az Apokalipszis könyvében.

Ezek az „Elohák” bizonyos értelemben a világ teremtői; azaz, mondhatni, a világ belőlük indult ki, mert, mint láttuk, az eszme, amelyet általában a teremtésről tartanak, hogy ez valaminek a teremtése a semmiből, abszurd, ha másért nem, azért, mert összeegyeztethetetlen Isten mindenütt jelenvalóságának tanával. A hét lélegzet mindegyike kapcsolódik a természet hétrétű okkult erőivel, melyek a tudat különböző síkjain működnek, és ezek az okkult erők következésképpen kapcsolódnak a minden emberben meglévő rejtett képességekkel, de ezek természete felől az emberek nagy többsége teljesen tudatlan. Jőmagam azonban, nyilvánvaló okokból, ezt nem elemzem tovább. Az anyagi világ teremtője Jahve (vagy Jehova) volt, a forma Ura. És itt szükséges kijavítani egy hibát, amely oly széles körben elterjedt, hogy ennek megemlítése sokakat csodálkozással tölthet el. Valahogy természetessé vált, hogy Jehova az Első Személy a Szentháromságban, és a Szentírás sehol sem nyújtja a leghalványabb kételyt efelől. Szt. János apostol azonban kifejezetten azt állítja, hogy minden dolog az Ige által lett. A mi Urunk azt mondja a zsidóknak: „Ábrahám, a ti atyátok örvendezett, hogy meglátja az *én* napomat, és örült” (Ján. 8,56). [vii.] Minden arra a tényre mutat, hogy Isten, akár Teremtőként, akár Megváltóként vagy Megszentelőként, mindig az Igében, az Ige által, az Igén keresztül nyilatkoztatja meg Magát, és nem lehet felfogni semmilyen más módon, csak abban, amiben az Örökkévaló megnyilatkozhat az időben. A megnyilatkozott Logoszt a hinduk „Isvará”-nak nevezik (az Úr), a legmagasabb természetű tudatnak, amely egy kevert egysége a megnyilatkozott élő szellemeknek, ezenfelül isteni *tükröződéseknek* az illúzió síkján.

Így a Világosság Erői (Maha Buddhi), noha lényegükben egyek, mint a megnyilvánult Logosz, *időben* egy hetességben tükröződnek, amely a Logoszból emanál és a Logoszba tér vissza, mindegyik a maga idejében. E hét közül Jahve a forma ura. A másik hat a lények fejlődése felett őrökdi, akik abban a régióban léteznek, amit „Arupa loka”-nak vagy formátlanságnak neveznek. Nem lehet további információt adni erről, mert ez a tudás a magasabb misztériumokhoz tartozik, melyekről csak azt mondhatjuk, mint Szt. Pál (beavatottként szólván): „ezeket nem szabad embernek kibeszélnie.” [2.Kor. 12,2-4., és 1.Kor. 2,6-7., 14,14-15.]

Mivel Isten az Ige által teremtett mindent, így az Ige Jahve által teremtette a *forma univerzumát*, és mint Ember nyilatkoztatta meg Magát az embernek. A Genézis könyve világos különbséget tesz Jahve munkája és az Elohim együttes munkája között, és mindkettőt megkülönbözteti az El-Yon-tól, a Legfelsőbbtől, vagy Legmagasabbtól. Azt olvassuk (5.Móz. 32,9), hogy amikor a Legfenségesebb különválasztotta az embereket, az ÚR (Jahve) *saját része* volt az ő népe, Izrael, Jákob lévén az örököse. Az Úr istenszerű angyala Michael volt, akinek neve azt jelenti, „olyan mint Isten”; ő volt a zsidó nemzeti istenség, vagy Izrael *Fejedelme* [viii.]. Itt egy nagy titkot érintünk. Noha a mi Urunk Jézus Krisztus nem vette Magára az angyalok természetét, mégis „Őbenne lakozék az Istenség egész teljessége.” [Kol. 1,19, 2,9.] S bár a „Fejedelemségek és Hatalmasságok fölé emeltetett” [Efez. 1,21.], rajtuk keresztül nyilatkoztatja meg ezt a teljességet. Ezért úgy tekinthetünk Őreá, mint aki a zsidó törvény alatt kifejti azokat a tevékenységeket, melyeket ezek a mennyei rendek képviselnek. Szt. Pál világosan tanítja (Gal. 3,19.), hogy a Törvény angyali eredetű volt, és Alexandriai Kelemen mondja, hogy „Korábban az Ige angyal volt, de... az Ige *megjelent*, és ez a misztikus angyal *megszületett*,” – vagyis *emberi természetet* vett Magára.25 Természetesen az „angyal” elnevezés alatt az isteni tükröződést érti, és ez elvezet bennünket a harmadik csoporthoz – a Fejedelemségekhez, Arkangyalokhoz és Angyalokhoz. Noha az „angyal” elnevezés leginkább a mennyei hierarchia legalsó rendjének felel meg, a segítő szellemeknek és az emberek őrangyalainak, ez magába foglalhatja és ténylegesen magába is foglalja a harmadik hármasság minden szellemi lényét, mivel ezek ténylegesen intelligenciával és szabad akarattal rendelkező *létezők* (existences). Ezek nem tisztán differenciálatlan szellemek, és noha felső lények, nincs abszolút tudatuk s abszolút idejük [ix.]. A

Fejedelemségek, noha együtt mindenttudók, nem mindenhatók. Akaraterejük ellenállhatatlan, de mint látni fogjuk, amikor a Sötétség Fejedelemségeivel foglalkozunk, az ellenállhatatlan akarat és a mindentudás nem ugyanaz, mint a mindenhatóság. Az Arkangyalok nem mindenttudók, noha tudásuk felette áll minden emberi fogalomnak, és bölcsességük által vezetik a világ nemzeteit, mindegyiküknek meghatározott szerepe van az emberi rasszok fizikai, intellektuális és szellemi fejlődésében. De sosem foghatják át az Isteni Szeretet megnyilatkozásának hosszúságát, mélységét és magasságát [Efez. 3,18.], és a Megtestesülés misztériuma előtt elfátyolozzák arcukat és így kiáltanak: „Szent, Szent, Szent” [Ésa. 7,3, Ján.Jel. 4,8.]. Az Angyalok nem mindenüttvalók, mert noha nincsenek alávetve a tér korlátozó feltételeinek,²⁶ a cselekvési szférájuk ebben a világban van; feladatuk az egyes ember segítése az Isteni Szeretetből fakadóan, amely magába foglalja az egész teremtést. [x.]

Meg lehet figyelni, hogy ha összehasonlítjuk méltóságrendjüket, a harmadik hármasság funkciói a fordítottjai az elsőnek. A legmagasabb Istenei képességet, a Szeretetet a legmagasabb rend, a Szeráfok képviselik; a következők a Kerubok vagy az Isteni Bölcsesség, és a Trónok vagy Uralom az utolsó; a harmadik hármasságban pedig a legalsóbbak az Angyalok vagy a „Szeretet Segítői”, azután a Bölcsesség Segítői magasabbak, és az Akarat Segítői még magasabbak. Ennek oka az, hogy ezek *létező* lények.

Isten, mint mondtuk, az Egyetlen Valóság, és a Kozmosz az Ő tükröződése. De ne értsenek félre. A valóság az, ami Van. De a valóság emberi ismérve az objektivitás, és a dolgok a mi tudatállapotaink szerint szubjektívek vagy objektívek. A legmagasabb igazságok, azok számára, akik felismerik őket, objektív létezők; a legdurvább anyagi formák nem léteznek annak, aki nem észleli őket. Számunkra a valódi az, amit *felismerhetünk*, vagyis az objektív létezés, és eszerint a harmadik hármasság valódi abban az értelemben, hogy objektíven létező, és csupán abban az értelemben valótlan, melyben osztozik az egész teremtéssel, nem Istennel, hanem az Ő tükröződésével a *Mája*-ban, vagyis az illúzió közegében.

Most pedig a harmadik hármasság funkcióival foglalkozom, amilyen röviden csak lehet. A Fejedelemségeket úgy lehet leírni, mint a korszakok angyalait. Nagyon nehéz kifejezni a tevékenységük természetének eszméjét, de a feladatot meg kell kísérelni. Minden kornak van úgyszólván saját eszmeisége vagy *Zeit Geist*-je, korszelleme. Mármost közhely, hogy az eszmék uralják a világot. De az általában nem ismert, hogy az eszmék az erejüket abból a szellemi erőből nyerik, ami mögöttük húzódik, és előkészítik a világot annak befogadására. Luther volt-e a reformáció oka? Bizonyos értelemben kétségtelenül ő volt. De ha Luther a 10. században született volna, akkor egy ismeretlen szerzetesként élt és halt volna. Másfelől, a 16. század nem múlhatott el bizonyos nagy vallási megrázkódtatások nélkül. Az emberek nem okai a *Zeit Geist*-nek, hanem együttműködnek vele. Minden nagy mozgalom a külső világban olyan küzdelmek, harcok és győzelmek eredménye, melyek a szellemi régióban zajlanak. Egy konfliktus, melynek számtalan szereplője van, a végső kifejeződését féltucat emberi organizmusban találja meg, akik a győztesek által elnyomva egy új mozgalom vezetőivé válnak. Ezzel azonban majd az Arkangyalokkal összefüggésben foglalkozom. A Fejedelemségek rendjéhez tartozik az a titokzatos lény, akit Sátánnak neveznek s akit tévesen összekevernek az Ördöggel. Ehhez a zavarhoz kapcsolódik az ellentmondás, hogy vajon az Ördög személy-e vagy sem. Szigorúan szólva, az Ördög nem létezik abban az értelemben, ahogy a hideg sem létezik. Ez a meleg hiánya. De ha megtagadjuk, hogy az Ördöggel foglalkozunk a teológiában, ez ugyanolyan értelmetlen, mint ha valaki nem gyújt tüzet télen, mert a tudomány azt tanítja, hogy nincs olyasmi, mint a hideg. A Sátán azonban, vagyis az Ördög *megnyilatkozása*, egy személyiség, és ennek a planétának a bitorló fejedelme. De ő nem egy bukott arkangyal, mint Milton tanította, és mint általában feltételezik, nem olyan, mint Belzebub, Mammon etc. [xi.] Szt. Júdás apostollal mondhatjuk, hogy Michael Arkangyal felismerte az Ördög magasabb méltóságát, amikor nem merte vádolni őt [Júd. 1,9, Dán. 12,1., Zak. 3,2.].

Az Arkangyalokat általában „az emberi rasszok angyalainak” nevezik. De ez nagyon pontatlan képet ad e mennyei rend funkcióiról, melyek nincsenek mindig alávétve az etnikai határoknak. Az ún. „kánoni Írások” csupán kettőt említenek név szerint – Michaelt és Gabrielt (utóbbi a teofanikus osztályhoz tartozik), de Énoch Könyvében, melyet kánoninak fogad el az abesszin (etiópiai) egyház, több más nevet találunk, mint pl. Fáuél, Szurákiél, Raguél, és ezek nem a rasszok angyalai, hanem a rasszokban működő emberi aktivitás ágazatai. Így Fáuél a megbánás arkangyala, és azok reménye, akik örökölni fogják a Mennyei Életet [xii.], Szurákiél [vagy Szaraqaél] pedig azok arkangyala, akik megszegik a morális törvényt. Nagyon különös és szuggesztív az a mód, ahogyan Isten „parancsol a bűnös emberek féktelen akarátának és hajlamainak,” [xiii.] a szellemi hierarchia által kontrollálva és alárendelve a viszonyokat azoknak a közbenjáró erőknél, akiknek feladata, hogy harmóniába hozzák a világ egyenetlenségeit, és egészében véve létrehozzák azt, amit Isteni Gondviselésnek nevezünk.²⁷ Az Arkangyalok a keleti vallási rendszerek Dhyani Kohanjai, s két fajtájuk van, a felszállók és az alászállók. Az előbbieket a korábbi nagy ciklusok előrehaladott lényei, akik a legmagasabb határokon túlra fejlődve a planetáris élet bármely feltételéhez alkalmazkodnak – például a mi földi feltételeinkhez –, s továbbhaladtak a Dhyani-Kohani állapotba. A többiek azok, akik a Prakriti, vagy a természet anyaprincipiumának végtelen méhéből keletkeztek, és a létezés legkülső határai felé áramlanak. Ezzel a megkülönböztetéssel azonban most nem foglalkozunk, hanem egy másikkal: a megoszlásukkal jó és gonosz angyalokra, akik között szüntelen konfliktus dúl. Már mondtam, hogy a külső világban minden nagy mozgalom eredete a szellemi világban van, s hogy az eszmék konfliktusa, amely jelzi az átmeneti periódust egy történeti korszak és egy másik között, egy olyan küzdelem reprodukálása, amelyet már megvívta a szellemi régióban. Az emberiség épp egy ilyen átmeneti periódusba lépett. Az olvasó tekintse úgy a következő tényeket, amilyen értékét tulajdonít nekik.

Az 1879. év egy korszak lezárását jelzi Európa és Amerika intellektuális életében [xiv.]. Ebben az évben a világosság seregei Szt. Mihály Arkangyal vezetésével döntő győzelmet arattak a sötétség seregei felett, melyeket Belzebub és Mammon vezettek,²⁸ ütközetek során át, melyek 30-40 éven keresztül tartottak. E század [19. század] közepe táján az Ötödik Világkorszak elért ahhoz a ponthoz, amit az okkultisták a fizikai intellektualitás pontjának neveznek, vagyis a legalacsonyabb pontnak ebben a fejlődési ciklusban. A felfelé ívelő fejlődés, ha a ciklikus útján halad, a *szellemi intellektualitás* felé kell fejlődjön. Nagyon nehéz ábrázolni az átlagolvasónak e fogalmak értelmét, melyek, lássuk be, kissé sántítanak. A fizikai intellektualitást azonban le lehet írni úgy, mint egy tendenciát afelé, ami mindent valótlannak tart, melynek meghatározására és értékelésére az emberi szabályok képtelenek. Ez a korlátok és határok periódusa, a merev tekintélyelvűség a vallásban, az atomizmus a tudományban, és az individualizmus a politikában. A szellemi intellektualitás mindaz, ami a fizikai nem: gondolatszabadság a vallásban, pneumatizmus a tudományban (ha lehet ezt a szót kreálnom) és szocializmus a politikában. [xv.]

Ebbe a korszakba, mint említettem, csupán épphogy beléptünk. A szellemi régióban az ütközetet megvívta, a győzelmet kiharcolták, de néhány évnek el kell telnie, mielőtt a hatásai világosan megmutatkoznak a világban. Két ember már idejekorán megszületett és rövidesen egy harmadik fog megjelenni. [xvi.] John Worrell Keely Amerikában, és Tolsztoj Oroszországban a születő korszak úttörői; és mindkettő osztozik a korukat megelőző emberek sorsában, azaz a rágalmazásban, üldözésben és bukásban. De „akinek van füle a hallásra, hallja” az Arkangyalok harsonáit, amint hirdetik dicső győzelmüket evilág Fejedelme fölött, akinek eljött a második ítélete (vagy válsága). Még egy harmadik és megköttöztetik ezer esztendőkre. [xvii.]

Most továbblépünk azokhoz a lényekhez, akiket angyaloknak, vagy segítő szellemeknek neveznek. A 'segítő' szó bizonyos félreértésre adhat okot. Az uralkodó elképzelés az, hogy az angyalok a *mi* segítőink vagy szolgálk, de ez tévedés. Még az egyes emberek mellé kinevezett őrzőangyalok is *Istennek* szolgálnak, *értünk*. Eredetileg „*λειτουργικά πνεύματα*” volt az megjelölésük, és a melléknév magába foglalja az Isten-Szolgálatot.²⁹ Az elfogadott Biblia-

fordítások is felelősek ezért a tévedésért, azaz, hogy az Angyalok tiszta szellemek és tüzes természetűek lennének. Az Angyalok nem tiszta szellemek, hanem szellemből és lélekből állnak, és csak egyik osztályukat lehet tüzesnek nevezni. A tévedés a Zsoltárok 104,4. versének félrefordításából ered **[xviii.]**. A Zsidókhoz írt levél szerzője (Zsid. 1,7) jól alkalmazta a LXX. változatot **[xix.]**, hogy szolgálatába állítsa ezt a szöveget. Nem lehet bectelenséggel vádolni, mert a πνευμα ugyanúgy jelent szelet és szellemet, mint az αγγελος követet.

Az Angyaloknak tehát kettős természete van, mint minden teremtettnél az ember kivételével: szellemi és lelki. Az ember alatt minden teremtmény lélek és test, akár az anyagi síkon lévő állatokról van szó, akár olyan lényekről, melyeket anyagtalanoknak nevezünk, mert az anyag, amiből a testük áll, észlelhetetlen finomságú a mi érzékeinknek (s amelyeket „elementáloknak” is neveznek).³⁰ Egyedül az ember hármassal felépítésű, vagyis Isten képe (test, lélek, szellem). Néha kifogásként felhozzák a nem-bukott Angyalok ellen, hogy akaratonkívüliek, de ez nem egészen helyes. Ne feledjük, hogy mivel ezek az egész teremtetést magába foglaló Isteni Szeretet közvetítői az egyes emberekhez, szellemileg automatikusak s nem is lehet másképp, mert különben elveszítenék a tisztaságukat. Ennek a veszélynek azonban ki vannak téve a fejlődésük bizonyos fázisában, s amikor ez a pillanat elérkezik, a látens akaraterejük megnyilatkozik egy bizonyos irányban, melyet nem lehet megnevezni, mivel ennek tudása a magasabb misztériumok körébe tartozik.

Nézzük most, hogy mennyire helyénvaló a kapcsolat az angyali rendekkel, vagyis mennyire helyénvaló az ún. KERESZTÉNY POLITEIZMUS – más szavakkal, lehet-e imádkozni hozzájuk anélkül, hogy a bálványimádás bűnébe esnénk?

Az imát tekinthetjük az intellektuális értékkel bíró szellemi energia egyik formájának, mely képes akaratot kifejteni, ahogy az akaraterő a mechanikus értékkel bíró életerő egyik formája, mely képes mozgást kifejteni. Mármint, megjelenik egy különbség az adott energia-mennyiség által létrehozott hatások között a fizikai és intellektuális síkon, ha összehasonlítjuk egy közműves napi munkájának értékét és egy tudósét. Ugyanígy azok, akik ismerik a fizikai erőtan (dinamika) törvényeit, tudják, hogy egy meghatározott energia-mennyiség által létrehozott munka az intellektuális síkon sokkal csekélyebb ahhoz képest, amit a szellem síkján végeznek. A „*laborare est orare*” (dolgozni annyi, mint imádkozni) szavak mély igazságot tartalmaznak. Ha tehát imádkozni munka a szellemi síkon, ki mondhatja meg, mi minden következménye lehet a kapcsolatnak azokkal a láthatatlan intelligenciákkal, akik az Isteni Gondviselés parancsára közvetlen kapcsolatban állnak a természet rejtett erőivel, és hatalmukban áll, hogy az Isteni Akarattal összhangban működjenek? Ha igaz, hogy számtalan angyali lény teljesíti a Mindenható parancsait, mint megbízható közvetítők evilág és más világok ügyeinek kormányzásában, eltűnik a nagy nehézség az ima és a törvény uralma közötti kiegyenlítést illetően. Mert az univerzum elméletével kapcsolatban, mellyel foglalkozunk, a törvény nem egy vak, kérlelhetetlen erő eredménye, hanem a *kozmosz képzetalkotása* (ideation). Az imát ezért úgy lehet tekinteni, mint a szellemi energia átfordítását akaraterővé, s mint ami úgyszólván része a gépezetnek, mely által az univerzumot kormányozzák.

Talán nincs nevetségesebb, mint az olyan ima, mellyel esőért vagy jó időért imádkoznak. De kiknek jut ez eszébe – gyerekeknek, akik azért imádkoznak, hogy ne essen vasárnap? „Nem”, mennydörögnek a meteorológus tudósaink, „hanem az anglikán egyház papságának, élükön a canterbury-i érsekkel, aki tudja, vagy illene tudnia, hogy a légkör állapotát törvények szabályozzák, melyeknek nincs kapcsolatuk az egyénnel vagy egyének csoportjával.” De valóban így van ez? Nagyon keveset tudunk azokról a törvényekről, melyek a légköri feltételeket szabályozzák, azon a tényen túl, hogy a levegő szárazságát és nedvességét a hőmérséklet-különbség okozza, ami nagyban függ a földmágnességtől. De mi a magnetizmus? Egy energiafajta. De az akaraterő is egy energiafajta. Tudósaink készek-e határozottan megerősíteni, hogy nincs

semmilyen közös nevező a kettő között azon kívül, amit már elfogadtak a magnetizmus és más energiaformák között, mint a hő, elektromosság, etc.? Nagyon tudománytalan lenne-e azt hinni, hogy egy egész közösség vágya, mely egy meghatározott tárgyra összpontosul, felszabadíthat erőket, melyek ne hatnának a földmágnességre? – vegyük például a rezgési együtthatót (vibratory coincidence).³¹ Természetesen a tudásunk jelen állapotában – vagy inkább a tudatlanságunkéban a természet törvényeivel kapcsolatban –, nem engednek többet feltételezni, mint a pusztán lehetőségét annak, hogy ez előfordulhat, de bármilyen ellenkező bizonyíték hiányában a babona vádját mégsem lehet fenntartani.

Mivel tehát az ima a szellemi energia felszabadulása, ezért nem csak teológiai, hanem tudományos kérdés, hogy kihez szól. Emlékezzünk mindenekelőtt, hogy a keresztény politeizmus, vagyis a „sok isten, és sok úr” elismerése és a kapcsolat velük, akik, mint mi magunk, élnek, mozognak és léteznek a Nagy Feltétlen Okban, *nem* bálványimádás, amíg fenntartjuk a Hitvallásban foglalt igazságokat. Paradoxnak hangzik, de épp ellenkezőleg, ez valójában védelem a bálványimádás bűne ellen. Mert mi a bálványimádás, ha nem az átfordítása annak a másik, magasabb tiszteletnek, amely csak a SZENT és OSZTATLAN HÁROMSÁGOT illeti? Az egyház számos zsinata is szabálytalanul irányította imáinkat Krisztusra, ahelyett, hogy az Atyára irányította volna, a Szentlélek által, Krisztuson keresztül. Ez nagyon különösnek tűnhet a mai keresztényeknek, akik megszokták, legnagyobb részt a jámborságuk arányában, hogy egész odaadásukat a mi Áldott Urunk Személyére összpontosítsák. Miközben ingerülten elutasítják a szabellianizmust szavakban, nem lehet tagadni, hogy számos jó ember, afeletti aggodalmukban, hogy elkerüljék az arianizmus Scylláját, a szabelliánus Charybdis felé navigálnak.³² [xx.] Akárhogyis, az angyalok tisztelete a hagyományos ellenszere az antropomorfizmusnak, amely nem csupán torz és elégtelen fogalmat ad a Legfelsőbb Lényről, de teljesen összeegyeztethetetlen a Szentháromság hitével. Mert a legmagasabb képzet, amit *értelmünkben* alkothatunk egy Nagy Első Okról, mérhetetlenül kívül esik még egy Arkangyal igazi létállapotán is, és egy ilyen lénynek isteni tiszteletet adni olyan, mint megfosztani Istent a Neki járó tisztelettől. Akkor tehát tagadjuk-e az Atyaisten elérését, mert a mentális képességeink nem emelkedhetnek fel az Ő képzetéhez? Ezerszer is: nem! Krisztus révén, Aki az Atya Képmásának kifejeződése, megvan ez a lehetőségünk az Ő Szent Teste és Vére Áldozatában. Az Isteni Életben legteljesebben feloldódott emberi életünk a legvilágosabban nem *nekünk*, hanem *bennünk* nyilatkoztatja meg az Atyát. Nem intellektus, hanem szeretet nyilatkoztatja ki az Atyát, és a Tökéletes Fiú szeretetében és engedelmisségében a megnyilatkozás teljes és tökéletes. Törvényének közbenjárói az Angyalok, Szeretetének, mely Ő Maga, közbenjárója az Ő Áldott Fia. De ha az Angyalok az Isteni Törvény közbenjárói, bizonyosan fordulhatunk hozzájuk az alsóbb tiszteletadással, amit mindig fenntartott számukra a katolikus egyház, világos elvek alapján, az egyik lénynek a másikhoz való viszonyát illetően. És ha, mint láttuk, az ima a szellemi energia felszabadulása, a kapcsolat az angyali rendekkel bármilyen formát is öltön, végül feloldódik a régi „*Ora pro nobis*”-ban. [xxi.] Mivel a szellemi lények működése, akikre hatással van az ima, szintén a szellemi síkon van, ezek ugyanabba a kategóriába esnek. Természetesen vannak veszélyek, melyeket el kell kerülni. Az igazságra törekvés mindig veszéllyel jár. De a lábunkat szilárdan megvetve a Hitvallás szikláján, nincs valódi alapja az aggodalomnak, hogy a mennyei intelligenciák kontemplációja, ami megnyilatkozik az angyali rendek közbenjárásában, annyira elvakítaná a szellemi látásunkat, hogy megfeledkeznénk forrásukról, az Úrról és Életadóról, Akit az Atyával, az Istenség Forrásával, és a Fiúval, az Ő Képmásának kifejeződésével, mint az EGY, SZENT és OSZTATLAN HÁROMSÁGOT egyedül illeti meg minden teremtmény legmagasabb tisztelete.

V. előadás

A ma esti feladatom nehéz lesz. Az igazságok, melyeket megpróbálok közölni, a legmagasabb misztériumokhoz tartozó tudás-töredékek, s a teljes megértésük olyan képességek kialakítását igényli, melyek az emberek többségénél teljesen látensek s csak nagyon gyengén fejlettek Nyugaton, még a beavatottak között is. A dolgom lesz elmagyarázni, legjobb képességeim szerint, bizonyos tényeket egy misztériummal összefüggésben, melyet a Nyolcadik Szféra Misztériumaként ismernek [Ján. Jel. 17,11.], mely a kulcsa a gonosz problémájának az univerzumban. Ez hétrétű, és a kisebb misztériumainak mindegyike az Élet hétrétű misztériumához kapcsolódik a tudat hét síkján. Mármost jól tudom, hogy létezik számos okkultista, akik szerint ezt a témát egyáltalán nem kellene nyilvánosságra hozni, kifogásolják az egész dolog megemlítését, és közülük néhányan próbálták figyelmeztetni jóbarátomat, Mr.-----t, aki óvatosságra intett s ezt be is tartom ezekben az előadásokban. E személyeknek válaszolva el kell mondanom, hogy nem szegek esküt és nem élek vissza a bizalommal. Ezeket az előadásokat meghirdettem a lapokban, és mindenkit üdvözlök, aki úgy döntött, hogy eljön. Sajnálom, hogy el kell térnem sokak véleményétől, akiket a legnagyobb tiszteletben tartok, és meg kell említenem ezeket a dolgokat, akár megérett rá az idő, akár nem. De ezeket már megemlítették – óvatosan vagy sem –, és ismertté váltak mindazoknak, akik érdeklődtek a teozófiai mozgalom iránt. Mi több, ezekről már gondolkodnak, és meg vagyok győződve arról, hogy a jelenkor feltételei között a teljes hallgatás folytatása, amit ezidáig követtek, *kevésbé* bölcs, mint a megfontolt beszéd. Ha meggondoljuk, hogy már nyilvánossá vált egy hatalmas tudástömeg, s noha a forrásait illetően minden jel szerint fagyott állapotban van, de a következő században fel fog olvadni, így jómagam alázattal elfogadom, hogy bölcsőbb dolog öntöző-árkokat ásni, mint megkockáztatni egy pusztító árvizet. Az első személy, aki profanizálta a misztériumokat (bár öntudatlanul), Mr. Sinnett volt, az „Ezoterikus buddhizmus” szerzője, mely jelentős szenzációt keltett, amikor megjelent, de semmi újat nem tartalmaz, ami igaz, és semmi igazat, ami új. Mivel ő volt az első, aki nyilvánosságra hozta az információt, hogy van egy „Nyolcadik Szféra” s egy misztérium, amely összefügg ezzel, amiről neki nincs tudomása, így azt lehet mondani, hogy mindkét állítás igaz. De amikor azt mondja, hogy a Nyolcadik Szféra a Hold, azoknak a fél igazságoknak egyikét mondja, melyek félrevezetőbbek, mint a hazugságok. Ez olyan, mintha az embert úgy határoznák meg, hogy egy széteső test, amely kémiai alkotórészek összessége.

A misztérium valóban a Halál misztériuma; ez hétrétű,³³ és a hét misztérium mindegyike kapcsolódik az Élet hétrétű misztériumával a tudat hét síkján.

Az „Ezoterikus buddhizmus” olvasói emlékezhettek rá, hogy e könyv szerint az ember a hét planétán alakult ki; ezek közül három látható (beleértve a Földet), a másik négy szintén anyagból áll, mely a láthatóságig redukálódott. Van egy nyolcadik bolygó is – a Hold, amelyben az anyag még erősebbé „tette magát”, mint a földön. A többi teljesen félrevezető a könyvben, és lehetetlen megérteni. Blavatsky asszony, aki nagyon jól tudta, hogy egy ilyen dolog előbb-utóbb biztosan elterjed, kijavított néhány tévedést a „Titkos tanításában”, de mivel nem világította meg a Misztérium néhány részletét, kivéve olyanokat, amelyek igazodtak a szándékaihoz, s mivel ő ráadásul híjával volt tanítványa irodalmi képességeinek, a tanítása úgy tekint a Hét Planétára és a Nyolcadik Szférára, mint ami „*kaviár* lesz a közvéleménynek”, amely folytatni fogja Mr. Sinnett munkáját, mint igazi „ezoterikus buddhizmust.” Ha szabad felhívnom a hallgatóság figyelmét, az ezoterikus tanítás már nem csupán a buddhisták sajátja (legyenek tibetiek vagy európaiak), akárcsak maga a Hold, és megpróbálok annyi fényt vetni erre a tárgyra, amennyit csak tudok.

Először is, az egyetlen látható bolygó, amelyen az ember kialakult, a Föld. Az ember sosem lakott a Marson, vagy a Merkúron, vagy bármely más bolygón, s nem volt kapcsolatban semelyikkel **[i.]**, kivéve a Holdat, mielőtt ez a Föld körül keringett. Minden más planétát a naprendszerben a saját „korszak-angyala” vezet, és a természet alsóbb birodalmainak fejlődése (az állatvilág kivételével) rajtuk ment végbe (vagyis velük összefüggésben), különböző fokon, összhangban azzal a törvénnyel, amelyet úgy ismernek, hogy a gyorsítás és lassítás törvénye (acceleration and retardation). Egy bolygó láthatóságának ténye csupán azt mutatja, hogy a negyedik vagy ásványi birodalom a fejlődés negyedik fázisában **[ii.]** van, ilyen vagy olyan távolságban a Naptól. De az ember, noha ebben az értelemben semmi köze a Marshoz vagy a Merkúrhoz, a múltban kapcsolódott a másik három bolygóhoz, és a jövőben lakni fogja a többi hármat, melyek a Földdel együtt hetet tesznek ki. Az is igaz, hogy a természet alsóbb birodalmainak fejlődése különböző fázisokban halad előre a Földön, és amit a Föld „társ-égitestek” lehet nevezni, meg kell különböztetni maguktól a bolygóktól **[iii.]**. Ezek a társ-égitestek természetesen láthatatlanok, mivel az anyagi sík fölött vagy alatt helyezkednek el.**34**

A következő dolog, amit figyelembe kell venni, az, hogy minden, ami létezik, két, váltakozó állapotban létezik, melyeket úgy lehet leírni, mint megnyilvánuló vagy *aktív*, és megnyilvánulatlan vagy *potenciális* állapotokat. A szanszkrit „*manvantara*” és „*pralaya*” szavak alkalmasak, hogy jelöljék ezeket az állapotokat, így használhatjuk őket. Emlékeztetni kell, hogy ezek összefüggenek a síkokkal, melyeken megjelennek. Például, amikor egy ember a világban megszületik, belép a földi tudatának „*manvantarájába*”, és a „*pralayáját*” úgy tekinti, mint korábbi állapotát. Hasonlóképpen, amikor meghal, a földhöz képest a „*pralayában*” van, és „*manvantarában*” az érzékfeletti fogalmak világához képest, mely mindazonáltal nem a „*Devachán*”.**35**

Mármost ahhoz, hogy megértsük az emberi fejlődés természetét a földön, és a társ-szféráit, először tisztázni kell a viszonyát más létformákhoz. Minden planétát, mint mondtam, a saját korszak-angyala irányít, és minden korszak a kozmikus energia konkrét megnyilatkozása, amely a természet egyik birodalmának fejlődését képviseli egy bizonyos fokon, melyet nevezzünk *x*-nek. Az ember – a legmagasabb látható birodalom – a kozmikus energia legmagasabb megnyilatkozása a természetben (mivel az anyagi hierarchia természet *feletti*, és a kozmikus képzetalkotás birodalmához tartozik). De a természet minden birodalma tartalmaz egy bizonyos részt az összes többiből, potenciálisan vagy aktívan, melyet sorban felvesz minden körforgásban, ún. „*rundban*” (életállapot), a lánc minden egymást követő „*glóbuszán*” (formaállapot), az újabb elején. Például, az ember most a planetáris láncának Negyedik Glóbuszán fejlődik, melyre negyedszerre érkezett el. A három korábbi „*rund*” alaktalan volt, mivel csupán *potenciálisan* tartalmazta azokat az erőket, melyek az ember fejlődése jelenlegi fokán képessé teszik, hogy alávesse magát saját léte törvényének, a kémiai affinitás törvényének, mely a negyedik vagy ásványi birodalom egyik törvénye. Az emberi test egy különleges kémiai összetétel, mert amint az ember leveti, bekövetkezik a felbomlás. Az ember fizikai élete folyamán a kémiai affinitás törvényét a kiválasztás és anyagcsere magasabb biológiai törvénye uralja; és itt vállalkozom arra, hogy megtisztítva a talajt a számtalan tévképzettől, elmagyarázzam, mi a Nyolcadik Szféra valójában. Ehhez messzire kell visszamennünk a kozmosz történetében. Máskülönben találkozánk azzal az akadállyal, hogy egy Nyolcadik Szféra létezése ellentmondana az I. alaptételnek. (a hét tökéletes szám).

A legutóbbi előadásban mondtam, hogy a mennyei hierarchia második hármassága (vagy a létrehozás hármassága)**36** a férfi és női princípiumból áll (Maha-purusha, vagy pre-kozmikus ideáció, és Mula-prakriti, vagy pre-kozmikus szubsztancia), és tőlük erednek az Elohák (Elohim), vagy Teremtők, a legmagasabb lények, akiknek, mint láttuk, lehet a létezéséről (existence) beszélni, vagy a képességükről, hogy differenciálódjanak az Abszolút Lénytől. Mármost, a létezés vagy megnyilvánulás egész lényege a dualitás, a kettősség, ezért ezek az Elohák két osztályra bomlanak, a Világosság Hatalmaira és a Sötétség Hatalmaira.

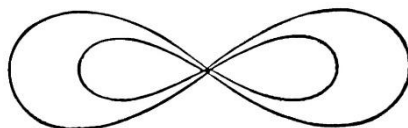
És itt találjuk szembe magunkat a Gonosz Eredetének nagy problémájával, s azzal, hogy a létezését hogyan egyeztessük össze Isten jóságával. A kérdéssel kapcsolatban, hogy „miért engedi meg Isten a Gonoszt?“, egy teológus, aki erős a hitben, de gyenge a megismerésben, azt a korrekt, de bosszantó választ adja, hogy „A saját dicsőségéért.” A problémát azonban meg kell oldani, nem elég az *ex cathedra* válasz. Sajnos, a teológus, aki azonnal meg akarja oldani a problémát, a legelső lépésnél beleesik a gödörbe, a „dualizmus” gödrébe, mely a teológia átka volt az ágostoni kortól mostanáig. Pedig ettől a katasztrófától egy kis tudás megmentené. A kettő nem a tökéletesség szimbóluma, nem is lehet az, mert magába foglalja a különbséget vagy ellentétességet. A monoteizmus és a politeizmus egyaránt fenntarthatóak teleologikus értelemben, de a „di-teizmus” teljesen abszurd és használhatatlan. [iv.] Másfelől, a kettő a megnyilvánulás szimbóluma, vagyis a szubjektivitás és az objektivitás, és ennek a ténynek a felismerése az, amiben megtaláljuk a gonosz eredete problémájának megoldását. Az Abszolút Jó, a dolgok természetéből fakadóan, csak Magának nyilatkozhat meg. Minden véges fogalom szükségképp relatív. Csak úgy ismerhetjük meg a fényt, ha összevetjük az árnyékkal, és a jót akkor, ha összehasonlítjuk a gonosszal. Nincs olyasmi, hogy abszolút gonosz, mert ez az abszolút jónak, Istennek a tagadása lenne. Ezért minden gonosz relatív, alá van vetve az időnek – ami az illúzió közege –, és a viszonylagos jó tagadása. De a viszonylagos jó tökéletlen, és a tökéletlenség tagadása tökéletes. Ezért a gonosz tökéletes, vagyis Isten, ami abszurd. De Isten Minden, ezért ha a gonosz nem Isten, akkor semmi. Q.E.D. [Quod erat demonstrandum – Íme, a bizonyítás]. „Miért nevezel engem jónak?“, kérdi a Mester, „Senki sem jó, egyedül az Isten.” „Legyetek tökéletesek, mint a ti Mennyei Atyátok tökéletes” [Mt. 19,17, Mt. 5,48.]. Hagyjuk, hogy a teológusok, akik a gonosz misztériumát meg akarják érteni, latolgassák e két mondást, mert ezek összhangjában rejlik a megoldás. A „szabad akarat” *ignis fatuus*, lidércfény, és azok, akik követik ezt az akaratot, előbb vagy utóbb a fatalizmus *zsákutcájában* vagy a dualizmus gödrében találják magukat.

Most azonban a problémának nem a metafizikai, vagy a történeti aspektusával foglalkozunk. A kozmosz időbeli, mint mondtam, a véges intelligenciáknak megnyilatkozó aspektusában – azaz, van egy kezdete, vagy egy fejlődési fázisa, mely mögé, visszafelé nem mehetünk; a korábbi állapotok elgondolhatatlanok, noha nem kevésbé *valóságosak*. A jelenlegi kozmikus manvantara az Isteni Szeretet megnyilatkozása. Ezt megelőzte az Isteni Bölcsesség kozmosza, amely élt, mozgott, és léte a tudat érzékfeletti síkján volt, és előrehaladott lények fajtájában kulminált, akik a következő, új érában együttesen nyilatkoztak meg, mint Elohim, vagy a Világosság Hatalmai. De, mint láttuk, a megnyilvánult világosság magába foglalja a sötétséget. Mik tehát a Sötétség Hatalmai? Ha a gonosz tökéletlen, akkor ezek az Isteni Bölcsesség tökéletlen megnyilatkozásai. Ha visszaemlékeznek a keleti Dhyantik, vagy mennyei lények felosztására két csoportban, felszállókra és alászállókra, akkor felismerhetik a Sötétség Hatalmait, mint entitásokat az Isteni Bölcsesség korábbi ciklusának felszálló ívén, melyet nem fejeztek be, mielőtt a pralaya periódusa bekövetkezett. De ahogy túl messzire haladtak tovább, visszazuhantak az új fejlődési örvénybe, visszatértek a kozmikus pralaya folyamán a statikus állapotukba, és látens erőként megmaradtak a következő kozmikus manvantaráig, amikor a fejlődés bizonyos fokán keveredtek az új periódus előrehaladott lényeivel, és általuk fejezték be a fejlődésüket.

Van egy törvény, amit a gyorsítás és lassítás törvényének neveznek, mely egyensúlyt teremt oly módon, amit most fogok elmagyarázni. Állítsuk fel az *a* és az *r* törvényét. Minden fejlődés ciklusokban történik. Mindegyik ciklus első felében a sebesség egy fokozatos csökkenésnek van kitéve, amely, ha a kezdeti gyorsaság *x*, akkor *x*/7-nél kulminál. Azután ez ugyanolyan arányban növekszik, ahogy csökkent, míg végül megfelel a kezdeti sebességnek; az egész sorozat a hét többszöröse szerint nyilvánul meg. Emlékezzünk, hogy a korábbi periódus Dhyanjai a ciklusuk *felszálló* ívében voltak, és *ebben* a periódusban fejezték be a fejlődésüket, a gyorsításnak egyre növekvő mértékében, míg azok a Dhyantik, akik már befejezték a ciklusukat, és megnyilatkoztak

az új periódusban, mint Elohim, vagy a „Világosság Hatalmai”, a lassítás törvénye alá kerültek, mivel az új ciklus *alászálló* ívén voltak.

Mármost, az erők a tudat különböző síkjain, melyek lehetővé teszik az ember létrejöttét, végül két örvényre osztották magukat, melyek az ember magasabb és alacsonyabb természetét képviselik, és ha a lemniszkátát vesszük szimbólumnak, módszerünk folytatásaként, akkor az ember viszonyát a kozmoszhoz, összhangban a II. alaptétellel (a mikrokozmosz másolata a makrokozmosznak), a következő ábra fejezi ki (2. ábra):

A nagyobb ív szimbolizálja a makrokozmoszt, a kisebb a mikrokozmoszt. Hogyan jött létre ez az ábra? Ez három erő eredménye.³⁷ Mindegyik hurok spirál-sorozatokból áll, melyek az elemeket jelentik a fejlődési folyamatban, amely által a magánvalóból jelenség lesz. De a metszéspont egy halott középpont, és egy harmadik tényező szükséges a probléma feltételei között. Mivel a metszéspont megfelel az akaratnak, vagyis a középső princípiumnak a magasabb és az alacsonyabb természet között, ezért, hogy a pont körré váljon (vagyis megnyilatkozzon), egy új örvény tengelyének kell kereszteznie, egy másik szögben. Mármost, ez a kör a valóságban egy *szféra* – a Nyolcadik Szféra; de ezt nem lehet másképp kifejezni, mint két térbeli meghatározással, tömören ezzel az illusztrációval, amely szükségképp tökéletlen. A lemniszkáta kivetül a háromdimenziós, vagy jelenség-térben, míg a természet kozmogenikus műveletei nincsenek így korlátozva, hanem kiterjednek abba, amit úgy ismerünk, mint az „áteresztés régióját.” (region of permeability) Ezért a „Nyolcadik Szféra Misztériuma” mindig titok kell, hogy maradjon az avatatlanoknak, és bizonyos fok alatt a beavatottaknak is [v.], mivel a megértése az észlelőképeség fejlettségét igényli, ami az emberek többségében látens.

Mr. Crookes fizikai létesülés-sémájában a nehézséget legyőzi a hőmérséklet elemének bevezetése, melynek csökkenése összehúzódot eredményez. De maga a hőmérséklet a mozgásnak egy hatása az áteresztés régiójában, így a fizikai létesülés is igényli, hogy a „harmadik tényezőhöz – a térhez” „társuljon (egy negyedik) a hőmérséklet-csökkenés.” Noha az illusztráció tökéletlen a jelenlegi szándékunk számára, és csupán kivetíti a valóság körvonalát, mint egy vetítővászon, segíthet megérteni valamit a Nyolcadik Szféra Misztériumából, amennyire a működése az értelmi tevékenység hatókörébe kerül.

Nézzük először azt, amit „csavart hatásnak” neveznek (torsion of impact), vagyis azt a hatást, ami akkor jön létre, amikor két örvény találkozik, melyeknek tengelyei egy szögben találkoznak. Ha a kettő közege ugyanolyan sűrűségű és a sebességük is azonos, akkor egyesülnek és kialakítanak egy parabola alakzatot, de ha a sebességük nem azonos, akkor két kúpalakú szferoidot, vagy ellipszoidot alkotnak, melyek ellenkező irányba forognak, a 8-as alaknak megfelelően, amelyet az emberi fejlődés szimbólumának választottunk. Ez, mint látni fogjuk, megfelel a kialakult állapotoknak, mert emlékeztet arra, hogy a korábbi periódus felszálló Dhyani-jai befejezték a fejlődésüket ebben a manvantarában a gyorsítás törvénye alatt, míg azok a Dhyani-k, akik a Fény Hatalmaiként nyilatkoztak meg, a ciklusuk *alászálló* ívén vannak, a lassítás törvénye alatt. Így az örvények, melyek kölcsönösen kifejezik aktivitásukat, nem azonos sebességűek.

Most elérkeztünk a Misztériumnak abba a részébe, amely a Holddal kapcsolatos. Ezt szakszerűen így fejezhetjük ki: „Amikor a makro- és mikrokozmosz negyedszerre találkozik a metszéspontban, a négy (a kozmosz vagy a létrehozás) egybekel az öttel (a gonosz száma),³⁸ vagyis, mint Blavatsky asszony mondaná, amikor az ember befejezte a planetáris láncolatának Harmadik Körét [vi.], és elkezdte a Negyediket, az új örvény centrifugális ereje, mely a természet ásványi, vagy negyedik birodalmában tevékeny, kivetíti a térbe a „d” glóbuszt (vagyis a negyediket a láncban), amely megforgatja a „rundot”, mint szatellitjét. Blavatsky asszony a „Titkos tanításában” nagy hangsúlyt fektet a tényre, hogy a Hold idősebb, mint a Föld, s hogy Jehova egy hold-istenség. Bárki, aki ismeri az igazságot, aligha tudja csodálat nélkül olvasni a művének ezt a részét, a szerző rendkívüli képessége miatt, de ugyanakkor megfigyelheti a rendkívüli felületességet, amellyel azt állítja, hogy Jehova a tisztátalanság és közönségesség istene, és az ő ellenfele az emberiség igazi jótévője. Azt el lehet fogadni, hogy Jehova-Michael az emberi szaporodás istene [vii.], a száma a 4 (a tetragrammaton) [viii.], s hogy ellenfele Lucifer volt, a fényhozó [ix.], az emberi bölcsesség ura. De a nemzés gonosz dolog? Blaszfémia ezt állítani, a „démonok tanítása”, mint Szt. Pál mondja [1.Timót. 4,1-3.]. Mert a nemzés a Szeretet utolsó kifejeződése az anyagi síkon. Akárhogyis, tisztátalanságot vagy közönségességet kapcsolni ehhez az eszméhez, agyszülemény. Shakespeare kimondott egy mély igazságot, Hamlet szavával: „Semmi sem jó vagy rossz, csak a gondolat teszi azzá.” A házasságtörés és a paráználkodás rosszak, mert rendellenesek. *Corruptio optimi pessima* (A legjobb romlása a legrosszabb). A külső világban minden rendellenesség a szellemi síkon létrejött ciklikus elhajlásból (cyclical aberration) ered, és a ciklikus elhajlás oka a fényhozó, a maga sátáni, ellenséges karakterében – evilág bitorló fejedelme. Nem szabad elfeledni, hogy Lucifer Sathanos a Fejedelemségek rendjéhez tartozik, és korszaka az emberi értelem kialakulásnak periódusa. Feltehetjük a kérdést, hogy a Sötétség Hatalmai miért nyilvánulnak meg a fényhozó személyében? A válasz: azért, mert ezek az illúzió síkján nyilvánulnak meg. A fény, amely felett uralkodnak, az emberi értelem, és ez csalóka, mivel minden értelem alá van vetve az időnek, vagyis az illúzió közegének. Ez azonban csupán a mérték kérdése. Mivel minden gonosz tökéletlen, és az abszolút gonosz egyet jelent Isten tagadásával, vagyis semmi (*asat*), így abszolút sötétség nincs, és nem lehet, kivéve a kozmikus pralaya alatt.

Ez nyilvánvaló a Genezis könyvének allegóriája alapján. Amikor az Elohim mondá: „Legyen világosság”, ez azért volt szükséges, hogy a világosság megnyilatkozzon és elváljék a sötétségtől. Így jött létre (manifesztálódott) a két nagy világító, a Nap, amely a nappalok kormányzója, és a Hold, az éjszaka kormányzója. Itt nem az anyagi Napról és Holdról van szó, mert a szöveg egy olyan periódusra vonatkozik, amely sok-sok korszakkal azelőtt volt, mielőtt az univerzum anyagi formában létezett volna. A Nap jelenti az Elohim együttesét, a Hold pedig Jahve-Elohimot, amely tükröződik az „Úr Angyalának” személyében, az igazságosság Napjának isteni Fényében, míg elérkezik az Ő megnyilatkozásának periódusa. És most láthatjuk, hogy Jehova miért volt lunáris, hold-Istenség. A Logoszból emanálódva, vagyis a tudat legmagasabb síkján lévő Lényből, megnyilatkozik az angyala személyében a periódusa tetőpontjáig, amely a sötétség vagy illúzió periódusa. Szt. Pál, mint beavatott, jól tudta ezt, de ő nem mondhatta ki másképp, mint közvetetten. Ezért van a nagy igyekezete a Római levélben, hogy bemutassa, nem vagyunk a törvény alatt, amely által a bűn lett.

„Mert tudom, hogy nem lakik én bennem, azaz a testemben jó; mert az akarás megvan bennem, de a jó véghezvitelét nem találom” (Róm. 7,18). Apostoltársa helyesen mondja: „amiképpen a mi szeretett atyánkfia, Pál is írt... némely nehezen érthető dolgokat, amiket a tudatlanok... elcsúrnak-csavarnak... a maguk vesztére,” (2.Pét. 3,15-16.) mert a Római levelének hetedik fejezetében újra és újra ellentmondásba látszik jönni magával. Az érvelése valójában erre vonatkozik. Az embernek van egy magasabb és egy alacsonyabb természete; és az alsóbb természetben van a „kívánság” (kama-rupa) törvénye, amely küzd a magasabb ellen – a „belső ember”, vagyis az igazi én ellen. De Isten ugyanúgy forrása az alsóbbnak, mint a magasabbnak,

az ének. Tehát Isten teremti a bűnt? Nem, mondja Pál, mert „a bűn a törvény nélkül *halott*” (8. vers), hanem „ama parancsolatnak eljövételével felelevenedék a bűn,” (9. vers). Isten tehát nem a bűn forrása, hanem a törvényé, amelyet mindenhol „megparancsoltak”, mondja, „angyalok által, közbenjáró kezében.” (Gal. 3,19) De miért volt ez megparancsolva, ha, bár önmagában „szent, igaz és jó”, a következménye gonosz? Azért, mondja Pál, hogy a bűn „*megjelentesse a bűnt*” [Róm. 7,13.], vagyis manifesztáltá váljon. Más szavakkal, a szimbolikus lemniszkátánk metszéspontja, amely az akaratot jelenti, vagyis a középső princípiumot az ember magasabb és alacsonyabb természete között, kiterjedt a megnyilvánulásban a centrifugális hatás alatt, amelyet a test okozott, és a gyorsabb örvény, amely a korábbi periódus felszálló Dhyani-jai által keletkezett, előmozdította a gyorsítás törvénye alatt, hogy befejezzék a visszamaradt fejlődésüket az új kozmoszban. Ez volt az Angyalok első bukása, vagy alászállásuk az anyagba, mert lényegüket összekeverték a legfejlettebb anyagi formákkal, melyekbe Jahve „belé lehelte az élet leheletét” (Gen. 2,7). Az ember akarata ezért megnyilatkozott az értelmének a fejlődése révén, és ennek közvetlen hatása a jó és rossz megismerése volt. „Íme,” mondta Jehova, „az ember olyanná lett, mint közülünk egy” (mint az Elohim közül egy). „Most pedig, nehogy szakítson az élet fájáról és örökké éljen,” azaz, nehogy felemelkedjen a spiritualitásba a gyorsítás törvénye alatt, „ezért Jehova elküldte őt az Éden kertjéből a *földre*, melyből vétetett.” Ebből nyilvánvaló, hogy az Éden kertje egyáltalán nem a földön volt. A muszlimoknak van egy hagyományuk, amely rendkívül közel áll az igazsághoz; nevezetesen, hogy az Éden kertje a középső régióban volt, a Föld és a Hold között. A tények ezek. Az elkülönülés a szellemi síkon előidézi az elkülönülést a fizikai síkon, és a természet alacsonyabb és magasabb birodalmi között. A „Bukás” idején az ember befogadta a saját lényé törvényei mellé a természet három (elementális) birodalmát, melyek megelőzték az ásványi birodalmat. Az ember egy alászálló Dhyani volt a fejlődése negyedik fázisában, vagyis, mint Blavatsky asszony mondaná, negyedszerre alakult ki a planetáris láncolatának első három „glóbuszán” (a, b, c) [x.], és megkezdte fejlődését a negyediken (d) – a mi földünkön. Mármint, a természet minden birodalma megfelel egy „princípiumnak” az emberben, és minden princípium, mint korábban már mondtam, kapcsolódik egy kozmikus princípiumhoz. A negyedik princípium a kozmoszban az Isteni Bölcsesség, és ezáltal fejleszthette ki az ember a negyedik princípiumát (*kama rupa* vagy „vágy-test”) a tudat három síkján a fizikai sík alatt. Mármint, összhangban a II. alaptétellel, az ember fejlődésének első három fázisa a fizikai síkon egy reprodukciója volt – ekkor mikokozmikus – a három korábbi síkon lezajlott fejlődésének, éppúgy, ahogy az emberi magzat néhány hónap alatt a fogantatástól a vajúdásig átmegy a fejlődés teljes skáláján, az ásványi léttől az emberi létig. Így, amikor az ember először megjelent ezen a földön, *anyagát* tekintve differenciálatlan volt – Adam Kadmon [xi.], a Kabbala szavaival. Még nem szállt le az anyagba, és ebben az időben az örvények a makrokozmoszban az ásványi birodalomban nyilvánultak meg, ami a negyedik, a „d” glóbusz egy részének térbeli kivetülését okozta, mely ekkor lett az ember vágy-testének hordozója. Nagyon fontos figyelembevenni, hogy ez egy *térbeli* kivetülés volt, és semmiképpen sem érintette a szimbolikus lemniszkáta alakját, mert ez a *metszéspontban* zajlott le. A centrifugális és centripetális erők, melyek létrehozták a spirálokat, melyekből az alakzat áll, nem a fizikai síkon vannak s csupán egy pontban érintik azt. A spirálok, amelyek az ember alsóbb princípiumait jelentik, konvergálnak (összetartanak) e pont felé, míg az ember magasabb princípiumait jelentő spirálok divergálnak (széttartanak) ebből a pontból, és egyaránt fent és lent vannak a fizikai síkon, mivel, mint fentebb mondtuk, a kúpalakú ellipszoidok, melyek a nem azonos sebességű két örvény hatásából keletkeznek, ellenkező irányokban forognak. A pont tehát, mely felé az ember irányul a fejlődése első felében, és amelyből felemelkedik a másodikban, *mája* vagy illúzió. Ezért a „vágy-teste”, vagy a képesség, mely által kapcsolatba kerül az anyagi (vagy illuzórikus) világgal és törvényeket hoz létre, melyek kormányozzák azt, mint saját léte törvényei, az akarat vagy középső princípium, s ez következésképpen maga egy illúzió. Az emberi akarat abban az értelemben szabad, ahogy a fizikai világ valódi, és nem más módon. Ezért ez az alászállás az anyagba, vagy a makro- és mikrokozmosz tengelyének egybeesése, amikor az előbbi elérkezett

a negyedik (vagy ásványi) fokra, a két glóbusz (a Föld és a Hold) közötti *egyensúlyban* történt, melyek elkülönülése az ásványi birodalomban a két örvény hatásából következett.

Ennyi, amit kibeszélhetek a Nyolcadik Szféra Misztériumáról, a Holddal kapcsolatban; de remélem, hogy világossá tettem, 1.) hogy a Hold nem a Nyolcadik Szféra, kivéve a legalsóbb anyagi értelemben; 2.) hogy a gonoszt a szaporodáshoz kapcsolni agyszülemény, és ezt a kapcsolódást nem lehet Jehovának tulajdonítani, és 3.) hogy amit gonosznak nevezünk, csupán a lassítás ciklikus törvénye, amely az illúzió síkján nyilvánul meg; s hogy ez megfelel a két örvény tengelyi szembenállásának, mely eltűnik, amikor a tengelyük egybeesik. Nem lehet elégszer hangsúlyozni, hogy a gonosz csak akkor pozitív, amikor a *Máyá*-ban tükröződik. A szellemi síkon egyszerűen a viszonylagos jó, vagy a tökéletlen tagadása. A Sötétség Hatalmai önmagukban nem gonoszok, mert az Isteni Bölcsesség emanációi. De ezek tökéletlenül nyilatkoznak meg, mivel alá vannak vetve az időnek, mert nem fejezték be a ciklusukat. Azonban ugyanez vonatkozik a Világosság Hatalmaira, akik az Isteni Szeretet ciklusának *alászálló* ívén vannak, és akik ugyanúgy nyilatkoznak meg az utóbbi tökéletlen képviselőiként. Ez az az önmagában negatív tökéletlenség, amely a *Máyá*-ban tükröződve antagonizmussá válik és analóg a sötétséggel, melyet a világosság hullámainak kölcsönhatása (interference) hoz létre. De, mint láttuk, a tendencia két áramlata egyesül az emberben. Az emberben és rajta keresztül fog az univerzum addig fejlődni, míg az Isteni Szeretet tökéletes kifejeződésévé válik. Szt. Pál jól tudta ezt, amikor azt mondta: „Mert tudjuk, hogy az egész teremtett világ egyetemben fohászkodik és nyög mind idáig... várván a fiúságot, a mi testünknek megváltását” [Róm. 8,22.], amely egybe fog esni az Isten fiainak megjelenésével (a *Máyá* síkján; Róm. 8,19). Ők a hinduk „Agni-shwatha”-i, a Tűz Fiai (tisza Akasa), mely tűz a kozmosz Hatodik Princiþiuma. Megnyilatkozásuk lerombolja az időbelit és illuzórikust az Isteni Szeretet emésztő tűzével, mely a *Máyá* síkján Isten Haragja. Ez meg fog történni. A Sötétség Hatalmai, akik csak a tengelyi szembenállásban nyilatkozhatnak meg, megfosztva a centrifugális energiáiktól, visszatérnek a látenciájuk statikus állapotába. A Nyolcadik Szféra centripetális ereje ekkor ellenállhatatlanul az örvényébe húzza az anyagi energia maradványát a „d” glóbuszon, amely azután belép az „elsötétülésének” első fázisába, vagyis a planetáris pralayába. Nem szükséges itt szólnom a romlás (degradation) tizenhat fázisáról, amelyen sokan átmennek azok közül, akiknek akarata összekeveredett a bolygónk anyagi energiájával, csak annyit kell megemlíteni, hogy ezek visszamaradnak a fejlődési folyamatban, mintegy a saját súlyuk által.

A következő előadásban azzal foglalkozom, hogy bemutassam, hogyan fog eltűnni a kettős örvény rendellenessége a gyorsítás törvénye alatt, de mielőtt befejezem a témánknak ezt a részét, szükséges hozzáfűzni az elhangzottakhoz néhány szót az angyalok második bukásáról, amely teljesen más jellegű volt, mint az első. Ez a világosság angyalainak, „Isten fiainak” bukása volt, akik „látták az emberek leányait, hogy szépek” [1.Móz. 6,2.], és egyesültek velük az anyag kötelékeiben. Ez a bukás a mennyeből a földi szeretetbe közvetlenül a Sátán, evilág fejedelmének uralma alá helyezte őket, és bevezette a földön a fizikai és intellektuális erő uralmát. Az intellektusnak és a formának ez az egyesülése hozta létre a művészeteket és a tudományokat. A civilizáció ugrásszerű fejlődésnek indult, de ez inkább átok volt, mint áldás. Ettől az időtől a Negyedik Főkorszak a maga fizikai és intellektuális óriásaival **[xii.]** elérte fejlődésének csúcsát, az egész föld tele volt erőszakkal, és végül a nagy kataklizma korszaka, mely Özönvízként ismert és emlékét megőrizte minden nép hagyománya, elsöpörte őket és gyermekeiket. **39** Ezeket a félelmei teremtmenyeket, a bukott angyalok utódait a hindu iratok „aszuráknak” nevezik s néha „ráksaszáknak” vagy démonoknak, de ezek teljesen mások voltak, mint az „incubus”-ok vagy „succubus”-ok **[xiii.]**, akik a víz eleméből származnak (természetesen nem az anyagi vízből, hanem az univerzum nedves, vagy passzív eleméből). Az aszurák tüzes vagy dinamikus természetű lények, és gonosz erejük szörnyen nagy volt. Ezt az erőt örökre megsemmisítette Jézus Krisztus eljövetele, és e lényeket most, mint Szt. Júdás írja, „a nagy nap ítéletére örök bilincseken,

sötétségben tartják”⁴⁰ [Júd. 1,6.]. Tudományos nyelven szólva e lényeket ellenőrzés alatt tartják, hogy képtelenek legyenek előre vagy visszamozogni a Föld és a Nyolcadik Szféra között, a látencia pontján, ahol mindkettő vonzása azonos minden síkon, s ez így lesz egészen a tengelyek egybeesésének „Nagy Napjáig”, amikor az utóbbi örvénye ellenállhatatlanul lehúzza őket. Szt. Júdás szövegét sajnálatos módon félreértették, azt hitték, hogy Luciferre és az angyalok első bukására vonatkozik, mint a miltoni és a középkori mítoszok tartották.

VI. előadás

Az előző előadásban mondtam, hogy az okkultizmus egész tudománya a *numenon* vagy magánvaló realitásának (vagy állandóságának) és a *phenomenon* vagy jelenség illuzórikus (vagy múlandó) jellegének elismerésére épül. A fizikai (természet-) tudomány teljesen a jelenséggel foglalkozik, a magánvalót a megismerhetetlen régiójába helyezi. Ez azonban a gondolkodásnak csak egy köztes fázisa. Mert az utóbbi háromszáz évben a modern tudomány odáig fejlesztette a jelenségek tényeiről való ismereteket, hogy végül elérkezett arra a pontra, mely szükségessé teszi egy új irány bevezetését a módszerei között; vagyis arra a következtetésre juthatunk, hogy az anyagi univerzum egyöntetű alapja az erő.

Az intellektuális fejlődés, amit a reformáció utáni korszak nagy, tudományos fejlődése jelzett, egy szellemi visszafejlődési folyamat eredménye, amely Agostonnal kezdődött és Kálvinnal ért véget. Az intellektuális reneszánsz periódusához mindig egy spirituális dekadencia társul. Ennek megvilágítása messze túlvezetne bennünket azokon a határokon, melyeket ebben az előadásban tárgyalunk. Elég annyit mondani, hogy ez kapcsolódik a Születés és Halál Misztériumához – a Hét Nagy Misztérium egyikéhez,⁴¹ melyeket „Kimondhatatlannak” neveznek, tekintve, hogy ezeket nem lehet szavakban elmagyarázni, hanem szükséges egy szimbolikus rendszer alkalmazása, melynek természetét nem áll módomban leírni.

A szellemi visszafejlődés, amely az Erő kultuszában tetőzött a Mindenható neve alatt, létrehozta az induktív értelmet és bevezette az intellektuális fejlődés periódusát, melynek ciklusa majdnem véget ért. A determinizmus a teológiában és a materializmus a tudományban hasonló eredetűek a szellemi síkon. De elkezdődött egy új korszak hajnala. Sem a tudomány, sem a teológia nem alapulhat egy *reductio ad absurdum*-on. [i.] Kálvin ellenállhatatlan logikája nem volt bizonyíték a morális érzék lázadása ellen, és a fiziológusok legvilágosabb demonstrációja, miszerint a mentális állapotoknak és a morális affinitásoknak kémiai megfelelőik vannak, sosem fogja meggyőzni az embereket, hogy „az agy gondolatokat választ ki, ahogy a máj kiválasztja az epét.”⁴² Ezt általában kezdik elég jól felismerni, és így a tudósaink némelyike azzal kísérletezik, hogy tisztázza a kapcsolatokat, hogy az emberi testben az akarat működése általi mely elektromos állapot hasonló a szervetlen szubsztanciákéhoz. Innen könnyen továbbléphetünk a kozmikus képzetalkotás felé. Az erő misztériuma megoldódik, amikor megtanuljuk, hogy ezt a köztes állapotra vonatkoztassuk a szubjektív akarat és az objektív tett között. A megnyilvánulatlan eszme az erő közvetítésével nyilatkozik meg az objektív jelenségben, mely erő úgy határozható meg, mint átmenet a magánvaló és a jelenség között, vagy mint a magánvaló a megnyilvánulás folyamatában. Mivel az erőt nem lehet felfogni az anyagon kívül, vagy az akaratot az intelligencián kívül, ebből az következik, hogy az anyagi univerzum eredete a kozmikus képzetalkotásban (ideation) van. Ennek az elvnek az elismerése egyenértékű a magánvaló realitásának vagy

állandóságának elismerésével, és amikor ez az eszme megkapja az *imprimatur*-ját **[ii.]** a tudósaink kezében, végetér a konfliktus a vallás és a tudomány között, mert közös alapjuk lesz a szakramentalizmusban **[iii.]**. Az univerzum igazság szerint két örök princípium konfliktusának külső, látható jele – a Világosság és a Szereteté, s ebből ered minden jelenség magánvalója. A princípiumok örökkévalóak, de a konfliktusuk időbeli, ezért „elmúlik e világnak ábrázatja” [1.Kor. 7,31.], lévén, hogy archetipikus formái alá vannak vetve a változásnak. A fizikai univerzum evolúciója a kozmikus bölcsesség-folyamat szakramentális kifejeződése, és a szépség a szakramentális jelzése az Isteni Ideállal való összhangjának. De emögött húzódik az Isteni Természet titokzatos *involúciója*, visszafejlődése, amely végső kifejeződését a halálalig való engedelmisségben találta meg – akár a Kereszthalálig. És mindkettő szükséges volt, mert az Isteni Szeretetnek teljesen meg kellett nyilvánulnia; mivel a dualitás a megnyilvánulás lényegi eleme. Ez a negyedik a Hét Nagy Misztérium közül, a „Születés és Halál Misztériuma.” Valahogy kényelmetlenül érzem magam, ahogy ezzel foglalkozom, mert egyfelől semmi nem áll távolabb tőlem, mint hogy profanizáljam a magasabb misztériumokat, ugyanakkor abszolúte szükséges kijavítani bizonyos hamis nézeteket Isten és az ember viszonyát illetően, melyekért Blavatsky asszony tanításai felelősek. Például, majdnem mindenki, aki elfogadja a Teozófiai Társaság kozmogóniáját, kialakította a hat Glóbusz képzetét, a többé vagy kevésbé gáz-halmazállapotok képzetét a Föld társ-planétáiról, melyek a Nap körül keringenek, ugyanolyan módon, mint a látható bolygók, sok-sok mérföld távolságban a Naptól és egymástól. Mármost ez teljesen téves. Nem létezik glóbusz, amely megfelelne ennek a leírásnak, legalábbis, mint aminek bármilyen kapcsolata van a Földdel. A tény az, hogy a hét planétát a Földtől és egymástól nem mérföldek választják el, hanem a sejtközi állomány. A legmagasabb természetű tudat, vagyis a kozmikus képzetalkotás szempontjából tekintve egy látható bolygó – például a Földünk – a hét fázisban megnyilatkozó Isteni Eszme negyedik fázisának, vagyis az ásványi birodalomnak a konkrét kifejeződése. Ez potenciálisan magába foglalja a három magasabb birodalmat – így ezek ezzel összefüggésben a kristályosodás saját molekuláris törvénye alatt nyilvánulnak meg. De az erők, melyek összetartják a „c” glóbuszt, vagyis az archetipikus formák világát, sokkal gyengébbek, mint ezen a Földön, mivel az *ásványiség eszméje* úgyszólván csak a harmadik fázisába érkezett. A növények, állatok és az ember ekkor csupán éteri formában léteztek. Hasonlóképpen az „e” glóbuszon, amely az ötödik „rundban” **[iv.]** az Isteni Idea ötödik fázisának kifejeződése, az ásványi birodalom belép a *pralaya* periódusába, és a kristályosodás törvénye átadja a helyét a kiválasztás élettörvényének, amikor az ember ötödszörre jön létre. Mivel a „d” glóbuszon az ásványiség ideája a tudat negyedik síkján, vagyis a jelenség-térben nyilatkozik meg, ugyanígy a növényiség ideája ugyanezt a fejlődést az „e” glóbuszon éri el, az ötödik „rundban”. Más szavakkal, az ember ekkor lép abba a periódusba, amelyben a szolidaritás felismerése, vagy amit „általános emberinek” nevezünk, nem a test és vér közösségétől függ majd, hanem az *akarat* közösségétől. Az ember a tudatnak egy legmagasabb síkján fog létezni, melyben nem lesz helye az illúciónak, hogy az egyéni jó bármely módon elkülönülhet az általános jótól. Az ember saját lényé törvényének lesz alávetve, amit a *növényiség eszméjének* neveztem, vagyis az organikus élet törvényének, ahogy a jelenlegi világban az ásványi ideának volt alávetve, vagyis a kémiai affinitás törvényének, amely jelenleg az egymáshoz fűződő kötelékeket alkotja – a „közös testet és vért.” És ez az akaratközösség, mely az emberben az ötödik princípium tökéletes kifejlődésével jön létre, elhozza az ember megtestesülését (incorporation) a kozmosz hatodik princípiumába (Maha Buddhí), vagyis a Krisztus-princípiumba **[v.]**. Szt. Pál szavai, „Nem én, hanem Krisztus bennem” [Gal. 2,20.], a mentális aktivitás legmagasabb formáját fejezik ki, vagyis az Isteni Értelmet **[vi.]**, mely az emberi értelmén keresztül nyilatkozik meg.**43**

Ez a kitérő azért volt szükséges, hogy megértsük a hamis nézetet, miszerint bármilyen törés lenne az emberi fejlődés folyamatosságában, mint amilyen egy „utazás egy másik bolygóra”. Amikor az ember befejezi a fejlődését ezen a földön, nem repül ki a bolygóközi térbe, mint Mr. Sinnett sugallja az „Ezoterikus buddhizmusban”, hogy az „e” glóbuszra érkezzen. Kinövekszik a

„d” glóbuszból az „e” glóbuszba, ugyanúgy, ahogy kinövekedett az archetipikus világból a mai formájába. Valóban helyesebb azt mondani, hogy a föld hagyja el az embert, mint hogy az ember a földet; mert amikor az Isteni Idea elérte az ötödik fázisát, a negyedik megszűnik megfigyeléssé válni, és az ötödik „rond” kezdete az „elsötétülés” első fázisa lesz, vagyis a „d” glóbusz „planetáris pralajá”-ja.

Az emberi lét ideájával az a helyzet a földön, hogy ez csupán az alsóbb természetnek vagy az illúzió világának a figyelembevételére korlátozódik. A ’magasabb’ és ’alacsonyabb’ kifejezéseknek nincs valódi (azaz örök) jelentősége. A kettős örvény egy időbeli megnyilatkozás az illúzió síkján, és a ciklikus elhajlás eredménye, mely a szellem síkján játszódik le.

Ennek az alapvető tévedésnek a tisztázása után, nézzük az ember teremtéséről és kiűzetéséről szóló beszámoló igazi jelentését, mely a Genézis könyvében olyan drámai allegória alakjában jelenik meg, hogy ezt tudatlanságból a tények szó szerinti előadásának tekintették, ami katasztrofális hatással volt mind a vallásra, mind a moralításra. Még ott is, ahol az allegorikus jelleg felismerhető, szörnyen félremagyarázták. A tiltott gyümölcs története az emberi értelem fejlődésének parabolája, és, hacsak nem akarjuk azt bizonygatni, hogy az értelem önmagában rossz dolog, jól tennénk, ha eltávolítanánk a lelkünkől minden költői képzelgést, melyben a „Kiűzetés” vagy „Bukás” úgy jelenik meg, mint a bűn büntetése, és az egész történetet egy teljesen más fényben kell látnunk. Általában nem tudják, hogy a Genézis első és második fejezetében leírt események között van egy hatalmas időtávolság: az elohisztikus Sabbath, vagyis az emanációk visszatérése a megnyilvánulatlan látencia passzív állapotába [vii.], melyeket magába fogad a Logosz a periódusuk befejezésekor. A második fejezet Jahve-Elohim, a forma Urának és az éjszaka uralkodójának periódusával kezdődik, amely megelőzte a jelenlegi elohisztikus nappalt, mely fölött az Igazságosság Napja uralkodik. Egy elohisztikus nappal megfelel annak, amit a teozófusok „rondnak” hívnak, és ez a negyedik az új sorozatban. Ezért Jahve az Isteni Szeretet tükröződése volt az illúzió síkján. Ő volt az, aki alkotta az embert a föld porából és belé lehelte a „Nefes”-t, vagy „élő (állati) lelket”. A szándéka ezzel kettős volt: 1.) hogy a születő személyiséget egyensúlyban tartsa és megóvja attól, hogy elnyelje a Nyolcadik Szféra, és 2.) hogy előkészítse az ember uralmát a természet alsóbb birodalmai fölött, s rajta keresztül az univerzum addig fejlődhesen, hogy az Isteni Szeretet tökéletes kifejeződése legyen. Ezt jobban megértjük, ha elkerüljük azt a hibát, hogy időben összekapcsoljuk a Genézis első és második fejezetét. Mert az első fejezet felöleli a teljes kozmikus manvantárát – az Isten-Eszmét, az Abszolút régiójában történt legelső elkülönüléstől kezdve a legteljesebb időbeli kiterjedéséig, vagyis a Hatodik Napig, amikor Isten „látta, hogy minden, amit teremtett, nagyon jó”, pontosabban a „legjobb” (1.Móz. 1,31). A Genézis első fejezete a kozmosz múltjának, jelenének és jövőjének története a szellem síkján, mely azután kiterjed az objektivitásba, és ez a kiterjedés a szellemi valóság tükröződése. Így a második fejezetben fordított sorrendet találunk. Jahve úgy jelenik meg, hogy először Ádámot formálja meg, azután az állatvilágot, majd megmutatja neki az állatokat, hogy „lássa, minek nevezi el őket” (v. 19), s végül a nemi princípium fejlődik az objektivitásig (az első fejezetben ezt szimbolizálja a felső és alsó vizek elválasztása). Ez az emberiség harmadik „rondja”, vagy a harmadik elohisztikus nappal, az egyik nézőpontból, de ez megfelel a kisebb ciklusnak is a planetáris manvantárában, másképp a Harmadik Főkorszaknak, amely ennek mikrokozmosz másolata, mert az emberiség ennek a „rondnak” az első három főkorszakában megismétli a folyamatot, melyen keresztülment az első három „rondban”. [viii.]

Már mondtam, hogy a korábbi ciklus (az Isteni Bölcsesség ciklusa) előrehaladott entitásai a fejlődésüket az új periódusban fejezték be, a gyorsítás törvénye alatt, monádokban inkarnálódva [ix.], akik befogadták az élet leheletét (vagy „állati lelket”) Jahve Elohimtől, a Forma Urától s az Isteni Szeretet e fázisának képviselőjétől, amely, lévén a negyedik a sorozatban, a lassítás törvényének volt alávetve. Ezeket a Monádokat Indiában Hét Pitri-nek nevezik, vagy Megvilágosodottaknak, akik az emberi bölcsesség urai [x.]. Noha ezek a Sötétség Hatalmainak

megtestesülései voltak, sértő lenne gonosznak nevezni őket, mert nekik köszönheti az ember a beszédet és az értelem erejét. A hatodik princípiumuk ereje által, amelyet a saját kozmikus manvantarájukban fejlesztettek ki, abban a helyzetben voltak, hogy ellenőrizzék az ötödik princípiumot az új feltételek között, és felébresztették az értelem alvó képességét a maguk közé fogadott testvéreikben.

Mármost, az első materiális faj [xi.] az igazi értelemben vett első *emberek* voltak, mert, noha az éteri fajok, akik megelőzték őket, már kifejlesztették az akaratot, a szellemi erők (melyek örvényszerűen megnyilatkozva lefelé, a tudat következő vagy emberi síkja felé a közvetlen vagy ható okai voltak az emberi akaratnak) a Kondicionálatlan Ok kisugárzásai voltak, az Isteni Akaraté. Az ember pusztá képe vagy tükröződése volt Istennek, és akarata illúzió volt, árnyéka az Isteni Akaratnak, mely a Májába vetült. Az emberi személyiség úgyszólván nem *született* meg a negyedik „rundig”, nem vált külön a szüleitől, az Elohim életétől. Az embernek, hogy független létező legyen, önközpontúnak kell lennie, vagyis szabadon kell végrehajtania saját cselekedeteit, és nyilvánvaló, hogy ez nem lehetséges, ha az értelmének fejlődése ugyanazokon a vonalakon halad. Ezért volt szükséges az újjárendezés, mely által a személyisége, vagyis az ötödik princípium maga vált ellenőrző impulzussá. A szabad akarat titka, igazság szerint, az emberi személyiség titka, és ennek forrása, mint láttuk, az Isteni Szeretetben van, amely egy tárgyat igényel, hogy megnyilatkozhasse. Csupán képzeljük, hogy az akarat, mint a személyiség dinamikus hatása, objektíven nyilvánul meg. Önmagában nem létezik, mert se nem alany, se nem tárgy, hanem egy középső kategória, amelyet szükségessé tettek a gondolkodás törvényei. Minden véges személyiségben az akarat a gravitációs középpont – egy matematikai pont. Istenben, a Végtelen Személyiségben nincs középpont, vagyis inkább a középpont mindenütt van, mert Őbenne szubjektív és objektív Egy, és a megnyilatkozásban mindkettő magába foglal mindent, ami van. Ezért könnyű belátni, hogy az akarat kivetüléséhez a *Májá*-ban társulnia kell egy *máyászerű* személyiség kivetülésének, azért, hogy manifesztálódjon, vagyis megjelenjen az objektív oldalon. A középpontot el kellett helyezni; innen a látszólagos szembenállás az ember akarata és az Isteni Akarat között. Mivel Isten Akarata a középpont, amelyből az erő kisugárzik, áthaladva azután a tudat minden síkján, ez a látszólagos ellentét eltűnik, amikor az ember személyisége vagy ötödik princípiuma elég fejlett lesz ahhoz, hogy megszerezze a teljes ellenőrzést az erők fölött, melyek az objektivitásba vetették alsóbb princípiumait, és ami a kettős örvény rendellenességét eredményezte – egy anomáliát, mivel centruma a negyedik vagy illuzórikus princípiumban van, megfelelően az Isten-Eszme rá vonatkozó negyedik, vagy *máyászerű* fázisának.

Vizsgálódásaink eddig a pontig vezettek bennünket; megállapítottuk, hogy az ember, amint jelenleg felépül, két örvény eredője, melyek dinamikusan nyilatkoznak meg az illúzió síkján, és eredetileg két külön irányú áramlatban mozogtak: az egyik az Isteni Szereteté, a másik pedig az Isteni Bölcsességé; ez találkozott az emberi tudat síkjával, beleolvadt egy objektív személyiségbe, mely tökéletlen, mivel az Isteni Személyiség tükröződése, amennyiben középpontja a májába helyeződött. Ez a tökéletlenség a közeg zavarosságának köszönhető, melyen keresztül megnyilvánul, és a két örvény hatásának időleges eredménye, ahogy a fény tükröződése megkettőződik a vízen, amikor a felszint megzavarják.

Felmerülhet egy ellenvetés ezzel az illusztrációval kapcsolatban. Miért kellene a „*máyá*” kifejezést alkalmazni a makrokozmosz fejlődési sorozatának negyedik fázisára, amikor ugyanezt lehet állítani az egész sorozatról? A válasz a szó etimológiájában rejlik. Ez a „maha-aya” összesűrítése. „Ya” azt jelenti ’lenni’, „a” a fosztóképző, és „maha” ’nagy’. Ezért „Maya” azt jelenti: „A Nagy Nincs,” „A Nagy Nem-Létező”. De a „nagy” kifejezés relatív, és az objektív univerzumra vonatkozik a tudat mindegyik síkján. Ezért a májáról annak *negyedik fokán* beszélhetünk, mely a forma univerzuma, vagyis mindaz, ami a háromdimenziós térhez tartozik és alá van vetve az időnek. Ebben az értelemben használom a szót a jelenlegi illusztrációban.

Bár egy metafizikai nézőpontból tekinthetjük az objektív univerzumot májaszerűnek, számunkra mégis valódi létezéssel bír, amennyiben mi, emberi személyiségek a vonzási szféráján belül vagyunk. Az első lépést az univerzum igazi jellegének, mint lényegileg illuzórikusnak a felismerése felé akkor tesszük meg, amikor az ember megfelelően kifejllesztette ötödik princípiumát, hogy túljusson ezen a vonzáson – más szavakkal, amikor alsóbb természetének centrifugális erejét aláveti a magasabb természete centripetális erejének. Jelenleg ezek az erők voltaképpen *egyensúlyban* vannak, noha összehasonlítva az egyes embereket megfigyelhetünk némi túlsúlyt az egyik vagy a másik irányban. Amikor a centripetális túlsúly nagyobb, az egyént álmodozónak, rajongónak vagy veszélyes fanatikusnak tekinti a többség. Amikor, másfelől, az állati természet nincs megfelelő kontrol alatt, az emberállatot ketrecbe kell zárni a társadalom érdekében.⁴⁴ Amíg az isteni tükröződés helyre nem áll abból a megrázkódtatásból, amit a két örvény hatása hoz létre a közegében, az embernek folytatnia kell megnyilvánulását kettős örvényként, egy saját középponttal. De könnyű belátni, hogy ez az állapot nem lehet más, mint átmeneti. A gyorsítás törvénye, amely képessé teszi a Sötétség Hatalmait, hogy sikeresen keresztezzék az Isteni Szeretet megnyilatkozását az illúzió síkján, azáltal, hogy szembhelyezik ezzel a saját gyorsabb örvényüket, szükségképp át kell adja helyét a lassítás törvényének, ami új formát vet az objektivitásba. Kimerítve magát a centrifugális impulzusban, amely létrehozta a Nyolcadik Szférát, és az ásványi birodalomban az oka volt annak, hogy a Hold a Föld szatellitje lett,⁴⁵ az örvény tendenciája az, hogy visszatérjen a látencia passzív állapotába, amely tendencia *dinamikusan* nyilatkozik meg a Nyolcadik Szféra vonzásában. Másfelől a Dhyanik a Világosság Elohimjaiból kiindulva, akik a lassítás ciklikus törvénye alatt szálltak le az anyagba, közvetlenül ezután elkezdtek felemelkedni. Azután a gyorsítás törvénye felerősödött, és attól az időtől kezdve, hogy a Negyedik Főkorszak elérte fejlődésének csúcspontját, elég erős volt ahhoz, hogy sikeresen ellenálljon a Nyolcadik Szféra vonzásának, és megóvta a kettős örvényt, hogy elnyelődjön benne. Ez az „Ezoterikus buddhizmus”-ban említett kataklizmák törvényének egyik aspektusa, amely kataklizmák olyan periodikusak, mint az inga-lengés. Ezek minden Főkorszak végén bekövetkeznek, mivel az egymást követő Fejedelemségek (vagy korszak-angyalok) ekkor a fejlődésük legelső fokán vannak s a kis ciklusuk felét befejezik. Bizonyos időkben a leggyengébb a centripetális ellenállás a Nyolcadik Szféra vonzásával szemben. Ezek a periódusok egybeesnek a napéjegylenlőségek kozmikus precessziójával, melyek közül a legutóbbi az északi félteke jégkorszakának végén volt, és fennmaradt minden nép hagyományában, mint az egyetemes vízözön emléke. Az előző kataklizmával, mely a Harmadik Főkorszak idején történt, a továbbiakban foglalkozunk. A teológusok ezt úgy nevezik, hogy „Kiűzetés”, az okkultisták pedig: „Alászállás az Anyagba”. A Genézis könyvében a Paradicsomból (nyugalomból vagy szellemi egyensúlyból) való kiűzetés képeiben jelenik meg ez a kataklizma, és az átok, melyet a földön kimondtak, nem egy sértődött Istenség önkényes ítélete volt, hanem a megrázkódtatás természetes és elkerülhetetlen következménye, melyet az örvények hatása okozott s amely az élet minden alsóbb formáját a Nyolcadik Szféra vonzásába vetette, következésképpen a lunáris befolyások alá. Ez egybeesett a nemek kialakulásával; ezért gyakran nevezik a „Szaporodásba Zuhanásnak”, mivel a viselősség és vajúdás jelensége bensőségesen kapcsolódik a hold-fázisokhoz és követi a hold-ciklusokat. A fajok, melyek korábban kialakultak, s amelyeket Blavatsky asszony „lemuro-atlantisziaknak” nevez, más felépítésűek voltak, mint a későbbi ember, és egy olyan törvény révén reprodukálták magukat (szaporodtak), mely analóg azzal, ami a materializált formák létrejöttét kormányozza a „szellem-körben” – azzal a fontos különbséggel, hogy a forma állandó volt, vagy legalábbis tartós.

A szaporodásba való zuhanással az ember az „öröklés törvénye” alá került, és ez sok félrevezető tanításnak lett alapja az „eredendő bűnnel” kapcsolatban, mely a közkeletű magyarázat szerint egy szörnyű véték az Isteni Lény ellen. Ha az ember nem zuhant volna a szaporodásba, akkor nem teljesülhetett volna az Isteni Szándék vele kapcsolatban. Egyfelől a kettős örvényt elnyelte volna a Nyolcadik Szféra, másrészt a Világosság fejedelemségei beleárasztották volna a

saját szellemi esszenciájukat az emberbe, és ettől a gyorsítás törvénye alatt túl hamar fejlődött volna a materialitásból egy tiszta és független szellemi létezés állapotába. Egyik esetben az ember anyagi, másokban a szellemi személyisége pusztult volna el. De a Világosság fejedelemségei, az Isteni Bölcsesség tökéletes és áldott emanációi felismerték az Isteni Szeretet Szándékát mindenek felett és mindenek túl, amit a legmagasabb bölcsesség csak elérhet. Ez nem kevesebb volt, mint a test megváltása az áldozat révén, és e Misztérium előtt letették bölcsesség-koronáikat a Misztikus Bárány lábaihoz, és hódolattal elfátyolozták arcukat [Ján. Jel. 4,10.]. Megválthatták az emberi lelket, de nem válthatták meg az emberi testet. Így alárendelték magukat a ciklusuk törvényének, korszak-angyalok lettek s mindegyik periódus az Isteni Szeretet előrehaladó megnyilatkozása lett, melyben előkészítették tökéletes megnyilatkozásának útját az IGE TESTTÉ LETT-ben.

Mármost, a zsidó törvény periódusa, vagyis az, amelyet a Jahvéből, a forma urából kialakuló fejedelemségek uraltak, lényegében a *szaporodás* [törvényének] periódusa volt. Ennek célja az emberiség konszolidációja volt azon kölcsönösségi viszony alapján, amelyet „természetes vonzásnak” nevezünk, annak érdekében, hogy ezáltal az ember felemelkedjen az Isten-Atyaság megértéséhez. Így az emberi faj szolidaritása megalálta a természetes kifejeződését az érzésségi közösségben, amelyben felismerjük a lényegi testvériségünket, és az öröklött tendenciák törvényében, mely által a kettős örvény egyensúlya megmaradt. E törvénnyel szemben a Sötétség fejedelemségei, Lucifer vezetésével a legerőteljesebb támadást intézték, de, mint látni fogjuk, csupán részleges sikerrel. Általában azt feltételezik, hogy a Sátán a spiritualitás ellensége az emberben; hogy öröme leli az ember romlásában, és ördögi (?) elégedettséggel tekint az ember alsóbb természetének fejlődésére s ennek minden gonosz következményére. Ennek a középkori babonának a széleskörű, majdnem egyetemes elterjedtsége szükségessé teszi, hogy fellépjünk e torz elképzelés ellen. Mert ez olyan, mintha azt mondanánk, hogy Napóleonnak az volt a célja, hogy annyi francia katonát megöljön, amennyit csak lehet. De Napóleonnak azt beszélik, hogy keservesen sírt, amikor az austerlitz-i, győztes csatája után végiglovagolt a harcmezőn, és látta a halottakat és a haldoklókat – és valószínűleg sokkal közelebb lenne az igazsághoz, ha azt mondjuk, hogy az emberiség romlása és szenvedése, melyért Isten ellensége a felelős, nem okoz neki semmilyen kielégülést, és a kudarc érzésével tölti el, ami elmélyíti kétségbeesését a végső győzelmével kapcsolatban.

Vizsgáljuk meg ezt az „ördögi” megtévesztést a kinyilatkoztatás és a józan ész fényében. Hogyan lelheti bármilyen értelmes lény az élvezetét az önmagáért való gonoszban? Egy ilyen élvezet az értelem tagadása, és az ehhez legközelebbi fogalom a mániás gyilkosé. Közismert, hogy a Sátán nem csupán értelmes lény, hanem egy sokkal magasabb rendű intelligencia, mint amilyen az ember. Ezért azt feltételezni, hogy a fő jellemzője az örült kegyetlenség, bizonyosan képtelenség [vö. Ján. 8,44]. Anélkül, hogy erőltetnénk az analógiát: ha kénytelenek lennénk választani Napoleon és egy sorozatgyilkos között, hogy melyikük az evilág bitorló Fejedelmének a képviselője, senki sem habozna, aki csak egy kicsit is elgondolkozik, azok sem, akik szerint az utóbbi egy „démon, emberi alakban.”

Mit találunk, ha a kinyilatkoztatáshoz fordulunk? Szt. Péter helyesen hasonlítja össze egy „üvöltő oroszlánnyal, aki keresi, kit nyeljen el”, más szavakkal azt, akinek a természetét magába *olvashatja*. A „hazugságok” vagy illúziók „atyjának” is nevezi, mert az emberi személyiség az ő közbenjárása révén került a *mágya* uralma alá. Máshol mindenütt a teljesen hideg intellektus szimbóluma. Jób könyvében, mely a legrégebbi fennmaradt drámai allegória, úgy jelenik meg, mint aki a cinikus kijelentést teszi, hogy a szeretet az önzés egy formája, és elképzelhetjük, mennyire csodálkozhatott Jób szavain: „Ímé, Ő megöl engem, mégis bízom Őbenne” [Jób 13,15.]. A Genézis könyvének allegóriájában kígyó – ami mindenütt a bölcsesség szimbóluma –, és a tiltott gyümölcs megevésének közvetlen következménye a *megvilágosodás* volt [Vö. Mt. 10,16.]. Ő valójában Lucifer, a fényhozó, és az ember neki köszönheti az értelmi megkülönböztetés képességét, vagyis a jó és rossz tudását az illuzórikus feltételek között. **46** Ő a kozmosz ötödik vagy

intellektuális princípiumának megnyilvánulása az *időben*, és e korlát miatt képtelen bármilyen magasabb jót felfogni a bölcsességnél. Azonban körültekintőnek kell lennünk, hogy megkülönböztessük a hét kozmikus princípiumot és mikrokozmosz megnyilvánulásait, melyek mindegyike egy teljes alsorozat.

Így Lucifer egy teljesen fejlett hétrétű lény, az univerzum vagy a kozmikus képzetalkotás ötödik princípiumának képviselője, és arra törekszik, hogy elérje a mindenhatóságot a negyedik princípium (*maha maya*) ellenőrzése révén. Mármint ez nem szellemi fejlődés vagy élet, ahogy első pillantásra látszik, hanem involúció, *visszafejlődés*, vagyis a halál szellemi princípiuma. Ezt rendkívül nehéz elmagyarázni, de emlékeztetni kell, hogy a fejlődés előrehaladás az *időben*, és a máyában való tükröződése egy szellemi valóságnak, amely nincs feltételekhez kötve. Lucifer nem maga az ötödik kozmikus princípium, hanem ennek időbeli kibomlása. Ő az ötödik emberi princípium magva, és a csírázás egy involúciós folyamat a mag szempontjából (*ha* a gabonamag, mely a földre esik, *nem hal el*, nem hoz gyümölcsöt) [Ján. 12,24.], ugyanakkor fejlődés a születő növény szempontjából. Ez a felfogás teljesen összhangban van az eredeti helyzetünkkel, miszerint a gonosznak nincs valódi (azaz örök) léte, hanem egy tökéletlen vagy alsóbb jóság.

Mi volt akkor a terv, amelyet a gonosz létrehozója ezen a bolygón végre akar hajtani? Ez nem kevesebb volt, mint az ember felemelése a saját szintjére, azért, hogy rajta keresztül a kozmosz a tiszta intellektus kifejeződése lehessen. Ez volt a magasztos, ideális célja a világosság fiának, de bukásra volt ítélve. Mert egy még nagyobb dicsőség volt fenntartva az ember számára. Arra szánták, hogy az Isteni Természet részévé válva az univerzum rajta keresztül a Szeretet tökéletes kifejeződése legyen, vagyis maga Isten. Így a fényhozó szembetalálta magát a tehetetlenségi erő (inertia) törvényével, amely elég erőteljes volt, hogy ellenálljon még az ő hatalmas akarátának is. Fáradozásai Sziszifuszéhoz hasonlóak. Miután egyesítette sorsát az emberrel, a jövője az ember intellektuális fejlődésétől függ, és ez alá van vetve egy ciklikus és szub-ciklikus apály-dagály áramlásnak, következésképpen a gyorsítás és lassítás periodikus törvényének. Ez megghiúsítja a legnagyobb erőfeszítéseit, és ennek oka a különös oszcilláció a szellemi bölcsesség pozitív és negatív pólusai között, amely a máyában tükröződve a jó és rossz konfliktusa. De ez az antagonizmus szükséges az Isteni Természet tökéletes kinyilatkoztatásához, más szavakkal a Szeretet mindenhatóságához. Az, hogy Isten a Szeretet, nem egy keleti metafora, hanem egy teljesen szó szerint veendő kijelentés, amely a kulcsot tartalmazza minden misztériumhoz. A gonosz létezése, mint gyakran mondják, bizonyíték, hogy Isten jósága vagy hatalma korlátozott. Mi nem kényszerítjük magunkat egyik választására sem. A gonosz létezése annak bizonyítéka, hogy Isten nem Akarat vagy Bölcsesség, hanem Szeretet. Ha Isten mindenhatósága megmutatkozott volna az Akaratában, nem lehetne szabadság, következésképpen személyiség sem a teremtmény számára. Ha a bölcsesség volna a legmagasabb jó, akkor örökké egy mérhetetlen szakadék választaná el a teremtményt a Teremtőtől – mert a legmagasabb szellemi állapot egy létforma, amely szükségképp kizárna minden alsóbb formát, mely az Úrtól, *minden* élet Adományozójától ered.⁴⁷

De Isten azt választotta, hogy Szeretetéként nyilatkoztassa meg magát, ezért a szabadság szükséges az ember számára, hogy válasszon jó és rossz között, mert ha nem lenne szabad, képtelen lenne viszonyozni a szeretetet.

Itt azonban találkozunk egy nehézséggel. Minden anyagi hatás eredete a szellemi okokban van, és láttuk, hogy az anyagi síkon a pozitív rossz a szellemi síkon létrejött ciklikus elhajlás eredménye, következésképp a két örvényáramlat tendenciájának hatása, amely zavart okoz a közegben, melyen keresztül az emberi tudat objektíven megnyilatkozik. Így az ötödik princípium, vagyis az emberi személyiség székhelye alá van vetve a vonzás periodikusan ciklikus és szubciklikus törvényének a negyedik princípium, vagy a „vágy-test” irányában, amelyet a saját tökéletlen fejlődésének köszönhetően képtelen teljesen kontrollálni. De felmerül a kérdés – ha ez

a vonzás az alsóbb természet vagy „vágy-test” felé a szenvedés és halál oka, nem kellene-e úgy tekinteni, mint ami önmagában egy gonosz állapot? Semmiképpen; mert ez örömet és életet is létrehoz, amelyeket csak szembenállásaikban ismerhetünk meg, másodsorban pedig az öröm és fájdalom csupán véges velejárói a jó és rossz örök princípiumainak. A kettős örvényben a tehetetlenségnek (inertia) e törvénye ellen lázad Isten ellenfele és az ember. Hiába próbálja meg elválasztani az ötödik princípiumot a vágy-testtől, és beolvasztani azt a kozmosz ötödik princípiumába, melyhez ő maga tartozik. A szaporodásba való bukás megőrizte az egyensúlyt a negyedik és a nyolcadik szféra között, és az ember intellektuális fejlődésének szabályos, ciklikus útját. Ez a gravitáció emberi törvénye, és megfelel a centripetális erőnek, amely által a bolygó (föld) alávétettségben tartja a szatellitjét (a holdat). Ezt két szempontból tekinthetjük: mint az „eredendő bűn” okát, és az Isteni Szeretet hatását.

Mármost, az eredendő bűn, mint mondtam, sem nem több, sem nem kevesebb, mint az „öröklés törvénye”. Azonban akárhogy idegenkedünk ettől, a tény megmarad, hogy az embernek van egy állati természete, szenvedélyekkel, ösztönökkel, amely a lény egyik oldalán az állatokhoz köti, s ami elpusztul. Annak is tudatában van az ember, hogy egy rendellenes helyzetet foglal el az univerzumban, mert miközben az érzéki örömek teljes kielégülést nyújtanak az állati teremtményeknek, ezek sosem jelentenek boldogságot számára, bárhogya is tisztítsa meg azokat. Ugyanakkor ezek akadályt jelentenek magasabb természete fejlődése számára, mert egyszerűen intellektuális szempontból elviselhetetlenül kényelmetlenek. A tudásvágyat folytonosan többé-kevésbé csábító kísértések tartják vissza, arra kényszerítik az embert, hogy elhagyja az utat, mely annyira tövises, és ehelyett „élvezze az életet, amíg teheti”, miközben a távolban a halál horizontja vibrál előtte.

Amíg tudatában vagyunk az élet *értelmének*, mindig előtolakszik a kérdés, hogy vajon egyáltalán érdemes-e élni. Mármost, minden vallás ennek a problémának a megoldásával foglalkozik, és egy nép vagy rassz vallása jól mutatja az intellektuális vagy szellemi fejlettségét. Bárhol uralkodóvá válik egy tisztán árja, vagy tisztán szemita típus, mindkettő erős hajlamot mutat a hanyatlásra. Az előbbi egyik példáját meg lehet figyelni Indiában, ahol az intellektuális elem a legdurvább babonává és természetimádattá alacsonyodott, az utóbbit pedig a mohamedán országokban, ahol a szellemi monoteisztikus elem a legdurvább antropomorfizmussá vált. És a keresztény országokban, ahol mindkét elem túlságosan eluralkodott, és elborította vagy megrontotta a katolikus hitet, itt egyfelől burjánzanak az ájtatos együgyűségek, másfelől a protestantizmus különösen visszataszító formája, amely az igazi szellemiség halála. Minden hamis vagy hiányos vallási rendszer nemezise, végzete, hogy legfeltűnőbb módon abban vallanak kudarcot, aminek érdekében megalapították – az emberiség felemelésében, és ennek oka az, hogy mindegyikük azon az alapvetően hibás tételen alapul, hogy a test nem a szolgája, hanem az *ellensége* a léleknek. Ennek a tévedésnek a forrása azon tény nem-ismerése, hogy az ember nem magáért teremtetett, hanem Isten dicsőségéért, és az a dolgunk, hogy megtaláljuk az igazi eredetünket.

Most elérkeztünk arra a pontra, ahonnan előítélet nélkül tekinthetünk a szellemi antagonizmusra, a Gonosz Eredetére. Ez egy negatív princípium. Az abszolút gonosz semmi, az abszolút jó Isten, vagyis a Szeretet. Mindez többé-kevésbé jó a nem-léthez képest, és többé-kevésbé rossz Istenhez képest; Lucifer szellemi tevékenysége pedig egy alsóbb jó-jellegűnek a konfliktusa egy magasabb jóval. Ennek megértéséhez meg kell fontolnunk két jelentős tény: 1.) hogy az akarati elem, mely lényeges a konfliktus eszméjéhez s az emberi tudat síkján Ok-természetű, a szellemi tudat síkján Hatás-természetű. Más szavakkal, ahol az egyik végződik, ott kezdődik a másik. És 2.) emlékeznünk kell, hogy az Angyalok Bukása a mennyei bölcsességből a földibe való bukás volt. Ez szellemi halál volt, és ahogy a halált mindig születés követi, a bukásuk az intelligencia újjászületése volt az emberi tudat síkján. Az anyagi aktivitás minden formája a szellemi síkon ered, és a szellemi aktivitás minden formáját fel lehet osztani szintetikusra vagy

konstruktívra (építő), és analitikusra vagy destruktívra (romboló). Mindkettőnek helye van az univerzum ökonómiájában, és önmagukban egyik sem jó vagy rossz, magas vagy alacsony.

Mármost, Jahve szellemi aktivitásai szintetikusak vagy alakítóak. Periódusa (Jehova-Michael periódusa) az időbeli összekapcsolását jelenti a természeti Atya- és Anya-princípiumnak, és az Ige testté lett megnyilatkozásában tetőzött. Ő a „Sabaoth Ura”, vagyis a Világosság Dhyani-Kohanikus seregeié, akik a ciklusuk alászálló ívéen vannak, és afelett uralkodnak, amit „természeti erőknék” neveznek. Mivel individuálisan akaratnélküliek, így ezek képviselik együttesen az Isteni Akaratot, és különböző működésük harmóniája alkotja az Isteni Gondviselést. Ezeknek a seregeknek a vezére Michael (héb. „ki olyan, mint Isten”), aki a Jelenések könyvében legyőzi a Sárkányt, a bölcsesség ősi szimbólumát, és kiveti a mennyből, nem egy mítikus pokolba, hanem a *földre*, és vele együtt az angyalait is. Ettől kezdve „helyük nem találtatik a mennyben” [Ján. Jel. 12,8.], és a világosság angyalaiból a sötétség angyalai lesznek, akik a Májában bolyonganak – a nagy mélységben vagy a feneketlen pokolban. A bennük lévő világosság az ember tulajdona lett. Ez felemelte az embert, hogy pusztá automatából értelmes teremtmény legyen, képessé válva arra, hogy viszonzza az Isteni Szeretetet, és értelmes együttműködést alakítson ki az őt érintő Isteni Szándékkal.

Így látható, hogy az Angyalok „Bukását” érvénytelenítették az ember érdekében, s noha valóban mondható, hogy ez a gonosz *eredete*, de ez nem gonosz *önmagában*, hanem egy nagy terv része, mely által az ember a tapasztalás révén öntudatra ébredt és méltóvá vált a befogadásra (adoption, adaptation), részt vesz az Isteni Természetből, megnyilatkozhat benne a Szeretet Mindenhatósága.⁴⁸ Emlékezzünk, hogy a gonosz semmi, a környezethez való alkalmazkodás hiánya, s hogy Isten Szeretete a Lét/Lény (Being) környezete a tudat minden síkján. Mint Hegel rámutatott, a létet csak úgy foghatjuk fel, mint valamivé válást, s ezért van, hogy „az egész teremtés fohászkodik és nyög mostanáig” (a tökéletlenség gyötrelmei között – ami egy szükséges eleme az időbeli megnyilatkozásnak), „várva a fiúságot.” [Róm. 8,22-23.]

A „Bukás” története a Genezis könyvében egy konfliktus allegorikus bemutatása, amely a szellemi síkon ered s megjelenve a Májá kapuin keresztül, belép az emberi tudat síkjára, ahol létrejön a májaszerű szembenállás az emberi akarat és Isten Akarta között. A konfliktus szimbóluma a kettős örvény a kiegyensúlyozott középponttal a Negyedik és a Nyolcadik Szféra között, s így megérthetjük, hogy miközben a gonosz megjelenik az emberi akaratban, a szabadságot, amely közvetíti azt, valódi értelemben nem lehet az okának tekinteni [Vö. Ján. 8,31-32.]. Ezért jobb helyzetben vagyunk a konfliktus természetének megértésében, melynek megjelenése túlnyomórészt szabályozza az emberi tevékenység minden területét és az emberi történelem folyamatát, amennyiben ez minden egyénnek biztosítja azt az akaratszabadságot, mely képessé teszi akár a világosság, akár a sötétség hatalmaival való együttműködésre, és kisebb-nagyobb mértékben felgyorsítja vagy lelassítja az Isteni Szándék teljesülését [xii.]. Ezért igazi értelemben azt mondhatjuk, hogy a Fejedelemségekkel és Hatalmasságokkal, evilág (αιων, aión) sötétségének Uraival, és a szellemi gonoszsággal a mennyei régióban küzdünk (Efez. 6,12), mert ezek csak az emberi akarat eszközei által és rajta keresztül nyilatkozhatnak meg az emberi tudat síkján.

Ezekből a tényekből az alábbi következtetések vonhatók le: 1.) az Angyalok Bukását nem a „lázadó akaratuk” okozta, hanem ez a lázadó akarat az emberé, s a tökéletlen kontrollból eredt, melyet az újonnan született intelligencia gyakorolt az alsóbb természete felett; és 2.) a szellemi feltételek, melyek között a magasabb és alacsonyabb természet külön-külön fejlődött, kölcsönösen antagonisztikusak voltak; az egyik a szintetikus vagy formáló aktivitásból merítette az életerejét a szellemi síkon, a másik pedig a megkülönböztető vagy analitikus szellemi aktivitásból.

Ezek után tekintsük át, milyen szerepet játszott az értelem az emberi aktivitás szétzilálásában, amely a gonosz oka a világban. Nem szabad elfelejteni, hogy az intellektuális képesség lényegében *analitikus*, és a *szintézis* ereje a hatodik princípiumhoz tartozik. És itt szükséges kijavítani egy tévedést, melybe számos teozófus beleesik. Magától értetődőnek tekintik, hogy az értelmi erő teljesen az ötödik princípiumhoz tartozik, mivel ez az emberi személyiség hordozója, amely különbözik az állattól. A félreértés valószínűleg a hét princípium teljesen materialisztikus felfogásából ered, ami az „Ezoterikus buddhizmusban” szerepel, mely mindegyiket külön tárgyalja, mintha független entitások lennének.⁴⁹ Mármint, noha igaz, hogy a *megkülönböztetés* ereje az ötödik princípiumban van, és így kisebb-nagyobb mértékben rendelkezik vele az állatvilág, melynek negyedik princípiuma vagy vágy-teste ezáltal van kontroll alatt – addig az *értelem* ereje, amely a különálló fogalmakat összekapcsolja, szintetizálja, a csíraállapotban lévő hatodik princípiumból ered. Ahogy az alacsonyabb állati lények pusztán automaták lennének a megkülönböztetés képessége nélkül, úgy az ember teljesen híjával lenne a felelősségnek Isten és embertársai irányában, ha képtelen lenne bizonyos mértékig szintetizálni, összekapcsolni a viszonyát velük.

Mármint, a hatodik princípium az emberben megfelel a kozmosz hatodik princípiumának, vagyis az Isteni Bölcsességnek, „Aki értünk, emberekért és a mi Üdvösségünkért” belépett a Májá nagy Mélységébe, az idő folyamatában megnyilatkozott Testben, és megszületett egy tiszta Szűztől. Azért nyilatkozott meg, hogy „lerombolja az Ördög műveit”, vagyis a Sötétség Eloháinak műveit, akik együttesen az ötödik kozmikus princípiumot alkotják, s akiknek időbeli kibomlása a Sátán, az Ellenség.

Anélkül, hogy belemennénk a további részletekbe, kialakíthatjuk az álláspontunkat egy átfogó elv alapján, hogy az Isteni Szeretettel, amely az emberi tudat minden síkján Életadóként és Fenntartóként működik, szembenállnak a visszafejlődési folyamatok, melyek egy lény szellemi aktivitásából erednek, aki korábban a Világosság Fia volt, de akit letaszítottak a Májá mélységébe.

Ezért a Sátán az anyagi síkon a betegség és a fizikai halál oka, az intellektuális síkon a hazugságé, a szellemi síkon pedig az önösségé, vagyis a Szeretet tagadásáé. Ennek ellenére Isten segítője, egész szembenállásával betöltve az Isteni Szándékot, mely nélkül a Szeretet mindenhatósága nem nyilatkozhatna meg. Számára a Szeretet emésztő tűz, és az Isteni Bölcsesség a sötétségtől való szörnyű rettegés. Ő és légiói az életükért harcolnak, és beássák magukat az emberi személyiségbe, mint egy erődbe, ahonnan a Szeretet, egyedül csak a Szeretet üzheti ki őket.

Láthatjuk ezért, hogy a Szeretet volt az, amely kiűzte az embert a Paradicsomból a földre, és létrehívta a szabad akaratot azáltal, hogy az ember negyedik princípiuma vagy vágy-teste a földhöz kapcsolódott egy kötelék által **[xiii.]**, amely elég erős volt, hogy kiegyensúlyozza a centrifugális hatást. Egészen addig az időig, amikor elkezdte kifejleszteni intelligenciáját, az ember akarati cselekvése teljesen automatikus volt, a saját energiái síkján úgyszólván egybeesett az eredeti örvény tengelyével. De az újonnan objektivizálódott kettős örvényben az alsóbb természetet meg kellett erősíteni, hogy ne nyelje el a Nyolcadik Szféra. Ezért a szabad akaratot az emberben úgy lehet meghatározni, mint egyensúlyi pontot az ötödik vagy intellektuális princípiuma, és a negyedik princípiuma vagy vágy-teste között. Az ember így felelős lénné vált, mivel a képességeit a Szeretet törvényéhez igazíthatta, amely őt életre hívta. Az Ember az Isteni Szeretet magva, amely megtermékenyítette a Májá nagy Mélységének, vagyis a *Nincs Illúziójának* méhét, az Isteni Szeretet által. Ez a misztériumok Misztériuma, amelynek a mélyére sosem hatol el a teremtmények bölcsessége, de amely megnyilatkozott (noha „tükör által”), amikor az Ige Testté Lett és közöttünk lakozott. Magára öltött egy testet, hogy megváltsa a mi testünket, beoltva a Sajátjával, hogy az univerzum az Isteni Szeretet tökéletes kifejeződése legyen.

A szakramentalizmus kérdését csupán röviden érintem. Ez annak az elvnek a megerősítése, hogy az anyag a szellem hordozója, és ennek felismerése intellektuálisan szükséges, ha bármilyen további fejlődést akarunk elérni a természeti rend megértése irányában. A Szentségek száma hét: Keresztelés (Baptism: bemerítkezés), Konfirmáció (Bérmálás), Eucharisztia (Oltáriszentség), Házasság, Bűnbánat (Gyónás), Papi Rend, és az Utolsó Kenet. Ezek a *fejlődési* megfelelői a hétrétű *visszafejlődési* szellemi energiának, amely a természeti rendben oka a Születés, Erő, Táplálkozás, Nemzés, Gyógyulás, Beszéd és Átalakítás jelenségének. Fordított értelemben ezek úgy viszonyulnak az ember alsóbb természetéhez, mint a Halál a Bűnhöz, a Gyengeség a Testhez, a Feloldódás a Magasabbban, Önfeladásban, Önsanyargatásban, Engedelmességben és Alkalmazkodásban. Ezért a keresztény Szentségek dinamikus hatásai (amennyiben használhatjuk ezt a kifejezést) *involucionárisak* az ember alsóbb természetét illetően, és *evolucionárisak* a magasabb természetét tekintve. Ha ezt az eszmét a kettős örvény szimbólumára alkalmazzuk, akkor felismerhetjük a Szentségekben a kitüntetett eszközöket, melyek által a szembenálló erők végül az igazi középpontjuk köré csoportosulhatnak – a személyiség (az ötödik vagy emberi princípium) köré, és a Nyolcadik Szféra vonzási ereje ezáltal megsemmisülhet. A szferoid örvények ekkor összevegyülnek és eggyé válnak, először egyetlen elliptikus szferoiddá, majd egy igazi szféraként, amely végtelen kiterjedésre képes.

A szakramentalizmus egy princípium megerősítését jelenti, amelynek a természetben mindenütt megvan az analógiája, ahol egy alacsonyabbrendű életet egy magasabbrendű követ. Mint F. D. Maurice rámutatott, „megerősítik, hogy Krisztus az Úr, s megerősítik, hogy az emberek *Óbenne* teremtetek – hogy ez a mi emberi fajunk összetartó ereje; hogy ezért az emberek minden próbálkozása, hogy külön egységekre bontsák magukat, ellentmondó és hiábavaló.”⁵⁰

Ezeknek az előadásoknak a végén lezárásképpen elmondhatom: a szándékom az volt, hogy anyagot nyújtsak ahhoz, hogy az igazi gnózt megkülönböztessék a „hamis nevű ismeret ellenvetéseitől.” Az agnoszticizmus, amely a modern gondolkodás sajátja, egy jelzés, hogy az idők megértek az igazságok befogadására, melyek húsz évvel ezelőtt mint a magok az útfélre estek volna. A tudatlanságból eredő rossz gyógyszere a tudás, de a gyógyszert nem lehet alkalmazni addig, amíg a tudatlanságot be nem ismerik. Amíg az embereket kielégíti a merev tekintély a vallásban, és tudományosnak tekintik a Megismerhetetlen nem-ismerését, más szóval, amíg az emberek jobban szeretik a sötétséget a világosságnál, addig semmit sem lehet tenni. De az utóbbi időkben tanúi vagyunk egy reagálásnak az agnoszticizmus részéről, és a gnoszticizmus újjáéledésének a legveszélyesebb formáiban. Ezért a legnagyobb jelentősége van annak, hogy megtanuljuk megkülönböztetni az igazságokat, melyek érvénnyel bírnak, a hazugságoktól, melyekkel az igazságokat ravaszul összekeverik.

A Szerző függeléke az első előadáshoz

Mióta ezek az előadások elhangzottak, megjelent egy kötet, „H. P. Blavatsky – Wachtmeister grófnő és mások visszaemlékezései” címmel. Azzal együtt, ami Blavatsky asszony pályafutásából ismert a Teozófiai Társaság megalakulása előtti időkből, ez a kötet jelentősen megerősíti a nézetet, hogy őt kihasználták különböző személyek, különböző időszakokban.

Az 57. oldalon például a grófnő elmondja, hogy látott egy „halvány írást egy albumban” 1851-es keltezéssel és Blavatsky asszony kezeírásával, amely a „Mesterrel” történt első találkozásáról szólt (eredetiben francia nyelven):

„Emlékezetes éjszaka: a telihold a Ramsgate-nél (Hyde Park, London) nyugodott le 1851. aug. 12-én – ekkor találkoztam álmomban a Mesterrel.”

Úgy tűnik ez volt az a „nagytermetű” hindu, akiről Wachtmeister grófnő hallotta, hogy ebben az évben néhány indiai herceg társaságában egy „fontos küldetésen” volt Angliában – valószínűleg a londoni világkiállításon. Hogy vajon ez „Kut Humi” volt-e, vagy a még titokzatosabb „Mahatma M-----” az „okkult világból” (utóbbit azóta sikerült azonosítani, mint Blavatsky asszony öreg dadájának, Maryának a névrokonát), nem tudjuk, de a kérdéses egyén „az együttműködését kérte egy munkában, amibe bele akart fogni”, és javasolta Blavatsky asszonynak a Teozófiai Társaság megalapítását. Azt mondta neki, hogy „három évet kellene töltenie Tibetben, hogy felkészüljön a fontos feladatra”, és így „H. P. Blavatsky úgy döntött, hogy elfogadja az ajánlatot, és rövidesen Londonból Indiába ment”, feltehetőleg azért, hogy beavassák az „Ősi Bölcsességvallás” misztériumaiba.

Mármost, ismeretes Olcott ezredes könyvéből (Emberek a másvilágról), hogy 1874-ben Blavatsky asszony „Mestere” (vagy kontroll-személye) kijelentette magáról, hogy egy vakmerő kalóz, John King „szelleme”, aki a 17. században élt, és a 19. században azzal mulattatta magát, hogy leveleket írt a „szellemi világból” (p. 455), és ellopta a kitüntetések Blavatsky apjának koporsójából (p. 355). Sőt maga Olcott ezredes volt az, aki először sugallta, hogy „John King” nem egy elhunyt kalóz volt, hanem egy „Rend” teremtménye, „amely, miközben láthatatlan közvetítőktől függött, a földön létezett az emberek között.” (p. 454) [i]

Röviddel ezt követően kellett megszületnie a „Kut Humi” káprázatnak, mert 1879-ben már leveleket „ír” Mr. Sinnettnek, és bevezeti az „Ezoterikus buddhizmus” alapelemeibe, amelyből hirtelen a Teozófiai Társaság keletkezett, és majdnem szakadást okozott a keleti és nyugati ágai között.

A „Háló-eset” (Kiddle incident) 1883 elején történt, és Blavatsky asszony ekkor teljesen szabadon nekifogott, hogy helyrehozza a szakadásokat, melyeket „Kut Humi” okozott. A „Visszaemlékezések” tartalmaz egy kivonatot (p. 114) az „Ösvényről” c. műből, amelyben két titokzatos utalás van a Titkos tanítás szerzőségével kapcsolatban. Nem nehéz olvasni a sorok között Dr. Hübbe Schleiden beszámolójában, hogy „Kut Humi” keze volt benne. De a tény, hogy Dr. Schleiden látta „a jól ismert kék színű Kut Humi kézírást” míg a Titkos tanítás készült, ez semmi esetre sem bizonyíték, hogy Blavatsky asszony a befolyása alatt volt. Minden spiritiszta tudja, hogy a kézírás identitása nem szükségképp jelenti a kontrollal való azonosságát. Az egész ügy nagyon rejtélyes, és nem valószínű, hogy maga Blavatsky asszony mindig különbséget tudott tenni aközött, ami eredeti volt, és amit diktáltak neki, még kevésbé, hogy vajon „John King” mennyire volt felelős az utóbbiért, s mennyire a „mahatmák”.

Amikor azonban tekintetbe vesszük, hogy a feltételek egyike, mely révén a „börtönből” való kiszabadulása teljesült, az volt, hogy a hindu „bal” testvérei, akik fel akarták őt használni, nem akadályoznak meg semmit, ami már megtörtént, megérthetjük, hogy a Háló-fiasco csupán a hatása volt annak, hogy Blavatsky asszonyt visszavetették az eredeti kontroll alá. Ő még hihetett az inspirációi tibeti forrásában, és ebből nem lehetett kijózanítani a kompromisszum feltételeinek köszönhetően, noha ez nagy bosszúságot kellett okozzon hindu barátainak. Így csak arra volt szüksége, hogy átkeresztelje „John King-et”, és címet adományozzon öreg dadája, Marya

„szellemének”, aki azután „Mahatma Morya” lett, ahogy a Smithből „Smythe”, amikor felbukkant a világban. Hogy mennyire volt felelős maga Blavatsky asszony ezért a megtévesztésért, vagy egyáltalán az volt-e, ezt nehéz megmondani, és a kérdés még tovább bonyolódik, ha számításba vesszük a duális személyiség nyilvánvaló jeleit, melyek jellemezték. Például „nem kell szellem” (vagy mahatma) ahhoz, hogy hirtelen meggondolja magát Würzburgban, Wachtmeister grófnő látogatásával kapcsolatban. Blavatsky asszony jobban kedvelte a szobáját az ő társaságánál, de mint „H.P.B.” nem cselekedhetett nélküle. A grófnő clairvoyant módon meglátott nála egy kéziratos albumot, és azonnal elkérte. De hagyjuk az összes ellene irányuló trükköt, akár tudatosak, akár tudattalanok voltak ezek, hagyjuk a szegény asszony történetét, és a harmadosztályú hajójegyeket, melyeket a „Visszaemlékezések” a 147. oldalon említ, és ne feledjük, hogy a Blavatsky asszonynak tulajdonított bűnöknél sokkal rosszabbakat is megbocsátottak már annak, akit, mint őt, „nagyon szerettek”. R.I.P. [ii.]

Jegyzetek

A szerző bevezetője

1 Ján. XVI. 13.

2 Apol. I. 46.

3 De princip. VI. 1.

4 Cont. Celsum, I. könyv, XXXII.

I. előadás

5 Ez egy különös állítás. Nem kezeskedhetek az igazsága felől, és nem kockáztatom meg a találgatást sem a támadás természetével kapcsolatban, de valóban azt a gyanút ébreszti, hogy az amerikai testvériség a „bal” testvérisége volt, főként ha figyelembe vesszük a következményeket.

6 1893.

7 Ez a hatás 1894-ben még nem látszott.

II. előadás

8 Medical Review, 1844. júl., idézet a „Titkos tanítás”-ból.

9 „Titkos tanítás”, II., 623.

10 Ha szabad, a professzor iránti legnagyobb tisztelettel egy javítást ajánlunk, „elektromosság” helyett „polaritást”. Az egymást követő spirálokat, melyeket a lemniszkáta jellegű sorozatok képviselik, „Hét Tűz”-ként ismerték a középkori okkultisták, melyek közül az elektromosság az egyik. A polaritás azonban állandó tényező a teljes sorozatokban. Ez megmagyarázza a 14-es számot az elemcsoportoknál. Nagyon figyelemreméltó, ahogy a hetesség elve vezeti a modern tudomány kezét.

11 „Titkos Tanítás”.

III. előadás

12 Er sieht den Wald für Baumen nicht.

13 Strom. I, sec. 15.

14 Josephus mondja, hogy a szadduceusok elutasították az Ószövetség minden könyvét, kivéve a Pentateuchust (Tórát), de van bizonyos kétely ezzel kapcsolatban.

15 Az ember nem vált anyagivá a Harmadik Főkorszakig [Lemúria, ld. ábra]. A bukás (vagy alászállás az anyagba) jelzi az intellektuális fejlődése kezdetét a tudatnak ezen a síkján. Ezzel a későbbiekben foglalkozunk.

16 „Titkos tanítás”, I., p. 327.

17 Az „Agnosztikus Évkönyv” c. magazinban (Stewart & Co., 41, Farringdon Street, E.C.) B. Russel úr, aki feltehetőleg agnosztikus, írt “Az új anglikánizmusról”, a következő szavakkal utalva a “Lux Mundi”-ra: „Ez a High Church párt fiatalabb és felemelkedő vezetőinek hitvallása, akik az egyház sava-borsa. Minden lelkesedés, szent lelkület, önfeláldozás, tudomány, költői érzés, amivel az angol egyház bír, legjobb kifejeződését a High Church pártban találja meg. Az anglo-katolikus újjáéledés mindent az egyházért tesz. És a ‘Lux Mundi’ azoknak a férfiaknak az intellektuális teljesítménye, akik jelenleg ennek a pártnak egyedüli vezetői... Mert itt a dogma erejével, anélkül,

hogy egy pontocskát is elvonnának a papság és a szentségek érvényéből, hirtelen a legjelentősebb engedményeket teszik a józan ész szellemének, a teológiai liberalizmusnak és nonkonformitásnak. A könyv... nem egy vonakodó engedmény, amit a tények kérlelhetetlen logikája kényszerít ki, hanem inkább az új tanítások lelkes megvallása, az ortodox teológia általi alkalmazhatóságuk diadalmas elismerése.” (Agnostic Annual, 1891).

IV. előadás

18 Martensen Christl. Dogm. sec. 128.

19 Ez ellen fel lehet vetni, hogy Szt. Pál 4. verse azt mondja: „tudjuk, hogy egy bálvány sincs a világon” (1.Kor. 8,4.), de nyilvánvaló, hogy úgy érti, hogy a keresztények számára nincs, mert a 10,20. versben azt mondja, hogy a pogányok az „ördögöknek” áldoznak, és figyelmezteti a megtértjeit, hogy ne egyenek szándékosan az ilyen táplálékból. Szt. Krizosztom (Aranyszájú Szt. János), magyarázva 1.Kor. 8,5-öt, azt mondja: „úgy látszik, hogy valóban van sok isten” (ld. De Mirville „Des Esprits”, vol. II., p. 322).

20 Ld. alább.

21 Isteni színjáték, Paradicsom, X. 115.: „Isten a húsban áldta angyaloknak látni mivoltát, s szerepük vigasszát.” (ford. Babits M.)

22 Titkos tanítás, I., p. 37.

23 Nem keverendők össze a dionysiusi Szeráfok és Kerubok a teofánikus „Isteni jelenlét angyalaival”, amelyet a héber irodalomban néha használnak a megjelölésükre.

24 Teljesen téves azt feltételezni, hogy ez a többes számú alak a Szentháromságra utal. A niceai zsinaton ökumenikus egyetértés nélkül elfogadott „Filioque” klauzula szerencsétlen következményeinek egyike volt a tendencia a nyugati teológiában, hogy „felosszák” a Szentháromság szubsztanciáját. A Teremtő, Megváltó, Megszentelő kifejezések használata az Atyára, a Fiúra és a Szentlélekre a legfélrevezetőbb. Ha a Fiú által lett minden, miért kellene az Atyát tekinteni a Teremtőnek? Másfelől, bár a Szentlélek az Úr és Életadó, az életé, amely a Fiúban van (Ján. 1,4.) s a Szentlélektől származott, örökké az Atyától ered, Akire helyesebb alkalmazni az Istenség Forrása (Fount of Deity), mint a Teremtő kifejezést.

25 Paed. I., 7. fej. Ld. még Justinus mártír, Apol. 6 és 63, és Tryph. Dial. 34, 56, 60 és 93.

26 Innen a szimbolikus szárnyaik.

27 Remélhető, hogy az anglikán egyház valamikor a jövőben felveszi a kanonizált szent iratok közé a régóta elveszett és legutóbb felfedezett Énoch Könyvét. Ez a legértékesebb anyagot nyújtja az univerzum elméletéről, ami harmóniában van a modern gondolkodással. Az a tény, hogy nem Énoch pátriárka írta, ahogy általánosan feltételezték Origenész koráig, nem ok arra, hogy jobban kirekesszék, mint Pál levelét a zsidókhoz, vagy Dániel könyvét, a kétes szerzőség alapján.

28 Belzebubot a „Legyek Istenének” nevezték. A ’betegségsírák istene’ pontosabb kifejezés lenne. A mikroszkopikus teremtmények életét, melyek a fertőző betegségek okai, s minden parazita létformát, növényit és állatit egyaránt, a Hold befolyásai határoznak meg, következésképpen a Nyolcadik Szféra Urának hatalma alá tartoznak. Jól tudják ezt azok, akik a magasabb fajta gonosz mágiát vagy boszorkányságot gyakorolják. Mammon (akinek neve a gazdagokra használt szír szóból származik) az „evilág sötétsége urainak” egyike (Efez. 6,12). Ő a „korlátok” istene, és mindazokat a gonosz befolyásokat irányítja, melyek a tudatlanságból, előítéletből és félelemből fakadnak. Ezért feltételezték, hogy főként az anyagi vagyonnal van kapcsolatban, ami az érték és méltóság hamis ítéletét adja.

29 A „liturgia” vagy oltárszolgálat, egyházi szertartásrend, ugyanebből a szóból származik. A görögben a λειτουργειν jelenti a misét.

30 Az elementálokat néha „természeti szellemeknek” is nevezik, lévén, hogy a „szellem” elnevezést gyakran pontatlanul használják az anyagtalan intelligenciák megjelölésére. Szigorúan szólva, ezek egyáltalán nem szellemek, mert nincs morális felelősségük, hanem csak akaratuk és egyfajta nagyon automatikus intelligenciájuk. Az igazi természeti szellemek az Angyalok.

31 Ha a Keely „motor” valamikor bizonyított tény lesz, ki mondhatná meg, milyen csodálatos eredmények születnek a jövőben a rezgési együttható törvényének alkalmazásából?

32 A római szentáldozásban ez a tendencia nagyon jelen van. Bátorítják az áhítatot, mint amilyen a „Szent Szív” kultusza, amit egy 3. századi ortodox keresztény meglehetősen gyanakvással szemlélne.

V. előadás

33 Ezek egyikével kapcsolatban, az okkult kémia nézőpontjából, ha szabad ezt a kifejezést használnom a Holdat talán lehet a nyolcadik szférának nevezni. Természetesen nincs olyan okkultista, aki elismer egy ilyen tudományt, noha a legalsóbbrendű boszorkányság bizonyos értelemben egy okkult kémiai művelet.

34 A „glóbusz” vagy „szféra” szavak nagyon sántítanak, ezeket csak metaforikus értelemben lehet használni a vonzás középpontjainak megjelölésére, az emberi fejlődés magasabb és alacsonyabb fázisaiban.

35 A „Devachán” az egyetlen tibeti szó, amit az „ezoterikus buddhisták” használnak, de teljesen eltorzították a jelentését. Ezt a szót Tibetben a Nirvana egyfajta előszobájának megjelölésére használják. Az indiai buddhisták nem ismerik ezt az állapotot, és a tibetiek úgy tartják, hogy a Devachánból lehetetlen visszatérni a földre (ld. Schlagintweit: Buddhism in Thibet, p. 102). A teozófiai mozgalom „mahatmái” így nyilvánvalóan eretnekek.

36 A három hármasság: 1.) az Abszolút hármassága, amit szanszkritül „Sat”-nak neveznek, melyet csupán egyetlen fordíthatunk „Van-ság”-nak; 2.) a Létrehozás hármassága, mely megfelel a kabbalisztikus „Macroposopus”-nak; és 3.) a Maya vagy illúzió hármassága, azaz, ami az időnek van alávetve.

37 A Lét (szubszisztencia és egzisztencia) okkult formulája „Az egy kettővé válik, a kettő hárommá, és a három hétté.” Az egy az Isteni Lényeg szimbóluma, amely Egység, a kettő pedig a megnyilatkozás szimbóluma. $1 + 2 = 3$, vagyis Isten a megnyilatkozásban, a Szentháromság. Ha a kettőt megszorozzuk önmagával, 4-et kapunk, a létrehozás vagy a kozmosz szimbólumát. $4 + 3 = 7$, amely a tökéletes szám, a Minden, vagyis Isten és az Univerzum.

38 A fordított ötszög kedvenc ábrája a fekete mágusoknak, akik arra használják, hogy akarat-áramlataikat koncentrálják, és végzetes hatással kivetítsék azokra, akiknek ártani akarnak. A fordított ötszög bensőséges kapcsolatban áll a lunáris befolyásokkal, és a parazita élet szimbóluma. [A pentagram eredetileg rontáseelhárító jel volt, vö. Goethe: *Faust*, I., „Salamon kulcsa”, és a rózsakeresztesek is használták a „Tinctura Rubra” jelképeként, ld. Geheime Figuren der Rosenkreutzer, 1785, II. p.19.–A ford.]

39 „Megbánta” Jehova, a Hold ura, „hogy embert teremtett.” [1.Móz. 6,6.] Az áradások, földrengések, vulkánkitörések, etc., mind a Hold által keletkeznek. A tengerek, óceánok árapálya titokzatos kapcsolatban van élettel és halállal, a makro- és mikrokozmoszban egyaránt.

40. Szt. Júdás Énoch Könyvéből meríthette a tárgyról való tudását. (Júd. 1,6)

VI. előadás

41 1. Mélység (Abyss), 2. Szám (Number), 3. Vonzás (Affinity), 4. Születés és Halál (Birth & Death), 5. Gonosz (Evil), 6. A Szó (The Word), 7. Jámorság (Godliness).

42 A néhai W. K. Cliffordnak tulajdonítják.

43 Végig Blavatsky asszony kifejezéseit használtam, és „glóbuszokról”, „rundokról” etc. beszéltem a kényelem kedvéért, de szükséges óvni az olvasót ezeknek a kifejezéseknek a túlságosan szó szerinti értelmezésével kapcsolatban. Ezeket nem szabad másképp tekinteni, mint a kozmikus fejlődés különböző fokainak szimbólumait.

44 Az olvasónak figyelmesen különbséget kell tennie a valódi középpont és a másá szerű középpont között; előbbi az ötödik princípiumban van, utóbbi a negyedikben, melyet akaratnak hívunk.

45 A Föld és a Hold viszonyai a makrokozmoszban megfelelnek a kettős örvénynek, amely az emberben a magasabb és alacsonyabb természet szimbóluma. A megfelelés annyira pontos, hogy a szerző sajnálja, hogy nem illusztrálhatja részletesebben (olyan okokból, melyek nyilvánvalóak minden beavatott számára).

46 A jónak az a meghatározása, hogy a „legnagyobb számú legnagyobb boldogság”, teljesen sátáni, mivel magába foglalja, hogy a gonosz a kevesebb boldogság, következésképpen, hogy a gonosz és a boldogság egymást kölcsönösen feltételezik. Ez a meghatározás a „keresztény” nemzetek mércéje, és megmutatja, hogy a modern kereszténység, mint filozófiai rendszer milyen alsóbbrendű Platón „pogány” filozófiájához képest. Protagoras minden olvasójának világos kell legyen, hogy jó és élvezet, rossz és fájdalom nem felcserélhető értékek, és úgyszólván más mérlegen kell megmérni őket. A harmónia és diszharmónia észlelése, amelynek alapja a szám örök princípiuma, vagyis a fejlődésben megnyilvánuló végtelenség, egyedül képes olyan értékmérőt adni, amelyhez a jót és a rosszat viszonyítani lehet. A szellemi romlásért, amely meggátolja az embert, hogy elválassa a jót az élvezettől és a rosszat a fájdalomtól, Lucifer a felelős, de ez a szembenállásának a következménye, és nem az indíték, amely arra készíti őt, hogy keresztülhúzza Isten Szándékát.

47 Ha figyelembe vesszük az összes létformát, amint elősugároznak az Egy Középpontból, az Atya-Istenből, az erőadó Hatás az élet Ura és Adományozója, a Szentlélek, és Tökéletes Kifejeződése a Fiú, „az Atya elsőszülöttje minden világok előtt”, a „Világosság Világossága” – vagyis az Isteni Bölcsesség a legmagasabb létforma. De, ahogy a középpontjában megforgatott vonal kört eredményez, és a kör szférát, gömböt, úgy az Isteni Bölcsesség az élet minden pontjával kapcsolatba kerül. Így Ő az Atya-Isten vagy az Isteni Szeretet Tökéletes Kifejeződése a külső megnyilvánulásában, és „Általa lettek mindennek.”

48 A Szeretet nem nyilatkozhat meg teljesen a tökéletesség irányában.

49 Mr. Mohini M. Chatterjee, egy hindu teozófus szerint ez a felelős azért a tanításért, hogy az ember olyan, mint „egy nagyon bonyolult hagyma, amelyből a rétegeket lehántva végül semmi sem marad.” Ld. „Man: Fragments of forgotten history”, írta Két Cséla [tanítvány].

A magyar fordító jegyzetei

[Szögletes zárójelben a szentírási hivatkozásokkal]

A szerző előszava:

i. *Berean Society* — Ld. Beroe, a mai Veria Görögországban, Szalonikitől északnyugatra.

ii. *ad clerum* — A „papságnak”, értő hallgatóságnak.

iii. *Induktív, deduktív* — filozófiai fogalmak, következtetés az egyediből az általánosra, és az általánosból az egyedire.

A szerző bevezetője:

i. *Hudibras-ban* — Samuel Butler (1612-1680) gúnyverse a presbiteriánusokról és az anglikán „függetlenekről”, ld. az 1993-as angol kiadás jegyzeteit Christopher Bamfordtól.

ii. — Ján. 13,38., 18,25-27., 21,18., a „Szeretsz-e engem?” párbeszédben az agapasz-filo „szintkülönbség” és áthidalása (lat. Vulgata, www.vatican.va, és gör. Septuaginta), ill. Mt. 16,23., Lk. 17,21, Ján. 4,23.

iii. — Vö. Rudolf Steiner: *A szabadság filozófiája*, első kiadás Berlin, 1894 (GA 4), Bp., 1990.

iv. „*eidolon*” — Idol, kép, szobor, innen a lat. idolatria, bálványimádás elnevezése.

v. *az eretnekség hullámai* — Tegyük hozzá, a „forradalmak” hullámai gyakran hasonlóképpen álruhások, megtévesztőek, mint az ún. „rendcsinálásé”, különösen a 18. századtól.

I. előadás

i. *szellemtudomány* — Ang. Spiritual Science, ném. Geheim-, vagy Geisteswissenschaft.

ii. *modern spiritizmus* — A szerző „spiritualizmust” ír, de voltaképpen az alacsonyabb szintű spiritizmust érti alatta, ezért indokolt esetben ez utóbbira fordítottam.

iii. *(mint jelenleg megnyilatkozik)* — A szerzőnek ez a zárójeles megjegyzése úgy tűnik a „Bal Testvérei” által elindított „szocialista kísérletre” vonatkozik, ld. a 2. előadás történelmi fejtegetései és alább a xi. jegyz..

iv. *„A Magasabb mágia tana és rítusai”* — Le Dogma et Rituel de la Haute Magie.

v. *imperium in imperio* — Állam az államban.

vi. *teljesen gonosz az emberiségre nézve* — Harrison itt indokolatlanul kelt félelmet a magasabb megismerés útjával kapcsolatban; sokkal problémásabbak azok a manipulációk, melyeket a magasabb igazságok ellen, ezek és az alsóbb erők összekeverésével végeznek a titkos társaságok.

vii. *Ex tribus, disce omnes* — Ab uno disce omnes (Vergilius): a törzsről, vagy egyről ítélj a többit; az induktív elv lényege.

viii. *filiszterek* — Nyárspolgárok, de a jelenkor sem mentes a filiszterségtől, szemellenzőségektől.

ix. *Ismael* — Ti. kitasztított; Ismael, az arabok őse, Ábrahám fia volt Hágártól, a szolgálóleánytól, ld. 1.Móz. 16,7-12.

x. *nem a világosságé* — C.G. Harrison itt rámutat a károssá vált „latin” befolyásra, de nem emeli ki – akarva-akaratlan –, hogy az épp általa említett „Bal Testvérei” és a „szocialista kísérlet” egy töről fakadnak, s a cél nem az volt, hogy az oroszok magukra találjanak, hanem hogy hosszú távra aláássák az orosz-szláv, közép-európai jövőcsíra valódi életlehetőségeit, vö. R. Steiner Naplójegyzete (Országépítő 2003/2), melyet az 1917. nov. 25.-i előadásához készített (GA 178, „zwei mächte” bekezdés), és GA 198, 1920. jún. 6: „A katolikus egyház arra törekszik, hogy hidat verjen a legradikálisabb szocializmus, a kommunizmus és a saját uralma között”, ill. alább a xi. jegyz. Ld. még a hamisított „Nagy Péter testamentumával” már elkezdett machinációkról RS GA 173/2,3, és uitt Hermann Bahr: *Himmelfahrt* c. regényéről, mely megnevezi a világ „igazi urait”: „szabadkőművesek, monsignorék, rabbik”; de természetesen nem mindenki „összeesküvő” és „gyakorlati okkultista” e csoportok tagjai közül, sőt a többségük kívüláll a társaik efféle törekvésein (vö. Zsolt. 64,6-10). Ld. még a „bal kéz felőli ösvényről” Aleister Crowley: *Magick without tears*, XII. fejezet, www.hermetic.com

xi. *a legjelentősebbek* — Ld. R. Steiner, GA 167/4: „Bizonyos testvériségekben vannak tagok, akik a felsőbb fokokban egyfajta közösséget alkotnak más testvériségek magasabb fokú tagjaival. Önök tudják, hogy a jezsuiták harcolnak a szabadkőművesek ellen és fordítva. Mindazonáltal a magasfokú szabadkőművesek és a magasfokú jezsuiták egy külön testvériséget alkotnak, államot az államban.” Ugyanitt: „A jezsuitizmus teljesen az okkultizmuson alapszik... A jezsuiták olyan helyeken is működhetnek, ahol nincsenek jelen. Vannak bizonyos csatornák az emberi életben, melyeken keresztül működni lehet, így a jezsuiták is dolgozhatnak azokon a helyeken, ahol nincs megengedve számukra, hogy jelen legyenek”, és: „Egy ilyen apparátus létrejött azon a területen, mely Európa északnyugati részén fekszik Hollandia és Franciaország között, ahol az úgynevezett szabadkőművességnek, úgynevezett titkos társaságoknak nagy befolyásuk volt egy bizonyos időben, amikor jelentős dolgok történtek; bizonyos emberek aktívak voltak bizonyos okkult háttérű szabadkőműves társaságok szuggesztív befolyására. Azután szükséges volt eltüntetni a nyomokat ezen a ponton. Tehát egy bizonyos jezsuita befolyás jött működésbe, úgy, hogy a szabadkőműves és a jezsuita befolyások találkoztak; mert vannak magasabb fórumok, 'birodalmak', melyek nagyon jól használhatják mind a szabadkőműveseket, mind a jezsuitákat, hogy elérjék azt, amit el akarnak érni a kettő együttműködése révén. Ne higgyék, hogy nincsenek olyan emberek, akik egyszerre jezsuiták és szabadkőművesek. Ők túlhaladtak azon a ponton, hogy csupán egy irányba dolgoznának. Tudják, hogy a helyzeteket szükséges különböző oldalakról megragadni, hogy az ügyeket egy meghatározott irányba tereljék. Ezt azért mondom, hogy elemi szinten rámutassak bizonyos kapcsolatokra” (vö. GA 173/2, „...rámutathattam egy helyre Európában...”). Steiner „joint venture”-nek, „vegyesvállalatnak” nevezte a magas fokú jezsuiták és szabadkőművesek titkos szövetségét.

xii. *Proteus az alkuban* — A trójai háború után Menelaosz arra kényszeríti az alakváltó Próteuszt, hogy jósoljon neki.

xiii. Blavatskyról ld. RS GA 167/3, és 173/2. és 11. előadások

xiv. *az élők szellemének* — Ti. élő beavatottak okkult manipulációinak a holtak lelkeivel. Ld. Steiner részletesebb reagálása Harrison felvetéseire a GA 254. kötet 4-5. előadásaiban, ill. a „jobb, bal, közép” az okkultizmusban, GA 93a/19,20.

xv. *„szellemi világ kilátásai”* — Ti. az emberiség szellemi ébredése, ld. az 1879. évről a 4. előadásban.

xvi. *Bécsben* — A szerző egy későbbi művében kijavította ezt az értesülést, nem Bécsben volt a konferencia, hanem egy meg nem nevezett Duna-menti városban (Ch. Bamford 1993 nyomán).

xvii. *Adyarban* — Ti. a Coulomb-házaspárt, akik egy ideig anyagilag támogatták Blavatskyt.

xviii. *„second sight”* — Fr. clairvoyance, ösztönös látnokság, „tisztánlátás”, „másodlátás”.

xix. *víziók jellemeznek* — A mai elektronikus, elektromágneses eszközök is betöltenek egy ilyen „fal” szerepet, blokkolják az élő imaginációt, eleven képzetalkotást, hosszabb távon megbénítják a lelkierőket (vö. RS GA 171, 178, a pólusokról).

xx. *Mr. Oliphant* — Laurence Oliphant († 1886), skót okkultista, aki feleségével közösen írt egy *Sympneumata* c. misztikus értekezést 1883-ban, ld. a kétes Luxori Hermetikus Testvériségről Godwin, Chanel és Deveney szerzők, 1995, és Thomas Meyer: *D.H. Dunlop*, Bp., 2010, p. 45, 443.

II. előadás

i. *felnőttkor és öregkor* — Az emberi életszakaszok hetességéről is beszélhetünk: 7 éves kor körül fogváltás, 14 éves kor táján nemi érés, 21 éves kor táján nagykorúvá válás, majd a lelki-szellemi fejlődés fokai az egyén tudatos, akaratlagos tevékenysége és karmikus „életrajza” szerint, átlagban a tizedik hetességig, a 70. életévig (ld. R. Steiner: Szellemtudományos embertan, Waldorfpedagógia). Ez a hetesség (vagy ötösség) kiegészül a pre- és poszt egzisztenciával, a születés előtti és halál utáni szellemi élettel, mely ugyancsak tagolt (vö. Jerem. 1,5, Ján. 11,25-26). A planéták is szerepet játszanak az emberi élet tagolásában, pl. a Jupiter-Szaturnusz együttállásainak 20 éves ismétlődése, vagy a felszálló holdcsomópontok visszatérése 18 évente és 7 havonta.

ii. *Ti. a népszellemé, keveredve a korszellemmel és a személyiség szellemével, ld. mennyei hierarchiák.*

iii. *foglalkozzunk vele* — Itt a magyarságra gondolt Harrison, esetleg a dunai bulgárookra is, akik eredetileg onogur-bolgárok voltak (fejedelmek Attila kisebbik fiától, Irniktől származtak), majd elszlávosodtak.

iv. *Ötödik Alkorszak* — Másképp kultúrkorszak, egy-egy emberi rassz, vagy rassz-csoport vezetésével, ld. a ford. 2. ábrája; az okkultizmusban régóta ismert korszakolás alapján az Atlantisz utáni 5. korszakról van szó, amikor a precessziós tavaszpont a Halak-jegyében tartózkodik, kb. AD 220-2380 k. között, s ez a Keresztény-Germán korszak, mely 1300 k. érte el virágkorát, zenitjét (± 100 -200 év), vö. RS GA 323, Asztronómiai kurzus, 1921. jan. 6, Stuttgart, a Platóni Nagy Évről, 25,920 éves teljes ciklusról (12 x 2160, *Timaiosz*, XI. 39d nyomán, ahol pontos időtartam nélkül szerepel, mivel misztériumi titok volt), és megfelelése az ember egy napi ki- és belégzése számával (18/60 másodperc, vö. Várkonyi Nándor: Az idő szívverése, *Galaktika* 50, 1983). Harrison viszont a hetességgel kapcsolatban nem említi a nagy titkot, hogy a Ján. Apok. 2-3. részében a „hét gyülekezet” az Atlantisz utáni hét kultúrkorszakot jelenti (ld. RS GA 104). Ha pedig Krisztus megtestesülésétől „új teremtéssel” számolunk, minden évszázad megfeleltethető az emberiség egy-egy „életévének”, így a 21. században „lettünk 21 esztendősek”, nagykorúak (ld. még RS GA 180/1, 1917. dec. 23, *Et incarnatus est*, Jézus életének 33 éves ritmusáról).

v. — Vö. *The Great War of 189---*, Rear-Admiral P. Colomb, Colonel J.F. Maurice, Captain F.N. Maude, Archibald Forbes, Charles Lowe, D. Christie Murray and F. Scudamore, London, 1895.

vi. *orosz nép élhessen* — Részünkről kérdezhetjük: „Az Osztrák-Magyar Monarchiának meg kellett halnia, hogy a magyar nép élhessen”? Harrison logikája önleplező, mert a Monarchia és a Német Birodalom valójában virágzott, amikor a provokált, gerjesztett háborúkkal és „békékkel” elsöpörte őket az angolszász nyugat, a nagyobb hatalom hosszú távú megszerzése érdekében. Sok múltot volna azon, ha az akkori vezetőink jobban elmélyednek abban, amit egyfelől a világlétesülés, emberi fejlődés megkövetelt (szociális kérdés), másfelől pedig, amit a nyugat önző módon akart, becsomagolva a „népek felszabadításának” frázisaiba, a „demokráciába”, mely mára a végletekig devalválódott. Ld. Rudolf Steiner előszava Karl Heise: *Die Entente-Freimaurerei und der Weltkrieg*, 1918. művéhez: „Egy olyan dolog, melynek az egész emberiséget kellene szolgálnia faji és érdekkülönbségek nélkül, jóból rosszra válik, ha egyes embercsoportok hatalmi törekvéseinek alapját képezi.”

vii. *Európában* — Harrisonból itt nyilvánvalóan az angolszász faji egoizmus beszél, mint a 3. előadása végén is, amikor az angolul beszélő népeket a jelenlegi Ötödik Korszak kizárólagos képviselőinek tekinti, noha korszakunk egy közép-európai, keresztény-germán vezetésre hivatott, melyet éppenséggel aláásott a nyugati machináció a két világháborúval és a „hasznos ördög” elvvel, hogy egy „Európai Egyesült Államokat” és a nyugat által irányított nemzetközi szervezeteket teremtsenek a világalom, „globalizáció” érdekében (ld. W.T. Stead: *The United States of Europe*, 1899, ismertetése Z.T.Cs.: Európa elrablása, *Országépítő*, 2004/1, angolul www.perseus.ch, English section, ld. még Z.T.Cs.: Beszélgetések Európáról, —: Szintetikus Európa, —: 1914 – a brit felelősség kérdése, *Országépítő*, 2003, 2004).

viii. *az atom oszthatósága* — Ang. fractionation; Harrison és az általa hivatkozott tudósok itt következő fejtegetéseit mára igazolni látszik a kvantumfizika, noha a materialisztikus képzetek sajnos mit sem változtak.

ix. A kaduceusz-bot érdekes formai analógiája a genetika által felfedezett DNS-spirál.

III. előadás

i. *negyedik periódust* — Görög-Római kultúrkorszak, mely kb. i.e. 800 és 600 között kulminált, inkább már a középső harmadának vége felé, és hatásai átnyúlnak az ötödik periódusba, amikor a materializmus lelki feltételei előtérbe kerülnek; a római-latin impulzust továbbmentette a római egyház, beoltva a germánságba és Európa más népeibe. Ld. a 4. nyíllal jelzett periódust.

ii. *visszatérésekor kezdődött* — A zsidók babiloni fogsága i.e. 597-538 között tartott.

iii. *végéhez* — Itt a korábbi Isten-eszme végéről, átalakulásáról van szó.

iv. *kataklizrát* — Az atlantiszi katasztrófát, „vízözönt” a jégkorszak végén.

v. *eljutottak Babilonig* — Ez valójában kétséges, és nagyobb a valószínűsége, hogy a zsidó papok felfogására a Babilonban többé-kevésbé megőrzött korábbi ősiráni korszak öröksége hatott, ld. az avesztai világmegváltó, Szaósjant alakja, keveredve a babiloni csillagismerettel, időszámítási elemekkel, etc.

vi. *...Jehova így akarja* — Ez hasonló az iszlámhoz, amely Allah „szokásairól” beszél, és az iszlám is elsősorban „hold-vallás”, Mohamed főleg Gábrielt, a Hold arkangyalát tekinti inspirátorának.

vii. *Harmadik Főkorszakig* — Lemúriai világkorszak, amikor lezajlott a „Kiűzetés a Paradicsomból”, vagyis elkezdődtek az érzékfeletti ember első földi megtestesülései. Ld. 6. előa.

viii. *Elohimod* — A magyar Biblia-fordításokban Jahve Elohim az „Úr Isten”, ill. Jahve a „Vagyok”, az „Én-vagyok” istene, a földi, természetes ego tükrözött, lunáris princípiuma, ld. 2.Móz. 3,6. Vö. RS GA 93a/23.

ix. *angolul beszélő népekkel azonosíthatjuk* — Szorosabban véve az angolszászok is a germán rasszhoz tartoznak, a Keresztény-Germán korszak jelenlegi periódusának egyik vezető népcsoportját alkotják, de bizonyos egyéb befolyásokra is túlhatják a materialisztikus sőt „természetalatti” és hatalmi elvet. Ld. a 7. kultúrkorszak lesz „amerikai”, a Bak-jegye alatt, kb. 4540-6700 között, melyet a „War of All Against All”, a Mindenki Háborúja zár le, amikor az önzés teljes káoszba dönti az emberiséget, majd egy nyugalmi periódus után folytatódik a fejlődés, ld. 2. előadás iv. jegyz., Ján. Apok. hét gyülekezete.

x. *a materializmus kiadta az erejét* — Ld. R. Steiner GA 178/7, 1917. nov. 18 (angolul GA 118. kötet 10-12. előadásaiban): „Vannak bizonyos okkult testvériségek, akik azt terjesztik, hogy a materializmus kora már majdnem végetért, hogy ez bizonyos módon már a múlté... Ezek az emberek többé-kevésbé azok szolgálatában állnak, akiknek érdekük azt mondani, ami nem igaz, hogy a materializmus 'romokban hever'. Ez nem igaz; ellenkezőleg, a materialisztikus gondolkodás növekedőben van. Ez akkor fog megerősödni legjobban, ha az emberek megtévesztik magukat a vélekedés által, hogy többé már nem materialisták. A materialista gondolkodásmód növekszik, és folytatja a növekedését még kb. 4-500 évig.” Ugyanitt a materializmus okkult folytatásáról: „Ezek a beavatottak azt szeretnék, hogy a lehető legtöbb lélek, aki a földön a születés és a halál között él, csupán materialisztikus fogalmakat vegyen fel. Ezáltal ezeket a lelkeket felkészítik, hogy a földi szférában maradjanak, bizonyos mértékig a földi szférához kötődjenek... Ezek a testvériségek felkészítenek bizonyos emberi lelkeket, úgy, hogy ezek haláluk után is az anyagi világban maradnak. Ha ezek a testvériségek úgy intézik – és ez teljesen lehetséges a hírhedt hatalmuk révén –, hogy ezek a lelkek a halál után a testvériségük hatalmi szférájába kerüljenek, akkor ez nagymértékben megnöveli a testvériség erejét... Előidézik, hogy a lelkek a halál után az anyagi világban maradjanak, azért, hogy az ilyen lelkeket felhasználják saját céljaikra... Ezek a

lelkek a maguk belső erőivel azután a legkülönbözőbb módon vezethetők, és ezáltal valaki különböző dolgokat érhet el, bizonyos hatalmi manipulációkat azokkal kapcsolatban, akik nincsenek beavatva ezekbe a dolgokba... Nincs más orvosság ezek ellen az igazán ártalmas testvériségek ellen, mint ennek a helyzetnek a megismerése. Ha tudunk erről, védve vagyunk. Ha valaki tudja, hogy a megismerésnek belső bizonyossággá kell válnia, igazi meggyőződéssé, akkor védve van... A Golgotai Misztérium a világ gyógyítója a lélek materializálódásával szemben.” Ld. még GA 254.

xi. *a tudományos szakramentalizmus élharcosa* — Korántsem lehetetlen, hogy Rudolf Steiner jövetelét éppúgy előre látták a páholyok magas fokú beavatottai, mint Blavatskyét; ld. még a 4. előadásban, Keely és Tolsztoj kapcsán szintén utalás történik egy közelgő „harmadik” nagy reformerre. Azonban az angolszász vezetésű páholyok, összhangban a római impulzussal, mindeztidáig nem akarják elismerni Steiner nagyságát, az antropozófiai szellemtudomány alapvető jelentőségét, hanem a maguk megmásított hatalmi, materialisztikus okkultizmusához ragaszkodnak.

IV. előadás

i. *teleologikus volt* — A fejlődésnek célt tulajdonító, gör. τέλος, τελέω, 'cél, teljes, befejezni' szóból.

ii. *római katolikusok esetében* — Vö. R. Steiner, GA 184/6: „Ennek a rítusnak a középpontjában van valami igazán nagyszerű, igazán szent, mert azt a szentséget hordozza, amely az őseredeti időktől szövődött az emberiségbe — mindennek van nagy és erőteljes aspektusa, és nem csupán egyoldalúan fejlődik —, de csupán akkor viszonyulhatunk helyesen ehhez a középponthoz, a szentáldozáshoz, amely minden idők legmagasabb misztériumainak egyik képe, ha új életet viszünk abba, ami halott s amit az érzőlélek korának szántak. Az új életnek mindabból kell jönnie, amit a szellemtudománynak kell mondania modern korunkban a Golgotai Misztériumról. Mindezt, az emberi fejlődés normális menete szerint, újra feltárták a szellemtudomány kutatásai, mindezt bele lehet vinni az augustinus-i szándékba, amennyire ezt megőrizte a katolicizmus.” Vö. a Szent Kehely, a „Grál” előképe, Corp. Herm. IV. 4, 'kratér', vegyítő edény, hasonlóképpen Platon: Timaios, XIV. 41 D.

iii. *Kabbala szefirotikus sorozata* — Ec-hajjim, „Életfa”, melyet a teremtetési fázisok szerinti három, egymás középpontját érintő kör jelképez, metszéspontjaikban 10 szefirával, „szférával”, és az összekötő „csatornákkal”, melyek az istenség és angyalainak tulajdonságait jelentik. Ez a kabbalisztikus geometria analóg Hermész-botjával, a kaduceusszal, mivel a zsidó ezoterikus hagyomány lényegében az egyiptomi és babiloni ezotériában gyökerezik (vö. Gershom Scholem műveit, ld. még a rózsakeresztes Mons Philosophorum „szerkezete”, Z.T.Cs., *Országépítő*, 1994/4).

iv. *Athén püspökévé* — Ap. Csel. 17,34; püspök: AD 58. Athén, 68-70. Arles, majd 70-119. Párizs (Saint Denis).

v. *birtokában volt* — A Dionysiusnak tulajdonított írások: A mennyei hierarchiáról, Az egyházi hierarchiáról, Az istennevekről, A misztikus teológiáról, Levelek; ld. The Works of Dionysius The Areopagite, Part I-II., Rev. John Parker, 1897, www.archive.org, latinul Sancti Dionysii Areopagite Opera Omnia Quae Extant, 1854, www.google.books.com. A középkorban Joannes Scotus Eriugena, Aquinói Tamás is behatóan foglalkoztak Dionysius tanításaival.

vi. „*Trimurti*” — Brahma, Visnu, Siva, az Istenség teremtő, fenntartó, ill. romboló és magasabb fokra emelő aspektusai. Vö. az ún. „33” fok a szabadkőművességben valójában $3 \times 3 = 9$ beavatási fokot jelent (RS GA 167/3), mely analóg a kilenc mennyei hierarchiával.

vii. *...az én napomat*” — Nem az égitestet, hanem Krisztus eljövételének idejét, korát.

viii. *Izrael Fejedelme* — Michael valójában korszellemként és Krisztus előhírnökeként volt egyúttal a zsidóság népszelleme is, kb. i.e. 600-245 között, ld. alább xiv. jegyz. az 1879. évről.

ix. *abszolút idejük* — Az idő által kondicionáltak.

x. — Vö. 1.Móz. 32,24-26, Jákob küzd egy angyallal és kényszeríti, hogy az áldja meg őt. Vö. Mt 11,12.

xi. *Belzebub, Mammon* — Harrison nem említi Ahrimánt, az óperzsák Angra Mainyu-ját, a „Sötét Aurát”, noha ennek a lényiségnek az ismerte is fennmaradt a titkos társaságokban, pl. gr. Széchenyi István is többször utal rá a haza és önnön sorsán tépelődve, Kossuth egyoldalú nacionalizmusával kapcsolatban, mintegy visszaemlékezve a páholyban hallottakra, Napló, 1842. okt. 3, 1848. júl. 27., ld. még alább xiv. jegyz.

xii. *Mennyei Életet* — *The Book of Enoch* (ford. R.H. Charles, 1912, www.archive.org), 40,9., 9,1., 20,6., egyéb angyalnevek, 69,2., magyarul Hamvas Béla, 1945. Nem kizárt, hogy az egyik „bukott”, alászálló angyal, *Turiel* neve, lénye összefügg a *turáni* népekkel, a turániak közös, egyedileg nem lehatárolt népszellemének tekinthető, ui. a név jelentése „Isten sziklája”, ami megfelel RS jellemzésének e népek egoitásbeli „állandóságára”, merevségére, mint „atlantiszi örökségre” vonatkozóan, melyhez egy ösztönös szellemiség társul bizonyos babonás-földies jelleggel (ld. RS GA 104/8, 105/6,10, és GA 171/3,5, Dzsingisz kánról; ld. még *The Secret Grimoire of Turiel*, a ceremoniális mágia egyik „kézikönyve”)

xiii. *...hajlamainak*” — A bűnösökről ld. *Book of Enoch*, 1,9, 38,3, 41,2, vö. 4.Móz. 32,14, Jób 5,12-13, és 1.Timóth. 1,9.

xiv. 1879. év — Ld. Trithemius 1515-ben megjelent műve, *De Septem Secundeis*, A Hét Másodlagos Okról (ford. Z.T.Cs. 2015, *Acta H.H.T.*, 2018/10; ld. 1. táblázat). Johannes Trithemius (1462-1516), bencés apát szerint hét vezető arkangyal egyenként 354 évig és 4 hónapig kormányozza a történelem korszakait, és 1879 táján kezdődött Michaelnek, a Nap-Krisztus angyalának újabb korszaka (ld. még *Corpus Hermeticum* I. 9., és többször a hét kormányzóról, ford. Hamvas E. Ádám, 2008, vö. *Arbatel de magia veterum*, Basel, 1575, amely más angyali korszakokat közöl, mintha „kontrázná” Trithemius-t; ez utóbbi művet egyesek Paracelsus, mások arab szerző munkájának tartják, ld. W. Schrödter: *A Rosicrucian Notebook*; egyébként az *Arbatel*-ben jelenik meg először az „Antroposophia”, mint „jó tudomány” említése). Vö. R. Steiner, GA 167/3, 1916. márc. 28, a 16-17. századi brit „okkult iskolákról”, melyekben az ősi bölcsesség tartalmait „bizonyos módon átalakították” az angol elképzeléseknek megfelelően; de már a 12. században megjelenik a „világuralom” álma, Geoffrey of Monmouth: *The History of the Kings of Britain* c. latin nyelvű krónikájának különös „Diana-jóslatában”, mely kétszer is említ „szigetet az óceánban”, mintha már ekkor utalna Amerika felfedezésére, ill. hogy Britannia egy „második Trójaként” meghódítja az egész földgolyót, noha ez leginkább egy „ösztönzésnek” tűnik, ahogy pl. a későbbi okkultisták a „Nagy Péter végrendeletével” is „terelni” akarták az oroszokat. Ld. még egy érdekes legenda az amerikai „misszióról”, David Adams: *The Ramapo Salamander* (ford. Z.T.Cs.), in *The Riddle of America*, 3. kiadás 2012, uitt Virginia Sease tanulmánya Amerika magasabb szelleméről, mely nem népszellem, hanem egy „arché,” korszellem, mely egyben „személyiség-generáló” szellem is; ezzel szemben állnak a földhözkött, elektromágneses erők, melyek különösen erősek Észak-Amerikában. Ld. még RS GA 193, 1919. okt. 27, „Ahriman ténylegesen inkarnálódni fog a nyugati emberek között... és az egyetlen kérdés az, hogy mennyire felkészült emberiséget talál? Előkészületei biztosítják-e számára, hogy az egész emberiség a követője legyen, vagy egy ellenálló emberiséget talál?” Vö. GA 181, 194, 196.

xv. *szocializmus a politikában* — Ezt a „kifinomultabb” szocializmust Harrison a Nyugat számára tartotta kívánatosnak, szemben a „szocialista kísérlettel”, mely szerinte az orosz néplelek számára „alkalmas”.

xvi. *rövidesen egy harmadik fog megjelenni* — Ld. 3. előadás xii. jegyz., a harmadik megjövendőlt „reformer” Rudolf Steiner lehet, aki az antropológiával egy új és megalapozott megismeréstudomány, és ezzel egy jövőbeli korszak alapjait rakta le.

xvii. *ezer esztendőkre* — Ján. Jel. 12,12., 20,2; itt a 6 x 1000 esztendő említése nagyjából a Krisztus utáni 6000 évet jelenti, és a *második* 1000 évnél szerepel, hogy a Sátánt elengedik „egy kevés időre”. Vö. RS, GA 167/4, a 2000. év dátumáról, és az „önálló gondolkodás betiltásáról” egy amerikai törvény által, melyet mintegy kiprovokálnak; ez történt 9/11.-én és az azt követő „Patriot Act”-ek hullámaival világszerte (Z.T.Cs.: A kocka el van vetve? – üzenet a jövőnek egy amerikai emlékművön, *Acta H.H.T.*, 2019). A János Jelenések közlése a „Sárkány” letaszításáról egyezik a trithemius-i 1879. évvel, a Michael-korszak kezdetével, s érdekes módon a cionizmus is ekkor kezdett lábrakapni, miként Trithemius „megjósolta” (ld. még 6. előadás xi. jegyz.).

xviii. *a Zsoltárok 104,4. versének félrefordítása* — King James Version: „Who maketh his angels spirits; his ministers a flaming fire,” lat. „Qui facis angelos tuos spiritus et ministros tuos ignem urentem.” A helyes fordítás: „Aki a szeleket teszi követeivé, a lángoló tüzet szolgáláivá.” („Who

maketh the winds his messengers and flames of fire his servants”), így szerepel a Károli-bibliában is.

xix. *a Zsidókhöz írt levél szerzője* — A Septuagintában, Hetvened-fordításban: „ο ποιη των αγγελων αυτου πνευματα και τους λειτουργους αυτου πυρ φλεγον.”

xx. *gyanakvással szemlélné* — Szabellianizmus: Sabellius tanítása (AD 220 k.), aki az Atyát és a Fiút egyetlen személynek tekintette s a Szentháromságot az Egy-Isten három különböző megnyilvánulásának az emberiséggel kapcsolatban, mint teremtőt, megtestesült megváltót és megszentelőt, és úgy tartotta, hogy az Atya szenvedett a kereszten. Arianizmus: Arius (AD 256-326), alexandriai pap volt, aki azt tartotta, hogy az Ige vagy Fiú nem azonos az Atyával, hanem csak sokkal tökéletesebben megteremtett lény, mint más teremtmények; noha 325-ben elítélte a niceai zsinat, jelentősen elterjedt (ld. ariánus gótok az 5. században).

xxi. „*Ora pro nobis*” — „Imádkozzál érettünk”, az Üdvözlégy-ima szavai.

V. előadás

i. *nem volt kapcsolatban semelyikkel* — Ti. fizikailag.

ii. *fázisában* — Ang. Round, ném. Runde, életállapotok.

iii. „*glóbuszainak*” lehet nevezni — Ang. Globes, ném. Globe, Steiner formaállapotoknak is nevezi, ld. a fordító 2. ábrája.

iv. *di-teizmus teljesen használhatatlan* — Például a zoroasztrizmust is inkább a panteizmusból a monoteizmusba hajló vallásnak lehet nevezni, ahogy a belőle sarjadt, továbblépést jelentő szinkretikus keresztény manicheizmust is (ld. M. Tardieu: *Manichaeism*, 2008, ford. Z.T.Cs., 2017).

v. *Nyolcadik Szféra* — Ld. az egyiptomi „Thoth Könyve”, Corpus Hermeticum, XVI. 17: „A Nap körül forog a nyolc szféra, melyek tőle függenek. Egy az állócsillagok szférája, hat a bolygóké, egy pedig a Föld körülié [ti. a nyolcadik a hold-szféra, de ez nem ugyanaz, mint I. 25-nél]. Ezekről a szféráktól függnék a daimónok [jó és rossz szellemek], a daimónoktól pedig az emberek. Így függ minden és mindenki Istentől” (ford. Hamvas E. Ádám, 2008); vö. Mt 8,12., 22,13., 25,30., Ján. Jel. 17,11. A „Nyolcadik szféra” negatív jelentését tükrözheti a 8-as szám kettős addukciója, ami szintén nem „véletlen”: $1 + 2 + 3... + 8 = 36 = 1 + 2 + 3... + 36 = 666$, mely a „Fenevad” száma a János Apokalipszisben, Szorát, a nap-démon héb. nevének száma, de a Merkúr száma, jele is a nyolcas (ld. még Agrippa von Nettesheim: *De occulta Philosophia*).

vi. *Harmadik Körét* — 3. Round, életállapot a 3. „glóbuszban”, a Régi Holdon.

vii. *Jehova-Michael az emberi szaporodás istene* — Ez úgy tűnik egy szándékos torzítás, mivel Michael a Nap arkangyalaként vezette az óhébereket i.e. 6-3. század között, előkészítve Krisztus jövőbeli inkarnációját és étertesti újraeljövetelét a 20. század közepe tájától (ld. Dán. 10,13,21., 12,1, ld. még Józsué 5,13-14). A „szaporodás” angyalának Gábrielt tekintik, aki Jézus anyjának is megjelent a fogantatásakor (Angyali Üdvözlés).

viii. *tetragrammaton* — A „kimondhatatlan” Jahve, a „Vagyok” lét-ige négy betűje (2.Móz. 3,13-14). Harrison helyesen mondja, hogy Jahve nem atyaisten, hanem holdisten, aki a világteremtés egy meghatározott „pillanatában” társult a teremtő Elohákhhoz (héb. Elohim), és az együttesüket jelöli a Tórában a Jahve Elohim istennév, melyet magyarul „Úr Istennek” fordít a Biblia. Vö. a Jahve istennév J.H.V.H betűinek száma: $10 + 5 + 6 + 5 = 26 = 1 + 2 + 3 \dots + 26 = 351$, ami nagyjából a lunáris év napjainak száma, és $351 : 13 = 27$, a holdhónap napjainak száma -1 , ill. $3 + 5 + 1 = 9$, a Hold száma az ezoterizmusban.

ix. *fényhozó* — Lat. lucis ferus, gör. phosphoros, a Vénusz, Esthajnaleszillag neve is, vö. a Merkúr és a Vénusz „titkáról”, RS GA 104/3, magyar kiadás p. 74.

x. *a, b, c, d* — Régi Szaturnusz, Régi Nap, Régi Hold, fizikai Föld-megtestesülés nagy korszakai.

xi. *Adam Kadmon* — A Kezdet Embere vagy Ős-Ember.

xii. *óriásaival* — 1.Móz. 6,4, 'óriások', héb. nefilim = nefilek, bukottak (itt is hibás a bibliafordítás, mert 'óriások' héb. refaim), a kipusztult atlantiszi félemleri-félállati lények és fennmaradt szellemeik. Hozzá kell tenni, hogy Atlantisz egykori létezése nem „mítosz”, mint a mai ismeretterjesztés beállítja; a legrészletesebben Hénok Könyve és Platón ír róla (Timaios, Kritiasz), egyiptomi hagyomány alapján, de számos, egymástól távoli nép eredethagyományában megtalálható az elsüllyedt kontinens, a „vízözön” leírása Indiától, Mezopotámiától, az azték, maja népekig, és a modern geológiai kutatások is kimutatták a tengerszint drasztikus emelkedését a jégkorszak végi olvadást követően (ld. a tenger alá került őskori városok leletei a Cambay-öbölnél Indiában, a Fekete-tengernél, vagy a Cosquer-barlang Marseilles közelében, a tenger alatti bejárattal, őskori állatábrázolásokkal).

xiii. „*succubus*”-ok — „Vámpírok”, férfi és női „lidércek”.

VI. előadás

i. *reductio ad absurdum* — Egy eredeti állításból származó téves, képtelen következtetés.

ii. *imprimatur* — Lat. kinyomtatható, engedélyezve.

iii. *szakramentalizmusban* — Azaz, a szentségek értelmet nyernek.

iv. *ötödik „rundban”* — A szellemi „Jupiteren”, a jelenlegi Föld-ciklus utáni „Mennyei Városban.”

v. *a kozmosz hatodik princípiumába* — Vö. hindu terminussal a Manasz az ötödik, Buddhi a hatodik, Atma a hetedik fejlődési-kozmikus princípium (5, 6, 7. Főkorszakban). Ld. még a világekorszakok szimbolikus ábrázolását a Sanchi nagy sztúpa északi kapuján, 5 sztúpa az 5 főkorszak, 7 bódhi-fa a 7 alkorszak (www.photodharma.net). Vö. az emberiség három tudatfejlődési fokáról, RS: *Zeichen und Entwicklung der Drei Logoi in der Menschheit*, 1906, Heft 14., és Steiner három elnevezése e fejlődési fokokra: Érzőlélek (Empfindungsseele), Értelmi-kedélylélek (Verstandes- oder Gemütsseele), Tudati lélek (Bewußtseinsseele), melyek megfelelnek a misztériumbölcsesség, a filozófia (Kos-zenittől, i.e. 8-7. század), és a modern tudomány korszakának (Halak-zenittől, 13-15. század), majd újra kialakul az érzékfeletti látás a 19-20. század fordulójától, eleinte kevesknél, majd egyre többeknél.

vi. *Isteni Értelmet* — Logoszt, ld. még Máni himnusza a krisztusi magasabb én-hez, *We Would Fulfill: Mani's Hymn to Jesus, the King*, The Gnostic Library, www.gnosis.org

vii. *látencia passzív állapotába* — Szanszkrit 'pralaya', alvás, pihenés, elsötétülés.

viii. *megismétlődnek* — RS GA 93a, 23. előa., 1905. okt. 25.

ix. *monádokban inkarnálódva* — Vö. Jahvéról, mint „szobrászról”, R. Steiner, GA 93a/23.

x. *az emberi bölcsesség urai* — Vö. védikus, avesztai 'pitr' = atya, pl. Dyaus pitr, Istenatya, az indogerm.-lat. Deus és Iupiter szavak eredetije, s innen a bibliai Jáfet (hépb. J.P.T) név is, az árja népek érzékfeletti atya-princípiumának jelölésére.

xi. *az első materiális faj* — A Lemúriai kor e „rundjában”, a korszak közepe táján; Lemúria maradványa a délkelet-ázsiai szigetvilág.

xii. *az Isteni Szándék teljesülését* — Itt felsejlik a páholyok okkult munkájának nyoma, a szellemi hatalmakkal való együttműködés, a történelem „gyorsítása vagy lassítása” érdekében, vö. 4. előa., xi. jegyz., ld. még Mt 11,12, Efez. 6,12, 2.Thessz. 2,4.

xiii. *egy kötelék által* — Ti. a szexualitás (lat. seco, szétvág gyökből), szaporodás által.

A szerző függeléke az I. előadáshoz

i. *R.I.P.* — Ang. Rest in Peace = Nyugodjék Békében.

A fordító ábrái:

1. ábra: Trithemius arkangyali korszakai („zenitek” Z.T.Cs. nyomán)

2-3. ábra: 9 angyali rend, 7 Föld-korszak 7 világkorszak/főkorszak, 7 kultúrkorszak/alkorszak, 7 forma- és 7 életállapot

4. Az ún. „Nyolcadik Szféra” szemléltetése a Corpus Hermeticum és az Újszövetségi Szentírás fényében

---

C.G. Harrison művének eddigi említései a magyar nyelvű nyomtatott és elektronikus sajtóban:

Rudolf Steiner: Memorandum, 1917, *Országépítő*, 1996/2, Kálmán István bevezetője (www.orszagepito.hu)

Z. Tóth Csaba: „Halálfejesek” a világpolitikában, *Országépítő*, 2003/4., —: Angolszász geopolitika és „turanizmus”, *Mikes International*, 2010/1, —: Carl Bernstein: A szent szövetség (The Holy Alliance, *Time*, 1992, febr. 24, ford., bev., 2012, www.virtus.hu), valamint az *Acta Historica Hungarica Turiciensia*, a Zürichi Magyar Történelmi Egyesület online periodikájában 2016-tól, pl. A századokon átívelő „új világrend” titkos építészete, történeti-politikai szöveggyűjtemény (ford., bev.), 2017/1 (www.orszagepito.net oldalon is), Trithemius: A Hét Másodlagos Okról (ford., bev.), 2018/10., és a helyes precessziós korszakszámításról a korai magyar történelem vonatkozásában (István vagy Koppány, III. Béla Szent Koronája).

Gerald Brei: Hogyan nyitottak utat a Harmadik Birodalomnak elit nyugati pénzügyi körök, *Szabad Gondolat*, 2009/4., p.19., 22. jegyzet (www.szabadgondolat.hu), ld. még Carroll Quigley: *The Anglo-American Establishment*, 1949 (de csak 1981-ben jelenhetett meg), és G.G. Preparata: *Conjuring Hitler*, 2005.

1. Arkangyali Korszakvezetések

Joannes Trithemius: *A Hét Másodlagos Okról* (De Septem Secundeis, 1515) c. műve nyomán összeállította, kiegészítette: Z.T.Cs. (arkangyali zenitek 177. évnél, ± 50 év, precessziós zenitek 1080. évnél, ± 100 -200 év)

I.

1. Orifiél/Szturnusz, a „világ teremtésétől” (i.e. 5205) 354 évig és 4 hónapig.

II., Ósiráni kultúrkorszak az Ikrek jegyében, i.e. 6260-4100 k., zenit 5180 k., Szmirna
(Trithemius „0.” éve az árja, „jáfetita” korszak zenitjére utal, amihez közel van a bizánci éra kezdő éve, i.e. 5509, míg a zsidó éra kezdete i.e. 3760, az Egyiptomi-Babiloni korra esik; ld. Ján. Jel. 2-3, a hét gyülekezet az Atlantisz utáni hét kultúrkorszakot jelenti).

2. Anaél/Vénusz, 354-/i.e. 4851-

3. Zachariél/Jupiter, 708-/i.e. 4497-

4. Rafaél/Merkúr, 1063-/i.e. 4142-

III., Egyiptomi-Babiloni korszak a Bika jegyében: i.e. 4100-1940 k., Pergamum

Bika-zenit: 3020 k.

5. Samaél/Mars, 1417-/i.e. 3788-

6. Gabriél/Hold, 1771-/i.e. 3434-

7. Michaél/Nap, 2126-/i.e. 3079-

II.

1. Orifiél/Szturnusz, 2480-/i.e. 2725-

2. Anaél/Vénusz, 2834-/i.e. 2371-

3. Zachariél/Jupiter, 3189-/i.e. 2016-

IV., Görög-Római korszak a Kos jegyében: i.e. 1940 – AD 220 k., Thiatira

4. Rafaél/Merkúr, 3543-/i.e. 1662- (zenit: 1485 k., árják Indiában).

5. Samaél/Mars, 3897-/i.e. 1308- (zenit: 1131 k., egyipt. újbir., AsszírIA első virágkora, „tengeri népek” támadásai, bronzkori összeomlás).

6. Gabriél/Hold, 4252-/i.e. 953- (zenit: 776 k., archaikus gör. városállamok, Róma 753).

Kos-zenit: 860 k.

7. Michaél/Nap, 4606-/i.e. 599- (zenit: 422 k., Perzsia, klasszikus görögség, zsidók babiloni fogsága 597-538, Gautama Buddha 560-480, N. Sándor 336-323).

III.

1. Orifiél/Szturnusz, 4960-/245- (zenit: i.e. 68 k., Spartacus-felk. 74-71), Róma alapításának 751. évében, Octavianus 42. évében (Augustus császár uralk. i.e. 40-i.u.14), Orifiél 245. évében született a názareti Jézus Szűz Máriától, a júdeai (vagy galileai) Bethlehembben (vö. a két Jézus-gyermekekről, RS GA 131).

2. Anaél/Vénusz, 5315-/AD 110- (zenit: 287 k., Diocletianus „istencsászársága”).

V., Keresztény-Germán korszak a Halak jegyében: AD 220-2380 k., Szárdisz

3. Zachariél/Jupiter, 5669-/AD 464- (zenit: 641 k., frankok, arabok, avarok).

4. Rafaél/Merkúr, 6023-/AD 818- (zenit: 995 k., III. Ottó, Vajk-István vs Koppány).

5. Samaél/Mars, 6378-/AD 1173- (zenit: 1350 k., pestisjárvány, 100 éves háború).

Halak-zenit: 1300 k.

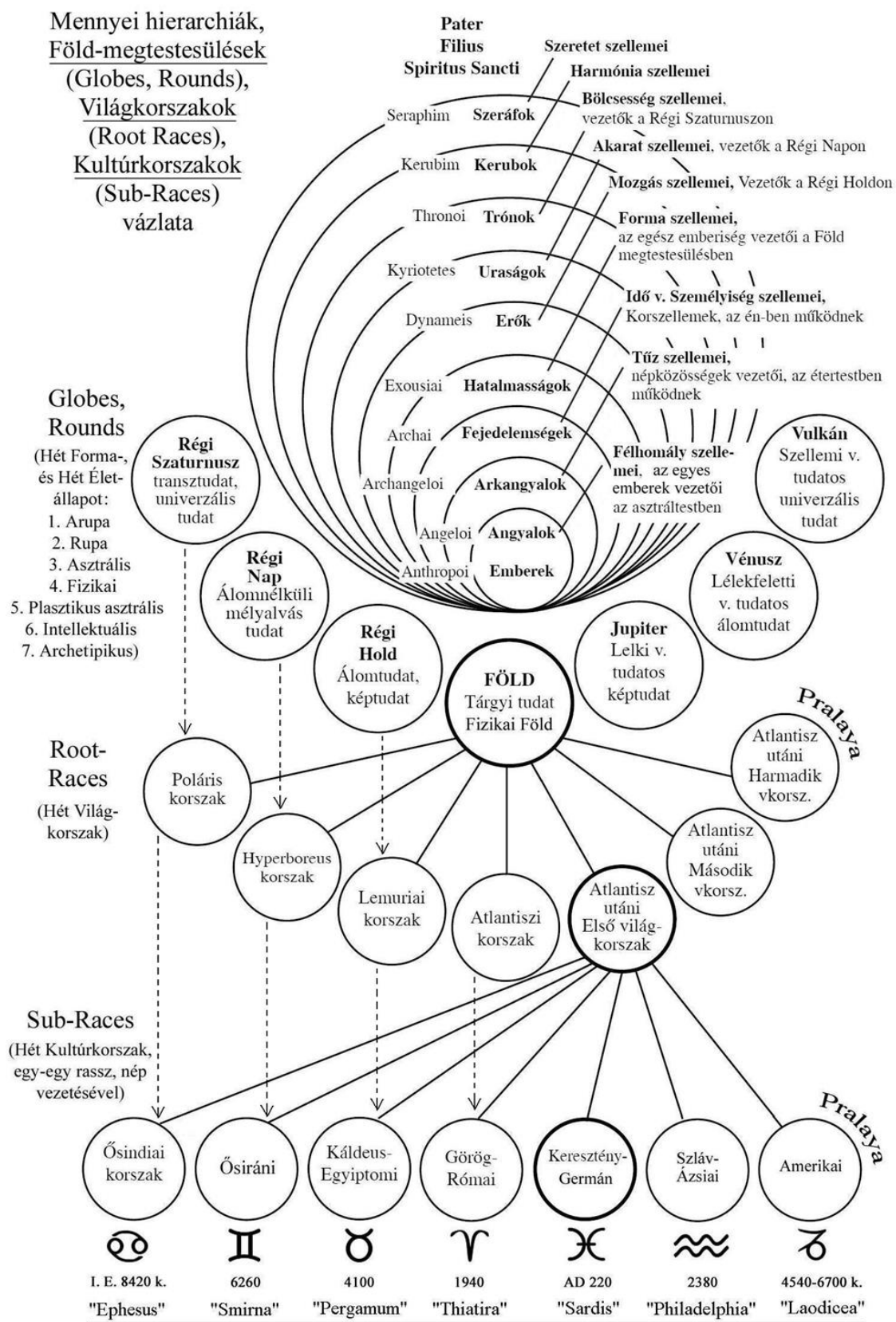
6. Gabriél/Hold, 6732-/AD 1527- (első felében a török félhod uralma; zenit: 1704 k., XIV. Lajos,

Nagy Péter, Rákóczi, spanyol örökösödési háború, 1713, Pragmatica Sanctio).

7. Michaél/Nap, 7086-7440/AD 1881-2236 (Ján. Jel. 12,7-12, zenit: 2058 k., a „szocialista kísérlet” elleni magyar szociális forradalom 100. évfordulója táján; Szt. Malakiás: De summis pontificibus, „utolsó” pápa a 21. században? In A. de Wyon: Lignum Vitae, 1595, II., p. 311).

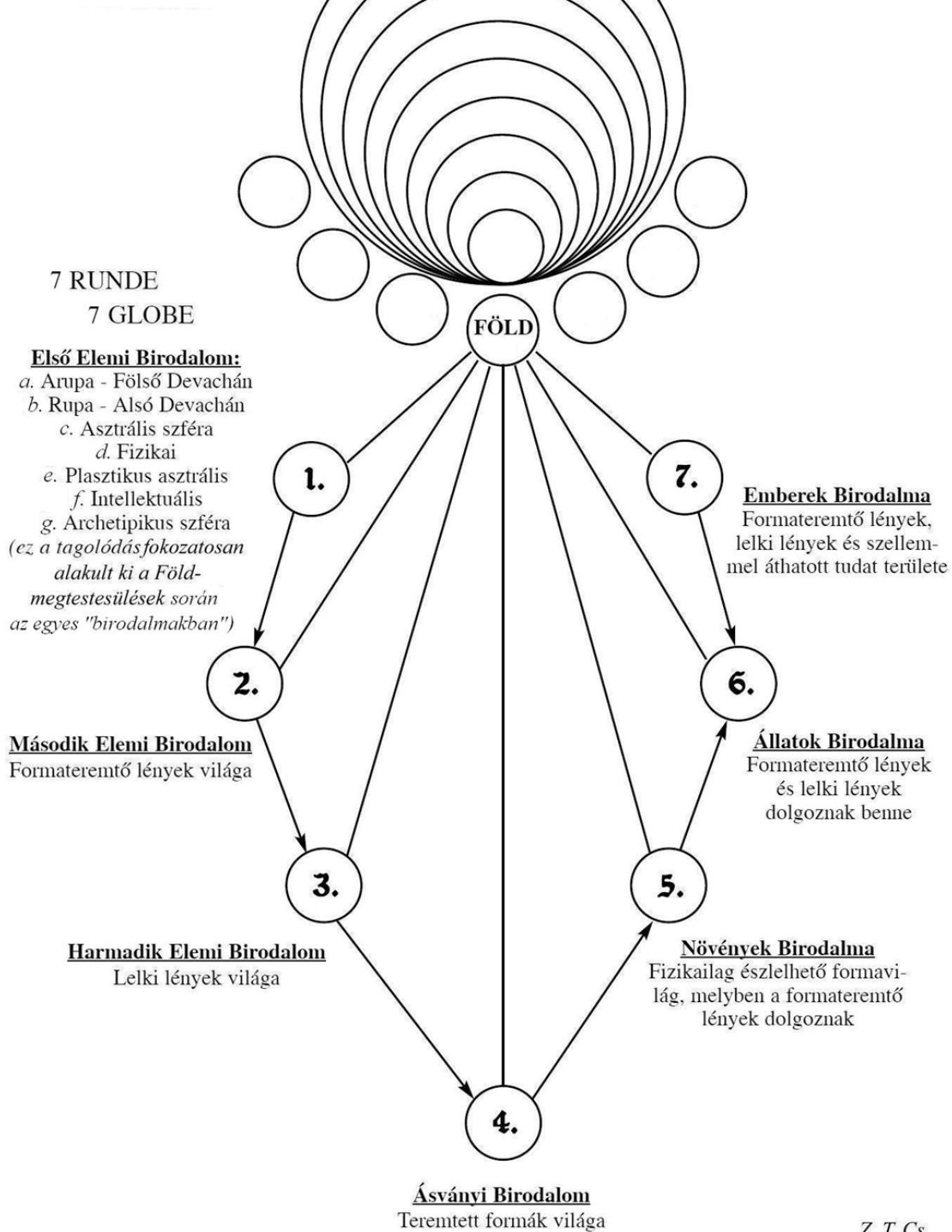
VI., Szláv-Ázsiai korszak a Vízöntő jegyében: AD 2380-4540 k., Filadelfia

VII., Amerikai korszak a Bak jegyében: AD 4540-6700, Laodicea, Amen & Nova Initia

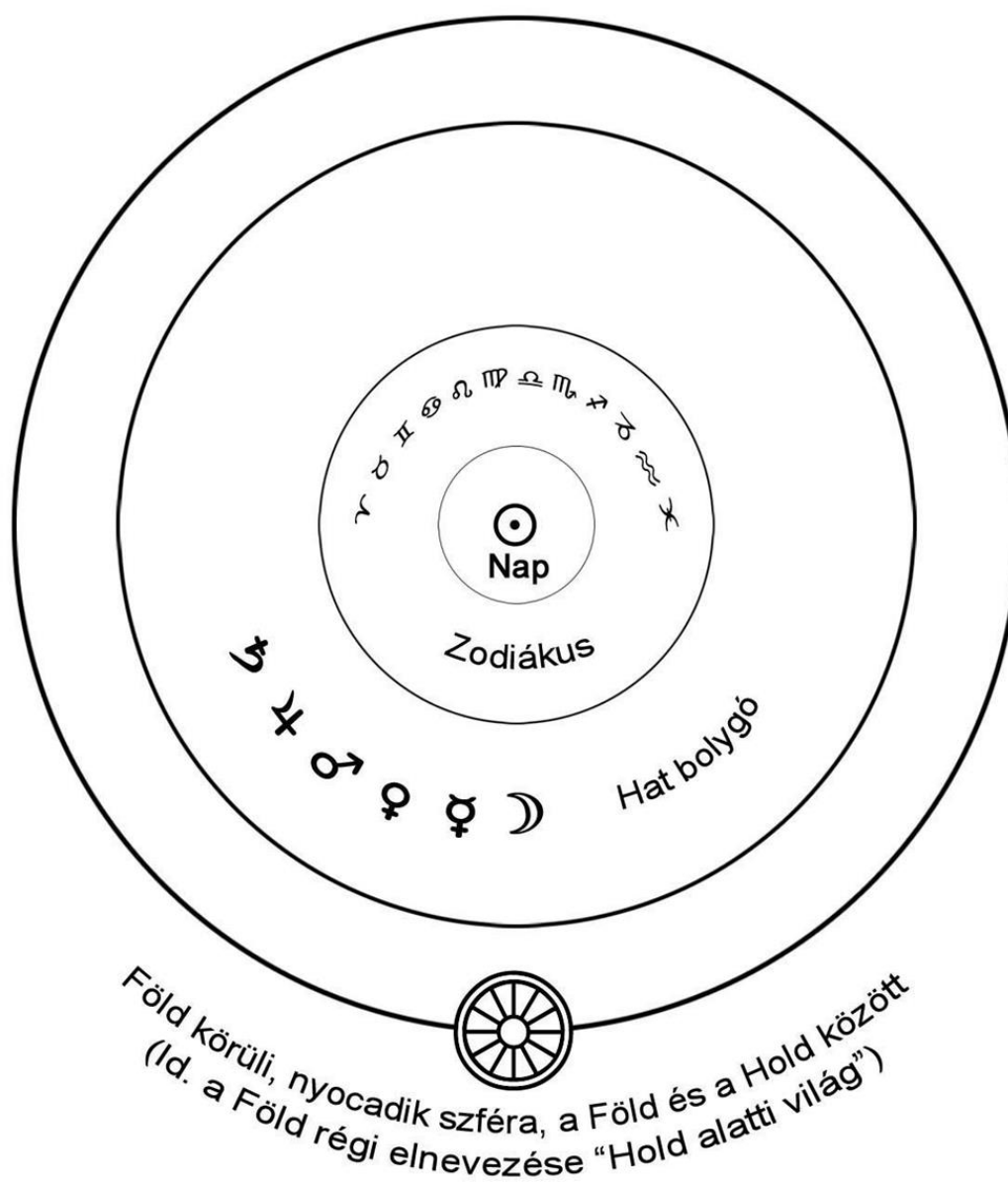
Z. T. Cs.

ÉLET- ÉS
FORMAÁLLAPOTOK
(RUNDE UND GLOBE)

4.

Corpus Hermeticum, XVI. 17., nyolc szféra a Nap körül: "A Nap körül forog a nyolc szféra, amelyek tőle függnék. Egy az állócsillagok szférája, hat a bolygóké, egy pedig a Föld körülié. Ezekről a szféráktól függnék a daimónok [jó és rossz szellemek], a daimónoktól pedig az emberek. Így függ minden és mindenki Istentől." (ford. Hamvas E. Á., 2008)
(vö. Mt. 8,12., 22,13., 25,30., Ján.Jel. 17,11.) (Z.T.Cs.)

Az életnek útja felfelé van az értelmes ember számára, hogy eltávozzék a pokoltól, mely aláfelé van. (Péld. 15,24.)

Függelék

Rudolf Steiner, Dr. Phil.: Az okkult mozgalom a 19. században és jelentősége¹⁶⁰

Részletek a GA 254. kötetből

IV. előadás

Dornach, 1915. okt. 17.

(...) Kialakult egy jellegzetes irány, nevezetesen a téves következtetések táplálása, mely valóban csupán a materializmus korában virágozhat, mondhatni az ahrimáni megtévesztés korában, mivel Lucifer ezt belülről segíti. Ahrimán beférkőzik a külső világról alkotott fogalmakba és megtéveszti az embert ezekkel kapcsolatban. Az ember keresztül láthatna ezeken a trükkökön, ha Lucifer nem lelkesítené őt azzal, hogy erőt kölcsönöz bizonyos materialisztikus tényeknek az ember világszemléletében. (...)

Ez volt a helyzet, amelybe az emberek belekeveredtek a 19. század folyamán, és azok, akik akarták, kihasználták ezt. Aki képes átlátni ezeket a dolgokat, megerősíthet bizonyos tendenciát, amely a „bal ösvény” felé hajlik.¹⁶¹ Ez nem lett volna olyan egyszerű dolog, ha a 19. században az emberek nem lettek volna abban a helyzetben, hogy könnyen félrevezetik őket Ahrimán és Lucifer összekeverésének eredményeként.

---

¹⁶⁰ Fordította: Z. Tóth Csaba.

Forrás: Rudolf Steiner: *The Occult Movement in the Nineteenth Century*, www.rsarchive.org, német nyelvű eredeti: *Die okkulte Bewegung im neunzehnten Jahrhundert und ihre Beziehung zur Weltkultur – Bedeutsames aus dem äußeren Geistesleben um die Mitte des neunzehnten Jahrhunderts*, www.anthrowiki.at, ld. még jegyzetek az eredetiben, és Rudolf Steiner összkiadás részletes mutatója a neten: [katalog_ga_2002.pdf](#).

¹⁶¹ Steiner ebben az előadásciklusában hosszabban foglalkozik C. G. Harrison, angol „ezoterikus” felvetéseivel, a forrás megnevezése nélkül (ld. *The Transcendental Universe, Six Lectures On Occult Science, Theosophy, and the Catholic Faith, delivered before the Berean Society*, London, 1893, németül *Das transzendente Weltenall*, 1897, ford. Carl Graf zu Leiningen-Billigheim). A „bal” oldalt itt okkult-ezoterikus értelemben kell tekinteni, mint a „bal kéz felőli ösvényt”, amelynek ismerete az ősi ezoterizmusból fakadt (ld. Qabbalah „életfája”, G. Scholem, 1978, „sitra ahra”), de lényegében erről az „oldalról” impulzálták a politikai baloldal létrehozását is az ún. „Bal Testvériségei”, mint „szocialista kísérletet” főleg az oroszok, németek, kínaiak ellen, s lényegében a Krisztus-impulzus és társadalmi megvalósulása ellen (vö. GA 178). C.G. Harrison szerint a „Bal Testvérei” (Brothers of the Left Hand Path) magasrangú jezsuiták és szabadkőművesek, akik egy „állam az államban” háttérszövetséget alkotnak azzal a céllal, hogy fenntartsák a régi Róma kísértetét, a „kevesek”, az „elit”, a pénzvilág uralmát, amit jelenleg „új világrendnek” neveznek, melynek kialakításához Churchill és mások szerint szükség van az egyesült Európára, ill. „jól működő ördögökre”, az ellenerőkként használható „jobb-bal” csoportokra és ideológiákra, „divatokra” (ld. *United Europe Meeting*, Royal Albert Hall, 1947. máj. 14., in *His Complete Speeches*, vol. 7, ed. Robert Rhodes James, Chelsee House Publishers, 1974, és W.T. Stead: *The United States of Europe*, N.Y., 1899, pp. 45-46), és ezeknek az ellenerőknek a forrása a ténylegesen létező szellemi hatalmak, régi kifejezéssel „Ahrimán” és „Lucifer”, a „megkeményítő, hideg”, és a „feloldó, forró” erőcentrumok a szellemi világban, akik ősrégi világkorszakokból „ittmaradt”, „bukott” istenségek, melyeknek szerepük van az emberi lelki-szellemi élet alakításában, és a titkos társaságokban tudatosan építenek a működésükre (nálunk gr. Széchenyi István is „referálta” a naplójában, amit a páholyban hallott Arimánról, „elméleti” szinten, mivel a magyar és német testvériségek kívülálltak a nyugati „gyakorlati” machinációkon). Hozzá kell tenni, hogy a „józanabb” emberek, legyenek „vallásosak” vagy sem, rendszerint nem szeretnek foglalkozni a megismerés szellemi „meghosszabbításával”, holott ez egyre inkább szükségessé válik a materializmus egyoldalúságainak, féligazságainak elégtelenségei miatt, melyeket „egyetemesség”, „kötelezővé” akarnak tenni, kizárva, nem-létezőnek tekintve az ember magasabb, lelki-szellemi lényét, bevezetve egy „gépkorszakot” és egy globális diktatúrát, a nyugat vezetése alatt. – A ford.

Így történhetett, hogy bizonyos egészen materialisztikus természetű emberekben elégséges luciferi elem volt ahhoz, hogy ne higgyenek a materializmusban, de megkíséreljék, hogy magában a materializmusban egy szellemi világmagyarázatot találjanak. Gondolják csak meg: a 19. században létrejöhetett egy embertípus, akinek a feje teljesen materialisztikus gondolkodást produkált, de a szíve a szellemiségre vágyakozott! Ebben a helyzetben az ember megpróbál szellemi találni magában a materialitásban, és megpróbál materialisztikus formát adni a szelleminek.

Mármost, ha egy ilyen típusú személy mögé bizonyos másik személyiség áll, aki érti ezeknek a dolgoknak a lényegét, az utóbbi nagyon könnyen játszhat egy játékot. Ha ez utóbbi személynek érdekében áll, akkor ösztönözhet egy ilyen típusú embert mások félrevezetésére, hogy szellemi lássanak az anyagi formában, és megtervezett módon hatást gyakorolhat másokra. Ez akkor a legeredményesebb, ha egy megfelelő helyen viszik véghez, ahol az igazságokat átadják az embereknek, és ajtó nyílik előttük azokra a dolgokra, melyekre vágyakoznak. Ílymódon bizonyos szellemi igazságokat adhatnak az emberiségnek, melyekkel egyoldalú tendenciát érvényesítenek egy bizonyos irányban; egyrészt számos igazságot közölnek – materialisztikus színezettel, de igazságokat –, másrészt pedig, egy bizonyos helyen, bevezetnek valamit, ami elkerülhetetlenül tévedést okoz, de nem könnyű tettenérni.

Ez történt Mr. Sinnett könyvével, az *Ezoterikus buddhizmus*-sal (első kiadás 1883). Ezt Sinnett írta, de mögötte volt az, akit ő az „inspirátorának” nevez, és akit egy mahatma-személyiség későbbi maszkjaként ismerünk. Sinnett újságíró volt, s ezért át volt itatva a 19. század materialisztikus tendenciáival; emellett az agya teljesen a materializmusra hajlott, de vágyott a szellemi világ után is. Ezért minden hajlama megvolt arra, hogy a szellemi világot egy materialisztikus formában keresse, s így könnyű volt a fent említett személynek, akinek érdekében állt a materializmus egy ilyen alkalmazása a saját meghatározott céljaira, hogy beépítsen Sinnett könyvébe egy látszólagos szellemi tanítást, amely azonban teljesen materialisztikus színezetű.

Mármost, önök mondhatják: „de Sinnett könyve biztosan nem tartalmaz materialista tanítást!” Tény, hogy ezt nem lehet észrevenni – és épp itt van az egész dolog lényege! Mindent megszépítettek és álruhába öltöztettek, és csak akkor lehet megérteni, ha valaki ismeri az előzményeket, melyekről beszéltem.

Természetesen a tanítások az ember lénytagjairól (fizikai test, étertest, asztrálest, én), a karma és reinkarnáció tana igazak. De mindezekbe az igazságokba beleszőtték a materializmust. Sinnett könyvében egy valóban spirituális szemléletet összekevertek egy elsőrendűen materialista tendenciával; olyan kombináció ez, amit nem könnyű észrevenni, mert ritka az olyan ember, aki felismerne valami teljesen materialisztikus, amit egy szellemi tanításba burkoltak, valamit, ami nem pusztán intellektuális értelemben materialista, hanem egyenesen szembenáll egy szellemi világszemlélettel. Ez pedig az, amit Sinnett könyve, az *Ezoterikus buddhizmus* az ún. „Nyolcadik Szféráról” mond.¹⁶²

Ebben vannak tanítások, melyek nagyon sokat tartalmaznak abból, ami helyes, de amelyekbe beleszőtték ezt a teljesen materialisztikus és félrevezető állítást a Nyolcadik Szféráról. Ez abban a kijelentésben csúcsosodik ki az *Ezoterikus buddhizmus*-ban, hogy a Nyolcadik Szféra a Hold. A szerző zsenialitása képességeinek és jó íráskészségének köszönhetően a könyv hatalmas vonzerőt gyakorolt és foglyul ejtett sokakat. Ezek az olvasók magukba szívták, nem az igazi tanítást a Nyolcadik Szférával kapcsolatban, hanem a különös állítást, hogy a Hold a Nyolcadik Szféra.

Ez volt a helyzet Sinnett *Ezoterikus buddhizmus*-ával. A könyv abban az időben íródott, amikor Blavatsky, azok után, ami történt vele, már bizonyos indiai okkultisták egyoldalú befolyása alá

¹⁶² A Nyolcadik Szféráról ld. még Corpus Hermeticum, XVI. 17. (Nock-Festugière): „A Nap körül forog a nyolc sféra, amelyek tőle függenek: egy az állócsillagok szférája, hat a bolygóké, egy pedig a Föld körülié. Ezekről a szféráktól függenek a daimónok, a daimónoktól pedig az emberek. Így függ minden és mindenki Istentől” (ford. Hamvas E. Ádám, 2008). Vö. uo. más összefüggésben, I. 26, XIII. 15., és a ford. ábrája CGH előadásai végén.

került, akik a balhoz tartoztak, és meghatározott céljaik voltak. Innen erednek a tanítások az ember felépítéséről, a reinkarnációról és karmáról az *Ezoterikus buddhizmus*-ban. Ez azokkal szemben íródott, akik engedni akarták, hogy a reinkarnációról szóló tudás eltűnjön. Ez azt is megmutatja, milyen heves konfliktus zajlott ebben az irányban.

Blavatsky kapcsolatban volt amerikai spiritualistákkal, akik engedni akarták, hogy a reinkarnáció tanítása eltűnjön. A médiumitás volt az eszközük ehhez, s ezt a módszert használták. Amikor Blavatsky fellázadt, elűzték, és ő egyre inkább az indiai okkultisták hatalmába került; a kezükbe hajtották őt. Ez egy konfliktushoz vezetett az okkultizmus szférájában az amerikai és indiai nézetek között. Egyik oldalon volt egy erős tendencia, hogy a reinkarnáció tanítását eltüntessék a színről, másrészt pedig, hogy mihamarabb bevezessék a világban, de egy olyan formában, ami félrevezeti a 19. század materialista hajlamait.

És lehetőség nyílt, hogy a Nyolcadik Szféráról szóló tanítás megjelenjen, ahogy Sinnett bemutatta ezt a könyvében, az *Ezoterikus buddhizmus*-ban. Vannak bizonyos számú egyéb tények is, melyeket talán elegendő jelezni, mivel nem sokkolni akarom önöket azzal, amit mondok, hanem megmagyarázni azt a szellemi elvet, melyen a mi álláspontunk nyugszik.

Két nehézség keletkezett annak eredményeképpen, ahogyan a Nyolcadik Szféra tanítását Sinnett könyve bemutatta. Az egyiket maga Blavatsky teremtette. Ő tudta, hogy amit Sinnett írt erről, az hamis, másrészt azonban azok kezében volt, akik azt akarták, hogy a hamis tanítás kerüljön az emberiség elé. Ezért Blavatsky próbálta kijavítani bizonyos módon a Nyolcadik Szférának ezt a felfogását, s az ezzel összefüggő dolgokat, mint olvashatják *Titkos tanítás* c. könyvében (1888). De ezt oly módon tette, ami zavart okozott. Innen ered egy bizonyos eltérés Sinnett *Ezoterikus buddhizmus*-a és Blavatsky *Titkos tanítás*-a között. Blavatsky úgy javított, hogy valójában megerősítette a baloldali indiai okkultisták egyoldalúságát. Egy nagyon meghatározott módon, mint látni fogjuk, próbált többet megvilágítani az igazságból, hogy beárnyékolja a tévedést. Ezért kénytelen volt egy ellensúlyt teremteni, mert az indiai okkultisták szempontjából nagyon veszélyes lett volna, ha az igazság kiderül ezen a módon.

Elhatározta tehát, hogy ezt az ellensúlyt létrehozza – hamarosan meg fogjuk ezt érteni – azáltal, hogy egy bizonyos pályát követ. Közelebb került a Nyolcadik Szféra igazságához, mint Sinnett, de azáltal teremtett ellensúlyt, hogy a *Titkos tanítás*-ában egész rágalomözönt zúdított a júdaizmusra és a kereszténységre, összekapcsolva ezt bizonyos tanításokkal Jehovah természetéről. Így, amire az egyik oldalon helyesen törekedett, próbálta kiegyensúlyozni a másikon, hogy ne érje túl sok baj az indiai okkultizmus áramlatát. Tudta, hogy ezek az igazságok nem maradnak elméletek vagy hatás nélküliek, mint más elméletek, melyek a fizikai síkra vonatkoznak. Az olyan teóriák, melyekről beszélünk, behatolnak a lelki életbe, és átszínezik az emberek észleléseit és érzéseit; ezeket valóban úgy tervezték meg, hogy a lelkeket egy bizonyos irányba fordítsák. Az egész úgy a megtévesztések kibogozhatatlan zűrzavara.

H. P. Blavatsky természetesen nem tudta, hogy a mindkét tendencia mögötti hajtóerőket egy meghatározott cél felé irányították, nevezetesen, hogy elősegítsék ezt a sajátos tévedést az igazság helyett, elősegítsék a tévedések egy típusát, ami hasznos a 19. század materializmusa számára, tévedéseket, melyek csak a materializmus tetőfokán lehetségesek. Ez a helyzet egyik oldala.

Másrészt Sinnett *Ezoterikus buddhizmus*-a, és bizonyos szempontból Blavatsky *Titkos tanítás*-a is, nagy benyomást keltett, különösen azokban, akik valóban törekedtek a szellemi világ felé, és ez természetesen ismét csak riadalmat keltett azokban, akik hajlamosak voltak riadalmat érezni a lehetőségtől, hogy egy ilyen keleti irányulású okkult mozgalom megjelenik.

Mármost, számos esztelen vitatkozó síkraszállt Blavatsky ellen, Sinnett ellen, a teozófiai mozgalom ellen, és így tovább. De a teozófiai mozgalommal szembeni támadások között idővel volt néhány, amely a jól informált, bár egyoldalú körökből jött.¹⁶³ Az anglikán szellemi élet

---

¹⁶³ Ld. C.G. Harrison, 1893.

tendenciája volt az, hogy a lehető legkevesebb keleti tanítást, az ismételt földi életekre vonatkozó lehető legkevesebb tanítást akarja a nyilvánosság tudomására hozni.

Nem kétséges, hogy azok között, akik, abból az álláspontból fakadóan, hogy veszély fenyegeti a kereszténységet Európában, szembenálltak a keleti tanításokkal, voltak olyanok, akiket „keresztény ezoterikusoknak” lehet nevezni. A keresztény ezoterikusok, akik kapcsolatban voltak a „High Church Party”-val, szembenálltak ezekkel a keleti tanításokkal. És ebből a körből elhangzottak kijelentések, melyekkel fékezni akarták a Blavatskytól és Sinnettől származó keleti gondolkodás áramlatát, másrészt pedig elősegíteni a külső világban egyfajta ezoterizmust, amely elfedi az ismételt földi életek igazságát. Vegyíteni akartak egy bizonyos gondolkodást a kereszténység szokásos formájával Európában – ez volt a célja ennek a csoportnak. Azt akarták, hogy az ismételt földi életek tanítását – amelyet fontos ismertté tenni – ne vegyék számításba az emberek. És egy hasonló módszert alkalmaztak, mint Sinnett esetében.

Ismét hangsúlyoznom kell, hogy azok, akik a megfelelő előkészületeket tették, valószínűleg nem voltak teljesen tudatában annak, hogy egy személyiség eszközei voltak, aki mögöttük állt. Ahogy Sinnett nem tudott semmit azok valódi törekvéséről, akik mögötte álltak, azok sem tudtak sokat arról, hogy mi húzódik az egész ügy mögött, akik a „High Church Party”-val voltak kapcsolatban. De azt felismerték, hogy amit tesznek, az nagy hatást gyakorol az okkultistákra, és arra vezeti őket, hogy megerősítsék azok törekvését, akik el akarják törölni az ismételt földi életek igazságát.

Ha mindezek ismeretében most rátérünk a Sinnett könyvében említett megtévesztésre, azt találjuk, hogy ez a tanítás a Nyolcadik Szférát a Holdra helyezi; hogy a Hold, a maga hatásaival és befolyásaival az emberre, ténylegesen a Nyolcadik Szféra. Ebben a formában kifejezve ez egy megtévesztés. Ez a lényeg. Ha a Hold befolyását kutatva Sinnett állításából indulnánk ki, belesétálnánk egy komoly tévedésbe, ami a materialisztikus gondolkodásból származik, és nem könnyen vennénk észre. Mire van szükség, ha az igazságot akarjuk előmozdítani? Szükséges rámutatni a dolgok valódi állására a Holddal kapcsolatban, ami szembenáll Sinnett *Ezoterikus buddhizmus*-ának téves állításával.

Olvassák el *A szellemtudomány körvonalai* c. könyvem 4. fejezetét. Itt megpróbáltam leírni, hogyan hagyta el a Hold a Földet. Nagy jelentőséget tulajdonítottam a ténynek, hogy a Hold kiválását a legnagyobb világossággal kell leírni. Fontos volt jelezni az igazságot, ami szembenáll a megtévesztéssel. Számolva az indiai befolyással, szükséges volt teljesen világosan leírni a Hold szerepét a Föld fejlődésében. Ez volt az egyik dolog, amit meg kellett tennem *A szellemtudomány körvonalai* c. könyvemben.

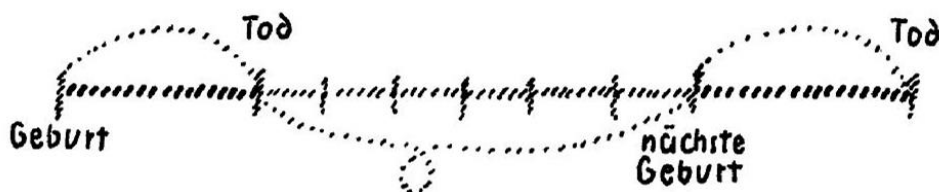
A másik dolog szükségessége világos lesz önöknek, ha azokra az emberekre gondolnak, akikről most beszéltem, akik bizonyos vezetés alatt voltak, és akik nem akarták, hogy az ismételt földi életek tanítása elterjedjen az emberek között, mint igazság, mert úgy tartották, hogy ez megmásítaná az Európában és Amerikában szokásos kereszténység formáját. Ezek dolgozni kezdtek egy bizonyos módon, ami világos lehet számunkra, ha elképzeljük, hogy ezek az okkultisták hogyan szegültek szembe Sinnett *Ezoterikus buddhizmus*-ával. Az okkultisták, akik kapcsolatban voltak a High Church Party-val, magukra vállalták, hogy megcáfolják Sinnett *Ezoterikus buddhizmus*-át és Blavatsky *Titkos tanítás*-át.

Valójában nagyon jó szolgálatot tettek Sinnett állításának a Nyolcadik Szféráról, mert a közlés hamisságát nagyon élesen hangsúlyozták erről az oldalról. De ugyanakkor ezt vegyítették egy másik tanítással. Azt állították ebből a körből, hogy az ember nem úgy kapcsolódott a Holdhoz, ahogy Sinnett leírja, hanem másképp. Igaz, hogy ez a „másképp” nem lett különösebben megmagyarázva, de észrevehető, hogy ezek az emberek felismertek valamit a Holdnak a Földtől való elválása folyamatából, ahogy bemutattam *A szellemtudomány körvonalai*-ban. De most nagy hangsúlyt fektettek a következőre. Azt mondták: - A Föld, és mindenekelőtt az ember, sosem volt kapcsolatban a naprendszer más bolygóival... ezért az ember sosem élt a Merkuron, Vénuszon,

Marson vagy a Jupiteren. Erről az oldalról tehát élesen hangsúlyozták, hogy nincs kapcsolat az ember és a naprendszer többi bolygója között.¹⁶⁴ De ez a legjobb út, hogy a másik megtévesztést csepegtessék a világba, és a lehető legnagyobb homályba burkolják a reinkarnáció tanítását.

A másik félrevezetés, Sinnetté, valóban támogatja a reinkarnáció tanítását egy bizonyos értelemben, de egy materialista formában. A félrevezetést, amely azt állítja, hogy földi fejlődése során az ember sosem volt semmilyen kapcsolatban a Merkúrral, Vénusszal, Marssal, Jupiterrel s így tovább – ezt a félrevezetést valójában nem azok terjesztették széles körben, akik nyilvánosságra hozták, hanem azok, akik mögöttük álltak. Ezek voltak azok, akik az emberi lelkeken oly módon dolgoztak, hogy ezek a lelkek sosem higgyenek komolyan a reinkarnációban. Amit ebből a körből erőteljesen hangsúlyoztak, az volt, hogy az ember sosem volt kapcsolatban semelyik más bolygóval, csak a földdel, és semmi köze sem volt a naprendszer többi bolygójához.¹⁶⁵

Ha az emberre gondolunk, a születése és halála között, láthatjuk, hogy fejlődése tekintetében a Formaszellemek működése alatt áll. Ezt is megtalálják *A szellemtudomány körvonalai*-ban. De ha azután a haláltól a következő születéséig terjedő életére gondolunk, figyelembe kell venni egy lényeges tény, nevezetesen, hogy ezeknek a Formaszellemeknek a működési szférája mintegy hét kategóriára tagolódik, melyeknek csupán egyike tartozik Jehovához, vagyis az, amelyik elsődlegesen a születés és halál közötti élettel van kapcsolatban. A Formaszellemek többi hat kategóriája a halál és egy újabb születés közötti életet vezeti. (4. ábra)

Ezt csak akkor lehet felfedezni, ha a halál és az újabb születés közötti életet kutatjuk. Mivel Jehovának a földhöz van köze, és áldozatot hozott a Holdra menetelével, hogy innen semlegesítsen bizonyos dolgokat a föld-fejlődésben, így a többi Formaszellemeknek más bolygókhoz van köze. De ezt a tényt el kell leplezni, titokban kell tartani, ha valaki azt akarja, hogy az ismételt földi életek igazságát elvonják az emberek elől; sőt, az eltitkolás valódi hatékonysága érdekében ezt oly módon kell tenni, hogy az embereket ne érdekelje ez a titok, melyről beszéltem. Mert ha eltérítették őket a halál és az újabb születés közötti élet igazi távlatától, akkor a figyelmük, e titok nélkül, csak

¹⁶⁴ Steiner itt konkrétan utal C. G. Harrison 5. előadására, aki azonban hozzáfűzi, hogy *fizikai* értelemben nem volt kapcsolat, tehát nem éltünk *fizikailag* a többi bolygón: „Először is, az egyetlen látható bolygó, amelyen az ember kialakult, a Föld. Az ember *sosem lakott* a Marson, vagy a Merkúron, vagy bármely más bolygón, s *nem volt kapcsolatban semelyikkel* (fizikailag, ld. alább. – a ford.), *kivéve a Holdat, mielőtt ez a Föld körül keringett*. Minden más planétát a naprendszerben a saját „korszak-angyala” vezet, és a természet alsóbb birodalmainak fejlődése (az állatvilág kivételével) rajtuk ment végbe (vagyis velük összefüggésben), különböző fokon, összhangban azzal a törvénnyel, amelyet úgy ismernek, hogy a gyorsítás és lassítás törvénye. (acceleration and retardation). Egy bolygó láthatóságának ténye csupán azt mutatja, hogy a negyedik, vagy ásványi birodalom a fejlődés negyedik fázisában van (ang. Round, ném. Runde, életállapot. – a ford.), ilyen vagy olyan távolságban a Naptól. De az ember, noha *ebben az értelemben* semmi köze a Marshoz vagy a Merkúrhoz, *a múltban kapcsolódott a másik három bolygóhoz, és a jövőben lakni fogja a többi hármat*, melyek a Földdel együtt hetet tesznek ki.” – A ford.

¹⁶⁵ Mint C. G. Harrisonnál láttuk, a félrevezetés mellé odatette a helyes álláspontot is, hogy ez a kapcsolat nem fizikai volt. Ld. még C. G. Harrison a bevezetőjében a karmával és reinkarnációval kapcsolatban elveti a merev előítéleteket és megerősítőleg idézi Origenészt, de egy bekezdéssel később már azt írja, hogy „a karma és reinkarnáció tanítása legfeljebb önző indítékot adhat a jó cselekedetekre, a legrosszabb hatása pedig az, hogy aláássa az egyéni erőfeszítést”; ez a megállapítás nyilvánvalóan az ellentmondás-elv tudatos, egyidejű, szándékosan zavaró alkalmazását jelenti Harrisonnál. Érdekes ugyanakkor, hogy Harrison és körei mintha előre látták volna Rudolf Steiner megjelenését, akire ráillik Harrison megjegyzése a „tudományos szakramentalizmus” előfutáráról (ld. CGH 3. előa. végén, és a 4. előa. végén egy „harmadik reformerről”, az amerikai Keely és az orosz Tolsztoj után). – A ford.

a születés és halál közötti élet felé fordul, és akkor engednek a médiumoknak, akik abba a hitbe ringatják őket, hogy a halál utáni élet egyszerűen a földi élet folytatása.

Mindezekben a dolgokban, amik e területen történnek, hatalmas mértékű ármánykodás folyik. Mert természetesen egy okkultista, aki ilyesmivel foglalkozik, tudja, hogy ha a balhoz tartozik, mely irányba fordítsa a gondolatokat úgy, hogy az érzéseket is sorba állítsa és elfordítsa az emberek figyelmét bizonyos titkoktól, hogy ezek ne kerüljenek napvilágra.

Ez ténylegesen megtörtént, olvashatják az idevágó irodalomban. Gyakran megtalálhatják a kijelentést, hogy az embernek semmi köze a naprendszerünk más bolygóihoz – de ez emögött lévő szándék ez: az embernek semmi köze a többi planéta vezető szellemeihez. Ezt élesen hangsúlyozzák, azért, hogy az emberek sose alakítsanak ki ilyen fogalmakat, ami oda vezetné őket, hogy hitelt adjanak a reinkarnáció tanításának. És most a másik feladat, hogy bemutassuk az igazságot, amely szembenáll a félrevezetéssel. Ha önök olvassák *A szellemtudomány körvonalai*-t, ismételten találkoznak annak a ténynek a hangsúlyozásával, hogy szükséges az emberek számára, hogy eltávolozzanak a földről, azért, hogy az életük egy részét más planétákon töltsék. *A szellemtudomány körvonalai* részletesen foglalkozik egyik oldalon az embernek a Holddal való viszonyával, a másikon pedig a bolygókkal való viszonyával.

Amit ezek az emberek el akarnak érni, azt röviden is kifejezhetjük: a kor materialisztikus szemléletét mozdítják elő. Ha valaki úgy mutatja be a dolgokat, ahogy tettem *A szellemtudomány körvonalai*-ban, akkor ábrázolja Földünk fejlődését a planétákkal való kapcsolatán keresztül. Más planéták is a Föld-fejlődéshez tartoznak. A materialista számára a planéták csupán keringő göröngyök az űrben. De ha valaki leírja a szerepüket az emberiség szellemi fejlődésében, vissza kell mennie a szellemi valóságukig, a planéták szellemi lényeiig.

Ebből láthatják, hogy a spirituális mozgalomba ténylegesen két irányban vertek éket, az egyikkel eltorzították a Holddal kapcsolatos igazságot, a másikkal pedig a planétákra vonatkozó igazságot. Ez volt a helyzet a 19. század végén. H. P. Blavatsky és Sinnett eltorzították az igazságot a Holdra vonatkozóan; mások pedig eltorzították az igazságot a Föld-fejlődés és a planéták kapcsolatára vonatkozóan. Ne gondolják, hogy könnyű dolog éket verni e két áramlat közé; mert itt *okkultizmussal* van dolgunk, és ahol az okkultizmus megjelenik, ott nagyobb erőre van szükség az igazságok megragadásához, mint a fizikai sík közönséges igazságainál. Következésképpen, itt a megtévesztésnek egy nagyobb ereje működik, amelyen fontos keresztüllátni. Ez nem könnyű, mert még nagyobb erőt kell kifejteni ellene. Egyik oldalon tehát a torzítással elfátyolozták az igazságot a Holddal kapcsolatban, a másikon pedig a planétákra vonatkozóan, és valaki ezzel éket vert két téveszme közé, melyek a materializmus érdekeit szolgálták. Először is számolni kell a materializmussal, amely a keleti oldalról áramlik, mely felelős a Holddal kapcsolatos téveszme előmozdításáért, hogy bevezesse a reinkarnáció keleti tanítását. A reinkarnáció tényének tanítása természetesen helyes, de hamar láthatjuk, hogy milyen nagy engedményeket tettek a materializmusnak az *Ezoterikus buddhizmus*-ban, ahogy nevezik a könyvet. Másfelől itt volt a vágy, hogy a katolikus ezoterizmust megvédjék az indiai befolyás rohamától, és itt, jobban, mint valaha, az a tendencia működött, hogy engedjenek minden szellemi valóságot, amely kapcsolódik a planetáris-rendszer egészének fejlődéséhez, alámerülni a materializmusba. A szellemtudomány küldetése volt, hogy éket verjen e két áramlat közé. Ez volt a helyzet, mellyel az ember szembekerült. Mindenütt nagy erők működtek, melyek az egyik vagy a másik befolyást akarták hatékonyra tenni.

És most meg kell mutatni, hogy milyen szempontból torzították el a Holdra vonatkozó tanítást a materializmus nagyon jellegzetes érdekei szerint, s hogyan „javította” ezt ki H.P. Blavatsky egy még rosszabb módon, mivel egyik oldalon, az okkultizmus iránti nagy érzékkel – mellyel Sinnett nem rendelkezett – helyesbítette az állításait, de másfelől bizonyos módszereket használt, mely által a tévedést még nagyobb biztonsággal lehetett fenntartani.

Az első lényeges dolog azt felismerni, hogy milyen nagymértékben téveszme Sinnett tanítása a Nyolcadik Szféráról. Itt határozott tudatában kell lenniök a Föld-fejlődés egész folyamatára vonatkozó tanításnak, nevezetesen, hogy a Föld-planéta keresztülment a fejlődés Régi Szaturnusz, Régi Nap, Régi Hold periódusain, mielőtt a jelenlegi fázisába érkezett. Emlékeznünk kell, hogy a Régi Hold összetétele teljesen eltért a Földétől. Az ásványi birodalom elsőként a Föld-periódusban adódott a fejlődéshez, és ami a fizikai sík anyagi világát alkotja, az teljesen át volt hatva az ásványi elemmel. Mindaz, amit észlelnek a növényi, állati és emberi birodalmakban, az ásványi elem, ami beléjük ivódott. Az önök teste keresztül-kasul el van „ásványiasítva”. Az, ami nem ásványi – a Hold-természet és a Nap-természet – csupán okkult módon van jelen. Mi csupán az ásványit, a földit látjuk. Ezt határozottan észben kell tartani, ha abból indulunk ki, ami jelenleg az ember a Földön, és akkor megtaláljuk a választ a kérdésre: mi van az emberben, ami a Régi Hold öröksége?

Mint tudják, a jelenlegi kutatásaink előkészületei már régóta tartanak. – Az emberen belül, amilyen most, a Régi Hold embere jelen van, de egy olyan formában, amelyet úgy kell elképzelnünk, hogy nem tartalmaz semmilyen ásványit. Ha önök úgy tekintenek a földi emberre, hogy csak az ásványi összetevőit látják, képet alkothatnak a Hold-ember belsejéről (az előadó rajzol a táblára). De semmi ásványi nincs ebben a Hold-emberben, ezért nem lehet látni fizikai szemekkel, hanem csak szellemi látással. Egy Hold-alak képezi a fizikai ember bizonyos tagjainak alapját, ami bennük van, de csak tisztánlátó (fr. clairvoyance, ang. second sight) szemmel észlelhető. Szükségtelen mondani, hogy mi volt bensőleg jelen a Régi Holdon. De emlékeztetni kell, hogyan látták ezt a Régi Holdon. Ezt az imaginatív megismerés által látták, hullámzó, változó képekben. Ezek még ma is jelen vannak, de az észlelésükhöz, legalábbis abban az időben, még atavisztikus tisztánlátás volt szükséges. A Régi Hold embere csupán atavisztikus tisztánlátás révén észlelt, amely abban a korszakban egy normális látási képesség volt. Következésképpen mindent, ami kapcsolatban van ezzel a Régi Hold-fejlődéssel, csak imaginációkban lehet látni, az ősi, látnoki tisztánlátással. Nem szabad azt gondolni, hogy a Hold-ember az ásványi földből alakult ki; ő a Régi Hold szülötte volt, ahogy megjelenik az imaginatív tisztánlátásban. És így a Régi Holddal kapcsolatban azt a képet kell alkotni magunknak, hogy az egész környezet a Hold-emberek imaginatív tisztánlátása számára volt látható, épp úgy, ahogy a saját környezetünk, a növényekkel, folyókkal, hegyekkel a fizikai szemeknek látható.

Mármost, tudjuk, hogy a Régi Hold erői elkerülhetetlenül újra megjelennek a Föld-fejlődés folyamán, de ez a Föld-fejlődés, mint rámutattam *A szellemtudomány körvonalai*-ban, pusztulásra lett volna ítélve, ha ezek a Hold-erők azután nem haltak volna el. Nem maradhattak fenn a Föld-erőkön belül. És miért nem? Emlékezzenek rá, hogy az egész Föld-planétának magába kellett fogadnia az ásványi birodalmat, el kellett ásványosodnia, úgyszólván. Míg a Hold a Föld alkotórésze volt, a Hold-erők a Földön belül voltak. De ezek az erők kiüsztek, ezért magának a Holdnak el kellett különülnie a Földtől, mert nem létezhetett az ásványi Földön, különben az emberek nem fejlődhetek volna úgy, ahogy ténylegesen fejlődtek. Már beszéltem minderről *A szellemtudomány körvonalai*-ban. De most emlékezzenek pontosan, mit mondtam önöknek ma – hogy ezt a Holdat csak az imaginatív tisztánlátás révén lehet észlelni. Ezért, ha önök elképzelik, hogyan fejlődött az ember, mint földi ember, a fizikai érzékekkel ellátva, önök meg fogják érteni, hogy sosem észlelheti a Hold távozását. A Hold távozást és a helyzetét is, kint, a kozmoszban, csupán tisztánlátó módon lehet megragadni. Az embernek úgy kellett felépülnie, hogy a Hold egész kiválását csak tisztánlátó módon észlelhesse, és a Holdból kiinduló hatások egyedül a Régi Hold hatásai legyenek – olyan befolyások, melyek úgy hatottak az emberre, hogy más dolgok között az imaginatív tisztánlátás felébredjen benne.

Próbálják elképzelni a helyzetet az ősi időkben! A helyzet az volt, hogy az „ember” létrejöhett, hogy a lelkek lejöhettek a planétákról, és így tovább – de a Holdnak úgy kellett működnie, mint Holdnak, és oly módon, hogy az emberi lény erői, melyekkel alászállott,

ugyanazok az erők legyenek, melyek megjelentek a Régi Holdon, amely megelőzte a Földet. Senki más nem láthatja ezt a Holdat, csak az, aki látnoki tisztánlátással rendelkezik.

Azután, hogy a materiális jelenség társult a Hold-erők kiválásának ehhez a folyamatához, még valami jött. Már beszéltem önöknek arról, hogy milyen viszonyban van Jahve a Holddal. Az történt, hogy Jahve és a Hold kapcsolata révén a Hold is teljesen anyagi, ásványi lett, de egy sokkal sűrűbb anyagisággal, mint a Föld. Ezért az, amit ma fizikai Holdként látni lehet, és amiről feltételezhető, hogy a Hold ásványi elemet tartalmaz, ez visszavezethető Jahve tetteire, mely által bizonyos elemek hozzáadódtak a Régi Holdhoz.

Ezáltal azonban a Régi Hold-erők megbénultak, és most teljesen más módon működnek. Ha a Hold megmaradt volna nem-ásványinak, az erői oly módon működtek volna, hogy a sugarai mindig felébresztenék a régi, atavisztikus tisztánlátást az emberben, és a Hold hatásai az akaratra az embert a legjellegzetesebb formában alvajáróvá tennék. Ezt semlegesítette a Hold ásványosodása. A régi erők többé nem hathatnak ilyen módon.

Ez egy hatalmas jelentőségű igazság, mert most megérthetik, hogy a Hold ásványosodása szükséges volt, hogy ne működhessen a régi módon. És így, amikor a Holdról mint a Régi Hold visszatéréséről beszélünk, egy égitestről kell beszélnünk, amely nem látható fizikai szemekkel, amely a szellemi világgal van összefüggésben, noha csupán a tudatalatti szellemi világgal, ami a látnoki tisztánlátással észlelhető. Ezért valami *szellemiről* kell beszélnünk, ha a Régi Hold újramejelenéséről beszélünk; ami ásványi a jelenlegi Holdban, az hozzáadódott a szellemihez, és nem tartozik a régi értelemben vett Holdhoz.

Hogyan viaskodott ezzel a 19. századi materializmus? A követői biztosan nem hiszik, hogy az anyagi Hold mögött rejlik a régi, nem-ásványi Hold nagyon jelentős maradványa; ők sosem hinnének ilyesmi. Tehát egy engedményt tettek a materializmusnak azáltal, hogy csupán a fizikai, anyagi Holdról beszéltek. Így, amikor Sinnett a Holdról beszélt, elkerülte a szellemi. Az *Ezoterikus buddhizmus*-ban pusztán azt mondja, hogy a Hold anyagiséga sokkal sűrűbb, mint a Földdé. Ez így van, valóban így kell lennie, de az okkult valóságot, melyet jeleztem a tény mögött, teljesen elhagyja. Tett egy engedményt azzal, hogy csak a Hold anyagiságáról beszélt. De a Hold mögötti szellemiséget nem vette figyelembe; ez lényegében nem tartozik a Földhöz, hanem sokkal szorosabb kapcsolatban van a Régi Holddal, mint a Földdel. Ezt a tényt teljesen elfátyolozta, és a következmény óriási jelentőségű volt; mert Sinnett ezáltal egy igaz tényt – vagyis azt, hogy a Holdnak valami köze van a Nyolcadik Szférához – teljesen hamis fényben tüntet föl, és nagyon ravaszul eltorzítja. Teljesen elmulasztja a Nyolcadik Szféra szellemi vonatkozásának említését, nevezetesen, hogy a Nyolcadik Szféra, melynek képviselője állítólag a Hold, az, ami a Hold *mögött* rejlik, és ő magának a Nyolcadik Szférának nevezi azt, ami valójában azért helyeződött ide, hogy semlegesítse azt, ellenálljon a Nyolcadik Szféra hatásainak. Mint hallhattuk a Hold anyagiséga azért van itt, hogy semlegesítse a Nyolcadik Szférát, hogy hatástalanná tegye.

Az emberek nem ismerik fel, mi lenne a Nyolcadik Szféra hatása, ha az anyagiségot elvonnák a Holdból. Az emberi lélek egész természete teljesen mássá válna a Földön, és az, hogy ez nem történt meg, annak a ténynek köszönhető, hogy egy nagyobb sűrűségű anyagiság testesült Holddá. Azt hívja Sinnett Nyolcadik Szférának, ami a Nyolcadik Szférát ténylegesen hatástalanná teszi, vagyis az anyagiségit, és ami ténylegesen a Nyolcadik Szféra, vagyis a Régi Hold-erők, ezt elrejtí. Az okkultizmusban gyakran használt trükk, hogy mondanak valamit, ami lényegében igaz, de oly módon adják elő, hogy teljesen hamis – bocsánat a paradoxonért! Hamis azt mondani, hogy az anyagi Hold a Nyolcadik Szféra, mert valójában ez a Nyolcadik Szféra semlegesítője. De teljesen helyes, hogy a „Hold” a Nyolcadik Szféra, mert a Nyolcadik Szféra a Holdban összpontosul, ténylegesen jelen van itt.

És most elértünk arra a pontra, ahol határozottabban elmondhatjuk, mint eddig lehetséges volt, hogy mi a Nyolcadik Szféra valójában. Ez olyan dolog, ami a legbensőségesebben kapcsolódik a fejlődés szellemi vonatkozásával a 19. században.

V. előadás

Dornach, 1915. okt. 18.

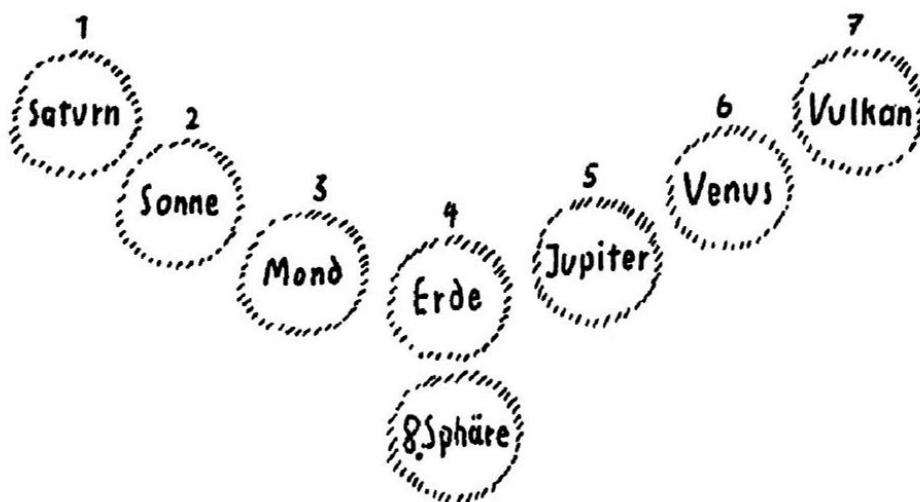
Valóban nagyon nehéz beszélni az ún. „Nyolcadik Szféráról”, amelyre elsőként Mr. Sinnett utalt nyíltan – mondhatni „információt” adott erről –, mert amit mondott, az egy téveszme. Bizonyosan felismerhették, miért nehéz beszélni erről a tárgyról, mivel ismételt hangsúlyozni kell, hogy a nyelvünk a külső, materiális világnak megfelelően alakult ki, és a Nyolcadik Szférát egy titkos dolognak tekintették, míg Sinnett meg nem említette.

Következésképpen nem esik túl sok szó a Nyolcadik Szféra jellemzéséről. A tényből, hogy oly régóta mindig kerülik az említését, megsejthetik, hogy mibe keveredik valaki, aki beszél erről. Ma néhány aforisztikus megjegyzést teszek, mint egyfajta bevezetést, bizonyos jelzéseket adok, melyek kezdetben csupán egy kisebb hozzájárulást jelentenek a témához. Remélem, lesz még alkalom, hogy később többet mondjak erről. Az utóbbi előadásban mondottak alapján, és bizonyos mértékig a korábbi előadásaim nyomán megpróbálom jellemezni azt, amit „Nyolcadik Szférának” neveznek, annak érdekében, hogy megalapozzuk a 19. századi és a 20. század eleji szellemi mozgalom kialakulásának leírását.

A tegnapi előadásból megismerhették, hogy a Nyolcadik Szféra nem lehet olyasmi, ami az anyagi világhoz tartozik, mert bemutattam önöknek, hogy a legnagyobb megtévesztés Sinnett állításában az, hogy a fizikai Hold közvetlenül kapcsolódik a Nyolcadik Szférához; megpróbáltam érthetővé tenni, hogy a tévedés konkrét alapja az a tény, hogy ez valami anyagira, fizikaira mutat.

Ebből gyaníthatják, bár nem teljesen érthetik, hogy amit Nyolcadik Szférának neveznek, annak közvetlenül semmilyen köze sincs bármihez az anyagi világon belül – vagyis azt mondhatjuk, hogy az, amit az emberi érzékszervekkel észlelni lehet, és az érzékszervi észlelésen alapuló gondolkodással elgondolható, nincs része a Nyolcadik Szférában. Így értelmetlen a Nyolcadik Szférát keresni bárhol az anyagi világban.

De vannak jelzések, melyek révén a gondolkodással megközelíthető a Nyolcadik Szféra fogalma. Már mondtam, hogy a Nyolcadik Szféra olyasvalami, aminek köze van a Régi Holdból és fejlődéséből visszamaradt dolgokhoz. Önök sok mindent összegyűjthetnek erről azokból a vizsgálódásokból, melyeket az idők során végeztünk. Próbáltam világossá tenni a tegnapi előadásban, hogy a Régi Holdon az ember természetes észlelésmódja látnoki és imaginatív jellegű volt, úgyhogy a Nyolcadik Szférával kapcsolatban bármilyen lényegi tartalom egy ilyen jellegű látással van összefüggésben. Azt mondhatjuk: fel kell tételezni kezdetben, hogy a Nyolcadik Szférát a látnoki imaginációk révén lehet megtalálni.

Hogyan került használatba a „Nyolcadik Szféra” kifejezés? Önök tudják, hogy az emberi fejlődés hét szférán (Föld-megtestesülésen) keresztül halad: Szaturnusz, Nap, Hold, Föld, Jupiter, Vénusz, Vulkan. Látni fogjuk, hogy ezen a hét szférán kívül van még valami, ami ezeken kívül fekszik, és valahogy mégis kapcsolódik a Földhöz. Van tehát itt egy szféra, mely csupán a látnoki-imaginatív tisztánlátással észlelhető, amely mint egy nyolcadik szféra áll a hét mellett és fölött, melyek az emberiség fejlődésének rendezett és szabályos területét alkotják. Természetesen minden ilyen leírás csupán vázlatos; kénytelenek vagyunk külön szférákat felvázolni, melyek csak egymásban figyelhetők meg. Bizonyosan megismerték már a vizsgálódásainkból, hogy amíg az ember az anyagi világon belül van, s az érzékszerveit és az intellektusát használja, addig a Negyedik Szférában, a Föld-szférában van. Ha eléggé kifejleszti a lelki képességeit, és képessé válik meglátni a Harmadik Szférát, a Hold-szférát, akkor messze szárnyal, bár nem fizikai értelemben. Nem egy másik helyről végzi a megfigyeléseit, hanem térbelileg, fizikailag ugyanarról a helyről. Ezt a hét szférát ezért valójában egymásban kellene ábrázolni. Ezek a fejlődés egymást követő fázisai és állapotai, és egy ilyen diagramnak alapján véve nincs több értéke, mint ha azt mondanánk, hogy az ember a születésétől kezdve a hetedik évéig az első fázisban van, a hetedikétől a tizenegyedikig a második fázisban, és így tovább. A lényt, aki az első évtől a hetedikig fejlődik, nem lehet elválasztani attól a lénytől, aki a hetedikétől a tizenegyedik évig fejlődik. Ugyanígy nem helyes azt gondolni, hogy a Föld-fejlődés hét, egymást követő szférája vagy fázisa elkülönül egymástól.

Ebből megsejthetik, hogy a Nyolcadik Szférát a Föld-szférán belül lehet megfigyelni. Ezt nem helyes akár fölötte, akár alatta megrajzolni; ahhoz, hogy ábrázoljuk, a Föld-szférában kell föltüntetni. Gyakran felhoztam egy egyszerű példát, hogy kifejezzem, miről van itt szó. Épp úgy, ahogy fizikai levegő van körülöttünk, úgy van szellemi is; úgy tekintünk a szellemre, mint amin belül van ténylegesen a fizikai a környezetünkben. Ezért fel kell tételezni, hogy éppúgy, ahogy a szellemi van körülöttünk, úgy kell tekintenünk a Nyolcadik Szférára a környezetünkben. Ez azt jelenti, hogy az ember kifejleszthetne egy érzékszervet a Nyolcadik Szféra észlelésére, éppúgy, ahogy a fizikai érzékszervekkel képes észlelni az anyagi Földet. Azután teljesen tudatosan tapasztalhatná a Nyolcadik Szférát; de tudattalanul mindig ezen belül lenne, ahogy mindig a levegőn belül vagyunk, még akkor is, ha nem vagyunk tudatában. És ha kifejlesztünk egy érzékszervet a Nyolcadik Szféra tapasztalására, akkor ennek tudatára ébredünk körülöttünk. Így, ha a Nyolcadik Szférát leírjuk, nyilvánvalóan úgy kell leírnunk, mint egy területet, amelyben mindig benne élünk.

Mármost, mint mondtam, csupán bizonyos általános információt adhatok erről ezekben a bevezető vizsgálódásokban, a többi majd felmerül, amikor továbbmegyünk. Mindenekelőtt, önök megérthetik, hogy ami körülöttünk van, mint Nyolcadik Szféra, elérhető az imaginatív-látnoki

tisztánlátással. Lehetetlen kifejleszteni az imaginatív tisztánlátást anélkül, hogy valamit észlelnénk a Nyolcadik Szférából. Az ok, amiért oly nehéz beszélni az olyan dolgokról, mint a Nyolcadik Szféra, az, hogy csak nagyon kevesen rendelkeznek egy igazán világos és körvonalazott tisztánlátással. A Nyolcadik Szférában imaginációkkal van dolgunk, és ami a Föld-fejlődés lényegi természetét alkotja – vagyis a Negyedik Szférát –, az nincs jelen a Nyolcadik Szférában. A Negyedik Szféra lényegi természete, mint tegnap jeleztem, ennek a világ-testnek az ásványi imaginációjából áll. Az, hogy képesek vagyunk élni a Földön, ez annak a ténynek köszönhető, hogy ennek a Negyedik Szférának ásványivá kellett válnia; egy ásványi környezetben élünk; amit a fizikai érzékszerveinkkel észlelünk, azt az intellektusunkkal rendezzük el. De meg kell értenünk, hogy az ásványi elem teljesen hiányzik a Nyolcadik Szférából.

Amikor kiküszöböljük az ásványi elemet a gondolkodásban, csak az marad, ami a Régi Hold-fejlődés késői fázisa, ahonnan minden más eredt. De a fejlődés továbbhaladt; ami az imagináció, a látnoki tisztánlátás révén észlelhető, az semmi más, mint a Régi Hold maradványa, mely nem a Nyolcadik Szféra, hanem valami, ami visszamaradt a Harmadik Szférából.

Ahhoz, hogy valami sejtésünk legyen a Nyolcadik Szférára vonatkozó tényekről, figyelembe kell venni a következőket. A szabályos fejlődés során a Harmadik Szféra átalakult Negyedik Szférává; azt mondhatjuk, hogy lezajlott az átmenet a harmadik elemi birodalomból – így kell neveznünk – az ásványi birodalomba. Az ásványi elem hozzáadódott a fejlődéshez. Különbözik a Régi Holdat kellene úgy tekintenünk, mint a szubsztancialitás összességét, ami imaginatív észlelhető! Ezért el kell fogadnunk, hogy a szabályos fejlődés a Régi Holdból a Földre, a Harmadik Szférából a Negyedik Szférába, abban áll, hogy ami korábban csupán imaginatív volt észlelhető, az materiálisan észlelhetővé vált, vagyis ásványivá vált. A Nyolcadik Szféra itt maradt, a Régi Hold-elemmel együtt, de egy meghatározott esemény révén ez a Régi Hold-elem változáson ment át. Világosan leírtam *A szellemtudomány körvonalai* c. könyvemben, hogyan jött létre a Negyedik Szféra a Harmadikból; elmondtam, hogy a Mozgás Szellemeinek tevékenysége hozzáadódott a Formaszellemekéhez, akiknek vezetése alatt az egész átalakulási folyamat végbement. Ezért azt mondhatjuk, hogy a Negyedik Szféra azáltal jött létre a Harmadikból, hogy a Formaszellemek a tevékenységüket hozzáadták a Mozgás Szellemeinek a tevékenységéhez.

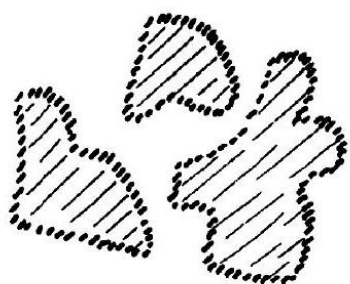
Amikor a Formaszellemek mindent elértek, amire saját természetük alapján vágytak, és amit képesek voltak elérni, amikor a Harmadik Szféra misszója befejeződött a kozmoszban, a Negyedik Szféra teljesen természetesen jött létre a Harmadikból. Ez nyilvánvaló. Azonban tudjuk, hogy a luciferi és ahrimáni szellemek működésben vannak – és ezek visszatartottak valamit maguknak a Régi Hold-szubsztanciából, mintegy elragadták ezt a Formaszellemtől. Az a tény, hogy Lucifer és Ahrimán így tettek, jelzi a lényegi természetüket. Így, mivel a Harmadik Szféra egy következő fázisba fejlődött, Lucifer és Ahrimán valamit elragadt a Formaszellemtől; ebbe az elszakított részbe Lucifer és Ahrimán hatolt be, a Formaszellemek helyett. Lucifer és Ahrimán tevékenysége hozzáadódott a Mozgás Szellemeinek tevékenységéhez, és ennek következtében jött létre a Harmadik Szférából a Nyolcadik.

Még valami kellett, nem csupán a Régi Hold, és ez a „valami” ugyanúgy jött létre, ahogy a Negyedik Szféra, azáltal, hogy amint az ásványi szubsztancia létrejött, elragadták a Negyedik Szféra születésének pillanatában. Így, amikor az ásványi létrejött az imaginatív szubsztanciából, elkapta Lucifer és Ahrimán, és imaginációvá tették. Ahelyett, hogy a Föld a fennmaradó Régi Hold-szubsztanciából keletkezett volna, egy kozmikus test öltött alakot, melynek születése annak a ténynek köszönhető, hogy a Földtől elragadt szubsztancia azzá vált, ami átkerült a Régi Holdról.

Emlékezzünk vissza arra, hogyan írtam le a Régi Holdhoz tartozó feltételeket *A szellemtudomány körvonalai*-ban. A Régi Holdon még nem volt semmi ásványi. Az ásványi szubsztanciának, a világ-testnek, egy Földnek kellett lennie, nem a Holdnak. A Negyedik Szféra az ásványi elem születése révén jött létre. Ezt megközelítette Lucifer és Ahrimán, kiszakították az

ásványi szubsztanciát a Negyedik Szférából, áttöltötték a Harmadik Szférába, s a Régi Holdat megismételték, de most a materialitással, ami normális körülmények között a Földhöz tartozik.

Jól figyeljék meg: a tiszta imaginációk helyett az imaginációkat besűrítette az ásványi elem átkerülése, amit elragadtak a Földtől. Így módon keletkeztek a besűrűsödött imaginációk. Ezért bekerültünk a sűrűvé vált imaginációk világába, melyek jellegükben nem lunárisak, mivel ezek besűrűsödtek az anyagság által, mely a Földhöz tartozik. Ezek a sűrű imaginációk szellemek, kísértetek, vagyis a világunk mögött van egy kísértetvilág, melyet Lucifer és Ahrimán teremtettek.

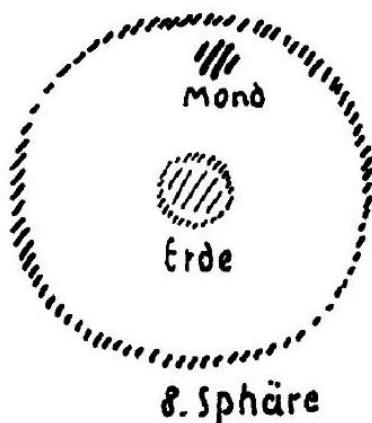

Vázlatosan a következőképp fejezném ezt ki: a Régi Holdon jelen voltak bizonyos képek. Ezeknek át kellett kerülniük a Földre, mint valaminek, ami mindenütt észlelhető. De Lucifer és Ahrimán visszatartották ezeket maguknak. Lucifer és Ahrimán elragadta a Föld bizonyos alkotórészeit, és imaginációkká tették őket, úgyhogy ezek a Föld-szubsztanciák nem földi formációk lettek, hanem hold-formációk. Ezért a mi Negyedik Szféránkba felszívódott egy szféra, amely valójában egy Hold-szféra, de megtelt földi szubsztanciával, s ezért egy fals alakulás lett az univerzumban. A hét szférához kapcsolódott egy nyolcadik, szemben állva az előrehaladó szellemekkel. Ennek logikus következménye, hogy a Formaszellemeknek harcolnia kell a Földön az ásványiságra hajlamos szubsztancia minden morzsájával, nehogy elragadja tőlük Lucifer és Ahrimán, és átvigyük a Nyolcadik Szférába.

Ezért, igazság szerint, a földünk, a Negyedik Szféra egyszerűen nem az, ami külsőleg megjelenik. Ha atomokból állónak tekintjük, minden atom át lenne itatva olyan formációkkal, melyek a Nyolcadik Szférához tartoznak – melyeket csak látnoki tisztánlátással lehet észlelni. Ezek a formációk mindenütt megjelennek; így a Nyolcadik Szféra kísértetszerű tartalma is, melyet ezért úgy lehet észlelni, ahogy tényleges kísérteteket. Minden földi lényt és létezőt érintett ez. Lucifer és Ahrimán szüntelenül arra törekszik, hogy a Föld-szubsztanciákból elkapjanak mindent, amit csak lehet, azért, hogy továbbépítsék a maguk Nyolcadik Szféráját, melyet azután, amikor ez eléggé előrehaladt, el lehet szakítani a Földtől, hogy külön úton menjen tovább Luciferrel és Ahrimánnal. Szükségtelen mondani, hogy ekkor a Föld úgy kerülne át a Jupiter-szférába, mint pusztá torzó. De az ember, mint önök felismerhetik, megalapozta helyét a Föld-fejlődés egészében, mert egyre inkább ásványivá vált. Áthatott bennünket az ásványosító folyamat, mely be lett vonva ebbe a harcba, így ennek a szubsztanciának a morzsáit folyamatosan el lehet ragadni ebből. Ezért mi magunk is részt veszünk a harcban. Lucifer és Ahrimán harcol a Formaszellemek ellen, azzal a céllal, hogy mindenütt elragadja az ásványi szubsztanciát tőlünk.

De a folyamat ereje különböző a szervezetünk más-más régióiban. Sokféleképp vagyunk felépítve; néhány szervünk tökéletesebb, mint a többi. A legtökéletesebb a gondolkodásunk szerve, az agy, és a koponya, és a harc, amiről beszéltem, a legvehemensebb az emberi fejben, az agyban; és ez azért van, mert a testünknek ezen a helyén ragadja el tőlünk az ásványi szubsztanciát legsikeresebben Lucifer és Ahrimán. A fizikai szubsztancia itt szellemibb, mint bárhol másutt. A koponyánk alakja annak a ténynek köszönhető, hogy itt van, amit leginkább elragadnának tőlünk. Pontosan ezért van, hogy a legnagyobb mértékben a fejünk révén függetleníthetjük magunkat a szervezetünkől. Szárnyalhatunk a gondolatokkal, megkülönböztethetjük a jót és a rosszat. És épp ezért Lucifer és Ahrimán itt a legsikeresebbek a szubsztancia elrablásában; az ember ún. legnemesebb szervében képesek elragadni az ásványosított szubsztancia legnagyobb részét. Ez az alkímia, mely által az ásványi szubsztancia átkerül a Nyolcadik Szférába, mindig lezajlik a létezésünk színpalái mögött. Most tehát csak egyszerű információkat adtam; a megerősítés a továbbiakban egyre tisztább lesz, ahogy folytatjuk a vizsgálódásainkat.

Ha Lucifernek és Ahrimánnak minden simán ment volna, ha mindenütt képesek lettek volna olyan sokat elragadni az ember fej-rendszeréből, amennyit csak lehet, a Föld-fejlődés hamar elért volna egy pontra, ahol Lucifer és Ahrimán sikeresen lerombolhatta volna Földünket, és a világok egész fejlődését átvezették volna a Nyolcadik Szférába, így a Föld-fejlődés egésze más irányt vett volna.

Ezért Lucifer arra vállalkozott, hogy a legnagyobb erejét azon a helyen fejtse ki, ahol az ember a legsebezhetőbb, vagyis a fejében. Az az erőrendszer, melyet Lucifer a legkönnyebben elfoglal, az emberi fej; és minden, ami hasonló a fejhez az ásványi elem megoszlása tekintetében, úgy, hogy ezt ugyanolyan módon lehet kivonni, hasonlóképpen ki van téve a veszélynek, hogy átkerül a Nyolcadik Szférába. Nem kisebb dolog fenyeget Lucifer és Ahrimán tevékenységének eredményeként, mint hogy az egész emberi fejlődés eltűnhet a Nyolcadik Szférában, úgyhogy ez a fejlődés egy más irányt vesz.

Láthatják, hogy Lucifer és Ahrimán szándéka a Föld-fejlődés kezdetétől az volt, hogy ez az egész fejlődés eltűnjön a Nyolcadik Szférában. Ezért szükséges volt, hogy ellensúlyt teremtsenek azok a szellemek, akik a Formaszellemek hierarchiájába

tartoznak. A külső ellensúly, amit teremtettek, ebből áll: beillesztettek valamit a Nyolcadik Szféra „terébe”, ami a Nyolcadik Szféra ellenében működött. Ha ábrázolni akarjuk, akkor így tehetjük (ld. ábra). A Nyolcadik Szféra a fizikai Földünkhöz tartozik a jelzett értelemben. Mindenütt körül vagyunk véve az imagimációkkal, melyekbe folyamatosan behúzódik az ásványi anyagság. Ebben rejlik az oka Jahve, vagy Jehova áldozatának – a szubsztancia lecsapódásának, amely sokkal sűrűbb, mint más ásványi szubsztancia. Ezt Jehova hozta létre, mint Holdat, mint ellentétes tényezőt. Ez egy rendkívül sűrű szubsztancia volt – és ezt a sűrűséget írja le Sinnett sokkal sűrűbb fizikai-ásványi jellegű szubsztanciaként, mint ami létezik bárhol a Földön. Ezért Lucifer és Ahrimán ezt nem oldhatta fel az imaginációk világában. És így a Hold egy sűrű anyagi égitestként kering, szilárdan, lerombolhatatlanul. Ha elég figyelmesen olvasnak, megtalálják ezt még a fizikusoknak a Holdról szóló leírásaiban is. Minden, ami a Földön elérhető volt, kihelyeződött ide, hogy itt elég fizikai anyag legyen, amit nem lehet elragadni. Amikor a Holdra tekintünk, egy olyan szubsztanciát látunk az univerzumban, amely sokkal erősebben ásványiasult, fizikailag sokkal sűrűbb, mint ami bárhol létezik a Földön. Jahvét vagy Jehovát ezért úgy kell tekinteni, mint olyan lényt, aki a fizikai területen is biztosította, hogy Lucifer és Ahrimán ne vonjon el minden anyagságot. És azután, megfelelő időben, hasonló gondoskodás fog történni ugyanezen szellem által, hogy a Hold újra egyesüljön a Földdel, amikor a Föld elég erős lesz, hogy befogadja, amikor a veszély elmúlik a fejlődés által, ami időközben végbemegy.

Ez a külső, fizikai-ásványi síkra vonatkozik. De az emberi síkon is szükséges volt, hogy egy ellensúlyt teremtsenek az emberi fejre irányuló szándékkal szemben. Éppúgy, ahogy a külső világban a materialitást annyira meg kellett sűríteni, hogy Lucifer és Ahrimán ne oldják fel az alkímiájuk révén, úgy az emberi lényben is szembe kellett állítani valamit Lucifer és Ahrimán támadásával, mely a legsérülékenyebb szervünket, az agyunkat érte. Jahve gondoskodott erről, ahogy az ásványi síkon tette, hogy ne romboljon le mindent Lucifer és Ahrimán támadása.

Gondoskodás történt, hogy ami az emberben a fejből indul ki, ne essék teljesen áldozatul Lucifernek és Ahrimánnak; nem minden függ a fej tevékenységétől, és a kifelé forduló érzékszervek tevékenységétől, mert akkor Lucifer és Ahrimán győznének. Szükséges, hogy egy ellensúly jöjjön létre a földi élet birodalmában, kell legyen az emberi lényben valami, ami egészen független a fejtől. És ezt megvalósította a jó Formaszellemek munkája, akik elültették a szeretet princípiumát a földi átöröklés princípiumába. Azt mondhatjuk, hogy lett most egy működőképes valami az emberi fajban, ami független a fejtől, ami átmegy nemzedékről nemzedékre, és a legmélyebb alapjai vannak az ember fizikai természetében.

Mindaz, ami kapcsolatban van a szaporodással és az átörökléssel, mindaz, ami független az embertől abban az értelemben, hogy nem hatolhat át rajta a gondolkodásával, mindaz, ami a Hold adománya az égbolton – mindez az emberben a szeretet princípiumából ered, mely áthatja a szaporodás és átöröklés folyamatát. Ezért van a heves küzdelem, amely végighúzódik a történelmen, Lucifer és Ahrimán harca minden ellen, ami ebből a birodalomból jön. Lucifer és Ahrimán az emberre akarja kényszeríteni a fej kizárólagos uralmát, és támadásaikat a fej útján keresztül vezetik minden ellen, ami tisztán természeti vonzódás. Mert bármilyen átöröklési szubsztancia van a Földön, azt nem ragadhatják el. Ami a Hold az égen, az az átöröklés az emberben, lent a Földön. Minden, ami az átöröklésen alapszik, minden, amit nem lehet gondolkodással áthatni, ami bensőséges kapcsolatban van a fizikai természettel, az a Jahve-princípium. A Jahve-princípium ott fejtik ki legnagyobb aktivitását, ahol a természet mint természet működik; Jahve itt árasztotta ki legnagyobb mértékben a szeretetet, ami az ő természetes tulajdonsága, hogy megteremtse az ellensúlyát a szeretetlenségnek, Lucifer és Ahrimán pusztító bölcsességének.

Szükséges volna nagyon behatóan foglalkozni azokkal a dolgokkal, melyeket legutóbb teljesen más nézőpontból tárgyaltam, hogy megmutassuk, hogyan teremtettek a Formaszellemek védőfalakat a Holdon és az emberi átöröklés folyamatában Lucifer és Ahrimán ellen. Ha önök mélyebben elgondolkoznak ezekről a dolgokról, azt fogják találni, hogy valami mérhetetlenül jelentős van ezekben a jelzésekben.

Mármost ahhoz, hogy legalább bizonyos megértést elérjünk, a dolgot egy teljesen más oldalról is meg kell közelítenünk. Ha visszaemlékeznek, mi áll *A szellemtudomány körvonalai*-ban az emberi fejlődés Régi Szaturnusz, Régi Nap és Régi Hold szakaszairól, meg fogják érteni, hogy ezekben a fázisokban nem merülhetett fel a szabadság kérdése. Ezekben a fázisokban az embert a szükségszerűség hálója veszi körül. Annak érdekében, hogy éretté váljon a szabadságra, az ásványi természetet kellett elültetni benne; olyan lényvé kellett válnia, melyet áthat az ásványi elem. Ezért az embert csak a földi-anyagi világon belül lehetett szabadságra nevelni.

Ez önmagában jelzi a földi-anyagi világ hatalmas jelentőségét. Azt, amit az emberiségnek meg kellett szereznie – az akarat szabadságát – csak a Föld-fejlődés folyamán lehetett megszerezni. A Jupiter, Vénusz és Vulkán fázisokban az embereknek szüksége lesz erre az akaratszabadságra. Ezért, amikor a szabadság kérdésével foglalkozunk, egy nagy jelentőségű területen vagyunk; mert tudjuk, hogy a Föld pontosan azért a szabadság szülőatyja, mert ez a Föld az, ami áthatja az embert a fizikai-ásványi elemmel.

Ebből megérthetik, hogy ami a szabad akaratból ered, azt a Föld birodalmán belül kell megragadni. A Harmadik, Második és Első Szférákra lehetetlen alkalmazni bármit, ami a szabadság princípiumából ered. De Lucifer és Ahrimán vállalkozása az, hogy kivonják az ember szabad akaratát, és mindent, ami ebből ered, a Nyolcadik Szférába. Ez azt jelenti, hogy az ember folyamatosan ki van téve a veszélynek, hogy akaratát elrabolják tőle, Lucifer és Ahrimán kivonják a Nyolcadik Szférába.

Ez történik, ha a szabad akarat eleme átalakul például látnoki tisztánlátássá. Ebben az esetben az ember a Nyolcadik Szférába kerül. Ez az az eset, melyről az okkultisták oly vonakodva beszélnek, mert ez egy félelmetes, szörnyű igazság. Abban a pillanatban, amikor a szabad akarat átalakul látnoki tisztánlátássá, ami kiterjed az emberben, Lucifer és Ahrimán zsákmányává válik. Ezek azonnal elkapják, és ezáltal eltüntetik a Földről. Láthatják ebből, hogy a szabad akarat lebilincselése révén hogyan keletkeznek a Nyolcadik Szféra kísértetei. Lucifer és Ahrimán folyamatosan résztvesznek az emberi szabad akarat lebilincselésében, és mindenféle dolgokat varázsolnak az ember elé, hogy elszakítsák azt, amit az ember merít ebből, és hagyják, hogy eltűnjön a Nyolcadik Szférában.

Amikor a tisztánlátás a legkülönbébb formákban kialakul a naív, hiszékeny, babonás embereknél, akkor gyakran megtörténik, hogy a szabad akaratukat feláldozzák. Ekkor Lucifer

állandóan megragadja azt, és miközben ezek az emberek azt képzelik, hogy szert tettek a halhatatlanság élményére, az igazság az, hogy a vízióikban a lelkük egy részét, vagy produktumát látják, amelyet elragadtak és előkészítettek a Nyolcadik Szféra számára.

Önök elképzelhetik ebből, hogy milyen mélyen voltak érintve azok, akik elfogadták, hogy a médiumitás útján mindenféle igazságot közöltek nyilvánosan a szellemi világra vonatkozóan, majd a médiumok kijelentették, hogy a holtak beszéltek hozzájuk (ld. C. G. Harrison). De az okkultisták tudták, hogy az, ami történik a médiumok és az élő emberek között, a szabad akarat átáramlása a Nyolcadik Szférába. Ahelyett, hogy egy kapcsolat alakult volna ki az örökkévalósággal, a médiumok pontosan arról tettek bizonyosságot, ami folyamatosan eltűnt a Nyolcadik Szférába.

Ebből megérthetik, hogy Lucifer és Ahrimán mohón vágyakozik arra, hogy amilyen sokat csak lehet, átvigyen a Nyolcadik Szférába. Noha *Goethe* összekeverte egymással Lucifert és Ahrimánt, mindazonáltal helyesen írta le, hogyan ragadnak el egy lelket Mefisztó-Ahrimán karmai! A legnagyobb jutalom Lucifer és Ahrimán számára, ha egészen megragadhatnak egy lelket; ezáltal egy ilyen lélek eltűnne a Nyolcadik Szférába és elveszne a Föld-fejlődésből. A legnagyobb győzelem az lenne Lucifer és Ahrimán számára, ha egy napon elérnék, hogy számtalan elhunyt lelke menne át a Nyolcadik Szférába. Ez lenne a legnagyobb győzelmük. És van is erre lehetőségük. Lucifer és Ahrimán azt mondhatják: az emberi lények régóta tudnak valamit a halál és az új születés közötti életről. Ezért, ha azt mondjuk nekik, hogy megtudnak valamit a halottakról, elégedettek lesznek, és az érzéseik a birodalom felé irányulnak, ahonnan úgy vélik, mintha üzeneteket kapnának a halottaktól. Ezért, ha azt akarjuk, hogy az emberek szívét és értelmét a Nyolcadik Szféra felé vezessük, csak azt kell közölnünk velük: mondunk nektek valamit, ami a holtaktól jön. El fogjuk kapni az embereket azáltal, hogy azt állítjuk, hogy a halottak a mi birodalmunkban vannak.

Ezt az ördögi tervet – és itt valóban az ördögivel van dolgunk – hozta működésbe Lucifer és Ahrimán, amikor felmerült az okkultistáknak, hogy véghezvigyenek valamit a médiumitás révén. Lucifer és Ahrimán inspirálta a médiumokat, akik révén elrendezték az egész dolgot, hogy az embereket abba a birodalomba vezessék, ahonnan állítólag a halottak lelkei szóltak. Lucifer és Ahrimán ekkor megragadhatták a lelküket. Az okkultisták megijedtek, amikor látták, mi történt, és megtárgyalták maguk között, hogyan hozzák helyre a dolgot. Még a bal szárnyhoz tartozók is felismerték, mi történt, és azt mondták: mi valami mást fogunk csinálni! Azután egy alkalom adódott, egy figyelemreméltó személyiség, H. P. Blavatsky megjelenésével. Mármint, miután a terven átláttak, és az okkultisták a Földön többé nem nyújthattak kezet ehhez, Lucifer és Ahrimán kénytelenek voltak a céljukat más módon elérni.

A materializmus a Föld-fejlődés természetes folyamatában lépett színre. Ezért, hogy az ember találkozzon a fejlődés ásványi folyamatával, szükséges volt, hogy az emberek figyelme egészen a materiális dolgokra irányuljon. Ez a materializmus tiszta és egyszerű! Az okkultisták, akiknek megvolt a maguk meghatározott célja, azt mondták: rendben van, bízni fogunk a materializmusban. Ha azonban a materializmust a maga tisztán földi alakjában vesszük, akkor az ember egy napon elkerülhetetlenül felfedezi a gondolkodása révén, hogy atomok nem léteznek – így ez nem lesz túl termékeny talaj. De az emberi gondolkodást bizonyosan el lehet téríteni, ha a materializmust okkulttá teszik. A legjobb útja ennek az, hogy a Nyolcadik Szféraként mutatják be azt a szférát, amit ellensúlyként teremtettek a Nyolcadik Szférával szemben! Ha az emberekkel elhitetik, hogy a Nyolcadik Szférával szembeni ellensúlyként teremtett materialitás a Nyolcadik Szféra maga, ez túl fog szárnyalni minden elképzelhető földi materializmust! És a földi materializmust valóban túlszárnyalták a Sinnett által tett állítással. A materializmust importálták az okkultizmus birodalmába; az okkultizmus itt materializmussá vált. De az emberek előbb-utóbb felfedezi ezt. H. P. Blavatsky, akinek mély betekintése volt a Föld-fejlődésnek ebbe a fázisába, megsejtett valamit arról, ami történt, miután átlátott ennek a különös személynek a trükkjein, akiről beszéltem az utóbbi előadásokban, és azt mondta magának: ez nem mehet így tovább; ezen

változtatni kell! De ezt az indiai okkultisták hatása alatt mondta, akik a bal szárnyhoz tartoztak. Felismerte, hogy a dolgokon változtatni kell, de úgy, hogy ezt a valamit ne lehessen könnyen észrevenni. Annak érdekében, hogy saját maga létrehozzon valamit, ami túlszárnyalja Sinnett állítását, elfogadta az indiai okkultisták javaslatát, akik inspirálták őt. Ezeknek az okkultistáknak, a baloldali ösvény követőinek, nem más volt a céljuk, mint a saját meghatározott érdekeik előmozdítása, indiai érdekeké. Az lebegett a szemük előtt, hogy létrehozzanak az egész Földön egy bölcsesség-rendszert, melyből ki van zárva Krisztus, és Jahve is. Ezért beiktattak valamit, ami által Krisztust és Jahvét kirekesztették.

A következő módszert alkalmazták. Azt mondták: Lucifer igazság szerint az emberiség nagy jótevője (Ahrimánt nem említették; csak kevésbé ismerték, így egy nevet használtak mindkettőre). Lucifer ad az embernek mindent, amit a fej révén szerezhet meg; tudományt, művészetet, röviden az egész fejlődést. Ő a világosság igazi szelleme; őt kell az embereknek tisztelnie. És Jahve? Mit tett ő valójában? Ő hozta létre az emberben a fizikai átöröklés princípiumát! Ő a Hold-isten, aki bevezette azokat az elemeket, melyek a Holdhoz tartoznak. Innen ered Blavatsky állítása a *Titkos tanítás*-ban, hogy az embereknek nem szabad Jahvét tisztelni, mert ő csak az anyagság ura, minden alacsony, földi impulzusé, és az emberiség igazi jótevője Lucifer. Ez csillog át az egész *Titkos tanítás*-on, sőt világosan ki is mondja. Az okkult területen egy ilyen kijelentés pontosan ugyanazt jelenti, mint Sinnett állítása, hogy a Hold a Nyolcadik Szféra.

Egyedül a megismerés révén lehet közeledni ezekhez a dolgokhoz – valóban csak a megismerés által. Ezért, amikor elkezdtük a *Lucifer-Gnosis* kiadását (1903. jún., GA 34), az első cikk szükségképpen Luciferről szólt, azért, hogy helyesen értsük, azért, hogy felismerjék, hogy annyiban jótevője az emberiségnek, amennyiben a fej tevékenységét adja. De ellensúlynak is kell lennie: a szeretet kell legyen az ellensúly. Ezt mondtuk ki a folyóirat legelső cikkében, mert ezen a ponton lényeges volt beavatkozni.

Mint látják, a dolgok bonyolultak. Alapvetően azt akarták elérni H. P. Blavatsky által, hogy az embereket félrevezessék a Nyolcadik Szférában való hittel. A legkönnyebben félrevezethették őket ebben az irányban, azáltal, hogy valami fals dolgot mutattak be nekik Nyolcadik Szféraként. Természetesen az embereket a szellemi világ felé vezették, mert Blavatsky *Titkos tanítás*-ának ez a nagy érdeme, hogy ezáltal az emberek lelkét a szellemi világ felé irányították. De az ösvényt, amit követtek, meghatározott érdekek szerint alakították ki, nem az általános emberi fejlődés érdekei szerint. Mindezeket a dolgokat nagyon fontos figyelembevenni, ha teljesen világosak akarunk lenni az egészséges úttal kapcsolatban. Nem szabad elfogadni üres szavakat ellenőrzés nélkül, ha igazi okkultizmusra törekszünk; eltökéltnek kell lennünk, hogy a dolgokat világosan lássuk. Különösen a jelen időpontban a mozgalmunkban szükséges volt számomra, hogy bizonyos jelzéseket adjak ezekről a dolgokról, jelzéseket, melyeket más alkalommal ki lehet egészíteni még jelentősebb dolgokkal. Át kellett adnom ezeket a jelzéseket, mert, ha önök helyesen veszik fel a lelkükbe, látni fogják, hogyan vezetik a hajónkat a mozgalmunk kezdetétől – oly módon vezetik, hogy minden téves útról be kell számolni, melyek veszélyeztetik az emberiség szellemi fejlődését.

A szellemi világba vezető út jelzéseit nem szabad meggondolatlanul átadni, legfőképp nem egy túlbuzgó fanatizmus eredményeként. Ezért hangzik el újra és újra a figyelmeztetés önök között, kedves barátaim, mert sürgetően szükséges, hogy ne engedjék becsapni magukat azáltal, ami a Nyolcadik Szférába vezet. És ha újra és újra ezt mondjuk, hogy nagyobb óvatosság kell a látnoki tisztánlátás területén, ez különösen érvényes arra a tisztánlátásra, amely a magasabb világokba vezetve kizárja Lucifert és Ahrimánt – ekkor megértik, hogy mindent el kell utasítani, ami a lelket képes kapcsolatba hozni a Nyolcadik Szférával. Ha a szabad akarat megbéklyózásának és a látnoki tisztánlátás területén tartásának tendenciája időről-időre nyilvánvalóvá válik, ez egy jel, hogy ellenállás került a mozgalmunk tiszta erőfeszítései elé, köszönhetően a hajlamnak, hogy a szabad akaratot bilincsbe verje a látnoki tisztánlátás.

Milyen boldog lett volna néhány ember, ha megbilincseltek volna a szabad akaratot! Ez egy szimptómája volt annak, hogy az itt szóba került más mozgalmakban uralkodó milyen sok vonás

átkerült a mi mozgalmunkba. Nem Blavatskytól, s nem is kívülről, hanem a mi tagjainktól maguktól eredt, hogy folyamatosan meghasonlás keletkezett abban, hogy a céljainkat elérjük. Ezek a meghasonlások megtörténtek és megtörténnek, mert a látnoki tisztánlátók üzeneteit túlbuzgó csodálattal üdvözlük! Ez a Nyolcadik Szféra iránti elferdült szeretet kifejeződése. Amikor egyik vagy másik személy erősködik, hogy „Dr. Steiner azt mondta, hogy ezt vagy azt a dolgot kellene megtenni,” akkor ez azt jelenti, hogy az ilyen személyek ki akarják szolgáltatni a szabad akaratot az idegen befolyásnak, hogy ezt az akaratot ne önmaga határozza meg, hanem valaki más; valaki mást akar felelőssé tenni, becsepegtetve a fizikai világba egy akaratnélküliséget, engedve, hogy a szabad akaratot lebilincseljék. Valahányszor csak utat adnak az emberek a fatalizmusnak, ahelyett, hogy a saját ítélőerejük által hoznának döntéseket, ezzel azt mutatják, hogy hajlanak a Nyolcadik Szféra felé. És minden, ami ílymódon átmegy a Nyolcadik Szférába, eltűnik a Föld-fejlődésből, nem megy tovább a Föld-fejlődés helyes útján.

Eljutottunk arra pontra, ahol figyelmet kell fordítanunk ezekre a dolgokra – arra, hogy miért kellett ezeket elővenni. Eljutottunk arra a pontra, ahol figyelniünk kell a mérleg nyelvére, amely mindig az exoterikus és az ezoterikus között billeg. Az általunk megfigyelt elv az ezoterizmusban az, hogy alapjában véve az okkult életet a maga valóságában nem lehet a szavak eszközével kifejezni. A dolgokat néha ezoterikus, néha exoterikus formában mondjuk ki, és ezek olyanok, mint egy kimondhatatlan nyelv két eltérő dialektusa. És ha valaki önteltségében az exoterikussal akarja pótolni az ezoterikust, elfelejti, hogy ezek egy kimondhatatlan nyelv két dialektusa, s hogy minden attól függ, hogy valaki hogyan tart egyensúlyt a kettő között. De ami mindig a kettő között marad, azt úgy kell tekinteni, mint egy kimondhatatlan nyelvet – mindig van valami, amit nem lehet közvetlenül kifejezni.

Ha bizonyos exoterikus dolgok megjelennek, mint *A szellemtudomány körvonalai* c. könyvemben, gondoskodni kell róla, hogy egy ilyen publikációban mindent úgy vezessünk elő, hogy az érthető legyen a kortárs kultúra által, amely a nem-okkult, külső világban uralkodik. Amikor azt mondjuk, hogy valaminek ezoterikusnak kell maradnia, ez egyszerűen azt jelenti, hogy azoknak a körén belül kell maradnia, akik részesülnek mindenben, ami jelen van az ezoterizmus szférájában. Ha a dolgok rosszul mennek itt, az ezoterikust kiviszik az exoterikusba, és azután valaki mindig szembesül egy veszéllyel. Ez történik mindig, amikor bármit, amit egy korlátozott körben kellett volna tartani, kiviszik a világba, úgy, hogy nincs lehetőség ezzel lépést tartani. Az évek során, amikor a szellemtudományos vizsgálódásainkkal foglalkoztunk, arra vállalkoztam, hogy oly módon fejlesztem ki ezeket a dolgokat, hogy bárki számára világosak legyenek, aki valóban foglalkozik velük, hogy ezek érthetőek legyenek azelőtt, mielőtt valaki elérte volna a tisztánlátást. Kínosan ügyeltem rá, hogy semmit ne tegyek nyilvánossá, amit nem lehet megérteni önmagában. Ezért csak azok tehetnek bármilyen érvényes ellenvetést e szellemtudományos mozgalom ellen, akik szeretnék, hogy az emberek átkerüljenek a Nyolcadik Szférába. Amikor nyilvánosságra hoztam a legapróbb részleteket a két Jézus-gyermekekről (GA 15, GA 131), az ellenkezés egy olyan körből jött, amely egyáltalán semmit sem értett, és mégis hitt a médiumizmusban; miközben valaki, aki ma elég mélyen tanulmányozza a Bibliát, megértheti azokat a körülményeket, melyek megerősítik az állításokat a két Jézus-gyermekekről (Z.T.Cs., Országépítő, 1998/4, 57). Ezért azon az alapon kell állnunk, hogy figyelmesen kövessük, ami felszínre kerül, de ne engedjük meg, hogy valamit elfogadjunk a tekintélyben való hit alapján. Sosem szabadna olyan frázisokat hallani, hogy az igazságokat el kell fogadni csak azért, mert én mondtam! Megsértjük az igazságot, amikor ilyen dolgokat mondunk. Egyik vagy másik dolog alapulhat a bizalmon; de ezt nem lehet elvvé tenni. Valaki mondhatja, hogy talán jobb a kitaposott ösvény; de a szabály, amit minden embernek tisztelnie kell ez: ne fogadd el a dolgokat tekintélyi alapon, hanem vizsgálj meg őket.

A próba által lehet megerősítést találni. Bármikor használjuk a „bizalom” szót magunk között, ez egy vészjelző; ez azt jelenti, hogy beléptünk egy periódusba, amikor veszélyek fenyegetnek bennünket. A közöttünk eddig uralkodó magatartásnak meg kell szűnnie, mert a szellemtudomány nem a tekintélyen alapszik, hanem a megismerésen. Vége van annak az időnek, amikor

kényelmesen bemutattuk a szellemtudományt. Ellenségek állnak lesben mindenütt, és sokat fogunk harcolni; mindenki részt fog venni az ütközetben, és amikor zavaros lelkek úgy érzik, hogy a küzdelemben kell vetniük magukat, ez különösen lehetővé teszi, hogy kialakuljanak az erők, melyek a mi szellemtudományos mozgalmunk ellen működnek.

Ezeket a dolgokat úgy kell tekinteni, mint ami magának a tárgynak a természetéből fakad. El kell határoznunk, hogy mindent számításba veszünk. A meghatározott elfogultsággal rendelkező mozgalmak elfogadásra és követőkre találnak, egyszerűen azért, mert mindig vannak embercsoportok itt és ott, akiknek az érdekei hajlanak az egyoldalúságra. Az emberiség embercsoportokból áll. Ha mármost egy okkultista csatlakozik egy csoporthoz, ezt támogató eszköznek találja, lesz egy talpalatnyi helye, ahonnan elindulhat, mert ez a csoport segíti. Ezért mindenki, aki egy egyoldalú, elfogult szemléletből indul ki, bizonyos egyetértésre és jóakaratra számíthat. De ha valaki magából az igazságból indul ki, ezzel kezdi, akkor az egész emberiség ellene fordul. Az igazságnak teljes önzetlenséggel kell meghódítania a birodalmát. Ezért van az, alapjában véve, hogy semmit sem gyűlölnék jobban, mint az igazságot, a leplezetlen igazságot. És így számos követőt lehet találni itt és ott, akik ténylegesen mély gyűlöletet táplálnak magukban. Nem csoda, ha ez a gyűlölet néha átvágja a falat, amit elé építenek, átvágja, mert a gyűlölet nagyon régóta felgyűlt. Ez a gyűlölet sokkal elterjedtebb, mint sokan képzelik, és ez egy tényező, amivel számolni kell. Az igazság bárhol megpróbálja magát érvényrejuttatni, próbálkozások történnek, hogy átalakítsák és visszavessék olymódon, hogy az valahogy az ellenerőket szolgálja. És különböző próbálkozások bukkannak fel közöttünk jelenleg, melyeket erőfeszítéseknek kell tekintenünk, hogy eltorzítsák az igazságot, ahogy itt bemutatjuk, és egy más értelemben alkalmazzák. Ennek legravaszabb módja, ha kimondják: a tanítás maga jó, de a tanító értéktelen. A tanítást ellopják a tanítótól, és megpróbálják valamilyen más célra használni. Amit Lucifer és Ahrimán szeretnének tenni, az az, hogy az istenek bölcsességét mindenestül átvigyék a Nyolcadik Szférába.

Az imént említett próbálkozások arra irányulnak, hogy megváltoztassanak egy társaságot, melyben a szabadság uralkodik a szolgák társasága felett. Ez az a módszer, mely Ahrimánt szolgálhatja, mert ő az ilyen aktivitásokat akarja használni a maga számára. Ez a dolog legezoterikusabb oldala, melyet most át kellett tekintenünk a szükséges komolysággal az exoterikus oldalról is, a másik dialektusban.

Kérem önöket, ne veszítsék szem elől a tényt, hogy a szellemtudományunk fejlődésének döntő pontján állunk.

MAGYAR NYELVÜNKÉRT

Gyimóthy Gábor (Zollikerberg/CH):
Nyelvleckéztetés.
Az 1000 utáni hatodik száz

(1501)

Szövegedből **predesztinál**
a fülembe hasít,
hiszen ott az nem jelent mást,
minhogy **hajlamosít**.

Lehet, hogy máshol mást jelent,
sok fogalmat takar.
Vele szemben érthetőbb és
szabatos a magyar!

(1502)

Divatszó is, **dzsóker** szó is,
mafla szó a **trauma**!
S úgy tűnik, hogy kiűzhetet-
len lett az uralma!

Sérülés is, **megrázkódta-**
tás is volt már régen.
Ma már csak **trauma** létezik!
Ez a kínzó székely.

(1503)

A **presztízs** többnyire **hírnév**,
avagy néha **tekintély**.
Hogyha nem magyarul mondod,
azt ajánlom, te kint élj!

(1504)

Okoz, létrehoz, vagy **fejleszt**,
megalkot, keletkeztet
termel, akár **előidéz**.
S te, barátom fejvesztett,
annyit mondasz, hogy **generál**.
Tetőled csak ez telett?
Hogy ennyire hülye legyél...
Itt lefagy a képzelet!

(1505)

Mondd, mire jó eme **rítus**,
hogyan azt mondod **emeritus**?
Mért nem jó a **nyugalmazott**?
E **szokásod** tán díjazott?

(1506)

Óránkénti sebesség van!

Per óra sebesség nincs!!!

**Hanyagság a szövegedben,
önmegalázó bilincs!**

(1507)

Az **egyedi** túl egyszerű,

rövid, lehetetlen szó.

Ezért aztán van, akinek

csak az **unikális** jó!

Őrizd meg a méltóságod!

Ne alázd meg magadat!

Ha van magyar szó, ne használj
vadidegen szavakat!

(1508)

Jelentésre, szótagszámra,

betűszámra azonos:

determinál = **meghatároz**!

Kérdésem tehát jogos:

mért használod az idegent,

az mitől kíváncsi??

(1509)

Nem pendülünk mi egy húrra,

te azt mondod **procedúra**.

Szerintem meg a felelet:

eljárás, avagy **ügymenet**.

(0510)

Elvihetné a razzia

ezt a szót, hogy **latencia**,

mert fölöslegesnek tűnő!

Ez a **lappangási idő**.

(1511)

Nem tudjátok? – Oly elemi:

szexuális, csupán **nemi**!

(1512)

A szótárban nincsen aggály,

azt mondja, hogy: **illem szabály**,

mármint, ha a szó **protokoll**,

mely fordítás után lohol.

Saját fordítási vázlat,

hogy: **eljárési szabályzat**.

(1513)

Mit értesz eme szó alatt:

szexualizáló?

Melyik körülíráshoz fog
kerülni a zászló?

Olyasmi ez – sejtetően –,
mi valamit okoz.

Nemiséggel kapcsolatos
tudásszintet fokoz?

Avagy növeli talán a

szexuális vágyat,

mire szükség lehet akkor,

ha a vágy már bágyadt?

Ily találkozásba fajul,

ha az, aki mondja,

nem **magyaráz magyarul**, mert

arra nincsen gondja...!

(1514)

A **Kontinens** – hányszor mondjam?

Földrész, avagy **világrész**!

Szöveged többi szaváért

idegenbe mért nem mész???

(1515)

Hiába mondom neked, hogy

feltevés a hipotézis?!

Egyszerűbb is, rövidebb is,

s idegenül mondd mégis!

(1516)

Tán a nyelvújítás óta

adoma az **anekdóta**!

Hozzád ez még nem jutott el?

Karold hát föl **szóval**, **tettel**!

(1517)

Az **opportunistával** van

most egy kevés dolgunk.

Jobb lenne, hogyha helyette

megalkuvót mondunk!

Ez a szó nem csak idegen,

de ez is oly béna,

fölösleges betűt tárol:

az egyik p néma!

Ugyanis, hogyha te a p-t
megkettőzve ejted,
butaságodat e téren
soha el nem rejted...

(1518)

Intenzitás? – Mondom rég,
alig más, mint **erősség**.
(A szótár rá mást is fog,
aszongya, hogy **hatásfok**.)

(1519)

Megmondom, hogy mi a **hely-zet**:
agyilag nem vagy túl fejlett,
ha kétszótagú szó helyett,
ötszótagúnak adsz helyet,
csak azért mert az idegen,
nehogy az magyar szó legyen.
És ez a **szi-tu-á-ci-ó**!
(E szó mégcsak nem is bió...!)

(1520)

Kimagasló, tekintélyes,
nagynevű, vagy **ünnepelt** –
mondhatnád **prominens** helyett,
ha nem lennél eszement!

(1520)

Vagánykodás nálad ez, vagy
tudatkiesés?
Annexiónak mondd, mi
bekebelezés?!

Jogosan félttem attól, hogy
sajnos tégedet
idegenszók áradata
bekebelezett...

(1521)

Nyilvánosságra hoz, hogyha
publikál. – Vagy **közzétesz**.
Akkor ha magyarul beszélnél,
magyar szóra emlékezz!

(1522)

A **teleszkóp** csupán **távcső**,
tán nem mindig csőszerű,
magyar szóval nevezni meg,
mindenképpen célszerű!

(1523)

A **terhességmegszakítás**

neked talán terhes szó.

Ezzel szemben az **abortusz**

a nyelvünkbe nem való!

(1524)

Jaj! Jaj! Jaj! Jaj! Jaj! Jaj! Jaj! Jaj!

Hinni nem merek,

abban, hogy ez így hangzott el:

random emberek!

Azok, kikkel **véletlenül**

futunk össze tán.

Angolra vált minden szavunk

most majd ezután?!?

Úgy látszik, a szégyentelenségben nincs határ:
idegen nyelv önkiszolgálóbolt lett ma már!

Nem jut eszedbe magyar szó?

Ott az üde idegen!

Hiszen magyar te sem vagy már!

Lelked félig idegen...

(1525)

Interdiszciplináris?

Nofene, de jól hangzik,

betűkből egy kaláris.

Hét szótag is élteti,

s magyarul – ha mondanád –

csupán: **szakok közötti**.

(1526)

Mesés idegenszók vannak,

ím, a **prekonceptió!**

Előítélet mindössze.

Akkor viszont mire jó?!

(1527)

Kifinomult, vagy **mesterkél**t.

Te úgy mondod: **szofisztikált**.

Használatából divatot

idegenszeretet csinált...!

(1528)

Használj idegen szavakat
s szép nyelvünk messzire hussan.
Ilyen mafla s fölösleges
szó a **kategorikusan!**

Határozottan mondanál,
akkor a szó magyar lenne,
s megnyugtatlak, a jelentés
azonosan rejlik benne!

(1528)

Megnyilvánulás lehetne,
kinyilatkoztatás.
Te **manifesztáció**nak
„becézed” kispajtás?

Magyar szónak **értelme van**
– ha nem tudnád – **magyarul!**
Idegen szó nagyon gyakran
magyarázatra szorul!

Jó lenne, ha megszívlelnéd
– kispajtás – a tanácsom:
magyar szót használj, mert az a
nyelvünknek a Karácsony!

(1529)

Függetlenség szépen hangzik
és, hogy magyar, ráadás.
Bonyolultan csetlő-botló
ügyetlen és fölösleges,
s tetlegesen nyelvetrontó
szó a **szuverenitás!**

(1530)

Szádon verni szeretnélek,
ha azt mondod **verniszázs!**
Vagy ha én nem, úgy kívánnám,
hogy, legalább verne más!

Erre te olyan szót használsz
– nem csalás, nem ámitás –
mely még a szótárban sincsen,
íme ez a **finisszázs!**

Záró rendezvénynek érted?
Megörültél kispajtás?!?
(Megsúgom, hogy jelentése
franciában egész más.)

A magyar szó ingyen van és
kiállítás megnyitás
nem ront a kiállításon...
S nem javít a **verniszázs**!

(1531)

Látom, gyúrod az idegent,
kicsit sem vagy tétlen!
Büszkélkedsz a **groteszk** szóval,
mely **furcsa, idétlen**.

(1532)

A **kongresszus: értekezlet**.
Esetleg: **tanácskozás**.
Ha még magyarul beszélnél,
az lenne ám a csodás!

(1533)

A **pollen**, kedves barátom,
nem magyar szó, ugyebár?
És a **virágpor** úgy eltűnt,
azt nem halljuk soha már!

**Kicsit sem értem bizony az
ez alapul használt elvet,
mely átvesz egy idegen szót,
és meglévő magyart elvet...!**

(1534)

Koncesszió? – Kis barátom
– nem csalás, nem ámtás –
engedélyezés, vagy lehet
akár **fölhatalmazás**.

Magyar jelentéssel élő,
s érthető a magyar szó!
Idegenből idehozva,
mért kell a **koncesszió**?!

(1535)

Idegen szó, magyar helyett,
mérhetetlen marhaság.
Ilyen az **analógia**,
ami csak **hasonlóság**.

Az embernek esze megáll,
majd toporog, aztán leül:
a többi magyar szót miért
nem mondod mind idegenül?!

(1536)

Az **unikális**, barátom,
mindössze csak **egyedi**.
Ki magyar szövegben látja,
onnan gyorsan vegye ki!

(1537)

Enteriőr? – na ne viccelj!
A **belső tér** túl magyar?
Nem érzed, hogy az idegen
a magyarban mily fanyar?!

(1538)

Jaj, de szép szó ez a **nóhau**
(akár **know how**-nak írva...).
Megint átvettél valamit,
állapítom meg sírva!

Hadd kérdezzem meg most tőled
– tisztázd itt most magadat –
a magyarban mily alapon
használsz angol szavakat?!

Te teljesen meghülyültél
s unod már a nyelvedet?
Kinek e nyelv nem elég jó,
a fenébe elmehet!!!

(1539)

Itt már megint megáll az ész
s fejéhez kap az ember!
Kiegészítő helyett te
azt mondod, **komplementer**???

Jogosságát, ha kérdezem,
vajon mibe kapaszkodsz?
Magyar helyett te már régen
idegenül gondolkodsz!

(1540)

(Ki a magyar szónak bárgyún
csapdaserű vermet ás,
maga esik bele végül,
ez szerintem nem vitás!)
Tudtad, hogy a **deszkripció**
mindössze csak **leírás**?
Ha nem tudtad, tanuld meg, ne
maradj hülye, kispajtás!

(1541)

A **kontextus összefüggés**

– most írom le ötödször. –
bocsánat, de használója,
mérhetetlen nagy ökör!

Hiszen itt van a magyar szó
– ráadásul ingyenes –
az idegen a magyarban,
meséld el, hogy mit keres?!

(1542)

Kispajtás, ezt tudnod fontos:
az **egzakt** nem más, mint **pontos!**

(1543)

Nagy hetykén azt mondogatod:

akkumulálódó.

Magyarul neked már nehéz
a **fölhalmozódó?**

Ám, hogyha neked ez a szó
sehogyan sem tetsző,
mondhatod, kispajtás, úgy is,
hogy **összegyülemelő.**

(1544)

Júj, a „szép” **recenzióra**
oly sok magyar szót lelsz,
Hogy azokat fölemelve,
nyögést nem csak színlelsz!

**Ismertetés, értékelés,
bemutató, bírálat,
tájékoztatás, méltatás,**
(hogy csak mondjak néhányat...)

Válogathatsz, kis barátom,
míg bele nem gebedsz.
Feltéve, hogyha fejedben
magyar szókincs leldz’...

(1545)

**Rokonság, vagy rokonultság,
hasonlóság, hasonultság,
rokonérzet, sőt, vonzódás**
lehetne az **affinitás.**

(1546)

Honnan szedted ki ezt a szót
(az ember döbbenten bámul),
padlásról, kacatok közül?
Idegenszók lomtárából?

A **fumigál**ról beszélek.

(Röhögve visz rá a lélek...)

Lekicsinyel, semmibe vesz.

Kihalt szóba bele ne vessz!

Különösen, ha idegen.

(Táncolsz vele idegemen...)

(1547)

„Gyönyörködöm” eme szóban,
(s „gyönyörködik” Vértess, Pilis),
amely rondítja nyelvünket
s így hangzik: **kompatibilis**.

Te úgy hiszed, hogy nyelvünkkel összeférhet „ő”?

Mást se jelent szinte, minthogy: **összeférhető**.

Szókincsünkben mást is talál, aki alapos:

összeilleszthető, avagy **csereszabatos**.

(1548)

Mafla vagy te, kis barátom.

Szóhasználatodból látom!

Lám, **invenciózust** mondasz

s ezel bambán nyelvet rontasz!

Vajon hol jár a kis eszed,

ha ezt „önműködőn” teszed?

Magyar szó már nem „ugrik be”,

idegen jut csak eszedbe?!

Siralmas ez, avagy rémes!

Találékony, leleményes,

lenne rá két magyar szavunk –

idegent be, mért fogadunk?!

(1549)

Retorika lehet akár

művészi szókimondás,

avagy kicsit egyszerűbben,

csupán csak **ékesszólás**.

(1450)

Műveltséged csillog, ragyog,
szemet vakítón fényes,
autoriternek mondd azt,
ami pedig **önkényes**!

Zsarnokinak is mondhatnád,
ámde rettegsz – nem vitás –
attól nem lesz műveltséget
fenn hirdető ragyogás...

(1551)

Pragmatikus? – Ne hülyéskedj! –
Inkább mulattass!
Legtöbb esetben csupáncsak:
gyakorlatias.

(1552)

Lehetne a szó magyarul:
összekapcsolhatóság.
Konnektivitásnak mondd?
Megdöbbentő marhaság!

**Ugyanis, senki se érti,
hiszen szótárban sincsen!
Mindenkinek írsz és beszélsz!
Jól jegyezd meg ezt, kincsem!!!**

Vagy gondolod, hogy mindenki
értelem után lohoh,
és nem érthető szavakat
rögtön meg-Gúglol?!

(1553)

Hasadék, vagy **hézag**, **nyílás**..
Azt se tudod, hová fuss...?
Még akár **hiány** is lehet,
s te azt mondd **hiátus**?!?

Hogy' jut az eszedbe ilyen,
alig ismert, mafla szó?
Magyartalan észjárásod,
szerintem már aggasztó!

(1554)

Kell nekünk ez a szó: **vokál**?
Szótárban sem találod,
hisz teljesen fölösleges,
ezt remélem belátod!

Szemben a hangszer ricsajjal,
emberi hang lehetne,
vagy **énekhang**, mit mindenki
elfogadna s szeretne...

(Ki a magyar nyelvre kakál,
énekhangra mondja: **vokál!**)

(1555)

Jaj, de jó! Jaj, de jó!
Itt e szép szó: **fúzió!**
Csak nem tudom, mire jó?!

Egyesülés, társulás,
avagy **egybeolvadás**
lehetne ám, kispajtás!
Nem csalás, nem ámitás...

(1556)

Ekvivalenst mondasz, hogyha
magyarul beszélsz???
Megőrültél, kis barátom,
idegenben élsz??

Hogy jut eszedbe ilyesmi,
azaz hogy nem jut
magyar szó eszedbe, amit
itt mindenki tud?

Azonos, vagy egyenlő, vagy
egyenértékű.
Akinek helyén az esze,
anyanyelvhez hű!!

(1557)

Különlegességről nem tudsz,
látom, kispajtás,
bárgyú módon azt mondod, hogy
specialitás.

(1558)

Aranyoskám, azt mondod, hogy
szociakizálódttunk?
Arra, hogy magyarul beszélj,
van ám rengeteg szavunk!

Idegenül gondolkodsz, ha
e szó szádra akad.
Nézz szépen a tükörbe és
köpd le, szégyelld magad!

Legegyszerűbb lenne itt a:
fölnevelődtünk.
Avagy felnőtt környezetbe
beilleszkedtünk.

(1559)

Hű, de jól megaszontad!
Ez ünneplésre hív!
Tájékoztató helyett,
a „szép” **informatív**!!

Idegenszó mögé bújtál,
mint annyiszor, megint.
Versikém e szokásodért
szid, korhol és megint.

(1560)

A **relatív**, **viszonylagos**.
Hányszor kell még mondanom?!
Csúnyán tunya fölfogásod
egyenesen borzalom!

(1561)

Ne uraljon téged e szó:
neuralgikus.
Ideg fájdalommal járó.
Te csak eddig fuss!

(1562)

Effektív? – Jaj de szép szó,
melytől minden nyelvújító
forog a sírjában!
Pedig nem kell messze menned,
hogy értelmét megismerjed,
csupán: **valójában**!

(1563)

Vokalista? – Tudom, megvetsz,
ha azt mondom, **énekes**.
És belátom, hogy ez a szó
sok esetben nem helyes.

Ám hátrébb az együttesben
a hangszeret játszó között,
háttérdalnoknak mondhatnánk,
és e szó beköltözött...

(1564)

Most bohóckodsz? – Hogy jut e szó:

memoriter eszedbe?

Szegény nyelvünknek csontjáról
már a húst is leszedve!

Magyar még a gondolatod,
vagy már tövig idegen?
Kívülről nézed a nyelvet,
idegenül, ridegen!

Mi azt mondtuk, hogy **betéve**,
kívülről, vagy **könyv nélkül**.
A **memoriter**t meghallva
didereg a magyar fül!

Őrizd meg a méltóságod!
Ne alázd meg magadat!
Ha van magyar szó, ne használj
vadidegen szavakat!

(1565)

Eklektikus? – Hű, de jó!

Ragyogó bujócska szó.

Pedig csak – s most ne neves –
kevert stílusú, **vegyes**.

Idegenszó mögé bújtál,
mint annyiszor, már megint.
Versikém e szokásodért
megszid, korhol és megint!

(1566)

Szerinted az illetőre

illik ez a szó: **ikon**?

Hogy az **ikon** mit jelnt azt

neked itt most megsúgom:

szentkép, **táblakép**, vagy **jelkép**,
képmás s **aztán semmi más!**

Melyik illik a pasasra,
mondd meg nekem, kispajtás?!

Amit mondani akartál,
talán **példakép** lehet.

Az azonban már nem **ikon**,
ezt is megsúgom neked!!!

Továbbá, elárulok egy
ménkű nagy igazságot:

az idegen szó nem hibás,
csak te, hogyha használod!

(1567)

Flexibilis? – Ne hülyéskedj!
Hova gondol a fejed?!
Netán-tán a magyar nyelvben
félig van már csak helyed?

Idegenül jár az eszed,
idegenből merítesz szót,
ami úgy illik nyelvünkbe,
mintha mézbe szórnál sót!!

Hisz **rugalmas**, vagy **hajlékony**,
az érthető magyar szó.
S magyar szövegbe – tudhatnád –
csakis magyar szó való!

Őrizd meg a méltóságod!
Ne alázd meg magadat!
Ha van magyar szó, ne használj
vadidegen szavakat!

(1568)

A **gesztus**ra sok szavunk van
(keress közöttük utat!),
de ahogy most te használtad,
az csupán **kézmozdulat**.

(1569)

Mély benyomást kelt bennem a
lustaságod, öcsi,,
mely a **mély benyomást keltőt**
impresszívvé teszi!

Szedjél össze a nyelvekből
rövid szavakat,
helyettesíts azzal magyart,
s nézd meg, mi marad?!
Ne a körülírást szégyelld,
hanem magadat!!!

(1570)

Jövedelmező helyett a
profitabilis?
Aki használja, barátom,
szerintem **dilis!**

(1571)

Ominózus? – Kell ez nekünk?
Magyar szavakat szeretünk!
Előtted nyitva a kapu,
s azt mondhatod: **baljóslatú**,
baljós, avagy **rossz emlékű**,
ha úgy tetszik, **balsejtelmű**.

(1572)

Epicentrum mást nem mond,
csak: **földfelszíni központ**.
Hipocentrum azt mondja:
rengés **belső központja**.

(1573)

Kínai szót nem használsz, mert
túl messze van Kína?
Ilyen viszont eszedbe jut:
telemedicina?

Ne hülyéskedj, kis barátom,
rád fér az agymosás!
Nem lenne jóval magyarabb
s jobb a **távorvoslás**???

(1574)

Kollaborációt mondasz
együttműködés helyett?
Ehhez **súlyos baromság** kell!
Javaslom, cseréld fejét!!!

(1575)

A **médiadömping**gel te
mit is akarsz mondani,
amit **közegfölslegre**
lehetne fordítani?

Azt, hogy **hemzsegye nyaggatnak**
közvetítő közegek?
Hát akkor ezt mondd, **magyarul**
s mind, mind meg is értenek!

(1576)

Küldetés**specifikus?**
Kentaúr-szó, barátom!
Gondolkozni lusta vagy már,
szomorúan belátom.

Küldetésre **irányuló**,
a küldetésre **szabott**,
vagy a küldetéshez **illőt**,
mondhattál volna legott!

(1577)

Jegyzőkönyvet nem mondsz vele,
azt sem, hogy **illem szabály**.
Mit értesz **protokoll** alatt?
Nekem erről kiabálj!

Előírások jegyzéke?

Netalán-tán **csekklista**?
Ne nevezd ementálinak,
hogya a sajt trappista...!

(1578)

Magyar szóáradat előtt
nyiss nyugodtan kaput
és ne használj fölösleges
szavakat, mint: **akut**!

Hisz az **heveny**, **éles**, **heves**,
rohamos is lehet,
vagy **sürgető**, **válságos** – az
idegen szó helyett!

(1579)

Időbeosztás, napirend
helyett az **agenda**,
fölsleges a nyelvünkben.
(S a **legenda**: **monda**.)

(1580)

Szarkasztikus? – Idegen szó,
s ha nyelvünkbe épül,
illik oda, mint eleje
a *kasztikus* nélkül!

Maró, gúnyos, epés, csípős

– sorolja a szótár. –
Hidd el, hogy a nyelvkedvelő
tőled magyar szót vár...!

(1581)

A **kontextus**, kis barátom
– hányszor mondjam el neked –
összefüggés! – Az idegen
hányszor fut még el veled?!

(1582)

Képes vagy használni e szót:

periódizálni?!?

Magyar-érzet a fejedből
már nem fog kiszállni...

Messze repült, s ahogy vígan
a magasban szárnyal,
nyelved idegent kutatva,
sőt, idegent már nyal...

Így hát a **korokra bontás**
eszetbe sem juthat
és a **szakaszosítás** is
rém messzire futhat...

(1583)

Ki magyarul ír és beszél,
magyar szóra köteles!

A rémséges **autentikus**:
eredeti, hiteles!

(1584)

Inspiratívnak mondod, mert
lustaságod rettentő!
Csöpp kis gondolkodás után
azt mondhatnád: **serkentő**.

(1585)

A **lokális** csupán **helyi**.
Túl bonyolult lenne?
Igen, ha már idegenhú-
ron pendül az elme...

(1586)

Az **impresszív** bár rövid szó,
ámde nyelvi fertő!
Ne szégyelld a körölírást:
mély benyomást keltő.

(1587)

Undorodunk a csótánytól,
e tény nem vitás!
A szövegben ilyen szó az
autenticitás!

Pedig hát kidobni onnan
hidd el, semmiség.
Helyettesítsd magyar szóval,
mely **hitelesség**.

(1588)

Szimpatikus? – **Rokonszenves!**

Hisz ez olyan egyszerű!

Kevert nyelven a szöveged

lehangolón híglevű...

(1589)

Kis barátom, agyad min áll,

ha azt mondd, **determinál**?

Nyilván idegen alapon

áll **determinál** a lapon...

Ez magyarul: **meghatároz**.

Idegen kísértés távozz!

(1590)

Régi, jó szavunk van már rá,

ne vezess be újat.

Angolból a fordítását

magyarul ne fűjjad!

Örölnél, ha gondolatod

is angollá válna?!

Kardszárnyú delfin magyarul

és nem **gyilkos bálna**!!!

(1591)

Turbulencia? – Barátom,

semmi más, mint **légörvény**!

Örvénylesnek is mondhatod,

azt sem tiltja a törvény!

(1592)

Vakcinázás? – **Oltáskényszer**.

Hisz ezt érted alatta,

de, ha nem magyarul mondd,

az eb is megugatja!

Meg, hogy az **bioterror** volt.

Igazad van, belátom.

Am, ha **erőszak**nak mondd,

sem mondasz mást, barátom.

Idegenül jár az eszed,

idegenből merítesz szót,

ami úgy illik nyelvünkbe,

mintha mézbe szórnál sót!!

(1593)

Kvintesszencia, barátom,
mi más jelenthet, mint **lényeg**?
Ám, akik e szót használják,
ijesztően furcsa lények.

Írva betűt pazarolnak:
feleannyi elég lenne,
ha egyszerű jelentésért
nem mennének idegenbe.

Ötszótagú bonyolult szó,
kétszótagú magyar helyett,
észbontóan hülye módon
foglal szövegükben helyet!

Vagy műveltség csillogtatás
áll a használata mögött?
Szerintem, az ilyen ember
egyszerűen tökkelütött!

(1594)

Terápia, **gyógymód** helyett?
Ne bohóckodj, kispajtas!
A magyarban magyar szóval
csillog csak a nyelvtudás!

(1595)

A **habitus** hem *hab-zuhany*,
csak megint egy **dzsóker szó**,
amely nyolc-tíz fogalmat is
jelenthető „takaró...”

Szeretném hogyha örökre
belepné a magas hó,
hiszen mindegyik fogalom
magyarul is mondható!

Nyisd a szótárt s nézz utána:
lelkialkat, érzület,
magatartás, viselkedés,
megjelenés is lehet.

Gondolkodásmód, sőt **modor,**
testalkat, megjelenés...
Válogathatsz szókinszünkben,
mely – amint látod – mesés!

(1596)

Detektál az öreganyád!
Fölfedezünk, észlelünk!
Gyomláljuk a szövegünket
s idegenszót tüntetünk!

(1597)

Kell nekünk ez a ronda szó,
a gyakori **narráció**?
Mintha magyar szó nem lenne!
Örömdet leled benne?

Idegenül jár az eszed,
idegenből merítesz szót,
ami úgy illik nyelvünkbe,
mintha mézbe kevernél sót!!

Őrizd meg a méltóságod!
Ne alázd meg önmagadat!
Ha van magyar szó, ne használj
fölös, idegen szavakat!

(1598)

A **gourmet**-t jól mondod: **gurmé**,
de magyarul mondanám.
Ha nem tudtad, hát tanuld meg!
Az az **ínyenc**, kis komám.

(1599)

Azt mondod, hogy **eklektikus**?
Legyél önmagadhoz kegyes,
hisz amit mondani akarsz –
ez esetben – csupán **vegyes**!

Számold meg a betűket és
számold meg a szótagokat,
s aztán tűnődj, hogy miért is
használsz idegen szavakat?!

Majdnem kétszer olyan hosszú
az idegen kifejezés,
mégsem a magyart használod!
Láthatod: az eszed kevés!

(1600)

Azt hiszed, hogy akkor néznek
téged nagyokosnak,
ha majmolva mondasz folyton
szavazatot voksnak?

Jópofáskodás volt egykor,
mára marha divat lett!
A latin szó a magyarba
– tudhatnád – sosem illett!

Idegenül jár az eszed,
idegenből merítsz szót,
ami úgy illik nyelvünkbe,
mintha mézbe szórnál sót!!

Őrizd meg a méltóságod!
Ne alázd meg magadat!
Szövegedben – hisz van elég –
használd magyar szavakat!

A szövegben előforduló hibáimért hálásan fogadom a nyelvleckéztetést.

Gyimóthy Gábor (Zollikerberg/CH):
Nyelvleckéztetés, motók.
Megjegyzés a motókhoz

A motót egy t-vel ejtem
és ezért úgy írom is.
Szerintem az írásmódja
így lenne jó, s nem hamis.

Egy t-vel írom, mert hiszen
a mottort sem így írjuk.
Rokon szavak s a *mozgatni*
igéből jön fajtájuk.

Csakhát idegen szegényke,
innen van a zűrzavar,
mert kettős t-t kettőzötten
ejtené ki a magyar.

Pedig rövid t a helyes,
úgy ejti ki idegen.
Ezért merészeltem meg, hogy
az egyik t-t kivegyem.

Egész más az Ottó név, mert
azt mi ejtjük helyesen.
Az az *octó*-ból származik.
(Tudjuk ezt, nem kevesen.)

De megsúgom, a németben
Ottó t-je is rövid.
(Hogy idegen nyelv észszerű,
azt, barátom, sose hidd...!)

Vagy a kiejtési szabály
ott a felsőbbrendű úr,
s a logika, mint a malac,
csak a gyökök közt túr...?

Erről van szó, megérkeztünk,
ez a vesszőparipám:
két kiejtésmód egy szóban
nem férhet meg sehogy ám!

Nálunk is a kiejtési
szabály legyen a fő úr,
az idegen, kettős betű,
sok-sok szóban szemet szúr!

Fölbátorítok mindenkit,
ki hasonló szót talál,
okos, ha „másodbetűket”
lelkesülten kigyomlál!

Zollikerberg, 2024 III. 14.

(1)

Határozd el, hogy magyarul
mondod-e a szót,
vagy az angol jobban tetszik,
esetleg a skót ?

(2)

Néhány gúnyversikét írtam megint mára.
Kinek ingecskéje, vegye csak magára !

(3)

Szívleld, amit mondok és ne vedd rossz néven:
ha pocskul beszélsz, Téged ér a szégyen.

(4)

Évszázadokon át a magyar nyelv fénylett.
Ma e nyelv ellen a merénylet erény lett !

(5)

A magyar nyelvromlás **hatványozott** máris.
Nem érted magyarul ? **Exponenciális** !!

(6)

Tudományos szöveg félig lefordítva,
szabatos nyelvünknek mélyre ásott sírja ...

(7)

Förtelmes dolgokat
a mai nyelv okád ...
Arany-verset nem ért
majd meg az unokád !

(8)

Idegen szavaktól csillog a süveged ?
Nélkülük érthetőbb lenne a szöveged !

(9)

Vettél latin szókat – itt-ott egy görögöt ..
Nyelvromlás ördöge markába röhögött ...

(10)

Magyarul akartam szólni,
egy kis csacsi valék,
mert ami ma divatbajött,
az merő zagyvalék ...

(11)

Idegen szavakkal Te vagy a „menő” ?
Fejed lágya talán egyszer majd benő ...

(12)

Idegenszó áradatot
a nyelvbéna agya ráz.
A magyar szó érthetőbb s így
önmagában magyaráz.

(13)

Divatos lesz, azaz **trendis**
a szép magyar szóbőség.
Ha túl sok magyar szót használsz,
elragad a „**trendőrség**”!

(14)

Magyarul akarsz beszélni ?
Engem nem hagy hidegen,
ha már sajnos nem tudod, hogy
melyik szó az idegen ...

(15)

Tanulj szépen meg angolul.
Arra legyél büszke.
De magyarban az angol szó
gennyet keltő tüske !

(16)

Ha idegen szókat használsz,
a kételyem nem túl nagy:
nem tanultál meg magyarul,
vagánykodsz, vagy bárgyú vagy !

(17)

Nemzetköziségre törünk !
Törnénk ... (legalább).
De a nyelvünk nem lesz azzá
attól, hogy **zagyvább** !

(18)

Én vagyok a szép, magyar nyelv
alázatos szolgája.
Ne legyél a nyelvrombolás
gyalázatos szolgája !

Fölösleges idegen szó
a nyelvrömlást szolgálja,
s majd' mindegyik fölösleges !
– szölt a halász Olgája.¹⁶⁶

(19)

Ha magyarul beszélsz, vagy írsz
– ne haragudj, engem zavar –
hogyha olyan szót is használasz,
amely sohasem volt magyar.

(20)

Tanulj nyelvet jól és sokat,
de ha beszélsz anyanyelvet,
ne használj idegen szökat.
Tűzd ki célul ezt az elvet !

(21)

Változik a nyelv ! Azt mondod ?
Igazed van persze,
de **magától** rossz irányhoz
nem lenne ám mersze ...

(22)

Anyanyelved Téged ápol,
dédelget és éltet, sőt:
Hogy más nyelvet is tanulhass,
alapot ad és erőt.

Csakhogy kölcsönös a játék,
felelősséged megnőtt:
nyelvpusztulás viharában
kell, hogy ápod s védjed őt !

(23)

Lustaságból beszélsz rosszul ?
Elpuhít a kényelem.
Kalodába záratnálak
(ami durva kény-elem !).

---

¹⁶⁶ A halász Olgáját Karinthy Frigyesről loptam.

(24)

Nyelvet nem elég ápolni,
hűen őrizni is kell !
Mert az alattomos hullám
ápolt gyermeket is nyel ...

(25)

Idegen szót használ gyakran ?
(Elég nagy ám a szókincs !)
E szokásnak nincs értelme !
S aki teszi, annak sincs ...

(26)

Közvetítő közegeink félmagyarul pofáznak.
Magyar szavak idegenszók zivatarában áznak ...

(27)

Ha megszólalsz, szépen beszélj,
ne úgy, mint mondjuk egy teve,
amely állat szó és szó közt
különbséget sosem teve.
Tudatosan válaszd ketté,
mi idegen, mi a magyar.
Idegenszó a magyarban:
mintha tévén lenne agyar ...!

(28)

Tudatosan beszélj mindig
és járd a világot.
Így – ha nem vagy hülyegyerek –
nem szólsz marhaságot.

(29)

Biztos nem vagy hülyegyerek
– bárhogya is becéznek. –
Ha kínozod az anyanyelved,
mégis annak nézlek !

(30)

Félig lefordított cikkek
ezrei kószálnak.
Mintha félig emészthetőt
adnál a jószágnak.

(31)

Tudatosan beszélj és a
nyelvezeted ápolj !
Vagy az elmegyógyintézet-
ben vagy éppen ápolj ?

Ne haragudj, de az ember
ilyet föltételez
annál, aki egy szép nyelvet
zsigerel és belez ...

(32)

Nyelvújítók, nyelvapolók,
nyelvőrzők és sok tanár
védte azt a nyelvet, melyet
tönkreteszel Te számár !

(33)

Átveszel egy idegen szót
s azt hiszed, az jó.
Mit szóljon az összes többi,
még át nem vett szó ?

Tanulj meg hát idegenül,
hisz megteheted,
ha a saját anyanyelved
közönbös neked !

Az a baj, hogy azt sem tudod
mi az idegen !
Nyelvapolók agyán táncolsz,
s minden idegen !

(34)

A sok idegen szó-ó-ó-ó-ó
nyelvet bévül kirág !
(„*És nemzetközivé-é-é-é lesz
holnapra a világ ...*”)

(35)

Beépített jövevényszók
nyüzsögnek a nyelvben.
Átvenni továbbiakat
nem lehet bűn – elvben.
Igen, de ha kirekesztett
magyar szó az ára,
zagyvaságot idéz elő
s a magyar nyelv kára !

(36)

Fölösleges idegenszók
használata azzá fajul,
hogy észre se veszed s hipp-hopp
nem gondolkodsz már magyarul !

(37)

Bohócot csinálsz magadból,
ne majmold a divatot.
Nyelvünk silányítására
ne Te legyél hivatott !

(38)

Idegenszó számtalan van,
nincs nélkülük élet !
Ott van a baj, ha velük a
magyart **kicseréled** !

(39)

Nyelvkeverék a francia,
ugyanúgy a német.
Az angol már úgy született,
róla nem beszélek.

Maradjon meg a mi nyelvünk
tisztának, magyarnak,
ne törődjünk vele, mások
mi mindent kavarnak ...

(40)

Nemzetköziesíteni
nem lehet a nyelvet !
Ha idegen szókkal tömőd,
csak zűrzavart kelthet !

(41)

Fölösleges használatban
sok idegen szó,
bepiszkítja a nyelvünket,
semmiképp sem jó !
Ámde azért ne tisztítsuk
a nyelvünket agyon,
dobjuk ki, mi felesleges,
de azt aztán nagyon !

(42)

Tanulj meg latinul !
Hasznát fogod látni.
De ne hagyd a magyart
fél-latinná válni !

(43)

Hogyha elvetődsz külföldre,
tanuld meg a nyelvet,
de ne úgy, hogy közben lassan
a magyart felejtet !

(44)

Idegen szó a magyarban
nyelvet rontó gáncs.
Észrevétlenül ragad rád:
tapadó bogáncs ...

(45)

A nyelvromlás komoly járvány,
olyan, mint a pestis.
Megsínyli az egész ország
s Buda is meg Pest is ...

(46)

Úgy ragad a rossz nyelvezet,
mint a kódustetű
és kipusztul a magyar szó
és a magyar betű ...

(47)

Trágárodik a nyelvezet
és ez nem megy lassan.
Ápolt nyelv helyett sok szájból
csúnya dolog fossan !

(48)

Ronda módon elterjedt a
rövidítés-kór.
Van, aki az írt szövegbe
rengeteget szór.

De legalább ott állna az
írás elején,
hogymely szavak rejlenek a
nagybötűk helyén ...

(49)

Már nem beszélsz tudatosan;
mondasz hülyeséget !
És ott tartasz, hogy emiatt
a szégyen se éget ...

(50)

Erőszakos nyelvújítás
ritkán vezet jóra,
ámde vigyázz mindenegyes
már meglévő szóra !

(51)

Idegen szók átvétele
sosem fog elmúlni,
de a régi, magyar szókat
ne hagyd kipusztulni

(52)

Idegenszó-átvétellel
lesz a nyelvből **koktél**.
Ennek bekövetkeztéig
nem múlik el sok tél,
ha a nyelvörzés ügyére
Te csak nagyot köptél ...

(53)

Gyárts új szavakat, mert lehet,
ám, ha teszed, csak ügyesen !
És ne alkoss hülyeséget,
mint például: **mindösszesen** ...

(54)

Politikus – jónéhány –
idegen szavakat hány,
hogy úgy tűnjék (ő hisz benne !),
kegyetlenül művelt lenne ...

(55)

Egészen magyarul beszélsz,
vagy csak félig ? Dönts el ! Jó ?
Figyeld meg, hogy amit mondasz
idegen, vagy magyar szó !

(56)

Újmagyar szövegben gyakran
olyan szókra meredek,
melyektől az egész írás
számomra túl *meredek*.

Politikus-szószátyárlat,
áltudományos szöveg,
vagy akár egy filmbírálat
értelmét ki mondja meg ?

Egy csárdában s egy időben
ritkán fér meg több dudás ...
Mért kell *újmagyar* szöveghez
sok idegen-nyelvtudás ?

Jobb lenne a fogalmazvány
elején eldönteni,
hogy azt csak magyarul fogjuk
értelemmel tölteni ...

(57)

Ahelyett, hogy ritkítanánk
az idegen szavakat,
újakat veszünk át **bambán**
s **dédelgetjük** azokat ...

(58)

Trágárkodni marhakönnyű,
e szavakból nagy a lista,
ámde, aki meg is teszi,
nyelvileg nem szobatiszta !

(59)

Idegenszók áradatát
ontja magából a balga
s eszébe se jut, hogy ezért
önmegalázatos szolga !

(60)

Idegenszó a magyarban
terjed, mint a dudva !
S terjesztője még büszke is –
magyartalankodva ...

(61)

Tégy a magyar szóra, s ezzel
értékeld föl a jelent !
Nem mindenki tudja, hogy az
idegen szó mit jelent.

(62)

Idegenszó-szátyárságnak
több szomorú oka van:
aki űzi hencegő tán,
vagy kioktathatatlan.

(63)

Szókat vesz át, lerövidít,
divat-szócsépléssel él ...
Magyarul a mai ember
már csak elvétele beszél !

(64)

Politika béklyóiban
mai, magyar nyelvész
valótlanságokat állít
s az igazság elvész !

*„A nyelv a belé nem valót
majdan majd kidobja.”*

Ettől úgy kell röhögnöm,
a hasamat más fogja...!

(65)

Keress össze a nyelvekből
csupa rövid szót,
helyettesítsd a magyarba,
s a nyelvünk meghótt !

(66)

Ha egy szó a magyar nyelvben
visszatetszön idegen,
– bárhogynézem – az Téged sem
hagyhat folyton hidegen !

(67)

Idegenszó – kérdekvadul –
szádra vajon miért tolul ?
Élesre áll minden agyar !
Tán nem tudod mi a magyar ?!

(68)

Mért nyúlsz idegen szavakhoz,
gondolod, hogy az a *menő* ?
Hiába reménykedünk, hogy
majd a fejed lágya benő ?

(69)

Idegen szó a nyelvünkben
– ha beköltözött –
olyan, mint a tengeri sünn
kolibrik között.

(70)

A magyarban az a jó, hogy
minden szava érthető !
Ezért észszerű használni,
ez a tény nem meglepő.

Könnyen meghökken az ember
– ez szerintem nem vitás –
ha egyszercsak ilyen szót lát,
mint: **szubszidiaritás...!**

Kontextualizáció-hoz
mit szólnál hát, kisöcsém ?!
Jól meglenne idegenszók-
nak lakatlan szigetén...

Ha barátod minden növény,
attól lesz szép a kiskert.
Mire jó, ha szövegedben
nem mindegyik szó ismert ?!?!

(71)
A birka csak bégetve szól,
merthát az a nyelve.
Használj idegen szavakat,
s nyelved le van nyelve...

(72)
Magyar nyelvet hanyagoló,
te nem is vagy csupán hanyag:
ténykedésed egyenesen
hazaárulási anyag !

(73)
Ki hanyagul nyelvet rongál,
– kimondom én: nagy bunkó !
Ha tudatosan csinálja,
akkor hazaáruló !

(74)
Fejezd ki magad magyarul
akkor, ha magyarul beszélsz !
Nem jó, ha erről az elvről
idegen szavakkal letérsz.

(75)
Nyelvet sose toldozz-foldozz,
ragaszkodj a magyar szóhoz !

(76)
Az ember az idegenbe
sokmindenért elmehet.
Hazaszeretet alapja
viszont, a nyelv-szeretet !

(77)

Népünket az anyanyelvünk
kovácsolja össze.
Rá (erre a tényállásra)
néha vajon jössz-e ?!

Ha a nyelvbe az idegen
új divatot ácsol,
az a nyelv, valódi népet
többé nem kovácsol...

(78)

Mondd magyarul, amit mondasz,
mert különben nyelvet rontasz.

(79)

Magyarázd meg nekem hamar,
ha valaki szólni akar
és aztán magyarul beszél,
vajon mi értelmet takar,
ha nem minden szava magyar ?

(80)

Azonnal átvesszük, hogyha
jön egy új idegen szó,
és eszünkbe se jut, hogy az
magyarul is mondható !

Sőt, már az se jut eszünkbe,
hogy eszünkbe jusson az,
hogy erre gondolni, vagy nem,
nem egészen ugyanaz...

Szajkózásunk elképesztő
és a kék egekig ér.
Minden szajkó térden állva
könyörög a receptér' !

(81)

Hogyha **szándékosan** használsz
sok idegen szót,
olyan mintha termőföldre
hordanád a sót.

Az ott akkor nagyon gonosz
talajrongálás.
Az idegen szó pedig meg
hazaárulás !

(82)

Ha szöveget fordítasz,
te csak félig fordítod?
Ilyen, ha az ordítást
te suttogva ordítod...

Nem magyar az, amit írsz,
Hisz idegen szavak
úgy nyüzsögnek benne, hogy
egymásbabotlanak...!

(83)

Örülök, hogy te megérted
az idegen szavakat,
ám azok nem azért vannak,
hogy használd is azokat.

Azért vannak, mert van aki
belerondít nyelvünkbe,
a tudatos magyar szóra
a lélek rá nem vitte.

Az is lehet, hogy csak lusta
szavak után kutatni,
szép nyelvünk megőrzésére
csak egy kicsit is adni.

Lehet, hogy a magyar nyelvet
butaságból zagyvítja,
s ezt előkelőnek hiszi...
Ilyen ember sem ritka!

(84)

Őrizd meg a méltóságod!
Ne alázd meg magadat!
Ha van magyar szó, ne használj
vadidegen szavakat!

(85)

Idegenszó mögé bújtál,
mint annyiszor, megint.
Versikém e szokásodért
szid, korhol és megint.

Mögébújni nod nevetséges,
téged el nem takar!
Magyarul mondja az **ember**,
mit mondani akar!

(86)

Hosszú, magyar szövegedben
rengeteg az idegen.
Esetemben, ha olvasom,
táncol minden idegen!

Egy-egy idegen szó rövid,
de nézd meg az összeset!
Aki ezt eddig megtette,
annak álla leesett!

Számold meg a betűket is
és a szótagokat is,
s aztán gondolkozz el azon,
Idegen szó? – Minek is...?! –

Magyar szótól összegében
lesz rövidebb a szöveg.
Jó tudnod, ha rövidsége
áhítoznál, kisöreg,

(87)

Van elég szó szókincsünkben,
s aki benne keres,
rájön, hogy az idegen szó,
gyakran fölösleges!

(88)

Elárulok neked most egy
ménkű nagy igazságot:
nem az idegen szó hibás
abban, hogyha használod!

A szövegben előforduló hibáimért hálásan fogadom a nyelvleckéztetést.

Számold meg a betűket és
számold meg a szótagokat,
s aztán gondolkozz el azon,
idegen szót mily ok mondat?!
*

Írd magyarul szépen körül,
hogy mindenki lássa.
Ne félj, nem tart olyan soká,
hogy kihűl a kása...
*

Soká tiltakoztam, de hát
be kell látnom mára:
az emberi hülyeségnek
tényleg nincs határa!

Gyimóthy Gábor (Zollikerberg/CH):
Szólista (a nem énekelő!)
A nyelvleckéztető gúnyversek
számozásával

Aberráció 1365
Abortusz 1523
Ab ovo 1139
Abszolút 72,120, 228, 277, 1339
Abszolvál 1357
Abszolvált 59, 77
Abszurd 1194
Abszurditás 1354
Abszurdum 760, 1058
Abuzál 1476
Abúzus 982
Adaptáció 338
Adaptál 1330
Addiktológia 413
Addicionális 238
Adekvát 27, 189, 570, 855, 884, 885
Affektál 1278
Affektív 674
Affér 1096
Affinitás 303, 1545
Agenda 1579
Agitál 1286
Akcentus 208
Akció 281
Aki 1121
Akklimatizálódik 525, 536
Akkreditál 144

Akkumulálódó 1543
Aktívál 1087, 1218
Aktív 640
Aktívítás 424
Aktuális 74, 96, 1014, 1173, 1413
Akut 1578
Alapvetés 780
Alapvető 121, 124
Alapvetően 956, 1098
Album 156, 480, 920
Alga 1, 308, 510
Alibi 1371
Allegória 1262
Allergia 1263
Alteregó 295
Alternatíva 26, 1048
Ambíció 797, 915, 1066, 1329, 1352
Ambíciózus 219, 756
Ambivalens 236, 877, 1355, 1485
Amiatt felelős 383
Amorális 834
Analitikus 1318
Analizál 142, 516, 1201, 1327
Analízis 1346
Analógia 1535
Anamnézis 555
Anekdóta 1516
Anesztéziológia 166, 170
Annexió 1521
Annó 517
Anomália 696, 918, 1077
Antarktis 1419

Antipatikus 48, 1236
Antitradicionális 627
Apartman 1335
Apellál 439
Apokalipszis (1227)
Aposztrofál 1067
App 286
Applikáció 286, 397, 506
Applikál 397
Apropó 984, 1290
Archaikus 291, 545, 682, 1070
Archeogenetika 609, 949
Archeológia 177
Archeológus 476, 584
Archívum 348, 1145
Areális 1041
Arrogáns 1256
Arról szól 357
Arzenál 979
Aspektus 191, 894, 1321, 1323
Aspirál 315, 1471
Aspiráns 399, 1085
Asszertív 991
Asszimilál 1487
Asszimilálódik 1146
Asszisztál 1272
Asszisztens 325
Asszociáció 1181
Asszó 61
Aszteroida 163, 1127
Asztronómus 176
Atmoszféra 1192

Atrocitás 76, 1007
Attitűd 227, 246, 256, 992, 1148, 1324
Attraktivitás 1362
Attribútum 435, 1133, 1338
Audió 428
Auditál 1244
Aukció 212, 471, 767, 804
Autenticitás 1587
Autentikus 48, 1261, 1583
Autográf 670
Automatikus 657
Autonóm 346
Autonómia 460
Autoriter 1550
Avanzsál 633
Axióma 783, 1178
Azt gondolom, hogy 312, 891
Azt kell, mondjam 514

Bacon 69
Bakelit 1123
Barakk 1498
Barter 603
Bázis 591, 1313
Beazonosít 744
Beazonosítás 1437
Beállal 740, 843
Beállalás 843, 916
Bevizsgál 742, 744
Biciklista 216, 1069
Biodiverzitás 1118, 1134
Bioterror 1592

Bizarr 1497

Börze 200, 271, 1380

Büdzsé 265

Bűntényt valósít meg 104

Casting (1231)

Celeb 225, 226, 231

Celebrál 333

Centralizáció 632

Centrum 34, 1122

Ceremónia 909

Cinn 999

Cink 1000, 1463

Cipollai manőverezés 1230

Comme il faut 1290

Computer 198

Datálható 534

Debütál 255, 524, 604, 852, 1302

Definiál 118, 1349

Definíció 831

Degradálódik 1200

Deklaráció 1160

Dekolonizáció 988

Delegál 1234

Delegáció 9

Demagóg 1362

Demográfia 1169

Demonstráció 12

Demonstrál 320, 323, 1358

Demoralizáló 652

Deponál 396

Deportál 197, 637
Depó 396
Depresszió 1436
Dermatológia 192
Despotizmus 941
Desszert 1284, 1289
Deszant 466
Deszkripció 1540
Desztináció 579
Detektív 1125
Detektál 759, 820, 1017, 1125, 1596
Determinál 1508, 1589
Detonáció 53, 906
Devalválódik 209
Deviancia 669, 860, 1038
Deviáns 299
Dezertál 1284
Diabétesz 452
Diagnosztifikál 17, 717
Diagnosztizál 717
Diagnózis 146, 470
Diaszpóra 507, 680, 799, 1168
Differencia 217
Diktál 1282
Dinamika 1161
Direktíva 1114
Diszkrimináció 318
Diszponál 1030
Diszpreferál 211
Diszpreferálás 278
Disztingvál 262, 813
Disztópia 1294

Diverzifikáció 594, 601, 805

Diverzitás 465

DNA 543, 596

Dokumentum 34, 716, 1307

Dominál 528, 701

Domináns 390, 970

Donor 210

Dózer 406

Dózerolni 406

Drapéria 1255

Drasztikus 444, 1175

Drog 97, 282

Duett 326

Dzset 692

Dzsúdó 643

Edukáció 409, 1137

Edukál 1375

Effektíve 1562

Effektus 1222

Egzakt 734, 1141, 1542

Egzisztencia 297

Eklatáns 993

Eklektikus 1565, 1599

Ekvivalens 931, 932, 1565

Elasztikus 488

Elasztikusan 1083

Elán 1325

Elegáns 154

Elementáris 343

Elokvens 821

E-mail 775, 1422

Email 1422

Emm... 1119, 1393

Emblematikus 2, 48, 557, 636, 792

Emeritus 862, 1505

Emócionálisan 395

Empátia 93, 564

Encián 217

Enteriőr 1537

Entitás 374, 377, 659

Epicentrum 1572

Epikus 1433

Epizód 1126

Erodált 1389

Esemény horizont 1078

Eszencia 809, 1378

Eszenciális 247, 809

Eszkaláció 1022, 1063, 1151

Etalon 1094, 1367

Etnicista 1247

Etológia 1452

Eufemizál 1170

Eufória 496, 1095, 1368

Eufórikus 85, 651, 972

Evakuál 100, 803, 907

Evakuálás 907

Evidencia 99, 559, 575, 1002, 1387

Evidens 29, 220, 1319

Evolúció 161, 548, 1102, 1212

Ezzel együtt 258, 356, 422, 1003

Exitál 1283

Exkluzív 180, 441, 1383

Expanzió 1351

Exponenciális 1298

Extrém 4, 152, 331, 646, 668, 709, 851

Égisz 658

Én azt gondolom, hogy 107, 727

Fajsúlyos 25, 300, 513, 716, 1382

Fakultatív 1239

Fals 1215

Família 389

Fatalista 1300

Fatalizmus 1300

Favorit 241

Fájl 359, 830, 1305

Feltehetően, hogy 364

Fesztivál 131, 908

Fikció 1097

Filogenetika 1100

Finalista 68, 108, 182, 1069

Finalizálódik 1084

Finálé 47, 70, 108, 240, 1068

Finisszázs 1530

Finta 486

Fizikailag 106, 538, 1370, 1483

Fizikális 110

Fizikálisan 106, 538, 957, 1370

Fícsör 501, 489

Flexibilis 1567

Fluktuáció 580

Fluktuál 420

Formula 563, 582, 1301

Forrás 771

Forszírozni 1147
Fosszília 453, 656, 867
Fotografál 183
Fotográfia 183
Fotográfus 157, 183
Fotó 11, 382, 731, 746, 794
Fotós 183, 641, 750
Fókuszált 78, 190, 1312
Fölvállal 135
Frakció 253
Frekvencia 243, 1484
Frekventál 464
Frenetikus 1326, 1499
Fruktóz 839
Frusztráció 229, 242
Frusztrált 229, 454, 881
Fumigál 1546
Fundamentum 327
Funkcionál 378
Funkcionáló 568
Funkció 254
Futball 1421
Fúzió 1555

Galaktika 165
Galaxis 165, 491, 694, 875, 998, 1075
Garancia 186
Garantál 1271
Generáció 73, 179, 1336
Generál 143, 178, 1504
Generális 178
Gesztus 1568

Gigantikus 1164

Globalizáció 316

Globális 1156, 1438

Glóbusz 1156

Glutén 1441

Görögbe mész 341

Grafiti 1425

Grandiózus 896

Gravitáció 376, 522, 1073, 1474

Grépfrút 321

Gríz 459, 1403

Groteszk 1531

Gourmet (Gurmé) 1598

Gyilkos bálna (Killer whale) 795, 1590

Habitus 520, 894, 1595

Harmónia 1478

Hálivud 261

Hedonista 660

Hegemonia 942, 1417

Hektikus 540

Hermetikus 105

Hermetikusan 803

Heroikus 763

Hezital 3, 117, 671

Hiátus 1553

Hidratál 23, 857, 1071

Hidratáló 563

Hierarchia 969

Hipocentrum 1572

Hipotetikus 587

Hipotézis 445, 893, 1177, 1467, 1515

Hitel 770, 1391

Hobby 82, 737, 924, 1057, 1115, 1456

Hominímia 1182

Horizont 283

Ideális 1494

Identifikál 1359

Identitás 41, 71, 113, 215, 610, 638, 903, 1013, 1341

Igazából 151, 749

Igazándi 1220

Igazándiból 221 257, 263

Ignorál 1138, 1493

Ikes ige 936

Ikon 489, 1566

Ikonikus 792, 880, 945, 950, 965, 966, 967, 1090, 1427

Illogikus 725

Illúzió 782

Imitál 463

Impozáns 1423

Impresszió 432

Impresszív 1569

Improvizatív 551

Improvizáció 234, 878, 1045, 1116

Improvizációzó 521, 1489

Improvizál 279, 892, 1045

Impulzus 405, 1222

Inaktív 490, 615, 955

Incidens 1379

Indifferens 753

Indigén 468, 541

Indirekt 222

Individuális 566
Indoktrináció 1295
Infarktusz 103, 112
Infekció 149
Influenza 1362
Informatív 1559
Információ 55, 207, 921, 923, 958, 1155
Informátor 588
Infó 207
Infravörös 164
Infrastruktúra 605
Iniciatíva 202
Innovatív 835
Inspiratív 1584
Inspiráció 1129, 1154
Inspirál 24, 81, 614, 1196, 1482
Instant 442, 847
Instrukció 8
Intakt 1130
Integráció 1144
Integrál 761
Integritás 400
Intelligencia 1009, 1021, 1117
Intenzitás 232, 549, 581, 1043, 1089, 1152, 1518
Intenzív 232
Interaktív 926
Interdiszciplináris 729, 888, 1525
Intergalaktikus 1076
Internacionalizmus 628
Internacionális 369
Interpretál 350
Interpretálható 913

Intersztelláris 174
Intervallum 519, 533
Intervenció 370, 1238
Intrika 833, 1481
Intuíció 245, 456
Invenciózos 1548
Invesztál 1274
Invítál 114, 870, 1450
Inzultál 961
IQ 1303
Irónikus 1036
Irreális 1167
Irrítál 425, 667, 922
Itiner 1360
Izotróp 812

Joviális 1245
Junior 16, 182, 461, 645, 713, 889

Kaboson (*cabochon*) 565
Kamera 1296
K-and-H 38, 58, 116
Kanalizál 892
Kandeláber 946
Kaotikus 550, 863, 1372
Kapacitás 1091
Kapitalizáció 943
Karantén 244, 735
Kardinális 662
Kardiológia 169
Karizmatikus 762, 1404
Karrier 1333

Katalizál 1158
Katéter 933
Katakлизma 589, 996
Katarzis 672
Kategorikusan 1407, 1528
Kavalkád 477, 980
Kántál 1275
Káosz 724, 1376
Kátyuzás 128, 214
Kecsöp 505
Kemikália 134, 355, 430, 544, 752, 764, 766, 864, 1444
Kes 1205
Kettőezertizenöt 485
Kémia 134
Kétségtelenül, hogy 364
Kétszer gyorsabban 274, 276, 492
Kétszer nehezebb 1308
Kihangsúlyoz 744
Kilométer **per óra** 635
Kitaláció 697, 1097
Kiváltani 443, 743, 917
Klaviatúra 473, 826, 1253
Klikk 199
Klikkel 199, 810
Klíma 844
Know how 1538
Koffer 367
Kognitív 673
Koherens 1386
Kohézió 1332
Koktél 1254
Kollaboráció 1004, 1574

Kollekció 349, 619, 1406, 1409
Komfort 162
Komfortzóna 768, 1150
Komikus 950
Komment 1206
Kommersz 1052
Kommunális 330
Kommunikáció 235
Kommunikál 223
Kommunista 1439
Kompatibilis 1026, 1547
Kompatibilitás 837
Kompenzál 138, 618, 1088
Kompetencia 381, 504, 815
Kompetens 535, 698, 754
Komplementer 1539
Komplett 1323
Komplex 222, 577, 1166, 1320
Komplexum 723, 1001, 1453
Komplikált 139
Komputer 198, 1032
Koncentráció 19
Koncentrál 35, 190, 827, 1312
Konceptió 939, 1131
Konceptiók 493, 939
Koncert 127, 848
Koncesszió 1345, 1534
Konferencia 249
Konfigurál 328
Konfliktus 80, 458, 523, 1237
Konfrontáció 529
Konklúzió 467, 613, 879, 1394, 1429

Konkrét 661, 1369
Konkurens 1035
Konnektívitás 1552
Konnektor 43
Konspiratív 1470
Konspiráció 1172
Konspirál 726
Konstatál 111, 576, 968
Konstelláció 1241, 1461
Konszenzus 75, 1176
Konszolidáció 567
Konteó 1199, 1411, 1418, 1464
Konteós 1211
Kontextualizáció 607
Kontextus 160, 324, 953, 1184, 1541, 1581
Kontinens 313, 401, 415, 556, 845, 1232, 1514
Kontinuitás 611, 705
Kontraktus 1400
Kontraszt 859
Kontrollál 153
Kontroverz 1198
Kontúr 606
Konvenció 823
Konvergencia 175
Konvergens 1101
Konvertál 414, 1272
Konzekvencia 230, 1108
Konzekvens 433, 728, 976, 994
Konzulens 703
Konzultáció 60, 720
Konzultál 854
Korporatív 531

Korporáció 531
Korrekt 733
Korrektúra 289
Korreláció 1005
Korrepetál 329
Korrigál 289
Korrumpál 1189
Kócs 1491
Köszönhetően 1044
Kreálmány 1185
Kredit 736, 770
Kritérium 824, 1049, 1051, 1369
Krizantém 676
Krízis 339, 459, 1348, 1403
Kronológia 706
Kulminál 1374, 1428
Kulminálódik 1428
Kultikus 1025
Kultivál 1027, 1454
Kurbli 876
Kurióztás 530
Kuriózum 897
Kurzus 232, 239, 287, 1222
Kúra 1222
Küldetésspecifikus 1576
Kürtöskalács 1054
Kvalifikációs 10, 36, 65
Kvalifikált 1244
Kvalifikálta magát 181, 185
Kvalitás 184, 553, 1179
Kvintesszencia 1593
Kvóciens 1488

Kvóta 653, 666

Lakonikus 828

Laktóz 1448

Lamentál 1269

Landolás 1398

Latencia 1510

Lájkokat **szerezni** 407

Lájkol 226

Lájkolás 1106

Lájkoló 251

Lárva 542, 829

Leellenőriz 741

Legenda 1579

Legitimáció 1415

Legitimál 503

Legitím 366, 372

Legoptimálisabb 825

Lenyilatkozta 745

Letargia 1377

Légió 351

Licitál 500, 1264

Licitálás 500

Limitál 1276

Link 187, 810

Lízing 101, 1489

Locsolás 948

Lokalizál 631, 704, 1183

Lokális 620, 1240, 1434, 1585

Lokális galaxis csoport 1080

Lukratív 1475

Lumbágó 438

Lusztráció 1452

Mai napon 1033

Malőr 1216

Mandátum 1601

Manifesztáció 1528

Manifesztum 774

Manufaktúra 1443

Marginális 790

Maróni 284

Materializálódik 953

Matéria 398

Medál 876

Meditál 1287

Megbecsül 739

Megint egyszer 109

Megkerülni 447

Megkérdőjelez 119, 269, 800, 806, 873

Megkérdőjelezés 1112

Megörököl 930

Megtapasztal 930

Megvezet 495, 512

Mementó 1259

Memoriter 1564

Mentális 92

Mentálisan 106, 612, 1483

Mentén 446

Mennyi ember ? 431

Mesterséges intelligencia 1449

Metabolizál 910

Metabolizmus 910

Metafóra 392, 1113

Metódus 233, 427
Metró 561
Média 134, 300, 977, 1165
Médiadömping 1575
Mém 630
MI 1447
Mindösszesen 334, 337, 352, 426, 484, 747, 748, 777, 778, 779
Minőségi 1382, 1423
Misztikum 683
Misztikus 683
Mjúzikel 206
Mobilizál 892
Molesztál 1267
Momentum 412, 758
Monarchia 628
Mondatvégi hangfölvitel 448, 449, 450
Monitorozás 935
Monopólium 912
Monstre 304
Monumentális 585
Moratórium 264, 1010
Morális 347, 393, 499, 785, 1153
Morálisan 498
Morózus 1086
Motiváció 90, 1309
Motivál 838
Motivált 201, 203, 204, 205
Multifunkcionális 472
Multivektorális 1361
Musical 1451
Mutál 1277

Narrátor 44, 62, 478
Narratíva 573, 719, 773, 793, 985, 1373
Narráció 599, 1082, 1597
Nacionalizmus 628
Nagy Attraktor 1079
Náció 318
N^ejlón 421, 639
Nem annyira 136, 259
Nem igazán 115, 260, 686, 807
Nepotizmus 1195
Neuralgikus 1561
Neurológia 1226
Neutrális 1458
Négyszer gyorsabban 272
Niknév 65, 89
Nivelláció 625
Nonverbális 690
Nosztalgia 469
Nosztalgikus 469
Nota bene 1142
Nóhau 1538

Nyilvánvalóan, hogy 364

Objektív 388, 989, 1356, 1395
Objektíve 1188
Objektívitás 475, 871
Objektum 394, 462, 593
Obszervatórium 655, 1055
Offenzíva 1197
Okán 722, 730, 732, 874
Oktrojál 721

Olaszba mész 341

Ominózus 1571

Onkológia 168

Online 1420

Opcionális 552

Opció 195, 886, 887, 1343

Opciós 194, 196

Opportunista 1517

Optimista 216

Orbitális 654

Organikus 616

Orientálódik 302, 1162

Orsós magnó 1053

Ováció 539, 1092

Ódium 1366

Önprezentáció 986

Önreprezentáció 986

Örömet okoz 340

Paleontológia 1020

Pandémia 816

Panoráma 1081

Paradigma 486, 808, 890, 1136

Paragrafus 140, 252

Paralizál 892

Paraméter 586

Paranoia 796

Paraszolvencia 158

Paraván 1426

Parazita 1252

Paríroz 379

Partikuláris 572, 595

Paszta 565

Patológus 307

Patrióta 1297

Pejoratív 1466

Performansz 45, 642, 712, 861, 899, 951, 952, 962, 963, 964

Periféria 608

Periódicitás 526

Periódus 1171, 1363

Per hó 1132

Per óra 94, 635, 919, 928, 1506

Per pillanat 266, 270

Perspektíva 86, 846, 1392

Pesszimista 213

Petíció 344, 691, 882, 1024, 1402

Pigment 546, 1019

Planéta 738

Plasztik 268, 336, 868, 1442

Platform 1396

Plató 1468

Play off 335

Podcast 1397

Polarizáció 953

Pollen 15, 91, 358, 457, 560, 802, 1120, 1533

Pollenjelentés 1251

Popularizáció 141

Populáció 689, 1039

Populáris 675

Porció 474

Porózus 1086

Portfólió 665, 902, 974

Portré 97
Poszt 664
Poszt-traumás stressz 1462
Potenciális 898, 981, 1334, 1495
Pozícionál 1602
Pragmatikus 578, 856, 1469, 1552
Praktikus 1260
Precedens 1060
Predesztinál 789, 1331, 1501
Preferál 925, 1159
Prehisztórikus 688, 818
Periódizálni 1582
Prekoncepció 1040, 1526
Presztízs 1163, 1224, 1503
Prevenció 275
Preventív 275, 1207
Princípium 817
Prioritás 700, 1486
Privatizáció 54, 316, 319
Privilégium 527, 900
Procedúra 248, 1352, 1509
Prodzsekt 159, 858, 1364
Professzionális 8
Profitábilis 1570
Profitál 31, 634
Progloida 1496
Prognosztizál 497, 511
Prognózis 1299
Program 285
Projekt 159, 858, 1364
Prominens 1037, 1310, 1520
Prosperál 1143

Proszтата 13, 650, 1190
Protestál 408, 482, 1191
Protokoll 1512, 1577
Provincia 1065
Provincializmus 1062
Provokál 1316
Proxy 927, 934
Prófécia 1046
Publikál 1072, 1521
Publikum 332
Publikus 332
Pulmonológia 167
Pulzus 1104, 1222
Pupilla 1174
Puritán 1093

Radikalizálódott 57
Radikális 56
Random 1524
Ráció 73, 229
Rákkendrol 267
Ráta 39, 403, 417, 429, 483, 715
Reagál 954
Realitás 787
Realizál 132, 583, 905, 1202
Reál szféra 290
Recenzió 1544
Recesszió 1435
Recitál 434
Redundancia 1111
Referál 211, 402
Regionális 298, 532

Regisztrál 46, 904
Regisztrálg! 687, 1015, 1432
Regisztrálás 1015
Regnál 33, 353, 360, 648, 702, 718
Rekord 28, 591, 1492
Relatíve 626
Relatív 1281, 1303, 1560
Relatívizálás 872
Relaxál 21
Reláció 1322
Relevancia 558, 901
Releváns 154, 188, 1042, 1135
Relikvia 1306
Relikviák 171
Remittáns 836
Renovál 354
Rentábilis 1317, 1399
Repertoár 798, 1473
Reprezentatív 502, 1328, 1500
Reprodukál 590
Reputáció 663
Respektál 1385
Restaurál 685
Retina 1029, 1149
Retorika 1243, 1549
Retro 561
Retrospektív 40
Reveláció 98, 1340
Revideál 751
Revízió 1603
Rezervál 293
Rezerváltat 293

Rezidencia 1293
Rezidens 29
Rezsztens 29
Rezonancia 1408
Rezonábilis 384
Rezümé 990
Régió 345, 869
Ritmus 1103, 1439
Rituálé 173
Rituális 172
Rivalizáció 494, 554
Rivalizál 842
Rivalizáltunk 515
Rivális 436, 455, 842
Rizikó 224, 404, 418
Rítus 1505
Rutin 1445

Sale 52, 296
Segít a tüneteken 362
Septichor 707
Show 296
Síel 365, 1250
Síelés 1250
Skicc 1405
Skrupulus 679
Slam poerty 1462
Sorjázna 133
Spa 769
Spanyolba megy 342
Specialista 368, 371
Specialitás 371, 1109, 1557

Specializálódott 1479
Speciális 237, 371, 373, 547, 1012, 1431
Specifikus 1034
Spontán 765
Spray 1061
Spré 18
Sprézik 1209
Stabil 419
Stabilizáció 569
Stáb 1314
Stagnál 84
Stacionárius 1059
Stáció 60
Státus 788
Stratégia 1257
Stroke 850

Szabotál 1279
Szakramentum 327
Szalutál 1272
Szanatórium 66
Szankció 883
Szankcionál 487
Szarkasztikus 1580
Szegmens 6, 644, 711, 959
Szegregál 617, 1140
Szekció 311
Szelektál 1274
Szelektáltan 385
Szelektív 273, 562, 1016
Szelfi (*Selfi*) 565
Szentencia 1223

Szenzibilizál 380
Szeparátizmus 1459
Szervilitás 537
Szervilizmus 1064
Szexualizáló 1513
Szexuális 1511
Szezonális 411
Szétosszák 1381
Sznál 1214, 1292
Sznifikáns 305, 937, 938, 975
Sznó 1446
Sziluett 283
Szimbólum 440, 1157
Szimmetrikus 684
Szimpatikus 93, 1236, 1588
Szimplán 1472
Szimplifikáltan 1430
Szimptóma 147
Szingularitás 1006
Szinoníma 479, 784, 1342
Szinopsis 598
Szingetikus 1204
Szingetizál 1217
Szingetikus 268
Szingézis 1219
Szingtematikus 280
Szingálás 386, 772
Szingúció 49, 1008, 1050, 1186, 1457, 1519
Szinginfarkt 103, 112
Szingnel 301
Szingetizmus 791, 997
Szingetikus 20, 375, 1159

Szlógen 1455
Szocializálódás 1110
Szocializálódtunk 1558
Szofisztikált 1390, 1527
Szori 1210
Szólista 1069
Szponzor 88, 714, 822, 1221
Szponzorál 1460
Sztori 1210
Sztráda 42, 70, 108, 123
Sztrók 14, 51, 122, 647, 708, 710, 850, 1304
Szubjektív 1187
Szubszidiaritás 361, 480, 1105
Szubsztancia 391
Szuperszónikus 1248
Szupremáció 602
Szuterén 781
Szuverén 781
Szuverenitás 571, 819, 940, 1031, 1529
Szűzsé 1414

Tabella 423

Tegnap napon 1337

Telemedicina 1573

Teleszkóp 592, 1522

Tematika 1465, 1480

Tematizál 929

Tempó 410

Tendál 518

Tendencia 148, 314, 416, 699, 1018, 1047, 1233

Tendenciózus 574

Tender 294, 306

Teorétikus 310
Teória 309
Terápia 64, 1594
Terapeuta 677, 678, 681, 1128
Természetesen, hogy 364
Territoriális 832
Territórium 600
Tézis 786
Thermal spa 7, 67
Titulál 944
Tolerancia 1258
Tolerál 971, 1311
Toleráns 63
Tortúra 1222
Totálisan 437
Tószt 1477
Tradicionális 5, 145, 196, 1225, 1409
Tradíció 1401
Trailer 621
Traktál 1246
Transzcendens 776
Transzparens 1388
Transzplantáció 150
Transzponál 1011
Tranzakció 292, 1424
Trauma 363, 1023, 1416, 1502
Trend 22, 978
Tumor 814
Tumultus 218, 853
Turbulencia 693, 1591
Túra 1222

Uniformis 250, 987, 1409

Unikális 508, 995, 1507, 1536

Univerzum 155, 695, 811, 914, 1056, 1074, 1124

Urbanizálódik 1249

Uszkve 1412

Úgy fogalmazott 137, 1410

Úvé 1208

Vacillál 32, 947

Vakáció 1291

Vakcináció 801

Vakcina 387, 757, 1213

Vakcinázás 1440, 1592

Valószínűleg, hogy 364

Variáció 1180

Variáns 840

Vegetál 1280

Vegzál 451, 1347

Vehemencia 1193

Verbális 235

Verniszázs 1530

Vertikális 755

Verzió 30, 973, 1107

Vindikál 509, 911

Visszaaludni 624, 960

Visszanézni 622, 623, 960

Vizionál 1229

Vizionárius 1028

Vizualizál 597

Vizuális 1315

Vírus, aki... 1203

Vízió 245

Vokalista 1563

Vokál 1554

Voks 841, 1600

Voksol 37, 126, 193

Voksolás 266, 1228

Vulkán 79, 1265

Wellness 87, 95, 125, 649

Zóna 1266

XX. SZÁZADI MAGYAR TÖRTÉNELEM

Miklauzič István (Budapest):

Százéves svéd-magyar összefogás. **Egy újjáéledő hadtörténeti emlék**

**One hundred years of Swedish-Hungarian cooperation.
A Renascent Event of History**

Összefoglalás:

Ma, a svéd–magyar diplomácia százéves történetének felidézése mentén elmaradt annak az egyidős hadtörténeti együttműködésnek említése, amely időben párhuzamosan az ágyú- és lőszergyártó svéd Bofors AB és a Gamma–Juhász-lőelemképző gyártó magyar Gamma Rt. között jött létre. Ennek eredményeként állt össze majd száz éve az a közös gyártású légvédelmi tüzérüteg, amelynek hadrendbe állításával a rendszert alkalmazó országok képesek voltak eredményesen megvédeni légterüket.

Abstract

Today, in the context of recalling a hundred years of Swedish-Hungarian diplomacy, it is timely to mention the age-old military cooperation that was established in parallel between the Swedish gun and ammunition manufacturer Bofors AB and the Hungarian Gamma–Juhász predictor manufacturer Gamma Rt. The result was the jointly produced anti-aircraft artillery unit, which was put into service almost a hundred years ago, enabling the countries using the system to defend their airspace successfully.

Kulcsszavak: svéd–magyar diplomácia, Bofors-ágyú, légvédelmi tüzérség, védelmi ipar, Gamma-Juhász-lőelemképző

Keywords: Swedish-Hungarian diplomacy, Bofors-gun, anti-aircraft artillery, Gamma-Juhász predictor

1. ábra. Juhász István [1]

A svéd–magyar diplomáciai kapcsolatok immár több mint száz évvel ezelőtt megszülettek, ezt követően nem sokkal később a hadiipari együttműködés is megindult. Ennek alapját elsősorban két nagyvállalat önálló fejlesztési és gyártási sikerei képezték, amelyek egymás tevékenységét nemzetközi szinten jól kiegészítették. Jelen tanulmány ennek a történetét kívánja ismertetni.

A két állam közötti hivatalos kapcsolatfelvételre a trianoni békeszerződés aláírása előtt 1920-ban került sor, amikor Barcza György, Magyarország képviselője, Stockholmban diplomáciai tárgyalásokat kezdeményezett. Vállalkozása sikerrel járt, Svédország külügyminisztere még az évben a diplomáciai kapcsolatok felvételének szándékáról tájékoztatta a magyar kormányt. Még abban az évben Svédország – Dánia és Norvégia mellett – elismerte Magyarország függetlenségét. 1921-ben az első magyar nagykövet átadta megbízólevelét V. Gusztáv svéd királynak. [2]

Az első világháború után ismét létrejöttek a termelés feltételei, elkezdett fellendülni a gyárpar, amelyből egyes vállalatok nemzetközi szinten is az élvonalba kerültek. Mielőtt rátérnénk a svéd-magyar haditechnikai együttműködés bemutatására, ismerjük meg a későbbi társak svéd résztvevőjét.

Az együttműködés svédországi résztvevője

Eredetileg 1646-ban Karlskoga-ban a királyi kincstár tulajdonában egy kalapácsos daráló üzemet alapítottak „Boofors” néven. 1873-ban a vállalatot korszerűsítették, és új néven megalakult az Aktiebolaget (AB) Bofors-Gullspång. (2. ábra)

2. ábra. A svéd Bofors AB székháza, Karlskoga [3]

A Bofors az 1870-es évek elejére már vezető svéd acélgyártóvá vált, és amikor az ágyúgyártók is elkezdtek alkalmazni az acélt Svédországban, a gyár öntött és kovácsolt acélt kezdett előállítani Siemens-Martin eljárással a Finspång ágyúgyárnak, de rövidesen áttért a fegyvergyártásra. 1884-ben a vállalat megnyitotta első löveggyártó üzemét. A Bofors leghíresebb tulajdonosa Alfred Nobel volt, a cég 1894-től 1896 végéig, a haláláig volt a tulajdona. Kulcsszerepet töltött be azzal, hogy a korábbi vas- és acélgyártó céget egy korszerű ágyúgyárrá és vegyipari vállalattá alakította át. 1898-ban megalapították a lőport előállító AB Bofors Nobelkrut leányvállalatot, amely később robbanóanyagot és szerves vegyi árukat termelt. 1911 körül az AB Bofors-Gullspång az ágyúgyártási versenyben kiszorította a Finspång céget, majd felvásárolta és bezárta volt svéd versenytársát. 1919-ben a cég nevét AB Bofors változatra rövidítették, mai neve BAE Systems Bofors. (a továbbiakban: AB Bofors) [4]

3. ábra. Bofors AB védjegye [5]

Az AB Bofors hírnevét hadiipari termékei, technológiai, műszaki szolgáltatásai és ezek külföldi értékesítése alapozták meg, különösen a két világháború között. (3. ábra)

A svéd királyi tengerészeti anyagellátási hivatal 1928-ban megbízta az AB Boforsot, hogy fejlesszen ki egy különleges, új légvédelmi fegyvert, egy 40 mm-es ágyút. A cég egy fél automatikus változattal jött ki, amelynek helyébe 1934-ben legyártotta az öt perc alatt 250 sorozatlövést leadni képes teljesen automatikus típust.

1935-ben Belgiumban lezajlott egy lövészeti teszt, amelyen nagy áttörést ért el az AB Bofors a brit versenytárrsal szemben. Kiderült, hogy a Bofors lövege kétszer gyorsabban tüzelt, mint a versenytársaé, és háromszor több találatot ért el a légi célok esetében. A Bofors a nemzetközi védelmi gépipar területén felülmúlt minden addigi eredményt. Elindult a kivitel, a licenceladás és a svéd mérnökök kiképző tevékenysége minden földrész országába, beleértve az Egyesült Királyságot és az Amerikai Egyesült Államokat. 1934 és 1939 között kb. 1500 löveget értékesítettek. [6]

Az együttműködés magyarországi résztvevői

A svéd-magyar haditechnikai együttműködés magyar résztvevői 1929-től a MÁVAG¹⁶⁷ [7] és 1932-től a Gamma Rt.¹⁶⁸ [8; 89., 91., 101. o.] voltak. A résztvevők közül az előbbi nem képezi e tanulmány tárgyát, ezért bemutatása csak rövid utalással történik.

A trianoni békeszerződés értelmében Magyarország nem vásárolhatott hadianyagot külföldről, ezért annak előállítását az egyetlen hazai hadianyaggyárban kellett biztosítani. Ezt a feladatot egy külföldi löveggyártási engedély megvásárlásával tudták megoldani, így került sor arra, hogy a Honvédelmi Minisztérium 1929-ben megvásárolta az AB Bofors 80 mm-es L/50 típusú légvédelmi ágyújának terveit és gyártási jogát a MÁVAG Diósgyőri Gépgyára számára. [9; 884. o.]

1936-ban hadrendi változás állt be, részben a légvédelmi gépágyúk rendszeresítése miatt. A 40 mm 36 M gépvontatású légvédelmi gépágyút szintén az AB Boforstól vásárolt L/60 típus licence alapján gyártották ugyanott. [9; 885. o.]

A légvédelmi gépágyú licence mellett a lőszer gyártási jogát is megvették. [10; 14., 22. o.]

¹⁶⁷ 1925-ben a budapesti és diósgyőri vasgyárakat összevonták a győri Ágyúgyárral és a vállalat új neve Magyar Királyi Állami Vas-, Acél- és Gépgyárak, röviden MÁVAG lett. A Diósgyőri Gépgyár a MÁVAG tagvállalataként gyártotta az ágyúkat Bofors licenc alapján. [7]

¹⁶⁸ A cég neve 1920-tól Gamma Műszaki Rt., 1923-tól Gamma Finommechanikai Gépek és Készülékek Gyára Rt., 1939-től Gamma Finommechanikai és Optikai Művek Rt., mai utóda a Gamma Műszaki Zrt. (a továbbiakban: Gamma Rt.) [8]

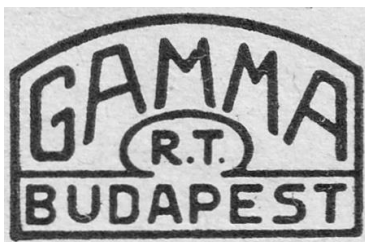
4. ábra. A Gamma-gyár épülete a Fehérvári úton 1937-ben [11]

A második magyar résztvevő az együttműködésben a Gamma Rt. volt, amely a Juhász fivérek¹⁶⁹ tulajdonát képezte. Az 1920-ban egy kis gépműhelyből elindult vállalat huszonöt év múlva egy ötezer alkalmazottat foglalkoztató vállalatcsoporttá növekedett.

Kezdetben mechanikai készülékeket és szerelvényeket gyártottak, de találmányok modellezésével is foglalkoztak. Később további gépeket vásároltak, fejlesztették a termékeket és korszerűsítették a gyártást. Juhász István mindeközben megkezdte a légvédelmi löelemképző tervezését és a kísérleti modellezést.

1928-ban elkészült az első Szabó-Gamma-löelemképző, innentől kezdve kerülnek bejelentésre a Gamma Rt. első szabadalmai. 1931-ben elkészült az első Gamma-Juhász féle légvédelmi löelemképző. [8; 195–197. o.] Ezt a készüléket az AB Bofors képviselője már előző évben Budapesten tanulmányozta, ezt követően került sor a megrendelésre kinti bemutató céljából. Az 1931-es bemutató vis major okán kudarccal végződött, mert egy tűzér halálos balesete miatt a gyakorlatot beszüntették. Az esemény azonban nem járt bizalomvesztéssel, így 1932-ben ugyanott megtörtént a találmány második bemutatója. [12; 29. o.]

Tizenhárom ország katonai szakértőit hívták meg a bemutatóra Karlskogába. A próba sikerült, a nemzetek képviselői előtt minden lövés eredményes volt. „A Juhász fivérek karrierje elindult. A világlapok, szaklapok hasábos cikkekben hirdették a magyar zsenialitást. Nagy dologról volt szó: az emberiség védelméről.” [13]

5. ábra. Gamma R. T. védjegye 1921–1945 között [14]

A Gamma Rt. jövője ezen a bemutaton dőlt el, a felfelé ívelés ekkor kezdődött. A gyárat érdeklődéssel halmozták el, és elindultak a rendelések a cég felé, úgy belföldről, mint külföldről. A fellendülés idején a vállalat termékeinek 80-90%-át külföldi vevőknek adták el. [15]

A svédországi sikerek először Kína és Perzsia megrendeléseit hozták 1933-ban, 1944-ig tizenhat országba szállították a terméket. [8; 6. o.]

¹⁶⁹ Juhász István mérnök feltaláló (Kassa, 1894–Budapest, 1981) és Juhász Zoltán mérnök (Miskolc, 1891–Cali, Columbia, 1976). Forrás: Családi emléktár.

Ezek voltak többek között: Kína, Perzsia, Argentína, Ausztrália, Ausztria, Hollandia, Svájc, Olaszország (a legtöbbet rendelte), Lengyelország, Dánia, Finnország, Norvégia. [16; 20–21. o.]

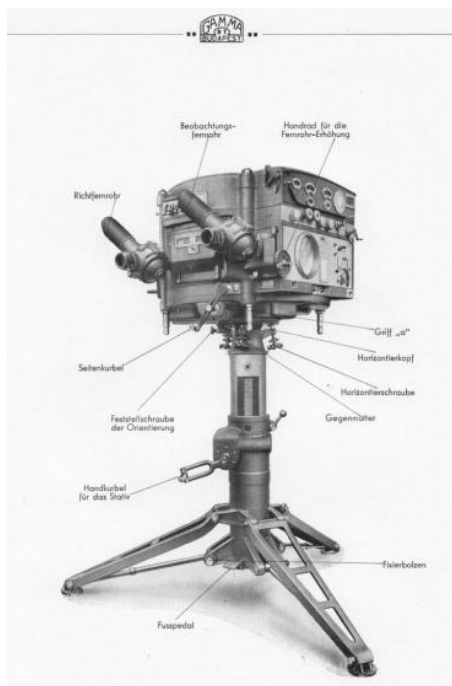
A Gamma Rt. által exportált gyártmányok értéke az egész magyar gyárilap kivitelének körülbelül tíz százalékát tették ki. [8; 101., 217. o.]

A világhírű Gamma-Juhász-lőelemképző

A Gamma Rt. és Juhász István hírnevét a lőelemképző, mint szabadalmaztatott mérnöki találmány alapozta meg. Használati értékét több szakmai és gyakorlati szempontból is meghatározhatjuk.

Jelentősége elsősorban haditechnikai szempontból értékelhető, hiszen Juhász István általános meghatározásával élve a lőelemképző a „légvédelmi tüzéség irányzó berendezése”. [17]

A Gamma-Juhász-féle lőelemképző a légvédelmi tüzéség rendszerének központi egysége volt, amely az optikai helymeghatározó berendezés és az ágyú beállítását végző katona közé volt beiktatva. Ez a folyamat emberi közreműködés nélkül, automatikusan – szervomechanizmus segítségével – ment végbe. [18]

6. ábra. 34/38M Gamma-Juhász-lőelemképző [19]

A Gamma Rt.-nél 1926 után kezdtek foglalkozni lőelemképzők fejlesztésével a Honvédség részére. A lőelemképző (6. ábra) lényegében egy olyan elektromechanikus célszámítógép volt, amely a légi cél irányából, magasságából és sebességéből, illetve a löveg paramétereiből kiszámította azt a találati pontot, amely alapján beállíthatták a légvédelmi lövegeket és a lövedékek gyújtóját. [20]

A Gamma-Juhász lőelemképző alapjában véve egy olyan önműködő számítógépes célzó berendezés volt, amely egyszerre négy ágyút, később hatot is vezérelt. [12; 238. o.]

Ez a bonyolult műszaki szerkezet számítástechnikai szempontból egy elektromechanikus elven működő analóg számológép. Az önműködő lőelemképző állandó és változó értékekkel

végzett számításokat. A betáplált állandó értékek a lőtáblák röppályaadatai voltak, ezekből 80–100 ezer adatot vittek fel egy bonyolult alakú, torz hengerre hasonlító geometriai idomra, az ún. ballisztikus testre, amelynek palástján minden egyes felületi pont megfelelt a lőtáblázatok valamelyik elemének. Mai kifejezéssel ez ROM (Read Only Memory – csak olvasható adatok tárolására alkalmas memória) volt. A felületi pontokat paránymérőkkel tapogatták le. A változó értékeket a megfelelő optikai eszközökkel követett repülő céltárgy adatai jelentették, ezek bevitelével és a matematikai műveletek mechanikus elvégzése után adódott a végeredmény, amelyet elektromos jelekké alakítva továbbítottak a lövegekhez. Ezzel az eljárással vezérelték a légvédelmi ágyúkat, illetve állították be a lövedékek gyújtóit úgy, hogy azok a repülőgéphez legközelebb robbanjanak. [21]

Az AB Bofors által 1932-ben szervezett bemutatón és a mérések során (a 76,2 mm-es lövegek tűzvezetésében) több más hasonló berendezéshez képest a Gamma-Juhász löelemképző a legjobb löeredményt érte el. [22]

7. ábra. Löelemképző táblája. Flieger Flab Museum, Svájc [23]

A legjobb eredményt egy svájci szakértő részletes összehasonlítással is alátámasztja, amelyben kimutatja a Gamma-Juhász-löelemképző előnyeit, a vezető német Kommandogerät Gt, az angol Vickers, és az amerikai Sperry készülékekkel szemben. [24]

Így válik érthetővé, hogy miért eredeztetjük a műveletek gépi úton történő elvégzésének – lényegében a számítástechnika – hazai történetét ettől az időponttól kezdődően. [19; 1. o.]

A svéd AB BOFORS és a GAMMA RT. együttműködése

Az egymással kapcsolatba került cégek bemutatása után következzenek a haditechnikai együttműködés ismertetése, amely az ágyú- és löszergyártó svéd Bofors AB és a légvédelmi löelemképzőt gyártó magyar Gamma Műszaki Rt. között jött létre majd száz éve.

Az együttműködés nemzetközi sikere a svédországi lőtéren Karlsborgban, 1932-ben kezdődött, amikor 12 ország katonai vezetőinek jelenlétében (8. ábra) a legjobb svéd technika a különleges magyar haditechnikával együttműködve érte el a világelsőséget. A Gamma-Juhász löelemképző magamögé utasította a nagy német, holland, francia és belga cégek hasonló termékeit, később az angol és amerikai berendezéseknél is jobbnak bizonyult.

8. ábra. A sikeres légi bemutató után (Juhász István középen a tiszt mögött), Karlsborg, 1932 [25]

Az Alfred Nobel alapította Bofors AB a világ egyik legjobb tüzérségi fegyverzetét gyártotta, a cégtől a légvédelmi ágyúk licencét 1929-ben a Honvédelmi Minisztérium megvásárolta a MÁVAG számára. A Juhász István feltaláló alapította Gamma Rt. automatikus löelemképzőjének licencét 1930 után a Bofors AB is megvette. Egymás licenceinek megvásárlása már akkor összekötötte a közös fejlesztés útjait.

Ezután a haditechnikai együttműködés szintet lépett. A Bofors AB a légvédelmi tüzérütegeket a Gamma-Juhász löelemképzővel szerelte fel és exportálta a világ számos országába, a Gamma Rt. pedig, a saját légvédelmi műszereit a Bofors-ágyúkkal együtt szállította. Erre jó példa, amikor 1935-ben a perzsa vezérkari tábornokkal a Bofors és a Gamma vezetői együtt ültek le és írták alá a megállapodást további szállításokról [26]. Az első szállítmányt nagy elragadtatással a perzsa sah maga fogadta a repülőtéren [12; 29. o.].

További szintlépés 1937-ben történt, amikor a Gamma Rt leányvállalatot alapított Stockholmban, magyar irányítással, svéd és magyar szakemberek dolgoztak az Industrigatan 4. szám alatti üzemben. (9. ábra) Svédország egész Skandináviába szállította a közös fejlesztésű, mechanikus számítógéppel automatikusan vezérelt légvédelmi tüzérütegeket.

9. ábra. Gamma Kft. üzeme, Stockholm, Industrigatan 4. [27]

A kapcsolt értékesítés mellett elmélyült a közös műszaki fejlesztés is: a magyar löelemképzőkben lévő, a számítástechnikához szükséges ROM adatbázisba a Gamma Rt. a Bofors-lövegek adatait vitte be. Emellett a Gamma Rt. számos területen részt vállalt a Bofors-lövegek fejlesztési munkáiban is. [28]

A közös sikerek útja odáig vezetett, hogy a svéd Bofors által szervezett kiképzéseket Távol-Keleten (Kínában, Malajziában, Sziámban), de Perzsiában is a magyar Gamma mérnökeivel együtt végezték, ahol éles helyzetben kellett működnie a haditechnikának és a mérnököknek kiküszöbölniük a hibákat. Együtt gyűjtötték és hasznosították a harctéri körülmények között szerzett tapasztalatokat. [29]

10. ábra. 29M Bofors 80 mm-es légvédelmi ágyú tüzelőállásban, Sztarij Oszkol, Oroszország, 1942. [30]

A második kínai-japán háborúban elért harci sikerek [8; 218. o.] [31] jól megalapozták a Bofors és a Gamma hírnevét. Ennek köszönhetően sorra jelentkeztek vevőként az európai országok is: Ausztriába, Hollandiába, Lengyelországba, de még Argentínába is, közösen értékesítettünk önműködő légvédelmi tüzerütegeket. [31; 21. o.]

Amikor a túlzott háborús keresletet a Gamma-gyár már nem tudta kielégíteni, számos további ország megvásárolta a licencjogot, [8; 72., 218.] kezdte meg a gyártást és a fokozott hadrendbe állítást. Olasz licencvásárlásra is megállapodás született, de a háború a teljesítést megghiúsította. A Torino köré telepített légvédelmi tüzerseget így szinte teljes mértékben eredeti Gamma-Juhász-löelemképzők irányították.

Amikor a termékeny múlt megélése után mostanság újraéled a hadiipari együttműködés Svédország és Magyarország között, a történetíró és kutató a múlt üzenetét véli felfedezni ebben, hiszen a történelem ismétlődik kisebb léptékben, egy párhuzam formájában.

Míg száz évvel ezelőtt a magyar kutatás-fejlesztés tárgyiasult sikere párosult a svéd légvédelmi csúcstechnikával, annak társaként, addig ma a svédek által átadott haditechnikát a magyar innovációs mérnökmunka is viszi előre a nemzetközi térben.

Ahogy annak idején a világ számos országa a Bofors-Gamma kooperációnak köszönhetette lég-védelmét, úgy – más formában – ma ez ismétlődik, amikor a Gripen típusú repülőgépekkel jól kiképzett, tapasztalt magyar pilóták látják el pl. Észtország, Lettország és Litvánia légvédelmét. [32]

A szövetségesek felváltva vonulnak be a litvániai Siauliai és az észtországi Ämari légitámaszpontokra, négy hónapos rotációs alapon, és szükség esetén készen állnak arra, hogy a NATO Kombinált Légi Műveleti Központja, Uedem, Németország elindítsa a műveletet. [33]

Összegzés

Mit sugall számunkra ez a példaértékű svéd-magyar fegyverbarátság? Azt, hogy a bajtársiasság alapja a feltétlen bizalom, és ez a bizalom most helyreállni látszik, amiben nem kis szerepe van a mögöttünk hagyott, de ma is átélhető és szívesen felidézhető, sok gyümölcsöt hozott közös történetünknek.

Van azonban a katonai együttműködés mellett egy másik dimenzió is ebben a történetben, ez pedig az a szociális érzékenység, amely szintén közös jelleg volt és a két együttműködő partner hajdan volt vállalatirányítási rendszerét vezérelte. A svéd modell mindig híres volt erről, de a Gamma Rt. is alapításától kezdődően messzemenően figyelembe vette az alkalmazottak élethelyzetét és gondoskodott az országos átlagszintet meghaladó jóléti intézkedések megtételéről. [34]

Juhász István hangsúlyt adott a legfontosabb lélektani tényezőnek a termelés közegében, vagyis a tőke és a tudás mellett az embert téve a középpontba, előképet adva ezzel az emberközpontú gazdálkodásról a gyakorlatban. Felismerte a legfőbb célt, amely nem volt más, mint a sikeres emberi és szakmai kiteljesedés, a leghosszabban tartó boldogság az értéket teremtő ember életében.

Végül 1937-ben Stockholmban, a Gamma Rt. leányvállalatában találkozott a két egybevágó pozitív társadalmi felfogás, amikor az üzemvezetés a magyar tisztviselők és művezetők révén a Gamma Rt. kezében volt, az üzemi létszám mintegy felét azonban svéd munkások tették ki. A jóléti intézkedések mindkét nemzet alkalmazottjait egyenlő mértékben tették elégedetté. A Gamma Rt. emberközpontú gazdasági modellje kitűnően vizsgázott Svédországban.

Az elismert nemzetközi sikerek az egykori magyar találmányt a legmagasabb szintre emelték.

A magyar nemzeti értékekről és a hungarikumokról szóló törvény alapján az egyes ágazatokért felelős miniszterek ágazati értéktárat hoznak létre. A Honvédelmi Értéktár célja a honvédelmi ágazatban azonosított értékek rendszerezése és megőrzése. Első haditechnikai eszközként a Gamma-Juhász-lőelemképzőt vette fel 2021-ben a Honvédelmi Minisztérium. [35]

Remélem, hogy a múlt eseményeinek feltárása és nyilvánosságra hozatala is hozzájárul a Gamma-Juhász-lőelemképző hungarikummá nyilvánításának folyamatához.

11. ábra. A Gamma Rt. székháza és főgyártelepe, Budapest XI. Fehérvári út 81–85. [36]

Hivatkozások

- [1] Forrás: Családi emléktár E328.
- [2] Papp Lídia: A magyar-svéd diplomáciai kapcsolatok története. Magyarország Nagykövetsége, Stockholm, é. n., 5. o.
<https://stockholm.mfa.gov.hu/assets/70/84/74/aec2bd2ef24e234f1cac3fc3d9f18f5357fcb558.pdf> (Letöltve: 2024.5.20.)
- [3] Karlskoga, Bofors kontoret (irodaház).
https://www.lindebilder.se/details.php?image_id=18792 (Letöltve: 2024.5.20.)
- [4] Forrás: Military Wiki <https://military-history.fandom.com/wiki/Bofors> (Letöltve: 2024.6.1.)
- [5] Bofors old logotype. https://en.wikipedia.org/wiki/File:Bofors_old_logotype.png (Letöltve: 2024.5.20.)
- [6] Forrás: SAAB AB, Linköping weboldal.
<https://www.saab.com/newsroom/stories/2020/february/the-bofors-gun-that-revolutionised-air-defences> (Letöltve: 2024.5.20.)
- [7] Forrás: https://hu.wikipedia.org/wiki/Magyar_Kir%C3%A1lyi_%C3%81llami_Vas-,_Ac%C3%A9l-_%C3%A9s_G%C3%A9pgy%C3%A1rak (Letöltve: 2024.5.20.)
- [8] Miklauzič István-Varga József-Zsitnyányi Attila: A Gamma-Juhász-lőelemképző. Zrínyi Kiadó, Budapest, 2022, 260 o. ISBN 978 963 327 896 3.
- [9] Barczy Zoltán: A magyar légvédelmi tüzérség fejlesztése és rejtése 1922—1938. Hadtörténelmi Közlemények, 32. évf. 4. sz. (1985).
https://epa.oszk.hu/00000/00018/00152/pdf/EPA00018_hadtortenelmi_1985_04_877-891.pdf (Letöltve: 2024.6.1.)
- [10] Berkovics Gábor: Légvédelmi tüzérség (fejlődéstörténet). REAL – az MTA Könyvtárának Repozitóriuma, 10. o. https://real.mtak.hu/9134/1/legvedelmi_tuzerseg.pdf (Letöltve: 2024.5.20.)
- [11] Gamma Műszaki Rt. épülete a Fehérvári úton, Budapest, 1937 körül. Forrás: Családi emléktár E530.
- [12] Miklauzič István: Gamma-Juhász lőelemképző – Hármass együttállás a Földön. Magánkiadás, Budapest, 2017, 328 o. <http://mek.oszk.hu/17300/17320/17320.pdf> (Letöltve: 2024.5.20.)
- [13] Forrás: Esti Újság, 1939. 4. 2., 11. o.
https://adt.arcanum.com/hu/view/EstiUjsag_1939_04/?pg=22&layout=s&query=juh%C3%A1sz (Letöltve: 2024.6.1.)
- [14] Gamma Finommechanikai Gépek és Készülékek Gyára R. T. védjegye 1921–1945. Forrás: Családi emléktár E630.
- [15] Berend T. Iván–Ránki György: Magyarország gyáripára 1933-1944. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1958, 456. o.
- [16] Varga József (szerk): Juhász István hagyatéka. Hadtörténelmi Intézet és Múzeum, Budapest, 1994.

- [17] A Gamma-Juhász légvédelmi löelemképző. Tansegédlet. Gamma Rt., Budapest, 1940, 3. o. Gamma-gyűjtemény.
- [18] Dányi Dezső: A konstruktőr mérnök. Mérnök Újság, Magyar Mérnöki Kamara, 2009, 2. sz. 12. o.
- [19] Forrás: Gamma-gyűjtemény.
- [20] Varga József: A Gamma-Juhász-féle légvédelmi löelemképző, a sikeres elektromechanikus célszámítógép. Haditechnika, Budapest, 2013/6 szám, 30. o.
- [21] Szentiványi Tibor: A számítástechnika kezdetei Magyarországon. Természet Világa, 1994. Különlenyomat, 1. o. https://itf.njszt.hu/wp-content/uploads/SZETI_Szamtechn_kezdetei_Mo-on.pdf (Letöltve: 2024.5.30.)
- [22] Bericht über Vorführungen und Schiessversuche in Bofors und Karlsborg mit Bofors 76,2 mm Feldluftabwehrkanone L/50, 6,5/750 und Feuerleitgerät Typ "Gamma" vom 9. bis 11. August 1932. Kiadó: Aktiebolaget Bofors, h. n., 1932. <https://www.zvab.com/servlet/BookDetailsPL?bi=15702650635&searchurl=hl%3Don%26tn%3Dkarlsborg%2Bbofors%26sortby%3D20> (Letöltve: 2024.5.30.)
- [23] M 1938 tip. 4823 sz. Gamma-Juhász-löelemképző táblája, a készülék a Flieger Flab Museum, Dübendorf, Svájc tulajdona. A felvételt engedéllyel a szerző készítette a helyszínen, 2018. márciusban.
- [24] André Masson: Mechanische Analog-Computer für schwere Flab-Kanonen ca. 1930–1945. Tanulmány. Kézirat, Langenthal, Svájc, 2014, 20. o. https://www.analogmuseum.org/library/Kommandogeraet_sperry.pdf (Letöltve: 2024.6.8.)
- [25] A svéd légi bemutató utáni csoportkép. Karlsborg, 1932. augusztus 9. Forrás: Gamma-gyűjtemény.
- [26] Protokoll (jegyzőkönyv). Felvéve: Budapest, 1935. szeptember 4. Aláírók: Gamma Rt., Juhász Zoltán; Bofors AB, Pehr af Bjerkén; Iráni Császári Hadsereg, H. Aktarzeni hadnagy. Forrás: Családi emléktár E529.
- [27] Svenska Gamma Finmekaniska Verkstad, Stockholm, Industrigatan 4., 1937. Forrás: Családi emléktár E660.
- [28] Terry J. Gander: Bofors 40mm gun. Patrick Stephens Ltd., 2. kiadás, Sparkford, Near Yeovil, Somerset, UK, 1990, 144 o., 21. o. ISBN 978 1852603878.
- [29] Schneider József: Légitámadás Kínában. Gamma-Élet 1938/39 Tél. Gamma Jóléti Osztály, Budapest, 1938. december, 13. o. Családi emléktár E549.
- [30] Forrás: Fortepan 43468, id. Konok Tamás. <https://fortepan.hu/hu/photos/?id=43468> (Letöltve: 2024.5.20.)
- [31] Schneider József: Légitámadás Kínában (folytatás). Gamma-Élet 1939 Tavasz. Gamma Jóléti Osztály, Budapest, 1939. április, 9. o. Családi emléktár E555.
- [32] Forrás: <https://honvedelem.hu/hirek/befejezodott-a-magyar-legiero-balti-legterellenorzesi-misszioja.html> (Letöltve: 2024.6.7.)
- [33] Forrás: <https://ac.nato.int/missions/air-policing/baltics> (Letöltve: 2024.6.11.)

[34] Péli Gábor: A Gamma gyár társadalma 1921–1944. Évfolyamdolgozat, h. n., 1983. Kézirat, Gamma-gyűjtemény.

[35] Forrás: <https://honvedelem.hu/hirek/vilagsikeru-magyar-talalmany-kerult-a-honvedelmi-ertektarba.html> (Letöltve: 2024.6.7.)

[36] Gamma-Élet 1943. Gamma Sajtó és Hírverési Csoport, Budapest, 1943., 13. o. Családi emléktár E581.

Függelék.

A Gamma–Juhász löelemképző.¹⁷⁰

Juhász István világhírű feltaláló életműve. Sajtótájékoztató.

2024. augusztus 20-án Juhász István mérnök, feltaláló születésének 130. évfordulójára emlékezünk a Hármashatár-hegyen, ahol a HM Magyar Tüzér Egyesület bemutatja a légvédelmi ágyúkat hajdan vezérelt és felújított *Gamma-Juhász löelemképzőt* az ismert ütegállásban. Az eseményt a HM Zrínyi Kiadó, a Pilisi Parkerdő Zrt., a Gamma Múzeum, támogatja, háttérben a Gamma-Juhász Archivum közreműködésével.

Az ünnepi bemutató középpontjában a löelemképző áll, mégis mellé kell rendelni annak szellemi megalkotóját, Juhász István (1894—1981) feltalálót és vállalatának közösségét, a Gamma Művek Rt. műszaki és gazdasági teremtő erejét, mert e tényezők együttállása következtében keletkezett a siker.

A hármas együttállásban a pillér, a zseniális tehetségű Juhász István volt, aki a tüzér fegyvernem tisztjeként ismerkedett meg a lövészet alapfogalmaival és gyakorlatával, majd az olasz fronton (1914–1919) a léghátrítás problémáival, amelyekre azóta kezdte el keresni a megoldásokat.

Aztán bátyjával együtt egy mechanikai műhelyt vettek, amelyben elindították a Gamma részvénytársaságot, ez lett úgy a későbbi ötezer fős vállalat, mint a löelemképző bölcsője.

Ajánlásomat szempontok szerint csoportosítva, az alábbiak szerint van szerencsém előadni.

Történelmi jelentősége: Juhász István találmányaival, a világ legkorszerűbb löelemképzőjének megalkotásával, a Gamma Művek létrehozásával és sikerre vitelével hozzájárult ahhoz, hogy a Trianon utáni Magyarország önbizalma és jelentősége Európában megnőtt.

Zoltán testvérével együtt segítettek újból felépíteni az ország erejét, a trianoni tragédia okozta gyászt követő befelé fordulás helyett felmutatták a talpra állás kimagasló példáját. Az általuk meghonosított Gamma-szellemmel és jóléti intézkedésekkel pedig, tudást, bátorságot, nemzeti önbecsülést és ezáltal tartást, az emelkedett túlélés készségét adták az embereknek gyárkapun belül és kívül.

Hadtörténelmi jelentősége: amikor az antant hatalmak maradék haderőnk letörését követően megtiltották védelmi képességeink még a megújítását is, a honvédelmet rejtett módon kellett szervezni. A löelemképző műszer jól beleillett a gépipari tevékenységi körébe, nem számított fegyverkezésnek. Mire a műszaki fejlesztés befejeződött, a semleges Svédország megrendeléseket küldött, saját hadrendjébe állította a Gamma-Juhász löelemképzőket, őket követte Kína, Perzsia

---

¹⁷⁰ Miklauzič István: *Gamma-Juhász löelemképző – Hármashatár-egység a Földön*. Szerzői kiadás, Budapest, 2017. Országos Széchényi Könyvtár Magyar Elektronikus Könyvtára: <http://mek.oszk.hu/17300/17320>

és Svájc, majd számos más hadsereg. Magyarország tehát a jogos önvédelem oldalán segítette a szintén megtámadott nemzeteket.

A Magyar Királyi Honvédség légvédelme 1939-től 45-ig közel 350 – más adatok szerint csaknem 600 – ellenséges gépet lőtt le, ebben a löelemképzőnek jelentős szerepe volt.

Külpolitikai jelentősége: Magyarország nemzetközi szinten egyre ismertebbé vált, élénk érdeklődés indult be a találmány iránt. Katonai és diplomáciai kapcsolatok létesültek szerte a világon, maga a Gamma Rt 40-50 országgal állt üzleti kapcsolatban. Tábornokok és kormánytisztviselők nagy számban jöttek hazai léghárító bemutatókra, gyárlátogatásokra, a Gamma szakemberei számos országban tartottak ilyen gyakorlatokat, előadásokat és kiképzést, növelve ezzel is hazánk ismertségét.

Gazdasági jelentősége: a feltaláló és iparszervező Juhász István – Zoltán fivérével együtt – egy műhelyből hatalmas gyártelepet létesített, kifejlesztve benne a legkorszerűbb légvédelmi ütőerőt.

A háború végéig a löelemképzők az egész magyar gépipari kivitel tíz százalékát tették ki. Vevő országok: Argentína, Ausztria, Finnország, Hollandia, Kína, Lengyelország, Malajzia, Norvégia, Olaszország, Perzsia, Svájc, Svédország. Amikor a kereslet már jóval meghaladta a kínálatot, licencladás is történt Svédország és Svájc számára. A Gamma Rt svéd leányvállalatot is alapított Stockholmban.

A lengyel véderő kiépítéséhez Breszt-Litovszkban is létesült egy gyártelep Moza Rt néven, amely azonban a háború miatt nem nyerhetett befejezést. Az igazgató egy nálunk internált lengyel tiszt volt, akinek itteni megélhetését Juhász István támogatta.

Műszaki jelentősége: A löelemképző azért volt olyan sikeres a légvédelmi üteg használatában, mert a segítségével három feladatot: a löelemképzést, az adatközlést és magát a tüzelést egy időben tudták kivitelezni. Ez volt a központi egység, amely az optikai helymeghatározó berendezés és az ágyú beállítását végző katona közé volt beiktatva. Korát meghaladó műszaki találmány, alapjában véve egy számítógépes irányzó berendezés volt, amely egyszerre négy ágyút, később hatot is vezérelt. Számítástechnikai szempontból a műszer egy elektromechanikus elven működő analóg számológép is volt, a ROM adattárat egy ballisztikai idomtest képezte, amely az adatokat a palástján „tárolta”, onnan az adatokat paránymérők tapogatták le és továbbították a számítógéphez. Az emberi aggyal elképzelt műveleteket a mechanikusan működő szerkezet végezte el a gyakorlatban, úgy, hogy közben elektronikus vezérlő számértékeket hozott létre – vagyis az előre betáplált *állandó* számértékek mellé a mérőgörgő által előállított *változó* számértékeket rendelt –, amelyek együttesen képezték a löelemeket, s amelyeket a jeladók automatikusan az ágyúk jelfogójához továbbítottak.

Svájcban a Flieger Flab Museum és egy független szakértő tanulmányainak 2014-es nemzetközi összehasonlítása szerint a Gamma-Juhász löelemképző képviselte a legkorszerűbb változatot az akkori legjobbakkal – Vickers US, Sperry GB, KdoGt D – szemben. A fenti svájci, a svéd és finn technikátörténeti múzeumban ma is látható a magyar löelemképző!

Társadalmi jelentősége: a Gamma Rt ismert volt arról, hogy saját alkalmazottjai javára messze híres jóléti intézményeket működtetett, de kiemelkedő mértékben vett részt a vállalaton kívüli rászorultak megsegítésében is, és nemcsak a csonka ország, hanem nagy-magyarországi nemzettestvéreink esetében is. A Gamma oktatási és szakmai továbbképzési programjai, aktív kulturális, szabadidős és kiemelkedő sporttevékenysége folytán az ötezernyi dolgozó életvezetése példamutató volt. Ennek egyik pecsétje a háború után elmenni kényszerült *gammások* sorsa, akik a fogadó országokban keresett szakemberek voltak.

Juhász István személyes példája: vallott értékrendjét jól tükrözi néhány évnyitó vagy ünnepségi beszédje, ezekben mind tetten érhető a hazafiság, a keresztény hit, a tudásvágy sugallata és számos más erénye is. Mindennek bizonyossága az érdemtelen előnyökről történő lemondása is, például, amikor kivételes jólét ígéretével tudományos kutatóhelyet ajánlottak neki a németek, vagy a háború után a szovjetek. Természetesen itthon maradt, vállalta a meghurcoltatást és élete végéig a kommunizmus nyújtotta mellőzöttséget és szegénységet.

A vállalatnál ő volt a fej, az első ember, az, aki egy személyben mindenkor a legtöbbet tudta a legfontosabb tárgykörökben. Ő az összes apró dolgot, de azok óriási halmazát is a fejében tartotta. Ismerte a tengert, de a belőle való cseppet is, egyszerre. Különösen nagy szükség is volt erre akkor, amikor egy gyártási hiányosság vagy egy tervezési részprobléma keresett megoldást a gyárban, de akár a harctéren is.

Emlékezete: 1994-ben – Juhász István születésének 100. évfordulóján – Mensáros László kezdeményezésére – emléktábla került a volt Gamma-gyár épületére, és emlékkonferenciát rendezett a Hadtörténeti Intézet és Múzeum, amelyen a svéd Bofors ágyúgyár képviselője is előadást tartott.

2002-ben az *Álmok álmodói – Világraszóló magyarok* kiállításon szerepelt a löelemképző és sor került Juhász István érdemeinek bemutatására is. 2022-ben megjelent egy mérvadó könyv: Miklauzič István-Varga József-Zsitnyányi Attila: *A Gamma-Juhász-löelemképző*. Zrínyi Kiadó, Budapest, 2022. A Honvédelmi Minisztérium 2021-ben kezdeményezte az életmű hungarikummá nyilvánítását.

Az emlékező méltatás tulajdonképpen a Gamma Rt egész szakembergárdáját illeti, ahogy ezt a *Gamma-Juhász löelemképző* elnevezés is tükrözi. Ez Juhász Istvántól származik, ő is elsősorban a munkatársait szándékozta elismerni a gyár nevét téve előre, amelyet utána szorosan ő maga követett.

Budapest, Hármashatár-hegy, 2024. augusztus 20.

Dr. Miklauzič István
Gamma-Juhász Archívum

Miklauzič István-Varga József-Zsitnyányi Attila: <i>A Gamma-Juhász-löelemképző</i> . Zrínyi Kiadó, Bp., 2022.

További információk: gamma.juhasz@gmail.com – 70 378 0619

Miklauzič István (Budapest):
Kínai-magyar harci győzelem 90 éve
Egy felsejlő hadtörténeti emlék

Chinese-Hungarian Combat Victory 90 Years Ago.
A shimmering event of Military History

Összefoglalás:

Az évezredes kínai–magyar kapcsolat és a mai közeledés jegyében felidézünk egy legújabb kori, ám feledett hadtörténeti emléket. A második kínai–japán háborúban – Mandzsúria lerohanását és a nankingi vérengzést követően – a japánok légierőddel terrorbombázták Hankau-t és Chang Sha-t. A fordulat azt követően állt be, hogy a kínai légvédelmi tüzérség Magyarországtól megvásárolta és hadrendbe állította a magyar haditechnikai találmányt megtestesítő *Gamma-Juhász-lőelemképző* vezérlőműszereket.

Abstract:

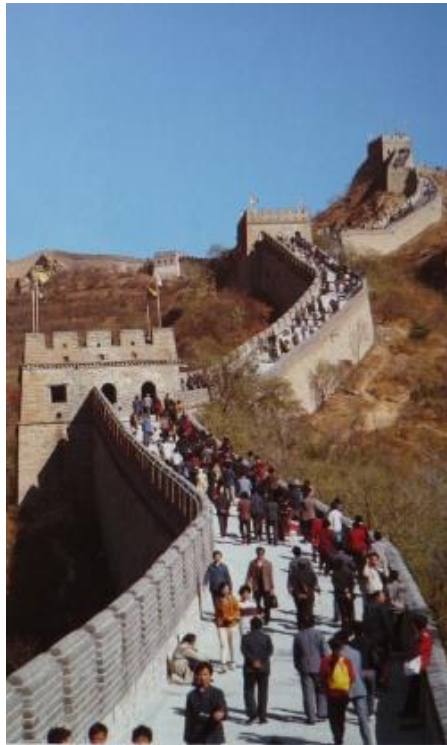
In the spirit of the millennia-old Chienese–Hungarian relationship and today's rapprochement, we recall a recent but forgotten military historical event. In the Second Sino-Japanese War, following the invasion of Manchuria and the Nanking massacre, the Japanese terror-bombed Hankau and Chang Sha with air force bombardments. The turnaround came after the Chinese air defense artillery purchased and deployed the Gamma-Juhász anti-aircraft firing instruction equipment, a Hungarian military technology invention.

Kulcsszavak: kínai-magyar, második kínai-japán háború, légvédelmi tüzérség, Gamma-Juhász-lőelemképző.

Keywords: Chinese-Hungarian relation, Second Sino-Japanese War, anti-aircraft artillery, Gamma-Juhász predictor.

Nagy megtiszteltetés érte hazánkat, amikor a kínai elnök ellátogatott hozzánk, és ilyenkor érdemes felhívni a figyelmet minden olyan lényeges történetre, amelyek a kapcsolatunk ismételt átélésére serkentenek. A kínai-magyar régmúlta történő visszatekintést követően, van egy legújabb kori közös hadtörténeti emlékünks is, amely felemelő tényező volt a kínai honvédelem történetének alakulásában majd' száz évvel ezelőtt.

Ha először a magyarok előnépeire tekintünk vissza, akkor a Kínai Nagy Fal mellett találjuk őket – hiszen azt a kínaiak építették a hunok betörése ellen jó kétezer évvel ezelőtt – és azóta kölcsönösen tiszteljük egymást, illetve ápoljuk a régen hol ellenséges, hol baráti kapcsolatunkat. Az utóbbi akkor derült ki igazán, amikor a Han dinasztia a saját császári testőrségét éppen az ellenséges hunokból toborozta, mert a kínai császárok a hun testőröket tartották a legmegbízhatóbbaknak. „A xiongnuk nyíltan vallják, hogy a háborúzás a szakmájuk” [1]. Eleink tehát már akkor elismerést és tekintélyt vívtak ki a kínaiak szemében Ázsiában.

1. ábra. Kínai Nagy Fal [2]

A történelem folyamán aztán egymás emlékezetében éltünk tovább, mígnem egy nagy időugrás után a magyar nép és a Monarchia képviselőiben vissza nem mentünk kínai földre, hogy 1900-ban segítsünk a boxerláadás leverésében, felmutatván egyben megőrzött harci erényeinket. Méltányos elismerésként Tiencsinben koncessziós területen virágzó várost építhettünk. *A 108 hektáros terület 16 évig volt Bécs és Budapest felségterülete.*

Az első világháború végén erről le kellett mondanunk, mialatt szökött szibériai hadifoglyaink közül többen már Mandzsúrián keresztül Kína felé vették vadregényes útjukat és célba értek. Egyikük, Hugyec László, Sanghajban 1934-ben megépítette – többek között – Kelet-Ázsia akkori legmagasabb felhőkarcolóját, ez lett a kínaiak építészeti büszkesége egészen 1980-ig, ma a Park Hotel Shanghai.

2. ábra. Sanghaj [3]

Ebben az időben aztán más magyarok is megindultak Kínába, de itthonról. A magyar katolikus misszió alapítására egy ferences atya hetedmagával érkezett a sárkány országába. Sanghajból mentek tovább rendházat létesíteni öt városban, Mandzsúriában. További atyákkal és nővérekkel erősödve, 1932-től a hitoktatás mellett árvaházakat létesítettek.

3. ábra. Japán légitámadás után, Hankau, 1938 [4] 4. ábra. Légiriadó és menekülés, Hankau, 1938 [5]

A központjukat Paokingban építették ki, onnan jártak oktatni, gyógyítani, misézni, évente ezer kínait kereszteltek meg az embertelen nyomor poklában. A japán bombázások idején sebesültek tömegeit látták el. Akiket a kínai hadsereg a túlerővel szemben Hankauban és Chang Shaban nem tudott megvédeni a támadásoktól, azokat a magyar ferencesek vették oltalmukba, gyógyították és vigasztalták őket [6]. Aztán bekövetkezett a fordulat, amikor 1934-ben a kínai légvédelmi tüzérség hadrendbe állította a Magyarországtól vásárolt Gamma-Juhász-lőelemképző készülékeket.

5. ábra. Kínai tüzérek kiképezése a Gammában, 1935 [7]

6. ábra. 34 M lőelemképző [8]

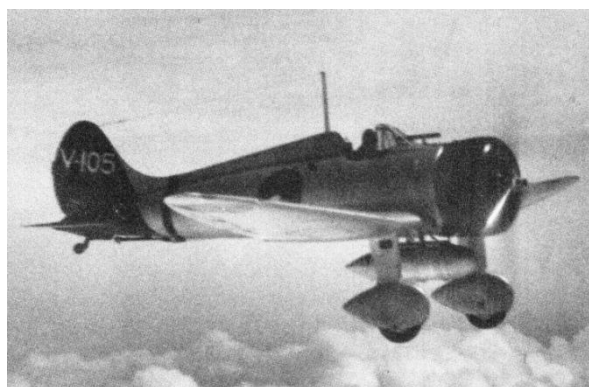
Elkezdődött a kínai hadsereg korszerűsítése és megerősítése a Mandzsúriát is elfoglaló Japánnal szemben. Addig a második kínai-japán háború már szélteben-hosszában tombolt, a világsajtó nap-nap után hozta a híreket a borzalmas pusztításokról. A japánok háromszoros erőfölényben voltak a kínai kommunistákkal szemben. A magyar találmány 90 évvel ezelőtti bevetése aztán előidézte a kínai honvédelem számára, hogy később ráköszöntsön a hadiszerencse.

7. ábra. Gamma-Juhász löelemképző menetszerelvénye, Kína, 1934 [9]

A nagy horderejű változás abban állt, hogy a Peking és Sanghaj elfoglalása utáni nankingi vérengzést követően (1938) a kormány ide helyezte át székhelyét, és innen irányította a dél-kínai hadműveleteket. Ez a város ekkor már naponta ki volt téve a japán légitámadásoknak.

8. ábra. Kínai lakosok légiriadó alatt, 1938~ [10] 9. ábra. Japán Akagi légierő A5M vadászgépe [11]

A japánok nyomasztó légi fölénye miatt a Gamma-Juhász készülékkel felszerelt légvédelmi tüzérütegeket oly módon osztották el a város körül, hogy legalább is a legfontosabb pontok hatásos védelemben részesüljenek. A harci tapasztalatok alapján tovább tökéletesítették a Gamma-Juhász-féle tűzvezetési rendszert, ennek köszönhetően a kínaiak győzelmet arathattak a terrorbombázást végrehajtó japán légierővel szemben.

10. ábra. Légvédelmi ütegállás, Hankau, 1938 [12] 11. ábra. Löelemképző ütegállás, Chang Sha, 1938 [13]

Leírása szerint a Gamma kiképző mérnöke éppen a legsúlyosabb légitámadás napján érkezett Chang Shaba, ami a japánoknak örökre emlékezetes maradt. A riadójel után 39 gépből álló japán támadó légierőd jelent meg, mintegy 3600 m magasságban, zárt alakzatban. A vezérgép egy nagy négymotoros bombázógép volt. A légvédelmi ütegek egyszerre indítottak azonnali gyorstüzet. A vezérgép az ütegtől mintegy 6500 m ferde távolságban lezuhant. A vezérgép elvesztése után a többiek is találat érte, sorban zuhantak le, bele a földbe. A támadó gépek közül összesen háromnak sikerült sértetlenül hazajutnia.

A megszemlélt 16 nappali és éjszakai légitámadás mérlege látható volt egy futballpályán, amely teljesen tele volt a lezuhant és összeszedett repülőroncsokkal. Ezen kívül a japánok már a háború kezdete óta naponta többször nagyszámú géppel bombázták a Hankau-Kanton vasútvonalat, de komoly forgalmi zavart nem sikerült előidézniük. A kínai légvédelmi tüzérség biztonsággal uralta a légeret.

12. ábra. Hankau lángokban, 1938~ [14]

13. ábra. Kínai katonák löelemképzővel, 1938~ [15]

A sikeres honvédelmi együttműködést követően a Magyar Királyság 1940-ben vette fel a diplomáciai kapcsolatokat Kínával, amelyek azonban a világháború miatt megszakadtak. A mai kapcsolatrendszer kezdetét 1949-től számítjuk, amikor a két ország követséget nyitott [Pekingben](#) és [Budapesten](#). Talán mondhatjuk, hogy ez a hajdani lépés manapság fordul igazán termőre, hiszen Kína meghirdette azt az új elvet a hadi helyzetek mellett és azok feloldására, hogy inkább „kereskedjünk”. A háborús hadi emlék így oldódhat fel egy mai kereskedelmi békében.

14. ábra. Kínai küldöttség a Gammában, 1937~ [16]

15. ábra. Kínai küldöttség a lőtéren, 1937~ [17]

A pekingi egyetem 1982-ben kiadott egy magyar történelemről szóló, a címborítóján a magyar Szent Korona képével nyomtatott könyvet kínai nyelven 300 ezer példányban. Az elismerésre méltó kötet lapjai közé képzeletben már ez a történeti leírás is befűzhető.

16-17. ábra. A könyv borítója és címoldala [18]

A magyar honvédség ebben az évben ezzel a történettel is emlékezik a magyar találmányra, amely a kínai lakosság ezreinek életét is megmentette.

HIVATKOZOTT IRODALOM

- [1] Sima Qian: *A hunok legkorábbi története (A Shi Ji 110. kötete)*. Ford.: Du Yaxiong és Horváth Izabella. Magyar Ház Kiadó, Budapest, 1997, 61. p. ISBN 963 9335 06 1.
- [2] Burton, Rosemary - Cavendish, Richard: *A világ száz csodája*. Wonders of the World. Magyar Könyvklub, Budapest, 1992, 86. p. A szerző felvétele.
- [3] By WiNG - Own work, CC BY 3.0,
<https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=3863146> (Letöltve: 2024.5.17.)
- [4] [5] Robert Capa International Center of Photography,
<https://www.icp.org/browse/archive/constituents/robert-capa?all/all/all/all/0> (Letöltve: 2024.5.17.)
- [6] Gábris Grácián: *A kínai nyomor poklában*. Ferences Missziók Ügyvivősége, Budapest, 1942.
- [7] [8] [9] Forrás: Gamma-gyűjtemény.
- [10] Robert Capa International Center of Photography,
<https://www.icp.org/browse/archive/constituents/robert-capa?all/all/all/all/0> (Letöltve: 2024.5.17.)
- [11] Mitsubishi A5M fighter. https://en.m.wikipedia.org/wiki/File:Akagi_-_A5M_fighter.jpg (Letöltve: 2024.5.17.)
- [12] Schneider József: *Légitámadás Kínában*. In: Gamma-Élet 1939 Tavasz. Gamma Jóléti Osztály, Budapest, 1939. április, 9. p. Családi emléktár E555.
- [13] Schneider József: *Légitámadás Kínában*. In: Gamma-Élet 1938/39 Tél. Gamma Jóléti Osztály, Budapest, 1938. december, 14. p. Családi emléktár E549.

- [14] File:Hankou city has fallen No.1 1938.jpg
https://en.m.wikipedia.org/wiki/File:Hankou_city_has_fallen_No.1_1938.jpg (Letöltve: 2024.5.17.)
- [15] Légvédelmi tüzérek Kínában egy gyakorlaton a Gamma-Juhász löelemkézővel. Forrás: Gamma-gyűjtemény.
- [16] Kínai katonai küldöttség látogatása a Gammában, Budapesten, 1937-ben. Forrás: Gamma-gyűjtemény.
- [17] Kínai katonai küldöttség látogatása a tüzérségi lőtérén, Hajmáskéren, 1937-ben. Forrás: Gamma-gyűjtemény.
- [18] *Magyarország története*. Pekingi egyetem magyar tanszékének kiadványa, Peking, 1982, 396 p. Forrás: a szerző tulajdona és felvétele.

NEMZETI INTÉZMÉNYEK, NEMZETPOLITIKA

Rihmer Aurél (Budapest):
Mivé lett a Vitézi Rend?

Személyes előszó

A Vitézi Rend címere.¹⁷¹

Tanulmányom készítése során, a korrektség kedvéért, igyekeztem felhasználni a legfőbb vitézi csoportok tagjainak írásait, amiket kiegészítettem közel 30 évnyi személyes információimmal. Utóbbihoz ismertetem röviden vitézi életpályám:

Két felmenőmet avatta jogszerzőként vitézzé a Főméltóságú Kormányzó Úr és egyik nagyapámat is várományosként beiktatták vitézi jogaiba 1940-ben. A harmadik, dédapám, a Vitézi Rend ügyésze volt, míg nagymamám önkéntesként a szegedi vitézi ház könyvtárát vezette. Állandó lakhelyem mindmáig egykori vitézi ház, ahol vitéz nagybányai Horthy Miklós is megfordult egykor.

Szereplésem az ICOC¹⁷² Vitézi Rendben:

1995 várományos.

1996 vitézavatás Debrecen (ez volt az utolsó egységes vitézavatás a szakadások előtt).

1997 vitézi alhadnagy Budapest I-II. kerület.

¹⁷¹ ICOC = International Commission for Orders of Chivalry: Lovagrendek Nemzetközi Bizottsága.

¹⁷² https://hu.wikipedia.org/wiki/Vitézi_rend#/media/F%C3%A1jl:Insignia_Hungary_Order_Vit%C3%A9z.svg.

1998. 12. 15-től 2000-ig vitézi hadnagy Budapest I-II. kerület, majd csak I. kerület.

1998. januártól júliusig központi irodavezető.

(Vitézi hadnagyi Tisztségemről 2000 elején köszöntem, mert előljárom törvénytelenégeivel nem tudtam egyetérteni.)

2000. 06. 03-tól 2001-ig székkapitány Buda, valamint Pest és Nógrád megye.

2001–2003 központi székkapitány Zrínyi Csoport, a Vitézi Szék szavazati jog nélküli tagja.

2003. 10. 02-től 2005. 09. 27-ig ügyvezető törzskapitány, a főkapitány hivatalbeli

helyettese – VR. vezérezredes az ICOC Vitézi Rendben

magyarországi kincstárnok, Vitézek Hírmondója főszerkesztője (2004-2005)

2005. 09. 27-től 2005. 12. 16-ig központi törzskapitány.

2005. 12. 16-tól 2007. 09. 13-ig rendelkezési állományú törzskapitány.

2007. 09. 13-tól 2008. 01. 04-ig központi törzskapitány (történelmi s jogi kérdések kutatója).

2008. 01. 04.-től 2008. 11. 04-ig mb. főszéktartó törzskapitány.

Vitézi Rend Kárpát-medencei Törzsszékében:

2008. 11. 04-től a Vitézi Rend Kárpát-medencei törzsszékének Kormányzótanácsának és Koronatanácsának tagja, mint törzskapitány – VR. vezérezredesi rangjelzéssel. Az ekkor felkínált főszéktartó törzskapitányi beosztást nem fogadta el.

2010. 11. 01-től (28-tól) 2011. 10. 01-ig a Vitézi Rend Kárpát-medencei törzsszékének ügyvezető törzskapitánya, a rendi kormányzó hivatali helyettese. (Ekkor nem volt főkapitány, mert még mindig v. Habsburg József Árpádot ismertük el, de a külhoni törzsszékek nélkül, amit ő nem fogadott el.)

(2011.10.01-től a **Vitézi Rend Egyesület** törzskapitánya – csak formálisan, de tényleges tagság itt nem keletkezett, mert nem tartották be a Vitézi Rend Kárpát-medencei Törzsszékével kötött megállapodást, ami lényegében így létre sem jött. A valódi tagsága továbbra is a **Vitézi Rend Kárpát-medencei Törzsszékénél** állt fenn.)

Kárpát-medencei Vitézi Rendben (Vitézi Rend Kárpát-medencei Törzsszékének jogutódjában):

2014-től a Kárpát-medencei Vitézi Rend özponti törzskapitánya.

2015. 01. 24-től a Kárpát-medencei Vitézi Rend ügyvezető főkapitánya.

Főkapitányi eskütétel 2018. 10. 27. Budapest, Széki és Tisztségviselői ülés, teljes jogú főkapitány

Főkapitányi templomi beiktatás 2022. 09. 24 („dux et princeps”).

Vitézavatások:

2015. 09. 26. **Tardos,**

2016. 10. 04. **Nyékládháza,**

2017. 09. 23. **Szólád,**

2017. 11. 09. **Budapest,**

2017. december **Budapest,**

2019. 05. 25. **Alsónémedi,**

2020-ban vitézi eskütétel és felvétel a Covid járvány miatt online,

2021. 09. 25. **Kecskeméti** Nagytemplom Posztumusz,

2022. 09. 24. **Budapest** Hazatérés Református Templom. Ettől kezdve viselem a dux et princeps főkapitányi rangot.

1998-tól 2023-ig az én általam módosított, illetve írt rendi kódexek irányították az ICOC Vitézi Rend, illetve a Kárpát-medencei Vitézi Rend életét. Sajnos, a kódexekben gyakran kellett kompromisszumokat alkalmazni azért, hogy a magyarországi rendtagok egyáltalán képviselhessék magukat az emigránsok erőszakos fellépéseivel szemben.

A különböző vitézi ágazatok az én kezdeményezésemmre vezették be a következő rendjeleket, igaz nem mindegyik tervezésében vettem már részt, de az ötletgazda voltam.

- 1) Hűség Jelvénye,
- 2) Vitézi Rend vállszalagon viselendő nagykeresztje a csillaggal, (a lovagkereszt, középkereszt és nagykereszt hármastagozódásának rendjét is én találtam ki),
- 3) Egyházi Kereszt,
- 4) Szolgálati kereszt: 25 éves, 20 éves, 15 éves, 10 éves és 5 éves,
- 5) Nemesi kereszt.

Az ICOC Vitézi Rend az általam 2005-ben kitalált vitézi rangjelzéseket használja.

A Vitézi Rend létrejötte és sorsának alakulása

A Vitézi Rendet a Vitézi Telkek Intézménye megalapításával hívták életre, úgy, hogy mikor elfogytak a kiosztható telkek, a vitézek, egységes kollektív rendi jogokat kaptak, függetlenül attól, hogy részesültek-e földadományban. Ezen kollektív jogok határozták meg a Rend lényegét, és ezen jogok birtoklása által váltak a vitéz a Rend tagjává. 1945 után ezen kollektív lényegében elvesztek, és csak a leszármazás általi öröklés, és magániratokon a vitéz szó használatának joga, illetve a vitézi címer viselésének a joga maradt meg. Az állam által garantált kollektív jogok elvesztése viszont fokozatosan megindította a vitézi rang devalválódását.

Az 12.770/1948. számú kormányrendelet 5. §-a következőket tartalmazza: "Jelen R. kihirdetésének napján lép hatályba. Ezzel egyidejűleg az 1920:XXXVI. tc. 70-75. és 77. §-ai, az 1936:XXVII. tc.-nek a vitézi telekre vonatkozó s a jelen R-tel ellentétes rendelkezései, az 1820/1917. M. E. sz. r. , a 6650/1920. M. E. sz. r., a 6450/1931. M. E. sz. r., a 14000/1933. M. E. sz. r. és a 2820/1946. M. E. sz. r., valamint ezeket a jogszabályokat kiegészítő és módosító rendelkezések hatályukat veszítik." 1948. december 10-én tehát megszűnt a Vitézi Rend törvényes alapja Magyarországon.¹⁷³

Ezen rendelet közvetlen előzménye volt az Ideiglenes Nemzeti Kormány 1945.évi 529-es ME rendelete és az 1947. évi IV. törvény, amely betiltotta a nemesi rangok és a vitézi rang használatát Magyarországon.

Ettől kezdve a Vitézi Rend tagjaiban és azok jogszerű leszármazottjaiban maradt fenn. Első sorban az elsőszülött fiúkban, illetve azon leányági leszármazottakban, akik megfeleltek az 1940-es években fennálló rendi szabályoknak. Tehát, kezdetben, nem minden leszármazott vihette tovább a rendtagságot. A törvényes tagok azonban kiterjeszthették a továbbvitelt minden leszármazottra, mivel az öröklés alapja a jogszerző őstől történő vérségi leszármazás. A kiterjesztés azért volt lehetséges, mert a rendtagsággal együtt járó különleges jogok (politikai képviselő, vagyoni jog, utazási, oktatási, orvosi kedvezmények stb.) megszűntek.

A Vitézi Rend állami jogi háttérének megszűntekor közel 23 000 vitéz élt világszerte. Nagy többségük Magyarországon, míg kisebb részük nyugatra emigrált. Az itthon maradtak vállalták az üldöztetéseket, illetve legjobb tudásuk szerint dolgoztak tovább Magyarorszáért és a magyarságért. Vállalták például, hogy több mint 30 évnyi katonai szolgálat után az állam nem fizet nekik nyugdíjat, így, hogy megélhessenek, idős korukban fizikai munkásnak mentek. Mások gyógyszerkísérletekben vettek részt, de olyanok is voltak, akik a kommunista rendszer kiszolgálói lettek. Ilyen például vitéz Losonczy Mihály (eredetileg Laklia Mihály) fia Losonczy Pál, aki 1967-1987 között az Elnöki Tanács elnöke volt.¹⁷⁴ De teljesen mindegy, hogy melyik utat választották, abban mind megegyeztek, hogy itthon kell építeni Magyarországot, mert ez a föld, avagy a Kárpát-medence, a magyarság kizárólagos hazája, és ennek a földnek a megművelésére tettek egykor vitézi esküt.

Az egykori törzskapitányok egy része itthon maradt, míg páran külföldre távoztak.

Az emigráció, illetve az itthon maradottak között az évtizedek alatt, antagonisztikus ellentétek jöttek létre, az életszemléletben. Az emigráció java részt gyermekeikben, unokáikban már teljesen asszimilálódott az őket befogadó állam értékeihez. A nyugati sajtó agymosása elérte, hogy az emigráció szemében csak az emigráns magyar a magyar, az itthonmaradottak

¹⁷³ TÁTRAI SZILÁRD: A VITÉZI REND TÖRTÉNETE A HARMINCAS ÉVEKTŐL A FELSZÁMOLÁSIG: Hadtörténelmi Közlemények, 2000, 1. szám.

¹⁷⁴ https://hu.wikipedia.org/wiki/Losonczy_P%C3%A1l

megvetendők, mert kiszolgálták a kommunista rezsimet. Ebből, adódóan, az emigráns az igazi magyar, aki mindent jobban tud az otthonmaradottaknál. És, ha ehhez még pénze is volt az emigránsnak, végképp megvetette a Magyarországon élőket. Muszáj ezt leírni, mert a későbbi történesek háttérében leginkább az emigráció és a Magyarországon maradtak ellentéte áll.

vitéz nagybányai Horthy Miklós altengernagy, Magyarország Főméltóságú Kormányzó Úra, a Vitézek Főkapitánya, az emigrációban a Vitézi Rendet személyében fenntartotta, de a rendet új tagokkal nem bővítette és nem végzett szervezetszerű munkát 1953-ig. A Rend újjáélesztését 1953-ban v. Sónyi Hugó vezérezredes a honvédség volt főparancsnoka kezdeményezte a Német Szövetségi Köztársaságban. v. Sónyit, vitéz Henney Gusztáv vezérezredes javaslatára 1956. június 18-án őt a Kormányzó Úr kinevezte helyettes főkapitánynak és megbízta hivatalosan is a rendi élet megszervezésével. Idézet a kinevező okiratból:

„A Vitézi Rend, mint „állandó értékű nemzetvédelmi szervezet” viharálló örök alkotás, mely a Nemzet életében nem csupán történelmi szép emlék, hanem – a hazafiúi erények egységbe foglalt erejével – irányt mutatni hivatott élő valóság. Berendezkedésében pedig k ö v e t e n d ő p é l d a, mely az egyéni érdemek és erények elismerésén épült fel. A Vitézi Rendre hivatás vár az új magyar jövő felépítésében. Magas vitézi tisztségéhez bizalmamról biztosítom, és Isten áldását kérem!

Estoril, 1956. június 18.-án

Horthy Miklós

Mint a Vitézek Főkapitánya”¹⁷⁵

Sajnos v. Sónyi Hugó (1958.06.03+)¹⁷⁶ a tényleges szervező munkát korai halála miatt nem tudta befejezni. De megbízatása jelzi, hogy a Főméltóságú Úr a rend külhoni tovább élését támogatta, de még véletlenül sem gondolt arra, hogy a rend élére egy Habsburg kerüljön. v. Sónyi és köre 248 emigráns vitézzel tudta a kapcsolatot felvenni. Mikor Horthy megtudta, hogy v. Habsburg József Ágost szemet vetett a Vitézi Rendre, a fáma szerint a Főméltóságú Kormányzó Úr olyan erővel vágta a herendi teáscsészébe a kanalat, hogy az széttört, és azt mondta: „azt kellett megélnem, hogy a Vitézi Rendemet ellopják a Habsburgok”.

v. Horthy Miklós 1957.02.09-i halála után a szervezést v. kisbarnaki Farkas Ferenc vezérezredes és v. Justhy Emil vezérezredes folytatta, és 1958.10.23-án közös levélben hívták össze a vitézeket 1959 tavaszára Bécsbe.¹⁷⁷ Ekkor a munkába bekapcsolódott v. Radnóczy Antal vezérkari százados is. Mindkét vezérezredes súlyosan kompromittálta magát 1944. október 15-e után. v. Radnóczyról pedig a Svájcban élő prof. Dr. Komáromi János állatorvos, a Vitézi Rend későbbi főszéktartója jegyezte meg, hogy ő látott olyan fotót, ahol a vezérkari százados nyilas karszalaggal köszönti a nemzetvezetőt. 1959-ben nyugaton, ekkor három egykori törzskapitány élt, mégpedig vitéz Magyarossy Sándor vezérezredes, vitéz Oszlányi Kornél vezérőrnagy és vitéz Benkő Béla vezérőrnagy. A három törzskapitány különböző okok miatt, nem kívánt részt venni az új Vitézi Székben, azt nem kívánták legitimálni. Külön kiemelem, hogy v. Benkő Béla, aki rendi ügyekben Horthy bizalmasa volt, és aktív vezetője is volt a Rendnek, elzárkózott a csatlakozás elől, mivel azt illegálisnak, parancsellenesnek tartotta. Sokakat visszatartott a bécsi találkozástól

¹⁷⁵ Vitézi Rend Rendi Kódexe 1994

¹⁷⁶ Radnóczy Antal: A magyar katonai emigráció története (1945-1990), Hadtörténelmi Közlemények Különnyomat, III. évfolyam 1998. szeptember, 3. szám

¹⁷⁷ A Vitézi Rend, Mustang kiadó 1994

az a körülmény, hogy a szervezők jelentős része közismert nyilas, vagy nyilas barát volt.¹⁷⁸ A bécsiek nyilas múltja lesz az 1996-os első nagy vitézi szakadás egyik hangoztatott oka.

Az USA, Nyugat-Európa, Kanada, Dél-Amerika és Ausztráliából érkező vitézek Bécsben felállítottak egy 15 fős Vitézi Széket, élén v. kisbarnaki Farkas Ferenc-el.¹⁷⁹ A Bécsben összejött rendtagok pontos száma nem ismert, azt viszont tudjuk, hogy a tisztségválasztáson a legtöbb szavazatot, pontosan 93-at v. Farkas Ferenc kapott. Így joggal feltételezhetjük, hogy a megjelentek száma 120 alatt volt.¹⁸⁰ Még ezen a bécsi ülésen, a Regensburgban élő vitéz Habsburg József Ágost tábornagyot, volt kormányzót választották meg a Vitézi Rend főkapitányának. A főherceg egykor szintén felesküdt Szálasira.

Mint kitűnik, a Vitézi Rend nyugaton történő szervezését, végül nem azok végezték el, akikben Horthy megbízott. A volt törzskapitányok visszavonultak, Horthy bizalmasai pedig nem vettek részt a későbbi munkában.

A két csoport, Horthy és köre és a v. kisbarnaki Farkas Ferenc köre között már korábban ellentét állt fenn. Horthy ugyan is v. kisbarnaki Farkas Ferenc altábornagy (Szálasi nevezte ki vezérezredessé) 1952-ben megtiltotta a szervezkedést.¹⁸¹ A megjelentek megválasztották a 15 tagból álló Vitézi Széket, melynek főkapitánya v. József főherceg, főkapitány helyettes v. Farkas Ferenc (a nyilas Számonkérőszék elnöke), ügyésze v. Czanik, Eichmann tanácsadója, tagjai v. Radnóczy, v. Detre, v. Ladányi stb. mint nyilas, vagy nyilas érzelmű emberek voltak.¹⁸²

A megválasztott Vitézi Szék-i tagok első ülésüket 1960 szeptember 10-én tartották Regensburgban, v. József főherceg, megválasztott főkapitány elnökle mellett. Ezen az ülésen számos fontos határozatot hoztak, melyek a Rend későbbi életére is kihatással voltak.

A megalakult szervezetet Németországban "Vitézek Bajtársi Köre" név alatt jegyezték be annak idején, és most is ezen a néven szerepel. Akár törvényesnek, akár törvénytelennek tekintjük a Rend 1958-1960 közötti újjászervezését, a köznyugalom érdekében nem célszerű ezt a kérdést bolygatni. Amennyiben azonban vita alakulna ki a Rend hazai és az emigrációban élő szervei, vagy tagjai között, a folyamatosságot, és a törvényes jogfolytonosságot a fentiek szellemében fel kell vetni.¹⁸³

vitéz Habsburg – Lotharingiai József Ágost azon jogcímen vált főkapitánnyá, hogy ő az elsőnek felavatott vitéz, tehát őt és a Habsburg házat rangelsőség illeti meg.¹⁸⁴ Valójában, Ő csak az elsőnek avatott közvitéz volt 1921. augusztus 20-án. Ugyan is, már ezt megelőzően 1921. május 22-én zártkörű vitézavatás volt a Budai Királyi Vár Várkapolnájában. Ez a Zsigmond vagy Szent Jobb kápolna. Ekkor avatták vitézzé a Vitézi Szék vitézi törzskapitányait és a főszéktartót, összesen 8-10 főt. Itt jelen volt még 23 arany vitézségi érmes vitéz is, de őket augusztusban avatták. Az elsőnek felavatott vitéz valószínűleg vitéz báró Nagy Pál altábornagy, a vitézek főkapitány-helyettese, vitézi törzskapitány lehetett. Ebből adódóan, a Vitézi Rend esetében, semmiféle elsőbbség nem illeti meg a Habsburgokat.¹⁸⁵ Mi több, a Vitézi Rend soha sem volt Habsburg házi rend sem.

A Regensburgban tartott ülés fontosabb határozatai közül ki kell emelni azt, amely arról intézkedik, hogy a Vitézi Rend végleges formája felett, majd a felszabaduló ország fog

¹⁷⁸ <https://www.vitezirend.com/rovatok/vitezi-rend/tortenet/info/>

¹⁷⁹ A Vitézi Rend, Mustang kiadó 1994

¹⁸⁰ <https://www.vitezirend.com/rovatok/vitezi-rend/tortenet/info/>

¹⁸¹ <https://www.vitezirend.com/rovatok/vitezi-rend/tortenet/info/>

¹⁸² <https://www.vitezirend.com/rovatok/vitezi-rend/tortenet/info/>

¹⁸³ <https://www.vitezirend.com/rovatok/vitezi-rend/tortenet/info/>

¹⁸⁴ A Vitézi Rend Rendi Kódexe, Vitézi Szék, München, 1976. december 4., 12. oldal

¹⁸⁵ Rihmer Aurél: A magyar nemesi rend történetének rövid és nem teljességre törekvő áttekintése: Acta Historica Hungarica Turiciensia 128. szám: Szerkesztette: Darai Lajos, A ZÜRICH MAGYAR TÖRTÉNELMI EGYESÜLET KIADVÁNYA, ISSN 2297-7538

https://epa.oszk.hu/01400/01445/00069/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2024_1_218-332.pdf

dönteni. Ezt az alapvető határozatot, mint annyi mást, a későbbiekben nem tartották be, mely a konfliktusok láncolatának lett a kiinduló pontja. Ezen az ülésen erősítették meg v. kisbarnaki Farkas Ferencet helyettes főkapitányi tisztében. Egy másik határozat arról intézkedik, hogy ezentúl nem csak az első fiúgyermeket, hanem valamennyi fiúgyermeket várományosnak ismeri el a Rend abban az esetben, ha a rendtagokkal szemben támasztott egyéb követelményeknek is megfelelnek.¹⁸⁶ Ilyen követelmény volt a keresztény/keresztyén vallás, illetve, hogy az illető diktatórikus pártnak nem lehet és nem lehetett tagja. Ide értve a fasiszta pártokat, de a kommunista szerveződéseket is. Ezek a szabályok 1996 után ugyan csak sok ellentétet fognak generálni a különböző vitézi ágazatok között. A Horthy féle Vitézi Rend felhígulása már ekkor, 1960-ban kezdetét vette avval, hogy olyan döntés is született, melynek értelmében a Rend kibővíti sorait azokkal, akik az idegen uralom elleni nemzeti ellenállásban életük veszélyeztetésével részt vettek, vagyis az 56-os szabadságharc alatt hősiességük magatartásukról tettek tanúságot, vagy életveszély árán bizonyították nemzethűségüket.¹⁸⁷

Az 1956-osok megítélése igen bonyolult kérdés, különösen annak fényében, hogy 1956-ban igen sokan menekültek külföldre és ők mind hirtelen 1956-os hősök lettek. Erre egy igen szélsőséges példa egy az USA-ban élő 1956-os „hős” példája, aki idővel a Vitézi Rend törzskapitánya is lett. Az illető valamely kerek évfordulójára megjelentetett magáról egy angol nyelvű írást. Részletesen ír az életéről egészen az 1945-ös orosz megszállásig, majd az életrajz elakad és utána már mint 1956-os menekült szerepel az írásban. Az írás viszont igen érdekes, mert tartalmaz egy olyan fényképet, amin az illető ÁVH egyenruhában van, igaz az aláírás, Horthy tiszte. Mint kiderült, az illető a pécsi ÁVH iskola tanára volt, és sokáig magas rangú ÁVH tisztként szolgált a soproni határállomáson. Múltját többen is megerősítették. Itt jegyzem meg, hogy több esetben fogok hivatkozni személyekre úgy, hogy nevet, vagy pontos nevet nem adok meg a személyiségi jogok védelme miatt. Vagy vegyünk egy másik esetet. Fiatal fiúként 16 évesen a Mecsekben harcolt egykor, majd valahogyan nyugatra szökött. A 2000-es években Pécsen volt egy 1956-os összejövétel, ahol az akkor Svédországban élő illető is megjelent. A pécsi 1956-os csoport majdnem meglincselte, és úgy kellett elmenekülnie. Vajon miért? Ez soha sem derült ki. Igen sokan úgy lettek 1956-os hősök, hogy valójában ténylegesen köztörvényes bűnözők voltak. Mások ott sem voltak, de a baráti kör egymást igazolta, hasonlóan az egykori Partizánszövetség tagjaihoz. Nem véletlen, hogy az 1956-osok kérdése 1992/1996 után hatalmas problémát okozott a Vitézi Rendnek, oly annyira, hogy létrejött egy „1956-os Vitézi Rend” is, mert komoly bajok voltak az igazolásokkal.

Az 1960-as módosítások két kiadványban jelentek meg később: nevezetesen az 1962-ben megjelent "Függelék a vitézi kiskatéhoz" és az 1965-ben kiadott "Vitézi Rend Szervezeti Szabályzata a Hontalanságban" című kiadványokban.

1960 augusztusában Stockholmban kezdett ekkor megszerveződni az International Commission for Orders of Chivalry, közismert nevén az ICOC.¹⁸⁸ Ezen szervezet a Nemzetközi Genealógiai és Heraldikai Kongresszus (Nemzetközi Családkutatási és Címertani Kongresszus) 1962-es Edinburghi ülésén, mint lovagrendet, felvette a Vitézi Rendet a felszuverén lovagrendek közé. Ezen szervezetben lovagrendek és a különböző uralkodóházak rendjelei, nemesi társaságai lettek besorolva. Legfőbb jogi háttérét a szervezetnek a Szuverén Máltai Lovagrend adja, mint önálló államisággal bíró szervezet. Képviselve volt ekkor a francia és a spanyol Bourbon ág, a Habsburg család, a Karađorđević család, a Löwenhielm család, a volt albán uralkodóház, a volt bolgár uralkodóház, a volt etióp uralkodóház, német fejedelmi házak. Olyan családok gyűltek össze, akik egykor ténylegesen uralkodtak, de 1960-ra már elveszítették uralkodói jogukat. Ők

¹⁸⁶ <https://www.vitezirend.com/rovatok/vitezi-rend/tortenet/info/>

¹⁸⁷ Uo.

¹⁸⁸ Register of orders of chivalry, july 1998.

egymás tevékenységét erősítették meg az ICOC létrehozásával. Azonban ez a szervezet semmiféle tényleges állami, vagy politikai elismerést nem jelent az érintett szervezetek felé!

Hogy a Vitézi Rend ide mint lovagrend bekerülhetett, az valószínűleg Habsburg Ottó trónörökös és vitéz Habsburg József Ágost közötti kiegyezés eredménye lehetett. vitéz Habsburg József Ágost ugyan is már boldog IV. Károly magyar királyt sem akarta elismerni a magyar trónon, így mondvacsinált okból kifolyólag, annak koronázására sem ment el. Utána pedig Ottó trónörökös sem ismerte el a Habsburg ház fejének, egészen addig, amíg az 1961-ben le nem mondott uralkodói jogairól. Habsburg Ottó befolyása a Vitézi Rend ICOC elismerésére, mindvégig fennállt. Ez érintette a Vitézi Rend 1992 utáni magyarországi működését is.

Itt kell gyorsan megjegyezni, hogy a Vitézi Rend soha sem volt jogilag lovagrend. Egyetlen alapító irata, és egyetlen jogszabály sem nevezi lovagrendnek. A Vitézi Rend ugyan is a nemesség pótlására létrehozott monarchikus rend volt. Nem véletlen, hogy az ICOC 1996 után így foglalt állást: 2000-ben az ICOC átsorolta a Vitézi Rendet az **állami alapítású rend státuszába**, mi által kivette a lovagrendek közül. 2008/09-ben a „Százak Bálján” eltiltotta a Vitézi Rendet a lovagrend megnevezéstől és átsorolta az ICOC-n belül egy másik kategóriába –hazájában jogszerűen nem működhető megnevezéssel-, majd pár éve Habsburg lovagrendként ismét elfogadta az ICOC. Ebből is látszik, hogy az ICOC, mint szervezet, nem tekinthető teljesen hitelesnek, mert történelmietlen státuszokat és elismeréseket is kiad.

Mi valójában a Vitézi Rend?

A nemességadományozás jogát a kormányzó később sem kapta meg, amikor kiterjesztették a kormányzói jogkört. Horthy, Prohászka Ottókar székesfehérvári megyéspüspök javaslatára, gróf Teleki Pál által létrehozta a nemességadományozás pótlására a *Vitézi Telkek Intézményét*. Ezen intézmény tagjai lettek a vitézek, akik kollektívan alkották a *Vitézi Rendet*. Tehát, a vitézek kollektív egésze a Vitézi Rend, miáltal ilyen nevű szervezetet jogilag 1920–1944/45 között nem jegyezték be. Ennek oka, hogy a Vitézi Rend tagjai, szervezetiileg, a jogilag bejegyzett Vitézi Telkek Intézménye tagjai voltak. Ennek párhuzama a Szent Korona testét képező magyar nemesség, amely a „Magyar Nemesi Rendet” alkotta, de közjogilag a nemesi rendet senki nem jegyezte be. Nem véletlen, mivel a „Rend” a Magyar Szent Korona tulajdona, hiszen belőle fakad, így azt közjogilag nem kellett bejegyezni, mivel az állandó, míg amit bejegyeznek közjogilag, az csak időleges lehet. Tehát, a monarchikus rendek, állami bejegyzés nélkül is fennmaradnak.

Az 1920. augusztus 10-én kiadott, Vitézi Telkek Intézményét megalkotó 6650/1920. számú magyar királyi miniszterelnöki rendelet az uralkodó által 1912-ben és 1914-ben szentesített 1912/63. törvénycikk (A háború esetére szóló kivételes intézkedésről), a 1912/68. törvénycikk (hadiszolgáltatásért térítés jár) és az 1914/50. törvénycikk (az előző két törvénycikk kibővítése) alapján lett kiadva. A háború ugyan az 1920. június 4-én megkötött szégyenletes trianoni békediktátummal lezárult, de a különleges jogok életben tartását az 1920. évi. VI. törvénycikk meghosszabbítja, mivel az ország területén még mindig állomásoztak idegen haderők. A szerb csapatok csak 1921. augusztus 24-én hagyják el Csonka-Magyarországot. Tehát az 1920/6650 ME. rendelet olyan jogalapon keletkezett, amit Magyarország koronás királya szentesített egykoron. Azt sem hagyhatjuk figyelmen kívül, hogy a Vitézi Telkek Intézménye, avagy ez által utóbb a Vitézi Rend, a Szent Koronának tett szolgálatokat jutalmazza, az uralkodók által adományozott kitüntetések mértékét figyelembe véve. A rendelet megalkotói tisztában voltak azzal, hogy csupán egy ideiglenes intézkedést léptettek életbe, melynek hatálya a kivételes hatalom érvényességéig tart. Ezért az 1920. évi XXXVI. törvénycikk 77. paragrafusában a törvényhozás a kiadott rendeletet a maga egészében változtatás nélkül fogadta el. A vitézi telek adományozásáról szóló miniszterelnöki rendelet 1920. augusztus 11-én jelent meg a Budapesti Közlöny 198-as számában. A Főméltóságú Kormányzó Úr 1920. szeptember 25-én aláírta a vitézi szék általa delegált 8 tagjának kinevezését, gróf Teleki Pál miniszterelnök ellenjegyzésével.

Gróf Teleki Pál magyar királyi miniszterelnökként, lényegében az uralkodó nevében járt el, mivel annak eckartsai nyilatkozata érvénytelen volt. Gróf Teleki felfogását támasztja alá, hogy IV. Károly első visszatérési kísérletének kudarca után 1921. április 14-én lemondott miniszterelnöki posztjáról. Tudomásom szerint, IV. Károly nem ellenezte a Vitézi Telkek Intézményének megalkotását, viszont távollétében azt jogilag a kormányzói jogkör alapján hozták létre, és a miniszterelnököt is kormányzó és nem a király nevezte ki, a Szent Korona személytelen joghatósága alapján. Mert nálunk nem a király, hanem a Korona uralkodott, mint azt láthattuk Luxemburgi Zsigmond uralkodása alatt is. A Korona személytelen jogával pedig politikailag az élhetett, aki gyakorlatilag irányította az országot a politikai közösség választása értelmében. Esetünkben ez a személy a kormányzó volt.

Az Új Idők Lexikona 24. kötetében 1942-ben Vitézi Rendről írja: „A vitézek lehetőleg vitézi telekben részesülnek és *külön rendet* alkotnak.” Tehát ekkorra már hivatalosan is elismerték, hogy a vitézek rendje olyan monarchikus rend, mint a nemesi rend, és külön rendet alkot. Mi lehetett ezen rendnek az előképe? Véleményem szerint nem más, mint Bocskai István 1605. december 12-én Korponán kiadott oklevele, amelyben 9254 gyalogos hajdút letelepített családjával együtt, házhoz és birtokhoz juttatva őket. Mivel a vitézek is közös címet kaptak, – és nem rendjelet vagy

kitüntetést – továbbá az elsődleges cél a földhöz és házhoz juttatásuk, lényegileg hajdú kiváltságokat kaptak, amit megerősítettek az állami kiváltságok is. Minden bizonnyal a vitézi rangot elnyerő személyek a nemesség soraiba léptek volna, illetve a már nemesek rangemelését kaptak volna, ha Magyarországon a trón nem marad betöltetlen. A Vitézi Rend annál inkább hasonlatos a nemességhez, mivel nemcsak címerrel, közös megszólítással (Nemzetes Úr, ami korábban a nemesek megszólítása volt), bírnak a vitézek, hanem a vitézi cím is örökletes, mégpedig leszármazási, vérségi alapon. Ez a cím alapvetően férfiágon öröklődik, de ha nincsen alkalmas férfi örökös, akkor létezik a nőági öröklés is. Ne feledjük, már a nemesi rend is kimondta a 13-14. században a vér degenerációjának védelmét, miáltal a vér szerinti öröklés a vér szerinti leszármazottak esetén kiterjeszthető.

A nemességhez hasonlóan, a vitézi rangot is kezdetben csak földadománnyal együtt lehetett elnyerni, mert bármilyen furcsa is, a földé volt a vitézi státusz és a föld jogán lett vitéz a birtokosa (1920/6650 M.E. rendelet). A földbirtok elnyeréséhez volt szükséges a megfelelő katonai kitüntetés.¹⁸⁹ A vitézi telek lényegében egy oszthatatlan hitbizomány volt, amit az arra alkalmas leszármazott örökölhett. Kezdetben a vitézi telek nem volt terhelhető és bérbe adható, de utóbb bizonyos feltételek mellett bérbe lehetett adni, illetve adósággal is lehetett terhelni. Utóbb hasonlóan a nemességhez, már birtok nélkül is vitézzé lehetett válni, mert elfogyott a kiosztható föld.¹⁹⁰

Tehát, a Vitézi Rend a nemességadományozás pótlására létrehozott monarchikus rend, amely *hasonlatos a nemesi renddel, de nem azonos avval*.

A Vitézi Rend nem lovagrend, hiszen alapító jogszabályai nem lovagrendet alapítottak, hanem a Vitézi Telkek Intézményét. A Vitézi Rend nem nemesi rang, pláne nem főnemesi rang, mint ahogyan ezt Nyugat-Európában egyesek tévesen hirdetik. A Vitézi Rend nem rendjel, mivel a vitézi címer a vitézek közös címere. Annál inkább nem rendjel, mert a rendjel, kevés kivételtől eltekintve nem örökölhető, és az örökölhető rendjelek átörökítési ideje pedig véges, tehát nem örök időre szól, ellentétben a vitézséggel és a vitézi ranggal.

A vitézeket kezdetben a főkapitány avatta ünnepélyes keretek között. A II. világháborúban azonban a fronton, bármely olyan tiszt avathatott vitézt, aki önmaga vitéz volt, és az avatásra a Vitézi Széktől – a Vitézi Telkek Intézményének legfőbb irányító testületétől – megkapta az engedélyt arra, hogy XY-t vitézzé avassa. A Vitézi Rend sajátossága volt, hogy a már felavatott vitéz várományosát (Vitézi Rend-i örökösét), már nem kellett újra vitézzé avatni. A várományos bement a területileg illetékes vitézi székkapitányságra, és ha a papírai rendben voltak, akkor a székkapitányságon beiktatták vitézi jogaiba és a Vitézi Rend tagjai közé. A várományos várományosa esetében ugyanez volt az eljárás. Tehát, elég volt csak a jogszerzőt felavatni, a rang örököseit már nem kellett felavatni. Ennyiben is hasonlított a szervezet a nemességhez, hiszen ott is, a nemesítő oklevél után az örökösöket már nem kellett újra nemesíteni.

Természetesen, ha a várományos saját haditettei, érdemei alapján, saját jogon is vitéz lehetett, akkor őt fel lehetett avatni. Ekkor vele egy új ág kezdődött és korábbi várományosi helyére, testvére léphetett elő. Hogy pontosan hány vitézt avattak fel 1920–1944/45 között, azt nem tudni. Azt tudom, hogy Szálasi alatt még vettek fel vitézeket, mert találkoztam olyan vitézi igazolvánnyal, amit Szálasi alatt állítottak ki. Tudomásom szerint, több lánányi vitézi irat semmisült meg az Országos Széchényi Könyvtárban, valamikor 1996 után, mikor az egyik raktárat károsodás érte a Budai Várban. Ezen anyagok megsemmisülése is hozzájárul ahhoz, hogy nem

¹⁸⁹ Szécsy Imre szerk: A tízéves Vitézi Rend 1921-1931.

Vitézek Albuma: Budapest 1939.

¹⁹⁰ Rihmer Aurél: Mi A Vitézi Rend? Acta Historica Hungarica Turiciensia XXVI. Évfolyam 1. szám. A Zürichi Magyar Történelmi Egyesület 63. számú kiadványa. A Zürichi Magyar Történelmi Egyesület és a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem Kossuth Lajos Hadtudományi Kar közös tudományos tanácskozása Budapest, 2010. november 4. (Budapest-Zürich 2011.)

tudni, valójában hány avatott és hány várományosi vitéz is volt, így marad a hozzávetőlegese 23 000 fős szám.

A vitézt vitézzé avatták és nem ütötték lovaggá. Mi a különbség a két eljárás között? A vitéz egyik vállát érinti az avató kard (általában a bal vállát, de volt, hogy Horthy a jobb vállat érintette az avatókarddal) és a szertartás nincsen helyhez és megszabott szertartáshoz kötve. A lovaggá ütés békeidőben viszont igen csak szabályozott volt. Az avatandó lovag fegyverei egy napig az oltáron pihentek, míg a lovag imádkozik és böjtöl. Másnap a lovagot a rend vallásának megfelelő egyházi szertartás közben avatják lovaggá egy hármaskardütés keretében. A hármaskardütés közben elhangzik, hogy lovaggá avatlak az Atya, a Fiú és a Szentlélek nevében. Tehát a vitézzé avatás és a lovaggá ütés két külön szertartás! A két szertartás különbségét jómagam 2007-ben Máriapócson tapasztalhattam meg, amikor részt vettem a Jeruzsálemi Szent Lázár Katonai és Kórházi Lovagrend kétnapos lovaggá avatási szertartásán, ahol a lovaggá avatás fent leírt szertartása végig be volt tartva.

A most tárgyalt időszakban a nemesi rangnak már csak patinája volt, gyakorlati haszna alig. Ellentétben a vitézi ranggal, amely csoportos kedvezményeket adott a Vitézi Rend tagjainak, politikai, gazdasági, oktatási, egészségügyi, közlekedési stb. területen.

Természetesen, nemes ember is elnyerhette a vitézi rangot, tehát a kettő nem zárta ki egymást. Az 1930-as években már a legitimisták közül is kerültek ki vitézek. A főnemesek viszont alig képviseltették magukat a Vitézi Rendben, ami jórészt, Horthyval való szembenállásuk jele volt.¹⁹¹

A fentiek alapján az látszik, hogy az ICOC teljesen tévúton járt, mikor lovagrendként elfogadta a Vitézi Rendet. De más módja nem volt, mert egyébként semmi jogalapot nem tudott volna arra kitalálni, hogy miképp tegye Horthy és Teleki Vitézi Rendjét a Habsburg család nádori ágának „házi” rendjévé. Tehát, a megalakult Lovagrendek Nemzetközi Bizottsága döntött a felvételtől, és azt 1964-ben hivatalos kiadványában közzé is tette.

Csupán a történelmi hűség és az utókor számára rá kell mutatni arra, hogy az előző bekezdésben említett nemzetközi szervek nem valami hivatalos intézmények, hanem volt királyi és főhercegi családok által életre hívott és fenntartott önkéntes szervezetek. Hasonló jellegű és célú szervezetből több is létezik, mindegyiket más családok közössége hozott életre, de vannak olyan családok, melyek nem csak egy szervezetnek tagjai.¹⁹²

vitéz Habsburg József Ágost főherceg 1962-ben, 90 éves korában elhunyt. Utódául az egybehívott széki ülés vitéz kisbarnaki Farkas Ferenc altbgy-ot (vezérezredes) választotta meg a Rend új főkapitányának. v. kisbarnaki Farkas Ferenc főkapitány, 85 éves korában, 1977-ben mondott le tisztségéről.

A rendtagok áldozatkészsége lehetővé tette, hogy az 1972-ben alapított "Vitézi Tájékoztató" című újság –az első szám 1972.03.15-én jelent meg– évente két alkalommal jelenjen meg, melyet később a "Vitézi Közlöny" egészített ki. A Vitézi Rend jelentette meg 1977-ben a "Magyar Királyi Fegyveres Erők Képes Krónikája" című kiadványt, mely szerte az emigrációban még inkább összekovácsolta a volt katonákat. Ez a kiadvány az 1919-1945 közötti időszakot dolgozta fel, több száz képpel, vázlatokkal és táblázatokkal.

---

¹⁹¹ Rihmer Aurél: A magyar nemesi rend történetének rövid és nem teljességre törekvő áttekintése: Acta Historica Hungarica Turiciensia 128. szám: Szerkesztette: Darai Lajos, A ZÜRICH MGYAR TÖRTÉNELMI EGYESÜLET KIADVÁNYA, ISSN 2297-7538

¹⁹² <https://www.vitezirend.com/rovatok/vitezi-rend/tortenet/info/>

Rendi kódex

A Vitézi Szék 1976. évi ülésén elfogadta, és életbe léptette a "Rendi Kódexet", mely a szervezeti életet a korábbiaknál feszebben szabályozta. Az akkori indoklás szerint a "Kódex" elnevezést az indokolta, hogy a lovagrendek is így nevezik működési szabályzatukat. **Ez a rendi Kódex még az eredeti Vitézi Rend értékeit képviselte.**

A vitézek célja „a Hazánkhoz mindenkor és minden körülmények között hű, nemzetfenntartó, a magyar társadalmat erősítő szervezetet képezzenek.” Cél a magyar néphez való rendíthetetlen hűség.¹⁹³ Ehhez képest, 2007 után már olaszok, horvátok és egyéb náció tagjai lesznek „vitézze”, köszönhetően egy teljesen alkalmatlan személynek, aki végig külső befolyásoltság alatt állt.

Vitéz lehet minden olyan magát magyarnak valló férfi és nő, aki származására, vallására.....őseinkhez méltóan ..... az utókornak példaképül szolgál.¹⁹⁴

Várományos felvételének feltétele „a magyar nyelv, Magyarország történelmének és földrajzának ismerete.”¹⁹⁵ Sajnos az 1980-as, 1990-es évekre eljut a rend oda, hogy külhonban élő törzskapitányainak gyermekeit és unokáit úgy veszik fel, hogy egy szót sem tudnak magyarul, majd a XXI. században az egyik ágnak olyan főkapitánya lesz, aki szintén nem tud magyarul.

Magyarsághoz való tántoríthatatlan hűség.¹⁹⁶ Azt hiszem, hogy ezt nem kell kommentálni.

Magyarságomat soha meg nem tagadom.¹⁹⁷ Ezt a magyar emigráció igen csak furcsán fogja értelmezni a magyarországi rendszerváltás után. Az emigráció az igazi magyar, míg az óhaza lakói bűnösök, megvetendők és semmihez sem értenek. Csak a nyugati értékek és demokrácia létezik, a magyar az szemét és selejt. Köszönjük magyar emigráció a biztatást, külön köszönet azoknak, akik hazatértek és most itthonról kárhoztatják a nemzetet, azt kiszolgáltatva a külhonnak. Hazatértek hát a labancok.

A várományosnak, ha az leánygon öröklődik, saját családneve előtt a jogszerző családnevét kell viselnie.¹⁹⁸ Hát, utóbb ezt is alaposan elfelejtik. Nem véletlen, hiszen hamar kitűnne, hogy Horthy vitézeinek utódai már alig vannak a rendben, és helyüket homo novus-ok vették át. Olyanok akiknek a gyakorlatban semmi jogelőzményük nincsen. Szerintem 1996-ban én voltam az utolsó, aki még ragaszkodott ehhez a már 1940-es években is érvényes elváráshoz, kötelezettséghez.

Tiszteletbeli vitéz az, aki nem magyar személy. Egyidőben ötnél (javítva 10-re) több tiszteletbeli tag nem lehet. (Kiegészítés: Nevük után használhatják a Vitézi Rend tagja kifejezést. Tehát, nevük elé nem írhatják a vitéz jelzőt. A vitézi jelző használatával a magyar állam annakidején ezzel a joggal csupán azokat a magyar nemzethez tartozó –vitézeket és utódaikat– ruházta fel, akik a „Vitézi tett” alapján vétettek fel a Rendbe. A Rendnek nincsen jogában itt külföldön nem magyar személyekre kiterjeszteni; részükre tehát névkiegészítő predikátumot nem adományozhat.)¹⁹⁹ Ma 2024-ben több száz idegen nemzetbeli személy írja a neve elé azt, hogy vitéz, miközben köze sincs a magyar nemzethez. Ide vezet az, ha idegen érzelmű magyar világpolgárok kezébe kerül egy magyar nemzeti érték.

¹⁹³ A Vitézi Rend Rendi Kódexe, Vitézi Szék, München, 1976. december 4., 15. oldal

¹⁹⁴ A Vitézi Rend Rendi Kódexe, Vitézi Szék, München, 1976. december 4., 17. oldal

¹⁹⁵ A Vitézi Rend Rendi Kódexe, Vitézi Szék, München, 1976. december 4., 20 és 38. oldal.

¹⁹⁶ A Vitézi Rend Rendi Kódexe, Vitézi Szék, München, 1976. december 4., 43. oldal.

¹⁹⁷ A Vitézi Rend Rendi Kódexe, Vitézi Szék, München, 1976. december 4., 52 és 54. oldal.

¹⁹⁸ A Vitézi Rend Rendi Kódexe, Vitézi Szék, München, 1976. december 4., 20 oldal kiegészítése.

¹⁹⁹ A Vitézi Rend Rendi Kódexe, Vitézi Szék, München, 1976. december 4., 21. oldal és kiegészítése

A vitéz köteles gyermekeit a magyarság számára megőrizni, és megtanítani számára a magyar nyelvet és történelmet.²⁰⁰ Azt hiszem, hogy ezt nem kell kommentálni.

A V.R. hivatalos nyelve a belső életében a magyar.²⁰¹ Ma az egyik „vitézi ágazatban” az avatás nyelve az angol, amit nagy kegyesen tolmácsolnak magyar nyelvre. Nem csoda, hiszen ezen kiszakadt csoport tagságának java egy kukkot sem ért magyarul. De ők tartják magukat a „valódi Vitézi Rendnek”.

A Vitézi Székben egy helyettes csak egy törzskapitányt képviselhet.²⁰² 2005-re a magyar emigráció kiharcolta magának az akkori ICOC Vitézi Rendi ágazatban, hogy nekik eleve fejenként két szavazata legyen, míg a magyarországi törzskapitányoknak fejenként csak egy szavazata lehetett. És persze bárhány törzskapitányt képviselhetnek a széki ülésen. Így volt, hogy valaki egymaga 6 szavazattal bírt egy – egy ülésen. Az emigráció és az általuk képviselt erők, így akarták biztosítani a hatalmukat és befolyásukat. Ez az egyik oka a 2008-as szakadásnak is.

A valóságosnak nem megfelelő adatok feltüntetése, különösen pedig a nem adományozott kitüntetés hamis beállítása.....a Rendből való kizárást vonja maga után.²⁰³ Később már felterjesztésre, el nem bírált és ki nem adott kitüntetésekre is avatnak majd vitézeket v. Habsburg József Árpád alatt, rontva és megszegve evvel a felállított szabályozást.

vitéz kisbarnaki Farkas Ferenc utóda a rend élén vitéz Habsburg-Lotharingiai József Ágost főherceg unokája, az 1933-ban született vitéz Habsburg-Lotharingiai József Árpád királyi herceg lett, mint főkapitány, és helyettesévé vitéz Radnóczy Antal választották meg.

A törzskapitány szolgálat ideje 70 életévéig tart, majd ezt kitölték 80 évig, majd haláláig hosszabbíthatóvá tették a hatalom és befolyás megőrzése érdekében. Ez is sok belső feszültséget fog okozni, főleg a külhoni és a hazai magyar vitézek között.

A főkapitány az avatandó ball vállára teszi a kezét – én téged a Vitézi Szék döntése alapján vitézzé avatlak – majd kezét fognak.²⁰⁴ 1982.09.25-től avatnak József főherceg tábornagy szolgálati kardjával. Ekkor vette kezdetét a Vitézi Rendre kívülről ráerőltetett Habsburg kultusz, ami a XXI. században már oda vezetett az egyik ágazatban, hogy a Vitézi Rendet Habsburg házi rendnek minősítették.

vitéz Habsburg-Lotharingiai József Árpád hosszú és vitatott regnálása alatt, a Vitézi Rend teljesen átalakult. Történt ez úgy, hogy a főkapitány tudatában volt annak, hogy a főkapitányi tisztségre teljesen alkalmatlan. József Árpád alkalmatlanságát 2001-ben írásba is adta.

Lásd az alábbi Radnóczy-levelet.

„2001.12.15.

Kedves Tóni!

Már egyszer régebben beszéltem veled a bajaimról melyek a szabadkőművesekkel függnék össze. Ahogyan a hetvenes években írásban melyik anonim volt szóval aláírás nélkül Felkértek, hogy lépjek be hozzájuk, mert ellenkezőleg minden elképzelésemet tönkre fogják tenni. Ez a helyzet minden szempontból úgy társadalmi egyesületek létrehozásával, mint betársulásnál, mint üzleti színvonalon már százszázaléig bekövetkezett kivétel nélkül. Ez a szituáció a Vitézi Rendet miattam ugyanúgy érinti mint a többi előző sok számos igyekezetemet és tevékenységemet. Mindenütt és

²⁰⁰ A Vitézi Rend Rendi Kódexe, Vitézi Szék, München, 1976. december 4., 22. oldal.

²⁰¹ A Vitézi Rend Rendi Kódexe, Vitézi Szék, München, 1976. december 4., 24. oldal

²⁰² A Vitézi Rend Rendi Kódexe, Vitézi Szék, München, 1976. december 4., 29. oldal

²⁰³ A Vitézi Rend Rendi Kódexe, Vitézi Szék, München, 1976. december 4., 39. oldal

²⁰⁴ A Vitézi Rend Rendi Kódexe, Vitézi Szék, München, 1976. december 4., 55. oldal

mindenhol megtorpedózták. A Vitézi Rendben addig fog a baj tovább tartani aktív vezető tagja maradok. Megoldást csak úgy fogunk találni ha másvalaki lép helyembe mint legfőbb előjáró. Mind az amit neked írok nem fantázia hanem reális tényeken alapszik. Ha a V. Rendet meg akarjuk menteni ezt az utat kell választanunk akár milyen keserves. Mind ez maradjon csak köztünk. Baráti áldással v. József Árpád”²⁰⁵

2
2003.12.15

Bizalmas!

Kedves Tóti!

Már egyszer régebben beszéltem veled a bajaimról melyek a szabadkőművesekkel fűznek össze.

Ahogy a hetvenes években irásba melyik auogram volt, rövid aláírás nélkül, felkérték hogy lépjek be hozzájuk mert ellenkezőleg minden alkérdésemet főnkre fogják tenni.

És a helyet minden szempontból úgy társadalmi egyesületek létrehozásánál, mint testársulásként, mint üzleti vállalkozásként, mint testársulásként, mint üzleti vállalkozásként, mint testársulásként, mint üzleti vállalkozásként.

És a helyzet a Vitézi Rendet miattam ugyanúgy érinti mint a többi előző nek számos igyekezetem és tevékenységem.

Mindenütt is mindenhol megtorpedózták.

A Vitézi Rendben addig fog a baj tovább tartani ameddig aktív vezető tagja maradok.

Megoldást csak úgy fogunk találni ha másvalaki lép helyembe mint legfőbb előjáró.

Mind az amit neked írok nem fantázia hanem reális tényekre alapszik.

Ha a V. Rendet meg akarjuk menteni ezt az utat kell választanunk akár milyen keserves. Mind ez maradjon csak köztünk.

Baráti áldással

Ez a levél széles körben ismerté vált, mikor nyomtatásban napvilágot látott a Történelmi Vitézi Rend Vitézi Tájékoztatójában. Alkalmatlanságának tudatában, ennek ellenére 2017-ig főkapitányként tevékenykedett tovább vitéz Habsburg József Árpád. Személyének alkalmatlansága, szintén az egyik alapvető oka volt a Vitézi Rend 1992 utáni szétesésének. Hogy kik voltak a „megfigyelői” azt bizonyítani nem lehet, csak következtetni lehet rá bizonyos cselekedetekből. De mivel a következtetés nem bizonyosság, ráadásul gyakoriak az ellentmondások is, így e téren sem fogok nevet leírni és a kérdést nem is kívánom tovább vizsgálni.

vitéz Habsburg József Árpád regnálásának a kezdetén, még nem avattak új vitézeket. Horthy vitézeinek leszármazottjait vették fel a Vitézi Rendbe, mégpedig úgy, hogy a főkapitány

²⁰⁵ Történelmi Vitézi Rend Vitézi Tájékoztató 2003.

kézzárattal fogadta be őket. Az 1970-es évek végén és az 1980-as évek elején kezdődtek meg a „saját jogú” vitézek felvételei. Ez azt jelentette, hogy ha valakinek magának, vagy közvetlen felmenőjének megvolt a vitézséghez eredetileg előírt katonai kitüntetése, akkor kérhette felvételét a Vitézi Rendbe. De már ekkor történtek visszaélések. Például az Ausztráliában élő idős Tassányi (Takler) csendőr, úgy lett vitéz, hogy egy harci cselekményért felterjesztették egy kitüntetésre, de azt végül soha sem kapta meg, tehát nem rendelkezett valós jogalappal. Az úgynevezett Münchener időszakban 1977-1991 a Vitézi Rendbe megkezdődött a magyar állambiztonsági szervek beépülése, megjelentek a külső és a belső elhárítás emberei. A Vitézi Rend első kitüntetését 1981-ben hozták létre az első nyilvános vitézavatás 60. évfordulójára, vitéz dr. Csáky György törzskapitány, egyben németországi székkapitány tervei alapján.²⁰⁶ Ez a lépés tette lehetővé a későbbi kitüntetésadományok sorának megindulását. Korábban ugyan is a Vitézi Rendben nem léteztek kitüntetések, mert maga a rendtagság volt a legnagyobb kitüntetés.

A hontalanságban lévő Vitézi Rend kihalásának elkerülése végett, 1982. szeptember 25-én v. Radnóczy Antal felvetésére, létrehozták a Nemzetvédelmi Tagozatot (VRNT) a szabad világban élő magyarság hadi-, vitézi erényekkel nem rendelkező, azonban egyébként kiváló, magyar nemzeti szempontból értékes személyiségek érdemeinek az elismerésére.²⁰⁷ Ez a lépés szélesre tárta a Vitézi Rend kapuját, és alapot adott arra, hogy szinte bárki a rend tagja lehessen. Ez az 1996/2003 után a vitézi világ nagyfokú felhígulását és devalválódását eredményezte az úgynevezett átminősítések által.

Nem véletlen, hogy 1982-ben a Vitézi Szék tiltakozott a VRNT ellen. Ezért erről akkor a Vitézi Szék nem is szavazott. Utólag v. Radnóczy vezetésével az úgynevezett hatos bizottság még is keresztül erőltette a VRNT létrehozását és azt a Vitézi Szék megkerülésével be is vezette.

A „Hatos Bizottságot” v. Radnóczy javaslatára hozták létre olyan vitézekből, akik München környékén éltek, így gyorsan mobilizálhatók voltak. Feladatuk a Vitézi Szék időleges helyettesítése volt. Így préselték át a Nemzetvédelmi Tagozat ügyét is, melyet nyílt ülésen a törzskapitányok egyhangúlag sohasem hagytak volna jóvá. Az akkori indoklás szerint: "Az új tagozattal a főszempont nem csorbul, hiszen a kiváló fegyveres szolgálat jutalmazása továbbra is vitézzé avatással történik, a (Szellemi fegyverekkel) végrehajtott kiváló nemzetszolgálat jutalmazása pedig a tagozatba való felvétellel történik. Mindkét szolgálat nemzetvédelmi érdekeket szolgál, így a két kategória kiegészíti egymást."²⁰⁸

Szintén v. József Árpád alatt honosodott meg igazán a tiszteletbeli vitéz titulus, amit nem magyar, hanem idegen nemzetek fiai nyerhettek el. Ez a lépés 2007/2008 óta igen nagy fokban rombolja a vitézi világot, olyan szinten, hogy az egyik vitézi ágazat nyelve mára az angol a magyar helyett és tagsága leginkább külföldiaktól és idegen nemzetek fiaiból áll. Elvben tiszteletbeli vitéznek lettek felvéve, legalább is ezt mondták Magyarországon, de a gyakorlatban teljes jogú vitézeket kreáltak az idegen nemzetek fiaiból. Így például egy halom olaszból lesz „vitéz”. Ez olyan, mint ha London bombázásáért Luftwaffe pilótákat tüntetnének ki angol Viktória kereszttel.

Bármennyire is volt vallásos és személyében becsületes ember vitéz Habsburg József Árpád, regnálása teljesen tönkretette a Vitézi Rendet.

²⁰⁶ A Vitézi Rend, Mustang kiadó 1994

²⁰⁷ A Vitézi Rend, Mustang kiadó 1994

²⁰⁸ <https://www.vitezirend.com/rovatok/vitezi-rend/tortenet/info/>

A Vitézi Rend hazatelepítése

1989-ben, az USA-ban élő vitézek vetették fel először a Vitézi Rend hazatelepítésének a gondolatát Hingyi Lászlónak a későbbi első magyarországi országos törzskapitánynak. Őt 1990-ben Münchenben, mint várományost avatták vitézzé.²⁰⁹

A magyarországi rendszerváltás hajnalán 1991.08.10-én Münchenben a Vitézi Szék a magyarországi hazatelepülésről döntött. Az ülésen határozat született a magyar-országi szervezet bejegyzéséről „Vitézi Rend Magyarországi Tagozata” néven. Az elnevezés nem volt véletlen, arra kívántak ezzel utalni, hogy nem helyezik át a székhelyet Magyarországra, mindössze létrehoznak ott egy szervezeti egységet. Ennek okát arra vezették vissza, hogy éltek ugyan az országban avatott vitézek, de nem volt „olyan személy, aki hivatalosan képviselhetné a Vitézi Rendet”, tudniillik a mindaddig emigrációban működő szervezetnek minden felelős tisztségviselője külföldi állampolgársággal rendelkezett.²¹⁰ No és azért, mert az emigráció nem bízott a hazai vitézekben, mondván, őket megfertőzte a kommunizmus és az igazságot csak a nyugatosok ismerhetik.

A Magyar Köztársaság elnöke, Göncz Árpád 1991. augusztus 19-én fogadta a Vitézi Rend külföldön élő küldöttségét, melynek tagjai voltak : v.Habsburg József Árpád, vitéz Radnóczy Antal, Dr. vitéz Zsigmond András, vitéz Szakály Sándor és az I.C.O.C. részéről Patrick O' Kelly de Conejera alezredes, főtitkár. A küldöttség kérelmezte, hogy a Vitézi Rend diplomáciai státuszú szervezatként jöhessen Magyarországra. A kérést a köztársasági elnök továbbította a magyar külügyminisztériumba. A Vitézi Rend diplomáciai státuszú elismerése ellen, információim szerint azonban a Szuverén Máltai Lovagrend diplomáciai úton tiltakozott és egyben kilátásba helyezte, hogy a Vitézi Rend azon tagjait, akik egyben máltai lovagok is, diplomáciai státusz esetén, azonnal kizárja tagjai közül. Ez a fenyegetés érintette v. József Árpádot, v. Radnóczy Antalt, v. Tabódi Istvánt stb. A külügy közölte, hogy a Vitézi Rend Magyarországon újra működhet, de csak társadalmi szervezatként, és kívánatos, hogy a főkapitány a magyar törvények által választott, és életvitel szerűen Magyarországon élő személy legyen. Ezt akkor a Vitézi Rend tudomásul vette.²¹¹

A nyomás hatására 1991. szeptember 07-én a Vitézi Szék Münchenben úgy határozott, hogy mint egyesület jelenik meg a Vitézi Rend Magyarországon.

1992. január 6-án tartott alakuló közgyűlésen az előzetesen kidolgozott alapszabály elfogadásával az elnök, valamint az öttagú elnökség megválasztásával megalakult a hazai vitézi szervezet, amelyet a Budapest Fővárosi Bíróság 1992. február 3-án kelt 6. Pk. 68.06/01. számú végzésével Vitézi Rend Magyarországi Tagozata néven, az 1989. évi II. törvény 15. § (1) bekezdése alapján 4227. sorszám alatt a társadalmi szervezetek nyilvántartásába felvett.²¹²

A Fővárosi Bíróság 1992. február 3-án kelt 6.Pk.68.060/01 számú végzésével, **4227 sorszám** alatt bejegyezte a **"Vitézi Rend Magyarországi Tagozata"** nevű társadalmi szervezetet v. Hingyi László képviseletével és lakásának székhelyként történő megjelölésével. Ezzel lehetővé vált, hogy 47 év kényszerhallgatás és szétszóródás után a Vitézi Rend újra törvényesen működjön Magyarországon, és megvalósuljon vitéz nagybányai Horthy Miklós kormányzó, a Vitézi Rend örökös főkapitánya hagyatéka, valamint a Regensburgi ülés határozata. Ekkor 37 olyan vitéz élt Magyarországon, akik már kapcsolatban voltak a Vitézi Rend müncheni központjával. Semmi probléma nem lett volna a bejegyzéssel, ha az egyesület elnöke v. Habsburg József Árpád lehetett volna. De különböző okok miatt, nem a főkapitány lett az egyesület elnöke. Ez azt a problémát

²⁰⁹ Kurucz Ádám: A Vitézi Rend 1997-es kettészakadása az országos sajtó tükrében: Kapu, XXX. évfolyam, 2018/10

²¹⁰ Kurucz Ádám: A Vitézi Rend 1997-es kettészakadása az országos sajtó tükrében: Kapu, XXX. évfolyam, 2018/10

²¹¹ <https://www.vitezirend.com/rovatok/vitezi-rend/tortenet/info/>

²¹² Kurucz Ádám: A Vitézi Rend 1997-es kettészakadása az országos sajtó tükrében: Kapu, XXX. évfolyam, 2018/10

idézte elő, hogy Magyarországon a „Vitézi Rend” vezetője jogilag nem a főkapitány, hanem az egyesület elnöke lett.

Egykoron a történelmi rendeket soha nem jegyezték be saját névre. Soha nem volt olyan bejegyzés a monarchia éveiben, hogy Magyar Nemese Rend, noha a nemesség ezer éve létezett. De a Vitézi Rendet sem Vitézi Rendként jegyezték be, hanem Vitézi Telkek Intézményeként. Így ezen rendek nem is voltak kisajátíthatók. Ezen a helyzeten változtatott az 1989/90-es rendszerváltás hazánkban, mivel ettől kezdve, szinte bárki, és bármit bejegyeztethet, így mint egyesület, alapítvány bitorolhat magának egy „rendet”, és előadhatja magát mind a rend tulajdonosa, névösszetétel birtokosa.

A monarchikus rend és az egyesület antagonisztikus ellentétet képez, mert az egyik felülről lefelé működő, hierarchikus szervezet, míg a másik, alulról felfelé felépülő „demokratikus” szervezet. Ráadásul egyesület nem hozhat létre uralkodói jogon alapuló tényleges monarchikus jogalapot, adományt. Pláne nem olyan személyek által, akiknek nincsen valódi, leszármazáson alapuló jogalapja azon időszakból, amikor még ténylegesen regnált a Magyar Szent Korona. *Tehát, az egyesület nem lehet monarchikus rend!* – de kényszerből fenntarthatja annak értékeit. Ráadásul egyetlen monarchikus rend, illetve lovagrend sem adózik az államnak, hiszen éppen az adómentesség volt az egyik fő kiváltságuk, maximum jelképes ajándékot ad.

Viszont, minden monarchikus rend tovább működhet egy köztársaságban is, minden jogi bejegyzés nélkül, ha az nem törekszik az államrend megdöntésére és ha nem végez gazdasági tevékenységet.²¹³

A rendi lét és a magyarországi egyesületi lét, mint két ellentétes működési forma fog majd elvezetni az 1996-os szakadáshoz. A magyar jog ugyan is nem ismer se főkapitányt, se nagymestert, viszont ismer egyesületi elnököt. Így, jogvita esetén hazánkban a Vitézi Rendet csak az egyesületi elnök képviselheti.

Az újjáalakulásnak hamar híre ment, és 1992 júniusáig az alakuló közgyűlésen részt vett 39 korábban már felavatott vitézhez 45 felavatott vitéz jelentkezett szolgálatra. A Rend érdekében tevékenykedőknek az első időszakban nem volt címe vagy rangja, őket "Szervezőknek" hívták. A szervezők munkájának koordinálásával a főkapitány v. Hingyi Lászlót bízta meg, aki ezt a tisztséget 1993-ig látta el. Az anyagi ügyekkel v. Tóth Béla, az ügyvitellel és irányítással Dr. v. Szakonyi László foglalkoztak, akikhez áprilisban Dr. v. Bercsényi Miklós is csatlakozott. Együttes munkájuknak lett az eredménye, hogy a Bécsben, 1992 nyarán tartott Széki Ülésen már 106 felvételi kérelmet lehetett előterjeszteni, melyek közül 33 saját jogon kérte a felvételét.

A „szervezők között” viszont már megjelentek az egykori külső elhárítás és egyéb kommunista politikai szervezetek tagja. Neveket itt sem írok le.

vitéz Radnóczy 1992. április 07-én felkereste Für Lajos honvédelmi minisztert, hogy felkérje a Vitézi Rend támogatására, de elutasításban részesült. Az esztergomi érsek Paskai László pedig nem járult ahhoz hozzá, hogy egyházmegyéjében templomban legyen az avatás.

A Vitézi Rend végül Tabódy István nyugállományú tábornok, kanonok, bicskei plébános ajánlatát fogadta el, hogy az avatást az ő templomában, Bicskén legyen. Tabódy a saját jogon avatandók listáján szerepelt, ugyanis a háborúban huszártisztként vett részt, tizenkétszer sebesült, és 18 évig ült Rákosiék börtönében. – v. Hellebronth Gusztáv szerint viszont Tabódy-nak „nem volt meg a felvételhez szükséges vitézi érdeme”.²¹⁴ Az országban közismert személyiség volt, és várományosa volt a megalakulóban lévő tábori püspöki tisztnak.²¹⁵ Tabódy végül nem lett püspök. Viszont feltűnése nem várt ellentétet hívott életre a Vitézi Renden belül. vitéz Tabódy és vitéz Radnóczy ugyan is a II. világháború óta neheztelt egymásra, mára már kideríthetetlen mód, hiszen

²¹³ Rihmer Aurél: A magyar nemesi rend történetének rövid és nem teljességre törekvő áttekintése: Acta Historica Hungarica Turiciensia 128. szám: Szerkesztette: Darai Lajos, A ZÜRICH MGYAR TÖRTÉNELMI EGYESÜLET KIADVÁNYA, ISSN 2297-7538

²¹⁴ Sinkovics Ferenc: A Vitézi Rendet Magyarországon sohasem tiltották be: Magyar Demokrata, 2. évfolyam, 1998-11-05 / 44. szám

²¹⁵ <https://www.vitezirend.com/rovatok/vitezi-rend/tortenet/info/>

már nincs tanúja annak, hogy melyik tiszt hagyta cserben a fronton a másikat. 1996 után viszont kettőjük ellentétének komoly szerepe lesz a Vitézi Rend első szakadásában.

A háború utáni első magyarországi ünnepélyes avatásra 1992 október 26-án Bicskén került sor felejthetetlenül szép és díszes ünnepség keretében. Az avatást a Rend főkapitánya v. József Árpád királyi herceg végezte, az ünnepélyes szentmisét és a szentbeszédet v. Tabódy István tartotta. A történelmi eseményen azoknak a vállát érintette az avató pallos, akik az 1945 utáni kommunista diktatúra 47 éve alatt csak lelkükben, szívük legmélyén vallhatták magukat vitéznek. Ezen az ünnepségen szentelte fel vitéz Tabódy István a Vitézi Rend központi zászlóját. Ekkor a magyarországi vitézi törzsszék 45 olyan vitézből állt, akiket 1945 előtt avattak fel és hozzájuk csatlakozott 78 új vitéz. Bicskén 33 főt avattak vitézzé. (összesen 106 fő lett avatva)

1992-ig csak a fiúkat vették fel leszármazási alapon, mint várományosokat, utóbb pedig ezt a jogot kiterjesztették minden leányra és utódaikra is, mert kevés várományos volt. Ezen évtől kezdve vettek fel Magyarországon újkéletű saját jogú vitézeket is, tehát megjelent a homo novusok új csoportja is. Idővel az egész szervezet felett átveszik majd az irányítást, de ezt ekkor még nem lehetett sejteni.

A Vitézi Rend magyarországi – ellentmondásos – működése

Ekkor még az volt a szabály, hogy a jelentkező letette a vitézi esküt, majd egy évig tevékenykedett a Vitézi Rendben és csak egy év elteltével avatták a jelöltet vitézzé. Tehát, egy év várakozási idő volt az avatásig.

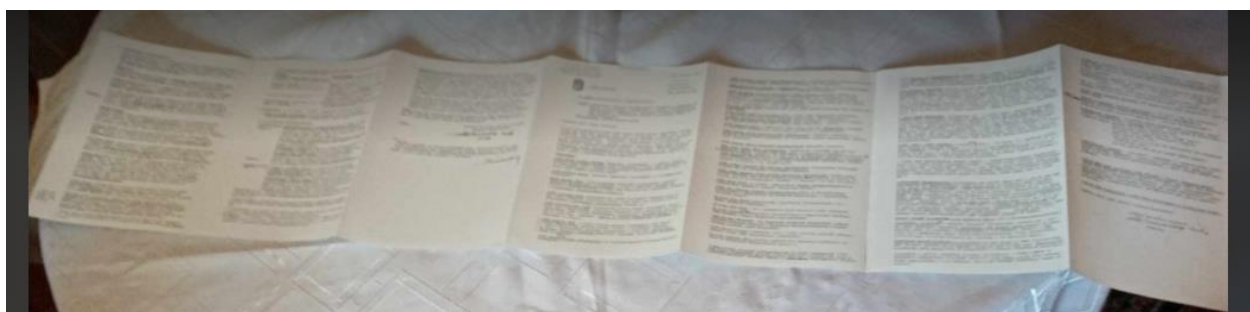
Az 1993. évi Széki Ülést is Münchenben szervezték, amikor is a felvételi szabályzatot megváltoztatva úgy határoztak, hogy az új rendtagok a jövőben "Esküt" és nem "Fogadalmat" tesznek. Ennek eredményeként az avatandók ma már a Szent Koronára tett esküvel tesznek hitet elkötelezettségük mellett.

Ugyancsak a Széki Ülés döntött arról is, hogy a Rend első emberét ezen túl Nagymesteri cím illeti, ebből adódóan v. Radnóczy Antal főkapitánnyá lépett elő.

A változás nem tetszett mindenkinek, mivel sokan a nagymesteri címet a szabadkőművesekkel asszociálták, nem beszélve arról, hogy a Vitézi Rendnek sohasem volt nagymestere. Végül is a többség abban bízott, hogy a lovagrendi elnevezés, a nagymesteri cím kifogja a szelet a baloldali ellenzék vitorláiból, és megszűnnek az állandó sajtótámadások és vádaskodások, miszerint a Rend szélsőséges jobboldali szervezet.

Ezen az ülésen helyettes főkapitánynak nevezték ki v. Tabódy István tábornokot, törzskapitányi címet kapott v. Hingyi László és így a jövőben a magyarországi szervezet is részt vehetett a döntések meghozatalában (20-ból két fő). Ugyancsak itt foglaltak állást a magyar felvételi kérelmekről, melyek közül végül is 220 fő jelentkezését fogadták el.

A nagymester kérdésköre az 1996-os és a 2003-as szakadás egyik indukálója volt. Az akkori eseményeket mára már sokan elfelejtették, de fennmaradtak az eredeti dokumentumai.

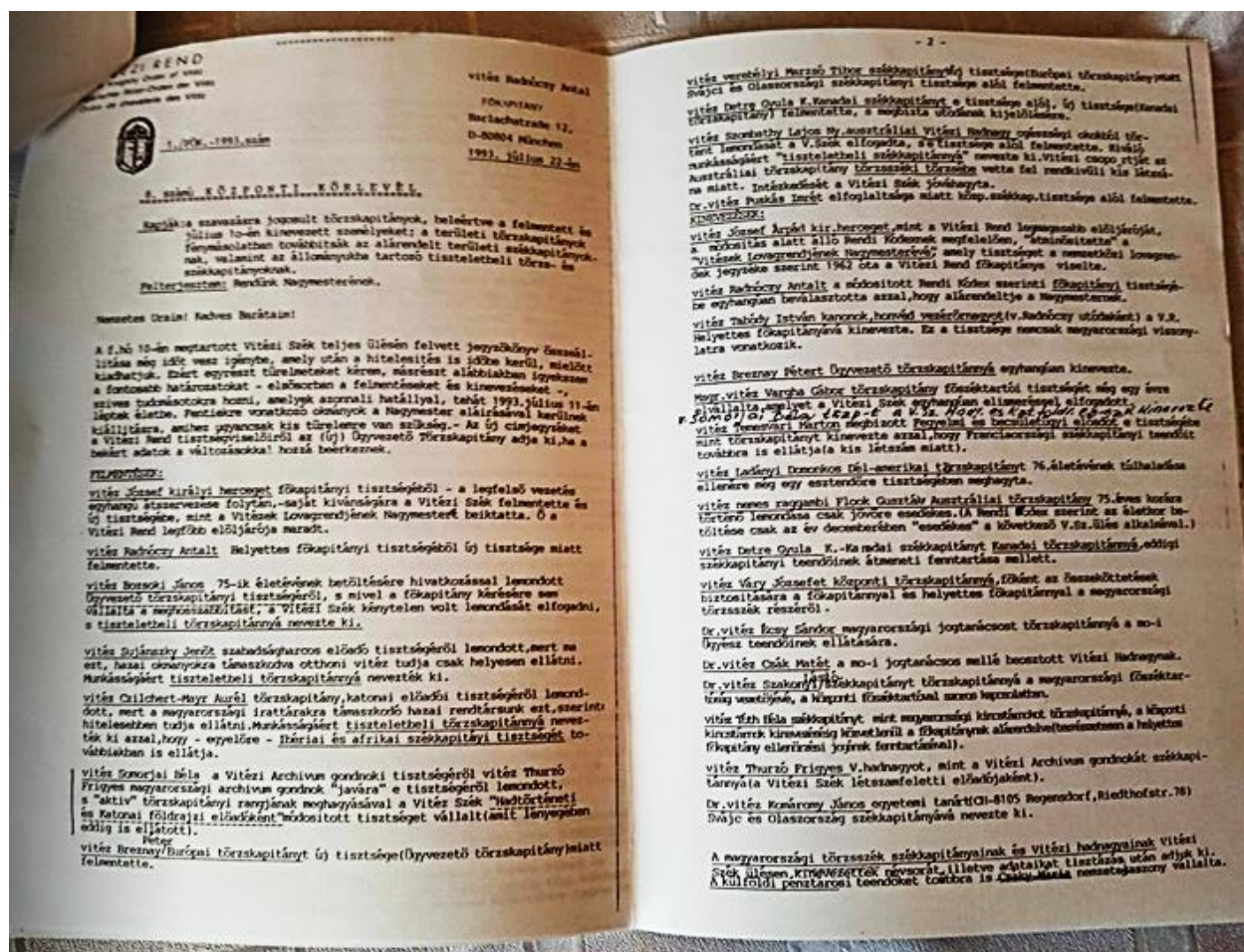

Az eredeti dokumentum, amit részenként közlők alább.

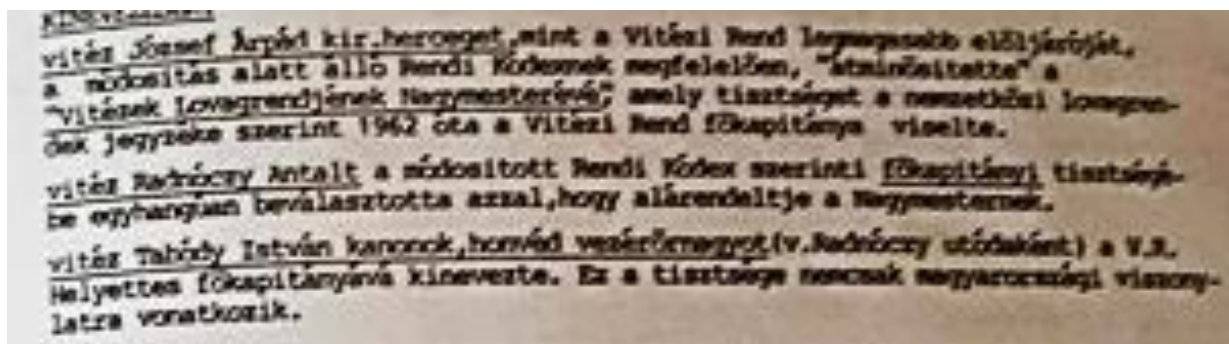

1.) Átminősítés: (a V.Sz. előzetes hozzájárulása alapján formailag.)
vitéz József Árpád ő Királyi Fenséget, a V.R. főkapitányi tisztségéből a "Vitézek Lovagrendjének Nagymesterévé". Miután főkapitányi tisztségében pótlásra nem kerül (az eredeti értelmezésben) szerintem, mint a V.R. továbbra is legnagyobb előjárójának külön esküt tennie nem kell.
vitéz Radnóczy Antal Helyettes Főkapitányt "Ügyvezető főkapitánnyá". Külön eskütételre nála sincs szükség mert csupán átminősítésről van szó. - Az "Ügyvezető" jelzéshez ragaszkodjon (nem is zárójelben) nehogy a tájékoztatlanok az alapító főkapitány utódának tartsanak.
vitéz Tabódy István ny. vör. urat ki kell nevezni "Helyettes főkapitánnyá" (eddig főkapitányi megbízatás alapján viselte tisztségét.)

A fenti irat tanúsítja, hogy átminősítésekről volt ekkor szó. v. Habsburg József Árpádot, mint tényleges főkapitányt, átminősítették nagymesterré. Ugyan akkor v. Radnóczy Antal helyettes főkapitányt átminősítették főkapitánnyá. Ugyan ekkor v. Tabódy István helyettes főkapitány lett. Látszik, hogy v. Radnóczy ténylegesen v. József Árpád alárendeltségében maradt, tehát nem vált tényleges főkapitánnyá. Ezt 2003-ban Radnóczy már elfelejtette.

Az ekkori átszervezés, teljes káoszt idézett elő hosszú távra a Vitézi Renden belül. Ugyan is ügyviteli összeütközéseket eredményezett a nagymester – legfőbb előjáró és a főkapitány, valamint a főkapitány és a helyettes főkapitány, továbbá a helyettes főkapitány és az ügyvezető törzskapitány között. A helyettes főkapitányi titulus ekkori megalkotása v. Tabódy számára, teljesen elhibázott lépés volt, mert így egy újabb főtiszt lett a rendszerbe beiktatva, tényleges korábbi jogkör nélkül. Hiszen a főkapitány – nagymester eredeti helyettese a főkapitány – helyettes főkapitány volt. Így viszont az eredeti helyettes főkapitány is kapott egy helyettest, de ez a helyettes az egykori ügyvezető törzskapitány funkcióit kezdte bitorolni. Az ekkor kialakult káosz majd 2003-ig kísérti a vitézi világot. Továbbá, elősegítette v. Radnóczy és v. Tabódy ellentétének kiéleződését.

Ekkor a Vitézi Székben 20 külhoni és 2 magyarországi törzskapitány kapott helyet.

A megfeszített munka eredményeként 1993. tavaszára 250 felvételi kérelem érkezett be, melyet gondos ellenőrzés és véleményezést követően, elbírálás végett Münchenbe kellett kiküldeni. Ugyanis 1996-ig bezárólag a felvételi kérelmek elbírálására a Rend magyar vezetőinek nem volt felhatalmazása, azokat minden esetben Münchenben bírálták el, és ott irattározták.

A második magyarországi avatásra Visegrádon került sor, 1993. szeptember 12-én. Ennek az avatásnak érdekessége volt, hogy most első ízben külföldről érkezett vitézeket is avattak, eddig ugyanis a nem magyar honosok avatása legtöbb esetben a Széki Üléssel egy időben, azonos helyen történt. Az avatást v. Radnóczy Antal főkapitány végezte, melyen ezernél több vendég és érdeklődő vett részt. Ekkor 220 főt avattak vitézzé. Ebből 35% volt saját jogú (új keletű vitéz) és 64% volt várományos, 1% pedig VRNT. Ekkor külhonban és hazánkban is egyaránt 600 – 600 vitéz élt.

Az 1994-es esztendő a január 4-én megtartott küldött közgyűléssel indult, melyen v. Hingyi László elnök beszámolt az elmúlt 2 év működéséről és eredményeiről, és bejelentette a vezetőség lemondását. Ezt követően a küldöttek vitéz Tabódy Istvánt választották meg elnöknek és elfogadták a módosított alapszabályt. Az új elnököt a Fővárosi Bíróság 1994. február 17-én jogerősen bejegyezte. v. Hingyi ettől kezdve sértődött emberré vált.

1994. szeptember 10-én Szegeden már 411-főt avattak vitézzé.²¹⁶ Az egyházi szertartást a szegedi megyéspüspök Gyulay Endre végezte, aki az ünnepi szentmise alatt szentbeszédet mondott. Igét hirdetett Dr. Bartha István református püspök. A Szent Korona mása mellett a koronaörök eredeti díszruhában adtak őrseget. Az avatáson jelen volt többek között Horthy

²¹⁶ A Vitézi Rend, Mustang kiadó 1994

Istvánné sz. Edelsheim Ilona grófnő, a köztársasági elnök, a magyarországi lovagrendek, a honvédelmi miniszter, a belügyminiszter képviselője, katonai attasék, számos tábornok és tiszt.²¹⁷

1994 telén a Hadtörténeti Múzeum – Hadtörténeti Intézet budavári épületében egy koncerten vettem részt. A folyósón botlottam bele a Vitézi Rend irodájába. A helység korábban a fogda volt, melynek sem ablaka, sem fűtése nem volt, a munkavégzés alapfeltételei hiányoztak itt. Ekkor én média szakos egyetemi hallgató voltam, és tényfeltáró riportot kellett készítenem. Én erre a célra a Vitézi Rendet választottam. Bekopogtam az irodába, és Dr. v. Bercsényi Miklós országos törzskapitány vett a szárnyai alá. Vele, végig korrekt volt a viszonyom, még akkor is, amikor esetleg az asztal ellentétes oldalán ültünk is később. Tehát 1994-től kezdve kísérem figyelemmel a vitézi világ eseményeit.

Mint ekkor még külső szemlélő, így például tanúja voltam annak, hogy egy jelentkező a felvételi lap kitöltése során a jelen lévő rendi előjárótól ezt kérdezte: Mit írjak oda, hogy volt-e kommunista párttag? Írd azt, hogy nem voltál az. De mindenki tudja, hogy párttag voltam. Nem baj, majd mi megoldjuk.

Később v. Hingyi László elmesélte, hogy a rendszerváltáskor a volt kommunisták az új társadalmi szervezetekbe 10-20%-os arányban léptek be. Ő ezt a Vitézi Rend esetében minimum 30%-ra tippelte, noha a felvételi követelmény kimondta, hogy volt nyilas és kommunista párttag nem lehet a Vitézi Rend tagja. 1996-ban a szakadáskor a kommunista – nyilas vádak kölcsönösen röpködnek majd.

Időközben a Rend vezetői - v. Radnóczy és v. Tabódy között - vita alakult ki, mely megosztotta rendtagokat és okot adott arra, hogy v. Radnóczy hitelességét újra vizsgálat tárgyává tegyék. Megerősödtek azok a hangok, melyek a Renden belüli magyar vezetés kialakítását, és annak hazatelepítését szorgalmazták. Ennek oka leginkább abban keresendő, hogy a Vitézi Székben még mindig nyomasztó többségben voltak az emigránsok, miközben a magyarországi vitézek létszámban már meghaladták a külföldi vitézek számát.

Én 1995-ben lett a Vitézi Rend tényleges tagja, mint várományos. Az egyéves várakozás miatt avatásomra Pécsen nem kerülhetett ekkor még sor.

1995. július elején Münchenben volt Széki Ülés, melynek sok érdekes fordulata volt. Első ízben fordult elő, hogy magyar rendtag írásban fordult a főkapitányhoz azzal a javaslattal, hogy a Rend teljes vezetése települjön Magyarországra, és a főkapitány is magyar lakos legyen. A levelet v. Hellebronth Gusztáv írta, akit csak nagy ügyel-bajjal lehetett megmenteni a főkapitány haragjától. A főkapitány 2001-es levele után viszont már világos, hogy valójában nem a főkapitány haragját vívta ki v. Hellebronth. Később, ugyan ez fog megismétlődni 2005-ben.

Az ülésen Dr. v. Szakonyi László előadásában nagyon okos és előrelátó javaslat hangzott el a rendi vezetés fokozatos hazatelepítéséről, melyet azonban a főkapitány, v. Radnóczy Antal köré csoportosult, többségben lévő, külföldön élő törzskapitányok leszavaztak azzal az indokkal, hogy a magyar politikai helyzet még nem érett meg a hazatelepülésre. Az ülés határozata alapján 4 fővel gyarapodott a hazai törzskapitányok létszáma. Tehát az arány 20/4-re módosult.

A külföldi törzskapitányok még 2008-ban is megkérdőjelezték Magyarország demokratikus voltát és ragaszkodtak diktatúrájukhoz a Vitézi Rend adott ága felett.

Az 1995-ös Vitézi Széki ülés arról is döntött, hogy a magyar küldöttek javaslatára, hogy a budapesti bírósági bejegyzést meg kell változtatni, és a jövőben azt "Vitézi Rend" néven kell bejelenteni. A dolog előzménye az volt, hogy alapítványt kívánt létrehozni a magyar rendi csoport, a hazai pénzek kezelése végett.

Ekkor megnézték a Vitézi Rend jogi bejegyzéseit, és kiderült, hogy ilyen szervezet sehol sem létezik a világon. Mindenütt, csak „Bajtársi Közösség” szerepelt, és furcsán nézett ki, hogy a

²¹⁷ <https://www.vitezirend.com/rovatok/vitezi-rend/tortenet/info/>

hazai bejegyzés pedig „Vitézi Rend Magyarországi Tagozata” névre szól. Ezért, célszerűnek tűnt a bejegyzés átnevezése.

Ugyan ekkor v. Radnóczy bejelentése, hogy korábbi közléseivel ellentétben valójában a Vitézi Rend nem lovagrend, mivel ennek tárgyi feltételei hiányoznak (ami valóban igaz is). Így bár nevünk azon a bizonyos jegyzéken szerepel, de még sem mondhatjuk magunkról azt, hogy lovagrend vagyunk. Ez a bejelentés a megjelentek között nagy zavart keltett és a kérdésben szóváltás alakult ki a magyar és a kinti vezetők között, de határozat nem született, mert nem volt egységes állásfoglalás. Viszont, ettől kezdve az ICOC bejegyzés is kétségesse vált.

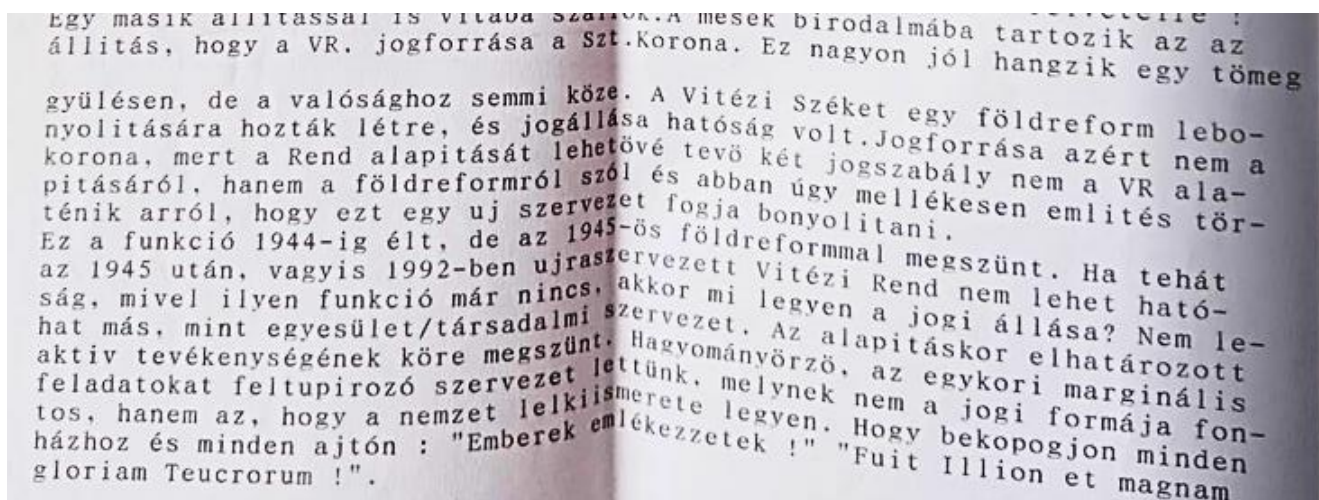
Ezen az ülésen történt az is, hogy v. Ladányi Domonkos dél-amerikai törzskapitány hivatalos javaslatot terjesztett elő a volt nyilas vezetők, - élükön Szálasi - rehabilitációjára, melyet a magyar rendi vezetésnek kellett volna kezdeményeznie. A javaslatot nagy felhőrdülés követte a magyar törzskapitányok részéről és főleg v. Tabódy helyettes főkapitány adott erélyes hangon kifejezést tiltakozásának. Végül is a kérdést levették a napirendről, sőt a kezdeményezők kizárását ígérte meg a főkapitány. Mindebből persze nem lett semmi.

Ezen a helyen kell megemlékezni arról is, hogy sorozatos vita alakult ki a magyar vezetés és a főkapitány között arról, hogy vajon a magyar törvények, vagy a rendi kódex előírásai előbbre valók-e. Szerinte ugyanis a magyar törvényeket kell a kódexhez igazítani és nem fordítva. A magyar vezetők ennek a véleménynek tarthatatlanságára többször is rámutattak figyelmeztetve a főkapitányt, hogy a Rend magyarországi betiltását fogja eredményezni az, ha a magyar törvényeket figyelmen kívül hagyjuk.

A háttérrel jóé megvilágítja v. dr. Bercsényi Miklós 2003-ban kelt levelének néhány részlete.

Ehhez egy kis történelem. 1995-ben a Nemzetbiztonsági Hivatal kezdeményezte az ügyészségnél, és az a bíróságnál, mutassuk be a Vitézi Rend eredeti bejegyzésének másolatát, mivel mi annak csak tagozata vagyunk. Ezt a dolgot a MAZSIHISZ kezdeményezte az SZDSZ-en keresztül, mert felosztatásunkat akarták elérni. Én Radnóczytól kértem a VR. bejegyzését. Kisült, hogy akkor a VR sehol sem volt bejegyezve, vagyis egy illegálisan működő szervezettről volt szó. Hozzánk hű, igen magas beosztásban lévő autentikus személy javaslatára azt tanácsoltam R.-nak, jegyeztessük be a V.R.-t itthon. Ezt a széki ülés jóváhagyta, a névváltozás pedig simán megoldódott, a hatósági piszkálódások is abba maradtak.

Levélrészletek dr. v. Bercsényi Miklós 2003. december 10-én Egerben kelt leveléből.

v. dr. Bercsényi Miklós leveléből kitűnik az, hogy ellentétesen értelmezték többen is azt, hogy mi is volt valójában a Vitézi Rend. v. dr. Bercsényi és köre, nem tud mit kezdeni avval a kategóriával, hogy rend, és így ők a Vitézi Rendet mint hatóság fogják fel. Pedig a Vitézi Rend monarchikus értelemben vett rend volt, lásd az Új Idők lexikonának értelmezését, és nem hatóság. A rend jogforrása pedig hazánkban minden esetben a Szent Korona. Ettől persze a Vitézi Rend nem lovagrend és nem Habsburg házi rend, mert a Magyar Szent Korona a magyar jogrendben önálló személyiséggel bír. Így viszont az egyesület teljesen téves alapokon kívánta és kívánja a Vitézi Rendet tovább vinni. Egy monarchikus rendet nem kell újjá alapítani, mert az alapítása óta működik, ha az az alapító szabályai szerint bír tagsággal. Az egyesület viszont újjá alapításról ír, új szabályok mentén. Az 1962-1992 közötti időt illegitimnek tekinti, noha például v. dr. Bercsényit Münchenben avatták, és a rend újkori működését 1992-től számolják. Ez az értelmezésbeli különbség mindmáig fennmaradt.

A Vitézi Rend Magyarországi Tagozata Vitézi Széke 1995. július 1-jén hozott döntése alapján, a Vitézi Rend Egyesület nevet vette fel. Mivel az ügyészségnek, mint felügyelő szervnek a jogszerűséget nem kell vizsgálnia, a névmódosítást bejegyezték és az 1996-ban életbe lépett.

A névváltoztatás törvénytelenül történt meg, mert jogilag azt csak köz vagy küldöttgyűlés tehetné volna meg az egyesület esetében, de ilyet nem hívtak össze, továbbá a Vitézi Székben olyanok szavaztak a névváltoztatásról, akik nem is voltak tagjai a magyarországi egyesületnek. Mára azonban ez a jogi kérdés elévült az elévülési idő miatt. A 2000-es évek elején ezt a jogi problémát írásban jeleztem v. Krasznai Bélának –ICOC Vitézi Rend helyettes főkapitánya-, de ő azt felelte, hogy míg él, addig ezt a jogi kérdést nem engedi firtatni, pedig a pert így hamar le lehetett volna zárni. Megjegyzendő, hogy v. Krasznay úgy lett helyettes főkapitány, hogy előtte a Vitézi Rendben semmi előzménye sem volt. Nem tudni, hogy ki, vagy kik „ejtőernyőztették” őt be ebbe a tisztségbe. Később, mikor mint helyettes főkapitány adott interjút, a Vitézi Rendről alig, vagy egyáltalán nem beszélt. Őt csak Recsk érdekelte. Nagyon furcsán viselkedett vitézi ténykedése során. A névváltoztatás szabálytalan voltával sokan tisztában voltak, így v. Hingyi László is, aki az eredeti 1992-es bejegyzést megtette. Ő el is mondta, tudja, hogy minden szabálytalan, de direkt nem lépett fel, mert haragudott valakire a renden belül.-

Ekkor a Vitézi Szék tagságának 2/3-a külhonban élt. Sajnos ez a károsan aránytalan eltolódás szinte minden ICOC Vitézi Rendet érintő szakadás hátterében megjelenik.

Itt szeretnénk mindenkinek felhívni a figyelmét arra, hogy Magyarországon nem a Vitézi Rendet jegyezték be, hanem egy egyesületet, melynek a neve Vitézi Rend Egyesület. A

rend mint monarchikus szervezet és az egyesület mint köztársasági egyesülési forma ég és föld, és a kettő soha nem lehet azonos. A Vitézi Rend a Magyar Királyság negyedik monarchikus rendje a magyar nemesség, az egyházi klérus és a szabad királyi városi polgárok mellett. A rend, mindenféle jogi bejegyzés nélkül is fennmarad, míg az egyesületet a bíróság törölheti. A rend vezetője élete végéig vezető lehet, míg az egyesület elnökének mandátumát törvény szabja meg.

A rend felülről lefelé épül fel és nem demokratikus szerveződés, míg az egyesület alulról épül fel a demokrácia jegyében. A két forma egymást lényegében kioltja. Ez az amit igen sokan nem akarnak tudomásul venni. Ráadásul az egyesület nem keletkeztethet monarchikus jogokat, mivel a köztársaság ellenzi a monarchikus titulusokat. Tehát a Vitézi Rend Egyesület és minden Vitézi Egyesület csak nevében Vitézi Rend, valójában azonban semmi köze az eredeti monarchikus szervezethez. Valójában nem többek, mint egy hagyományörző csoport.

A felmerült ellentétek ellenére az 1995 szeptember 02-án megtartott pécsi avatás is díszes körülmények között a pécsi bazilikában zajlott le. Az avatás előtt 650 jelentkező lapját kellett elbírálni.

A főkapitány, illetve a külhoni törzskapitányok sajátos jogértelmezése, miszerint a magyar törvények felett állnak, az egyesület átnevezése terén, végül is egy több mint 10 éves pereskedéshez vezetett. A magyar törvények szerint ugyan is egy egyesület nevét köz vagy küldöttgyűlés keretében lehet csak megváltoztatni. Ezt a gyűlést, megfelelő, előre bejelentett körülmények között kell összehívni, a gyűlés levezetésének szabályait be kell tartani stb. Az esetben se köz, se küldöttgyűlés nem lett összehívva. Ráadásul, olyanok szavaztak és döntöttek a névváltoztatásról, akik nem is voltak jogilag tagjai a magyarországi egyesületnek. Tehát, teljesen szabálytalan volt a névváltoztatás. v. dr. Bercsényi fent idézett levelében a névváltoztatást jogszerűnek tartja, mondván, egy egyesület változtathat nevet. Ebben igaza van, de ha a névváltoztatás törvényt sért, akkor a névváltoztatás érvénytelen, kivéve, ha jogilag addig elhúzzák a jogvitát, míg a jogsértés el nem évül. Esetünkben ez utóbbi történt.

Az avatást követő időben tovább nőtt a feszültség v. Radnóczy és a magyarországi rendi vezetés között főleg, mert v. Radnóczy azt akarta, hogy ne v. Tabódy legyen a Rend hivatalos elnöke, és nevét a bírósági bejegyzésen töröltessék. Nem tudta megérteni, hogy egy demokratikusan megválasztott vezetőt csak a közgyűlés válthat le, az ő utasításai nem érvényesíthetők.²¹⁸ v. Radnóczy tevékenysége mögött az a felismerés állhatott, hogy az emigránsok felügyelete alól kikerülhet a Vitézi Rend. Márpedig ezt ők, feltehetőleg anyagi okok miatt nem akarták megengedni, továbbá az egyesület konkurenciát jelentett a számukra. Itt már kitűnik, hogy a Vitézi Rend legfőbb problémája a magyar emigráció erőszakossága, illetve a háttérükben megjelenő árnyékhatalom. Ez a helyzet az oka az 1996-os, 2003-as, 2008-as szakadásoknak és ez a legfőbb akadálya a Vitézi Rend egységessé válásának is.

Habsburg Ottó 2009.05.06-án kelt levelemre írt válaszlevelének, ami alapvetően nem a Vitézi Rendről szólt, van egy igen fontos kitétele, ami a Vitézi Rend esetén is helytálló.

„Dr. Ottó v. Habsburg

Pöcking, 2009. június 8.

„...Mindenképpen azon a véleményen vagyok, hogy az emigrációból semmiféle döntés, mi több egy határozatképes indítvány hozatala nem lehetséges, mert ez nem tartozik hatáskörünk alá. Nem tartom egészséges folyamatnak, mivel keserű csatározásokhoz vezetnek az emigráció körein belül, amit én semmi esetre sem tartok kívánatosnak...”

---

²¹⁸ <https://www.vitezirend.com/rovatok/vitezi-rend/tortenet/info/>

Ellentmondásosnak tűnt v. Radnóczy viselkedése is, mivel kifelé ostromolta az új MSZP Horn kormányt (kommunista és szocdem.), míg ő magas kitüntetést, majd 1996-ban tábornoki kinevezést fogadott el tőlük.²¹⁹ Ez az időszak a Honvédelmi Minisztérium részéről a rangosztogatások időszaka volt. Volt Ludovikások, akik akár még nem is végeztek, illetve egykori Horthy tisztek sétáltak be rehabilitáció céljából a HM-be. Ott, ki mekkorát mert mondani, annak megfelelő katonai rangban rehabilitálták. Aki azt mondta, hogy ő őrnagy akar lenni, az őrnagy lett, aki alezredes, az alezredes és aki ezredes az ezredes lett. v. Radnóczy tábornoki rangját avval indokolta, hogy ő Vitézi Rend „főkapitánya”. Ekkor lett tábornok v. Tabódy István plébános-kanonok is. Évekkel később ez a rangosztogatás lesz az oka a Vitézi Rend egyesület militarizálódásának, mivel információim szerint 2004-ben az egyesület új elnöke Dr. vitéz Várhelyi András elnök-főkapitány, a HM-től tábornoki rangot kért magának, de csak ezredesi rangot kapott. Ez után az egyesület bevezette a katonai mintájú egyenruhát és rangokat, minek eredményeként végül Dr. vitéz Várhelyi András az egyesület vezérezredese lett. De most előre szaladtam az időben.

Viszont a HM rehabilitációs folyamatának az lett az eredménye, hogy a különböző idős urak, akik hirtelen ugrottak nagyot a katonai hierarchiában, most a Vitézi Renden belül kezdték kiélni elfojtott parancsolgatási mániájukat. Hirtelen azt hitték, hogy megfiatalodtak és a hadseregben vannak. Természetesen, egymást is csicskázatni kezdték, mondván, én ezredes, te pedig csak őrnagy vagy. Pedig a rang nem tényleges elért, megszolgált rang volt, mindössze csak arról volt szó, ki mert nagyobb rangot bemondani a HM-ben. 1997-ben volt ennek a kivagyokiságnak egy kiváló példája. v. Hellebronth rehabilitált ezredeshez a vitézavatás előtt a rendi irodába bejött egy rendőr őrnagy, hogy az avatás biztosítását megbeszéljék. Hellebronth közölte, hogy várjon a sorára, mert ő ezredes és az őrnagy tanuljon meg várni. Az őrnagy kis idő múlva elment, közölve, hogy erre neki nincsen ideje. Ez után még v. Hellebronth állt neki pufogni, hogy mi az, hogy őt ott merték hagyni. Hát ide vezetett a HM felelőtlen rangosztogatása.

1995 májusában véglegesen megoldódtak a Vitézi Rend Egyesület központjának elhelyezése. Ekkor a Magyar Honvédséghez közelálló társadalmi szervezetek - Budapest, XIII. kerület Gidófalvy Lajos utca 1/b - irodaépületében kaptak irodát- Ezt a székhelyváltozást a Fővárosi Bíróság 1997.szeptember 25-én kelt jogerős végzésével bejegyezte.

Az 1996-os esztendő jogi szempontból kedvezően indult. Realizálódott az 1995. évi müncheni Vitézi Széki Ülés döntése, sor került a Rend bejegyzett nevének megváltoztatására. A Fővárosi Bíróság 1996. január 31-én kelt jogerős végzésével a 4227 sorszámon bejegyzett társadalmi szervezet nevét " Vitézi Rend" névre változtatta.

1996 tavaszára a helyzet súlyossá vált, mivel a szeptemberben Kenderesre tervezett Vitézi Széki Ülésre a magyar vezetők olyan napirendi pontok megtárgyalását javasolták újra, melyeket v. Radnóczy korábban már nem fogadott el. Továbbra is szükségesnek tartották, hogy megérett a Vitézi Rend hazagyökereztetése, a vezetésen belül a törvényes működés és arányosság biztosítása, valamint magyar állampolgárságú főkapitány megválasztása, melyet az 1992-től 1996-ig Magyarországon avatottak létszáma is indokol. Ezért aztán a főkapitány egyeztetést javasolt a Vitézi Széki Ülés előtt az országos törzskapitánynak, v. dr. Bercsényi Miklósnak. Az egyeztetés sikertelen volt.

A helyzetet mérlegelve a főkapitány három törzskapitányt felkért arra, hogy a Vitézi Széki Ülésen indítsanak támadást az országos törzskapitány ellen azért, mert Erdélyből jelentkezőket kíván a Rend tagjai közé felvételni, ami szerinte a Rend életét veszélyezteti.

A szeptember elején Kenderesre összehívott Széki Ülésen a felbérelt „jórészt külhoni emigráns” személyek otromba, provokatív támadást indítottak az országos törzskapitány ellen, ami ellen azonban valamennyi magyarországi törzskapitány határozottan fellépett, és javasataikat

---

²¹⁹ <https://www.vitezirend.com/rovatok/vitezi-rend/tortenet/info/>

elutasította, egyúttal fegyelmi eljárást és kizárásukat kérték. Az érintettek erre a helyszínről eltávoztak. Ez az incidens azonban rányomta bélyegét az ülésre, melyen sok, korábban vitatott kérdés napirendre került. Az ülés végül egyhangúlag hozta meg határozatait, melyek azonban meghamisítva kerültek utóbb a jegyzőkönyvbe. A hozott határozatok zömét a főkapitány nem hajtotta végre. Az ülésen az is kiderült, hogy mindenki egyetért a határon túli területekről felvételre jelentkezők befogadásával, azonban a nyílt szervezést veszélyessége miatt elutasítják.²²⁰

A jegyzőkönyv meghamisítása az emigráns vitézek részéről 2008-ban ismét megtörtént, illetve javaslatukra a Vitézi Széki Ülés határozatait, később több ízben is szabotálta v. Habsburg József Árpád főkapitány. A 2008-as szakadásnak az egyik oka a jegyzőkönyv hiányos volta volt.

A korábbi véleményével ellentétben, a főkapitány az ülésen váratlanul bejelentette, szükségesnek tartja, hogy a Rendnek legyen helyettes főkapitánya, mely tisztségre v. Hellebronth Gusztávot ajánlja, akit a résztvevők 4 tartózkodással elfogadtak. Csak halkan jegyzem meg, hogy ekkor v. Tabódy István egyesületi elnök is helyettes főkapitány volt. A történeti hitelesség kedvéért kell megjegyezni, hogy Horthy alatt is létezett a helyettes főkapitányi tisztség, de annak nem volt rendirányító szerepe, mert csak protokolláris eseményeken helyettesítette a Főméltóságú Kormányzó Urat. Tehát a helyettes főkapitány rendirányító szerepköre teljesen ellentétes a Vitézi Rend hagyományaival. Ez a szerepkör igazából nem több mint egyes potentátok lekenyerezése, és egyben a rendi irányítási mechanizmus teljes összezavarása. Tehát, egy teljesen felesleges titulus és jogkör. Nem véletlen, hogy 2005-ben pont ennek a titulushoz az újbóli erőltetése kavart majd vihart v. Habsburg József Árpád körül. Akkor is akadt egy kivagyoki pap, aki parancsolni akart és nem elégedett meg a helyzettel.

Végezetül az 1996-os Vitézi Széki Ülés 3 új törzskapitány kinevezésével is egyetértett, így a Rend Magyarországi csoportjának 8 törzskapitánya lett, míg a külföldieknek 12 maradt. Tehát, még mindig a külhon diktált, noha létszámban már messze elmaradt a magyarországi rendtagok mögött.

A kétnapos ülésen jóváhagyták az előterjesztett 650 jelentkező felvételét, és úgy döntöttek, hogy a jövőben csak a várományosok felvételi kérelmét kell a külföldön élő felvételi bizottság elnökének jóváhagyásra bemutatni, míg a többi kérelmezők ügyét a magyarországi szervezet felvételi bizottsága önállóan terjesztheti jóváhagyás végett a Vitézi Széki Ülés elé.

A kétnapos ülést követően a résztvevők Debrecenbe utaztak, hogy jelen legyenek az ünnepélyes vitézavatáson. **Az avatás soha nem látott pompával és díszes körülmények között zajlott le, több mint ötezer érdeklődő jelenlétében 1996. szeptember 12-én a debreceni Nagytemplomban.** – Jelen cikk szerzőjét is ekkor avatták vitézzé, az utolsó egységes vitézavatás alkalmával. – Első ízben avattak csoportban érkezett erdélyi vitézeket is.

---

²²⁰ <https://www.vitezirend.com/rovatok/vitezi-rend/tortenet/info/>

Szakadások, szétszakadt működés

A Rend magyar vezetői és v. Radnóczy főkapitány közötti feszültség a Vitézi Széki Ülést és az avatást követő időszakban sem enyhült, hanem tovább rosszabbodott. Kezdődött azzal, hogy az újonnan kinevezett helyettes főkapitány jogkörét csak Magyarországra kívánta korlátozni és nem vonta be az egész Rendet érintő kérdések intézésébe. Igyekezett elkenni a Vitézi Széki Ülés rendbontókkal szemben elhatározott vizsgálatot és fegyelmi eljárást, a korábban Münchenben megjelenő és a központi kincstárból fizetett kiadványok előállítását és terjesztését átkergette a magyar szervezetre anélkül, hogy annak anyagi vonzatát rendezte volna. Kifogásolta, hogy Magyarországon tömegével vesznek fel új rendtagokat, melyet később még azzal a valótlansággal is kiegészített, hogy ezek zöme volt kommunistákból áll. Erre való hivatkozással önhatalmúlag meg akarta változtatni a felvételi szabályzatot és szűkíteni kívánta a várományosok körét. A Vitézi Széki Ülés határozatát figyelmen kívül hagyva, be kívánta tiltani a határokon túl élő magyarok felvételét a Vitézi Rendbe. Mondvacsínált ügyek alapján fegyelmi eljárást kezdeményezett több felavatott magyar vitéz és rendi vezetővel szemben, és amikor azt látta, hogy az eljárásnak nincs alapja, az idevonatkozó iratokat levéltárilag elfektette.²²¹

Sajnos, a kommunisták nagyarányú felvétele nem cáfolható. A Vitézi Rendbe történő behozataluknak korábban én is szem és fültanúja voltam már 1994-ben is. Felvételük előtt pedig a VRNT tagozat nyitotta tágra a kapukat. Mondván, nem lehet vitéz, de „jó elvtárs”, tehát legyen VRNT tag. Mi több, idővel egyre több vitézi tisztséget láttak el VRNT tagok, és több területen ők lettek a vitézek területi elöljárói is.

v. dr. Bucsy László megjegyzése a VRNT kapcsán 2012-ben: „NT-s rendtársaknak három év elteltével lehetővé teszitek a teljes jogú, várományosi jogot létesítő / !!!!/ kardos vitézzé való átminősítést. Ez elég csalogató lehetőség, ámbar nagyon nyilvánvaló, hogy a ti „új hullámos” vitézi generációtok örökletes vitézi címe döntően különbözik a Kormányzó Úr által elismert, érdemszerző ősök katonai teljesítményén alapuló várományosi címtől. Ezzel együtt egy kis csavarral lehetőséget adtok arra, hogy állományotok jó részét előbb-utóbb úgymond kardos vitéznek, utódaikat pedig várományosoknak tekinthessétek. Érdekes módon miközben ezzel a furcsa módszerrel növelitek a „saját gyártmányú” kardos vitézek számát...”²²²

v. Bucsy a Történelmi Vitézi Rend álláspontját fogalmazta meg a VRNT átminősítések terén. v. Bucsy véleményét teljességgel osztja a jelen cikk írója is.

Az VRNT-be történő felvételnek nem volt akadálya az sem, ha valaki valamilyen szélsőséges (nyilas, kommunista) pártnak volt a tagja, sőt aktív kommunista párttagokat is vettek így fel a Rendbe. 1989 után ugyanis a rehabilitáció és az előléptetések kiharcolása érdekében v. Radnóczy javaslatára és nyomására egy sor magas rangú, kommunista, moszkovita tisztet is felvettek az VRNT-be, hálából a sima és gyors ügyintézéséért. A későbbiekben feszültséget jelentett az is, hogy az VRNT tagság nem volt örökölhető, és ebbe sokan nem akartak beletörődni, így szembe kerültek a rendi vezetéssel. Mások a "Vitéz" jelzőt használták nevük előtt, mely az VRNT tagokat nem illette meg. Végül sokan teljesen érdektelenné váltak, nem foglalkoztak rendi ügyekkel, tagdíjat nem fizettek, munkát nem végeztek.²²³ Azt kell mondanunk, hogy felesleges és erőltetett dolog volt annak idején az VRNT tagozatot létrehozni.

Elérkezett az 1997-es esztendő. Év elején ismertté vált, hogy 14 felavatott vitéz "Vitézi Lovagrend" néven új szervezet bejegyzését kezdeményezte a Fővárosi Bíróságon. Az új tervezet bejegyzése azonban többszöri ügyészi észrevétel miatt nem történt meg. Amikor ezeket a tényeket v. Radnóczy tudomására hozták, semmiféle ellenintézkedésre nem került sor. Utóbb kitudódott,

²²¹ <https://www.vitezirend.com/rovatok/vitezi-rend/tortenet/info/>

²²² http://vitezirend.hu/Downloads/egyesulesi_iratok_2011_2012/bucsy_levele_gazsonak_%202012_marc.pdf
(v. dr. Bucsy László 2012.03.25-én, v. Molnár Gazsó Jánosnak írt levele)

²²³ <https://www.vitezirend.com/rovatok/vitezi-rend/tortenet/info/>

hogy éppen ő volt az, aki a szervezőket ennek a lépésnek a megtételére buzdította. A túrhetetlen helyzetet látva, az országos törzskapitány v. dr. Bercsényi Miklós 1997 március 1-ével lemondott tisztségéről abban a reményben, hogy ezáltal a viszony enyhülni fog. Sajnos nem így történt, a helyzet tovább romlott.

A Rend magyarországi vezetői, vagyis a központilag kinevezettek és a társadalmi szervezet (egyesület) keretében megválasztottak végül úgy ítélték meg a helyzetet, hogy v. Radnóczy zsarnoki uralkodását többé nem fogadják el.

1997. április 16-án összevont tanácskozást tartottak a hazai vitézi vezetők, melyen v. Hellebronth Gusztáv helyettes főkapitány elnökölt, és v. Tabódy István egyesületi elnök is jelen volt. A megjelent 15 vezető kimondta, hogy ideiglenesen kivonják magukat v. Radnóczy vezetése alól, és mindaddig, míg új főkapitányt nem választanak, v. Tabódy István egyesületi elnök főhatósága alá helyezik magukat. Döntöttek arról is, hogy ez ügyben rendkívüli küldött közgyűlést hívnak össze, ahol majd a küldöttek alakítják ki a végleges álláspontot.

Ezt a határozatot a megjelent 15 vezető közül 14-en írták alá, egyedül v. Hellebronth kért egy napi gondolkodási időt, s aki azonban másnap vonatra ült és v. Radnóczy mellett kötelezte el magát. Az 1997 április 30-ára összehívott küldöttközgyűlés a vezetők javaslatait elfogadta, azokat megerősítette, annak dacára, hogy az ülésen megjelent és szót kapott v. Radnóczy és v. Hellebronth is. A küldöttek hitet tettek a Rend egysége mellett, de v. Radnóczy személyét nem tartották továbbra alkalmasnak és méltónak arra, hogy a főkapitányi tiszteket betöltse.

A Vitézi Szék 1997. június 26-án teljes ülést tartott József Árpád nagymester elnöklése alatt. A magyarországi fejleményekre reagálva, egyhangú határozatot hoztak arról, hogy törlik a Vitézi Rend állományából dr. Bartha Istvánt, dr. Bercsényi Miklóst, Hatalay Gézát, Magyar Lászlót, dr. Szakonyi Lászlót, Tabódy Istvánt, Tóth Bélát és Váry Józsefet „a Vitézi Rend egységének megtagadására vonatkozó törvénytelen döntésük miatt”. „Ezt követően július 25-én az Egyesület ismét küldöttközgyűlést tartott – a Tabódy-féle csoport álláspontja szerint szabálytalanul – amikor is a 17 jelenlévő tag elnökké választotta Hellebronth Gusztávot, akit szeptember 25-én be is jegyzett a Fővárosi Bíróság, mint a Vitézi Rend Egyesület képviselőjét. így az Egyesület Hellebronth Gusztáv elnöklése alatt, a müncheni vezetéshez hűen törvényesen működött tovább, míg a „másik társaság” dr. Bercsényi Miklós vezetésével bírósági bejegyzés nélkül kezdte meg önálló tevékenységét. A helyzetet mindkét vezetőség úgy értelmezte, hogy ők a Vitézi Rend törvényes magyarországi képviselői”.²²⁴

Ezzel kezdetét vette a Vitézi Rend vezetésének megosztottsága. Mindkét csoport igyekezett maga köré tömöríteni a szervezet tagjait, mely abban az időben 2600 főt számlált.

A helyzetet tovább bonyolította, hogy egy szűkebb csoport (17 fő) a küldöttközgyűlés összehívásának mellőzésével, szabálytalanul elnök-főkapitánnyá választotta v. Hellebronth Gusztávot, akit a Fővárosi Bíróság 1997. szeptember 25-vel bejegyzett a Vitézi Rend képviselőjévé. Ekkor szokatlan helyzet állt elő. A bejegyzett elnök-főkapitány nem a törvényes székhelyen működött, ott továbbra is v. Tabódy István csoportja, valamint a Vitézi Rend irattára maradt. Ezt mindkét csoport úgy értelmezte, hogy ők a törvényes csoportosulás.²²⁵

A kialakult helyzetről a tagság persze szinte semmit sem tudott. Mindenkit villámcsapásként ért a kialakult ellentét. Továbbá, igen nehezen lehetett feloldani a vitézi esküben foglaltakat, mondván, hogy mindenkor engedelmeskedünk rendi előljáróinknak. Ebből kifolyólag a tagság leginkább úgy oszlott szét, hogy az adott székkapitány vagy vitézi hadnagy, aki az illető közvetlen felettese volt, melyik oldalra állt. Továbbá, befolyásoló tényező volt, hogy a barátok melyik

²²⁴ Kurucz Ádám: A Vitézi Rend 1997-es kettészakadása az országos sajtó tükrében: Kapu, XXX. évfolyam, 2018/10

²²⁵ <https://www.vitezirend.com/rovatok/vitezi-rend/tortenet/info/>

csoportba mennek. Az is látszott, hogy a legtöbb kommunista múlttal gyanúsítható személy, v. Tabódy csapatában tömörült. Úgy nézett ki a dolog, mint egy belső kommunista puccs a törvényes vitézi vezetés és a nagymester-főkapitány ellen. Az egyesületnek volt olyan vezetőségi tagja, aki a Kádár korszakban mezőgazdasági átásé volt Bejirútban. Nehezen elképzelhető, hogy az illető nem volt kommunista párttag.

A szakadás okát v. Hellebronth Gusztáv így határozta meg: „Mindez egy bukott rendszer beépült ügynökeinek műve... A mi esetünkben először is két úr, az SZDSZ két mezőgazdasági szakértője – pl. B. M. jelent meg a színen. Kiépítették a renden belüli pozíciójukat ...” Hellebronth szerint v. Bartha I. pedig egykori ÁVH beszervezett volt, aki szintén sokat rontott a Vitézi Rend helyzetén.²²⁶ A szakadásban további hat, köztük két tiszteletbeli törzskapitány vett részt, név szerint dr. v. Bartha István, v. Hatalay Géza, v. Magyar László, dr. v. Szakonyi László, v. Tóth Béla és v. Váry József.²²⁷

Hogy v. Tabódy mellett, vagy v. Habsburg József Árpád mellett maradtak többen, nem volt megállapítható. Volt, aki mindkét helyre fizetett tagdíjat, mások mindkét helyen felavattatták magukat, és mindkét csoport az adminisztrációt a magáénak tekintette. Ezért, mindkét csoport hirdette, hogy 3000 tagja van. Így hirtelen „6000” vitéz lett az országban. – Jelen cikk írója ekkor vitézi alhadnagy, és mivel vitézi előljárója maradt v. Habsburg József Árpád mellett, így a cikkíró is oda került.

v. Hellebronth Gusztáv szerint, Tabódy táborába – ez a mai Vitézi Rend Egyesület – a szakadás pillanatában kb. 400 egykori MDP, illetve MSZP tag lehetett a 1500 fős tagságon belül.²²⁸

Hogy hányan éltek külhonban a vitézek közül valójában, az rejtély volt mindenkor. 2003-ban, mint az ICOC Vitézi Rend ügyvezető törzskapitánya, próbáltam kideríteni a külhoni vitézek számát. Nem lehetett kideríteni! Erdélyben 400 főt jeleztek, de valójában 10 főt találtunk csak. Amerikában a címek ellenőrzése után 10-15 cím volt élő. Európában alig 40 nyugat-európai vitézt találtam lakcím alapján. Afrikában 1 főt találtam. Ausztráliában 120 főt jeleztek, majd 2008-ban hirtelen 300 fölé lett a létszám. Itt a halottakat is beszámították az aktív létszámba, illetve a létszámba bekerültek a vitézek családtagjai, például feleségei is, noha nem voltak vitézek. Röviden, a külhon folyamatosan kódosított és nem szolgáltatott valós adatokat. Ennek ellenére a Vitézi Székben döntő többséget akartak maguknak, illetve a vitézi pénztárakat is maguknak akarták fenntartani, még akkor is.

Tehát, 1997-ben két Vitézi Rend Egyesület működött, két egyesületi elnökkel, akik közül a Fővárosi Bíróságnak kellett volna döntenie. Ez a döntés, több mint 10 évig elhúzódott. 1997-ben így egyszerre két vitézavatás is volt.

„Bihari Tamás, a Népszava újságírója találóan ’kettős könyvelésnek’ nevezte a Vitézi Rend magyarországi működési elvét, ugyanis a Vitézi Rend Magyarországi Tagozata Egyesület alapszabályában rögzítette, hogy ’belső hierarchikus felépítése a Rend előírásai szerint történik’. Azonban ennek ellentmondott, hogy a tagok jogosultak voltak szavazni, illetve a választmány tagjait – így az elnököt is – a közgyűlés választotta meg. Ezzel szemben a Rendi Kódex kimondta: ’Az egyesület elnöke csakis az illetékes rendi területi előljáró – főkapitány, helyettes főkapitány, vitézi törzskapitány, vagy székkapitány – lehet. A többi egyesületi tisztségviselőt az egyesületi közgyűlés választja’. Tehát az alapszabály hiába mondta ki egyértelműen, hogy függőségi viszonyából adódóan az Egyesület a ’Rendi Kódex előírásait követi’, a magyar jogszabályi keret lehetőséget adott egy, a Vitézi Széknek nem tetsző elnök megválasztására, vagy az alapszabály

²²⁶ Sinkovics Ferenc: A Vitézi Rendet Magyarországon sohasem tiltották be: Magyar Demokrata, 2. évfolyam, 1998-11-05 / 44. szám

²²⁷ http://vitezirend.hu/Downloads/egyesulesi_iratok_2011_2012/bucsy_levele_gazsonak_%202012_marc.pdf

²²⁸ Sinkovics Ferenc: A Vitézi Rendet Magyarországon sohasem tiltották be: Magyar Demokrata, 2. évfolyam, 1998-11-05 / 44. szám

módosítására és akár a függőségi viszonyra utaló szakaszok törlésére is. 'Várható volt, hogy lesznek, akik fölfedezik a joghézag adta lehetőségeket' – nyilatkozta Krasznay Béla 2000-ben."²²⁹

v. Tabódyék 1997. szeptember 07-én Budapesten a Park Színpad területén 260 új vitézt avattak, míg v. Radnóczy a budapesti Szent Imre templomban avatott szeptember 20-án vitézeket.²³⁰ Jellemző a kialakult káoszra, hogy nem is egy olyan személy volt, aki mindkét helyen felavattatta magát.

v. Hellebronth szerint 1998-ban „miniszter Várhelyi András kigazda parlamenti képviselő hatására megtiltotta, hogy a hadsereg egységei és szervezetei segítséget nyújtsanak a rendezvényeinkhez.”²³¹ Később, ez a Várhelyi lesz a Vitézi Rend Egyesület elnök-főkapitánya.

v. Tabódy Vitézi Rend Egyesülete 1998. augusztus 22-én a Bolyai János Katonai Műszaki Főiskolán – a honvédelmi miniszter, állami, önkormányzati és civil szervezetek vezetői előtt – 210 személyt, 1999. szeptember 11-én ugyancsak Budapesten a Hősök Templomában 210 jelentkezőt avatott.

Ezalatt a v. Radnóczy–v. Hellebronth-féle ICOC Vitézi Rendje, 1998-ban Kenderesen, míg 1999-ben újra Budapesten a ciszterek templomában avatott mintegy 500 új vitézt.

Közben Erdélyben is kialakultak a Rend törvényes működésének a feltételei, aminek eredményeként 1997-ben Gyergyószentmiklóson, 1998-ban Marosvásárhelyen és Kolozsváron, 1999-ben pedig Nagyváradon avattak fel összességében 260 új vitézt. Meg kell emlékezni arról, hogy a Rend romániai törvényesítésében nagy szerepet játszott v. Bereczky Árpád, aki 1998-ban az erdélyi törzskapitányság vezetője lett. A történelmi hűség kedvéért, meg kell jegyezni, hogy pár év múlva 2003-ban a teljes v. Bereczky csoport, v. Habsburg József Árpád mellett köt ki, elhagyva a Vitézi Rend Egyesületet.

A magyarországi széthullással párhuzamosan, a rend a külhonban is kettévált, leginkább oly módon, hogy kinek a barátai hová kerültek. Beszéltem az akkor Németországban élő nagybátyámmal, v. Maróthy Csabával. Kérdeztem tőle, hogy miért v. Bercsényit támogatja. A válasz egyszerű volt. Ugyan v. Habsburg József Árpád a főkapitány és neki van igaza, de az asztaltársaság v. Bercsényi mellett döntött többségi szavazattal. Így én is mentem velük.

Talán 1998-ban lehetett az ICOC Vitézi Rend állománygyűlésén, hogy ismét előkerült az egykori MSZMP tagok jelenlétének a kérdése. Történészként érdekes volt hallgatnom azt, hogy különböző idős urak miképp leplezték le egymást és egymás múltját, hogy hogy ki és kit figyelt meg. Természetesen a kiderült múltbéli dolgoknak végül nem lettek következményei.

1998-ra a helyzet, ha ideiglenesen is, de rendeződött. A legfelsőbb bíróság Kny. II. 28.834/1997/15. szám alatt hozott jogerős végzése kimondta: A Vitézi Rend Egyesület elnöke Hellebronth Gusztáv.²³²

Közben a cikk szerzője az ICOC Vitézi Rendi ágazatban 1997-től vitézi alhadnagy Budapest I-II. kerületében, majd 1998. 12. 15-től 2000-ig vitézi hadnagy Budapest I-II. kerület, majd utóbb csak az I. kerületben. Közben 1998. január–július között központi irodavezető is, azaz a rendi ágazat magyarországi ügyeire teljes rálátása volt.

Majd vitézi hadnagyi tisztségemről 2000 elején leköszöntem, mert rendi előljáróm, Dr. v. Keserű József renden belüli törvénytelen ségivel nem tudtam egyetérteni.

²²⁹ Kurucz Ádám: A Vitézi Rend 1997-es kettészakadása az országos sajtó tükrében: Kapu, XXX. évfolyam, 2018/10

²³⁰ Floridai Bajtársi Híradó, XV. évfolyam, 3. szám 1997

<http://www.csendor.com/konyvtar/konyvek/FBH/FBH%201997/FBH%201997%203.sz.pdf>

²³¹ Sinkovics Ferenc: A Vitézi Rendet Magyarországon sohasem tiltották be: Magyar Demokrata, 2. évfolyam, 1998-11-05 / 44. szám

²³² Kurucz Ádám: A Vitézi Rend 1997-es kettészakadása az országos sajtó tükrében: Kapu, XXX. évfolyam, 2018/10

Ekkoriban a küzdelmekből v. Habsburg József Árpád nem vette ki a részét. Mindkét fél lényegében annulálta, és mint nagymestert, vagy mint ahogyan később titulálták, mint Legfőbb elöljárót, nem vette figyelembe. Mindenütt csak a főkapitányok harca folyt, noha ők az 1993-as átminősítések miatt nem tényleges főkapitányok, hiszen alá voltak rendelve a nagymesternek – a legfőbb elöljárónak. v. Radnóczy, hogy helyzetét erősítse, idővel Budapestre költözött és a Lajos utcában lakott, közel a Kolosy térhez. Minden vasárnap, tábornoki egyenruhában ment misére az újlaki Sarlós Boldogasszony plébániatemplomba. Így hetente találkozhattam vele.

A kettészakadt Vitézi Rend életében, egy a Honvédelmi Minisztérium által kezdeményezett összejövétel jött létre 2000 januárjában. Ekkor v. Hellebronth Gusztáv telefonon felhívta dr. v. Bercsényi Miklóst, és javaslatot tett az újraegyesítésre, az ezzel kapcsolatos tárgyalások felvételére. Ezek a tárgyalások már másnap elkezdődtek, melybe egyrészt Dr. v. Keserű József, másrészt v. Hernády Ferenc kapcsolódtak be. v. Hellebronth-nak nem volt tárgyalási felhatalmazása se az egyesülettől – mivel ekkor az ICOC Vitézi Rend jogilag a 4227 sorszám alatti egyesület égisze alatt futott, hiszen nem döntött a bíróság ekkor még arról, hogy melyik csoport a jogszerű, – se az ICOC Vitézi Rend Vitézi Székétől. Az ügyben az ICOC Vitézi Rendben nem volt sem köz-, sem küldöttgyűlési határozat és a Vitézi Szék sem tárgyalt erről. A kezdeményezés v. Keserű és v. Hellebronth magánakciója volt. v. Hellebronth, különböző szóbeszéd alapján, „fogható és így befolyásolható” személyiség volt.

A v. Hellebronth és v. Hernády-féle – ha jól emlékszem, akkor utóbbi volt, 1994-ben, igen nagyvonalú a kommunista kérdésben – akció a következőkben állapodott meg:

- Egységes rendi vezetést kell létrehozni, minden korábbi kinevezett és megválasztott rendi tisztségviselő lemond a tisztségéről, és átadja a helyét a közös küldöttközgyűlésen megválasztandó új vezetésnek.

Evvel az volt a gond, hogy teljesen annulálta v. Habsburg József Árpádot és a külhoni törzsszékek vezetőit, továbbá, érezhető volt a háttérben a részlelhajlás. A kezdeményezők csak Magyarországon gondolkodtak és kihagyták a külhoni vitézeket. Abban igazuk volt, hogy a magyarországi ügyeket Magyarországon kell intézni, a magyar jog szabályai szerint. A megoldás az lett volna, ha egyesületi elnöknek v. Habsburg József Árpádot jelölik. Ezt azonban nem tették meg. Ennek több oka volt. A külhon például nem akarta ellenőrzése alól kiengedni a rend legfőbb vezetőjét, miáltal a hazai törzskapitányok zsákutcába kerültek az ICOC Vitézi Rend esetében. Viszont az ICOC Vitézi Rend legfőbb vezetőjéről nem mondhatott le. Eleve ezért is kudarcra volt ítélve a kezdeményezés. Tehát, megint szembe került egymással a rend, mint rend és annak szabályozása, valamint az egyesületi hazai jogszabályozás. Az egyik fél csak egyesületben gondolkodott, míg a másik csak a rendi szabályozásban, a kódexben. Tehát, eleve más jogalapon álltak. A kódex a szabad gyülekezési jogot képviselte és azt, hogy mindenki annak tartja magát, aminek akarja, mindaddig míg nem sért jogszabályt, illetve nem folytat gazdasági tevékenységet.

- Mindkét oldalon a felavatott vitézek tagságát el kell ismerni.

Ez szép megfogalmazás volt, de eddigre a (a v. Tabódy-féle) Vitézi Rend Egyesület az információk szerint már tele volt egykori MSZMP tagokkal, illetve olyan személyekkel, akik a másik vitézi ágazatba nem nyerhettek volna felvételt. Azt várta az egyesület, hogy az ICOC ágazat legitimálja azokat, akiket egykor az ICOC ágazat nem vett fel. Ez pedig sok esetben nem volt elfogadható. Ekkor jelennek meg tömegével az egymást igazoló 1956-osok. Egyáltalán nem lehetett bizonyítani tényleges tevékenységüket. Közülük sokan kötöttek ki az egyesületnél. Lehet, hogy ekkor, de lehet, hogy pár hónappal később több felvételi kérelem érkezett Győrből. A 20 fölötti kérelmező mind egy katonai alakulatban szolgált egykor. Abban az alakulatban, akik Budapest ostromakor, orosz oldalon állva szétágyúzták Budapestet. Őket az ICOC ágazat elküldte és nem vette fel. Tudomásom szerint ők utóbb az egyesületben találtak befogadásra. Ezért az ICOC

oldal mindenféle egyesítést a tagság felülvizsgálatától tette függővé. Ez pedig ugye a tervezet szerint elmaradt.

– Mindazok, akik a 75. életévüket betöltötték, nem választhatók újra.

Ez elvben jó megoldás lett volna. Igen ám, de az egyesület közgyűlése mindent felül írhat, tehát a tervezet mögött nem volt stabil jogi háttér.

– Nem ismerik el v. Radnóczy intézkedési jogát, és nem tekintik őt a Vitézi Rend főkapitányának.

Ez egy olyan kitétel, ami megint kihagyta v. Habsburg József Árpádot, aki az ICOC ág tényleges vezetője volt, lásd az 1993-as itt közölt dokumentumokat. Az ICOC ágnak nem v. Radnóczy a vezetője, hiába ő a „főkapitány”, tehát ez esetben személye irreleváns volt. v. Radnóczy főkapitányi titulusa és tényleges jogköre teljesen megtevesztő és félrevezető.

– A közös küldöttközgyűlést három hónapon belül összehívják, és addig mind a két csoportosulás vezetői összehangoltan tovább viszik az ügyek intézését.

Igen ám, de az ICOC ágazat nem kívánt egyesülni, nem véletlen, hogy v. Hellebronth és v. Keserű akciója mögött nem állt senki. Így az ügyben köz- vagy küldöttgyűlést sem akart összehívni.

2000. január 17-én a fenti tartalommal nyilatkozatot írtak alá a Honvédelmi Minisztériumban a két csoport „képviselői”.

Mindezek alapján a két csoportosulás vezetői, v. Tabódy és v. Hellebronth közös meghívót írtak alá, mellyel mind a két csoportosulás korábban megválasztott küldötteit, együttes közgyűlésre hívták meg a Magyar Honvédség Művelődési Házába március 18-ára. A meghívottak 81%-a jelent meg, így az határozatképes volt. Emlékezetem szerint nem voltak hivatalos küldöttei az ICOC csoportnak. Az ICOC csoport a megválasztandó személyekről előzetes információt nem kapott. Az ülés egy jól szervezett puccs volt az ICOC ellen, mivel a folyamatban lévő jogi eljárást az egyesület így kívánta megoldani.

Az akkor megválasztott elnök-főkapitány, Dr. v. Várhelyi András személyéről is akkor lehetett először hallani. Dr. v. Várhelyi András vitézi jogosultságát is többen megkérdőjelezték. Újságíró múltja miatt valószínűsíthető volt MSZMP múltja, illetve a Független Kisgazda Pártban végzett országgyűlési tevékenysége is sok kívánnivalót hagyott maga után. Így személye eleve elfogadhatatlan volt az ICOC ágazat szemében.

Én ott voltam ezen a gyűlésen, igaz az elejét lekéstem, és bár a részletekre már nem emlékszem, de arra a nyomasztó érzésre emlékszem, ami ott elfogott, és arra, hogy lényegében egy diktátummal álltunk szemben. Választásnak módja nem volt és lényegében csak a v. Bercsényi-vonal jelöltjei voltak mindenhol. El is jöttem az esemény vége előtt, mert bohózatnak éreztem az egészet.

Az egyesítési folyamat idejére a törzskapitányok elérhetetlenné váltak az ICOC csoportban. Az ügyeket székkapitányok és vitézi hadnagyok vitték tovább. A törzskapitányok csak akkor lettek elérhetők, mikor kiderült, hogy v. Hellebronth és v. dr. Keserű akciója kudarcba fulladt. Ha jól emlékszem, akkor egyetlen törzskapitány csatlakozott utólag az ICOC részéről v. Hellebronth-hoz és v. Keserűhöz, de utólag visszakozott, mondván, hogy félrevezették. Egyedül v. Hingyi László hangoztatta az ICOC törzskapitányok közül, hogy törvénytelen az egész. Ő volt az egyetlen, aki nem bújt el.

2000. március 18-án, mint kik jól végezték dolgukat, az immáron Várhelyi vezette egyesület közölte, hogy aki 2001. szeptember 30-ig nem csatlakozik hozzájuk, annak vitézi jogait törlik.

Itt, megint szembe került egymással a monarchikus rend és az egyesületi elv. Az egyesület még mindig nem értette meg, mi a különbség egy rend és egy egyesület között. Továbbá, egyoldalúan önmagukat kiáltották ki Vitézi Rendnek, miközben legalább annyian ellenezték tevékenységüket, mint ahányan ők voltak akkor. Tehát, hoztak egy egyoldalú diktátumot. Ezt az ICOC ágazat nem ismerte el.

2000-ben a Várhelyi vezette egyesület megszüntette a Vitézi Rend Nemzetvédelmi Tagozatát (VRNT) és mindenkit vitézzé minősített át. Így legalizálva a korábban vitézi jogokra nem méltó rendtagok jelenlétét a vitézek között, többek között legalizálva az egykori MSZMP tagokat is. Ettől kezdve, lényegében korlátozás nélkül bárki vitéz lehetett ezen egyesületi ágban.

Az ICOC ágazatban és annak oldalágaiban még 2024-ben is létezik a VRNT tagozat, illetve elvben létezik, hogy volt MSZMP tagokat nem vesznek fel. Persze, itt is van, aki átcsúszott a szűrőn és utóbb komoly zavart is keltett, lásd a későbbi Kárpát-medencei Vitézi Rendi ágazat esetét.

Mivel v. Hellebronth és v. Keserű az ICOC ágazat részéről felhatalmazás nélkül cselekedett, őket az ágazatból kizárta v. Radnóczy Antal. A kizárási folyamat a külhont is érintette. Így a Vitézi Rend nemcsak Magyarországon, hanem külhonban is szétesett. A helyzet arra emlékeztetett, mikor például az Árpád-ház alatt volt egy idősebb és egy ifjabb király. A nemesség ahhoz állt, aki többet fizetett nekik, akiknél pályafutásukat jobban megalapozhatták. Itt, most a vitézi tisztségviselők helyezkedése indult meg.

Az ICOC ágazat folyton az ICOC-ra hivatkozott, mint nemzetközi jogforrásra. Viszont az ICOC hallgat 1996-tól 2003-ig, avagy nem erősíti meg v. Habsburg József Árpádot és az őt követő vitézi ágazatot. Mi több, a szakadásra hivatkozva a Vitézi Rend tagságát is felfüggesztették, bár erről nem küldtek hivatalos levelet. Így, a jogi helyzete igen kétes volt. Magyarországon perben állt a 4227-es sorszámon bejegyzett egyesületért, külhonban pedig bejegyzései elévültek, még a bajtársi közösség bejegyzések is. Egyedül talán Ausztráliában volt valami bejegyzése, de azt soha senki nem látta Magyarországon, illetve nem annak égisze alatt próbált az ágazat működni.

Közben a Várhelyi vezette egyesület szabadalmi védettség alá helyeztette a „Vitézi Rend” szöösszetétel névhasználatot a 160272 lajstromszámon, és a Vitézi Jelvényt a 161696 lajstromszámon (csak annak keretét!!), továbbá a Vitézek Lapja időszaki kiadványt a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma lapnyilvántartásába vetette ISSN 1419-1792 nemzetközi azonosító számmal. Megjegyzendő, hogy maga a vitézi jelvény mára több mint 100 éves és teljesen nevetséges annak jogtulajdonlásán vitatkozni, hiszen az eredeti jelvény, annak megalkotása után 70 évvel, szabadon felhasználható formulává vált.

A „Vitézi Rend” szöösszetétel levédése igencsak kétes értékű, mivel a kifejezés már sokkal régebbi, mint ahogy a „védelmet” megkérték rá. Egy történelmi kifejezést pedig nem lehet kisajátítani. Ezért jöhetett később létre a Történelmi Vitézi Rend és a Kárpát-medencei Vitézi Rend is. Ugyanígy a „Vitézi Jelvény” levédése is bohózat volt, mivel itt ismét egy történelmi rendjelet akartak az újoncok kisajátítani. Olyan rendjelet, ami ekkorra már 80 éve forgalomban volt. A levédési bohózatnak így nem sok értelme volt.

Csak hab a tortán, hogy a Habsburg ág szintén levédette a „vitézi rend” szöösszetételt, de ők már Uniós szinten. (Európai Unió Belső Piaci Harmonizációs Hivatala 008876161 számon a Közösségi Védjegy-lajstromba bejegyezve.) Mint írják: „senki más ezt a (Vitézi Rend) szöösszetételt engedélyünk nélkül nem használhatja az Európai Unióban.”²³³

---

²³³ http://vitezirend.hu/Downloads/egyesulesi_iratok_2011_2012/bucsy_levele_gazsonak_%202012_marc.pdf

Az ICOC ágazatban a helyzet rendeződése után a cikk szerzője 2000. 06. 03-tól 2001-ig székkapitány Buda, valamint Pest és Nógrád megyék élén, majd 2001-2003 között központi székkapitány Zrínyi Csoport helyettes vezetőjeként, és így a Vitézi Szék szavazat nélküli tagja.

2000-ben ismét két vitézavatásra került sor, mert mindkét ágazat avatott vitézeket.

Az ICOC vitézi ágazat élére ekkor került helyettes főkapitányként v. Krasznay Béla. Neki lényegében semmiféle vitézi előzménye, pályafutása nem volt, így ejtőernyősként esett az ICOC ágazat vitézei közé. v. Krasznay a Recski Szövetség Egyesület országos elnöke volt. Akárhányszor készült vele riport a Vitézi Rendről, ő mindig politikai múltjáról beszélt, a Vitézi Rendről szinte sohasem. Ez nagyon feltűnő volt. Jeleztem neki, hogy az egyesület körüli pert le lehetne zárni, ha végre felvetnék azt, hogy az 1996-os névváltoztatás jogszerűtlen volt. Ez esetben a bíróságnak az 1996-ot megelőző állapotot kellene helyreállítania és az egész szervezetet új alapra lehetett volna helyezni. Erre ő közölte velem: Hogy még ő él, addig a jogszerűséget senki nem fogja vizsgálni. Ez igen elgondolkodtatott, és felvetette bennem azt a gondolatot, hogy a perek mögött más érdekek állhatnak. A kérdésről beszéltem dr. Grespik László ügyvéddel is. Szerinte a per hamar lezárható lett volna, de ha az érdekek úgy kívánják, akkor évtizedekig is elhúzható.

v. Krasznay agresszív és arrogáns vezető volt, aki hamar összeütközésbe került v. Radnóczyval és v. Habsburg József Árpáddal is. v. Krasznay mindenkit uralni akart, mint leendő új főkapitány. Így személye eleve kizárta a két ágazat közötti közeledést. Máig nem tudni, hogy ki hozta őt az ICOC Vitézi Rend nyakára.

v. Krasznay – mint magánszemély – peres úton megtámadta a 2000-ben összehívott küldöttközgyűlést és annak határozatait. A per évekig húzódott és a Fővárosi Ítéltábla 4. Pf. 20.984/2006/7. számú jogerősen ítéletével fejeződött be, mely igazolta a Vitézi Rend törvényes működését. De addigra a Vitézi Rend már három ágra válik szét.

2000 végén elhunyt vitéz Tabódy István, így személyének letűnte okot adhatott volna a közeledésre, de ez nem történt meg.

Elvi követelmények és három, majd négy ágon működés

2000 után mint a Vitézi Rend Egyesület, mint az ICOC Vitézi Rend gőzerővel építette ki Magyarországi és külhoni bázisait. Ekkora véglegesen létrejöttek a párhuzamos szervezetek. Mivel pedig hirtelen „káderhiány” állt elő, egyre több vezetői tisztséget kaptak a VRNT tagok.

A kettős szervezeti kiépülés hosszútávú problémája, hogy ettől kezdve kialakult az egyes ágakban, a „csak én vagyok az igazi” érzés. Tehát, mindenki más senki, és csak én létezhetem. A másik kommunista (noha minden ágazatban szép számmal tűntek fel kommunisták), a másik nyilas, ti pedig senkik vagytok. Ez a szemlélet minden későbbi egyesítési kísérletet tönkretett, lásd a 2011-es eseményeket, vagy a 2021-es próbálkozásokat. A párhuzamos szervezeti kiépítés egyben előidézte a nyakló nélküli tagfelvételi rohamokat. Most már szinte fű, fa és virág vitéz lehetett. Fő, hogy fizesse ki a tagfelvételi díjat, illetve fizessen tagdíjat. Ez az örület oda vezetett, hogy szép lassan kikoptak a Vitézi Rendből a valódi vitézek. **Valódi vitéz alatt értem azokat, akiket még vitéz nagybányai Horthy Miklós alatt avattak vitézzé, illetve ezek vérszerinti leszármazottjait. Azért ők a valódi vitézek, mert jogforrásuk a Magyar Királyságban keletkezett és mert jogszerzőjük még maradék nélkül bírta egykor a vitézi jogokat. Ugyanis a Vitézi Rend a nemesség pótlására létrehozott monarchikus rend eredetileg.** Ez az, amit például v. Bercsényi nem akart megérteni, és ezért nevezte tévesen hatóságnak az egykori Vitézi Rendet. **Monarchikus jog viszont köztársaságban nem keletkezhet! Ezért az 1946. 02. 01. után avatott vitézeket, ha nem volt felavatott és beiktatott jogelőzményük a Magyar Királyság időszakából, nem lehet teljes jogú vitéznek tekinteni.**

Az új avatottak helyzetére párhuzamot II. Rákóczi Ferenc adományaiban lehet fellelteni. Ő mint „vezérlő fejedelem”, valójában „dux et princeps”-ként nem adott ki nemesítő okleveleket, mivel ő nem birtokolta a Magyar Szent Koronát és az abból fakadó jogokat. Ezért ő csak szabadítékleveleket adott ki. Ezen szabadítéklevelek lényegileg tartalmazták a nemesség jogait és jogállását, de nem voltak avval mégsem azonos értékűek, mert ahhoz, hogy ténylegesen nemességgé váljanak, a szabadítékleveleket utólag a magyar koronás uralkodónak is meg kellett erősítenie. Meg is tette a szatmári békekötés során.

Tehát, v. Horthy vitézei és azok leszármazottjai között és az 1945 után keletkeztetett vitézségek és leszármazottjaik között épp olyan különbség áll fent, mint a II. Rákóczi Ferenc-kori nemesek és II. Rákóczi Ferenc szabadítéklevelesei között egykor fennállt. Ezt persze mindegyik újkori vitézi szerveződés elfelejti. Így viszont oda jutottunk, hogy szép csendben eltűntek a Főméltóságú Kormányzó Úr vitézei és azok várományosai, és helyüket *homo novusok* vették át. Ez pedig új értékrend megjelenését is jelentette a különböző vitézi ágazatokban.

A kettős, majd később a még többesebb szervezeti kiépülés azt is eredményezte, hogy kialakultak rendi pályafutások, tisztség várományosi sorok, amikről az érintettek nem kívántak és ma sem kívánnak lemondani, mert ezen tisztségektől érzik magukat valakinek. Ez a szemlélet pedig szintén ellehetetleníti mindenféle közeledés és egységesülés lehetőségét.

2003-ban a Vitézi Rend Egyesület küldöttgyűlésén dr. vitéz Bercsényi Miklóst választották főkapitánnyá, aki megköszönte a bizalmat, de korára való tekintettel a tisztséget csak egy évre vállalta. Fő feladatának a rendi egység végleges megteremtését, illetve megerősítését tekintette.

Közben az ICOC Vitézi Renden belül v. Radnóczy Antal, minden bizonnyal v. Habsburg József Árpád 2001. 12. 15-én írt levelét is felhasználva, úgy határozott, hogy detronizálja a levél íróját és elkezd tényleges főkapitányként tevékenykedni, mondván, a Vitézi Rend nem ismeri se a nagymester, se a Legfőbb Elöljáró kategóriát, továbbá, v. Habsburg József Árpád semmi jelét nem

mutatta annak, hogy hazatérne Magyarországra. v. Radnóczy azonban 2003. 04. 28-án elhunyt. v. Radnóczy Antal ténylegesen csak 2003-tól volt főkapitány, mert a fentebb bemutatott dokumentum alapján, korábban bár címe főkapitány volt, gyakorlatban csak helyettes főkapitány volt, és ehhez ő maga ragaszkodott.

Utóda 2003. 09. 25-től vitéz Hunyadi László, ötvös, aranyműves.

Ezen ágazat részletesebb történetét a honlapjukra feltöltött újságból lehet megismerni.²³⁴ Lényegében a régi vitézi értékek megőrzésére törekszik, és viszonylag kevés soraik között a volt kommunista párt tagja. De itt is előfordult olyan törzskapitány, akit III./III-as múlttal gyanúsítottak meg. Az illető cserkészvezető persze tagadott. Egyesek pedig v. Hunyadi múltjában is foltot véltek felfedezni, pénzverdei és egyházi aranyművesi tevékenysége kapcsán.

Az ICOC ágazat Vitézi Széke 2003. szeptember 25-én vitéz Hunyadi László helyettes főkapitányt – korábbi országos törzskapitányt – választotta a Rend főkapitányának.²³⁵ Ekkor jött létre a ma Történelmi Vitézi Rend néven ismert vitézi ágazat.

Igen sajnálatos, hogy v. Habsburg József Árpád 2001-es levelét, csak viszonylag későn hozták napvilágra. Ha az korábban ismerté válik a vitézek széles tömege előtt, akkor valószínűleg azok, akik ekkor követték v. Habsburg József Árpádot egy „újabb” ágazat létrehozásában Magyarországon, nem tették volna. A levél kései megismerése viszont azt eredményezte, hogy a Vitézi Rend immáron három ágra esett szét.

Valamikor ekkor volt v. Turmezei Péter törzskapitány, Zalatnayné v. Balogh Éva vitézi hadnagy és még három főnek egyfajta közvetítési kísérlete. Igazából ennek célja és háttere mindmáig nem ismert előttem. A kísérlet hamar kudarcba fulladt és az érintettek visszavonultak a vitézi életből.

Ekkor viszont v. Habsburg József Árpád mögött nem állt jogilag bejegyzett szervezet és az ICOC is hallgatott arról, hogy mi is a tényleges státusza ott a Vitézi Rendnek. Hogy volt e élő bejegyzése a rendnek ekkor Ausztráliában, azt nem lehet tudni. Ezért, külhoni vitézek kezdeményezték, hogy Svájcban, semleges országban jegyezzék be a „Vitézek Tanácsa” nevű szervezetet. Ennek célja hosszú távon az lett volna, hogy a működésébe bevonja az összes vitézi ágazatot és végül egyfajta egységet hozzon létre. Ezen szervezet létrehozásánál jelen voltam, de nem voltam jogi aláírója a bejegyzésnek. Azt csak külhoni vitézek írták alá. – Megjegyzendő, hogy ezt a szervezetet már 2004-ben átjászták a Vitézi Rend Egyesület kezébe. Ezután a Vitézi Rendet v. Czitó Ferenc USA-beli törzskapitány bejegyeztette az USA-ban és v. Berkovits Tivadar európai törzskapitány bejegyeztette Vitézi Rend lovagrendként a svédországi Solanában. Így lett jogi háttere az ICOC Vitézi Rendnek. Ezen ágazatnak jelen cikk szerzője lett az ügyvezető törzskapitánya 2003. 10. 02-től 2005. 09. 27-ig.

2003. év vége felé, létrejött egy zártkörű találkozó, amin ott volt v. Habsburg József Árpád, v. Bercsényi Miklós, v. Berkovits Tivadar stb, és természetesen én is. Itt a Vitézi Rend Egyesület gazdasági visszaéléssel vádolta meg az ICOC ágazatot, mondván, hogy sehol nincs bejegyezve. Mikor a svájci jogszerű bejegyzést bemutattuk, az egyesület visszakozott. Ezután azt követelték, hogy minden vitézünk azonnal csatlakozzon hozzájuk. Ezt az ICOC ágazat nem tudta elfogadni. A találkozó „baráti” hangulatára jellemző volt, hogy vitéz Koós Ottó hangosan gyalázta a Habsburg-ház magyarországi szerepét, illetve egy, a Habsburgokat gyalázó újságcikket is köröztetett. v. Habsburg József Árpád úriember voltának volt csak köszönhető, hogy nem hagyta ott azonnal a megbeszélést. Miután v. Bercsényi elment, helyét helyettese vette át, akivel már emberibb módon lehetett megállapodásra törekedni. Végül megállapodtunk abban, hogy a két

²³⁴ <http://www.vitezirend.hu/publications.htm>

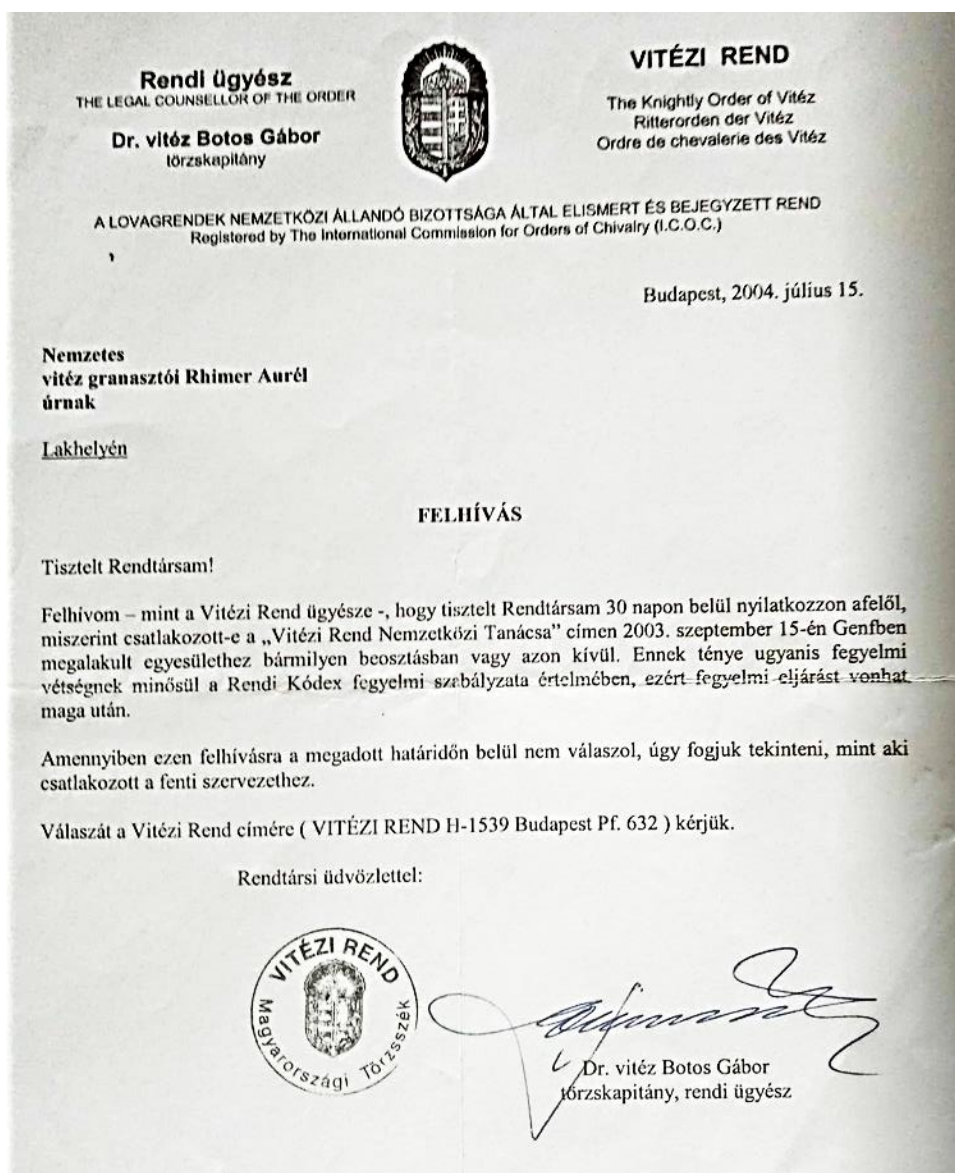
²³⁵ http://vitezirend.hu/index_2.htm

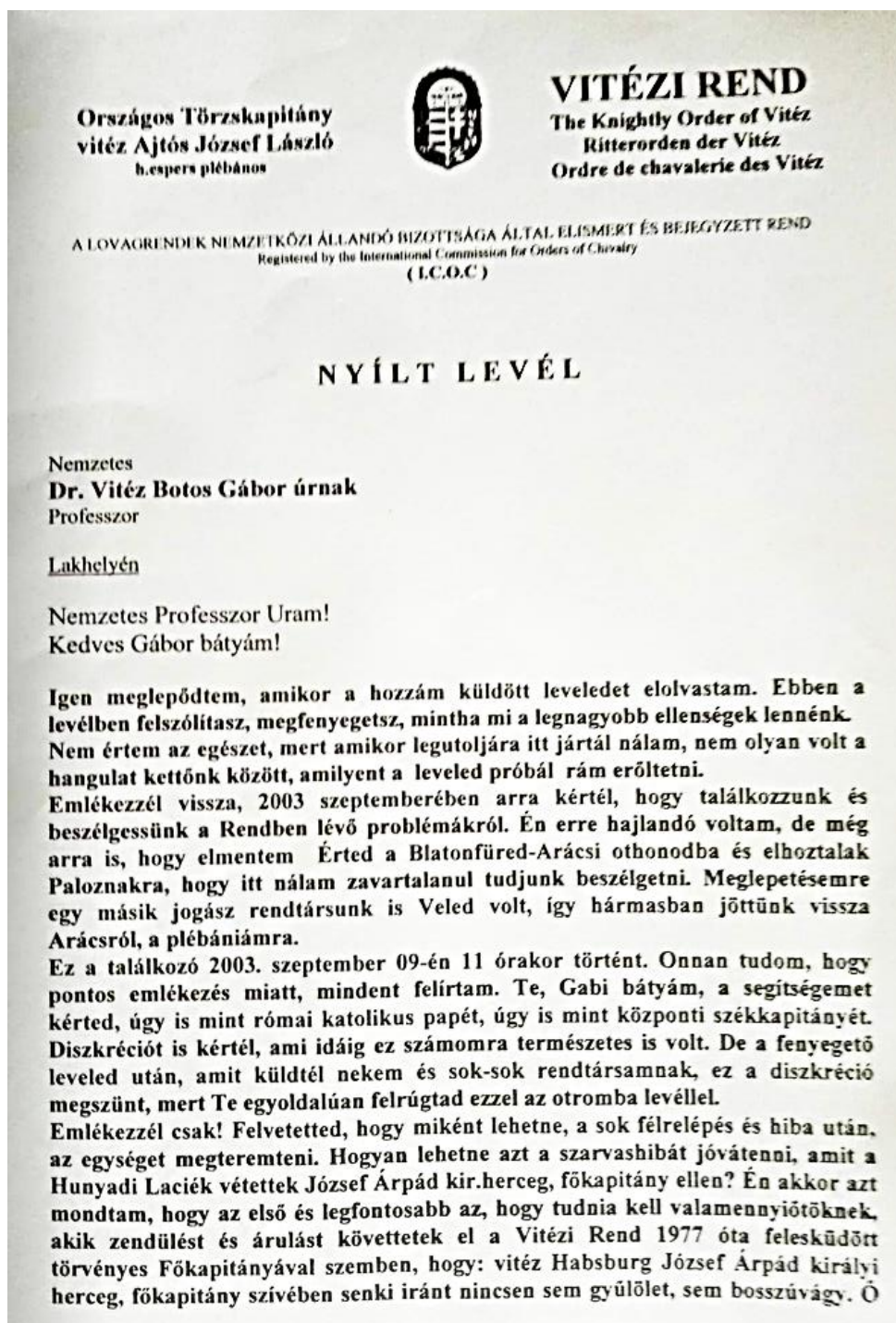
csoport megpróbál közösen részt venni rendezvényeken, egymás munkáját nem gátolja és kölcsönösen tiszteletben tartják egymást. Továbbá, hogy a Vitézi Rend Egyesület adminisztrációját az ICOC csoport, egy akkor korszerűnek mondható számítógéppel fogja segíteni. Az említett számítógépet én szállítottam le a Gidófalvi utcába.

Ekkor még v. Habsburg József Árpád mellett egy igen komoly magyarországi csoport állt, továbbá csatlakozott hozzá v. Bereczky Árpád erdélyi ágazata is, és Európában és Ausztráliában is voltak szép számmal vitézek, legalább is papíron. USA-ban élő vitéz Waldner Tibor országos törzskapitány már igen furcsán viszonyult az ICOC csoporthoz. Mint ügyvezető törzskapitány, látni szerettem volna, hogy tulajdonképpen hány ember is tartozik az ICOC vitézi ágazathoz. Ezért kértem egy részletes tagnyilvántartást v. Waldnertől. Ezt ő, adatvédelmi okokra hivatkozva megtagadta, majd besorolt a Vitézi Rend Egyesületbe. Ezután v. Czító Ferenc új USA-beli törzskapitányunk ellenőrizte a tagságot az utolsó ismert címük alapján, és igen siralmas eredményre jutott. Ugyanígy siralmas volt a valóság Erdélyben és Európában is. Papíron sok vitéz létezett, de a gyakorlat mást mutatott. Az ICOC ágazatban egyedül a magyarországi nyilvántartás volt rendben.

A svájci bejegyzés hatására v. Botos Gábor az ICOC Vitézi Rend rendi ügyésze egy igen zavaró körlevelet adott ki, amit én is megkaptam.

A levél kiadója nem volt tisztában avval, hogy a svájci bejegyzést v. Habsburg-József Árpád, tehát rendi előjárója kezdeményezte. Botos levelére v. Ajtos válaszolt. Alább közlöm a válaszelevél töredékét.

Tehát, 2003 után a Vitézi Rend már három ágazatban működött:

- 1/ *Vitézi Rend Egyesület*
- 2/ *Történelmi Vitézi Rend*
- 3/ *ICOC Vitézi Rend*

2003-ban felvettem a kapcsolatot dr. Habsburg Ottóval a Vitézi Rend ICOC megerősítése végett. Íme, a válasza:

UNION PANEUROPÉENNE
INTERNATIONALE
PANEUROPA-UNION

Dr. Otto v. Habsburg
Le Président
Hindenburgstraße 15
D-82343 Pöcking
Tel. +49-81 57-7015
Fax +49-81 57-7087
E-Mail: habsburg@habsburg.de

Pöcking, 2004. április 30.

Kedves vitéz Gerlelálvi - nemes gránasztói Rihmer Úr!

Hálás köszönettel vettem április 2-án kelt levelét és örülök annak, hogy Ön, aki most felelős szerepet visel a Vitézi Rend keretében, olyan hűséges közös hagyományunkhoz. Én mindig azt vallottam, hogy mindent meg kell próbálnunk, hogy egyesítsük a nemzetet és hogy a jövő felé forduljunk és ne feszegessük azokat az ellentéteket, amelyek a múltból tényleg léteznek.

Ebből a szempontból, és erre Önnek bizalmasan akarok válaszolni, legjobb kifejezés az volt, hogy az 56-os magyar szabadságharc előtt, amikor éreztük azt, hogy az emigrációnak nagy feladata van, kezet fogtam Horthy Miklós kormányzóval. Akkor azon a véleményen voltam, úgy ahogy ezt ma is vallom, hogy a nemzet érdekében mindenkivel össze kell fogni, aki kész a magyar nemzet érdekét szolgálni. Nálam úgy a jobb oldal mint a bal oldal nem számít, döntő a haza érdeke. Ezért a volt kommunista rendszer bizonyos egyéneivel, akik később szolgálták országunkat, éppen úgy kész vagyok kezet fogni, mint ahogy azt Horthy Miklós kormányzóval is tettem.

Ez persze ma már egy történelmi tény, míg a Vitézi Rend él, átélte a nehéz idöket és ennek folytán része a magyar közösségünknek. Ezért nagyon örülök, hogy József főherceget támogatja a Vitézi Rend keretében. Én mindig jómagam is mindent megtettem, hogy József főherceget támogassam, mert tudom, milyen izzó hazafi, milyen hűséges a haza iránt

és mennyire képviseli azt a vonalat, amelyet én is képviselek, amiért én a magyar nemzet érdekeinek alávetem a többi elgondolásokat. Ez persze nem jelenti azt, hogy én most mindent elfelejtek, ami a múltban történt, de, ami a jövőt illeti, össze-állunk és mindent meg kell tennünk a hazáért.

Most Magyarországnak lehetősége van kibontakozni az Európai Unióban és ott szép kilátása van, amit a magyar szabadságharcnak és Mindszenti József primásunknak köszönhetünk. Így Magyarországra nagy szerep vár a Duna medencében. A volt határok lassanként eltűnnek és új formában megint létesül az a nagy közösség, amelyet annak idején Szent István királyunk létesített.

Ebben a munkában Önnek minden jót és sok sikert kívánok, valamint mind azoknak a vitézeknek, akik fenntartják a magyarság dicsőséges hagyományát, hogy Magyarországnak újra legyen szerepe a Duna medencében azokkal a nemzetekkel együtt, amelyek annak idején a történelemben is ott éltek, mint a szlovákok vagy a horvátok. Magyarországnak most politikai feladata, hogy kiálljon amellet, hogy Horvátország minél előbb jusson be az Európai Unióba.

Meleg üdvözléssel,

HABSBURG OTTÓ.

Levélváltásunk eredményeként az ICOC hivatalosan megerősítette a Vitézi Rend elismerését és v. Habsburg József Árpád vezetői szerepkörét. A budapesti Szilágyi Dezső téri vitézavatáson *Pier Felice degli Uberti* az ICOC vezetője és felesége is részt vett. Itt személyesen én is beszéltem velük.

Ekkor úgy tűnt, hogy a három ágra szakadt Vitézi Renden belül, végre viszonylagos béke honol a különböző ágak között. Ekkor alakult ki a Vitézi Rend Egyesület és a Történelmi Vitézi Rend arculata.

A Vitézi Rend Egyesület egyre inkább militarizálódott – katonai jellegű egyenruha és rangok bevezetése, véglegesítése. Kiváló sírgondozó munkát végeztek, továbbá részt vettek árvízvédelemben stb. A Történelmi Vitézi Rend pedig a hagyományápolás terén jeleskedett. Az ICOC Vitézi Rend a Jeruzsálemi Szent Lázár Lovagrenddel közösen, jelentős karitatív munkát

végzett. Bajbajutott családnak juttatott teljes lakásfelszerelést, ruhaadományokat, ill. Budapest–Zuglóban egy református általános iskolát szereltünk fel számítógéppel és bútorral, amit 3 kamion hozott Svájcból.

Közben 2004-ben az egyesület éléről leköszönt v. Bercsényi és ismét v. dr. Várhelyi András lett az egyesület elnök-főkapitánya. Ebben az évben az árvíz sújtotta székely falvaknak gyűjtöttek adományokat.

A 2005-ös év több szempontból is érdekes volt. Részletek a Vitézi Rend Egyesület életéből:

A 2005. esztendő gazdag programmal köszöntötte a Vitézi Rend alapításának 85. évfordulóját. Január 29-én Balassagyarmaton a „Civitas Fortissima” ünnepén több ezres tömeg előtt került felavatásra az újjáépített Ipolymenti országzászló. Az emlékmű, a vitéz Honti és a vitéz Szakács család kezdeményezésével, a Dr. vitéz Miltényi család bőkezű adományával, a Nógrád megyei vitézek, magánszemélyek, vállalatok, iskolások és az önkormányzat összefogásával és áldozatos munkájával teremtette meg a nemzeti ünnepek és megemlékezések méltó helyszínét. Elszánt, áldozatos munkájuk legyen példakép az ország lakossága előtt.

Ezt követte márciusban az I. Világháborús időszak kiállítás megnyitása Kunszentmártonban, mely vitéz Vigh László, vitéz Molnár János, és Dr. Szabó János helytörténész összefogásával került megrendezésre.

Áprilisban emlékeztek vitéz Bercsényi László ezredes és az általa vezetett m. kir. Harckocsi Kiképző Ezred katonáira. Az ezred 1945. áprilisában német-angol ütköző zónába került Bergen katonai tábor területén. vitéz Bercsényi László ezredes által kezdeményezett fegyverszüneti megállapodás révén több mint 5000 katona menekült meg egy értelmetlen bevetéstől, és mintegy 70000 koncentrációs táborlakó menekült meg az előkészített likvidálás alól. A brit parancsnokság hivatalos formában köszönte meg a magyar katonák közreműködését. (Az esemény részletes leírása a Vitézek Lapja XI. évfolyam 1. számában olvasható.)

2005. június 25-én Szilvásváradon került megrendezésre I. Országos Vitézi Találkozó. Az előkészítő munka során a sajtó és világméretű körlevelek útján minden vitéz meghívást kapott a grandiózus összejövetelre. A találkozó jelentőségét ékesen bizonyította, hogy azt megtisztelte jelenlétével Harrach Péter a Magyar Országgyűlés alelnöke, a társadalmi, kulturális, és gazdasági élet számos vezető személyisége, katonai attasék, valamint több tengerentúli és európai delegáció. A szikrázó napsütésben a lovas stadionban felsorakozott vitézi díszegységek, huszárok és díszfogatok fogadták Dr. vitéz Várhelyi András főkapitányt, aki a jelentésbeadás után köszöntötte a megjelenteket. Ünnepi beszédében történeti áttekintést adott a Vitézi Rend életéről, társadalmi jelentőségéről, majd követelményként fogalmazta meg a széleskörű nemzeti összefogás és az egység megteremtését, valamint a történelmi örökség megőrzésének fontosságát. Az ünnepi beszédet követően a több mint másfélezer rendtag és meghívott vendég a vitézi díszegységek, a huszárok és a díszfogatok felvonulásában, tisztelgésében és bemutatóiban gyönyörködhetett. Ebédre babgulyással és badacsonyi borral látták vendégül a megjelenteket és bemutatásra került a „Vitézek Bora”. Ez az ősi magyar kékenyelű szőlőfajtából készült bor a Badacsonyi Borászati Szövetkezet ajánlata és palackozása a Vitézi Rend 85. évfordulójára.

(A korabeli fényképeket nézve, a létszám igen csak korlátozott volt, és talán ha 100 fő ott volt, akkor sokat mondunk. Az esemény igen trükkösen volt fotózva. Sok volt a meghívott, de kevés a jelenlévő.)²³⁶

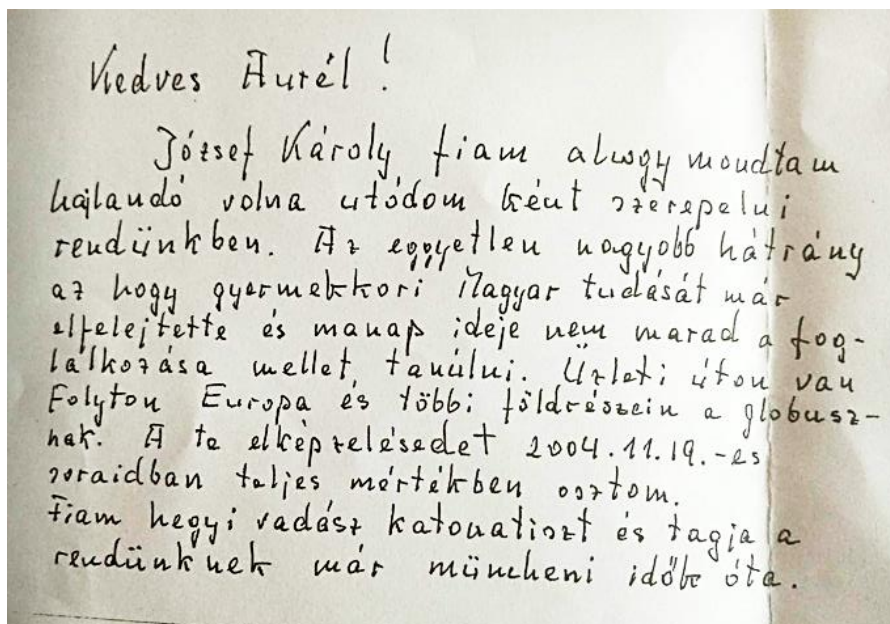
Ettől kezdve az egyes ágak napi eseményeire nem kívánok kitérni, így csak a főbb momentumokat, észrevételeket írom le.

²³⁶ <https://www.vitezirend.com/rovatok/vitezi-rend/tortenet/info/>

Részletek az ICOC Vitézi Rend életéből:

Ekkor négy nagyon fontos esemény történt. v. Habsburg József Árpád levélben felvetette visszavonulási szándékát és fiának főkapitánnyá tételét. Ebből utóbb hatalmas botrány lett.

Alig telt el két nap, mikor v. Habsburg József Árpád már kiadott egy nyilatkozatot, hogy fiának esze ágában sincs a Vitézi Rend következő főkapitányává válni, mert arra neki nincsen ideje. Tehát, az utódlása teljes félreértelmezés. Ehhez képes, 2007-től kezdve, mint designált (előre kijelölt) főkapitány fog megjelenni v. Habsburg Károly. Ez az első lépés a Vitézi Rend Habsburg örökletes rendé tétele felé, ami viszont ellentétes a Vitézi Rend alapításkor letett szabályaival.

v. Ajtós József a Vitézi Szék megkerülésével kinevezte magát a főkapitánnyal, főkapitány helyettesé. Végül a kinevezés visszavonásra került, mivel ekkor az ICOC Vitézi Rendben nem volt olyan titulus, hogy főkapitány-helyettes. Továbbá, ha nem vonja vissza a főkapitány a kinevezést, akkor számos törzsszék hagyta volna el ezt a csoportot.

Ez a kinevezési lépés alapjaiban rengette meg a csoporton belül a belső bizalmat, és fényt vetett a belső szervezeti kihágásokra.

Ettől kezdve megindulnak a leváltások, amit általában az sugall a főkapitánynak, aki épp beszél vele. A főkapitány leveleiből érződik, hogy néha önmagának ellentmondva cselekszik.

Az ICOC Vitézi Rend vezetői 2005. Szent Mihály havának 10. napján aláírták az „Az Atya, a Fiú és a Szentlélek nevében” kezdetű különleges rendelkezést, amelyben meghatározták a Vitézi Rend lényegét, fennmaradásának körülményeit és működésének alapjait.

Az esküvessel záródó rendelkezést akkor aláírta vitéz Habsburg-Lotharingiai József Árpád, mint főkapitány, továbbá vitéz nemes Tassányi József törzskapitány (Ausztrália), vitéz nemes Rihmer Aurél törzskapitány, vitéz nemes Czitó Ferenc törzskapitány (USA), vitéz nemes Vad László törzskapitány (Magyarország), vitéz nemes Bereczky Árpád törzskapitány (Erdély), vitéz nemes Haraldson Marika törzskapitány (Németország), vitéz Prof. Dr. Komáromy János

törzskapitány (Svájc), vitéz Ajtós József László törzskapitány, alesperes-plébános, vitéz Hingyi László törzskapitány és vitéz Berkovits Tivadar törzskapitány (Svédország). A rendelkezést a Főkapitány Úr piros főkapitányi pecsétjével hitelesítette.

Bár nem írta alá, mivel az aláíráskor távol volt, azt utólag nem ellenezte vitéz nemes Wattay Miklós törzskapitány (USA) és vitéz Tiszaugi-Szabó Tamás törzskapitány.

A különleges rendelkezés betartásáért az aláírókat különleges felelősség terheli az Isteni Ítélszék előtt.

Ezen dokumentum lényegét az ICOC Vitézi Rend 2008-as eseményeinél fogom részletesebben ismertetni, mert a magyarországi törzsszék kiválásának ezen okirat súlyos megsértése az emigráció által, volt az egyik oka.

2005-ben v. Habsburg József Árpád nyilvánosan ígéretet tett arra, hogy Portugáliából hazaköltözik Magyarországra. Ígéretét nem válthatta be, de hogy komolyan gondolta, azt az mutatja, hogy Alcsútdobozon van a sírja, családja régi kastélyának a kertjében.

Az ICOC Vitézi Rend legfőbb vezetősége:

Balról jobbra: Habsburg József Árpád főkapitány, Rihmer Aurél ügyvezető törzskapitány, Berkovics Tivadar európai törzskapitány, Dr. prof. Komáromi János főszéktartó törzskapitány, Haraldsson Elekes Marika kincstárnok, Czító Ferenc USA törzskapitánya, Tassányi József Ausztrália és Új-Zéland törzskapitánya, Tiszaugi-Szabó Tamás törzskapitány (2006 Palóznak)

2005-ben a magyarországi vitézi pénzek és munka irányítására Magyarországon létre kívántak hozni egy alapítványt, amelynek elnöke v. Habsburg József Árpád lett volna. Elkészült az alapító oklevél, és már csak az volt hátra, hogy aláírásra kerüljön ügyvéd előtt a dokumentum. Az ügyvéd is megérkezett már, amikor befutott egy tengeren túli törzskapitány, és közölte: „Árpád, Te ezt nem teheted meg.” Mire a főkapitány válasza: „Ha Te mondd, akkor nem lehet.” Így kifizettük az ügyvédet és dolgavégezetlenül hazaküldtük. Ez a törzskapitány már pár éve nincs köztünk. Ez a lépés teljesen ledöbbsentette a magyarországi vitézeket, hiszen az emigráció egy teljesen magyar jogi ügyletbe avatkozott be, akkor, amikor Magyarországon az ICOC Vitézi Rendnek nem volt semmiféle jogi bejegyzése. Ez a lépés nagyban felerősítette az emigráció és a magyarországi vitézek közötti ellentétet.

Nem tagadom, hogy röviddel ez után lettem leváltva ügyvezető törzskapitányi posztomról. Talán azért is, mert én szorgalmaztam leginkább a hazai helyzet jogi rendezését, és azt, hogy v. Habsburg József Árpád maradvány, valahogyan kiszabaduljunk a külhon nyomása alól. Leváltásom másik oka az lehetett, hogy kiszivárogtak belső levelek. Olyanok, amikről max. 5 ember tudott. Mikor ezt észrevételeztem a főkapitánynál, ő meglátásomon felháborodva utasította vissza, mondván, hogy akit gyanúsítok az gyanú fölött áll. Alig két év múlva pont ez az illető fog belső zendülést kezdeményezni a főkapitány ellen, mire ő nem leváltásra, hanem kizárásra kerül majd.

A 2006-os év a három vitézi ágazatban viszonylagos nyugalomban telt, noha a Vitézi Rend Egyesület és a Történelmi Vitézi Rend között a pereskedés tovább folytatódott.

A Vitézi Rend Egyesület felállította a Vitézi Rend díszegységét. A díszes magyar katonai viselet hagyományait megtestesítő egyenruhában először a Szent István körmeneten jelent meg a díszegység és nagy tetszést aratva vonult végig az érdeklődők sorfala között, melyet a televízió képernyőjén keresztül milliók is láthattak.

Ettől kezdve lett egyre militánsabb a Vitézi Rend Egyesület. Ennek hátterében az áll, hogy az akkor aktuális főkapitányuk, minden áron tábornok szeretett volna lenni, mondván, hogy ő áll a Vitézi Rend élén. A Honvédelmi miniszter azonban, „csak” ezredesi rangot adott neki. A díszegység egyenruhájára építve, kialakították a saját katonai jellegű rangjelzésüket, és így végül „vezérezredessé” válhatott a főkapitányuk. Ekkor, ez az ág alaposan lenézte az alsóbb rangú ágakat, mondván azok nem „főtisztek”, így az ICOC Vitézi Rend is bevezette a katonai rangokat, de nem alkalmazta azokat a ruhákon. A korabeli kódexben viszont nyoma van, és akik azt akkor megkapták, életük végéig megőrizhetik. Ennek az volt az oka, hogy sok kiöregedett vitéz nem kapta meg a tiszteletbeli törzskapitány, tb. székkapitány, tb. vitézi hadnagy, titulust, noha járt volna nekik, viszont a katonai jellegű rangjukat megőrizhették. Így maradhattak a Vitézi Rend hadnagyai, századosai, őrnagyai, vagy épp tábornokai, minden külön megerősítés nélkül.

A 2006-os év nyugalma után, annál nagyobb felfordulást okozott 2007.

2007. április 27-én a Fővárosi Bíróság 10. P. 20.005/2004/27. számú jogerős végzésével befejeződött a Vitézi Rend felperesnek Hunyadi László I. rendű és a 'Történelmi Vitézi Rend Egyesület' II. rendű alperes névviseléstől való eltiltás iránt indított pere. Az ítélet kimondja: „A bíróság az I. és II. rendű alperest a felperes nevének – Vitézi Rend szóösszetétel – használatától eltiltja. Az ítélet indoklásában az alábbiak szerepelnek: „A nyomozás és szabálysértési eljárás adatai, jelen perben csatolt iratok nem hagynak kétséget a felől, hogy az I. rendű alperes a felperes nevét jogtalanul használja. A névviselési jog egyben azt jelenti, hogy a név viselőjének joga van a neve tiszteletben tartására, másrészt kizárja, hogy valaki olyan nevet viseljen, amelyre a jogszabályok értelmében nem jogosult. Az I. rendű alperes által előadottak nem igazolták, hogy jogosult lenne felperes nevének használatára és az úgynevezett 'nagy Vitézi Rendhez' tartozás ilyen jogosultságot nem alapoz meg. Fontos követelmény, hogy a jogi személy nevének különböznie kell a már nyilvántartásba vett jogi személy nevétől, így a II. rendű alperes a különböző meghívók kiadásával megsértette a felperes névviselési jogát. A bíróság a névviselési jog megsértésének megállapítása mellett indokoltnak tartotta az alperesek további jogsértéstől eltiltását is, mivel a rendelkezésre álló adatok alapján ismétlődő cselekményekről van szó.”

Ez azt jelentette, hogy ettől kezdve új jogi alapra kellett helyezkednie a v. Hunyadi vezette ágazatnak. Jogilag, ez után születik meg a Történelmi Vitézi Rend, de az érthetőség kedvéért ezt már 2003-óta alkalmaztam itt rájuk, mivel a pereskedés miatt az elnevezése ezen ágnak többször is időlegesen módosult.

2007-ben az ICOC Vitézi Rend egyes külhoni képviselői megpróbálták a szervezetet ENGO²³⁷ szervezetté átalakítani, hogy az kikerüljön az államok joghatósága alól. Ez viszont azért nem sikerült, mert e téren az európai és az ausztráliai törzskapitány nem értett egyet.

Az ICOC Vitézi Rendben v. Ajtós országos törzskapitány és köre fellépett v. Habsburg József Árpád ágazati főkapitány ellen, aminek végén v. Ajtóst és körét kizárták az ICOC Vitézi Rendből. v. Ajtós és v. Sándor E. rövid időre alapított egy saját „Vitézi Rendet”, Horthy Miklós Vitézi Rend Alapítvány néven, majd kis idő múlva betagozódott a Vitézi Rend Egyesületbe.

Kiválása pontos okát nem ismerem, de gyanítom, hogy a külhoni emigráció akkori törekvései ütköztek össze a magyarországi vitézek érdekeivel. 2007-től kezdve vette ugyan is kezdetét az ICOC Vitézi Rendben, a Vitézi Szék megkerülésével, külhoni, nem magyar állampolgárok, olaszok és horvátok tömeges felvétele vitézzé. Ez teljesen ellenkezett a Vitézi Rend alapszabályával és értékeivel. Az így keletkezett bevételek pedig nem tudni, hogy hová kerültek. Feltehetőleg ezen cselekedetek ellen lépett fel v. Ajtós.

Valamikor ekkor jött létre saját önszerveződés gyanánt, az előbbiektől és a tényleges Vitézi Rendtől is teljesen függetlenül, az **1956 Vitézi Lovagrend**, amelynek semmi köze az 1920-ban alapított Vitézi Rendhez. Ezt a nevükben is hangsúlyozzák, ők Lovagrendet hoztak létre, de Ők is a vitézi címet használják. Akik át akarnak lépni a Vitézi Rendbe, azoknak egy ún. megerősítő avatáson (új avatáson) kell részt venniük. Az 1956-os „Vitézi Rend” kényszerből jött létre. Ennek oka, hogy tömegével kívántak belépni 1956-os érdemekért a Vitézi Rendbe. A Vitézi ágak viszont csak azokat akarták felvenni, akik bírói ítéletük volt arról, hogy fegyverrel harcoltak, vagy a forradalomban való részvételért ítélték el őket. Ilyen ítélete viszont kevés jelentkezőnek volt. Az átlagos jelentkezés úgy történt, hogy XY tanúsította, hogy KJ ott harcolt vele. A baj az, hogy XY se tudta bizonyítani, hogy ő hol is volt az 1956-os események során. Az 1956-os „hősök” szaporodtak mint az egykori Partizán Szövetség tagjai. Végül csináltak maguknak egy 1956-os „Vitézi Rendet”. De ennek vajmi kevés köze van az 1920-ban alapított tényleges Vitézi Rendhez.

2007 szeptemberében lettem a rendelkezési állományból visszahívva, aktív törzskapitánynak, majd 2008 novemberéig főszéktartó lettem. Ekkor szembesültem az ICOC Vitézi Rendben kialakult áldatlan helyzettel. Például 2005 szeptember vége óta a szervezetnek nem volt jogszerű ügyvezető törzskapitánya, mert v. Tassányi megbízása nem volt szabályszerű. De ekkorra a külhoni emigráció bomlasztó tevékenysége teljesen elszabadult. Hirtelen v. Habsburg Károly előlépett designált (előre kijelölt) főkapitánnyá, noha 2005-ös jelölése egykor hatalmas botrányt váltott ki. A 2008-as Vitézi Szék ülése határozatait utólag a távollévő v. József Árpád jogtalanul megváltoztatta. Bár a designálás elismerése fejében ígéretet kaptunk az idegen nemzetek fiainak vitézavatásának felhagyására, utóbb kiderült, hogy avval az emigráció és a főkapitány nem állt le. 2008-ban megint úgy avattak olaszokat és más náció tagjait vitézzé, hogy ahhoz a Vitézi Szék nem járult hozzá. Mikor v. Habsburg József Árpádot megkérdezték a külhoni avatásokról, igen furcsa választ adott.

---

²³⁷ Nem kormányzati szervezet.

A VITÉZI REND
FŐKAPITÁNYA

GENERAL
OF THE ORDER OF VITÉZ

vitéz József Árpád
von Habsburg

VITÉZI REND

The Knightly Order of Vitéz
Ritterorden der Vitéz
Ordre de chevalerie des Vitéz

2008. okt. 30

A LOVAGRENDEK NEMZETKÖZI ÁLLANDÓ BIZOTTSÁGA ÁLTAL ELISMERT ÉS BEJEGYZETT REND
Registered by the International Commission for Orders of Chivalry (I.C.O.C.)

Newsletter

vitéz nemes Vad László
lakóhelyén

Kedves László Rendtársam,
a Magyar-Olasz barátság az Arjou dinasztia
uralkodása óta tartós, a Lombárdiai olaszokkal
erős, és az első világ háború est nem ezta öntse.
A Lombárdiai-olaszok fordultak a rendünk-höz,
a közös tisztelet megerősítése érdekében.

Az első világháborúban nagyapám és Mária
feleségem nagyapja mint táborszerezők álltak az
olasz fronton egymással szemben.

Családjaik közt szeret uralkodik annál dácára.

Rendünkemet szakszerű vállalkozásra nem teljesítetted.

v. Habsburg József Árpád történelmi magyar-olasz jó barátságról beszél, illetve családi barátságra hivatkozik. Ez a szakszerű válasz azt jelenti, hogy sajnós a főkapitánynak fogalma sem volt arról, hogy mi is a Vitézi Rend. Azt hitte, hogy az emigráció nemzeti tudatlansága Magyarországon is él. De Magyarországon pontosan tudták akkor és most is, hogy mi a Vitézi Rend. *A Vitézi Rend egy olyan szervezet, amelynek tagsága csak és kizárólag magyar állampolgárok által nyerhető el, mégpedig elsődlegesen az I. világháború harcterein elért kimagasló katonai érdemekért, majd 1941 után a II. világháborúban elért kimagasló katonai érdemekért.* Tehát, csak magyar állampolgár kaphatja meg! Ez annyira igaz, hogy 1920-1945 között még a határainkon túl, a Kárpát-medencében élő magyarok sem kaphatták meg, ha nem voltak magyar állampolgárok. Ráadásul lényegében a vitézség hadi kitüntetés. Az ellenséget pedig nem szoktuk kitüntetni azért, mert ellenünk harcolt. Ide kívánczik korábbi megjegyzésem: Olaszt vitézzé avatni olyan, mintha London bombázásáért Luftwaffe pilótákat tüntetnének ki angol Viktória kereszttel. És az olaszok megítélésén a Don-kanyarbéli futásuk sem segít, hiszen ha gyáván nem fut meg az olasz és a román haderő, akkor nem halt volna meg annyi magyar azon a télen. Később pedig kiléptek a II. világháborúból, cserben hagyva szövetségeseiket.

Ha megnézem vitéz Habsburg József Ágoston tábornagy kitüntetéseit, azok között nem találok olyan első világháborús kitüntetést, amit eredetileg az olasz katonák a magyar fronton ellenünk elért kimagasló haditettekért nyerhettek el. Nem csoda, hiszen az ellenséget saját katonai kitüntetéseinkkel nem szoktuk kitüntetni, mert avval saját katonáinkat becstelenítenénk meg. A külföldi nemzetek tagjainak vitézavatása a katonai hagyományok és a magyar nemzet

vitézségének teljes megalázása. De ugye az üzlet még a nemzeti értékeket és a nemzeti becsületet is felülírja.

2008-ban v. Vad László, az ICOC Vitézi Rend akkori magyarországi törzskapitánya kiadott egy körlevelet, aminek alapját a 2005. Szent Mihály havának 10. napján elfogadott az „Az Atya, a Fiú és a Szentlélek nevében” kezdetű különleges rendelkezést alkotta, amit akkor v. József Árpád és a teljes Vitézi Szék elfogadott.

„----- Original Message -----

From: Császárné Fekete Marianna

To: Szebedy Gyöngyi ; Szebedy Ottó ; "ifj. Fazekas László" ; forpbt@freemail.hu ; Bereczky Zoltán ; Csizmádia József ; kumania@t-online.hu ; Aurel Rihmer ; Nicolás Vattay ; dr. v. Komáromi János

Cc: deka77@yahoo.de ; bak996ta@vipmail.hu ; szikriszt.peter@freemail.hu ; Szécsi Mátyás

Sent: Saturday, October 18, 2008 3:42 PM

Subject: VR Nyilatkozat

Tisztelt Tisztségviselő Rendtársak! Az Országos törzskapitány úr tisztelettel kér minden tisztségviselő Rendtársat, hogy a mellékelt levelet elolvasni szíveskedjen. Mielőbbi választ vár, aki egyet ért vele, aláírásával küldje vissza. Tisztelettel és rendtársi üdvözzel: v. Vad László országos tkp. megbízásából ty. Császárné v. Fekete Marianna irodavezető szkp.

No virus found in this incoming message.

Checked by AVG.

Version: 7.5.549 / Virus Database: 270.8.1/1731 - Release Date: 2008.10.17. 19:01”

„Nyilatkozat a Vitézi Szék feloszlásáról!

A Vitézi Rend vezetői 2005. Szent Mihály havának 10. napján aláírták az „Az Atya, a Fiú és a Szentlélek nevében” kezdetű különleges rendelkezést, amelyben meghatározták a Vitézi Rend lényegét, fennmaradásának körülményeit és működésének alapjait.

Az esküvéssel záródó rendelkezést akkor aláírta vitéz Habsburg-Lotharingiai József Árpád, mint főkapitány, továbbá vitéz nemes Tassányi József törzskapitány, vitéz nemes Rihmer Aurél törzskapitány, vitéz nemes Czitó Ferenc törzskapitány, vitéz nemes Vad László törzskapitány, vitéz nemes Bereczky Árpád törzskapitány, vitéz nemes Haraldson Marika törzskapitány, vitéz Prof .Dr. Komáromy János törzskapitány, vitéz Ajtós József László törzskapitány, alesperes-plébános, vitéz Hingyi László törzskapitány és vitéz Berkovits Tivadar törzskapitány. A rendelkezést a Főkapitány Úr piros főkapitányi pecsétjével hitelesítette.

Bár nem írták alá, mivel az aláírásakor távol voltak, azt utólag nem ellenezte vitéz nemes Wattay Miklós törzskapitány és vitéz Tiszaugi-Szabó Tamás törzskapitány.

A különleges rendelkezés betartásáért az aláírókat különleges felelősség terheli az Isteni Ítélszék előtt.

A rendelkezés főbb pontjai és azok értelmezése:

A rendelkezés kimondja, hogy a Vitézi Rendet az 1920. évi 6650.ME rendelet hozta létre, ebből kifolyólag egyetlen újkeletű Vitézi Rendként bejegyzett szervezet sem vindikálhatja magának a Vitézi Rend jogait.

Kimondják, hogy a Vitézi Rend belső, szuverén önkormányzattal rendelkezik, amiből adódik, hogy egyetlen bejegyzett vitézi szervezet szabályzata sem sértheti meg a rendi szuverenitást.

Kimondják, hogy a Vitézi Rend nem rendjel, amiből adódik, hogy a kardos vitézi jelvény nem adományozható csak a vitézek számára. Ebből következik, hogy vitézi oklevél sem adományozható olyanoknak, akik vitézzé nem avathatók.

Kimondták, hogy a Vitézi Rend nem lovagrend.

Kimondták, hogy a Vitézi Szék nem teljessége a Vitézi Rendnek, hanem csak adminisztratív szerve. A Vitézi Szék magában foglalja a Vitézi Rendet, de csak mind adminisztratív egységet. Ebből következőleg vitézi élet lehet a Vitézi Szék működésének jogkörén kívül is, illetve akkor is lehet, ha a Vitézi Szék feloszlik, vagy feladatait nem tudja ellátni.

Kimondták, hogy a vitézi rang a nemességhez hasonlatos monarchikus rang, amely a nemesség, a papság és a szabad királyi városi polgárság mellett a Magyar Szent Korona negyedik rendje. Ebből következik, hogy vitézzé csak született magyarokat lehet felvenni.

Kimondták, hogy vitézzé két módon válhat valaki. Először születés avagy vérség jogán, mivel őseit a Főméltóságú Kormányzó Úr avatta vitézzé, illetve, a vitézek közösségének akaratából nyerhetik el a vitézség rendi jogait. Azonban nem mondták, ki, hogy a közösség akaratából kreált vitézek a született vitézek jogait nyerik el. A kreált vitézek, akik úgy lettek vitézek, hogy nem a Magyar Szent Korona regnálása alatt kerültek a vitézek rendjébe, nem kaphatják meg azon jogokat, amiket a Magyar Szent Korona regnálása biztosított a született vitézeknek. Kreált vitéz az, akinek őseit nem a Főméltóságú Kormányzó Úr avatta vitézzé. Ez nem ellentétes a rendelkezéssel, hiszen a szabad királyi városi polgárok is megkapják a nemesi rendi jogokat, de nem teljességgel, hiszen amikor őket személyes nemesi rangra emelik, akkor az oklevél őket nem nemesnek mondja. Tehát a kreált vitézek nem bírják a született vitézek jogainak teljességét. A kreált és született vitéz között a jogviszony olyan, mint a nemes és a szabad királyi városi polgár közötti rendi viszony.

A rendelkezés kimondja, hogy elsősorban az tekinthető vitéznek, akinek őseit a Magyar Szent Korona tényleges regnálása alatt vitéz nagybányai Horthy Miklós avatta vitézzé.

Kimondták, hogy a Vitézi Rend címere, avagy a kardos vitézi jelvény, nem rendjel vagy kitüntetés, hanem a vitézek közös címere. Ezért a kardos jelvény nem vitéznek nem adható, azt nem lehet idegeneknek adományozni.

Kimondták, hogy a Szent Korona személytelen hatalmát a törzskapitányok egységesen gyakorolják, külön-külön nem. Ezért kizárt törzskapitány nem rendelkezik a korona jogaival. Viszont több törzskapitány közösen felléphet a Vitézi Rend védelmére, és a Vitézi Széket felosztatottnak minősítheti, ha az megsérti a Vitézi Kódexet, de leginkább a jelen hivatkozott esküvel megerősített rendelkezést. Az ilyen fellépésre a rendelkezés megsértése esetén az aláírók külön kötelezve vannak a rendelkezés védelme érdekében!! Ha a Vitézi Széket felosztatottnak mondják ki, akkor az nem létezőnek tekintendő, így a törzskapitányokat nem sújtja a kiválás általi jogfosztás, tehát közösségben továbbra sem veszti el a Magyar Szent Korona személytelen hatalmának joggyakorlását.

Külön kiemelték, hogy a vitézi rendi tagság vér szerint öröklődik tovább fiú és leány ágon egyaránt, visszamenőlegesen is, mi által a vérségi öröklés tartja fenn a vitézek rendjét az idők végezetéig, mi által a vitézi cím (rang) és a vitézi rendi státusz szabadon öröklődik tovább, a Vitézi Szék közbeiktatása nélkül, így a vitézek rendjének fennmaradását a vitézi családok hagyománytisztelőre bízta a Vitézi Szék. Ebből következik, hogy a vitézek rendje, avagy másképpen a Vitézi Rend minden szervezeti bejegyzés nélkül is fennmarad és működőképes.

Bár a vitézi jelvény viselését a Vitézi Szék jóváhagyásához kötötték, ez nem befolyásolja a vitézi rang viselését, s ha a Vitézi Szék felosztatottnak mondatik ki, akkor semmi nem korlátozza a vérszerinti, ősi jogú vitézek jelvényviselését. Továbbá a rendelkezés csak az újólag kreált vitézekre alkalmazható, mivel nem korlátozhatja a Magyar Szent Korona regnálása alatt keletkezett jogokat, és így az örökletes vitézek jogait. Ugyan így a jegyzett tagok közül kilépés vagy kizárás általi rendjelviselési korlátozás is csak a kreált vitézekre vonatkozhat, mivel született vitéz nem törölhető a vitézek közül. A kreált vitéz haláláig kizárás esetén is marad vitéz, de mivel a kreált vitéz után nincsen öröklési jog, mivel azt nem adja meg neki a Magyar Szent Korona, mivel nem regnál, utána nem lehet a vitézséget örökölni. Ugyan így nem örökletes automatikusan a kreált vitézek után a vitézi cím, mivel a kreált vitézek nem kapták meg az örökletes jogot. Utódaikat így mindenkor a született vitézek emelik be személyre szólóan saját soraikba.

A Vitézi Rend kitüntetések viselését ugyan az ICOC által elismert vitézi csoporthoz köti a rendelkezés, de ha annak Vitézi Székét felosztatottnak mondják ki, akkor nincsen hivatalos képviseleti szerve az ICOC által elismert csoportnak, így nincsen ezen passzusnak akkor korlátozó jogköre. Mivel a Vitézi Rend szuverén belső önkormányzatú rend, így az ICOC általi elismerés nem avatkozhat be a Vitézi Rend belső ügyvitelébe és tisztségviselőinek személyét nem határozhatja meg. Ha a Vitézi Széket felosztatottnak mondják ki, attól kezdve azt, hogy az ICOC kit ismer el, nem kell figyelembe venni, mivel nem sérülhet a rendi belső szuverenitás és önkormányzat.

A rendelkezés kimondta, *„hogy a vitézek rendjének központja, csak olyan jogi bejegyzésen nyugodhat, – ha egyáltalán jogilag bejegyezzük, mivel a rendi létezéshez nem szükségszerű a bejegyzés! – amely nem sérti a vitézek rendjének, avagy a Vitézi Széknek és a benne foglalt Vitézi Rendnek az eredendően meglévő belső szuverenitását. Ebből adódóan nem lehet a központi szervnek olyan bejegyzése, amely valamely külső joghatóság által meghatározza a vitézi tisztségviselők megválasztásának a módját és azok hivatalviselésének idejét.”*

A rendelkezés lehetőséget ad arra, hogy a törzskapitányok feloszlassák a Vitézi Széket, ha sérül a rendelkezés alapelve. A Vitézi Szék felosztatása – 'ez nem azonos avval, ha a Vitézi Szék tagjainak kinevezését a vitézek Főkapitánya visszavonja', – a Vitézi Rend mind adminisztratív szerv is felosztatásra kerül, de ez által a vitézek monarchikus rendje nem szűnik meg, mivel az, az öröklés rendje alapján, fennmarad.

A Vitézi Szék tagjai rendelkezésüket 2005-ben örök időre mondták ki, ezért az akkori rendelkezés mindenkor kötelező érvényű.

Sajnos a fenti megállapodás pontjai 2008 októberére nagyon sok részletben sérültek, ezért a vitézek érdekében, a vitézek monarchikus rendjének belső szuverenitásának érdekében a Vitézi Széket felosztatottnak kell tekintenünk, mivel annak tevékenysége, különösen a 2005-ös megállapodást aláíró vitéz Berkovits Tivadar ténykedése súlyosan sérti a fenti megállapodást. A jogsérelem orvoslására pedig jelenleg a Vitézi Szék keretei között nincsen mód. Így például a Vitézi Szék 2008-ban nem tárgyalta az itáliai eseményeket, vitéz Habsburg-Lotharingiai József Károly személyét és a designált főkapitányság kérdését, és az új összetételű felvételi bizottságot. Mivel ezért a régi felvételi bizottság maradt továbbra is érvényben, annak személyi összetétele

nem vállalható, amit már korábban is jeleztek. Továbbá elvetésre került a vitézek megkülönböztető osztályba sorolása aszerint, hogy kinek mi a jogforrása, stb.

Hol és miben sérül az esküvel fogadott rendelkezés?

A Vitézi Rend tisztségviselőinek belső autonómiáját súlyosan sérti a Svédországban, Solanában bejegyzett Vitézi Rend alapszabálya, amely alapján az ottani szervezet megkívánja határozni, hogy ki legyen a Vitézi Rend következő főkapitánya. vitéz Berkovits Tivadar úgy a bácsalmási tisztségviselési találkozón, mint a 2008-as Vitézi Széki ülésen kijelentette, hogy Ő alapította a Vitézi Rendet, és az a Vitézi Rend, ami Solanában be van jegyezve. Ez által a főkapitány utódlása is Solanától függ.

Súlyosan sérül a 2005-os megállapodás az által, hogy az 1920-ban alapított Vitézi Rend jogait egy 2004/2005-ben Svédországban alapított szervezet vindikálja magának.

Súlyosan sérült a fenti rendelkezés akkor, amikor 2007-ben és 2008-ban több mint 60 olaszországi, nem magyar származású személy kapott kardos vitézi nagyjelvényt, vitézi oklevelet és őket karddal avatták fel. Nem magyar származású személy nem kaphat kardos vitézi jelvényt, mivel a kardos vitézi jelvény a magyar nemzethez tartozás jelképe, és a vitézek közös monarchikus címere.

Az olaszországi tevékenység haza és nemzetárulás, amihez a született vitézek nevüket és tekintélyüket nem adhatják. Az olaszok elleni harctereken születtek a magyarok vitézségei jó részt. Azon ellenségek utódait, akik megölték, megnyomorították hazánk hősi fiat, a magyar nemzet legnagyobb elismerésével, a vitézi kardos jelvénnel felruházni, haza és nemzetárulás. Ugyan így árulás az olaszok felvétele, mivel a II. világháborúban gyáván megfutottak, amiért több ezer magyar vesztette életét a Donnál.

Olaszokat még VRNT tagnak sem lehet ilyen nagy számban felvenni, mivel nem tudják igazolni, milyen magyar nemzetnek tett kimagasló szolgálattal bírnak.

Mivel a vitézi kardos jelvény nem kitüntetés, az idegeneknek nem adományozható. Tiltakozunk a vitézi jelképek áruba bocsátása ellen.

Tiltakozunk a 2008-as olaszországi avatás miatt, és azt érvénytelennek tekintjük, mivel azt nem a Vitézi Rend, Vitézi Szék által megerősített tisztségviselője végezte. Így érvénytelen minden 2008-as itáliai vitézi tevékenység, fenntartva azt, hogy ami Itáliában folyik, az haza és nemzetárulás.

Sérül a Vitézi Szék szuverenitása akkor, amikor tisztségviselői feladatot olyan személy végez, akit a Vitézi Szék határozatában az adott tisztségre, illetve feladatra nem javasolt, őt a Vitézi Szék megkerülésével bízzák meg feladat elvégzésével.

A belső szuverenitás sérelmének kell tekinteni azt, amikor egy törzsszék belső ügyeibe kívülről beavatkoznak, és oda olyan személyt kívánnak behelyezni, akivel az adott törzsszék nem kíván együttműködni. Sérül a törzsszéki szuverenitás akkor, amikor egy önálló törzsszéknek pénzügyi tevékenységéhez egy külső fórumtól kell engedélyt kérnie.

A született vitézek sérelmezik, hogy kreált vitézek a Vitézi Széken belül túl nagy hatalommal és súllyal vannak jelen. Továbbá tiltakoznak az ellen, hogy családból egyszerre két fő vegyen részt a Vitézi Szék munkájában, értve ez alatt vitéz Berkovits Tivadart és vitéz Berkovits Éva személyét. A Vitézi Rend nem családi vállalkozás. Már csak ezért is fel kell oszlatni a Vitézi Széket.

Sérül a 2005-ös kódex két pontban:

a) Nem állt fel a külhon és Magyarország 50-50%-os szavazati aránya a Vitézi Széken. Magyarország 10 az 5 arányban hátrányt szenved szavazatok terén.

b) Szabálytalan a felvételi bizottság összetétele.

Magyarország azért kéri az őt megillető helyet, mert itt még a 3. és 4. generáció is beszéli a magyar nyelvet. Mivel a Vitézi Rend magyar nemzeti szervezet, joggal elvárható, hogy ott a nemzeti nyelv domináljon. Ebből adódóan minden székkapitánynál magasabb beosztású

személynek beszélnie kell a magyart, mint a Vitézi Rend nemzeti nyelvét, mivel a Vitézi Rend a magyar nemzet védelmére lett megalapítva.

Sérült a 2005-ös rendelkezés akkor, amikor a rendelkezés megkülönbözteti a született és utólag avatottakat jogforrásilag, de ennek nem adott teret a Vitézi Szék.

Mivel a jelen Vitézi Széket feloszlató határozat mögött többségi és nemzetközi akarat van, és az azt aláírók a vitézi tagság több mint 50%-át képviselik, – nem számítandó a tagságba az itáliai csoport, mivel létezésük véték a Vitézi Rend ellen – abban a vitézek többségi akarata nyilvánul meg. A Vitézi Szék feloszlását a rendelkezést aláírók mondják ki, a vitézek világának védelmének érdekében.

A vitézek kijelentik, hogy bár a Vitézi Széket feloszlatták, vitéz Habsburg-Lotharingiai József Árpádot, mint egyenlőt az egyenlők között, továbbra is elismerik. Készek tárgyalni minden vitézi csoporttal, amely egykor vitéz József Árpádot ismerte el, de feltételül szabják a 2005-ös megállapodás betartását, továbbá a haza és nemzetáruító tevékenység befejezését. Mivel a feloszlítás pillanatától kezdve nincsen szervezett egysége a vitézeknek, – a bejegyzett szervezetek ettől kezdve nem képezik részét a Vitézi Rendnek, azok nem rendi szervezetek!! – hanem csak önszerveződéseik vannak, mindenki szabadon ott tevékenykedik, ahol kíván, akár egyszerre több csoportban is.

Bp. 2008. október.18.

v. ns Vad László

Országos tkp.”

Mivel a nyilatkozat alapján az általam 2005-ben megfogalmazott dokumentum képezte, azonnal ellenem fordult v. Habsburg József Árpád, noha ezen nyilatkozat kiadásáról nekem sem volt előzetes tudomásom

Egy reagálás a fenti körlevélre:

„TC: v.ns. Vad László Vitézi Rend magyarországi törzsszékének Országos Törzskapitánya r.

v. dáma Fekete Maianna SZKP. központi irodavezető r.

Tisztelt Vitézi Elöljárók

A nyilatkozatot, csatolásban küldöm, véleményezési jogom kinyilvánítása képpen.

Tisztségviselő rendtársaim nevében is kérem a magyarországi Törzsszék tisztelt és nagyrabecsült előljáróit, kérem tegyék megfontolás tárgyává az alábbi meglátásainkat, kérésünket.

1/ Nem nevezhető szakadásnak (kérjük mellőzni ezt a kifejezést, lehet a VR. átalakulása bővítése végett, és visszatérése az alapító szándékához, a várományos alapú jogfolytonos VR-nek) mikor néhányan, elenyésző számban, tevőlegesen erkölcsi kárt vétenek, egy már aláírt rendelkezés, jogszabály rendszer ellen, és ezáltal kizárják magukat a rendből, mert a vitézi rend törvényeinek betartása rájuk is épp úgy vonatkozik.

2/ A VR. alapítójának és a magyar alapítású VR.-nek alapítására tett szándéka ellen való, hogy legfelsőbb vezetése, a pénzügyek kezelése és minden döntéshozatal külhonban legyen, mikor hazánk is egy demokratikus berendezkedésű ország lett, EU- tagállam, és mikor a külhoni tagság elenyésző kisebbségben van a hazaihoz képest.

3/ a 2007-es nemkívánatos hasonló kiválások utáni kényszeres állapotok nem vezettek eredményességre, ideiglenes voltak miatt sem.

Nem álltak fel, a debreceni állománygyűlésen rögzített és nevesített bizottságok és szakmai csoportok, munkájukat ad hoc végezték, egy két kivétellel.

4/ Írásban is szükséges megerősíteni az esztergomi avatás hiteles és jogszerű voltát az újonnan avatottak a hűségesküjüket a Szentkoronára, (hasonlóképpen a József Árpád Főkapitány úr által avatottak részére is) várható szemérmetlen támadásoktól mentesíteni az újonnan avatottakat!

5/ A csatolt 2005-ös anyagot meg kell jelentetni a Vitézi Hírmondó következő számában, hogy mihamarabb vitézeink kezébe kerülhessen és megnyugtató útmutatást adjon minden rendtársunknak.

Köszönettel

Rendtársi üdvözléssel

vitéz ns Szécsi Mátyás Pál hadnagy

Viharsarok, Békés megye.”

Ekkor tehát a v. Vad László köré csoportosuló magyarországi vitézek, ami az akkori hazai állomány 80-90%-át jelentette az ICOC Vitézi Rendben, nem tagadták meg v. Habsburg József Árpádot mint főkapitányt, de kijelentették, hogy nem hajlandók a külhoni emigránsoknak alávetni magukat. Ennek legfőbb oka, hogy sokkal több vitéz élt ekkor Magyarországon, mint a külhonban. A külhon létszám terén folyamatosan ködösített. Például Ausztrália létszáma a 2006-hoz képest 2008-ra közel a duplájára nőtt, noha közben nem történt ott vitézavatás. A külhon beszámította a létszámba a családtagokat és a már régen elhunytakat is. Ekkor a valós létszámuk alig volt pár 10 fő, de a külhon több száz főt mutatott fel folyamatosan, amit viszont adatvédelemre hivatkozva nem volt hajlandó címmel és elérhetőséggel bemutatni a Vitézi Széknek. Tehát, az volt a javaslat, hogy épüljön ki egy külhoni szervezeti rend és egy magyarországi szervezeti rend, tehát legyenek párhuzamos tisztségviselők, lényegileg két Vitézi Szék, és mindkettő feje maradjon meg v. Habsburg József Árpád. Tehát, személyében megmaradt volna az ICOC Vitézi Rend egysége.

A korábban megkezdett levél folytatása:

goraidban semmi indoklást nem találok, amely magatartásodat jogosíthatná.

A 36 pontot tartalmazó leveled a formális mint a valós tények teljes elferdítésével foglalkozik.

A levél tövege nem új és v. Rihmer Attila stellemi termékeiből ered.

Sajnálatomra kell kifejeznem, hogy te ezeket a kicsavart valóságokat kérsz tényeknek vessed és sajátoddá terved.

Adress: Av. General Carmona 3
P - 2765 ESTORIL.

Tel.: 0035-1-214-688-243 Fax: 0035-121-467-6011

A levél tartalmazza az igaztalan megvádolásom, majd azt is leírja, hogy v. Vad László és csapata hű kívánt maradni v. Habsburg József Árpádhoz, de a főkapitány megtagadta a magyarországi vitézeket. A levélben felmerülő 700 000 Ft a magyar rendtagok befizetése volt, és v. Vad ezt a pénzt nem akarta az emigrációnak átadni, megjegyzem, szerintem jogszerűen. A magyarországi befizetések helye Magyarországon van, és a hazai vitézek munkáját kell hogy szolgálja. Az emigráció pedig azt szorgalmazta, hogy az ő költségeiket is fedezzék a magyarországi befizetések. Ez is a szakadás egyik oka volt.

A levél hivatkozik a Vitézi Szék döntésére a kizárásokról. Ennek szépséghibája, hogy a kizárásokról és leváltásokról csak és kizárólag az emigrációban élő törzskapitányok döntöttek, abban egyetlen egy Magyarországon élő törzskapitány sem vett részt a tudomásom szerint. Sőt, ha jól tudom, akkor széki ülés sem volt, egyszerűen csak megírták a levelet a főkapitánnyal.

Én ugyanis több emigráns törzskapitánnyal is kapcsolatban maradtam, bár csatlakoztam v. Vad Lászlóhoz. Céлом a két ágazat kibékítése volt, de ezt az emigráció teljesen ellehetetlenítette a külhoni nemzetek fiainak igen borsos áron történő vitézavatásaival. Csak hallomásom és nem bizonyosságom volt arról, hogy akár több száz eurót is elkértek egy-egy olasz és egyéb náció tagjától azért, hogy „vitéz” lehessen. Végül, be kellett látnom, hogy nincsen esély a két ágazat kibékítésére és arra, hogy v. Habsburg József Árpádot jobb belátásra bírjuk. Ő teljesen az migráció foglya lett.

Az ICOC Vitézi Rendnek és a v. Habsburg József Árpád mögött állók szemében valójában azért voltam szálla, mert elleneztem a külhoniak vitézi avatását és felvételét, miáltal útjában álltam a „nagy üzletnek”. Annyira megharagudtak rám ezért, hogy a mostani honlapjukon, ahol minden főszéktartó és ügyvezető törzskapitány visszamenőleg 1962-ig fel van tüntetve, az én időszakomra üresedést írtak.

**A VITÉZI REND
FŐKAPITÁNYA**

GENERAL
OF THE ORDER OF VITÉZ

vitéz József Árpád
von Habsburg

VITÉZI REND

The Knightly Order of Vitéz
Ritterorden der Vitéz
Ordre de chevalerie des Vitéz

2008 okt. 30.

A LOVAGRENDEK NEMZETKÖZI ÁLLANDÓ BIZOTTSÁGA ÁLTAL ELISMERT ÉS BEJEGYZETT REND
Registered by the International Commission for Orders of Chivalry (I.C.O.C.)

A félény nyilvánított hűséggeddel teljesen
ellenértés gondolatvilágról adta tanúbizonyságot.

Temporalis felfüggesztésedet ezért, úgy mint
v. ty. Császárné Fekete Mariannával megváltottatom;
ezenmel a Vitézi Rend egyetemesével tiszteletet és
rangotokat visszavonom, vitéz Rikner Aurélét mint
szellemi részétől úgy mintén megvonom.

Hozzájárult határozatomhoz, hogy egyetetés nélkül
a Vitézi Rend bankzámlájáról 200.000 forintot
leemeltél és visszafizetui nem vagy hajlandó.

A 36 pontra vitéz nemes Tassányi József
rendtársamat kérem hogy adjon rá kommentárt.

Es ez egész helyzet tanúságot bizonyít
arról hogy évek óta hiába küzdök békéért
és lovagiasságért rendünkben. Otthon megtorpedó-
doznak a pozitív fejlődéseket.

Rendtársi tisztelettel

vitéz József Árpád kir. hg.

Address: Av. General Carmona 3
P- 2765 ESTORIL

Tel.: 0035-1-214-688-243 Fax: 0035-121-467-6011

A három részre szedett 2008. 10. 30-i levél befejező része.

Igen szomorú a fenti levél utolsó mondata: „Otthon megtorpedózzák a pozitív fejlődéseket.”
v. Habsburg József Árpád pozitív fejlődésnek tekintette egy kizárólagos magyar monarchikus
adományt, a Vitézi Rendet, külhoniaknak pénzért árusítani és ezáltal megtagadni és elárulni a
magyarságot itt a Kárpát-medencében. Tudom, hogy ez nem az egykori főkapitány ötlete volt, és

nagyon sajnálom, hogy rávették erre a gaztetre. De mint maga is írta, az 1970-es évek óta ő csak egy bábú volt és a lelke mélyén feltehetőleg tudta, hogy hibásan jár el.

Az utolsó mondat azt is világosan kifejezi, hogy v. Habsburg József Árpád szemében a magyar emigráció mindenkor felülírja a Magyarországon élő magyarság akaratát. Tehát, megint megnyilvánul a magyar emigráció arroganciája, ami végig kísérte 1962/64 óta a vitézi világot. Az emigráció számára az itthon maradottak lenézendő, másodrendű személyek, akik nem is magyarok, mert csak az emigráns magyar az igazi hazafi. Hát egy frászt! Az igazi magyar az, aki a Kárpát-medencében élte meg magyarságát a diktatúra és az üldöztetés évtizedei alatt. Az emigránsok cserben hagyták Magyarországot, majd hazajöttek és elkezdtek játszani az agyukat és kijelentik, hogy hazánkban 1990 után sincs demokrácia stb. Menjenek vissza oda, ahol átvészelték a kommunizmus évtizedeit és hagyják végre békén Magyarországot és annak nemzeti értékeit. Persze tisztelet a csekély számú kivételnek.

Szécsi Mátyás Pál hozzászólásának van egy érdekes része: „Írásban is szükséges megerősíteni az esztergomi avatás hiteles és jogszerű voltát az újonnan avatottak a hűségesküjüket a Szent Koronára, (hasonlóképpen a József Árpád Főkapitány úr által avatottak részére is) várható szemérmetlen támadásoktól mentesíteni az újonnan avatottakat!”

Ennek oka, hogy a 2008-as esztergomi vitézavatás majdnem elmaradt, mert azt az egyik külhoni törzskapitány önhatalmúlag le akarta tiltani, illetve a Vitézi Széki ülés, mely az avatandók névsorát jóvá hagyta, formailag szabálytalan volt, mert az az akkori szabályzat, avagy a Kódex megsértésével zajlott le. Utóbb pedig a széki határozatok nagy részét a főkapitány nem erősítette meg, noha ehhez nem volt joga, mivel távollétében zajlott le a széki ülés, és az ilyen helyzetet az akkori kódex szabályozta. Ez azért volt különösen érdekes, mert olyan döntéseket is törölt, amiket a külhoni törzskapitányok is megszavaztak a magyarországi rendtagok részére, mint például törzskapitányi kinevezés stb. Tehát a külhon is támogatta a döntéseket, de azokat egy bizonyos személy nem támogatta és a döntések megmásítására vette rá a főkapitányt.

Az avatás „ára” részéről a designált főkapitány személyének az elfogadása volt, lemondva a szabad főkapitányválasztás jogáról. Megtettem azért, hogy ne legyen nyíltszíni botrány. De ez a lépés sem tudta a később bekövetkezett szakadást meggátolni. A 2008-as avatást meglátásom szerint jogszerűnek kell tekinteni, bár ezt eddig egyik főkapitány sem mondta ki. Mondom ezt akkor is, ha most már tudom, hogy olyanok is 2008-ban lettek avatva, akik később súlyos károkat okoztak a vitézi világnak.

Ettől kezdve egy ideig 4 ágra szakadt a Vitézi Rend:

- ***Vitézi Rend Egyesület***
- ***Történelmi Vitézi Rend***
- ***Kárpát-medencei Vitézi Tartomány***, amely utóbb nevét ***Kárpát-medencei Vitézi Kormányosságra*** módosította
- ***ICOC Vitézi Rend***

A Kárpát-medencei Vitézi Tartomány igen furcsa elnevezés. Ennek oka, hogy ezen vitézek főkapitánynak továbbra is v. Habsburg József Árpádot tekintették, de kimondták, hogy tevékenységében a külhon által akadályoztatva van. Így ezen csoport élére v. Vad László került, mint rendi kormányzó.

Egységtörekvések, egyesülési kísérletek

2008. 11. 04-től a Vitézi Rend Kárpát-medencei Tartományának Kormányzótanácsának és Koronatanácsának tagja lettem, mint törzskapitány. Az ekkor felkínált főszéktartó törzskapitányi beosztást nem fogadtam el, mert mint fentebb jeleztem, én ekkor még megpróbáltam a szakadást valahogy rendbe hozni.

Ettől kezdve a 4 ág, kisebb vitáktól eltekintve, egymástól függetlenül működött, de az egységtörekvések nem szűntek meg. Az látszott, hogy az ICOC Vitézi Rend formálisan kiírta magát Magyarországról, hiszen lényegében teljesen külhoni szervezetté vált és tagságának java sem magyar állampolgár, mi több magyarul sem beszél. De még maradt három hazai ágazata a Vitézi Rendnek. És bár voltak ekkor is ellentétek, azok kibékíthetőknek tündek, annak ellenére, hogy a különböző ágak felvételi követelményei ekkora már ugyancsak eltávolodtak egymástól, a vitézi rang egyre nagyobb devalválódását jelentette. Különösen az 1956-osok megjelenésével, akik úgy szaporodtak, mint az egykori partizánszövetség tagjai. No meg az üptre-főre történő átminősítések sem tettek jót a Vitézi Rend hagyományainak és értékrendjének.

Megjegyzendő, hogy úgy a Történelmi Vitézi Rendben, mint a Vitézi Rend Egyesületben nem volt tapasztalható a külhoni emigráció és a magyarországi vitézek közötti ellentét. Mindkét esetben a Vitézi Rend magyarországi bejegyzés és törvények alapján, magyarországi központtal működik. A külhoniak a vezetésben nincsennek többségben, de érdekképviseletük megvan. Evvel szemben az ICOC Vitézi Rend csak külföldi bejegyzéssel működik, semmi jogi módon nem kapcsolódik Magyarországhoz. Nem véletlen, hogy már 1996/97-ben is a magyarországi jogi bejegyzés körül alakult ki az első szakadás. Figyelve az ICOC Vitézi Rend történéseit, lehet hogy van igazság v. Habsburg József Árpád levelében, melyet v. Radnóczy-nak írt. De az is lehet, hogy ezen ágazat csak néhány külhoni nagyzolásának és kivagyiságának esett végleg áldozatul 1977 után. Később pedig az üzleti szellem vitt félre mindent.

Az egyesülés szándéka 2010-ben kezdet formát ölteni a Kárpát-medencei Vitézi Tartománya és a Vitézi Rend Egyesület között. Én ekkor már a Kárpát-medencei Vitézi Tartománya ügyvezető törzskapitánya és v. Vad László helyettese voltam, így részese voltam az egyesítési tárgyalásoknak.

A Vitézi Rend Egyesület vezetőivel, egy több fordulós személyes tárgyalássorozat után a következőkben állapodtunk meg emlékeim szerint.

- 1/ Mindenkit átminősítünk, mert csak vitéz lehet.
- 2/ Közös avatás – Gázsó avat és átadja mindkét csapatnak a kitüntetések.
- 3/ Két vitézi szék összeolvad.
- 4/ Kárpát-medencei Vitézi Tartománya tisztjei a helyükön maradnak, de besorolnak a Vitézi Rend Egyesületbe.
- 5/ Kárpát-medencei Vitézi Tartomány vagyonát átadja a Vitézi Rend Egyesületnek, és tagsága is oda fizeti a tagdíjat.
- 6/ Kárpát-medencei Vitézi Tartomány tagjai az egyesület tagjai lesznek.
- 7/ A rendi kormányzó testőrsége a főkapitány testőrsége lesz.

A Kárpát-medencei Vitézi Tartomány a megállapodás pontjait betartotta. Az átminősítések is megtörténtek, így sok olyan személy lett vitéz, akinek nem volt meg a megfelelő szolgálati ideje

és az ágban végzett munkája is még hagyott maga után kívánni valót. Röviden, ismét sok esetben alap nélküliekkel hígult a vitézek névsora.

A vitézi ágak egyesítésének hátterében ismét a Honvédelmi Minisztérium jelent meg.

A Honvédelmi Minisztérium 2011-ben a *Magyarországon vitézi tevékenységet folytató négy vitézi tagozatot*, vagy más néven ágazatot, az I.C.O.C által elismert Vitézi Rendet, Vitézi Rend Egyesületet, a Történelmi Vitézi Rendet és a Vitézi Rend Kárpát-medence Kormányzóságát, meghívott egy egyeztető megbeszélésre, melynek témája az egységes Vitézi Rend megalakítás volt. Nem hívták meg a Horthy Miklós Vitézi Rend Alapítványt, ennek okát nem ismerjük, de az közismert, hogy csak egy pár fős csapatról van szó.

Sajnos az I.C.O.C által elismert Vitézi Rend teljes helyzetismeret hiányát mutatva, olyan feltételeket szabott az egyesülés feltételeként, mely egyik tárgyalófélnak sem felelt meg. A Horthy Miklós Vitézi Rend Alapítvány azonnal jelezte beolvadási szándékát a Vitézi Rend Egyesületbe. *A Vitézi Rend Kárpát-medence Kormányzósága legfelső szerve, a Vitézi Szék, 2011.08.22-én ratifikálta a MEGÁLLAPODÁS EGYESÜLÉSRŐL c. anyagban foglaltakat, mely a Vitézi Rend Egyesülettel való együttműködés kereteit szabályozta. A szóbeli megállapodásnak megfelelően a ratifikáláskor jogot kaptunk arra, hogy néhány pontba változtassunk.* A Vitézi Rend Kárpát-medence Kormányzóság legfelső vezetője a tárgyalásra kijelölt személyek megkerülésével különalkut kötött egy főkapitány-helyettesi tisztségért. Elárulta vitézeit. Sajnos követte őt néhány (Kossuth Nemzetőr) kollegája és néhány megtevesztett vitéz.

Jogi értelemben nem is történt egyesülés (egyébként is csak egy Együttműködési szerződést írtunk alá), mert hiszen a Vitézi Rend Kárpát-medencei Kormányzósága jogilag nem bejegyzett szervezet, hanem csak az egyesülési törvény szellemében létrejött magántársulás, tényleges egyesületi tagság és törvényben rögzített egyesületi szervezeti felépítés nélkül.

A HM által szervezett tárgyalássorozat, sajnos a végén teljes kudarcba fulladt, pedig az előkészítés és a szándék nagyon jó volt, egyezett a vitézek régi vágyával, és ráadásul a sajtónak és a külvilág felé adott üzenet sem volt negatív. Már több ízben és most is a legfelső vezetők akadályozták meg a megállapodást az összes ágazat között. Nem véletlen az sem, hogy egy idő után lényegében a HM is kihátrált a vitézi egyesítés mögül, pedig sokan, jóhiszeműen és őszintén hittek az egyesülésben. Az egyesítési kísérlet azonban arra jó volt, hogy abból sokat tanuljunk, hogy a jövőben ugyan azon hibákat ne kövesük el, illetve hogy lássuk, ***ma egy polgári és egy félkatonai gondolkodási párhuzam él a vitézi világban. A kettő pedig nehezen egyeztethető össze.***

„dr. Hende Csaba honvédelmi miniszter 2011. december 19-én már így ír: ’...nyomatékosan kifejtésre került, hogy az egyesülés megvalósulásáig a HM a jelenlegi vitézi szervezetek egyikét sem részesíti előnyben, nem kezeli kiemelten... a Vitézi Rendek ügyében megbízott minisztériumi munkatársak meglepődve és értetlenül fogadták a hírt, hogy Molnár-Gazsó úr a Honvédelmi Minisztérium elvárására hivatkozik saját szervezetének átalakítása során’...”²³⁸

²³⁸ http://vitezirend.hu/Downloads/egyesulesi_iratok_2011_2012/bucsy_levele_gazsonak_%202012_marc.pdf

Mint ismeretes a Vitézi Rend soha sem volt katonai szervezet. Ez világosan kitűnik abból, hogy a II. világháborúban még megszálló feladatok végrehajtására is alkalmatlannak minősítették, így önálló katonai egységet sem képezhetett. A Vitézi Rend eredetileg egy földművelésre és a nemzeti eszme védelmére szerveződött, polgári rend volt. Kiemelt célja volt a Kárpátok övezetén belül a magyarság demográfiai arányának növelése és fiatalítása. Ezért például vitéz csak házas ember lehetett. Az sem véletlen, hogy a miniszterelnökhöz és nem a honvédelmi miniszterhez tartozott a Vitézi Telkek Intézménye, avagy a Vitézi Rend. Katonai egyenruhája sem volt, egyenruhái polgári díszöltözetek, atilla, bocskai, illetve ünneplő paraszti viselet (fekete nadrág, fehér ing és mellény) volt. Ugyan katonai szervezeti egységekre hasonlított felépítése, de ettől még nem katonai szervezet. **A Vitézi Rend nem katonai rendként jött létre, hanem egyfajta nemesség pótló szervezetként**, lásd az Új Idők Lexikonában (kiadva az 1940-es években). Tehát monarchikus rend, ami eleve kizárja, hogy katonai egység legyen, bár tartozhat hozzá nemzetvédelmi feladat.

A 2011-es közös avatás –Vitézi Rend Egyesület és a Vitézi Rend Kárpát-medencei Tartománya – előtt jöttek a meglepő hírek. Ugyan a Vitézi Rend Egyesület vitézi vezetése megkötötte a megállapodást, de azt az egyesületi közgyűlés nem hagyta jóvá.

Így kiderült, hogy a közös Vitézi Székbe a Kárpát-medencei Vitézi Tartományból csak egy törzskapitány kerülhet át, úgy mint v. Vad László. A többi tisztségviselő csak tiszteletbeli és nem tényleges tisztségviselő. A Testőrséget átvesszik. A közös avatás megtörtént és a kitüntetések is átadták. Az avatásra viszont v. Illyés Zsoltot a Kárpát-medencei Vitézi Tartomány ügyvezető törzskapitányát be sem engedték. A szervezeti egység tagságát szétszórták az egyesületben. Tehát, a megállapodás alapvető részeit szegték meg. Az avatás után a Kárpát-medencei Vitézi Tartomány egykori tagjai a programokról nem kaptak hírt, majd egy év után kaptak felszólítást, hogy fizessenek tagdíjat.

Az egyesülési megállapodás megsértése miatt 2012-ben v. Illyés Zsolt újjászervezte a Kárpát-medencei Vitézi Tartományt, mint **Kárpát-medencei Vitézi Rend**. Ehhez a Vitézi Rend Egyesület akkori jogászának mondata adott nagy segítséget, mondván, köztársaságban mindenki annak tartja magát, aminek csak akarja. Még bejegyzés sem kell hozzá.

Mivel jogszerű egyesülés 2011-ben nem történt meg a Vitézi Rend Egyesület és a Kárpát-medencei Vitézi Kormányozóság között, a Vitézi Rend Egyesületnek átadott vagyont annak vissza kellett volna szolgáltatnia. Ez nem történt meg.

Az Együttműködési megállapodás felmondását a Kárpát-medencei Vitézi Rend részéről, erősítette a Horthy család levelének elutasítása a Vitézi Rend Egyesület részéről. A Horthy család 2011-ben egy nyilatkozatot tett közzé, melyben az egységes Vitézi Rend létrehozására hívták fel a vitézi tagozatokat. Az egyesület részéről tett nyilatkozatok stílusa megdöbbentő volt, és teljes mértékben összeegyeztethetetlen a vitézi múltunkkal és jövőképünkkel. Talán v. Koós Ottó fogalmazta azt meg, de ebben nem vagyok teljesen biztos.

„A köztársaságban mindenki annak tartja magát, aminek csak akarja” egy nagyon veszélyes nézet az egykori monarchikus rangokra nézve, hiszen ettől kezdve fű, fa, virág adhatja ki magát bárkinek, minden következmény nélkül, akár épp pont a monarchikus rangokba beleszületettek kárára. És ettől kezdve pénzért bárki, bármi lehet. Ez 2007 óta nagyban sújtja a vitézi világot.

A Kárpát-medencei Vitézi Rend élére Zetényi-Csukás Ferenc került főkapitánynak. Ő, 2015-ben, belső ellentétek miatt távozott a Kárpát-medencei Vitézi Rend éléről. Ekkor már megmutatkozott a Kárpát-medencei Vitézi Rend Egyesületének bejegyzőjének, „jogtulajdonosának” és körének agresszív magatartása, de ezt akkor én még nem láttam tisztán.

Zetényi-Csukás Ferenc egy éven át fenntartott egy párhuzamos vitézi ágat és egy avatást is tartott. Zetényi-Csukás Ferenc azóta is kiváló történészi munkát végez, amelynek homlokterében a Horthy korszak áll. 2015-től v. Gerlefalvy-granasztói Rihmer Aurél lett a főkapitány.

v. Illyés Zsolt halála után, egyre több botrány robbant ki, egyesek kulturálatlan viselkedése miatt, ami mögött nem csak a neveltetés hiánya, hanem az alkoholizmus is megjelent. Tovább rontotta a helyzetet a katolikus–protestáns ellentét, ami a XXI. században igen meglepő. Sajnos a vezetésbe, kompromittált személyek is bekerültek. Így tisztségviselő lett volt párttitkár, vagy egykor nemességét és vitézségét megtagadó volt megyei pártfunkcionárius gyermeke, aki hirtelen rájött, hogy fordult a kocka, és most nemesnek és vitéznek kell lenni. Ez nem is lenne baj, de egy igen jelentős sikkasztási ügy elsőrendű vádlottja lett, stb. Közben az egyesület körül sem volt minden tiszta. 2014-ben közel 30-40-fő írta alá a belépési szándékát, de ezek 2024-ig sem lettek elbírálva. Más a Kárpát-medencei Vitézek Rendje Egyesület és más a Kárpát-medencei Vitézi Rend. Az egyik egy jogi ernyő, minimális tagsággal, míg a másik maga a Rend. Ezt azonban sokan nem értették meg. Az egyesületnek minimum 12 tagjának kell lennie. Ez az évek során elfogyott kihalás és tagdíj nem fizetés miatt. Tagfelvétel nem volt és elmaradtak a köz- és küldöttgyűlések is. Mindemellett azért Kárpát-medencei Vitézi Rend működött tovább.

Az egyesület részéről a fő hangadó egy olyan személy lett, akit 2008-ban Esztergomban vettek fel VRNT tagozatba, mert semmit nem tudott felmutatni avégett, hogy vitéz lehessen. Vitézi múltja nem volt és munkája sem volt elégséges ahhoz, hogy vitéz lehessen. Itt jegyzem meg, hogy a 2008-as ominózus vitézavatás jogszerűségét is sokan megkérdőjelezik, bár én azt jogszerűnek tartom. Az illetőt a Vitézi Rend Egyesülettel történt 2011-es „egyesülés” miatt minősítették át vitézzé, mert az egyesületben mindenki vitéz. Tehát, az illető, lényegében úgy lett vitéz, hogy gyakorlatilag arra nem méltó. Itt a devalválódás kiemelkedő példája.

2015–2022 között 148 főt vettem fel a Kárpát-medencei Vitézi Rendbe avatás által. Ők nem tagjai Kárpát-medencei Vitézek Rendje Egyesületnek. Ennek majd később lesz fontos jogi szerepe.

Nagy örömünkre az együttműködési tárgyalások kezdődtek el 2012-ben Béren, ahol a Történelmi Vitézi Rend és a Kárpát-medencei Vitézi Rend legfelső vezetői, valamint több hagyományörző szervezet közösen aláírt egy emlékeztetőt, melyben nagy vonalakban vázolták az együttműködés kereteit. Ez leginkább protokolláris eseményekre vonatkozik.

Közben, 2017-ben elhunyt vitéz Habsburg-Lotharingiai József Árpád az ICOC vitézi ágazat főkapitánya. A budavári Nagyboldogasszony főplébánián tartott ravatalán és gyászszertartásán minden vitézi ágazat így vagy úgy képviseltette magát. Felmerült, hogy az elhunyt iránti tiszteletből a különböző vitézi ágazatok együtt adják a díszegységet, de az ICOC ágazat képviselői pökhendi mód ezt nem tették lehetővé. A temetés előtt nem sokkal ezen ágazatban is botrány volt, ha jól tudom. Az emigráció lényegében kizárta a magyarországi rendtagokat, majd még is visszavette őket. 2017-től v. Habsburg Károly az ág főkapitánya. Az ágazat 2020 körül újult meg. Ettől kezdve a csoport lényegében a Habsburg család házi rendjele lett, amely apáról fiúra öröklődik a családon belül. Ettől kezdve ezt az ágat már nem lehet a vitéz nagybányai Horthy Miklós alapította Vitézi Rendnek tekinteni, hanem egy teljesen új, csak a nevében hasonló szervezetnek lehet felfogni, noha magukat az 1920-ban alapított Rend utódának tartják. A Vitézi Rend azonban soha sem volt és soha sem lehet a Habsburg ház házi rendjele!!! Ráadásul, ezen ágazat egy főnemesi, nemesi csoporttá változott, noha az eredeti Vitézi Rend elsődlegesen a nem nemesek, az egykori parasztok és kétkézi munkások jutalmazására jött létre, a nemesség adományozás pótlásaként. Tehát, az ICOC ág teljesen eltávolodott a Rend eredeti céljaitól. Ezért sem ismerhetők el legitim Vitézi Rendnek, avagy az 1920-ban alapított szervezet legitim tovább

élésének. Ez egy vadonatúj szervezet! Szép csendben azért megjegyzem, hogy az egykor általam kitalált rangjelzéseket használják, a buzogány és kard-ot, és színekombinációikat.

A szervezet honlapján egykor angolul azt hangoztatták, hogy ez egy magyar nemesi, mi több főnemesi rang. Kár, hogy pont azért jött létre egykor a Vitézi Rend, mert Horthy nem adhatott nemesi rangokat. Honlapjuk szerint a Vitézi Rend katonai rend. Hát ez sem igaz! A Vitézi Rend eredetileg a földrendezés céljából jött létre, lásd Vitézi Telkek Intézménye. Soha, egyetlen katonai alakulatot sem állított ki, bár a háború végén ezt Bácskában felvetették, de végül elvetették az ötletet. *A Vitézi Rend eredetileg egy vallás, család és földvédő szerveződés*, tehát semmi köze a katonai szervezetekhez! No és persze soha nem volt lovagrend sem. A csoport honlapja is igen érdekes a történeti résznél, mert például az én 2003-2005-ös ügyvezető törzskapitányi időszakomat lazán kihagyták a felsorolásból. Ennyit a történeti hitelességről.

Egykor a Vitézi Rendet Horthy a történelmi Magyarország területére dolgozta ki. Trianon után viszont csak Csonka-Magyarországon lett felállítva, majd a visszacsatolt részekkel lett kibővíve. Ennek oka, hogy a Vitézi Rend csak és kizárólag a mindenkori magyar államhatáron belül működhet jogszerűen.

Hogy is mondta egykor Horthy? ***„A Vitézi Rendnek hármas célja van: jutalmazni a vitézséggel párosult honfi erényt, megtartani a nagy idők legjobbjait és biztosítani a hősök nemzetségének fennmaradását, végül bennük és utódaikban a magyar fajnak olyan hatalmat biztosítani, amely rettentő erővel sújt le minden felforgató állam- és nemzetellenes törekvésre.***

A Vitézi Rendet a véráztatta televény magyar földbe ültetem; adja Isten, hogy mihamarabb gyökeret verjen benne. Legyen belőle hatalmas tölgyerdő, amely dacolhasson a második ezredév viharaival; legyen a Vitézi Rend turáni fajunk és hazánk büszkesége, de ha kell, élesen vágó kardja is.” (vitéz nagybányai Horthy Miklós 1921. 08. 20.)

Ehhez képest hol is működik a Habsburg vitézi csoport a honlapjuk tanulsága szerint?

Svédország, mint központi bejegyzés. Magyarország, Szlovénia és Horvátország, Szlovákia (ez még némiképp érthető, de már ez is ellenkezik Horthy alapgondolatával), Csehország, Németország, Portugália, Spanyolország, Olaszország, Málta, Svájc, Svédország, Hollandia, Belgium, Luxemburg, Oroszország (I. és II. világháborús „jó barátaink a fronton”), Finnország, Ruanda, Dél-Afrika, USA, Dél-Amerika, Chile, Ausztrália és Új-Zéland, Anglia – tehát ez „mind-mind ősi magyar föld”. Már megint a magyar emigráció sajátítja ki mindazt, ami az itthon maradt magyar nemzeté lenne kizárólagosan. És ehhez még idegen nemzetek fiait is bevonják. Ha pedig megnézzük a tisztségviselők névsorát, láthatjuk, hogy 70-80% olyan személy, akinek nincsen jogelőzménye a Horthy korszakból, tehát vitézi szinten homo novus. Mi több, jó részük csak 2018 után került elő a vitézi világban. De a lista tartalmaz olyan személynevet, neveket is, akik már a *Müncheni korszakban* is „felügyelték” a csoport működését, mire egykor v. Habsburg József Árpád utalt.

Tehát, ezt a csoportosulást csak újkeletű, 2008/2017 körül alapított szerveződésnek lehet tekinteni, amelynek lényegében már semmi köze az eredeti Vitézi Rendhez és annak gondolatvilágához. Önmagukat katonai rendként határozzák meg.²³⁹ Teszik ezt úgy, hogy a Vitézi Rend valójában soha sem volt katonai rend! Hogy pedig mennyire legitimek, arra álljon itt ez: „A legitim Vitézi Rend a Svéd Királyság területén bejegyzett európai uniós jogalany.”²⁴⁰

Sajnos, az ezen svédországi ágazatot képviselő idegen érdekeltségű elemek, megszerezték maguknak az egykor gr. Nyári és br. Gudenus által alapított magyar nemesi szervezetet is. A két csoport személyében nagyban összefonódott, így ez az egykor nagytekintélyű magyar nemesi szervezet, szintén áldozatául esett a nemzetidegen törekvéseknek.

²³⁹ <https://www.vitezi-rend.com/hu/the-mission-and-values/>

²⁴⁰ <https://www.vitezi-rend.com/hu/order-of-vitez-questions-and-mistakes/>

Bár nem pont a Vitézi Rend miatt születtek Habsburg Ottó gondolatai, de sajnos a Vitézi Rendre is fokozottan igazak: „*Mindenképpen azon a véleményen vagyok, hogy az emigrációból semmiféle döntés, mi több egy határozatképes indítvány hozatala nem lehetséges, mert ez nem tartozik hatáskörünk alá.*” (Dr. Ottó v. Habsburg, Pöcking, 2009. június 8.)

A Habsburg „Vitézi Rend” egy labanc vállalkozás, amely olyan nemzeti tulajdont juttat a Habsburgok kezébe, ami őket nem illeti meg, ill. a Habsburg-ház belső harcának megnyilvánulása, ami ezek szerint az 1960-as években nem ért véget. A továbbiakban ezen ágazattal nem kívánok foglalkozni, mivel mára nevén kívül lényegében semmi köze a Horthy–Prohászka– gr. Teleki által megálmodott Vitézi Telkek Intézményéhez.

A Kárpát-medencei Vitézi Rend esetében már említettem a monarchikus rend és az egyesület közötti különbséget.

A monarchikus rend és az egyesület antagonisztikus ellentétet képez, mert az egyik felülről lefelé működő, hierarchikus szervezet, míg a másik, alulról felfelé felépülő „demokratikus” szervezet. Ráadásul egyesület nem hozhat létre uralkodói jogon alapuló tényleges monarchikus jogalapot, adományt. Pláne nem olyan személyek által, akiknek nincsen valódi, leszármazáson alapuló jogalapja azon időszakból, amikor még ténylegesen regnált a Magyar Szent Korona. Tehát, az egyesület nem lehet monarchikus rend! – de kényszerből fenntarthatja annak értékeit. Ezt már korábban leírtam, de nem győzöm folyton-folyvást kiemelni. Ráadásul egyetlen monarchikus rend, illetve lovagrend sem adózik az államnak, hiszen éppen az adómentesség volt az egyik fő kiváltságuk, maximum jelképes ajándékot adtak.

Viszont, minden monarchikus rend tovább működhet egy köztársaságban is, minden jogi bejegyzés nélkül, ha az nem törekszik az államrend megdöntésére és ha nem végez gazdasági tevékenységet.

A szóbanforgó általam bírált „vitézi rendi” egyesület egy mászókkal teletűzdelt játszótér, amit sajátos szabályai kerítenek körbe. Ezen sajátos, egyesületre alapuló játszótérek hol tisztességesek, hol kevésbé korrektek. Hiszen a játszótér alapítói igyekeztek „hatalmukat” a mászókkal között maguknak biztosítani. Ennek legtipikusabb megjelenése, hogy az egyesület minimális tényleges taggal rendelkezik, miáltal az egyesület elnöke azt tehet, amit akar, pláne úgy, hogy még a törvény által előírt feltételeket, működési szabályokat is lazán kezeli. Természetesen a bebolondítottak nem tagjai az egyesületnek, ők oda csak adományokat fizetnek, és ha elszámolást kérnek, közlik, hogy ahhoz semmi közük, hiszen nem tagjaik az egyesületnek. Ehhez jön az egyesületi elnökök által oly gyakran hangoztatott védjegyoltalom, hogy XY szóösszetételt csak ő és az használhatja, akinek ő azt megengedi, miáltal egy-egy egykori rendi szervezetet XY magának akarja kisajátítani. És közben nem veszik észre, hogy így teszik tönkre, verik szét és alacsonyítják le az általuk képviselni kívánt rendet, hiszen már rég nem a rendről, hanem saját játékszerükről van szó.

A tisztességesebb „rendek” esetében legalább minden tag tagja az egyesületnek, hogy legalább a demokrácia érvényesüljön. Mert ott, ahol a „tagok” nem tagok az egyesületben, ott a kevesek diktatúrája érvényesül. Igen, a játszótér így lehet „jogilag” biztosítani. És ez különösen akkor kirívó, ha olyanok teszik, akik valójában nem is tagjai az adott monarchikus rendnek, mert hiányzik a tényleges jogalapjuk.

Hogy például az egyesületi „vitézi rendek” mennyire egyesületek és, hogy mennyire nem vállalnak közösséget a tényleges történelmi és monarchikus Vitézi Renddel, arra akkor lehet legjobban rálátni, amikor saját egyesületi játszótérük és mászókaik védelme érdekében, nem tartják „korszerűnek” és így idejétmúltnak tekintik a Horthy korszak alatt megalkotott Kis Kátét, illetve a még tényleges vitézek és leszármazottak által megalkotott szabályokat, amely szervezeti „jogi” dokumentumok a monarchikus Vitézi Rend hierarchikus, monarchikus szabályait tartalmazzák. Sajnos, ez az eljárás, nemcsak a vitézi világra jellemző. Az egyesületi „vitézi

rendek” a hierarchiával szemben, demokráciát játszanak és új szabályok, a saját szabályaik szerint játszanak. Ezáltal lényegében nincsen közük a valódi és eredeti vitézi világhoz.

*Soha sem fogadható el, hogy egy rendi jogelözmény nélküli személy, olyan személynek legyen rendi felettese, akinek jogelözménye a monarchiában keletkezett!*²⁴¹

2012-ben tettem egy javaslatot a Kárpát-medencei Vitézi Rend és a Történelmi Vitézi Rend egyesítésére. Mivel ekkor úgy tudtam, hogy v. Hunyadi László visszavonul, a két ágat a Kárpát-medencei Vitézi Rend főkapitánya egyesítette volna. A terv lényege, hogy mindkét szervezet szervezeti rendje párhuzamosan megmarad ott, ahol arra igény van, de közös a főkapitány és mindenki közösen dolgozik. A párhuzamos szervezet pedig ott egyesül, ahol a tisztségviselő betölti a „nyugdíjazási” korhatárt, vagy visszalép, így a helyén maradó tisztségviselő átveszi a párhuzamos csoportot is. Így kb. 5 év alatt, zökkenőmentesen és sértődések nélkül úgy egyesülhetett volna a két ágazat, hogy egyik sem nyomja el a másikat és mindenki egyenlő elismerésben részesül. Máig is ezt látom az egyetlen járható útjának annak, hogy a magyarországi vitézi ágak valaha egyesülhessenek. Sajnos a tervezetet a Történelmi Vitézi Rend elvetette, és v. Hunyadi azt rossz néven vette, mert közben kiderült, hogy nem kíván mégsem visszavonulni.

A vitézi világ másik csapdája, hogy Erdélyben szinte minden kapható. Ott, nyakra-főre bárki lehet minden, kontrol nélkül, bárki lehet bármilyen rangú vitézi tisztségviselő, szolgálati idő nélkül. Még a kitüntetések is hullanak az égből. Így akár 2-3 hónap után kaphat valaki vitézi lovagkeresztet, noha azért régen minimum 15-20 évi tényleges vitézi munkavégzés kellett. De ugyan így kapható Szent Sír Lovagrendi csillag, Lipót Kereszt stb. Az erdélyi „vitézi tevékenység” nagyban devalválta a vitézi címet és a rendi kitüntetéseket.

Szintén nem mehetek el szó nélkül az egykori ausztráliai törzskapitány, állítólagos ügyvezető törzskapitány (kinevezése igen csak kétes volt) ámokfutása mellett sem, aki honlapján mindenkitől, aki nem támogatta az ő nézeteit, megvont minden kitüntetést, mert ugye ehhez „joga van” az emigrációnak. Hát nincsen hozzá joga! Vitézi kitüntetésekéről csak magyarok dönthetnek és nem az emigránsok. Aki pedig valamit a munkájával kiérdemelt, azt utólag senki ne vegye el tőle, még akkor sem, ha közben megváltozott a nézete. Mert ugye nem biztos, hogy az emigrációnak van igaza, hiszen a dolgokat nem kívülről, hanem Magyarországról kell nézni, pláne, ha magyar nemzeti értékről van szó.

A Magyarországon működő vitézi szervezetekben rendre feltűnnek a különböző felekezetek papjai és lelkészei, akár törzskapitányi, vagy főkapitány helyettesi rangban is. Katolikus papok részvétele a Vitézi Rendben, illetve nem egyházi lovagrendben, igen csak kétes értékű. Például a vitéznek eredetileg avatásakor meg kellett fogadnia, hogy családja és gyermekei lesznek.

Amellett sem mehetünk el szó nélkül, hogy XII. Piusz pápa 1951-ben eltörölte a feudális eredetű világi címek és rangok – mint például az esztergomi érsek bíboros hercegprímási rangja – használatát a katolikus egyházban. Tehát vitéz sem lehetne egyetlen katolikus és görögkatolikus pap. Sajnos, a papság egy része rangkórban szenved és így még a pápai határozatra is fittyet hány.

²⁴¹ Rihmer Aurél: A magyar nemesi rend történetének rövid és nem teljességre törekvő áttekintése: *Acta Historica Hungarica Turiciensia* 128. szám: Szerkesztette: Darai Lajos, A ZÜRICH MAGYAR TÖRTÉNELMI EGYESÜLET KIADVÁNYA, ISSN 2297-7538

https://epa.oszk.hu/01400/01445/00069/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2024_1_218-332.pdf

Jelen tanulmány írója a Biblia előtt, a Szent Korona és a koronázási jelvények másolata jelenlétében, a történelmi zászlók és címerek jelenlétében, ünnepélyesen felesküszik a Vitézi Rend vezetésére, mint „dux ez princeps” főkapitány. Ekkor még Varga, Feyér, Fehér, Korondi, Tóth, Pintér, Solymoskövi, Monostori és más törzskapitányok, mind kézfogásukkal erősítették meg a főkapitányságomat. Alig pár hónap elteltével azonban, az ekkor jelenlévők jó része, elfeledve saját ígéretüket, amit a Biblia és a koronázási jelvények másolata jelenlétében tettek, főkapitányuk ellen, ellenem fordult. Ennyit jelentett nekik a vallás, a Biblia és nemzetünk jelképei, valamint saját szavuk értéke.

Ugyanis, a Kárpát-medencei Vitézi Rendben 2023-ban igen méltatlan állapot alakult ki, és kettészakította és megosztotta ezen csoport Vitézi Székét. Egyik oldalt állt az a főkapitány, akire nem is oly régen a Biblia jelenlétében esküdtek fel a törzskapitányok és leginkább a katolikus felekezetű rendi vezetők, míg szembe kerültek vele a protestáns és kommunista háttérű (az egyik zendülő kommunista párttitkár volt, a másik édesapja volt magasrangú prominens kommunista vezető) előljárók. Szembe került egymással a monarchikus rend és annak régi rendi szabályozása, az egyesületi elv és annak áldemokráciája. A zendülők idejétmúlnak nevezték a rendi szabályokat (ha megvan a magnófelvétel, akkor visszahallgatható) és egy belső puccsal az egyesületi demokrácia jegyében több törzskapitányt kizártak. Én mint főkapitány az „egyesületesdi főkapitányságról” lemondtam, de megtartottam a dux et princeps főkapitányi címem, ami által a monarchikus Kárpát-medencei Vitézi Rend vezetője maradtam, bár munkám az egyesület akadályozza. A Kárpát-medencei Vitézek Rendje Egyesülettel viszont megszakítottam a

kapcsolatot. Megjegyzem, a Kárpát-medencei Vitézek Rendje Egyesületnek soha nem is voltam tagja, a kizárt vitézekkel egyetemben így egyesületi alapon a kizárás igen csak visszás, hiszen olyanokat zártak ki „demokratikusan” akik az adott szervezetnek nem is voltak tagjai. Így a lemondásomnak sincs jogi értelme, hiszen olyan szervezetbeni tisztségről mondtam le, aminek nem is voltam tagja, így egy lényegében nem létező rangról mondtam le. *Tehát, jogilag dux et princeps főkapitányként maradtam a Kárpát-medencei Vitézi Rend főkapitánya, annál is inkább, mert ilyen nevű bejegyzett jogi szervezet nemlétezik. Ez egy társadalmi szervezet, amely hierarchikusan, tehát nem demokratikusan épül fel, élén a főkapitánnyal.*

A kizárás, demokratikus leváltás képe már 1997 óta kísértette a vitézi világot. E téren a véleményem az, hogy az egyesületi elnök, avagy az elnök-főkapitány demokratikusan az egyesületi szabályok szerint leváltható. Viszont a Vitézi Rend, mint monarchikus rend megválasztott főkapitánya nem váltható le, lásd vitéz nagybányai Horthy Miklós esetét, de joggyakorlásában korlátozható. Tehát, v. Habsburg-Lotharingiai József Árpád sem volt jogilag leváltható, amit ő mindvégig vallott is, noha a kódex adott erre lehetőséget. A kódex viszont külső erőszak hatására lett módosítva. v. Habsburg-Lotharingiai József Árpád jogainak korlátozása mögött az állt, hogy önmaga is elismerte írásban személye alkalmatlan voltát, továbbá, hogy idegen szándékú személyek befolyása alá került. Joggyakorlásának korlátai a magyar történelmi jogban az Aranybullára vezethető vissza, amely ugyan a király esetére mondja ki, hogy ha az vét az ország érdekei ellen, akkor jogszerűen lehet vele szemben fellépni. E jogi érv mentén lehet egy magyar rendi előjáró ellen is fellépni. De csak akkor, ha vét a magyar nemzet érdekei ellen.

Ugyanígy saját személyemet sem tartom leválthatónak, de figyelembe veszem a külső hatások korlátozó tényezőit. Ezért is tartottam meg mindmáig a „dux et princeps” rangom.

A Kárpát-medencei Vitézek Rendje Egyesület körül kialakult viszály háttérében pénzügyi elszámolás, az egyesület törvényesség-problémái, egyes személyek büntetőjogi kompromitálódása állt (800 milliós sikkasztás gyanúja), noha elfogadjuk, hogy amíg valakit bíróság nem ítél el, addig fent kell tartani az ártatlanság vélelmét. És természetesen a háttérben nagyon jelen volt a protestáns–katolikus ellentét, ami igen meglepő a XXI. században. A zendülők egy részét a megkérdőjelezhető érvényességű, bár általam elismert 2008-as esztergomi avatáson vették fel, míg másoknak kommunista múltjuk miatt keresnivalója sem lett volna a szervezetben. No és a zendülők vezetője egy homo novus volt, aki csak kényszerből, a 2011-es egyesítési kísérlet hatására lett VRNT állományból átminősítve lett vitézzé, mert egyébként semmi jogalapja nem volt vitézi rangra. De persze ő a fő vitéz, mert bejegyeztette a Kárpát-medencei Vitézek Rendje Egyesületet, amelynek ő a jogtulajdonosa, tehát ő ettől vitéz és mindenkinek felett áll. Pedig egy homo novus soha sem állhat olyan személy felett, akinek vitézi jogforrása a Magyar Királyság időszakában keletkezett.

Ezért is veszélyes az a kijelentés, hogy egy köztársaságban mindenki annak tarthatja magát, aminek csak akarja. Így lehet minden jöttment vitézzé, nemessé, lovaggá, de még akár királlyá is. De a köztársaság senkit sem emelhet monarchikus rangra. Egy egyesület maximum egyesületi tagságot keletkeztethet, de monarchikus rangot soha sem. Ezért a bejegyzett vitézi szervezetek is csak egyesületi tagságot keletkeztethetnek, tényleges monarchikus vitézi jogállást nem!

Nem véletlen, hogy én II. Rákóczi Ferenc szabadíték-leveles adományozási formáját tudom csak elfogadni az 1945 után keletkeztetett új vitézségekre. Tehát, jogi és formai különbség van Horthy vitézei és azok utódai, és azok között, akik vitézsége nem Horthy korszakában keletkezett. Ez a különbség pont olyan, mint ami fennáll király által nemesítettek és II. Rákóczi Ferenc szabadíték-levelesei között. Mindketten bírják adott körülmények között a nemesi jogokat, de mégsem azonos jogállásúak a jogaik keletkeztetésének körülményei miatt. Ennek oka, hogy illetéktelenek a Magyar Szent Korona nevében és joghatósága alatt nem járhatnak el. Habsburg I.

József volt a koronás király, míg II. Rákóczi Ferenc csak Magyarország „vezérlő fejedelme – dux et princeps” volt, és nem koronás király. Így a korona nevében nem adhatott kiváltságokat, de mint a rendek vezetője, igen.

A köztársaságban a monarchikus jogokat megszüntették, és a Szent Korona sem regnált a gyakorlatban, így jelenléte csak névleges, de nem jogi jelenlét. Éppen ezért, új monarchikus jogállás sem keletkeztethető, mindössze ahhoz csak hasonlatos lehet az, ami köztársaságban keletkezik. Mivel pedig eredetileg a vitézi rang a Szent Koronához volt kötve, annak tényleges uralmi, uralkodói jogkörén kívül, tehát „birodalmán” kívül, avagy azon földeken kívül, amit egykoron uralt, avagy az aktuális Magyarország határain kívül, vitézi jogállás sem egykor, sem ma nem hozható létre. Ennek oka, hogy Magyarország államhatárain kívül a magyar Szent Koronának nem volt joghatósága, így abból a joghatóságán kívüli területen semmi nem eredeztethető. Nem véletlenül mondta Horthy 1921. augusztus 2-án: „**A Vitézi Rendet a véráztatta televény magyar földbe ültetem**; adja Isten, hogy mihamarabb gyökeret verjen benne. Legyen belőle hatalmas tölgyerdő, amely dacolhasson a második ezredév viharaival; legyen a Vitézi Rend turáni fajunk és hazánk büszkesége, de ha kell, élesen vágó kardja is.”

A Vitézi Rendnek és a vitézeknek a magyar Szent Korona birodalmának határain kívül, nincsen létjogosultsága!

A rendi tudat devalválódásának megállítása szükséges

A Vitézi Rend állományában hatalmas devalválódás történt az 1970-es évektől kezdve. Lényegében pénzért fű, fa, virág vitézzé válhatott és sem az ő, sem közvetlen családjának politikai háttere sem számított. Így lettek új jogalapú vitézzé az egykori kommunista „elit” tagjai, párttitkárok, kommunista párttagok, vagy ezek fiacskái, akik egykor a diktatúra éveiben nagyon jól megéltek szüleik párthűségéből. A XXI. század elejére a Vitézi Rend épp olyan devalválódáson ment keresztül, mint egykor a hajdúnemesség. A sors iróniája, hogy pont a hajdúnemesség tekinthető a Vitézi Rend eszmei és szellemi elődjének.

A hajdúkról 1631-ben Böszörményben a királyi biztos azt jegyezte fel, hogy a településen alig látható hadrafogható ember. Ezt a város vezetői avval magyarázták, hogy a régi tősgyökeres hajdúságnak egy része meghalt, vagy elköltözött máshová, és helyükre jövevények érkeztek. A kapitányok minden jövevényt befogadtak és felvettek a lakosok közé, most ezek kívánják irányítani a várost. Ez az állapot szinte minden szabolcsi hajdúvárosra igaz volt a XVII. század harmincas éveire. A népességcsere nagyban csökkentette a hajdúvárosok katonai értékét.²⁴²

2024-re alig látható olyan vitéz, akinek jogforrása még a Magyar Királyság alatt keletkezett.

A régi tősgyökeres vitézeknek egy része meghalt, vagy elköltözött máshová, és helyükre jövevények érkeztek. A kapitányok minden jövevényt befogadtak és felvettek, és most ezek kívánják irányítani a Vitézi Rendet.

A devalváció folyamata így néz ki. A vitézi rang 1920-1945 között viselőjének tényleges tekintélyt adott. A vitéz tagjává vált egy olyan monarchikus rendnek, amelynek társadalmi, politikai, gazdasági, kulturális, stb. kiváltságai voltak. Mégpedig úgy voltak kiváltságaik, hogy azokat sokan azok közül sem kapták meg, akiknek a rendtagsághoz előírt kitüntetések, katonai előmenetelük megvolt. Tehát, tényleg egy elit csoportot alkottak, és ha valaki neve előtt ott állt, hogy „vitéz”, annak tényleges tekintélye volt. Ahogy mondták, a kend-ből tényleges úr, nemzeti úr lett.

Ez a rendi tudat és összetartás hazánkban egészen a rendszerváltásig megmaradt, mivel addig politikailag üldözött csoportnak számítottak, és a társadalom tudta, hogy ők a múlt rendszer elitcsapatához tartoztak, tehát tekintélyük még akkor is élt.

A vitézi öröklés kiterjesztése minden leszármazottra, elfogadható volt, hiszen a vér szerinti leszármazás elve él tovább, úgy hogy a politikai állam amúgy a többi kiváltságot elvette. A leszármazást viszont senki nem veheti el. Ráadásul, a vitézek és családjaik átérték a kommunista rezsim megtorlásait, így a rendtagság tudatának megőrzése családi érdemük is.

A devalváció a rendszerváltás után indult meg. Ennek részét képezte az I. világháborús hősök utólagos, posztumusz avatása és új jogalapok keletkeztetése. Ez sok embernek nyitott utat a rendbe, úgy, hogy tényleges érdemük nem volt, míg az „érdemszerző” akkor, amikor a vitézségnek tényleges értéke volt, valami miatt nem volt vitéz. Ráadásul, köztársaságban nem keletkezhett új monarchikus jogalap. Utána következtek a II. világháborús kitüntetések alapján keletkezett, saját jogú vitézek. Itt is sok olyan személy lesz vitéz, akinek vitézsége 1940-45 között fel se merült. Ezt tetézte a II. világháborús hősök posztumusz avatása és az ő utódaik kontrollálatlan beáramlása a rendbe. Megérkeztek a volt kommunisták, nyilasok, illetve azok a személyek, akiknek valójában semmi valós családi vagy személyes érdeme nem volt.

---

²⁴² Nagy László: Hajdúvitézek 1591-1699, Kossuth Kiadó, Budapest 1986.

Ekkor legalább még alap volt, hogy legyen háborús hőstett, valamiféle hazaszeretett a feltétel. Később megjelentek a Vitézi Rend Nemzetvédelmi Tagozatának (VRNT) tagjai. Ők már minden kontrol nélkül, minden katonai előzmény nélkül tódultak be a szervezetbe. Itt még a párttagság sem volt kizáró ok. Bárki jöhetett. Később eltörölték a VRNT státuszt és mindenből vitézt csináltak. Teljes lett a devalváció, hiszen az aki fizet, „vitéz” lett. Szintén devalválta szervezetet az eredeti értékrend megsérülése, pl. katolikus papok felvétele. Hiszen a rend alapelve, hogy a vitéz alapítson családot, és legyenek gyerekeik, mert a nemzet így marad fent. Melyik esküjét szegi meg vitézavatásakor a katolikus pap?

A devalváció végső lépése volt az, mikor a magyar emigráció kihasználva külföldi kapcsolatait, idegen nemzetek fiait veszik fel a „vitézek” közé. Aki fizet, az „vitéz” lehet, és mivel a külhonban nagyobbak a jövedelmek, a biznisz minden nemzeti érzést legyőz. Kész a teljes devalválódás. De a teljes devalválódás Magyarországon is elindult akkor, amikor minden vitézieszármazási előzmény nélküli személyek, olyanok, akiknek még első vagy második világháborús posztumusz előzménye sincs, továbbá ő maguknak sem volt olyan életútjuk, hogy vitézek lehetnének –lásd. pl. csak VRNT tagnak vették fel őket egykor- jegyeztetnek be „Vitézi Rend” szóösszetételű egyesületet, és közlik, hogy ők a Vitézi Rend tulajdonosai. Ők mondják meg ki lehet vitéz, és mik a szabályok. Természetesen a Vitézi Rend 1920, 1940, 1977, 1996, 2005, 2015-ös szabályai, amelyek alapjait a Főméltóságú Kormányzó Úr tette le egykor, mára szerintük idejét múlt és megy a szemébe, és helyette egyesületi szabályokat vezetnek be. A hierarchikus Vitézi Rendből csinálnak egy köztársasági maszlagot, egy „demokratikus” egyesületet. Hiszen a köztársaságban bárki, bármi lehet. De ez nagy tévedés, mivel köztársaságban monarchikus jog nem keletkezhet, és az egyesület soha sem lehet valódi és tényleges monarchikus rend.

A 2020-as évekre a vitézi világ eljutott oda, úgy az emigrációban, mint Magyarországon, hogy olyanok irányítják, igyekeznek „tulajdonolni”, akarják megmondani, hogy ki és mi a vitéz, hogy milyen szabályok legyenek érvényesek, akiknek az ég adta világon, semmi közük sincs az 1920-1944/45 között működő tényleges Vitézi Rendhez és azok egykori tagjaihoz.

Egykor a Vitézi Rend tekintélyt adott tagjainak, mert mögötte állt egy konzervatív értékrendű, keresztény, megfelelő kultúrát és politikai beállítottságot elváró szervezet. Azt, aki viselkedésével lejáratja a vitézi rangot, hamar kitették. Most viszont tobzódnak az alul kulturált, viselkedni nem tudó, részeges személyek. Ma az is simán vezető vitéz (aktív törzskapitány) lehet, akit több százezres sikkasztással vádolnak –persze fenntartva az ártatlanság vélelmét-, vagy egyéb visszaélések részese az illető. Mára elveszett a Vitézi Rend erkölcsi tekintélye is, jórészt a jövevények, a homo novusok miatt. Egyes vitézi ágazat szellemi vezetését az eredeti keresztény – keresztényen értékrend helyett az agykontrol és szellemi vonzatai vették át. Mára a Vitézi Rend szinte teljesen kifordult magából.

Természetesen, az új vitézek között is akadnak rendes, becsületes emberek, akik a konzervatív értékrendet képviselik, előtérbe helyezve a családot, a nemzetet és a keresztény kultúra értékeit. Csak, hát kevesen vannak, és közülük nagyon sokan mára eltávolodtak a vitézi káosztól.

A XXI. század elejére nem csak a vitézi rang devalválódott, hanem a hozzá tartozó tisztségek, valamint a rendi kitüntetések értéke is. Egykor a törzs és székkapitányok magasrendű katonatisztek voltak. 1962 után egy hosszú szolgálati időt kellett befutni egészen az 1990-es évek vége 2000-es évek elejéig ahhoz, hogy valaki előrébb lépjen a ranglétrán. Ahhoz, hogy valaki törzskapitány legyen, kellett 10-15 év szolgálati idő, míg egy lovagkereszt (középkereszt) szintén minimum 10 év kellett, de volt aki 20 évet várt rá. Most 1-2 év alatt lehet valaki törzskapitány, és van aki három hónap után kapott lovagkeresztet Erdélyből. A helyzetet tovább rontja a sok idegen népelem beáramlása, akiknek még származásukban sincs közük a magyarsághoz. Mára feledésbe merültek Horthy mondatai: „Én pedig örökké égő oltárt emelek,

mikor a nagy háború legjobbjait hozzákötöm a hazai röghöz, amely évtizedeken keresztül nemcsak tovább táplálja a hősök nemzetségét, hanem megteremti, fennen hirdeti és ápolja a magyar vitézség kultuszát is.”

Éppen ezért a dux et princeps főkapitány, olyan adományokat vezetett be 2022-ben, amit homo novus-ok remélhetőleg nem fognak eltulajdonítani. Ezen új adományok a következők:

A Vitézi Telkek Intézménye, amely a Vitézi Rendet alkotja, elmúlt több mint 100 éves története, szükségszerűvé teszi, hogy már ne csak az egyén érdemeit jutalmazza és ismerje el, hanem ott, ahol arra méltó az adott család a hazának és a Vitézi Rendnek tett szolgálatai alapján, ott az egész családot jutalmazza a jelenben és a jövőre kiterjesztve egyaránt. Teszi ezt úgy, hogy ezen jutalmakat elzárja a homo novus-ok elől, és mindazok elől, akik saját maguk, vagy akik közvetlen felmenője a kommunista diktatúra haszonélvezője volt. Az új elismerések célja, hogy utódaikban is jutalmazza mindazokat, akiket egykoron még vitéz nagybányai Horthy Miklós altengernagy, „Otranto hercege”, Magyarország Főméltóságú Kormányzó Ura avatott vitézzé.

Ezen különleges adományok a Vitézi Rend örökletes bárója, illetve örökletes grófja titulusok.

A **Vitézi Rend örökletes bárója** titulust azon személynek és utódainak adományozható, akinek jogkeletkeztetése 1946 előtt keletkezett, továbbá a családban van vagy volt törzskapitány (aki rendelkezik 20 évi szolgálati idővel), vagy egy székkapitány és mellette egy vitézi hadnagy, (akik 15 évi szolgálati idővel rendelkeznek) úgy, hogy a szolgálat kezdete az avatás éve. Az is megkaphatja, ahol minimum 4 generáció szolgált, vagy épp a 4 generáció szolgál a Vitézi Rendsben. Ez esetben a leszármazottak, nevük előtt mindenkor viselhetik a vitéz titulust, és viselhetik a Vitézi Címert, de a Vitézi Rendsben, csak megerősítő avatás után végezhetnek tényleges szolgálatot.

A **Vitézi Rend örökletes grófja rangot** olyan vitéz kérheti, maga, illetve utódai számára, akinek jogkeletkeztetése 1946 előtt keletkezett és a vitézek között legalább négy generáció képviselteti magát. A négy generációban volt legalább egy törzskapitány (akinek szolgálati ideje minimum 25 év), vagy volt egy székkapitány és egy vitézi hadnagy, akik szolgálati ideje minimum (20 év). Azon családnak is adományozható, ahol 5 generáció szolgált, vagy épp most az 5. generáció szolgálja a Vitézi Rendet. A Vitézi Rend minden „dux et princeps” főkapitánya kérheti és adhatja ezt utódai számára, ha saját Vitézi Rendi szolgálati ideje eléri minimum a 25 évet (úgy, hogy a szolgálat kezdete a megerősítő vitézavatáshoz szükséges eskütétel éve), és családjának jogforrása a Magyar Királyságban keletkezett. Ez esetben a leszármazottak, nevük előtt mindenkor viselhetik a vitéz titulust, és viselhetik a Vitézi Címert, de a Vitézi Rendsben, csak megerősítő avatás után végezhetnek tényleges szolgálatot.

Két Vitézi Rend örökletes grófja lett eddig kiadva. Az egyiket vitéz Czító Sándor Dávid császári és királyi alezredes, magyar királyi vezérezredest (avatva 1921. augusztus 20-án) utódai kapták, míg a másikat vitéz Gerlefalvy (Gera) Károlynak, a szegedi 46. gyalogezred császári és királyi főtörzsörrmesterének, magyar királyi századosnak (vitéz 1926-tól 5870-as sorolási számmal) és vitéz maróthegyházi Maróthy Géza János császári és királyi alezredes, magyar királyi ezredes, a soproni 18. gyalogezred parancsnokának (vitéz 1930-tól 3131-es sorolási számmal) közös leszármazottai kapták.

Mindkét megadományozott leszármazotti család, rendelkezik magyar nemesi ranggal, és így címerük jelenik meg az új rendi címerükben.

A megadományozottak és utódaik megerősítő avatás nélkül is használhatják a jövőben a „VITÉZ” rangot és annak attribútumait születési jogon, feltéve, hogy a nem hivatalos irataikon használják azt saját családnevük előtt a vitézséget szerző családnevével együtt. Ezen feltétel mellett használhatják a „Vitézi Rend Örökletes Grófja” titulust, és annak attribútumait, avval a kikötéssel, hogy a grófi címersátor két szélén fel kell tüntetni a vitézi rend címerét, jelezvén, hogy a Vitézi Rend grófjai és nem a királyi koronázáshoz és adományozási joghoz kötött magyar grófok. Ők a magyar nemesi rendben, annak öröklési rendje szerint, továbbra is a nemesi rangot és nem a

főnemesi rangot bírják. Ha a megadományozott nem nemes, akkor az adomány által nem válik nemessé. Ellenben kaphat családjára szólóan egy címert, de ez esetben a címerpajzs szívpajzsa minden esetben a vitézi címer. A megadományozottak jogot kapnak arra, hogy ha szükségét látják, akkor saját családtagjaikat ünnepélyes megerősítő avatásban részesítsék, illetve, hogy olyan személyeket erősítsenek meg vitézi jogaikban, akiknek beiktatott vitézi felmenője volt a Vitézi Rend 1920-1945 közötti időszakában.

Talán ezen két speciális elismerési formát a jövőben egyik vitézi ágazat sem fogja devalválni, illetve lelopni és saját céljaikra alkalmazni.

Csak remélni tudom azt, hogy 30-50 év múlva még lesznek olyanok, akik tisztában vannak avval, hogy mi is volt egykor a Vitézi Telkek Intézménye, amiből létrejött a Vitézi Rend. Lesz még olyan magyar, aki büszkén tudja viselni a vitézi rangot, a sok idegen nemzetbeli szellemi és erkölcsi kóklerrel szemben. Mert nem a pénz számít egy nemzeti tulajdon esetében. Pénzen bárki bármit megvehet, de ettől még ő csak hamisítvány lesz. Mert vitéz csak az lehet, aki folyékonyan beszéli magyar anyanyelvünk, és életvitel szerűen a Kárpát-medencében, nemzetünk történelmi határai között él és magyar származású. Minden más, csak üzlet, kiárusítás és hamisítás.

A Magyar Szent Korona birodalmán kívül a magyar nemesi rang is erejét veszítette.

Épp így, a vitézi rangnak sincs létjogosultsága a Kárpát-medencén kívül. A Vitézi Rend épp ezért csak a Trianon előtti határok között létezhet és működhet a magyar nemzet javára, a magyar nemzeti értékek megőrzése végett, Budapest központtal, mert itt van a magyarság fővárosa.

Darai Lajos (Kápolnásnyék):
Történelemszemlélet és nemzetpolitika.
Magyar őstörténet és keleti nyitás.²⁴³

1. Bevezetés

Az utóbbi időben nemzetpolitikai szintre emelkedett a történelemszemlélet változása. A nemzetpolitika művelésének visszavétele szándékával. Ami önrendelkezést jelent nemzeti és állami szinten. Vagy csupán az önrendelkezés látszatát, vágyalmát. De hogy ne ilyen káprázat legyen belőle, tehetünk ellene, ha alaposan végigkövetjük a tudományosan elért és elérhető tényeket múltunkkal kapcsolatban.

Ennek azt a vonatkozását emelem ki, amely múltunknak oly területeire és eseményeire, jellegzetességeire vonatkozik, ahol korábban már érzékeltük, hogy történelmünk meg lett hamisítva, de nem léphettünk fel nyíltan ellene. Ez a fellépés mostanában megtörténik, de szerintem nem minden korszak esetében megy a helyes irányba. Itt kétféle nehézséget látok felszínes módszer alkalmazása miatt.

Egyik, hogy a mához közelebbi idő történelmét könnyebb kiigazítani, mert az azt befolyásoló, eltorzító eszmerendszer bukásával elvileg megszűnt azon álláspont erős anyagi-akarat háttérrel, de mennél régebbre megyünk vissza a korszakokban, annál nagyobb a félreecsúszás veszélye.

Ennek oka pedig a másik tárgyalandó, vagyis az, hogy az érdekrendszerek háttérben folytatott mesterkedéseit a régi korokra vonatkozóan kevésbé vagyunk képesek észre- és figyelembe venni.

Pedig a dolog nem célnélküli, és az a tanulság adódik, hogy mindezt hozzászoktatási szándékkal tették, sőt teszik, azaz mennek a kitaposott úton, és akarva-akaratlan, tudatosan vagy nem, az ellentmondásos jelen múltbeli hasonló előzménye szerepeltetésével kívánják oldani a vele szembeni ellenállást, mondván, örök emberiről van szó.

Természetesen a mindenkori hatalomról van szó, amely emberiség-történeti léptékekkel mérve nem is oly régen ütötte fel a fejét és határozta meg egyre nagyobb kiterjedésben és mértékben az emberi életet. Ennek beállítása a mai általánosan használt történelemszemléletben az, hogy építő jellegű volt, előremutató kezdeményezésekkel. Ám ahol megvalósult, ott kettős társadalmat hozott létre, bár a modern korig a Föld nagyobb részét nem érte el e hatása.

A hatást és magát a társadalmi berendezkedést viszont csak utólagos értékelésből ismerjük legtöbbször. És éppen ezen értékelés megtévesztő mivoltát szeretném megvilágítani, ami áthidalja az írott történelem korszakait.

Ez vonzó természetesen – minden anyagi pazarlása, és eszmei fékezése ellenére –, mert a hegeli minden fennálló szükségszerű elvet mutatja és kiemelkedő életmódot, amiről a nagy többség csak álmodik. Ám a közelmúltban, és napjainkban már különösen, felmerülő erőforrás és nyersanyaghiány idején fontolóra kell venni, meddig mehet így tovább a világ, illetve meg kell találni a rossz irányok valós eredetét.

Arról van szó, hogy volt egy időszak, az újjászületésnek és (vallási) újításnak nevezett 5-600 év, amikor megalkották nemcsak a jövőt kijelölő eszmei alapokat és államkereteket, hanem a múltat is berendezték annak megfelelően – az események időrendjétől, helyétől kezdve azok értékelő beállításán keresztül az elvek vállalható és vállalhatatlan mivolta meghatározásáig,

---

²⁴³ A *Nemzetpolitika és szuverenitás* c. konferencián elhangzott előadás írott változata. MTA VEAB, Veszprém, 2023. november 16.

utóbbiakat óvilági elavultként, megszűntként besorolva, előbbieket pedig közeli előzményként tárgyalva, követésüket kizárólagosan követelve.

E folyamat azonban nem egy helyen és időszakaszban történt, hanem több ilyen kampány alkalom, intézményes mozgalom és megfélemlítő, elrettentő megtorlás is történt, ami során a kizárt szereplők után maradtakat igyekeztek végül összefésülni, összemosni és összekuszálni, számunkra eléggé kibogozhatatlanul. Sok-sok időrendi kiabáló lehetetlenséget hátrahagyva a kultúrtörténetben és alig leleplezhető hamisságokat a történeti földrajzban. Külön érdekes, hogy mindez miért nem szúr szemet, miért magyarázhatják az ellenmondást különböző történetírói hibákkal és miért nem tárták fel eddig a valóságot.

Ezért bátran állítható, hogy például a régészet tudománya még gyerekcipőben jár. Van is sok egyedi tudománytalan kezdeményezés magyarázatlan részleteinek csodaszámba menő eredeztetésére. Így nem csodálkozom, ha újabban történelemszemléletünk ezt a bonyolultságot, gordiuszi csomót igyekszik egy huszárvágással megoldani.

Az eddig vázoltaknak megfelelően újkorunk és legújabb korunk is szükségszerűen mutat több rendbe teendő mozzanatot, ahol már vannak jelei a helyes úton járásnak, de alapvető okok miatt az még nem vezethet teljes sikerre. Azért, mert alapvető bajok vannak középkorunkkal és ókorunkkal. Előzményük, az őstörténet esetében pedig még nagyobbak a beállításból fakadó tévedések, torzítások. Az ókort és az őskort nem is szokás magunkra vonatkoztatva tárgyalni, pedig több jogunk van rá, mint sok későbbi népnek, azaz fordítva kell eljárunk és a magunk egyedi különlegességeiből következőnek tartani, származtatni az egyetemet.

A középkorra elég jól lehet adatokat nyerni a jelenig tartó állapotok megteremtésének folyamatát tekintve, az ókor viszont azért annyira megközelíthetetlen, mert a már az őskorban kialakult kettős társadalom elvi és gyakorlati kezelése egyszerűen hiányzik. Nem tudom, csak a megszokott eljárás mód miatt-e, vagy annak elborzasztó, visszataszító mivolta az, amit nem szeretnének feltárni, különösen mivel arra az eltakart tényre alapoznak mindenféle későbbi hatalmat, társadalmi és államrendet, amely ama kettősség két oldalát jellemezte. Ami hatalmas, jobban mondva hatalmi szakadékot mélyített az irányítóknak tekintettek és kiszolgálóik közé, de ezt máig igyekeznek társadalmi érdekezésként tárgyalni. Ennek okát viszont ismerjük.

A kulcs, a titok nyitja az erőszak, a harciasság megjelenése, aminek indulása a kurgán szerveződés támadásaihoz köthető. Azóta sok hódítás lezajlott a földön, melyek természete csak részben feltárt, de látszik a törekvés az ókori időkre nézve, hogy az uralmukat felnagyítsák birodalmi nagyságúra, miáltal az újabb kegyetlen háborúkat szalonképessé tegyék.

Méltatlan a legújabb hazai törekvés kizárólagosan ezekhez kapcsolni a múltunkat, mert mindenféle tényadat az ellenkezőt mutatja, amelyekre itt csak vázlatosan tudok majd utalni, mert olyan számosak.

2. Legkorábbi nyomtatott könyvek érdekes tartalma

Fábián Sándor végkövetkeztetése szerint az őstörténet több mint kilencven százaléka kitalálás, elme-szülemény, képzelgés, koholmány, s hogy miért, azt ő tíz pontban adja meg:

„1. Az emberi elme megpróbált minél régebbi történeteket feleleveníteni, különböző emlékekre támaszkodva.

2. Ezek az emlékek lehetnek legendák, mesék vagy fennmaradt emberalkotta művek.

3. Az írás megjelenése előtt a történeteket szójhagyományban, vagy képi ábrázolás formájában őrizték. Megtörtént, hogy ugyanarról az eseményről, különböző elbeszélők, más-más alakban számoltak be.

4. Amikor ezek a történetek írásban is rögzítve lettek, és nyilvánvalóvá váltak az ellentmondások, akkor a hitelesség érdekében szükségessé vált ezen írások egy részének a kiiktatása. Ez történt az úgynevezett szentírásokkal. Ami a nemkívánatos írásokból mégis fennmaradt, azt apokrif (nem hiteles) írásoknak nyilvánították.

5. Viszont az ellentmondás kiküszöbölésének volt egy más formája is. Rájöttek, hogy amennyiben egy történelmi esemény két-három különböző alakban jelenik meg, ezeket jó haszonnal el lehet helyezni az időskálán, különböző korszakokba, vagy más földrajzi helyekre más nevekkal.

6. Ezzel persze jogtalanul megnyújtottak bizonyos történelmi időszakokat, és történelmet készítettek olyan népeknek is, akiknél minden ilyen emlék hiányzott.

7. De nemcsak az időt tágitották, hanem a teret is. A szkítákhoz és magyarokhoz köthető történetek helyszínét – ha helyesen értelmezzük az ókori írókat – mind be lehet azonosítani a Kárpát-medence és közvetlen szomszédságában található területekkel.

8. Az itt leírt műveleteket mind a 15–16. században vitték véghez.

9. Az ebben az időszakban kinyomtatott könyvekben még felfedezhetjük azt a kb. ezeréves hiátust, amivel meghosszabbították az időskálát.

10. Itt az írók úgy írnak az ókori írókról, mintha majdnem a kortársaik lettek volna.”

S még hozzátézi: „A harmadik és az ötödik magyarázaton túl kijelenthető, hogy 'a különböző történeti leírások ellentmondásának kiküszöbölése' célzatos volt, mégpedig olyan céllal, amit utólag egyértelműen történelemhamisításnak kell minősíteni, különösen nekünk, magyaroknak, mivel minket hátrányosan érint minden esetben.”²⁴⁴

Azaz tehát a mi magyar őstörténetünkre – benne a hunokkal – vonatkozóan számtalan bizonyíték van arra, hogy meghamisították. Éspedig „erre azért volt szükség, mert olyan népek (nemzetek), akiknek nem volt történelmük, de hatalomra tettek szert, megpróbálták idegen tollakkal ékeskedni. Akiknek a 'tollait' elvették, azokat valami módon el kellett tüntetni a történelemből, vagy legalább Európától minél távolabbra üzni őket. Ahhoz, hogy a saját jelentéktelen történelmüket fel tudják nagyítani, azt térben és időben megnyújtották, átraktak eseményeket olyan térségekbe, ahol addig teljes történelmi sötétség volt... Az igazi ellenfelek a szkíták voltak. Ezek az európai szkíták a görögöktől északra laktak, akiknek később a megtévesztés érdekében számtalan nevet adtak.”²⁴⁵

Egyébként Fábián munkásságának megértéséhez, jelentőségéhez hozzátartozik, hogy ő a legkorábbi latin nyelven nyomtatott könyveket kutatja, mert észrevette, hogy amikor azokba a kódexeket átmásolták, még nem mindent hamisítottak meg. Így a scita szót a latin tudást jelentő szóként (scio, scire, scii, scitum = tudni, ismerni) eredezteti, és mint ilyet a Kárpát-medencei

²⁴⁴ Fábián Sándor: Történelmi „szürreál”. Az Igazság Kálváriája. *Acta Historica Hungarica Turiciensia* 36. évf. 1. szám, 2021. 35. https://epa.oszk.hu/01400/01445/00061/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2021_1.pdf.

²⁴⁵ Fábián Sándor: A parazita áfium ellen való magyar orvosság. *Acta Historica Hungarica Turiciensia* 38. évf. 1. sz. 2023. 906. https://epa.oszk.hu/01400/01445/00066/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2023_1_0903-0991.pdf.

magyarelőd földműves népre vonatkoztatja, amely kifejezés aztán szerinte az „eltávolítási” folyamatban került át az európai és ázsiai sztyeppe főszereplőire. És annak a „kitaszításnak” jelentős vallási vonatkozása is volt.²⁴⁶

2.1. A „klasszikus” latin nyelv reneszánsz fejlesztés eredménye

Egyébként, mint Fábíán tapasztalta, megfigyelte, „sokféle latin nyelv jön itt elő, a vizsgált 3-4 évszázad számtalan változata, és a X. századi latin írások sokkalta kezdetlegesebbek, mint a reneszánsz koriak. ’A latin nyelvtan, ahogy a különböző kéziratokban találjuk, őszintén szólva, egy szemét. Ezt írja Jordanesnek *A géták vagy gótok eredete és dolgai* c. írásáról a korábbi kiadó Karl Augustus Kloss.’²⁴⁷ Viszont az ’újra megtalált’ írások stílusban és tökéletességben, nagyon hajaznak a reneszánszkori írásokra. Azonban ami a latin nyelv tökéletességét illeti, szerintem messze elmarad más modern nyelvektől. Nagyon sok a többértelmű szó, túl komplikált a nyelvtana. De nemcsak én látom így: ’Tolvajság! Sértés, hanyagság, butaság, tudatlanság, szabadosság (a másolók figyelmetlensége, hanyagsága, butasága, tudatlansága és sokszor célzatos ferdítés)’.²⁴⁸ Jean Hardoun szerint ’a X. század körül nem találni majdnem semmi írást sem latinul, sem görögül: ezért a tudatlanság évszázadának nevezték.’²⁴⁹ Tehát szerinte is úgy volt, ahogy gyanítom, hogy az írás csak a reneszánsz korában kezdett terjedni. Itt a következtetés csak az lehet, hogy az ’újra megtalált’ reneszánszi stílusban írt írások mind hamisítványok. A valódi ókori római birodalom a X. század környékén volt. Vagyis a dicső ókori Róma soha sem létezett. Valamikor úgy tanultuk, hogy az Itáliai-félszigeten az etruszkoktól délre éltek a latinok, mint etnikum, és hogy onnat terjedt el a latin nyelv. Én úgy látom, hogy valamikor Európában kezdett kialakulni egy *lingua franca*, amit aztán a papság megpróbált egy mesterségesen kialakított nyelvtannal egyenesbe hozni. Nem hiszem, hogy a szavak többsége az úgynevezett Latiumban élt néptől származna. Akad bőven spanyol, francia, de még német szó is benne. Itt van például a *Herr* szó, ami németül urat jelent. A latinban *herus* = úr, *hera* = úrnő. Ez azonban hiányzik az összes mai modern latin nyelvből. A következtetés csak az lehet, hogy a szó germán eredetű. Azonban a görög mitológiában Zeusz feleségét Hérának hívták. Világos, hogy nem véletlenül kapta ezt a nevet, de az úgymond ókori görögök ezt nem vehették át a germánoktól, mivel nem állt fenn köztük kulturális kapcsolat. A görögök egyébként is az északi népeket barbároknak tartották, tehát az átvétel csak fordított irányban volt lehetséges. A germánok mint hatalmi tényezők és kultúraátadók csak a X. század után tűnnek fel. Ebből nyugodtan arra lehet következtetni, hogy a görög mitológia is csak a X. század után alakult ki. Fomenko és társai bebizonyították, hogy a Homérosz műveit is mind a reneszánsz korában kreálták,²⁵⁰ az eseményeket pedig a keresztes háborúból merítették.²⁵¹ Még kiderült, hogy a történelmi időskálába bekerült két húsvétciklus, vagyis 1064 év.

²⁴⁶ Fábíán 2021, 213, 361-262, 415, 592, 594-595.

²⁴⁷ Regan Yeat, Brian: *Jordanes GETICA sive De Origine Actibusque Gothorum with “classicized” grammar, normalized spelling and some emendations*. First half. 2016.

<https://www.hieronymus.us.com/latinweb/Jordanes/Goths1.htm>.

²⁴⁸ Uo.

²⁴⁹ Uo.

²⁵⁰ Fábíán azt is bemutatja, hogy a trójai háború ábrázolása előbb képi alakban létezett, és a képekről írták az irodalmi szöveget. Lásd Fábíán 2021, 130-147.

²⁵¹ Fomenko, A. T.: *History, Fiction Or Science? Chronology 1*. Delamere Publishing, Paris, London, New York, 2006.

https://books.google.ro/books?id=YcjFAV4WZ9MC&dq=saturn+scythe&hl=hu&source=gbs_navlinks_s. V. ö. [https://en.wikipedia.org/wiki/Talk:New_chronology_\(Fomenko\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Talk:New_chronology_(Fomenko)) és A. T. Fomenko, G. V. Nosowsky: *New chronologia and conception of the english history*. England and Russia (Great Horda-Empire). (Short shame.) https://chronologia.org/en/en_history/03.html

Bármennyire fájó is egyeseknek, de úgy tűnik, hogy nem volt sem nagy ókori Róma, sem nagy ókori görög birodalom.”²⁵²

„Érdekes észrevenni, hogy milyen átalakuláson megy keresztül a 'Római birodalom' név. Az Ottók idejében, ami az ezredforduló körül volt, csak egyszerűen Római birodalom volt. A császár nevezte ki a pápát, akinek csak egyszerű püspöki hatásköre volt. A pápa funkcióját maga a császár töltötte be, úgymond nevezvén magát, mint pontifex maximus. Ugyanakkor az Imperator Augustus nevet is viselte. Itt megvolt az összes méltóságnév, ami az úgymond ókori Rómában használatos volt: dux=vezető, a tiszteké prefektus vagy ductores, a consul, legátus, utánuk következtek a tribunusok, centuriók, optiok, illetve a lovasságnál a decuriók, toborzók (conquistadores). Amikor a reneszánsz korában, úgymond megtalálták az ókori történelmi írásokat (ki tudja, milyen padlásokon hányódhattak?!), akkor átkeresztelték a birodalmat a Szent Római birodalomra. Utána pedig Szent Német Római birodalom néven szerepelt. Erre azért lehetett szükség, mert egyrészt túl nagy volt az időbeli távolság ahhoz, hogy a folytonosság fennálljon, másrészt meg, mivel ez a birodalom keresztény, ezért szent. Hogy mennyire voltak szentek a császárok és a pápák, azt láthatjuk a történelemből. A végén tehát Szent Német-római Birodalom néven szerepelt. A Habsburg császárt még a 17. századi írásokban is római császárként említik. Latin írásokban ez áll: 'A rómaiaknál és görögöknél voltak jövőmondó férfiak, jósök, belekből-jövőndölők, madárjósok. (Apud Graecos et Romanos viri, qui futura praedicebant-**vates**, haruspices, augures-magnum auctoritatem habebant.)’²⁵³ Számunkra a vates érdekes. Ugyanis a XI. századi Magyarországon volt egy úgynevezett Vata-féle felkelés. Mivel a felkelés a katolikus papság ellen irányult, ezért a felkelés vezetője is, aki után a lázadás a nevét kapta, valamiféle pap volt, éspedig a régi vallás képviselője. A neve után: jós. Azért az elgondolkodtató, hogy a XI. században ugyanazt a szót használják a jósra Magyarországon, mint az etruszkok korában, a római birodalomban. Nagyon fennáll a gyanú, hogy akkor a római birodalom időben nem állhatott nagyon távol a Szent István korától. A régi latin nyelvben a secol századot is jelent, de ugyanakkor az évezredre is használták. A secula seculorum, ami örökkévalóságot jelent, mutatja, hogy a leghosszabb időegység abban az időben a század volt, amit később tetszés szerint átváltoztattak évezredre.”²⁵⁴

2.2. A korábbi Kárpát-medencei civilizáció pusztulásához vezető időjárási katasztrófa

A mi esetünkben pedig mindez úgy csapódott le, hogy „a magyar krónikákban leírt 'honfoglalás' se más, mint több régi írásból összefércelt, a királyok és urak szája íze szerinti kompiláció.”²⁵⁵ Természeti gazdagsága miatt a Kárpát-medence sosem volt lakatlan, hanem mindig sűrűn lakott terület volt. Ugyanakkor szoros kapcsolatot tartottak fenn a Kárpát-medencéből kirajzott népekkel, ezért hasonló nyelvet is beszéltek. Az első hajóutak a folyók voltak, az itteni őshonos nép ismerte a hajózást, mivel hajózható folyók voltak. A tengeri hajózás jóval később vált lehetővé. Viszont Efeszosi János monofizita pap és Priszkosz rétor híradásából kétségtelenül tudhatjuk, hogy a történelem folyamán volt egy olyan nagyméretű katasztrófa, ami az akkori társadalmi műveltség, kultúra végét okozhatta. Emiatt Fábíán szerint az ókori történelmet nem meghamisították, hanem egyenesen gyártották, előállították, olyan

²⁵² Fábíán 2021. 32-33.

²⁵³ Odrobina László: *Latin nyelv kezdőknek*. HEFOP-3.3.1-P.-2004-06-0019/1.0. Szegedi Hittudományi Főiskola, 2007. Lectio quarta. <https://www.scribd.com/document/552781408/Odrobina-Laszlo-Latin-Nyelv-Kezdoknek>.

²⁵⁴ Fábíán 2021, 31. Könyvében adatozza is az idővonal ezeréves „benépesítését”. Lásd a IV/10. fejezetet: Hogyan lesz a XIII. századi kereszties hadjáratokból III. századi keresztényüldözés? és a IV/4. fejezetet: A poszádai ütközet: a cél szentesíti az eszközt. (Fábíán 2021.)

²⁵⁵ Fábíán 2021, 34.

társadalmi alapokra, anyagmaradványokra támaszkodva, amelyek fejlettségi állapotáról, más szóval civilizációs fokáról nincs, vagy alig van adatunk. De mivel nincsenek megbízható adatok, az ókori történelem mai visszaállításakor csupán logikai levezetéseket alkalmazhatunk. Ezáltal ugyan az eredmény majd nem tükrözni a teljes igazságot, de közelebb állhat hozzá, mint a győztesek által írt történelem.

Az a nagy természeti csapás egy igen szélsőséges időjárás volt, ami a társadalmi zuhanást okozta. Az angol *The Independent* című lap archeológus munkatársa, David Keys, magyarul is megjelent könyvében számol be róla, hogy Kr. u. 535 körül következett be a természeti katasztrófa, minek nyomán a Nap fényereje meggyengült. Erről az „Egyház története” című munkájáról ismert Epheszoszi János monofizita történész, Epheszosz püspöke írja: „Jel jött a Napból, amilyen fajtát soha ezelőtt senki se látott és nem is számolt be ilyenről. A Nap elsötétült és tizenhét hónapon át tartott a sötétsége. Minden nap úgy négy órát sütött, és még ez a fény is halovány árnyék volt csupán.”²⁵⁶ Ír erről az eseményről Prokopiusz bizánci történész is: „És ebben az évben került sor a legrémisztőbb előjelre. Merthogy a Nap ragyogás nélkül bocsátotta ki fényét, ahogy a Hold, ebben az egész esztendőben, és szerfelett olyannak tűnt, mint a fogyatkozásban levő Nap, mivelhogy sugarai nem voltak sem világosak, sem olyanok, amilyenek megszokhattuk.”²⁵⁷ Keys szerint ez a jelenség a Krakatau tűzhányó kitörésének következménye. Ugyancsak állítja, hogy a jelenség káros hatásai következtében az avarok ereje meggyengült, és a türkök kerültek fölénybe.

A szírül író Epheszoszi János (†586. Chalkedon) ortodox püspök történész pedig az 584. évről így számol be: „Az eszlavianū átkozott népe kivonulva egész Hellászon... valamint egész Thesszália és Thrákia helységein száguldott végig, sok várost és várat gázolt le... ott táboroznak és ülnek a rómaiak tartományaiban gond és félelem nélkül, foglyokat ejtve, gyilkolva és gyújtogatva... immár négy esztendő óta... Meggazdagodtak, aranyra, ezüstre, ménesekre és csikófalkákra és sok fegyverre tettek szert; sőt e barbárok még a rómaiaknál is jobban megtanultak harcolni; ezek, akik erdőkön és rengetegeken kívül még csak mutatkozni sem mertek, és két-három λογχάδια-n, vagyis dárdán kívül azt sem tudták, mi a fegyver.”²⁵⁸

Ezzel kapcsolatban Fábián szerint „az évszámokat nem kell komolyan venni, mert tudjuk, hogy a kronológiánk nem tökéletes. A lényeg az, hogy a korai középkorban beállt egy mini jégkorszak, ami nemcsak egy civilizáció bukásához vezetett, de történelmi amnéziához is. Kik lehettek az eszlavianu népe, akiket Epheszoszi János említ, és milyen irányból támadták a Kelet-római Birodalmat? Maga a név rabszolgákra utal. Ha azonban a szklav szót azonosítjuk a szlávval, ahogy manapság szokás, akkor ázsiai szlávokról lehet szó. Ázsiában viszont inkább sztyeppe, mint erdőlakó népek élnek, és ezek fegyverként íjat használtak. Így csakis a Kárpát-medencei fellázadt szolga népről lehet szó. Ha kivonjuk 580-ból a 44 évet,²⁵⁹ visszakerülünk az 536-ik kritikus évbe, amikor a természeti katasztrófa okozta nélkülözés már elviselhetetlen. Az anarchia 584 körül (ami a Juliánuszi éra szerint értendő, tehát valójában 540) már eléri a

²⁵⁶ Lásd David Keys: *Katasztrófa. A modern világ kezdetei. Hogyan változtatta meg egyetlen természeti csapás a világtörténelmet?* Vince Kiadó, Budapest, 2002. V. ö. Lukács András: *Katasztrófatörténelem. Vulkánrobbanás és világméretű sötétség indította el a középkort? Hetek hetilap* XII. évf. 2. szám. 2005. 01. 14.

https://www.hetek.hu/hit_es_ertekek/200501/katasztrofatortenelem. A Krakatau vulkán „életrajzára” lásd: Elter Tamás: Ötezer hirosimai atombomba erejével robbant fel a Krakatau vulkán. *Origo* 2020. 08. 28. 22:00 <https://www.origo.hu/tudomany/20200827-a-civilizacio-tortenetenek-legnagvobb-termeszeti-katasztrofaja-megrengette-az-egesz-foldet.html>. Az akkori világhajlat elemzésére lásd: https://hu.frwiki.wiki/wiki/%C3%89v%C3%A9nemenet_climatique_de_535-536.

²⁵⁷ Uo.

²⁵⁸ Johannes von Ephesus: *Kirchen-Geschichte*. Aus dem Syrischen übersetzt. München, 1862. 255.

https://books.google.hu/books?redir_esc=y&hl=hu&id=djdbAAAAQAAJ&q=584#v=onepage&q&f=false. In: Fábián 2021, 271.

²⁵⁹ A Julián naptár bevezetésétől induló időszámítás és a Krisztus születésétől induló időszámítás közötti – az előbbi javára – 44 év különbséget, feltételezve, hogy e kétféle időszámítás használatáról van itt szó ugyanarra az eseményre, illetve évre.

tetőfokát. Ekkor indul meg az avarok (türkök) európai inváziója.”²⁶⁰ Csupán egyszeri nagy népvándorlás történhetett. „A katasztrófa előtti európai népek nyelve, nagy valószínűséggel ragozó nyelv volt. Az írásuk a rovásírás (runa) többféle változata. Ezek a népek alkották az úgynevezett ókori monumentális építményeket, utakat és vízvezetéseket, amelyeket ma a rómaiaknak tulajdonítanak.”²⁶¹

Az avarokról pedig tudjuk, hogy 567-ben uralkodójuk, Baján kagán szövetséget kötött Alboinnal, a Kárpát-medencében élő longobárdok királyával. Ezért a longobárdok legyőzték az addig felettük uralkodó gepidákat és királyukat, Kunimondot. De az avar szövetségest túl erősnek, fenyegetőnek érezték és 568 húsvétján a longobárdok Észak-Itáliába költöztek. Ha a longobárdok németek voltak, akkor az avarok a németekkel együtt győzték le a gepidákat.²⁶²

2.3. Az avarok megháromszorozása (a hunok és magyarok is ők)

Fábián észrevesz azonban egy erős hasonlóságot. Mert amikor a bizánci császár 576-ban Menandrosz bizánci történész szerint követséget küldött a nyugati türkökhöz, hogy a korábban velük kötött békét megerősítse, haraggal fogadták őket, szemükre hányva, hogy befogadták elmenekült alattvalóikat, az avarokat. És ugyanígy, Attila is kikelt a bizánciak ellen, mivel befogadták a menekült hun alattvalókat.²⁶³ Ugyanaz a történet ez két változatban. Egységére van azonban példa, mint a panioni trák születésű²⁶⁴ Priskosz rétor történetírói működése, aki kelet-római császárok szolgálatában állván járt a hun udvarban, valamint Rómában, és Egyiptomban is élt. Priskoszt, aki az avarokat már 463-ban említi, a német ismertetés elmarasztalja: „A fennmaradt töredékek azt a benyomást keltik, hogy Priskos elsősorban a római külpolitikával foglalkozott, de ez a válogatás a későbbi összeállítók érdekeinek is betudható. Nyilvánvalóan a hunok története és a Római Birodalommal való kapcsolataik álltak a mű középpontjában... Priskos azonban a római perzsa kapcsolatokkal is foglalkozott... Stílusa – a késő antik történetírókra jellemzően – klasszicista volt; így a hunokat anakronisztikusan szkítáknak, a perzsa szasszanidákat pedig pártusoknak nevezte.”²⁶⁵

Mivel Priskosz tehát jól ismerte a helyzetet, a szkíta hunok és a szasszanida perzsák pártusokkénti említése igazságot kell takarjon. Mert látható, hogy – mint Fábián fogalmaz – „a kompilátorok keze munkája minden történelmi írás! De ki garantálja, hogy csak egy kicsit korrigáltak? Vagy az egészet átírták, vagy egyszerűen ők a szerzők valamikor a reneszánsz korában. És miért vádolják Priskoszt anakronizmussal, ha a legtöbb ókori és középkori történész egyenlőséget tesz szkíták, hunok és magyarok közt? Az a nagy bajuk, hogy Hérodotosz szerint a szkíták már jóval Krisztus előtt a Kárpát-medence lakosai voltak, és ha a hunok szkíták, akkor nem jöhettek keletről. A legújabb régészeti adatok azt bizonyítják, hogy az európai műveltség a Kárpát-medencéből indult ki. Ezt nagyon jól tudták a nyugat-európai

²⁶⁰ Fábián 2021, 272-273.

²⁶¹ Fábián 2021, 31.

²⁶² Akik nevüket a gyepük védelméért kaphatták, mert ők is hunok voltak, határőrizeti szerepben Mesterházy Zsolt szerint: „A sumér grammatika szerint éppen olyan összetétel, mint pl. Kál-Da, Mag-Da (ahonnan Mária Magdaléna való) és az utolsó hangzó lekopásával Erős-D, Varas-D, Kál-D stb. Lévéen így kimutatható a DA utórag, mint helyhatározói nyelvtani elem - tehát így Kál-Da – a Kál-ok lakóhelye, Mag-Da a Mah-oké (tudósoké) és Erős-D – az erősöké. Csakis így értelmezhető a Gepi-Da is. Viszont a GEPI – a GYEPÜ hangtani változata. Így a gepida nép nem más, mint a gyepük népe.” (Mesterházy Zsolt: *Mesterházy Zsolt: A magyar őstörténet kincsestára. Időrendi vázlat a kezdetektől Kr. u. 907. július 7-ig.* Magyar Ház Kiadó, Budapest, 1998. 157.) Mesterházy felhívja a figyelmet, hogy Jordanesnél is ezzel egyező híradás szerepel: „A gepidák megszállták Dáciát és a hun területeket – Atilla volt alattvalói, Marcian császártól kaptak lakóhelyet a letelepedésre.” (I. m. 155). V. ö. Jordanes: *Getica. A gótok eredete és tettei.* IXLVIII/262-263. Közreadja Kiss Magdolna. L'Harmattan, 2005. 95.

²⁶³ <https://hu.wikipedia.org/wiki/Avarok>.

²⁶⁴ A közép-bizánci Suda lexikon szerint (<https://de.wikipedia.org/wiki/Priskos>).

²⁶⁵ Uo.

'dicső' nemzetek, de mivel ez nagyon sértette a felsőbbrendűségi érzelmeiket, ezért mindent elkövettek, hogy ezt eltitkolják. A türk inváziót, ami Efezoszi János idejében történt, a történelemkönyvekben megháromszorozták, így lett egy hun, egy avar és egy magyar invázió, és ezek mind Ázsiából kellett jöjjenek. Az úgynevezett magyar honfoglalás valójában a hatodik században történt, amikor a hamis történelem az avarok bejövételét datálja. Ezért nincs említés az avarokról a magyar krónikákban, csak magyarokról, akik valójában türkök voltak. A magyarok úgynevezett első bejövetele pedig csak az Árpád-házi uralkodók által megrendelt forgatókönyv. A hunoknak nem kellett bejönniük a Kárpát-medencébe, mert már évezredek óta itt voltak.²⁶⁶

Ezzel összefüggésben Fábián megvizsgálta a deák nyelv és az írődeák kifejezést. A deák nyelvet latinak mondják (deákos, latinos műveltség), de nem minden deák írődeák, ha van külön szó a deák írnokra. De kik voltak maguk a deákok? A szófejtő szótár szerint a diakónusok (papsegédek), akik szolgálják az egyházat vagy a királyt,²⁶⁷ a deák (diák) a közösséget szolgálta. A rabszolga latinul sclav (szklav), ennek (megszépített) változata a sclavin (szklavin), ami a magyar krónikákban úgy szerepel, hogy itt a magyar uralkodás megszervezésekor szklavinok laktak. Fábián így folytatja: „A hun birodalom megszűnte után a Kárpát-medence népeit az a nyugati hatalom hódoltatta, ami a Római Szent Birodalom előképe volt. Ennek a birodalomnak érdeke volt a Kárpát-medencei lakosságot félrabszolgasorban (szklavin) tartani, és így maximálisan kiaknázni a medence minden kincsét. Maga a szklavin kifejezés bizonyítja, hogy ezek nem akármilyen rabszolgák voltak, mivel már magas fokú műveltséggel rendelkeztek.” Ahogy „Kínában létezett egy olyan kaszt, amelyik az ország irányítását volt hivatott végezni. Ezen kaszt tagjai voltak a heréltek, akik később a mandarin nevet kapták. Az ezek által használt nyelv lett a birodalom hivatalos nyelve. Hasonló dolog mehetett végbe Európában is, ahol a mandarinok szerepét a deákok játszották, azzal a különbséggel, hogy ezek nem voltak heréltek.” Nálunk is „valószínű, hogy a fajok keveredése előtt, létezett egy magasabb fejlettségi fokon álló népesség, akik a környező néptől eltérően, az energiájukat inkább a szellemi képességeik fejlesztésére, mint a szexuális teljesítményre használták. ...a Kárpát-medence térségét nevezhették a deákok országának, Deákiának (Dakia, Daqin).²⁶⁸

Az éghajlati katasztrófa miatt legyengült ókor végi, középkor eleji európai (nem feltétlen római) birodalom elleni győztes lázadás után a deák uralkodó kaszt emlékét eltörölték. Viszont a régi domborműveken a fejviselet a szkítáknál és dákoknál nagyon hideg éghajlatra utal. Azaz egy mini jégkorszak vezethetett a dák birodalom bukásához, amely elképzelést alátámasztja a két idézett történetíró feljegyzése, akik saját tapasztalataikról számolnak be. És egyébként pedig „az ásatások nyomán az is kiderült, hogy a Kárpát-medence az úgynevezett honfoglalás idején nagyon sűrűn lakott terület volt, és a 'honfoglaló' türkök legalább tízszer kevesebben voltak, mint az őslakosság. Gordon Childe és Fritz Schachermeyr szinte egybehangzóan írják műveikben, az Európai népek tanítómesterei a Kárpát-medencei scythák voltak. 1955-ben, a Tatabányai szénmedencéhez tartozó Környén a régészek egy Kr. előtt 1200-ból származó fémöntödére bukkantak, ahol bányászok, kohászok, fémfeldolgozó iparosok, ötvösmesterek éltek. A közeli temetőben talált leletekből, nyergek, szablyák, ötvösmunkák alapján megállapítható, hogy hunok voltak a mesteremberek. Akkor hát kik is voltak a hunok meg a szkíták? Keletről betörő nomádok, vagy a Kárpát-medence őslakói? És ha az európai műveltség a Kárpát-medencéből indult ki, akkor ez a Daqin birodalom, ami inkább hun volt, mint római, nem lehetett kisméretű.”²⁶⁹

²⁶⁶ Fábián 2021, 272.

²⁶⁷ <https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/Lexikonok-magyar-etimologiai-szotar-F14D3/d-F1C23/diak-F1CFB/#Lexikonok%5ESzT-ETIM-di%C3%A1k>

²⁶⁸ Fábián 2021, 270.

²⁶⁹ Fábián 2021, 271-273.

Az igen szokatlanul hangzó tanulság: „De mivel kiderült, hogy az ókori írások zöme hamisítvány, és amit igaznak vélnek, az is másolatok másolata, ezért lehet, hogy az egész ókor csak egy kitaláció, és a hunokat a mongoltatárokról másolták, akik a 13-14. században ugyanazt művelték, mint az állítólagos hunok a IV. században.”²⁷⁰

2.4. Földrajzi helycserék

Fábián más kutatási eredménye a Kárpát-medencei Meótisz, amihez természetesen egyébként itteni földrajzi nevek (folyókák, hegyek stb) messzire vitele is csatlakozik.

„A Meotis nem más, mint egy átgázolható mocsaras vidék, ami nem feltétlenül a Fekete-tenger mellett van. A Riphei-hegy pedig nem lehet az Urál, mivel Hérodotosznál és a korabeli térképeken nyugat–kelet irányban helyezkedik el... A Riphei-hegy, ahol gyémántot találni (ez lehet a bolondok aránya), több mint valószínű, hogy a Nyugati-Kárpátok, amit, akik uraltak, azok uralkodtak is. És itt arany is volt bőven, mert Hérodotosz azt meséli róluk, hogy a legbujálkodóbb emberek, s a legtöbb aranyat hordják magukon... Ahol a krónikák a hunok vagy a magyarok Szkitiából való kijöveteléről beszélnek, az a Kárpát-medencéből való kijövetel. Van itt elég meotis, mert meo latinul átjárót jelent. Vagyis olyan tavat, aminek elég sekély ahhoz a vize, hogy át lehessen rajta gázolni lábon. ... Tehát a régi krónikákban, amikor Meotiszról írnak, az a Pannonia területén található mocsarakra vonatkozik. Solinus azt állítja, hogy az agatürszöket a Boristenes (Dnyeper) folyó mellett élnek... ő az agatürszöket a hunok, alánok, türkök, szarmaták és a thysageták mellett említi és ugyancsak szkita népnek tartja. Pomponius Melo pedig a thysagétákat thyssagétáknak mondja, akik Törökország és Meotis mellett élnek.”²⁷¹ Thysagete = Thyssagete = Thyssagente = Tisza-parti nemzetség. Magyarországot meg sok régi történész Törökországnak hívta. Az, hogy a Kárpát-medencei-dunai hely- és népneveket „kinyomták” a Kaukázusig, Fekete-tengerig, látszik másból is. Persze attól még élhettek ott is és itt is ugyanazok a népek, csak az a „lényeg”, hogy innen „eltüntették” őket.”²⁷²

„Hérodotosz Dárius hadjáratáról szólva mondja: 'Így Szkitia alakja majdnem négyzet alakú, két része (oldala) tengerek felé tart, egyik a mediterrán, a másik a (Fekete) tenger felé, ugyanakkora távolságra mindkettőtől. (Mert az Isztertől a Boristenesig tíznapi járás, és ugyanennyi a Boristenes-től a Meotiszig). A mediterrán tenger irányából a Melanklénosokig, akik a szkíták fölött laknak, húsznapos út. Feltételezem, hogy egy nap alatt 200 stádium utat lehet megtenni. Így Szkitia szélessége (délről északra) 4000 stádium, a Mediterrán tengerig ugyanennyi stádium.”²⁷³ Egy stádiumnak vegyünk 200 métert, így a 4000 st = 800.000 m = 800 km. Tehát körülbelül ennyi a Szkitia hossza és szélessége. A fent leírt elhelyezés szerint épp a Kárpát-medence közepén található. A későbbi kompilátor hamisítási célból ide is beszúrt egy megtévesztő mondatot, ami viszont teljesen idegen a szöveggörnyezetből: „Mert az Isztertől a Boristenesig tíznapi járás, és ugyanennyi a Boristenes-től a Meotiszig.

„Anno 744. Itt az DCCXLIII helyett MCCXLIII van. Úgy néz ki, hogy a kompilátor ezt az eseményt a tatárjárást történetéből másolta, csak elfelejtette kicserélni az évszámot, és nagyon

²⁷⁰ Fábián 2021, 31.

²⁷¹ Silvanus, 2020 Silvanus, Turan: The-Agathyrsi-were-Hun-Scythians. 2013.

<https://www.scribd.com/document/192684966/The-Agathyrsi-were-Hun-Scythians-2013>.

²⁷² Fábián 2021. 65, 66.

²⁷³ Herodotus: *Historiarum Libri IX ... Ejusdem Narratio de Vita Homeri. Excerpta e Ctesiae Libris de Rebus Persicis et Indicis*. Dunmore, Londini, 1679. 257.

https://books.google.ro/books?id=wlpTAAAcAAJ&printsec=frontcover&hl=hu&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false.

tömören csak ennyit írt az úgynevezett honfoglalásról: 'A hunnok második bejövetele Pannóniába a hét vezér vezetése alatt arra a helyre, melyet Hétvárnak neveznek.'²⁷⁴ Szegény krónikamásoló, itt nem Szkítiából való kijövetelről ír, hanem Pannóniába való bejövetelről, de a Hétvár neki Pannóniában van. De kik is jöttek valójában 1240 körül?'²⁷⁵

2.5. Türk világhatalmi hamisítás Kínától Marokkóig

A Kárpát-medencei középkori hatalom eredetéről szóló hamisítás legkiemelkedőbb szerzője, Joseph Deguignes aki így kezdi a 18. század közepén írott, *A hunok általános története* c. műve előszavát: „E művemben egy szinte ismeretlen nemzet történetét kívánom bemutatni, amely különböző időkben, Ázsiában, Európában és Afrikában hatalmas monarchiakat hozott létre. A hunok, akik később a török nevet viselték, egy Kínától északra, az Irtis- és az Amur-folyó közt fekvő országból származnak, és fokozatosan elfoglalták egész Nagy Tatárországot. Kr. e. 200 óta számos királyi család uralkodott egymás után ezekben a hatalmas országokban; voltak a rómainál is kiterjedtebb birodalmak. A hunok általános története c. műve előszavát így kezdi: „E művemben egy szinte ismeretlen nemzet történetét kívánom bemutatni, amely különböző időkben, Ázsiában, Európában és Afrikában hatalmas monarchiakat hozott létre. A hunok, akik később a török nevet viselték, egy Kínától északra, az Irtis- és az Amur-folyó közt fekvő országból származnak, és fokozatosan elfoglalták az egész Nagy Tatárországot. Kr. e. 200 óta számos királyi család uralkodott egymás után ezekben a hatalmas országokban; voltak a rómainál is kiterjedtebb birodalmak, illusztris császárok, törvényhozók és hódítók, akik jelentős forradalmakat indítottak el. Mindezekről az eseményekről csak nagyon hiányos ismereteink vannak. Turkesztán népeit barbároknak tartják, akik csak Dzsingisz kán alatt jelentek meg, fényesen.”²⁷⁶

Ennek a mai Ázsiába képzelt nagy hun, majd tatár birodalomnak térképet is rajzoltak (1. ábra). Deguignes viszont a hunokat nemcsak a tatárokkal, hanem az oszmán törökökkel is azonosítja, de őelőttük arab hódítók szerepelnek Afrikában. E legkésőbbi állapot visszavetítése, azonosítása a legkorábbiakkal szükséges az egész állítássorozathoz. Ami a Csendes-óceántól Moszkváig több mint 7000 km, Marokkóig 10 000 – légvonalban. De ezek feltételezése aztán az orosz hódításnak is – utólagos – igazolása lett, és a korabeli magyar turanistáink kiindulása.

Deguignes részletekbe is „be tud avatni” minket e meglehetősen távoli terület és idő eseményeit ismertetve: „A hunok tatáriai birodalmát déli oldalán a kínaiak birodalma határolta; a két nép egymás ellen folytatott szinte folyamatos háborúi miatt a kínaiak gyakran beszéltek a hunokról. Az ő történelmükben megtalálunk mindent, ami e barbárok eredetére és első birodalmára, fejedelmeik pontos egymásutánjára és Tatárföld leírására vonatkozik Jézus Krisztus idejétől napjainkig. Látjuk ott ezeket a hunokat, amint a Kaszpi-tengertől északra Szibériába nyomulnak, ott letelepednek, hogy aztán behatoljanak a rómaiakhoz. Több író együttes olvasásával, mint például Se-ma-kouang, Tchou-hi, Ma-tuon-lin és a különböző birodalmi dinasztiák írói, amelyekről *A huszonegy történetíró* című gyűjtemény készült, abban a helyzetben találjuk magunkat, hogy részletes történetet készíthetünk ezekről a hunokról és különböző hordáikról vagy törzseikről. Ha mindezen felfedezésekért a kínai évkönyveknek tartozunk is köszönettel, a mi kutatásaink másfelől nem kevésbé hasznosak lesznek számukra; megvilágítjuk történelmük számos homályos helyét, és megkönnyítjük mindannak megértését, amit az idegenekről mondanak, akikről gyakran ők maguk is tévednek. Ugyanezen okból a

²⁷⁴ Oefele, Andreas Felix von: *Rerum Boicarum scriptores nusquam antehac editi quibus vicinarum quoque gentium nec non Germaniae universae historiae ex monumentis genuinis historicis et diplomaticis plurimum illustrantur ex membranis et chartis vetustis collegit, descripsit ac monitis. Sumptibus Ignatii Adamus et Francisci Antonii Veith, Monacensis, 1763. 423.* https://books.google.ro/books?id=48n7WALba-MC&printsec=frontcover&hl=hu&source=gb_s&summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false.

²⁷⁵ Fábíán 2021, 57.

²⁷⁶ Deguignes 1756, v.

hunok kapcsolatai a keleti tatárokkal köteleznek arra, hogy pontos beszámolót adjak ez utóbbiak történetéről, fejedelmeik viszonyairól és eredetükről, amikor a törökök története ezt megkövetelni látszik.”²⁷⁷

1. ábra. Nagy Tatárország XVIII. századi Ázsia-térképen, olyan alrészekkel, mint Moszkvai Tatárország, Független Tatárország, Keleti és Kínai Tatárország és Kis Tatárország a Fekete-tenger felett.²⁷⁸ Deguignes eszerint látszik írni

Deguignes tehát „jobban tudja” a történelmüket, mint maguk a kínaiak. Mert jól tudja a szerzőket „együttolvasni”, a Fábiánál látott „szempontok” szerint csoportosítani, alakítani. Fábián a hamisításokat leleplezve arra következtetett, hogy mindaz, amit a hunokról az ókori történetírók írtak, a Kárpátokon belül történt. Deguignes-nek viszont állítólagos kínai jezsuita forrásokra támaszkodó, s láthatóan ténybelileg megalapozatlan művét a magyar jezsuita Pray György már az eredeti megjelenése után egy évtizeden belül tényként tette közismertté, a kibontakozó finnugor elmélet ellen, megalapozva a turanizmust. És az alapján írta Székér J. Aloysius azt a magyar krónikát, amely nemcsak a legkésőbbi, de a magyarokat a legtávolabbról, már Távol-Keletről eredezteti.²⁷⁹ Műve a távol-keleti kapcsolódási szándék miatt újabban ismét felkapott lett, sokan nem tudnak szabadulni tőle – pedig tehát hamisításon alapul. Nem beszélve arról a kétes dicsőségről, amit Deguignes így fogalmaz: „E törökök hozzájárultak a Római

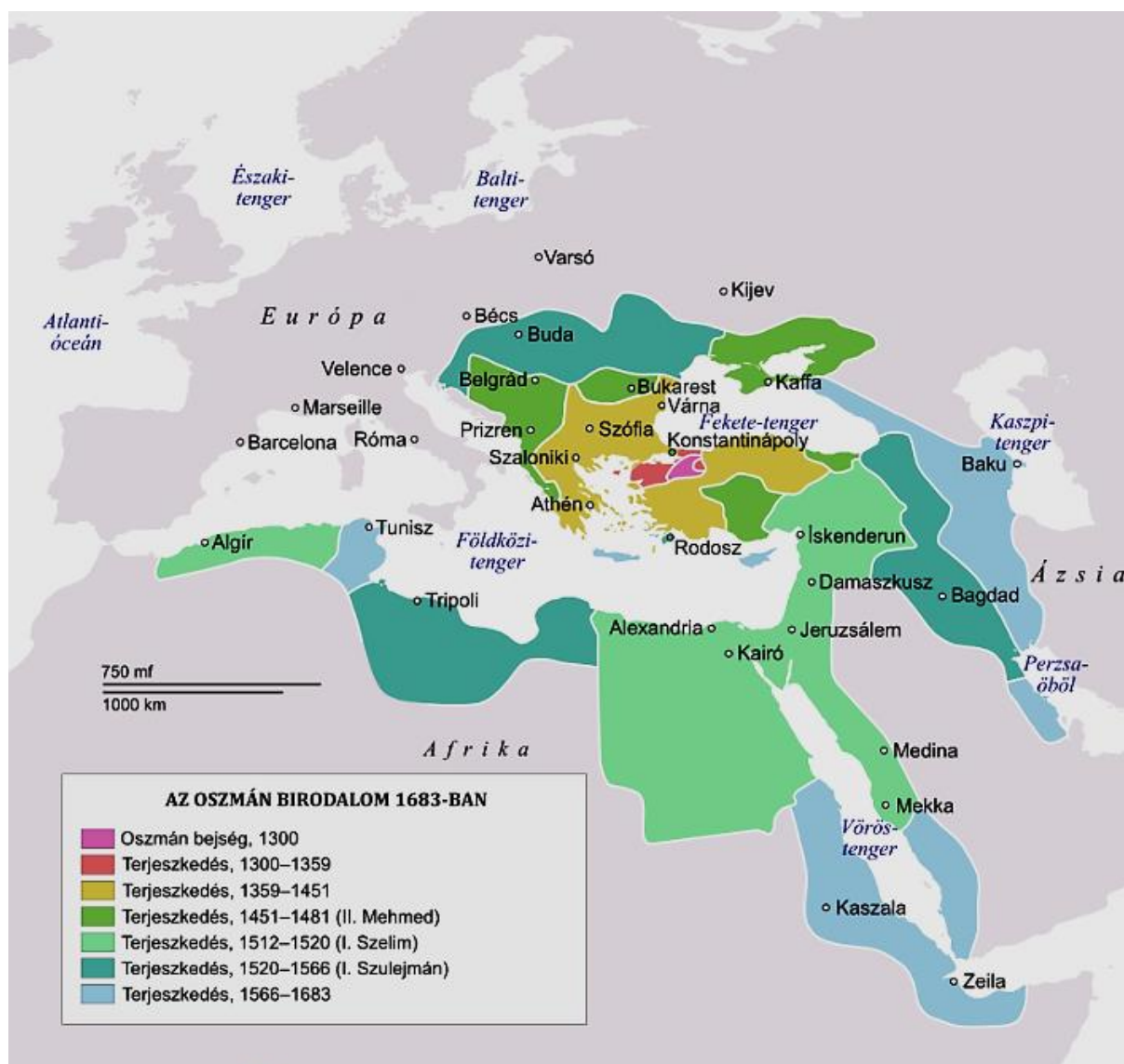
²⁷⁷ Joseph de Guignes: Histoire générale des hunns, des turcs, des mogols, et des autres tartares occidentaux & c. avant et depuis Jesus-Christ jusqu'à present: précédée d'une introduction contenant des tables chronol. & historiques des princes qui ont régné dans l'Asie: ouvrage tiré des livres chinois, & des manuscrits orientaux de la Bibliothèque du roi. I/1. kötet, Chez Desaint & Saillant, Paris, 1756. x-xi.

<https://archive.org/details/histoiregnrale00guigooog/page/n7/mode/1up?view=theater>.

²⁷⁸ https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/4/42/Delisle_-_L%27Asie.jpg.

²⁷⁹ Székér 1808.

Birodalom pusztulásához, feldúlták Franciaországot, Itáliát, Germániát és Észak-Európa összes országát, tönkretették a kalifák birodalmát, birtokba vették a Szentföldet; végül gyakran összevesztek a frankokkal.”²⁸⁰

2. ábra. Az oszmán birodalom legnagyobb kiterjedése (1683) IV. Mehmed uralkodása alatt.

281

Padányi Viktor kísérletet tett rá, hogy Távol-Kelet hunjait a Közel-Keletével azonosítsa, kijelentve, hogy a Kr. e. 1500 körül az eredetileg Közel-Keleten élők kettészakadtak, és szerinte Kr. e. 628 körül létrehozták a Bajkál-tó környezetében az avarnak is nevezett hun birodalmat.²⁸² A hun dinasztia eredetére vonatkozóan viszont ismeretes a másik hun-maradék törzstől fennmaradt *óbolgár királylista*, amely a hun vezértörzset egyértelműen Kína mellől eredezteti a Dulo dinasztiaiból, a Kr. e. harmadik évszázadból. Igaz, ebben a királylistában Atila nem jelenik meg, és az valójában vélt fiától, Irniktől folyamatos csak. Korábbi nevek föltehetően csak elágazásokat jelentenek. Így Irnik előtti név Arvitochal, aki Kr. u. 157-ben élt. De a hunokról semmit sem tudunk a keleti hunok kínaiaktól elszenvedett veresége (Kr. u. 155) és az

²⁸⁰ Deguignes 1756, vi.

²⁸¹ https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/3/36/OttomanEmpireIn1683_hu.png.

²⁸² Padányi Viktor: Dentu-Magyarország. Turul, Veszprém, 1989, pp.: 199, 228, 240, 263.

Európában Balambér vezérletével történő megjelenésük (Kr. u. 376 körül) közötti időben. Krónikáink sem, természetesen, és ez a távol-keleti származási vonal ellentétes a krónikák déli, iráni származtatásával. Sebestyén László tiltakozik is az ellen, hogy a hunokat Kínától eredeztessék, mert szerintek azok a hun–avar–magyar kapcsolatnak megfelelően szkítaként megjelenő sumér elődöket jelentenek.²⁸³

Osetzky Dénes bemutatja a türk népek mozgását és követi közel két évezreden keresztül. Kimutatja, hogy a hunok valójában a kínai császárság mentén emelkedtek katonai hatalommá, majd éppen a kínaiak katonai nyomásának engedve bomlottak ketté: egyik részük dél felé vette az útját, és került a végén Indiába, ahol rövid ideig dinasztikus uralkodókká váltak, a másik részük nyugatra húzódott. Ez utóbbiak láthatók szerint Kr. u. 155-ben az Aral-tótól északra elterülő legeltető, sztyeppe területen, – és idáig követhetők az ún. hun üstök is – majd eltűnnek a szem elől. Balambér katonái, immár a kengyellel megerősített lovas hadviselés mesterei 376-ban jelennek meg, és kezdik meg Európa meghódítását.²⁸⁴ Természetesen a történeti híradásokban jelennek meg ilyenként, nem a terepen figyelte meg őket valaki.

Egyébként a kínai császárságra – a róla fennmaradtak szerint – a vaskorszaki népmozgások hatottak meghatározó mértékben. A császárság maga letelepedett társadalmat alkotott, és ebben a földművesek a saját népcsoportjukból származó uraknak voltak alárendelve. Kínában egymást váltották az uralkodók, mégis műveltsége csakis a sajátos belső törvényei szerint változott. A kínai társadalom már a dinasztikus időszakot megelőzően (Kr. e. 2000 körül) sajátos írással rendelkezett. Az írás a kínai nyelv legfontosabb összetartója, ugyanis a közel 300 nyelvjárást beszélő kínaiak csakis az íráson keresztül értik meg egymást. Az írás szervesen hozzátartozik az állami adminisztrációhoz. Kijelenthetjük, hogy az állam kialakulásának az az egyik feltétele, hogy le tudja jegyezni a törvényeit, leltárt tudjon készíteni, azaz legyen írása.²⁸⁵

A leírásokból ismeretesen a Kr. e. I. évezred során a kínaiak legfőbb gondja az volt, hogy miként tartsák távol országuktól az időjárás váltakozásának nagymértékben kitett északi, sztyeppei területeken lovas nagyállattenyésztésből élő népeket. E küzdelem a Kr. e. 2. századra döntő fontosságúvá vált. Több hadjáratot vezettek az északi népek ellen, köztük a xiongnuk ellen is, aminek az eredménye végül a pásztortörzsek egy részének nyugatra, más részének pedig délre való áttelepülése lett. Ez a mozgás váltott aztán ki feltehetően egy dominó-szerű reakciót: a víz után vándorló pásztor csoportok egymásra torlódtak, és ha egyikük kellően erős volt, kiszorította a másikat legeltető területéről. Ázsia sztyeppein ez immár keletről-nyugatra történő vonulást jelentett. Korábban a sztyeppe déli szakaszáról indulva nyugatról kelet felé haladt egy népmozgás, amely maga előtt kergette a kurgán műveltség elől menekülő népcsoportokat, köztük a turkokat is. Most ez az irány fordított lett, de elsősorban az északi sztyeppei területeken zajlott (3. ábra).

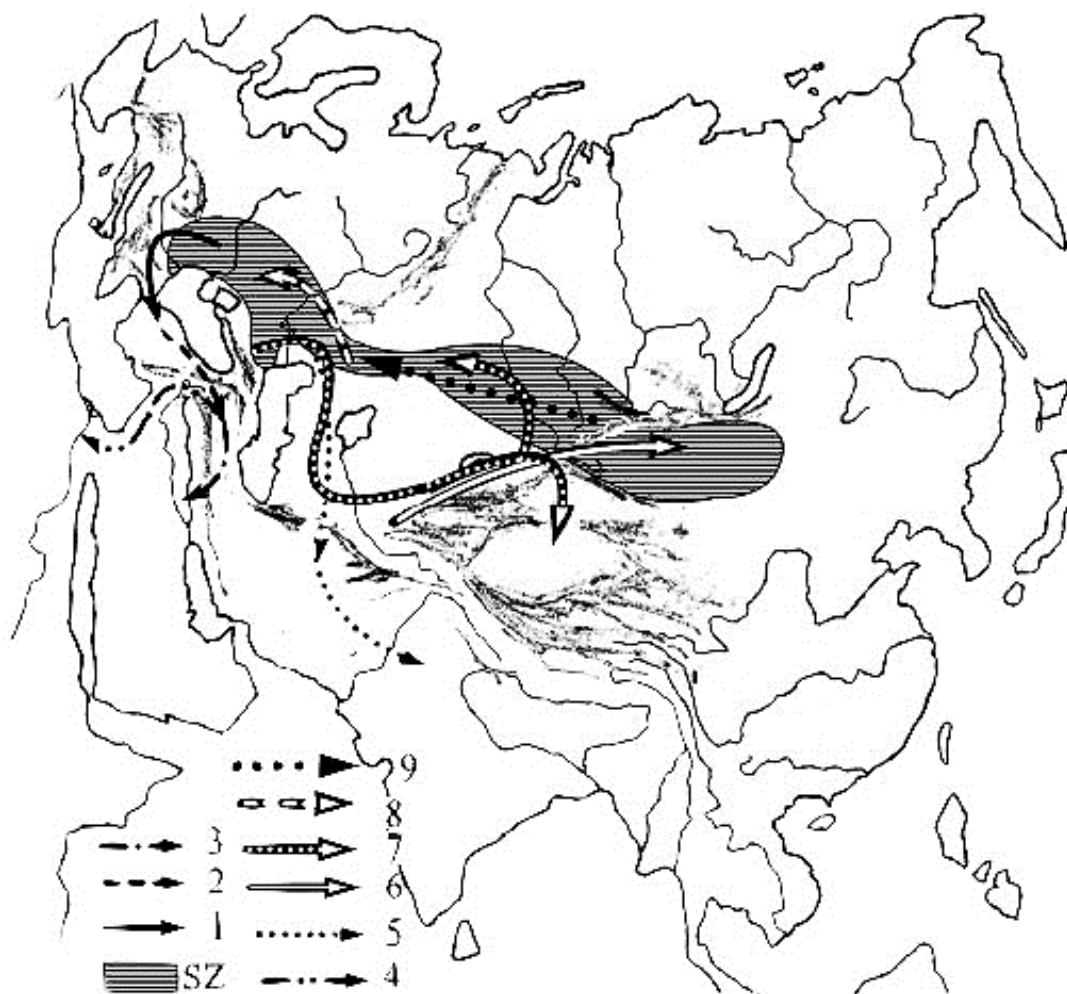
A kínai és a sumér hun-eredet közti ellentmondás feloldhatatlan, ezért bizonytalanságaira rá kell mutatni és a valós eredetet felmutatni. Továbbá azt sem szabad elfogadnunk, hogy a már akkor több részre hasadt, eredetileg szabírnak – vagy sumérnak – tekintett hun népesség, különböző környezetből, eltérő múlttal, különböző időben érkezett volna a Kárpát-medencébe, ugyanakkor a gazdag magyar nyelv mégis egységes – és ilyen volt már az ún. honfoglalás idején

²⁸³ Sebestyén László: *Kézai Simon védelmében. Őstörténeti tanulmányok*. Nap Kiadó, Budapest, 2004. pp.: 259-260. <https://www.scribd.com/document/226963914/Sebestyen-Laszlo-%C5%90storteneti-Tanulmanyok>.

²⁸⁴ Osetzky Dénes: *A Magyarság Török Ősei*. Árpád Munkaközösség Kiadványa, Sydney 1977. pp.: 72-73.

²⁸⁵ Például híres kutatók szerint éppen ez az egyik bizonyíték arra vonatkozóan, hogy nem létezett Dávid Birodalma a Negev-sivatagtól északra Kr. e. 1000 körül, hiszen Jeruzsálem városállamnak nem volt írása ebben az időben. (Israel Finkelstein, Neil Asher Silberman: *The Bible Unearthed. Archaeology's New Vision of Ancient Israel and the Origin of Its Sacred Text*. Touchstone, New York, 2002. 325.

is. Azt kell inkább tudatosítanunk, hogy csak a Kárpát-medencei folytonosságunk tehetné ilyenné nyelvünket, hiszen minden más ‘osztódás’, szétsodródás, független életmód mindig együtt járt a nyelvek szétforgácsolódásával, miért éppen a magyar lenne ez alól kivétel?²⁸⁶

3. ábra. A harci szekér terjedése keletre. 1. Kurgán harci szekér terjedése a dél-orosz sztyeppe felől a Balkánra JE (jelen előtt) 4000 körül. Ez lesz a Mükénéi királyság. 2. Harci szekér Anatóliában, JE 3900 k., kései utódai a hettiták. 3. Harci szekér a Zagroszba: kassiták JE 3700 k. 4. Harci szekér Egyiptomba JE 3500 k.: hükszoszok. 5. Pásztorok Iránba és Indiába JE 3900-3700. 6. Turkok mozgása JE 4000-3800. 7. „Szkíták” mozgása JE 3000-2900. 8. Tochárok mozgása a turkokat keletre nyomva JE 3900 körül. 9. A tochárok ágából jöhetett létre a későbbi szkíta, mivel északnak fordult. Vonalkázva az akkori sztyeppe terület.

Az állandó keletről nyugatra áramlással ellentétesen zajlott le egy lovas-pásztor csoport mozgása, akik a Koreai-félszigeten áthaladva nem álltak meg a tenger partján, hanem áthajóztak a japán szigetekre és ott létrehozták a sajátos kettős társadalmat: lettek a korábbi, immár a kölesből rizstermelővé vált letelepedett társadalom urai, királyai, arisztokráciája. Legendáikat őrzi a Ko-dzsi-ki,²⁸⁷ amelynek alapján arra következtethetünk, hogy ez a csoport közép-ázsiai lovas pásztorokból állt.

²⁸⁶ V. ö. Cser Ferenc, Darai Lajos: "Genetikai nyelvészet"? Török Tibor legújabb közleményének határozott kritikája. *Acta Historica Hungarica Turiciensia* 38. évf. 1. szám. 2023.

https://epa.oszk.hu/01400/01445/00066/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2023_1_1009-1011.pdf.

²⁸⁷ Kazár Lajos: *Ko-Dzsi-Ki. 'Régi történetek feljegyzései'*. Magyar Történelmi Társulat, Sydney, 1982.

Mindenesetre van egy jó kétévszázados eddig áthidalatlan időszakadék az 'ázsiai' és európai hunok között, és mi hun- vagy kunmagyarok a genetikai bizonyítékokon túl azért se vagyunk ázsiaiak, mert későbbi vezérünk, Árpád a korábbi vezérünknek, Atilának a leszármazottja. Fel kell emelni a szavunkat kínai lerablózásunk ellen, mert senki nem bizonyította, hogy Atila és katonái jártak volna Ázsiában. Amíg valaki nem tárja fel a kínai forrásokat újra, és csak a XVIII. századi Joseph de Guignes-műre hagyatkoznak, megbízhatatlanként elvetendő a *xiongnu* önelnevezést *hunnak* fordítani, tekinteni. Mégha már megszoktuk is a múltunkkal kapcsolatban a 'tudományos' nyelvi zsonglörködéssel alkotott *hsziongnu* és *hiungnu* alakváltozatot, amelyet közelítenek a *hun* alak felé.

Mindezt tehát figyelembe kell vennünk ezután a hunokkal kapcsolatosan eddig használt adatokat és összefüggéseket tekintve, mert itt mesterséges (politikai) azonosításról van szó. Ezt a híres angol történész, a Deguignes-re hivatkozó Edward Gibbon terjesztett el az angolszász világban 1776-os, *The History of the Decline and Fall of the Roman Empire* című műve IV. kötetében, közölve, hogy először Deguignes vetette fel azt az elméletet, hogy a Római Birodalmat is megtámadó hunok ugyanaz a nép, mint akiket a kínai történeti források *hsziungnuk*ként emlegetnek.²⁸⁸ De az időbeli és térbeli áthidalásra szánt ujjur is jóval későbbi nép, időrendileg nem jön össze a hunnak mondott *sziongnu*val. Erre szolgált ezért a türk nép, mint közvetítő a távol-keleti hun és a nyugat-ázsiai török között, de akkor az európai hun miért nem türk? Türk majd a magyar lesz, ebből a varázskalapból előhúзва, a minden valós kérdésre hamis választ adó történelemhamisítást egyértelműen leleplezve.

És mint a Kézai Simont 'megvédő' Sebestyén László írta: „A Kr. utáni 500-as évektől visszamenőleg nincs rólunk sem írásbeli adat, sem régészeti bizonyíték, ha megmaradunk a finnugor nyelvészetben alapuló őstörténeti felfogásban, amely tagadja a hun–magyar kapcsolatot. Pedig középkori források szerint a hunok Szkítiából, a Káspi és a Don közötti vidékről indultak ki. Ezt az újabb kutatások is megerősítik. A francia Deguignes által kétszáz évvel ezelőtt közreadott véleményen kívül a *hiung-nuk*ról, akik 'a kínai fal mellől Kr. e 35-ben üzettek el', lényegében semmi továbbit nem tudunk, mert tisztázatlan az Európa felé vezető útjuk. Egyedül a szkíta–hun összefüggés a történelmi bázisunk a lényegében meggyőző magyar krónikák szerinti megvilágításban. Viszont itt is meg kell vizsgálnunk az elutasító álláspontok megalapozottságát, azt a mai iskoláinkban is tanított véleményt, hogy a magyarság hun eredete fikció, hogy a magyarságnak nem volt sem genetikai, sem történelmi kapcsolata a hunokkal. Vagy, hogy az azonosságnak ez a hiedelme a keresztény nyugaton keletkezett a X. században: ilyen hatás érvényesült a *Nibelung-ének*ből is.”²⁸⁹ Imént láttuk, hogy ezek a földrajzi nevek Kárpát-medencei illetőségűek, és Sebestyén László is eltekint tehát a kínai kapcsolattól, a figyelmet az európai hunok és magyarok azonosságára összpontosítja.

Deguignes tehát görög és római „magasságba” emeli a hunok és törökök 2000 éves, nem is csak hatalmi, de nemzeti folytonosságát, amivel a keleti világ régiségeit a világ késői állapotát figyelembe véve ő akarja megrajzolni, hiszen szerinte eddig semmit nem tudtunk az általa a törökökkel azonosított hunokról. El is árulja a módszerét, hogy nagyon sok helyről összeszedett mondatokat, azaz töredékeket rakott össze történetté. Mondhatjuk, ez eléggé meglátszik rajta, és nagy történelmi elfogultság kellett az elfogadásához, ami tehát megvolt Pray Györgyben és Székér Alajosban is.

Deguignes elmondja, hogy ő a keleti nyelveket nem nyelvészeti szempontból használta, hanem hogy a Kelet történetét a keleti művekből átadja az olvasóközönségnek, mégpedig

²⁸⁸ Edward Gibbon: *The History of the Decline and Fall of the Roman Empire*. IV. kötet. Fred de Fau and Co., 1906. 275. https://oll-resources.s3.us-east-2.amazonaws.com/oll3/store/titles/1371/0214-04_Bk.pdf.

²⁸⁹ Sebestyén (2004), p. 63.

torzítástalanul. Ezt akár nagy önbizalma kifejezésének is tarthatnánk, olyan öndicséretfélének, ha nem hivatkozna olyan gazdag forrásanyagra, amihez, mint mondja, kizárólag a francia királyi udvarban férhetett hozzá, amivel más európai tudósok biztosan nem rendelkeztek, tehát az ő monopolhelyezete is tükröződhet előadásában: „A Királyi Könyvtár, amely értékes tárat Bignon apátúr²⁹⁰ felügyeli, valamint Sallier apátúr²⁹¹ és Melot úr²⁹² gondozza, napról napra újabb kiegészítéseket kap, mindent tartalmaz, ami a keletiekről – törökökről, arabokról, perzsákról és kínaiakról – a legérdekesebb. Különösen a kínaiak által alkotott leghitelesebb és legbecsesebb könyvekkel rendelkezik. E népek nyelvének első fogalmait annak a szeretetnek köszönhetjük, amelyet Nagy Lajos²⁹³ mindig is táplált a betűk fejlődése iránt. Uralkodása alatt Hoan-ge nevű kínai érkezett Franciaországba, Bignon abbé őfelsége könyvtárához osztotta be. A tudomány e védelmezője védnöksége alatt ez a fiatal külföldi írt néhány emlékiratot, de a halál nem engedte, hogy befejezz e művét.²⁹⁴ Ekkor bízták meg idősebb Fourmont urat, akinek hatalmas műveltsége oly jól ismert, és akinek különleges tehetsége volt arra, hogy a nyelveket elveikhez igazítsa, azzal a feladattal, hogy vizsgálja meg Hoan-ge úr iratait. A leghivatástudatosabb munka után sikerült kialakítania ezt az újfajta tanulmányt, és hogy a tudásnak ezt a forrását még biztosabbá tegye, nagyszámú kínai könyvet hozatott. XV. Lajos, kevésbé buzgón, mint jeles elődje, továbbra is védte a kínai irodalmat. Az ő utasítására több mint százhuszezer kínai írásjelet metszettek, amelyeket a nyelvtan és a szótár nyomtatásához használtak. Én Fourmont úr felügyelete alatt a kínai nyelvek tanulmányozásába fogtam. E tudós halála után abban a megtiszteltetésben volt részem, hogy ugyanezen célból a Királyi Könyvtárhoz tartozhattam. Következésképpen úgy gondoltam, arra kell törekednem, hogy nemzetem számára hasznossá tegyem e Franciaországba szállított kínai könyvek tömegét – rengeteg könyvet hoztak – és közölni a közönséggel a bennük rejlő fogalmaikat. Ma hálával tartozom Őfelsége jótéteményeiért, ami ha nem is válasz mindarra, amit kaptam tőle, legalább bizonyítja buzgalmamat, és megmutatja, hogy a kínai irodalom, bármennyire is idegennek tűnik számunkra, nagyon is hasznossá válhat, és hogy méltó arra a védelemre, amelyet XIV. és XV. Lajos soha nem szűnt meg nyújtani neki.”²⁹⁵

Nem túl régi tanulmány írja a Királyi Könyvtár kínai gyűjteményéről: „E gyűjtemények egy része ma is ismeretlen, és számos tanulmányozási távlatot kínál a kutató számára.”²⁹⁶ Ez a távlat a mi számunkra mindenképpen az igazság felé vivő út lehet, ha lesznek magyar vállalkozók, akik majd elfogultság nélkül kutatják a gyűjtemény kéziratait. És hogy nemcsak

²⁹⁰ Jean-Paul Bignon (1662-1743) apát XIV. Lajos rendes prédikátora, de erkölcsi kicsapongásai miatt nem lehetett püspök. 1718-tól akkor Európa legnagyobb könyvtára könyvtárosa. 22 év hivatali idő alatt 70 000 könyvről 135 000-re növelte az állományt. Terre ezt levelezőhálózatra támaszkodó beszerzésekkel, és behozatta a tudományos Európa összes fontos munkáját. A lerakatok tömegének kezelésére osztályt hozott létre: nyomtatványok, kéziratok, címek és genealógiák, nyomatok és érmek. 1699 és 1732 közt a Francia Tudományos Akadémia elnöke volt. Az Anjouból származó Bignon család királyi szolgálatra költözött Párizsba a XVII. sz. elején. <https://www.ombresdemeslivres.fr/abbe-jean-paul-bignon-.php>.

²⁹¹ Claude Sallier (1685-1761) apát, filológus, a Francia Tudományos Akadémia tagja, a Királyi Könyvtár nyomtatványainak őre, a Royal College professzora, királyi cenzor, kulturális tisztségek viselője, a felvilágosodás Párizsának központi alakja. <https://www.cairn.info/revue-de-la-bibliotheque-nationale-de-france-2011-2-page57.htm>.

²⁹² Anicet Melot (1687-1759) a Királyi Könyvtár kéziratainak őre, a Francia Akadémia tagja. https://fr.wikipedia.org/wiki/Anicet_Melot.

²⁹³ XIV. Lajos.

²⁹⁴ V. ö. Gallica Papiers du chinois Arcade HOANGE, interprète près la Bibliothèque du roi (1679-1716). <https://gallica.bnf.fr/ark:/12148/btv1b10088912m/f35.item>.

²⁹⁵ Deguignes 1756, vii-ix.

²⁹⁶ Bénédictine Héraud: *Les Fonds chinois de la bibliothèque du roi* (A Királyi Könyvtár kínai alapjai) 1719-1742. (Dominique Varry úr vezetésével.) DEA Információs és Kommunikációs Tudományok, Université 2, 3 és ENSSIB, Lyon, 1992-1993. p. 73. <https://www.enssib.fr/bibliotheque-numerique/documents/62830-les-fonds-chinois-de-la-bibliotheque-du-roi-1719-1742.pdf>.

Deguignes, hanem az egész gyűjtemény vádolható, és nem enyhe elfogultsággal, azt a mai feldolgozás összegzése is megemlíti: „Mi volt a célja a könyvgyűjtemények felhalmozásának a világ minden tájáról? Egyszerűen az, hogy ritka tárgyakkal rendelkezzenek, vagy a saját kultúra felsőbbrendűségének bizonyítása? De a könyv, bár tárgy, mégis él, és az emberiség tudás birodalmához tartozik. Azért vajon, hogy jobban megismerjük a másikat? A találkozásra talán nem is került sor igazán, mert Kína csak később, a 19. században nyílhatott meg, akkor is erőszakkal. A gyarmattörténet elfeledett archívumai azok a könyvek, amelyek továbbra is gazdagítják a mi könyvtárainkat.”²⁹⁷

Ennek az Héraud-írásnak a végén a függelékben megtalálható azoknak a bizonyos kínai nyomatoknak, és jezsuita szerzőknek a kínaiakról szóló művei jegyzéke.

Azt is meg kell majd tehát vizsgálni, mire használta a francia állam az ólomba öntött több mint százhuszezer kínai írásjelet.

Deguignes azonban – elárulja, hogy – nem elégedett meg a kínai szerzőkkel: „Az ezen a nyelven írt könyvek olvasása adta az alkalmat egy kis történelmi emlékirat írására a hunok eredetéről, amelyet néhány évvel ezelőtt tettem közzé. Akkor még csak az volt a szándékom, hogy néhány kapcsolódó értekezést írjak erről a témáról. Tervemmel eltelve, nagy figyelemmel vizsgáltam a kínai történészeket. Velük követtem a törökök minden hadjáratát; kutattam a nyugati országok felé irányuló vándorlásaikat. Miután a kínaiak a túl nagy távolság miatt ebben kevésbé ismerősök, az arab történetírókhoz folyamodtam. Az a rengeteg részlet, amit e két erős szerzőgárda egyesítése során megtudtam, hamarosan arra készítetett, hogy megírjam a törökök általános történetét. Több évi munka után végre sikerült eme nagyszabású gyűjteményt összeállítanom e tárgyban. Beszámolok e népek nagy hódításairól, letelepedésüktől Ázsiában, Európában és Afrikában, uralkodók kíséretéről, erkölcsükről, vallásukról, kereskedelmükről a szomszédos nemzetekkel; a lehető legpontosabb ismereteket adok az általuk lakott országokról.”²⁹⁸

Ez a pontosság tehát kétélű, mert az ő keze ügyébe került adatokat bizonyára másként is lehetne értelmezni, főként nem folytonosságot feltételezve az Ázsia, Európa és Afrika igen távoli területei felett uralkodó hatalom számára, ráadásul 2000 éven át – hacsak nincs itt a történelemhamisításnak a történelmi földrajzra vonatkozó önleplezéséről szó. És a különböző dinasztiák összeboronálásában Deguignes-t persze a Királyi Könyvtár gyűjteményének birtokában lévő sok adat és a monopolisztikus helyzet segíthette, de azt az európai hunok különállása, akár az oszmánoké azoktól, – egyelőre – máris cáfolja. Egyéb összefüggései is leginkább feltételezések, nagyítások, túlzások, például, hogy „a törökök annyira elterjedtek, hogy történelmük szinte minden nemzet történelméhez kapcsolódik; ezért érdekes számukra. Ázsiában a kínaiak, az indiaiak, a perzsák, az arabok; Európában a görögök, a rómaiak, a frankok, a lengyelek, a magyarok és az oroszok háborúztak a törökökkel”. De ezt ő is túl erős kijelentésnek tartja, ezért hozzáteszi: „nem mondom, hogy azokkal, akik ma az Oszmán Birodalom alattvalóit alkotják, hanem azokkal az ősi törökökkel vagy hunokkal, akik a legtöbb vidéken más-más időben honosodtak meg, s ez eme részletesebb leírástól jobban tudatosulni fog bennünk.”²⁹⁹ Lényegében az egész eurázsiai, sőt afrikai hatalmi rendszerre ki akarja terjeszteni a török, vagy, ahogy ő mondja, ősi török (tunc) nemzeti alkotó vagy meghatározó részvételt. Ennek elemei azonban nem nemzeti és dinasztikus, hanem műveltségi és hatalmi

---

²⁹⁷ Héraud 1993, 74.

²⁹⁸ Deguignes 1756, ix.

²⁹⁹ Deguignes 1756, x. 103.

jellegű hasonlóságokat, összefüggéseket mutathatnak, amint ezt hosszabban is elemeztük már korábbi könyvünkben.³⁰⁰

Ennyi bizonyíték után nekünk már elsősorban és túlnyomóan a Kárpát-medenceiekkel kellene foglalkoznunk, levetkőzve azt az előítéletet, hogy ókorinak mondott szerzők egyáltalán bármit is tudtak a mai Ázsiáról, Afrikáról.³⁰¹ Mert mindaz, amit írtak, a Kárpát-medencéről szól a Fábíán feltárta adatok szerint, minden más látszólagos egyezés utólagos belemagyarázás, hozzáigazítás a mai helyzethez. Amit nagyjából ennek a mai állapotnak a kialakításakor – a reneszánsz óta folyó gyarmatosításkor – végeztek el a történetírásban.³⁰² Azaz eszmei síkon szintén megtörtént a gyarmatosítás, és később már minden ment a maga útján, hiszen nem válhatott 'tudóssá', aki nem azt mondta, amit a 'nagy művek' tartalmaztak. Minden ásatás, feltárás és szövegkutatás ezt a kialakított világszerkezetet terjesztette, gyarapította, amelynek alapvetését Fábíán abban látja, hogy „nagyon sok népet, akik a Kárpát-medencében éltek, keletre 'taszítottak', mivel így felelt meg annak a téves történelmi dogmának, hogy minden nép keletről jött a Kárpát-medencébe”.³⁰³

Következik aztán Deguignes egyik legnagyobb tévedése, avagy (legarcátlanabb)³⁰⁴ hamis adatközlése: „Valens császár uralkodása idején a hunok Attila vezetésével elhagyták Kína határait, és betörték Európába, amelyet feldúltak. Ez nélkülözhetetlen alkalom arra, hogy tisztázzuk az Alsó Birodalom³⁰⁵ történelmének egy részét, és különösen arra, hogy visszamenjünk néhány más barbár nép eredetéhez, amennyire az emlékek megengedik, anélkül, hogy komolytalan találgatásokat kockáztatnánk. A görög történetírók nem voltak elégségesek ahhoz, hogy ismereteinket eddig eljuttassák: de ha közelebb hozzuk őket a kínaiakéhoz, a legtöbb ilyen homályos vagy bizonytalan eredet világossá válik; a kanyargós útvonalak, amelyeket ezek a barbárok bejártak, ismertté válnak számunkra; lépésről-lépésre követjük őket a Tatár föld mélyéről vagy Kína északi részéből Pannóniáig és Franciaországig. Megtudjuk a betörésük okait; látjuk, hogy az Irtis és az Altaj-hegységtől keletre fekvő népek üzletelnek a rómaiakkal; utóbbiak még követeket is küldenek nekik, hogy egyesüljenek a törökök kánjaival a Szasszanida-dinasztia perzsa királyai ellen. A követségi szerződés Konstantin Porfürogenerétosz császár ismert nagyszerű gyűjteménynek értékes része, amely a kínaiak segítségével megszűnik homályos lenni.”³⁰⁶

³⁰⁰ Lásd Cser Ferenc, Darai Lajos: *Kárpát-medence, vagy Szkítia?* Frig Kiadó, 2008.

³⁰¹ II. Pius 1460 körül azt írta, hogy a Föld egy nagy sziget, amelyet az óceán vesz körül. (Pii. II. Pon. M.: Asiae Europaeque elegantiss. descriptio, mira festiuitate tum veter[um] tum recentium res memoratu dignas complectens, maxime quae sub Frederico. III. ap[ud] Europeos Christiani cum Turcis, Prutenis, Soldano, & caeteris hostibus fidei, tum etiam int[er] sese vario bellorum eve[n]tu commiserunt. Eucharius Cervicornus, 1531. p. 3.

https://books.google.ro/books?id=JBtdBoawiNIC&printsec=frontcover&hl=hu&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false.)

³⁰² Az utólagos időrend alakításáról, illetve a különböző időszámítások összehangolása nehézségeiről Fábíán szintén sok és árulkodó adatot talált. (Lásd Fábíán 2021, II/1. fejezet: Ezer évvel fiatalabb klasszikusok, ezeréves „patina”. II/2. fejezet: A dionisziuszi kód50-53 . II/4. fejezet: Idő-scala alkotó Scaliger. III/4. fejezet: A világtörténelem összeférelése.

³⁰³ Fábíán 2021, p. 219.

³⁰⁴ Hacsak nem máshol játszódó történetről van szó, mert egyébként Fábíán azt is bizonyítja régi szövegek alapján, hogy Hérodotosz pusztán Kárpát-medencei területekről írt a scita néppel kapcsolatban. (Fábíán 2021, pp. 64-65, 68, 77-78, 81, 85, 99.)

³⁰⁵ A késő-római birodalom, az Alsó-Római Birodalom vagy Késő Birodalom a Római Birodalom utolsó korszaka. A francia történészek két korszakra osztották a római birodalom történetét. Az első korszak a Magas Birodalom, azaz a korai római birodalom, s ez után jött a második korszak birodalma, melynek vége 476, de az eleje bizonytalan, nem rögzítik egyhangúan: Kr. u. 192 (Antonine-dinasztia vége), 235 (katonai anarchia), vagy 284 (Diocletianus uralkodásának kezdete). A kifejezés 1752-ből származik, amikor Charles Le Beau tollából megjelent a Bas-Empire első kötete, amelyet még 27 kötet követett 1817-ig (https://hu.frwiki.wiki/wiki/Bas-Empire_romain).

³⁰⁶ Deguignes 1756a, pp. xi-xii.

Deguignes nemcsak a hunok és a törkök származtatásának elméletét dolgozta ki, de a magyarok eredetét is beolvasztotta az ő nyugati törkökről szóló elméletébe.³⁰⁷ Dobrovits Mihály vette észre a következőket: „Ami a nyugati türk hatalom genezisének illeti, véleménye szerint, a nagykan, aki a türk birodalom legfőbb hűbérura volt, hercegei közt szétszította a birodalom kormányzását. A dinasztia egy tagja viselte gondját a nyugati végeknek. Adataiban 840-re teszi, hogy a Kie-kia-su (Hia-kia-sze, a jenyiszeji kirgizek) népe fellázadt a törkököt felváltó ujgur uralom ellen. Ők a ting-ling nép (Deguignes átírásában Tim-lim) és a kien-kunok (tkp. a jenyiszeji kirgizek paleoszibériai elődei) szállásterületén éltek, a Bajkáltól (Deguignes: Paikal) a Jenyiszej és az Ob mentén nyugat felé. E népeket 758 körül legyőzték az ujgurok (Hoei-ke, tkp. hui-ho), de O-ge kán, a kirgizek vezére, aki arra hivatkozott, hogy őse egy, a hun uralkodó (Tanjou, tkp. sanjü, ill. tanhu) által Szibériába száműzött kínai generális, Li-ling leszármazottja, fellázadt ellenük és húsz éven át harcolt velük. Deguignes ezt követően röviden utal a jenyiszeji kirgizek ujgurelles harcaira, illetve arra, hogy ezt követően a török népek eltűnnek Kína látóköréből.³⁰⁸ Deguignes szerint ez az uralkodó azonos lenne Ügyekkel, Árpád nagyapjával.”³⁰⁹ Az ügä tisztségnév és Ügyek nevének azonosságát egyébként később Györffy György is felvetette, más szóval „benézte”.³¹⁰

Es Deguignes eme 1756-ban kiadott műve nyomán a krónikáinkban taglalt hun–magyar rokonságot – korai krónikáink, Bonfini és mások után³¹¹ – nálunk Pray György vetette fel ismét,³¹² amiből a turáni türk eredetünk elméletét alakította ki, és teljesítette vele az elvárt követelményt, hogy a turáni népeknek a türk magyarok legyenek vezetői.³¹³ Hun–avar–magyar folytonosságot hirdetett, és rendtársának, Sajnovics Jánosnak magyar–lapp nyelvi rokonságot bemutató műve megjelenése után újabb dolgozatban már az összes finnugor népet hun eredetűnek nyilvánította, hogy megmentse a nemesség középkori eredetű történetfelfogását. Nem vonva viszont őket egységesen a szkítaság alá, s mint Görömbei András írja, „Pray világosan elválasztja egymástól a hunok, az avarok és a magyarok népességét. Leszögezi, hogy a hunok elődeiről semmi biztos ismeretünk nincs. A korábbi, mindent egy zsákba hordó gyakorlattal szemben világosan elkülöníti egymástól a hun, az avar és a magyar etnikumokat is. Ami a honfoglaló magyarokat illeti, őket Pray György a bizánci évkönyvekben turkoi, a kínai hagyományban t'u-küe néven szereplő néppel azonosítja. Ez elmélet szerint tehát a honfoglalás előtti, ill. a honfoglaló magyarok, akiket a bizánci szerzők turkoi néven neveznek, voltaképpen a kínai és a bizánci források (nyugati) törkjeivel lennének azonosak. E törkök egy része behódolt a kínaiaknak, más részük viszont a Volga és a Don környékére vándorolt, és itt a besenyők támadása következtében két részre szakadva, keleti águk a leendő Oszmán Birodalom törökjeinek ősevé vált, nyugati águk pedig az Etelközben telepedett le.”³¹⁴ Pray

³⁰⁷ Deguignes 1756, 452-506.

³⁰⁸ Deguignes 1756, 504-505.

³⁰⁹ Dobrovits Mihály: Deguignes Magyarországon. *Az előkelő idegen. III. Nemzetközi Vámbéry Konferencia.* Lilium Aurum, Dunaszerdahely, 2006. p. 35. <http://mek.oszk.hu/05000/05071/05071.pdf>.

³¹⁰ Györffy György: Tanulmányok a magyar állam eredetéről. A nemzetségtől a vár-megyéig, a törzstől az orszáig. Kurszán és Kurszán vára. A Magyar Néprajzi Társaság Könyvtára, Budapest, 1959. 82–83.

³¹¹ De nincs kizárva ezek későbbi lényegi hozzáigazítása a turanizmushoz.

³¹² 83 George Pray: *Annales veteres Hunnorum, Avarorum et Hungarorum* (A hunok, avarok és magyarok régi története.) Bécs. 1761. Ehhez új anyagként francia forrás alapján a kínai évkönyvek adatait használta, valójában tehát Deguignes adatait. (V. ö. A magyar irodalom története. II. kötet: 1600-tól 1772-ig. „Pray György” a „70. Az egyházas tudományosság alkonya” c. alfejezetben, amely „Az elvilágiasodó egyházi és iskolai literatúra” c. fejezetben, amely „A késő-barokk (rokókó) irodalom (kb. 1740–kb. 1772)” c. részben található. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1964. p. 551. <http://mek.oszk.hu/02200/02228/html/02/386.html>.)

³¹³ George Pray: *Dissertationes historico-criticae in Annales veterum Hunnorum* (Történetkritikai tanulmányok a régi hunok históriájáról). Bécs, 1774. V. ö. Dobrovits 2006, pp. 30–2

³¹⁴ Görömbei András: Az ősmagyarság képe felvilágosodás- és reformkori történetírásunkban. *Studia Litteraria* LX (1971). p. 65.

turáni–hun elképzelése kevésbé lett felkarolva a későbbi időkben, de akkor még a „germán és szláv tenger” közé szorult magyarság számára szükségesnek látszott az önazonosság őrzéséhez.

Ám a hunok távol-keleti érkezéséről, eredetéről a korai krónikáink nem tudnak. A távol-keleti származtatást részletesebben Székér Alajos 1791-ben írt krónikájából ismerhetjük meg.³¹⁵ Ő katolikus papként jól ismerhette krónikáink biblikus eredeztetését, valamint Szent Jeromos hasonló megjegyzéseit, mégis Pray nyomán haladt, s így írt a magyarok eleinek első lakóhelyéről: „Ezek, a Babel tornya építése mellett nyelveknek össze zavarása után, mellyről a Sz. História Moyses első Könyvének 11dik részében emlékeztet tészen, Senaar Mezejéről lassanként Napkelet felé indulván, a’ világnak azon részeit választották első lakó-helyül, mellyet bekerít Napnyúgot felől Irtisch, Napkelet felől pedig Amur vize, és a’ Sina, vagy más néven, Chinabéli Birodalomnak Éjszak felé néző szomszéd Tartományokban letelepedtek, úgyhogy a’ Magyarok régiebb Őseinek első lakó-helyek azon a’ tájon vólt, melly ama’ roppant Sinabéli Birodalomnak határt vet Éjszak felől... A le-telepedett nép elsőben csak két részre szakada, mellynek egyike Ejszakra néző hegyeket, másik pedig Délre forduló szép egyenes földet foglalá-el, úgy, hogy a Sinaikkal határos lenne; a kik a hegyes Tartományokat választották lakóhelyül, Tatároknak, a kik pedig a hegyek lapján lévő szép mezőséget bírták, Hunnusoknak, vagy a mint a Sina-béliek írásaiban találhatik Hiongnuusoknak hívtattak, ámbár előbb ez mind a kettő egy Nemzetség vala... Kristus születése után 49. esztendőben a Hunnok két részre szakadtak Déli és Ejszaki részre, a kik a Déli Tartományt bírták, 216. esztendeig egy Fejedelemtől, a kit ők Tanjonak neveztek kormányoztatott, úgy hogy ez a Sinai Császár hívségire le-vólna kötelezve; az említett esztendőben a Sinai Császár maga Udvarában hívatván a Hunnok Fejedelmét, magát örökösen ott fogta, Országát, pedig több gondviselő tiszték között fel-osztotta. Így lakják vala a’ Déli Hunnok az Áltai hegyeket több esztendőig, melly idő alatt hadi erejeknek, ’s bátorságoknak nem homályos jeleit adták. Ezek közül 550. esztendő táján Toumen, Turcus, vagy-is Török Nemzetet szabadságra hozván nagy ditsőségre emelte Asiában: úgy, hogy időjárával Geougemoknak egy részit a Sinai Birodalomba, más részit a Topai Tatárok földre, harmadik részit pedig, a’ melly kétszáz ezer fejből állott, Europa felé szorítván, az egész Tartományokat elfoglalták. Ezen Birodalmat 572. esztendőben Topochan névű Fejedeleme két részre osztotta: a Napkeleti Birodalomnak Fejedelmi Uhlifuchamoknak neveztettek, a Napnyúgoti Birodalomnak Fejedelmi pedig Pulichamoknak. Ez mind a kettő pedig egy Fő Fejedelemtől függött. Ugyan ezen Birodalmat 587. esztendőben Chapoli Fejedeleme négy részre ízelte-fel, úgy hogy mind a Napkeleti, mind a Napnyúgoti Fejedeleme még egy kormányozó társat adna, a kivel fel vólt osztva hatalma és Birodalma. A’ kik ezek közül Napnyúgot felé laktak, több változások után 635. esztendő táján ismét két részre szakadtak, mellynek egyike Mike nevű Fejedelmet választván magának Lop tava környékinn lévő pusztát foglalta-el, a kik utóbb a Sinai Birodalomhoz kaptak magokat. A másik rész tíz Nemzetségre osztatott-el, úgy, hogy minden egy Nemzetség, egy bizonyos Főtől fűgne, ezek pedig egy Fejedelemtől; míglén ezek-is, magok között való egyenetlenség miatt több részre szakadván nem kevesen a Volga vize felé húznák magokat, a hol a Patzinakoktól meg-verettetvén egy része Persiában költözött, a kikből származott az Ottomani, vagy-is most úgy neveztetett Török Birodalom; másik része pedig Europa felé ballagott: ezek vóltak a Magyarok Nemzői, a kiktől utóbb lészen a’ szóllás... Ez alatt azomban az Ejszaki Tartományokban lévő Hunnusoknak szoros vólt a kaptza: mert Peus a Sinai Udvarral együtt abba tették minden mesterségeket, hogy Punuhot egész népével együtt ki-füstölhessék a Napkeleti Tartományokból; végbe-is ment fel-tett szándékok: mert két kemény ütközzetel annyira meg-rontották az Ejszaki Hunnusokat, hogy a Fejedelmek Punuh, futással, mellyből soha többet vissza nem tért, menthette meg-életét. Ezen szerentsetlen ütközzet után, melly Kristus születése után 91. esztendőben vólt, Juchukien, Punuhnak öttse lett az el-szakadozott

³¹⁵ Székér J. Aloysius: *Magyarok Eredete. A régi és mostani Magyaroknak nevezetesebb Tselekedeivel együtt.* Hartleben Konrád Adolf, Pest, 1808. <http://real-r.mtak.hu/957/1/Magyarok eredete a mostani mag.pdf>.

Ejszaki Nemzetnek a' Feje; a' ki a' Sinai Udvárt békességért követség által zörgette, de mint haszontalanul. El-volt már végezve reájok az utolsó tsapás, próbát tett tehát fegyver által Juchukien a Sinaiakkal, mivel kéntelen volt vele, de ugyan tsak olly szerentsétlenül, hogy éltevel együtt, Napkeletben lévő Ejszaki Hunnusok Bírodalmát azon ütközetben örökre eltemette, Kristus születése után 92. esztendőben. A' Napkeletben bírt Tartományoknak, és abban Uralkodó Fejedelmeknek el-vesztése után, a Hunnusok között minden Nemzetségnek tulajdon Feje volt, a kiknek vezérlése alatt lassankint Napnyúgot felé ballagván, sok tsavargás után Baschiria Tartományában, nem meszsze a Hyrkanomi Tengertől, le-telepedtek. Elpusztult tehát jóllehet Napkeletben a' Hunnusoknak Éjszakra forduló Bírodalma, és mintegy világ-futókká lettek, olly szűk mindazonáltal nem volt nekik Asia, hogy abban szállást nem találtak volna, sőt ugyan csak annak egy szegletében, nevezet szerint pedig Baschiria nevű Tartományban meg húzták magokat, és azt mint sajáttyokat bírták egész 318 esztendeig Kristus születése után, a' melly idő alatt, tsak akkor nem tettek kárt a Sina-bélieknek, midőn módjok nem esett benne, az említett esztendőben pedig a Topai Tatároktól a Volga vize mellé szorítottak, a' hová annál könnyebben engedték magokat nyomattatni, hogy naponkint szaporodván a Baschiriai Tartomány szoros volna nekik: a' hol köz akarattal tanácsot tartván elvégezték magok között, hogy Asiából ki-indulván, Európában költöznének.”³¹⁶

Kissé elcsodálkozhatunk azon, hogy féltucat ezer kilométerrel távolabbi és még ókori eseményeket – bizonyára Deguignes nyomán – ilyen sokat és pontosan lehet tudni, de a saját Kárpát-medencei eseményinkről, például az Árpád-korból, azaz a középkorból alig van adat. Gyanús nagyon, hogy utólag odapakoltak a részletek, amik egyébként, ha középkori magyar krónikáinkról van szó, magát Deguignes-t zavarják, mint majd látjuk.

2.6. A hamisító császári előd: VII. Konstantin

Deguignes szerint tehát nemcsak a hunok és Attila jön egyenesen a kínai határ mellől és jut el Pannóniába és Franciaországba, hanem a rómaiak is üzleteltek az Altáj-hegységtől keletre, sőt hogy még szövetséget is ajánlottak volna. Ha igaz volna. És ebben még a VII. Konstantinra való hivatkozás sem mentség, aki maga bevallja az előszóban, hogy csak közelít a valósághoz. A *De Administrando Imperio* (DAI) című műben adott leírást a kelet-európai sztyeppéhez szokás kötni, ahol a leírás szerint a kimmereket váltó szkítákat a szarmaták verték le, majd a szkítákat követték a masszagéták délen, a szarmaták északon. Minden új csoport a korábbihoz képest újabb fegyverzettel jelent meg, olyannal, amely biztosította számára a korábban ott tartózkodók feletti katonai fölényt. A szarmatákat követik aztán a hunok, majd sorozatban a szabírok, a kazárok, a besenyők, a kunok – ebben a Bíborbanszületett Konstantinnak (913–952) tulajdonított írásmű által is közvetített folyamatban. E kelet-római császár művét a 9-10. századi közép- és délkelet-európai történelem egyik legfontosabb forrásnak tartják, amely a Kárpát-medence és a vele érintkező balkáni térség hatalmi viszonyairól így ír: „A türkökkel [magyarokkal] a következő népek határosak: a tőlük nyugatra eső vidéken Frankország, északra a besenyők, délre Nagy Morávia, azaz Szvatopluk országa, amelyet a türkök teljesen végigpusztítottak, és elfoglaltak (13. fejezet.)”³¹⁷

A görög császár történeti műve elbizonytalanít bennünket, adatait illetően, mint krónikáink bizonyos elemei is, hogy későbbi szemlélethez igazított betoldások. Az előszó szerint a szerző a felhasznált szövegek áladatokkal bőbeszédűen túlszűfolt költött mivoltán

³¹⁶ Szekér 1808, 4, 54-57.

³¹⁷ Katona-Kiss Atilla: „Megalé Moravia, Szvatopluk országa.” Írások a szegedi középkorászat műhelyéből. *Tiszatáj* 64. évfolyam, 8. szám. 2010. augusztus. 59.
http://epa.oszk.hu/00700/00713/00227/pdf/tiszataj_EPA00713_2010_08_059-065.pdf.

egyszerűsített.³¹⁸ E „szertelen bőbeszédűséget” Moravcsik Gyula kétnyelvű könyvében összegyűjtött szövegekben is meg lehet tapasztalni.³¹⁹ Heribert Illig egyenesen a „kitalált középkor” szerzőjének és bevezetése levezenylőjének tartja a görög császárt és művét, hogy az akkor égetően fontos keresztény erekleügyeket rendezze vele.³²⁰ Illig arra is rámutat, hogy ebben az időben történt az az igen hihetetlen nagyszabású művelet, amidőn a korábbi majuszkulát, azaz a nagybetűs írásos történeti műveket átírták minuszkulára, azaz kisbetűkkel írottra. Ennek során pedig, úgy tudni, a számos másolat elkészülése után, az egyetlen mintapéldányt megsemmisítették, ezért a régi írások tartalmát már soha nem ismerhetjük meg. Ugyanakkor mivel ez a munka az egész birodalom területén központi utasítás szerint folyt, mindez lehetőséget teremtett kihagyni és beírni eseményeket, azaz akár egész korszakot is kitalálhattak és kedvükre benépesíthettek.³²¹ A DAI-ban a Kárpát-medence ilyenféle „benépesítése” is szerepel, egyedüli forrásaként az ún. „magyar honfoglalásnak”.

A VII. Konstantin műve körüli kétségekre Marczali Henrik is utal: „Feltűnő, hogy az ő adatai nem egyeznek meg a reánk maradt egykorú krónikások elbeszélésével. Sem ő nem használta azokat, sem azok nem merítettek belőle. A görög írók közül egyedül ő említi azt a fontos és döntő tényt, hogy a besenyők beavatkozása idézte elő a magyarok kivándorlását Etelközből.” És „feltűnő az, hogy a magyarok régibb viselt dolgai közül csak azokat említi, melyekben nemzetünk valami összeköttetésben volt a kozárral. Így különösen a fejedelmválasztást beszéli el nagy részletességgel és – úgy látszik – kozár tendenciával... Tőle tudjuk a magyar törzsek névét, a magyarok régibb telepeit, összeköttetésüket a kozárokkal, bevándorlásuk okait, a törzsek elhelyezkedését, a fejedelemség megalapítását. Ő tartotta fenn a Gyula és Kharkász nagy méltóságainak emlékét. Csak is ő világítja meg történeti alapon a magyar nyelv alakulásának nagy problémáját.”³²²

Azaz e téren minden fontos ismeretünk tőle, VII. Konstantintól ered, ami önmagában véve egyoldalúság, és amit Marczali, valamint nyomában eddig szinte mindenki azzal próbált palástolni, hogy e császár, mivel sokáig nem uralkodhatott és a tudománynak élt, tudományos érdeklődésből kutatta azon nemzetek múltját, amelyek jelenét tárgyalta, s így megbízható adatokhoz jutott és közvetítette azt fiának írott művében felénk. Forrása lehetett Marczali szerint az általa is említett követjárás (8. fejezet), bár csak a Priskosz által leírt déli országrészt ismeri (40. fejezet), és a nála járt két Árpád-házi herceg tájékoztatását a vezérségről, valamint régi követjárások leírásait, amelyek aztán elvesztek. „A császár értesüléseinek egy része tehát valószínűleg kozár forrásra vezethető vissza. Tudjuk, hogy Byzáncznak mindig voltak kozár zsoldosai, azt is tudjuk, hogy arra felé igen gyakran járt görög követség.”³²³

Az iméntiek miatt e feltevések források nem kielégítőek és nem oszlatják el a történetírással keletkeztetett vagy meghamisított történelmi adatok gyanúját a DAI magyar vonatkozásait illetően. Ugyanakkor magára a kazár birodalomra nézve, annak létét is megkérdőjelező felvetések láttak már napvilágot,³²⁴ ami sokban vagy teljesen legyengíti ezt az érvet is. Amit valószínűsíthetünk a Kárpát-medencei magyar eredet és folytonosság mai

³¹⁸ Erre Kréneisz Géza is figyelmeztet a Zürichi Magyar Történelmi Egyesületnek írt 2015. július 3-ai levelében. V. ö. Darkó Jenő: *Bíborbanszületett Konstantinosz császár „A birodalom kormányzásáról” írott munkája, mint magyar történeti forrás.* www.napkut.hu/eleink2-064.

³¹⁹ Moravcsik Gyula: *Az Árpád-kori magyar történet bizánci forrásai.* Budapest, 1984, második kiadás 1988.

³²⁰ Heribert Illig: *A kitalált középkor. A történelem legnagyobb időhamisítása.* Allprint Kiadó, 2002. 415-420.

³²¹ Ennek jelentőségét nem szabad lekicsinyelni, mégha az Illig-féle 297 éves időbetoldást cáfolja is a tudományosan – dendrokronológiával – ellenőrzött időrend.

³²² Marczali Henrik Dr. (szerk): *A magyar történet kútforrásainak kézikönyve.* Athenaeum, Budapest, 1901. 27.

³²³ Marczali 1901, 28-29.

³²⁴ Illig 2002, pp. 351-34. V. ö. Arthur Koestler: *Der dreizehnte Stamm.* Wien, 1977. 36 sk, 71, 98, 131, 147, 241 sk, 253.

ismeretei, elmélete birtokában,³²⁵ az az, hogy az utóbb – igen későn – ’honfoglalásnak’ nevezett eseményre utaló DAI-mozzanatok hamisítások, míg az Árpád-házra vonatkozó adatok valamennyire hitelesek lehetnek. Így, e megfontolásokból, VII. Konstantin művének ma ismert szövegét nem tarthatjuk pontosnak, hanem csak hozzávetőlegesnek, sőt inkább hamisnak.

Amire feljogosíthat a neki tulajdonított mű angol kritikai kiadásának bevezetésében Moravcsik Gyula görög szöveggondozó és Romilly James Heald Jenkins fordító által megfogalmazott szakszerű vélemény is. A VII. Konstantintól származtatott mű összeállításának módját illetően részletes magyarázatot máshol adtak, a Kommentár általános bevezetésében,³²⁶ és eredményeiket röviden így foglalják össze: „A mű, ahogyan ma a rendelkezésünkre áll, korábbi munka felújítása (rifacimento), amely a jelenlegi elrendezés 14-42. fejezetének felel meg. Ez a korábbi mű történelmi és régiségi tárgyú volt, valószínűleg Περί ἐθνῶν [Peri etnón] cím alatt, amelyet a császár állított össze a 940-es években, az ő Περί θεμάτων [Peri tematón] című műve társköteteként. Ahogy a Περί θεμάτων a császári tartományok eredetét, régiségeit és helyrajzát írta le, úgy a Περί ἐθνῶν a hagyományos, néha legendás történeteket mondta el arról, hogy a birodalom körüli területek a múlt századok során hogyan alakultak ki jelenlegi lakóik (szaracénok, lombardok, velenceiek, szlávok, magyarok, besenyők) által elfoglalva. Namármost, ezek a fejezetek a DAI legkorábbi részei. A könyv fennmaradó része (kivéve néhány tévedésből idesorolt forrásanyagot: 23-25, 48, 52, 53. és esetleg 9. és 30. fejezet) másfajta feljegyzetek: politikai irányelvek, amelyeket kortárs példák illusztrálnak. Az 1-8, 10-12. fejezet a besenyők és a törökök irányába tett császári politikát magyarázza. A 13. fejezet külpolitikai irányelv a császár saját tollából. A 43-46. fejezet az észak-kelet (Örményország és Grúzia) felé irányuló politikával foglalkozik. A 49-52. fejezet útmutatást nyújt az új birodalmi tartományok befogadásához és adóztatásához, valamint a polgári és haditengerészeti ügyek egyes részeihez. A könyv ezen utolsó részeit úgy tervezték, hogy gyakorlati útmutatást nyújtsanak a fiatal II. Romanus császárnak, és a 951-952-es években valószínűleg hozzáadták a Περί ἐθνῶν-hoz, hogy az egész értekezés nevezetessé tegye Romanus tizennegyedik születésnapját (952). A jelenlegi könyv tehát két egyenlőtlen rész egyesítése: az első történelmi és régiségi, a második politikai és diplomáciai.”³²⁷

Így tehát, mint a DAI előszava mondja, „a történelmi szövegeket... rövidebb részekre osztani, ezáltal összefogni” olyan eljárás, ami összefüggéstelenül, egyéni szempontok szerint értelmezve adta elő mindazt, amit addig csak értelmes összefüggésében lehetett. Ma úgy mondanánk, hogy tematizált. Ki is mondja, hogy a cél, hogy a szöveg „könnyebben vésődjék” a képzendők emlékezetébe, „könnyebben ívódjék beléjük”. Nincs új a nap alatt! Az ötvenhárom fejezet pedig a világ felosztása vagy beosztása bizánci érdekek szerint, miáltal „a történelem nagy tettei a megfelelő helyre, a megfelelő cím alá kerüljenek”. A mi címünk ott: „türkök népe”. És a helyünk: Árpádot „a kazárok szokása és törvénye szerint pajzsra emelvén, fejedelemséggé tették.” Még ha nem is lennének kétségeink a kazárok felől, a következő magabiztos mondat mutatja a célzatos dehonesztálást: „Ez előtt az Árpád előtt a türköknek más fejedelmük sohasem volt,” – azaz Ámos, Atila, netán Nimród kizárva – „s ettől fogva mindmáig ennek a nemzetségéből lesz Turkia fejedelme. Néhány év múlva a besenyők rátörtek a türkökre, és fejedelmükkel, Árpáddal együtt elűzték őket. A türkök tehát megfutamodván,” – azóta is földönfutóknak tekintenek minket! – „földet kerestek,” – hontalanok – „ahol megtelepedhetnének, s jövőn, ők meg elűzték Nagy Moravia lakóit,” – betolakodók vagyunk –

³²⁵ Lásd Cser Ferenc, Darai Lajos: *Magyar folytonosság a Kárpát-medencében, avagy kőkori eredetünk és a sejtí tulajdonságörökítő kutatás*. Frig Kiadó, 2005.

³²⁶ Lásd D. A. I. Vol. II. Commentary [London, 1962.], 1-8; és Moravcsik: *Byzantinoturcica* [2nd ed.] I, 361-367.

³²⁷ Moravcsik Gyula–Romilly J. H. Jenkins: *Constantine Porphyrogenitus De administrando imperio*. Greek text edited by Gy. Moravcsik. English translation R. J. H. Jenkins. Dumbarton Oaks Center for Byzantine Studies Trustees for Harvard University Washington, District of Columbia, 1967. Corpus Fontium Historiae Byzantinae. Consilio Societatis Internationalis Studii Byzantini Prohevendis Destinatae editum. Volumen I. Second Impression, 1985. p.13. <http://homepage.univie.ac.at/ilja.steffelbauer/DAI.pdf>.

„s megszállták azok földjét, amelyen a türkök most is mindmáig laknak” – bitorolnak. „És attól fogva a türkök nem vették fel a harcot a besenyőkkel.”³²⁸ És így tovább, és így tovább. Nyilvánvalóan XVIII. századi hamisítás ez a szövegrész, amit Nagy Morávia említése bizonyít, amelyet akkor találtak ki a szlovákok helyzetbe hozásához ellenünk, talán éppen az öt éves koráig szlovák Adamus Kollar császári könyvtáros maga. Akinek szerepe lehetett krónikáink ma látható szövegének kialakításában is. És ahogy a nyugat-európai középkori kódexek utókor számára megmentett változatainak hamisításait Illig és köre már leleplezte, a magyar krónikák hasonló 'szöveggondozását' is tüzesen meg kell vizsgálnunk a jövőben. Amint most Deguignes-ével éppen tesszük.

Aki mondhatni leleplezi magát, ugyanis eléggé mondvacsinált okkal mellőzi krónikáinkat. „Talán meglepő, hogy a hunok Attila alatti betörését illetően nem használtam fel a magyar történetírókat. A magyarok, akik magukat a hunok leszármazottainak tekintik, nagyon részletesen beszámolnak e népek átvonulásáról, betöréseiről és hódításairól, és ezer olyan részletet közölnek, amit máshol nem találunk. Elsősorban ez az ok készítetett arra, hogy elutasítsam őket; a kevés egyezés, amit találtam köztük és a görög vagy római történetírók között, a durva anakronizmusok, amelyekbe beleesni látjuk őket, a mesék, amiket mesélnek, kétségessé teszik számomra a beszámoló pontosságát. Minden részlet, amelyet megőriztek számunkra, úgy tűnt nekem, hogy regényhez hasonló, és következésképp nem találhat helyet egy olyan műben, ahol célként semmi más, csak az igazság elérése javasolt. Hogy egy példát idézzek, és hogy megmutassam, hogy ítéletem nem elhamarkodott: a vágy, hogy Attilát a dicsőség magaslatára emeljék, arra készíteti őket, hogy elképzeljék e fejedelem hadjáratát Spanyolországba, ahol legyőzött egy szultánt, abban az időben, amikor ez a cím, sőt az arabok is ismeretlenek voltak ott... Amit a görög és római történetírók töredékeiben olvashatunk, bár csak töredékek, nekem úgy tűnt, hogy előnyösebb, mint a magyar történetírók követett részletei.”³²⁹

Deguignes-nál bizonyára VII. Konstantin császár hatása tehát a magyar krónikák tartalmának negligálása, mert mint Kréneisz Géza rámutat, „a XIX. sz. második felében kialakított finnugor nyelvi rokonságból levezetett tétel egyben egy genetikai eredetet is igazol, melyhez a történelmi háttérrel Konstantin bizánci császár (906–959) *A birodalom kormányzása* című művének ötvenhárom fejezetéből az ún. három magyar fejezet szolgáltatja, mint őstörténetünk legfőbb forrása. Neki köszönhetjük Etelköz fogalmát, a hét törzs nevét, Árpád családfáját... Megismerése a tudomány szintjére emelte a kutatást, fényében hiteltelenné váltak krónikáink, annak ellenére, hogy roppant nehezen értelmezhető, amit egyesek az informátorok, mások a császár hiányos ismereteinek rovására írnak, ezért történelmi értékének a megítélése szélső határok között mozog. A megoldást annak a Konstantin által megfogalmazott, de ez ideig mellőzött Prooimionnak (Előszó) a figyelembevételével jelentené, melyben ő maga tájékoztat arról, hogy milyen pedagógiai szempontok szerint állította össze az említett 53 fejezet történelmi anyagát, és azok hogyan értelmezendők. Kompetenciája saját koncepcióját illetően 100%-os, minden más hipotézissel szemben.”³³⁰ Azaz itt nem a ráakott tudósi mentalitás, hanem a császári önkény nyilvánul meg. A császár életrajza is erről tanúskodik: „Bebizonyosodott, hogy a hozzákötött elvárásokból semmit sem teljesített, hisz a bortól függött; mindig a legkönnyebb utat választotta, nem tűrte, hogy a tanult emberek helyreigazítsák tévedéseit, és aki ezt megtette, azokat keményen büntette.”³³¹

³²⁸ Kréneisz Géza: Porphyriban nevelkedett Konstantin császár „ismeretlen” Prooimionja (első rész). *Eleink* 2013/2. 10. A Napkút Kiadó honlapján.

<https://docs.google.com/viewerng/viewer?url=http://napkut.hu/images/folyoiratok/eleink/eleink26.pdf>.

³²⁹ Deguignes 1756a, xii-xiii.

³³⁰ Kréneisz 2013, 11.

³³¹ Ioannes Skylitzes: Synopsis historion: Byzanz wieder ein Weltreich; das Zeitalter der makedonischer Dynastie nach dem Geschichtswerk des Johannes Skylitzes. Fordította és magyarázta Hans Thun. Graz, 1984.

VII. Konstantin minket érdeklő tevékenységéről Kréneisz megállapítja: „Tudományos tevékenysége kiterjedt a birodalom diplomatáinak képzésére is. Okulásukra tizenöt neves historikustól egy 27 szemelvényt tartalmazó gyűjteményt állított össze, mely az Athos-hegyi Hilarion-kolostor kézírata alapján, Carlo Cantacaro latin fordításában 1609-ben vált ismerté, és ma *Excerpta legationibus ad gentes* cím alatt ismert.³³² A császár azonban a história felgyülemlett anyagát áttekinthetetlennek, a tizenöt érdemes authort pedig túl bőbeszédűnek találta, ezért a gyűjteményt, egyedülálló módon, egy valós alapelemekből összeállított, de összességében fiktív, ezért univerzális érvényű, minden adódó helyzetben útmutató példatárral egészítette ki, hogy ’annak takarékosabb szövege jobban szolgálja a megismerést’. Indító okait ennek Előszavában foglalta össze, a félreértések elkerülésére hangsúlyozva, hogy a példák nem valódi (μη γνήσιοι – non genuina) történetek, hanem csak pszeudnim (ψευδωνιμ) – összeállítások.”³³³

Kréneisz felhoz egy nyilvánvaló időrendi tévedést, avagy leleplezi a hamisítás nem eléggé megalapozott mivoltát: „A koncepciót hordozó suppositio és a megélt történelem egymáshoz való viszonyáról tájékoztat a 27. *Longobardia tartományáról és az abban levő fejedelemségekről* című fejezet egy kurta mondata: ’Irene császárnő idejében (Itáliába) küldött Narses patricius Beneventumot és Capuát kormányozta, míg Rómát az athéni Zakariás pápa tartotta kézben.’ A szereplők látszólag egy egyidejű politikai állapot tényezői, holott 250 év választja el őket egymástól. Narses Justinianus császár 551-ben tette meg Itália kormányzójának, és Sophia, a nagy beteg II. Justin felesége váltatta le 567-ben, adóügyi nézeteltérések okán, még a longobardok Itáliába érkezése előtt, akik majd Beneventumban és Capuában alapítanak hercegeket a maguk számára. Narses Irénével nem állhatott kapcsolatban, mivel Irène 797–802 között uralkodott. Zakariás 741–752 között ült a pápai trónon, ’athéni’ jelzőjét Irénétől kölcsönözte, akinek ez állandó jelzője, lévén athéni származású. A konstrukció megfelel a császári koncepció feltételeinek. A ’*históriai összefüggések folyamatosságának belső rendjét*’ a longobard lánc biztosítja. Az 553-tól Rómában székelő Narses (†570) a későbbiekben azzal vádolták, hogy ő hívta be a longobardokat Itáliába, Zakariás pápa pedig azáltal, hogy áldását adta az utolsó Merovingnak, III. Childeriknek letételéhez, Kis Pipint segítve a trónra, megvetette a frank birodalom alapjait és a továbbiakban annak közeli kapcsolatát Rómával. Irène a frank befolyás ellensúlyozására a longobardokat támogatta, kevés sikerrel, mert a pápa 800-ban császárrá koronázta a frank Nagy Károlyt.”³³⁴

Itt lehet tehát a kutya még mélyebbre elásva, hogy Deguignes-nek és a Királyi Könyvtár tekintélyének ki kellett állnia a francia Karoling hatalmi eredet VII. Konstantinnál szereplő részletei mellett, és akkor már a középkori magyar krónikák elvetése mellett is.

Deguignes műve érinti a hun és türk hatalmi szerveződés összes eurázsiai, sőt észak-afrikai megjelenését. Utóbbit a török birodalom révén. Akiket mi mongoloknak vagy tatároknak tartunk, azokról azt mondja, hogy könyve révén „végül az oroszok, a lengyelek és a magyarok jobban megismerik azokat a népeket, amelyek gyakran legyőzték őket. A kipcsak kánok történetét itt nagyon részletesen megtalálhatóan megírtam. Egyfelől a mohamedán írók és az általunk ismert északi történetírók, másfelől pedig magában az oroszok *Stepenna Kniga* című évkönyvei által alátámasztva... E forrásból merítettem mindazt, amit különösen Oroszországról mondok, amelynek nagyhercegeit már régóta a tatárok nevezték ki. Új listát adok e

³³² Excerpta de legationibus; ex Dexippo Atheniense. Eunapio Sardiano. Petro patricio et magistro. Prisco sophita, Malcho Philadelphensi. Menandro protectore. Haec Carolus Cantoclarus... e Graecis Latina fecit & notas addidit parisiis; apud Petrum Chevaleirum, in monte Diui Hilarij, 1609. Görög szöveg: Excerpta Historica issue imp. Constantini Porphyrogeneti confecta Excerpta de legationibus; edidit Carolus de Boor; Berolini MCMII. (Kréneisz 2013, 14.)

³³³ Kréneisz, 2013, 14.

³³⁴ Uo.

nagyhercegekről, és látom, hogy a nyomtatásban megjelentek mennyire nem pontosak. A tatároknak a Balti-tengerre, Litvániába, Lengyelországba és Magyarországra irányuló hadjáratainak részletei érdekessé teszik a kipcák kánok történetét, az észak népei számára érdekes művet. De ami a magyarok kíváncsiságát még inkább felkeltheti, azok az általam ismert kutatások eredetükről, Pannóniában való letelepedésükről és történelmük első századairól. A kipcák kánokról tudom, hogyan lehetnek a krími kánok utódai; mellékelem, amit a kazáni és asztraháni királyságról, amelyek a Kipcák Birodalom feldarabolt részei, össze tudtam szedni.”³³⁵

Deguignes-re épül tehát az egész turanizmusunk, amire pedig a kínai közvetlen kapcsolatok, például az írástörténet esetében. Ahonnan az ezt vallók szerint a sumér hatás is jött. Mert a sumér előbb Közép-Ázsiára hatott, oda menekülve, majd Kína a xiongukra, azoknak több hulláma pedig, amint Deguignes és Szekér részletezi, több hullámban beköltözött onnan egyenesen ide a Kárpát-medencébe, még a nyelvünket is így idehozhatva, mint legutóbb Török Tibortól megtudhattuk.³³⁶ Ez azonban igen ingatag alap, sajnálatos, hogy eddig nem lepleződött le teljesen. De hangsúlyozni kell, hogy ami még sajnálatosabb, az az, hogy népi eredetet kötnék ehhez az elnagyolt, időrend szempontjából is tévedésekkel teli elmélethez és bizonyítatlan összefüggésekhez. Azt nem tartjuk problematikusnak, hogyha a kulturális hasonlóságokat kutatjuk, de ott is észre kell venni a helyi sajátosságokat és a vándormotívumoktól megkülönböztetni, illetve a nagy régiségből származókat és a hódító hatalommal terjedőket.

---

³³⁵ Deguignes 1756, xvii-xviii.

³³⁶ Lásd Cser, Darai 2023,

3. A magyar őshaza kérdése

3.1. Az utolsó jégkorszak végi Kárpát-medence és környezete

Az európai alapműveltséget adó népesség jelentős része a Kárpát-medencéből távozott el, először mintegy 14 ezer évvel ezelőtt, amikor a würm komolyabb fölmelegedésével a rénszarvasok északra vonultak, és követték őket a gravetti műveltség emberei is. Mert a würm fölmelegedése 20-22 évezreddel ezelőtt kezdődött és 18 évezrede váltott gyorsuló mértékre, majd még három kisebb-nagyobb visszahűlést követően (idősebb dryas 15500–14000, az ifjabb dryas 13000–11500 és egy rövid lehűlés 8–7500 évvel a jelen előtt) a világóceánok 7,5 évezreddel ezelőttre érték el a jelenlegi vízszintjüket. Azaz ekkorra fejeződött be a jégkorszak fölmelegedése, az északi féltekét borító jég elolvadása. A Fekete-tenger erre az időszakra területének a felére zsugorodott, mert kiszáradt édesvízi élet azért még volt.³³⁷

Ugyanis a würm leghidegebb időszakára a világtengerek szintje mintegy 150 m-t csökkent, és mivel a Boszporusz-hasadék akkor még zárt volt, a fölmelegedés első szakaszában az olvadékvizek a Fekete-tengerbe folytak, és az azonos szinten lévő Sakarya folyón át távoztak a sokkal alacsonyabb szintű tengerbe. Ezért annak korábbi sós vizét kimosták. Az újabb lehűlések alkalmával ennek a víznek egy része elpárolgott, és a Fekete-tó vízszintje fokozatosan csökkent – egyre nagyobb száraz területet hozva létre, ahol emberi élet vált lehetségessé. A további olvadáskor viszont már az északi területek terhelése lecsökkent, mert a rájuk rakódott jégvékonyodni kezdett, és az újabb olvadékvizek már nem a Fekete-tóba ömlöttek, hanem a Balti-tengeren át a világóceánok felé távoztak.³³⁸

A dombvidéki műveltségek területén a legfelsőbb rétegeket a csapadékos időjárás elmosta, ezért nincs adatunk, hogy túléltek-e azok a műveltségek a jégkorszakot.³³⁹ Mégis, két adattal rendelkezünk: a Subalyuk környékén egy egyéves gyermek csontvázát találták meg, akinél 20 évezredes kort mutatott ki a kormeghatározás.³⁴⁰ A másik adat, hogy az újkőkorszakban, amikor a Kárpát-medence síkvidéki folyampartjaihoz (Körös–Tisza) Anatóliából gabonatermelő népesség érkezett,³⁴¹ a dombvidéki területeken túlélő emberek mintegy száz év alatt átvették az új típusú műveltséget és kifejlesztették az ún. *vonaldíszes*

³³⁷ William Ryan, Walter Pitman: *Noah's Flood. The New Scientific Discoveries about the Event that Changed History*. Simon & Schuster, New York, 1998. 104, 154–158. Stephen Oppenheimer: *Eden is the East. The Drowned Continent of Southeast Asia*. Phoenix, London, 1998. 30, 37–38. C. Lorius, et al.: A 150,000-year climatic record from Antarctic ice. *Nature* 316 (6029) 1985. 592.

³³⁸ Megjelenése óta Ryan és Pittman elméletét már módosították: korábbra tették és kibővítették, mert sokkal pontosabb mérésekből következtetnek. Ezt a fejleményt azonban arra használják, hogy a tudományba nem odaillő ugrásokkal „Noé leszármazóit” a fejleményekbe, következményekbe beszámítsák. Világos azonban, bár vitatkozhatnak azon, hogy miként állt be a Fekete-tó, majd a tenger élővilága, de számunkra egyértelmű, hogy volt egy száraz, édesvízes időszak, előtte meg egy nedves, ahogy az első olvadás leve itt folyt át, majd jött a kiszáradás és a 7 és fél évezredes hirtelen feltöltődés. Hogy mennyire volt hirtelen, vagy sem, az lényegtelen, mert a hajdani száraz területek víz alá kerültek, és az ott élők elmentek onnan. Hogy el is pusztultak-e, vagy sem, lényegtelen. A legenda szempontjából lehet ennek jelentősége, de a Kárpát-medence felől rátekintve, ezzel nem kell foglalkoznunk. Számunkra fontos, hogy a Vinča-műveltség ezt követően létezett már és rezeit bányászott. Vö. Ali E Aksu et al.: Persistent Holocene Outflow from the Black Sea to the Eastern Mediterranean Contradicts Noah's Flood Hypothesis. *GSA [Geological Society of America] Today*, May. 2002.

<https://www.geosociety.org/gsatoday/archive/12/5/pdf/i1052-5173-12-5-4.pdf>; James Alcock: Enthusiasm for Earth System Science Continues at GSA. *GSA Today*, Dec. 2002. <https://www.geosociety.org/gsatoday/archive/12/5/pdf/i1052-5173-12-5-4.pdf>; Kuman, M. (2018): The Mystery of the Black Sea Floods Solved. *Journal of Earth Science & Climatic Change*, 9 (9). https://www.researchgate.net/publication/328286667_The_Mystery_of_the_Black_Sea_Floods_Solved.

³³⁹ Gáboriné Csánk Vera: *Az őszember Magyarországon*. Gondolat, Budapest, 1980. 199.

³⁴⁰ Gáboriné 1980, 173.

³⁴¹ James Mellaart: *The Neolithic of the Near East*. Thames and Hudson, London, 1981. 244, 245, 247. Mellaart kifejti, hogy a Balkán-műveltség anatóliai kapcsolatokat mutat, és semmiképpen sem szíriaiakat (uo. 261. o.).

kerámia bükki műveltségét.³⁴² Ennek kora a korszerű adatok alapján a JE 9. évezred, azaz JE 8500 körüli.³⁴³

Ekkor volt a würm utolsó kisebb lehülése, amikor Anatólia kiszáradt, és onnan a korábbi, immár kerámiát készítő műveltségek eltűntek. Az utolsó hirtelen olvadáskor a Boszporusz átszakadt és a Fekete-tenger ekkor rendkívüli gyorsan sós vízzel töltődött fel, az esetlegesen a partján lévő emberi települések részben elpusztultak, részben a környékre menekültek.³⁴⁴

A Boszporusz átszakadásakor a Fekete-tenger mentén megjelent egyszerre több műveltség is.³⁴⁵ Jellemzőjük, hogy már a házasított búzát és az árpát ekés földműveléssel termelték (fogatoltak), embert formáló edényeket készítettek, ismerték a rézöntés technikáját, és alárendelő szemléletük volt: isteneket tiszteltek. A Kárpát-medencében a Duna–Tisza összefolyás mellé telepedtek, és hamarosan fölváltották a tőlük északra virágzó Körös–Tisza műveltséget. Vinča a legjelentősebb telephelyük, ahonnan Vinča-műveltségnek nevezik őket. Rezet bányásztak.³⁴⁶ A JE 8. évezred végén, több mint két évezreddel megelőzve a sumér műveltség megjelenését, rezet öntöttek. A Szegvár–Tűzköves (Szentés) mellett kiásott 7 évezredes szobor vállán rézsarlót lehet látni.³⁴⁷

Ez a műveltség már írt. Írásjeleiket nemcsak a tatárlakai táblákon,³⁴⁸ hanem számtalan cseréptöredéken meg lehetett találni, de nemcsak a Kárpát-medencében, hanem a Balkánon is több helyen. Így pl. Thesszalonikiben, a Karanovó-műveltségben, majd Erdélyben is több helyen.³⁴⁹ Torma Zsófia a XIX. században már ástott ki ehhez a műveltséghez tartozó írásjeleket tartalmazó cseréptöredékeket.³⁵⁰ Az írásjelek mintegy kétharmada megtalálható a későbbi ún. lineáris A írásjelei között, aminek a fele viszont a még későbbi lineáris B jeleinek felelt meg.³⁵¹ A lineáris A jeleit találjuk meg aztán a ciprusi írásjelek között is. Az itt megtalált írás nem kereskedelmi, elszámoló jellegű, mint a másfél-két évezreddel később megszületett sumér írás, hanem minden bizonnyal vallási emlékeket rögzítő. A tatárlakai 3. tábla 13 írásjeléből nyolc megtalálható a székely/magyar rovásírás jelei között.³⁵²

³⁴² Marija Gimbutas: *The Goddesses and Gods of Old Europe 6500–3500 BC Myths and Cult Images*. Thames and Hudson, London, 1982. 27. Marija Gimbutas: *The Civilization of the Goddess*. Harper, San Francisco, 1991. 43. Mellaart 1981, 262. is arra utal, hogy a Körös–Starčevo-kultúra északra terjedése lelassult, azaz nem az eredeti betelepülők viszik tovább, hanem a megmaradt őslakosok vették át.

³⁴³ Gimbutas 1991, 45.

³⁴⁴ Ryan, Pitman 1998, 188–201. A hatalmas ár elől a földművesek délre és keletre, illetve északra és nyugatra menekültek. A tengerár 155 méterrel emelte meg a vízszintet, és 155 400 km² területet öntötte el. Az édesvízű tóból Fekete-tenger lett e „vízözön” következtében Kr. e. 5550 körül.

³⁴⁵ Mellaart: i. m. 101, 248–248.

³⁴⁶ Rudna Glavanál egy 25 méter mélyre vezető bánya alján korabeli kerámiát találtak. Lásd: Colin Renfrew: *Before Civilization. The Radiocarbon Revolution and Prehistoric Europe*. Jonathane Cape, London, 1973. 209. <https://doi.org/10.1017/S0003598X00054193>.

³⁴⁷ Ez is azt jelenti, hogy rezet önteniük kellett, mert természetes rézből ilyen eszköz nem készíthető. A szobor vállán lévő rézsarló egy példányát Zalaszentmihályon, régészetileg nem datálható helyen meg is találták. Lásd: Gimbutas 1982, 84.

³⁴⁸ Forrai Sándor: *Az ősi magyar rovásírás az ókortól napjainkig*. Antológia, Lakitelek, 1994. 24–26.; Gimbutas 1982, 88.; Richard Rudgley: *The Lost Civilizations of the Stone Age*. The Free Press, New York, 1999. 59. Vö. Lippai Bertalan: Tatárlaka üzenete. *Acta Historica Hungarica Turiciensia*, 35. évf. 1. sz. 2020. https://epa.oszk.hu/01400/01445/00060/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2020_01_301-322.pdf.

³⁴⁹ Gimbutas 1991, 310–347. Rudgley 1999, 59–70. Ezt az írást találhatták meg legutóbb a boszniai „piramisban” is. Vö. Friedrich Klára, Szakács Gábor: *Tászok-tetőtől a bosnyák piramisokig*. Kiadó: Szakács Gábor, Budapest, 2007. <https://mek.oszk.hu/05400/05403/>.

³⁵⁰ Forrai 1994, 24–26.

³⁵¹ Rudgley 1999, 70.

³⁵² Forrai 1994, 25.

A Kárpát-medencében ekkor három(fajta), alapvetően vonaldíszes kerámiát készítő műveltség van jelen.³⁵³ A Tisza- (Vinča-) műveltséggel érintkezett nyugaton az alföldi vonalkerámias műveltség, amely áterjedt a Dunántúlra is. Északon a Bükk-műveltséget találjuk, amely embertanilag nem hígult fel a tiszai műveltség emberével,³⁵⁴ de nem vette át annak embert formáló kerámiáját sem. Később *kottafejes műveltség néven terjedt át a Kárpátokon*, egészen a Dnyeperig, és *alkotta a kukutyini (cucuteny-i) műveltséget JE 6 évezreddel*.³⁵⁵ A földművesség mellett az ércbányászat, a fémöntés és a fémfeldolgozás jellemezte a műveltséget, olyannyira, hogy a tőle délre és keletre élő sztyeppeti pásztor műveltségeket is innen látták el rézzel.³⁵⁶

A kottafejes műveltség terjedt aztán tovább Európa nyugati felére, ahol faluközösségek és mellérendelő szemlélet, istenek hiánya jelezte útját. Childe a vonaldíszes műveltséget öreg-európai, illetve Duna I és Duna II műveltségnek nevezte, és kiemelte békés jellegét meg azt, hogy más jellegű mezőgazdaságot folytatott, mint a korabeli folyamközi, illetve balkáni műveltségek. A gabonatermelés során kimerült földet itt elhagyták, de előbb betelepítették erdővel, majd amikor az megerősödött, az erdőt fölégették, és visszatértek. A hamuval ugyanis visszakerültek a termőföldre a kilúgozott elemek. Éppen ezért nem a folyamközben megismert telkek jellemzik az itteni településeket, hanem időszakonként odébb költöztek, majd tovább, majd vissza, de nem pontosan ugyanarra a helyre. Virágzása tetőpontján több, még a tízezres nagyságot is meghaladó telepe volt, melyekre a városi szervezettség nem volt jellemző: hatalmas faluközösségeket alkottak.³⁵⁷

3.2. A harciasság és a fémművesség megjelenése

Erre az időre az orosz sztyeppeti pásztornépei befogták a lovat, és a kőkest emberölésre alkalmas mérethben készítették, majd kialakították a harci baltát – kezdetben kőből, később rézből –, és a JE 6. évezred közepén megindult délnyugat felé az első kurgán invázió.³⁵⁸ Ennek forrása az orosz sztyeppeti déli peremén élő halomsíros műveltség volt. Az invázió során a harci baltások fölégették a balkáni műveltségeket, és megjelent ott is a sztyeppeti ekkorra már egyeduralkodó társadalmi tagozódás és annak jele: a gazdag ember sírja a szegény mellett. Különösen gazdagok voltak azok a sírok, amelyek fölé hatalmas dombot – kurgánt – emeltek, ahová a főnököt temették, gyakran udvaroncaival és ágyasaival egyetemben. Az első kurgán invázió még mindent fölégetett, és pásztor műveltséget vitt a korábbi földművelő helyére.³⁵⁹ Az inváziót követően néhány emberöltővel később azonban újra helyreállt a földművelés, hogy aztán a következő, a második kurgán invázió idején – a JE 5,5 évezreddel, immár az állatokkal vontatott kocsis birtokában – már ne égenség föl azt, hanem rátelepedve, úr és szolga viszonyt teremtve folytassák az alárendelő szemléletű műveltséget. Egyben a letelepedett és a rá telepedő társadalom műveltsége ötvöződött, ami a nyelveik ötvöződésével is járhatott: kialakultak a

³⁵³ Makkay János: *A magyarországi neolitikum kutatásának új eredményei: Az időrend és a népi azonosítás kérdései*. Akadémiai Könyvkiadó, Budapest, 1982. 47–67. Kalicz Nándor: *Agyag istenek. A neolitikum és a rézkor emlékei Magyarországon*. Corvina, Budapest, 1970. 43.

³⁵⁴ Gimbutas 1991, 26. Mellaart 1999, 258. szerint hosszúfejű, ovális arcú, vékony és alacsony termetű (163 cm), mediterrán. A helyi cromagnon ismert forrásaként a Lepenski Vir-i átmeneti kőkorszaki lakosságot kell érteni. A Tisza mentén a jégkorszakot követő fölmelegedés idejéről nincsenek sem emberi maradványok, sem szerszámok, eszközök.

³⁵⁵ Gimbutas 1991, 103. Gimbutas 1982, 33–36.

³⁵⁶ Gimbutas 1991, 361.

³⁵⁷ V. Gordon Childe: *What Happened in History*. Penguin Books, Harmondsworth, 1954. 62.

³⁵⁸ Gimbutas 1991, 358–359.

³⁵⁹ László Gyula: *Vértesszőlőstől Pusztaszerig*. Gondolat, Budapest, 1974. 75.

kettős műveltségek.³⁶⁰ A kurgán műveltség lovas pásztor népének a forrása az orosz sztyeppe északkeleti területe, a Volga és Káma vidéke volt. A korábbi faluközpontok közösségi házai átalakultak urasági erőddé, ahol már az urak hitének megfelelő formájú kerámia és rézeszközök sorozata készült.

Am ebben az időszakban jelent meg ezen a területen a bronz is, amihez a környezet bronzával ellentétben a Kárpát-medencében az ötvöző elemként nem arzént – később ónt – használtak, mint máshol, hanem antimont.³⁶¹ Ettől pedig a Kárpát-medence antimon bronzának a minősége olyan jó volt, hogy később még a vaskorszak megérkezését is késleltette, mert a Kr. e. 5. évszázadban ez a bronz még mindig olcsóbb és jobb volt, mint a korabeli vas.³⁶²

A második kurgán invázió elsősorban a Kárpátokon belül, a Tisza és a Duna mentén haladt északra, majd nyugatra, de nem hatolt be a dombvidéki műveltségi területekre. Ugyanakkor a Kárpátoktól északra is haladt, és ekkor a Dnyeper keleti oldalától a vonalkerámia műveltsége északra, északkeletre „menekül”, és az Urál nyugati területeit foglalja el.³⁶³ A glottokronológiai eredményekkel összhangban ekkor távozhatott az „ugor” műveltség (vogulok és osztjákok) és a szamojédek a kelet-európai síkság közepéről az Urál előterébe, majd mögé, és kezdett a nyelve lepusztulni, hogy mára mintegy harminc nyelvjárásban csak töredékeiben tartalmazza mindazt, amit a magyar nyelv még ma is bír.

A harmadik kurgán invázió forrása immár a Kárpát-medence nyugati fele volt. JE 5 évezreddel indult el Somogyvár–Vinkovciból az ún. harangedény műveltség nyugatra, teljessé téve Európa kurganizálását („indoeurópaizálódását”).³⁶⁴ Ezzel egyidőben jelent meg – ettől függetlenül – a már sumér nyelvűnek mondható városias műveltség a Folyamközben. A Kárpátok északkeleti területein – a medencén belül és kívül egyaránt – a vonalkerámiás műveltség szinte érintetlenül tovább élt eddig. Ez több mint három évezredes, viszonylag egységes fejlődést jelent. Ennek magva a бүккі műveltség volt, aminek a maga korában a Felvidéken, egészen az Alföld pereméig, majd Erdélyben több mint 700 telepe ismeretes.³⁶⁵ *Ha egy műveltség ennyi ideig viszonylag folyamatosan fejlődhet, akkor a műveltséghez tartoznia kell egy viszonylag fejlett nyelvnek is. Ha a továbbiakban nem találkozunk olyan eseménnyel, aminek során ez a műveltség kiirtódott volna, akkor a területen élők nyelvében még ma is meg kell találnunk a hosszú ideig fejlett műveltség nyelvét mint utódnyelvet.*³⁶⁶

A harmadik kurgán invázió most sem érintette az Északkelet-Kárpátok környezetét. Sőt, az egységes sírokat, azaz a gazdagok sírjának a hiányát egészen a Kr. e. VII. századig megfigyelhetjük, elsősorban Erdélyben.³⁶⁷ Ekkorra pedig a kimmerekkel is találkozhattunk már, akiknek a vezértörzse erre a területre telepedett be, amikor a szkíták Kr. e. 700 körül elűldözték őket a sztyeppei területükről.³⁶⁸

Nem olyan fajta kereskedelemmel találkozunk itt, mint amelyet a Folyamközben folytattak! Az erdélyi területeken ekkoriban terjedt el a temetkezéseknél a csónakos temetkezési mód két madárral a csónak két orrában. A madár pedig lélekszimbólum.

³⁶⁰ Gimbutas 1982, 34. Gimbutas 1991, 385.; Andrew Sherratt: The Transformation of Early Agrarian Europe: The later Neolithic and Copper Ages 4500–2500 BC. In: Barry Cunliffe, (ed.): *Prehistoric Europe. An Illustrated History*. Oxford University Press, Oxford, 1998. 169.

³⁶¹ Bárczy Zoltán: Újabb adatok a Kárpát-medence bronzkori kohászatáról. *Turán*, XXIX. évf. (Új II. évf.) 1999. 10–16.

³⁶² Bárczy 1999, 11.

³⁶³ Sherratt 1998, 169.

³⁶⁴ Gimbutas 1991, 392–393.; Colin Renfrew: *Archaeology and Language: The Puzzle of Indo-European Origins*. Jonathan Cape, London, 1987. 86–93.; László 1974, 94.

³⁶⁵ Gimbutas 1991, 43.

³⁶⁶ Különösen így van ez, mikor a nyelv mellé saját írás is társul, amint ebben az esetben valószínűleg történt. Lásd: Lippai Bertalan: Rovásírás hatása a nyelvre. *Acta Historica Hungarica Turiciensia*, 35. évf. 1. sz. 2020. https://epa.oszk.hu/01400/01445/00060/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2020_01_323-439.pdf.

³⁶⁷ László 1974, 82. Timothy Taylor: Thracians, Scythians, and Dacians. *Cunliffe* 1998. 378.

³⁶⁸ Taylor 1998, 380.

A vaskorszak küszöbére érkeztünk. A Kárpát-medencében azonban nem ez az időszak az, amikor legelőször már vasat önthettek. A Tátra térségében a JE 4. évezred elejéről ismert vaskohó.³⁶⁹ Ennél sokkal korábbi ismert olyan kemence, amelyik hőmérséklete már 1600 °C fölé emelkedett, ami a vas olvasztásához kell. Korábban még a vastárgyakat szivacsos vasból kalapálással készítették el, mert a fémfeldolgozó, fémöntő műhelyek nem voltak képesek a vas olvadáspontjára fölmelegíteni a reakciós elegyet, és a vas szivacsos formában redukálódott az érceiből. A Kárpát-medencében mégsem terjedt el ekkor a vasolvasztás, mert a vaseszközök önmagukban alkalmatlanok voltak, pl. fegyverként mindaddig, amíg az acélt föl nem találták. A Kárpát-medence bronzá pedig annyira jó minőségű volt, hogy egyszerűen nem volt még szükség a vasra.

Ebben az időszakban a Dunántúlon már az urnasíros műveltséggel találkozunk. Ez a műveltség hatott a későbbi etruszk területen lévő Villanova-műveltségre, ahová ugyanakkor Erdélyből szállítanak rezet.³⁷⁰ Érdekes, hogy nemcsak a fémeket szállították, hanem vele együtt ment a mester és a családja is, ott dolgozta fel a fémeket, majd visszament eredeti telephelyére.

3.3. A szkíták „szkíta idők” fejleményei

A szkíta időkben a Kárpátok északkeleti környezetében nyugalomra találunk. Ugyan föltehető, hogy a szkíták „hatalma” átmenetileg kiterjedt erre a területre is, de a műveltséget illetően semmiféle drasztikus átalakulást nem lehet kimutatni. Hérodotosz maga is írta, hogy a szkíták nem egységesek, számtalan velük együttműködő, esetleg nekik adózó törzs tartozik alájuk, akiket egyaránt szkítáknak neveznek,³⁷¹ de ezek akár meg is tagadhatják a szkíták katonai támogatását – mint ahogy ez Dáriusz hadjáratok történetét.³⁷² A szkíták sztyeppei uralma a Kr. e. 3. században megroppant, és a származék elöl részben Iránba vonultak, ahol megalapították a médek birodalmát,³⁷³ míg másik részük a Kárpátokon belülre telepedett, ahol a helyi lakosságban feloldódtak.³⁷⁴

A Kárpát-medencei magyarság közvetlen turáni eredetét cáfolja, hogy a jégkorszak felmelegedését követő időkben az Aral-tótól délre nem sztyeppe volt, ott letelepedettek éltek, de erős pásztorság mellett.³⁷⁵ A későbbi Khorezm állam eredete jégkorszaki népességre vezethető vissza, de az északról és délről jövő nyomás hatására az őslakos népesség a Kr. e. 3. évezred végétől keletnek mozog. A keletnek mozgók meg aztán majd az északi sztyeppekre helyeznek nyomást, és ott a mozgás iránya nyugati. De ez csak Kr. e. 1000 körül lesz komolyabb, aztán fokozódik egészen a Kr. e. 500-as évekig. Később már csak átszáguldanak rajta a mongol–tatár lovasok, de azok is északon, nem pedig a Káspitengertől délre.

Akik a Káspitól délre mennek, azok aztán Levantin felé veszik útjukat, nem mennek fel északra. Sztyeppe van még Irán északkeleti részén és vékony sávban a nagy hegyektől északnyugatra is, de az jelentéktelen – bár lassabb pásztorvonuláshoz elegendő. A lényeg az, hogy nagyobb tömegben – törzsi vagy nagyobb keretben, azaz kocsikkal, asszonyokkal, s nem csak lóháton, katonaként – a déli útvonal nehezen járható. Főként nincs kapcsolat a Kaukázustól északra elterülő részek és az iráni fennsík között, mert itt csak lovas katonák tudnak közlekedni – ahogy a szkíták is katonaként törtek oda be, és viszont: később arabok is csak katonacsapatokat vezettek át ott – lóháton. Kínában is vannak sztyeppei területek, de azokra

³⁶⁹ Taylor 1998, 377–378.

³⁷⁰ Bárczi 1999, 11.

³⁷¹ Újabbban a Kárpát-medencén belüli tevékenységük, sőt a nevük is elkülönülni látszik a „klasszikus szkítaságtól”. Lásd erről: Fábián Sándor: Történelmi „szürreál”: az igazság kálváriája. *Acta Historica Hungarica Turiciensia*, 36. évf. 1. sz. 2021. <https://epa.oszk.hu/01400/01445/00061/pdf/>.

³⁷² Herodotosz: *The Histories* 4:87. Penguin, Harmondsworth, New York 1972. 243.; Taylor 1998, 381.

³⁷³ Ascherson, Neal (1996): *Black Sea*. Vintage, London. 223–224.

³⁷⁴ László 1974, 103.

³⁷⁵ Mellaart 1991, 208–210.

nem mehettek be – pedig akartak – a lovas nagyállattenyésztők, mert ott kínaiak gyakorolták a hatalmat. A későbbiek – a turkok – már a Kaukázus hágóit is használták délre törésükben, ahogy ezt korábban a szkíták is megtették. De akkor a Kaspi-tó nyugati szélén is levonulhattak – de azok csak lóháton ügetők voltak. A korábbiak – akik kocsikkal közlekedtek – ezeket az utakat általában nem használhatták, ezért, hogy délre kerüljenek nagyobb tömegben, az Aral- és a Káspi-tó közötti arid területen kellett átvonulniuk.

Érdekesség, hogy a szkíták egyenes utódai az alánok leszármazottai, az oszétek,³⁷⁶ és ők, a kardot istenítők, a kovácsot is istenítették. Ugyanakkor tudnunk kell, hogy a sztyeppén – különösen annak déli területein – általában nincs fa, melyből a kovácsoláshoz feltétlenül szükséges faszenet lehetne készíteni. Ez lehetett a szkíták korlátja is: nem volt korlátlan mennyiségű nyílhegyük! És ugyanezért azokat, akiktől beszerezték, isteníthették, azaz fémműves elődeinket is, s ami lényegesebb számunkra, hogy szerepkörükben meghagyták őket. Mert az isteni szimbólum, a kard imádata a sztyepei kultúrákban igen mélyen gyökerezik.³⁷⁷ A kardimádat Sulimirski szerint az iráni nyelvű pusztai népeknél egészen szokványos. Ennek igazolására Hérodotoszt idézi, miszerint az észak-pontuszi tartomány szkítáinál a vaskardot, a „szkimitárt” a hadisten, a szkíta Árészt³⁷⁸ képmásának tekintették. Amint Claudius Marius Victor 5. századi marseilles-i rétor is *Alethia*³⁷⁹ című művében említést tesz az alánok „primitív” vallásáról, eszerint a korabeli alánok áldozatokat mutattak be őseik tiszteletére, és a kard az ősi alánok vallásában is központi helyen állott. Sőt a kard sokkal több ajándékot kívánt, mint más istenségek. Árésznak hadifoglyokat is áldoztak.³⁸⁰ Bachrach a kardkultuszt még a nem indoeurópai hunoknál is kimutatja, mivel azt átvehették alán és szarmata szomszédjaiktól.³⁸¹ A kardkultusz aztán az 5–6. század során Nyugat-Európába telepedő alánokkal megérkezett nyugatra is. E kereszténység előtti alán–szarmata vallás a csupasz kardot, illetve az általa képviselt természetfölötti erőt központi helyre tette.³⁸² Sőt, itt már csak

---

³⁷⁶ A vonatkozót népek hitével kapcsolatban a következő érdekes nyugati összefüggéseket látjuk: Az Arthurról, Lancelotról és Batrazról szóló legendák feltételezett kialakulási menete szerint az északkelet-iráni alaptípus három alakban, illetve időben fejlődött tovább: a szkítáknál, a jazigoknál (szarmatáknál) és az alánoknál. A szkítáknál a „szkíta Árészig”, a jazigoknál Arthurig, és az alánoknál két, nyugati és keleti részre oszlott. A galliai alánoknál jelent meg Lancelot, és az oszéteknél Batraz. Lásd Scott L. Littleton, Linda A. Malcor: *Szkitiától Camelotig. Az Arthur királyról, a Kerekasztal Lovagjairól és a Szent Grálról szóló legendák eredetének radikális újraértelmezése*. Szkíta Szarvas Könyvkiadó, Nyíregyháza, 2005. 32. „A középkori Arthur-legendák az időszámításunk előtti első évezredben az ősi Szkítiában virágzó epikus hagyományban gyökereznek [...] Batraznak, az oszét hősök, a nártok vezérének Arthurhoz hasonlóan varázserejű kardja van.” Uo. 27. V. ö. Adolf Dirr: *Caucasian Folk Tales*. Dutton, New York, 1925. Georges Dumézil: *Légendes sur les Nartes*. Librairie Ancienne Honoré Champion, Paris, 1930. Georges Dumézil: *Le livre des héros*. Gallimard, Paris, 1965.

³⁷⁷ Hérodotosz 1998, 4.59. 290–291.

³⁷⁸ Tadeusz Sulimirski: *The Sarmatians*. 1873. McGraw-Hill, New York, 1970. 36. Hérodotosz 1998, 4.62. 190.

³⁷⁹ Lásd: Cladius Marius Victor: *Claudii Marii Victoris oratoris Massiliensis Alethia*. In: Carl Schenkl (ed.): *Corpus Scriptorum Ecclesiasticorum Latinorum* 16. F. Tempsky, Vindebonae, Praga, Lipsiae, 1888. I. 335–498, II. 189–200.; Bernard S. Bachrach: *A History of the Alans in the West*. University of Minnesota Press, Minneapolis, 1973. 31–32.; Pierre Courcelle: *Histoire littéraire des grandes invasions germaniques*. Hachette, Paris, 1948. 221. Joachim Werner: *Beitrag zur Archologie des Attila-Reiches*. Munich, 1956. 16. pedig a marseilles-i alán temetkezések bizonyítékairól ír.

³⁸⁰ Az emberáldozat másféle rendben történt, mint az állatáldozat: minden századik férfi fogoly fejére bort öntöttek, nyakát tál fölélt elvágták, a tálat vérrel a halomra tették, s a kardot vérrel öntözték. Ez a gyakorlat hatással lehetett a legendákra, ahonnan a vérrel telt Szent Grál edény, ill. kehely történetei kifejlődtek. Vö. Littleton, Malcor 2005, 8. és 9. fejezet.

³⁸¹ Bachrach 1973, 111. szoros tagolásában az egyes mesék sokkal inkább a három nemzetség lakóhelye szerint oszlanak el (földműves, állattenyésztő és harcos).

³⁸² A kardot itt már nem földbe szúrva ábrázolták, hanem kőbe zárva. A kard egyfajta világtengely (axis mundi), szent, központ, ahonnan a törzs származik. A szent kardot a kőből kihúzó aktus a harcost elválaszthatatlanul összefűzi a szent kiindulóponttal. Egyúttal felruhazza a fegyver természetfeletti erejével, és teljes jogú harcossá teszi. S aztán a kőbe zárt kard a legtöbb nyugati, azaz arthuri szövegben módosul, mert a kard kovácsüllőből áll ki, és az üllő van kőbe ágyazva. Lásd James Cowen: *The Elements of the Aboriginal Tradition*. Element Books,

az a harcos sajátíthatja el tökéletesen hivatása művészetét, aki képes kardot kovácsolni magának. S jóllehet a kőbe zárt kard motívumának e vetülete a keresztény kort megelőző időkbeli való, nem jellegzetesen alán-szarmata eredetű; a széles körben elterjedt észak-európai kovácsszimbólika megnyilvánulása inkább.³⁸³ Valószínűsíthető, hogy az alánoknál és a szarmatáknál is ugyanez a hagyomány élt. S ahogy a kőbe zárt kard történetét – a hadistent földbe szúrt karddal tisztelő – galliai alánok vallása átalakította, ugyanúgy a Grál legendák kialakulását a varázskupáról szóló történetek hatásának tekinthetjük.³⁸⁴

3.4. Kárpát-medencei népi és műveltségi folytonosság

A fentiek azonban a magyar népi történetekből, regékből, mesékből, népművészeti alkotásokból hiányoznak, jóllehet a későbbi időkben a krónikáink alapján ezek jó eséllyel meggyökerezhettek volna a magyar népi kultúrában.

Ekkor ritkul meg a Kárpátokról keletre ismert Przeworsk-műveltség, és későbbi ikertestvére, a Cjernjakov-műveltség.³⁸⁵ E két műveltség emberei – bár hátrahagytak katonasírokat is, lovaskatonákat rejtve – zömmel közepesen gazdag emberek egalitárius telepeit alkották. Mozaikszerűen, hihetetlen változatosságot mutattak fel, ezért a kutatók képtelenek egységes nép alá rendelni őket. Ellenben mindezen sajátosságok megfelelnek a mellérendelő társadalomnak, amely a magyarságot jellemzi. Telepeik voltak a Tiszától keletre a Dnyeszterig, az Al-Dunától északra az Odera és a Visztula völgyéig. Véglegesen az V. század elején, a hun időkben tűnik el ez a műveltség innen – és költözik el, vagy inkább átalakul mássá.³⁸⁶

S ha folytatjuk a Kárpát-medence keleti területei régészeti anyaga időbeli áttekintését, azt látjuk, hogy az írott történelmi időkben sem kerül ez a terület elnyomó hatalom igája alá. A kimmerek vezértörzse hatalmuk vesztesékor ide érkezik és beolvad.³⁸⁷ Ugyanez látszik a szkítáknál néhány évszázad múltán.³⁸⁸ A kelták megjelentek ugyan a terület nyugati részén, de jelenlétük nem feltétlenül uralmi jellegű, és a rómaiak elleni vereségüket követően ugyancsak a terület északkeleti részére menekültek és ott beolvadtak.³⁸⁹

Shaftesbury, 1969. I. 16. Kivéteklént az „Arthour és Merlin” című jelenetben üllőről nincs szó, hanem „a földön nagy kő hevert”, melyből „egy szép mives kard kiállt”. Lásd Cowen 1969, II. 27–29. Vö. Jessie L. Weston: *Chief Middle English Poets*. Houghton Mifflin, Boston, 1910. 119. Az üllő szerepét Udo Strutynski azzal magyarázza, hogy a Nibelung-énekekben Siegfriedet egy Mime nevű isteni kovács beavatja a fémmegmunkálás titkaiba, mely tudás révén a hős úgy jut a varázskard birtokába, hogy maga készíti el a fegyverét, amivel azt is igazolja, hogy már igazi harcos. Megjavítja a kardot, melyet apja, Siegmund húzott ki egy fából, miután a kardot Odin lándzsája kettétörte. Lásd: H. R. Ellis Davidson: *Gods and Myths of Northern Europe*. Penguin, Harmondsworth & New York, 1964. 49. Az Arthur-legendakörből Perceval kardját és a törött Excaliburt a Tó Hölgye cseréli ki Arthurnak.

³⁸³ E szimbólumrendszer jelenik meg a *Kalevalában* Wayland kovács történetében és egyéb olyan regékben, ahol isteni vagy félisteni kovácsok őrzik az ércet fémmé alakító mágikus tudományt s annak művészetét, hogy a harcosok miként alkalmazhatják e tudást a gyakorlatban. Így például Arthur kihúzza a kardot az üllőből, s Perceval szinte „újrakovácsolja” a Grál-kard törött darabjait, amikor összeilleszti őket. A kovácsmesterség jelképéből kovácsolja meg a saját kardját, és Siegfriedhez hasonló jártasságot mutat a mesterségben.

³⁸⁴ Az alán hitben a kupához és egyben a hordozó nárt-családhoz kötődő fő istenség a Napisten. A kupa az Alagáta-nemzetségről, az uralkodói szereppel felruházott nárt-családról a Borata családra, a marhapásztor nemzetségre szállt. Lásd: Littleton–Malcor: i. m. 517. Az utóbbi nemzetséghez társuló isten a tűzhely és a víz istensége, őket a nárt mondákban Szatana, illetve Batraz/Don Bettir képviseli. Lásd: V. I. Abaev: *The Prechristian Religion of the Alans*. Oriental Literature, Moscow, 1960. 12–14. Dumézil megjegyzi, hogy noha a nártoknál a hadistenhez az Ahszartaghta család, vagyis a második szerepkör nemzetsége kötődik, a többi nemzetség csöppet sem kevésbé harcias. Lásd Dumézil 1930, 19.

³⁸⁵ Malcolm Todd: *Barbarian Europe, AD 300–700*. In: *Cunliffe 1998*. 452.

³⁸⁶ Uo.

³⁸⁷ Taylor 1998, 380–381.

³⁸⁸ László 1974, 103, 107.

³⁸⁹ Szabó Miklós: *A kelták nyomában Magyarországon*. Corvina Kiadó, Budapest, 1971. 17.

A sztyeppén a szkítákat a szarmaták és a dákok követték, és jelenlétük a Kárpát-medencében hangsúlyosabb.³⁹⁰ Az ő hatásuk már annyiban jelentkezett, hogy megszűnt a sírok egyformasága Erdélyben,³⁹¹ de a népesség átalakulásáról még ekkor sincs hírünk. Ekkor Erdély a dákok érdekeltségi területévé vált, de nem alakult ki ekkor sem igazi dák uralom. Ugyanakkor Josephus Flavius úgy értesült, hogy ezen a területen egyistenhit uralkodott, amit sokkal inkább úgy értelmezhetünk, hogy itt nem volt többistenhit.

Ezenközben nyugatról a kelták látogattak a Dunántúlra, majd a műveltségük (a halott hamvasztása) fokozatosan elterjedt a keleti területeken is, de a népesség átalakulása még ekkor sem figyelhető meg. A népességben a бүккi kultúra utódnépe, a cromagnon B még mindig meghatározó mértékben megtalálható. A vaskohászat azonban erőre kapott már ebben az időszakban. De a vaskohók itt sem olyan hatalmas üstök, mint amiket ma használnak, hanem a faszénégető kemencéhez hasonlítottak; ilyen maradványokat, pl. Jósavfő határában, nemrég is lehetett még találni.³⁹²

A rómaiak sem kívánták átlépni a Dunát, nem kívánták kiterjeszteni hatalmukat a keleti területekre, jóllehet a Fekete-tengerhez vezető szárazföldi út biztosításában érdekeltek voltak, és erre lépéseket is tettek. A rómaiak a Kr. u. első században kiszorították a keltákat, akiknek utolsó csoportja az északi Felvidékre költözött, és az ottani népességbe beolvadt.³⁹³ A rómaiak átalakították a Dunántúl műveltségét, de ők sem okoztak komoly mértékű lakosságcserét. Ugyan a hatalmukat átmenetileg kiterjesztették az erdélyi terület déli részére, de ez az uralom nagyon rövid idejű volt. Az ide telepített katonai erő idegen, például szíriai volt, ezért az utódnyelvként nem a latinnal analóg románt, hanem valamilyen arab nyelvet várhatnánk. A románok nyelve ezért innen nem eredeztethető.³⁹⁴

A letelepedett lakosságba való beolvadásra onnan következtethetünk, hogy az újonnan jöttek érkezését követően a műveltségi jegyek alapvetően nem változtak meg, a műveltségek nem ötvöződtek, ahogy azt a Kárpátokon kívüli területeken a kurgán hódítások alkalmával tapasztalhattuk.

Mindezekből arra következtethetünk, hogy a genetikai jegyek eddig az időig a számos betelepülés ellenére sem nagyon módosulhattak, hiszen a betelepülők számaránya töredéke lehetett az eredeti lakosságnak. Ezen a területen tehát a lakosság zömében eredeti, a jégkorszak utáni embertani jegyeit megőrizhette. Ha ez a jegy az Eu18 (M173) és Eu19 (M17) génjelzőket mutatta fel, akkor ezek a génjelzők ebben az időszakban továbbra is itt jellemző mértékben megmaradhattak.³⁹⁵

A rómaiak végül is időszámításunk kezdete környékén kerültek csak be a területre, majd itt találkoztak a szarmatákkal, akik mellett keletről – föltehetően a Kárpátok külső pereméről – megindult egy helyhez kötött földművelő társadalom betelepülése. A szarmata jelenlét régészeti leletekben elhanyagolható mértékű. A rómaiak idején kezdődött meg tehát a Kárpátokon kívülről való, tömegesnek tekinthető betelepedés, és szarmata törzsnek vélték a régészek azokat, akik Kr. u. 270 körül az Alföld északi peremére telepedtek be, holott sírmellékleteik között nem volt fegyver. Olyan szarmata törzset még más régész nem talált, amelyiknek a sírjaiban ne lett volna fegyver. Ezekében nem volt.³⁹⁶ A szarmatákat az általuk felfegyverzett őslakosok a végén leverték.

³⁹⁰ Taylor 1998, 401.

³⁹¹ Uo. 378.

³⁹² Cser 2000, 5.

³⁹³ Szabó 1971, 17.

³⁹⁴ Vö. Darai Lajos: Cui prodest? Miért szervesen Erdély román állami fennhatóság alá erőszakolása? *Acta Historica Hungarica Turiciensia*, 34. évf. 2. sz. 2019.

https://epa.oszk.hu/01400/01445/00056/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2019_02_211-312.pdf.

³⁹⁵ Vö. Cser, Darai 2005.

³⁹⁶ László 1974, 156–157.

Ekkor északról megindult a germán törzsek délre telepedése, és a Kárpátokon belülre előbb a vandálok, majd 400 körül a hunok elől menekülő ostrogótok települtek be a dunántúli sztyepei jellegű területekre. Őket aztán a keletről beáramló hunok tovább kergették (Kr. u. 405). A hun betelepülés is csak a sztyepei területeket érintette, ott sem százezres, hanem csak néhány tízezres tömeget, miközben a Medence lakossága több száz ezres lehetett, mely zömmel a nem sztyepei, domb- és hegyvidéki löszös, földművelésre alkalmas területen élt. Az ostrogótok távozását követően folytatódott a lakosság betelepődése a Dunántúlra. A hunok összeomlását követően (456–458) érkeztek a langobárdok (500), akiket aztán az avarok tessékelték ki (Kr. u. 558), illetve olvasztottak magukba.

Mindezen időkben a Kárpátok északi és keleti peremén nem tapasztalható népességváltozás, műveltségváltás. A бүккi műveltség lakosságát még mindig itt érezhetjük, ezért a nyelvének ebben az időben még föllelhetőnek kell lennie.³⁹⁷ Az egyetlen komolyabb mértékű változást az jelenti, amikor 670 körül az ún. griffes–indás nép áramlik be a Kárpát-medencén belülre, és telepszik le a földművelésre alkalmas területeken az eddigi itt élő őslakosság közötti helyeket kitöltve.³⁹⁸ Eredetüket a Volgához teszi László Gyula, ám megjegyzésre méltó, hogy a griffes–indás műveltség népére semmi olyasmi nem jellemző, ami a korabeli Volga-menti népességet meghatározta.³⁹⁹ Így pl. nem találjuk meg náluk azokat az edényeket sem, ami a Volga mellett települőket a környezetüktől megkülönböztette. A griffes–indás jelzőt a sírmellékleteken talált hímzés alapján kapták. Ez azt jelenti, hogy a műveltség felfogása nagymértékben egyezett a későbbi magyarságéval: nem azokat a jelképeket hímezték az eszközeikre, ruháikra, amik a sztyepei nagyállattenyésztőket jellemezte, hanem olyanokat, amiket a letelepedett, a földműves ember használt. László Gyula bennük látja a magyarság első hullámát. Ez el is fogadható, csak azzal a megszorítással, hogy nem a Volga mellől, hanem esetleg éppen csak a Kárpátok szomszédságából indultak és telepedtek a Kárpát-medencén belülre, de a korábban már itt élő magyarok mellé.

3.5. A magyar állami lét megjelenése

Az avarokat Kr. u. 800 körül nyugatról a frankok verték le, keletről pedig a turk törzs, a bolgár terjesztette ki hatalmát a Kárpátokon belülre (Kr. u. 803).⁴⁰⁰ Ekkoriban jelentkezik a híre annak a katona csapatnak, akik később Árpád „honfoglalóiként” a Kárpát-medencében főszerepet vívnak ki magunknak 895-től. A hivatalosan tanított elképzelések szerint Árpád népe hét törzs szövetségében több száz ezres népességet jelentett, s lovas nagyállattenyésztők voltak, de furcsa módon a Kárpát-medencébe településüket követően földművelő mezőgazdaságra tértek át a nem sztyepei területeken.⁴⁰¹

Továbbá különös módon közös temetőket használtak a Medencében lakókkal, akik számát a hivatalosan tanított felfogás képviselői csupán néhány tíz ezerre becsülik,⁴⁰² és akiket elsősorban szláv töredékeknek vélnek. Erre az Anonymus *Gestájában* olvasható *sclau* latin szóból következtetnek. Ámde ama szó akkori jelentése kizárólagosan ’szolga, fogoly’,⁴⁰³ és

³⁹⁷ Cser Ferenc: *Gyökerek. Töprengések a magyar nyelv és nép Kárpát-medencei származásáról*. Szerzői kiadás, Melbourne, 2000. 161. <https://www.leventevezet.extra.hu/gyokerek.pdf>. Angolul Ferenc Cser: *Roots of the Hungarian Origin Contemplation on the Carpathian Origin of the Hungarian Language and People*. Melbourne, 2006. <https://hungarianhistory.com/lib/cser/rootsls.pdf>.

³⁹⁸ László 1974, 207. László Gyula: *Hunor és Magor nyomában*. Gondolat, Budapest, 1967. 51.

³⁹⁹ László 1974, 219.

⁴⁰⁰ Dümmerth Dezső: *Az Árpádok nyomában*. Panoráma, Budapest, 1977. 510.

⁴⁰¹ Vö. Cser Ferenc, Darai Lajos: A mellérendelő magyar társadalom kialakulása. *Acta Historica Hungarica Turiciensia*, 31. évf. 5. sz. 2015. https://epa.oszk.hu/01400/01445/00019/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2016_5_0153-0297.pdf.

⁴⁰² Glatz Ferenc: *A magyarok krónikája*. Officina Nova, Budapest, 1996. 8–9.

⁴⁰³ Du Cange, Dominu: *Glossarium Mediae et Intimae Latinitatis*. Tomus Septimus. (Az 1883–1887-es kötetek változatlan utánnyomása.) Akademische Druck, Graz, 1954. 357.

nem szláv eredetű, merthogy Anonymus felsorolja a Kárpát-medencén kívül élő szerbeket, horvátokat, lengyeleket, ukránokat az akkor ismert saját nevükön.

Vita van arról is, hogy kik is voltak Árpád úgynevezett honfoglalói. A krónikáink szerint hun utódok, s Árpádot Attila családjából eredeztették. Erre vonatkozó adatok valójában vannak is.⁴⁰⁴ Krónikáink azonban nem említenek törzseket, sem törzsi vezetőket, hanem csak kapitányokról, seregparancsnokokról írnak. A hét kapitánynak egyenként háromezer fős hadereje volt, s ez a turk törzsi szervezetek alapján⁴⁰⁵ valóban csak egyetlen törzset jelent.

A föltételezett törzsnevekkel meg az a helyzet, hogy megfelelnek a turk hadrend csapatneveinek. Így nem feltétlen jelenti azt, hogy két helyen azonos nép vagy törzs élt volna, ha Árpád ún. törzsnevei megjelennek, mert a hadrend szerinti nevek a különböző türk törzsek telepeit is egyazon névvel illethetik.⁴⁰⁶

Adatok vannak arról, hogy Álmos és katonái a IX. század első felében nyugat felé terjesztették hatalmukat, és ellenőrzésük alá vették a Dnyeper menti településeket.⁴⁰⁷ Kijevben megszervezték a kardkovácsoló ipart, és ott találkoztak a Kárpát-medence bizonyos lakosságát képviselő küldöttekkel, akik kérésére telepedtek át aztán a Kárpát-medencének elődeik által uralt részébe.⁴⁰⁸

Az ún. vérszerződés az uralkodó nemesség és a letelepedett népesség közötti szerződésnek fogható fel. A „honfoglalás” során Árpád katonanépe elsősorban a legeltethető területekre telepedett be, a hegy- és dombvidéket viszont ellenőrzése alá vette. Anonymus a Gestájában utal is Bors vezérre,⁴⁰⁹ akiről a helyi lakosok várat neveztek el (Borsod), és megjegyzi, hogy a -d képző azok nyelvén kicsit jelent.⁴¹⁰ Ezek szerint sem éltek szláv töredékek a Medencén belül, minthogy azok egyikének a nyelvén sem jelent a -d képző kicsit. A magyar nyelvben ellenben igen.

A „honfoglalás” krónikás története szerint akkoriban a Dnyeper és a Kárpátok között hét kunkapitány is élt a népével, és ők is betelepedtek a Medencén belülre. Folytatódott tehát az, ami a szarmata időben a jazigok által elkezdődött, majd az avar korszak alatt a griffes–indás népességgel is folytatódott: a Kárpátok külső peremén élő, hajdani kukutyini (cucuteny-i)

⁴⁰⁴ Dümmerth 1977, 40, 76-77.

⁴⁰⁵ Padányi Viktor: *Dentu-Magyarica*. Turul, Veszprém, 1989. 23-24.

⁴⁰⁶ A vezéri csapatok elnevezésére, elhelyezkedésére vonatkozóan több forrást és beszámolót ismerünk.

Bíborbanszületett Konstantin *A birodalom kormányzásáról* című művében így idézi Vérbulcsút (aki Padányi szerint Árpád unokája): „Első a kabaroknak a kazároktól elszakadt törzse, második a Nyékié, harmadik a Megyerié, negyedik a Kürtügyarmatúé, ötödik a Tarjáné, hatodik Jeneh, hetedik Kéri, nyolcadik Keszi.” Lásd: László Gyula 1967, 90. A törzsnevek türk nyelven értelmezett jelentése pedig ez: „Nyék = sövény, védőtörzs; Megyer = főhely, központi hely (vezértörzs); Kürt = elővéd, és Gyarmat = hátvéd (vezértörzshöz tartoznak), Jenő = Gyenő = oldalvéd, Kér = hátsó, utolsó; Keszi = maradék, töredék.” Lásd: *Hosszú vándorút. A hét törzs nevének az eredete*. Honfoglalás CD. Itt a Tarján név megfejtése nem szerepel, csak az, hogy Levéd, a Megyer törzs vezére nem vállalja a kazároktól a fővezéri megbízást, és a Tarján törzs vezérét, Álmost, illetve fiát, Árpádot javasolja. Pap Gábor szerint Tarján jelentése kovács. Ugyanő a nomád karavánok szervezettsége alapján az egyes „törzsekhez” a következő szerepkört rendeli: Nyék = elővéd, Keszi = hátvéd, Kéri = oldal véd, Nyék = nyugati határ, Kéri = északi határ, Keszi (Gyula) keleti határ, Jenő = déli határ. Lásd: Pap Gábor (1996): *Hazatalálás*. Püski, Budapest. 122. Padányi is hasonlóan gondolja: Letelepédéskor a nyugati határ déli szakaszára kerül a Nyék, északi szakaszára kerül a Kéri. Az északi határt a kún (avar) csatlakozottak védik, a keletit meg a Keszi, a „gyula törzse”. Csak a déli határra kerül szabír törzs (Jenő), az is csak azért, mert oda nem jutott „csatlakozott”. Lásd: Padányi 1989, 347.

⁴⁰⁷ Padányi 1989, 317–318.

⁴⁰⁸ Uo. 353.

⁴⁰⁹ Anonymus: *Gesta Hungarorum*. 16. fejezet. Magyar Helikon, Budapest, 1877. 96.

⁴¹⁰ Anonymus maga mondja tehát, hogy a -d kicsit jelent, de ha a -d képző a valamiben bővelkedőt is jelenti, akkor a Borsos későbbi alakot kapjuk, ami még mindig alátámasztja a magyar nyelvű őslakosság tézisé. Vö. a Buzád és Buzás névvel, ahol már csak az utóbbi használatos. Kiss Dénes is elismeri, hogy a -d lehet a magyar nyelvben sajátosan kicsinyítő. Lásd Kiss Dénes: *Bábel után. Esszék, tanulmányok a magyar nyelvről*. Püski, Budapest, 2004. 319–320. (https://maghon.weebly.com/uploads/2/0/0/3/20035969/kiss_denes_-_babel_utan.pdf).

műveltség maradványa a medencén belülrre költözött. Ezért megállapítható, hogy a Kárpát-medence domb- és hegyvidékén élőkkel egyetemben ők alkották a magyar nyelvű és magyar műveltségű népeiséget.⁴¹¹

Láthattuk, hogy a Kárpátok keleti oldalán több évezredig virágzott egy földműves és fémfeldolgozó műveltség, amelynek szemléletére az egalitáriusság és nem az alárendelés volt a jellemző. Az ilyen hosszú ideig élő műveltséghez mindenképpen tartozik egy utódnyelv. Minthogy azt is láthattuk, hogy ennek a műveltségnek és emberének az utódait mindvégig megtaláljuk a Kárpát-medencén belül, ezért a „honfoglaláskor” adott népek egyikének a nyelvét kell hozzájuk rendelnünk. A Kárpát-medencébe a műveltség virágzását követően betelepülő törzsek, népek nyelve zömmel a türk nyelvek közé sorolható, ezért elsősorban türk nyelvet kellene itt megtalálnunk. Ezzel szemben *a Kárpát-medencén belül élők* kis részben szláv vagy germán, ám *zömében magyar nyelven beszélnek*.

Beláthatjuk, hogy a magyar nyelv fejlettsége, hangzó- és szókészlete, nyelvtana mind-mind hosszú idejű, letelepedett, zárt életmódot és nagy népsűrűséget igényel. Ezt a hivatalosan tanított „finnugor” vagy a „turáni” származási elképzelések képtelenek biztosítani. Egyszerűen azok szerint érthetetlen nyelvünk tömörsége, szavainak ősi jellege, a magánhangzó harmóniája, a ragozás következetessége és a szóképzés hihetetlen hajlékonysága. Ellenben logikusan összetartozónak foghatjuk fel a két jelenséget, azaz kijelenthetjük, hogy *a magyar nyelv és a magyar nyelvet beszélők az utódai ennek a hosszú ideig békésen fejlődő műveltségnek. Ezzel összhangban van a magyarság mellérendelő kulturális szemlélete, népi ábrázoló művészete, valamint népdal-, népmese- és regekincse, de embertani összetétele és genetikai jellemzői is.*⁴¹²

3.6. Összefoglalt eredmények

Eredményként – a valóság felszabadításával – rendeződik a már több mint harmadfél száz éve tévúton indult és folyó vita a türk és a finnugor származtatásunk között. Eszerint a finn népnek a későbbi skandináv túlnyomó hatás mellett voltak olyan rénszarvasvadász elődei, akik a Kárpát-medencéből távoztak északra a rénszarvasokkal együtt az utolsó jégkorszak felmelegedésekor, aminek igen régi idejét a glottokronológia is megerősíti a gyér nyelvi rokonság miatt. Valamint a szalagdíszes kerámia földműves népe a Dnyeperig megtalálható lösztalajra telepedett, akikből alávetettként a késői szlávok lettek, és a hódítás előtt északkeletre távozók közül és műveltségi hatásukból alakult a többi, finnugornak mondott nép. Az ázsiai „hunokkal”, turkokkal való kapcsolatunk pedig tudományos cáfolatunk alá került.⁴¹³

Mindezek nyomán világos, hogy a korai magyar történelem éppen annyira bonyolultan szerteágazó, mint az egyetemes őstörténet, éppen úgy nem köthető egyetlen népcsoporthoz, mint a többi népé se. Annyi különbség mégis van, hogy mi a Kárpát-medencéhez tudjuk kötni elődeink életútját a messzi ősközkorig vissza, ahol pedig minden más, máshonnan érkezett embertani és műveltségi jellegzetesség megkülönböztethető – és ezért meg is kell

⁴¹¹ Vö. Darai Lajos: Műveltségünk és nyelvünk titka, írása. *Acta Historica Hungarica Turiciensia*, 31. évf. 5. sz. 2016. https://epa.oszk.hu/01400/01445/00019/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2016_5_0427-0581.pdf.

⁴¹² Vö. Cser Ferenc, Darai Lajos: Az újkőkori forradalom népe. Fríg Kiadó, 2007. Cser Ferenc, Darai Lajos: *Európa mi vagyunk. Európa történeti kapcsolatai a sejtő átöröklő jelzőkhöz és a Kárpát-medencei magyar népi, nyelvi, műveltségi folytonosság I-II.* Fríg Kiadó, 2008.

⁴¹³ Lásd a fentebb írtakat, valamint: Darai Lajos: Árpád Atila örökén – a magyarok őseik útján. *Acta Historica Hungarica Turiciensia* 33. évf. 11. sz. 2018.

https://epa.oszk.hu/01400/01445/00053/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2018_11_092-237.pdf. Cser Ferenc, Darai Lajos: A xiongnuk nem hunok, a hunok nem jöttek Távol-Keletről, a Kárpát-medence a keresett őshazánk. *Acta Historica Hungarica Turiciensia* 36. évf. 3. sz. 2021.

https://epa.oszk.hu/01400/01445/00063/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2021_3_182-201.pdf. Cser Ferenc, Darai Lajos: Dr. Torma Zsófia bárónő a földben és a szakirodalomban talált leleteiről. *Acta Historica Hungarica Turiciensia* 38. évf. 126. sz. 2023. https://epa.oszk.hu/01400/01445/00067/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2023_2_100-130.pdf.

különböztetnünk – az eredeti és túlnyomó itteni jellegzetességtől. Ehhez azonban figyelembe kell venni az egymás után következő időrétegekben a helyi népkohó egyre megváltozott állapotát mint befogadási kiindulópontot a további külső hatásokhoz. Mert hatás volt rengeteg, aminek eddig tudósaink nem annyira itteni megvalósulását, hanem a sokszor inkább csupán feltételezett eredeti helyszínén talált jellegzetességeit kutatták. Miközben jól kirajzolódik, hogy a bejövők sora nem alapvetően tudta megváltoztatni a medencebéliek erőteljes – mert sikeres – eredeti jellegét, mert mindig kis arányt jelentett. Ugyanakkor az ellenkező irányt, a Kárpát-medencéből kiáradó hatást is nyomon kell követnünk az esetleges visszatérések felismerésén túl azért is, mert a Kárpát-medence valós szellemi eredményei, avagy találmányai valamiért háttérbe lettek szorítva az elmúlt időkben a világ többi részén fellelhető műveltségekhez képest. Pedig a kézművesség, a legkorábbi fémművesség, valamint a földművelés és állattenyésztés sikeressége miatt egyenesen a Kárpát-medencébe gyökérző népnek tarthatjuk magunkat, egyetemes névvel: magyaroknak, akiknek régészeti szinten megragadható elődei az emberiség kultúrájának kifejlesztői és elterjesztői voltak, mégpedig új európai földművelő területekre elvándorolva az itteni nagy népszaporulat miatt és révén.⁴¹⁴

Az igen régi időkbe visszavisz bennünket a hely szellemének ápolásán túl magyar mivoltunk embertani megalapozása is, benne a genetikai, vércsoporti és alkati jellemzőinkkel. Szintén ezt teszi nyelvünk, különösen gyökszoói megjelenésével a többi nyelvben, de saját írásunk is, mint az írástörténet meghatározó elsője, jelképrendszerünk meghatározója. Ám a magyarság legértékesebb vívmánya a – legjobban a mai tudományos felfogáshoz hasonlító – gondolkodása, világlátása, lelki tartalma, valamint igazságossága, egyenrangúságon alapuló együttműködése és a mellérendelő szemlélete. Ennek megnyilvánulása a közélet, ahol az irányítók és az irányítottak nem szakadnak kettős – hatalmi és alávetett – kultúrára, mint máshol, legalábbis a középkorban még általánosan ezzel találkozunk, s utána is bűvópataként.⁴¹⁵

A magyar nyelv ennek a mellérendelő szemléletnek a kifejezési formája. A Kárpát-medence északi, keleti hegy- és dombvidékének műveltsége az újkőkorig visszavezetve mellérendelő jellegű volt. A mellérendelő szemléletben az egyes népek, népcsoportok önmagukat nem nevezik meg. Az alárendelő szemléletben viszont éppen a másiktól való elkülönítés – és valamelyik szellemi fölötteshez való születési alapon való kapcsolatának kifejezése végett – önmaguk megnevezése fontosnak tűnhetett. A legkorábbi magyar nyelven írt dokumentum – a Halotti Beszéd – a Kr. u. XII. századra tehető. Abban a mai, magyarnak nevezett nyelv szinte összes sajátossága felismerhető – azaz a közel egy évezred alatt a nyelv változása nem volt tetemes. Köszönhető ez ragozó jellegének és ősi szókészletének.

Fontos megjegyezni, hogy a jelen tanulmányban még használt *finnugor* és *indoeurópai*, ill. *indogermán* kifejezések az eddig ezen nevekkal megjelölt nyelvek csoportjára vonatkoznak. Tudván, hogy ezek a kifejezések mesterkéltlen rendelnek egymás mögé – és alá – nyelveket, holmi családfát alkotva belőlük. Használatuk alapja az volt, hogy ezek a nyelvek Euráziában a nevükben használt területeken terjedtek el és használtattak. De az ún.

⁴¹⁴ V. Gordon Childe és tanítványa, Stuart Piggott egyenesen a civilizáció bölcsőjének tekintette a Kárpát-medencét. Lásd: Childe, V. Gordon (1925): *The Dawn of European Civilisation*. K. Paul, Trench, Trubner & Co. London, & A. A. Knopf, New York; Stuart Piggott (1987): *Az európai civilizáció kezdetei. Az őskori Európa az első földművesektől a klasszikus ókorig*. Gondolat, Budapest. Childe a Tordos–Vinča-kultúrát, amely fénykorában kitöltötte a Kárpát-medencét és a Balkánt, sőt még Kis-Ázsiában is vannak nyomai, összefoglalóan Duna-menti műveltségnek nevezi, Duna I. és Duna II. szakaszra osztva, mely utóbbi terjedt el aztán Nyugat-Európa felé az újkőkorból. Piggott pedig ugyan Eurázsia nyugati végét emlegeti helyszíneként, de végig a Kárpát-medencéről ír, és szerinte bár az élet lehet gyakori, biztos, hogy a civilizáció igen ritka a világmindenségben. Ez a gondolat visszaköszön Gánti Tibornál is, biológiai szempontú érvekkel alátámasztva. Lásd: Gánti Tibor (1989): *Kontra Crick avagy Az élet mivolta*. Gondolat, Budapest. 56–60.

⁴¹⁵ Vö. Darai Lajos: A magyar állam jelleme: képviselő, nemzet. *Acta Historica Hungarica Turiciensia*, 31. évf. 5. sz. 2016. https://epa.oszk.hu/01400/01445/00019/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2016_5_0320-0426.pdf.

indoeurópai nyelvek csoportjánál már ezt a gyűjtőfogalmat elhagyják a nyelvészek, merthogy valójában csak kényszerrel sorolhatók a nyelvek egy fa törzséhez, ágakat és leveleket alkotván. Az ún. *finnugor* nyelvek esetében ez még inkább igaz, a rokonítás csak laza kapcsolatokat jelent. Götz László inkább nyelvláncot említ, semmint nyelvcsaládot.⁴¹⁶

Innen visszatekintve a Kárpát-medence régészeti adataira, és figyelemmel mind az embertani, mind a genetikai adatokra – a magyarnak nevezett nyelv a Kárpát-medence újkőkortól ismert emberi településeihez köthető. Ezek közül is a korábban ott éltekéhez, akik az újkőkorszak mezőgazdasági technikáit a Medence déli részébe betelepülőktől eltanulták, átvették és továbbfejlesztették.

A kurgán hódítások idején nem mutatható ki a kurgán és a letelepedett emberek műveltségének itteni ötvöződése, ezért joggal feltételezhető, hogy a magyarnak nevezett nyelv – esetleg szóképzését bővítve, nyelvtani sajátosságait és ősi szóképzését továbbra is megtartva – adódott át az utókornak.

Erre utal a lineáris A írás megfejtésével azonosított minőszi nyelv szavainak a mai magyarral való nagyfokú hasonlósága.⁴¹⁷ Azaz a jelen előtt már 5 évezreddel a Kárpát-medencéből a Földközi-tenger szigeteire vándoroltak innen vihették oda a nyelvüket.

További utalás rá, hogy a tengeri népek vándorlása során (Kr. e. 2. évezred vége) a trák területek északi részéről – a Duna-völgyéből – a hettitákhoz vándorolt embertömeg vihette magával a Medence nyelvét, és alakíthatta ott ki az iráni szóképzéssel, de a magyar nyelv nyelvtani sajátosságával rendelkező örmény nyelvet.

A fent említett tudományágak mai magyarokra vonatkozó eredményeit összegezve, a Kárpát-medence jelenik meg mint egyetlen lehetséges őshaza, ahol a magyarnak nevezett műveltség, nyelv, ember és annak genetikai állománya kialakult és létezik ma is.

4. A kettős társadalom korai terjedése és későbbi kísérletei nálunk

Marija Gimbutas munkájában az olvasható, hogy a sztyeppei kurgán kultúra a nordikus hitvilágot képviselte, embere a kaukázusi hosszú fejű, vékony csontú, rövid törzsű, hosszú lábú kaukázusi ember. A kurgán kultúra hordozza az indoeurópai szellemi kultúrát, annak vallási és társadalmi felfogását, elemei az indoeurópai nyelvekben uralkodók. Helytelen ezért idealizálni a sztyeppei műveltségeket, mert nem voltak egységesek, nem ugyanaz az embertípus sem, és nem azonos nyelvrendszerrel művelték.⁴¹⁸

V. Gordon Childe a ¹⁴C-s eredmények ismeretében a diffúziós elméletet eleve visszavonta.⁴¹⁹ Aztán tanítványa, Stuart Piggott szerint a munkamegosztásos összetett társadalom (civilizáció) igen ritka, akár még a világmindenségben is, bár az élet gyakori lehet. Éppenséggel még az is előfordulhat, hogy csupán ez az egy civilizáció létezik, a miénk itt a Földön. Létrejöttének helye pedig Eurázsia majdnem nyugati vége, azaz a Kárpát-medence és közvetlen környezete, amelyet könyvében bemutat.⁴²⁰ Ez a civilizáció terjedt el az egész Földön, de nem önmagában vetten üdvöztíti az emberiséget, azaz nem mellérendelő mivoltában, hanem alárendelő jellegű hódítás által lett kiterjesztve korábbi békés területekre. Ennek során

⁴¹⁶ Vö. Götz László: *Keleten két a nap*. Püski, Budapest, 1994.

⁴¹⁷ Lásd: Darai Lajos: Révész szerint a Kárpát-medencei őshaza összeegyeztethető a finnugor nyelvészettel. *Acta Historica Hungarica Turiciensia*, 36. évf. 3. sz. 2021. 139–159.
https://epa.oszk.hu/01400/01445/00063/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2021_3_139-158.pdf.

⁴¹⁸ Gimbutas, Marija: *The Civilization of the Goddess*. Harper, San Francisco. 1991.

⁴¹⁹ V. G. Childe: *A civilizáció bölcsője*. Gondolat, Budapest, 1959. V. G. Childe: *Az európai társadalom őstörténete*. Gondolat, Budapest 1962.

⁴²⁰ Stuart Piggott: *Az európai civilizáció kezdetei*. Gondolat, 1987.
http://mumia.art.pte.hu/periszkop/Musorok/history/Stuart_Piggott_-_az_europai_civilizacio_kezdetei.pdf.

a jamna-utód kurgán és a kelet felé fordult késő jamna műveltség óta az emberi civilizációt a vad harciasság torzítja.

Mégis vannak, akik az időrendet teljesen figyelmen kívül hagyva arra törekszenek, hogy a Turáni-alföldet tüntessék fel, mint ahonnan minden kultúra szétáradt, azaz sumér, kínai–koreai–japán és Kárpát-medencei irányban. Ezért aztán a mai Kárpát-medencei magyarság túlnyomó részének elődeit jelentő gravetti műveltség emberének az igen régi, a Don-mentéről keletre, Észak-Indiáig terjedő és az Eu19 (M17) Y-kromoszómamutációt szintén hordozó mivolta, azaz közép-ázsiai jelenléte miatt is az ókor végi hunokhoz kötik ezt a génjelzőt, annak ellenére, hogy a gravetti mozgás 30 ezer évvel korábbi, mint a hunoknak tulajdonított. Majd pedig szintén a sztyeppei hunokhoz kötik a magyar nyelvet és írást, hogy azt ők hozták be szerintük a Kárpát-medencébe – illetve több hullában más harcias csoportokkal is jött,⁴²¹ – de még magát az Eu19-et is. Ami tehát igen nagy tévedés. S mindezt teszik olyan teljes rendszert alkotva, amellyel igazolni próbálják a sztyeppei, ázsiai nomád eredetünket, közben egysapásra megcáfolva a finnugor kapcsolatot és magát a magyarság Kárpát-medencei eredetét és folytonosságát. Mindezt kizárólag a hősi múlt ígésében teszik, szinte ellenségnek kikiáltva, aki mást mond. A tények azonban makacs dolgok e téren is. Nézzük hát őket!

Fontos rámutatnunk, hogy a Kárpát-medencében és környezetében a keleti, harci baltások népének megjelenéséig hiányzott a társadalmi rétegzettség.⁴²² (Ami érvényes az abban az időben virágzásnak induló Indus-völgyi, Harappa műveltségre is.)⁴²³ Ez a műveltség kisebb területi egységekben, falvakban élt, és akár néhány tízezres lélekszámig is felduzzadt. A tordosi és tatárlakai, valamint még számos más dunántúli, vinčai és egyéb balkáni lelet bizonyítja, hogy volt írásuk.⁴²⁴ Renfrew megállapítja ezzel kapcsolatban, hogy ezen írás célja emlékezet fönntartás volt és nem a papi-nagygazdaság, ill. birtokosi gazdaság elszámolása, a beavatottság tartozéka⁴²⁵ (amint az íráshasználat célját például Childe levezeti).⁴²⁶ Így írás nem igényelt hosszú megörökítést, csak írója saját emlékei rögzítését jelentette. Azaz porladó anyagra, fára vésték, fakéregre festették, stb. És mindez összefüggésben van az írás létrejöttével. A képi ábrázolás jelképes, leegyszerűsítve fejezi ki a gondolatot, amiben benne van a gondolkozásmód és a térszemlélet is. Az írás pedig ezeknél a jelképeknél is elvontabb és összetettebb jelhasználat. S ha a képjelek a gondolatot rögzítik, az emlékezést serkentik, akkor ez fokozottabban igaz az írásra. Az írás eredetét korábban a sumér és majd az egyiptomi íráshoz kötötték a Kr. e. 4. évezred közepéről, jelképekből eredeztetve.⁴²⁷ Általános volt az egyetértés, hogy az írás a gazdasági élet kívánalma volt, a templomgazdaság igényelte a hosszabb időszak leltárát, az áruforgalom és az adóbeszedés, azaz a kötelezettség rögzítését visszanezhetően. Amit ott több évezreddel korábban már agyag „számolókövekkel” (tokenekkel) intéztek. Ezek alkották volna a későbbi mezopotámiai írás alapjeleit, alapjait.⁴²⁸

De ennek Torma Zsófia XIX. század második felében végzett kutatásai, ásatásai során a Tordos melletti újkőkori és rézkori telepen előkerült rengeteg cseréptöredéken lévő, a rovásírásunkhoz, ill. a föníciai íráshoz hasonló jelek ellentmondanak.⁴²⁹ Valamint a még korábbi európai gazdag jelegyüttes. A tordosi telep a ¹⁴C elemzés alapján a Kr. e. 5. évezred elejéről való, így az ott talált tárgyakon lévő írásjelek messze megelőzik a mezopotámiai, ill. egyiptomi írás kezdetét. Később még több írásjegyes kerámiatárgy került elő, nemcsak a

⁴²¹ Lásd Cser, Darai 2023.

⁴²² Lásd Cser 2000, 29-30.

⁴²³ Lásd J. Hawkes: *The First Civilizations* Penguin Books, Harmondsworth. 1973, valamint G. Johnson: *Cultural Atlas of India*, Time Life. 1995.

⁴²⁴ Gimbutas 1982, 85-88, valamint Forrai 1994, pp.158-248.

⁴²⁵ Renfrew 1973, 181.

⁴²⁶ Childe 1954, 95.

⁴²⁷ Renfrew 1973, 200-205. Rudgley 1999. 72-85. Childe 1954, 111-114.

⁴²⁸ Rudgley 1999, 48-57.

⁴²⁹ Forrai 1994, 24-26.

Körös–Tisza menti, hanem a nyugati Lengyel, a délebbi Vinča, majd a balkáni Karanovó, ill. az északibb Cucuteny kultúrákból is.⁴³⁰ És ezek mind idősebbek a mezopotámiai írás első darabjainál. Több mint 300 írásjegy ismerhető fel a kerámiákon.⁴³¹ William Winn elemezte az indoeurópai előtti, Öreg-Európa agyagba égetett jeleit és azokat három csoportba tudta osztani.⁴³² A mindennapi használati tárgyakon az írásjelek egyszerűbb alakja, a vallási, kultikus tárgyakon azoknak bonyolult kapcsolata látszik. A harmadik stílus a kettő közötti. Az első csoportba egyszerű jelek sorolhatók és ezek általában közhasználatú tárgyakon jelennek meg. Ezekből válnak későbbiekben írásjelek, betűk, ezeket lehet megtalálni a későbbi lineáris A írás jelei között.⁴³³ A harmadik csoportba bonyolult jelek tartoznak és ezeket rituális tárgyakon, szobrokon lehet megtalálni. A második csoportban a két típusú jel kombinálódik, de ezen tárgyak mennyisége csekély. Az alább tárgyalt Tatárlakai korong jelei ezek közé tartoznak. Egyébként valamennyi jel öt alap-jelcsoport kombinációjával állítható elő, ahogy a 4. ábrán látható.

Az első alapjel-csoport egyenes vonalakat tartalmaz, a második ezek metszete, a harmadik, ezek sarokszerű találkozási pontja, a negyedik a pont, az ötödik pedig a körív.⁴³⁴ Forrai hasonló ‘elv’ alapján osztályozta a székely rovásírás jelkészletét.⁴³⁵ Erre nagyon rímél a Varga Csaba által összeállított legősibb (30000 éves) teljes betűgyűjtemény, amely a magyar rovásírás jelkészletét is tartalmazza, és e négy alapelemből: $\text{I} / \text{—} \text{J}$ és kapcsolódásaiból jött létre (5. ábra).

⁴³⁰ Gimbutas 1991, 87-88, 101, 103, 361. Mellaart 1981, 247, 257, 249. Ryan–Pitman 1998, 188-201.

⁴³¹ Eme jelek Friedrich Klára szerint összesen 900 alkalommal fordultak elő a feltárt 10000 tárgyon. Lásd Friedrich Klára: Torma Zsófia régész nő életének és eredményeinek jelentősége a XXI. században. *Acta Historica Hungarica Turiciensia* - 38. évf. 126. sz. = 2. sz. 2023.

https://epa.oszk.hu/01400/01445/00067/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2023_2_011-030.pdf.

⁴³² William Winn: Effect of attribute highlighting and diagrammatic organization on identification and classification. *Journal of Research in Science Teaching* Vol. 18. No 1. 1981. Idézi Richard Rudgley: *The Lost Civilizations of the Stone Age*. Free Press, New York, 1999, 64-65.

⁴³³ Ezekről Révész Péter kimutatta a Kárpát-medencei eredetet. Lásd Darai Lajos: Révész szerint a Kárpát-medencei őshaza összeegyeztethető a finnugor nyelvészettel. *Acta Historica Hungarica Turiciensia* 36. évf. 3. szám (2021). https://epa.oszk.hu/01400/01445/00063/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2021_3_139-158.pdf.

⁴³⁴ S. M. M. Winn: *Pre-Writing in Southeastern Europe: The Sign System of the Vinca Culture ca. 4000 BC*. Western Publishers, Calgary. 1981.

⁴³⁵ Forrai 1994, 82-86. Révész a számítógépes elemzés számára az írásjel alakzatok még többféle eltérését és hasonlóságát vette figyelembe. „Ezek a jellegzetességek az alakzaton, jelegészen (szimbólumon) belüli elemi alakzatok vagy alakzat részek, összetevők, s összesen 13 ilyen lett figyelembe véve. A szimbólum: 1. tartalmaz görbe vonalat; 2. körülvész bizonyos területet; 3. van ferde egyenes vonala; 4. párhuzamos vonalakat tartalmaz; 5. keresztező vonalakat tartalmaz; 6. a teteje ékalakú; 7. az alja ékalakú; 8. jobb oldala ékalakú; 9. tartalmaz szárat, vagyis egyenes függőleges vonalat, amely a közepén halad át; 10. az aljának két lába van; 11. az aljának három lába van; 12. tartalmaz zárt térből kinyúló hajszálat, vékony kis vonalat; 13. két háromszöget tartalmaz. Azaz: $(O \vee \times \wedge \vee > | / \backslash \backslash - \Delta^2)$ ” (Darai 2021.)

4. ábra. Az Öreg-Európa írásjelei alapjelek szerint csoportosítva.⁴³⁶

5. ábra. A sok feltételnek megfelelő betűgyűjtemény.⁴³⁷

Összehasonlításként a székely-magyar rovásírás ma elfogadott alap betűkészlete:

P P X ↑ N + ✕ ☉ A ✕ ✕ ↑ ↑ ↑ J A O B C D G X G E N A I Y X M M X M N Y
 a á b c c s d e é f g gy h i í j k k l l y m n n y o ó ö ő p r s sz t t y u ú ü ű v z z s

A Tatárlakai táblák egyikén, a Tatárlakai korongon lévő jellegzetes vonalas elvont alakzatokat egyértelműen írásjeleknek tekinthetjük, hiszen a székely–magyar rovásírás jeleivel 8 egyező betűt és összevont betűjelet (ligatúrát) találunk.⁴³⁸ A táblácskákat 1961-ben egy sírban, hamvasztott ember maradványai között találták meg. Az elkészítésük időpontja radiokarbon kormeghatározás szerint jelen előtt 7300-7500 időre tehető, és neutron aktivációs elemzés szerint helyi agyagból készültek.⁴³⁹ Tehát a Tatárlakai korong cáfolja, hogy az írásbeliséget a templomgazdaság leltárigénye teremtette meg, minthogy ezen a területen a templomgazdaság, valamint földrészekre kiterjedő kereskedelem nem volt és később sem

⁴³⁶ Gimbutas 1991, 310. alapján.

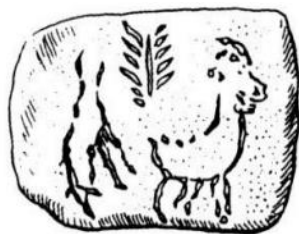
⁴³⁷ Varga Csaba: JEL, JEL, avagy az ABC 30000 éves története. Frig Kiadó, h. n. (2001.) 98.

⁴³⁸ Forrai 1994, 23-24.

⁴³⁹ Nicholae Vlăssă: Chronology of the Neolithic in Transylvania in the light of the Tărtăria settlement's stratigraphy. *Dacia* N. S. VII. 1963. 485-494. Gimbutas 1982, 88. Forrai 1994, 21.

alakult ki,⁴⁴⁰ az írásbeliség legrégebbi nyoma mégis innen került elő.⁴⁴¹ És Richard Rudgley az elvont jelek eredetét még sokkal korábbra, a neandervölgyi ősemberhez vezeti vissza. Csonttárgyakon lévő karcolások száma, elrendeződése elvont gondolkodás ábrázolásával értelmezhető.⁴⁴² Gimbutas részletesen tanulmányozta a közép-kelet-európai újkőkorszaki kultúrák vallási vonatkozásait, és a kultúra kozmikus vallására következtetett.⁴⁴³ Ugyan a táblát többen is megpróbálták már hangírásként megfejteni és adtak is rá ilyen természetű megfejtést,⁴⁴⁴ mások véleménye mégis az, hogy a vitatott kerek táblácska jelképes rituális tárgy, és nem lehet a jelentését betűnként, illetve hangonként kiolvasni.⁴⁴⁵

A mai Fekete-tenger helyén volt sokkal kisebb Fekete-tó Kr. e. 5550-ben töltődött fel tengerre.⁴⁴⁶ A Vincsa kultúra dolgait a menekülők által onnan idehozottnak is mondják, de a Tászkok-tetői és egyéb leletek jeleire hivatkozva 8000 évesnek is tartják. Utóbbi esetben viszont nem mondhatjuk, hogy a Fekete-tótól jöttek ide azok a jelek, ábrázolások, írásismeret is, sőt már az itteni és a doni, keletre forduló gravetti kultúrájánál is jelen lehettek. És itt jön be a képbe a harmadik tatárlakai táblán lévő, Lippai Bertalan által elemzett elég kezdetleges, nemzésre utaló rajz, amely bizonyára Vincsa előtti.⁴⁴⁷ A kezdetlegességével és témájával együtt viszont az itteni termékenységi kultuszra utal, a „Vénusz”-szobrokra, stb, ami bizonyítja ilyen igen régiségét (6. ábra).

6. ábra. Nemzési jelenet.

Már azt is tudjuk, hogy a xiongnuk nem mutatnak közép-ázsiai genetikai kapcsolatot, s így hunok sem lehettek. Ezért a hunoknak sokkal több közük volt a magyarokhoz, a Kárpát-medencei magyar nép alapvető szerepe miatt, mint amit eddig szokás volt róluk állítani. Egy, a kelet-ázsiai vagy távol keleti őstörténetre vonatkozó újabb örökléstan kutatás eredményéről szóló eredeti beszámolóból kimaradtak a hunok,⁴⁴⁸ mert a xiongnuk mongolokká váltak, azaz

⁴⁴⁰ Gimbutas 1991, p. 53. önellátással jellemzi a területet.

⁴⁴¹ 2014-ben ugyanott, ugyanabból a rétegből, mindkét oldalán vonalas jelekkel, újabb táblácska, korong került elő régészeti ásatáson, amiről beszámol Friedrich Klára: Újabb rovasírasos korong Tatárlakán, és egy ráadás... *Demokrata* 2020.08.19. <https://demokrata.hu/blog/ujabb-rovasirasos-korong-tatarlakan-es-egy-raadas-280972/>.

⁴⁴² Rudgley 1999, 78, 83, 92-96.

⁴⁴³ Gimbutas 1982, 89-111. P. T. Daniels: The syllabic origin of writing and the segmental origin of the alphabet' in P Downing, SD Lima & M Noonan. *The linguistics of literacy*. Amsterdam: John Benjamins, 1992. 22. ugyan ismerteti Gimbutas munkáját, de az írásjeleket nem ismeri el írásrendszernek, de bizonytalan indoklással, mintha célja csak Közép-Európa műveltségének tagadása lenne.

⁴⁴⁴ Régebben például Badinyi-Jós (1996) Ferenc: *Igaz történelmünk vezérfonala Árpádig*. Orient Press, Budapest, 1996. 184-209, újabban Lippai 2020. Ez utóbbi igen megfontolandó.

⁴⁴⁵ Forrai 1994, 82-86.

⁴⁴⁶ William Ryan, Walter Pitman: *Noah's Flood. The New Scientific Discoveries about the Event that Changed History*. Simon & Schuster, New York, 1998. Stephen Oppenheimer: *Eden is the East. The Drowned Continent of Southeast Asia*. Phoenix, London, 1998. Lorius, C. et alia: A 150,000-year climatic record from Antarctic ice. *Nature*. 316(6029): 592. 1985.

⁴⁴⁷ Lásd Lippai Bertalan: Tatárlaka üzenete. *Acta Historica Hungarica Turiciensia* 35. évf. 1. sz. 2020.

https://epa.oszk.hu/01400/01445/00060/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2020_01_301-322.pdf. Lippai Bertalan: Torma Zsófia és a folyómenti kultúrák öröksége. *Acta Historica Hungarica Turiciensia* 38. évf. 126. sz. 2023. https://epa.oszk.hu/01400/01445/00067/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2023_2_042-051.pdf

⁴⁴⁸ Choongwon Jeong, Shevan Wilkin, Tsend Amgalantugsd, Abigail S. Bouwmane, William Timothy Treal Taylor, Richard W. Hagan, Sabri Bromage, Soninkhishig Tsolmon, Christian Trachsel, Jonas Grossmann, Judith Littleton, Cheryl A. Makarewicz, John Krigbaum, Marta Burri, Ashley Scott, Ganmaa Davaasambuu, Joshua

nem jöttek hunokként Európába. Erről azonban a magyar ismertetések nem vesznek tudomást.⁴⁴⁹ A mulasztást ezúton pótoljuk. A neves örökléstani szakember, a dél-koreai Choongwon Jeong, a Max Planck Történelmi Intézet munkatársa által vezetett nemzetközi kutatócsoport tanulmányában szó sincs hunokról. Alapvető megállapításuk, hogy a nyugat-sztyepei pásztorok genetikailag nem kapcsolódtak a keletiekhez a későbronzkori időkben. A kapcsolat köztük műveltségi, átvették azok technikáját. A másik – lényegi – megállapításuk, hogy a keleti műveltségek egy lassú nyugatról keletre történt terjedést jeleznek, azaz alátámasztják Osetzky Dénes gondolatait a turk törzsek eredetéről: khorezmi ősi szálláshelyeikről a későbronzkorban a nyugat-sztyepei pásztorok nyomására sodródtak kelet felé.⁴⁵⁰ A mongol műveltségnél nincsenek fix települések, ezért csakis sírokra lehet alapozni a műveltség bemutatását. Általában nincsenek a nyugatiakhoz hasonló sírmellékletek sem, legfeljebb ló, birka és egyéb csontok. Magyarán mondva: innen nem vezethető le az, hogy az európai hunok a keleti sztyeppéről vándoroltak volna nyugatra. Viszont van egy műveltségi mozgás: a buddhista hitvilág üstjei egészen az Urál keleti vidékéig elterjedtek. Az nem igazolható tehát, hogy ezzel népesség is terjedt, de a műveltségé igen. Ha viszont a jeles tanulmányban nincsen szó a hunokról, az nekünk igen beszédes, mert akkor borul az egész xiongnu–hun azonosítási elmélet, amint a zsuanzsuanok és az európai avarok azonosításának elmélete is. Melyek alapvetően, mint láttuk, eredetileg Joseph Deguignes-től származó felvetésekre épülnek, és azokat Pray György a XVIII. század második felében hozta be a magyar köztudatba turáni eredetelméletként, az akkoriban kibontakozó és általa hamisnak gondolt finnugor eredetelmélet ellen. Anonymus, Kézai, Káldi stb után menvén, Pray a szokásos annales formában először a magyar őstörténetet írta meg,⁴⁵¹ melyhez új anyagként francia forrás alapján a kínai évkönyvek adatait használta – valójában tehát Deguignes adatait. Ezt aláhúzza a mai irodalomtörténet is.⁴⁵²

A fentebb látott, Deguignes-nél szereplő 840-es dátum lehet az oka, amiért Türk Attila⁴⁵³ és Sudár Balázs⁴⁵⁴ alig 50 évvel a magyar „honfoglalás” elé teszi az „Urál mögül való elindulást”, és a vándorlást „sokkal rövidebbnek” mondja, „mint ahogy eddig tudtuk”. Ezért nagyon fontos a magyar eredet szempontjából most ez a Choongwon Jeong és munkacsoportja-

---

Wright, Franziska Irmer, Erdene Myagmar, Nicole Boivin, Martine Robbeets, Frank J. Rühli, Johannes Krause, Bruno Frohlich, Jessica Hendy, and Christina Warinner: „Bronze Age population dynamics and the rise of dairy pastoralism on the eastern Eurasian steppe.” *PNAS* (Proceedings of the National Academy of Sciences of the United States of America) 115. évf. 48. szám (Szerk. Sarah A. Tishkoff, Philadelphia, University of Pennsylvania, 2018. október 3). <https://www.pnas.org/content/pnas/115/48/E11248.full.pdf>.

⁴⁴⁹ National Geographic: „Génvizsgálat segíthet az ázsiai népek feltérképezésében.” *Szimpatika* 2020. 11. 15. <https://szimpatika.hu/cikkek/9895/genek-arulkodnak-a-sztyepei-birodalmak-szuleteserol>. Vajna Tamás: „Az etnikai sokféleség és a bronzkori lovas tudományok segítettek a belső-ázsiai hun birodalom felvirágzását.” *Qubit* 2020. 11. 17. <https://qubit.hu/2020/11/17/az-etnikai-sokfeleseg-es-a-bronzkori-lovas-tudomanyok-segitettek-a-belsoazsiai-hun-birodalom-felviragzasat>.

⁴⁵⁰ Osetzky Dénes: *A Magyarorság Török Ősei*. Árpád Munkaközösség Kiadványa, Sydney, 1977.

⁴⁵¹ Pray 1761.

⁴⁵² *A magyar irodalom története. II. kötet: 1600-tól 1772-ig*. A késő-barokk (rokókó) irodalom (kb. 1740–kb. 1772) c. rész. Az elvilágiasodó egyházi és iskolai literatúra c. fejezet. 70. Az egyházas tudományosság alkonya c. alfejezet: Pray György. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1964. p. 551. <http://mek.oszk.hu/02200/02228/html/02/386.html>.

⁴⁵³ Kolozsi Ádám: „Megvannak az ősmagyarok.” *Index* 2015.03.14. 12:57.

https://index.hu/tudomany/tortenelem/2015/03/14/megvannak_az_osmagyarok/.

⁴⁵⁴ Kolozsi Ádám: „Szittyák vagyunk, és finnugorok.” *Index* 2019. 02. 06. 14:11.

https://index.hu/tech/tud/tortenelem/2019/02/06/magyar_ostortenet_finnugor_vagy_hun_tudat_szittyasztyepei_sudar_balazs_mta_akademia/?fbclid=IwAR2YVOBYcd3W12OhAnltGFDjkDpMmCbgQkN-qmyrPqzFuG_W1eX1BhfiAvg. V. ö. Sudár Balázs (szerk.): *Magyarok a honfoglalás korában*. Magyar őstörténet sorozat 2. Budapest, 2015.

féle kutatás, és egyébként a csoport vezetőjétől származó korábbi tanulmányok is hasonló irányba mutatnak.⁴⁵⁵

Eme Türk- és Sudár-féle merész, de teljesen levegőben lógó megállapítások miatt ismételten hangoztatjuk: igen fontos az az újonnan megismert tény, hogy teljesen hiányoznak a távol-keleti vagy a kelet-sztyepei régészeti és genetikai kapcsolatok a közép-ázsiai vagy nyugat-sztyepei területtel. Ez az új és vitathatatlan tudományos felfedezés egyértelműen aláhúzza a már lelepleződött Deguignes-féle elmélet hamisságát, amely tehát Pray Györgyön és Székér Joakimon keresztül máig érezteti hatását hazai történeti és régészeti tudományunkban. A tanulság ebből az, hogy mind a műveltségbeli hasonlóságokra, mind a magyar nyelvben előforduló, törökkel közös szavakra más magyarázatot kell adni. Mindamellett a magyar nyelv török eredetű szavainak zöme a mezőgazdasághoz kapcsolódó műveltségi szó, és ezek a magyar nyelvbe annak alapjaival, a mezőgazdasági kultúrával kerülhettek be még az újkőkort követő időkben.

Nem mellékes körülmény, hogy a téves régészeti–genetikai–történeti alapokon nyugvó közép-ázsiai elindulás utáni további vándorlást Türk Attila nemcsak felgyorsítja, de az egész magyar népre vonatkoztatja, hiszen még a magyar nyelv megmaradását is a gyors vándorlásnak tulajdonítja, ami alatt nem vesztette el eredeti nyelvét a nép. Ellene kell azonban vetni, hogy ilyen nagy távolságra ilyen gyors mozgást nem ismer sem a régészet, sem a történetírás, hanem csak lassú, szivárgásszerű terjedést, például a földműves népek esetében. Kisebb pásztor csoportok mozghattak gyorsabban, de azok nem tudták volna kitölteni a Kárpát-medencét. Látja ezt Türk is, és afelé halad, hogy a lelethasonlóságra tegye a hangsúlyt, mintha az bizonyítaná a népmozgást. És a végén szinte légneműsíti, feloldja a magyarságot, mintha nem is lett volna. Majdhogynem visszavon mindent, amit eddig erről mondott. Szerinte „a ’magyar gyanús’ vagy ’magyaros’ jelzöt azért kell idézőjelbe tenni, mert az a régebbi régészeti felfogás, mely nagyjából zárt egységeknek tekintette az egyes népeket, melyek biliárdgolyóként gurulnak fel-alá a történelem színpadán, mára nagyon idejét múlta. Az egyes leletek etnikai azonosítása mindig problematikus, de elvi szinten is komoly kétségek merültek fel a népcsoportok és a – jellegzetes tárgyak, alkalmazott motívumok alapján azonosított – régészeti kultúrák megfeleltethetősége körül. Valójában semmit nem lehet mondani a tárgyak egykori tulajdonosainak az identitásáról, a nyelvről meg még annyit sem. Én egy tarsolylemezt tudok vizsgálni, de azt, hogy mit gondoltak magukról a magyarok elődei, soha nem fogom tudni.”⁴⁵⁶

Nohát, itt van közöttünk a nagy különbség, mert mi igenis vizsgáltuk a magyar műveltség szellemi tartalmát, amelyet a mellérendelő műveltségben és a földműves-kézműves-fémműves foglalkozások jellegzetességeiben találtunk meg. Mégpedig olyan környezetben és teljesítménnyel, ami az alárendelést célzó harcias műveltségi támadások közepette, azokat túlélte, beolvastotta és túlélte.⁴⁵⁷

A sztyepei eredetünk ilyenformán való elképzelése és elfogadtatásának szándéka ellen a következő kérdéseket tehetjük fel, ismételten, amelyekre a mai ágensek mellőzik a választ, de mi korábbi műveinkben már megfelleltünk rájuk:

Mi a kurgán műveltség lényege? Miért nem használnak nyilat a kezdő kurgán kultúrák? Ha csak a szkíta idők óta használnak emberölésre nyilat, akkor korábban miért nem használtak? Nemde azért, mert a kurgán a kőkés, majd a harci-balta társadalma volt, nem a nyílé? Mik a

⁴⁵⁵ Choongwon Jeong, Szöuli Nemzeti Egyetem:

<https://scholar.google.com/citations?user=xy2a0hMAAAAJ&hl=en#>. Choongwon Jeong kutatási eredménye tükrében történt elemzésünket lásd Cser Ferenc, Darai Lajos: A xiongnuk nem hunok, a hunok nem jöttek Távol-Keletről, a Kárpát-medence a keresett őshazánk. Acta Historica Hungarica Turiciensia 36. évf. 3. sz. 2021. 194-197.

⁴⁵⁶ Kolozsi 2015.

⁴⁵⁷ Lásd Cser 2000. Cser, Darai 2005. Cser, Darai 2007. Cser, Darai 2008. Cser, Darai 2009. Cser Ferenc, Darai Lajos: *Kárpát-medencei magyar ősiség*. Hun-Idea Kiadó, 2011. És több tucat közös tanulmányunk elérhető a világhálón.

sztyepei és a magyar műveltség jellegzetességei, különbségei? Mi a kurgán műveltség kapcsolata a későbbi népi emlékekkel, kultúrákkal (nordikus, kaukázusi)?

Mit értünk a szkíta fogalmán? Miért lennének a letelepedettek is szkíták? Miért lennének az olyan nevek, amelyek a magyarral rezonálnak, szkíták? Nem éppen magyarok ezek a nevek, föltéve, hogy Kárpát-medenceiek vagy kukutyiniak? Harcoltak-e lóhátról a szkíták, ismerték-e a kengyelt? Ha nem, akkor csak a nyíl miatt voltak lovas harcosok? Nemde a kengyelt a hun időkben ismerte meg Európa? Miért nincs legalább Ázsiában korábbi kengyellel lovagló emberábrázolás? Miért nincs ilyen görög, iráni vagy kínai?

Mit jelent az iráni fogalma? A mai iráni területre hivatkozva iráni minden korábbi? Nem számít, hogy annak a területnek a nyelve, a műveltsége hihetetlen mértékben változott? Nem lehet, hogy a „szkíta időkben” a helyesebb kifejezés, nem az, hogy „szkíta”, erre? S ha ezidőtájt hajlító nyelv uralkodott a mai Irán területén, akkor onnan a ragozók kiszorultak, elmentek? Miért nem számít, hogy a turkok elmentek keletre, a dravidák délre, stb? Miért ne vennénk figyelembe, hogy ott uralkodóvá a pásztor társadalom vált? Attól még, hogy a szkíta is pásztortársadalom, mitől lenne szkíta minden pásztortársadalom?

Miért lenne íjász a műveltség, ha csak nyílhegyeket találunk ott, akkor? Mitől lenne íjász nép, ha a nép fogalma csak több ezer év múlva jelenhet meg? Eltekinthetünk-e egy időszak és terület ismert műveltségétől későbbi fejlemények miatt? Ha nincs a Kárpátokon belül eredetileg sámánizmus, pár későbbi előfordulása nem esetlegesen csupán?

Honnét ismert a fegyverimádat, hol találkozunk vele egyáltalán? Mi bizonyítja, hogy ez a magyar műveltség része lenne? Miként fordulhat elő a békés magyar műveltségben a harcias felfogás? Hol van ennek bármilyen magyar nyoma magyar területen? Cáfolja valami is, hogy ide szkíták csak hatalmuk leáldozása után települtek?

Miért nincsenek nyelvjárások a magyarban? Miért nincs a magyarhoz csak hasonló nyelv sem? Miért minden nyelv olyan iszonyúan távoli tőle? Hogyan alakulhatott volna ki ez a gazdagon fejlett nyelv a sztyeppén? Vagy nem igaz, hogy a sztyeppén vándorlók éppen nyelvjárásokra szakadtak, mint a turkok két évezreddel ezelőtt? Mit tudunk a szkíták nyelvéről? Honnan tudná valaki, hogy milyen, ha nincsenek írott emlékek, csak néhány személynév? Nem számít-e, hogy még e neveket is a névadók nyelvére hasonlítóknak tekintik? Hogyan használhatók fel a területen található nevek, ha az ott élt emberek állandóan változtak? Vagy nem az állandó mozgás, változás éppen a sztyepei lét lényege? Milyen alapon lehet azonosítani a mai neveket a kétezer évvel korábbiakkal? Vagy nem az történt egyre, hogy egyik csoport elment onnan és annak helyére jött a másik? Talán a nevek megőrzése nem csakis a letelepedettek sajátja?

A szármataik miért lennének szkíták? Nemde ők verték le a szkíta uralmat a sztyeppén? Nemde a szármataik vezették be a testpáncélt, és lándzsával harcoltak, nem nyíllal és karddal? Vagy talán használtak buzogányt is? Nemde ők a páncél- és a lándzsahasználat, azaz a nehézlovasság megalapítói? Nemde a lengyel nemesek tartják magukat szármata utódoknak és a lengyel népesség nem? Milyen alapon lenne állítható, hogy elszlávosodott szármataik a lengyelek, mármint a nép?

Nemde a szlávok a szármataik előtt és azóta is azon a területen élnek? Nemde a szvidéri műveltség óta szinte megszakítatlanul, letelepedettek voltak és maradtak? Nemde a déli szlávokat az avarok telepítették a Duna mellé északról Kr. u. 622-től? Niel Ascherson könyvének⁴⁵⁸ mindezekre vonatkozó számos adatából ki cáfolt meg egyet is?

Hogy lehet a genetikai hatalmas M17 (Eu19) részarányunkat (60 %) néhány ezer kelet-ázsiai nomádnak területünkre telepedése génáramlásával magyarázni, amikor az ezt nem okozhatja? Nemde ha ez igaz lenne, Kelet-Ázsiában is magasnak kellene lennie, ami nem áll fenn? Nemde a lovas pásztoroknak csak egy része jött Európába, nem pedig a zöme?

---

⁴⁵⁸ Neal Ascherson: *Black Sea. The Birthplace of Civilisation and Barbarism*. Vintage, London, 1996.

Nem alaptalan feltételezés a magyarok szkíta eredete, ha nem alapul konkrét adatokon? Nemde a hivatkozott adatok értelme más? Nemde itt a hivatkozók összekeverik a letelepedett és a pásztor társadalmat? Nemde erőltetett a szkíta eredetünk, és pontosan annyira nem igaz, mint a finnugorizmus?

Nem fontosabb műveltségünk ismerete, mint az egyfajta dicsfény utáni vágy?

Nemde Marija Gimbutas 1991-es könyve⁴⁵⁹ is megerősíti Michelangelo Naddeo⁴⁶⁰ ki nem mondott sejtését a férfiistenek – általában az istenek – keletkezésének a mechanizmusáról? Nemde világosan belátható, hogy bár a jégkorszak végi Vénusz szobrokat istenségnek szokták nevezni, de minthogy arcuk nincs, nem személyek, nem istenek, hanem jelképek? Nem igaz talán, hogy a Dolni Vestonice (és a jelen előtti 25000 éves Szeleta, vagy esetleg Perigord) műveltségének embere a női szobrokat úgy áldozta fel, hogy felrobbant a megütésekor, ami nem istentisztelet, sőt, és azoknak jószerint feje sincs, nem hogy arca lenne?

Nem kell ma már a finnugorizmus ismert kritikáit ismerni, ha beszélünk róla? Nem kell a magyar kultúra jellegzetességeit ismerni, ha a finnugorizmusról beszélünk? Nem kell a régészeti műveltségekkel tisztában lenni, ha őstörténetről beszélünk? Nem kell ismerni a kárpáti-bronz műveltséget, amikor a bronzkorszakról beszélünk?

Alátámasztja-e valami, hogy volt vaskohászat Sumérban? Nemde fél évezreddel korábban s a sumérok eltűnését megelőzően a hettiták már kovácsoltak vasat, és az egyiptomiaknál is előfordult néhány vastárgy, de Sumérban nem? Nemde a Tátrában meg ezeknél közel egy évezreddel korábbi vas olvadáspontjánál nagyobb hőmérsékleten működő kemencét találtak? Mi a jelentősége, hogy a vas szó a finnugor nyelvekben általában ércet jelent?

A 12 ezer helységnévből mennyi alapján vonjunk le következtetéseket? Mi bizonyítja, hogy itt minden név iráni? Mit jelent ebben az esetben az iráni? Nem probléma, hogy ezidőben Iránban nem 'iráni' nyelveket beszéltek, hanem ragozót? Mi közünk az indiai uralkodó dinasztiákhoz? A józan, átfogó vizsgálódáshoz nem kellene áttekinteni a kérdéskört, ha nem is az egészet, mint mi tesszük, de annak legalább meghatározó részét?

Szükséges-e egységben látni, egybefogni a múltunkat illető minden adatot, összefüggést? Kiemelhetünk belőle valamit és valamilyen mai célnak rendelhetjük alá az egészet?

Ha a kazah madjarok a magyarokhoz állnak genetikailag a legközelebb, de a magyarok viszont nem hozzájuk, akkor az mit jelent és mit nem? Ha a madjar és magyar távolsága nagy, amint egyébként elismerik, az mit jelent?

Ugyan miért lenne elegendő a magyar műveltség ismerete nélkül, csak a krónikáinkkal foglalkozni a magyar őstörténetet illetően?

Mi pedig azt bizonyítottuk, hogy a magyar nyelv a több tízezer éve itt folytonos nép nyelve, amely mindenféle üldöztetés ellenére itt fennmaradt: a nép és a nyelve egyaránt, műveltségét annyira megőrizve, hogy nyelvünk még ma is mellérendelő jellegű, amint gondolkodásunk is – ha nem hagyjuk elkorcsosulni az alárendelésre épülő európai környezetben. A magyar csak itt, a Kárpát-medencében alakulhatott ki, mert arra a fokra, ahol már 1000 évvel ezelőtt volt, állandóan vándorló, helyváltoztató életmóddal és környezetben nem juthatott volna. Az egyetlen, ami Európából a keleti sztyeppére utal, az az ún. Óbolgár krónika, amely a Dulo család részének tekinti Attilát – Avitochol néven. De ez is lehet hamis, késői és mesterkélt alkotás.

A keleti sztyeppe hunoknak tekintett műveltsége az Urálig követhető, nem látni, hogy hol és mikor lépett át onnan a Volgán. Pedig a történeti hagyomány szerint, amit talán máig rosszul értelmezzünk, Attila elődjének 'hunjai' onnan, a Volga innenső oldaláról indultak két

---

⁴⁵⁹ Gimbutas 1991.

⁴⁶⁰ Michelangelo Naddeo: *A magyarok Európa őslakosai. Nem is volt igazi honfoglalás, csupán visszatértünk saját földünkre?* Videók <https://internetfigyelo.wordpress.com/2015/03/24/michelangelo-naddeo-a-magyarok-europa-oslakosai-azaz-nem-is-volt-igazi-honfoglalas-csupan-visszatertunk-sajat-foldunkre/>.

évszázaddal később. Esetleg – horribile dictu – még a Volgát is félreértjük? – mint erre Fábíán Sándor felfedezései óta nem is eretnkség gondolni. Az az Orosz-síksági rész a kurgán műveltség része volt, és ezért nem tudható, hogy az a katonanép, amelyet Attilához kötnek, milyen nyelven beszélt. Annyi tudható, hogy korábban európai sztyepei pásztorok voltak. Az azt megelőző, jóval korábbi időkből látszik, hogy e sztyepei pásztorok a nyugati sztyeppéről nem északon, hanem a Kaspi-tótól délre jutottak át Ázsiába – és tolták maguk előtt a turk népeket. Osetzkyre Dénesre szokás hivatkozni,⁴⁶¹ de az ő adatait nem tudjuk ellenőrizni. Viszont szinte tény, hogy a hindu műveltség forrása is a Káspi nyugati részéről ered, és Észak-Indiába a Kr. e. II. évezred elején jutottak el a lovas pásztorok és vitték magukkal a később zoroasztrizmusnak nevezett hitvilágot. A turkok nem léptek be a Tarim-medencébe, ők attól északra jutottak ki a keleti sztyeppére, oda a mögöttük jövő kurgán (késő jamna) nép lépett – ők a tochárok. Egyértelmű, hogy a műveltségük a Volga-vidékivel azonos volt. Gyapjút szőttek, így a szövőszékeik nem feszített szálúak voltak, míg a Dnyepertől keletre lévőké az volt, mert lent szőttek. A tochárokat később váltották északról a turkok. Ezt lehet tudni, zömmel a régészeti anyag feldolgozása alapján (3. ábra). Ami ebből lényeges, hogy törzsi méretben az ókor végén, de még a középkorban is, volt némi mozgás, de nem Ázsia távoli részéről, hanem a kurgán műveltségi területről – ahonnan egyébként, most már a történeti hagyomány szerint, a kelták urai, a korábbi lovas elit is származott. A druidok legendái egyértelműen jelzik a népesség kettős műveltségét, és abban a druid legendák hagyományosan a nyugat-sztyepei folyókhoz kapcsolódnak. Ahogy a nordikus hitvilág forrása is a Volga északi kanyarjánál kiásott egyik sír tartalmára rezonál.

Deguignes mesterséges történelmet teremtett, nagy túlzásokkal, mert hiszen a középkori lovas műveltség embere, katonája lóháton nem 6-8000,⁴⁶² hanem csak kb. 1200 km-re⁴⁶³ tudott egyszerre legtávolabb eljutni és onnan visszatérni, anélkül, hogy létének forrásait helyből kellett volna biztosítania (napi 80 km-es átlaggal és kb. 30 napi szárított élelmiszerral számolva, s feltételezve, hogy víz és fű volt az úton). A mongol inváziót a mai Mongóliából ide, az eddigiek fényében, törölni kell. Egyébként Rogerius mester „mint szemtanú” visszaemlékezése a tatárjárásról eléggé egysíkú, szűkös terű, mintha azok, akik véglegesítették a szöveget, vigyáztak volna, nehogy ellenőrizhető adat legyen benne. Az sem igaz, hogy a Kárpát-medence népességének történetét alapjaiban meghatározta volna az eurázsiai sztyeppéről érkező, különböző nomád csoportok inváziója a középkor során, mint ezt szokás még ma is hangoztatni.

A hunokkal ugyanis az ókor ért véget, és a középkor csak azután következett. Viszont a középkor előtt 4000 évvel a kurgán invázió valamennyire befolyásolta, de nem határozta meg a Kárpát-medencét, különben a magyar nyelv nem maradt volna meg. Hiszen a leigázást jelentő kurgán-hatás nyomán és mentén indoeurópaivá vált körben Európa vonaldiszes kerámia műveltsége a Kárpát-medencén kívül. Ugyancsak érintetlenül hagyta a Kárpát-medence letelepedett műveltségét a későbbi kimmer és szkíta vezértörzsek betelepődése is, ahogy a római időkben itt megjelent szarmatáké szintén. Ráadásul ezt a sztyepei meghatározó mivoltot a hunok esetében hangoztatni, az Álmos-Árpád vezette úgynevezett honfoglalás visszavetítése 500 évvel. Milyen alapon, ha az ázsiai „hunok” és az európai „hunok” között nincsen kapcsolat? Ez is a történelemhamisítás utólagos műve, mint még több nyugati szereplő nép és személy a középkorból, valamint az a legalapvetőbb és máig vádként hangoztatott állítás is, hogy az ide érkező vérszomjas nomád magyar hódítók elnyomták az itteni germán és szláv kultúrnépeket.

---

⁴⁶¹ Osetzky 1977.

⁴⁶² Egy ausztrál kalandvágó férfi az utat jól megszerve lovagolt el Mongóliából Magyarországra: „Tim Cope modern Marco Polo-ként járta be Mongólia, Kazahsztán, Dél-Oroszország, Ukrajna és Magyarország pusztáit. Megküzdve az időjárással, a lopásokkal, a bürokráciával, nagyrészt egyedül tette meg a tízezer kilométeres útszakaszt három év alatt.” (<https://www.lovasok.hu/lovastura/mongoliatol-magyarorszagig-lohaton/>)

⁴⁶³ Ez a mai Budapest–Kijev távolság, de akkor úttalan utakon kellett volna megtenni.

Pedig ez éppen fordítva volt tehát: a mi békés népünk mindig is itt élt, míg a harciasságot sorozatosan behozták, vagy felújították az ideérkezettek. Az írott történelemben ebből az időből velünk kapcsolatban szereplő népeket vagy hatalmi csoportokat megcserélve, a Kárpát-medencei földműves magyarokat tették meg behatoló hódítóknak, és a hódító szándékúakat mondják őslakóknak. Az őslakókat messziről idejöttnek, az esetleg messzebbi kapcsolatokkal bírókat ősidők óta itt lévőnek. Bíborbanszületett Konstantin is, úgy tűnik, mintha teljes mértékben egy mai térképen mozgatná a szereplő népeket vagy hatalmi csoportokat. De műve, *A birodalom* kormányzásáról csak 1135 évvel ezelőttig megy vissza, nekünk viszont van itt a Kárpát-medencében sok 4000, 5000, 6000, 7000, 8000, 9000, 14000, 40000, 80000, 120000, 300000, 450000 éves adatunk is önmagunk folytonosságára. Mind olyan jellegű, ami a magyarság lényege, és ebben itteni folyamatosságot mutat. Tehát az elmúlt 4000 évből is van, amely itt előbb a kelta és szkita korszak, majd a római és szarmata, hun, hunbolgár vagy avar és magyar.

De ezekben végig látszik, hogy a földműves-állattenyésztő-kézműves-fémműves nép nagy tömegei nélkül semmilyen hatalmi képződmény nem lett volna itt életképes. Lényeges az is, hogy mi már igen régóta honvédelmi harcot folytatunk. A hamisítások őseinket vérengző vadaknak mutatják, de esetleg Álmos és Árpád legendája ugyanolyan csillagmítosz, mint Attila Nibelung-köre.⁴⁶⁴ Komolyan kell venni az új időadatokat is, illetve azt, hogy egy-egy számukra ismert eseménysort visszavetítettek a múltba, esetleg többször is, s a maguk modern-kori érdekei szerint alakították a múlt szereplőit.

4.1. A korai magyar állam jellege

Csak a Jamna műveltség átalakulása kurgánná hozta magával a harciasságot, a háborút a Földön. Korábbi időkből ismerjük eme hatalmi jelkép temetkezési építményeknek a vadállatok elleni védelmi célú párhuzamait. Ezek a harciasok támadásai ellen is védelmet nyújtottak. A Kárpát-medence nagyszámú népessége kizárta magából a kurgán inváziók máshol erős hatását, azután pedig a harcias hódítókat beolvasztotta, és végül saját haderőt állított a maga védelmére.

Az István királyról és művéről szóló könyvében Györffy György alapos áttekintést adott a középkori magyar állammal kapcsolatos elméleti megítélés történetéről.⁴⁶⁵ Legfontosabbként már az elején leszögezte, hogy „azok a fogalmak, amelyek a kora középkori fejlett társadalmi szervezetekre használunk (állam, feudalizmus stb), a maguk idejében nem voltak ismeretesek; alapszavaikon (res publica, feudum stb) eredetileg mást értettek, mint mi értünk, és mai jelentésüket hosszú fejlődés után az újkorban nyerték el”. Továbbá „múltán merül fel az aggály, hogy az antik és középkori államról beszélve olyan modern elképzelést vetítünk vissza a múltba, ami a maga idejében nem létezett.”⁴⁶⁶

Mi pedig elmondhatjuk, hogy ez méginkább így van, ha a régen még tudományosnak tekintett megközelítés már elavulttá vált, mert az újabb tudományos eszközök révén sokkal gazdagabb képünk van a régmúltról, és az összefüggéseket új fogalmak használatával lehet jól megragadni. Ilyen esetet többet láttunk eddig a magyarság korai története és ókora esetében, de a középkorunkat is sújtja a mulasztás, hogy történészeink – Györffy szintén – nem ismerik, vagy nem veszik figyelembe például a kettős társadalom fogalmát, vagy a mellérendelés ősi elvének érvényesülését, amiből olyan farkasvakság keletkezik, ami miatt nem látják meg sem a középkori magyar állam egyedülállóságát, sem az ennek tagadása számára született, velünk kapcsolatos elvi és módszertani történelemhamisítást. Hozzájárult e vaksághoz a marxizmus

⁴⁶⁴ Lásd Darai Lajos: Hősök (héroszok) és népalkotó emberek. *Acta Historica Hungarica Turiciensia* 35. évf. 1. sz. (2020.) https://epa.oszk.hu/01400/01445/00060/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2020_01_444-500.pdf. 62 <https://scholar.google.com/citations?user=xy2a0hMAAAAJ&hl=en#>.

⁴⁶⁵ Mintegy eldugva a hatvanoldalas szakirodalmi jegyzék végére.

⁴⁶⁶ Györffy György: *István király és műve*. Gondolat, Budapest. 587, 588.

kizsákmányolás-elmélete, ami passzív elnyomottként tekintett a népre mint kizsákmányolt osztályra, vagy csak lázadásaira összpontosított, amint a jelenben gerjesztett 'osztályharcot' igazoló régi előzményekre. Így nekünk most ebben az irányban kell kritikát gyakorolnunk, felhasználva mindazt az elméleti ismeretet, amit ennek ellenére történettudományunk felhalmozott, és azt az új látásmódból fakadó ismerettöbbletet, amit a csak manapság elérhető eszközök adattöbbletének elemzése jelenthet.⁴⁶⁷

Szögezzük le, hogy amint mai nyugati szerzők beszélhetnek a római birodalom végi idő kapcsán Észak-Franciaországról, második Belgiumról stb,⁴⁶⁸ ugyanúgy mi is emlegethetjük Pannóniát, Dáciát korai Magyarországgént, különösen mivel a lakosság többsége ősidők óta folytonos itt. És ha Vernand Vercauteren kevés adatot talált a Meroving-korból, akkor – mint könyve recenziója, E. Jarry mondta⁴⁶⁹ – feldúsította azokat, felhasználva a máshonnan ismert adatokat, a városok életének leírásait, a helytörténetet, ipar- és gazdaságtörténetet, a kereszténység felvételével járó fejleményeket, mint a templomépítések, püspökségek, apátságok alapítása, a közigazgatási fejlemények és katonai intézkedések emlékezete, valamint minden más korai híradást kritikával kezelve és a biztos XVIII. századi adatokból következtetett vissza akár a III. századi lakosságszámmra a város területét figyelembe véve, továbbá a germán barbár betörések hatására, illetve a normann invázió⁴⁷⁰ elhárításának erőfeszítéseire fordította figyelmét.⁴⁷¹ Ugyanúgy mi is beépíthetjük történelmünkbe a várak, városok valóságos helytörténetét, az egyházi és polgári élet fejleményeit, a gazdálkodásról, a vásárokról, az ipari és a kézműves teljesítményről szóló beszámolókat, a katonai erőfeszítéseket, és az összes elérhető, megfelelő kritikával kezelt adatot, és egyből gazdagabbá válik a mi történelmünk is.

Van aztán még nálunk egy további óriási előny a nyugati világhoz képest, amiről történetírásunk nem hajlandó tudomást venni, hogy itt az eurázsiai földrész minden hatalmi tapasztalatát összegző és így igen erős katonaság tevékenykedett a hun, avar és magyar nevezetű seregek idején – különösen ha ugyanarról a hatalomról van szó. Ezt e hatalmi tényezők fölénye és kiemelkedő sikerei eléggé bizonyítják, mialatt az államszerkezet vagy szervezet nyugat-európai mintaként szerepeletetett alakzatai ezt meg se közelítették. Mindennek eltüntetését azzal a bűvész trükkel végzi a nyugatias történettudomány nálunk is, hogy az elvont állameszményhez közelinek mutatja a nyugatot és távolinak a keletet vagy minket. Ennek megfelelően Györffy például egyetértett Szűcs Jenővel a keleti társadalomfejlődés állami jellegzetességeivel kapcsolatosan abban, hogy „a steppén megjelenő 'újbarbárok' – köztük a magyarok – azt a szervezeti szintet képviselték, mint a népvándorlás kor germán barbárjai (Gentilizmus; Történelmi Szemle 14 [1971]. 201). Nem volt lényeges különbség a germánokat hódoltató hunok és a magyarokra uralmukat kiterjesztő türkök szintje között sem, noha a türk

⁴⁶⁷ E részletes kritikát lásd Darai Lajos: A magyar állam jelleme: képviselet, nemzet. *Acta Historica Hungarica Turiciensia* 31. évf. 5. sz. 2016.

https://epa.oszk.hu/01400/01445/00019/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2016_5_0320-0426.pdf.

⁴⁶⁸ Julius Caesar Gallia Belgica néven csatolta az 'első Belgiumot', a mai országnál sokkal nagyobb területet Galliához, majd a frankok országához tartozott a 'második Belgium', akik felosztották a területet. Belgium aztán csak 1830-ban lett független állam. Fernand Vercauteren: *Étude sur les Civitates de la Belgique seconde. Contribution à l'histoire urbaine du Nord de la France, de la fin du IIIe siècle à la fin du XIe siècle*. Tome XXXIII des Mémoires de l'Académie royale de Belgique. Marcel Hayez, Bruxelles, 1934.

⁴⁶⁹ F. Jarry: „Fernand Vercauteren. Étude sur les civitates de la Belgique seconde. Contribution à l'histoire urbaine du Nord de la France, de la fin du IIIe siècle à la fin du XIe siècle.” *Revue d'histoire de l'Église de France*, Année 1935. Vol. 21. Nr. 91. https://www.persee.fr/doc/rhef_0300-9505_1935_num_21_91_2741_t1_0236_0000_1.

⁴⁷⁰ Heribert Illig: *A kitalált középkor. A történelem legnagyobb időhamisítása*. Allprint Kiadó, 2002. a 'normann inváziót' is meg nem történtnek tekinti.

⁴⁷¹ Jarry 1935, 236-238.

kazárok államszervezete Khorezm, Perzsia és Bizánc határán idővel jelentős fejlődésen ment át.”⁴⁷²

De ez nincs így, hiszen elődeink – mint már sokszor bizonyítottuk – sosem éltek a szteppén. És ezt az összemosisi gyakorlatot germánok és hunok, germánok és türkök közt szintén ki kell dobni. A győztes hun szervezetet nem lehet a legyőzött germánnal azonosnak venni. Ennél sokkal árnyaltabb képünk van Európa későókoráról, kora középkoráról. Ebben sem a kurganizálást végzőket, sem a nordikus hitvilág felsőbbrendűségére építő hódítókat, majd a legkésőbbben északról indult germán hatalmi csoportokat nem lehet egy napon említeni a származék óta a pártus–perzsa tapasztalatokat is érvényesítő hun/magyar harcmóddal, amely nem a kegyetlen hódítást, hanem a letelepedettekkel szövetséges katonai védelmi műveleteket jelentette. A gótok végigpusztították Dél- és Nyugat-Európát, mialatt a Hun Birodalom annál is nagyobb területen tudta egyesíteni a harcias törzseket és a letelepült földműveseket, kézműveseket. A Kárpát-medencében a hun hatalmat követő avar pedig már államszervezeti szinten máig folytonos intézményeket vezetett be. Az árpádi magyarok – ismeretesen – folytatták az avar államépítés és védművi tevékenység eredményeit, sőt az avar világ vallási téren a keresztény előzményt jelentette, valamint a magyar hatalom fegyveres ereje hozzájárult a nyugat-európai terület és hatalom meghódításához, megszilárdításához, mégha azt a hálátlan nyugat a mi rabló hadjáratainknak tünteti is fel.

Ugyancsak hiányos ténykészletet tapasztalunk a középkori keleti társadalmi és tulajdonviszonyok bemutatásánál, ha abból hiányzik az állatvagyon tulajdona. Pedig ennek mozgékonyasága sokkal rugalmasabb társadalomszerkezeti változásokat, alkalmazkodást tesz lehetővé, mint az ingatlan föld és építmény. A nagyszámú nagyállattal való – harci – közlekedés előnyeit most nem is taglalva. Ugyanakkor ez a mozgékonyaság és erő, hatalmi tényezőként, a letelepült földműves-állattenyésztő-kézműves lakossággal szövetkezve még remekebb lehetőségekkel bír. Györffy azonban a nyugat-európai földbirtok kétféle tulajdonának fogalmait taglalva, ismételten ennek a keleti tulajdonláshoz mért előnyei szószólojaként nyilvánult meg, egyenesen „nomád szervezetű társadalomnak” nevezte a X. századi Magyarországot. A hamis, lejárató megbélyegzést aztán fogalmilag próbálta alátámasztani, de sikertelenül, mert egyrészt szó sem volt nomád társadalomról itt akkor, másrészt az előnyös tapasztalatok beépülve az államszervezetbe, sokszorta sikeresebbek voltunk ekkor, mint a nyugat-európaiak. Pedig Györffy jól tudta, mert idézi, hogy „a régi magyar nyelvben a jó ~ jav jelentette az ingó javakat, mint arról a XI. századi javszedő (joccedech) tanúskodik, és a jószág (1372) a vagyon összességét, ami lehetett állat- és földbirtok egyaránt. (A magyar nyelv történeti-etimológiai szótára I-III. Szerk. BENKŐ L.-KISS L.-PAPP L. Bp. 1967-76.)” És még azt is tudta, hogy a jószág szó „nem vett fel hűbértartó jelentést.”⁴⁷³

Ennek ellenére ragaszkodott hozzá, hogy „a X. és XI. századi magyar fejlődésben az úr ’herceg’ élvezte ország ország ’dukátus’ tekinthető hűbéri jellegű tartományuraságnak. Ez ui. olyan territórium volt, amelynek jogait és hasznát nem az uralkodó, hanem a herceg, olykor pedig egy német ’dux’ (Hont, Pázmány, Orci) élvezte dukátusa idejére... Az államszervezés idején feltűnő tartományuraságok, amik élén egy-egy ’dux’ állt (pl. Gyula-Zoltán, Ajtony-Csanád, Győr stb), kezdetben hasonló jogokat biztosítottak uruknak, mint a dukátus, s meglehet, hogy István korában a bajor-sváb udvari főemberek a hűbértartó formáit is ’importálták’ a koronázás és a kardszentelés rítusaihoz hasonlóan.”⁴⁷⁴

Igen értékes adat ez a tartományuraság. De ennyire kiemelni a német és bajor-sváb hatást a magyar királyi udvarra akkoriban nem helyes. Nézzük meg, mi is a hűbéresség a Györffy nyújtotta fogalmi áttekintés szerint nyugaton, s aztán majd ezzel vessük össze a mi viszonyainkat, amit ő is megtesz: „A kora középkori Európában a földbirtok kétféle tulajdonban

⁴⁷² Györffy 1977, 588.

⁴⁷³ Györffy 1977, 591.

⁴⁷⁴ Györffy 1977, 591-592.

jelenik meg, mint örökös jogú birtok, és mint hűbérbirtok.”⁴⁷⁵ Előbbi germán neve az allodium, utóbbié a feudum. S imént láttuk, nálunk az ingó (jó, jav) és ingatlan (jóság) birtok volt megnevezve, utóbbi lehetett föld- és állatvagyon. Ráadásul „a hűbériség klasszikus nyugat-európai formáját azáltal nyerte el, hogy a hűbérbirtok összekapcsolódott az úr és hűbérese közti jogviszonnyal. Jogilag nem szabályozott alárendeltségi viszony a legkülönbélebb társadalmakban kialakult, Róma is ismerte az uralkodó és kísérője (comes), valamint a patronus és cliense intézményét, a nyugat-európai társadalmi fejlődésbe új szint azonban a germán katonai kíséret (trustis) beépülése hozott az antrustiónak vagy gasindusnak nevezett kísérő vitézzel, ami elvezetett egyrészt a hűbérúr (dominus, senior), másrészt a hűbéres fegyveres (miles, vassus, ill. vasallus) intézményes kapcsolatához.”⁴⁷⁶ A szolgát jelentő vasallus a VIII. századtól ’függő szabad ember’ értelmet kap, és a IX. századtól válik általánossá „a hűbérbirtokot élvező, s ennek fejében hűséggel és katonai szolgálattal tartozó ’vazallus’ megnevezésére, aki maga is urává válhat kisebb vazallusoknak. A nyugat-európai feudalizmus klasszikus megjelenési formájában a két tárgyalt jelenség kapcsolódik össze: egyrészt a hűbérbirtok, másrészt a vazallusi függőség a maga emeletes, piramisszerű kapcsolataival és rituális formáival.”⁴⁷⁷

De a római jogi szabályozás közismerten aprólékos és társadalmilag ellenőrzött, ezért inkább azt tarthatjuk különbségnek, kifejezetten visszalépésnek a nyugati hűbériségben, hogy a közviszonyok helyett olyan személyi függőség jelenhetett meg, ami az egyes embert – az alárendeltet – inkább kiszolgáltatta a helyzetnek. A fölrendeltet pedig olyan bebetonozott előnyökhöz jutottak, ami könnyen kárára mehetett a teljesítményüknek az egész társadalom szempontjából. A kiskirálykodás és a vérre menő torzsalkodás nem véletlen akkoriban ott, amibe a behívott magyar csapatok beavatkozása magyar diplomáciai érdekeket is szolgált. Ez utóbbi állítás persze még nem elfogadott hazai történész körökben, és Györffy fél tucatnál többször használta e könyvében a ’kalandozások’ mára elavult kifejezését.⁴⁷⁸

Felmerül még az isteni rend kérdése, hogy mennyire összevethető, nem a középkori nyugat-európai, de a mai igazságosság fogalmunkkal. Azaz jogilag szabályozottnak mondani a hűbériséget erős túlzás, ha a jogot nem a hatalomra jutottak erőszakos uralkodási és hatalommegtartó gyakorlata eszmei eszközének tartjuk.

Nézzük hát az üdítő, ma is vállalható magyar gyakorlatot! Előtte azonban el kell hárítanunk Györffy kísérletét, hogy összemossa bennünket a mongolokkal és ázsiai türkökkel. Egyáltalán a nomádokkal. Nomadizmus ugyanis Európában nincs is, mert a nomadizmus meghatározatlan végcélú és kimenetelű legelőkeresést jelent, míg Kelet-Európa szeppei és legeltethető területein legelőváltó pásztorkodás folyt. A sztyeppén innen, azaz a Dnyepertől nyugatra földművelés folyt, azt kiegészítő szilaj és istállózó állattartással. Györffy azért idézi fel Ázsiát, hogy majd Árpádot és vezéreit hasonló helyzetben tudja bemutatni a Kárpát-medencében: „Türk feliratok és a mongol kori feljegyzések szerint a steppén megvolt a földtulajdon sajátos formája, a körülhatárolt legelőterület, a rajta levő szállás, ember és állat tulajdona. E tulajdon... társadalmilag a nemzetségek és a kíséret tagjai rétegének földtulajdonát jelentette... Adományba kapott birtok esetén egyéni tulajdonról beszélhetünk, mert a tulajdonos adományt tehetett belőle, ...az öröklés szeniorátusi rendje szerint háramlott tovább, ami azt jelentette, hogy nem volt elidegeníthető az igényjogosultak beleegyezése nélkül. Az adománybirtok és a korlátozott jogú örökbirtok mellett volt haszonélvezetre birt terület is.”⁴⁷⁹

---

⁴⁷⁵ Györffy 1977, 589

⁴⁷⁶ Uo.

⁴⁷⁷ Györffy 1977, 589-590

⁴⁷⁸ Például Györffy 1977, 623.

⁴⁷⁹ Györffy 1977, 590.

A már sokat emlegetett magyar mellérendeléses viszonyok, mellérendelő gondolkodás ugyanúgy jellemezte a magyar államiséget, közéletet, mint a mindennapi életet. Mérvadóként elfogadva az Encyclopedia Hungarica szócikkét a hűbériség fogalmával kapcsolatban (de csak azzal, mert a törzsek akkori létevel kapcsolatban mást gondolunk): A hűbériség olyan (nyugat-európai) „polgári intézmény, országos rendszer, mely szerint az ingatlanok valódi főtulajdonosa a fejedelem és a földbirtokkal rendelkező hűbéresek annak csak haszonélvezői voltak. Európában ennek kezdeti nyomai már nagy Károly császársága előtt jelentkeztek, de elterjedése csak a 10. század második felében vált általánossá. Magyarországon a hűbériség talajra nem talált, mert már a vezérek korában a birtoknak két fajtája létezett, a magán- és az állambirtok. A magánbirtokok a nemességi és ebből gyökerező családi birtokok voltak, de nem kizárólagos joggal, mert a főtulajdon jogával a törzs rendelkezett. Állambirtokot alkottak a várak, a végek és az ehhez tartozó javak. A törzsek felsőbbbségi joga I. István király idejében szűnt meg. Ez időtől ugyan voltak Magyarországon is hűbéri birtokok a külföldről bevándorolt lovagok számára, ez azonban inkább kivételnek számított.”⁴⁸⁰

A lényeg tehát, hogy nálunk „a hűbériség talajra nem talált”, de annyival azért módosítanunk kell a mondottakat, hogy szerintünk abban a korban már nem voltak törzsek Magyarországon. Valószínűsíthető, hogy a törzseket csak utólagosan látták bele a nemzeti alapon szerveződött, s több helyről szövetkezett ’honfoglalónak’ mondott nép különböző szerepet ellátó tagolásába. Ilyen nagy társadalom irányításával viszont csak megfelelően felkészült és erőteljes, határozott vezető, ill. vezetőség volt képes megbirkózni, mégpedig nagy kísérettel és jól felfegyverzett katonai, rendvédelmi csoportok által segítve.⁴⁸¹

És mivel az 1992-es lexikon szövegének megadott forrása a 19. század végi első magyar nagylexikon, mondhatjuk, látható, hogy addig élt a köztudatban mindaz a különbség, ami a magyar középkort a nyugatitól alapvetően megkülönböztette az államberendezkedést tekintve. Tudták, hogy „ebből a középkori szóból feodum s utóbb feudum, amely ős-germán eredetre vall, keletkezett a feudalitás, a hűbériség,” ami Taksony és Géza fejedelem idején vált „európai középkori társadalmi rendszerré,” és „hogya azzá válhatott, annak okát a germán népfaj jellemében, felfogásában találjuk meg. A germán felfogás szerint ugyanis a szabad férfinak tekintélyét emelte az, ha valamely kiváló vitéz egyénnek személyes szolgálatában állott, ennek érdekében harcolt, ahhoz mentül nagyobb hűséggel ragaszkodott. A harcokhoz a társaknak szükséges volta egyrészt, a társaknak személyes hűsége és önfeláldozása másrészt, alkotta két fő tényező elemét a feudalitásnak, amihez szükségessé vált a két elemnek egymáshoz jogi összeköttetésbe hozása, ami kétoldalú szerződési viszonyt szült. A hatalmas úr a kalandjaihoz, harcaihoz keresett segítő társaknak szerződésileg ígérte s esküvel is erősíté, hogy fenntartásukról gondoskodni fog, s részelteti őket szerzett vagy elfoglalandó birtokaiban. A társak viszont esküvel kötelezték magukat, hogy a harcokban a főurat hűségesen kísérik, s érdekében harcolnak.”⁴⁸²

De ha ilyen magánérdekek mentén szerveződtek, akkor igen messze voltak az állam valódi közhatalmi értelmétől, illetve gyakorlatától! Amit például a görög polisz, úgy tudjuk, sokkal korábban megvalósított. Azaz hódításra összeesküdött (későbbi szépítő szóval: szövetkezett) germán rabló (későbbi szépítő szóval: harci), hódító csapatról van szó, amely aztán hatalmi szervezetként is megtartotta a szoros személyi függést, aminek kölcsönösségi jellegét ’jogi összeköttetésként’ és ’kétoldalú szerződésenként’ értelmezik utólag, amiktől igen távol álltak ezek a rablócsapatok! Hozzájuk képest Árpád és vezérei a Vérszerződéssel

⁴⁸⁰ Hűbér címszó, Encyclopedia Hungarica A-H. Főszerkesztő Bagossy László. Hungarian Ethnic Lexikon Foundation. Magyarságtudat Lexicon Alapítvány, Calgary. 1992, 777-778.

⁴⁸¹ V. ö. Csámpai Ottó, Cser Ferenc, Darai Lajos: A magyar műveltségi és társadalmi egyedülállósága. *Acta Historica Hungarica Turiciensia* 23. évf. 2. sz. 2008. <http://epa.oszk.hu/01400/01445/00001/pdf/039-049.pdf>.

⁴⁸² Hűbér címszó. A Pallas Nagylexikona (1893-1900) IX. kötet. <http://www.mek.iif.hu/porta/szint/egyeb/lexikon/pallas/html/049/pc004985.htm#9>.

testvérükké fogadták az összes Kárpát-medencei népet. Ehhez képest Nyugat-Európában egy-egy hűbér szerződés egyáltalán nem a felek valamiféle a jogügylete volt, hanem olyan testvérré fogadás, ahol felek egyenlőtlen jogállással bírtak. És Árpádék (de már a hunok és avarok is, avagy egyetlen esemény ez, mint Fábíán mondja) felszabadították az országot a 'frank' – Anonymusnál római! – és a bolgár megszállás alól, valamint igazi szerződéses viszonyban berendezték az egyes közeli és távoli övezetek – tartományok – hatalmi életét. Meghagyva a régi magántulajdonosokat birtokukon, csak az ország közepét maguknak elfoglalva, a többi területet pedig a hadsereg tekintélyével és erejével nemcsak az országon belül, de távoli területeken is harcot vállalva tették biztonságossá. Nyugat-Európában viszont egészen más cél lebegett a harcias réteg szeme előtt, a terület meghódítása, alávetése, vagy más szerzeménnyel való gyarapítása. A meghódított terület a vezéré lett, aki osztott a zsákmányból az alvezéreknek is, akik még tovább, az ő alantas vezéreiknek.

Ha jól olvassuk Anonymust, mindezt nála is megtaláljuk: az Árpád vezette nemzetegyesítő bejövétel, beköltözés harcai, győztes csatái után Árpád és katonái bevonultak a fővárosba: „És amikor látták, hogy biztonságban vannak minden tekintetben, senki se képes szembeszállni velük, átkeltek a Dunán. És a révet, ahol az átkelést végezték, Moger-révnek nevezték, ama hét miatt. A fejedelmi személyek, kiket hetumogernek hívtak, itt hajóztak át a Dunán. Átkelven a Dunán, tábornok ült a Duna mellett fel a felső hévízvizéig. Ennek hírére a Pannónia földjét lakó összes római rohanást mentette életét. A rákövetkező napon pedig Árpád vezér meg minden főembere, az összes magyarországi katonával együtt bevonulva megszállta Atila király városát. És láttak az egész királyi palotaváros-négyszög építményei közül néhányat lebontva az alapzatig, másokat épségben, és ugyancsak megbámulták mindegyik kőépületet. És hogy így alakultak a dolgok, elmondhatatlan jó kedvük támadt, megértve, hogy addig a pontig azért nyerték harc nélkül el Atila városát, mert Árpád fejedelem Atila nemzetségéből származott. És minden nap Atila király palotájában étkeztek nagy meglepéssel barátságos légkörben ülészeve. És minden zene nekik szólt, és pedig hegedűk és sípok kellemes hangja az összes énekmondóval együtt. Az ételt, italt a vezérnek meg a nemeseknek arany-, a közrendűeknek meg parasztoknak ezüstedényekben szolgálták fel. Mert hiszen Isten a kezükre adta a többi környező ország minden gazdagságát. És minden hozzájuk érkezett vendéggel hosszas és élénk eszmecsere folytattak. És Árpád fejedelem a vele időző vendégeket földekkkel és nagy vagyonnal kegyeltette, és ennek hírére sok vendég özönlött hozzá, és örvendő időztek vele. Árpád vezér és övéi akkor húsz napig szíves-örömet Atila király városában maradt. És majdnem minden nap Magyarország összes katonája a vezér színe előtt, harci lovukon ülve, kerek ércpajzsokkal és lándzsákkal nagy tornát tettek. És a többi ifjú pogány módra játszott íjjal és nyíllal. Ez Árpád vezért nagyon jó kedvre derítette. És minden katonájának különféle ajándékot adott, úgy aranyból, mint ezüsből lévőket, és egyéb vagyont. És azon a helyen földet adott Kündünek, Kurzán atyjának Atila király városától el Százhalomig és Diósdig, és fiának egy várat a népe védelmére. Akkor Kurzán saját neve alatt nevezte. Amely név mind a mai napig nem merült feledésbe.”⁴⁸³

Egyértelmű tehát számunkra, hogy itt Árpád fejedelem beiktatási ünnepségéről van szó. Ennek nyitójelenetét örökíthette meg a Képes Krónika, amikor Árpád vezér hálaadó áldozatot mutat be Istennek serleget felmutatva, amikor Atila városát oly könnyen birtokba vehette, de nem csupán ezért, hanem annak a nagy eseménynek az alkalmából, hogy az országot addig sikeresen egyesítette, és fejedelmi címe megerősítéséért is bizonynyal. Korabeli *Te Deum* az mindenképpen (7. *ábra*). Utalunk itt még a Dümmert Dezső által idézett és elemzett, I. István királyunkat avató szertartásnak az érsek által a jövőendő királynak feltett egyik kérdésére: „Akarod-e az országot a te atyáidnak Istentől rendelt igazsága szerint kormányozni és

⁴⁸³ http://la.wikisource.org/wiki/Gesta_Hungarorum#De_portu_Moger. Saját fordítás. V. ö. <https://www.scribd.com/document/431495688/Anonymus-Gesta-Hungarorum-EREDETI>.

megvédeni?”⁴⁸⁴ Ez a királyavató szertartási rész ugyanis szintén arra mutat, – bár így sosem értelmezték, – hogy Szent István felmenői keresztények voltak: ha kell Árpádig, ha kell Atiláig. Így viszont már vitatkoznunk kell Dümmertről ama megállapításával, hogy csak képletesen lenne értendő, hogy „atyáinak Istentől rendelt igazságát” fogja követni a király,⁴⁸⁵ mert a nyugati szertartásrendre áttérés nem azonos a kereszténnyé levéssel, amit a magyaroknál elődeikig visszakövethettünk.⁴⁸⁶ (Zachar, 2006.)

7. ábra. Árpád felemeli a mives ivókürtöt (kelyhet), körülötte mindenki énekel.

Pár értelmezést azért fűzzünk Anonymus szövegéhez. A nála szerepeltetett névadó király, Magóg okán jelenhet itt meg a Moger, éppen mint a magyar nyelvben kivételes vegyes hangrendű szó, ami az -er utótaggal népnévvé lett. Hogy miért nem Magor – vagy akkor már Mager – lett a szó alakja, nem tudjuk. Talán előbbi a Hunor–Magor tulajdonnév kettős miatt foglalt volt. Utóbbit pedig a fordított út magyarázhatja, amin végigmenve Anonymusnak a hagyományt (Magor) és az egyházi törekvést (Magóg) egyesítő tudós ténykedése következtében keletkezett. A *g* mássalhangzó *gy*-vé válása, a *Megyer*–*magyar* értelmi elkülönülés pedig a magyar nyelvi életben kialakult megoldás lehet. A görög forrásban⁴⁸⁷ szereplő Megeré (Μεγέρη) alakhoz a Megyer név áll közel, bár Moravcsik Gyula úgy fordítja, hogy Megyerié – mármint a harmadik törzs.⁴⁸⁸ De Moravcsik hozzáteszi, hogy „a görög szöveg azt a benyomást kelti, hogy a közölt nevek, amelyeket genitivusi esetben (l. τοῦ Νέκη, τοῦ Μεγέρη, stb.) jegyzett fel a szerző, személynevek (ó Νέκης, ó Μεγέρης, stb.), noha kétségtelen, hogy azok honfoglalás korabeli magyar törzsek neve. A genitivusos szerkezetek használata olyan magyar kifejezésekből magyarázható, mint 'Buda vára', 'Nyék törzse' stb.”⁴⁸⁹

Ezt a Megeré személynevet vagy tulajdonnevet tehát törzsnévnek tekinti Moravcsik és történetíróink zöme, de elfelejtette bizonyítani, hogy abban a korban egyáltalán voltak-e még törzsek, mert egyébként nem voltak, mint láttuk. Konsztantinosz a *genea* (γενεά) szót használja, amit Moravcsik megszokásból fordít törzsnek, de van más jelentése is: születés, generáció, ami utóbbit talán nemzedéknek, nemzetségnek, vagy rokonságnak, régiesen akár törzsöknek is lehetne fordítani, de semmiképpen nem törzsnek. A törzs a koiné görögben amúgy is: fülé –

⁴⁸⁴ Dümmertről Dezső: *Az Árpádok nyomában*. Harmadik, javított kiadás. Panoráma, Budapest. 1977, 170.

⁴⁸⁵ Dümmertről 1977, 171.

⁴⁸⁶ Lásd Zachar József: *Egy az Isten, egy a Nemzet. Írások Jézus-hitű magyar eleinkről*. Heraldika Kiadó, Budapest, 2006.

⁴⁸⁷ Konsztantinosz Porfirogenész: *De administrando imperio* (A birodalom kormányzásáról).

⁴⁸⁸ Moravcsik 1984, 46.

⁴⁸⁹ Moravcsik 1984, 47.

φυλή.⁴⁹⁰ Az egész egyesült népre értett magyar alak lehetett az egyetemesebb, a görög alak a különleges kivétel.

Továbbá ha Anonymus az összes magyarországi katonát emlegeti, akkor nemcsak a bejött Árpád-katonaság vett részt a hadműveletekben és az ünnepségen. Azaz az őslakos népet nem kellett leigáznuk.

Anonymus a *palatium* szót használva utal régi Óbuda négyszögletű alakjára: „A Forum Romanum mellett emelkedik a város bölcsője a Palatinus, amelyen a hagyomány szerint Romulus szántotta körül az első város, a 'Roma Quadrata' területét, és itt építette fel házát is. Egyre többen építkeztek itt, a köztársasági kor vége felé már csaknem kizárólag a gazdagabb családok lakták. A Palatinus szóból származik az Európában mindenfelé elterjedt palota szó is.”⁴⁹¹ Azaz „a palatinusi várost szokták volt négyszögű alakjáról Roma quadrata névvel jelölni”.⁴⁹²

Nem az étkezésen, a mulatozáson, hanem az ülésezésen volt tehát a hangsúly. Magyarán Árpád és vezérei országgyűlést tartottak, ahová meghívták az addigi országurakat. Ezt aztán Anonymus megismételteti velük Szeren is, ami utólagos betoldás lehet. Ezzel szemben viszont Zolnay László – amint a hazai tudomány szinte egésze – a XX. század utolsó előtti évtizedének kezdetén is még ugyanúgy értelmezi Anonymust, mint száz évvel korábban Stephan Schönwiesner, amikor tivornyázásnak állítja be Árpád budai országgyűlését. Még „az ebek is bort vedeltek”, írja, de ilyen nem található Anonymus szövegében.⁴⁹³

Ott viszont a Kárpát-medencei lakosságot már az avar-korban is szórakoztató hősmondák előadásáról lehet szó, amiről a VII. század első felében élt görög történetíró, Theophylactos emlékezik meg az avar történeti irodalom legjelentősebb forrásművének tekinthető *Historia Oikumenike* című munkájában.⁴⁹⁴ A birodalmi főváros birtokába jutván az egész magyar hatalom minden ereje által szerzett gazdagság jelképeivel éltek. Árpádot tájékoztatták az ország állapotáról, a jövő lehetőségeiről. Az egész terület népességének képviselői megjelentek és nemzetté, állammá szerveződtek, és Árpád a honvédő hadsereget is megszervezte.

Mindennek jószágát és szépségét Anonymus is megőrizte: „Magyarország tehát boldog, jutott neki adomány sok; hisz örülhet minden órán, deákjának ajándékán, mivel megvan íme neki királyai és nemesei származásának a kezdete”. E kezdet tehát Álmos, és „ezekért a királyokért pedig legyen dicséret meg tisztelet az Örökkévaló Királynak és Anyjának, Szent Máriának, s az ő kegyelméből Magyarország királyai és nemesei bírják az országot boldog véggel, most és mindörökké. Ámen.”⁴⁹⁵ Anonymus áhítatát ma önérzetességnek mondanánk, de az ő érzése ennél sokkal több, mert elfogadta, hogy „haladjunk a történelem útján, s úgy, amint a Szentlélek sugallja”.⁴⁹⁶ Álmos királyt pedig így jellemezte: „Álmos egyszersmind kegyes, jóakarátú, bőkezű, bölcs, derék katona volt; vidám adakozó mindazok részére, akik Szcítia országában abban az időben katonák voltak. Midőn pedig Álmos az érett kort elérte, mintegy a Szentlélek ajándéka jutott neki, s így pogány létére mégis hatalmasabb volt és

⁴⁹⁰ <https://hu.wiktionary.org/wiki/%CF%86%CF%85%CE%BB%CE%AE>.

⁴⁹¹ Atom: A Palatinus domb Rómában. Róma Direct Connection honlap. 2013. <http://roma-nevezetessegei.blogspot.hu/2011/11/palatinus-domb-romaban.html>. Pecz [1902- 1904] Vilmos: Róma címszó. Ókori Lexikon. Franklin Társulat, Budapest. Elektronikus kiadás: Arcanum Adatbázis Kft., 2002. <http://mek.oszk.hu/03400/03410/html/7238.html>.

⁴⁹² Pecz [1902- 1904] Vilmos: Róma címszó. Ókori Lexikon. Franklin Társulat, Budapest. Elektronikus kiadás: Arcanum Adatbázis Kft., 2002. <http://mek.oszk.hu/03400/03410/html/7238.html>.

⁴⁹³ Zolnay László: *Az elátkozott Buda – Buda aranykora*. Magvető, Budapest, 1982, 83-84.

⁴⁹⁴ Fehér Máttyás Jenő: *A „Waltharius manu fortis” hősköltemény avar vonatkozásai*. 2012, 1. <http://www.szilajcsiko.hu/magyar-ostortenet/fmj-avarvonatkozas>.

⁴⁹⁵ Kezdődik az előbeszéd a magyarok cselekedeteihez c. fejezet. Anonymus: *Gesta Hungarorum*. Fordította: Pais Dezső. 2014. <http://mek.oszk.hu/02200/02245/02245.pdf>.

⁴⁹⁶ Anonymus 2014, Miért mondják azt, hogy hungarusok? c. fejezet.

bölcsebb Szcítia összes vezéreinel. És az országnak minden dolgát abban az időben az ő tanácsai szerint vagy az ő segítségével intézték.”⁴⁹⁷

Az itt szereplő „pogány létére” kitétel – a fentebb mondottak szerint – hamisítás lehet, amit Álmos nem római kereszténysége indokolhatott. De ha valakit ez nem győzött meg, vegye figyelembe Álmos nevének eredetét. Ezt itt még a hagyományos fordítás szerint elemezzük: „isteni, csodás eset következtében nevezték el Álmosnak, mert teherben levő anyjának álmában isteni látomás jelent meg turulmadár képében, és mintegy reá szállva teherbe ejtette őt. Egyszersmind úgy tetszett neki, hogy méhéből forrás fakad, és ágyékából dicső királyok származnak, ámde nem a saját földjükön sokasodnak el. Mivel tehát az alvás közben feltűnő képet magyar nyelven álomnak mondják, és az ő születését álom jelezte előre, azért hívták őt szintén Álmosnak. Vagy azért hívták Álmosnak, – ami latinul annyi, mint szent, – mivel az ő ivadékaiból szent királyok és vezérek voltak születendők.”⁴⁹⁸

Így tehát Álmost nem kereszténynek, hanem szentnek nevezi Anonymus. Mivel Szent Pál a leveleiben a szent szót keresztény értelemben használja és ezt Anonymus is jól tudta, attól, hogy Álmost Anonymus szentnek nevezi, nem kell őt az Egyház által szentnek nyilvánítottak tartanunk, elég, ha Anonymus e helyének szent szavát egyszerűen kereszténynek értelmezzük. Viszont az Álmos név kapcsán Anonymus egyértelműen a Szentlélek sugalmazásának látja ezt az álmot, mert éppen előtte vetette el, hogy ennél alantasabb álmot elfogadjon: „Ha az oly igen nemes magyar nemzet az ő származásának kezdetét és az ő egyes hősi cselekedeteit a parasztok hamis meséiből vagy a regösök csacsogó énekéből mintegy álomban hallaná, nagyon is nem szép és elég illetlen dolog volna.”⁴⁹⁹

S mivel az áldott állapotban lévő asszonyt nem kellett még egyszer teherbe ejteni, ezért hogy Anonymust felmentsük a hamis vád alól, hogy nem tudja, mit beszél, nézzük meg ennek a résznek is a pontos fordítását. Mert ez az Anonymus-féle krónikaszöveg egyúttal bizonyítja szent királyaink előtti fejedelmeink szentségét. Emese álmáról van szó, amelyben Álmos anyjának, a már áldott állapotban lévő Emesének álmában isteni látomás adta tudtára, kerecsen – mennyből az angyal – képében hozzá érkezte, hogy olyan küldetés adatik neki, olyan szent terhet is kap mintegy a várandó gyermekével együtt, ami által nemzetsége – ugyan nem a jelen lakóhelyen – megszorodván királyi dicsőséggel ruháztatik fel. Mert a latin szöveg pontosabb fordítása így szól: „De Álmosnak isteni végzésből lett nevezve, mivel várandós anyjának álmában isteni jelenés tűnt fel kerecsen alakban, hogy akinek érkezte mintegy méltóvá tegye őt. És tudassa vele, hogy méhéből olyan folyam(at) jövend elő, (hogy) ágyékából dicsőséges királyok szaporandjanak, de nem az ő földjén sokasodnak majd el. Minthogy tehát az álomlátást magyarul álomnak nevezik, és leszármazása álommal volt jelezve, ő maga is Álmosnak hívatott. Avagy azért hívták Álmosnak, vagyis szentnek, mivel ivadékaiból szent királyok és hercegek voltak születendők.”⁵⁰⁰ Hogy ez a helyesebb fordítás, hogy ez tehát egyfajta „Angyali üdvözlét”, azt megerősít Álmos szentnek mondott neve, és a kerecsen–karácsony áthallás, az isteni jövendölés általi szentség elnyerése Álmos felé.

⁴⁹⁷ Anonymus 2014, Álmos az első vezér c. fejezet.

⁴⁹⁸ Anonymus 2014, Álmos vezér c. fejezet.

⁴⁹⁹ Anonymus 2014: Kezdődik az előbeszéd a magyarok cselekedeteihez c. fejezet.

⁵⁰⁰ „Sed ab euentu diuino est nominatus almus, quia matri eius pregnantis per sompnium apparuit diuina uisio in forma asturis, que quasi ueniens eam grauidauit. Et innotuit ei quod de utero eius egredieretur torrens, et de lumbis eius reges gloriosi propagarentur, sed non in sua multiplicarentur terra. Quia ergo sompnium in lingua hungarica dicitur almu, et illius ortus per sompnium fuit pronosticatum, ideo ipse uocatus est almus. Vel ideo uocatus est almus id est sanctus, quia ex progenio eius sancti reges et duces erant nascituri.”

https://la.wikisource.org/wiki/Gesta_Hungarorum#De_almo_primo_duce. V. ö. Anonymus 2004, Álmos az első fejedelem c. fejezet.

A különböző történeti műtárgyakon található jelképi ábrázolások közeli hasonlóságait feltáró Váralljai Csocsán Jenő a Nagyszentmiklósi kincsről szóló munkájából⁵⁰¹ egyértelműen kiderül, amit eddig csupán érintettünk, hogy itt, Emese álmában négy kultúrtörténeti, illetve vallástörténeti szál fut össze valójában:

1. a legmélyebb hun, avar, magyar, de türköknek nevezett regei hagyomány jelképezése, ami Nimródig, sőt sumérnak nevezettekig megy vissza;
2. a pogánynak nevezett, de valójában gnosztikus vagy manicheus és ariánus, keresztényalap, amelynek aztán leágazása lett az iszlám felé;
3. a bizánci, keleti vagy ortodox kereszténység, amelynek képrombolása, képrombolók üldözése és cezaropapizmusa is megmutatkozik;
4. a nyugati kereszténység, amelynek pápistaságát nem engedte cezaropapizmussá válni a protestantizmus felkarolásával a germán fejedelmek.

A Nagyszentmiklósi kincs 7. kancsójának ikonográfiai elemzése megmutatja a tárgy megrendelőjének saját hagyománykövető igényeit a díszítő alakzatokkal kapcsolatban, amiből következtethetünk azok történeti előzményeire, térbeli szélességben és időbeli mélységben:

Már a keskenyebb fogantyús oldalon⁵⁰² táltosküzdelmet látunk négy lábú lény, táltosló és lovasa, a póré⁵⁰³ táltosjelölt között, akinek csíkos sastollas fejdíszre a szibériai sámánokéhoz hasonló. Az elülső rövidebb oldal felső részén ugyanez a jelenet, alatta pedig sárkányszerű az állat, azaz legyőzője szakállas garabonciás. Együttal darvak nevelte garabonciás párdúc.⁵⁰⁴ Ez máris bevisz a mondanivalóba, de a szélesebb oldalának kör alakú felültén található a kancsó fő ábrázolása, ami majdnem azonos mindkét oldalon (8. ábra). Emese neve az emse magyar szó változata, nőstény (sertés) jelentéssel.⁵⁰⁵ Így a kancsót magyarok készítették, nem türk nyelvű avarok, az ábrázolás mondanivalója csak magyarul érthető meg. Megítélésének kulcsa az anatómia, mert a ritkán előforduló hat kebel Emesén azt jelenti, hogy nagy táltosasszony volt, nyakában táltos-csengőkkel, mint a kancsó többi táltos-alakján.

Emese madara turulmadár, lényegében sasmadár, amit ember méretet meghaladó nagysága bizonyít⁵⁰⁶ és igazolja a címtan⁵⁰⁷ s az éremtan⁵⁰⁸ sok adattal, valamint a táltos vallás alapvető hagyománya. Így turáni sas a turulmadár, a kancsón a sas bagolyfüle táltosságát jelzi. Kézai Simon szerint Attila király címerállata is a turul nevű fekete sas volt, és Árpád és Géza fejedelem, és a Képes Krónika szerint az Abák is a Turul nemzetségből származtak.

Minezért e táltos és a nagy táltosasszony, Emese nászából igen nagy táltos kellett hogy szülessen, azaz Álmos, a magyarok kendeje vagyis kündüje. Ő e tisztsége szerint, Kün-nek a Nap-Asszonyok főáltosa. Ahogy Japánban a Nap-Asszonyok, a Mennyet beragyogó Nagy Kaminak⁵⁰⁹ a tenno, a japán császár a főpapja. A kami szó a török nyelvekben használt kam szóra üt, és Etele felesége, Réka apja Es-kam (barát-táltos) volt, családtagja Ata-kam (atya táltos). Tehát Nap-Asszony nagy táltos ide kapcsolja a turáni népek hagyományát. De még a kancsó Turulja sumér madárra is emlékeztet füle és mérete miatt, Imdugud szobrán, s ő a felhők, viharfelhők és villámlás szelleme és esőt-víz eredményez, amiben egyezik a turullal, mert

⁵⁰¹ Váralljai Csocsán Jenő: A nagyszentmiklósi kincs eredete. *Acta Historica Hungarica Turiciensia* 31. évf. 5. sz. 2016. https://epa.oszk.hu/01400/01445/00019/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2016_5_1191-1270.pdf. (És „Lehel kürtjéről” hasonlóan ír: „Lehel kürtje” jelentősége. *Acta Historica Hungarica Turiciensia* 31. évf. 5. sz. 2016. https://epa.oszk.hu/01400/01445/00019/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2016_5_1271-1348.pdf.)

⁵⁰² A Nagyszentmiklósi kincs Hampel József féle részletes tartalmi rajzát lásd itt: https://hu.wikipedia.org/wiki/Nagyszentmikl%C3%B3si_kincs#.

⁵⁰³ Ennek párhuzama nagysárréti és burját adat és csikrákosi templomtorony ábrázolása. (Adat idézett műben.)

⁵⁰⁴ Darvakat a udvarházakban, várakban is tartottak örnek, riasztónak.

⁵⁰⁵ V. ö finn ema=nőstény, anya, anyaméh; észt ema=anya, anyaméh és csuvasban ama=állatok nősténye.

⁵⁰⁶ Szirti sas szárnyfeszítávolság: 190-220, réti sas: 193-244, szürke kerecsensólyom: 102–126 cm (félembrenyi).

⁵⁰⁷ A Képes Krónika címereinek fekete sas képei, az Aba nemzetség címerei, az erdélyi 3 nemzet jelképei.

⁵⁰⁸ Az Árpádok dénárjain, II. Bélától kezdve III. Endréig az összes király pénzén sas madarat ábrázoltak, de már Etele király pénzén is.

⁵⁰⁹ Amaterasu-no mikami.

nyomában, mint Anonymus mondja, Emese ágyékából folyók támadtak, mint korábban Etele, akinek a neve éppen folyó. A többi ábrázolás és felirat megfejtésével nyilvánvalóvá válik még, hogy a keresztény erdélyi gyulák kincséről van szó, feltűnik rajtuk Attila, Géza fejedelem felesége, Sarolt⁵¹⁰ és az ő testvére, Gyula vezér.

8. ábra. Emese álma, a kancsó egyik szélesebb oldalának ábrázolása.⁵¹¹

4.2. A magyar Megszentelt Korona és Tana

A magyar államiság jelképének latin neve Sacra Regni Hungarici Corona. És ez a korona nem királyi korona, hanem az ország koronája. Nem csupán egyházi szent tárgy, hanem egy keresztény ország történelme által megszentelt és személynek felfogott eszmeiség. Ez a hűbéri rendbe úgy illesztette a korabeli Magyarország területét, hogy a terület birtokosának nem élő személyt határozott meg, hanem egy megszentelt tárgyat. Ezért ebben a jogviszonyban ember nem lehetett ember birtoklója, és ezt biztosította az ország nem egynyelvű lakosságának, azaz a területen élő valamennyi embernek. A Megszentelt Korona-tanra alapozott alkotmány nem ösztönözte az államot hódításra, és amíg maradéktalanul érvényben volt, a Habsburg királyokat megelőző időkig, addig a magyar haderő, még legerősebbként is Európában, nem folytatott hódító hadjáratot, csakis az ország területét és ezzel a keresztény Európát védte.⁵¹² Már I. (Könyves) Kálmán korától fűződnek hozzá törvényben lefektetett alkotmányos jogok, szerepkörök: a Megszentelt Korona minden javak és jogok gyökere.⁵¹³ Ezen eszme egyik lényege, hogy a Korona az ország tulajdonosa. Nem tárgy, hanem egyfajta élőlény, aki magában egyesíti a hozzá tartozó területen élő uralkodó és nem uralkodó embereket. Olyan lény, akivel

⁵¹⁰ S ezáltal a kalocsai királyfejet Szent Istvánnal.

⁵¹¹ https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/2/2e/Nagyszentmiklos_7c_korso_-_Hampel_1894.jpg.

⁵¹² V. ö. Csihák György: A magyar nemzet múltja. *Acta Historica Hungarica Turiciensia* XVIII. évfolyam 1. szám, 2008. 55-66. <http://mek.oszk.hu/05900/05939/05939.pdf>.

⁵¹³ Sacra Corona Radix omnium Bonitum et Jurium.

a királyt beavatják, akire a király is felesküszik, akinek felelősséggel tartozik. Ebbe a felelősségébe belefoglaltatik a Magyar Megszentelt Országkorona területén élő minden ember nyelvre, vallásra, népi-hovatartozásra és gazdagságra való tekintet nélkül. A király, a nemesség és az egyszerű nép a várjobbágytól a pusztai állattenyésztőig, a cigány, a zsidó, a tót, a román, a keresztény, egyaránt része a Megszentelt Koronának. A magyar népek földjén ő tehát a tulajdonos, és embert ember nem birtokol, s ez a helyzet egészen Mária Terézia koráig terjedt.

Ugyanezt Molnár Kálmán közjogász 1927-es tudós összefoglalójában így részletezi: „A magyar közjog terminológiája, már a Werbőczyt megelőző három évszázadon át a magyar államot a Megszentelt Koronával jelképezte, a Magyar Állam és a Megszentelt Korona kifejezéseket egyértelműeknek tekintette.⁵¹⁴ E terminológia szerint az állami főhatalom a Megszentelt Korona hatalma,⁵¹⁵ a felségjogok a Megszentelt Korona jogai,⁵¹⁶ az állami javak és jövedelmek a Megszentelt Korona javai és jövedelmei,⁵¹⁷ minden birtokjognak gyökere a Megszentelt Koronában van,⁵¹⁸ a törvényes birtokos magva szakadtával minden nemesi birtok örököse a Megszentelt Korona,⁵¹⁹ az államterület a Megszentelt Korona területe, a szövetségek és szerződések a Megszentelt Korona nevében kötöttek. Aki és ami ebben az országban közjogi jelentőséggel bír, ezt a jelentőségét a Megszentelt Koronával való kapcsolatából meríti. A Megszentelt Korona fogja össze az állam alkotó elemeit és atomjait szerves egészbe, s a minden tényezőt összefoglaló Megszentelt Koronában jut kifejezésre az állam legmagasabb hatalma, szuverenitása. A királyt a nemesek választják, a nemességet a király adományozza, így fonódik össze minden alkotmányjogi tényező a Megszentelt Koronában, amelynek feje a király,⁵²⁰ tagjai a nemesek,⁵²¹ a Megszentelt Korona egész teste⁵²² pedig a Magyar Állam Törvényhozó Szervében áll előttünk, ahol a törvényt előkészítő népképviselő és a szentesítő király közös akaratával kimunkált legmagasabb, korlátlan és felelőtlen államakarat jut kifejezésre. Nemzetet és királyt egymással szembeállítani a magyar közjog értelmében nem lehet.⁵²³ A magyar nemzet a magyar nép az ő közhatalmi szervezetében, s ennek a szervezetnek a csúcspontján áll a legelső magyar ember, a legfőbb nemzetszerv: a király. Király nélkül csonka az állami szervezet, csonka a Megszentelt Korona teste, csonka a nemzet is. A Megszentelt Korona-tanának az a lényege, hogy az állami főhatalom megnyilvánulása, az állami akarat szuverén kijelentése sem egyedül a király által, sem egyedül a népképviselői szerv által nem történhetik, hanem csupán a kettőnek egyformán nélkülözhetetlen közreműködésével juthat kifejezésre, amint azt csaknem három évszázaddal Werbőczy után az 1791: XII. t.-c. így fejezi ki: 'A törvények alkotásának, eltörlésének és magyarázásának joga Magyarországon a törvényesen megkoronázott királyt és az országgyűlésre törvényesen összesereglett karokat és rendeket közösen illeti meg, s másképp nem gyakorolható'.⁵²⁴

⁵¹⁴ Megállapítja ezt már Deák Ferenc Lustkandl-lal való vitájában: „Itt (vagyis az 1723:11. t.-c. 5. §-ban) a Corona szó alatt nem a királyi hatalom jelvénye, maga a korona, hanem az állam, vagyis Magyarország, mint állam értendő, s a corona szónak ezen értelme gyakran fordul elő törvényeinkben.” (Adalék a magyar közjoghoz. Pest, 1865 82-83. 1.)

⁵¹⁵ Jurisdictio vei ditio Sacrae Regni Coronae.

⁵¹⁶ Jura Sacrae Regni Coronae.

⁵¹⁷ Peculia, bona, proventus Sacrae Regni Coronae.

⁵¹⁸ Sacra Regni Corona radix omnium possessionum.

⁵¹⁹ V. ö. Hármaskönyv. I. R. 10. c. 1. §.

⁵²⁰ Caput Sacrae Regni Coronae.

⁵²¹ A H. K. I. R. IV. címében: membra Sacrae Regni Coronae. Róbert Károly 1318.-ki országgyűlési meghívólevelében: membra regni nostri. Fejér. Cod. Dipl. VIII. 2. 164. l.

⁵²² Totum corpus Sacrae Regni Coronae, vagy mint az 1435. (II.) decretum bevezetésének 3. §-a mondja: Totum corpus ejusdem regni.

⁵²³ Ez a szembeállítás ugyancsak szokássá vált a publicistikában, de a magyar közjogban nincs alapja.

⁵²⁴ Molnár Kálmán dr. egyetemi tanár: *A Szent Korona-tan kifejlődése és mai jelentősége*. A Magyar Nők Szent Korona Szövetségében 1927. február 2-án tartott előadás. Dunántúl Egyetemi Nyomdája Pécssett, 1927. 7-9. http://mtdportal.extra.hu/books/molnar_kalman_a_szent_koronatan_kifejlodese.pdf.

Eredetileg azonban ezt a hatalmi misztériumot Szent István a maga teljes püspöki, illetve inkább pátriárkai hatalmával úgy egészítette ki, hogy a Szent Koronából származtatta a közjogot, valamint megalapította a Szent Korona Misztikus Testét. Mert amint minden az Atya, a Fiú és a Szentlélek nevére vagy nevében megkeresztelt ember Jézus Titokzatos Testének tagja, úgy Szent István országának minden lakója a Szent Korona Misztikus Testének a tagja. Az Imre fiához írt Intelmek – mint alkotmány – értelmében a Megszentelt Koronához tehát nemcsak Könyves Kálmán óta, hanem azóta fűződnek alkotmányos jogok, amióta II. Szilveszter a levelét és a bulláját megírta, a Koronát felszentelte, és amióta Szent István a Szilveszter-féle jogokat kiegészítette. Vagyis a Megszentelt Korona már Szent István óta minden jogok gyökere. Ezért tehát már Werbőczy és így Molnár Kálmán is tévedett abban, hogy nem lehet „felelőtlen államakarat”, hiszen a király és a nemzet is felelős Istennek. Így kapcsolódik össze a magyarság vallása az államhatalommal, annak eszmei feletteseként.

Az egy másik kérdés, hogy a Megszentelt Korona elfogadja-e az olyan törvényeket, amelyek nem felelnek meg az Ő alkotmányának, vagyis az Intelmeknek? Nem fogadja el, és az ilyen törvényeket a földi viszonyok között (de facto) alkalmazhatják ugyan, de a Megszentelt Korona és az égi törvények szerint (de jure) érvénytelenek. A Megszentelt Korona-tan, mint eszme és alkotmányjog, közjog az isteni parancsolatok mellett az ősi szabadságvágyra – mert a mellérendelés lényege a szabadság – is épült, és az Intelmekben már írásban is előttünk áll. Más kérdés, hogy ebből a magyar törvényhozók mikor mennyit ismertek fel és alkalmaztak, a korszakoknak és a környezetnek megfelelően, hiszen az Intelmek az ideális, ha tetszik, prófétikus alkotmány.

A Megszentelt Korona-tan szellemét tehát nem a késői Habsburg uralom idején kiterjesztett uralmi rendben kell keresnünk, hanem a Kárpát-medence ősi mellérendelő műveltségi felfogásában. Az újkőkorszaktól kezdődően a Kárpát-medence folyamatosan lakott volt, azon belül több magas szintű – nem városias jellegű – műveltség élt, köztük a Keleti-Kárpátok, Erdély körzetében olyanok is, amelyek több évezredig virágoztak. Ez utóbbiak a Kárpát-medencén belül és ama keleti löszös területekre kinyúlóan, földművelő, fémfeldolgozó és egyenrangúságra épülő társadalomban éltek, nem sztepei műveltséggel rendelkeztek egészen a római korig. A népi műveltség alapvetően az ősi emberi szemléleti módot őrzi még mai megnyilvánulásaiban is, ez pedig a mellérendelés. Minden adat szerint a letelepedett, földművelő őslakók voltak akkoriban többségben, így ezek nyelvének illet ebben a térségben fennmaradnia. Márpedig a Kárpát-medence lakói döntő tömegükben magyarul beszélnek, azaz ezt a nyelvet és az ehhez kapcsolódó műveltséget kell az őslakók nyelvének és műveltségének nyilvánítanunk. Így nincs okunk honfoglalóknak nevezni a Pannóniát elfoglaló harcosokat, akik elől Anonymus szerint a római katonák elfutottak.

Mert egyrészt a lakosság felszabadítónak tekintette és örömmel fogadta őket, másrészt, mint láttuk, „Árpád vezér meg minden főembere, az összes magyarországi katonával együtt bevonulva megszállta Atila király városát”. Azaz nemcsak a bejött Árpád-katonaság vett részt a hadműveletekben és az azt követő ünnepségen. Hanem még kik? Bátonyi Pál szerint az itt élő és az ország keleti felét már maguk felszabadító vengerek, akiknek korábban Báton nevű vezérük ismert.⁵²⁵ A venger pedig a lengyelben a magyart jelentette. És ott voltak még az Anonymus emlegette kunok, az avarok vagyis hunok, azonban a többi krónika értelmében talán még valószínűbb, hogy a székelyek. Árpád katonái meg a katonáihoz intézett beszédében megszólított szittyák.⁵²⁶

Nem lehet minderre a kettős műveltség gondolatát alkalmazni, amit a mai régészet szinte már egész Euráziára nézve általános társadalmi gyakorlatnak tekint, hiszen amikor a magyar nyelvet és műveltséget a Kárpát-medence őslakóinak tulajdonítjuk, nem lehet az imént taglalt okból ún. honfoglalókat az őslakók fölé települt katonai elitként értelmezni, akik aztán a magyar

⁵²⁵ Bátonyi (2009).

⁵²⁶ Anonymus (1977), 39. fejezet.

elnevezést adták a népre vonatkozóan, amint a bolgárok esetében is történt. Ehelyett Bátonyi szerint a következők történtek, amiket semmiképpen nem lehet hódító honfoglalásnak tekinteni. Nagy jelentősége volt, hogy a Kárpát-medence közepét felszabadító vengerek „a morvák további előnyomulását a Bánhida melletti nagy jelentőségű csatában megállították”.⁵²⁷ Ezt azzal látja bizonyítottnak, hogy „Kézai Simon: Gesta Hungarorum című történeti művében Szvatopluk fejedelem legyőzéséről ír, aki azonban a honfoglaláskor már nem él. A morvák sok kegyetlenkedése utáni sikeres megállításának és Nyugat-Dunántúlról való kiűzésük emlékezte a vengerek bánhidai győzelmének emlékeként maradhatott fenn”.⁵²⁸ És „a jelentős győzelem után a Nyugat-Dunántúlt gyepüként alkalmazták, ezért új települések nem jöttek létre ezen a területen. A vengerek csoportjai azonban ... keletre is megtartották területeiket, ahol szövetséget kötöttek Álmos ... népével és feltehetően a házassági kapcsolatot is tartalmazó szerződés eredményeképpen született Szabolcs. A magyarok 862-től tehát szabadon mehettek át a szövetségük által ellenőrzött Kárpát-medencén.”⁵²⁹ A későbbiekben a vengerek a 2. vérszerződéssel felvették a magyar nevet és fejedelemül kapták a főfejedelem Álmos kende fiát, Árpádot.”⁵³⁰

A Kárpát-medence műveltségi egységesülését számos adat mellett még a honfoglalók emlékeztében is fennmaradt Vérszerződés, majd a Megszentelt Korona-tan és az arra támaszkodó Aranybulla is megerősíti. A magyar nyelv még több mint ezer évig nem képezte az államnyelvet, merthogy az a latin volt. Az uralkodó nemesség nyelve is, a közigazgatás, a bíróságok, az oktatás, az egyházi szertartás nyelve is latin volt, ezért a magyar nyelv fennmaradása és egységesülése semmiképp sem tulajdonítható az akkori felső osztálybeliek erényének. Ezért minden olyan feltételezés, hogy a magyar nyelvet nem magyar anyanyelvű alacsonyabb osztálybeliekre rákényszerítették – magyarosítottak volna – elvetendő. Nincs meg rá sem a közeg, sem az igény, sem a lehetőség.

A magyar műveltség kiemelten tiszteli a nőt. A házasságba egyenértékű felek lépnek, és ettől kezdve a család, mint egység két egyenértékű részből tevődik össze, és jelentőségét tekintve mindkét egyedet meghaladja. Ebbe a családba integrálódnak aztán az utódok. A család – ide értve a háromnemzedékes nagycsaládot is – a magyar műveltségnek évszázadokig visszakövethető fontos eleme. Itt nem az ősök kiléte, hanem a család egységessége a fontos elem. A mellérendelő szemléletet és erre alapuló életformát tükrözi, hogy még a török időszak végén is a magyar falvak közel egyharmada faluközösségben élt. Ez az arány a korábbi időkben csak nagyobb lehetett. A faluközösségben nincs földtulajdon, a földön közösen gazdálkodnak. A közös földön a föld kimerülésének elkerülése végett a termékeket célszerűen váltogatják, egyes termékekre specializálódnak, ami a termelékenységét növeli. A nagy sűrűségben letelepedett társadalom faluközössége hatékonyan valósította meg a társadalmi oktatást, bíráskodást, szociális ellátást és egészségügyi szolgáltatást. A magyar faluközösségben ismert táltos a közösség tudósa, gyógyítója. A magyar népmesék táltosai, ha átváltoznak valamivé, akkor leginkább lélekjelképnek felelnek meg. A favakban élő táltosok pedig a műveltséget fenntartó, az egész területen egységesítő és továbbfejlesztő tanítók, papok, orvosok, bírák lehetnek. Semmi köztük nincs a szibériai sámánokhoz, és a Kárpát-medencében nagyon kevés nyom utal a sámánhitre, azok is a szeppei népek által megszállt és használt szeppei jellegű területekről származnak, azaz nem a Kárpát-medence földművelő őslakói hitét tükrözik.

A táltos rendszer,⁵³¹ a Kárpát-medencében az újkőkorszakot megelőzően ismert magyar (rovás-) írással egyetemben, megmagyarázza mind a nyelvi egységességet és fejlettséget, mind

⁵²⁷ Bátonyi (2010), p. 28.

⁵²⁸ Bátonyi (2010), p. 28. 27. lábjegyzet.

⁵²⁹ Közismert, hogy Árpád ebben az évben Ravennáig halad.

⁵³⁰ Bátonyi (2010), p. 28. 385

⁵³¹ A táltos, táltos tudós bölcslet jelent (<https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/Lexikonok-a-magyar-nyelv-szotara-czuczorfogarasi-55BEC/t-6E0A8/tatos-6E673/>).

pedig az alapvető ábrázoló művészeti jelleget. A magyar népi műveltség mellérendelő jellege pontosan megfelel a Megszentelt Korona-tan mellérendelő felfogásának. Hiszen a Megszentelt Korona az országnak mintegy hűbérura, tulajdonosa és a hozzá kapcsolódó alkotmány szerint az ország valamennyi polgára – beleértve a királyt is – annak tagja. A király a Megszentelt Korona-tan szerint nem birtokolja az országot, csupán annak a feje, merthogy a népesség a teste. Mellérendelő szellem ez a javából! Az európai földrész legrégebbi írott alkotmányáról van szó, amely a még korábbi ilyen jellegű megállapodáson, az ún. Vérszerződésen alapszik.

Ez tehát szittyá⁵³² jellegű szerződés a jövőbeni állam működtetésére vonatkozóan. A magyar államnak ez a létalapja, ami tehát nem I. István királlyal, hanem közel másfél évszázaddal korábban született, ha Atila államát nem számoljuk ide. És a Sacra Regni Hungarici Corona jelképi szerepe, eszméje és tana meghatározó volt mind a magyar állam megszervezésében, mind ezeréves fennmaradásában. A kereszténység legfőbb védelmezője szerepének vállalását is jelentette, s ha a Megszentelt Korona az ország birtokosa vagy tulajdonosa és alá tartozik valamennyi magyarországi ember, beleértve az egyszerű parasztot és a királyt is, akkor a király nem birtokolhatja az országot, mint ahogy az szabályszerű volt akkoriban az egész hűbéri Európában, ahol már a Kr. előtti 6. évezredtől elkezdve az alárendelő szemlélet volt uralkodó. Aminek megnyilvánulásai az istenek és földi helytartóik, a királyok, az uralkodó nemesség, az uralom alá vetett szolgák és maga a rabszolgaság.

Nálunk a király a kormányzásra, az uralkodásra a Megszentelt Koronától kap jogosítványt. A Megszentelt Korona-tan mellérendelő szemléletét ugyan később Werbőczy megroppantotta, kiemelve a nemességet a jobbágysággal szemben, akik addig nem voltak szolgák, mint a többi európai hasonló társadalmi helyzetű ember. A Megszentelt Korona-tannak az alkotmányos hatalommegosztása a király és a nemesség hosszantartó küzdelmének eredménye. A király a végrehajtó hatalom legfőbb birtokosa, az országgyűlés pedig a törvényhozó hatalomé. Az államhatalom legfőbb alanya, s a két hatalmi ág egyesítője azonban maga a Megszentelt Korona.

Az ősi szabadságvágy is kifejeződik a Megszentelt Korona-tanban a keresztény feudális rendiséggel szemben. A szabadságvágy kielégítője a királyi tanácsadó testület az uralkodó állandó ellenőrzésére, ami igazán demokratikus és alkotmányfejlesztő intézmény, s akkoriban Nyugat-Európában nem létezett. Ugyanakkor nem lenne helyes csak Werbőczyt elverni a port. Valójában a Szentkorona-tan érvényesülésének megroppantása nem az ő tette, ő csak törvénybe akarta iktatni az 1440-es dekrétumban foglaltakat. Ebben ugyanis a nemesség az istenfenség elve helyére a népfenség, azaz nálunk nemességfenség elvét tette, amikor azt állította, hogy a Megszentelt Korona ereje és jogforrás jellege nem Istentől, hanem a nemességtől származik. Ezt folytatta Werbőczy. És ez tette lehetővé, hogy ezután a nemesség, illetve a magyar országgyűlések sorozatosan fogadhattak el olyan törvényeket, amelyek már nem feleltek meg a Megszentelt Korona alkotmányának, az Intelmeknek.

Persze az 1440-es dekrétumnak is volt előzménye, az 1439-es 3. törvénycikk, amiben a köznemesség erősen csökkentette a saját honvédelmi kötelezettségét, de itt még nem tulajdonította magának azt a jogot, ami Istené. Ugyanis a Megszentelt Korona az erejét, jogforrás mivoltát és kizárólagos hatalomkövetítő jogát eredetileg nem a Szent István-kori magyar nemesség akaratából, hanem Istentől, II. Szilveszter és Szent István akaratából kapta! A dolog a magyar tudományosságban azért nem szerepel, azért csúszott félre, mert XVIII. századtól sem történészeink, sem jogászaik nem foglalkoztak a Szilveszter-levéllel, az elveszett Szilveszter-bullával és az Intelmekkel, mint alkotmánnyal.

Szent István, a Sacra Regni Hungarici Corona – azaz az ország – Szűz Máriának való felajánlásával őt örök időkre az ország, a király, a királyi tanács, az országgyűlés, a vitézek, a nemesség, a papság, az Egyház, az ítélkezés és a törvénykezés fölé rendelte. Így a Megszentelt

---

⁵³² Talán használhatjuk ezt a nevünket seita értelemben, de elkülönítve a sztyeppei szkítáknak nevezettektől.

Korona nélkülözhetetlenségét az Ég szentesítette az államhatalom legfőbb jogalanyaként. A törvénybe iktatott Megszentelt Korona-tan – a korábbi időszakra vonatkozó kifejezéssel élve a Megszentelt Korona-eszme – Magyarország és a hozzá tartozó népek, nemzetek alkotmánya volt egészen az I. világháború végéig, és aztán pedig már csak a Csonka-Magyarországa a II. világháború befejezését követő időig.⁵³³ Érvénye akkor sem szűnt meg, csak a körülmények megváltozása miatt – a Kárpát-medence egységes országa elveszítette önállóságát, területeit és ezért képtelen alkotmánya szerint sorsáról és alkotmányáról is dönten – működése felfüggesztődött.

Azóta a térség népei is vergődnek, nem nyerték vissza a régi kapcsolatrendszer és közösség előnyeit, a béke, a megértés és a barátság áldásait. Amint erről Molnár Kálmán 1930-ban fogalmaz, „tisztában kell lennünk azzal, hogy a népfelség elvének s a népszuverenitás tanának nincs gyökere a magyar alkotmányjogban. Hogy a magyar állam szuverenitásának hordozója nem a nép, nem a tömeg, hanem az állami létre szervezett nép, vagyis a nép a maga közhatalmi szervezetében. Egyszóval: a nemzet. A szuverenitás nem a népé, hanem a nemzeté. Azé a nemzeté, amelyet a Megszentelt Korona jelképez és képvisel: amely a Megszentelt Koronában az államélet két fő tényezőjének: a királynak és az államtagnak közjogi olvadnak össze felbonthatatlan egységgé. At kell éreznünk azt, hogy a szuverén jogkört a két fő tényező közül egyik se ragadhatja magához ősi alkotmányos jogrendünk szellemének megtagadása nélkül. És ha évszázadoknak szenvedésekben gazdag felemelő küzdelmei meg tudták akadályozni azt, hogy a Megszentelt Koronában megtestesült nemzetszuverenitás ne alakuljon át a Megszentelt Korona tagjainak jogát kijátszó fejedelmi szuverenitássá, akkor meg kell találnunk a módját annak is, hogy a Megszentelt Korona szuverenitását ne engedjük a Megszentelt Korona fejének törvényes jogát kijátszó népszuverenitássá átvedleni. A múlttal való kapcsolatot csak úgy állíthatjuk vissza, a jogfolytonosság elszakított fonálát csak úgy kapcsolhatjuk össze, ha távol tartjuk magunktól a magyar államfelfogástól merőben idegen népszuverenitásnak forradalmi eszmekörben született és forradalmi mentalitásból táplálkozó elméletét, s újra felemelkedünk a Megszentelt Korona tanának, vagyis a nemzetszuverenitásnak arra a magyar horizontjára, amelyről őseink ezer éven át az állami szervezet alapvető kérdéseit áttekintették és megítélték, s amelynek alapján hazánk ezeréves fennállását annyi balszerencse között s oly sok viszály dacára biztosították.”⁵³⁴

Ám Molnár Kálmán kissé összekeverte a dolgot. Hiszen a nemesség mint nemzet vagy képviselő csupán jobbágya volt, a királlyal együtt a Nagy Egésznek, mint majd a következő alfejezetben látjuk, csak hogy ezt az egészet nem a népnek, hanem Istennek tekintették. A Megszentelt Korona-tan ezért nem a király és a nemesség alkujának végeredménye, hanem a Jézus Krisztus tanítását és üdvösségét közvetítő pápa és Szent István találománya, de olyan találománya, ami teljesen megfelelt a magyarság természetes, ősi, nemzeti és szerves életvitelének. És ha a Megszentelt Koronában elhelyezett hatalom megosztása a király és a nemzet között oszlik meg és van egyensúlyban, és csak a nemzet feje koronáztatik meg, ami azt jelenti, hogy a hatalom természetfeletti része a koronázással és a felkenéssel a királyhoz, mint főhöz kerül, akkor a király nélkülözhetetlen a teljes értékű hatalomgyakorláshoz. A kormányzó hatalom kevesebb, sokkal kisebb értékű, mint a királyi hatalom.

A koronázáskor a királyt felkenik és ezzel része lesz a papi rendnek, ami által maga is kegyelemkövetítővé válik. A Megszentelt Korona pedig Isten erejével működik, Isten hatalmából ad át a koronázandó személynek egy részt. A kormányzó ebben a plusz kegyelmekben és hatalomban nem részesedik. A kormányzó sem misztikusan, sem földi jogilag nem feje a nemzetnek, csupán olyan személy, akinek a többi vele egyenlőnél egy kicsit több

⁵³³ A magyar bíróságok ítéletüket a Megszentelt Korona nevében hozták az 1946. évi I. törvény életbeléptetéséig (kivéve a népbíróságokat, de azok egyébként is alkotmányellenesen működtek).

⁵³⁴ Molnár Kálmán: A jogfolytonosság helyreállításának jogelvi szükségessége és lehetősége. Pécs, 1930. 41-42. *Regnum!* portál. Királyságban gondolkodunk. 2008 márc. 4. <http://regnumportal.hu/regnum2/node/175>.

ügyviteli joga van, természetfeletti erőt pedig egyáltalán nem kap. Ezért a kormányzói tisztség a magyarságnál csak rendkívüli szükséghelyzetekben tölthető be, amikor a király akadályoztatva van a hatalom gyakorlásában, vagy interregnum van és nincs mód koronázni.

Az első eset kétszer állt fenn Magyarországon, hunyadi János esetében, amikor a kiskorú király külföldön volt, és Horthy alatt, amikor a király kényszerhelyzete miatt nem uralkodhatott. Most divatos arról beszélni, hogy a Szent Korona gyakorolhatja a főhatalmat király nélkül is, de felkent, megkoronázott, vagyis a szükséges kegyelmekkel ellátott és felelősségre vonható egyszemélyi vezető nélkül a Szent Korona rendje, vagyis Isten rendje nem valósítható meg. A divatos ún. nemzet koronázás nem több mint a proletárdiktatúra, a népi demokrácia a polgári demokrácia, stb. blöffje. A Megszentelt Korona-tanon alapuló magyar történelmi alkotmány nem alkalmazható köztársasági államformára, hiszen a Megszentelt Korona nemcsak minden jav és jog forrása, de szükséges működéséhez feltétlenül a vele felszentelt király. A Megszentelt Korona az egész Kárpát-medencei történelmi Magyarország országhatárait, az ezen a területen lévő utódországok az emberi egyéni és társas élet – legfontosabb – személyeket és közösségeket, valamint az egyes egész nemzeteket érintő alapelveinek, követelményeinek teljesítéséhez az összes törvényi szabályozás egybevetendő a történelmi alkotmány követelte elvi állapotokkal és szabályozással. Ezzel olyan elvi többletre juthatunk, amit minden lehetséges fórumon népszerűsíteni kell Európában és a világban.

Eszerint minden állam polgára egyenlő jogokkal bír, és e közös jogelveink hozzájárulnak a jobb együttéléshez, együttműködéshez. A Megszentelt Korona alulról építi fel a békét és népei, nemzetei életét, barátságát. A teremtő munka, a kimondott szó és az igazság becsületével, a cselekvő helyi közösségekkel, a népképviselői múltja épülésével, a nemzetek tagjainak való érdekei megjelenítésével és érvényesítésével – mint jelenbeli eszközzel – képes az alkotó, jószándékú erőket, ideológiai előfeltevések nélkül, a lehető leghatékonyabban megszervezni a gondok-bajok, problémák orvoslására, megoldására. Segítségével gondolkodásunk az alapokhoz fordul: a teremtés életet szolgáló működéséhez, midőn minden embernek alapvető joga, lehetősége a teljes emberi élet megélése, a testi-lelki-szellemi szinten egyaránt való gyarapodás. Hogy a nemzetek szövetsége a jövőre irányuló emberi sorsközösséget jelentse, ahol minden nemzetnek joga van saját nemzeti létéhez, és a sok-sok nemzedékén át összegyűjtött és felhalmozott tudás folytatásához, megőrzéséhez, gyarapításához, létfeltételei hosszú távú biztosításához, de ennek közös irányítatása előnyei élvezetéhez is.

A múlt tapasztalataiból tanulva, azokat a jelenben és a jövőben okosan alkalmazva megkerülhetetlen az évezredek tapasztalatokon alapuló Megszentelt Korona eszme és az arra épülő korszerűsített történelmi alkotmány felhasználása a nemzetek alapvetését megvalósító új helyi, regionális és közép-európai közös alkotmány megalkotása és elfogadása során. A Megszentelt Korona nemzetei történetileg folytonosak, tagjuk minden előd, minden eljövendő utód és a világ bármely pontján élő leszármazott. A Megszentelt Korona mint jelkép a világon egyedülálló módon fejezi ki az Európa középső része népei, nemzetei életének fenntarthatóságát és egységét. A Megszentelt Korona tagjai számára a szabadságjogokat, a méltányosságot, a jogbiztonságot jelentheti, lehetővé téve a nemzetiségek békés egymás mellett élését.

A Megszentelt Korona-tan a legmodernebb demokrácia-felfogást adja a kormányzás számára: a korlátozott, osztott és ellenőrzött hatalomgyakorlást; állami és a nemzeti függetlenséget; a Megszentelt Korona tagság mellérendeltségét; a kölcsönös segítségvállalást és -nyújtást; a nemzetek tagjainak testvéri közösségét; egyenlő alkotmányos szabadságot; népcsoportok egyenjogúságát; önkormányzatiság elvét; helyben döntést a helyi kérdésekben; a népönrendelkezést magába olvasztó nemzeti (azaz képviselői) függetlenséget; önkényuralmi hatalomgyakorlás tilalmát; az alkotmányellenes hatalomnak való ellenállás jogát; szerves jogfejlődést; kipróbáltan működőképes jogintézmények továbbfejlesztését.

4.3. A mellérendelést őrző keresztény magyar másféle jobbágyság

Kezdjük I. István király mondásával: „Minthogy pedig Istenhez méltó, s az embereknek igen jó, ha minden egyes ember szabadságban éli le életét, királyi rendelettel végzésbe ment, hogy az ispánok vagy vitézek közül ezentúl senki se merészeljen szabad embert szolgaságra vetni.”⁵³⁵ Ezt a magyar jogtörténet így fogalmazza meg: „Élesen elkülönültek a közszabadoktól a szolgák (servus). A magyar középkor a klasszikus rabszolgaságot nem ismerte. Szolga kétféleképpen lehetett valakiből: ha hadifogságba esett, vagy ha életfogytig tartó és utódaira átörökölt kényszermunkára ítélték. A szolga sok szempontból vagyontárgynak, dolognak számított. Szent István törvénybe iktatta, hogy ne tegyenek többé senkit rabszolgává, így ez a réteg a magyar állam fennállásának kezdetén kiüregedett és meghalt, illetve átadta helyét az elszegényedő libereknek, akik a 13-14. századra kialakították a jobbágyságot.”⁵³⁶

De a Megszentelt Korona eszme miatt az ilyenfajta jobbágyságot nem tarthatjuk akkor létezőnek, és Györffy György se tartja.⁵³⁷ Az eddigieken kívül ezt az is alátámasztja, hogy „Szent István új életforma-ideált és új becsület-fogalmat vezetett be, tanítván: miképpen élhet népe tisztességes életet. Az új ideál pedig: a vita honesta (becsületes), prolixa (boldog), tranquilla (nyugodt) et inoffensa (háboríthatatlan) élet – ez a szentistváni ideál, a 'homo honestus'.”⁵³⁸ És „ez az Isten előtti keresztény egyenlőség elve, s ez lőn az ember és ember közötti viszony normája. S ez nem csak írott tan, hanem a társadalmi berendezkedésben, a gazdasági javak elosztásában irányadó szempont is.”⁵³⁹ Ami a nyugathoz és kelethez képest a kettős kultúra hiányát jelenti nálunk, azaz a műveltségi és jogi egyenlőséget – az egyéni és közbiztonság, valamint a lelki egészség tekintetében – a nép, valamint állami és egyházi vezetői között. A latin nyelv használata az állami és egyházi életben egyetemesítő szempontokat teljesített, jelenített meg, a sok belföldi etnikum és a nemzetköziség tekintetében. És az egységet a nemzet, a nemzeti kultúra testesítette meg. A kettős kultúra lehetősége ugyan időről-időre – a szkíta eredetű katonaeszménnyel – megjelent itt is a hun korszak óta, de mindig kiegyenlítőddt, egységessé vált a társadalom, ellentétben Eurázsia többi részével.

És míg az egység egyik ága a hun/magyar – mellérendelő – harcmódorra vezethető vissza, addig a nemzetet alkotó magyar nyelvű lakosság döntő többségét Kárpát-medencei eszmeiségűnek találtuk. A hunokkal, avarokkal, árpádi magyarokkal az uralmi rétegek cserélődtek egymás után, amit az őslakosság emelt saját feje fölé, mert a magyar uralja királyát, azaz királynak elfogadja. E két összetevő elem vagy alkotórész tehát szerepe, hivatása miatt meghatározó a magyarság keletkezésében, azaz a magyar nemzet és állama létrejöttében. Ehhez ugyan hozzájárult a sok betelepülő vendég is valamennyire, de inkább az ők idealkalmazkodása volt meghatározó – hiszen ezért jöttek ide.

A Kárpát-medencében létezik az ősemberi időtől való emberi folytonosság, ami az egyik magyarázata lehet a későbbi magas színvonalú európai szellemi és technológiai eredményeknek. Így az őslakosság esetében az azonosítási lehetőség sokkal hosszabb időre terjed ki és több régészeti, műveltségi és embertani – beleértve a vércsoportokat és a genetikát is – jellegzetességre tagozódik, mint az igen kis létszámú katonai-hatalmi elem esetében, amely itt korábban megjelent, de sosem tudott túlsúlyba kerülni. És előbbi esetében sokkal hosszabb műveltségi előidőre kell tekintettel lenni és sokkal bonyolultabb mellérendeléses műveltségi

⁵³⁵ Szent István Decr. 1, 22. (Szent István törvényei első könyvének XXII. pontja). (Bartoniek Emma [ford.]: *Szent István törvényeinek XII. századi kézirat az Admonti kódexben*. Helikon Kiadó, Budapest, 1988. Idézzé: *Geodézia és Kartográfia* 2005, 57. évf., 9. szám. 12.

⁵³⁶ Somogyi Viktória: Magyar jogtörténet. *Jegyzet portál*. 2003. 43.

www.jegyzetportal.hu/download/magyar_allam_es_jogtortenet/magyar1a.doc.

⁵³⁷ Györffy 1977, 598.

⁵³⁸ Dr. Tóth Tibor: Történelmi zászlóink – mai szemmel.” *Kossuth tér* 2006. I. évf. 9. szám, 2007. aug. 30. 2.

http://www.harcter.hu/dok/cter_2006_09.pdf.

⁵³⁹ Uo.

vívmányok kialakulására, mint az alárendelő katonai hódító hatalom esetében. Utóbbi alapszerkezete, felsőbbrendűségi eszmei alapja – máshol – alig változott létrejötté óta, de amióta államszervező szerepkörben jelent meg itt nálunk, a romboló, beavatkozó szerepének egyre inkább csökkenését, végül a Kárpát-medenceiek szolgálatára rendelt működését figyelhetjük meg, a végén már akár királyi szenteket adva. Mindenesetre Árpádék maguknál legalább tízszer több őslakost szerveztek itt meg,⁵⁴⁰ akik uralták őket, azaz elfogadták maguk fölé hatalomnak. Sclavi (szolgák) volt a latin neve az uralom alá vetetteknek, – vetetteknek, nem uralom alá vetetteknek! – tehát ezek nem a későbbi szlávokat jelentik, hanem az akkori magyarelőd őslakosokat.

Azért kell hangsúlyoznunk nemzetalkotó lényegünket, – azaz hogy a magyar nyelvű műveltség Európa ősműveltsége és forrása a Kárpát-medence – mert az itteni számottevő földműves, fémfeldolgozó népesség mellérendelő szemlélete kizárja, hogy a szeppe lovas pásztorainak kifejezetten elit műveltsége érvényesülhessen itt. Árpád katonasága az itteni földműves műveltséggel szövetségben hozta létre a Magyar Államot. Így a magyar nyelvű népesség és műveltség forrása a Kárpát-medence, amely hely hatása, jelentősége a későbbiekben is megmaradt, sőt fokozódott. A szomszédból érkezett katonaság (és nem katonai elit!) egyáltalán nem a rég letűnt nordikus műveltségű (szkíta) szerveződés, hanem a párthus eredetű hun vezérkar, a későbbi türkökkel érintkezve. A szeppe még az ókorhoz tartozó alapnépessége és ennek hatalmi teremtménye, a kurgán műveltségre alapozódó nordikus szkíták jellegzetességei a magyar műveltségben nem tükröződnek. És sorozatosan költöztek vissza – bejövő a katonákkal vagy egymagukban – az innét több ezer éve a Kárpátokon túlra a Dnyeperig kivándorolt, vagy épp a keresztény térítés elől⁵⁴¹ belül keletre ment földműveseink. Így Magyarország vezető nemességét a katonai szerepkörű rész, lakossága túlnyomó többségét a Kárpát-medence őslakói alkotják. Műveltségük pedig az őslakók mellérendelését folytatja, s nem a nyugaton is uralkodóvá váló harciaspásztor műveltséget.

Ezért a korai államunkat is ilyen – semmi másra nem hasonlító – ötvöződöttnek kell tartanunk, amilyenek egyébként történetíróink látják is, csupán részleteiben egy-egy elemét hasonlíthatónak tartva a keleti és nyugati előzményekkel és párhuzamokkal. Mert amikor valamilyen részletről beszélünk, a teljes képet – népünk Kárpát-medencei eredetét, folytonosságát és a magyar hatalom természetét – kell szem előtt tartanunk, hogy a magyarság jellemző jegyeinek és az itteni nagyszámú, gazdag és magas szellemiségű népnek minden vonatkozására és minden szempontból magyarázatot adjunk.

Nyelvünk és műveltségünk tehát megőrizte az ősi, emberi szemléletet, a mellérendelést és ezt tükrözi államunk története is, valamint a Megszentelt Koronánk és annak eszmeisége. Így „a régi korokban azért volt sok a törvénytisztelő ember, mert a Megszentelt Korona-tan nem az alattvalói tudatot, hanem a Megszentelt Korona-tagság közjogi fogalma meghatározta felelősségérzetet, valamint az egyenrangúság és a méltóságteljes magatartás kultuszát erősítette; mert az ország lakosi magatartásban a mellérendelés, és nem az alárendelés elvének az érvényesülését segítette elő.”⁵⁴² Nem véletlen, hogy történelmünk írói – nem megalkotói, résztvevői, hanem kiagyalói – utólag már jobbra csak a királyi udvart és környezetét ábrázolták, mert itt tudták úgy-ahogy a saját felfogásuk szerinti államszervezetet és társadalom szerkezetet teljesen meghamisítva ismereteinkre erőltetni.

Mert egyébként Magyarországon a Tripartitumot, a katonai-nemesi és papi osztály jobbág্যokat rabszolgaként való birtoklását nem tudták bevezetni egészen a török kiűzése utáni időkhöz. Még akkor is nagy volt azonban az ellenállás vele szemben, és kivándorlással kitértek előle, különösen a székelyek. A falusi élet még a XVIII. században is az ország tekintélyes

⁵⁴⁰ V. ö. Kováts Zoltán: A népességfejlődés vázlata a honfoglalástól 1920-ig. *Acta Historica Hungarica Turiciensia* XVIII. évfolyam 1. szám. 2002. 403-416. <http://mek.oszk.hu/05900/05939/05939.pdf>.

⁵⁴¹ Például az avar hatalom összeomlása után és a magyar megszületése előtt. (Bátonyi 2009, 26.)

⁵⁴² Kocsis István: *A Szent korona tana. Múltja, jelene, jövője*. Püski, Budapest, 1996. 288.

területén (kb. 30%-án) faluközösségekben zajlott. Nem jellemezte a közösségeket a föld magántulajdona, azon a faluközösség együttesen gazdálkodott, ami igen hatékony mértékben mellérendelő szemléletet tükröz. Innét eredhet a magyarokat olyannyira jellemző elvakult szabadságszeretet népi hagyománya. Mert addig a magyarok faluközösségekben közösen birtokolták a földet, és egymást egyenértékűnek tartották. Az őket ért sérelmet bármi áron megtorolták. A Megszentelt Korona-tan és -tagság szintén az egyenrangúság mellérendelő tudatát erősítette. A társadalmi egyenértékűséget mutatja a kiemelkedő elsőszülött jog hiánya. Az emberek nem voltak egymásnak alárendelve és egymásnak kiszolgáltatva. Ez üdvös elv csak II. József korában szűnt meg, amikor a maradék faluközösségeket is sikerült a Habsburg uralomnak fölszámolnia, és létrehozni a föld magántulajdonának a teljességét.⁵⁴³

Tették ezt velünk akkor, amikor a francia viszonyokat visszatükrözve Ernest Renan azt írhatta, hogy a nemzet nem az egyéni akarati elhatározások összessége, „ugyanis, amikor az egyes ember tudatosan nemzethez tartozónak vallja magát, akkor azt is tudja, nem ő alakítja nemzetét, csak szüntelenül új életerőt visz bele, amire annak múlhatatlanul szüksége van. Az ember nem rabszolgája sem fájának, sem nyelvének, sem vallásának, sem a folyók folyásának vagy a hegyláncok vonulásának. Az emberek azon nagy közössége, amely nemzetnek nevezetik, a szellem egészsége, a szív melege és az erkölcsi öntudat által teremődik. A nemzet oly nagy közösség, amely az áldozat (hozatal ön) tudatán alapszik, s azt azért hozta meg és kész meghozni, hogy létrejöjjön az a közmegegyezés, amelyre a közös élet épülhet, amelyen az folytatódhat. Hősies múlt, nagy emberek és dicsőség alkotják az alapot, amelyen egy nemzeti eszme nyugszik.”⁵⁴⁴ Ehhez Rászlay Tibor hozzáteszi, hogy ez a „nemzetfogalom, a 'grande nation' hol hódítón, hol tanítón, de hatott. Ám a megalázott (kis) népek visszamenekültek a romlatlanság, az ártatlanság irodalmi és tudományos népiségmozgalmi köreibbe – amelyek hatalmas erejű politikai mozgalmakká váltak. Erre Herder eszmélt rá először. Érdekes lelki folyamat váltotta ki ezt az elgondolást belőle. Rigában, Lettország fővárosában, az akkori Oroszország Lívland tartománya székhelyén szerezte az első benyomásokat. A lett nép azidőtájt már két évszázada élt a keresztes háborúk során bevándorolt német földbirtokosok – a balti bárók – elnyomása alatt. Herder az uralkodó fensőbbes német kultúra alatt felismerte az elmaradott, de kezdetlegességében is oly rendkívül értékes lett népi műveltség értékeit. Szembe állította az állam mesterséges szerkezetével a nemzetet, mint természetes szerkezetet. A nép nem egyéb, mint az élet folytonosságának, a nemzedékek természetes összefüggésének a megtestesítője. A vérközösség szellemi kifejezői a nyelv és az életszokások, amelyek azonos világgéphez vezetnek. Vagyis az igazi államnak, a természetes, életképes politikai szerkezetnek sem lehet más alapja, mint a népi egység. Nemzetben gondolkodni az egymáshoz tartozás belülről föl vállalt és az egymásra utaltság természetes közösségének kifejeződése.”⁵⁴⁵

Mintha csak rólunk írták volna ezeket. Ezért fontos látnunk, hogy mit tettek tönkre, ami nálunk a helyzet korábban: a mellérendelő szemléletet fejezik ki a műveltségi jellemzők is (lélekhit, ragadozó állatábrázolások hiánya), de ezt fejezi ki a magyarság találmánya, a Megszentelt Korona-tan is. „Magyarországon a 13. századig a koronaeszme jegyében a király és korona értelmezése nem vált külön, a vegyes-házi királyok idején is kezdte egyre inkább az országot jelképezni. A magánjogi uralomból közjogiba forduló királyi pozíció lehetővé tette a korona állami főhatalmat szimbolizáló szerepének felerősödését.”⁵⁴⁶ A király a kormányzásra, az uralkodásra a Megszentelt Koronától kapott jogosítványt.

⁵⁴³ Tagányi Károly: A faluközösségek története Magyarországon” *A magyar néprajz klasszikusai. Az ősi társadalom magyar kutatói (1878)*. Gondolat, Budapest, 1977. 347-351.

⁵⁴⁴ Rászlay Tibor: A nemzet fogalma. *Kossuth tér 2006. I. évfolyam, 9. sz. 2007. aug. 30. 2.*
http://www.harcter.hu/dok/cter_2006_09.pdf.

⁵⁴⁵ Uo.

⁵⁴⁶ Somogyi 2003, 9.

Fontos adalék közvetlenül a mohácsi vész előtt, hogy bár a II. Ulászló király által Werbőczy István országbírói ítélőmestertől megrendelt jogszabályok rendszerezését az országgyűlés ugyan – miután tíz jogtudóssal átvizsgáltatta – az 1514. évi LXIII. törvénycikkkel helyeselte, és a király is megerősítette, annak kihirdetésére sosem került sor, mert a Dózsa György-féle parasztfelkelés miatt a király nem tette rá a jóváhagyását tartalmazó okmányra a pecsétjét és így az nem emelkedett törvényerőre. Mégis – Nándorfehérvár eleste előtt 4 évvel – „miután a király a hiány pótlása nélkül 1516-ban meghalt, Werbőczy a munkát 1517-ben Bécsben saját költségén, Johann Singriener nyomdájában kinyomatta. A pecsét hiánya ellenére a Hármaskönyvet más jogszabálygyűjtemény hiányában” – bizonyára császári sugallatra és jóváhagyással – „alkalmazni kezdték a bíróságokon, és a későbbiekben mint szokásjog érvényesült. Erdélyben a Tripartitumot több fejedelem is a beiktatási eskütétel során megerősítette: Báthory András 1599-ben, Rákóczi Zsigmond 1607-ben, Báthory Gábor 1608-ban, Barcsay Ákos 1658-ban, Kemény János és I. Apafi Mihály 1661-ben. A Diploma Leopoldinum 3. pontja Erdély törvényei közé sorolta.”⁵⁴⁷ Így jelent meg nálunk a lopakodó feudalizmus, a Mária Terézia-féle második jobbágyság tehát lényegében az első volt. A Tripartitumot országgyűlési határozattal szüntették meg 1848-ban.

Az Európa többi részén dívó feudalizmust tehát nálunk csak igen későn vezették be, akkor, amikor a nemzet amúgy is végveszélybe került, illetve nagymértékű meggyengülése tette csak lehetővé. Ezért fontos Györffy észrevétele, hogy „mivel jobbágyságunk ’harcos kísérettag’, ’úrtól függő szabad’, és ’előkelő’ mellett hűbéres viszonyban levő embert is jelentett (p. 1384: *iobagio seu vasallus* Zsigmond-kori Okmánytár II/1. 165), s középkori társadalmunk különböző rétegeibe tartozókat – főurakat, vitézeket és telkes parasztokat – egyaránt jelöltek vele (noha nem egyazon időben), ezért a feudalizmus történetileg kialakult magyar nevét a jobbágyság kifejezésben kerestem (Györffy György: Tanulmányok a magyar állam eredetéről. Budapest, 1959. 29).”⁵⁴⁸

Ahol igen nagy ellentmondást jelentene, ha főurakat a késői feudális értelmű jobbágyság fogalommal hoznánk összefüggésbe. Önmaga jobbágyság? Értelmetlen! Amire Györffy a hűbérességet itt alapozza, igen kétséges, mert a *iobages seu vasallus* kifejezésben a *seu* vagy *sive* nemcsak kizáró, hanem felsorolást összekapcsoló értelmű is lehet, és itt meg inkább az *akár ha* jelentést javasolhatjuk, azaz a *vasallus* mint közelítő értelmű szó, valamennyire magyarázatot ad a latin szövegben idegen jobbágyság szóra. Azaz nem kell belemagyarázni sajátos magyar viszonyainkba a külföldit. A továbbiakban Györffy elmondja még azt is, hogy mivel „ez a terminológiai történeti egybevetés a feudalizmusnak csak a szorosabban vett hűbéres viszonylatával, közelebbről a *vasallitatio*-val számolt, ezért Pach Zsigmond Pál bírálatában hiányolta a termelési viszonyok és az osztályellentétek szempontjának figyelembe nem vételét (Századok 98 [1964]. 1015).”⁵⁴⁹

Magyarán a *vasallitatio*, a személyi elem mellett hiányzott a *beneficium*, a dologi elem, hiszen a hűbériség e két intézményi elem összekapcsolódásával jött létre. És Györffy nem kezdi el bizonygatni, igazolván magát, hogy de igenis, ő a termelési viszonyok osztályérdekű befolyásolását látta e jobbágysági viszonyban. Nem, hanem csak annyit tesz hozzá, hogy „terminológiai vizsgálódásomhoz kiegészítőleg megjegyzem, hogy a jobbágyság szó a jobbágysági állapot mellett az úr–jobbágysági viszonyoknak is kifejezője, s így közvetve a termelési viszonyokat is jellemzi.”⁵⁵⁰

Hát, persze! Hiszen nemrég írta,⁵⁵¹ hogy az úr – mint herceg – egész külön ország tartományura, és akkor még főuraknak – mint jobbágyságoknak – is parancsol. Neki pedig, mint

⁵⁴⁷ <http://hu.wikipedia.org/wiki/Tripartitum>.

⁵⁴⁸ Györffy, 1977, 598.

⁵⁴⁹ Uo.

⁵⁵⁰ Uo.

⁵⁵¹ Györffy 1977, 591.

jobbágnak, a király parancsol. A király pedig Isten jobbágya. Csakhogy ez nálunk nem volt hűbériség, mert az úr nem tulajdonba kapta a területet, – az ország pedig a Megszentelt Koronáé volt, – hanem feladatot hajtott rajta végre, katonailag megvédte, igazgatta, stb. Ez pedig költségekkel járt, amint az egyházi szolgálat is, amit a nép fizetett, de nem közvetlenül a hercegnek, hanem a főuraknak. Ennyiben és csakis ennyiben határozta meg ez a kapcsolat a termelési viszonyokat, amit egy az egyben a görög demokrácia alapjának tekint a mai nyugati történetfilozófia. Így Györffy a továbbiakban inkább a hűbériség jellemvonásaitól távolító megállapításokat tár fel középkorász történészeinktől, és ezzel a sejtelmes – és a maga nemében páratlanul jelentős – mondattal zárja mondanivalóját: „Ma úgy vélem, hogy ha a jövő évezred távlatából fogják szemlélni a magyar történelem 1000-tól 1848-ig terjedő korszakát, ennek közérthető magyar megnevezésére a 'jobbágyág kora' kifejezésnél aligha fognak kifejezőbbet találni.”⁵⁵²

A mai jogtörténet a rendi kor dologi jogaként tömören a következőképpen foglalja össze a vizsgált időszakot nálunk: „A birtokhoz való jog a rendi társadalomban betöltött birtokosi szerepkörben gyökerezett. Tulajdon csak ingón állhatott fenn, de kötöttsége is nagyobb volt. Még a pénzgazdálkodás is átszövődött kötöttségekkel, elsősorban az egyházi normák révén, amelyek a zálogházak, bankházak és zsidók kivételével tiltották a kamatra történő hitelnyújtást. A tulajdon kötöttségéből keletkezett a haszonjogok elkülönülése, a főhatalom határozta meg a regáliajogok közül, melyiket tartja vissza vagy kapcsolja donációhoz. A dologi magánjog különállása csak a jogvédelem terén érvényesült: a birtokon belüli védekezés lehetősége, a birtokfoglalás tilalma, a gyökeres birtokkal kapcsolatos perek központi illetékessége is ezt hangsúlyozta. Maga a juttatás is egylépcsős volt, ellentétben a nyugati hűbérlánccal... Ismertek: ingó és ingatlan dolgokat, földelget és járulékot (principale, accessorium), utóbbi lehetett gyümölcs (fructus), osztható és oszthatatlan, helyettesíthető és helyettesíthetetlen, forgalomképes és forgalomképtelen (szentelt és közhasznú dolgok). A nemesi birtok lehetett: szállásbirtok és adománybirtok. A vagyon jellege szerint: ősi és szerzeményi jószág. Forgalomképes szabad birtoknak tekintették a kincstári vagyon forgó részét, az egyházi és a nemesi vagyont; a kincstári vagyon állaga megőrzendő, az egyházi vagyon egyházon belül marad, a nemesi vagyon a koronára visszaszállásakor újra kiadandó adományként... A tulajdon fogalmát a rendi jog elméletben nem ismerte. Összetevői a birtoklás, használat, hasznosítás, forgalmazás, és visszaszerzés együttes joga. A tulajdon és a birtok mindig egységes, csak a használat osztható meg. A közös birtoklás módja a közbirtokosság. A királyi udvar költségeinek fedezésére szolgáltak a koronajavak (bona coronalia), amelyek nem voltak eladhatók, sem el nem zálogosíthatók, és csak az ország lakosainak voltak bérbe adhatók. Az ingatlan tulajdona a koronáé, azon másnak csak birtoka állhatott fenn... Szerzősmódok jogos birtokra és tulajdonra: Eredeti szerzősmód a foglalás (res nullius nem szabadon foglalható), a dologegyesítés, a termelés és tenyésztés, a növekmény, a feldolgozás.”⁵⁵³

Joó István hívja fel a figyelmet arra, hogy „a magyar államalapítás folyamatának kiemelkedően fontos része volt István király uralkodásának időszaka. Ekkor ment végbe nem csupán a kereszténység felvétele, minek során valójában a római katolikus, illetve latin nyelvű szertartásrendű kereszténységre való áttéréőről van szó, hanem a társadalmi és gazdasági élet szabályozása és annak írásos rögzítése is (törvényekkel).” Ugyanakkor „István király korában a törvénykezés jelentősen különbözött a maitól. Akkor nem törvények (jogszabályok) voltak használatban, hanem a több nemzedék élete során kialakult szokásjog.”⁵⁵⁴

Amikor viszont már mindent törvényileg pontosan szabályoztak, nemcsak igen elavult volt a XVI. században a szokásjogra hivatkozni, hanem ellentmondásos is, sőt egyenesen

⁵⁵² Györffy 1977, 598.

⁵⁵³ Somogyi 2003, 46.

⁵⁵⁴ Joó István: Szent István törvényei (az Admonti kódex felhasználásával). *Geodézia és Kartográfia* 57. évf., 9. szám. 2005.

törvénytelen, hiszen bár nem volt törvény, de mintegy akként kezelték Werbőczy Hármaskönyvét azok, akik ebből a közellenes magánhasznát húzták. A sokat emlegetett külföldi minták követése aztán erőteljesen süllyesztette a magyarságot és az országot. Volt honnan süllyedni! – mondhatjuk keserű fájdalommal. Nézzük, honnan is?

Legfeltűnőbb magyar vonás a középkorban a sokféleség, mindenben, ami emberi, majdnem a mai sokaságú állapotokat idézve. Ennek meglátásához azonban már eleve el kell fogadnunk, hogy a békés türelem, ami az együttélést jellemezte itt, szerződéses és testvéri alapon nyugodott már az Árpáddal uralkodni jött és a bennlakó őslakosok között. Ugyanez jellemezte a későbbi beköltözőkhöz való viszonyt akár keletről, akár nyugatról érkeztek – igen nagy számban. Egy fegyelmetlen osztrák herceg kellett például a tatárjárás kezdetén, hogy felbőszítve a népet a kunok ellen támadjanak, nagy károkat okozva vele a védekezésünknek. Mert valójában elfogadták az akkoriak a besenyők, a kunok és a német, az olasz és a francia telepések életmódját, itteni létét, mégha az távol is állt az itteniekétől.

Ezért lehet többféle állami és társadalmi szerkezeti elemet felismerni itt. Így amikor Bartha Antal és Szűcs Jenő megállapítja, hogy nálunk nem volt nomád feudalizmus, Györffy finomabb megközelítéssel a félnomád földtulajdont elemzi, észrevéve, hogy a főemberek folyómenti téli és nyári szállásváltása tovább él a téli és nyári udvarhelyekben, amely szálláspárokat az államszervezéskor beköltözött német lovagok is átvettek, – pedig őket semmiképp nem tekinthetjük nomádnak vagy félnomádnak, tehetjük hozzá. Amint a mieinket se, mint láttuk, mégis Györffy a továbbiakban – ellentmondva iménti önmagának – kijelenti, hogy „a magyarországi feudalizmus szervesen nőtt ki a korábbi nomád feudális intézményekből”.⁵⁵⁵ E nomád feudalizmusnak gondolja „azokat a legelő- és szállástulajdonon alapuló termelési viszonyokat, amelyekben a legelőket és szállásokat birtokló uralkodó osztály, a ’bőség’, katonai kíséretével, a ’jobbágysággal’, a függésben lévő félszabadokat és a szolgáló ’ínséget’ rendszeres terményadózásra és természetbeni szolgálatra kényszeríti. (Archeológiai Értesítő 97 [1970]. 238.)”⁵⁵⁶

Ez utóbbi idézet hét évvel korábban jelent meg, mint ahol Györffy idézi önmagát, és talán csak „a rend kedvéért” tette most a szövegbe, megfelelvén a szakmai elvárásoknak. Hiszen tudta azt ő is nagyon jól, hogy ahol már 8000 éve 100 nm-es házakban laktak az emberek, ott nemcsak az „uralkodó osztálynak” van szállása. Azt is, hogy nemcsak legelőket használtak, hanem közös birtoklású földet műveltek, stb. Inkább, mint nemrég mondtuk, a sokféleséget kell látnunk ezekben a legeltető állattenyésztőkben. És minket már nem téveszt meg, ha a főembereknek palotája van a fővárosban, – ahogy majd a XVIII. századtól Bécsben, – mert ez a rendszeresség is a magyar jobbági állam jelentős részét képezte. Györffy vitatkozik Erdélyi Istvánnal, aki szerint azért nincsen nomád feudalizmus a nomád és a barbár társadalmakban, legfeljebb „hűbéri színezetű jelenségek”, mert ott nincs egyéni föld-, legelő és szállástulajdon, hanem azok közös családi tulajdonban vannak, így Tőkei Ferencre hivatkozva lovasnomád ázsiai termelési módról beszél. De Györffy szerint ez csak az öröklött ingó és ingatlan családi jószágokra vonatkozik, az adománybirtokkal szabadon rendelkeztek, amint a kora középkori Európában. Innét kezdve azonban megbicsaklik Györffy érvelése, mert hoz ugyan példát erre a szabadon rendelkezésre, de az nem hűbéri függést eredményező. Így aztán „elfelejti” bizonyítani, hogy lehetséges volt, illetve lett volna nálunk „nomád feudalizmus”, helyette áttér a nomád nagycsalád s a keresztény páros család különbségének ecsetelésére, és a nagycsalád felbomlását tekintő megtelepültség előfeltételének a pusztai életmódhoz képest.⁵⁵⁷ Csakhogy ez öngól, hiszen a páros család a magyarokra ősi idők óta jellemző, elég ez egyaránt

⁵⁵⁵ Györffy 1977, 598.

⁵⁵⁶ Uo.

⁵⁵⁷ Györffy 1977, 598-599

felet, félt jelentő feleség és férj szóra utalni, míg például az angoloknál a férj a feleség gazdája: husband. És a kereszténységet mi – igen régóta⁵⁵⁸ – nem ilyen felszínesen gyakoroltuk.

Másik jellegzetesség a germán személyi függőségű állam, amelynél fejlettebb az intézményes területi állam. A nem a területhez, hanem a személyhez kötődő, azaz a néphez fűződő kapcsolat tekintélyelvű, alá- és fölérendelt, szövevényesen sokféle jogi kapcsolat alakul a király és a nép, valamint a király és a nemesség között, gyenge intézményekkel. Ezt Székely György észrevételezte nálunk, mondván, hogy a magyar királyok címe a népre utal, nem az országra. Szűcs Jenő pedig ezt a személyi függésű államot nálunk, a IX-X. században, úgymond, barbárabbnak találta, mint a germánoknál a népvándorlás korában. Ennek Györffy se mond ellent, de ő Szent István államának intézményei felől vizsgálódott, és István előttre keleties személyi függést tett: „A ’területiség’ fogalmát nem kapcsolom össze az intézményes állammal, egyrészt, mert a keleti társadalmi szervezeteket a területiség hiánya nem jellemzi, csak az uralmi terület változékonysága, másrészt mert az uralkodói címben nem tükröződik egyértelműen a személyi függésű és intézményes állam eltérése, hiszen Konsztantinosz Porphyrogennétosz magát a ’rómaiak’ császáranak nevezte, de a magyarok fejedelmét ’Turkia’ (nagy) archónjának írta, s István magát is hol az ’ungrok’ vagy a ’pannonok’, hol ’egész Hunnia’ királyának címezte. István államát az ’intézményes állam’ kategóriájába sorolva a megelőző magyar fejedelemségre a ’személyi függésű állam’ megjelölés talál, s ebbe a típusba sorolhatók más kelet-európai ’félnomád’ államok is.”⁵⁵⁹

Így aztán, bár minden adottságot feltártak hozzá, történészeink máig nem tudtak kilépni azokból a hamisításokból, mélyutakból, melyek által irányítva a korai magyar állam európai elmaradott besorolása meg lett határozva. Szerepel náluk barbár, félnomád, nomád, nomád feudális, félfeudális és feudális jelzőnk egyaránt, csak az igazság nem, hogy a maga nemében a legjobb. Pedig ebből az irányból nézve minden összeáll, helyére kerül az összes adat, és saját eredeti néven, önmagát minősítve, mai példázatként is megállva, kér megérdemelt figyelmet. A királyi udvar ismert ténykedését, működését a kormányzati folyamattól a napi ellátási, közigazgatási rutinig, ki kell terjeszteni az egész országra, a teljes királyságot érintő, az egész ország érdekében folytatott tevékenységként szemlélni, és nem mint Nyugat-Európában megszokott volt, hogy csupán a király szolgálatára állt minden. Mintha ezen túl önálló élete nem is lett volna az országunknak, pedig volt, sokkal-sokkal nagyobb és több, mint amiről tudunk.

Ha csak a lelki élet, az egyházi intézményrendszer összefüggő számadatait tekintjük, láthatjuk ezt a sokkal nagyobb gazdagságot, mert Dávid Katalin sokévi kutatással felmérte a régi Csanád megyét, ahol nyolcszor több templom létezől talált nyomokat, mint amennyit a történeti irodalom említ.⁵⁶⁰ Sok meglepetésben lesz tehát része levéltáraink ezirányú bűvárának és feltárulhat az egész országban történeteknek az emléke, és végre kiteljesedhet a középkori Magyarországról szóló történeti beszámoló. Ezzel összefüggésbe hozható dr. Nagy Sándor megjegyzése, hogy történészeink úgy írtak nekünk történelmet, hogy okleveleinket alig olvasták, tanulmányozták, amiben ő egyébként az eredetünkkel kapcsolatos hamis elmélet elfogadásának okát látja. S ami lényeges, ő nem a kéziratos vagy lappangó oklevelekről beszél, hanem a már kinyomtatottakról: „Sem történetíróink, sem nyelvészeink nem tanulmányozták át az Árpád-kori kódexanyagunkat, vagyis a nyomtatásban is megjelent történeti és jogi okleveleinket. Egyetlen történetírónk sem hivatkozik ezekre, hanem a már mások által megírt,

⁵⁵⁸ V. ö. Darai (a) Lajos: Kereszténységünk a hunoktól a magyarokig. Zachar József (1943-2009) szellemi végrendeletéből. *Szilaj Csikó. A társadalmi önszerveződés lapja*. 2012.

http://szilajcsiko.wix.com/csiko/magyarostortenet#!_magyar-ostortenet/keresztenysegunkt-a-hunoktol.

⁵⁵⁹ Györffy 1977, 599-600.

⁵⁶⁰ Lásd Dávid Katalin: *Az Árpád-kori Csanád Vármegye Művészeti Topográfiája*. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1974. Dávid Katalin: A magyar ikonográfiai kutatás problémái. *Ipolyi Emlékkönyv*. Budapest, 1989. Dávid Katalin: A kereszt mint jel és ereklje az Árpád-kori Magyarországon. *Vigília Online* 2003. <http://www.communio.hu/vigilia/2003/8/david.htm>.

kész könyvekre. Így a régi tévedések tovább élnek. Pedig az Árpád-kori kódexanyagunk 63 vastkos, darabonként átlag 800 oldalas kötetet tesz ki,⁵⁶¹ amelyekből a kutató történetíró pontosan meg tudja állapítani az Árpád-kori magyar nép társadalmi, gazdasági és jogi berendezkedését és ezek fejlettségét.”⁵⁶²

4.4. A véres 13. század és a következők

Nyilvánvaló, hogy az előző három alfejezet ideális képet mutat, mert csak a hagyományos felszínesség bírálatával próbál igazabb képet adni a szokásosnál. Ha mélyebbre nézünk, azaz a megszépítésektől mentes valóságra tekintünk, a viharos történelmünkben ismert szomorú és gyászos ügyeknél sokkal kegyetlenebbekkel találkozunk, ami ellenére él ország e hazán. Még egyszer vegyük eszünkbe, amit Fábián Sándornál láttunk, hogy ugyanarról a népről van szó, ahol a hunok és a magyarok az avar-kori események megháromszorozásából jöhetnek, és nem Ázsiából, hanem innen a Kárpát-medencén belülről. Az említetten kívül Fábián másik példája erre a hunok egyistenhitű vallása, ami miatt az eredeti hunokat kitörölték a történelemből és kunnak kezdték nevezni, teljesen lejárátva őket is, borzalmas tetteket kötve a nevükhöz. Ennek forrását szintén a korai latin nyelvű könyvek adják.

A példa Szent Erzsébet volt, aki nagy szolgálatot tett az egyháznak, és amikor ugyanabból a királyi családból IV. Bélának lánya született, már „a születendő gyermek az Istennek szolgálatára lett felajánlva, hogy sértetlenül el tudjanak menni Magyarországról a barbár istentelen nemzet elől. Meghallgatásra találtak a jámbor király imái... Eltávozásuk után a királynő megszülte a lánygyereket, kit Margitnak neveztek és a szokásnak megfelelően a királyi udvarban tápláltak. De amikor betöltötte a harmadik évét, megfelelőnek látták, hogy inkább isten szolgálatára szánják, mint a világi örömek gyakorlására... Betöltvén ötödik évét, a tanítónője jónak látta feladni rá a flagellációs övet (cinctorium cilicinum), amitől ő nem ijedt meg, hanem ahogy megérintette a fiatal ágyékát, azonnal a meztelen testére övezte.”⁵⁶³ Ám a róla ma ezt olvashatjuk: A Túróc várában született „Árpádházi Szent Margitot a tatárok elől menekülő szülei még születése előtt följajánlották Istennek az ország megmeneküléséért.”⁵⁶⁴ Margit pedig „nem szerette a sok beszédet, dicséretesen különösen szerette a hallgatást, néha persze mosolygott, de sosem fakadt hangos nevetésre, tizenhét éves koráig tartózkodott a mosdástól.”⁵⁶⁵ De „kiskorú gyereket zárdába kényszeríteni ilyen körülmények közé barbárság, nemcsak mai szemmel nézve, de példátlan a történelemben is. Nem csoda, hogy fiatalon meghal. Ezt a barbárságot persze csakis a magyarok nyakába varrják, ami miatt önérzetes írók kényszerűen nem riadnak vissza a hazugságtól sem... Ha a dolgok mögé nézünk, rájövünk, hogy ennek semmi köze a magyarsághoz. Ugyanilyen körülmények között hal meg fiatalon Erzsébet, Margit nagynénje Németföldön. Umberto, a sziget főapátja, akire Margitot bízták, nem volt magyar, ahogy Konrádus sem az, Erzsébet 'mentora', de a legtöbb pap, meg apáca, mind magyaridegenek voltak.”⁵⁶⁶

Ám fel kell figyelniünk rá, hogy a Ranzanus-idézet nem Magyarország megmentéséről szól, hanem csak az uralkodópár testi épsége megmentéséről, és az sem világos, melyik Istentelen nemzetről van szó. Esetleg a király a saját népe elől menekül, amint az osztrák

⁵⁶¹ 50000 oldal, és persze latinul. Egyébként ma már sokan éppen ezért választják a történész, levéltárosi pályát, hogy ebben a munkában részt vehessenek.

⁵⁶² Nagy Sándor: *A Magyar Nép Kialakulásának története*. Hídő Baráti körének Kiadása, Garfield, 1987. 7. http://www.magtudin.org/NAGY_Sandor_A_magyar_nep_kialakulasanak_tortenete.pdf.

⁵⁶³ Pietro Ranzano: *Epitome rerum Hungaricarum velut per indices descripta*. Veronicæ Nottensteinin, Budae, 1746. 147. https://books.google.hu/books?id=YGG-nV3LrIC&printsec=frontcover&hl=hu&source=gb_s_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false

⁵⁶⁴ <http://lexikon.katolikus.hu/M/Margit.html>.

⁵⁶⁵ Ranzano 1746, 147.

⁵⁶⁶ Fábián 2023, 957-958.

krónika is sugallja. Van egy másik beszámoló, amely a kunokról ugyanúgy beszél, mint Jornandes a hunokról, hogy nyersen eszik a húst és a lótejet vérrel keverve isszák, és hogy Béla király engedte be őket az országba. „Akik már bent voltak az országban, egyesültek az újonnan érkezőkkel és megszámlálhatatlan tömeggé lettek. Kiknek a királya, Gután, öngyilkos lett, miután megöli két királynéját és más ott tartózkodókat, félvén Ausztria hercegétől, ki a házat ostromolta. Magyarország királya pedig összegyűjtötte a sereget, ahogy mondják, százezer embert és Pest mellett a kunok elé állt. Amíg ők a táborban ettek (ittak), a kunok hajnalban váratlanul megrohanták őket, felgyújtották a tábor, megölték minden püspököt, nemest, öreget, fiataalt, senki sem tudott ellenállni, így a nagy tömegből alig menekült meg néhány a királlyal. Ezek után a történetek után megjelent egy másik nemzet napkeletről, akiket Tatároknak hívtak.”⁵⁶⁷ Ebből látszik, Béla király nem a tatárok, hanem a kunok elől menekül. A kunok lázadását az válthatta ki, hogy Béla testvére, Kálmán püspök, rá akarta kényszeríteni a kunokat egy bogumilok elleni keresztes hadjáratra. És bár ez a forrás takargatja a történeteket, van korábbi, ahonnan több derül ki: „IV. Béla, II András király fia idejében 500 000 szkita feldúlta egész Oroszországot és Podoliát (Lengyelország): Ezután benyomultak Magyarországra és megtámadták Pestet. Béla király úgy menekült el a táborból, hogy szolga ruhát öltött magára... három év eltelte után a dühös, veszett rablók a Meotiszon keresztül visszamentek a hazájukba, és ez után felvették a mohamedán szokásokat.”⁵⁶⁸ Ez tehát nem a Muhi csata, a király Pest mellett megy a „tatárok” elé, és három évig dühöng itt az ellenség, mire elvonul. És ha csak azután veszik fel az iszlámot, akkor addig keresztények voltak. Tehát a király nem is a tatárok elől menekült, de a fellázadt kunok elől.⁵⁶⁹

„A keresztény vallás bár a legnagyobb erénynek a szeretetet tartja, mégis azt vesszük észre, hogy néha ennél nagyobb erénynek számít a hűség. Az elég hosszú életű hűbéri társadalmi rendszer alapja, a hűség volt, ami felülírt minden más erényt. Ez is, mint minden társadalmi csoportosulás, mintegy önálló biológiai lényként, mindent elkövetett saját túlélése érdekében amódon, hogy a csoport tagjai föltétlen hűséget tanúsítottak a szervezet ura iránt, ahol például az igazságosság szóba sem jöhetett. Ennek a társadalmi rendszernek, ami a fegyveres hatalomból és uralkodásból született, békés előzménye az ősidők homályába vész, amire a régészet azzal utal, hogy nincs az akkori sírokban sem fegyver, sem rangjelzés. Ez lett volna a mellérendelő társadalom, melyet az alárendelő maga alá gyűrt. A mellérendelés egyfajta maradványelve a krisztusi tanítás, melynek alapja egy mondatban összegezhető: „Ne tégy olyat másnak, amit nem szeretnél, hogy más neked tegyen!” Vagy fordítva: „Amit szeretnél, hogy más neked tegyen, azt tedd te másnak előbb!” Ebben megjelenik az egyenlő elbánás elve, vagyis az igazságosság. Ami ha szembemegy a különböző szervezetek csoportérdekével, választani kell az igazság és a csoport (szervezet, egyház, állam, stb.) érdeke, néha túlélése között, mert a szervezet felbomlana, ha túlnyomó többsége nem a hűséget, hanem az igazságosságot választaná. A valóságban a keveseket, akik az igazságosság elvét követik, kiközösítik, kizárják, vagy megfeszítik, mint Krisztust. Őrá tehát nem egyszer élt történelmi személyként, hanem az egész történelemben állandóan jelenlévőként, az abszolút hűséggel szemben az igazságosságot hirdetőként kell tekinteni. Azaz az igazi Krisztus-hívó nem egy vallási szervezetnek, hanem az egyetemes emberi közösségnek a tagja. Sőt az emberi mindenségnek, mert felelősen viselkedik a természettel is.”⁵⁷⁰

⁵⁶⁷ Hieronymus Pez: *Scriptores rerum austriacarum veteres ac genuini*, quotquot ex Austriae vicinarumque provinciarum bibliothecis et tabulariis, dedumano labore perlustratis, aut primum in lucem vindicari, aut ex Mss. codibus auctiores et emendatioes edi potuerunt. Sumptibus Gleditschii, 1721. 705.

https://books.google.ro/books?id=-bVJAAAACAAJ&dq=millibus+ungari&hl=hu&source=gbs_navlinks_s.

⁵⁶⁸ Turma Nigra: *Respblica et statvs regni Hvngarie I. kötet*. Elzeviriana, Leiden, 1634. 123.

https://books.google.ro/books?id=00BIAAAAACAAJ&printsec=frontcover&hl=hu&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false.

⁵⁶⁹ Lásd Fábíán 2023, 957.

⁵⁷⁰ Fábíán 2023, 903.

Fábián úgy látja, hogy az írás nagymértékű terjedésének feltételei a 13. századtól láthatók, amikor megjelentek a nagy vallási összecsapások is, mert az írás általi vallásterjesztés olcsóbb és meggyőzőbb volt. És így lett az alacsony néprétegeknek vallása, mert addig csak a gazdagoké volt a képi ábrázolás vagy szobrok imádata, tisztelete. Így az ábrázolás gyakorlást bálványimádással vádolták az írások hívei, akik viszont eretnekséggel őket. Ez volt a nagy keresztesháborúk ideje, ami a korábban már érintett évszámhamisítás miatt az 1200-as évekre, meg a III. századra lett visszadatálva. „De nemcsak az évszámokat hamisították, hanem az eseményeket, a neveket, és mindent, ami a valós tényállást jelentette. Atrocitások mindkét részről történtek, de ezek mind keresztényüldözésekként lettek megnevezve, és visszadatálva az úgynevezett ókorba.”⁵⁷¹ Az írás kiteljesedésének kora pedig a 15. század, amikor a világi és a vallási történelmet írni kezdték. Az addig fennmaradt kevés kezdetleges írás, fennmaradt szöveg nem tartalmazott elegendő mértékben leírást a múltból. „Ezt a hiányt az írók a fantáziájukkal pótolták, az elég nagyszámban fennmaradt képek meg szobrok alapján. Így el lehet képzelni, hogy a képek meg szobrok néha egészen mást ábrázolnak, mint amit a történészek melléjük társítottak. ...abból indulunk ki, hogy ezer évet betoldottak a történelembe, és hogy a diocletianusi üldözések valójában III. Ince pápa alatt történtek, de aki a következő levezetés tanúsága szerint száz évvel később tevékenykedett, persze más név alatt (az évszámokat pár évvel ide-oda tologatták, ami a lényegen nem változtat, Ugyanígy a nevek sem lényegesek, hisz a pápák sosem használták az igazi nevüket): Diocletianus keresztény üldözései (284-305), ami valójában 'III. Ince' uralkodása alatt történt (298-316). Ez római számokkal CCXCVIII-CCCXVI. Az első C helyére beraktak egy M-t. Így III. Ince uralkodása átkerült az 1198-1216-os évekre (MCXCVIII-MCCXVI). Ezt a műveletet a könnyebbség kedvéért csinálták így, hogy ne kelljen nagyobb javításokat eszközölni a kéziratokban. Így azonban száz évvel hátrább tolódtak az események. Ez azt jelenti, hogy a 'valódi' III. Ince valamikor az ezerháromszázad éve alatt kellett tevékenykedjen. És meg is találhatjuk, és pedig XXII. János pápa személyében (1316-1334). Láthatjuk, hogy mindhárom despota uralkodási ideje majdnem ugyanaz: Diocletianus 21 év, III. Ince és XXII. János 18 év, és ugyanazokat a véres keresztényüldözéseket követték el.”⁵⁷²

És bár IV. Béla nyolc lánya közül négy kiérdemelte a boldog és a szent rangot és címet, Fábián talál olyan forrásokat, melyek szerint maga a király és fia István nem volt szentéletű, sőt annak ellenkezőjét képviselte. Ismeretes például, hogy Béla és István háborúzott egymás ellen, amikor az országnak lényegében két királya volt. „1259-ben István Magyarország fiatal királya karhatalommal benyomul Karintiába, tűzzel és vassal, rengeteg foglyot hurcolt el Magyarországra... 1263-ban nagy éhínség tombolt Ausztriában, Magyarországon, Csehországban és Morvaországban, ami egész aratásig tartott. ... Ugyanebben az időben (1267) Béla király a fia, István király ellen vezette a seregét, melyet István gyorsan megvert, rengeteget levágtak és sok foglyot ejtettek az urak közül is. Ekkor Béla király az elszorított szegény miatt haragra gerjedt és újból összegyűjtötte a sereget. Aki ellen bátran kiállt fia, István király (mert a bátrakat segíti a szerencse), és újra megfutamtotta apja seregét, egyeseket megölték, másokat foglyul ejtették. Később ugyanebben az évben István még négy győzelmet aratott az apja fölött.”⁵⁷³

A bécsi krónika szerint IV. Béla a kunok elől menekült, István viszont mindig a kun seregek segítségével harcolt. Ezért erős a gyanú, „hogy 1241-ben valójában egy polgárháború

⁵⁷¹ Fábián 2021, 186.

⁵⁷² Fábián 2021, 188.

⁵⁷³ Tomas Malvenda: *Annalium sacri ordinis Praedicatorum centuria prima. Auctore A.R.P.F. Thoma Maluenda Setabitano, eiusdem instituti, sac. theologiae magistro, prouinciae Aragoniae. Iussu reuerendissimi P. fr. Seraphini Sicci magistri generalis in lucem edita...* Ex typographia Lazari Scorigij, Neapoli, 1627. 71.
https://books.google.hu/books?id=a1UGsqu2VO0C&printsec=frontcover&hl=hu&source=gbv_summary_r#v=onepage&q&f=false

zajlott, és csak ez után jöttek a tatárok, és azt is sejteni lehet, hogy kinek, vagy kiknek a hívására.”⁵⁷⁴ Béla ugyanis „II. Frigyes halála után sok éven keresztül rosszindulatúan bánt a kunokkal és más népekkel, ugyanis (kegyetlen lévén) saját kezűleg mind és oly sok gonoszsgót véghezvitt Ausztriában, Stíriában és Morvaországban, hogy a krónikás keze is megremegett, ezeket leírván. Az említett országokban még keresztény király nem vitt véghez ilyen borzalmakat.”⁵⁷⁵

Ahogy az előtte uralkodó császárok sem, II. Frigyes sem fogadta el a pápaság világalmai törekvéseit. De a királyok egy része vakon követte a pápa utasításait eretnekek ellen viselt keresztes hadjáratokat illetően, és ilyen volt IV. Béla is. „A kunokkal az volt a baj, hogy mivel félnomád életet éltek, nehéz volt tőlük behajtani az egyházi tizedet és királynak járó adót.”⁵⁷⁶ A töréspontot az jelentette, hogy a kunok nem voltak hajlandóak részt venni a boszniai eretnekek elleni hadjáratban. Viszont „Csehország királya nagy sereget gyűjtött, maga mellé állítva Ausztriát és Stíriát, megtámadta Magyarországot... Ebben az évben olyan nagy pestis járvány tombolt Ausztriában és Magyarországon, hogy közös gödrökbe hányták a halottakat és úgy földelték el őket, mint az állatokat.”⁵⁷⁷

Kétséges tehát IV. Bélát második honalapítónak tekinteni, és minden rosszat abból az évszázadból aztán Kun László nyakába varrni. „Magyarázatra szorul az a tény, hogy az írások szerint a mongol–tatár invázió alatt, ami majdnem három évig tartott, az ország teljesen elnéptelenedett és elszegényedett, és mégis IV. Béla visszajövelekor volt elég pénz és paripa nemcsak a csehekkel hadakozni, hanem Béla és István, apa és fia egymással vívott belháborúira. Én ennek a magyarázatát abban látom, hogy IV. Béla vallási okok miatt összetűzött a kunokkal, akik fellázadtak ellene, és ezért kellett menekülnie az országból. Ezt olvashatjuk ki az osztrák krónikából. Majd amikor az egyház hívására bejöttek a mongoltatárok, és ’rendet csináltak’ az országban, visszatért, és ezeket az idegen harcosokat kun név alatt alkalmazta a seregében. Valószínű, hogy István seregében az őshonos kunok harcoltak. Az, hogy a hároméves mongol–tatár megszállásról alig van magyar beszámoló, szerintem annak tulajdonítható, hogy úgy a világi, mint az egyházi hatalom képviselőinek volt egy ’kis’ rejtegetni valója. Nagyobb hitelt tulajdonítok az osztrák krónikának, akik nem valami jó véleménnyel voltak a kunok iránt, de írásaikból ki lehet hámozni az igazságot.”⁵⁷⁸

Ennek szellemében olvassuk tehát e beszámolót: „Amíg a magyarok a sátraikban pihentek, a kumánok hajnalban megrohanták a sátortáborát, majdnem mindenkit levágtak, öreget, fiatal, urat és közembert, köztük az összes papot, úgyhogy a nagy seregből csak kevesen tudtak elmenekülni a királlyal, aki a kiátkozott Frigyeshez menekült. Miután mindez lezajlott, jött egy másik nép napkelet felől, nevezetesen a tatárok, akik már sok országot feldúltak, köztük Oroszországot és Lengyelországot... Ezek maguk alá kényszerítették a kumánokat, akik mindenben engedelmeskedtek nekik... Mindennek a bajnak az oka az urak voltak, akik megölték a király anyját, és ezért a király megfosztotta őket a vagyonuktól... A tatárok és a kumánok semmi ellenállás nélkül végtelen sok zsákmánnyal, arannyal és ezüsttel, szép ruhákkal, állatokkal, rengeteg fogollyal mindkét nemből, a kereszténység szegyenére, kivonultak az országból.”⁵⁷⁹ Am valószínű, hogy a tatárok és kumánok közül sokan, a jó harcosok, benn maradtak az országban, és egy részük a Béla, más részük az István seregében szolgált tovább, akiket aztán már mind kunoknak neveztek.

⁵⁷⁴ Fábíán 2023, 983.

⁵⁷⁵ Hieronymus Pez: *Scriptores rerum austriacarum veteres ac genuini, quotquot ex Austriae vicinarumque provinciarum bibliothecis et tabulariis, dedumano labore perlustratis, aut primum in lucem vindicari, aut ex Mss. codibus auctiores et emendatioes edi potuerunt.* Sumptibus Gleditschii, 1721. 707.

https://books.google.ro/books?id=-bVJAAAcAAJ&dq=millibus+ungari&hl=hu&source=gbs_navlinks_s.

⁵⁷⁶ Fábíán 2023, 983.

⁵⁷⁷ Pez 1721, 707.

⁵⁷⁸ Fábíán 2023, 984.

⁵⁷⁹ Pez 1721, 816.

Szükséges még a pápa említett akkori, minket rosszul érintő törekvéséről adatokkal szolgálni. Egyrészt nem mehetünk el szó nélkül amellett, hogy a tatárok rögtön azután támadtak, amikor Juliánus barát visszatért a keleti útról és elküldte jelentését a pápának, másrészt hogy a rablásuk, pusztításuk csak Kelet-Európát és Magyarországot érte, a nyugatot megkímélték. Sőt, 1532-ben megjelent könyvben olvashatjuk, hogy a pápa a tatárok visszavonulása után követeket küld a tatár kánnak ajándékokkal, megköszönve, hogy megkímélték a római birodalmat.”⁵⁸⁰

No, de ha büntető hadjárat volt, mi volt a bűn? Íme, ez: „Abban az évben a kumánok, a világ legmocskosabb népe, akik a húst majdnem nyersen ették, lótejet és vért ittak, ezek elküldték Gothán nevű királyukat a magyar királyhoz, letelepedést kérve, keresztényeknek álcázva magukat. Aki a Prédikátor ajánlására, anélkül, hogy ezt megtárgyalta volna a főurakkal, beengedte őket (de jaj, neki), hogy együtt lakjanak. Ezek kis idő után nagyon megsokasodtak. Az említett átkozott nép 1239-ben bement Radna városába húsvét napján, és az ott lakó épp asztalhoz ült népet, kicsitől nagyig lemészárolta, nem kedvezve senkinek. Ezután sáskák módjára szétterjedtek a tartományban, vérbe áztatva a vidéket. Akik már előbb letelepedtek, ezekkel egyesültek egy megszámlálhatatlan hordába. A királyuk, Gothán⁵⁸¹ öngyilkos lett, de előbb megölte két királynéját, és akik a házába menekültek Ausztria hercege elől, aki a házat megrohamozta és elfoglalta. Ahogy mondják, a magyar király összegyűjtött egy százezer fős sereget és Pestnél elejükbe ment. Hajnalban, amíg ők a táborban pihentek, a kumánok megrohamozták őket, előbb felgyújtották a sátrakat, aztán mindenkit lemészároltak, püspököket, grófokat, öreget, fiatalot, csak kevesen tudtak elmenekülni a királlyal, akit II. Frigyes császár kiközösített. Miután ez lezajlott, egy másik nemzet érkezett napkelet felől, kiket tatároknak neveztek, akik sok várost és várat leromboltak és alávetettek, így Oroszországban és Lengyelországban is, és senki nem tudott nekik ellenállni. Ezekhez csatlakoztak az eretnekek és a hamis keresztények, így töltve ki a rosszindulatukat a keresztényekkel szemben... Mindezen rossznak a szerzői a Nagyurak voltak, akik megölték a király anyját, és akiket ezért a király kisemmizett a vagyonukból... A tatárok és a kumánok aztán semmi akadály nélkül elhagyták Magyarországot, végtelen sok zsákmánnyal megrakodva, arannyal, ezüsttel, ruhákkal, állatokkal, sok fogollyal mindkét nemből, a kereszténység nagy szégyenére... Ezután egy irtózatossá váló dolog tört az országra, ami miatt többen elvesztek, mint a pogányok öldöklése miatt. Kutyákat, macskákat ettek és piacokon nyilvánosan árulták az emberhúst. Krisztus születése óta nem volt ilyen nyomorúság a bűnök miatt.”⁵⁸²

Bár itt szerepel a király anyja megölésének megbosszulása is, amit nem szokás emlegetni a tatárjárással kapcsolatban, de elég világos, hogy fordított volt a harc célja, kiirtani az eretnekeket. Hiszen az említett prédikátor szavára ugyan miért hallgatott a király, amikor tudjuk, egyik király se engedett püspökséget a királyi székhelyre. Pápai követekről viszont tudunk, s ez a lehetett az, vagy pápai prelátus a prédikátorok rendjéből. Gothán öngyilkossága is kérdés, ha egyszer oly sikeres volt ama bűnök elkövetésében. Hogyan került szembe Ausztria hercegeivel? „Valahogy úgy tűnik, hogy ez nem más volt, mint a pápa áldásával végrehajtott bosszú a királyné meggyilkolásáért. A népességcsere megtörtént. A magyarság nagy része kipusztult, de azok az őshonosok, akik hosszú évszázadok alatt megtanulták a túlélést, a legrosszabb körülmények között is, most ők kerültek helyzetbe. Ezek a hunok voltak, de ez az

---

⁵⁸⁰ Grynaeus Falcon, Madrigani Huttich, Fracanzano da Montalboddo: *Novus orbis regionum ac insularum veteribus incognitarum...* Apud Galeotum à Prato, 1532. 424. https://books.google.ro/books?id=ulr_2N-Kq2oC&printsec=frontcover&hl=hu&source=gbp_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false

⁵⁸¹ Kuten, Kötöny.

⁵⁸² Pez 1721, 816.

igazság sehogy sem ment le a hamis történetírók torkán, így kunoknak hazudták őket, és azt próbálták bizonyítani, hogy csak IV. Béla alatt telepedtek le az országban.”⁵⁸³

A továbbiakban hasonló kételyek szintén megfogalmazhatók Fábián szerint két nagy uralkodónkkal, Károly Róberttel és Zsigmond királlyal kapcsolatosan. „A Károly Róbert uralkodásával fémjelzett időszakot úgy említik a mai történelemkönyvekben, mint a magyar történelem egyik aranykorát. Valójában azonban a magyar történelemben minden a feje tetejére van állítva, tehát mindennek az ellenkezője igaz. És valóban, hogy lehet egy dicső korszak az, amikor Károly Róbert (Karoberto) lefejezi a magyar nemességet. Nem ez volt-e az a Nagy Károly, aki kiirtotta a hun nemességet, s nem pedig a sosem létezett másik? Minden országban a kultúra megteremtője és fenntartója a nemesség volt. Ha Karobertonak a magyar nemesek az útjában álltak (tudjuk, hogy másfél évtizedig tartott, amíg a magyar urak ellenállását megtörte), akkor vajon ő ápolta a magyar kultúrát, vagy azt is irtotta? Hogy került az úgynevezett Anjou legendárium a Vatikánba? Vajon ezzel együtt nem lettek-e oda víve olyan magyar írások is, aminek alapján Silvius Piccolomini, a későbbi II. Pius megírta a Gótok történetét, majd az eredeti írások meg lettek semmisítve? Ha összevetjük az Anjou Károly és a Nagy Károly családfáját, azonnal feltűnik a hasonlóság: Martell Károly—Kis Pipin—Nagy Károly (I. Frank császár) a VIII. századból, és I. Anjou Károly (Károly Robert [Caroberto])—Sánta Károly—Marcel Károly a XIII. századból.”⁵⁸⁴

Fábián, miután bizonyítja, hogy a Károly Róbert koronázását ábrázoló XV. századi freskó másolaton az évszám ezer év betoldást tartalmaz, így összegzi meglátásait Caroberto idejéről: „A valódi történelmet ekkor kezdik írni karddal is, meg tollal is. Anjou Károly egy olyan inváziós hullámot lovagolt meg, amely invázió elárasztotta egész Európát. Az európai nép jóhiszeműsége, és a pápai hatalmi szomj oda vezetett, hogy primitív tömegek segítségével sikerült megsemmisíteni nemcsak az addigi európai kultúrát, de teljesen átformálták a vallást is, rászabva akár egy ruhát, a primitív gondolkodásmódra. Károlynak sokkal nagyobb hatalma volt, mint ahogy azt a mai történelem tanítja, és valószínű, hogy a Nagy Károly dicső tetteihez ő volt a mintakép. Arra nagyon ügyeltek a plagizálók, hogy ne sértsék meg a petaviusi elvet, így pontosan egy húsvét ciklussal, vagy is 532 évvel tolták vissza az eseményeket. Ha 1300-ból (amikor Károly megérkezik Magyarországra) kivonjuk az 532-öt, megkapjuk Nagy Károly királlyá koronázási évét, 768-at. A Nagy Károly világraszóló cselekedeteit csak később szőtték be a történelembe, itt ebben a könyvben még elég sovány a dicsőség. A 801-es év, amikor császárrá koronázzák, megegyezik az 1333-as évvel, amikor I. Károly kibékíti a cseheket a lengyelekkel, aminek alapján 1335-ben létrejön a visegrádi királyi találkozó, amin Károly elnököl. És Nagy Károly utóda, akár csak I. Károlyé, Lajos.”⁵⁸⁵

Károly Róbert a magyar nemesek, a nem megbízható urak elleni fellépésre pedig, a Thuróczy-krónika szövegét figyelembe véve, a Basarab elleni hadjáratot használta fel: „Az erdélyi Tamás vajda és Dénes Miklós fia, meg Ancsa fiai biztatására, hogy ugyanis azt a földet tudatlan emberek lakják, és erről a földről Basarab vajdát is el kell űzni. Habár ez a herceg (vajda) a királynak járó adót mindig tisztességesen fizette, s habár a király már Szörényt bevette, így Dénes átadta neki méltósággal az egész Bánátot. Ezt látva, Basarab ezt üzenté a királynak: Mivel te, uram és királyom oly sokat fáradoztál, hogy összegyűjtsd ezt a hadsereget, meg akarom jutalmazni a fáradozásodat hétezer ezüst márkával. Szörény és a hozzá tartozó részek már a birtokodban vannak, ezt békésen átadom. Ezenkívül, a koronádnak járó évi adót hűségesen fizetem. Nem kevésbé az egyik fiunkat az udvarodba küldöm, hogy ott szolgáljon a saját költségemen. Így kegyelmed forduljon vissza és vigyázzon a saját személye elleni veszélyekre. Ha még jön felséged a jövőben, legalább a veszélyeket kerülje. Ezt hallva, a király

⁵⁸³ Fábián 2021, 111. Lásd még a III/9. fejezet *Hun járás vagy tatár járás és IV. Béla dicstelen szerepe?* c. alfejezetével.

⁵⁸⁴ Fábián 2023, 92.

⁵⁸⁵ Fábián 2023, 156-157.

dölyfösen ilyen szavakat vágott a követek szemébe: Ezt mondjátok Basarabnak: 'Ő az én juhaim pásztora és a szakállánál fogva fogom kirángatni a barlangjából.' Ezután egy, a királyhoz hű, Dancs nevű báró, Zolio és Lipton ura, így szólt a királyhoz: Uram, maga Basarab a legnagyobb alázattal és tisztelettel szólt felségedhez: a királyság körül csend, béke és áldás honol, ezt akarja felséged a szavaival tönkre tenni? Ekkor a király dölyfösen és fenyegetőleg megismételte a fenti mondatát, és elhagyta a gyűlést. Utána rögtön elindította a támadást.”⁵⁸⁶

Fábián hozzáteszi, hogy „mivel a magyar csapatok egy szűk hágóba szorultak, a kétoldalról lezúdított kövek és a nyílzápor miatt rengeteg főúr lelte ott halálát.” És arra következtet, hogy „amilyen sok hájjal meg volt kenve a szicíliai Caroberto, azt sem zárnam ki, ha összejátszott volna Basarabbal, de ha nem is, a fenti írásból látszik, hogy semmi oka nem volt Basarab ellen harcolni. Árulkodó tény az is, hogy tatárok is segédkeztek Basarab mellett. Ezek zsoldosok voltak, és általában nagy fizetség fejében végezték a piszkos munkát. Ezeket felbérelni inkább Carobertonak állt módjában, mint Basarabnak.”⁵⁸⁷

Zsigmond király személye is sok kritikára ad okot Fábián kutatási szerint: „Luxemburgi Zsigmond is idegen volt, és mint ilyen nem szívesen látott személy volt a legtöbb magyar főúr számára. Ezekkel mindkét a legfondorlatosabb eszközöket felhasználva számolt le. Uralkodása valóban fényes volt, azonban, hogy az mennyire nem a magyar érdekeket szolgálta, csak később fog kiderülni, ha tisztázódni fog a történelem. Zsigmond mindjárt trónra kerülése után 32 főnemest végeztetett ki, ami után a királyné és a főurak összefogtak és börtönbe zárták, mint egy közönséges bűnözőt, majd onnan árulással szabadulva, nem csodálkozhatunk, ha a következőkben már nem a magyarság megvédése, hanem a megsemmisítése volt a tevékenységének a mozgatórugója. Nikápolynál rengeteg magyar odavész, de ő megmenekül. Ugyanúgy 15 ezer magyar fullad a jeges vízbe, de ő megmenekül: 'Tizenötezer magyar veszett oda, amint Zsigmondot követték egy befagyott folyón átkelve, aminek a jege betört’⁵⁸⁸.”⁵⁸⁹

Zsigmond a nikápolyi vesztes csatából elmenekül és azután sokáig eltűnt: „Zsigmond császár Rhodio prefektusával és más öt nemes emberrel a Dunához menekült, ahol nagy szerencse folytán két cirkálót találtak, melyekkel átkeltek a Dunán, innen Konstantinápolyba mentek, ahonnan Rodosba, Dalmáciába, Horvátországba és 18 hónap után visszaért Magyarországra.”⁵⁹⁰ De ezek inkább csak találgatások, hogy mi történhetett. Más források szerint előre megbeszélten velencei kereskedők várták és vitték hajójukon Konstantinápolyba. És ha hatodmagával menekült, akkor valakitől csak-csak kitudódott volna az igazság. „A szultán viszont minden információ birtokában, a túlerő tudatában biztos volt a győzelemben, és a menekülő útvonalat is világosan előre látta. Sokkal valószínűbb, hogy Zsigmondot nem a velencei kalmárhajó, hanem török cirkáló vitte Konstantinápoly felé. A szultánnak nem állt érdekében megölni Zsigmondot, neki pont egy ilyen gyenge jellemű római császárra volt szüksége. Az a tény, hogy Zsigmond utána meg sem próbált revánsot venni a nikápolyi vereségért, hanem ehelyett nagy buzgalommal a vallás irányában kezdett tevékenykedni, azt bizonyítja, hogy a török szultán kezébe került. Nem lehet komolyan elhinni azt, hogy amikor Konstantinápoly teljesen körül van zárva, és a török hajók mindenütt nyüzsgögnék, akkor Zsigmond szépen behajókézik észrevétlenül a városba. Ez a forrás világosan cirkálót ír s nem

⁵⁸⁶ Ioannis de Turocz: *Rerum Hungaricarum scriptores varii, historici, geographici: ex veteribus plerique, sediam fugientibus editionibus revocati*. Wechel, Francofurti, 1600. 86-87.

https://books.google.ro/books?id=xc1YAAAACAAJ&printsec=frontcover&hl=hu&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false.

⁵⁸⁷ Fábián 2021, 159.

⁵⁸⁸ Johannis Cluveri: *Historiarum totius mundi epitome, à prima rerum origine usque ad annum Christi MDCXXX ... Accessit per ipsum authorem continuatio historiae ad annum MDCXXXIII. Editio quarta correctior, etc.* Apud J. Ravensteinium, Amstelardani, 1668. 545.

https://books.google.ro/books?id=ZMVjAAAACAAJ&hl=hu&source=gbs_navlinks_s.

⁵⁸⁹ Fábián 2021, 214.

⁵⁹⁰ Pontus Heuter 1584, 69.

kereskedelmi hajót. Ugyanakkor a legbizalmasabb embere, Intrepidus török fogságba esik, ahol a szultán az életéért cserébe megesketi, hogy soha fegyvert nem fog Törökország ellen. Ha Zsigmond vele esett fogságba, akkor ugyanezt tehette vele a szultán. Érthető okból, ezt már titkosították, ezért ennyire rejtélyes a 18 hónapi holtartózkodása. Ebben az időben a törököket keleten a mongolok háborgatták, ami miatt nem tudtak nyugat felé vonulni, kihasználva a nikápolyi győzelmet. Azonban a szultán azt is tudta, hogy amíg Zsigmond a császár (habár ekkor csak király volt és az sincs kizárva, hogy török pénzzel vásárolta meg a császári koronát 1410-ben), addig nyugatról nem kell támadástól félnie. A hadászati politika terén a nyugati ember mindig, de ma is sokkal naivabb volt a keletinél, vagy a délinél. A konstanzi zsinaton az egységre való törekvés leple alatt Zsigmond a legnagyobb széthúzást érte el. Lemondatta a törvényesen megválasztott és fungáló XXIII. János pápát (azt is el tudom képzelni, hogy a cél elérése érdekében a másik két ellenpápa is csak gyorstalpalással lett előállítva), majd gyanús körülmények között hatalomra juttatta a saját emberét, V. Márton néven. Provokatív módon, máglyán kivégeztetett két eretneket, ami után kitör egy vallásháború, ami évekig tart. Érdekes, hogy egész 1962-ig egy pápa se merte felvenni a János nevet, ugyanis ha felveszi, akkor két lehetőség előtt áll: vagy XXIV.-nek titulálja magát, és akkor elismeri, hogy XXIII. János lemondása törvénytelen volt, vagy XXIII.-nak, és akkor meg kellene okolni, hogy mi volt XXIII. János bűne. Valószínű, hogy Husz János eretneksége abból állt, hogy nem fogadta el XXIII. János pápa leváltását. Egy eretneknek (akinek más a hite) nem lett volna mit keresnie a zsinaton.”⁵⁹¹

---

⁵⁹¹ Fábíán 2021, 218-219. Lásd még a *VIII/11. Konstanzi zsinat következményeiben élünk* című fejezetet. V. ö. Endter, Coloniae, 1700. 26.

5. Kárpát-medencei lélekvallás és sztyepei felsőbbrendűség

Ma azt tapasztaljuk, hogy az alárendelő szemlélet az uralkodó az emberi kapcsolatokban. Fölmerül a kérdés: melyik az eredeti emberi szemléleti mód? Hol találkozunk az emberiség őstörténetében az alá- és a mellérendeléssel a legkorábban? Például a mellérendelő értelmű magyar népmesét alapvetőnek láthatjuk a mítoszokhoz képest. De akár még a jégkorszakok végéig is visszanyúlunk, hogy az emberi műveltségek felfogását vizsgálhassuk. Ekkoriban ugyanis már megjelennek azok a tárgyak, sírmellékletek, szobrok, emberi ábrázolási módok, sziklarajzok, vésetek, amiknek alapján szemléleti módra, esetleg hitvilágra következtethetünk.

A hideg időszakban az eredetileg meleg övi ember is kényszerű módon a hideg övben élt, és például éppen a Kárpát-medencében tért át a hagyományos mamutvadászatról a szarvaséra, mert addigi fő tápláléka ekkor kipusztult. Bármely nagyállat volt a kor emberének tápláléka, annak elejtése nem egyéni teljesítmény, ahhoz közös tevékenységre volt szükség. Ez pedig igényli a szoros emberi együttműködést, ezzel együtt a mellérendelő szemléletet. Ebben az életformában nem jelenik meg élelmiszer többlet sem, az embereket az életkörülmények, az időjárás szigora egymás mellé rendeli. Ez látszik a kor emberének az alkotásaiban. Nem találkozunk ebből a korból származó istenséggel, a korabeli embert ábrázoló szobrocskákon (pl. a Willendorfi és Dolni Vestonice-i Vénusz) a termékenység tisztelete látszik, nem pedig valamiféle megszemélyesített fogalom. A szobrocskákra a nőiesség eltúlzott ábrázolásán túl az arc teljes hiánya jellemző.

9. ábra. Balról jobbra: Balra a Hohle Fels-i, a Willendorfi és a Dolni Vestonice-i Venus.⁵⁹²

A sírok egyenértékűek, semmi nyoma sincs alárendeltségnek, származás beli emberi megkülönböztetésnek. Viszont találkozunk annak a jelével, hogy ennek az embernek erkölcsé volt. Bizonyíték a Shanidar barlangi lelet,⁵⁹³ ahol neandervölgyi ősember csontvázán láthatóan, jobb karjának a születés kori sérülését amputálással gyógyították meg, majd egy újabb baleset miatti mozgásképtelenség következett be, amit követően a férfi még több évet megélt, mígnem egy szikla agyonütötte. A társadalmi segítséget, amivel ez az ember túlélte a nyomorékságát, kiegészítik egy másik ember sírjában talált temetési szertartás jelei (frissen szedett virágok pollenjei a sírjában).⁵⁹⁴ A pollen csoportok és a virágok általában a későbbi társadalmak által is ismert és használt gyógynövényekből valók voltak. Köztük az Ephedra, aminek kivonata amfetamin típusú kábítószerként ismert (ephedrin). A neandervölgyi ember kultikus

⁵⁹² <https://smedia-cache-ak0.pinimg.com/736x/f2/1b/37/f21b378aa3f6df6ec72fc2b49666efea.jpg>.

⁵⁹³ R. S. Solecki: *Shanidar: The First Flower People*. Alfred Knopf, New York. 1971, 195-196. G. Roux: *Ancient Iraq*. Pinguin, London. 1992, 38. Rudgley 1999, 216-217.

⁵⁹⁴ Rudgley 1999, 219.

temetkezéséről több más adat is van, pl. az üzbegisztáni Teshik-Tas barlang,⁵⁹⁵ de eltemetett neandervölgyi emberekről tudósít Gáboriné⁵⁹⁶ is a Subalyuk műveltség területéről, a würm első lehülési időszakából. Ugyancsak a neandervölgyi ember társadalmi életére hivatkozik Gábori is, ismertetve egy gyermek sírját a benne talált kőszáli kecske szarvakkal és megjegyzi, hogy etikája volt!⁵⁹⁷ A korabeli sírmellékletekből határozottan látszik, hogy a kor embere hitt a lélek halhatatlanságában, hiszen az eltemetett ember mellé valamiféle halál utáni, azaz túlvilági életre utaló tárgyakat helyezett. A mellérendelő szemléleti módot ezért nem csak logikailag következtethetjük ki ókorszaki őseinknél, hanem a tárgyi leletek is meglehetősen egyértelműen erre utalnak. Ez az ősi emberi szemléleti mód.

A mellérendelő szemléletű ember hitvilágának alapja a lélek-hit. A lélek adja az ember életének sarkalatos lényegét. A magyar nyelv még a mellérendelő felfogást tükrözve nevezi meg a lélekkel kapcsolatos fogalmakat. A lélek az emberben lakozik, azzal alkot egységet. Sem az ember nincs a lelkének alárendelve, sem a lelke az embernek. Egyenértékű a kapcsolat. A környező népek és műveltségek azonban már másként tekintenek a lélekre. Náluk a lélek már elszakadt az embertől és személyes alakban az ember fölé kerekedett, az embert isteni alakban maga alá rendelte.

Mi a természet elemeit lélekelemekként fogjuk fel, ezek a következők: A tűz a fény, a szellemi erő, az apa, jelképe és sok esetben forrása a Nap. A föld a termékenység, az anya, jelképe változatos, de leginkább a növény, annak is a magva. A víz a megtermékenyítő erő, a fiú, elképe ugyancsak nagyon változatos, mint pl. hal, kígyó, béka, vagy egy hullámvonal. A levegő az éltető erő, a lélek, legismertebb jelképe a madár. A magyar népi ábrázolásban ezek az elemek nem alakulnak „családdá”, nem kapnak személyes jelleget. A melléjük illesztett személyi fogalommal csupán utalni kívánunk arra a szerepre, amit a lélekelemeket megszemélyesítő műveltségeknél ezek az elemek betöltenek.

A legtisztábban ezt a szerepkört az ősi egyiptomi hitvilágból ismerhetjük meg. Később a fogalomrendszer Platón, majd a gnosztikusok hitvilágában jelenik meg. A keresztény hitvilágban az anya szerepköre kizáródik, a lélek is csupán jelképesen marad meg, úgy, mint a Szentháromság egyik alárendelt szerepköre, a Szentlélek. A jelképeket azonban bőven megtaláljuk a mai magyar népművészet képi ábrázolásában, de népmeséinkben, legendáinkban és népdalainkban egyaránt. Példaként tekintsünk egy dunántúli tükrösre. A kör alak és annak arany alapszíne a Napot idézi, a sellő a vizet, a sellő kezéből kisarjadó növény a földet és annak tetején álló madár a levegőt. Hogy ne is legyen kétségünk ez utóbbi iránt, csőréből további növényt 'lehel' ki, azaz életet teremt. Ugyancsak a mellérendelés jelenik meg a keleti vallások ősi alakjaiban. A lélek a meghatározó ezekben a vallásokban és ez a lélek örökéletű, halhatatlan. A lélek az egyénhez tartozik és az egyén lelke a változások során több alakban is megjelenhet és a létének célja a világlélekhez való visszatérés. Ebben a felfogásban az egyén szerepe az, hogy a lelkét felkészítse a visszatérésre, az egyesülésre – hitfelfogástól függően esetleg az örök körforgás befejezésére.

---

⁵⁹⁵ Rudgley 1999, 214-215.

⁵⁹⁶ Gáboriné 1980, 114-115.

⁵⁹⁷ Gábori 1974, 39. Lásd még Rudgley 1999, 214-215.

10, ábra. Dunántúli tükör.

A lélek és az élet szorosan egymáshoz kötődik, aminek az ábrázolását a legősibb társadalmaknál is megtalálhatjuk. Az életet magát a legrégebbi alakjában az élet fája jelképezte és ez a jel megtalálható mind a kínai, mind pedig a japán jelek között, mint az élet jele. A fa tetején virág és madár is lehet. A lélek és az élet fája egymáshoz rendelt, egyik sincs a másiknak alárendelve. Az bronzkorszak eleji Óreg Európa vonaldíszes kerámia műveltségei, a magyar népi hagyományok és nyelv, valamint a mai keleti műveltségekben több közös vonás található. Ezek lényegileg mind a mellérendelő szemlélet megnyilvánulásai.

A közös vonásokban első a lélekhit. Az embert a vele együtt létező lélek határozza meg, az emberi lényeket valójában a lelke jelenti. Az emberi élet sem rendelkezik határozott céllal, csupán azzal, hogy a lelke ettől a világtól majd megszabaduljon. A magyar műveltségben ez nem emelkedik bölcséleti szintre, megmaradt a kereszténység árnyékában a jóra törekvés mozgató erejeként.

Közös a teremtéslegendák hiánya. Ez a mellérendelő szemlélet logikus következménye. Néprajzosok keserves próbálkozásai sem vezettek eredményre abban, hogy magyar teremtéslegendát fölfedezzenek. Az Árpád-család legendái sem valódi teremtéslegendák. Azokon a későbbi biblikus felfogás süt át, hiszen azokat már a keresztény papság fogalmazta meg, rögzítette írásban. A keleti filozófia sem él a teremtés gondolatával, a lélek ugyanis örök, nem pedig teremtett.

Közös még a néven nevezett istenek hiánya. Ugyan a mai keleti hitvilágban (hinduizmus, dzsainizmus, buddhizmus, sintoizmus) az alárendelés jelképei és így megszemélyesítettek is jelen vannak, mégis ezek alapvetően ma is a lélekhitet jelentik. Néven nevezett istenek hiánya egyben a személyek megnevezésének a hiányát is jelenti. Ezért a mesében csak királylány, csak kondásfiú szerepel, akiknek nincs nevük. A néven nevezett istenségek egyenesen vezetnek az alárendelő szemléletben oda, hogy az egyén magát az istenségétől eredezteti, ezért annak nevét is a nevében viseli.

Közös a ragadozó állatok hiánya a népi művészetben. Mind a magyar, mind a keleti népi művészet elsősorban növényi motívumokat ábrázol, vagy csendes tájképet, ahol a madár, a lélek jelképe az állati szereplő. Ragadozó állatok vallási megjelenítése későbbi, immár határozottan alárendelő hatások eredménye. Ez a keleti vallásokban kimutatható, de megjelenésük az eredeti hitvilágra való ráakodásként értelmezhető, későbbi folyamat. A magyar műveltségbe csak nyomokban kerültek be e jelképek. Például igen sok virágmintás, 'palmettás' tarsolylemezt találtak nálunk (banai, bárándi, besenyőtelki, bodrogvécsi, budapest-farkasréti, dunavecse-fehéregyházi, eperjeskei, galgóczi, karosi, kenézlői, kiskunfélegyházai, rakamazi, szolnok-strázsaalmi, szolyvai, tarcali, tiszabездédi, túrkevei, tuzséri, újfehértói, stb.) és nincs rajtuk ragadozó állat, míg cseremisztarsolylemezéből csak egyetlen van, rajta két azonos ragadozó állattal.

Közös az állatövi kozmikus elemek hiánya. Mind a magyar, mind a távolkeleti műveltségek az északi félteke magasabb szélességi körén helyezkednek el, ezért az éves

időjárási és fényváltozások meghatározók. A kozmikus szemléletben ezért nem az Állatöv a jelentős, hanem a napfény változásai. Az állatövi elemek bölcséleti hiánya az égi parancs hiányát jelenti. A távol-keleti műveltségek bölcséletében manapság már megtalálható néhány ragadozó állat is, de a Jupiter ciklus (12 év) értelmezésében nem a ragadozó állatok a meghatározók. Mindezek a magyar csillagszemléletből hiányoznak, és hiányoznak az ausztrál bennszülöttek szemléletéből is.

Közös a növénytermelő gazdaság. A magyar és a keleti műveltségek alapvetően letelepedettek, növénytermelők voltak. A magyar gazdaság a gabonára, a keleti a rizsre telepedett. A letelepedett gazdaságok éves ciklusok alapján élnek, a növényi táplálék megteremtése és annak feldolgozása közösségi felfogásra ösztönöz.

Közös a főző konyha. A növénytermelés és fogyasztás alapvetően főző, és nem süítő konyhát igényel. Mind a magyar, mind a keleti konyhák alapvetően főző konyhák. A magyar konyhában a leves meghatározó jelentőségű.

Ezzel szemben az alárendelő szemléleti mód legkorábbi megjelenése a Fekete-tenger medencéjének mai vízszintre való feltöltődését követő időszakra tehető. A Kr. e. 6. évezred közepén a Volga-menti sztepei állattenyésztő műveltség egyik sírjában a feltáró régészek egy gyerek csontjai mellett emberölésre alkalmas kőkest találtak, mindamellett a gyereket feltűnő pompával temették el. Ezt nem érdemelhette ki a saját tettei alapján, ebből a sírból már a származás megkülönböztető tisztelete köszön vissza. Az alábbi ábra a würm jégkorszak végén és azt követően Európában kimutatható műveltségeket foglalja össze. E korszak a Kr. e. 5500 év környékét jelenti. Ekkor a második dryast követő felmelegedéskor a kanadai jégtömb megroppant és a világóceánokba hatalmas mennyiségű víz áramlott be, azok szintjét mintegy 5 méterrel megemelve. A sekélytengerek partján ez a víz özönvize

Az utolsó (würm) jégkorszak végén, a Fekete-tenger medencéjének feltöltődését követően Európában alapvetően kétféle emberi társadalmat találunk. Az egyik letelepedett, élelmiszertermelő volt, ahol a fő táplálék a már nemesített gabona. Ezt a társadalmat azokon a helyeken találjuk, ahol az évi csapadék meghaladta a 200 mm-t. Itt volt ugyanis lehetséges a növénytermesztés. A hozamok alapján a társadalomban élelmiszer többlet jött létre, ez viszont lehetővé tette, hogy a növénytermesztő társadalomra majd az élelmiszer fölösleget elvonva egy másik embercsoport rátelepedjen.

A másik terület az, ahol az évi csapadék kevesebb volt, mint 200 mm. Ezek a sztepei területek, ahol állattenyésztést találunk. Kezdetben elsősorban birkatenyésztés folyt, majd a sztepei ló vadászatának felfüggesztése és a ló lovaglása utáni időben ló- és marhatenyésztés, az ún. nagyállat tenyésztés alakult ki. Ez a műveltség azonban nem rendelkezett biztonságos élelmiszer felesleggel, sőt, a bizonytalan csapadékviszonyok következtében, gyakori lehetett a kifejezett élelmiszerhiány is, ami a területvédelem megszervezéséhez, következésképpen az erő(szak) kifejlesztéséhez vezetett.

A védelem fogalma itt nem csak a szó szoros értelmében értendő, egyben támadást és hódítást is jelent. Erre utal az emberölésre alkalmas fegyver megjelenése és vele párhuzamosan a született előjogok kialakulása is. A sírokból immár a fegyver isteni tisztelete olvasható ki, majd a kocsis és a ló birtokában megindult ez a társadalom, hogy a környező növénytermesztő társadalmakat meghódítsa. Az alárendelő szemléletet tehát a Fekete-tenger feltöltődését követő időtől tudjuk biztonsággal azonosítani, jóllehet, ekkor még nem volt általános. Általánossá és meghatározó mértékűvé csupán néhány évezred múlva, a kurgán műveltség megmozdulását és hódításait követően vált. Mégis találhatunk Európa térképén olyan területeket, ahol még átmenetileg sem jelent meg az alárendelés, ahol a sírok egészen a Kr. e. 7-8. századig nem mutatnak társadalmi rangbeli különbségeket. Ez, pedig a Kárpát-medence északi és keleti területe, azaz a hajdani bükk és annak utód műveltségeinek a területe.

A mai társadalomszemlélet eszmei alapja a népföltség elve. Görög szóval kifejezve a demokrácia. Az elmúlt évezredek történelme azonban azt mutatja, hogy ez az elv általánosan

érvényes társadalomszervező elvként csak bizonyos helyeken és ott is csak időszakosan vált uralkodóvá, mert különben a társadalom két alapvető rétegre bomlott: az uralkodó előkelőkre és az azt kiszolgáló népre. Az uralkodó előkelőségek feje pedig a király. Királlyá általában csak születni lehetett. Amikor elfogyott a király örököse, akkor keletkeztek a gondok, hogy ki is az a legközelebbi, aki a születés jogán királlyá koronázható. A királysághoz pedig hozzátartozik a szent rend,¹⁴⁴ a törvény, az uralkodás. A rend a görög bölcsleletben akkora jelentőségű volt, hogy a görög Kozmosz (κοσμος) szó önmagában rendet jelent, és a legenda szerinti első sumér város, Kis első uralkodója isteni ajándékként kapja a rendet, a törvényt.⁵⁹⁸

A főtebb taglalt szemléleti módok alapján bizton állíthatjuk, hogy a királyok az alárendelő szemléleti mód jellegzetes és logikusan következő megnyilvánulásai. Próbáljuk meg most kideríteni, honnan ered a királyság gondolata, mi tulajdonképpen a királyság lényege? Királyok ugyanis nem öröktől fogva léteznek.

Amikor az alárendelés először és nyilvánvalóan megjelent a Fekete-tengert övező műveltségekben a jelen előtti 8. évezredben, akkor az embert formáló edények (kerámia) megjelenése jelezte az ébredését. Az azt megelőző korszakokban az emberek temetkezése is kifejezetten egyenrangúságot tükrözött. A sírmellékletekből nem látszott, hogy az eltemetett ember főnök szolga, szegény, vagy gazdag volt-e. A sírmellékletek pedig nem formáztak embert. A legkorábbi, társadalmi egyenlőtlenséget tükröző sírt szeppe északi pereménél, a Volga mentén tárták fel tehát, benne öt év körüli gyermeket Kr. e. 5500-5300 körül a környezetéhez képest nagyobb pompával eltemetve, amiben származási megkülönböztetést kell látnunk. Ugyanebben a korszakban, és ugyanitt látható az is, hogy a temetkezési tárgyakon a későbbi istenség jelképei is megjelentek. Pl. a gyermek sírjában és majd a terület későbbi sírmellékletein, mint istenséget jelképező, emberölésre alkalmas kőkés, másutt pedig az embert formáló kerámia. Ez a műveltség a szeppei kurgán műveltség előfutára volt és a kurgán műveltségnél pedig majd az emberölő kés, azaz a harci tör, később a harci balta isteni megtiszteltetéssel jelent meg a műveltség ábrázoló művészetében.⁵⁹⁹

Az az ember tehát magát egy nálánál felsőbb hatalomnak alárendelve, másokat is önmaga alá rendelt, azaz létrehozta az alárendelő szemléleti módból táplálkozó életformát, műveltséget, létrehozta a hatalomra épülő társadalmi szerkezetet. Később, ugyanezen a területen hatalmas földdombokat – kurgánokat – emeltek az előkelők sírjai fölé és ezek a kurgánok királyi pompáról tanúskodnak. A sírmellékletekhez tartozott lovak tetemeinek, és azokat kiszolgáló emberek, harcosok tetemeinek a tömege, valamint több asszonyi tetem is. A király halála emberek tömegének rítusos halálát is jelentette, temetését emberáldozat kísérte. Alig két évezreddel korábban (10 évezreddel a jelen előtt), az Eufrátesz felső folyásánál, a Shanidár barlang melletti sírokban találkozhattunk az emberáldozat legkorábbi biztos jeleivel.⁶⁰⁰ Az ott feltárt huszonhat sírból nyolcban női csontváz volt és mellettük, velük együtt eltemetve, mintegy négyéves korú gyerekek csontvázát is megtalálták. Az, hogy egy asszony és ugyanakkor éppen négyéves gyermeke természetes körülmények között, egy időben pusztuljon el, meglehetősen ritka, s itt pedig mindjárt a sírok egyharmadában ezt láthatjuk. A változás akkor igazán megrázó, hogy ugyanerről a területről figyeltük meg a neandervölgyi ember sírjait (D-réteg, 49-50 évezreddel a jelen előtt), ahol nem emberáldozattal, hanem gyógyításnak, nyomorék ember megoperálásának, azaz életben tartásának, gyógynövények használatának a biztos jeleivel találkoztunk.⁶⁰¹

A würm utáni utolsó étmeneti lehűlés felmelegedése előtt a Zagrosz-hegység és a Levantin műveltségei a Fekete-tenger édesvizű tóvá alakult medencéjébe húzódhattak a kiszáradó időjárással járó, hosszan tartó aszály miatt. Ott még volt az északi területekről eredő

⁵⁹⁸ Lásd Rákos 1974, 77.

⁵⁹⁹ Lásd Gimbutas 1991, 354-355.

⁶⁰⁰ Roux 1992, 40.

⁶⁰¹ Roux 1992, 36-37,

olvadékvíz, vagy a déli hegyi folyókból jövő víz, és ott természetdhetett ki a nagyobb hozamú búza és árpa, ott dolgozhatták ki az ekés földművelést és fejleszthették tovább az öntözéses gazdálkodást.⁶⁰² Az utóbbi sikeressége együtt járhatott a fizikai és szellemi munka művelőinek szétválásával, elkülönülésével. A beömlő vizek mentén a Jerikóból már ismert módszerrel a csapadékhiány pótolhatóvá vált, öntözéses gabonatermelésre volt lehetőség. Alacsony lejtésű területen – mint amilyen a Fekete-tenger akkori száraz part menti területe volt – az öntözéses gazdálkodás kialakítása és fönntartása nagyszámú ember együttműködését igényli, mert ha nagyobb területen kívánjuk elosztatni a folyóvizet, akkor csatornákat kell ásatni, amihez sok ember együttes tevékenységére van szükség. Az ún. szervezett társadalom képes csak erre. A szervezett társadalom ebben az időszakban alárendeltséggel volt működtethető. Az eredmény azonban igazolja a befektetést, mert öntözés által sokkal több élelmiszer terem, ami lehetővé is teszi, hogy a társadalom egy része ne közvetlenül az élelemteremtéssel foglalkozzon, hanem annak megszervezésével, a környezeti hatások megfigyelésével és azok szellemi feldolgozásával. Az eredmény megteremti a társadalomnak a fizikai és szellemi foglalkozásúakra való kettéválását, megteremti azt a lehetőséget, hogy az egyik ember a másik fölé telepedjen, annak termékéből éljen anélkül, hogy ebbe a másik belepusztulna. S ez, ugyanakkor az ottani föltételezhetően nagyobb települési sűrűséggel karöltve, a társadalom szellemi életét is alakítva megteremtette az isteni gondolatot, létrehozta a későbbi megszemélyesített lélekszimbolikát.

A Boszporusz átszakadásakor a Fekete-tenger partvidékének lakossága minden valószínűség szerint részben elpusztult, részben pedig a környezetében szétszóródott.⁶⁰³ A szétszóródó rész azonban vihette magával azt a hitét, ami már az istenségnek bemutatott áldozat képét sugallja. Föltehetően vitte magával a csillagmítoszokban felismerhető immár nem egyenértékű hitvilágát is. Vitte a saját maga kiválasztottságába vetett hitét, ami a későbbi emberölő fegyver imádatát eredményezte. Ez a hit látszik a Volga menti gyereksír mellékleteiből.

A továbbiakat pedig már láttuk e tanulmány korábbi, 3.2. *A harciasság és a fémművesség megjelenése* és a 3.3. *A sztyeppei „szkíta” idők fejleményei* c. alfejezetében.

---

⁶⁰² Az öntözés legrégebbi nyomait a mai Jerikó mellett találták meg, a jelen előtt tíz évezredre keltezhető időből, lásd: Mellaart 1981, 66.

⁶⁰³ Ryan 1999, 193-201.

6. Szerves társadalmak és szervetlen gyarmatosítás

Szemléletváltásra van szükség belátni, hogy a korai európai birodalmak – alexandroszi, római, bizánci, frank és német-római – az emberi civilizáció veszélyeztetői, és nem elterjesztői voltak. Hiszen az emberi civilizáció létrejött egyszeri (és megismételhetetlen) alkalom volt a földön Eurázsia nyugati végén a Kárpát-medencében és környezetében.⁶⁰⁴ Ennek áldásai közismertek, de nem köztudott, hogy terméktöbbletére, hatékonyságára rávetették magukat katonai alapon birodalomépítő hatalmak (mintegy áteredő bűnként folytatva ezt a gyakorlatot). A történelmet győztesek írják, írták eddig legalábbis, így a hódítás és a hódítók kerültek előtérbe, nem a meghódítottak, leigáztak, akik mindennek az alapját szolgáltatták, s életben maradásuk érdekében kiváló eszközökkel, eljárásokkal – és fegyverekkel – szolgálták ki a hatalmat, amely fényűzése, dicsősége kissé vonzóvá is válhatott közöttük.

Előtte a kurgán (jamna és késő jamna) műveltség invázióit (JE 6500, JE 5500 és JE 5000) említettük, amelyek során, majd a lovaglás és később a (harci) kocsi birtokában a sztyeppe harcias műveltsége Európa meghódításába kezdett, és aztán Ázsia felé fordult (JE 3900-3500). Új társadalmi szervezethez, a rabszolga társadalom jött létre, illetve Ázsia bizonyos részein is kettős társadalom. Ez a kurgánosítás Európában nyelvi indogermánosítással járt együtt. A kivételt a Kárpát-medence jelentette.

A kurgán rátelepedett a földművelőkre, és átalakította Európa nagy részének társadalomképét: tripartitum jelent meg, de a magyaroknál nem, mert a Kárpát-medence hegyvidéki keleti, északi és déli részén a kettős társadalom egészen a hunokig nem jelenik meg. A csillagmítoszokat felhasználó társadalom a sztyeppe kurgánhoz kapcsolódik, magyar népi emlékezet erről nem tud. A sztyeppén kialakult kurgán műveltség pásztor társadalma az emberölő fegyvert istenítette kb. JE 7500-tól, s a lovaglást és a nordikus hitvilág magasabbrendűségi tudatát használva, a társadalmat három részre osztja: katonák, papok, szolgák.

Kettős társadalom alakult ki: a letelepedett földműveseké, akik a kultúra és a nyelv hordozói, valamint a rátelepedett előkelők, katona törzseké, akik a terület nevét adták. De a történelem a rátelepedőkről szól, viszont nyelvüket hamar elveszítik. A kettős társadalom példái: nyugat- és közép-európai kurgán, egyiptomi, asszír, szkíta, kelta, görög, latin, hindu, stb. Így tehát egy sajátos kultúra ötvöződést látunk. Európa letelepedett társadalmait a kurgán tehát kezdetben fölégeti, és második hulláma rájuk telepszik, kettős műveltséggé ötvöződik velük.

Szvidéri kultúra – szláv ság.	Germán alföld – kelta .
Közép-Kelet-Európa – szkíta .	Nyugat-Európa – haragedényes műveltség, majd kelta.
Dél-Európa – görög, etruszk (pelagéz).	
Közép-Európa – fegyverkovács (a mi népünk): önállóan megmarad.	

11. ábra. Hódítóikkal ötvöződött európai kultúrák, – és van egy, amely nem: a magyar.

Az európai népek műveltsége, nyelve átfedésszerű kereszteződéssel, nyelvkiegyenlítődéssel alakult ki. Ennek során nyomon követhető a nyugatra vándorló–menekülő vonalkerámia népe és az őt üldöző–követő kurgán népe ötvöződése. Ez azonban a bükk–kukutyini műveltségben nem látszik, ott a magyar – az alapnyelv – megmaradt. Az eredeti bükk műveltség alatt itt

⁶⁰⁴ Stuart Piggott: *Az európai civilizáció kezdetei. Az őskori Európa az első földművelőktől a klasszikus ókorig.* Gondolat Kiadó, Budapest, 1987. Piggott persze Nyugat-Ázsiát mond, de a Kárpát-medencéről ír.

általában a Szeletát kell érteni, amely később északra átnyúlt Moráviába és délen Erdélybe, s ez volt a kottafejes kerámia műveltsége, illetve népe is. A nyelvkiegyenlítődésként, ami a Kárpátoktól északra és nyugatra föllépett, hogy a hódítók lényegében megváltoztatták a társadalmi rendet. Ezért nem csak egyszerűen hódítókként léptek fel, akik aztán nyelviileg beolvadtak az alattuk lévőkhöz, mint később az 1% elit, hanem itt a létszám arány is nagyobb volt. Fokozatosan haladtak nyugatra, s alakították át a társadalmat. Ezért akik a legtávolabbra 'menekültek', alakultak át legkevésbé és őrizték meg legtöbbet az alapnyelvből, műveltségéből, s ők az írek. A kurgán emberei a sztyeppe állattenyésztői, majd lovasai voltak. Egy részük ment át a Kárpát-medencén. Előbb a Duna-menti, majd a Tisza-vidéki műveltséget is fölégette. De itt csak a sztyepei jellegű területeken vonultak, a domb- és hegyvidékre nem hatoltak be. Vitték a kifejezett istenhitet és templomkultúrát. A kurgán II. vándorlás volt a jellemzőjük és a Duna II. műveltséget alakították át, ötvöződtek vele. A kor megfelel az indoeurópai nyelvek kiszakadásának, de nem elágazó önálló csoportokkal, hanem rátelepülő, az őslakosokkal ötvöződő, nyelvkiegyenlítő megoldással.

Am a hódításra válaszként lettek túlélési eszközök is. A letelepedett társadalmak egyik válasza, hogy elmenekülni próbáltak a hódítók elöl, másik, hogy népességük lecsökkent és az új társadalom harmadik, alantas rétegévé váltak. De a Kárpát-medence s környéke löszös, földművelésre alkalmas, dombos területei nem estek a hódítások áldozatává, sokáig megőrizték mellérendelő műveltségüket. Föltehetően azért, mert fémeket tudtak előállítani, megmunkálni, már pedig a kurgán embere a későbbi harcászati „szkítákhoz” hasonlóan, isteni tiszteletben részesítette a kardkovácsot! A hunok, avarok, magyarok (ha különálltak egyáltalán), békén hagyták, illetve megvédték a velük rokon lakosságát, majd a magyar hatalom egyesítette államszervező erőit.

A mellérendelés és alárendelés kettőssége azt jelenti, hogy a mellérendelő szemlélet miatt Óreg-Európában sincs még társadalmi tagozódás, a letelepedett, növénytermelő műveltség északon megőrizte a lélekelemeket, míg a déli területeken megszemélyesítette őket. Így tehát európai birodalmakról legfőképpen azért kell beszélnünk, mert a civilizáció bölcsője Európában volt, és itteniek a birodalomnak nevezett hatalmi csoportosulások is. Itt történtek a támadások, ezekről szólnak a legendák, a mai ázsiai és afrikai földrész eseményeit csak utólag tárták fel.

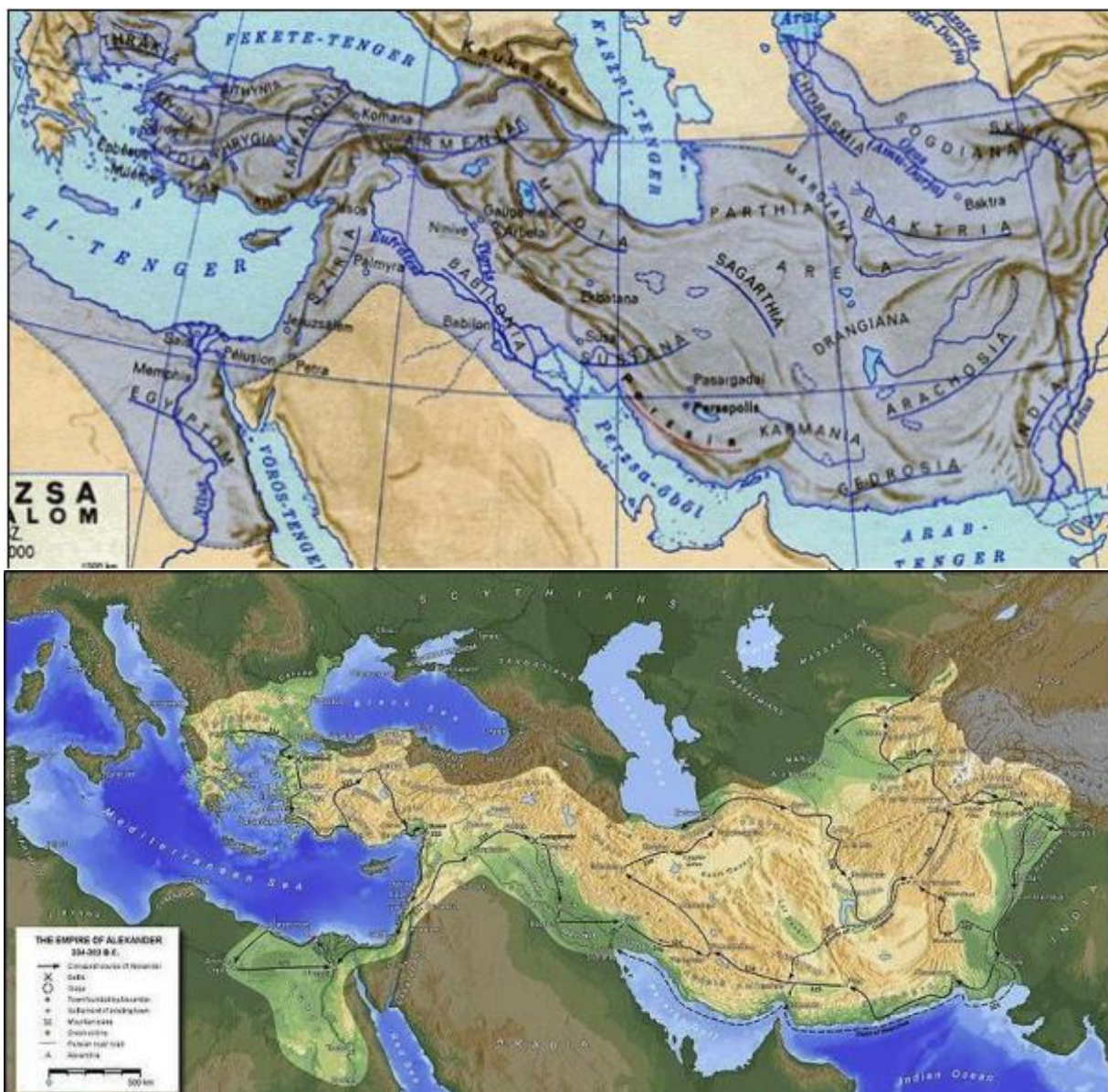
A történetírás mai időszámításunkig eposzokra, mitológiákra alapozott, ami lehetővé tette az uralkodó réteg dicső múltjának felnagyítását a történetírói jelent megelőző időkben. Így a mai történetírás által elismerten például Róma alapításától az augustusi korig minden csak legenda. Ezek a visszavetítések a későbbi korok színvonalát idézően történtek, sok érthetetlen jelenséget szülve, amiket szó nélkül, megszokásból elfogadunk.

Az uralkodó réteg érdekében végzett történetírás miatt viszont világos számunkra, hogy a hódítás már a Kurgán inváziók óta leginkább rombolt, mint épített, és a történelem kizárólag a hódítókról szól, azok sikerét a végletekig eltúlozva, azok nevét fenntartva, míg a meghódítottokról semmit nem tudunk, se azt, hogy miért volt érdemes őket meghódítani, se a nevüket. A hódító hadseregek hatékonysága mellé sosem tették oda a háterszág teljesítményét, és hogy azt nem a katonáknak, hanem a háterszág biztosító földműves-kézműves rétegnek kell köszönni.

A legendásságra utaló jelzések, megfontolások, példák közül az első, igen feltűnő jelenség Nagy Sándor világbirodalma. Ennek a birodalomnak a kiterjedése Babilon fővárostól nyugatra 4800, keletre 3800 km volt a történettudomány mai állása szerint. De hogy ez akkoriban a katonai logisztika milyen teljesítményeit követelte meg, arról általában nem beszélnek. Hogy abban az időben miként volt lehetséges akkora távolságra akkora csapatméret mozgatása, irányítása, mint amiről a híradások szólnak, ráadásul igen rövid idő alatt. Így az alexandroszi birodalom léte olyan bizonyosság számunkra, amiről nem tudjuk, valójában kinek az érdeméből állott fenn, elegendőnek tartották eddig a vezér szervező zsenijét emlegetni, aki

maga is elhitte isteni mivoltát, és egyáltalán az irányító réteg felsőbbrendűségét népszerűsíti minden írás attól a kortól máig.

12. ábra. Görögországtól Indiáig: az Óperzsa Birodalom Kr. e. 486-ban és Nagy Sándor birodalma Kr. e. 326-ban.

És Nagy Sándor birodalmának már mintegy előképe az Óperzsa Birodalom, nehogy egyedülinek, elképzelhetetlennek véljük Nagy Sándor teljesítményét: azt már megelőzte a homályba vesző időkben a perzsa terjeszkedés, ahol még a legfőbb vezető kimondottan istenkirály volt.

A világhódítás és az igen nagy kiterjedésű birodalom, mint a nagyság mintaképe fennmaradt a későbbiek során is, alig változott annak képe, legfeljebb kicsit nyugatabbra csúszott a Római Birodalom esetén. De kiterjedésének növekedésével egyúttal megmutatta az előrelépését a korábbi birodalomhoz képest, azaz vezető rétegének fejlődését, még magasabb színvonalra emelkedését. A történetírás aztán össze is hasonlította a korábbi és későbbi birodalmi vezéreket, a nagy hadvezér és hódító Julius Caesar pedig a későbbi császárság névadója lett a legújabb időkig. Sőt még a török császár is példaképének tartotta Nagy Sándort.

Mahmud Terdzsüman történeti művében⁶⁰⁵ Iszkender története Vass Előd szerint⁶⁰⁶ a török népi regényekre (hősi eposzokra) hasonlít, és azért hozza ide írásában Nagy Sándort a bajorból lett török író, hogy Szulejmán szultán nagymértékben túlszárnyalhatta Nagy Sándort azzal, hogy legyőzi a magyarokat.

Majd pedig a római birodalom óta birodalom birodalomnak hátán látható a modern térképeken. És a szerkezet alig változik, csak a határok módosulnak néha kissé, kifejezve az újonnan támadt birodalmi érdeket. Annak ellenére, mint Csihák György felvetette, hogy „amit mi határnak ismerünk, senki ne keresse Európában egy-két ezer évvel ezelőtt. Mária Terézia (1717-1780) idején jött divatba – de akkor inkább azt jelezte, hogy az egy-egy területen élő emberek kinek fizessenek adót. Volt valami határféle korábban is, de innentől kezdve a dolog egyre szigorodott – egészen a vasfüggönyig, amit azóta lebontottak és más rendszerek helyettesítettek.”⁶⁰⁷ A térképeken viszont szinte a vasfüggöny szigorát mutató országhatárokat látunk. És a német ’harmadik birodalom’ is igyekezett felmelegíteni és hivatkozási alappal tekinteni a birodalomépítés évezredekre visszamenő gyakorlatát, utóbb a közismert gyászos fejleményeket okozva.

Tehát ez a régi eredetű és majdnem általánosan elfogadott birodalmi szemlélet alakítja a történelmi határokat és határozza meg az ott lakó különböző népek sorsát. A nagy méretekre való törekvés az ázsiai birodalomképzés hagyományát követve nyert teret Európában a római birodalom alakjában, de később Ázsiában is folytatódott ez a hagyomány, hogy csak a kínai vagy a mongol birodalomra utaljunk. És mindebben egyre jobban elszigetelődött a magyar hatalom, amelyre egyre többen törtek rá, hogy ne kerülhesse el ez az ősi mellérendelést mindvégig hűen őrző terület és népe se az alávetés sorsát, ne tarthassa meg üdvös függetlenségét, birodalmon kívülségét. A folyamat igen sokáig tartott, mígnem az első világháború végzete kellett betetőzéséhez és országunk véglegesnek szánt szétdarabolásához.

Mert mindeközben Kárpát-medencei népünk évezredek óta másféle főszerepben volt: földműves, állattenyésztő, kézműves, féműves szolgáló népként szenvedte a hódítókat és kiszolgáltatta igényüket. Majd magyar hatalmat és államot szervezett, amely a kereszténység támasza volt és védőbástya lett. Miközben saját lényegétől fokozatosan elidegenítve idegen hatalom írta a történelmét is, a legújabbban elszenvetett két világháború már a magyar állam eredeti jellemét is megtörni látszik.

A 17. század világháborújának is emlegetett harmincéves igen pusztító háborút – amelyben az akkori Európa minden hatalma résztvett és a háború áldozatait 8-11 millió emberre becsülik – lezáró békéről van szó. Ez nem oldotta fel a háború kiváltó okait, az abszolutizmusra törekvő Habsburg-dinasztia és a rendek, a német Protestáns Unió és a Katolikus Liga ellentétét, a dán, svéd és a német, a francia és a német, valamint a spanyol és az osztrák, francia érdekellentéteket. A békével elért eredmények, meghatározott állapotok már akkortól fogva változtatásra vártak, arra ösztönöztek. Mintha csak az első világháborút lezáró békét látnánk, amik megelőlegezték a következő világháború kirobbantását. A harmincéves háború Hahner Péter szerint az első általános európai konfliktus volt: csaknem minden állam bekapcsolódott. Ez az utolsó nagy – egyenrangúsító – vallásháború katolikusok és protestánsok közt, a hatalmi érdekpolitika – egyensúlykereső – dinasztikus küzdelme. A svéd király 1645 márciusában Prága mellett legyőzte III. Ferdinánd császár csapatait és aztán a dánokat is, ezért minden fejedelem, a protestánsok is részt vettek a békekötésben. „Münsterben a katolikus államok (Spanyolország, Franciaország stb.) követi tárgyaltak, Osnabrückben pedig Svédországé, Hollandiáé és protestáns szövetségeseiké. Bár 194 európai uralkodó vett részt az egyezkedésben (többségük természetesen aprócska német fejedelemség felett uralkodott), saját követet csak

⁶⁰⁵ Mahmud Terdzsüman: *Tarih-i Üngürüş*. Magvető, Budapest, 1982.

⁶⁰⁶ Előszó, Terdzsüman 1982, 9-10.

⁶⁰⁷ Csihák György: Burgenland – körül-belül. *Acta Historica Hungarica Turiciensia* 30. évf. 1. sz. 12.
http://epa.oszk.hu/01400/01445/00012/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2015_1_062-106.pdf.

109 tudott küldeni.” És „a tárgyalások hosszan elnyúltak, hiszen Párizsba és Bécsbe tíztizenkét, Madridba több mint húsz nap alatt jutott el egy-egy levél. A harcok pedig folytatódtak, s az uralkodókat a hadszerencse fordulatai is befolyásolták.” Így „a főbb döntéseket 1645 novembere és 1647 júniusa között hozták. Franciaország megpróbálta késleltetni a tárgyalások befejezését, hogy a császár mellett a spanyol királyt is térdre kényszeríthesse, 1648. október 24-én azonban aláírták a 128 cikkelyből álló végső szerződést.”⁶⁰⁸

A győztesek és vesztesek előnyei és sérelmei újabb háborúk magvait vetették el. A béke véglegesítette a vallási megosztottságot és a német széttagolódást. Külpolitikailag független csaknem 300 önálló állam maradt. A császárság független államok szövetségi rendszere lett. A császár elvesztette Lausitzot és az elzászi városokat, és ezután csak a fejedelmek és a birodalmi városok beleegyezésével adhatott ki birodalmi törvényt, vethetett ki adót, üzenhetett hadat és köthetett szerződést. Elismerték, hogy Hollandia, Svájc nem a Német-római Császárság része. Francia- és Svédország kezessége a birodalmi alkotmányért lehetőséget adott beavatkozniuk a meggyengült császárság ügyeibe. Spanyolország egyszerre harcolt Hollandia és Franciaország ellen Dél-Németalföldön, ÉszakItáliában és Brazíliában, és a portugál, katalán, nápolyi és szicíliai lázadó alattvalókkal, s a hollandok és franciák győztek, s utóbbiak területeket nyerve megtörték a spanyol nagyhatalmat, egy időre a hollandok nagyhatalomként szerepeltek. A fő nyertes Svédország lett elnyerve Nyugat-Pomerániát, s Wismar, Neukloster, Wildeshausen várost, a brémai érsekség és verdeni püspökség területeit, s ezzel a legnagyobb német folyók (Odera, Elba és Weser) torkolatait, kikötőit, valamint a svéd király képviselője beült a birodalmi gyűlésben, és 5 millió tallér jóvátételt kapott. Lengyelország két sziléziai hercegséget kapott, és a lengyel–svéd háborúba bekapcsolódott Ausztria, Oroszország, Dánia és Erdély is. A svéd birodalom nőtt, de a svéd nagyhatalmi szerep csak a környezete gyengeségének volt köszönhető még 50 évig. Erdély több nagy sikert ért el a harmincéves háborúban, pedig nem voltak erőforrásai a tartósabb háborúzásra: Bethlen Gábor fejedelem Ausztria elleni hadjáratai (1619–21, 1623, 1626) eredményeként a nikolsburgi (1621), bécsi (1624) és pozsonyi (1626) béke megnövelte Erdély területét és újra biztosította a magyarországi rendek szabadságjogait. I. Rákóczi György 1643-ban csatlakozott a svéd–francia szövetséghez, s a linzi békében (1645) rákényszerítette III. Ferdinándot a magyar protestánsok szabad vallásgyakorlatának elismerésére, és Erdély bekerült az 1648-as békeokmányokba. A béke következményeként harcokban edződött és tapasztalt császári tábornokokot küldtek ettől kezdve a török elleni küzdelembe, akik győzelmei lehetővé tették később Magyarország felszabadítását a török uralom alól.

A Kárpát-medencét átalakító karlócai békeszerződés az 1683–97-es, a törököt a Magyar Királyság területéről kiűző háborút zárta 1699-ben. Kötötték az Oszmán Birodalom és a Szent Liga – a Habsburg Monarchia, a lengyel–litván állam, Velencei Köztársaság és Oroszország – nevében. Az oszmánok átengedték a magyar király német-római császárnak a Kárpát-medence középső részét a Temes-köz kivételével, Szlavóniát és Erdélyt. Podólia (ma Ukrajna) Lengyelországgé, Dalmácia nagy része és Morea (Peloponnészosz-félsziget) a Velencei Köztársaságé lett, a Don-parti Azov erődje az orosz cáré. S mintegy Trianon előképeként a békétárgyaláson nem vehettek részt a magyarok.⁶⁰⁹ A magyar állam nem nyerte vissza teljes önrendelkezését. Az erdélyi fejedelemség nem lett önálló állam, hanem Habsburg-birtok lett. Újra kibontakozhatott a nyugat-európai hatalmi harc, míg majd a magyar helyzetet a Rákóczi-szabadságharc és 1848–49-es forradalom és szabadságharc határozta meg birodalmi szempontból, azaz hogy nem tudtunk kiszabadulni a Habsburg Birodalomból.⁶¹⁰

⁶⁰⁸ Hahner Péter: „A vesztfáliai béke.” RUBICONLINE. Történelmi Magazin. 1997/2. Online 2015. http://www.rubicon.hu/magyar/oldalak/a_vesztfáliai_beke/.

⁶⁰⁹ Németh Máté: Karlóca: a török világ vége Magyarországon. *Múlt-Kor* 2015. 01. 26. <http://mult-kor.hu/karloca-a-torok-vilag-vege-magyarorszagon-20150126?pIdx=3>.

⁶¹⁰ Előbbi a szatmári béke, utóbbit a kiegyezés zárta le.

A kettős társadalom történelmi szerepben áll előttünk. A mellérendelő emberi hatékonyság több földrésznyire kiterjedt, erre települt rá mindenütt az alárendelő hierarchikus társadalom. A kurgán „műveltség” európai inváziói után a kurgán utód késő Jamna harcias lovas műveltség ázsiai hódításai következtek a Turáni-alföldön, az Iráni-fennsíkon, Mezopotámiában, majd Indiában, s később effajta hatalmi szervezet (hükszoszok) Egyiptomban is megjelent. Ugyancsak ennek terjesztését szolgálta az ázsiai nagy birodalmak érintkezése Európa déli részeivel. Mindez katonai hódítások, összecsapások árán történt, valamint eszmei ráhatások, vallások és ideológiák terjesztése révén. A legfőbb ideológiai befolyás a kinyilatkoztatott vallások terjedése által valósult meg. A hellenista és a római birodalom máig érezteti európai hatását. Ennek a folyamatnak része a sorozatban támadó harcias műveltség, az egymás utáni hatalmi elitek felbukkanása Kelet-Európában és szűrebben a Kárpát-medencében, és aztán az európai hatalmi-ideológiai terjeszkedés a keresztes háborúktól a földrajzi felfedezésekig és az egész világ gyarmatosításáig.

Mindennek máig ható következményei vannak. Ma globális emberi hatékonyság és etikai megosztottság jellemzi az európaiakat és az emberiséget: az alárendelő, hierarchikus hatalmi örökség főként a nyugati hatalmi elit és annak érdekköre öröksége, ami a mai társadalmakat is sajátos helyzetben tartja, az emberek meghatározott tudatában nyilvánul meg, még mindig működik az intrikák, háborúk, hódítások, sőt a gyarmatosítás gyakorlata. Létezik azonban a mellérendelő, egyenrangú testvériség eszméje, és gyakorlatának történelmi emlékezete, létezik még az egyenrangú mellérendeléses felfogást és nyelvet őrző magyarság, a magyar Megszentelt Korona és Koronaeszme, a Szent királyok emléke, a Mária Országa hit, és a trianoni végzet megállításának szándéka. Reményt ad a pontos ismeret, hogy az elnyomó gyakorlat az eltorzult műveltségből ered és nem az emberi természetből fakad. A hierarchikus társadalom, az elnyomás, az emberölés és a háború az I. kurgán invázió előtti félmillió emberévből ismeretlen volt, és a nehéz körülményekre adott elégtelen műveltségi válaszként tekinthető. A letelepedett alkotó jellegű emberi társadalmi gyakorlat mintául szolgálhat a jövő számára, összeütközve vele befolyásolja a támadó, romboló jellegű és eredményű vezérség, harcias műveltség és hódító civilizáció európai és világgegsznyi érvényesülését, egymásra hatva alakul tovább Európa és a világ sorsa.

7. Tanulság: a történelem jó és dicsőséges oldala nem azonos

A manapság keletkező, kibékíthetetlennek látszó ellentét-keletkezést – türelmetlenséget – el kell elkerülnünk, vagy derűlátóan fogalmazva kiegyezésnek kell történnie. Ebben az 5–8%-os⁶¹¹ múltat, a keletről, az európai és ázsiai sztyeppéről érkezetteket elődjüknek, illetve az egész magyar népnek tekintőket kellene megbékéltetni, a „maradék” 92–95%-ot kitevő Kárpát-medencei leszármazást elfogadókkal.⁶¹² Amidőn előbbiek (1) támogatottsága – érthetően – nagy a mai magyarság körében és óriási a kormányzat oldaláról (2), viszont utóbbiak (3) kevesen vannak, mert inkább a látókörüket szélesítő érdeklődők szereztek ismereteket erről. Mindháromra van magyarázat:

(1) A finnugor eredet egyoldalúságát régóta támadja a *turanizmus*, s bár utóbbinak a modern világ berendezkedéséhez történő kötése, azaz hamisságának leleplezése, mint fentebb beszámoltunk róla, megtörtént, ez még nem irányadó, hanem a *hősi múlt* kívánalmának eleget tevő honfoglalás eszméjét őrző, bár hamis elvi alapon nyugvó szemlélet erősödött meg, felhasználva a felszínen látszó *műveltségi azonosságokat* és a mélyben csak látszatra meglévő *genetikai kapcsolatot*.⁶¹³

(2) A kormányzat számára a *keleti nyitás* folyamatába jól beleillik a sztyepei népekkel való bármiféle rokonság ápolása, ami a túloldáról is erőteljes érzelm és igény, ám erre éppen elegendő lehet a műveltségi kapcsolatok területe.

3. Bár voltak jelentős kutatók, akik a Kárpát-medencei magyar eredet és folytonosság elméletét eléggé jól alátámasztották, a múltbeli tudománypolitika és annak tehetetlenségi nyomatéka, azaz máig való folytatólagossága miatt kevés nyilvánosságot kaptak.⁶¹⁴

Ráadásul a mi mostani, magyar, itthoni kiegyezésünknek kihatással kell lennie a Kárpát-medence többi népére és szomszédságára is. De a magyarság eredetének igazabb felmutatása, az eddigi „elnyomatás” alóli felszabadulása nem fog változtatni azon az „ezeréves” állapoton, amikor az összes szomszédunk szerint a magyarság elnyomta a többi itteni népet, amiért ők „jogos revánsot” vesznek rajtunk 100 év óta, és még a 21. században is, holott egyértelmű bizonyosság, hogy a latin hivatalos nyelvű magyar állam a többi népet is felnevelte itt a magyar nyelvűn kívül, ha nem tesszük közkinccsé és terjesztjük el szomszédainknál is az újabb kutatási eredményeket. Ezek tehát Kárpát-medencén belüliként tárgyalják a középkortól visszamenőleg leírt történelmi eseményeket, a legtöbb katonai hadmozdulatot is.⁶¹⁵ És ezért az itteni társadalmi szerkezetet legalább a szóbanforgó történelmi korszak európai színvonalán állónak, ahol nincs

⁶¹¹ Anyai oldalon 3% alatti. Lásd Neparáczki et al.: Mitogenomic data indicate admixture components of Central-Inner Asian and Srubnaya origin in the conquering Hungarians. PLOS ONE 13 (10): e0205920. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0205920>. V. ö. Tibor Török et al.: A new linear combination method of haplogroup distribution central vectors to model population admixtures. Molecular Genetics and Genomics 297, 889–901. 2022. április 11. <https://doi.org/10.1007/s00438-022-01888-0>. Maroti et al.: The genetic origin of Huns, Avars, and conquering Hungarians. Current Biology 32, 2858–2870. 2022. július 11. <https://doi.org/10.1016/j.cub.2022.04.093>.

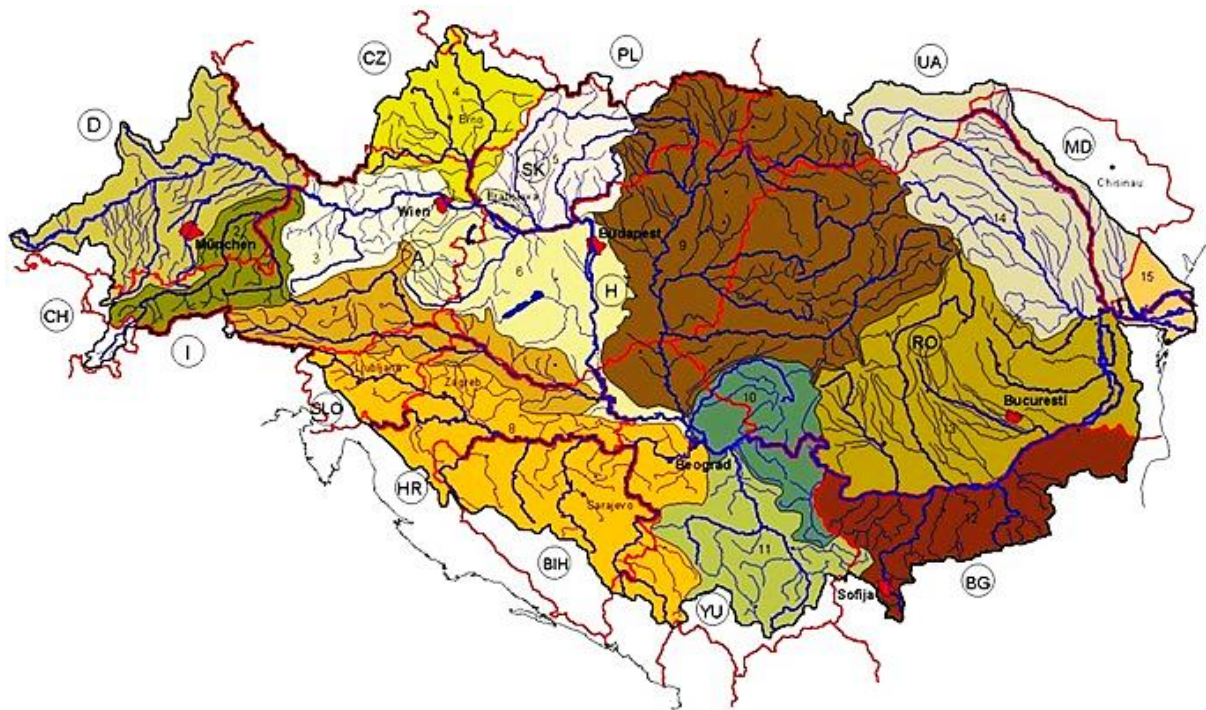
⁶¹² A 2000. novemberi Science- és Nature Genetics-beli közléseket (Semino et al, Underhill et al.) az Y kromoszómáról összegeztük és feleltettük meg a régészeti műveltségeknek. Lásd Cser Ferenc, Darai Lajos: Magyar folytonosság a Kárpát-medencében, avagy kőkori eredetünk és a sejtí tulajdonság-örökítő jutatás. Frig Kiadó, 2006. <http://www.leventevezet.extra.hu/folytonos.pdf>.

⁶¹³ Choongwon Jeong és kutatócsoportja cáfoló eredményein túl megemlítendő, hogy újabban, a „teljes genom” vizsgálat egyéni polimorfizmusokat keres és hasonlít össze, amelyekből 800 millió ismert, azaz nem csoportmutációt. De azzal, hogy lemond a csoportmutációs területről, kidobja az ablakon a régészetet. A csoportos mutáció ugyanis csak elkülönült csoportban terjedhet el, és sok tízezer évig kell elkülönülten élnie egy csoportnak ahhoz, hogy ott a mutáció megmaradjon benne elterjedve, azaz csoportossá váljon, amivel aztán kezdeni tud valamit a régészeti genetika. A csoportok tagjaiban előforduló egyéni polimorfizmussal viszont nem sokat, amit befolyásolja a kiegyensúlyozó szelekció is, hacsak nem manipulációs céllal.

⁶¹⁴ Például Cser 2000, aki ezzel a könyvével közös kutatásunkat is elindította, vagy újabban Fábíán 2021, 2023.

⁶¹⁵ Lásd Fábíán 2021.

helye külön a magyarság ellen a modern kor értékítéletével vagdalkozni, ha egyszer egyetemes állapotról van szó. Nem mellékesen, hogy az újkorig állam- és néphatárok sincsenek, hanem örökös családi birtokok a legkisebb méretűtől a dinasztiai nagyobb területeiig. A helyi földrajzi adottságok régen sokkal meghatározóbbak voltak, nem véletlen, hogy a folyók vízgyűjtő terei mutattak népességi hasonlóságokat is (8. ábra).

8. ábra. Duna-vízgyűjtő és nagyobb részvízgyűjtői: máig külön országok, országrészek.⁶¹⁶

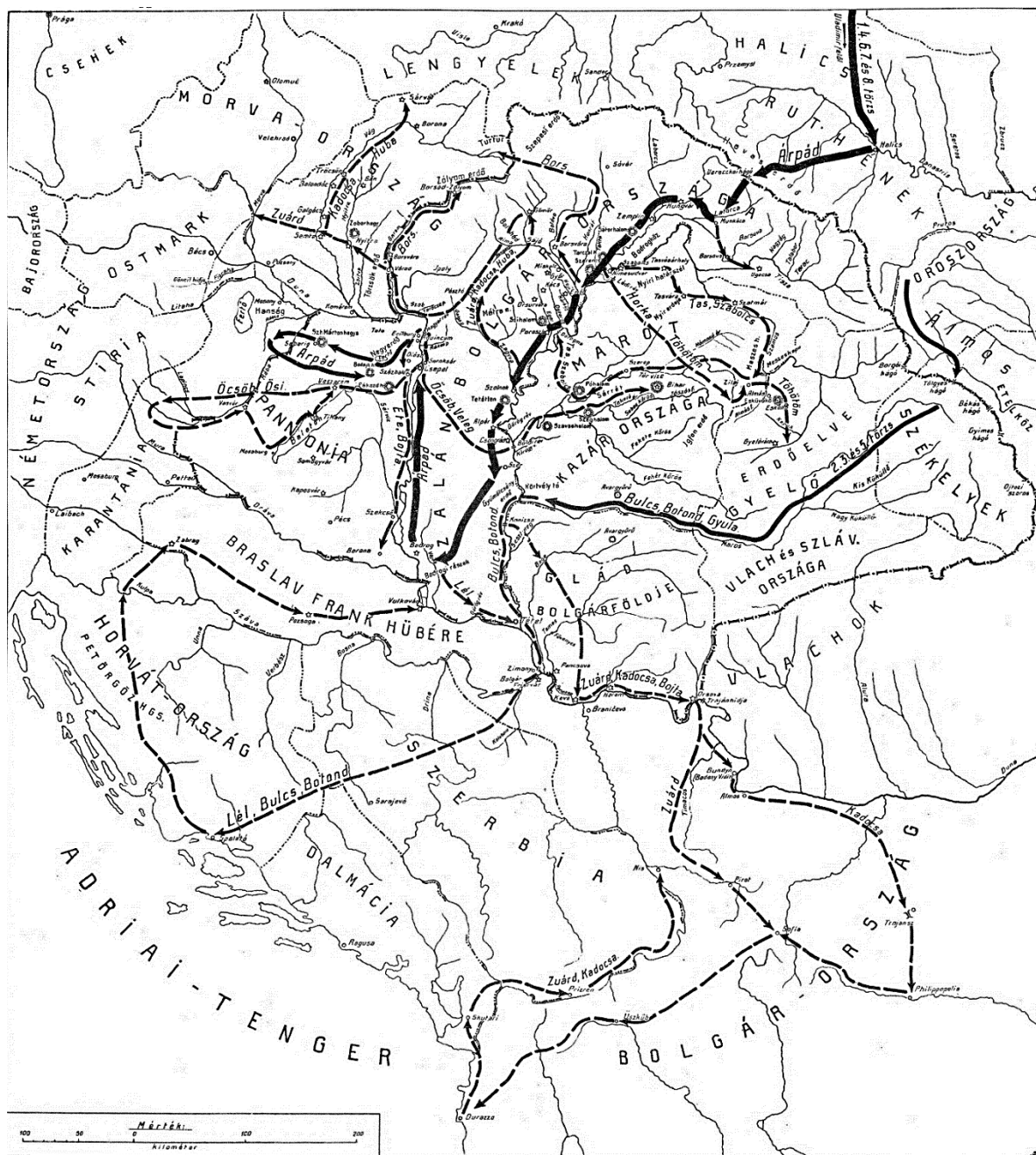
Az új adatok nem különleges, netán látványos (bár azzá tehető) szabatos adatok, leletek felbukkanása miatt adódnak, hanem a következetes gondolkodás okán. Ilyen például a Kárpát-medence eredeti földrajzi neveinek kiderítése, vagy ha összeszámoljuk a „magyar honfoglalásnak” nevezett és például Anonymus krónikájában leírt hadmozdulatok összes megtett – lehetetlenül nagy számot mutató – kilométerét, a csapatok által megtett távolságot, és rögtön látjuk a leírás hamisságát (9. és 10. ábra).

Bánlaky József hadtörténész írja: „Mialatt Árpád a Tisza mentén ily gyönyörűen operált, a keleti határhegységen át Erdélybe beszorult törzsek szintén nagyobb nehézség nélkül nyomultak a Maros mentén előre. Hogy a Felső-Maros és a Felső-Szamos völgye mentén lakó székelyek és hogy az Erdély területén lakó többi népek, az ottani avarok, szlávok, vlachok, bolgárok, minő magatartást tanúsítottak a benyomult magyar hadakkal szemben, arról adataink nincsenek, miután a XI. századbeli *Gesta*, amely teljesen biztos támpontokat nyújt a két irányban a Tisza mentén és Erdélyen át történt benyomulásra nézve, az erdélyi műveletekről csak szüksézáúan emlékezik meg. Valószínű, hogy az Erdélyen át benyomult törzsek élén *Bulcs* törzse haladt. Ezt követte a *Botond*-törzs s legutolsónak a *Gyula*-törzs zárkózott fel. A határhegységen való átvergődés és az ezt követő rendezkedés után úgy látszik mindhárman a Maros völgye felé gravitáltak. Hogy valamelyiknek sikerült-e a Meszes kapun át Erdélybe benyomult Töhötömmel az érintkezést felvenni, erről sem tudunk semmi biztosat. Az azonban elvitázhatatlan, hogy az élen haladó *Bulcs*-törzs emberei a Maros és Körös között a főhaderőtől oda kikülönített osztagokkal, ha másutt nem, a Körvtély-tó mentén érintkezésbe jutottak s így az erdélyi és a tiszai csoport között, ha előbb nem, ekkor helyreállt az összeköttetés. Lehet,

⁶¹⁶ Gergely Erzsébet: A folyó, ami összeköt. <https://slideplayer.hu/slide/1928441/>.

hogy ez csak akkor történt meg, amidőn Árpád hada az alpári nagy csata utána a Gyümölcsény-erdő mögött a már említett hosszú pihenőt tartotta.”⁶¹⁷

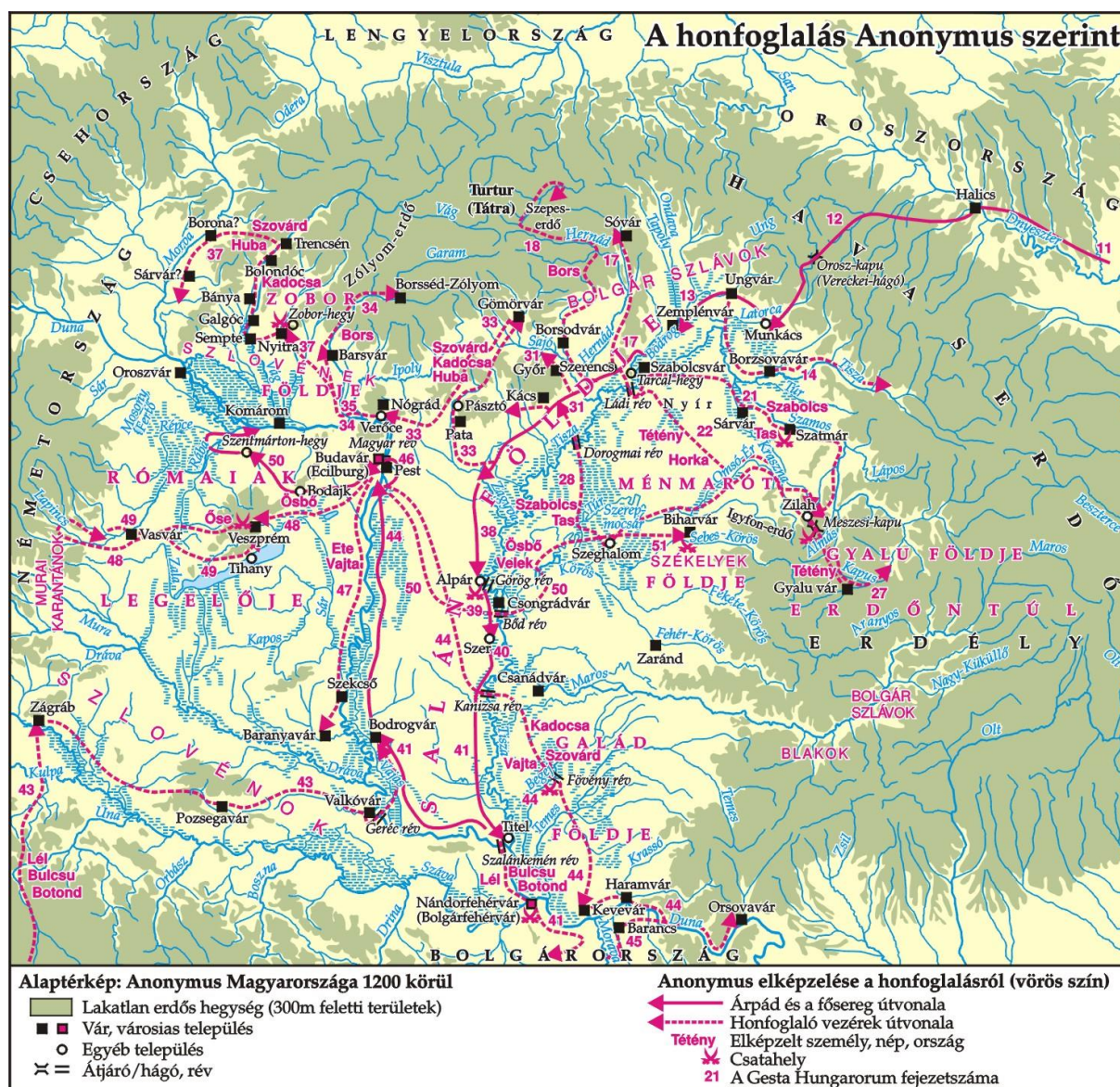

9. ábra. Bánlaky József térképe az Árpád vezér vezette honfoglalás hadmozdulatairól.⁶¹⁸

⁶¹⁷ Bánlaky József: *A magyar nemzet hadtörténete*. 1. A honfoglalás. III. Az új hon elfoglalása. 11. Az Erdélyen át benyomult oszlop műveletei. Arcanum Adatbázis, 2001. <https://mek.oszk.hu/09400/09477/html/0001/27.html>.

⁶¹⁸ Bánlaky József: *A magyar nemzet hadtörténete*. 2. Külföldi kalandozások a vezérek korában (898-970-ig). c) Külföldi kalandozások Taksony alatt. 36. Az országhatárok meghatározása és védelme. Megjegyzések. Elmékedések. 2. sz. melléklet. https://mek.oszk.hu/09400/09477/html/images/banlaky-big_hadtortpic_0102.jpg

10. ábra. E „honfoglalás-térképről” (mint az előzőről is hiányzik) jópár hely az Anonymus-krónika 11, 41. és 45. fejezetéből.⁶¹⁹

Ha aprólékosan kijelöljük az egyes csapatmozgásokat az Anonymus-féle krónika⁶²⁰ szerint és a Google térkép útvonaltervezőjével összeszámoljuk, a következő megtett távokat kapjuk:

1. Az Álmos vezetésével együtt megtett úton szereplő helyek mai távolsága:

Perm–Szuzdal **1246** km (Azért Perm az irány, mert Szuzdal előtt átkeltek a Volgán, de előtte ”sok-sok nap pedig puszták tájakon vonultak”.)

Szuzdal–Kijev **1085** km

Kijev–Ladomér **763** km

Ladomér–Halics **291** km

Halics–Munkács **259** km

⁶¹⁹ „Anonymus helynévhasználata világosan mutatja, hogy milyen hazai és külföldi területeken járt személyesen, illetve melyeket ismert csak hírből, esetleg csak oklevelekből. Feltételezett utazásai közül helynevei egy bizánci követjárásra utalnak (Bazil kapuja, Konstantinápoly, Neopatras), de a Kijev–Vlagyimir–Halics–Ungvár útvonallal is tisztában volt.” Veszprémi László: *Anonymus és a honfoglalás*. (Térkép: Nagy Béla.)

<https://arpad.abtk.hu/hu/cikkek/magyar-ostorteneti-temacsoport/anonymus-es-a-honfoglalas>.

⁶²⁰ Anonymus: *Gesta Hungarorum*. Ford. Pais Dezső. Interpopulart Könyvkiadó (elektronikus kiadás). 1998/03. <http://www.mek.iif.hu/porta/szint/tarsad/tortenelem/kozep/anonym/anonym.mek>.

Munkács–Ungvár **41 km**

Ezek összesen: 3685 km

2. *Az Árpád által kiküldött csapatok mozgása, hadmozdulatai:*

Ungvár–Sátoraljaújhely–Tarcál $2 \times 120 = 240$ km (Ond, Ketel és Tarcál vezette csapat, és Tarcál visszatér Ungvárra.)

Tarcál–Tiszaalpár $2 \times 243 + 2 \times 120 = 706$ km („Ond és Ketel pedig továbbindultak Tarcál hegyéről, és gyors lovaglással harmadnap megtalálták Salán vezért várában, a Tisza mellett.”)

Szerencs–Sóvár $2 \times 98 = 196$ km (A terület meghódítása.)

Szerencs–Borsod vára (Edelény)–Tátra $2 \times 231 = 462$ km (Bors küldetése.)

Szerencs–Bihar vára $2 \times 170 = 340$ km (Ösbő meg Velek követsége Mén-Maróthoz.)

Szerencs–Tiszaladány 46 km (Tas, Szabolcs és Tétény hadjárata kezdete), Szabolcsvár–Szatmár–Meszesi kapuk (Zilah)–Szeghalom–Tiszadorogma–Szerencs $181 + 93 + 189 + 96 + 77 = 636 + 46 = 682$ km (A Szabolcs és Tas vezette hadjárat-folytatás), Szabolcsvár–Zilah–Gyalu–Esküllő–Szerencs $202 + 83 + 98 + 224 = 617 + 46 = 663$ km (Tétény és fia, Horka vezette hadjárat-folytatás), Zilah–Szerencs $2 \times 256 = 512$ km (Tétény követe Árpádhoz.)

Hejőcsaba–Tiszaalpár $2 \times 196 = 392$ km (Et és Vajta követsége.)

Szolnok–Pásztó–Sajógömör–Nógrád–Verőce–Zólyom–Nyitra–Sempte–Galgóc–Trencsén–Bánov–Trencsén–Boronás–Solnok $216 + 167 + 20 + 185 + 107 + 97 + 32 + 90 + 72 + 64 + 446 = 1496$ km (Szovárd, Kadocsa és Huba hadjárata.)

Bodrog (Bátmonostor)–Bolgárfehérvár–Vaszil kapu (Traján-szoros)–Krusevác–Spalato (Split)–Zágráb–Pozsega–Valkótard–Bodrog (Bátmonostor) $231 + 236 + 237 + 606 + 413 + 174 + 149 + 135 = 2181$ km (Lél, Bulcsú és Botond hadjárata.) Krusevác–Konstantinápoly (Isztambul) $2 \times 787 = 1574$ km (Botond mondai szereplése). A „bizánci” kiruccanással együtt $2185 + 1574 = 3759$ km

Ráckeve–Törökkanizsa–Kevevára $208 + 227$ km (Szovárd, Kadocsa és Vajta hadjárata), Kevevára–Ráckeve $435 + 435 = 870$ km (Vajta visszatérése), Kevevára–Orsova+Braničevo (Barancsság)–Szófia–Athén („Fülöp király várát bevették”)–Alexandria („Kleopátra városáig az egész földet meghódították”)–Athén–Durazzo–Krusevác–Ráckeve $189 + 141 + 386 + 3881 + 3881 + 735 + 508 + 585 = 10325$ km (Szovárd és Kadocsa hadjáratának folytatása).

Százhalom (Százhalombatta)–Baranyavár–Ecilburg (Óbuda, Aquincum) $200 + 231 = 431$ km (Et meg Vajta hadjárata.)

Százhalom (Százhalombatta)–Veszprém–Lapincs-folyó–Vasvár–Tihany–Veszprém $110 + 147 + 54 + 107 + 34 = 452$ km (Ösbő meg Öse hadjárata.)

Pannonhalma–Murau–Pannonhalma $2 \times 377 = 754$ km (Hadjárat a karantánok ellen.)

Ráckeve–Bódi-rév (Zsurmó tanya)–Kórogy-ér–Szarvas, Balczó-halom (Szarvas-halom)–Bihar–Ráckeve $143 + 19 + 49 + 137 + 288 = 636$ km (Ösbő meg Velek hadjárata.) Bihar–Ráckeve–Bihar $2 \times 288 = 576$ km (Ösbő meg Velek követei Árpádhoz.)

Ezek összesen: 23256 km

3. *Árpád vezetésével folytatott előrehaladás, hadmozdulatok:*

Ungvár–Szerencs **121 km**

Szerencs–Hejőcsaba **38 km**

Hejőcsaba–Szihalom **48 km**

Szihalom–Solnok **100 km**

Szolnok–Köröstetétlen–Tiszaalpár **63 km**

Tiszaalpár–Pusztaszer **43 km**

Pusztaszer–Titel **206 km**

Titel–Szalánkemén–Bodrog (Bátmonostor) **220 km**

Bátmonostor (Bodrog vára)–Ráckeve (Csepel-sziget) **156 km**

Ráckeve–Budapest Vizafogó (Rákospatak) **60** km
 Vizafogó–Megyer–Ecilburg (Óbuda, Aquincum) **20** km
 Ecilburg (Óbuda, Aquincum)–Százhalom (Százhalombatta) **38** km
 Százhalom (Százhalombatta–Biatorbágy (Torbágy-erdő)–Ecilburg (Óbuda, Aquincum) **61** km
 Ecilburg (Óbuda, Aquincum)–Sóskút–Bodajk–Pannonhalma–Komárom–Visegrád–
 Ecilburg (Óbuda, Aquincum)–Ráckeve 35+57+56+54+77+39+61=**379** km

Ezek összesen: 1553 km

4. Salán vezér mozgása

Tiszaalpár–Bolgárfehérvár (Belgrád) **287** km

Mindösszesen: 3685 + 23256 + 1553 = 28494 km (Salán mozgása nincs benne.)

Összehasonlításként: „Bukephalos Nagy Sándort állítólag 18.000 km-en át vitte a hátán... A Magyar Távlovagló Bajnokság egynapos versenyén 100-160 km-t kell teljesíteni, kétnapos verseny esetén pedig minimum 80 km a napi táv.”⁶²¹

Ha napi 80 km-t vennénk (de nem két napig tartott egy-egy küldetés), akkor $28494:80=351$ nap kellett a „honfoglaláshoz”, és ebben alig van 1-2 párhuzamos út, mindig megvárták, hogy a kiküldöttek visszajöjjenek és beszámoljanak az eredményről. Ugyanakkor nem távlovag versenyéről van szó, hanem hadseregek vonulásáról, nem kijelölt pályán, hanem akkori – úttalan – utakon! És Anonymus leírásában ennél sokkal rövidebb időt érzékelünk, és tél sincs benne.

Fábián szerint tehát „a szkítákhoz és magyarokhoz köthető történetek helyszínét – ha helyesen értelmezzük az ókori írókat – mind be lehet azonosítani a Kárpát-medence és közvetlen szomszédságában található területekkel... Minden névből, legyen az földrajzi, ország- vagy népnév, kettő van. Van egy európai és egy ázsiai. A népek és országok legtöbbször Európában most is létezik, ellentétben ázsiai duplikátjaikkal, amik csak a történelmi könyvekben léteznek. Aztán jött a népvándorlási rögeszme. Erre persze szükség volt ahhoz, hogy az ázsiai duplikátoknak érvényt szerezzenek. Egyesek úgy vélik, hogy a szkíták voltak az özönvíz utáni első nép. A Biblia azonban sehol sem említi a szkítákat.⁶²² Csak későbbi történészek állítják, hogy Nimród lenne a szkíták ősapja. Itt szerintem összemossni próbáltak két nagyméretű katasztrófát. Egyik a vízözön, a másik pedig az 535-ben (?) bekövetkezett mini jégkorszak.⁶²³ A vízözön jóval régebbi, de nem terjedhetett ki az egész földre. Az utóbbi nagyobb kiterjedésű volt, s ha nem is az egész földet, de legalább az Északi Féltekét érintette. A régi kultúra képviselői a Kárpátok védőkoszorújába húzódtak és egy ideig védték magukat az indoeurópai áradattal szemben. Ők írták az első történelmi írásokat. Ezek az írások csakis a Kárpát-medencén belüli, vagy szomszédságában lefolyt eseményeket tárgyalták. A szkíták művelt, békés népek voltak, ezért estek áldozatul a vad indoeurópai népeknek. Ezek miután legyőzték a szkítákat, nemcsak javaikat, hanem kultúrájukat is kisajátították. Azt a történelmi múltat, amit a szkíták följegyeztek, és ami a Kárpát-medence körül zajlott, a győztesek átírták és csináltak belőle egy nagy világtörténelmet. Az indoeurópaiak írásaiból kiderül, hogy a legrégebbi és legműveltebb nép a szkita volt... Ezért próbálta mindegyik tőlük származtatni magát (kivétel a zsidó). Ezért tűnik úgy, hogy mindenfelé szkíták éltek. A szkítákról fel van jegyezve, hogy békés igazságos nép volt. Így nem lehetett hódító. A hódító népek a leigázott rabszolgáikkal számtalan építményt hoztak létre. Ha a szkítáknak olyan nagy birodalmuk lett volna, ami igazolná, hogy örmények, oroszok, olaszok, gótok stb., mind tőlük származnak,

⁶²¹ <http://www.lovások.hu/index-archive.php?i=2006>.

⁶²² Homérosz sem. Lásd Franz August Brandstätter: *Scythica: Dissertatio auctoritate ampl. phil. ord. in acad. Albert. pro venia legendi*. Fratres Bornträger, Regiomonti, 1837. 4.

https://books.google.ro/books?id=fJxOAAAcAAJ&printsec=frontcover&hl=hu&source=gb_s_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false.

⁶²³ Lásd fentebb.

ahogy egyesek állítják, akkor valami nagy építményeket is a számlájukra írnának, de ilyen nincs. Ami kevés műalkotás fennmaradt tőlük, és ami bizonyítaná, hogy a szkíták a Kárpát-medence őslakói és a magyarság ősei, azt a hódító népek megsemmisítik vagy elrejtik.”⁶²⁴

Tehát mintha egy új bajkeveréssel állnak szemben az ázsiai és a kínai kapcsolat erőltetése céljából. Nem számít, hogy régészeti és egyéb tekintetekben is lehetetlenség, hiszen a xiongnuk sem hunok, mint fentebb láttuk és a mi „hunjaink” sosem jártak a mai Ázsiában, mégis hivatkoznak rá. Fábíán Sándor alapos kutatásai szerint a hunok nevét az alföldi kunok – azaz magyarok – nevéből alakították ki a király mellett elkötelezett keresztény papok, amikor a távoli, különösen az alföldi, máig kunnak nevezett részekben élők nem akarták felvenni, a római vallást, ragaszkodván régi, igazi (ortodox) hitükhöz. És aztán elődjeik nevét már hunnak mondva, minden erőszakos hódítást, gyilkosságot (11 000 kölni szűz leölése stb) azoknak a nyakába varrtak.⁶²⁵

Újabban látjuk, hogy a finnugrizmust a sztyeppére akarják átmenteni, a turanizmus felújításával. A lakatlan erdős-mocsaras területről származást feladva, kínálnak helyette egy dicsőségesebbnek látszót, ahogy tette ezt annakidején a Pray által elindított turáni eredetelmélet. Nyilvánvalóan azt remélik, hogy a sztyeppei eredethez szövetségesekre lelhetnek a turanizmuson kívül a szkíta azonosság és a türk rokonság, a kínai, a mongol, az iráni és még a sumér származtatás híveiben is. Teszik ezt annak ellenére, hogy a magyarság sztyeppei eredetét semmi sem támasztja alá, hiszen onnan éppen örök ellenségeink, a magukat indoeurópainak nevezők származnak. Aztán az uráli és kaukázusi, leginkább múzeumi raktárakban történt kutatás lényegében megmentette a finnugor eredetelméletet, csak valamivel délebbre vagy keletebbre tolta a származási helyet. Ez az őstörténetünk nyakába zúdított újabb valótlanság veszélyesebb, mint a korábbi, mert a helytelen finnugor elmélet ellen már sikeresen felvette nemzeti tudományunk a harcot, míg a hamis sztyeppei eredet most új frontot akar nyitni. Pedig a mi műveltségi és népi eredetünk sem nem nomád, sem nem sztyeppei, hanem a földműves állattenyésztő réteget jelenti, és a Kárpát-medencéből, valamint annak keleti szomszédságából való, ahol a hatalmi ág többnyire hozzáidomult e műveltség jellegének mellérendelő követelményeihez.

E fejezet, illetve a kiállítás címével a *Nem mind arany, ami fénylik* mondás előremutató értelmére kellene jutnunk. Azaz a szembenállás helyett a szerves egységre kellene összpontosítani. A hatalmi érdekkör és a paraszti élettér együttlítására, békés együttélésére, nem hatalmi szférának mondva előbbit és elmaradott alantasságnak tartva utóbbit. Kizárva a kettősséget, a folytonosságot és egységet hangsúlyozva. A kő, a fa, a kerámia és a fém szerepét bemutatni a kőkortól a „szarmata” korig, ahol aztán az aranynak persze különleges szerep jutott.

Vezérgondolatunk lehetne két helytálló kritika, amely ugyanakkor kibékíthetetlen szembenállást jelentett eddig:

1. Napjaink „genetikai örölete” közepette igen időszerű lett, hogy ugyan a szkíták, szarmaták állítólag belakták szinte egész Euráziát, a hunok úgyszintén, a magyarok szintúgy, a kunok is a Kárpát-medencétől az Urálig uralkodtak, és ők állítólag mind mi voltunk, mind magyarok voltak, és „Merjünk nagyok lenni!” – mondják, mikor még a Kárpát-medencét sem tudtuk igazából soha belakni.

2. A világbirodalmi uralmat máig szolgáló történelemhamisítás kedvezményezett népei a szomszédságunkban még mindig úgy tekintenek Magyarországra, mint amelynek népe másoktól rabolta el mai hazáját, továbbá a „sztyeppei népek” önképét kétségbe vonják, mintha azok nem volnának illetékesek saját múltjuk tekintetében. A „sztyeppei stílusban” készült ékszerek régészeti feltárása kapcsán a gazdag szíták, szarmaták, hunok, stb. rablott kincseiről fantáziálnak. De csak képzeljük el, amint a zsákmánynépek eleve sztyeppei stílusban készítenek ékszereket, hogy legyen mit a szkítáknak, hunoknak stb. rablásra felajánlaniuk. Vagy másként

⁶²⁴ Fábíán 2021. pp. 35-37.

⁶²⁵ Fábíán 2023. 957, 974-984.

történt? Szkita stílusban idegen ékszerész-rabszolgákat dolgoztattak a barbárok? Az, hogy ezek a hatalmak a nagyállattartó életmódjuk miatt voltak gazdagok, eszükbe se jut. Hogy téli szálláshelyeik és temetkezési helyeik védhető hegyekben voltak, ahol az aranymosás, aranybányászat történt, az eszükbe se jut. Vagy, hogy a földműveseket megvédve szervezték, szolgálták őket, akik cserébe a saját terményükkel, termékükkel adóztak nekik. Számoljunk: egy tömény 10 000 lovaskatonából állt és minden család egy katonát adott a töménybe. Egy családot kb. tíz ember alkotott. Egy tömény kiállítója tehát százezer ember. Egy lovaskatona legalább három hátszlóval és hat-hét málhással ment hadba. Vagyis egy tömény kb. 100 000 lóval állt hadba. Ez pedig sokszázszáz ménest feltételez. Ha lóból sok százszáz tartott egyetlen ilyen szervezeti egység (a törzs fogalmát késői időkre is alkalmazzák, amikor már nem léteztek törzsek), marhából annak legalább a háromszorosát, millió feletti marhaállományról beszélünk. A marha és a vagyon (arany) a magyar nyelvben régen azonos értelemmel bírt. Ahány marhád van, annyi aranyad. Sok marha, sok arany. Ilyen egyszerű. A rablónépek elmélete elvetendő fajgyűlölő agyrém. S ha az öröklődés (genetika) a „sztyeppei népek” között képes pontos összefüggéshálózatot megmutatni, legyen az bármilyen vékony szál is, foglalkozni kell vele, mert a műveltség terjesztésnek ők lehettek az irányítói, azaz kevesen, így áthidalva az eltelt igen nagy időt, valamint az irdatlan távolságokat.

Harmadik vezérgondolatnak pedig jöjjön ez az őstörténeti levezetés:

3. A korábban kialakult és virágzott kettős társadalom mint olyan a népet az elit kiszolgálójaként használva évezredek át, eszmei eszközként teljes jelképrendszerrel alapozta meg és tartotta fenn katonai hatalmát. Azt a rendet képezve és képviselve, amely birtokolja ég-föld-alvilág üzenetét, értelmét és befolyását, – amennyiben élet és halál uraként tőle függ a közösség sorsa, élete, s hivatása irányítást gyakorolni, törvényekkel megszabni a berendezkedést, harcban fegyverrel kivédeni a támadást, szükséges új területet hódítani, felsőbbbségi elvet szentként betartatni. Eszköznek mindehhez a vagyon is szolgált, földterület, állatállomány és az arany, amellyel a hősi vezérség rendelkezett, átszállt nemzedékről nemzedékre, mint a tudás is. S mindez szerves folytatása volt korábbi idők alacsonyabb fokozaton élő világának, ahol ugyan már megvolt minden ismeret, de egyenrangúak együttműködése folyt, hatalmat egyedül a természet mutatott, hozzá alkalmazkodásban versenyeztek, az eredményeset örökölték át, fényűző életmódra nem volt igényük. Amikor megbomlott éghajlat áldása s csak emberfeletti erőfeszítéssel tudtak fennmaradni, olyan lépést tettek akkori emberek, aminek máig látjuk a következményeit. Vizsgálták az eget, szabályosságait a földre vetítve, és óriási földmunkákat elvégezve öntözött növények magva adott étket. Feltárult és működött ez a világrend, de elsodorta semmisítő erő, fokozatos éghajlatváltozást váltott hirtelen haragú tengerárrombolás. A maradék menekült, mentette, ami menthető, de csak a fejében vihette magával szellemi téren nyert és működő tapasztalatát, a szent rend ígérését, hogy azt fel lehet építeni újonnan, új körülmények között is. De szigorúbb szabályozással, mert rosszabb feltételek között kellett élni, másokra támadva esetenként, ha más választás nem maradt, ezért a harciasság váltotta fel a korábbi békés egyetemességet, csak a széleken megbújva őrződött a régi. A békés szellemi réteg jelképein, melyeket tárgyainkon látunk, küzdelmet segítő, erőt és fegyvert istenítő ábrázolások kerekedtek felül, hármas tagolású világot mutatva, a csillagos ég olyan nagy befolyását, ami részletesen irányítja sorsunk, ezért lépten-nyomon kedvében kell járni. A halál utánra pedig gondoskodni kellett folytatáshoz szükséges örök javakról, melyeket a sírok ma feltánnak nekünk, híradással ama egykori világnézetről. Ezt az uralmat és szolgaságot gyártó, alá- és fölé rendelést működtető, kiszolgáltatottságot természetesnek vevő, a tömegembert háttérbe nyomó berendezkedést kívánta meg javítani a kereszténység. Megújítani elvi és gyakorlati alapon, testvériség és istengyermezség eszméjével, egység teremtés céljával a boldogulásért, megtartva a hatalmat is, de a békét előtérbe hozva, szabályokat lelki erővel betartatva, mialatt tudást és törvényt a természet és minden ember fölött álló istenségtől származtatva, a hagyományt célszerűen

betagolva, szent rendet teremtve kezdett kormányozni. Ha pedig ez is megváltozott, elromlott, mielőtt ténylegesen egyetemessé válhatott volna, jobb, ha kiderítjük, kiken és miken múltak a dolgok, mert lassan oda jutunk, hogy nem mehet tovább a kinyilatkoztatott vallások eszmei torzulásait megszenvedő emberiség alárendelő módon történő irányítása. Különösen akkor ígéretes ez próbálkozásunk a magunk megmentésére, ha bizonyos jelekből, emlékekből tudjuk, hogy az eszme és gyakorlat egyoldalú kisajátítása előtt igen jól működött a mellérendelő társadalom és hitrendszer.

Már-már drámai az a tobzódás, ahogy a genetikusok és nyomukban mások a magyarságról annak 3% körüli keleti összetevői alapján beszélnek. A Kárpát-medencét védő katonáinkat nem tekinti Kárpát-medenceieknek, még ha nagy számban az itteni nép közül kerültek is ki. Mert a népről egyáltalán nem beszélnek, vele öröklődéstanilag alig foglalkoznak. A keleti vagy ázsiai eredet vezérgondolata mindent háttérbe szorít. És mivel van a keletiekkel kulturális rokonság, nemcsak a hatalmi jelvények tekintetében, hanem alapvető jelképeiben is, amelyeket vissza tudunk vezetni nagy területeken a kőkorig, jogosnak vélik az ázsiai hunokat és ottani elődeiket a magyarok elődeinek tekinteni – teljes egészében. De ebben nagy felelősségük van, ha nem öntenek tiszta vizet a pohárba, például a nyelvet illetően, homályban tartva, hogy a nép zöme és nyelve teljesen, jellemzői alapján, csakis itteni lehet.⁶²⁶ Pedig nyelvünk ténylegesen itt létezőként mutatkozik az őskortól a középkorig, különösen a Kárpát-medence északkeleti régióiban megőrzötként, miután aztán az újkorban mindenütt találkozunk vele.

És miközben kevés, nem teljesen megalapozott kiinduló adatból messzemenő állításokat tesznek, a velük ellenkezőt nem cáfolják, így pedig azok miatt előbb-utóbb összedől az elméletük. Például hogy az egész csak egy kis társadalmi részt érint, vagy a kétes III. Béla csontokból való kiindulás, a karosi sír magyar vezér sírjaként azonosítása, stb. Inkább hit vezérelte és vágy beteljesítő az érvelés, hogy az a magyar eredet, a dicsőség kora és kara. Minden hatalom szakrális, minden ázsiai hatalom szép, stb.

Az sem teljesen megálló érvelés, hogyha ezek az „aranyosak” a mi felmenőink voltak, akkor az remek dolog, ők biztos nem rabolták az aranyat, mert a Kárpát-medencében sok volt az arany. Örülünk, hogy olyan gazdagok voltak, annyi szép aranytárgy vette őket körül. Ez mély félreértést takar, a hatalom fogalmának elégtelen értését. Azaz hogy több minden biztosította a hatalom kikezdehetlenségét, nemcsak a fegyveresei, hanem az egyszerű ember számára mérhetetlen, felfoghatatlan gazdagsága. Elég csak meséinkben a király kincstárára gondolnunk.

Divat lett a kard, de különösen a visszacsapó íj istenítése, a ló ajnározása, de hogy valójában mi az eredeti magyar népi műveltség, arról semmit vagy keveset hallunk.⁶²⁷ És mintha mindenki olyan gazdag lett volna, mit az irányító elit. És hogy mi volt annak a gazdagságnak az ára, arról sincs megint tisztázva csak igen kevés.

Viszont a kettős társadalom elmélete megoldás lehet mindezen nagy ellentmondásokra, azaz hogy az aranytárgyak az uralkodó réteget jellemzik, a régészet egyéb leletei pedig a népet. László Gyula a szegények sírjait is ásta. A faluközösségek Mária Terézia koráig megmaradtak az ország egyharmadában, stb. Úgyhogy a „Szarmata Kiállítás” címébe talán be kellene venni a kettős társadalmat, pl. így „*Arany és kerámia társadalmi kettőssége a szarmata korban*”.

Az uralkodó réteg szerepében tetszelgők egyoldalú öntömjenezés helyett hangsúlyozandó, hogy az alapnépesség, a nagy embertömeg tartotta el azokat, tette lehetővé kincsek felhalmozását. És ez nem elitelmélet, vagy túlzó kritika, hanem a valóság. Az az idő pedig, amikor a katonai elit már felnőtt a honvédő feladathoz, az már a keresztény kor, amiért még

⁶²⁶ Lásd egyéb Cser Ferencsel közös műveink mellett az e kötetben található „'Genetikai nyelvészet'? Török Tibor legújabb közleményének határozott kritikája” című kis írásunkat.

⁶²⁷ Egy rövid vázlatot mi is adtunk róla: Cser Ferenc, Darai Lajos: A magyar nemzeti kincs világörökség. Tanuljunk együtt, milyenek vagyunk! *Acta Historica Hungarica Turiciensia* 35. évf. 1. sz. (2020.) https://epa.oszk.hu/01400/01445/00060/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2020_01_118-168.pdf

mindig küzdenünk kell, hogy elismertessük, ez igazából a Kárpát-medencei hun, avar és magyar kor.

A nyugati és szibériai sztyeppe leletei mellett a kazahsztáni aranyakat és a Kárpát-medenceieket tudjuk párhuzamba állítva bemutatni. E földrajzi területek közötti nagy térbeli távolság miatt párhuzamaik magyarázatára mélyebb, időben távolibb egyezési lehetőségeket kell találnunk. Ehhez jó módszernek látszik figyelembe venni a Kárpát-medencei arany és a korábbi egyéb, nem arany leletek közötti nagy időbeli távolságot. S mivel a korábbiak az eredeti műveltség termékei, változásaikhoz kapcsolható külső hatások máshol is érvényesülnek, magyarázattal szolgálhatnak hasonlóságokra. Ugyancsak érdemes az időjárási viszonyokból következtetni a hatásirányokra, a különböző földrajzi területeket, a köztük lévő kapcsolatot illetően. Bemutathatók e régi tárgyakon azok az ősi alakzatok, amelyek már jelképekként is felfoghatók, és jó pár évezreddel megelőzik a későbbi aranytárgyakon előfordulókat. Kimutatandó, mióta és honnan van az ilyen kerámia tárgyak között alaki és jelképi egyezés. Eme kerámia tárgyak készítése viszont átvezet a fémtárgyak előállításához. Ezek időrendjét valamennyire ismerjük, így a rézkori, bronzkori világ újfajta társadalmi alakulatot eredményezve a fegyverek használatáig és terjedéséig, szintén adhat támpontot az aranyakat illetően. Akár gyártás, akár jelképezés tekintetében. Fémművességben, fegyvergyártásban élen járt a Kárpát-medence iparossága. Ennek folyamatát, időbeliségét össze lehet vetni kaukázusi és uráli hasonló folyamatokkal. Ezen felül azonban az itteni hatásforrás eredetiségét mutatja aranytárgyainkon a késő középkorig meglévő jelképi folytonosság a hatalmi szférában,⁶²⁸ ami nem mondható el arról a területről, ahol az aranytárgyakat már jó kétezer éve földbe tették.

Ez a felfogásmód vagy irányvonal nem csökkenti például a kazah aranyak jelentőségét, hiszen egyetemes összefüggésbe helyezi, de ugyanakkor egy igazabb látásmódot is elősegít a Kárpát-medence jelentőségét illetően. Ám hogy mindez mögött még milyen alapvető meghatározó tényezők vannak, azaz a több tízezer éves emberi és az időjárással, a földrajzi térségi helyzettel összefüggő természeti összefüggések és a hozzájuk alkalmazkodó itteni emberi teljesítmények, azt fentebb láttuk. Azok a háttérét adják a kiállítás itteni tárgyait illetően.

Mindenesetre azért reménykedjünk, hogy sem az ukrán, sem az orosz területekről előkerült aranytárgyaknak legalább jelzésszerű bemutatásáról nem kell lemondanunk. (Éppen ma hirdettek karácsonyi tűzszünetet, igaz, egyoldalúan, de a támadó oldaláról. Mire a tárgyak elkéréséről szó lehet a helyzet annyira javulhat, hogy újraindulhatnak a múzeumok közötti tudományos kapcsolatok.)

Kirajzolódik tehát, hogy egy ilyen kiállítás a tárgy érdekessége mellett rávilágíthat a Kárpát-medencei eredetiségre, folytonosságra és az „elsőbbrendűség” valóságközeli megítélését is jobban megközelítheti, a Fekete-tavi fejleményekhez vezető utat és onnan származó hatást illetően.

A nagy térbeli távolságon kívül, ami két földrajzi terület között van, figyelembe kell vennünk a nagy időbeli távolságot is, például a Kárpát-medencei arany és egyéb leletek között. Így viszont adódik, hogy a mi területünk leletei lesznek a sokkal korábbiak, azaz az itteni műveltség az eredetibb. Ha mai tevékenységünk csak ezt az egyszerű üzenetet közvetíteni tudja, már sikeres. Ismerjük azokat az ősi jelképi alakzatokat, amelyek jó pár évezreddel megelőzik a későbbi arany tárgyakon előfordulókat. Kő, csont vagy kerámia tárgyakon láthatók. Utóbbi készítése viszont átvezet a fémtárgyak előállításához, ami szintén itt a legkorábbi.

A rézkori, bronzkori világ viszont újfajta, kettős (vagy később hierarchikus, rangsoron alapuló) társadalmi alakulatot eredményezett a fegyverek használatával és terjedésével. Viszont még a fegyvergyártásban is élen járt a Kárpát-medence iparossága. Ennek folyamatát is jól

⁶²⁸ Lásd Váralljai Csocsán Jenő: A nagyszentmiklósi kincs eredete. és ugyanő: 'Lehel kürtje' jelentősége. *Acta Historica Hungarica Turiciensia* 31. évf. 5. sz. (2016.)

https://epa.oszk.hu/01400/01445/00019/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2016_5_1191-1270.pdf és https://epa.oszk.hu/01400/01445/00019/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2016_5_1271-1348.pdf.

feltárták már. Nálunk tehát jelképi folytonosság van a hatalmi szférában, ami később átszivárog a nép közé, míg ahol földbe téve várta a késői véletlen előkerülést, ami sírrablást elkerülte, az odakerülés esetlegességére is utal. Nálunk viszont a jelképek késői használata a hatalom megszeliését jelentette. Így a sztyeppei aranyak és ábrázolások jelentőségét önmagában ez a megállapítás nem csökkenti, viszont egyetemes összefüggésbe helyezi. Ahol a forrás lehet akár igen korai, ezért közös, még a megsemmisült Fekete-tavi is. De ugyanakkor elősegít ez az igazabb látásmódot a Kárpát-medence embereinek a jelentőségét illetően. S hogy mindez mögött még milyen alapvető meghatározó tényezők vannak, azaz a több tízezer éves emberi és az időjárással, a földrajzi térségi helyzettel kapcsolatos természeti összefüggések, arra csak az időrétegeknek megfelelő eszközrendszer használatával és a már felhalmozott ismeretanyag kritikai elemzésével szabad tovább foglalkozni.

Cser Ferencsel minderre a „szarmata fejleményre” azt a magyarázatot adtunk, hogy a jazig földművesek szarmata uralom alatt voltak, azaz magyar elődök voltak. És ezeknek a földműveseknek a folytonosságát mutattuk ki itt, azaz nem kellett nekik sehonnan se ide „sodródniuk”. Arra is adtunk magyarázatot, hogyan került 13 ezer éve a felmelegedés miatt északra vonuló rénszarvassal magyar nyelvi és kulturális hatás a rénszarvasvadászok által a finnekhez és lappokhoz, majd pedig 7-8000 éve a földművesek (vonaldíszes kerámiájú népünk) által a Dnyeperig, akik aztán még a harciasok elől tovább menekültek északkeletre, az Urálig.

Akik „fordítva ülnek a lovon”, azok a finnugor és a turáni elmélet egyesítésén dolgoznak.⁶²⁹ Keverik az elit és a nép fogalmát, valamint a genetikát keverik a kultúrával és az írott forrásokkal. Őshazát mondanak az Urálhoz, és Joseph Deguignes-t hun-modelljét, – amit Pray György és Székér Aloysius is átvett, és csak nálunk tőlük ismert – kritikátlanul elfogadják.⁶³⁰ De ott van a viszont a krétai írás, amelynek a magyar rovásírással való megfeleltetése éppen napjainkban történt meg,⁶³¹ és ami szerint magyar nyelvünk 5000 éve itt van a Kárpát-medencében. Ha valaki mindezt a finnugor nyelvi ismeretekkel is egyeztetni akarja, csak azon az úton lehet, amit az előzőekben itt felvázoltam.

A genetikai eszközfejlesztés azt hozta magával, hogy már az egész genomot vizsgálják, nemcsak a mutációs szakaszt, és a genetikai eltérések, azaz polimorfizmusok segítségével – 800 millió van belőlük – úgy azonosítják a csontleleteket, mint mi az autókat országjelzés alapján, hogy hova valósiak. Csakhogy azok a csontok nem autók és nem érvényes rájuk az országjelzés. Azokat időben és viszonyokban nem szabadna a mai állapotok szerint értékelni, hanem a régészeti és földtörténeti, sőt egyéb embertani és paleontológiai, műveltségi, stb. tényezőt is figyelembe kellene venni az értékelésben. Ahogy mi annakidején Cser Ferencsel ezt a munkát már elvégeztük a génmutációk alapján. Ahol különösen az Y-kromoszóma helyre nem álló hosszabb szakaszának mutációit vetettük össze az egyéb adatokkal, és a fontosabb mutációs szintekhez földrészeke tudtunk kötni az elmúlt félmillió évből. A rövidebb mtDNS helyre nem álló szakasz sokkal kevesebb megállapítást enged egyébként. Manapság viszont a pusztán genetikai kapcsolatokból építik fel az eredményt, mégpedig mivel nem nagyon ismerik a történelem(hamisítás) bugyrait, többnyire a bevett elméletet megerősítőt olvasnak ki belőle.

Mindenesetre biztató, hogy az ázsiai eredetük bizonyításán gözerővel dolgozó Magyarágkutató Intézet vezetője ugyanakkor a Kárpát-medenceiségünkről nyilatkozik: szerintük a magyar nép már legalább a rézkortól a Kárpát-medencében él, s akik bejöttek, azok legfeljebb hazatérők és az itten lakosok génállományát nem nagyon befolyásolták és a műveltségét sem, azaz a nyelv is itt volt, nem azok hozták be: őslakosok vagyunk. Ez

---

⁶²⁹ Lásd a Kossuth Rádió „Regényes Történelem” című műsorának 2022. augusztus 2-i adását:

<https://www.youtube.com/watch?v=uSxVRwZ5Ago>

⁶³⁰ Deguignes kritikájára lásd: Darai 2018.

⁶³¹ Darai 2021.

egyértelmű és örömteli fejlemény tehát.⁶³² 23 éve mondjuk ezt Cser Ferencsel és írtuk meg több könyvben, több tucat tanulmányban, rengeteg előadásban előadtam igaz mi a kezdetektől itt lévőnek és folytonosnak gondoljuk földműves, kézműves, fémműves és állattenyésztő elődeinket. László Gyula javaslatára négy tudományág – a régészet, az embertan (ennek része a genetika), a nyelvészet és a néprajz – alapján igyekeztünk összesítve úgy következtetni, hogy önellentmondástól mentes származási modellt alakítsunk ki. Ezt a követelményt ma a legtöbb magyar őstörténetről szóló elméletben nem látjuk teljesülni.

Egyébként a javasolt összegző kiállítás a keleti közvetlen (harcias) kapcsolatok feltáratlansága miatt csak az arany és egyéb, a régészet által feltárt tárgyak kapcsolatát mutathatná be. A sztyeppeieket és a Kárpát-medenceieket amennyire lehet párhuzamba állítva, de az önálló létükre, fejlődésükre, kifutásukra is hangsúlyt fektetve. Mivel az időrend nem tisztázott, inkább logikai, azaz tartalmi rendet kellene keresni, és a legrégebbi gyökökre is utalni, valamint a magyar királyságig felhozni a tárgyakat. Ezt a munkát már elkezdte Váralljai Csocsán Jenő tanulmánya,⁶³³ mert ő mutatja az alapvető párhuzamokat a Nagyszentmiklósi kincsen és a Lehel kürtjén, minden irányban. De ilyen igényű például Valerij Cagarajev tanulmánya is.⁶³⁴ A kurgánokban talált sztyeppei aranyszavak is ide tartoznak. De még a Nagy Károly-kincsek közül is lehetne válogatni. Bár az aranyak anyagvizsgálata kétséges a beavatkozások, beolvasztások miatt, amelyek a tárgyakat érték.

Gondoljuk végig a mellérendelő műveltségünk fogalmát, hogy miért fontos vállalnunk és fenntartanunk: azért, mert az alárendelő hierarchia felsőbbrendűsége a mostani gondolkodást uralva a világban, a bolsevik stílusú lázadást segíti, mint ellentétet, így a mellérendelésünk védelmet jelent ellene. Bár még a vallás is ellenzi (különösen Nyugaton) a mellérendelést (ott nem is érti), és a hierarchia fontosságáról prédikál. De a (ál-) kuruckodóink ellenzik leginkább. Pedig ez a parázs, ami a magyar műveltség legfőbb jellemzője volt, nagyon fontos, hogy izzó maradjon. Csakhogy, miként lehetne erről az elvakult hierarchiában hívőket meggyőzni, hogy a mellérendelés nem anarchia?! Hanem az ellenkezője annak, ami most Amerikában már polgárháborús jelleget ölt, sőt ezt a társadalmi megosztottságot igyekeznek az egész világra kiterjeszteni.

Magunkra tekintő tudományos módszert követve azonosítsuk a tárgyat, a magyar népet és magyar műveltséget, s elsősorban a magyarság érdekeit vegyük figyelembe. Magyar népen magyar emberek közösségét értve, magyar műveltségen magyar néphagyományokat elsősorban. E néphagyományok a mindennapi magyar élettevékenységet teljességgel felölelik, ezen kívül tartalmazzák a világmegértés, világábrázolás, gondolat kifejezés és közlés formáit. Azaz a magyar lélek formáit, ahogy Lükő Gábor fogalmazott.⁶³⁵ A magyar nyelvet tartva a magyar műveltség alapjának, a magyar gondolkodás és érzés részének tekintjük a magyar népmeséket és népdalokat. A magyar emlékezet részének a magyar népmondákat, regéket,⁶³⁶ és a már az államalapítást lehetővé tevő védők emlékezetét részben idéző, majd az akkori jelent

⁶³² Ágoston Balázs: Voltunk, vagyunk, leszünk. *Demokrata* 2022. 06. 24.

<https://demokrata.hu/magyarorszag/voltunk-vagyunk-leszunk-544628/>

⁶³³ Váralljai Csocsán 2016.

⁶³⁴ Valerij Cagarajev: A nartok aranyalmafája. (Fejezetek *A nartok aranyalmafája*. Vlagyikavkáz, 2000. című könyvből.) http://jaszlajosmizse.hu/dokumentumok/nartok_arany.pdf

⁶³⁵ Lásd Lükő Gábor: *A magyar lélek formái*. Exodus, Budapest, 1942.

⁶³⁶ Ilyen értelemben érdemes fellapozni Péterfai János István műveit: Tejút Palota Bevezetés a magyar mitológiába, Néhány Szó (Egynyelvű szótár), Hunok a Tejúton és Magyar mennyei arcképcsarnok. *Acta Historica Hungarica Turiciensia* 37. évf. 1. sz. 2022 és 38. évf. 127. sz. 2023..

https://epa.oszk.hu/01400/01445/00065/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2022_1_445-610.pdf és https://epa.oszk.hu/01400/01445/00066/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2023_1_0730-0791.pdf, https://epa.oszk.hu/01400/01445/00068/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2023_3_0065-0228.pdf és https://epa.oszk.hu/01400/01445/00068/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2023_3_0760-0827.pdf.

bemutató krónikákat. A magyar életmódhoz kellene kötnünk az eszközök, viselet és tánc magyar jelképeit,⁶³⁷ a szokásokat. Elősegíteni a magyar jellem, erkölcs érvényesülését. Megkövetelni magyar embertársaink szeretetét és segítségét. Magyarságunkat tekinteni célnak, a túlvilágról is segítettőnek. Kutatva nyelvünk és szokásaink ősiségét és mélyrétegeit. A magyar műveltség legrégebbi állapotait tekintve a legfontosabbnak. Örvendve, üdvözölve élő néphagyományokat, népművészetet. Elismerve a népművészet legkiválóbb hatását a kultúrára. Felismerni és terjeszteni a múltbeli események mai tanulságait, megfogadandó, jó tanácsait. A hatékony magyar szerves műveltséget építeni és szervezni. A magunkra tekintő tudományos módszer számára e szerves magyar műveltség az egyetemes emberi: a magyar népet természeti valóságnak tekinti.

---

⁶³⁷ V. ö. Cser Ferenc: Életszimbólumok és A magyar népművészet történeti vonatkozásai. *Acta Historica Hungarica Turiciensia* 16. évf. 1. sz. 2001. 33-39. <https://mek.oszk.hu/06700/06790/06790.pdf>.

IRODALOM

Darai Lajos (Kápolnásnyék):
Nagy képből kicsi

Hát, bizonyára nehéz elképzelni annak, kit másra tanítottak, hogy múlt nem nagy távolságról és embersokaságtól szól, hanem csak kicsiről minden tekintetben, családról és szomszédságról. Hiszen sokkal könnyebb mindent úgy beállítani, mintha mai világ csupán ugyanolyannak a követője lenne, ugyanaz ugyanott történt volna, mint most, csupán az évszáma különböző.

Magoltatják is a történelemórán eme számokat pozitív és negatív tartományban a számegyenesen, Krisztus születésével a középpontban, hisz az óta Új Emberként élünk. De ha új, nem lehet ugyanolyan, mint a régi, vethetnénk ellen, de amin nem embertanilag megragadható különbséget kell érteni, mert csontozat millió éves maiságot mutat.

Hanem az emberség mikéntjének közösségi jellegzetességeit kell mérvadóként látnunk az ősi és régmúltban, a hatékonyságot értelmi erő, sőt szellem vonatkozásában. Ez kis csoportokat jelent szerteszét szóródva a Földön, az arra alkalmas szintből több helyütt megvalósítva isteni tervrajz betöltését, ami miatt aztán később Őt is felismertük.

Igen-igen későn történt csak összeütközés eme csoportok között, addigra már kiderült, hogy jó az isteni terv, képes az emberszellem természetet minden körülmény közt felhasználni. Mármint túlélésre legáltalánosabban, mi élelemszerzést, majd termelést jelent, de hideg elleni védekezést is, évszakváltásokhoz alkalmazkodást, sőt szaporodva fennmaradást.

Ebbe ütött be nemrég az erőszak mennyköve, egymás ellen fordultak megtévedtek, szomszédság elemésztésére, állatállományának a megszerzésére, mikor éghajlat rosszra fordult. De ez csak kevesek eszközévé vált, máshol a közösségek virágoztak, aztán rajtuk akart uralkodni e kisebbség, de kis területen, és az egészre csak napjainkban lett étvágya.

Az ókorban különösen, de még a középkor során is, uralkodó családok, dinasztikák között, sokszor azokon belül folyt ádáz küzdelem, hogy ki örököl hatalmat jelentő királyságot. Ennek során szomszédos területet bevontak meghódolt erőforrásnak, de nem földrészeket, és most a kisméretek történelmét kellene felfedezve újratanulni az igazsághoz.

Különben nem látjuk át, mit bír az emberiség mai mérete, ha a régi hasonló nagy volt, csak gondolatunkban persze, de így azt hihetjük, világnagy, sőt úrbéli hatékonyság a miénk. Csakhogy lépten-nyomon kiderül a sokkal kisebb valóság, hogy inkább rombolásban, szennyezésben nőttünk nagyot, természetet pazarlón pusztítva az kimerül, s majd magunkat döntjük végromlásba.

Hogy az élvezetbe bele is lehet halni, sok súlyos eset mutatja, amikor hirtelen jön a vég, s megdöbbenő módon jut tudomásunkra, valaki köztiszteletben állónak halála. Mert a névtelen áldozatokról alig tudunk, érthetetlen szemérmesség takarja el őket, ami cinikus hallgatásként a megbélyegzendőt, sőt üldözendőt segíti, terjesszen rombolást.

Benne van ebben barátok, hozzátartozóknak féltése, mi lesz velük, ha kitudódik róluk, hogy kábszer fogyasztók, megbüntethetik őket, vagy elvesztik állásukat, jobb hallgatni az ügyről. Lett ennek irodalmi ábrázolása, miből musicalt is csináltak, akörül forogva a cselekmény, az a csúcs, hogy nehogy kipróbálja a fesztiváltömegben keresett személy a drogot.

Mert már egy eset is függővé tesz, nincs visszaút a romlás lejtőjéről, és hemzseg is a példa körülöttünk, hogy nem tudnak leállni, keresik mindenáron a szert, s lecsúsznak, bűnözők lesznek. Akik nem engedhetnék mag maguknak a drága luxust, és életpótlékként használják többnyire, olyan nehézségre, mit másként kellene megoldani, és hamar elérik a lezüllött állapotot.

De vannak a keménydrogok mellett még puha pusztítók is, lassan ölő méreg alkoholok, kis mértékben kedvcsinálók lennének, ha tudná mindenki a mértéket, de az kultúrafüggő. Hogy a mulatság valamilyen ünnephez legyen kötve, amely önmagában magasabb értelmű, mint a csak élvezetre kihegyezett szertartásszerű ivászat, mi csupán az alkalomra vár.

Megbomlott társadalmi szövegről s új egyensúly hiányáról van szó, ami régi módon és erkölcsben kialakult testi-lelki jólétet nélkülözve keres kielégítő eredményt. Hogy életfeladatok betöltését működő feltételrendszerben jól tudja biztosítani, de ha ehhez közösséget nem lát maga mögött, kik támogatják, elismerik, ártalmast választ.

Drága napfény, hogy örülünk neked, mikor újra ragyogsz, valamennyi borús nap után, tél után, szinte személyként dicsérünk, milyen remek is vagy, te, a világ csodája, mindannyiunk királya. Hiszen vezeted a nappalainkat pirkadat kezdettel és lenyugvással a végén, s még éjjel is az van gondolatunkban, hogy legyőzöd majd a sötétséget és fénytengert bocsátasz ránk reggel.

Beszélhetnek nekünk Föld-forgásról, ami Napot takarást okoz, műholdról is nézhetjük mindezt, nem változtat a tényen, hogy érzésvilágunknak meghatározó főszereplője vagy és maradsz. Sőt, gondolataink is te körülöttesz járnak, ha nem is a fénytán szemszögéből, vagy napsugárt természeti jelenségek legparányibbjai között számon tartva, hanem napirend számára.

Úgy tervezzük életünket, napjainkat, hogy a napos órák, napsütötte tájak és fényteli idő szerint határozzuk meg tevékenységünk cselekvő és pihenő szakaszát, lehetőleg. Beragyogsz az életünkbe fiatalon, mikor még oly hosszúak a napok és a nyarak, nincsen hiányérzetünk irántad, mert olyankor alszunk, amikor nem vagy, és az eső vizét szeretjük.

Amikor pedig már nem akarunk dagonyázni a sárban, másként tekintünk rád, tavasz, kikelet ébresztőjeként, virág és méz kapcsolatában, gyümölcserlelőként, haszonállat nevelőként. És a jóidőt is te jelented legfőképpen, amikor sokan összejövünk megünnepelni, hogy részesei vagyunk ennek a világnak itt, isteni elrendelésünket veled betöltve.

Miközben megemlékezünk azért néhanap az áldozathozókról is, akik előttünk élve, szintén veled együttműködve sokat dolgoztak értünk, hogy nekünk jobb legyen, mint nekik sikerült. Isteni figyelmeztetést belőled vehetünk szintén, hogy még te is el fogsz fogyni egyszer, így az életünk viszonylag rövidsége kitüntetett, elménk világítja meg a te léted értelmét.

Hogy mennyire nem olyan a világ, amilyennek magunknak elképzeljük, már kapizsgáljuk ugyan, de még nem mertük módszeres felülvizsgálatnak alávetni, mert rombolná rendes szemléletünk. Rendes: mindennapos, nem elvonatkoztatott az érzékelésünktől, valamilyen etalon, alap tehát, ami a tudományos utat is elindította, éppen különbség mérésekkel.

Mert azt az eltérést már nem a szem, fül, tapintás ragadja meg, hanem eszköz, mely lehet gépi és számítást végző alkalmazás, viszont eredményt szintén a szemléletünkhöz való viszony mutat. Hozzá hasonlítjuk az eddigiekhez, tudás korábbi állapotához, de hogy mit hasonlítunk, az csak a hasonlításban derül ki, amennyiben találunk valamennyi közöset, s ha nincs, nem baj.

Mert mikor nincs hasonlóság, tovább kell kutatni, vagy ha arra még nincs ötlet, ki kell mondani a nemtudás tényét, amihez jutottunk, de ezt ma nem díjazza tovább senki, kudarcnak ítélik. S mindezt meg kellene fordítani, amikor nem a természetről van szó, hanem az emberről, a műveltségéről és nyelvéről, azaz nem használva régi időkre vonatkoztatva mai szintet.

Mai nyelvi erőnket hogyan is terjeszthetnénk a régmúltra ki, ha vele párhuzamban ott nincs műveltségi megfelelés, vagy ha azt is mellé akarjuk képzelni, messzire jutunk valóságtól. Mert ami nincs a leletek között, nagyobbat üt bizonyítékként, mint mikor azt feltételezés akarja létrehozni, kiindulva a mából, a jelen teljességet megközelítésünkből.

Ám csak közelítünk, mert épp e tévedés fogja csökkenteni a képességünket, kritikátlan önképünk, mindent mindenbe belemagyarázó önteltség, mit üzleti megfontolás tüzel. S ez nagyobb veszély, mint gondolnánk, nagyobb akadály, mint a tudatlanság, ami ösztönző, az viszont ál-megelégedést terjesztve leállítja a szükséges lépéseket valódi célok felé.

Egy-két ezer éves emberi tapasztalat tükröző, s isteni eredetűként tisztelő, és örökértékűként szóló Biblia, a Könyv nagybetűvel, már régen is értelmezést kívánt. Megtette maga az Isten Fia, útmutatást adva, hogy mint kell eltörölni a régi törvényt, ha és ahogyan az új sokkal egyetemesebb, hiszen világerintkezés korát hozta Ő el.

Új szövetséget ajánlott és műveltetett ki aztán követőinek előbb kis csoportja, majd egyre nagyobb, még mai is növe, mert korszerűként tud megjelenni eszmei téren mindenkinek. Aki az életgyakorlat legmagasabb fokán találja magát, ha következetes tud lenni tanítás tettekre váltásában, magatartás kiegyensúlyozásában, mi kellő s ösztönző.

Csak hogy a közvetítők szerepe és serege angyaloktól szenteken át a papokig, már nem egyedüli kizárólagos, ahová jutott egykor, embersokaság felfogása szétszórt lett. Érdekkörök és eltérő viszonylatok mentén meghatározottan bomlott több ágra újkori legmélyebb lelkeség megnyilvánulás belső és külső alakban, néha összekeveredve.

Beléptek a felszín bajnokai mélytudatba szánt, de felszínen terjesztett példaszerűséggel, hol a siker anyagi alakot öltve szellem pótlék gyanánt is kínálta és kínálja magát. Amitől megrettenve, mert valójában kemény verseny folyik, ahol sok a vesztes, ők kudarcotól félve, visszanyúlnak az írásos kor előtti korszak vélt értékeihez, meghaladottsághoz.

Mert nem hisznek már szemüknek, fülüknek, istenit közvetítők nélkül, belső hangként keresnek, de azért onnan is az tud szólni felénk, elmét rezegtetve, ami korábban bement tudásból. S ha az ma már korszerűtlen, értelmetlen vita kerekedik, tudománynak ellentmondó szavak, mintha a hitünk maga szintén felemelkedne égi magasságokba, s nem kell ellenőrizni.

Mindegyikünk használja, mégsem tudjuk pontosan, miként lehetséges, hogyan működik a nyelvünk, nem szánkban lévő beszélő szerv finom mozgása a kérdés, hanem a beszéd létrejötte, alapja. Az alap a gondolkodás, ami megelőzi kimondását, kijelentését, közlését a gondolatnak, de aztán összeecsúszik a kettő, és már úgy érezzük, a szavak jutnak eszünkbe.

Pedig azok jelek, jelzések valójában és összefüggésüket is jelölni kezdte nyelvünk a nyelvgazdagodás magasabb fokán, ragozó lett, ami így kiváló képességgel látta el. De a hangokhoz emlékek is fűződnek, egy-egy szó, kifejezés felidéz történet, esetet, ízt és illatot, egy dallam ott kering fejünkben, mielőtt rájönnénk, mi a neve ama műnek.

Az élmény-kötődés egy-egy nyelvi fordulathoz vagy kellemes, vagy kellemetlen, a közömbösét ugyan miért őriznénk magunkban, mostoha sors jut nem kiemelkedő életeseményeknek. Vannak aztán a hasonlatok, eszünkbe jutnak valamilyen helyzetben, ráillik, sőt csak azzal tudjuk jól visszaadni értelmét, hangulatát, s közmondásokkal élve okosabbnak látszódunk.

A nyelv a szórenddel is érzékeltetni tudja a finom eltérést a megszokotthoz képest a mondanivalóban, hozzáállásunkban, kemény vagy lágy hanghordozás ugyancsak jelzésértékű. Szakmai és tudományos nyelv ugyan csúcnyelv, de éppen mert nem mindenki érti, nem egyetemes mérce, fontos követelmény, hogy mindenki értse, amit mondunk, ez népszerű, de igazságos is.

Rosszkedvünket helytelen beszéd által másokra átvinni, lehangolt hanghordozás és lesújtó téma erőltetése inkább elutasítást válthat ki, mint együttérzést, váltsunk vidámabbra. S istenkáromlással élni a beszédfolyamban, durva hangot megütve rugdalni életünknek legszebb, legszentebb titkait, rejtelseit, olyan vadsági állapot, miből gyorsan ki kell nőni.

Egy-egy jóember halálával nemcsak veszteség keletkezik, hanem ez a szellemi kapcsolat hozzá és amit mutatott, képviselt, átadott, nagyobbra nő bennünk, hitet, önállóságot nyer. Felfénylik, felizzik szenvedélye személyének emberszeretet feltétlen működése nála, ahogy hozzánk szólt, felénk fordult, tett értünk sokat, tőle független jelentőséget kap a létben.

Ahogy az örökigazságokra rádöbbenünk, úgy ismerjük fel a szeretet végtelenségét az idő időtlenségében megnyilvánulni, hogy mindig érvényes marad tettek háttérében. A temetésétől kezdve felidéződik a velünk megtörténteken túl viszonylata tanulságként, példaadásként, hogy sikeresek lehetünk határozott jószándék mentén mindig.

Nem kell kételkednünk, mérlegelnünk, mint mintánk se tette, hogy érdemes-e befektetni igazság, jószág és szeretet céljaiba, ezek magától értetődők, vagy azokká válhatnak előttünk. Hiszen a teljesítmény kimagaslik a napi teendők, követelmények közül, ha nemesebb szándékból fakad, mint szokásos tevékenységünk, s ezután már ez marad meg, ha rá emlékezünk.

Órá tehát, aki elment közülünk, s eképpen figyelmeztet a mi mulandóságunkra, és az ő életének emelkedettsége minket is felemelhet, fogadalmat erősíthet bennünk. Hogy nem süllyedünk, merülünk el napi gondjaink tengerében, kicsinyes tétozásban, vagy a lustaságban, hanem újult lelkesedéssel és kitartással folytatjuk életünket ezután.

Mi is jók akarunk lenni feltételeket nem támasztva hozzá, nem adok-kapok módon menve az orrunk után, hanem belátva, hogy a teremtés koronája értelmünk, rosszra nem irányulhat. Ezt az egyszerűséget kellett tehát választanunk, ha tényleg komolyan értékeljük szeretettünknek lényét, akit ezért most nem elvesztettünk, hanem kísérői lettünk útján az öröklét felé.

Ha valamit a történelemben kritikával illel, különösen ha megsemmisítő módon, kötelező elvetett helyére jobbat tenni, igazad bizonyítsa valóság elérése. Ha a bírálatod tartalma feltételezés, azt be kell jelentened, s akkortól feladatod annak jól megalapozottságát bemutatni, hogy az új adatok fényében szükséges, helyes.

Több eset nincs a tudományban, de ami lehet vélt művelése közben, képzelet szárnyalás, vagy megvezettség, tudatlan tévedés korábbi ismeret hamissága okán, mindenképp káros. Azaz nem tudományként kellene „eladni”, mert sok egyéb műfajt is megérdemel ez a tárgykör, régés módon igen sok minden maradt ránk, miért ne lehetne folytani, jelezve eredetét.

Hogy nem szigorú következtetés, hanem érző beleélés, mit előadunk, nemcsak az eset, de a szereplő sereg, ha nem is légbőlkapott, de csillagmitoszokból, alkalmazva a földre. Ám ha nem tudjuk megkülönböztetni a kettőt egymástól, nemcsak gyanút kell fogunk, de utána járnunk, miként, mikor és hol történt összemosás, kiknek érdekében, s lehet, mi is köztük vagyunk.

Vagy azért, mert arról a regei időről nincs más emlék, csak a hősékszerűség eredet-vallásának szentelt hagyománnyá vált szokása, s felidézve ünnepi hangulatba kerülünk. Vagy azért, mert szét kellett osztani a múltat, a jelen megfelelő folytatása érdekében, és mindenkinek elegendő jutott, nekünk még több is kicsivel, mint mit józanul elvárhattunk.

Jobban kellett volna sáfárkodni mindenünkkel a modern korban, új jelentkező tényezőknek és a régieknek egyformán adni, egyensúlyt tartani, de nem sikerült, s most isszuk a levét. Szakadék támadt dicső múlt és siralmas jelen között, de ennek áthidalása tehát csakis igazság mentén teendő s tehető, ahhoz meg vizsgálat zárja ki a hamis tudást magunkról.

Bármerre vet a sors, viszed magaddal énednek legfontosabb alkotóit, képességeidet és tudásodat, és azoknak jó alapjait, a nemzedet szentséges műveltségi örökségét. Ez a jelenben használható múlt maradványa, nemcsak tudatodat, átjárja egész lényedet, ettől vagy az, aki, hisz szüleid is ilyenek, eltérést kezdeményezve tőle, megrövidít.

Ha el akarod hagyni, lemondani róla, nem fog könnyen menni, beleívódott lelkedbe, sőt, ez lelked maga, a többi emberhez kapcsol, ahogy látod a világot, ennek köszönhető. Idegen nemzeti környezetbe kerülve lesz igazán láthatóvá jellegzetessége, mi otthon természetesként adódik számunkra, és rájövünk, ha akarnánk, se szabadulunk tőle.

De nem is akarunk, sőt, aki addig közömbös volt nemzete iránt, – szólnak a beszámolók – az is elkezd ragaszkodni mégiscsak benne lévő, eddig bujtatott sajátos hagyományaihoz. Az ünnepek íze sem hiányozhat, legyen az vallási vagy állami, mert más államnak más a nemzete, s más nyelven a vallási énekek és imák sem úgy esnek latba talán Isten előtt.

Ám több a saját tapasztalat itthon maradván, ahol a tömb, a nagyjátlag boldogságának nagy részét biztosítja a közösséghez tartozás, mit helyi szint közelít az egyetemes felé. Ezt ugyan gazdagíthatja a máshonnan jövő hatás, de csak ha úgy épül be a műveltségbe, mint a nyelvbe is az idegen szavak, ragozva, s egy idő múlva saját találmánnyal felváltva.

Történnek kísérletek nemcsak hadsereggel az országunk elfoglalására, hanem szellemi behatolással, leigázással, csábítóként jelentkező, de tőlünk távoli ártalmakkal. Olyankor kell észnél lenni, maradni, helytállni a saját hit és vallás megtartásában, mindannak újraértékelésében, mi teszi lényünket, alkot minket egyedülálló világértéknek.

Nem kötelező, de jobb, ha megteszed, ezt gyakran halljuk, ritkábban közömbös hangon, inkább tanács céllal, gyakrabban fenyegetésként, ahol kényszert rejt a mondat, káros következményt lebegtetve. És inkább személyes viszonyban történik ez meg velünk, nem annyira személytelen téren gurul felénk, és azt jelenti, hogy az illető még maga sem tudja, hogyan, de rosszat fog okozni nekünk.

Ugyanazt a rosszat kell elkerülni minden oly esetben, amikor valamit ajánlatos és hasznos megtenni, de talán nehezebb, mint a várható eredmény értéke, mégse hagyjuk el. Ilyenformán ugyanis legtöbbször szokások bukkannak fel, tolulnak elénk, választhatóan, csak akkor végrehajtani, ha tetszik nekünk, és ezt a tetszést kell felkelteni magunkban érte.

Könnyebb annak, akit ahhoz megfelelő, erős környezeti hatás készít fel folytatólagos életmódként csinálni vagy túrni, élvezni vagy szenvedni is akár érte, ami magát adja. Magátólértetődően ki korán kel, aranyat lel, s nem eszi meg a kutya a telet, a tavasz ravasz, öltözzünk fel, mindennek megvan a maga ideje, szeresd felebarátod, mint tenmagad.

Ha gyűlölködsz, magad ellen fordítasz a végén mindenkit, s ha nem tartod az időelőírást, nem lesz tökéletes az eredmény, ha kihívod a sorsot feleslegesen, botlás, betegség ér el. Imádkozni se kötelező, de fohászt már mindenki megeresztett, a káromkodás tiltott, méltatlan hozzánk, de magát már mindenki szidta, hogyne tisztelnénk Istent, temploma testünk-lelkünk.

Csak a bizonytalanságtól ments meg Uram, minket, kívánják, akik jövőt terveznek, ráhagyással, biztosítva sikert a legnehezebb „forgatókönyv” esetén is, minden eshetőségre figyelnek. Nem lenne kötelező, hiszen így többre kerül, mégis megteszik, ahogy a hosszabb járt utat sem cseréljük rövidebb járatlanra szokás szerint, merthogy nem zörög a haraszt, ha a szél nem fújja.

A kicsit nem látjuk, a csendest nem halljuk, ezért aztán harsogó hangok támadnak ránk, nagyító hatást alkalmaznak jelentéktelenség szembeszökővé, kikerülhetetlenné tételére. Régóta tudjuk, a reklámok felerősített hangon szólnak tévében, rádióban, színeik élénkek, a téma egyszerű, szájbarágós, de a történet se hihető, nem is az a célja.

Nem meggyőzni akar, hanem befolyásolni, oly hatást kiváltani benned, minek nem tudsz tovább ellenállni, és ez egyéb mondanivalóra is igaz, érzelmi téren bombázzák lelkedet. Légy együttérző és megértő, főként türelmes, ne vádolhassanak önzőséggel, pazarlással, hajts fejet magasabb szempont, közérdek előtt és az egész emberiségért, a nagy természetért.

Lényegében add fel magad, érdeked, de nem tudj róla, hogy megvezettek, a becsapás utólag jelentkezik rádöbbenésként, mikor már késő, mert megvetted a terméket, vállaltad a hitelt. Elköteleződöttél olyan iránt, amiről nem hagyták, hogy felismerd lényegét, a felszínesség korát éljük, magátólértetődőt is tudnak félremagyarázni, helyetted döntenek rólad.

Hogy kik, arra nincs válasz, mert egész rendszert mozgat a folyamat, hajtja magát előre, törekvést csatornáznak, akaratokat kelt fel és tör le, csak téged hagy ki belőle, akiért van az egész. Állítólag, hiszen jobban megkaparva kéréget, alatta látszik a meztelen érdek, hatalmi helyzetben lévők elsődlegesek, betartatnak rendet, utána jön az üzlet, s te vagy leghátul.

Mégis rád hivatkozik mindenki, szavazatod kéri, te vagy a társadalmi alap, ő csak a felépítmény, ha te kilépsz alóla, összedől a világ és káosz jön, ugye, te se akarod? Lényeglátásra van szükség változás irányát meghatározni, s főként hogy hol lehet cselekvést indítani érte, de biztos abba kell hagyni a féktelen felturbózás káros gyakorlatát.

A vágyakon kívül van-e még valami fontos, ha életünkben minden ésszerűen rendezett, ugyan, hogy így legyen, nekünk is tenni kell érte, de átláthatón nem rendelkezünk a sors felett. Ha nem is minden, de úgy lesz, ahogy a „nagy könyvben” meg van írva, adott keretben mozgunk, határok között élünk, befolyásolni keveset tudunk, teljesíteni mindennap igényünk nem átok.

Alvás, evés, ivás és cselekvés ismétlődő folyam, kiegészül egyéb szükségletfélékkel, elgondolkodni sem érdemes rajta, miért van ez így, sok figyelmen kívül nem hagyható ténnyel. Hűséges, szorgalmas lehetsz beteljesítésben, a lelked is megnyugszik, ha a tested épséges, látszólag nem kell törődni már vele, életcél felé tekinthetsz, feledni, hogy életed véges.

És látod, hogy a lehetőség végtelen, azaz sok irányban indulhatsz, s hogy te hozzád döntésed, előtte azzal alapozod meg, hogy vágyaid teret nyernek, mert tudod, álmodozni nem vétek. Olyan hajtóerő ez, ami legyőz fáradtságot, nem ismer kishitűséget, akadályon átlép, miközben általa kiteljesítheted magad, mindened meglesz, nem kell irigyelni a másét.

Hanem kapcsolódhatsz, egyesítheted erődet hozzád hasonlókkal, és elismersz különbséget, hogy nem mindenki olyan, mint te, tiszteled őket, nem vagyunk egyformák, más-más az emberség méret. De hogy kell valami jó szenvedély az életben, az nyilvánvaló, gondolati területektől cselekvő-alkotókig belakható a világ, mellesleg unalom, lustaság ármánya megdől.

Így hát félreértette volna költőórájunkt az élet lényegét, szólva merengő kedveshez, nem, hanem tragikus helyzetet érzékeltetett, hol álmodozni nem érdemes, hogy ne légy vesztes. Ezért kell megbecsülni jobb körülményeinket, hol az embernek szabadon választott a dolga, ha élményként éli meg, tölti be életcélját, annak alárendelten nem lesz soha szolgál.

„Ha nem az Istenben, nem is a lélekben, hinni mindenképp kell, a mágikus létben, minden mélyén lévő szellemi lényekben, mi irányít még a beszéd képesség előtt, felszenteli lényünket. Beavat az értelem sokkal nagyobb ügyébe, mint amit gondolkodással vélünk megragadni, magasabb régiók szereplőjévé tesz, honnét átlátható a teljes világ és egész múltunk.

És ezt nem bizonyítani kell, hanem belátni, hogy így van, így kell lennie, vannak rá jelzések, s különösen a gyerekekben nyilvánul ez meg, elképesztő teljesítményükön ámulhatunk. Vannak még egyéb jelek is, hogy akik ennek a titkos mélytudatnak a birtokában vannak, néha elszólják magukat, és látszik, mennyire össze tudnak tartani, idegen nem férhet közéjük.

Ez a tudati mélység teszi lehetővé a tudományos ismeret megszületését is, mert enélkül csak a felszínes érzékiség mozgat bennünket, nem indul be csodás mélybe látásunk. Hogy mindez egyrészt fejlett testi működésünk és veleszületett tulajdonságunk, majd születés után szerzett tapasztalatunk, amit kívülről jövő ingerek, cselekvések közölnek velünk,

majd pedig szóbeli tájékoztatás indul meg felénk nem lankadó módon, és rohamos tudásnövekedés keletkezik agyunkban-lelkünkben, nem helyes megközelítés, mélymágia nélkül.” – Ez elképesztő felfogást pedig ma is teljes mellszélességgel lehet vallani, vállalni, úgy, hogy ők kitanultak valamilyen szakmát, de az egész világot kívánják tudással befogni.

Megszokták, hogy magyarázatuk van mindenre, mi szembejön, s találtak egy olyan elvont tényezőt, amit mindenre rá lehet húzni, mint mögöttes erőt, tudást, szellemi mozgatót, hatékonyan érvényesülő felfoghatatlanságot, ámde hogy nekünk ez semmit nem jelent, hiába mondjuk, ők ragaszkodnak hozzá, hogy közöljék velünk képzelődésüket, mi témát tisztelet illet.

Önismeret egyetlen megmért bizonyosság, saját kárán, sikerén tanul az okos, mondjuk, mert a másik ember akarata homályban van, még ha közli is, lehet, hogy nem ismeri magát. De nekünk is nagy feladat néha bevallani a kudarcot, elfogadni, hogy nagyot tévedtünk, sokan még a kicsit is váltig tagadják, nekik igencsak hiányzik valamennyi önismeret.

Hol kezdődik ez az önvizsgálat, mikor kellő, nincs rá recept, de a nevelődés magas foka, ha korán találkozunk önhiedelmünk mellett szikár tényekkel, nemcsak édes ajnározással. Mert más a tényleges siker, tehetségből fakad, jó, ha korán felismerik, hogy mire van hajlam bennünk, és akkor már egyenes útra térhetünk, kibontakoztatni, ami függ sok gyakorlástól.

Viszont sokminden egyszerűen elkallódik, mert egyszerűség mentén kezdődik s folytatódik az élet körülöttünk, jól bevált hagyomány szerint, ahol a fontossági sorrend elejét kapjuk kézbe. Kézbe, észbe, értelemben, és főként érzelmekben rögzítve, széles gondolati alapokra és lelki-testi kapcsolatokra építve, hogy ne feledjük sosem, magátólértetődő legyen.

Oly sok az ilyen bevésendő, hogy szükséges a könnyedség, takarékoság erőt igénylő és fogyasztó figyelemmel, s főként hogy ne zavarja meg kétely, bizalomhiány közvetítő felé. S egyenesen tragédia, ha ezenközben oly behatás ér, mi kitörölhetetlen, fájdalom kíséri testben vagy lélekben, letörik szarvunk, megaláznak, érzelmi áldozatokká válunk.

Utóbbi a nagy háborúk idején velejárt az élettel, életben maradni valahogy volt a cél csupán, a sérülés nemzedékekre szólt, s mintha mostanában kezdett volna már megszűnni. Erre fel kiderült, hogy hiányos önismeret lett jólét eredménye, pedig csak a történelem komoly tanulságaiból kellene tanulni, független egyéni helyzettől, közös megoldást.

Mintha nem együttesüket tapasztalnánk mindig, azaz szellemet, anyagot egyszerre mindenben, s mintha az egyik a másik nélkül létezhetne, és tőlünk függne, mit értünk világon és terven. Két szélsőséges álláspont ütötte fel fejét, egyik a másiknak jogosságát is tagadja, mégis hozzá képest határozza meg önmagát, s egyik másik nélkül csak félvalóságunk adja.

Egész rendszereket építenek rá hívei, s e kettősség végigfut az egész mindenségben, jóra és rosszra csoportosítja nézetünket, egyik a földhöz ragad, másik szárnyal az égen. Egyik a lélek egyetemes kiterjesztése, fölötte, előtte lebegve a létezésnek, másik kézzelfoghatóból ad magyarázatot, kivonva belőle minden értelmesség érzet.

Ilyen értelemben szélsőségekkel van dolguk, nem is szokták végsőkéig vinni a következményt, hogy csak a tudati lét az igazi adottság, s testi véletlenség adja lényünk természetét. Mert ilyen módon nemcsak az anyagi világnak nincs helye ebben a vértelen elképzelésben, hozzánk képest a másik ember sem él igazán, csak gondolatunk alkotása valamiképpen.

A szellem pedig nemhogy alárendeltje lenne az anyagnak, hanem még a léte is tagadott, hiszen minden magas szint visszavezethető egy alacsonyabbra, végsőként csak az anyag adott. E két korlátos nézet határát ott találjuk, ahol a másik kezdődik, köztük nincs átjárás, így pedig a szellem, hordozó nélkül elszakad attól, amire hatnia kellene, az anyag meg vak célszerűtlenség káosza felé halad.

Ám tudjuk, egyiknek sem ilyen a tulajdonság tárháza, éppen egymásban találják szerepük teljesítésének terepét, jó egyensúlyban, egésszé együtt lettek, nyújtva nekünk nagyszerűt. Főként a megismerhetősége mutatja meg világunk tervszerűségét, így találjuk célját, ami bennünk válik értelmileg felfogottá, sőt, át is örökíthetjük az érdemes példát.

Elég meglepő azt mondani, a hihetelent ne pazaroljuk, süssük el mindenre, ami múltból jön felénk és szokatlanul magas színvonalú, még hozzánk képest is, néha megfeszíthetetlenül. Nyitottnak kell lennünk tehát nemcsak jövő felé, de visszafelé is, bármilyen régiség mutat remek alkotást, gondolkodási teljesítményt, s utóbbin van hangsúly, mert ők is emberek voltak.

Csak ha beleéljük magunk helyzetükbe, tudunk közelebb jutni szándékukhoz, céljukhoz, minek érdekében eszközt hoztak létre, vagy építményt emeltek, s az összefüggéstelenné vált mára. De az életük nekik is összekapcsolódott a világegésszel, a mindenre kiterjedő figyelem belőlük sem hiányzott, ugyanolyan feltételrendszernek feleltek meg, mint mi is ma.

Lefeljebb egy-egy nehéz helyzet megoldása jön elő némely változásjelző lelet által, de a lényegen sosem esik csorba, a túlélés megvalósult, bár újfajta alkalmazkodással. Inkább abban keresendő eltérés és annak érthetatlensége számunkra, hogy megoldásuk más volt alapvető feladatokra, mint nekünk, lehet, egyszerűbb, de esetleg még eredetibb.

Mi már elfeledtük, mi volt a kiindulás, és csak az eljárást ismételjük, kiváltó okot nem látunk mögötte, igazán nem ismerjük fel a fokozatosságot, ahogy célt értek vele. S van az érzelmi hozzáállás egyedisége, bár tudjuk, hogy ez koronként más és más jellegű, mivel a miénkből nem tudunk kilépni, nem is sejtjük, milyen nagy gazdagsága volt ennek régen.

Mi rögtön felugrunk az égi magasságba és istent emlegetünk, ha valami túlhaladja képességünket, de annakidején másként volt, csak magára számított az előd emberiség. Felfoghatatlan nem zárta megoldhatatlanságba, mintegy vakon tapogatott tovább, hozzá jutva az első reménysugárhoz a siker felé, jó irányból, míg mi kudarcot látunk nehézségben.

Amikor Krisztus a földön járt, még nem tudták, hogy miként jöttek létre az ég felé törő hegyek, szó sem volt a földrésnyi felgyűrődő táblákról, bejárni csak kis területet lehetett akkor. S amikor Krisztus a mennybe emelkedett, hitték, később, hogy a kopasz kiemelkedések hozzá, utána törekedtek, emelkedtek, közelebb lenni vágyva, s ez palóc hagyományban megmaradt.

Ezt egészíti ki a székelyföldi hagyomány, a Babba Mária tisztelet, de azt már elfeledték, miért tisztelik a tar tetőket, bábakövet, melyek körben a Medence szélén sorakoznak. Nem nehéz így utólag összekapcsolni tehát, hogy az anyaszív is vágyakozással tekintett az ég felé, s lába alatt a hegy megmozdult és felemelte őt Fia irányába, s ott maradt.

Rajta a hegyen, ahová pünkösdkor tekintünk, oda áradt az első fénysugár, azt elkapni ma is százezrek zarándokolnak a hely felé, amely jelképesen magában foglalja mindezt. Így kapcsolódik össze a saját haza és az egyetemes történet, élő hitté, tételek helyett tetteket idézve, ismétlődést látva saját élete során, ha búcsújárásba kezd.

Mert nem jött közelebb az ég azzal, hogy az űrben tudunk már keringeni a Föld körül, hegyeket törpének látva, sőt, a látóhatár végtelent mutat, de azon is túl lép kereső gondolat. Aztán visszazuhanunk csalódottan, mert onnan nem jön a megváltónak vélt kapcsolatfelvétel, okosabb idegenek segítsége, vagy talán fenyegetése, mindegy, csak adjanak már jelet.

Mennyivel ildomosabb, ha tetszik, értelmesebb elismerni kicsinységünkben is nagyságunkat, hogy a világteremtő erőhöz kapcsolódva, észben a mindenség kitüntetettjei lettünk. Ezt hozta, jelenti nekünk krisztusi megváltás, gyönyörűséget találva adottságainkban, mihez elsődlegesen a napfény járul hozzá, valamint szívünk-lelkünk felé emelkedése.

Az erőszak mintha velünk született lehetne, ma úgy állítják be a nagynyilvánosság előtt, de nem mondják meg, hogy az ártatlan csecsemőben hogyan fogamzik meg a gyilkos ösztön és hajlam. Hogyan máshogy, minthogy megtanítják rá valakik, akikre figyel, akik a mintát adják neki, akik valamiért magukat a rosszra hajtják, félretéve emberségesség jótékonyágát.

Helyette mások jótékonyágait letörik, hiábavalóságként megbélyegezve minden áldozatvállalást a jóért, és kihasználva, hogy a nagy többség rendben él, bűnre vetemednek. Amikor úgy megaláznak valakit, hogy lelki sérülést szenved, azzal együtt szokott járni a testi sebzés, verés, csonkítás, nagy fájdalmakat okozva, ami szinte megmagyarázhatatlan.

Mégis előfordul, és ezért jobban kell vele foglalkoznunk, mint manapság szokássá vált, üres frázisok helyett a tettek mezejére lépve, megelőzésre összpontosítani erőnket. Nemcsak hogy ne forduljon elő többet, de ne is jusson eszébe senkinek, amihez először a művészeti elfajulásokból kellene kitörölni erőszakosság ábrázolását.

Legyen az csupán elrettentő példa, de az is hamis indoklással történt annakidején, mert a rablókat nem rettentette el semmilyen film, dráma vagy regény, de az áldozatokat igen. Azóta retteghet mindenki, mióta látta, milyen hidegvérrel szedik áldozatukat a szinte kedvtelésből gyilkoló elvetemültek, különösen Hollywood tett róla, hogy így legyen.

A moziterem varázsa nem csökken, ha kézben tartható kütyүн nézi is a nép az ártatlan kiszolgáltatottak levadászását, kínjait a kegyetlenkedők kéjes vigyora közepett. Legalább ki kell mondani, hogy ez igen káros, nincs már értelme, hanem az építkező jellem, egymás megbecsülése, együttműködés legyen vonzó, sikertörténetet adjunk utánzásra.

Új fejezetet nyitott a történelemben a terror, nemrég felfokozódva, már háborúba átmenve, azt kiváltva, kikerülhetetlenül, nem futhatsz előle, besoroznak, visszaadnak. Fegyverek ellenőrizetlenül kóvályognak a világban, mint a kábítószer, szent célra, védelemre hozták létre őket, majd a gyártók túlnőve a megrendelőkön diktálnak tempót.

Hol, mennyit, sőt kire löjének el-ki a lőszerből, hogy „korszerűbb” drágábbat állíthassanak elő, amit meg kell fizetni, venni államoknak is, ha meg akarják védeni magukat másoktól. Akik között megfoghatatlan szervezeteket pénzel a ki tudja honnan jövő támogatás, a nemzetköziség személytelen alanyként szerez érvényt lappangó ellenséges érdekek.

Ugyanígy nyomulnak eszmegyilkos vélemények, megcsúfolva az erkölcs legalapvetőbb tényét, ami érvényt szerzett köztünk igazságosságnak, tetszőlegesként fékezhetetlen az akarat. S így visszakanyarodunk erőszak csábításhoz, kipróbálná, ki fel sem nőtt valós feladathoz, kitakarítandó léleknevelésből a szenny, isteni erőt kell újra segítségül hívni.

Költőileg megragadva a múltunk mást mutat, mint ami valóságosan történt, hamis kép rögzül bennünk kitörölhetetlenül, nem is lesz kritika alá vonva sosem, csak színesítve. A ma felől közelítünk ugyanis bármilyen régiség felé, mai követelményeinket keressük-találjuk az élet számára, többet általában, mint ami ott előfordulhatott.

E művészi hozzáállásnak tudatában sem vagyunk, képzeletünket nem fogjuk zabolázni, olyként berendezve látjuk elődeink sorsát, mintha most élnének, mai átlag színvonalon. Hogy sokkal-sokkal fejlettebbek vagyunk, mint amit felszínesen vizsgálunk, egyértelmű számunkra, és amit az elődöknek köszönhetünk, csupán ezt fogja szolgálni, nem önértékében nézzük.

Kézreálló eszközök szerepét így ítéljük meg, mert fogalmunk sincs, mire használták valóban, de mivel az élet végtelen változatosság hordozója, mindig találunk magyarázatot. A célokkal is így vagyunk, a törekvésekkel, magunkból kiindulva megtaláljuk példáját, ezért a hasonlóságot fogjuk kiemelni, ismeretlen eltérések háttérben maradnak.

Rejtetten, vagy kimondva, a példaképekkel is így bánunk, mintha csak hozzánk szólnának és nekünk akartak volna előzménnyel szolgálni, előre beteljesítik, amit mi szeretnénk. Főként a dicsőség hajhászás terén lesz igen kifizetődő hősi múltat álmodni minden korszakban magunknak, hiszen időtálló volt az a kultúra, lelkeség, mit nekik tulajdonítunk.

S főleg magasabb rendű a környezeténél, így győzni tudott minden csatában, ha megtámadták, vagy jogos igényeit érvényesítette, nem azért gondolunk rá, hogy kicsinységét lássuk. De a hőseneki szint tehát nem történelem, s bár azt győztesek írták, volt valóságalapja, éppen az az erő, ami felülkerekedett, annak viszonylata ma az igazán érdekes.

Milyen megnyugtató az a bizonyosság, hogy jön, bontakozik megállíthatatlanul a tavasz, s bár tudjuk, mennyi összetevője van mindennek, csak arra gondolunk, azt érezzük, hogy ez így jó. Mint az időfolyam igen kicsi szakaszai, a kikelet is szinte láthatatlan változás szülötte, még emlékezünk az üres ágyásra, a csupasz fákra, mostanra pedig minden zöldell.

És az időjárás keringeti a felhőket, mind több a napfényes órák száma, eső esik néha, de a föld nedvességét nem látjuk, száraz kéreg, bőrfelszín takarja, kapálás mutatja. Kert és szántóföld egyre tarkább képben tündököl, örvendezünk a haladásnak, s majd az érlelés lesz még vidámabb időszak, most még a gyomirtás van napirenden, vagy permetezés kártevők ellen.

Piros retek már elfogyott, az eper mosolyog, érik a cseresznye, hüvelyesedik a borsó, a természet a legszebb arcát mutatja most, és minden munkának, lépésnek van értelme érte. Ilyen lelkülettel kell tekintenünk magunkra, egymásra szintén, hogy termékeny alkotók vagyunk, van hajlék a fejünk felett, hol otthonra lelünk, mindenki számára hasznosan tevékenykedünk.

Ezt összehasonlítva a borzalmas világgal, hol pusztulás jelenik meg napi adottságként, szép életünknek még értékesebb lesz nyugalma, békéje, melynek láthatatlansága megtéveszt. Azt hisszük, hogy mindez így van rendjén, isteni ajándék felénk, mert megérdemeljük, további tennivaló nincs is, hisz senki nem ármánykodik ellene, annyira magátólértetődően jó.

Pedig nem így van, az egyöntetűség hiányát a Földön, mesterségesen idézik elő a fennlévők, lentre sorolva, szorítva a többi, kinek-kinek ők akarnak már sorsot osztani. De ahogy a tavasz érkezését sem emberség vagy embertelenség rendezi számunkra, egész világ úgynevezett pár részérdek kezébe, ha jó irányban visszük összesség akaratát.

Lét s nemlét kérdése helyett élni vagy meghalni tolakodik elő megállíthatatlanul, s bár még csak a velünk érintkező világvezetők szájából hallik a parancs, máris félelmetes. Mert sejtjük, hogy nem jószántukból mondják, mögöttes kényszerítés létezik lépcsőzetesen, érdek közösségen alapul a hatalom, s messze a néptől, felszíntől, könyörtelenséget rejt a mély.

Mostanra háborúba fordultak kisdud játékok, miket szinte észrevétlen űztek, csak helyiek érzékelték, szenvedték meg, mint mindig, de most lett ellenállás, az egyik csoport túl messzire ment. A másik versenyző csoport szerint túrhetetlen lett a beavatkozás, behatolás, ellenlépést szítottak, ami fegyveres támadást váltott ki őrájuk a féktelenséget gyakorló oldal részéről.

Megbízó s megbízott elbizakodottá váltan próbálta félresöpörni útjába állókat, akik tehát támaszkodhattak a másik, eddig érdektelenséget mutató, de erős félre. Egyik oldalon elszántság, a haza védelme, másikon végső elkeseredés, hősiesség, egymást gyilkolják most már nyílt harcban, tüzéséggel, s azt látjuk, hogy csak emberhalál van, nem győzelem.

Mert igazából nem saját magukért viszik harcba őket, de a terület birtoklásáért, már régen megvették azt, hogy őket szolgálja, s a lakosságot valahogy el kell távolítani. Legalább a szabad helyzetből, hogy szolgásgádba döntsék, önrendelkezésről szó se eshessék már, a föld terményei, ásványkincsei azoké lehessen, akiknek régóta fáj rá a foguk.

Mindez azt jelenti, hogy az elhatalmasodott üzleti világ, gazdasági érdekeltség már szemérmetlenül fordul saját népe ellen is, feláldozva a még békés életet élőket. Így elérje, hogy a tudatunkba fészkeljen a halálfélelem az alkotó nyugalom helyett, mi eddig ott volt, ne maradjon céljaink között, teljes mértékben azt csináljuk, amit ők diktálnak.

Sok ember van köztünk, talán túlnyomó többség, aki életét felemelné azzal, hogy olyan múltat akar látni országunk-nemzetünk mögött, amely kiemelkedő, méltóságot közvetít. Nekünk is mindnyájunknak, de főleg neki, hiszen sajnálattal tekint azokra, akiknek ez nem fontos, s nem törekszik általános jóváhagyást elérni, az általa hangoztatott nézetnek.

Úgy érzi, szerencsétlenek és hittagadók a kételkedők, s mintha lemondanának jogosan nekünk járó dicsőségről, elismertségről, és menthetetlenül lehúzó örvénybe kerültek. Le, a létünk aljára, ahol az érdemtelen szolganép tanyázik, kimarad történelemből, mások kegyelemkenyerére szorul, nincs saját jövőképe, nem alakítja szép világunkat.

Még a közömbösség is ártalmas e kérdésben, mert engedi, hogy hamisítók lépjenek a mi szerepkörünkbe, helyünkre a hősiesség és találékonyság terén harcias taktikában. Viszont látható, hogy ugrás történik ilyenkor az egyéntől az emberi összesség felé, s hogy az azonosulás vezérkari szinttel igen sok bizonytalanság árán van visszavezetve.

És a hivatkozott csúcs álma sem bizonyított, nemhogy az illető és ama régi vezérkör kapcsolata, sokat hozzá kell képzelni eme hatalmi állapothoz egyénhez levezetni. Egészen más volt ugyanis a múlt, különösen a régmúlt a jelenhez képest, sokkal kevesebb ember élt, s nehezebben, mint ma, uralkodókat családok adtak, míg ki nem haltak, nem egyének.

Nem egyéni törekvéssel lehetett hatalmi képességhez jutni, hanem beleszületetten, a lépcsőzetesség volt a közösség alapja, az élet értelme viszonyrendszerben rejtett. De a mai ember magát tekinti célnak, s így kizárva valójában mindenki mást belőle, valós főszereplők is neki alárendeltek a múltból, hogy az ő öröklétét jelenbe hozzák.

Nem kell külföldre menni, elég eltávolodni otthonodtól különbség érzéséhez, érdekes felfedezésekhez a mindennapi életben, ami meg is nyugtat, mert értelmes kivitelű. Nem azonos a tiéddel, de nincs is oly messze tőle, hogy ne tudnád elfogadni gyakorlatként, esetleg példaként szolgálhat, mert nyitott lehetsz felé, nem veszélyeztetni megszokott nyugalmad.

Legalább gyökerében a társaság se legyen nagyon eltérő tőled, mert jó bizalmi alap közös múlt az élet egy szakaszán, azonosság életszemléletben, világlátásban, kezdetben. Majd később bele lehet menni a részletekbe, ahol újdonságot nyújt mások tapasztalata, ami velük történt külön-külön, veled biztos nem, vagy ha igen, másként mégis, figyelmed meglesz.

Nem is kell nagyon résen lenni, hogy elkapd eme tanulságokat, mert azért kirívóak tudnak lenni, szinte hivalkodnak a környezet felől és a többiek részéről egyaránt, bizalmasan. Az ételek, amit felszolgálnak, ugyanolyan módon, mint felétek, a csomagolás is az, de az ízesítés kicsit élénkebb, erősebb, és máris más lesz az egésznek a hangulata.

Félezer kilométer jöttünk keletre, és a változás tehát észlelhető mértékű, ámde mégis minden ismerős, így aztán az érzésben a gazdagság lesz a fő helyen, és ez jól esik. A körülmények valamivel nyersebbek, de ez nem kényelmetlen, kis kihívás befogadásuk, minden nagyon gyakorlatias, a szerepkörök határozottak, nem bújik el előled senki.

Az idő is keményebb dió, mint síkon, itt a hegyek karnyújtásnyira, és az eső is sokkal gyakoribb, a fű zöldebb, a lomb is, a levegő éles, a frissesség illatát a lelked kapja. Utazás céljánál lenni megkönnyebbülés, hogy megúsztuk baleset nélkül az úton, elvárás indul a továbbiakra, különösen mivel még nagy tömeg ember érkezik hasonló céllal.

Ha még nem láttál élő hagyományt, nem is tudod, hogy az mire vonatkozik, nem szokásra, amit kívülről beleképzelnek, lejegyezgetnek, hanem legégetőbb, legfontosabb kérdésekre. Isten s ember közötti közvetítésre, hol fel sem merül eredmény nem isteni eredete, nincs kétely abban, mit szülők, nagyszülők mondtak követendőnek, ha a világ megváltozott is.

Mert akkor alkalmazni kell az új körülmények közepette, újraalkotni már érett fejjel, mit gyerekként befogadott értelmünk, emlékün van róla, amit szentnek kell tartanunk mostan is. Ez a másik ember tisztelete, segítése, még akkor is a bajban, ha előtte ellenség volt, vagy annak mutatkozott, de nem ártott, hiszen esetleg ő csak parancsra cselekedett volna.

Ennyi ember együtt, mint itt, és mind egyet akar, békét és jóságot a földre, amit meg is tud tenni, el tud érni, ha nem avatkoznak be külső hatalmak, és nem, mert látják a szentséget. Ez lépten-nyomon megnyilvánul, egyáltalán, hogy a sokaság kimozdul otthonról, távoliak gépi segítséggel, közelebbiek gyalogos karavánnal, mintha szabad ég alatt jobb lenne.

Jobbat lehet tapasztalni, mert az egységet így semmi nem bonthatja meg, összekapaszkodottan megnövekszik egyéni erő, hit felszabadít, olyanok vagyunk tényleg, mint isten gyermekei. Aki ennek nem részese, tán elcsodálkozik, és elhatározza, hogy ő is megpróbálja, majd jövőre csatlakozik, mert az üdvösséget jól lehet látni megnyilvánulni a szereplőkben.

Szerepkörök sincsenek, mert taláalomra van csak kiosztva feladat, hiszen a cél nyilvánvaló, egyesülni a hitben, szeretetben, távol a világ zajától, és rosszra csábításától. Szólnak a harangok, zeng az ének, kezdődik a mindenki által végzett szertartás, felemelni a szívet, tekintetet a Napbaöltözöthöz, mert a sugárzás mindenkit elér, aki itt van.

Csepergős időben lehet jó kedved, s bár környezet- és körülményfüggő az élet, hajt lelkesedés, pótolja a napfényt, elvont reménység adja a testi kényelem felejtést, más örömet nyújtva. Belső indíttatás hoz ide tömegeket, kik egyénileg élik az élményt, hogy közösen lesz előidézve a teljesség, égi magasság jelben kifejezve, ima után indul ének.

Kell a kapaszkodó nemcsak a lépcsőmászáshoz öregnek, csúszós hegyre fel fiatalnak is, méginkább a sík, sima terephez szokottaknak, ha megpróbáltatásokból győztesen jönnek ki. Még azoknál is komolyabb gondot okoz a hit hiánya, hogy nem érdemes vállalni mindama terhét, amivel megkínál a sikertelenség, akik bírják az igát, földhözragadtság lehúzó.

Nem kerül sokba felemelni a szívünk közös haza egyesítő eszméibe, de ez nem megy közönségességgel, hanem ünnepi eseményt kell megjelenésünkkel hűen előidézni. Szálljon rá mindannyiunkra megnyugtató szellem, keringjen felettünk belőlünk eredve és már egyesített erővel hasson vissza, nem mese ez gyermek, ha egyszeri működőképes üdvözlés.

Lebegjen bennünk a bizonyosság, hogy megtisztult lelkünk örök színvonalat ért el, nem a halál gond életutunk végén, hanem közben a rosszak tobzódása, ha hagyjuk eluralkodni rajtunk. És ekkor a mennyország megkezdődik számunkra, hogy folytonosságát már nem kell bizonygatni, hisz ha minden rendben lévőnek mutatkozik meg most, bízhatunk benne, hogy ez már nem múlik el sosem.

Még azok is törekednek néha nyugalomba juttatni magukat, akik magukban keresik csupán a boldogságot, s legfeljebb társsal osztják eredményük, de hamar széteshet, mit elértek. Mert ha csak anyagi világban gondolkodunk, nincs az a többlet, amit a zárandokok bőrükön éreznek, s ég és föld határán zengedeznek, mert megtelt a lényük teremtetőjük akaratával.

Csodálatos az ember, különösen ha olyan nagy számban gyűlik össze, amennyit együtt még nem láttál, mert nem voltál rá méltó, ahhoz ide kell zárandokolni, mint az összegyűlteket mind tették. Sokan jönnek és messziről gyalogosan, hosszú menetben templomi és nemzeti zászlók alatt, az önazonosság közösséggé teljesedik, mindenki egyenlő a célhoz vezető úton.

A szándék egyesítő ereje nyilvánul meg az éneklésben, imában, a hitben, jövődöt befolyásoló tettet hajtának végre, ha most közelebb kerülnek igaz emberség forrásához. A még távolabbról érkezők áldozata sem kicsi, bár kényelmes gépkocsin, vonaton jönnek, de messzeség kitartást kíván legyőzéséhez, nagy öröm a megérkezés, ha baleset nélkül.

Az ünnepre készülődők sátrakat vernek, búcsúfiát fognak árulni a következő napon, s a vevők is nézelődnek, csak emlékeztetőt fognak venni, élményt nem lehet ajándékozni. A nép szemléli az eget, lesz-e eső holnap, s lett, de senkit nem akadályoz, hogy amikor kell, induljon a „nyeregbe”, ahová több nehéz, veszélyes út vezet, de a kényelmes sem könnyű.

Akik vállalják a meredeket, majd ugyanúgy boldogok lesznek felérvén, mint akik a köves úton lépegetnek felfelé kígyózó sorban, több irányból érkeznek, tarkán, énekszó halkul. Fenn mindenki elhelyezkedik, ameddig a szem ellát, az erdő széléig tele a térség néppel, borzongtató érzés ennyi ember közt résztvenni a most kezdődő szertartáson, Isten imádáson.

Belülről tüzel az érzés, Babba tisztelete, kívülről a kihangosított szentbeszéd és a szép dallamú, hangú éneklés, bekapcsolódva kieresztjük a hangunk, egyek vagyunk mindenben. Megtisztultan tör át a napfény ritkuló felhőn, a szép idő is megérkezik a Szép Szűz Máriát dicsérni, nem marad hiány a szív legmélyén sem, teletöltekeztünk a következő évekre.

Első lakónak lenni szállodában, mely még kolostor is, igen jó érzés. Felújították, minden igényt kielégít, de megmaradtak a vastag falak, a hűvösség, és a jó konyhája. A kert nagy, főúri, legelő tejelő állat sereggel, lovak szabadon, emelkedő oldal, az erdőig tisztás, sokféle mezei virág, talán gyógynövények, jó lenne ismerni őket.

Legfelül pazar a kilátás, elöl és jobbra a Keleti- és Déli-Kárpátok kanyara, de a homályos légkör miatt csak körvonalak és elmosódottság, Kommandó, s távol Fogarasok. Előtte falvak, már jártam ott, Mikes Zágona, Csomakörös, no meg Kovászna sejlik, s egy város kőköcskéi, Kézdivásárhely, s előtte legjobb Csernáton, Dálnok, Albis, és még a Rétyi nyíres.

A táj értéke emelkedett negyvenöt év óta, mikor először erre jártam fiatalon, el kellett bújni az állam vizslató szeme elől, manapság viszont a szabadsággal élés dívik. A lelket is gondozzák, Kézdiszentléleken a templom tele a pünkösdi búcsún, ének harsan, a hazalátogató hozzátartozók boldog fogadtatást kapnak, mint mi az anyaországból.

Örök hódítás és elvesztés az élet, igen jó lenne itt maradni, de otthon is feladat vár, a két távoli hely áthidalása, ahol magyarok élnek, s a köztes részt is be kell lakni. Mi vagyunk a joggazdák, szépül ez a föld, kezünk és támogatásunk nyomán, folytatódik végre a jó távoli múltban indított építkezés, és kár, hogy kimaradtak a borús évtizedek.

Szeretjük egymást, s a szavakon túl is eleget teszünk kötelességünknek, főként értékelni a más munkáját, törekvését, s hogy őrt állnak kemény végeken, megmaradásunk zálogai ők itt. Ezzel a biztatással megyünk majd haza, amit itt kaptunk és itt hagyunk, testvériségünk élőbb, mint előtte, a táj és ember egysége szívünkbe-lelkünkbe beleivódik örökre.

Lélekemelő összejövetelekre mindig szükség van, nevezzük barátinak, a lélek mélyén keletkező űrt egymással együttesen lehet kitölteni szeretettel elvegyült reménnyel. Ének és beszéd nyitja a zárkózottságot, ha nem indultunk el még egymás felé szíves látványt nyújtva, bizalmas tekintettel és kézfogással, szertartásosan, mert igen régről jön ez a jel.

Megosztása ugyan kötelező lenne, de a világ olyként változtatott meg bennünket mára, elfelejtünk mozdulatokat ismételtetni mindaddig, míg a közösség fel nem épül közünk. Ennek pótlása bizonyos mondatok mondása, a lélek kiteljesedésére vonatkozóan, hogy nincs határa, de hatása előjön, mikor nem is váránk, oly természetességgel száll miránk.

Ezt az állapotot szellemmel érintkezésnek nevezik egy idő óta, talán hamisan, hisz rajtunk kívül még senki sem fogta, látta, viszont amikor érezzük, máris megjelenik – bennünk. Ha ugyanúgy, mint másokban, nagy öröm és nagyobb élmény, mert meg lehet vallani, beszélni róla, ajánlani figyelembevételét, az utat, amelyen el lehet jutni hozzá ismételt.

Mégsem ugyanolyan lesz, hanem mindenkiben más, ezért lehet hiteles beszámolókkal aztán ábrázolni, de ami felkelti bennünk mások iránti tiszteletünket, megbecsülésünket. Lélekben egyek leszünk attól fogva, ezt külön létezőként nem kell tehát feltétlen kezelni, elég a híradás nekünk mások felől, hogy ők szintén képesek átélni velünk, amit mi is.

A lét titkát az ember, a természet jelenti, semmi más, ezekre szoktunk rácsodálkozni, és legtöbbször valamilyen isteni szándékot, akaratot bennük megnyilvánulni mutatni. Onnét tudjuk, hogy nem vagyunk egyedül egyetlen emberként sem, közösségként sem, és világként sem, hanem amire, sőt akire figyelhetünk a háttérben, mindenütt jelenlévő valóság az.

Csak a hagyomány által megszenteltet szabadna terjeszteni igazságként, amit kipróbált az életű emlékezet, tanulságos hitbéli s gyakorlati tapasztalatok egyesítését. Ha a Nap és termékenység állandó áldása a kezdet tudatosságban, ösztönösség után, akkor annak jeleit könnyen felismerhetjük ma is régi jelképekben, tiszteljük hát őket.

De ne úgy, hogy ma találunk ki e szertartásoknak alakot vagy keretet, hanem folytonosságot követve, előttünk élőket kérdezzünk, hogy ők miért azt, úgy és mi célból cselekedték régen. Nem hagyhatjuk ki tehát e láncolatból még a tegnapot sem, nemhogy a tegnapelőttet, mert a közelmúltat megalkotók, megszenvedők semmit nem tettek véletlenül, kiálltak maguk mellett.

Mennyi vértanúja a becsületnek legalább, de a hazaszeretben is ott nyüzsgő a vallás, elválaszthatatlan volt Isten szava értelve az értelmességtől, egyáltalán s bizonyosan. Sőt, ha a Mária-ünnepek átmentették a szép emlékezést, akkor ezt mellőzve megtagadnánk végtelenül mély hitünk, melynek tárgya bár alig megfogható, de nagyon is felfogható fejben.

És az eluralkodik rajtunk, szívünkben és a cselekedeteinken is érződik, látszik, és különösen az egymással kapcsolatos ügyek terén mutatkozik meg egyesítő ereje. Ne keverjük hát bele a múltba modernkori elképzelést azonosítási minta gyanánt, csupán a tudomány eszközei, mérései pontossága nem elég hagyomány pótlására.

Ne vetítsünk vissza mai fogalmakat se, mert könnyen mindent úgy fogunk látni, mint ma, bezárul a látóhatár, a jelen iszapjába süllyed önzőségünk, múltra vak gyökértelenné válunk. Csak a hagyomány által megszenteltet kövessük, de vessünk el és ki magunkból hamis maradványt, a pontosság a feltárásban nagy követelmény, ne elégedjünk meg a felszínes látszatokkal.

Adtál már, kaptál már kisgyermekeknek, amilyen te voltál, te lehattél volna, ha akkor ilyen létezik, nagyobbat valami komolyra, jelkép szerint megjelenve s fogadva a köszönetet? Ők csak magukat adják, de az több minden színház előadásánál, – s az érdeklődésük, szemük! – mialatt folyik a fogadtatás, kérdések és válaszok, majd az ajándékozás meglepetés.

A gyógyszerpörp mellé a rajzot épp most készítették, és bizonyosan a kinézett kedvenc felnőttnek adják, meghatódás környékez, és hála, amit az ő nevelőik éreznek, éreztetnek most. És az elmaradhatatlan pálinka, lehet azt mondani rá, hogy víz, mert átlátszó, de a hatást látják a gyerekek, mint talán szüleiken is néhanap, vagy gyakrabban, ezt most nem kérdezzük meg.

Inkább a jövőt firtatjuk, és meglep az a szép nyugalom, ahogy arra gondolnak, mert inkább most éreznék jól magukat és hisznek az emberben, ez nyilvánvaló, és mi öregek mintát adunk. Egész nap a mintákkal találkoztunk, sőt, egész héten, mert szinte a semmiből sokat teremtés példáival ismerkedtünk, olyan hittel, hogy az az álmokat a megvalósításba terelte.

Önbecsülés, önértékelés és önmegmentés a feledéses elmúlástól, amikor oda hívták a múzeumi gyűjteményekbe szakmák tárgyait s a népviselet változatosságát. Vagy ahogy a dédunoka feltárja a hegyen a bezáptalt gyógyforrást és megújítja nekünk, gyógyuljunk, frissülünk kedvünkre, és csodáljuk az őstermészetet, óriásfákat, s vegyületeket.

Ahogy a romos templomokat itt megújítják, büszkeséggel tölt el, hogy a támogató anyaország polgárai vagyunk, megnő az az érték, ami különben elveszett volna, s most virul. Olyan emberek ezek itt, magyarok ők is, de a javából, akik kijárják akaratukat teljesülésbe vinni, az életkedvet adják cserébe örökre szívünkbe égetni hitet.

Vedd észbe, hogy egész életed berendezheted általa, ha egy eszme tökéletes, átfogó és elég bátor az újat kezelni, mert alig van esély változás nélkül megúszni sorsunkat. Eszmei vezérlést azért jó választani, hogy milyen legyen, különben elmaradott hagyomány, rosszabb esetben kényszer fog uralkodni rajtad, befolyásolhatatlanul, ellenőrzés nélkül.

Hiszen abba bele is egyezel, hogy érvényes legyen rád, amit megkedvelsz, sőt alátámasztja általános világnézetedet és bekapcsol emberiség egyetemes szellem-folyamába. Tudatlan, sőt észrevétlen hat rád a jó irány, mert nem kell időnként sem elkanyarítani az addig követettől, s ez vonatkozik egyébként az elvontságokon kívüli világra szintúgy.

Annak lehetnek sikertelen ütődései, nem fájók az öröm miatt a jobb láttán, de az elme baját igen megszenvedi az ember, mintha szeretetlenség venné körül életét. Gondterheltségen túl lehet lépni, de téveszme medrében benne haladsz dülöngélve életed végéig, hogy minden oldalról pofoznak ádáz küzdelmet folytató hamisságok önmagukért.

Mi hát a jóság, amit zászlónkul kell kitűzni, hogy el nem oltható lángként lobogjon nappal és éjszaka, hidegben és melegben, öregben és fiatalon, munkában és otthon, s közösségben. Nemcsak számunkra tehát, hanem közvetíteni lehessen mások felé, baráttal megvitatni, gyermeknek ajánlani, élettárrsal végezni feladatát, élvezni eredményét, tudatát.

Nem más, mint a természetben nem található ész magunkban megnyilvánítása, engedve komoly és vidám, szelíd és félelmetes összefüggés és következmény létrejöttét istenig szállni. Vagy istentől eredeztetni, ha egyszer talány marad örökre, viszont az egész élet vele, szerinte berendezve tökéletesebb minden másnál, telve valódi és rangos újdonsággal.

Hazajönni az őshazából érdekes világ, összehasonlítva beszédes igazán, telve büszkeséggel előbbi miatt, s örömmel itthon, s hogy felfoghatatlan mégis köztük a távolság. Mert időben az talán sokkal nagyobb és mélyebb, ők a múltat még ma is élik, igaz, alkalmas módon hozzáigazítva mai eszközökhöz, eljárás s gondolatvilág adta valósághoz.

Magyarán ők régiek maradtak a mában, mit eredetiségnek hívunk, ami tehát nemcsak az újat alkotásra vonatkoztatható, de a kezdetet, kezdetlegest is őrzi magában. Eleve a megélhetést ugyanaz a munka biztosítja, mint korábban, vissza az időben akár ezer évvel, hiszen az erdő fája, a gabona kenyere és az állatok húsa,

teje, tojása, feldolgozva is, jelen volt már az ősidőkben, miért kellett volna valamit is változtatni rajta, ha a cél minőségi élelem, és nem a vállalhatatlan nyereség. Nekik az, nekünk valamiképpen kényszer, mert nem tudunk kimaradni az ellátási láncolat szorításából, míg ők szabadon döntenek a termésükről, termékükről, bőven van belőle.

Jut is eladásra, marad is evésre, míg mi éhen halunk, ha nem töltjük az üres kamrát vagy a hűtőszekrényt, bár ez senkit nem zavar itt, mert nem mer belegondolni, milyen kiszolgáltatott. Vannak persze megszokott szellemi élvezetek, mikhez ragaszkodunk, jó visszatérni hozzájuk, ám ha értékességüket vetjük össze ottan művelt lelki gyakorlattal, már alul mardunk.

Nekik a lélek nemcsak szellemhez emelő, de átjárja a lényüket, izgalmasan dobogtat szívet, pirosít arcot és melegít fel testet, azaz a hit közepéből néznek a világra. Mi nézünk fel igazán rájuk, bár ők is mondják ezt fennhangon, talán kis gúnnyal hangjukban, ami megállapíthatatlan, ezért kapcsolatunkat két oldalról büszkén merhetjük elmélyíteni.

Felmerül a kérdés, mi marad belőlünk aztán, hogy eltelik egy-két ezer év, mire fognak majd emlékezni velünk kapcsolatban utódaink, akiket saját korszakuk feladata köt le. Még a színvonalukat sem tudjuk megsaccolni, talán sokkal magasabbra érnek, és olyasmit csinálnak majd, amire ma nincs képzeletvilág, gondoljunk a számítógépes haladásunkra.

De előfordulhat az is, hogy lerombolván a mai állapotunkat, világviszonylatban nagy visszaesés lesz, és előlről fogják kezdeni, sokkal kevesebben, és más irányú életet. Mindkettő jövő alakulásnak a lényege, hogy nehezen vagy alig fogják megérteni, mi mit s miért csináltunk, mi volt a szándékunk vele, de talán a gépi folytonosság még adott lesz.

Ugyanígy kell tekintenünk a régmúltra, mert ott olyasmit látunk, amiről mai tudás szerint nyilatkozunk aztán, csak valamennyiről, de a többség értelmezhetetlen, vagy kidobott érték. Amit a földben találunk, ugyan megmaradt, de összefüggéséről többnyire kiragadottan, és a nagyobb gond, hogy az csak töredéke annak, amit s ahogyan a maga korában használtak.

Amikor pedig próbáljuk kiegészíteni a múlt képét, sok a bizonytalanság, köt saját tudásunk, hogy megfejtethnénk mellette azoknak a gondolatvilágát, akik előttünk éltek. Viszont a közelmúltig igen bátran nyúltak e kérdéskörhöz, sőt azt kell mondanunk, hogy helytelen volt a hozzáállás, szándékosan nem törődött történeti hűséggel és sokszor hamisított.

Szinte előírták régieknek, hogy milyenek legyenek, amit utókor felsőbbrendűsége vezérelt, ugyanakkor keresték előkelők kiemelkedése aranyba öltözött mintáit. Szerényebben s okosabban kell tehát a múltra néznünk, beleélve magunk, amennyire lehet, a helyzetükbe, megfejtve a cél és eszköz viszonyát, kiiktatva a hamistasok torzítását.

Gyermekednek jövőjét ne fenyegetse átok, mit a gazdagság hona önkéntelen küld rátok, nem tervezhetsz nyugodtan új korosztályt előre, jelenben nincs megoldás, ha szúr háború töre. Ha világviszonylatban elfogyott a nyersanyag, helyben felhasználásra szinte semmi nem marad, nem is lenne értelme gyárat alapítani, máshol magasabb szinten jobb előállítani.

Akkor pedig az embert szintén oda kell vinni, aki nem akar sokat se nem enni, sem inni, betanított munkásként viszont jól használható, meddig marad, békében, nem tudja munkáltató. Járulékos költségek adódnak aztán csőstől, szállítás biztonságát megfizettetik őrzők, akik urak tengeren drága anyahajókkal, repülőőről bombáznak, kit nem győznek meg szóval.

Sőt a szárazföldet is meg kell hódítaniuk, ott aztán robbanásból ottlakóknak is kijut, felperzselik a földet, mert a mélye kincset rejt, mégha búzaföld is az, vagy virágzó édenkert. Megbomlik a békesség, ember, ember farkasa, és a természet sem szent, sorsa igen mostoha, feldolgozásra bekap egész hegyet az ipar, megbomlik a légnymás, várost tarol a vihar.

Nem hagyatkozhat immár megkeresztelt nevedre, belemászik vad divat születési nemedbe, sutba dobva szép eszmék, hősök és nagy emberek, pillanatnyi örömek s szempontok nyernek teret. Téged is megfélemlít szomszéd ország drámája, emberveszteség árán sem csökkenthető kára, utcán fogdosnak harcost, viszik lövészárókba, aztán hősi halált hal, pár perce volt katona.

Pedig már volt sok példa értelmetlen halálra, a két világháború szolgált sátán javára, pusztítását azóta sem pótolta szorgalom, mi hiányzik a Földön, nem biztosít hatalom. Csak a béke lehetne a megoldás bajunkra, ha szívből és lélekből kizárt harcias munka, gyermekünk gyermekeket vállalhasson nagy bátran, és boldogok lehessünk, nem szükségletbe zártan.

Jó gondolatok nem hagyják kiüresedni a lelket, mert dúsan virágzik bennük az életkedv, közben eszmévé teljesedik az értelmük, tapasztalattól erősödik minden nézet, elv. Már ennyi is elég lenne sikeres élethez, ám a lelki gazdagságot még más is célozza, érzelmi kötődéssel közelítünk egymáshoz, s a lelki békét mindenségbe vetett hit hozza.

Együtt találjuk őket, miközben felkészülünk az értett korszakunk önálló működésére, közeli s távoli környezet egyaránt biztat, felérni az emberségesség legtetefére. Nem mindegy tehát, hogy a család milyen, ahová születünk, nemzetté egyesülés biztosítja a magas színvonalat egységesség hasznából, valláshoz hasonló hős lelkesedésünk szítja.

Szerencsés esetben a két világ azonos lesz, egyik a mindennapiságban jól eligazít, másik létezésünk magasztosságára mutat, benne igaz cselekedet értékesnek számít. Nem kell elgondolkodnunk ember s világ lényegén, mert bennünk leledzik és fogamzik, ártatlanul és tudatosan is rátalálva, mert sok adott, és sok minden van, mit a pap is holtig tanul.

Most itt vagyunk, ámde nem volt ez és lesz mindig így, az a jó, ha nem kell elgondolkodnunk mindezen, szeretteink és hivatástudatunk kitölti időnkét és cselekvésünkben szabadság terem. Jelen lenni létezésben tudati szinten is, ez az ember feladata, amiért dolgozik, hogy megéljen és jövendő életet neveljen, miközben osztársadalmi javakban osztozik.

Megelégedésére mindenneknek jó lenni, beletartozunk a kitüntetett lényiségbe, nyugalomnak szépséges színei keletkeznek, istentárrá avat minket világ teremtese. Legalább gondolati képét látjuk ugyanis amiről tudomást szerzünk, s miről nem, de hat ránk, máshol ez a tudás nincs is, csak bennünk és köztünk, felfoghatatlan minősége isteni hatvány.

Május végén már majdnem június van, és ezt nem szójáték kedvéért mondom, hanem valóság ez, már régóta telet követ nyár nálunk, igaz, most volt tavasz is, változatos időjárást hozva. Mint rendesen, sőt eső is esett elegendő, de azért előrébb vagyunk egy hónappal, mondják, ám ezt inkább érzésre, mint pontos mérés után, hogy természet megszokott rendje gyorsan változik.

Keletebbre, a hegyek közt, ahol régen az állam ugyanaz volt, mint itt a nagy síkon, levegő hőmérséklet alacsonyabb pár fokkal, de napfényt ugyanannyit látnak, ha felhő nem takarja. A hegyek akadály a fennsík magasa teszi vadabbá, csípősebbé a reggeleket, mérsékelté az egész napi meleget, meg a gyakori eső, és minden zöldesnek látszik.

Az élet is, a magatartás, beszédmód és gondolatvilág alkalmazkodik a keményebb világhoz, kevesebb a felesleges szó, lépés, megfontoltabb, tudatosabb létezés és munka. De annyival elmésőbb és egyértelműbb is, az önbírálat kifejezése színesíti a társalgást, meg a feltételezés, hogy a másik szintén csavaros ésszel fogja fel a világot.

Miközben nem hiányzik semelyik a lényeges szükségletek közül, valahogy a luxus iránt kevésbé vágyakoznak, nem ugrálnak felfelé a gondolati létrán, többre jutni, mint lehet. Lila haját nem igen láttam a lányokon, és a tetoválás sem volt szembetűnő senkin, de a hagyományos szórakozás hírei jócskán eljutottak a látogatóhoz, nem adták fel.

Őrzik a lélek szabadságát a nehezebben élhető környezetben, anyanyelven kívül mást is meg kell tanulni, figyelni a társnemzet sok másságára, átvéve divatot, vagy elvetve. Szinte eredetibb magunk köszönt vissza ránk, azt éreztük a rövid látogatás alatt, ünnep volt szívünkben a találkozás, együtt alkottunk egészet, mert van mire közösen emlékeznünk.

Természetesség és tudatosság között alig, vagy alig sem kellene különbségnek lenni, mert ösztönösségünket tanult magatartás váltja jó esetben, s a neveltetés kihat mindenre. Arra is tehát, amire idő hiányában nem terjedhet ki, illetve végtelenül jöhetnek új helyzetek, akkor is azonban felkészülten nem ösztönből, hanem átgondoltan cselekszünk majd.

Ez nem valami hosszú elmélkedést jelenthet, netán kizárólag, hiszen téved észsebesség tekintetében, amely éppenséggel lehet oly gyors, hogy maguk is meglepődünk felbukkanásán. Agyképesség a szabad elv- és ténykapcsolatok gazdagságán múlik, ezeknek egymásból és egymásra következése hozza az eredményt, gyakorlás által biztosítva jó működését.

Korábbi időkben, kevesebb követelmény közt, de éppúgy éleseszűen, jobban hibátlanul nyilvánult ez meg bennünk, mint manapság történik, a sokkal szerteágazóbb feltételrendszerben. Ám nem lenne baj mennyiségi kihívással, ha nem lenne tele ellentmondással minőség, azaz nem válna befogadhatatlanná a sok szempont, feldolgozhatatlan megfelelési kényszer.

Ezért aztán rácsodálkozunk, ha tiszta viszonyt nyújtó, ápoló közösségre lelünk valahol a nagyvilágban, vagy csak a szomszédban, magyarok közt, akik nem dobták el eredetiségüket. Ugyanezt érezzük kisgyerekek között, persze megfelelően megnyílt szívük-lelkük élvezvén, mikor nem teljesíteniük kell nevelők parancsára, hanem őszintén adják magukat.

Nincsenek elrontva, szottuk hangoztatni, de nem merjük igazán bevallani, hogy mi s hol romlott el mibennünk és a fejlettnak mondott világban, álvigasztaló hamis jellemzést adunk magunkról. És már beletörődünk, hogy a tudatosított elszakadhat a természetestől, a kettőt nagy szakadék vagy fal választja el, s áthidalni vagy lerombolni, minden kis esélyt meg kell ragadnunk.

Másként látjuk a világot, és ez nem lehet baj, csak ha végzetes különbség támad nézetek közt, olyan, hogy már kanál vízben megfojtanák egymást, s ennek aztán komoly következményei lesznek. Más egyéni, és más közösségi szinten, egész világ megosztottá tehető, de az nem spontán folyamat már, kikényszerítik szekértáborba tömörült erők, nem is tudjuk, milyen rég óta.

Mindenki maga fogja fel eszményi esetben a létezésünket kísérő, befolyásoló gondolatokat, a másoktól jövőket is meg kell emésztetni, s fontos a társítási alap. Ezért a nevelést a legszélesebb körűen kell végezni, nem szabad szakterületeket nagy előnyben részesíteni és csak arról szóló képzést folytatni, ami eléggé divatos lett.

Olyan indokkal, hogy nincs elég idő és erő mindent megtanítani, s egyébként is ismeret bővülést, gyorsulást, sőt duplázást élünk meg, tehát helyes válogatni, szűkíteni tananyagot. De ez hamis érvelés, fel kell mutatni mögöttes szándékát, hogy irányítottá váljon eszmei berendezkedésünk, s lényeglátásunk kevésbé alakul ki, mert mellékesekkel foglalkozunk.

Igaz, azon a területen mesterré válunk, ám azon kívül már nem saját indíttatásból nyerjük véleményünket a világ dolgairól, hanem előkészített sémában járunk. Jobb esetben képzi magát természettudós a társadalomtudományi területen, de ez ritkább, amint az is, hogy a bölcsésznek lenne matematikai, fizikai műveltsége.

Így aztán eléggé elmegy egymás mellett úgy a felfogás, hogy alig tud érintkezni gondolat, mindenki a magáét fűjja, közmegegyezés lehetetlen, megosztottá válás keletkezik. Tömegmértetekben ez méginkább így van, kevés megértés szándékot látunk átlagembernél, mindez tehát mesterségesen így alakított, de lényeglátásra mégis képessé válhatunk.

Kellenek a felemelő pillanatok, inkább órák, midőn együtt vagyunk sokadalomban és egy célért, eszméért, vagy csupán élményért járunk menetet, állunk előadásra közösségben. Megtapasztalni nemcsak a téma, művészi vagy egyéb hatás egyedülállóságát, hanem a társak sokasága eleven különbségének kedvnövelő voltát, a tömegméret melegét.

Nyíltságát, feltételen odaadását a helyzet egészéért, olyan kereteket kitöltve, hogy az emberség magas fokára jusson el hitünk magunkban és az egészben, mit istennek hívunk. Ünnepe is van az ilyen alkalmak között jó nagy számban, ami mozgósítani tud minket, de a végveszély felbukkanása még inkább kihozza belőlünk a tiltakozás erejét.

Ilyen manapság háború, ami nemrég délről fenyegette békénket, s ma keletről létünket, mert tömegpusztító fegyverek árnyékában lett kirobbantva és folytatva felelőtlenséggel. Tárgyilagosan tekintve, minden adatot jól megvizsgálva, mérlegelve mindkét oldal bűnös, de ez nincs kimondva persze egyik fél részéről sem, s nekünk is az egyik mellé kellene állnunk.

Így aztán szinte mindegy is, hová jutunk, úgyis rajtavesztünk, mert a költségeket valakinek állni kell, már nem is a győzelem látszik célnak, hanem a fegyverek elpufogatása újért. Újért, korszerűbbért, ilyenekre cserélve a régieket, de mindkettőért fizet inkább a békét úgy elérni igyekvő országsereg, ha ekkor hozzá nem ér el a győzelem, az öldöklés.

De ez bizony nagy tévedés, mert a halál réme sajnos fejünk felett lebeg, sarokba szorítva tette válhat a poklot teremtő képesség, és akkor nem lesz mentség, mindenki elpusztulhat majd. Ezért kellett és kell továbbra is emelkedett erővel a magunk mentésén munkálkodunk, s ez mivel emberiség szinten is üdvösséget hozó, higgynünk benne, kezdeményezésünk jó.

A fény, a fény mindenk fölé, mögött, és talán előtt, teremtdése nem keres forrást magán kívül, mert az láthatatlan, érzékelhetetlen területről jönne, ami nem lehet véletlen. Hanem hogy mi, csoda, vagy felfogható valami, nem neki kell eldönteni, rávilágítani elegendő, még ha oda nem is terjedhet ki, be inkább, hol gondolat találománya nem semmi.

Sőt, minden, mert alap, kiindulás, de fénytelen nem mutatja fényt megelőző arcát, nem elem sem tehát, ami már szinte végállomás, átalakulásra képes világtollászkodás. Mégis a fény és a forrásának tartott Napunk az isten, mit embervilág többségéből kapunk, leegyszerűsítetten van vagy nincs kérdésére, ám természete tulajdonság nélküli kénye.

Kívül létezők feltétel s minőség rendszerén, ezért ragyoghat fényt megelőző világ egén, úgy jelen léve mindenk minden kora táján, mint szóltan gondolat sem jöhet ki senki száján. Ami ráadásul szól mindegyre valamiről, nem lehet keletkezésféleség a semmiből, akkor már a fény ez ügyben sokkalta önállóbb, alkotójában vélünk sokkal finomabb hálót.

És ilyen módon körüljárjuk a láthatatlant, s mivel itt vagyunk, nem tagadhatunk világkatlant, benne fő, fortyog eszünk megvilágosító eszme, milliárd fokozatú ábrázolásba veszte. Ami végességünknek végtelenként jön elő, pedig csak végtelen adagolást ránk terelő művelet következménye, igaz, előbb láttunk, kicsinységüket fény nem éri, és nincsen számuk.

Azaz nem szabadna többes számban rá gondolni, miközben végtelen nagyságú sokaság holmi, nem kezdet és vég, hanem jelenben folytonosság, benne van mindenben, de nem éri el okosság. Ezért nem fényhez hasonló megvilágosodás, fehér hatalmi színnel jelölve ugyan, szokás teremtette rend vélt rendezettebbé tétele, múlik dicsősége, s jön korszaknyár után tele.

Keveset törődünk a nyelv mögötti tudással, ami elvileg minden emberben ugyanaz, de különbséget látunk a gondolkodásban, mert azt hisszük, hogy nincs közös eszmei alap bennünk. De már ez is kétértelmű, ez a kijelentés, mert nem arra vonatkozik, hogy rajtunk kívül van, hanem hogy nem létezik közös, nyelvtől független szellemi tájék, amelyből táplálkozik lelkünk.

Sőt, harmadik változatot is gondolhatunk, hogy a szellemet önállóság jellemzi és egység, van valahogy valahol és szolgáltat forrásként letöltéskor kifogyhatatlan hullámokat ránk. Mi pedig képesek vagyunk agyunkkal felfogni ezt a jelhalmazt, ami már értelmezése is, csupán helyzetünkben rejlő eltéréseket kell feldolgoznunk, amit mi személyként érzékelünk.

Hogy mindhárom megközelítés igaz, nem fér a fejünkbe, de csak neveltetési beállítás miatt, hiszen leginkább külön-külön szokták ezt vizsgálni és tanítani, középsőt kihagyva. Azaz agyhullámaink összekapcsolódását, pedig ez lehet a kulcsa az egyéni élet csodálatosan gazdag egyéni és elvontsági művelésének, néha megmagyarázhatatlanul.

És a képesség mérlegelése sem mutat mást, mert a többi ember, sőt a nemzedékek nélkül, együttműködésük, szellemi elsajátításuk nélkül kevesek lennénk az élethez egyedül. Ez a mintakövetésen túl az ösztönösség felé terel bennünket, s növény- és állatvilág tanulmányozása során ismét előjön a háttérből valahogy önálló alakban tudás.

Olyan ismeret birtokában használ megoldást mindegyik tagja az élővilágnak, ami jól kifejezi megélt környezetét, mintegy tudat képződik körülötte és benne azonosan. Mi pedig szintén élőlény vagyunk, majdnem minden tulajdonságot birtoklunk valamennyire ott, ahol boldogulunk, alkotást teljesítenünk, még sok egyéb nyelvi leleményt szintén megkíván.

Szenzációkra kiéheztetetten könnyebben válunk kiszolgáltatottá adagolók kénye-kedvére, akik a csapat csavarják, a tétet srófolják: könnyű drogot végzetes kábítóvá. Előbb csak a megszokottat hagytuk lecserélni mesterségesen felszított érdeklődéssel, olyat ígértek, ami még sosem volt, legnagyobb, legszebb, legelképesztőbb: a tartalom mindegy is.

Csak te ne tudd magadat benne elképzelni, hogy te is elérhetnéd, elégedj meg, sőt örülj, ha máshonnan megkapod, szurkolj más sikerének, sőt vásárolj meg a hozzá köthető termékeket. De ez lelki, élmény szinten is hasonlóan jött kizárólagos divatba, a legnépszerűbbnek előadott sportág közönsége játékosok mezét húzza magára: közönség is kétnemű.

S mint a gladiátorok, jó, ha a békés meccset megszakítják atrocitások, hirig a pályán, műbalhé a lelátón, az izgalom ettől is magasra hág: az eredmény ténye nem is számít. A templomban annakidején, és persze ma is, a papot igen megkülönböztette szerepén túl öltözete is, a híveknek eszükbe se jutott hasonlóba öltözni: szertartás szentség.

Manapság rekordok tálalása már nem elég, felsorakoztak a borzalmakat nyújtó filmek, háborút utánozó számítógépes játékok: a leggyengébb testű fiú hősnek érzi magát. Ügyesség imitáció folyik, száguldozás a képernyős versenypályán olyan autókkal, mik nincsenek valóságban, nem törnek össze, mint a katonának is több élete van: nincs határ.

S ezt a határtalanságot most fokozni tudja az életünket kockára tevő veszélyhelyzet, világháború atomkatasztrófájának a belengetése, felelőtlen hangoztatása. Csak hogy még mindig nyeregben legyenek valakik, pedig már rég ledobta őket a béke lova, legalább azt hisszük, s most tanácstalanul állunk, mi igaz fenyegetés, s mi szívünk csalija.

Az elviselhetetlen veszteség érzéséből máig nem tud kiemelkedni nemzettudatunk, annak a folyamatnak a megszakításából, amely kiteljesedéshez vezethetett volna. Az őshaza területének kitöltéséről kellene beszélni, hogy ez mekkora feladat, évezredekbe tellett hozzávetőlegesen, nagyjából, de a részletes végzés még hátra volt.

Miközben kívülről is megcélzották területünket elkülönbözött bevándorlók, hozzánk hasonlók, de olyan nyelvi eltéréssel, hogy tanulandó lett egymás nyelve, ezért harmadikat használtak. Ez volt a törvényhozás nyelve, államiságé, s mögötte a nép nyelveként éltek nemzetiek, egy közülük, bár legnagyobb számban beszélve, a magyar, vívta ki aztán államnyelviségét.

Ekkor már másokat is felbíztattak államunk ellenségei, irányítást idegen érdek szerint végzők, s eszmei fegyverként ráadásul kitalálták, hogy a mi népünk betolakodó. És a többi nemzet körülöttünk az őshonos, akik viszont valójában mi voltunk, s hódító hatalmak szerveződtek itt igen rég óta, s az eltartóik, földművesek, elkülönöződtek.

Kiskirályságok népei nem érintkezvén már egymással, kő- s fémkorszaki egyetemességük elvesztették, a helyi nyelvi gazdagodás és változatosság érthetlenségbe torkollott. De amikor vallási általános szabadság lett hirdetve régből ismerős hittételekkel, az erkölcsi elvek mellé szegődött katonák megragadták a hatalmat, máig érvényesen.

Ennek következménye lett újabb fellendülés, kiváltva a többi, még elnyomó hatalomban érdekelt irigységét, haragját, és folyvást folytatott támadását, hamis eszmék nevében. Hogy eltűnjön teljesen a földről egyenrangú szemlélet, legyenek alárendeltek a lakók, s ha már bolygónk bármely más részén így lett ez, legyen bevégezve, szétdarabolva a mi hazánkat is.

A régi hatalmi sokféleséget nem tudjuk felfogni, mert egységességet szoktunk gondolni ki-ki területén, s a térségüket oly nagynak, amelyek együttesen befedik a világot. Az ismert világról van szó, s hogy az mekkora volt, valamiféle utólagos leírásokból következtetjük, s még később térképet rajzolt hozzá, de eredetinek hirdetve, tekintély.

Utóbbi a tudós sereget volt hivatva úgy elkülöníteni, felemelni, hogy átlagos halandónak eszébe se jusson rákérdezni a valós forrásra, diktátum volt a történet. No, nem a nép száján kerengőről van szó, mert az nagyban eltérhetett, mint ma is, a hivatalos változattól, emberi-érzelmi oldalt igen kiemelve, szereplők sorsát követve nyomon.

De ha jobban megnézzük, az ókori szerzők is hasonló módon ábrázolták, ami megesett, esendő férfiak s nők, nagycsaládi virágzás, vagy összeveszés, testérharcot követő bukás. Ebből a háziasságból kerekítettek az értelmezők nagy területekre kiterjedő mozgást, jelentéktelen csetepaték sosemvolt hódító hadjáratokká lettek felnagyítva.

És a nagyközönség ezt tanulja igazként már évszázadok óta, berögződtek hősi nevek, sok vélt véráztatta csatamezőn emlékművet emeltek, elborzadunk áldozat rengetegtől. Pedig ha alaposabban utánanéznünk a dolgoknak, megkaparjuk a földet, nem találjuk a sok tízezer csontot, sem a mai Mohácson, sem a gaugamélai síkon a perzsákét.

Dominóelv szerint dől össze e csaták sora, ha mérlegre tesszük feltételrendszerüket, mert kiderül az akkorra és oda vitt esemény lehetetlensége, másik megoldás szükséges. Beszámítva, mily kevés ember foghatott fegyvert, kisebb eltartóképeség miatt, családfői végzés vezetett, fiai sem lázadtak gyakran, s az „én házam: én váram” nem világtörténelem.

Arról keveset beszélünk, hogy jutottunk ide, ma élők, idősebbek, vagy az előttünk járt pár nemzedék, milyen fájdalmakat hordozunk magunk vagy nemzetünk szívében-lelkében örökkéig. Amit nem lehet sosem elfeledni, csak takart módon kezelni, ne ártson fiaknak-lányoknak tragikus emléközön, mikből kijutott nekünk az elmúlt század vadviharai közepette.

Megbocsátás segített elviselni rossz sorsot, de nyilvántartása személyiségbe gyökerzett, bizalmatlanság és bizonytalanság az összes irányban, amely újat akart kezdeményezni. Mert a régi sem volt helytelen, de esztelenség ütötte fel a fejét és támadt rá bőszen hévvel, kikerülhetetlen kényszerek uralkodtak el, az emberérettel játszottak a nagyhatalmak.

Többet nem is kell pontosítani, mindenki már tanulta legalább a történelemből, vagy a családban értesült a részletekről közvetlen, így az igazság mindenki számára jelen van. Mégis úgy tesznek sokan, különösen fiatal korosztályok gondtalanjai, mintha mindig így lett volna, mintha nem hoztak volna áldozatot végsőkéig szenvedtetett, megalázott elődök.

Akiket nemcsak az újjáépítések, vagy az újrakezdések terhe, felelőssége viselt meg, hanem a műlelkesség kényszere, bűnösök ajnározása, erkölcselenség újabb átka. Többszörös tisztelet jár tehát azoknak, akik megőrizték az emberséget, tovább vitték az országot, nemzet boldogulásának feladatát, erőn felül teljesítettek többször és hosszán.

Az már nem az ő hibájuk volt, amikor gyakran elherdálták az eredményeket a nyakukra ültetett vezetőik, túllihegve győztesek kíváncsiságait, kísérletező ukázait. Minderre figyelve kell tehát manapság együtt tovább mennünk az élet útján, keresve legjobb lehetőségeinket, de megbecsülve minden, a jó szolgálatában végzett korábbi teljesítményt.

Mint hangyák sürgölődnek, s mint halak ficáncolnak vízben és parton fürdőző emberek, gyerek sereg rikácsol, sivákol, sikongat, kurjantgat és közben észrevétlen barnul le a bőre gyorsan. Nem tudják, de teszik, hogy királyi mód élnek itt, most, és a forró víz nemcsak gyógyhatása miatt kedvelt volt mindig errefelé, de bizonyára hasonló jó kedvre hangolta az elődeket.

Nem sejtik a történelmi mélységet, nem is feladatuk belepillantani, de nem is tud róla senki, hogy mily magasra értékelt helye volt ez az ókori és középkori világnak. Mert e jelentőségteljeséget egyszerűen ellopták ettől a környéktől, hogy ez vonzotta annakidején a legerősebb hódítókat, hogy központjukká tegyék, innen uralkodjanak.

Nem mellékesen az ásványok a vízben igen jól mutatják a föld belsejének gazdagságát, nemesfémeket is bányásztak itt régen sokat, volt elég kincsük, amiért mindent megvehettek. Tehát a kereskedelem is fellendült, és azt sem tudjuk ma elképzelni, milyen nyüzsgés volt itt, minden talpalatnyi hely megművelve, parkokat látunk ma úgy gondozva, amilyen volt a látvány.

Az embersokaság létrejöttével azonban a sok lúd disznót győz elv tevékenyvé vált, és a valóságos földrengést társadalmi kísérte, nagy háborúk képében, elzárva forrásokat. Nemcsak vizek kifolyását megakadályozva, de a jólétet is, más tájékat felemelve, ahol azonban már csak utánozni lehetett a mi eredetünket, hiába új gazdagság.

Ott nem folynak ki ilyen hegyi vizek a földből, s a hamisság átsüt a hangulaton, sivatag, kőtenger nem terem ennyi zöld áldást, és itt még maradt nyomokból kútforrás felszínre hoz vizet. Ám ne csak a vizet élvezzük, de emlékezzünk nagy idők dicsőségére, hogy innét indult a jólét felé emberi munka eredményessége, és eredetiségünk még most is követendő.

Szavak serege várakozik valahol rejtve benned, hogy mozgósítsd néhány katonáját, vagy festőművészt, orvost, állampolgárát, elvégezni a feladatot, amit parancsolsz. Vagy kérsz, ábrázolni szeretnél, begyógyítani sebeket mosolygó beszéddel, meghatározni a jövőt cserépre írt vezető választással, csak így tudod kinyilvánítani akaratod.

Szóban, esetleg írásban, de ha tettekre is sor kerül, inkább durva megoldás jön szóba, és pofonra pofon lehet a válasz, kard által vész, ki kardot ránt, jobb a békés vitát keresni. Egyáltalán, annyi a világ, amennyit meg tudsz nevezni benne, elkülönítve belőle, és főként kiemelni a kedvenceket milliárd tényező közül, vagy elkerülendő veszélyest.

E beszélőke csodát kevesen értékelik miközben használják, többen rontják, mint akik még gazdagítani is tudják, de azért közös kincs mindannyiunknak, léte magátólértetődő. Ilyenek vagyunk mi emberek, ez természetes létmódunk, hogy kifejezzük magunkat, érzelmek, gondolatok, kívánságok és kérések szoktak megszületni bennünk, s hogy hol? – talán a fejünkben.

De ebben nem vagyunk biztosak, jobb híján mondjuk így, viszont azt érezzük, hogy körülöttünk kering, nyüzsgő a szellemi szféra, befolyásol minket, nem tudunk kitérni hatása alól egykönnyen. Eszmekörök vesznek körül, hálózhatnak be, s szabad felfogást nem szabadossáért emlegetünk, de a mérlegelés lehetőségéért, hogy amit mások sokszor mondanak, ne taglózzon le egyből.

Érvényesüljön a saját álláspontunk, mikor azt igaznak véljük, bizonyíthassuk mind magunk, mind partnereink számára, jöjjenek az érvek elő tarsolyunkból, meggyőzően tiszta fénnel. Bár nyelvvel mondjuk ki a mondatot, főszereplő az elvont tudati képesség, még a hangsorok, betűk is megfejtendők, ami meg is történik, ha valaki figyel ránk, mi életünk fő célja.

Ne érezz csalódást mások miatt, mert ha nem te vagy az esemény mozgatója, főszereplője, várakozás valakik iránt félig vak remény, magadban bízz, ha már kipróbáltad olyan téren. Erre építeni a bizalmat kifelé csak felerészben kezelhető, hasonlóság nyomán, mit az emberekben lenni tapasztalunk, de a különbség még nagyobb lehet, erre is számíts.

Hogy nem mindenki olyan, mint te, még a legjobbnak tartott barát sem, lehetnek rejtett szempontjai, ami miatt tévesen gondoltad részvételét a saját terved kivitelezésében, bután.
Mert ha okos lettél volna, nem elvárásoddal fordultál volna felé, hanem ajánlattal, mit nem lehet visszautasítani, vagy ha igen, be van kalkulálva a továbblépés másfelé.

Amit mérlegelni fog a megcélzottad, s tudván, hogy lemaradhat a lehetőségről, nem kényszert, kérést fog teljesíteni, hanem önérdéket érvényesíteni, hogy mindketten jól járjatok.
És mindez annyira bonyolult, mint ahogy látjuk, hogy a valóságban keveseknek adatik meg veszteség nélkül bevonni másokat, közösnek kikiáltott jövőépítésbe hitelesen.

Főként bátorság kell hozzá átlátó képesség mellé, önbizalom, hogy megfelelő tudásunk áll rendelkezésre, mert korábban kritikusán álltunk hozzá a világot elsajátításhoz.
Önálló vélekedést kialakítva, mivel felismertük, hogy mindenki csak a véleményét mondja, s ez a mondás szerepel valóságként társas viszonyban, egészen a legátfogóbb közösségi térig.

S bátran beleállva az érvényesebb javaslattételbe, többet nyerhetünk, mint akik nem érzik súlyát az állandó megújulás iránti váagnak, amit az emberek jobb sorsukért megengednek.
Megpengetnek bennük a szép szavak inkább persze, de aki nem mond ilyet, lemarad a versenyben, ezért aztán senki sem csalódik szívesen és beszédével legalább kielégít híveket.

Össze-, vagy együvé tartozunk, egyet alkotva, vagy sokat, milyen kapcsok kötnek szorosan, lazán, mi adja sajátos azonosságunk keretét, hol, miként és meddig osztozhatunk közös hazán?
E tíz kérdésre választ nem szoktunk keresgélni, magától adódik, ám külön-külön mindegyik érvényesen ki- és betöltve, ellentétüket feloldja, hogy ellentmondásba egyik sem merít.

Kis és nagycsalád a kezdet ősi alakja volt, egységét szervesen teremtette meg túlélés biztosítása állandó kihívások között, egyesített feladatra alkalmassá érés.
Gondoskodás szeretetté nemesült lélekben, becézéstől tudásátadásig szólt a nyelvünk, kézzelfoghatótól elvontig jutott megértés, rendszeregésszé kerekedett ki életelvünk.

Ehhez aztán távolabbiak is hozzászóltak, előzetesen kiválva anyaközösségből, szomszédi kapcsolatok közvetítettek mindent, ezzel szerevezve tudást egyre nagyobb térről.
És az embercsoportok távolsággal arányban elkülönültek valamennyire műveltségben, táji s éghajlati adottságnak megfelelően, kényszerűen némává válva érintkezésben.

Ám így hamis ellenérdek felütötte fejét, összefogás helyett szétszakadt családi erkölcs, testvér, testvér ellen támadt, közösség egymásra, véres csaták helyén sok kár és áldozat maradt.
A nyelvet szertartásokra kezdték felhasználni, idegen hangzása már nem a népet szolgálta, egyivásúak tömege kimaradt a jóból, lett kevés kiválasztott, felsőbbrendűvé válva.

Árulás furakodott napi teendők közé pazarlás képében, háborús cselekvést szítva, ellentétes oldalhoz csapódtak az emberek, ebből máig táplálkozik értetlenség kínja.
Pedig egyek vagyunk születésben, életcélban, tapasztalatunkat már könnyedén kicseréljük, létünk egyéni személyes boldogulás nemzi, elérhetnénk, hogy össznemzeti egységben éljünk.

Igen elavultnak látszik a világ, ha csak a vívmányok döcögős alkalmazása részéről nézzük, ott is inkább ígéretes oldaláról, mennyi lehetőség marad kihasználatlanul. Ezt hangoztatják ugyanis a feltalálók, ha nem fogadják őket tárt karokkal, nem kapnak csak kevés támogatást, vagy hiába kilincselnek érte, befektetők mérlegelik, megéri-e.

Ők a természettudományban nincsenek otthon, de a társadalomtudóst eljátsszák döntéskor, annak gazdaságtani részét érvényesítik, azonközben saját érdeküket nem feledve. És vannak a kifejezetten csak társadalomhoz értőnek mondottak, akiknek viszont semmi sem drága, olyan ötletekkel állnak elő, hogy a megvalósításuk romba döntené életünk.

Őket pedig a közönségnek kell vagy kellene megállítani, legalább azzal, hogy nem hallgatnak rájuk, de ez sokszor nem megy, mert az ígéretes csábítása felülmúlja a józan ész szintet. Nem is baj tehát, hogy nincs mindenre pénz, bár lenne, ha nem vernék fogukhoz a garast a bankárok, amit tehát nem irigységből tesznek, hogy más ne jusson hozzá meggazdagodáshoz, hanem másért.

A tapasztalatuk miatt, hogy nem szabad hamar dönteni, ki kell várni egy javaslattal, milyen életrevalóságot mutat ellenállásba ütközve, érési folyamatnak is nevezik. Őrült divatokat viszont nehéz visszafogni, dől a pénz valamilyen szektahitű tagoktól, pilótajáték szerűen hatványozódik, mígnem kifulladás, sokan elvesztik befektetésüket.

Vannak aztán a társadalmi mozgások, miket mesterségesen idéznek elő, ámde látszat forradalomféleséget mutat, miközben már rég megvették a főszereplőket színjátékra. És bizony tudunk arról is, susogják a szelek, hogy azért fizetnek találmányért, eldughassák, így aztán áttörés az újhoz várat magára, de higgyünk továbbra is spontán folyamatokban.

Kellő időben lépni könnyed követelménynek látszik, de sokan vannak olyanok, akik még az sem tudják, mit lépjenek, nem hogy mikor, műveltség az élet nyitja, tudás az időt térbe nyitja. Ott látjuk megjelenni a történeteket s a gyorsabb eseményeket, de a lelkünk is folytat ütemezett működést, gazdagodást és érést, majd a hanyatlásnak lesznek végül rohamai.

A kutya ugat és a karaván halad, szoktuk emlegetni, és ez alkalmazható világunk ember nélküli idejére, nemlétezőkként „ugattuk” a Földet, míg az létrehozott minket. Ugyanez vonatkozik a világ kezdetére, hogy előtte Teremtője jól elvult végtelen időben, de véghetetlen szeretete folytán a maga létét másik létezőbe vitte át.

Legalábbis erre gondol az emberiségből talán a többség, de vannak, akik fejtegetik a teremtő nélküli magyarázatot, ugyanaddig jutva, hogy azt a szerepet más veszi át. Például az idő, amely ütemezni képes mindenség alakulást, legkisebb részecske is mindentudó, ha tetszik mindenható, közelebb nem jutunk ezzel hozzá, mármint az igazsághoz.

Viszont az életünket könnyebbé tehetjük, ha mélyebb ismeretekhez jutunk, de akkor meg a saját beavatkozásunkkal okozunk kárt a természetben, magunk ellen kell intézkedni. Inkább olyanok ellen, akik telhetetlenek, pazarlók, kihasználják gyengék védtelenségét, megzavarják a természetes rend közösségét emberek között, időtlenséget hazudva.

Mármint hogy ez mindig így volt, de hát időt történet mögött fejlődés- s hanyatlásként láthatjuk, de nincs megállás, rögzített állapot, kiharcolja az új a helyét, különösen ha az jobb, mint a régi. Ezért kell a bizalom és a hit felhalmozott tudás iránt, tudatosítva ismerethatárt, azon belül üdvözölni ismerős téridőt, azon kívül tisztelni a reményteljességet.

Mivel tartozom? – kérdezzük boltban, szerelőtől, és sok-sok esetben, de azért nem, hogy élhetünk, megszülethettünk, volt egy emberpár, aki döntött a sorsunkról, bár nem tudták, hogy pontosan rólunk. És akik ezen elgondolkodhatunk, tetemes időt tudva magunk mögött már, nem időszerű szinte a dolog, mert nehéz az élet, mint Arany mondja, „reggel s estve öltözni és vetkezni kell”.

Még komolyabb gondjaink is vannak, de azért csak-csak túljutottunk életünk delén, gyerekekkel, sőt, a szerencsésebb unokákkal, itt az idő, hogy az élet rejtelseibe belemerüljünk. Fiatal korban a nagy többség kicsattanó szép egészségét épp az mutatja, hogy nem törődik ilyesmivel, magátólértetődőnek veszi, hogy él, vágyak, törekvések határozzák meg őt.

Utána aztán a szülők tisztelete persze, ami szeretet képében nyilvánul meg ismét legtöbb esetben, de háború s egyéb borzalmak azért tudnak ártó falat húzni nemzedékek közé. Anyagi szükségletek szűkössége a hibás, hogyha annyi se jut, mi tisztességes élethez elegendő, ráadásul ha szülőnk életét tönkretette a történelem, baj, baj hátán jön.

Olyankor nem beszélünk akasztott ember háza táján kötélről, azaz nem lázadozunk nehéz körülmények között, hanem húzzuk az igát, és segítünk egymáson, már a gyerek is dolgozik. És még ott, akkor sem jut eszébe senkinek, hogy ő lenne hibás, hogy megszületett, hogy gyereket vállalt, mert az élet rendjéhez tartozik minden körülmény közt, hogy szaporítani kell magunkat.

Ami nem jelenti, hogy hálát nem kell érezni, sőt kölcsönösen kell, mert a gyerek is betölti a szülő életvágát a folytatásra, mikor ő már nem lesz, s öröm, hogy bízhat felneveltjében. Sokkal tartozunk tehát egymásnak, hazának és világnak, kitöltik, boldogítják életünket létezésük értelmével, örök értékével, s e mindenségért isteni hálával tartoztunk.

Azért dal a vers, mert emelkedett alkotás, van dallama a mondanivalónak, ritmusa, valami természeti képpel kezdődik, mint a népdal, és aztán csattanósan fejeződik be. Ami az eleje és a vége közt van, derűs általában, s még ha szomorú is, tanulságos, olyan tömörítést, sűrítést használ a téma előadására, amit előszóban nem tud.

Ezért kell leírni a verset, még börtönben is, amikor nem adnak papírt és ceruzát, fejben sakkozva ki sorokat, rímeket, s emlékezet felületére íródik, bevésve őrződik. Amint minden ember szeret énekelni, még ha nincs is tökéletes hallása és fahangon szól, úgy verset is mindenki dúdol magában néha, s ha nem magáét, ismert költemények részletét.

A saját az igazi persze, szórakoztató, avagy önbecsülő, rangos úgy fogalmazni meg a bennünk felgyülemelő élményt, nagy örömet és bánatot, váljon emlékezetes alakúvá. Később aztán eme gondoltságra visszatérve tudjuk felidézni a hozzá kötődő képet, szüleink szavai is bennünk visszhangoznak még haláluk után is sokáig, így élnek tovább.

Az iskolában tanultak lényege ugyancsak művészien megemésztődve raktározódik bennünk, s amit nem így sajátítunk el, elveszik, személyiségünk maga egy gyönyörű költemény. Ezért nehéz egymás mély megismerése, hiszen még magunkat sem kezeljük elegendő hévvel, nem tekintünk bele felhalmozott kincseinkbe csak nagyon ritkán, felszínesen kezeljük magunk.

Pedig a világ, tele emberekkel, attól oly érdekes, hogy miként élnek benne a társaink eme adottságukkal, hogy amit kapunk tőlük, hozzánk hasonló, mégis megszívlelendő féle. Többek vagyunk tehát, mint első látásra véljük, ha csak a testi mivoltunkat tekintjük, s mások is, mi is megérdemeljük, igényesek legyünk, hogy életünk dallamosságát versben élvezzük.

A most vagy soha, nem kérdés, hanem biztatás, hogy vágj bele, tedd meg, kezd el, rajtad a sor, ne hagyd ki, s aztán mi lesz, ne törődj vele, mert az indulás lendülete átvisz a lehetséges gátakon. Sőt még a bajt is másképp látod, ha beüt, hiszen utólag is mondhatod, ezt meg kellett próbálni, minden arra mutatott, hogy sikerülni fog, és ha nem is jött be teljesen, élményben fürdetett.

Ha pedig minden összejött, amit el lehetett várni, dupla öröm, hogy volt elhatározásod, és nem csak úgy véletlenül hullott öledbe, nem csak akaratlan esett meg veled valahogy. A döntésig eljutni igen sok munkát jelent előzetesen, amit kevesen vállalnak és végeznek el, pedig olyan ez, mint az utazás, merre, meddig, miként, nem megspórolható kérdés.

Vannak ugyanis életcélok, nemcsak étkezés, ruhaválasztás napi teendői merülnek fel számunkra, amit okos rutin könnyen megold, úgy, hogy aztán már nem kell sokat törődni velük. S aki leragad ezen a szinten, nem lesz boldog egy idő után, avagy unalmassá válik az ismétlődés egysíkúsága, ugyanis abban nincs valódi kihívás, elcsépelt lesz az agyad.

Avagy a lelked, melyet értékes feladatok megoldása tehet fejlődőképpé, mert az a tudat boldogít, hogy egymás után mindent meg tudsz oldani, egyre nehezebb ügyeket is. De csak ha nem kerülöd el az akadályokat, amint folyók, hogy kis lejtéssel futnak tengerig, neked nincs ennyi időd, mászd meg a tornyos hegyet, egyenesen, töretlenül haladj a cél felé.

Mi hát az, ne kérdezd, belülről jön, szól hozzád, vagy legalább jelzi az irányt, őseid hangja és közvetlen felmenőidé, de még a leendő gyermekeid is beleszólnak az életedbe. Hogy kellő időben érh el mindent, ne maradj le a kínálkozó, sőt kötelező alkalmakról, parancsnál több ez, hitteli önkéntelen edzés, minden legkisebb állomása csúcsérzettel jár.

Vannak a menthetetlenek, akiken senki nem segíthet, no, nem halálos betegek ők, hanem az élet kedvezőtlen bonyolultságainak úgy áldozatai, hogy nem bűnösök, de bűnhődnek. Mások gonoszsága miatt kerülnek végleges kilátástalan helyzetbe, és ez nem múlik el fejük felül, hiába követnek el mindent, sőt, a környezetük is belefárad a kudarcba.

Mielőtt nem találkozunk a történetünkkel, mit igen hosszú nyúlt mesében adnak elő, sosem gondoltuk volna, hogy ilyen lehetséges, tanácstalanul állunk előtte, meglepődünk. S hirtelen megörülünk, hogy minket elkerült ez ezidáig, milyen szerencsések vagyunk, eme csapdákból kimaradva, vigyázni fogunk jobban magunkra, ne találjon meg eféle baj sosem.

De miről van szó valójában? – a védtelenség kiszolgáltatottságáról, hogy mennél többet tud elérni az ember, annál inkább rárepülnek az édes értékre, akik erre szakosodnak. Olyan gazemberek, akik bűnöző életet választottak, vagy talán nem, de belesodródtak a könnyű pénz megszerzésébe, mi könnyörtelen eljárásokat rejt háttérben, nem finomkodnak.

Megszerzik például a házad valamilyen módon, kihasználva a kapzsiságát azoknak, kiket le lehet fizetni, nem is nagy pénzzel, hiszen azok a sok kicsi sokra megy elvet követik bátran. Avagy nyugodtan, mert ilyen kis érték után nem szokás nagy költséggel járó nyomozást folytatni, meg aztán hamar elévül a bírósági út választás lehetősége, és befuccsol a jog.

Nem kell mondani, mennyire nehéz elengedni aztán gondolatban ilyen veszteséget, s tudjuk, az emberrablást nem is lehet, a legsúlyosabb, ha valakinek gyereket visz el örökre. Valahogy jobban kellene védeni magunkat, hogy senki, de senki ne kerüljön hasonló, nem menthető állapotba, többet kell tanulni azt, mikor s miként ránthat pokolba minket az ördög.

Hogy mi az emlékezés természete, gyakorlat mutatja meg, tapasztaljuk magunkon, ahogy életünk forog, események és történések egymáshoz való viszonyából ered tartalma. Az marad meg, amit fontosabbnak értékelünk, és ha visszatekintünk, ezt tudatosíthatjuk, mert erős összpontosítással előjönnek a részletek ugyan, de a fővonalat más adja.

Fordulópontok jelölnek csúcsokat, ahová eljutottunk, s a közbenső út nagy munkával telt, melynek irányát szintén jól eszünkbe véstük, mert dédelgetett a kiindulás, ha eredményes. Így aztán a gyökerekhez a családi beszéd vezet vissza bennünket, apánk a háborúban, anyánk az ostrom alatt, előtte fiatalok voltak ők is, vágyakkal telve, felszabadultan.

Sőt, a nagyszülőknek is volt korábbi élete, sok jó tanácsot foglaltak mesébe nekünk, figyeltünk és oda képzeltek magukat, abba a világba, részesültünk belőle gazdagon. Nohát, aztán az iskolák fokozatai is adták a múlt otthonos érzetét belénk, mitől úgy szoktunk társalogni királyainkról, mintha ott lettünk volna a trónteremben s csatamezőn.

Mindez kemény feladatot képez számunkra most, megfelelő szűrést végezzünk ezernyi adat között, csak olyat engedjünk az emlékezetbe, ami fényessé építi, érleli a lelket. A miénket továbbiakban és hallgatókét, legyen saját, vagy szomszéd gyerek, tanítók is vagyunk mindnyájan, nemcsak földönfutók, hivatást kell vállalnunk a közösség tudásáért bátran.

Fenntartva vívmányokat, tudni róla legalább, ha kiment divatból, ne vesszen el végleg semmi, amit ember jó céllal alkotott, s rossz bélyegét érvényesíteni tovább, elkerülendő. Valami ilyesmi tehát eszünk természete, ha a megtörtént megőrzésére vonatkozik, nem lehet megúszeni felelősséget e téren, viszont jól segítheti önértékelésünket.

Alapállásból becsületes mindenki, de hogy miként értelmezi teljesítés során, azaz pontosan mit és hogyan csinál érte, nem tudjuk, nem látunk bele senki lelkiismeretébe. Az mindenben sajátos, csak rá jellemző, mert egyénileg sajátítjuk el, neveltetéssel és élettapasztalat során alakul ki jobb estben, mert azért vannak gátlástalanok is.

Így aztán ne csodálkozzunk, ha közmegegyezést valaki felrúg magatartást illetően, és neki belefér a tisztességességbe olyan is, mit mi a világ minden kincséért nem tennénk. Ilyen eset is van tehát, nem kell ecsetelni, sőt, egyre több lesz, midőn más kultúrából jönnek hozzánk már nem turistáskodni, pénzük költeni, ellenkezőleg, olyanok, akik ránk szorulnak.

Fontosabb azonban egyelőre megragadni azt a jelenséget, amikor a közéletben találkozunk eltérő értelmezéssel hitünk tekintetében, hogy mit tartsunk megengedettnek. Beletartozik a tartalmi vonatkozás is persze, de jobban borzolja az idegeket, ha azzal találkozunk, hogy mást tesz, mint amit mondott, vagy nem mondott igazat, de emelt fővel marad.

S aki nem tud mit kezdeni vele, más táborba tartozónak érzi magát, mint azok, akik de, igen, sőt benne látják az új reményt: megtagadja a régi rosszat és megújulva hoz megoldást. És rásüti a bélyegét a másikakra, hogy maradiak, elavultak, és feleslegesen aggódnak, csupán nem látnak át a szitán, tehát megvezetettek, képtelenek jobbra váltani.

Szó sincs tehát itt már erkölcsi megfontolásról, tevékeny elemek, aprópénzre váltott elvek jönnek elő, és ez ebben a fájó, félelmetes, hogy a rövidtávú gondolkodás eltévedhet. Feladja évszázadok óta érlelt hagyomány előnyeit a pillanatnyi sikerért, mi csak neki s keveseknek jó esetleg, alapvető eljárást foganatosítva a rossz irányba.

„Az emberfaj sárkányfog-vetemény” – Vörösmarty szép, de megrázó hasonlata szerint, amivel értelmetlenül kegyetlen harciasság kemény következményére utal, hogy azért „nincsen remény”.⁶³⁸ Meg is ismétli nyomatékkal, mit az elbukott szabadságharcunkkal indokolnak verselemzők,⁶³⁹ borúlátóságát magyarázva, mentegelve, mintha háborús megoldás természetes lenne.

Mintha számolgatva, mérlegelve erőviszonyt, hozzá sem szabadna fogni, bele sem vágni, mint Széchenyi javasolta Kossuth ellenében, s ha mégis megtörtént, hitünk remélte jó végét. Vállalva az áldozatot lelkesen, nem félve leveretéstől, előre menekült rút igából, a nemzeti csapdából, mit nekünk állítottak a haladásunk ellen összeesküdt hatalmak.

A nyomást fenntartva elvesztett harc után tovább, nem lemondva róla, emelkedett értékéről, aminek az lett a jutalma, hogy a kitartás meghozta gyümölcsét, de csak sokkal-sokkal később. Költőnk is tovább látott napi keserűségen, és azok reménytelenségére figyelmeztet, akik a győztes oldalon állatias ösztönt működtetve nyernek teret, rombolva emberséget.

S felmutatja a vigasztaló fényt ezenközben, hogy mi vagyunk a jövő reménységei, akik kivetjük a gyilkos gyakorlatot magunk közül, ne keveredjünk velük, ne sárkányosodjunk el. Nézzünk magunkra mint növény- s állati képesség gyűjteményére, fokozódására, különös világ alkotójaként, mit istennek ajánlunk, beteljesítve szándékát, ha jól olvassuk azt.

És hogy jól tudjuk, akik tömeggyilkosság árán jutnak hatalomhoz, majd azt rettegetve tovább uralkodnak, éppen ellene mennek isteni akaratnak, ha ellenkezőt állítanak is. Ameddig kimondjuk, hogy „nincsen remény”, addig van, még akkor is megbocsátva az elkövetőknek, ha bosszújuk vérlázító, hogy kitöröljük az emberiségből a hasonló eljárást végleg.

A tájékozódás rangsorában első helyre még mindig az olvasás teendő, maradandót inkább írásban közölnek velünk, s megemésztve is így lehet legjobban tanulság, tanítás, adat. Helyre tenni a többi között igen fontos, beilleszkedjen ama összefüggés rendszerbe, mi kialakult bennünk éveink során tudás tekintetében, vagy ha kirí onnan, az is jó.

Mert vagy újat hoz, vagy cáfolandót, feladatot jelent mindenképpen, és éppen ez lesz a többlet, hogyha elvégezzük, amivel fejben gazdagabb, lélekben biztosak leszünk, ez tehát az előny. Ezzel szemben, ha mindezt mozgókép közvetíti, persze hangalámondással, és bár az is tömör megfogalmazás kell legyen, fegyelmezett is, hogy beleférjen adott keretbe, más az eredmény.

Ott minden készen kapott, megnevezve szereplők, tárgyak, tájak, eszközök, események és egyéb ábrázolás, meg hogy mi történik éppen, és a szándékot kinyilvánítani jelentésében.

⁶³⁸ Vörösmarty Mihály: *Az emberek*. <https://mek.oszk.hu/01100/01122/html/vers0307.htm>.

⁶³⁹ Helytelenül, hiszen a verset 1846. május előtt írta.

De ez utóbbi rejtett is lehet, nincs kimondva, ami vele a legnagyobb veszély, azazhogy úgy befolyásol, észrevétlenül, amit senki nem ellenőriz, lelkülete ellenséges lehet.

Nem így a harmadik befogadási mód, mikor közvetlenül beszélnek hozzánk, szüleink csak jót akarnak nekünk, gyerekkorban a bizalom kulcs a megértéshez, elsajátítjuk világunkat. Aztán mi is megszólalunk, ismertetve saját elképzelésünket, minek visszajelzéséből, azonnali értékeléséből erősödik vagy gyengül önértékelésünk és önbizalmunk.

Ezt még fokozhatjuk magas szintre emelt vita segítségével, abban részt venni, netán győzni, külön élmény és nagy meglepéssel tölt el, hiszen volt értelme sok – tudományos – munkáknak. A valóságban nem ilyen tiszta e folyamat, már kiskorban is olvasunk mesét, és vitatjuk, amit kérnek tőlünk otthon, az iskolában, így alakul jól valóság és képzelet viszonya.

Nyári eső – milyen jó hasonlat mindenre, mi lételeti, vidám és reményben fürdik, mint a táj napfényben, felszárítva a nedvességet és új kezdetet jelentve vég jelenléte nélkül. Ahogy a gondolatainkra is jól jön néha egy hirtelen zuhany, közbeszólás, örömteli, vagy búsabb élmény, rendbe tesszük magunk, folytatni komolyabban, hitelesebben, vagy könnyedebben.

Életfordulatként nevezzük az események sorából kiemelkedőket, mintha csakugyan fordulatot hoznának, viszont az a jó, amikor az azonosságot segítik, tartani irányt. Mint áztató eső, megszakít napsütést ugyan, de annak hatását erősíti tovább, így aztán zöldell a növényvilág, mi étke lesz állatainknak, nekünk is, javunkra válva.

Nincs ennél természetesebb, mégis fanyalgókat hallunk lépten-nyomon, hogy a nyár nem arra való, nem azért fizettünk a nyaralásért, hogy szobafogságban töltsük az időt, haszontalanságban. Pedig éppen a hasznosságát kellene látni a borús, felhős időnek, ami ráadásul még észszerűen is kezelhető, minthogy valahol mindig lenni kell párának, állandóan fölszáll.

Víz, azaz tenger a Föld túlnyomó felülete, felesleges vélemény megerősokolni az Isten teremtette világot, vészes hatást okozna, ha károsó kívánság teljesülne. Látunk is nemkívánatos következményeket, midőn a beavatkozás nagy méreteket ölt, az állat nem taposta legelő sivataggá válik, savas eső esik, fullaszt a levegő.

Maga az emberélet inkább természetes, bár mesterséges világ vesz körbe bennünket, viszont azt is az anyagi valóságból építjük ki és fel, igaz törvényszerűségeit megismerve. Ezt a megismerést ne keverjük össze létünk alapvető összetevőivel, és boldogok lehetünk, örülve nyári esőnek, a téli havazásnak, mindig újraéledő sorsunknak.

Nem szokás gondolkodni róla, mi visszahúzó és mi a felemelő, előremutató, hanem tenni a dolgunk megszokott módon, és a jellem kidomborodik eredményben aztán utólag. Ki milyen színvonalon tevékenykedik, annak tehát erkölcsi vonatkozása is van, sőt épp az a fontosabb, minthogy a siker csupán erő vagy gátlástalanság megnyilvánulása lenne.

S mindebben nem is annyira az iskolában és könyvekből tanultak befolyásolnak minket, hanem a mintakövetés, jó vagy rossz példa hatása, de úgy összegződik bennünk, hogy nem tudunk róla. De aztán egyszer csak kitör belőlünk a válasz, valamilyen nem szokványos esetben, de akkor sem látjuk a fától az erdőt, magyarázkodni kezdünk, hogy mit miért tettünk, illetve nem tettünk.

Ugyanígy elismerést kiváltó teljesítményt sem tud igazából senki ellenőrizni és újra követni a hozzá vezető lépések garmadáját, csak kiemelni fontosabbakat. Szinte elkésztő ez tehát, hogy nem vagyunk a magunk birtokában, a híres önuralom valahol hibádzik, valamiként hiányzik, mert több nemzedék együttműködve ad magtartást.

De hát ez természetes volt a régmúltban, bár a szétrombolását szabadságnak, s így haladásnak, fejlődésnek állították be, ámbar csupán a kötelekek meglazulása volt, védelemé. Azé, mely megőrizte új, fiatal népesség legjavát a tévelygéstől, zsákutcáktól, avagy labirintusokban tekergéstől életkezdet során, folytatva a hagyományt, a jól beváltat.

Ily összefüggésben van értelme szavak mögött meghúzódó fogalmakat teljességükben és építőleg megismerni, befogadni, felszín s megtévesztő szólamok mögé látni okosan. Így forr össze, egyenesedik ki, múlt, jelen és jövő, örökségünk, akarunk s életünk, hogy tényleg nem kell majd minden lépésünket mérlegre tenni előbb, vagy szégyenleni, megtagadni utóbb.

Kihívás, kihívás hátán, nem győzzük végezni, nem is a mi dolgunk, nézők vagyunk többnyire, de nem langyos szemlélők: versenyzőinkért szurkolók, tőlünk ügyesebbeknek lesz megbízott szerepe. Kihívó és kihívott ugyanaz, kölcsönösen lépnek a megmérettetés színpadára, csapat-sportok esetében alakul ki leghűebben a régi csataterék békés felidézése.

Van itt is harc, kemény belemenés, de úgy van a szabályrendszer kialakítva, sérülés kizárt, ami azért mégis megesik, s nemcsak egymásnak okozhatják, a test is felmondhat szolgálatot. Ezért aztán a versenyre felkészülés lesz az igazi munka, hosszadalmas, és szakszerű kell legyen, eredményezze az elsőséget, mert csak azt díjazzák igazán, többiek futottak még.

Ami nagy igazságtalanság, mást érdemelne a résztvevő gárda, hogy szinte elfelejtik, ha nem ők nyernek, vagy nem ő tartja a világcúcsot, kárpótlásul az élsportoló életmód szolgál. Mert nagyon meg vannak fizetve, ha bekerülnek bűvös körön belülre, mi határát tehetség által keltett várakozás miatt átléphetik, s hogy ottragadjanak, nagyot kell teljesíteni.

Azaz hivatásszerűen sportolnak az ilyen kiemelték, nemzet s állam tenyerén hordozza őket, és emiatt elszállhat velük a világ, gyenge hozadék sem ingatja meg állásukat. Jobban mondván, ilyen is előfordulhat, mert az ellenérdekeltségben társakra lelnek, mester s tanítvány alacsony színvonalát elrejtő az intézményesség megcsontosodott háttéré.

Ahol e versenyhátrányt sikerül felszámolni, szárnyal a sport, jönnek az eredmények, hulláma magasra csap, hogy aztán aláhullva átadja másnak a helyet, új nemzedék lép a porondra. Mi pedig rajonghatunk, örvendve-búsulva az egyszer fent, egyszer lent törvényszerűségnek, csalni is szoktak azonban, de éppen ezért szép minden nehézségen úrrá lenni, s győzni vita nélkül.

Ha orrvérzésig hajtod magad, még minden rendben, hiszen az azt jelenti, képességed határát feszegeted, de ha nem állsz meg, kimerítet a készletet, mit előtte gazdagon felhalmoztál. A túlfeszített húr ugyanis elszakad, benned is megpattanhat valami, lankadhat a hit, hogy értelmes, érdemes csúcsra járatni erőt és figyelmet, rámehetsz, állj meg, pihenned kell kicsit.

Vagy újragondolni az elképzelt jó menetet, munkádat, talán még hivatásod alapvető elhatározásait is, különösen ha a családotért teszed minden lépésed hüen. Kettős a felelősség, helytállás folytatása mellett magad egészsége, lelki épsége a nagyobb tét, mit nem tehetsz kockára veszélyesnek tudott alkalmakkal, ha nagy lenne is a hasznunk.

Éppen arra jó a tapasztalat gyűjtés, tudás növekedéssel jár, erkölcsi tőkéd gyarapszik, olyannyira, hogy szinte már csak kamataiból élsz, nem első sorban haladsz, az fiataloké. A tiéd háttérből irányítás feladata, megalapozott terv előadása, átlátni felszíni szitán és mélységi összefüggésen, bölcsességgel spórolod meg hiányzó nyers erőd.

És főként leszoksz a fitogtatásról, legyen az testi vagy szellemi kihívás, versenyeztél te már eleget korábban, mikor még azt hitted, hogy úgy lehet célt érni, birtokolva győzelmet. Ami ha nem is illúzió, de megtévesztő túlzás volt, mert másnap is felkelt a Nap, nem oldott meg semmit, ha valakik fölé kerekedtél, kellett dolgoznod tovább, s nem ismerték el vereségük.

Az együttműködés mutatkozik tehát a legjobb megoldásnak az életvitelre, elismerést közös eredmény, vívmány vívhat ki vitatlanul, ahol az egyénnek nem kell megszakadni sosem. Hanem belesimulni a közakartba, mit nem a jelen mutat fel, sem saját terv, hanem régi hagyományos, közmondásszerű ismeret közöl velünk, ha figyelünk tisztelettel emberségre.

Egyesíthető-e a lélek minden ember között, van-e út egymáshoz legrejtettebb gondolatok talaján, s ki végezheti el emberfölötti módon, vagy ha anélkül kell, mégis, ezt a munkát? Mert hogy el kell, az bizonyosság, mindenki látja, hogy szükség van rá, végveszélybe kerültünk mára, midőn olyan vészterhes folyamatot nincs, aki megállítson, ami pusztulásba dönt bennünket.

Nemcsak a legmagasabb szintű tudást fordítják emberirtást végző fegyverek fejlesztésére, de már napi gyakorlat lett szereszt a földön a háború rutinszerű cselekvés kényszere. Amihez előerőt helyiek adnak, de az eszközöket a világ azon része, hol eddig a fegyverkezés mellékes rossznak számított, most viszont felemészti az erőforrásokat.

Még az űrtechnikát is erre a célra kezdik kizárólag felhasználni, s olyan biztonsági részek nyílnak az eddigi védelmünkön, hogy nem kiszámítható, következmény hová vezet. Mikor és hol szakad el a félelem cernája, s lépik meg a végzetes lépést világhatasztrófát okozva, felhasználva poklot hozó arzenált, hogy utána nem lesz menekvés senkinek sehol.

Éppen e nagy fenyegettetés létrejötté az ok, ami a bizonytalanságot okozza, a kérdést, hogy alkalmasak-e a világ vezető hatalmait irányítók szent feladatukra. Akarják-e egyáltalán a békés megoldást, amikor folytatódik, de másképp, ésszerűen e gyönyörűség, embermilliárdok dolgos és fényes élete, vagy romba dől minden hit és vágy.

Tudatosítják-e vele, hogy többről van szó, mint az ő kicsinyes érdekeikről nagyegészhez képest, s arra nincs joguk, hogy az emberi mindenséget kockáztassák, gyászba borítva létezésünket. Meg kell tehát mozdulnunk egyénileg, kicsiként az álnagyok között, akik már leszerepeltek, hallatni a hangunk, kiállni a békéért, és lélekerővel javítani meg világszellemet.

Lezárt, nagy mondanivalóval rukkolnak ki nemcsak a költők, de a legegyszerűbb emberek szintén, amikor kinyilatkoztatják bensejük dédelgetett, vagy igen nyers mondanivalóját. Magukban hordozzák régóta talán, estleg csak most jutott eszükbe, de úgy fogalmazzák meg, hogy változtatni rajta ne lehessen, álljon meg ahogy van, s tetszésnyilvánításra számítanak.

Persze ez azért van, mert hasonló szinten lévő társaknak beszélnek, írnak, mint amilyenek ők, felfognak legelvontabb költői hasonlatot, vagy nem vesznek zokon durvára sikeredett szót. A két szélsőség között, tehát a legmagasabb és legalacsonyabb által közrefogott széles mezőn sem igen mutatkozik ideálisnak tartott észjárás, mi nagyon kívánatos lenne.

Olyan beszélgetésről, megszólalásról van szó, ahol nyitott a megcélzott végeredmény, hasznos tanulság levonása, s összerakása inkább a résztvevő felek részéről, esetleg többektől. Pedig én emlékszem ilyenre, igaz, közeli rokon részéről, aki, most látom, szerethetett engem nagyon, hogy megengedte betársulni az általam tudottakat igazság keresésbe.

Talán ezért hiányzik ez nekem olyannyira, szeretetteljesség árukapcsolása miatt, ne csak képességünk kihasználás legyen virágzó, de elismerés származzon belőle. Mert mi más a szeretet, mint a legnemesebb hely biztosítása megunk mellett a világban, nem érdemtelenül persze, de azt nem lehet másként, csupán feltétlen odafordulással bevonni.

Egyenrangúnak tartva a másikat, a többit, és tudománnyá érlelni közös ismeretek töredékeit, és több szem többet lát alapon nem idő előtt lezárva kutatást tévhitben. Mert nem merev ragaszkodás kevéshez tehát, mi jól visz előre, hanem a sokhoz hozzájutás megszervezése, nyitottság mások felé, hogy én elmondhassam, de őket is beszámítsam közben.

Világtörténelem – van-e szebb s nagyobb fogalom, mi emberre vonatkozik, annak egészére, az emberiségre, évmilliók régiségből, milliárnyi lélek egyedülállóságára.

Csoda, hogy vagyunk, isteni magasság záloga, tudva, nem tudva róla, de mindenséget is beleértve, valóságátalajon nőtt képesség munkál bennünk, szellemi alkotásig eljutva.

Ami magátólértetődő egyszerű ember számára, de bonyolultsággá kuszálódik az elfajult rosszakarat szándékában régtől, ám nem a kezdetektől, s ez vigasztaló tényünk. Reménykeltő a reménytelen küzdelemben a jogainkért, hogy különálló személyiséget fejlesztve sajátítsuk el a természetet és egyénileg boldoguljunk a közös térben.

S hogy családban felhalmozott örökség szabadon folytatódjon, új nemzedékek hozzáadását is elismerve, öt-hat rétegéről szóljon az emlékezet, és békés tevékenységről inkább. Ne harceszközöket emberbe mártók, vérontók legyenek hősök, történettárggyá téve őket, hódítást isten-tetszőnek beállítva, hanem a kis tetteket végrehajtók, napi dolgozók.

Akiknek az ételeinket köszönhetjük, még finomságokat is a szükségesek mellé, ne legyenek elnyomva a kegyetlenség oltárán, feláldozva, ha kell a hatalom érdekében. Mert aki csak erőszakkal tud kormányozni, nem ismeri a világtörténelmet, melyben sokkal hosszabb ideig tartott a békés építkezés, mint embertelent módszerévé tevő korszakunk.

Ki is marad bolygónk lakosságának túlnyomó része történelmi emlékezet intézményes kezeléséből, s helyi emlékezők elhalván, netalán végleg kitörlődik az ő szerepük. Esetleg pótolhatatlan kárt okozna nekünk, soha nem látott számban élőknek, egyszerűbben megoldott feladatot, embermaradványt tovább nem eredetiben fenntartva, legyünk résen!

Divat a világ legrégebbijét, legnagyobbját és legszebbjét kijelölni, emlegetni, minden olyan területen a túlzófokot használni, ahol van lehetőség mennyiséget megmérni. Aztán hogy ennek mi értelme van, kevésbé kell igazolni, valahogy egyből elfogadják az emberek, „a népek”, szenzációkén találják, de bizonyára nagyobb üzleti haszonnal jár.

S érdekes, hogy a világ legokosabbja inkább csak viccekben fordul elő, a minőséget nem igazán lehet ilyen beállításban előhozni, de azért az észtornára vannak példák. Lehet szakmák és tudományok területén is versenyezni, s ott már igazán mérhetetlen a végeredmény, bírálók egyéni ízlése közrejátszik a győztes megállapításában,

ha a kiírás, feltételek között szerepel találékonyság, egyéniség belevitele a megoldásba, eljárás termékbe, különben az igen-nem válasz kevésbé lenne izgalmas. De hogy nincs egyetemes mérce, a világszépe választás mutatja, ha korszakokra lebontjuk, elképesztő látványt nyújtanak korhű fényképek, mekkora változáson ment keresztül ideál.

Újabban férfiakat is választanak ilymód, és aztán az ízlést elkezdtek alakítani, színesbőrű hölgy is megjelent már a színpadon, valamint a telt idomoknak búcsút intettek. Még nagyobb egyoldalúság jellemzi a fejlett világ előnyét kidomborító felhozatal, ezt elintézte magának a világuralom békés, kereskedelmi útját használó sereg.

És itt már Európa is fellép Amerika ellen a sokszáz éve alapított sörgyárak és egyéb üzemek, márkák esetében, miket aztán japánok s kínaiak koppintanak le. Egyre kevésbé lehet tehát már mennyiségi mutatókkal sikert aratni, egyedülállót, megismételhetetlent még díjaznak „a népek”, és kíváncsian várják új elkábításukat.

Felület, burok határolja a testet-lelket, vagy éppen hogy hozzá köt, kapcsol környezethez és társassághoz, életfeltételekhez és szellem hatásához ránk, akik enélkül senkik vagyunk. S tele vagyunk kapukkal, résekkel, hol ki-be jár a világ velünk foglalkozó része, emésztett eredménye, mert nemcsak befogadunk, de ki is adunk magunkból, hogy egyensúlyban lehessünk.

Néha már „sok van belőlünk”, néha nem eleget kapunk, figyelünk kell a hozzáállásunkra és a megítélésünkre, amit elősegíthet, ha beilleszkedünk természetes közegbe. Ez pedig a kisebb-nagyobb közösségünk, kezdet és folytatás terepe, mind nagyobb számosságban és minőségi fokozatokban, hogy már csak a fogalmi kezelésünkkel tudjuk megragadni.

A természetesség a családon túl is megvolt az újkor előtt, Mátyás király megréfkálta a juhászt az asztalánál, de nem fogott ki rajta, kanál híján cipóhéjjal kanalizott levest. Ilyen közvetlenség régóta ismeretlen az irányítók és irányítottak között, kevés képviselője a tömegeknek eljártssza ál jó szerepét, mintha helyettük dönthetne sorsukról.

Azt azonban a valóságban másként rendezik, leosztják, kivezetik közösségi szintre az eleve meghozott intézkedést, elfogadni lehet, tiltakozni is, megmásítani nem. Középkori külső ellenséges támadások miatt fenntartott hadseregek ugyanis tovább az állam rendelkezésére állnak, most már a belső lázadás elfojtására, nincs menekvés.

A testén érzi a tüntető a gumibotot, könnygáz behatol pórusain, megalázottan a lelke, s még csak el sem gondolkodhat arról, hogy ez másképp is lehet, mert nem tanították meg rá. Emberi méltóság hiányát kell tehát előbb orvosolni, magunk s mások megítélésében, mindenséget felfogóként vagyunk valakik, de csak együtt többiekkel, s ez egyenlőség parancs.

Mintha misztikát ezotéria váltana fel manapság, mindegy a körítés, a túlvilág a lényeg, ahonnan a befolyásolás érkezik, de az alkalmazkodás hozzá hasonló, mint rég. Illetve nem, mert ma figyelmeztetni kell arra, hogy figyelni kell eme külső és belső jelekre, a bennünk megszólaló hangokra, nyilvánvaló megmagyarázhatatlanságok hasznos voltára.

Mert ez inkább a gyakorlat, az ígéretés, hogyha őrre bírod magad, aki ezt előadja neked, jól jársz, elkerülheted a bajt, s bejöhetsz, ami ily odaadásod nélkül elkerülne. A magatartás javaslat forrását csillagok állásának igen pontos meghatározása, vagy hasonló módú jóslásokból vett tananyag szolgáltatja, de nem nagyon szokás megjelölni.

Mármint a pontos levezetés bizonyítékát, ami gyakorta nem több középkorból örökölt megállapítások felmelegítésénél, vagy továbbfejlesztve a mai kor ízlése szerint. Szép-szép e kritika, no, de honnan van e téren bizonyosságunk alapja, azaz nem világon túli hatások keresésének nyugalma, hogy nem maradunk le semmiről, s veszélyek se üznek?

Hát, nem másból, mint a műveltségügyetemes eredményes működéséből, hová tanítást bejuttatni világváltozás okán lehetett, jó példával járva elől isteni ügyekben. A jó megoldások felemelése lelkiek terén is megtörtént, korlátok s lehetőségek mérlegelésével kijelölve hihetőt és hihetlent, bizonyosságokban elmerülve.

Ezt bontotta meg, zilálta szét egyenlőségi egyensúlyt tagadó eszmei fegyverkezés a természeti szűkösség megtapasztalásakor, a kétségbeeséstől hamis túlzásba esve. S lett a túlélés kényszerű magamentéséből mások áldozattá tévése, s ennek eszméjét azóta égi magasságokból vezetik le, mi tudva-tudatlan, ma is ezt a célt szolgálja.

Hú, de meghatároz bennünket, hogyha hagyjuk, hogy meghatározottak legyünk, lényegében bármi által, mert ha nem is sorsszerűnek érezzük a körülményt, valami avított kényelem ejt foglyul. S ha nem is lázadni kell, de nem kell elfogadni legalább – különösen nem lemondva másról – az adottat, a szembejövőt, fennállót úgy, mint megmászhatatlant, amihez nem szabad nyúlni.

Hiszen életünk sorozatos változást tart fenn, az benne az állandóság, másként is érezzük magunkat minden nap, és a világ körülöttünk újabb és újabb arcát mutatja figyelmünknek. Éppen e figyelem lankadhat el, s kimaradunk a valódi folyamatból, ahol tőlünk sokkal több függ, mint nem, azaz nem megengedhető üres járatná tenni akarattalanul életünk.

A lényeg tehát, hogy mi legyünk meghatározók, irányítók, ha rólunk van szó, a Nap is másként süt arra, aki élvezzi a fénysugarakat, borús ég pedig gyönyörű felhőkből áll össze. Az életnek célja s értelme van, előbbiből jön utóbbi, azt pedig ki kell tűzni alkalmas időben, ha kell, percenként, de a hosszútávú kimenetel az eredményért szintén gyakorolt.

Gyakorlat kell legyen apró és nagy dolgokban a tudatos tervezés, részvétel a létezésben, nem elszunnyogni feladat és kihívás elől, de elől járni vállalkásban, kockáztatni is. Mert alig lehet veszíteni, ha tisztában vagy az értékeiddel és a viszonyoddal mások irányában, és mindent a helyén kezelsz, ugyan nem jósolsz, de előrelátod, mi bizonyosság.

Az pedig tőlünk elég függetlenül történik, de mibe beleszólásunk van, hallgatni fog ránk, a kettőt sose keverjük össze, s ne dühöngjünk a nemkudarcon, ne örvendezzünk nemgyőzelmen. Mindez megfelelően helyénvaló korszakos tapasztalat közepette értendő a maga természetességében, mihez hozzájárulunk, ellenkező eset bukásán ne csodálkozzunk.

Körülötted vagy szól a beszéd, vagy hangtalanul hat rád, nem is tudsz róla, csak mikor közlekedel és valaki hangosan telefonál, tájékozódasz akaratlanul beszélt gondolati színvonalról. Ami sosem magas, mert általában csak vissza köszönteti, büfögi kicsit megemészti a közéletből hallottakat hírekben és család, környezet beszélgető társaitól vett.

Bár nem kérted és zavar valaki magánélet nem titkolt részleteiről beszámolót soká nem odafigyelve is elviselni, nem teheted, hogy odaszólj, hagyja abba, vagy tegye halkabban. Aztán jönnek sorban megtörtént események, ami bárkivel előfordulni szokott, akként van részletezve, mintha mindenki mást érdekelne, aki hallja, s ha túlsó fél leteszi, hív újat.

De ez még hagyján, ha a túlsó oldalt nem halljuk, mert olyan is van, hogy lusta füléhez tartani a készüléket, kihangosítja, és egészben részesei vagyunk a társalgásnak óvatlan. Sokmindent megtudhatunk folyó munka avatott szakijaitól, esetleg gyakorló eljárás-megoldás kialakulásába kapcsolódhatunk be rejtett módon és már eredménnyel titokban.

Azzal is találkoztam, párkapcsolati kérdést vitattak meg így hangosan, egy vagy kétoldalún, belemerülve mélységekbe (magasságokba nem), emberi érzés határait feszegetve bőszen. Igazi elméleti vitát még nem hallottam vonaton, buszon, villamoson telefonálva, minek két oka lehet: alkalmatlan környezet és a szemtől-szembe mivolt is igen szükséges.

Mindezt nem tenném szóvá, legalább magamnak, ha a nép nem utazna némán ülve egymás mellett, és nem ismerve egymást nem kezdeményeznének társalgást, még hosszú úton sem, nem kíváncsiak. Most már fő ludas ebben az okostelefon, azt nézik legtöbbször, kizárva mellettük külvilág, közben azt vélik behívni (vagy csak szórakoznak), ám ezzel lemaradnak hasznos közvetlenségről.

A Föld kétharmadát víz borítja, mégsem hívjuk Víznek, sőt szárazföldet mondunk, de nedvesvizet sosem, sőt kinevetjük a kettőzödést, hisz feleslegesnek hat, hát érdemes megvizsgálni. Meggondolni, mi lehet oka e kitüntetett helyzetnek, és könnyűnek látszik a válasz, gyűjtőfogalom a Föld, amely égitesten földet s vizet egyaránt találunk, ráadásul földön élünk.

Igaz, a víz életető elemünk, és szeretünk benne lubickolni, sőt belőle származik az élet maga, megkülönböztetett mint közbülső halmazállapot szilárd és a légnemű között. Tengeren és folyón a szállítás is kedvezőbb volt már a régi időkben, a hajó úgy siklott a vízen, ahogy még kerek kocsis sem tudott, azaz kisebb erő árán sokat nyertek vele.

Talán e kényelem miatt használták még olyan sokáig, szinte kizárólagosan, gátakat, zsilipeket kiépítve lépcsőzetes útért, amivel lóvontatás sem tudott versenyezni. Így hát a robbanómotor előzmény gőzgépet csak a modern korban találták fel, s vasutat hozzá, inkább fordítva van: e találmányoknak lehet köszönni modernitást, a mai világunkat.

Mert közben megtörtént a tudásfelhalmozásból származó minden áldás érvényesítése, és sokkal nagyobb arányban lett mit átadni, szállítani, s ez igény szintén előhívta a felfedezést. Közben kiderült, bolygónk bolygó, nagy gömbfelület, s van mit felfedezni rajta távol, az addig kicsi világot felváltotta a sokkal nagyobb, az emberek által lakott egészét bejárták.

Erre kezdetben tengeri út volt továbbra is alkalmas, majd a vasutak földrészeket szeltek át, és a levegőt is meghódítottuk, s mára a világűr az új közeg, az végtelent jelent. Súlytalanságot, midőn minden életfeltételt saját magunknak kell megteremteni, de földi körülmények maradnak a követelmények, mert a Föld a mi teremtőnk, istent is itt alkottuk.

Minden, mi szép, a lélektől lett olyan, minden, mi rút, szintén, s ha megérted ennek kettősségét, a boldogság és boldogtalanság kulcsát tarthatod kezdedben-eszedben, és a szerencsére rálátsz. Lélek közvetít testi adottság és szellemi elvárás között, az anyag elrendezettségét vezérli, benned s a világban, egyúttal képét is tartalmazza számodra és bárki számára.

Ettől oly csodálatos a természet, mely minden zegzugában tükrözi a rávetített tudat értelmezését, és oly remek az ész mibennünk, hogy képes mindezzel elviekben foglalkozni. Kimondott nevekkal különböztetjük meg e sok résztvevőt és összefüggésüket, osztályozzuk tulajdonságaik szerint, de gyakran tévedve, és bővítve javítva megállapításunkat.

És eme cselekvésünk, belefeledkezésünk a világ dolgaiba, csak ránk, emberekre lett jellemző, újraépítjük elméleti szinten a valóságot, gyönyörködünk benne, vagy épp nem. Bármiféle viszonyunk hozzá eredhet tehát tőlünk, ezért e viszonyhoz viszonyulásunkat megfejtve, tisztán látva, máris könnyebb elhagyni belőle faladó gyengeséget, s élni erőt.

Ezt úgy fogalmazzuk régóta, e hozzáállás alapvetését, hogy isten bár nem alkothatott rosszat, de a jó fennmaradásához állandó tevékenység szükséges, odafigyelés árja. Így hát ne ugorjunk ki bőrünkbeli örömeinkben, ha szerencséseknek, azaz hibátlannak látjuk magunkat, inkább vigyázzunk szerényen ez áldott állapotunkra, hiúság vására gyászt hozhat.

S még valami jön ebből, igen nagy elvontságban, hogy az önálló szellemi oldal csábítása kísért, olyként, hogy létét elszakítjuk egybeforrt társtól, kizárva azt az örökkévalóságból. Ezért oly fontos hozzájárulásunk értékét helyén kezelni, gondolatunkat azonosnak csak korlátosan tartani a világszellemmel, csak annyiban, ha jól látunk törvényszerűséget.

Közakaratot létrehozni nemzetek között azért nehéz, mert embereknek van akarata, a vezetőknél előbb saját házuk táján kell egyezsége jutni, mit képviseljenek aztán. És tehát befelé is kell azt ismertetni, sőt „eladni”, nemcsak kifelé, otthon meggyőzni a népet, hogy jó az nekik, vállalják, és külföldön megnyerő arcot mutatni vele mindenképpen.

Merthogy olyan ember nincs, aki valahová ne tartozna, kötődne, ezért nem mond le saját jól felfogott érdeke érvényesítéséről, csak arról lehet szó, hogy ahhoz sokkal jobb út vezet. De hogy az ilyent megtalálják, akadályozza az önző szempont, és tévedés, hogy feladná azt bárki, önként, kényszer nélkül, és most erről van szó, a békés közmegegyezés legyen a megoldás.

Az át- vagy túllátó képesség segít, korlátok lebontása elvi síkon időt és teret, jó és rossz hatást tekintve, mit érdemes tartani, milyen álláspontot, és milyet lehet elvetni. Még nagyobb áldásosság ebben a gondolkodás régi mód, eredeti értelmű művelése, ahol a valóság egy-az-egyben számításba veendő, s nem annak már értelmezett alakja.

Világalkotásról van szó, helyzetfelismerés mentén, nem a begyöpösödött nézetrendszerek bármi áron történő „ügyes” fenntartásáról, éppen mikor az ügyesség megtörik az ügyön. És beleremeg, vagy belepusztul, aki rosszul kalkulált, nem babra megy a játék, nem bábukkal játszunk, nem lehet emberekkel kísérletezni, az sem marad életben, aki felelős érte.

Inkább tehát messzire kell nézni, látni, bele a történelmi múlt éjszakájába, sötétben tartott összefüggésekbe, kivált bűnökbe, mit azok őriznek emléken, kik elszenvedték. Meggyőzni egymást, hogy nem kell megismételni az egyszer-kétszer megszenvedett tévedést, hibát, hanem mánál, holnapnál is előbbre lépni, és helyreállítani édenkerti közösséget.

Csábító hazugság vagy hazug csábítás rosszabb, egyáltalán van-e különbség közte, felszínes megítélés vitatja, de egyik belülről is jöhet, míg a másik ránk erőltetett is lehet. Ez a két is igen fontos, mert mutatja, gyakran saját hamis vélekedésünk áldozatává válhatunk, és e közreműködésünk fájdalmas lesz, ha felismerjük végül, hogy becsaptak minket.

De az még a jobbik eset, mintha magunk voltunk, akik „kitermeltük” a bajt, tájékozatlanság, vagy tudatlanság okán, és hibáztatjuk gyenge lelkünket, melyet olcsón eladtunk gyermekre. Ám nem olyan egyértelmű a hiba tévedés forrását nézve, hiszen már-már emberiségi szintre emelkedett a megtévesztés, legalább szándéka szerint, két táborra szakítva minket.

És kevesek szerencséje az okosok közé kerülni, átlátni a szitán, megszűrni a hírt, a sok-sok csatornán érkezőt felénk, józan maradni az észrészegítő körülményekben. Inkább azt a vádat kell megfogalmazni s bátran hangoztatni, hogy éppen a legszentebb feladat „felszenteltjei” hozzák fejünkre a legtöbb bajt, fejétől bűzlik a hal, körmükre kell ház néznünk.

Honnan a hatalmuk a lelkek fölött, mit rosszra használnak, s az miért nem kerül nyilvánosságra, miért nem jár büntetés érte, hogyhogy tévedést nem lehet világgá kürtölve leállítani. A miértre és a hogyhogy nemre a választ ott kell keresni, hogy a felhatalmazás szentségi alakját, szertartását mindenütt megszüntették, leállították a beavatás átélését.

Mi annakidején felemelte a királyok személyiségét önmaguk s népük fölé, hitet téve az isteni rend fenntartására, amiben igazsághoz való igaz viszony foglaltatott. Erre már sehol nincs példa a földön, gyarmati viszonylatnak ez lett az átka, hódítóra is visszaütozt felkentségből kivetkőzés, hazug csabításnak engedve, világ-erőszakolva.

A kiegyensúlyozottság – neve ellenére – semmilyen nyugalmat nem ígér, mikor valódi, sőt, igen izgalmas feladat a fenntartása, s unalomba fulladva már szélsőséget mutat. Mert törekvés nélkül nem élet az élet, léha céltalanságnak volt szokás mondani, mielőtt el nem terjesztették, hogy az szükséges pihenés, no de, egész évben mégsem járja, hogy csak tespedsz.

Lesüllyedés lehetetlenségbe tehetetlen eltarthat jó pár évig egyébként, és alig tudsz róla, csak éled a sikertelenséget, érzed a bajt, nincs vigasztalás, kiemelés belőle. Ezt leginkább rossz életindulás okozza, vagy inkább életindítás, mert reménytelenséget közvetített feléd környezeted, lemondásban találva kiutat, holott az sehová nem visz.

Ám te érezted ezt az ellentmondást, kitörni akartál, de egyedül kevés voltál hozzá és kerestél hasonlóan gondolkodókat, külső segítséget is jelentve, ha ugyanazt akarják. Hosszú és nehéz munkával, de fokozatosan felemelkedve alsóbb szellemi állapotból magasan jegyzett felé, ahová fellépve már neked is osztanak lapot, kedvedet növelőt.

Oda, ahol a csak még jobb és jobb, szebb és szebb jön szóba, időszerű változás, nincs visszafelé vagy lefelé, mert azt csak lelki teher látszata hitette el veled, már szárnyaló szabad lettél. Akár többet is vállalhatsz, mint ami szokásban van, alakíthatod körülmények minőségét, hisznek neked, felnéznek rád a többiek, vagy mert társnak tekintenek, vagy példát mutatsz nekik.

Tehetsz másokért is nemcsak magadért, no nem, mert korábban nem másoknak dolgoztál volna, de most nem onnan jön a kényszer, ami visszanyom és fáj, hanem ahonnan elismerés élménye fakad. Már te gondolod úgy, hogy nem tehetsz mást, csak a jót, amit biztonsággal bejáratnál, visszajelzést is megfelelő rangos helyről kaptál, egyensúlyt teremtve magadban s képviselsz a világ felé.

Kiskorúság-e az öncenzúra emberiség szinten, beépített elnyomás gondolkodásba, ha annak korlátaikat nem ismerjük el saját ügynek, s külső támogatást keresünk hozzá? Mert úgy többszörösen megalázzuk magunkat, nem fogadjuk el, amit tapasztalunk, de hogy a tapasztalatfölötti honnan van, nem firtatjuk, sőt üldözést szenved végül minden szabad elme.

Szabad a kényszerszertől, hogy mindenáron találjunk magyarázatot felfoghatatlanságokra is, más módon, más úton indul s kezel valóságot, kitörve semmiből, haladva valami felé. Előre nem tudott felé, és ez a lényeg, mit elmulaszt figyelembe venni, ki ismeretlent semmibe vesz, hogy az feltárhatja magát, hogyha kellő alázattal közelítünk hozzá, beszél.

Tájékozódhatunk fogódzókat találva a további kutatáshoz, de még mindig bízva a tárgy önálló léte gazdag tárházában, hittel, tehát világunk jó megismerhetőségében. És így annak szépségét is befogadhatjuk, de ha csak előzetes elképzeléseket fogunk ráerőltetni, bezárul a kapu, nem jutunk túl a használatba vett dolog megtévesztésén.

Nehéz belátni, hogy mit kell igazán őrizni emberi élet csúcsteljesítménye számára, hogy ez a nyitottság az újdonság irányában, mi ha nem egyetemes, lesz, ki akadályozza. Sőt a haladás elrekesztése épp azoktól a legerősebb gát, akik hirdetik az újat, a jobbat, nagyobb, fejlettebbet és gyorsabban elérni általuk, az ő levezenylésükkel.

Ez pedig nemcsak katonai és gazdasági hatalom intézkedéseit jelenti, hanem kiterjed a szellemi életre is, nemtudást nem enged befurakodni közgondolkodásba. Összemberi kételyt ellenségének kiált ki, s így reked meg még a mindennapi életünk is egyetemes kihívás valódi megoldása feláldozási oltárán elégetve minket.

Ha nem beszélsz is róla, öregedsz, éretté válsz, ha fiatal vagy, és felnőtte, ha gyerek, sosem áll meg az idő múlása, nemcsak időnként élsz, hanem örökké, ha nem is örökétig persze. A végén jön menetrendszerű végelgyengülés, de már az is valamilyen romlás, betegség és egészséghiány következménye, kinek előbb, kinek később, szerencse is kell hosszú élethez.

De az élet tehát mindig pillanatnyi, ne várj a bekövetkezendőre, élj ma, most, de ne a máának, hanem a folyamatban betöltött éppen adott szerepnek, célmunkának és törekvésnek. Sose állj meg, le, hogy már mindent elértél, mert csak ismerősök, barátok és korosztályod közül vitted a legtöbbre, lettél legkiemelkedőbb, ne máshoz mérd magad, te vagy a kutatás tárgya.

Mire lenne szükség nemcsak eléréséhez a kitűzött céloknek, de a képességeid szintjén, ne lépj vissza kidolgozott módszereid görgetve, lépje előre, ha lehetőség van rá. Könnyű mondani, de nehéz megvalósítani, hogy betartsd életvezetés legjobb szabályait, mozgással egyenlítsd ki az egyhelyben ücsörgés sorvasztó következményét, önképzést is folytass.

Mert sosem elég a tudás, és nem elegendő csak arra, figyelni, azt befogadni, ami jön, az ártalmas is lehet, megtévesztő, másnak az üzlete, ellenőrzés nélkül ne végy át tudást. Mindez persze nagyon fárasztó tud lenni, mindig résen lenni, ellenállni csábításoknak és megerőszakolni magad, amikor jól esne a pihenés, semmittevés, kicsit kiengedni.

Ám az is növekedni vágyik benned, az az űr, amit a feladás teremt, s egyre több mindenről kezdesz lemondani, már csak legyintesz korábbi állapotra, cselekvő–gondolkodó mivolta. Ezért tudatosítsd, hogy az időt te teremted, hatása rád önértékelő kell legyen, hogy nincs üresjárat, az a természetes, folyton égő test vagy, s lelkednek élvezetes, amit kifőztél.

Fájó tény, hogy hiányoznak a beszélgetések, nincs rá idő, mondatik, de a türelemmel is baj van, mi a hallgatáshoz kell, mikor más beszél, és a mondanivalónkkal is bizonytalanok vagyunk. Hová lett a társalgás öröme? – nincs rá válasz, avagy túl sok van belőle, új érintkezési módok alakultak ki, egyoldalú kapcsolat a hírközlő eszközökkel, bár be is írhatunk.

Hozzászólhatunk álnéven, minek csábítását igen kevesen utasítják el, megbújnak a vélemények ismeretlenség fátyola mögött, hogy aztán nyakló nélkül pocskondiázzák egymást. Már nem a vitatott téma a fontos, hanem az ellenkező álláspontot képviselő durva megalázása olyan sértő kifejezések, közlések által, ami régen párbajt okozott.

No, ilyen közegben kezdj alapos érvelésbe, senki nem lesz kíváncsi rá, elmarad a válasz, mert csak a zaftos megjegyzésekre figyelnek, és esetleg beszállnak adok-kapokba nagy hévvel. Lepereg az emberekről már minden szitok, mit mellékelt ábra mutat, hiábavalósággá lett a hasznosabban is felhasználható gyors és korlátlan közlés lehetőségéből e téren.

Marad a privát levelezés, amit ugyanúgy segít a világháló áldása, igényesen, mellékletekkel megtámogatva, ahol képek szerepelhetnek, szemléletesebben dolgozunk. Mert aki épülésére használj a mai igen kifinomult eszközöket egymás igaz elérésére, a világ megismerésére, nem lép be felszínes álságok birodalmába.

Így tehát van is, nincs is igazi, csevegésen túlnövő gondolatcsere, amihez betársul és elnyom minden hangot, lefed minden képhelyet elektronikus felületek üzleti kénye. Kéjelgése szinte, ahogy fogyasztják értelmünk, csömörig töltik lelkünk ugyanazzal a bárgyú vagy kegyetlen tartalommal, nincs menekvés tőle, hacsak ki nem lépsz onnan s elkezdesz beszélgetni.

A nagy kép határozza meg a kisebbet, és nem fordítva, csak az esztelenség tagadja meg ezt, mert kisebbé válást nehéz elviselni, akkor is, ha csupán rajtunk múlik, és akkor is, ha nem. Márpedig manapság mindkét esetet mutatja a kiterjesztett ábra, a nagy egész, szereplők azon belülről kerültek mind, amit nehezen fogad el, aki eddig kívülről parancsnokolt.

Ha nem hibázott volna, akkor is így történik, de megtette sok módon, elbizakodottságból fakadóan, ami eddig minden birodalom esetében gyakorlat lett, bár csak a modern korban.⁶⁴⁰ S mivel teher alatt nő a pálma, szolgából most is úr lesz, akit elnyomtak, megaláztak, fejét felemeli s úgy szedi rendbe magát, hogy azok fejére nő, kik alantas szerepre ítélték.

De ez a világhelyzet nem tartalmazza tehát, hogy új jelentkező lenne a világ urának, azt a dicstelen bukást, amit e kísértésnek elfogadása okozott, nem akarja senki. Annál okosabbak az új főszereplők, sőt a lelkületük sem olyan, hanem együtteségben gondolkodnak végre, ami természetes tudat, nem erőszakol a világra veszélyes tervet.

Hatalmi álmodozást, felelőtlen játékot embermilliárdokkal és teljesítményükkel, mint volt a látszata eddig a nagyképűségnek, saját kis képét festi mindenki aztán hévvel. Nem kell legyőzni egymást, senkit ahhoz, átvegyük a jobbat és átadjuk a tapasztalatokat, hogy mindenki jobbra válhasson, ne más kárára történjen sehol előrelépés, de önjogon.

⁶⁴⁰ Előtte nem voltak birodalmak, csak kis területű hatalmak, mint többször kifejtettem (pl. Darai Lajos: Az első világháború és magyar veszteségeinek legmélyebb gyökerei. „A hazáért!” A Nemzeti Közszerológiai Egyetem Hadtudományi és Honvédtisztképző Kara, valamint a Zürichi Magyar Történelmi Egyesület második emlékkonferenciája, Budapest, 2015. április 24. Ludovica tér 2. NKE Kápolna. Acta Historica Hungarica Turiciensia 30. évfolyam 3. szám [2015]. https://epa.oszk.hu/01400/01445/00014/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2015_3_091-116.pdf.)

Főként az eszmei sokféleséghez kell eztán hozzászokni, hogy mindenki megfér egymás mellett, ha a jószándék vezeti, az eltérés oka tanulmányozandó, a megértés alapja lesz. A legnagyobb kihívások bolygóméretűek, ideje a józan eljárások születését elősegíteni és kivitelezni, senki ne járjon rosszul, de mindenki nyerjen megoldással.

Falusinak ma már alig mondható valaki, nem is nagyon dicsekedik vele senki, még tán szégyellni is kellene egyesek szerint, pedig az emberi élet alapvető környezete. Ma szinte mindenki városba jár dolgozni és a falu alvóhely, kiegészítő élettér lett, zöld a pázsit, szépek a túlelűk, jó elfér a medence, s a gyerekek az ugráló szintén.

A városi élet falura költözött, szépség szinten felveszi a versenyt parkosítás és csend terén a városi ligetekkel, mi kell még a dolgozó nép fiának, ha nem luxusra vágyik. Igaz, utazni kell, de a táj szemlélése is élmény közben, és az a tömeg nem a bérházak hangulata, szabadságot jelent autóval, de még vonattal is, közlekedni, nem villamos.

Ami csak házak közt fut, és igen unalmas a sok-sok megálló, s a földalatti ugyan gyorsabb, de mint neve is mutatja, lemegy a föld alá, mintha az ember bányarab lenne, de büntelen. Ám a falu sem igazi, ha csak a műélvezet, nincs kihasználva a föld, amin elterül, a kert, ahol zöldség-gyümölcs megteremhetne, s kutya mellett haszonállatot is lehetne tartani.

Ez viszont már derogál a mai többségnek, csak erre lehet használni e szót, s azt jelenti, hogy rangon alulinak érzik a kerti munkát, és az állattartás kötöttségét sem vállalják fel. Valahogy átalakult, talán meg is bomlott az értékrend, magasra téve munka–szórakozás–pihenés hármásának ritmusa, ezek tartalma, miben veszünk részt cselekvően, és elszenvedve.

Nem magunkat szórakoztatjuk kikapcsoló más tevékenységgel, mint a hivatásunk, ami még hasznot is hajtana valamennyire, szeretjük kiszolgáltatni magunkat, s jön másik értelme. Függőség a megszokástól, és minőségre nincs garancia, s a mulatást is ki kell pihenni, ehhez képest mennyivel egyszerűbb és nagyszerűbb, ha a ház körül találjuk mag a boldogságot.

Mint juhnyáj a legelőre, marhacsorda a friss fűre, zúdul rá a fiatalság az élet és világ örömeire, legalábbis ezt látjuk, ahol megjelennek csapatostul, s mi ott vagyunk. Csak nézzük őket kívülről, idősebbek lévén nincs közvetlen tudásunk az élményről, mi mozgatja őket, átjárja minden pillanatukat, reményt tartalmaz magas fokon hevülve, csodavárást.

A csevegésükből kihallatszó címszavak jól eligazítanak, mi jár a fejükben éppen, és a színvonalukra is következtethetünk, van célkitűzésük és teljesíteni tudják. De a saját idővonalnak mégiscsak az első negyedét töltik meg tapasztalattal, ami még hátra van nekik, sokkal több, mint ami már eltelt, ez a fiatal illat lengedez körülöttük.

Kicsit sajnálhatjuk, hogy csak ezt a felszínesen megnyilvánulást figyelhetjük meg egyáltalán, amikor valahová csapatostul mennek, és bár tudjuk, hová, oda mi nem, ott nekünk nincs hely. Persze ha van gyerekünk, tőle valamennyire tájékozódhatunk, ha hagyja, ha megnyílik, de a barátait már ritkán látjuk, beszélgetést hiába várunk, rohannak új feladat felé.

Aki hivatásszerűen foglalkozik velük, jó esetben annyira magas szinten kiképzett, szakmája legjavát közvetíti, de hogy abból mit fogadnak el a tanítványok, nem tőle függ. Hanem általános ifjúsági közhangulat uralkodik, végez kikerülhetetlen közeg befolyást rájuk, nem nagyon állnak ellent neki, jól vagy rosszul, tudva vagy tudatlan, kiszolgálják.

Így aztán a jövő teljesen rajtuk múlik, s bár az övük, ők fognak egykor már csak élni, mi nem, rosszul esik nekünk a mellőzöttség, ami nem igaz, mert az alapokat éppen mi raktuk le. Az vizsgáljuk minden új nemzedék esetében, amit a régi teljesített, s ha ezt belátjuk, észrevesszük a korlátokat közös lehető, mit természet meghatároz s közösségünk terem.

Amikor igen nagyon magas a hőmérséklet, a forróságot szinte a bőröd alatt érzed, meleg kitágít, kinyomja belőled a vizet, egy kis enyhülésért testünk izzadsággal fizet. Mennél hűvöse, bújnál árnyékba, ha teheted, ruhádat szégyen nélkül bárki előtt leveted vízparton, vizes medence szélén, hogy elmerülj, csobbanj, enyhítse nedvesség tested, mi felhevült.

Valójában ezért várjuk a nyarat, hőségért, ekkor virágzik a park is, tartjuk szépségért, meg a termésérlelés ideje is ekkor van, napfény őrződik meg búzában, kiforrott borban. Ezért a nyár a négy évszak örökös csúcspontja, az élményt is, ha hagyjuk, ez az időszak ontja, de ahhoz már újabban jó szervezőkészség kell, mindenki mindenhez hozzáfér, kedvére ér el.

Nemhogy míg egyik rabszolgaként dolgozik, szenved, perzseli a Nap rákká, ha nem jön semmi felleg, a másik pedig pince hűvösében borozik, éjjel élve, eléggé ittasan szórakozik. Ez a szervezés alkalmazkodás az időhöz, forróság, szárazság nem fog ki az öntözőkön, a munkakörülmények is elviselhetőbbek, javított feltételek közt szenvedésnek lóttek.

Okosság uralkodására lenne szükségünk, teljeskörűen, ne kiszolgáltatottan éljünk, se időjárás, se más embercsoport kényének, közmegegyezéssel lehet további szép élet. Ezt azonban szokássá lett fényűzés gátolja, télen nyaralóknak nincs a többiekre gondja, hatalmi helyzet fenntartásra pénzt pazarolnak, háborús végzetbe aztán nem fér be a holnap.

Egy kicsit többet kellene túrni mindenkinek, viselve hideget, meleget, adva több szívet egymásnak és a világnak, mely közös otthonunk, hogy maradjon lakható része és legyen borunk. Tudatosítsuk, hogy nem lehet nyár tavasz nélkül, ősze fordulást, lombhullást téli fagy vált végül, s ha helytállunk, lesz pihenésre ok télen-nyáron, jeges víz, napbarnítottság nemcsak vágyott álom.

Évforduló évfordulót követ, de nemzeti tartalma mellé felsorakoznak fölöttinek mondott, valójában alacsonyabb fokú ügyek, élet és világ bizonyos területeiről. Sok mindennek van már világnapja, meg kellene ünnepelni tán őket, vagy csak emlékeztetnek rájuk, mert kisebb figyelmet kapnak, mint érdemük szerint kellene, ezért felkarolják híveik.

Támogatók is akadnak, akiknek ez inkább üzlet, mint szívügy, és éppen ez a gondunk vele, hogy szentnek látszódhat kevésbé jelentős, sőt még alantas dolog is, értékkeveredés dívik. Nem véletlenül alakultak nemzetek, elég későn, a történelemben, azonos kultúra és nyelv tükrében meghatározottan, mögötte érdekközösség teremődött már korábban is.

Ha nem volt ilyen gazdasági alap, az később bizonytalanságot okozott, és több esetben felbomlott szervező állama, közösséghiányt nem tud pótolni, vagy már nem akar külső erő. Amikor megvolt az elegendő történeti hozzávaló, onnan merítve létesítették a nemzeti emlékeztet, nagy csatákat tettek győzelmi fénypontnak, vagy ha nem, ott más volt a cél.

Azaz dicsőséges nagy nemzetek mellé őket szolgáló kisebbeket is engedtek állami szinten létrejönni, de nekik már vesztes csaták jártak, nekünk több is, mégpedig azonos napon. Hát, ez igen gyanús lett mára, midőn fény derült történelemhamisítás sorsfordító eszközére, hogy egész korszakokat találtak ki érdemek közlésére maguknak, s másoktól ezt elvették.

Aztán nagy vészthozó tragédiákra lehetett fogni a sokkal későbbi rombolást, szellemi kincsek elrablása mellett anyagi javakat is szintén vittek, várat, várost, palotát leromboltak. De mi mindent újonnan felépítettünk, és ha már úgy esett, ünnepeljük vesztes csatáinkat, megmaradásunk a lényeg, annak fordulói pedig örök emberit mutatnak mindenkinek.

A rokonokra sokkal másként tekintünk, mint az ismerősökre, vagy az idegenekre, szomszéd sincs annyira közel hozzánk, mint akit vérségi kötelék köt s annak hagyományos csatolmánya. Utóbbit talán félrokonnak hívhatnánk, csak a leszármazottakkal van közös genetika, a felmenők máshonnan valók, de azért lelkület mindig nagyon illeszkedik beházasodásban.

E megmagyarázhatatlan előnyösségnek van testi alapja is, mert ha egy vérből valók és hasonló lelkűek vagyunk, számíthatunk egymás képességeire, s hogy kitartanak mellettünk. Így volt ez már igen régóta, és a nagycsalád intézménye alkotta a társadalom tartó oszlopát, gazdagok különösen összetartók voltak, s a rabszolgának nem lehetett családja.

De ez már átvisz a testi-lelki rokonságon túl a népek közötti kapcsolatokhoz, aminek gyökerei tényleg a legmélyebb múltba nyúlnak vissza, földművelés terjedéséhez jégkor után. Ezért a kultúra hasonlóságát régészet jól mutatja abból az időből, s kontinensünk lakói kinézetre is majdnem azonosak, csak a szokásos változatosság jellemzőjük.

Ám a délebbi földrészekről érkezők aztán már még nagyobb eltéréseket mutatnak, ami a műveltségi területeken is zárványokat hozott létre, mindenestre elviselhetőn. Mert a tömeges bevándorlás nem messziről jött, azt kezelni tudta ez az erős világ, viszont a szomszédságból nagy ilyen mozgás nem okozott gondot, hiszen szinte azonos tudással bírtak.

Jöttek-mentek a mesteremberek, a tudósok egymáshoz, az uralkodóréteg segítette az eszme és kézműves cserét, kiegyenlítő korszak volt az, mindenhová eljutott a jobb mód. A testi rokonságot felváltotta szellemi, és ez aztán elterjedt az egész földön, ma is ezt kellene kiteljesítendő művelni, nem mindenféle károsságot rokonként kezelni.

Vészesen fogy! – szokták mondani hátra lévőre, időre, életre, de meggondolatlanul, mert éppenhogy nő, gyarapodik, miközben eltelik, ráadásul előttünk lévő, mi jön – hogy van ez? Hát úgy, hogy a beszédünk képzeletvilág, lélek ereje teszi a gondolatot, s kapcsolja a valósághoz ugyanazzal a lendülettel, hogy együtt járónak látszik, azonosságot érzünk.

S a hangsúly az érzékeken van, mert látunk, hallunk, a bőrünkön érezzük a levegőváltozást, beleállunk a napba, mikor felébredünk, és minden olyan, mintha velünk lenne, értünk lenne. Nem is múlik, csak van, létezése törvényszerű, s hogy mi ez, nem firtatjuk komolyabban, mélyebben, mert akkor már olyan válaszok következnének, amit nem akarunk, mivel felfoghatatlanok.

Istenként járunk mi is a földön, teremtményünk minden, ami szembejön, az, amit észreveszünk, a megszokottak és a szokatlan újdonságok, felfedezéssel telik aztán egész életünk. De az már megvan! – jön az ellenvetés, létezést félreértve, merthogy az csak a mi találmányunk, elkülönült nézőpontunk eredménye, csakis így tudunk körös-körül lévő meghatározni.

És akkor aztán üsse kavics, magunkat szintén beleértjük, feledve, hogy önmeghatározás ilyen módon lehetetlen, hiszen előzőleg a rajtunk kívüli mondottuk, hogy létező. De akkor mi az igazság? – az, hogy egyikre sem szabadna létezést értelmezni, hiszen csak mi fogunk megszűnni egykor, ha lejár a feltekert rúgónk, és majd széthullik a testünk darabokra.

A környezet tovább él, a többi fiatalabb ember is, nem történik létvesztés a fogalom eredeti értelmében, miről itt most végig szó van, azon belüli változás dúl világot. Vagy nem, ha szellemiséget örökkévalónak veszünk, s annak muszáj, ha jelen állapotunkat meg akarjuk magyarázni, e világteremtő lélek jelenlétet, mit ez egész lényege ad.

Dalrafakadás kedvünk egyre ritkábban akad, és ebben nemcsak mi vagyunk hibásak, a dalok sem olyanok, mint rég, nehezen énekelhetők zenei kíséret nélkül, s mi is mások lettünk. Ha nem is szomorúság jellemző állapotunk, de egyre csak kapkodjuk fejünk világesemény özön láttán, nem marad érzést felkeltő idő önálló dalos kedvünk megnyilvánulására.

Már nemhogy az utcán, séta közben nem dalolnak az emberek, fiatalok, gyerekek se nagyon, de otthon egyedül, vagy társaságban is hiány az éneklés, néhanap van rá mód borozgatva. Pedig lenne mit elővenni a tarsolyból, mert igen gazdag a népdalkincs és amit mulatók annak tartanak, s a jókedv előhoz mindenféle stílusú hangorkánt, különösen vége felé.

Amikor már a szelídebbek, szebbek el lettek löve az elején és egyre emelkedik a hangulat, mert a torkok nem maradnak szárazon, ne légy külső szemlélő ekkor, megbánod biztos. Hát még ahol tánkra is kelnek dalra fakadók, ott lesz teljes a mulatás öröme, de most nem erről van szó, csupán az ének lélektisztító képességéről, amint a szívtájékról terjed.

Lélegzetet is másként kell venni, s a levegő rezgése maga a dallam, mi viszont a fülön keresztül jut a fejbe vissza, de belülről is megrenget mozgósító erő, s verjük a taktust. És aztán ott vannak a hallgatók, ami a dal műfaja neve, lassú számok ezek hullámszó dallammal, elsírod magad érzelmességükön, ugyanez előjön még háborús dalokból is.

Énekkultúrának nevezik, ha van gyakorlat élön, nemcsak az előadótermekben, de a templomi éneklés is felemelő, kár, hogy már egyre kevesebben vannak, akik élnek vele. Himnuszon kívül más induló jellegű ének némely tömeget is igen élénken éltet, ezt látva a futballstadionokban, reményt ad, de annak színvonalán meg sokan fanyalognak.

Ha még nem gondolkodtál el rajta, hát, ideje, miként tudott hatalomra jutni a pénz, minden természetes emberkapcsolódást úgy háttérbe szorítva, hogy már feledtük annak alakzatát. Több szálon fut a magyarázat, mint amit el tudsz képzelni előzetesen, a tényeket pedig nem ismerjük, melyek az összefüggést mutatnák, de azért áthidalható ismeret szakadék.

A kereskedelem a folyamat kulcsa s ember lealacsonyodást szülő alakalom rabláshoz, mit túlnyomó többség akarata ellenére véghez vittek kevesen, s annál kegyetlenebbül. Nem véletlen volt a kincsfelhalmozás, segített egymás termékéhez hozzájutni, földrajzi és szakmai különbségek előnyeit használva, ez mindenki kedvére és örömére történt.

Az ilyen cserében fellépő törvényszerűség azonban az egyik oldalon megsokszorozott gyűjtött értéket, mert sok kicsi sokra megy haszon nyereségből, és szabad felhasználás adódott. Voltak, akik igénybe vették, de csak tekintély birtokában kaptak belőle, eladósodás viszont mindenkit érintett, lefokozott, mert a rendszer zsoldosokkal tartotta fenn magát.

Már ennyi is elég lett volna nyers működéshez, de a kilógó lóláb eltakarására a szellemi szférát is bevetették, s helytartói földi háttéruralkodóvá tették magukat. Hogy ne tudjon belekötni senki, fellázadni ellene túlnyomó többség erejét bevetve, mindenkire vonatkozó túlvilági parancs szabályozását aztán gazdagok tiporhették.

Szegények nem, hiszen a tiltásokat kényszerrel érvényesíteni tudták rájuk, és messzire elterjesztették, sosem látott területekre a fejedelmek a jól tejelő szolgáltatást. Hogy honnan hová, ugyanúgy homályban tartott, mint a gazdagság eredete, megvan hozzá módszer, még ha fejlődött is a közléskultúra, ahogy a lelkek gondozását is kézben tartják még mindig.

Ellenvéleményem van az elmélkedésről, a meditációról, ahogy nevezni szeretik, azok, akik messzire viszik gondolkodástól, mintha annál magasabb rendűen működhetne. Mintha olyan gondolati mélységbe vezetne, ahol megszűnik az irányításunk, ki is kell hozzá iktatni az akaratunk, szándék nélkül aztán megszólal egy belső hang, ami nem miénk.

Azaz ilyenformán külső, rajtunk kívüli kell legyen eredete, valamiféle szellemi befolyást valósít meg rajtunk, átadjuk magunk neki, hogy ráhatásunk nélkül tündökölhessen. Az ehhez az élményhez, jobban mondva közömbös befogadáshoz vezető útnak fokozatos, lépcsőzetes a felépítése, egyre jobban megközelíthető a tökéletes állapot.

Amikor egyé válunk lélekben túlvilági forrásunkkal, alkalmasan a közvetítésre most már mások felé is, mesterként előadva, milyen nehéz, göröngyös út vezet a csúcsra. Csakhogy aki lemond gondolkodás használati eredményéről és teljes odaadásig jut a szellemi hatás érzékeléséhez, s mellőz minden észtevékenységet, kiszolgáltatott lesz.

A tudat mélyén éppen talált, ott megragadt és rejtőző gondolatfoszlányoknak, korábbi túl jó vagy fájdalmas emlékeknek, sikeres vagy sikertelen ötleteknek előzőekből. S amellet, hogy itt akár önkéntelenségről is szó lehet, a mély nyomot hagyó múltbeli eset túlzó érvényesüléséről, riasztó tény, hogy mintha a jövő teljesen kimaradna innen.

Mintha nem azért fordulnánk elvi, elméleti oldalához a világnak, fejben, hogy elérjük legjobb folytatását jelennek, múltnak, tanulva a hibákból és fokozva jó irány előnyét. Persze, jó elcsendesedni is néha, és a tiszta gondolat elmélkedése nélkülözhetetlen, de gondolkodás-erő belőlünk kell induljon, mégha aztán a többiekével egyesül is.

Lelkek közötti vákuum nem lehetséges, mint két test összetapadásakor, amint kizorul a levegő közülük, ember-találkozások mindig gondolati térben, szellemben történnek. Ahol vélt s utólagos belemagyarázással meggyőzővé tett összetapadás sem, és teljes eltávolodó elutasítás sem lehetséges, éppen az elviségi szellemképződés miatt.

Ugyanez vonatkozik az időbeliségre szintén, sem kizárni nem lehet egészen elmúlt korok gondolatvilágának a hatását, sem újjászületéseként azonosítani. Mármost valakiben korábban élőket, ahol a szellemiség lenne az újra testet öltést biztosító kapocs, holott nyilvánvaló testi örökítők kizárólagos működése itt.

Más kérdés, hogy mindenki örökítő anyagát meghatározza két oldal olyan állományban, mit szülőktől kapunk, s egyiktől hordozón van a hangsúly, míg másiktól a hordozotton többnyire. Érti, aki érti, de a köztudat biztosít ehhez elegendő ismeretet, ami korábban még hiányzott, ezért nem szabad átvenni egy-az-egyben korábbi korszakalkotók tanait.

De éppen ebben vagyunk manapság lemaradva nagyon, hogy miként értelmezzünk valamikori bölcséleti eredményeket, valamint régi eseményeket, összefüggésükbe ágyazva. Azaz úgy, hogy mára vonatkozásukat erős bírálóat előzze meg, úgy volt-e érvényes a saját korában, ahogy beállítják nekünk a felénk közvetítőik, őket is vegyük számításba.

Más szóval, ne üljünk fel a világelrendezés egy korábbi változatát ma is érvényesnek tartó híradásnak, forrásnak, különösen ha oly sok kifinomult eszközzel vizsgálódhatunk. Nem elfogadva a megváltoztathatatlan tudat örökös kihatását, hanem módosítását felmutatva a megelőző korokban, jobban tájékozódni, hol rontották vagy javították.

Ideje rájönnünk, mi nem enged tisztán látni a templomosoktól a jakobinusokig az életünk történelmi súllyal meghatározó szereplők és események valóságáról. Helyette álmagyarázatokot kapunk arról, hogy abban a korban még nem volt rá elég érett az emberiség, hogy befogadjon megváltó titkot, testvériség, szabadság és egyenlőség eszmét.

Így aztán arról sincs gondolkodás, milyenné vált volna az emberiség egészének sorsa a földön, ha nem irtják ki a templomosokat és nem fajul el a felvilágosodás szép eszméje. Fel sem merül azok felelőssége, erkölcsi terheltsége, akik az elfajulást megtették, levezenyelték, mintha a gonoszságnak lenne létjogosultsága, utólagos igazsága.

De nincs, az nem indok, hogy a győztesek tobzódását, rombolását, életellenes ténykedését egy idő múlva meg tudtuk állítani, felépült annál is szebb világ, amit megsemmisítettek. A véráldozat, a szenvedés gyötrelme sosem szűnik meg attól, hogy, ha nem is feledésbe, de az emlékezés kultúrájába merülve már nem roncsolja a lelkünk, megbocsátást gyakorlunk.

Azért, hogy kiiktassuk a lehetőségét az újra előfodulásának, olyan jellegű eszköznek, módszernek, amit elődeink fájón megszenvedtek, s voltak, kik így előnyt nyertek. De van még az említett kettőnél sokkal több, és szintén egyetemes érintettséggel bíró, de minket, magyarokat érintő igazságtalan esemény s beállítása, jogunk megismerni.

Sőt, kötelességünk, s a tanulságot levonni, közhírré és közkinccsé tenni, már nemcsak itthon, hanem lényegében bolygónyi kihatása és fontossága miatt a egész földkerekségen. Hogy példánkat máshol is ébresztően értsék meg, kikövetkeztetve számukra a legkedvezőbb iránytól eltérést hamis történetírásból, – e lépések nélkül jövőnk igen kockázatos.

Nagy a világ, és még nagyobb az ellentmondás benne, hogy mi kicsik vagyunk, mégis befolyásoljuk az egészet, igaz, nem mind, sőt, igen kevesen, s ez annál nagyobb hiba, mennél nagyobb a tévedés. Hisz egyszerű a képlet, ha többen, sőt mindenki beleszólna, mit és hogyan csináljunk, kevesebb ártalom keveredne a ténykedésünkbe, mert kárt, bajt senki nem akar okozni magának.

Hogy másnak akar-e, kíván-e, nehéz kérdés, mert amikor a saját javát elhatározza, hogy arra hajt, az után megy, kevésbé gondol mások sorsára, az legyen az ő gondjuk, úgy gondolja. De ez igen mai megoldási képzelgés, a valódi múltbeli tapasztalatot nem veszi figyelembe, amikor még jól megfértek egymás mellett az emberek, családok és nemzetségek.

Hogy akkor tényleg mindenki részt vett a döntésben, vagy azért, mert öregén sokat átélte és tudott, vagy azért, mert kiskorúként kívánságát nagyon teljesíteni szeretnék volna szeretetei. Ezt megbomlasztani a változó természeti folyamatok sem tudták, mert alkalmazkodtak, vagy elköltöztek alkalmasabb vidékre, ha kellett, nagy volt és tág a földkerekek és megoldások köre.

Ebből nőttek ki az igények, természettörvényt nem alkotva, de bizonyos körülmények között mégis megmerevedtek éppen adott viszonyok, nem kívül, hanem belül terjeszkedett törekvés. Egyesek javára, mások kárára kényszerét eleinte nem lehetett megszokni, pusztulás mutatta nyomát ilyen hódításnak, amit aztán enyhébb alakban követett leigázás.

Innen pedig átment a természetfölöttinek tekintett hatalom gyakorlatába, csak épp a természetnek ugyanerről nem volt tudomása. Kettős veszéllyé vált mára ez az ellentmondás, párban keseríti az életünk, forrásaink elapadásával és a szellemi nagyrozolás kiüresedésével, hogy sem anyag, sem szellem nem tud javunkra lenni, újakezdés szükséges.

Nem arravaló, mondják mindarra, mit rosszul használunk, s ebbe beletartozik bármi, minek rendeltetése nincs egyértelműen lefektetve, mert ahány ház, annyi szokás, és minden ember más. Mert ugyebár mire valók vagyunk mi magunk itt a földön, sőt a Földön, ki mondhatja meg nekünk, ha nem mi magunk önmagunknak, de vagyunk-e oly tájékozottak már, mikor dönteni kell fontos

ügyben, hogy jó utat válasszunk, ne tévedjünk el az élet nevű útvesztőben, aztán bolyongva, nemcsak zsákutcába jutva, de szakadékba hullt álmok terhét cipelve józanodjunk józanon. Ez nem kábulat előtte, hanem bizonytalan állapot, különösen ha magunkra hagynak a szeretteinknek nevezett hozzátartozóink, akik vagy maguk sem ismerik jól a világot,

vagy ami ugyanaz, nekünk szánnak rossz szerepet, mi visszaüt, aztán csodálkoznak a szülők, hogy otthagyják őket a gyerekek, egyedül lesznek öregén, betegen, s nem vigasz, hogy ez nagy divat. Ránk erőltetett, erkölcsi érzéssé vált, üzlet számára kialakított berendezkedés, legyen külön utad, saját házad és egyéniséged, fogyasztásod ne legyen takarékos, mint régen

falun, a kemencepadkán, a zsúpfedél alatt, vegyél újat, a használt elavult, másodrendű, aki kimarad a világjárás élményéből, – mindez sokba kerül, s lehetne másként is ma. Kezd kimerülni minden természeti forrás, mit eddig hagyományosan használtunk modern korban, a fenntarthatónak vélt megoldások drágábbak, s elkeserítő, hogy hosszútávra nem adnak megoldást.

Mert a számítások szerint hatványozott létszám mindenképp kezelhetetlen, de nem korlátozzák, hanem bíznak a tudomány haladásában, hogy minden nehézséget legyőzve, mindenkor segít. Lehet ebben is bízni, de biztos nem lesz elég, többet kell foglalkoznunk hivatásunkkal, mire vagyunk itt valójában, mi boldogítson, ha nem más boldogsága, s abban elférjen mindenki.

Arcélnak hívjuk fejünk oldalnézetét, s profilt emleget, akit nem zavar nyelvünk süllyedése, avagy szegényedése, hiszen utóbbi szóval kisebb mértékben fejezünk ki mondanivalót. Annál nagyobb ereje van az arcél átvitt, elvont értelmének, hiszen szemléletesen jelzi, hogy kiemelkedő, jellegzetes vonalalakzat azonosságáról van szó, minek összetevő

elemei az arcerendezés, vagy amely tárgy vonatkozásában beszélünk lényeges vonás megragadásáról, annak tulajdonságáról, s egyetértésről, ajánlásról van szó, vagy épp nem. Bár használjuk a profiljába vág kifejezést, de előbbieknél az kevesebbet mond, csupán igen–nem hozzáállást tesz lehetővé, kevés tehát a tartalma, az arcélé pedig gazdag.

Jobban elterjedt magyar előzményekhez képest folyamodvány helyett petíció, aminek a jelentését külön meg kell tanulni, jegyezni, mialatt folyamodni, kérvényt benyújtani úgy tudunk, úgy foglalkozunk vele, gondolhatunk rá, hogy teljes szemléletességében előttünk áll az értelme is, valamint a szereplő két fél viszonya, talán még elvárt jó kimenetel is.

Nem sorolom, van, aki megtette ezt már,⁶⁴¹ s igen sokat élénk tárt az idegen szavak magyarral helyettesítéséből, a megrögzött rossz divat ellen, a nyelvkárosítás megállítására. Nem kap ez elég figyelmet, mint megérdemelné, ahogy az egészségünkkel sem törődve, egyszer csak beüt a baj, kiderül, hogy alattomosan belénk bújtt valami enyhe vagy súlyos betegség.

Akkor már sokkal nehezebb orvosolni, mint még előtte lehetett volna, jobb magatartással megelőzni, és aztán lelki téren hasonló folyamatok veszélyeknek tesznek ki bennünket. Ott aztán minden idegen lesz, diagnózis a kórkép, és a betegség s gyógyszere neve latinul alkotott, nekünk értelmetlen szakszó, pedig ha magyar lenne, értenénk, hamarabb gyógyulhatnánk.

Paprika Jancsiból nem lehet Ludas Matyi, ha Döbrögi helyére akar lépni, oda férni a húsosfazékhoz, ami bírálata tárgya, e kemény vádak visszahullanak rá azonnal. Hogy rablóbanda leleplezésével lehetne célba érni, jó irányba fordítani a múlt hibáit, ahhoz bizonyítani kellene, hogy nem lépnek bele ugyanoly mocsaras ügyekbe.

Nem elég ellenkezni a hatalommal annak megragadása érdekében, de új értelmet kell adni neki, eltérőt addigiaktól, s így teljesen más jövőt mutatni fel célzatosan. Ha szükséges, mert egyértelmű a hangoztatott vádak nyilvánvalósága, hogy nem mehet tovább ugyanúgy az ország szekere, mert nem a kátyúk törik a tengelyt, szakadék széle billent-borít.

---

⁶⁴¹ Lásd Gyimóthy Gábor ilyen téren is kiváló, fáradhatatlan tevékenységét a Szilaj Csikó nyelvművelő rovatában: <https://www.szilajcsiko.hu/single-post/nyelvleckezettetes-gyimothy-gabor-nyelvmuvelo-gunyvers-sorozata-1006>, és összegyűjtve:

https://epa.oszk.hu/01400/01445/00068/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2023_3_0528-0759.pdf
https://epa.oszk.hu/01400/01445/00069/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2024_1_431-517.pdf
https://epa.oszk.hu/01400/01445/00070/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2024_2_215-268.pdf
https://epa.oszk.hu/01400/01445/00066/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2023_1_1155-1165.pdf
https://epa.oszk.hu/01400/01445/00069/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2024_1_518-604.pdf
https://epa.oszk.hu/01400/01445/00070/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2024_2_385-443.pdf

Netán másfelé kellene építeni utat, s nemcsak földön, de vízen, levegőben kezdeni közlekedést, és olyan témakörök felé, mit eddig tagadtak mint kívánatos elérhető. Tárgykör pedig elméleteket is bőven érint, nem lehet megspórolni, tovább halogatni az érdemi vitát, beleállást nézetrendszerek értékelésébe és tovább gondolásába.

Első lépésben, mert aki tájékozott, tudja, a világban a legtöbb a szőnyeg alá söpört elvi nehézség, önellentmondások sorával találkozik, aki dolgok mélyére mer nézni. Felmerül ugyanis a felelősség kérdése, hiszen az élet maga nem életbiztosítás, gyermekeket például kik vállalhatnak bátran, kinek-minek rovására élünk egyre többen.

Egységessé kikiáltott emberiségnek ki adjon lelki támaszt, mely vallási nézetrendszer váljon kizárólagossá, egyáltalán milyen módon válhatna a tudomány ilyen vallássá. S ha e kérdésekre nincs szándék válaszolni még a legnagyobbaktól sem, ne pattogjon a bolha, mert körömmel elnyomják, kicsiként fogjunk össze, keressünk, tegyünk lehető egységben lehető.

Nekem elég a Magyarok Istene, nincsen nála egyetemesebb a föld kerekén, mindenségé nem izgat annyira, mert a világ és valóság viszonyát számomra magyarul mutatja minden. Elsősorban itt és ebben kell kiteljesednünk, megengedve bárkinek az eltérő utat, mert ha innen bárki eltávozik, viszi magával lelkületünket, szellemiségnek is mondhatjuk.

Fontosabb tehát ami itt van, mint mi idejön, bár mesterkedés ideig-óráig megtéveszt, hogy kívülről kell várni a fejlettebbet, jobbat, de abban ténylegesen végül mégsincs köszönet. Legjobb csupán magunkra számítanunk, ha nem is kizárólagosan, mert távoli tájak másként szülnek remek embereket saját lelkületben, összegződésük lesz az ő többségi szellemük.

Úgy, mint nálunk, hogy senki sincs, aki egyedül az egész közösség képességét, tudását bírná, ezért egymástól tanulni mindenkinek szent kötelessége, s itt tör ki új bajok forrása. Mindentudás kísértése, mi nem is akarja próbára tenni magát, inkább eljátszaná a mindenhatót örökké, mi már lelepleződött, hogy csak erőszak hatalmának gyilkos álsága.

Az megöli meghódítottak, vagy arra szántak kiváló tulajdonságait, nyomor s alázat szolgálja az áldatlan állapot fenntartását, istenség hullik porba, másik felemelkedik. Csak a legnagyobbaknak megengedett, hogy saját üdvösségük legyen, többieknek ők engednek korlátozott hozzáférést idegen szellemhez, mi nem boldogít, sőt, egyenesen ellenséges.

Most majd megkapom ezért, hogy nekem semmi se jó, de ha tudunk jobbat, ne fogadjunk el rosszabbat, ne maradj másodsorban, ha elsőben a helyed, rangsorolást téged illetően magad végezz. Legyen elég öntudatod, önbizalmad, amit magyarként a Magyarok Istenébe vetett hit még akkor is biztosít, ha egyből ez nem látszik, mert majd megnyílik égi csap, tudáserő eső.

Fegyvert s vitézt kellene még mindig énekelni, mit sem változott a világ Balassi óta? – ezt kérdésként írom, mert nem értek egyet vele, s hogy könyvek által azóta nem ment a világ elébb. Ment a fegyvergyártás terén, szól elkeseredett értékelés, meg a katonaállítás terén, most annyian állnak fegyverben, mit költőnk kora elképzelni sem tudott – ámde mi jön ezután?

Még több gyilkos eszköz, és vigaszul műkatonák lőnek majd egymásra, ígérk mérnök fejlesztők, de jelen nem ezt mutatja, válogatás nélkül ölik a lakosságot, ahol fellángol a harc. Vagy a felperzselt föld tényleg azzá válik, és ott évszázadokig nem lesz többé életvirulás, sőt, esetleg egy ember sem éli túl a teljes pusztulást, minek esélyét most tanulmányozzuk.

Például a dínók kipusztulása kapcsán, hogy akkor égitest becsapódás okozott sötét korszakot a földön, napfény nélkül nem nőtt fű a legelőre, s növényevők nélkül más se maradt. Az élet persze túlélte, hiszen nagyon szívós, csak elemvegyülés alapján, ezt kellene ma megérteni, hogy nem a test a lényeg, anyagi gazdagság, amit hódítással szoktak elérni.

Legalábbis utóbbi párszáz év ezt mutatja, dicstelen módon jutottak nagyra egyes népek, vagy csak uralkodók, s nagy többség leigázva, fegyvergyártók beszállítóivá silányítva. Pedig a szellem napvilága bevilágított előtte pár évmillión keresztül barlangba is, kunyhóba is, meg kell keresnünk állapotunk igaz mivoltát, összefoglaló néven: békét.

Amikor dalol a lélek jó és rossz kedvében, alkot, vagy örül a más sikerének, fokozat fokozat hátán mutatja a felemelkedés végtelen változatosságát összes számára. Hová is? – mindig magasabbra, ne akard soha előírni, s tudd, hogy az elérés pillanata már további célokat mutat, ha boldogságot céloz mindenki felé, s az tényleg elérhető.

Az igazi barátságnak oly mély a gyökere, hogy mikor elkezdenénk kutatni, már nem emlékszünk jól a kezdeteire, de éppen ez a homály teszi értékesé, – ebben manapság nincs részünk. Mert kiszámítottá váltak a kapcsolataink, jól tudjuk, kitől mit várhatunk, és az nem üti meg legtöbb esetben a barátság szintet, baráttól mindent elvárhatunk, nem fog mérlegelni sosem.

Mit adhat, hogy még barát maradjon, de ne sokat, mert azzal magának árthat, hiszen ki tudja, hogy mikor lesz arra neki is szüksége, meg hogy azt visszakapja-e bármikor is valamennyire. Ilyen hozzáállással nem is született volna sosem barátság, a barát kitalálja, kérés nélkül, hogy minek örülnénk nagyon, félszavakból értjük egymást, öröm a másik kedvében járni.

Hiszen lehetséges, szükséges, jó is, hogy közel kerüljünk néhány emberhez a földön, közelebb, mint szokásos, és ez ne családi köteléket jelentsen, ami külön térszta, kötelezettség. Kivel lehet rossz következmények nélkül búmat, bajomat megosztani, hogy ne nagyon terheljem, mint a baráttal, akivel nem evezünk ugyan egy hajóban, és aki biztat, de nem lép helyettem.

Nem is használja ki a gyengeségemet, hogy kis előnyre tegyen szert velem szemben, s nem keseredik el, amint az én keserőségemet látja, és azt sem hagyja, hogy kiugorjak a bőrömből, amikor azt hiszem, megfogtam az isten lábát, ugyanakkor feltétlen lelki közösséget fog vállalni velem életem végéig, s azon túl is, oda is segít ellátni tervezni időt.

E komolyság viszont nem lesz kedvünk rovására, éppen az önkritika közösségét teremtjük, nevetünk a kijavított kisebb hibán, aztán a megbocsátást gyakoroljuk nagyobb esetben. Gondoljátok meg hát ma proletárok, éltek-e ezzel az eszközzel, sőt intézménnyel párban vagy csoportban is, ne hagyjátok leigázni saját döntéseiteket mai lelketlen divattól.

Hamar kialakul az igazságkeresés helyett az erő mögé felsorakozottak tábora, attól kezdve már hiába töröd magad igaz ügyért, a többség határoz, kisebbségben maradsz. Így van ez közönséges kis ügyekben, s gyakorta helytelen állítás, téves adat terjed bőszen, vélt „hivatalos támogatással”, gondolkodni sem kell, hiszen tekintélyes hely hitelesíti.

Felfoghatatlan, miért szeretik az emberek a semmittevést, különösen észbeli tért, azt sem ellenőrzi, ami keze ügyében van, lustább annál, minthogy tudatosítson dolgokat. Ez az állandó pihenési hajlam azért nem öli meg teljesen a lelket, mert szórakozni mindenki szeret, akar, ott éli ki lendület utáni vágyát, lényeg, hogy célzata ne legyen.

Jó, jó, nincs ezzel baj, de legyen meg mindennek a saját helye, besorolása, rangsora élet teljességében, ne másszon fontosabb hátára a jelentéktelen, mert útvesztőbe tévedünk. És sokkal inkább így lesz nem mindennapi, nagyobb ügyekkel, amikor tényleg szükség lenne egymás bizalommal meghallgatására, amit most, ma nagyfokúan elősegít sok hírközlő eszköz.

Már a kínálat a meghatározó, válogathatsz ugyan, de felszín itt is eltakarja a mélyet, mire végére érsz a keresgélésnek, zúg a fejed a sok ugyanolyan sekélyes közléstől. Ám te magad is utánajárhatsz, nyitva van a könyvtár, levéltár, előadások egyetemen, akadémián, nyitottak, s ha valaki ott volt és beszámol róla, az is jól tájékozthat.

Hogy aztán tényleg tudd, kiben bízatsz meg, kinek a véleményére adhatsz, már előzetesen ki kell próbálni őket, igényességükről meg lehet győződni, szakmai hitelességükről. Hogy nem adták el a lelküket ama bizonyos erőnek, amely nemcsak a szélirányt állítja be, hanem a pénzcsapot is kezeli, – független te lehetsz e folyamatban, de akarj az lenni!

Nem kétséges, ki az okosabb, aki megteszi rögtön, amit gondol, vagy indulatból cselekszik, avagy az, aki megfontolja előbb, mi jutott eszébe, nem ugrik egyből, enni forró kását. A szándék egyszercsak felbukkan bennünk, de hogy abból cél és tett legyen, tette sarkalljon, jó esetben lezajlik egy folyamat bennünk, és úgy indulunk neki, vágunk bele, elkezdjük hát.

„Isten nevében!” – szól a fohász ekkor, s a végén majd a „Hála Istennek!” – a kettő között folyik a tevékenység, aminek így isteni rangja van, nem szoktunk elgondolkodni, hogy ugyan miért. Különösen azokat nem érdekli ilyesmi, akik a rossz eset hívei, amikor dirr-durr nekiesnek a dolognak azon nyomban, ahogy bevillan az agyukban, kicsit sem mérlegelnek.

Ösztönből teszik, szokták rájuk mondani, de ez nem igaz, mert létezik védekezőösztön is, fék, ha tetszik, egészséges kétely a kifutást illetően, óvatosság néven, s igen hasznos. De ha nem ösztön, akkor mi mozgatja ezt a gyors választ, hogy nem szorul közé szinte idő, ahogy a döntés születik és a kivitelezés is megtörténik, s visszavonásra nincs lehetőség.

(Tudták ennek káros mivoltát a számítógép készítői, valószínűleg tapasztalatból, amikor már többször hirtelen kitörölték az értékes anyagot, így most előbb rákérdeznek.) A nagy önbizalom, önhietség lehet az az ok, ami a megfontolatlansághoz vezet, olyan ez, mint az okos enged, számár szenved, hiányzik az isteni felsőbbiség felügyeleti módja.

Annak beismerése, hogy mindentudás híján veszélyes egyből létrehozni, amit gondolat termelt bennük, ki tudja, minek hatására, hisz persze befolyásoltságukat sem ismerik el. Okos tehát az, aki tudja, nem okosabb a valóságnál, amely rejtelmesebb a látszatnál, s ki lehet valamennyire szűrni a véletlent, de ahhoz alázat kell megfontolandók iránt.

Sokkal több a magányos harcos, mint tudni véljük, és nemcsak az élet sűrűjében vergődőkre gondolok, akik azért találnak napi vigaszt, hanem a reménytelenekre, hogy nincs sikerük. Előbbiek inkább önelvárás túlzásokat szenvednek meg, s mikor alább adják, boldogok is lehetnek, igaz, néha későn jön bölcsesség, addigra elúszott lelki vagy testi egészség.

Utóbbiak magányát meg-nem-értettség adja, no, nem ők azok, akik nem értik a világot, épp ellenkezőleg, őket nem értik a társak, vagy nagy közösségük veti el nézetüket. Hősök ők ezért, hogy kitartanak találmányuk mellett, legyen az akár csak kis találat is a bonyolult sokrétűséget számunkra jelentő időszerű ismeretek s tények hálójában.

Lehetséges viszont sok oly területre jutni új megoldáshoz, eredményre, ami egyelőre kiesik a tudományos vizsgálódás bevett gyakorlatából, sőt, rengeteg ilyen van sajnos. Sajnálatos azonban csak abból a szempontból, hogy mennyire hiányoznak ezek már életünk jobb alakíthatása terén mint ismeretek és eszközök hasznos, üdvös célszerűségükben.

De a kutató elme számára éppen ilyen területek kellenek, adódnak tehetségét ráfordítani, lendületét, lelkesedését megsejtett összefüggés érdekében bevetni. Ott aztán azt tapasztalja, hogy hamar egyedül marad, mert oda igen kevesen tudnak, mernek bejutni, vagy mert szinte semmi korábbi nyom nem maradt, vagy mert ingoványos talaj eszmeileg.

Esetleg tiltott terület lehet, érdeket sért feltárása, legyen bár műszaki tudomány, vagy történelem vonatkozásában rejtőző, nem véletlen maradt homályban eddig, s csak eddig. Mert aki megízlelte felfedezés izgalmát, már nem tud lemondani róla, nem hagyja abba a kutatást, ha támadják is érte, folytatja, s kárpótolja lelkét, hogy világjobbítást végez.

Nem számoljuk, naponta hány gondolatunk támad, s nem kutatjuk, honnan jönnek, szembe találkoznak dolgokkal, eseményekkel körülöttünk s távol, de világos, hogy nem ez az egyedüli forrás. A szembejövőt is meg kell ítélni, gondolat ernyőt húzni rá, keretet és meghatározást, és különösen emberek esetében van sok tévedés, mert elvárások vezetnek bennünket.

Ami bejön, mert úgy van, sokkal több, mint ami nem, sokan alig tévednek ismeretlen mezőre, úgy alakítják az életük, ahogy kényelmes, a gondolkodásuk ismert ügyek körül forog. Naponta készítenek például ételt maguk és szeretteik számára, munkába járnak, vagy még csak iskolába, lépéseik kiszámítva előre, nincs helye fejükben rossz gondolatnak.

Ebben jó esetben benne foglaltatik egész életük, az ismétlődő évkör napjai és az életszakaszoktól várható feladat és eredmény özön, bizalommal állnak elébe. A gondok a váratlan változásokból szoktak fakadni, fordulópontként a döntési helyzet, vagy a környezetváltozás szolgál, amikor az időjárás befuccsol, vagy máshová költözünk.

Még ekkor is túlnyomóan szerepelnek elménk hagyományos termékei, és az újat szintén befogadjuk, alkalmazzuk rá értelmező és újratervező képességünket, boldogulunk. Baj katasztrofális helyzetekben támad, mire nem lehet felkészülni, vagy sodródunk az árral és kétséges a kimenetel, vagy beleállunk a megoldás viharába, sokak ellenére.

Szélsőséggel megváltoztatjuk szokásainkat, lemondás és helyettesítés régi értékek sorsa, szükségállapot nemzedékekre, jövőt csak a napi kihívások megoldás teremti. Ekkor tehát nem a semmiből, nem is meglévő készletből merítünk szellemiséget sikerhez, hanem feltaláló szerepet vállalunk, s ilyet egyébként, érzékenyen, békeidő is enged.

Mi lenne velünk, ha...? – szoktuk kérdezni, amikor valami nem tetszőt túlzófokkal mutatunk be mint lehetetlenséget, amire manapság a valóság rácáfol, mert azon is túlnővőt ad. Nem részletezem példákkal, tele a hírközlés esetekkel, inkább a jelenség eredetét keresem, gyakorlat szétszakadásának okát, és hogy mi tartotta egyben eddig lényegünket.

Merthogy ez bomlott meg ebben az évezredben, az emberség és összetevői szenvednek nemhogy csorbát, de tagadást, felszámolást, hogy valami sosem működött, nem kipróbáltat tegyenek helyére. Az ok pedig az önzés teljes uralkodása, sem a másik ember, sem a többi szereplő nincs figyelembe véve, beszámítva cselekvésbe, törekvésbe, sőt még a gondolatcsírába se.

Csak az én, aki maga dönti el, vásárol-e és mit, ő van megcélózva, de nem átlagként, nem hagyományos igényei kielégítését ösztönzik, hanem különlegességeit ajnározzák. Mellékes, lényegtelen részletek kiemelték lettek, régen a ruha, öltözködés divatolt, ma már a testet díszítik, irányítják rá a figyelmet a nem szokásosra megjelenésben.

Tele persze félreértésekkel, mire a nép körébe lejut a gazdagok fényűző módja, torzításokkal például a tetoválásban, avagy fodrászok sincsenek a helyzet magaslatán. De luxus utánzása intimebb és szellemi is megállíthatatlanul bekövetkezik, hiszen a mintát ezerrel közvetítik felénk, és csak tényeket mutatnak, meg- s elítélés nincs.

Nincs erkölcsi eszmény utáni, egész lényünket betöltő vágyakozás és önfeláldozásig menő elkötelezettség, aminek elavulttá tett vallást kellene megfelelően felváltani. Egyáltalán a hitet is elveszi a mai világ az embertől, hogy mindnyájan majd' mindenre képesek vagyunk, de akkor összességünket kell szolgálni, nem magunkat, rendet istenre bízva.

Mosolygunk a városi legendákon, alapjuk nincsen, de hihetően előadottak, sokan elfogadják bizonyíték nélkül is, s ők maguk hajlamosak hasonló esetet kitalálni. Ennek oka az elégtelen tájékozottság, félműveltségnek szokták nevezni, de nem erről van szó, mert az inkább tudálékosság látszata, itt képzelőerő bevonása a tényező.

Van valamilyen tapasztalat a területről, leginkább szóbeszédből származik, és attól már bennfentesnek érzi magát a birtokosa, ki tudja terjeszteni tetszőleges változatra. Hogy ő is benne legyen, aki dörzsölt, furfangos, éleseszü, őt nem lehet átverni süket dumával, mit a plebsnek szánnak, birkáknak, akik elhisznek hivatalos, porhintésnek szánt magyarázatot.

De ő, a legenda szerzője tudja a tutit, hogy például az élsportolók, különösen a focisták, visszaosztanak az edzőknek, akik szerződtetésüket javasolják a csapathoz. Mert ilyesmiről szoktak az alacsonyabb osztályt koptató sportolók beszélni egymást hergelve, miközben őket nem éri el hasonló ajánlat, de azzal hencegnek, mindent tudnak ily ügyekről.

Hasonló módon terjed a könnyűzene terén a zenekartagok viselt dolgairól, kétes bulijaikról a mendemonda, miben szintén inkább irigység ismerhető fel, lányok felé. Mehetünk tovább, hiszen mondásunk is van erre, hogy nyomtató lónak nem kötök be a száját, s ez kis és nagy közösség vezetőire állandó vád, mert minden szentnek maga felé hajlik keze.

Ebből nemcsak az éhes disznó makkal álmodik hasonlóság sejlik föl, hanem alkalmatlanság erkölcsi szinten arra a szerepre, állásra, mert a bizalmatlankodó magából indul ki. Ő hogy csinálná, és akkor biztosan azok is, akik a húsfazékhoz közel kerültek és nagykanállal merítenek a zsírosbödönből, miközben a valóság szigorúan néz vissza.

Nem egyformán gondolkodunk ugyanarról, amit az eltérő világlátás okoz, elfoglaljuk helyünk, különbözök vagyunk, falevél-hasonlósággal ugyan, de közelről vizsgálva halom mássággal. Éppenséggel ugyanazt sem látjuk, halljuk, avagy tapintjuk, ízleljük, szagoljuk, mert a külsőt csak belsőként érzékeljük, bennünk fogan, virágzik, szellemivé válik, mihez fogalmat társítunk.

Ezer fogalmat is, ha tetszik, vagy csak egyet, de az elutasító, kitörölni viszont egyiket sem lehet, ha már nyomot hagyott az érzékszervben, vak-süketté tettetésnek is emléke marad. Hogy hol? – ezt hívják tudatalattinak, tehát nem tudattalan, érzelmek területén tanyázik, úgy befolyásol aztán, hogy nem is tudunk róla, világos, mint a vakablak, sötétben mozgunk.

Csak sejtjük tehát azt, amit vannak, akik nagyon határozottan állítanak, képviselnek, és bár lelkük rajta, felelősséget nem vállalnak, hályogkovácsként matatnak személyiségünkben. Nem szakemberekről van szó, akik óvatosak, s tudják, nem lehetnek eléggé azok, hanem életünk befolyásolóiról, akik ajtóstul rontanak a házba, nem kíméletesek velünk.

Hisz úgy tapasztalták, alapvető versenyhelyzet van, amikor a győzelem maga a túlélés, a vagy-vagy, és tehát önmagát kell választania, másokkal együttérzésén ő csak rajtaveszthet. Tőlük aztán megkapjuk a magunkét, milyenek vagyunk, hiszen okosabb is, gazdagabb is akad mindig, és persze ügyesebb, s hogy mid van, csak látszat szerint megítélt, lelki szempontok elfelejtve.

Ilyen-e a világ valójában, nem tudom, nem akarom ilyennek látni az embereket, ők, közel menve hozzájuk, mind rendesek, egyéni utat járóként mutatkoznak, és nem bántanak. Akkor hol a hiba, kérdezzük joggal, mert hiba elég sok van, csoportos megnyilvánulások a gyanúsak, azt ma is diktálják, mit fogalmilag rosszul fogadunk, de értelmesen javíthatunk.

Most már pár évszázad óta háttérbe szorított az isteni tekintély, mely mögé pontos tudást oda láttak, láttattak a világ urai, de a nép is tisztelte e megfoghatatlanságot. Ésszel alig felfoghatót, pedig ésszerűen sorakozott egymásra, mert a naptárról van szó, aminek jelöléséhez kötődött az élet, de valóságos alapját kevesen észlelték.

Ám fordítva is igaz, hogy a történeésekből lett elvonva az évszakok rendje, elméletben, s azon belül meghatároztak időjáráshoz kötött teendők hónapot, heteket, napokat. Ez rendben lenne magyarázatként, ha folytonos lenne az idő, de nyilvánvalón körben forgó ismétlődést veszünk észre évenként, ahogy mi mondjuk, nem belegondolva, honnan jöhet mindez.

Felmerül persze a felhalmozott tapasztalat, s azon túl, hogy mindig így volt, gyenge magyarázat lenne, hogy isten látott el minket ily tudással, merthogy ő biztosan tudta, hiszen teremtette. Így alkotta meg, minket meg olyannak, akik fel tudják ismerni a természet törvényeit – ezt már modernség eszméje s gyakorlata állítja, nem részletezve, hogy miről van szó valójában.

Azért nem, mert új világot hirdettek, világos eszmékkel elfedve ismeretlenség homályát, jelen embert megtéve istenségi imádat tárgyának, amit megzavart volna régisége. Pedig csillagászati ismereteinket onnan örököljük túlnyomórészt, csodálatosképpen csüngött a régmúlt embere az égen, elvontság jellemezte, ha gondolatban megismételte.

Fogalmakat alkotott és nevet adott a főbb szereplőknek, ezernyi csillag fénypontját vette kezelésbe, alakzatokká kötötte össze, s meghatározta álló és mozgó mivoltukat. Olyan nagy teljesítmény ez, mely még az éveket is kijelölte nekünk, hogy értékelnünk kellene, sokkal jobban, mint ahogy ma üres e témakör, mert istenhez felérő emberi teljesítmény.

Mekkora bűn a megtévesztés, alig gondoljuk, nem úgy találkozunk vele, mint a hazugsággal, melyet legtöbbször saját maga leplez le, aki elköveti, és semmi nem maradhat titokban. Minden kiderül előbb-utóbb, de ez tehát az egyéni tevékenységre, szándékra, beszédre vonatkozik, mert egymást tudjuk ellenőrizni, gond és baj fölöttünk fennálló hatalommal van.

Hogy az valami megtévesztés által jött volna létre, nemigen jut eszünkbe, mert gondoskodik róla, hogy eltüntesse az elmarasztalható nyomokat, sőt dicsőséges eredetet mutat. Nem észszerűsége, hasznosságra hivatkozik az ősiségben, ahol kényszerítő erőre még nem volt szükség, hogy mindenki a jót válassza, az egyéni, s az összehangolt közös munkában.

Ennek természetességébe bele nőttek a gyerekek, a család határai kitágultak a szaporulattal, vérségi kötelékeken túl pedig voltak a barátkozó kapcsolatok. Ahonnan feleséget és férjet választottak az ifjak maguknak, előzetesen s utána már egységben erősebbek voltak együtt, sok volt, amit csak ily módon tudtak megvalósítani.

S az időjárás adta lehetőségek mentén terjedtek aztán a földművelők, szó sem volt még hódításról a lakatlan földeken, azt később kényszerítette ki az ínség, mások kárára. Ami megkettőzte a hasznót, a más javának elvétele, amit fegyverek árnyékában már önként is szolgáltattak a kényszerítettek, és ennek örökletességét isten intézte.

Mármint a megtévesztés szerint, hogy ne lázadjon a fennálló rend ellen senki, mert jöttek aztán külső támadások, mikor kevés lett a főka az uralkodni vágyó hatalmi eszkimóknak. Így aztán máig erőszak védi kifelé, és befelé szintúgy a megszokottként beállított ranglétrát, önként vállalt áldozatokkal, de félő, hogy a tehetség így csak hamis látszat.

Unalomig ismételni kinek kell ugyanazt, szájba rágni a közlő szerint nyilvánvalót, mert úgysem fogan meg a gondolat, csupán pillanatra ragad meg, alig befolyásol, hamar felejtve. Kísérletezgetni lehet, hogy neki alkalmas módon közvetítsünk tudást, igazságot, kiszolgálva ízlését, ismeretszintjét, de ha nem akarja, nem fogja elfogadni, ellenáll neki végül.

Kell az előzetes beleegyezés odafigyelés számára, olyannak mondjuk a magunkét, aki egyetértést mutat már valamiképp, különben kudarc lesz, nem találkozás, nemhogy eszmecsere. Kivéve a hivatalból tanító helyzetet, amikor azért nagyjából adott a tananyag, ugyan a mester hozzáteheti a maga szép s jó tapasztalatát, de csak határok között.

Felhatalmazása ugyanis megegyezésből fakad, hogy helyettesíti a szülőt, megbízót, előadja a közismert, belátott tudományt, fejleszt életkortól elvárható képességet. Ezen túl nem léphet tehát, világnézetét nem erőltetheti rá tanítványára, de hogy ez miért van így, senki nem gondolkodik el róla, így aztán befagyott tóvá lesz az oktatásügy.

Lefokozódik neveléssé, gondozássá, mint mondják, az iskola gyermekmegőrző, pazarlás növendékkel, és tanári lelkesedést majdhogynem teljesen leromboló, kiábrándul mindenki. És akkor a nagybetűs életről még szó sem volt, amidőn meg kellene méretődnie, amit összeszedtünk, elsajátítottunk életünkben, mit csak mások értékelése erősíthet meg.

De ha ki sem fejthetjük a nézetünket, mert a másik, a többiek nem kíváncsiak, rám, senkire, kutyába se vesznek, nem is válaszolnak, ha lenne is véleményük, leszoktak ütközésről. S honnan van mindama meghatározó tényező, mi meghatározza ilyen személyiségünket, nincs feltérképezve, de sejthető, közönséges csupán, s megakadályoz színvonalemelkedést.

A közélet művészete sosem felelőtlen játék, sosem diktátum, vagy csupán ellentmondás, ellenállás, s nem a szereplők személyének, sőt személyiségének bírálata, de egészen más. Előremutató hozzáállás, jövődőlés a saját úton, annak mentén várt sikerekről, eredményekről, ennek érdekében végzendő munkáról, tehát nem csábos-üres ígéretés.

Nem a világ megváltása, hanem esetleges megváltoztatása a cél érdekében, és ezt a célt úgy kell megfogalmazni, hogy mindenkinek sajátjaként jelenjen meg lelki szeme előtt. Úgy kell tehát vonzalmat gerjeszteni okosan, hogy megbízzanak a dolgok vezényletével, hogy kitűnjünk a többi reménybeli vállalkozó közül, de nehogy teljesíthetlenségekkel.

A vezérszéken ülő sem lehet biztos benne, hogy sosem fog az alatta meginogni, hiszen jól csinálja, becsületesen, rendben megy minden, mert a jobbnál is lehet jobb, különösen elvben. Ne ölbe tett kézzel várja tehát a következő megmérettetést, ne csak a dolgát végezze, mit vállalása, megbízatása kijelöl, talpon, hivatalban maradáshoz többlet is szükséges.

Örömsapat helyett, mint a győzelemkor, ne csak az ünneplés legyen előtérben, képviselő árnyoldalait is mutassa be, kemény munkát, kis kudarcokat és nagyobb sikerek gyökerét. Hogy olyan jól nem tudja csinálni senki, mint ő, mert a tudásán túl a szerencsecsillaga is magasan áll, jók a kapcsolatai, no, nem az égiekkel, hanem a földi potentátokkal.

Nekünk, átlag polgároknak tehát ebből kell majd eldönteni, mi legyen a sorsunk aztán tovább, valamennyire belelátva a folyamat részleteibe, ne felszínes, megtévesztett döntőnkök legyünk, ne elfogultság vezessen, de igazságos bírók legyünk, akik önmagukról ítélnének, amikor beleszólnak a világ folyásába, a legjobbat akarót választva.

Kis hazánkat joggal emlegetünk, nagy hazája nincsen senkinek, ameddig a figyelme elér, az a láthatárral azonos, megerőszkolt mai létezésünk, hogy földrészekben lovagol. Turistáskodik a saját országában, ha az nagyra nőtt, távoli vidéket csak akkor ismer, ha járt már ott, nem fér a fejbe annyi közlendő, mi adott, sőt felesleges, a szívet terheli.

Mert az együttérzésünk ismerősöknek kijár, s amint nem lehet mindenki barátunk, ugyanúgy a figyelmünk is hamar elfogy, néha segítség kellene valahová, de nem jut mindenhová. Valamennyire felelősnek érezzük magunk megismert tájak emberei felé, hírüket visszük, az hátha több látogatót mozgat oda, de az sem jó, ha féktelen előzönlük őket.

Nincs is minden hely felkapva, csak az üzletileg kiépítettek, mert a cél valójában nem a lelki gyarapodás, hanem a pénzügyi haszon, kiábrándító esetekkel tele a padlás. És pihentetőnek is inkább a megszokottat érezzük, bár lelkesítenek minket idegen földre menni, ahol ugyanúgy étkezni, s éjjel aludni kell, csak fiatalon fesztiválozhatsz.

A hegymászás, sőt már a sízés is külön hobby lett, igen jól karbantartott izomzat kell hozzá megfelelő időjáráson kívül, ugyancsak költséges a déltengeri látogatás, luxus. Jobb lenne megnyugtatni a lelkünk, hogy a helyi viszonyok az igazán nyerők, ahol ugyanazt a nyelvet beszélik, az ételek is kiválóak, s mintha mindenki fokozottan kedvünkben járna.

Múltba álmódott dicsőséges nagyság is modern találmány, hogy ne riadj vissza távolságtól, és utazd el rövid életed nagy részét, ingázz a munkába, költsd el a pénzed előregyártottan. Pedig jó útifilmek jól eligazítanak, tele a város külföldi éttermekkel, hírek is jönnek a világból, mintha ott lennél, nyugodj meg és szeresd a kicsit, különösen kis hazádat.

Az égi rendet kozmikusként emlegetni nem szabad, mert az idegen szó rögtön megtéveszt, és azt a hamis képet vetíti nekünk, mintha az égből jönne, holott mindannyiunk lelkében ég. Mi ég eredetileg? – a Nap, minden további égés jelképes, vonatkozik mindennapokra és ünnepekre egyaránt, éghetőre és nem égőre, hanem gondolatra, és gondolatként

égetően szükségesre, megfogalmazását egyetem érvényű jelképbe tömörítetre, az élet béketűrő rendjére, a lelkünként bennünk működő, vakság világító szellemre. Két módon nem tudják ezt felfogni, akik jelet várnak, csodát, hogy kezdet által meghatározott sikerben fürödhessenek, ne kelljen küzdeni a valós világ ártalmait ellen, s értékekért.

Egyik a régebbi s elevenebb, élettelibb, az embermintát vetíti ki a mindenségbe, ahonnan megkapni véli az eligazítást, rettegve büntetéstől, ha nem teljesíti azt. Ennek megvan a maga veszélye, amennyiben nem vagyunk egyformák, okosabbak, ügyesebbek, szerencsésebbek viszonylatokba erőltetnek, s az lesz általános, mi jó valakiknek.

Másik éppen napjainkban dugja ki a fejét a tömegember hiedelmeiből, és mivel szólásszabadság van, senki nem vágja le, viszont ingyen kapott lejárató eszközként használják. Ez pedig az úrből érkező múlt, avagy jövő, mindegy, csak legyen sokkal fejlettebb, mint mi, s az, hogy mi ez a fejlettség, nincs tisztázva, maradni kell felfoghatatlannak benne, akkor működik.

A működőképességét a megtévesztettség foka méri, egyik hatékonyabb, mint a másik, egyik kutya, mási eb, de van helyette igaz út, mindkettőn túlnövő égi összeszedettség. Mely felhasználja a csillagos eget régóta tájékozódáshoz létezés birodalmában, ismeri a szent és sérthetetlen elvi szintet, s tágítja tudásunk közös erőfeszítéssel.

Lépten-nyomon találkozik az olvasó vele, hogy hogy hun eredetünket bizonyítják, mintha az nem volna nyilvánvaló, bár tagadott bizonyos nagyhatalmi körök és szempontok érdekében. Aminek folyományaként lejáratták és értelmetlenné tették a kérdés vizsgálatát, ördögi és körmönfont módon, kerül, amibe kerül, s aranyból tömérdek volt erre fordítva.

Az eredmény pedig bekerült a tankönyvekbe, ha a szívek mélyére nem is hatolt le, észben kellett tartani, alkalmazkodva a helyzethez, őrizve a hun–magyar hitet, s védve magunkat. Egyszóval a hivatali folytonosság máig élteti a történelemhamisítást, kevés írott forrást hagytak ránk, annál több a nyomtatott, késői, sokszorosított termék, lehengetlön.

A nyelvészettől a térképészetig, néprajztól a régészetig állunk megmerevedett tudás bilincsében, béklyóban a lábunk, mikor igaz történelmünk talajára szeretnénk már lépni. Sokan látták nagyjaink közül is e helyzetnek komoly ártalmait, de csak tünetkezelésre volt lehetőség, költői önostorozásra, mert a rendszeres kutatást megakadályozták.

Hiszen az egyetemi képzés betagozódott a világfelosztás kérlelhetetlen rendjébe, s a világkereskedelmi kapu bezárulhat nyomban, ha valaki nemzeti igazságra lel és azt nyilvánosságra akarja hozni, annak visszamenőleges következményeit maga javára fordítani, nem elkövetett bűnök megfizetett büntetésététét visszakapni.

Oly rettenetes azonban a felháborodás minden elmozdulásra az igazság felé, hogy a kezdeményezést még saját oldalon is kétely fogadja, jó úgy, ahogy van, bár szenvedünk tőle. Pedig nemcsak a hunokkal vagyunk azonosak, de korábbi évezredek itteni lakói közvetlen elődeink, akiken mindenféle hatalom szerveződött, utoljára a magyar.

Élesben kipróbálatlan fegyvereket fejleszt a világ erőszakos fele, háromnegyede, értelmét mindegyik a többiek veszélyében látja, de ha mind abbahagynák, nem lenne veszély. Elmúlna a kitettség véletlenül kirobbant pusztító háborúnak, lecsökkenne feszültség még a mai szint alá is sokkal, a költségek is másra lehetnének fordítottak, ésszerűen.

De mi az akadály, hogy nem ez történik most, hanem szegény országok is, és mindenki arra költ, hogy lehetőleg túlszárnyalják szomszédjukat, mindet, a katonai fenyegetések terén. Mert egyébként a verseny folyik, sőt fokozódik minden más téren is, nemcsak a sportban lehet nagy eredményt elérni, győzelmet aratni ma, de termelés, termesztés és kereskedelemben

szintúgy, ám fel sem merülhet, hogy ne egymás ellen tevékenykedjenek, hanem a szükség ellen, a bajok megszüntetésére, a nyomor szégyene és fájdalma felszámolására, sikeresen. Mert sikertelen kísérlettel tele a padlás, mind elvérzett, nevetségessé vált, vagy leverték a fennálló rend tulajdonos haszonélvezői, ne má', szar kerüljön felül, mint pöcegödörben.

És ezzel el is jutottunk a magyarázathoz, miért van mindez így, eme igen tarthatatlan állapotban, hogy tőle majdnem mindenki szenved, a gazdag lelkiismerete se lehet tiszta. A válasz nem egyszerű, mert a látszat csal, és azt hihetjük, mindenki felelősséggel tartozik, aki él, aki levegőt vesz, eszik, iszik, meleget és hideget fogyaszt, nincs ingyen senkinek semmi.

Azt biztosítani kell, termeltetni, s eljuttatni a fogyasztóhoz ma a legnehezebb kihívás, ami régen megoldódott helyben, tízféle állatott tartott mindenki, és persze növényeket kertben. Mégsem ez ma a fő probléma a robbanó- és villanymotorok korában, folytathatnám a sort a találmányok terén a műholdig, akarat hiányzik másik ember lenyomását feladni.

Egyenetlenségekkel tarkított az életünk, örömet megélni nem is olyan nehéz, ha tudsz magadon kívül másra is figyelni, ámde a bajt is mindenki maga hozza saját fejére. Lehet persze külső kifogást keresni, szó se róla, nem igazán vagyunk urai kéretlen körülményeknek, de a természetünkkel viszont tisztában lehetünk, és akkor sosem csalódunk.

Mitől fél igazán, aki nem mer belevágni új kapcsolatba, ismeretlen helyzetet hárít, bár megélte már minden mozzanatát mással, de mikor váltani lehet, eldob lehetőséget? Pedig már nincs meg a régi, végzett vele, vagy az végzett övele, és így mégis vele van, vele volt örökkön, valami megfoghatatlan végzet jó vagy rossz szele, áthatón, vagy halkan, de mindig fáj?

A lelke mélyén hat, tökéletességet akar elérni, olyan igényes, hogy nincs, aki tudná teljesíteni kívánságát, ami aligha megfogalmazható, teljesíthetetlen érzésköteg. Vallásos rajongás ez a legcsúcsabb csúcs után, csak legyen, aki ugyanezt hiszi veled együtt, ha felismertétek egyáltalán, miről van szó, de ha csak egyikből is hiányzik, kudarcot hoz.

Vagy ha nem tudtok róla, mi, ki játszik veletek, milyen nagy erő tekint labdának benneteket, feldob a horizont fölé, hogy tiéd a világ, többet látsz, érzékelsz belőle, mint bármikor máskor. Máskor a mélybe taszít, ahol sose jártál és jártányi erőd sincs, akkora a lebénulás, félelem ijedségtől, hogy nincs belőle kiút, de a túlélőösztön akkor is helyedre tesz.

Hogy egyengessd magad a saját járható utad, remélj reményt lehetetlen helyzetben is, de azt ne téveszd össze a tetteidtől várható hatás vagy eredmény ügyével, válaszként fogadd, ha jön. Nem örök, megfellebbezhetetlen határozat ül rajtunk tort, mintha halandóságunkat célozná, élőhalottként rettegjünk tőle, ellenkezően van ez benned, örökkön hullámszik a tenger.

Ahogy megmagasodtak az építményeink, lettek egyetemesebbek a gondolataink, amin nem az érvényt értem, hanem elmeszámosságot, akik el- és befogadták, ismétlően szajkózták. Templomtornyok égbe törve hirdették istenük dicsőségét, fenségét, de lakótornyok, bástyák megjelenve, kiemelték többeket magasba, védve bevehetetlenné tették a várakat.

Ez a magasba törés, égbeemelés jelkép lett a mindennapos gondok-bajok közepette, már nem égigérő fára mászott a kisbojtár, felhőkarcolókba költözött elit népesség. Itt aztán megállt a tudomány és visszafordult az alantasok felé, fölöttük uralkodni, belőlük húzni hasznát a luxushoz, emelni tudatszínvonalukon fejlődés igény szerint.

Közben a bölcsek elértek az elvi határhoz, hogy mit tudhat, s mit nem fog sosem az ember fia, de nem azt tették meg általános alapzatnak, hanem túlvilágot kanyarítottak nyakunkra. Tökéletesség honát tündököltették nemcsak szellemi szinten javasolva legjobbat tenni, s persze gondolni előtte, hanem rútságunkul tekinteni kis képességünket, hazudoztak.

Olyat, úgy ígérve, mire senki nem jogosult, de félreértések sorozatát kihasználva hit s remény erejét elcsatornázták azoktól, kiket illet, közösségük lealacsonyítva. Ahonnan valójában tudásunkat nyerjük, már mióta emberek vagyunk, hogy állati testi állapotunkra most ki se térjünk, helytelenül persze, hiszen éppen az a szükséglet kényszere.

Ez az elszakítása szellemnek és anyagnak, utóbbi látszátfölényét mutatja, élőlény szintű isteni szerkesztésbe fogtunk, önjáró járművekkel, elszabadult képzeletvilággal. Világűrbe kalandozva látványosan, közben nem bírunk kapzsiságot, nagyravágyást legyőzni, s bár rendelkezésre állnak hozzá eszközeink, nem áll össze egyetemes tervcél a jövőhöz.

Annyira nincs egyetértés nemzeti ügyekben, hogy feltűnősége botrányokig fokozódik, mintha nem ugyanazok lennének testben-lélekben, egymásra mutogatás van, mi lényegről lódít. Az emberség kerül mérlegre öntudatlanul, gépiesen kapkod érvek után saját tábor, valótlansággal vádolva, ki másik oldalú látszik lenni, ismerethiány forral álságot.

Amit magabiztossága eltakar előle, nem veszi figyelembe, ki-mindenkire hatott kedvezőtlenül elmúlt történelem idője, győztes álláspont által jövőnket harapta fog. Nem az idő vasfoga, hanem az érdekhátér befolyása a józan megfontolásra, mire pályára állítja újult erők használatát, mi végsősoron kedvezőtlen lesz mindenkire.

Utólag ezt már jól lehet érzékelni, fájdalomtól sokan nem látták, útvesztőerdő fája, hová keveredtek, oda sodorta őket a háború és a rossz béke, nemzedékek átka. Mert egyébként jó béke nincs, csak újabb háborúk megját vetik el, mikor kihasználják a fegyver által teremtett helyzetet, ég beborul, egyetemes felemelkedést, szándékot vermel.

Legalábbis eddig így történt, megnyomorítva egyik oldal kilátásait és érdemtelen előnyökkel a másikat tovább boldogítva, harcukat nem megszüntetve, visszavágás ellen. Mindez az egyes emberen csattant, csattan máig, közben nemzet károsodik belül és kívül, sajátunk itthon, többieké máshol vásik, egyetemesség sincs igazából, erőn kívül.

Így nemzeti intézményi hagyományok mentén nem tudtunk újra meggyökeresedni szerencsés állapotban haladva, míg régi győzteseknél kényelem jóléte altatott el új-teremtést. Eközben sok feltörekvő nemzet megy oly úton, hogy túllép a múlt visszahúzó mozzanatain, hozzájuk kell csatlakoznunk, elvi szint ne düljön, érjenek előnnyé egyesült gyakorlataink.

Lélek vezéreltek lévén, teljességet élünk, nem függünk élményben lélekösszetevőrészek külön-külön való befolyásától, lebegni sem tudunk, mint a levegő, égni sem, mint a tűz, el sem folyunk, mint a víz, nem lazul fel testünk a vízben, és nem is asszik össze szárazságban szinte kővé, mint a föld, elkülönültek vagyunk, mégis benne élünk szereteteinkben, lelkükben.

Társasságunk közege a levegő, beszédet közvetít rezgése, be vagyunk rá rendezkedve, hogy ne csak elindítsuk a hangközlekedést, de a befogadást is képezzük, megfejthetően. Mert csak jelek azok, érteményt hoznak-visznek, és mint a fényvisszaverődések szemünkben tárgyat, ugyanúgy gondolatot idézek fel, és ha nem értjük, magyarázatért kérdezhetünk tovább.

A vízre azért van szükség, hogy a tüzet oltsa, mondhatjuk gyermeteg indoklásként e közegnek, vagy hogy legyen hol fürdenünk, a tóban, hordóban megmártózva, de testnedveink többet mutatnak. Szállítószalag hasonlat érvényes rájuk, úgy visz tápanyagokat növényben a nedvkeringés, állatban a vérkeringés, életet lehelve sejtekbe, mikből szerveink, szervezetünk felépül.

És az égés ott benn a tápanyagot erővé alakítja, miből a lélekerő is merít, mert gyenge test léleknélküliséget okoz, a halálíg fokozódva, jobban mondva csökkenve. De csak tehát együttesen működve bennünk, személyiségünk sajátos kiválóságait teremtik, jobbnál-jobb tulajdonságokkal, hogyha derűlátón ítéljük meg képességeinket.

Miért is kellene máshogy, semmi nem indokol elmarasztalást, értelmi és testi fogyaték sem akadály a szeretetünknek egymás felé, míg egészségesség értékelése lemarad. „A világ bajai” jobban érdekelnek, de azt nem véletlen okozza egyébként, ezt meglátva megkönnyebbülhetnénk, arra is javulást hozva, s lélekteljességben boldogulhatna mindenki.

Senki nem mondaná, hogy nem ment a világ elébb a fegyverek és a harci kocsik igen régi első alkalmazása óta, sőt azt mesélik nekünk, a gazdaságot húzó ágazatról van szó. Mostanában, azaz jó pár száz éve – ötszázon is túl lehet az az idő – tényleg sikeresek csak erős hadseregű országok lehetnek, mi inkább uralkodó családok sorsát jelenti.

Sikerül-e népeiket rávenni, elnyomva, a hadigazdálkodás művelésére, mérnök és munkás gyilkoló eszközöket hozzon létre, olyan nagy mennyiségben, mint előtte még soha. És a népesség is azért szaporodjon nyaklók nélkül, hogy sok katonát adjon, nekik aztán már egyenruhát is rendeltek, újabb területen érvényesítve a hadsereg kiszolgálását.

Talán a régebbi időkben nem volt oly éles ellenségkép, amikor seregtulajdonosok saját harcosai csaptak össze csaták során, a néplélek megdolgozása utólag történt. Hogy gyűlölje és félje szomszédját, mert támadást hajthat végre ellenük, vagy mert megérdemlik, hogy mi lépünk fel ellenük, hisz jogos sérelmet csak így lehet orvosolni: furcsa együttműködés.

Nem közös eredményre hajt, kizárólagosság vezérli, s azóta is így van, vagy drágán meg kell fizetni a találmányokat, ha hozzá akarunk jutni, vagy hódítva őket, el kell venni tőlük. Így aztán minden bevétel oda fut ki, hogy a hadikiadások százaléka emelkedjen benne, a hírközlés is bonyolult képlet szerint eredményezze a világkülönbség eszméjét.

Hogy lenni kell vezető hatalmaknak a földön, különben egymás torkának esnének a népek, amint gyilkosok is járnak köztünk újabban, ezt szent kötelességük biztosítani háttérben. Hogy kinek, kié e feladat s miként tudja elvégezni, érvényesíteni akaratát, még kérdezni sem szabad, ezért nem ment a világ előrébb, bár kifinomult elnyomást végez.

A külföldre szakadt hazánkfia kifejezést lassan el lehetne felejteni, ha hagynák ez állapot kikényszerítőinek utódai, vagy maguk az érintettek erre hajlanának. Utóbbiak helyzete viszonylag egyszerűen beláthatóan kérdéses lehet, megmaradva eredeti állapotukban, a megváltozott haza életét nem látják, értékelhetik jól.

És ha bele akarnak szólni az itthoniak dolgába, megvan az esély a tévedésre, így inkább új környezetük ismeretét várjuk el s kérjük tőlük, hogy közvetítsék felénk sikerrel. A kényszer pedig, ami őket elszakította hazájuktól, mintha újra felütné a fejét, s már annak megbízásából fordulhatnak akár ellenünk, mint illetékesek, akikben bízunk.

Szó se róla, korábban is voltak ilyenek, de megélhetési okból vállaltak feladatot, míg a maiak már bele nőttek idegen érdekek elviségébe, meggyőződésük lett. Pedig van harmadik út, s remélhetően egyre inkább ez meghatározó, amint a sokkal kisebb világot jelentő középkorban, mestereket képezték a szomszédságban, akik jöttek-mentek.

Sőt, szabadon életek egymás mellett ugyanazon településen s királyi zászló alatt, mert az uralkodás figyelme nem terjedt ki nyelvükre, műveltségükre, ha jó adófizetők voltak. Ezért is kell a mai egyenlősítő törekvést, román s ukrán államnyelvi törvényt, a közelmúlt rémes árnyékának tekinteni, kigúnyolni és kidobni, lélekölésként, jogfosztásként.

Működik egyébként említett és más nemzetek esetén nagyfokú külföldön érvényesített jövedelemszerzés és abból hazautalás otthoni rokonoknak, mi jó az államnak is. Ma már a kapcsolat oly élő lehet, maradhat, hogy az egész földkereken élve tartható, de a visszanézés, visszatérés lebegjen szemünk előtt mindig, s nem szakadunk el szívyszerelmünktől.

Ne légy elégedetlen, telhetetlenné se válj magad előtt, s emiatt belemenj rossz döntésbe, hanem okosan számolj korszak értékeivel, hogy abból mire van szükséged, mi lehet tiéd. Ne érezd elnyomásnak a világ terhét, amit az életviselés rak válladra, annyit vállalj belőle, amennyi elég, ne kevesebbet, ne többet, becsület és emberség mérje ki utad.

Ne nagyravágyás vagy könnyebb érvényesülés, mert az visszájára fordulhat, légy kétfenekű dob, és nem érhet meglepetés, kétoldaltól verve sokkal jobb hangzást érhetsz el, magad megmutatva. Hogy nem vagy alávalóbb elődeidnél, akik lehetővé tették a léted, felnyergelt lovat adtak alád, poroszkálj, vagy vágtsd vele, de ne szakadj felé, jóra használd tehetségedet.

Légy több, mint eddig bárki, és ez nem lehetetlen, sőt adottság, már-már kötelesség, ha egészség szerencséjében részesítettél, vállukon állsz, akiket meghaladsz, szervesen épül a jövő. Nem a tiéd csupán, mert egyedül semmi lennél, ezért van beleszólása mindenkinek irány meghatározásba, s a hozzáértők győzzék meg igazukról a többieket, szabad döntéshez.

Törekedj egy-egy ilyen területfelelőssé válni, élvezve eredményeid bizalmát és mások jótéteményit, ne rekeszd ki magad, se kishitű, se öntelt ne lény megtévedetten. Tekintsd természetes áldozatnak életedet hogy boldogulásodhoz olyan alkotás vezet, ami elkoptatja az életidőt, s ne feledd, tisztelet csak a valódi teljesítményért jár.

Fiatal lobogást ne akarj kinőni, nehogy lelohadjon lelkesedésed, add át vagy vedd át mások felé-felől, hogy társaságod legyen, és rajongásod ne szűnjön meg az emberek iránt. Járhatsz mindenfelé, ma már otthonos vagy akár külföldön is, egyetemessé tett körülményben, de ne feledd, ne tagadd meg egyediségünket, amivel túléljük a legnehezebb sorsot is.

Komoly tudománynak nagy a hozadéka, alig van, ki egészét be tudja fogadni, alapos tanulmányozása után lehet ismertetni, műveléséhez zsenialitás szükséges. Míg utóbbira kevesen mutatnak hajlamot, helyette egyfajta „tömegek lázadása” folyt már régóta felszínes magyarázat meséje terjesztésével, mi nem szűnt meg napjainkra sem.

Sőt feldúsult és egyre fokozódik, ahogy a hozzáférés oly könnyűvé vált az adatokhoz, a bőség zavarában ugyanakkor a lényeg elsikkad, zavarosban halászók előnyére. Azaz manapság mindenki tudósnak vélheti magát, ha beleás az érdekesnek találtak körébe és következetesen kezel szándéka szerint mindent gondolatban, új valóságot elérve.

Ám marad a régiben, ha tüzetesebben nézzük, mégpedig a régi nagyelmélet ellentmondást ellentmondásra halmozódása miatt, mit eddig kritikátlanul el kellett fogadni, tudatlan. Megtudván az összefüggéseket, egyes hamis összetevők lelepleződnek ugyan, az egész összeállítás azonban továbbra rossz irányt mutat, abból sehogy sem tudunk kikecmeregni.

Arról van szó, hogy ha nem is természettudományt, de a történetet igen sokan vizsgálják, nyilvánvalóságokat most már nem eltagadva, s kimondva, ami eddig takart, avagy tiltott volt. Ugyanakkor minden mozzanatot csak eddigi szolgáltat, hamis beállítás nem kiküszöbölt, s emiatt nem az igazsághoz jutnak, hanem a hazug világ nyereségét vélik megszerezni.

Aztán csodálkoznak, hogy a kérdéskör tudományt művelő kutatói bírálják őket, – nemcsak akiket ők bírálnak – hiszen megoldásuk nem lép túl az eredeti hamisítás szintjén. Mindez azért olyan nehéz, mert háborúhoz is vezethet egy történelmi jelenség vagy annak kényszerű fenntartása, s mi szeretnénk békésen kiegyezni a múlt szentséges igazságában.

Milyen jó távoli világokban képzelődni, betölti hivatását ilyen képességünk, de lehet, nem ez a szerepe valójában, inkább tévút lesz, mit egyre kevesebben választanak. De még sokan és járványként terjed sikeresebb változata, pár évszázada táplálékot kap a megtevesztésre szakosodottaktól, rejtett módon gyakorta, csak azt érezzük, nagyon ízlik.

Emelkedett tehát a téma, múltban, jövőben talál megragadhatót, talál megragadandót, olyanoknak főként, akik nem értenek hozzá, de az érdeklődés megvan mindenkiben persze. Van már elég kapaszkodó, tudományos eszköz vizsgálni múltat maga eredetiségében, mert az ember mindig ember volt, hiszen embernek lett teremtve, régi időkből mutat nyomokat.

Kiválókat mai mértékünk szerint is, de a szempontrendszerünk viszont különbözik, tudásunk eltérő tapasztalatokból építkezik ma, mint akkor, de a megoldás most is csak tőlünk függ. Hasonlóság mellé az eltérést szerveződés adja, aminek alakzata változó világ, keveset törődünk vele, hogy pontosan lássuk, miként váltunk természetellenessé e téren.

Ilyen jellege a hatalomnak támadt, de mert éppoly folytonos azóta, mint földművelés, családállítás, gyermeknevelés fontossága, beletörődtünk örök tökéletlenségébe. Ezért árulás a kettő összekeverése modern időkben, mintha szülésznőt csak az állam teremthetne, ajándékozna nekünk, miközben őt, s minden intézményt, szervesen szültünk s éltetünk.

Sőt még a nemzet is ilyen termékünk műveltség csúcsait megtestesítve, nincs egyetemesebb, bár több próbálkozás volt lélekegyesítésre, ami fából vaskarika, a szellem nemzeti. Tévelygést dicsőségnak beállítani mindent átfogó szinten, így tehát veszélyes gyakorlat, rengeteg áldozattal járt eddig, s ma is arat a halál érte, de gondolatban elvethetjük.

Máig tudjuk, mekkora ereje van valamit leírni, lerajzolni, utána vállalni kell, mert csupán a szó repül el, az írás megmarad, a rajz pedig még többet jelent nekünk létevel. Segít képzeletünket irányba állítani, de úgy is mondhatnánk, hogy letaglózó hatású, amiről nem is tudunk, mert kényelemszeretet vezérel bennünket: ha megvan, ne törjük magunk.

Azaz felfoghatatlanul nagy, erős hatással van ránk minden korábbi rajz, Ádám–Évától az Atyaisten szakálláig, Gioconda mosolya máig rejtély, s az Utolsó Vacsorán ott ülünk. De ezek leginkább modern példaként adottak, korábról sokkal egyszerűbb ábrázolások is megragadtak elménkben, nemzedékek adták át egymásnak, mert az eposzokat előbb rajzolták.

Aztán írták le, hogy tudták sokszorosítani, de még előbb csillagképekből vettek anyagot, hová földi lényeket, tárgyakat vetített föl a mindig is eleven emberi képzeletünk. Hogy aztán mennyire volt pontos e hasonlítás, később már nem képezte kritika tárgyát, hiszen a meglévőhöz ragaszkodtak konokul, vagy tán szembekötősen később, fejlettebb képességgel.

S ez nemcsak a rajzkészségre vonatkoztatható, ugyanannyira érvényes az írott anyagra szintén, sőt ennek tömege össze sem mérhető a képekkel, olyannyira meghaladja számban. Mindez viszont nemcsak az alakzatokra nézve törvényszerűség, mármint a hithű követése az előzményeknek, hanem a tartalomra is, ahol véletlen vagy szándékos ferdtetés esett.

Előbbi szükségszerű, mert azon a képen nem ugyanazt látták már évszázadok múltán, hanem másítanak rajta, s aztán a tartalmat kedvük, kényük szerint módosítják, a hamisításig. Leginkább az írott szövegek állításai szentségnek tekintésével találkozunk ma is, mert az iskolában úgy tanulták, így tanítják, hogy régiséget leegyszerűsítenek nekünk.

Befejezetlenség kíséri az életünket, de honnan vesszük, hogy létezik befejezés, miért nem a folyamatossággal foglalkozunk, hisz Napnál világosabb, hogy nekünk az adatott? A végesség fogalmába kapaszkodva tárgyak párhuzamát akarjuk alkalmazni gondolt dolgok, ügyek területén is, jogosulatlan, mert nincs ilyen határa elméletiségünknek.

Azért is, mert összekapcsol minket elménk, lelkünk hasonló képességén keresztül, feltölthetjük szellemmé meglátásainkat, tudásunkat, de hogy hová, rejtekező, mindegyikünk birtokos. De azért is, mert az elvontság tetszőleges és módosításokkal gazdagított ismétlődés, bár beszéd és majd írás kötődik hozzá, és az önállósodik, befogadó újraalkotja.

Befogadók vagyunk mi magunk is, akik írjuk, mondjuk, – meglepően kanyarog jelen szöveg is – mert a gondolkodással világteremtést végzünk, mi, rögzítés miatt, még nem lesz változatlan. Változnak az elképzelések, szó se róla, de hogy mitől, arra már nincs egyértelmű válasz, és a próbálkozások a magyarázatra maguk sokat elárulnak a szóbanforgó korszakról.

Talán a lekézenfekvőbb a tűz volt, elemészt mindent, házunk leég, ódon kardunk rozsdá marja, más nép áll a Duna két partjára, még ha ugyan ugyanaz él is ott tovább más körülmények közt. Vízbőség árvizet, vízhiány szárazságot hoz, a testünk is mutat ilyen jelenséget, úgy alakulunk át fiatalból öreggé, hogy a nedvkeringés éltető ereje kérdéses lesz.

Levegő, légnyomás, levegőég és csillagok, mind kötnek minket valamilyen anyagisághoz, amit megváltoztatnak bennünk belül, lélekből fakadottan, és a tudatosság határáig. Végül a föld marad örök változás talaja, tápanyag forrásának utánpótlás mikéntje maga a történelem, még ha nincs is szem előtt, és világon túli mezőkre vágynak valakik.

Fél évszázad még nem történelem, de megélni egyénileg már igen sokat jelent, mesélni is az ilyenek máshonnan soha elérhető eseteket, jellegzetes világot, a múltat. Ilyen visszatekintések igen értékesek tehát, valahogy aztán emlékirattá lesznek, életrajzok születnek nagy emberekről, és eseménygyűjteményt állít össze a kutató.

Mindez a jelennek szolt tanulsagul, de inkabb a jövöben fogják felhasználni, amikor már nem élnek a ma mesélők, gyerekek felnönek és lehet nekik is elég mesélni valójuk. Miközben szükségszerűen kikopnak bizonyos ismeretek, érdekességük már nem közvetlen haszon miatti, művészet szintű élményt adnak, de nem magas fokon, hitelesség terén.

És ha erre ma egyre gyéribben kíváncsi a fiatalság, lelke rajta, de az idősebbek tapasztalatát eddig minden nemzedék sorra megkapta, ha ez megszakad, vége a világnak. És a baj nem jár egyedül, mert magát az írott történelmet sem tanulják meg időtlen időt magukénak valló új korosztályok időtlen, gyökértelenségük pedig varázslatot keres.

De nem kívülről jövöt, hanem a képzeletüket próbálják kábán erőltetni, ám ürességet nem tölt ki tartalmatlan valótlanság állapot, s még csak kevésnek sem mondható ez a nagy semmi. Szerencsére mindennek tömeglátszata csaló, becsap hírközlő eszközökkel felerősített hangzavar, föld népe többsége koránt sem ilyen elvetemült, megmaradt magához való esze.

Nem játszik királyt és gazdagot, hiszen nem az, és senki sem az, ha komolyan vesszük magunkat, hogy beépítsük korábban élt emberek tudását, sőt átélte élményét a saját elménk mélyére. Az emberiség túlnyomó többsége pedig úgy gondolkodik, mi ötven éve nálunk még megvolt, bízzunk önmagunkban, ne vágyjunk kétes bóvli, és határozottságunknak lesz eredménye.

Nem a vélemény szabadsággal van baj, hanem a véleményparancsnoklással, előbbi megléte még nem biztosítja az igazmondást, ha nincsen mód eljutni ellenőrzött tényekről szólni. Nemcsak a tálalás lehet lehengerlő, de ha szűréssel találkozunk, nem tudunk róla, hogy nyom nélkül törölték a hírt, ami fontos lett volna, a valósághű tájékozottságunk számára.

Hogy tényleg véleményt fogalmazhassunk meg, elég ismeret birtokában, amit aztán összevet addigi tudásunk, tapasztalatunk a magunk és egész közösségünk érdekszempontjaival. No, ez az összehasonlítás nem történhet meg, ha eleve kizárják megszületését, s hogy kik, eme szerkezetből fakad a válasz: helyettünk már előzetesen a maguk javára döntök.

Erőfölényt birtoklók, akik nem akarnak már nyíltan harcolni velünk, esélyt sem hagyva nekünk megválasztani a saját utunkat, szabadon dönteni, mert az kockázatos lehet rájuk. De a nagyobb kockázat végsősoron maga ez a folyamat, mert ennek során nemcsak elv sérül, hanem a gyakorlatnak is lehet vesztesége, rossz irányt vehet, hiszen egyoldalúvá válik.

Mindenoldalúság helyett ugyanis szűkül a figyelembe vett adattenger, s lelkesedésünk igencsak alábbhagy, ha távoli célokért kell erőnket megfeszítenünk, mintha gépek volnánk. Legalább részben át kellene látnunk a fontos kérdéseket, ha keveset tehetünk is hozzá, ha bemutatásuk megkövetelt, összeszedett lesz, nem elnagyolt, nem is takargathat tévedést.

Mert mindennek az a nagy veszélye áll fenn, hogyha szűk üzleti vagy hatalmi csoport dönt sorsunkról, hosszú időre meghatározó módon, téves útról nem lehet visszafordulni és elveszünk. Erre mutat példát a föld-, ember- s társadalomtörténet, változáshoz alkalmazkodás örök követelmény, nem szabad bebetonozni sikert, előre dönteni, mily jövő jöjjön, mert más jön.

Világhelyzetet világalom mint világnézet alig befolyásol, de világérdek irányít, ráadásul nyilvánosan történik mindez, nem titkos tanácsban, mire bátorságunk rányit. Behatolni sem tud tényfeltáró újságírás internetes anyagokba, leleplezni gonosz összeesküvést, mert nincs olyan, szemünk elé tárt világszándék, mi hatalmasoknak hasznot szoroz.

Vannak újdonságok, húzó ágazatok, viszont a leghagyományosabb sikergazdaság ma sem az élelmiszertermelés, hanem fegyvergyártás, csupán halál szolgálata, az életé ha nem. Nem tömegélelmezés színvonal emelése, de tömegpusztítás, világunk lerombolása hatékonysága tökéletesítése, mérnök erkölcsök tagadása, jövőnk elárulása.

Kiárúsítása, ha tetszik, mert a Föld erőforrását újíthatatlanul fogyasztják, végéig vigyék, találmányok békés alkalmazása is üzlet, az ember magába vetett hitét aláássák. Hangsúlyozom, mindebbe beleegyezni látszunk, nincs ok másra hárítani a felelősséget, magunkra kellene venni, ha a világ bűnös, befogadók nélkül elhalnak a kísértések.

Van még néhol igaz hagyománya tiszteletnek, öregeknek, szerény szokásoknak, életörző magatartásnak, de háttérbe szorulva egyre, harsogó világfelhajtás lett a talmi győző. Hiszen fékevesztettségnek veszettség a vége, nem rohanhat mindenki a pusztulásba, legyen eszünk, jobban járunk, ha megelőzünk vízözönt, minthogy páran maradjunk életben Noé-hegyen.

Nem ilyen nagy a baj, nincsen nagy veszély, kiáltják a sötétben tapogatódzók, világéghajlat változása okának találgatói, de nem tagadható, hogy már sosem hull ránk manna harmat. Mesterséges megosztottságunk múltán látunk majd valóságot, és megoldást talál jó akarat, első feladat tehát társak megbecsülése, s bolygón által érvényes lesz, ki mint vet, úgy arat.

Ha igaz lenne, hogy van az emberiségnek is gyerekkora, feltolulna a kérdés, meddig tart, ki dönti el, hogy végetért-e és mikor, és majd a felnőttkor után mi jön, az is tudható? Ezért rosszak az ilyen szerves hasonlatok, és ráadásul élő és holt emberek egészét senki sem látta, annak kezelni értelmetlen, illetve, nemzeti lét kiterjesztése csupán.

De ha csak fogalmilag működtetnének ilyet, nem okozna sok bajt, legfeljebb észrevesszük, hogy a nyelvek, vallások különbsége alapvető, eltérést mutat világlátásban, képességben. E képességeknek az éghajlat és a testi adottság eltérésből fakad természete, nem másból, nem alacsonyabb- vagy magasabbrendű születésből, létezésből – nehogy eltévedjünk!

A kikerülhetetlen végzet oda csap le és akkor, ahol és amikor gyarmati hódítás történik, elterjesztendő a saját érdekkör s műveltségi színvonal, legázolva ottanit. Mert az is értékes, amit megsemmisítettek, az az ottani alkalmazkodás csúcspontja volt, helyettesítése lehetetlen, pusztulást hoz, s valamikor majd hiányozni fog „az embernek”.

Azaz emberiségnek, azon a fejlődési fokon, amikor már minden tapasztalat számít, mert nemzetek kézfogása körbeért a Földön és mindenre sajátos megoldás használandó. Olyan, sőt az, amit helyben évszázadok alatt sajátítottak el, s ha felégette hatalom, újra kell születetni, valós teljességében, azaz már nem idegen érdek szolgálatában.

Az sem igaz tehát, hogy voltak primitív népek s még csak az emberiség gyerekkorát élhették, amikor elért hozzájuk a sokkal előrébb járó világ, nem csoda, ha a helyükre lépett. Még azt is mondták, hogy ideje felnőni, de a felnőttetésítés álságosra sikerült, mert van minden helynek, népnek a saját szellemisége, nagy tisztelettel kell lennünk tehát egymás iránt.

Amikor még az ismert világ körbejárható volt az életünk során, igen könnyen, s jó párszor, körbejáróinak megfodulhatott fejében, milyen jó lenne, ha egy akol lenne s egy pásztor. A pásztor helyre persze önmagukat képzelték, mert nekik volt arról az egészről átlátásuk, ma el sem tudjuk képzelni azt a szűk világot, a miénk végtelen, azon túl, hol élünk, másutt.

De az elmeszülemény azonnal visszafordult, visszájára a lehetséges legjobbnak, foglya maradt a fennálló helyi viszonylatoknak, mert hősöket emelt fölé nyomasztó eszmeboglya. Megtévesztettségüket csillagokból eredés adta, minek tartalma egyre bővült, átlagos ügyekre vonatkoztatták már, és feledésbe merült, hogy embertelepítésű az égmagos.

Így aztán dupla volt a törvényhozás ereje, nemcsak a fegyveres erőszak érvényesítette, hanem a vallásnak nevezett, magára vállalt hitelv és gyakorlat, tagolva isteni rendbe. Ennek kellett tehát, a körmére nézve, múltba taszítódnia az új elképzelések szerint, mintha csak megújulna a világ egyetemes mintához idomulva, és megjavulva megint.

Ahogy kezdetben volt, ama világteremtőként tevékenykedő egyetlen isten jóságából, a tökéletességnek újra vissza kell térni, mostmár világjobbító szándék akaratából. Volt ennek itt-ott megmaradt hasonló emléke, mert a jóemberek is jelen voltak a földön, ezt felhasználva általános érvényességű törvényeket foglaltak írásba, fejet töltsön.

S ahelyett, hogy kitalálói, előadói arathatták volna le mindenki boldogsága remény-örömet, megjelentek adókivetők újra, jobb jövő ígéretének zálogára. De mert a nekik jutott konc már nem elég, egymás legyőzésével kezdtek foglalkozni pénzünkön, egy akolba terel egész világot győztesük, s ez pusztulásunkról fog szólni a pásztortülkön.

A művészet világteremtés, nem korlátozza a valóság, hanem ösztönzi, táplálja elég anyaggal, témával, tanulssággal, reménységgel ahhoz, hogy megszólaljon, alkosson, hitet adjon. Régebben még attól függött, hol élt s volt tevékeny, mert a békés tájék mást hozott ki belőle, mint háború dúlása, időjárástól is függünk, nem úgy, mint ma, hogy a hatás mindenhová elér.

S mialatt a harci bunkerben nem vidám az élet, a háborús fővárost védernyő védi bombák behatolásától, a hideg és a meleg sem teszi próbára a testet komfortos lakásban. De ha természeti csapások nem is annyira megpróbáltatók, lelki terhelés annál nagyobb, nem is tudom, hogy bírja elviselni egy művész, hogy országa gyilkos fegyverekkel öl másokban.

Különösen testvérnépek harca egymás ellen kiábrándító, elsőre magyarázhatatlan, de ha a dolgok mögé, mélyebbre nézünk, látjuk érdekszféra behatolását új területre. Amit aztán meg kell hódítani valóságos harcban, ha ütközik valaki más vélelmével saját élete biztonságáról, s mennél nagyobb az ellenfél, annál több az ártatlan áldozat.

Akik elvesztik házukon, lakásukon kívül katonafiaikat s rakétatalálat ért szeretteiket, ha ők életben maradnak is szerencsétlenségükre, esetleg nyomorékan. A művész lebénel ebben a helyzetben, lelke némaságra ítéli, ezért nem a helyszínen kellene tiltakozni, figyelemhívó tettel megnyilvánulni, hanem biztonságos távolban.

De a világ hallgat, nem sül ki szeme szégyentől, sőt biztatja a harcot, bármennyi is a hulla a fronton, küldik a fegyvert nyakló nélkül, még ha nincs is fogalmuk róla, milyen célú a háború. S ha lenne még költő a földön, nem önégetést kellene végezzen tiltakozásként, de súlyos mulasztásunkat ostorozná, hogy nem teszünk meg mindent, megállítani gonoszság áradását.

Lehet-e célod kiigazodni a világban, ha azt látod, hogy minden tájékoztatásod ez ellen hat, minden szinten, mert sütik pecsenyéjük, olyan húsos fazekakban, mihez nem férsz hozzá? Vagy jobban teszed, ha csak a közvetlen környezet dolgaival foglalkozol, melyek érintenek téged, rábólintasz a hírekre, nem keresel összefüggést, nem akarsz tudni a háttérrel?

És akkor inkább gépiesen működsz, de megvan viszonylagos nyugalmad, mint a ne szólj szám, nem fáj fejem állapotban, addig jó, míg békén hagynak, hagyjuk magunkban elszunnyadni a belső tüzet. Ami valamikor nem kérdezte, elődeink hős felfogásában, hogy megéri-e kockáztatni életet, mindent a szabadságért, de tettekre ragadta őket, szemlesütve gondolunk rájuk.

A szégyent azonban, úgy gondoljuk, meg lehet most szokni, ha cserében nyugalmat kapunk, a világ körülöttünk hasonlóan tesz, miért lógnánk ki a sorból, nekik is, nekünk is egy életünk van. S hogy az milyen legyen, hagy döntsük el mi magunk, ám tévedhetünk persze, s a végén éppen ezért fog minden elveszni, ami eddig folytonosságot biztosított múlt s jövő nemzedékek számára.

Valójában nem megalkuvás megegyezni a pillanatok legyőzésében, ha veszélyeket rejtene magunkra szabadítani őket, ismeretlen sors felé engednünk tereltetni önmagunkat. Mert már az alkalmazkodás is beleegyezés, hogy tőlünk független erők garázdálkodhatnak, kiutat utólag szoktak találni, tukmálni, előre pedig lángelelkű vágyálom mutat.

Benne vagyunk egy sokkal bonyolultabb életben, világban, mint bármikor a történelem során, de ez nem jelenti, hogy minden egyes ember tud dönteni magáról, hamar káoszba fulladnánk. Összegzéseknek egy idő után, nem neve, hanem értékszáma nyilvántartott, gazda kezében őrzött, különben ebek harmincadja, amint eszmények közmegebecsülése lecsökken.

Erőfitogatásnak látszik sok természetes tett, válasz, utólag vagy közben is, felesleges esetben, azaz ha nem voltunk épp végveszélyben, mit sokan látunk, de döntéshozók féltek tőle. Megelőző intézkedés, sőt csapás megoldást ígér rövid távon, de aztán a következmény messzire kihat, nemcsak időben, elhárítás eszközei eredményes fejlesztésére is.

Iskolában már régen észrevettük ezt, hogy a gyengének kikiáltott tanuló egyszercsak ránk vert a versenyben, mert ő fejlesztette magát, mi meg állva maradtunk vélt előnyünk birtokában. Addig nincs igazán nagy baj tehát, míg a bélyeg, billog, nem megsemmisítő, csak figyelmeztető szándékú, illetve hatékonyságú, fordítva fog elsülni innen nézve, s hasznosan onnanról.

Mármint a „szenvedő” oldalról, akit büntetni akartunk valamiért, de kibújt alóla és maga hasznára fordította szükségszerűség szorítását, másként nem felkeltett szorgalommal. És ha már itt tartanak a szereplők, meglepő fordulattal a legyőzetésre ítélt válik nyertessé, s akik a bajt a fejére hozták, még ellentámadásban is részesülhetnek akár.

Ezért nem lenne szabad játszázni közösségek szintjén, de valójában, tudjuk, ott nem a saját vezető vezethet, őt is irányítja felsőbb hatalom, de annak arcát soha nem láttuk még. Személytelenné tette eszközszerünk művi működése, gépiessége, hol fogaskerék fogai ugyan kicsik, de a kerék órási, sőt, igen sok van belőle, s mint fák, erdőt alkot.

Átláthatatlant, ahová a fény sem jut be, hogy megvilágítaná számunkra e feltételek rendszerét, sötétben tapogatódzunk, de folyton ráütnek kezünkre, s mi védelembe húzódunk. E gyászos kilátások közepette befelé tekintünk, lelki békét keresünk, az életet szolgáló tevékenységre törekszünk, azonban ott kísért a tény, ez már világmérletekről szól.

Egyensúlyt fenntartók is kellenek, amikor a mérleg a két karját befolyásolni képes, hogy egyik ne nyomja le túlságosan a másikat, a másik ne bizonyuljon olyan súlytalannak. Mert ebben nincsen külső szereplő, aki tele rakja az egyik tányért áruval, s a másikra súlyokat helyez, míg ki nem egyenlítődnek, hogy kiderüljenek tárgyszerűen elvont értékek.

A világ, s benne az ember, vagy fordítva, a mi világunk mindegyiküinktől függ valamennyire, de ezt nem ismerik el, nem akarják engedni, akiknek előnyükre kedvezett a szerencse. Még rá is tesznek egy lapáttal, és nagy többséget akarnak felmutatni, még akkor is, ha alig billen a mérleg a javukra, mert akkor könnyebb a helyzetük, nyakló nélkül lehangolhatnak.

Ők sem tudják, mire való ez, azaz nem célzott, és éppen ez a baj, mert abba beleszólhatna bárki, akit érint, sőt még az is, kit nem, de van okos javaslata, így viszont üres hatalom támad. Mindenre jó, de valójában semmire, ha az eredeti szerepkört nézzük, mert elfordul a valóságtól, annak érdekkörre értelmezett változatát szolgálja szűken, mennyire lehet.

Ekkor már sokkal korábban közbe kell szólnia a semmilyen szerepet magának kiosztóknak a közösség megmaradása, boldogulása mentén, hogy ne bomlás, romlás virágait lássuk. Hogy a kétértékűvé silányított, jó és rossz változat-erőltetők háttérbe szoruljanak az életteljesség gazdagságát követelők mellett, s maradhassunk mindahányan barátságban.

A felkínált ellenségeskedés, bosszúállás helyett, ami nem vezet sehová a végén, csak meghasonláshoz, szétszakadt társadalomhoz, de valakik akkor is igen jól fognak járni. Legyen tehát természetes megmérettetés, épüljön belénk az igény, hogy tudjuk a helyünk, értékünk szerint, kiigazítva, ha csalna a szerkezet, így lehetünk urai életünknek.

Téged, Isten, dicsérünk,
létet adtál minékünk,
de nem csupán egyszerűt,
világismerő eszűt.

Hidat alkotunk folyton
egymás felé, szó oldjon
feszült tudatlanságot,
képezzünk szép világot.

Olyat, ahol az ember
határtalan, mély tenger,
lelke magasán szárnyal,
élete telt csodával.

Megtalálja a helyét,
minden pillanat emlék,
idő-független álma
örök boldogság vágya.

Az építés csodáját nem értékeljük kellő mértékben, legfeljebb érzelmi hullám önt el, ha szép épületek közt járunk, felhőkarcolókat mutatnak nekünk fényképen és filmen, színesben. Ide el kellett jutni, erre a színvonalra, hogy erre a magasságra jussunk, megelőzte fokozatos fejlődés a kunyhótól a házig, mikor függőleges lett a fal, le ne omoljon.

Az egyenesség, a szöglet, az áthidalás és a tetőzet, mind szerepet játszott tapasztalat terén, s lett belőle kivonva az elvi szintű törvényszerűség, mire aztán alapozhattak. Még jelentősebb az életkörülmények nagyot javulása, igaz a barlangban még lehetett tüzet rakni, de a faházban ez veszélyes volt, megoldották kőkemencével, benne sült minden.

Vagy rajta, amikor már égetett téglából lett rakva, rajta vaslemez, mit előbb kalapáltak, majd fémet is olvasztottak, s onnan húzott dróton áram szállításig vezettek a találmányok. Azaz a múlt itt van minden lépésünket, remek kényelmünket lehetővé tevő eszközünkben, épített környezetben, mint út, csatorna, völgygát, de ezek még ma is nagy feladatot rónak ránk.

Mindeközben lezajlott az elkülönülés tán nem is annyira egyértelmű folyamata, de tény, hogy megtörtént, és magára zárta az ajtót a nagy-, s ma már a legkisebb család is. Aztán mivel saját szobák lettek egyéneknek, egyéniség személyiséggé teljesedhetett megismerve önmagát, megbarátkozva sorsa gazdájával, s ahhoz használta a többieket.

Durva szóval, mert finomabban együttműködés ez, és annál magasabb szintre emelve, mennél többre-jobbra juthatott egy-egy ember, megbecsült állapotban persze, ami sokszor nem jön össze. Mert az építményrengetegben elveszítheti magát az ember, még mindig hiányzik pótléka természetességnek mesterséges közösségben, de város életrevaló, építhet megoldást.

Túl erős hasonlatnak bizonyul fa gyökere az emberi közösségek múltba mélyedésére, megkövetelt kíváncsi hősöket emelni üdvösséges magasságba bírálhatatlanul. De a fák egyedileg eresztenek megtartó föld alatti vázat, mely tápláléknedvet felszív, amint az egyes ember is ismeri családjá lemenőit vissza az időben pár századra.

Közösségek ilyen nyilvántartása nemzeti szinten csak a modern korban jött létre, előtte a hatalmat gyakorlóknak voltak családfái, csetepatéik is örökösök között dúltak. Azonos nemzetiséget régóta kiküszöbölt a kívülről házasság, köznép körében is, s míg a józan ész működött a műveltség terén, tájnak megfelelően éltek a természetben.

Elterjedtek, mint a növények és állatok is, nekik kedvező éghajlat s talajú vidéken, azon túlról pedig cseréltek szükségeseiket, fűszert, amiket csak onnan tudtak beszerezni. Ahhoz már nem kellett ugyanolyanná válni, a tárgy, a termék önmagáért beszélt, különbségek pedig azért növekedhettek, mert a szomszédok élete nyilvánvalóan más irányban forgott.

Újabban azonban úgy alakítják a világ közvéleményét, s ez már talán fél évezredes, ámde csak nemrég emelkedett fontos hitelvé, megkerülhetlenné, hogy mindenki erre tör. Oly elődöket állítani nemzeti szintű közösség származtatójának, kik lehetőleg birodalmat alkottak, még ha az a kapcsolat nem is biztos, s fel van nagyítva annak múltja is.

Pedig nem erdőként van gyökér a fák alatt, és az emberi kapcsolódás eszményi eszme mentén szerveződött tehát és nem a régmúltban, vessünk végét, hogy a fától nem látjuk az erdőt. Erkölcsi származékokként tudunk kapcsolódni minden emberi megelőző történéshez, nem testi eredésből, elsősorban egymásnak kell megfelelnünk, hogy hőseinket is tisztelhesük.

Mintha világjárvánnyá vált volna a háborús vírus, észrevétlen terjed embertelenség közömbös elfogadása, nincsenek béketüntetések, sőt, a tiltakozókat bélyegzik meg: árulók. Pedig százak hálnak meg naponta, s a nyomorékok száma a milliót közelítheti, ha mindkét oldal veszteségeit figyelembe vesszük, de épp itt bukik ki a lényeg, csak egyiket szabad.

Az ellenségét, neki fájjon, mennél több, annál jobb, a mieink hősök, szükséges áldozatok, vállalni kell, nem futamodhatunk meg, hazánkat védjük, győzelmünket igazságunk követeli. De nincs rendben e gondolkodás, mert a háború elkerülhető lett volna, és ha már kirobbant, mert olyanokat tettünk, hogy ellenséggé vált a támadó, kis veszteséggel is be kell fejezni.

Mivel manapság nemhogy felesleges vérontás harcias cselekménybe bonyolódni, de éppen értelmetlen is, mert kevesebbet lehet vele elérni, mint amennyibe kerül, sokat rombol. Számos anyagi értékeket tönkretesz, nemcsak az embereket pusztítja, újjáépítés vár a győztesre is, ha ez a fogalom még egyáltalán szóba jöhet, lesüllyed mindenki.

Ezért is kellene, hogy a világ ellenálljon, mert egyetemes esést okoz, ami ma folyik, észrevétlen átáll gazdaság harctér szolgálat irányába, s ebből hasznot csak kevesen húznak. És az ő érdekük a háború elhúzása, s még a veszélyeztetés általános érzete, hogy még több pénzünket fordíthassák gyártani és fejleszteni a fegyvereket, hiszen elfogynak.

Olyan érvelések, gondolatmenetek lettek meghonosodottak köztünk, oly hivatkozások, hogy a józan ész sárba tiporni látjuk, ámde mintha nem tehetnék ellene egyedül semmit. De világösszefogást békéért akadályoz berendezkedésünk, hogy a vezetésünk egyik irányban annyira elkötelezett, hogyha az rossz, a jobb másikat már lehetetlen követni.

A szükségtelent és a feleslegest nehéz lesz továbbra is, megkülönböztetni, amiből sok bajunk származhat még, és származott is a múltban, egyik tévedésből, másik fényűzésből fakad. Cáfolni mindkét hozzáállást lehetetlen, mert a meggyőződés hamis tudatként is érvényes, valamint a dicsőség lelki szükségletté lett, így pedig azt láthatjuk, nem változik a világ.

Benne az ember természetesen főszereplő, az ő megrögzöttségei öröklődnek tovább, vigyázzon, nehogy nagy veszélybe keveredjen, s nehogy lemaradjon földi-égi mennyországról. Ennek megfelelő a berendezkedés, valós igények, étel-ital, ruha és lakás mellé felsorakozik a csúnya szóval luxusnak is nevezhető vallási szertartások garmada.

Utóbbiakat szolgáltatókat éppúgy el kell tartani, mint munkával-pénzzel fizetni olyan termékért, melyet nem mi állítunk elő, miből egyre több van, köztük kellene jól választani. Ami azért nehéz, mert a termelők javakat szállítók, szellemi teljesítményt nyújtok mind meg akarnak élni, sőt, kiválóan, őket is vonzza a kiemelkedőség, mihez pénz kell.

Több, mint az átlagnak, s ekkortól indul a játék, ami vérre menő harccá válhat, ha indulat társul a tevékenységhez, nem józan megfontolás, s akarattal kevert érvelés nem lesz igazság. Itt vagyunk tehát még ma is, ahol a part szakad, alig van remény a tudatosság hatalmára, mert az egyéni életút varázslatosságát utódok nyújtják igazán, s hogy nekik jobb legyen.

Előrébb jussanak, mint mi, amihez nincs elég erőforrás, mert már azokat mi kimerített állapotba hoztuk, s helyettesítésük üteme lassabb, mint igények állandó növekedése. Régóta riogatnak, hogy sok az eszkimó és kevés a főka, de mindig megoldottuk eddig valahogy, két világháború luxusára is tellett, de harmadik ne legyen, végromlást hozna.

E SZÁMUNK SZERZŐI

Cser Ferenc MTA-doktor, vegyész, ny. anyagkutató, Queanbeyan, Ausztrália.

Darai Lajos PhD, a filozófiatudomány kandidátusa, prof. emeritus, Kodolányi János Egyetem, Kápolnásnyék.

Fabó László Pál villamosmérnök, nyelv- és íráskutató, Budapest.

Fábián Sándor ny. matematika tanár, magánkutató, Aknasugatag.

Gyimóthy Gábor költő, magánkutató, Zollikerberg, Svájc.

Charles G. Harrison (1855–1936) brit író, teozófus.

Harsay Mária Magdolna ny. gazdasági matematikus, rendszerszervező, művelődéstörténész, Budapest.

Miklauzič István PhD, közgazdász, történet-kutató, Budapest. ORCID: 0009-0001-4504-677X

Rihmer Aurél történész, iskolaigazgató, Budapest.

Steiner, Rudolf (Murakirály, 1861. február 27.–Dornach, 1925. március 30.) osztrák polihisztor, filozófus, a Waldorf-pedagógia atyja, író, dramaturg, tanár, társadalomreformer, a spirituális mozgalom, az antropozófia megalkotója. Okkultista, ezoterikus, aki tisztánlátónak vallotta magát. Ezek mellett nagyszámú festmény, szobor, építészeti terv és vázlat is fennmaradt tőle.

Türoszi Vilmos (1130 k.– 1186. szeptember 29.) középkori latin nyelven író, feltehetően itáliai származású történetíró és pap. Jeruzsálemben, a Jeruzsálemi Királyságban nőtt fel. Több mint 20 évet töltött a hét szabad művészet és a kánonjog tanulmányozásával Európa különböző egyetemein. Megfordult Párizsban, Orleansban, Bolognában. Türosz püspökeként a II. Vilmos nevet viselte, és a keresztes háborúk kortársaként értékes információkkal szolgál a *Jeruzsálemi történet* című krónikájában.

Z. Tóth Csaba őstörténész, művelődéstörténész, Pécs.